

KAMEETHARI ÑAANTSI

**Iñaaventaitzirira
Avinkatharite Jesucristo**

Ovakerari Antzimotavakaantsi

El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma asheninka (del Pichis)
[cpu]

KAMEETHARI ÑAANTSI

Iñaaventaitzirira Avinkatharite Jesucristo

Ovakerari Antzimotavakaantsi

El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma asheninka (del Pichis) del Perú
[cpu]

© 1996, 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

Publicado por La Liga Bíblica
Primera edición, 1996
Segunda edición, 2008

www.ScriptureEarth.org/cpu

Licencia Creative Commons
Reconocimiento-NoComercial-SinObrasDerivadas 4.0
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Okaratzi Tzimayetatsiri

<i>título</i>	<i>abreviatura</i>	<i>página</i>
Mateo.....	(Mt.)	5
Marcos	(Mr.)	66
Lucas.....	(Lc.)	101
Juan	(Jn.)	162
Jantayetakeri	(Hch.)	207
Roma-satziite	(Ro.)	263
1 Corinto-satziite	(1 Co.)	291
2 Corinto-satziite	(2 Co.)	319
Galacia-satziite	(Ga.)	337
Efeso-satziite.....	(Ef.)	347
Filipos-satziite	(Fil.)	356
Colosas-satziite	(Col.).....	362
1 Tesalónica-satziite	(1 Ts.)	368
2 Tesalónica-satziite	(2 Ts.)	373
1 Timoteo	(1 Ti.)	376
2 Timoteo	(2 Ti.)	384
Tito	(Tit.).....	390
Filemón.....	(Flm.)	393
Hebreo-payeeni	(He.)	395
Santiago.....	(Stg.).....	417
1 Pedro	(1 P.).....	424
2 Pedro	(2 P.).....	432
1 Juan.....	(1 Jn.).....	437
2 Juan.....	(2 Jn.).....	444
3 Juan.....	(3 Jn.).....	446
Judas.....	(Jud.)	448
Joñaakayeetakeriri	(Ap.)	451
Tsika Ikantayeetziro Ñaantsipayeeni.....		480

Tema maaroni Osankinajanorentsi, iriira Pava tasonkashiryaantakerori josankinayeetantakarori. Iro jiyotaayeetantari, iro ishintsithayeetantari inkaminaantaite, iro jovatampatzikayeetantari, iro jiñaantayeetantari inkene inkameethashireyeete. Ari iriñeerori ikaratzi jashitaari Pava iriyoperoshiretairo irantayetairo maaroni kameethari.

2 Timoteo 3:16-17

Kameethari Ñaantsi Josankinatakeri Mateo

Icharineyetari Jesucristo

(Lc. 3.23-38)

1 ¹Jiroka ivairopayeeni ikaratzi icharineyetari Jesucristo. Tema iriitake icharine David-ni, ipoña eejatzi Abraham-ni. ²Ikanta pairani Abraham-ni, itzimake itomi ipaitakeri Isaac. Ikanta Isaac tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Jacob. Ikanta Jacob tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Judá. Tera aparani ikanta itomi Jacob, osheki ikaratake itomipayeeni. ³Ikanta Judá jovaiyantakaakero Tamar, ipaitakeri Fares, iriima pashine ipaitakeri Zara. Ikanta Fares tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Esrom. Ikanta Esrom tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Aram. ⁴Ikanta Aram tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Aminadab. Ikanta Aminadab tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Naasón. Ikanta Naasón tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Salmón. ⁵Ikanta Salmón jovaiyantakaakero Rahab, ipaitakeri Booz. Ikanta Booz jovaiyantakaakero Rut, ipaitakeri Obed. Ikanta Obed tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Isaí. ⁶Ikanta Isaí tzimanake itomi irirori, ipaitakeri David. Iriitakera pinkatharitaintsiri. Ikanta pinkathari David jovaiyantaakero iina Urías, ipaitakeri Salomón. ⁷Ikanta Salomón tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Roboam. Ikanta Roboam tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Abías. Ikanta Abías tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Asa. ⁸Ikanta Asa tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Josafat. Ikanta Josafat tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Joram. Ikanta Joram tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Uzías. ⁹Ikanta Uzías tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Jotam. Ikanta Jotam tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Acáz. Ikanta Acáz tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Ezequías. ¹⁰Ikanta Ezequías tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Manasés. Ikanta Manasés tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Amón. Ikanta Amón tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Josías. ¹¹Ikanta Josías tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Jeconías. Irojatzi itzimantanakari irirentzipayeeni eejatzi. Aripaitera ipokaiyakeni ovayiriite poñaachari Babilonia, jaanakeri maaroni inampiki.

¹²Okanta ipiyeeyaani jaantaveetakariri maaroni Babilonia-ki. Tzimai itomi Jeconías irirori, ipaitakeri Salatiel. Ikanta Salatiel tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Zorobabel. ¹³Ikanta Zorobabel tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Abiud. Ikanta Abiud tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Eliaquim. Ikanta Eliaquim tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Azor. ¹⁴Ikanta Azor tzimanake

itomi irirori, ipaitakeri Sadoc. Ikanta Sadoc tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Aquim. Ikanta Aquim tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Eliud. ¹⁵ Ikanta Eliud tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Eleazar. Ikanta Eleazar tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Matán. Ikanta Matán tzimanake itomi irirori, ipaitakeri Jacob. ¹⁶ Ikanta Jacob tzimanake itomi irirori, ipaitakeri José. Iriitakera oimenthoritakari María. Iroka María iroora ovaiyantakeriri Jesús, irijatzi ipaitaitakeri eejatzi Cristo.

¹⁷ Iriitake ikaratzi icharinentayetakari. Jetanakaro Abraham-ni irojatzi David-ni, ikarataiyini 14. Ipoñaana David-niki irojatzi jaantaveetakariri Babilonia-ki, ikarataiyini 14. Ipiyeeyaanira jaantaveetakariri Babilonia-ki, irojatzi itzimantakari Cristo, ikarataiyini 14 eejatzi.

Itzimantakari Jesucristo

(Lc. 2.1-7)

¹⁸ Jiroka okanta itzimantakari pairani Jesucristo. Ikanta José, tziatsi iinathori opaita María. Ikashiyakaro iinantaaro. Iro kantacha te iriñaamaityaaro intsipavaityaaro. Iro kantacha María motzitate, ikantakaakaro Tasorentsinkantsi. ¹⁹ Ikanta José, tampusikashirera inake irirori, ikovake irovashaanteromi iromananeikiini, te inkove irovaariperovaitero inkemakoitero itzimashivaitaka eentsite. ²⁰ Ikanta ikinkishirevaitara José tsiteni, jomishimpyaakeri imaninkarite Pava jimayira, ikantakeri: “José, icharine David-ni. ¿Opaitama pikinkishiretantari povashaantero María? Payero, tema Tasorentsinkantsi kantakaarori omotzitantakari. ²¹ Aririka intzimake eentsika, pimpaiteri JESÚS. Iriitakera ovavisaakotairine ishenin-kapayeeni ikaariperoshirevaitake.” ²² Ari okanta omonkaratantakari maaroni josankinatakari pairani Kamantantaneri, ikantakeranki:

²³ Ari ovaiyantake tsinane kaari ñeerine shirampari, intzime otomi,

Impaitaiteri Emanuel, akantziri añaaneki aaka: “Itsipatai Pava.”

²⁴ Ikanta ikakitanai José, jimatakero okaratzi inintakaakeriri Pava, jaakero iinantaari. ²⁵ Te irimaantamaityaaro irojatzi itzimantakari oponkitzitanakari otomi. Ipaitaitakeri JESÚS.

Ipokake iyotaneri iriñeeri Jesús

2 ¹ Itzimake Jesús nampitsiki Belén saikatsiri janta Judea-ki. Tema itziman-takarira Jesús, iri pinkathariventantatsiri Herodes. Ari jareetakari nampitsiki Jerusalén iyotaneripayeeni ikenapaakero ishitovapiintzi ooryaatsiri.

² Josampitapaakeri: “¿Tsikama isaikika ivinkatharite Judío-payeeni ovakera tziimantsiri? Janta nonampiki nopoñaaka, noñaakeri impokiro niyotantakari tzimake. Iro nopokantaiyarini noñaapinkathateri.” ³ Ikanta ikemavakera pinkathari Herodes, antaro ikinkishiretanaka, ari ikempitaakari eejatzi maaroni Jerusalén-satzi. ⁴ Opoña ikaimakaantakeri Herodes maaroni ijevare omperatasorentsitaari, eejatzi maaroni iyotzinkari, josampitakeri: “¿Tsika janta intzimeka Cristo?” ⁵ Ikantaiyanakeni irirori: “Intzime janta nampitsiki Belén saikatsiri Judea, tema ari okantzi irosankinare kamantantaneri, ikantake:

⁶ Ari osaikiri nampitsi Belén janta Judea-ki, tekatsi thainkerone.

Ari impoñeeyaari pinkatharijanori janta. Iriitake jevatairine Israel-mirinkaite ikaratzi nashitaari naaka.”

⁷Ipoña Herodes, ikaimakaanakeri pokayetaintsiri iriñeeri ovakera tzimaintsiri, josampitakeri: “¿Tsikapaite piñaakerika impokiro piyotantakari tzimake pinkathari?” ⁸Ikamantakeri maaroni. Opoña ikantanakeri irirori: “Kameetha, pimatero piyaate Belén-ki, pamene tsika isaikajaantzi eentsika. Aririka piñaakeri, eejatzira pinkenapai jaka, pinkamantanaina. Niyaateeta eejatzi naaka, noñaapinkathatakiteri.” ⁹Irojatzi jiyaatantanakari. Eejatzi iñaanairi impokiro iñaakeri chapinki ipoñaakanta. Iñaashitakari jaatzinkapaake, iro jiyotantapaakarori pankotsi isaikira eentsi. ¹⁰Ikanta iñaakerira, kimoshire ikantaiyapaakani. ¹¹Areetaiyapaakani pankotsiki, iñaapaakeri eentsi eejatzi iriniro María. Jotyeerovashitapaakari, iñaapinkathatapaakeri. Jashitaryaakotapaakeri jamakeneriri, ipapaakeri oro, ipakeri kasankaayetatsiri, ipakeri eejatzi paitachari mirra. Osheki ovinaro irokapyeeni. ¹²Ikanta jimagaiyapaakeni, jomishimpyaakeri Pava, ikantziri: “Eero pipiyashitari Herodes. Pinkenanai pashineki avotsi piyaatantaiyaari pinampiki.”

Jovamaitake eentsi

¹³Aritake piyeeyaani iyotaneripayeeni. Japiitairo imaninkarite Pava jiñaanatziri José imishireki, ikantziri: “José, pishiyakayeri eentsi eejatzi iriniro, piyaate nampitsiki Egipto. Ari pisaikeri janta irojatzi nonkantantaiyaamiri: ‘Pimpiyee.’ Aatsikitake Herodes iroveri eentsika.” ¹⁴Ikanta ikakitanake José, ikamantakero María, tsiteni ishiyaka Egipto-ki, jaanakeri eentsi. ¹⁵Ari isaikakeri janta, irojatzi ikamantaari Herodes. Ari okanta omonkaratantakari josankinatakeri pairani kamantantaneri, ikantake:

Isaikavetaka notomi nampitsiki Egipto, ari nokaimairi impiyeeta eejatzi.

¹⁶Ikanta Herodes, iyotake jamatavitakeri iyotaneripayeeni, te impiyashitairi. Otyaanakari imashirenka. Jomityaantake irovayiritepayeeni, ikantakeri: “Piyaate janta Belén-ki, paperoteri povamairi eentsipayeeni, pinthonkanakeri maaroni ovakera tzimaintsiri, eejatzi maaroni ikaratzi tzimakotaintsiri apite irosarentsite.” Tema ari ikamantakeri chapinki jiñaan-takaririranki iyotaneriite ovakeraini impokiro. ¹⁷Irootake iñaanetakari pairani kamantantaneri paitachari Jeremías, ikantake:

¹⁸Okaimaperotatzi Ramá-sato iragaiyaani.

Osheninkathorini Raquel onatzi irakotakariri eentsitepayeeni.

Iro ovashireneentantakari jovamaitzitaitakero maaroni eenchaanite.^a

¹⁹Okanta osamanitake, kamai Herodes, eekero isaikake José nampitsiki Egipto. Ari iñaanatairiri imaninkarite Pava imishirekiini, ²⁰ikantairi: “José, kantaira piyaatai pinampiki, paanairi peentsite pintsipataanairi iriniro. Tema kamai kovavetachari iroverimi.” ²¹Ari ikantaka José, piyaa inampiki Israel. ²²Iro jareevetaa José inampiki, ikantaitavairi: “Iri pinkatharitaatsi Arquelao Judea-ki. Jimpoyaataari iririni Herodes.” Ari ikinkishiretanaa José,

a 2.18 Iroka Raquel irootake iinani Jacob, iro inintaperotane. Irooma Ramá nampitsi onatzi, otzimi saikatsiri iipatsiteki Israel-mirinkaite. Jaka iroñaaka iñaaventatziro Mateo okaratzi josankinatakeri pairani kamantantaneri paitachari Jeremías iñaaventziro Raquel eejatzi Ramá-satoite oñaashitaiyaroni, tema athataatyaaro tsinaneeete Jerusalén-satoite oñaashitaiyaani irooriite aririka irovamaitaitero ovaiyaneete.

eero ikenanai janta. Ari japiiyeetairi ikantaitziri imishireki: “Paamaiyaarira Arquelao.” Irootakera ikenantanaari José Galilea-ki. ²³ Ikanta jiyaatake, isaikapai nampitsiki Nazaret. Tema ari okanta omonkaratantakari josanki-natakeri pairani kamantantaneri, ikantake:

Nazaret-satzi impaitaiteri.

Ikamantantakeri Juan oviinkaatananeri

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

3 ¹ Okanta pairani janta Judea-ki, tsika te inampiitaro, ipokake Juan oviinkaatananeri, ikamantantzi. ² Ikantantapaake: “Povashaantairo pikaari-peroshirevaitake, tema irootaintsi impinkathariventantai jaka Inkitesatzi.”

³ Irootake iñaanetakari pairani kamantantaneri paitachari Isaías, ikantake:

Icheraacheraataitzi janta tsika te inampiitaro, ikantaitzi:

Povameethataineri Pinkathari tsika inkenapaake.

Pinkempitakaantero itampatzikaitziro avotsi.

⁴ Iithaaretakari pairani Juan, jontyeetziro ivitzi camello, jovathakitakari meshinantsimashi. Jañaantari jovayetari kentori, iri jimiretari iyaaki pitsi.

⁵ Oshakira pokashitakeriri pairani Juan, Jerusalén-satzi ipoña Judea-satzi, ipokashitakeri eejatzi ikaratzi nampiyetarori antaraaki jiña Jordán.

⁶ Ikamantakoyetapaaka ikaariperoshirevaitake, iroora joviinkaatanantayeeta-kariri jiñaaki Jordán.

⁷ Ari ipokaiyavetaka Fariseo-payeeni, eejatzi Saduceo-payeeni, ikovi iroviinkaatyami. Iro kantamaitacha ikisathatavakeri Juan, ikantakeri:

“Te pinkameethashiretaiyeni eeroka, pikempitashitakari maranke. ¿Piñaajaantakema eero jovasankitagaitaimi? ⁸ Omaperorika povashaantairo tsika pikantaveta pairani, pinkameethashiretaiyeni, pinkempityaaro pankirentsi kithotatsiri. ⁹ Ero pikantashirevaitashita: ‘Aña naaka icharine Abraham-ni,

te onkovaperotya novashaantairo nokaariperoshirevaitzi.’ Pinkeme nonkante: ‘Ero pikantakaaperovaitashita piñaajaante eeroka ikovaperotane Pava, aña kantatsi iratziritakairo iroka mapi, iro impoyaataiyarine incharineyetaiyaari Abraham-ni.’ ¹⁰ Eerorika pikempitaro pankirentsi kithotatsiri, ichekakaitakaro chacha pankirentsi ponkitziki kaari kithotatsine, ompoña iragaitanakero impomeetero.

¹¹ Aririka irovashaantanairo atziri ikaariperoshirevetaka, ari noviinkaatanantakyaari jiña. Iro kantamaitacha, aatsikitake matzirori iñaapinkatharentsitzi, noñaapinkathatzitataikari naaka, te aritaajate inkempitakaantena imperatane onkanta naantyaaniriri i-zapato-te. Iriitakera kempitakaantyaarone iroviinkaatanantatyeerimi Tasorentsinkantsi, iroviinkaatanantatyeerimi eejatzi paampari. ¹² Tema aririka aavatero avankire, atekakitakero eejatzi. Atayiro opentakeereki. Iro aake okithoki, otekitakero kameetha, ovakoyetakero. Ari inkempitagaiyaari eejatzi aatsikitaitsiri, irinashiye-taiyaari atziri, irineshinonkayetaiyaari inkarate kempisantanairine, iriima

b 3.11 Ikantakotziri Juan jaka: “Oshaki noñaapinkathatataikari naaka.” Ikantatzi: “Te arite nayeneri i-zapato-te.” Tema pairani iro jantayetapiintziri aparoni omperataari jayiniri i-zapato-te omperatariri. Iro joshiyakaaventziri jaka Juan. Tema omaperotya Jesús jimatziro irirori janaakotantzi, tekatsi kempityarine, te aritaajate inkempitakaantena naaka iromperatane.

ikaratzi kaari ovashaanterone ikaariperoshireyetake, intagairi paampariki kaari tsivakanetatsine.”

Joviinkaata Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³ Opoña ipokake Jesús antaraaki jiñaa Jordán, ipoñaakaro Galilea. Ipokashitakeri Juan iroviinkaateri. ¹⁴ Te inkovavetya Juan iroviinkaateri Jesús, ikantavakeri: “¿Opaitama pipokashitantanari naaka noviinkaatemi? Aña eeroka oviinkaatenane naaka.” ¹⁵ Jakanakeri Jesús: “Nokovaperotatzi poviinkaatenana. Irootake ikovakaakenari Pava.” Kovanake Juan, ikantziri: “Aritake noviinkaatakemi.” ¹⁶ Jaanakeri, joviinkaatakeri. Iro intonkaantanaiyaarimi Jesús, kempivaitaka ashitarayanakityeeyaami inkite, iñaatziiri ipokashitapaakeri Tasorentsinkantsi ikenapaake inkiteki ikempitapaakari shiro. ¹⁷ Ikemaitatzi inkiteki ikantaitanake: “Notomi inatziira irika netakokitari, osheki nokimoshi-reventakeri.”

Inkaariperoshiretakaiterimi Jesús

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 ¹ Ikantakaanakarira Jesús Tasorentsinkantsi, jatanake janta tsika te inampiitaro, ari ikovavetakari kamaari inkaariperoshiretakairimi. ² Osheki kitaite isaikavaitake, itzitakaro ovanarontsi, ayimatakeri itashe. Okaratzi 40 kitaite isaikavaitake. ³ Ikanta kamaari, ipokashitakeri Jesús inkaariperoshiretakairimi. Ikantapaakeri: “Omaperotatyaarika Itomitami Pava, pimpeyro tanta iroka mapi, poyaaro.” ⁴ Jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Tzimatsi osankinarentsi kantatsiri:

Tera intaani onkovityiimotai tanta oyaari, aña iroora kovaperotacha ankempisantairo maaroni ikantayetairi Pava.”

⁵ Ipoña kamaari jaanakeri nampitsiki tasorentsitatsiri, isaikakaakeri jenoki otavantoki tasorentsipanko. ⁶ Ikantavetapaari: “Omaperorika Itomitami Pava, pimitaye osaavikinta. Pinkinkishiretero josankinaitakeri pairani okantzi:

Irotyaantemiri Pava imaninkarite aamaakoventemine.

Iri thomaavakemine eero pomposantavaitapaaka mapiki.”

⁷ Jakanakeri Jesús: “Okantzi eejatzi josankinaitakeri pairani:

Te onkameethate piñaantashivaityaari Pivinkatharite Pava.”

⁸ Japiivetakari kamaari jaanairi Jesús janta tonkaariki otzishi. Jamenakaakeri maaroni nampitsi ipinkathariyetzira atziriite, tema kameetha okanta ovaneenkayetaka. ⁹ Ikantziri: “Piñaakero okaratzi tzimatsiri. Aririka potyeerovashitakyaana piñaapinkathatena, ari nompakemiro maaroni.”

¹⁰ Jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Piyaataveete intaina. Satanás pinatzi eeroka. Tema josankinaitake pairani, kantatsiri:

Añaapinkathateri Avinkatharite, iri ankempisante apaniro.”

¹¹ Irojatzira jiyaatantanaari kamaari. Pokaiyapaakeni imaninkarite Pava, jampitakoyetapaakeri Jesús.

Jetanakari jantayetziri Jesús

(Mr. 1.14-20; Lc. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

¹² Ika nta Jesús ikemakoventakeri Juan jashitakoitakeri. Iroora ipiyantanaari irirori janta Galilea-ki. ¹³ Tera isaikapai Nazaret-ki, jantara ikenanai nampitsiki Capernaum, ari isaikapairi. Tema inkaarethapyaaki osaiki Capernaum, tsika inampivetaro charineyetariri Zabulón-ni ipoña Neftalí-ni ¹⁴ Ari okanta omonkaratantakeri okaratzi iñaaventakeri pairani kamantantaneri Isafas, ikantake:

¹⁵ Osaiki inampitsite Zabulón eejatzi Neftalí janta inkaarethapyaaki, Intatsikero antaraaki jiña Jordán,

Saikatsiri Galilea-ki, tsika ipiyotapaa atziri kaari asheninkatane.

¹⁶ Tsika itzimi kempitakarori isaikayetayeemi otsirenikitzi, iriitake ñaayetairiri ootamentotsi.

Otsimankakovetakari iraampare kathatayeri inkenayetaimi sarinkaveniki.

Iro kantamaitacha, kempitaa iroñaaka isaikaatyeemi okitainkatzi.

¹⁷ Ari jetanakarori Jesús ikamantapaakeri atziripayeeni, ikantapaakeri: “Povashaantairo pikaariperoshirevaitake, tema irootaintsi impinkathariventantai jaka Inkitesatzi.” ¹⁸ Ipoña ipampithacheraatanakero inkaare saikatsiri Galilea, irojatzi iñaantapaariri Simón, ipaitaitziri eejatzi Pedro, itsipatari irirentzi ipaita Andrés, ikithatayini. Tema shimaatzinkari jinaiyini.

¹⁹ Ikaantapaakeri: “Poyaatena, onkempivaitaiyaaro iroñaaka iriimi atziri noshimaatakagaiyaami.” ²⁰ Arira joyaatanakeri, jookanakero iithamento.

²¹ Iro jovaanakityaani kapicheeni, iñaapaatziri Jacobo, itsipatakari irirentzi Juan, isaikaiyini ipitoki jovaipatziro iithare itsipatakari eejatzi iriri Zebedeo. Jomiyaanakeri eejatzi irirori, ²² eeniro jookanakari iriri ipitoki, joyaataiyakanakerini Jesús.

²³ Ari okantaka, ithonka janiitakero Jesús Galilea, jiyotaantake maaroni nampitsi tsika japatotapiintaita, ikamantantakero Kameethari Naantsi ñaaventak ot zirori impinkathariventantai Pava. Jovashinchaayetake maaroni mantsiyayetatsiri nampitsiki. ²⁴ Ikemakotaitanakeri Jesús intaina. Ikemaiyakeni eejatzi Siria-satzi, jamayetapaakeneri maaroni mantsiyayetatsiri is hen inka, irovashinchaayeteneri. Jamakeri maaroni aayetziri kantashivaitachari mantsiyarentsi, katsivaitatsiri, kamanavaitatsiri, kisoporo-kivaitatsiri. Jamakeri eejatzi jaakayetziri peyari. Ari ithonkiri jovashinchaayetavakeri Jesús. ²⁵ Joyaataiyakerini osheki Galilea-satzi, Decápolis-satzi, Jerusalén-satzi, Judea-satzi, poñaayetanainchari eejatzi intatzikero antaraaki jiña Jordán.

Ikinkithatzi Jesús tonkaariki, ikantakota kimoshiretaatsine

(Lc. 6.20-23)

5 ¹ Ikanta iñaakerira Jesús osheki apatatzimentakariri, tonkaanake otzishiki, ari isaikapaake. Pokaiyapaakeni iriyotaane, ipiyotzimentapaakari. ² Ari jiyotaayetakeri, ikantziri:

³ “Kimoshirera inkantaiya eentashiretatsiri, tema iriitake ñagairone impinkathariventantai Inkitesatzi.

⁴Kimoshire inkantaiya iraaneentavaitachari, tema iriitake imposhenkai-taiya.

⁵Kimoshire inkantaiya tsinampashireri, tema iriitake saikaatsine kameetha kipatsiki ishinetaantaitziri.

⁶Kimoshire inkantaiya kovakovatzirori inkameethashirete, tema aritake iriñeero ikokovatziri.

⁷Kimoshire inkantaiya neshinonkashiretaneri, tema iri ineshinonkayee-taiya eejatzi irirori.

⁸Kimoshire inkantaiya kiteshireri, tema iriitake ñagairine Pava.

⁹Kimoshire inkantaiya oitsimariyirori mashirenkaantsi, tema iriitake intomintayetaiyaari Pava.

¹⁰Kimoshire inkantaiya inkarate inkemaantsitakaityaari ikameethashi-retzi, tema iriitake ñagairone impinkathariventantai Inkitesatzi.

¹¹Kimoshire pinkantaiya irimanintavaitaitemi, inkemaantsitakaityaami, eejatzi inthaiyakoityaami, okantakaantziro pikempisantaanara. ¹²Thaamenta pinkantayetanakyya, tema Pava pinayetaimine inkiteki. Pinkinkishireta-kotero iroka, tema ari ikempitaayeetakeriri eejatzi pairani etayetakarori Kamantantaneri.”

Kempitarori tzivi

¹³“Pikempitakarora eerokaite tzivi. Aririka inkonovaitero tzivi tsika ompaitya, eerora apantaro inkatyokantaityaaro. Ontzimaty e irimanintaitero, irookayeetakero iraatzikashivaityaaro.”

Kempitariri ootamentotsi

¹⁴“Aririka osaike nampitsi tonkaariki, okoñaatzi maaroni aririka ootya tsirenipaite, te omana nampitsi. Kitainkatakotaneri pinayetanaatzi eeroka eejatzi, eerokakatera iyotaayetanairine maaroni atziri, eero pomanipotziri okaratzi piyoyetanairi. ¹⁵Ari okempitari eejatzi, aririka oisher ootamentotsi, te omanakoteri kantzirinaki. Tema avakotziri jenoki inkitainkatakotantyaari maaroni saikatsiri pankotsiki. ¹⁶Ari pinkempitanaiyaari eejatzi eeroka, pisaikayetanai kameetha iriñaantayetyaamiri pisheninka okameethatzi maaroni pantayetanairi. Iro iriyotantaiyaari irirori iriñaapinkathateri Ashitairi Inkitesatzi.”

Iñaaventakero Jesús Ikantakaantaitane

¹⁷“Eero pikinkishiretashita iroora nopokantari novashaantakaayetaimiro pikempisantziro Ikantakaantaitane, te nonkove eejatzi novashaantakaimiro iñaaventakeri pairani Kamantantaneri. Aña iro nopokantakari nomonkaratero okaratzi iñaaventayeetakeri pairani. ¹⁸Omapero onthonkaiya apaata kipatsi eejatzi inkite, iro kantamaitachari eero othonkimaitaatsi Ikantakaantaitane, irojatzi omonkaratantakyaari maaroni. ¹⁹Eerorika pikempisantziro Ikanta-kaantaitane, eerorika eejatzi piyotaayetairi pisheninka inkempisantaye-tairo, eerora panintagaaro impinkathariventantai Inkitesatzi. Iriima tsika intzime matakeroone ikempisantayetairo, impoña iriyotaantairo, iriitakera iriiperotaatsine inkiteki. ²⁰¿Piñaajaantakema kameethashire ikantayetaka iytzinkari eejatzi Fariseo? Aña te. Tera irimonkarayetero kyaaryooperoini

irirori inintakaavetariri Pava. Eerorika panaakoyetairi eeroka pinkameetha-shireyetai, eerora piñeero tsika ipinkathariventantai Inkitesatzi.”

Iñaaventakotziro Jesús kisaantsi

(Lc. 12.57-59)

²¹ “Piyotaiyironi eeroka okaratzi ikantayeetziriri pairani etakaantayetarori, ikantaitziriri:

Eero povantzi. Aririka povantake, irovasankitagaitemi eeroka.

²² Iro kantamaitacha nokantzi naaka: Ero pikishiri pisheninka, jovasankitaitzimikari. Ero pikantavaitziriri eejatzi: ‘Tekatsi piyomatsite eeroka.’ Jovasan-kitaimikari pinkatharentsiite. Te onkameethate eejatzi pinkisaneentavaiteri pisheninka piitamasontzivaiteri, papeshitaarokari pintagaiya sarinkaveniki.

²³ Tema paapiintzi pipira tasorentsipankoki, pimpometeneri Pava, iro kantamaitacha aririka pinkinkishiretapaakero tzimatsi ikishimentzimiri pisheninka, ²⁴ ari pookanakeri pipira, piyaatashiteri kisakemiri. Pinkantairi: ‘Asheninká, thame aakameethatavakagaiya.’ Aririka paapatziyavakagaiya kameetha, pimpiyeera tasorentsipankoki, irojatzi pimpantapaiyaariri Pava pipira. ²⁵ Aririka intzime kishemineri, impoña iraanakemi pinkatharentsiki, pintharovakote eeroka avotsiki, pinkantairi: ‘Eero pikisavaita, thame aakameethatavakagaiya.’ Tema aririka irareetakaakyaami pinkatharentsiki, inkantaitakeri iromperatane: ‘Paanakeri irika.’ Ari irayeetanakemiri irashitakoitemi. ²⁶ Eerorika pipinatashitari okaratzi pireevetakeri, eerora piñagairo iroimishitovakaantaimi. Omaperora.”

Iñaaventakotziro Jesús mayempitaantsi

²⁷ Piyotaiyironi eeroka ikantayeetakeri pairani, ikantaitzi:

Eero pimayempitzi.

²⁸ Iro kantamaitacha nokantzi naaka: Pineveshiredyaaorika piñihiro tsinane, matakamira, pimayempishiretakero. ²⁹ Jiroka noshiyakaaventemiro: Iroorika pokipero pantanta kaariperori, povashaantairo, pinkempitakaantero pinkithoryaatyeeromi, pookero. Tema te pinkovero poki atsipetakagaiyaami sarinkaveni, iro kameethatatsi pisaikanarookitai. ³⁰ Iroorika pakopero pantanta kaariperori, povashaantairo pinkempitakaantero pinthartzinkatyeeromi, pookero. Tema te pinkovero pako atsipetakagaiyaami sarinkaveni, iro kameethatatsi pisaikaponthokitai.

Iñaaventziro Jesús ookavakagaantsi

³¹ “Ikantaitake eejatzi pairani:

Aririka irookavakaitya, ontzimatyete impayeeteri tsika osankinatakota irookavakaantyaari.

³² Iro kantamaitacha nonkante naaka: Kaariperoshire jinake ikaratzi ookashitarori itsipatari. Tema aririka aavetaiya pashine oime, omayempitzimotakeri etavetari oimentari. Arira ikempitakari eejatzi agairori, mayempitake irirori. Temaita okaariperoveta irookeromi atziri itsipatari, aririka iriñeero omayempitzimotari.”

Iñaaventziri Jesús pairyaashivaitariri Pava

³³ “Piyotaiyironi eejatzi ikantaitakeriri pairani etakaantarori:

Eero pipairyaaashivaitari Pava.

Iro pinkante: 'Irovasankitainata Novinkatharite eerorika nomonkarayiro nokantayetziri.' Aririka pinkantake, ontzimatye pimonkarayetero. ³⁴Iro kantacha nokantzi naaka: Te arite pimairyeeeri Pava, pimonkaratantyaarori pikantayetziri. Eero pipariyiro inkite, tema ari isaikiri Pava janta. ³⁵Eero pipariyiro kipatsi, tema irojatzi jashitari Pava, ari jetsiyaryaakiitapiintari. Eero pipariyiro Jerusalén, tema ari ipinkathariventantziri Pinkathari-janorentsi. ³⁶Eero pipariyiro piito, pinkante: 'Eerorika nomonkaratziro nokantziri, inthatzinkaitenaroota noito.' Tera eeroka materone pishookakairo pipai, ompoña pincheenkaishitakagairo eejatzi. ³⁷Eerora pamatavitantzi. Omaperorika pantero pikantayetziri, ari pinkante: 'Jee, nomatero.' Eerorika pantziro, intaani pinkante: 'Eero nomatziro.' Tema te onkameethate poshekyeero piñaane."

Iñaaventziro Jesús ikaminthaitziri kisaneentantatsiri

(Lc. 6.27-36)

³⁸"Piyotaiyironi eeroka ikantaitakeri pairani:

Aririka pinkithoryiiteri irooki pashine atziri, okameethatzi impiyakovaentaiaari, inkithoryiitaitemiro poki eeroka. Aririka pinkiryaakoteri pashine atziri, okameethatzi impiyakovaentaiaari inkiryaakotaitemi eejatzi eeroka.

³⁹Iro kantacha nokantzi naaka: Te okameethatzi pimpiyatyaari kisaneentzimiri. Aririka impasavorotemi kashetavoroki, pishinetaineri eejatzi pashinevoroki impasatemiita. ⁴⁰Aririka inkovaite irapithaitemiro piithaare, pishineteneri iraanakero eejatzi piithaare poveviryaaakotapiintantari. ⁴¹Aririka iromperaityaami paanakero ovaakarontsi pookero niyanki avotsi, paanakero ovaakarontsi panaakairo ikantavetakamira tsika pookero. ⁴²Aririka inkantaitemi: 'Pimpenaro,' okameethatzi pimperi. Aririka inkantaitemi eejatzi: 'Pimpavakenaro, ari noipiyeemi,' okameethatzi pimperi eero pithañaapithatari.

⁴³Piyotaiyironi eeroka ikantaitakeri pairani:

Pineshinonkateri pisheninkajanori. Iriima tsika itzimi kishimiri, pinkisheri irirori.

⁴⁴Iro kantacha nokantzi naaka: 'Petakotyaari kisayetzimiri. Pamana-koyetairi maaroni irineshinonkatantyaariri Pava irirori. Eero pipiyatari kisaneentzimiri, paakameethayetairi.' ⁴⁵Irootake ikovakaayeetakeriri itomintayetaari Ashitairi Inkitesatzi. Iriitake ovetsikakeriri ooryaatsiri, oorentakotziriri maaroni atziri: kameethashireri, eejatzi kaariperoshireri. Iriitake ovetsikakerori eejatzi inkane, jovyariiniri maaroni atziri: kameethashireri, eejatzi kaariperoshireri. ⁴⁶Intaanirika petakotashityaari ikaratzi etakotayetamiri eeroka, ¿piñaajaantzima ari impinataimi Pava? Aña eero, iro jimatapiintakeri kaariperoshireri kovakotziriri isheninka kireeki. ⁴⁷Intaanirika petakoyetakyaaari pisheninka, ¿amenaashivaitakara?. Tema iro jimayetapiintakeri eejatzi kaari pisheninkata irirori. ⁴⁸Kameethashirera pinkantayetanaiya eeroka, pinkempitakotaiyaari Ashitairi Pava, tema omapero ikameethashireperotake irirori."

Iñaaventziri Jesús pashitantachari

6 ¹“Povashaantairo poñaakayetapiintziri atziri pantayetziro pinkameethashiretantaiyaarimi. Eenirorika piyaatatye pantero, tekatsira impinataimiri Ashitairi Inkitesatzi.

²Aririka pimpashitanta, te onkameethate pikantantayetanake: ‘Nopashitantaka naaka.’ Irootakera jameyeteri kamataviri, ikoviro irirori iriñaapinkathayeeteri. Iro kantacha, intzimakerikami ñaapinkathaterine jaka, iro iriñaamatsite irirori iriñaapinkathaventaiteri. ³Aririka pampitakoteri eeroka ashinonkainkari, eerora pikamantziri pitsipaminthare, ⁴omanaantsiini onkantakotya pipashitantakari. Jiyotake Pava irirori, iriitake pinataimine.”

Iñaaventziro Jesús ñaañaataantsi

(Lc. 11.2-4)

⁵“Aririka piñaañaateri Pava, te apantaro pinkempitakotyaari kantakaaperovaitachari. Ikatziyapiintayeta irirori janta japatotapiintaita, ikatziya eejatzi niyankineki nampitsi, onkantya iriñaantayetyaari isheninka. Iro iriñaamatsite irirori iriñaapinkathaventaiteri. Omaperora. ⁶Irooma eeroka, aririka piñaañaate, pashitakotya apaniro pipankoki pinkovakoteri Ashitairi tsipatakamiri apaniroini. Iri ñiimiri apaniro, ari irineshinonkatakyaaami, iriitake eejatzi pinataimine.

⁷Tema aririka piñaañaate, te apantyaaro papiipiitero okaratzi pikantakeri. Iro jameyeteri irirori kaari asheninkata aaka. Iñaajaantzi japiipiitziro ikantayetakeri ari inkemakeri Pava. ⁸Paamaventya pikempitakotarikari eeroka. Tekeramintha pinkovakoteri Ashitairi kovityiimoyetamiri, jiyotzita-taikaro irirori maaroni. ⁹Jiroka pinkante piñaañaatapiinte eeroka:

Ashitanaří, nampitarori inkiteki,

Tasorensi pinatzi eeroka.

¹⁰Pimpinkathariventaina naaka.

Pantakainaro jaka kipatsiki okaratzi pinintakaanari eeroka,

Pinkempitakainari inkiteveri, pantakairi irirori maaroni pinintakairiri.

¹¹Pimpapiintenaro kovityiimotanari noyaari.

¹²Pimpeyakotainaro nokaariperoshirevaitake,

Tema nomatakero naaka eejatzi, nopeyakotairi ikaratzi ovaariperoshiretakenari.

¹³Eero pishinetana iriñaantaityaana, inkovaite irantakaitenaro kaariperori.

Ari pinkantaitatyero pimpinkathariventante. Ari pinkantaitatyero ontzimimotemi pishintsinka, eejatzi povaneenkaro. Ari onkantyaari.

¹⁴Tema aririka pimpeyakotairi atziri kishimiri, ari impeyakotaimi eejatzi eeroka Ashitairi Inkitesatzi. ¹⁵Irooma eerorika pipeyakotairi eeroka atziri kishimiri, eerora ipeyakotzitaami Ashitairi irirori.”

Iñaaventziro Jesús tzitaantsi

¹⁶“Aririka pintziventya pinkinkishiretakoteri Pava, eero pikamantan-tayetzi, pinkante: ‘Notzitaventatyaari Pava.’ Paamaiya eeroka pikempitarikari

kamataviri. Itzitapiintaveta irirori, montyoryaa ikantayeta ivoroki iriyotan-taiyaari itziventatya. Iroora iñaamatsite irirori iriñaapinkathaventaiteri. Omaperora. ¹⁷Irooma eeroka aririka pintzitaventyaari Pava pinkinki-shiretantyaariri, pinkivaporotya, ipoña pinkishitakya kameetha, ¹⁸iro eero jiyotantaitami pitziventatya. Apaniro iriyotemi Ashitairi Inkitesatzi, iriitakera pinataimine.”

Iñaaventziro Jesús inkitesato ovaakarontsi

(Lc. 12.32-34)

¹⁹“Te apantaro povaarantashivaitya jaka kipatsiki, ovana opathayi, ari ipiyotapaari eejatzi koshintzi. ²⁰Iro kameethatatsi pantayetanaïro piñaan-taiyaarori pisaikai kameetha inkiteki. Kempitavaitaka povaarantatyeeyaami inkiteki tsika te ompathaanetapai, tsika te intzimapai eejatzi koshintzi. ²¹Tsikaïka povaarantaka, ari pinkinkishiretapiiinterori.”

Iñaaventziro Jesús ootamentotsi

(Lc. 11.33-36)

²²“Kameetharika onkantya poki, piñaantaro kameethaini, okempitaro pinkoñeetyaakotatyeeimi.^e ²³Terika apantaro poki, eero piñaantaro kameethaini, kempitaka pintsirenikitakotatyeeimi.”^f

Iñaaventziro Jesús ashaarantaantsi

(Lc. 16.13)

²⁴“Tekatsi materone irantavaiteneri apite omperatantaneri. Tema aparoni inkovaperote irimonkarateneri jomperatariri, iriima pashine, inkisaneen-tanakeri. Ari okempitzitari eejatzi: Tekatsira materone iranteneri Pava ikovakaantziri irirori, aririka inkinkishiretakoyeetero eejatzi ashaarantaantsi inkempitakaanakero iroorikami omperatyaarine.”

Iñaaventziro Jesús kantzimoshiretaantsi

(Lc. 12.22-31)

²⁵“Pinkeme nonkante: Tera apantaro onkantzimoshirevaityaami pinkante: ‘¿Opaitama noyaari, opaitama nomiretyaari, opaitama nonkithaatyaaari?’ Aña tzmataitatsi pashine ankinkishiretapiintairi añaantareki, iro kovaperotaita-chari, anayiro okaratzi ovayetapiintari, okaratzi akithaayetapiintari eejatzi. ²⁶Thame ankinkishiretakoteri tsimeripayeeni. Te iriyote impankitanontya iroyaari, te irovetsike ipanko irovanontya ivankire. Iro kantamaitacha Pava, ipayetapiintakeri irovarite. Aakara jimaperotataitzi jetakotai Pava. ²⁷Aririka paakoventyaaro onkantzimoshirevaityaami ¿arima pinkantakero povavi-neentavairo posarentsite? ²⁸Intsityaa ankinkishiretakotero inchateyapayeeni, te añaero antavaitanete, te ontyaanontya onkithaatyaaari. Iro kantamaitacha te onkantzimoshirevaityaaro, onkante: ‘¿Opaitama nonkithaatyaaari?’^g

^e 6.22 Oshiyakaaventachari okitsi kameethari, aparoni pimantaneri (kaari mashithatatsi), tsika itzimi ñeerone inkemathatairo okaratzi irantakairiri Pava. Tema isaikanaatzi okitainkatzi.

^f 6.23 Oshiyakaaventachari eerorika apantaro oki, aparoni mashithari, tsika itzimi kaari ñeerone inkemathatairo okaratzi irantakairimi Pava. Tema isaikatzi tsika otsirenikitzi.

^g 6.28 Iro ikantakoitzi jaka “inchateyapayeeni” paitachari “lirio.”

²⁹Ovaneenkata kameetha, anayiri jovaneenkaveta Salomón, pinkatharive-tachari pairani. ³⁰Iriitakera Pava ovaneenkatayetzirori. Okantaveta kapiche añaaветaro ovaneenkatapaintya, iro osamani, tekatsi apantyaarone aririka onkamateyatanake, tema inchekeyetakero, impoña intaayetakero. ¿Eeroma ikempoyaaventzimi eeroka Pava? Aritake, eero pikisoshiretzi. ³¹Aritapaake okantzimoshirevaitami, pikantzi: ‘¿Opaitama noyaari, opaitama nireri, opaitama nonkithaayaaari?’ ³²Apatziro okantzimoshirevaitari ikaratzi kaari kempisantatsine. Irooma eerokapayeeni, jiyotakoyetzimiro Ashitairi Inkitesatzi opaiyetarika kovityiimoyetamiri. ³³Iroora kovaperotachari pinkokovatairi impinkathariventaimi, pinkokovatairi eejatzi irovameethashiretaimi, irojatzi piñaantaiyaarori impayetaimiro okaratzi kovityiimoyetamiri. ³⁴Ari okanta, eero okantzimoshirevaitami ompaityaarika avishimotemiri osaitekira. Tema maaroniki kitaite piñeero ompaitya avishimotemiri.”

Iñaaventziro Jesús kantzimataantsi

(Lc. 6.37-38, 41-42)

7 ¹“Te apantaro ankantante: ‘Kaariperoshire inatzi nosheninka.’ Aririka ankantantake, ari irimayeetai aaka, inkantayeetai: ‘Kaariperoshire pinatzi eejatzi eeroka.’ ²Aririka ankantakoteri asheninka, ari inkantakotanakai eejatzi aaka. Ontzimatyee aamaiya, aririka ontzime antzimotantane, imaperoitaikari aaka apaata impiyatayeetai. ³Okempivaitakaro aririka otyaakitaimi antaro inchapeto okiki, ¿kantatsima ameneri pashine otyaakitachari kapicheeni irookiki? ⁴¿Tema eero okanta ankanteri: ‘Pimpoke, nagaimiro otyaakitakemiri pokiki?’ Tema otyaakitakemi eeroka antaro inchapeto. ⁵Pikempitakari kamataviri. Petavakyaaro eeroka paavairo inchatoto otzikaakemiri, irojatzi pamenantaniyaari kameetha paantaiyaaniriri otyaakitakeri pashine.

⁶Tera impayeetaipiintaiteri otsitzi vathatsi tasorentsitsitiri. Ari okempitari eejatzi tera impayeeterimi chancho mareryaayetatsiri, tema ari iroipatsitakero iraatzikavaitavakero. Tera impayeeteri ikovayevetari, osheki inkatsimate, ari iratsikantake.”^h

Iñaaventziri Jesús amanaperotziriri Pava

(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷“Pinkampitante, pinkokovate eejatzi, aritake piñaakero impayeetemiro pikovakotantziri. Pinkempitakaantero pareetya aparoni pankotsi, pinkantapaakeri ashitarori: ‘Pashitaryeenaro.’ Aritake irashitaryaakemiro ipanko. ⁸Aritake impayeetairi kampilantayetatsiri. Inkarate amemenatairone, ari iroñaakaitairi. Aririka inkantaiteri: ‘Pashitaryeero.’ Aritake irimatakero. ⁹Aririka inkampitemi pitomi, inkantemi: ‘Apa, pimpena tanta.’ ¿Arima pimpakeri mapi? ¹⁰Aririka inkantemi: ‘Pimpena shima noya.’ ¿Arima pimpakeri maranke iroyaari? ¹¹Iro kantacha eeroka petakotari

^h 7.6 Ikantaitziri jaka: “vathatsi tasorentsitsitiri” ipoña “mareryaayetatsiri,” iro oshiyakaaventacha Kameethari Naantsi tasorentsitsitiri. Tema iñaane Pava, okempitari ikaratzi mareryaayetatsiri. Irima otsitzi ipoña chancho, irira oshiyakaaventacha, ikarayetzi kaari koverone inkempisantero Kameethari Naantsi, osheki ikisaneentakeri kamantantzirori. Tera arite impankiventayeetyaari, terika inkovero inkempisante.

pitomipayeeni, kaariperoshire pinaveta. Iriira ovatsiperotzirori Ashitairi Inkitesatzi, jetakotari irirori maaroni amanayetairiri. ¹² Aririka pinkove iretakotaityaami, petavakyaaro eeroka petakotantya. Irootakera okantakotziri Ikantakaantaitane, irojaztira ikantakeri eejatzi pairani kamantantaneri.”

Iñaaventaitziro avotsimanchaki

(Lc. 13.24)

¹³ “Aririka pinkove pinkyaavankotairi Pava, pinkempitakaantero pimpampithatayeeromi avotsimanchaki. Tema tzimatsi pashine avotsisaante, kaari pomerentsitachane inkenantaityaaro. Osheki pampithatakerori, irashinonkaayeetaiya sarinkaveniki. ¹⁴ Irooma avotsimanchaki, te iroshekite kenantyaarone, iriitake areetaachane Pavakinta, inkantaitaatyeero irañagai janta.”

Iñaaventziri Jesús thairi

(Lc. 6.43-44)

¹⁵ “Pinkyaaryootaiyeni, jamatavitzimikari oshiyavetariri kamantantaneri, inkempitakotapaakyaari ikantaranki oisha te inkatsimatanete. Iro kantamaitacha kaariperoshire inayetatzira, ikempitakari piratsi katsimari. ¹⁶ Ontzimatyera ankempoyeero jantayeetzi ayotantantyaari ikameethashiretzirika. ¿Añiroma uva onkithotantyaaro ovaato kitochee? Tera. ¿Omatziroma higo onkithotantyaaro iroori? Te omata eejatzi. ¹⁷ Inchato saankanatatsiri oshooki, okithotzi kameetha. Irooma inchato sampiyashitaintsiri, te onkithokinete. ¹⁸ Tema inchato saankanatatsiri oshooki, te iriñeetero onkaariperote okithoki. Ari okempitari eejatzi inchato sampiyashitaintsiri, eero jiñeetziro onkameethate okithoki. ¹⁹ Tema itovaitziro inchato kaari kithotatsine, iragaitakero intagaitero. ²⁰ Pinkempoyaakoyetairi iyotaayetaimiri. Ikempitakarorika okithotzi inchato saankanatatsiri oshooki, pimatero jiyotaayetzimiri.”

Jiñaaventziri Jesús iyotakoperotanairiri

(Lc. 13.25-27)

²¹ “Tzimavetachara osheki kantavetanari: ‘Novinkatharite pini eeroka, noñaapinkathakitakemi.’ Iro kantacha eero jiñeero impinkathariventairi Pava. Intaani inkarate antayetanaairori ikovakaantziri Ashitanari Inkitesatzi. ²² Aririka nompinkatharitari apaata napatotairi maaroni atziri. Tzimatsi kantayetaatsine: ‘Novinkatharite, nopairyaakemi naaka noñaaventayetziimi. Nopairyaakemi novavisaakotziri jaakayetziri peyari. Nokantayetziri eejatzi nosheninka: Iro notasonkaventantari nopairyiiri Jesús.’ ²³ Iro kantamaitacha nonkantanakeri naaka: ‘Te niyotemi. Piyaataveete jantyaatziini, omapero pikaariperoshiretake.’ ”

Iñaaventaitziri apite ovatzikirori ipanko

(Lc. 6.46-49)

²⁴ “Pinkeme, aririka pinkinkishiretero maaroni nokantakemiri, aririka pinkempisantanakero maaroni, ari okameethatzi. Irootake piyotanentyaari. Pinkempitakyaari ovatzikirori ipanko oshirantapathatzi kipatsi.

²⁵Oparyaaveta iniroite inkane, amaraniveta. Otampyaavetaka shintsiini, ookantavetapaakaro pankotsi, te aavyeero. Tema ovatzikakitya kameetha oshirantapathatzi kipatsi. ²⁶Ari okempitari eejatzi, eerorika pikinkishi-retziro nokantayetakemiri, eerorika pinkempisantanaairo, eero piñiuro piyotanetyaaro. Pinkempitakotakyaari ovatzikirori ipanko impanepathatzi. ²⁷Oparyaapaake inkane, amaranitapaake. Opoña otampyaatapaake, ookantapaakaro, tyaanake pankotsi, aanakero. Te iñeetairo.”

²⁸Irootake jiyotaayetakeriri Jesús ikaratzi apatoventakariri. Ipampo-yaaminthaitanakeri. ²⁹Tera omaanta ishintsinka jiyotaantzira, janayiri jiyotaantzi iyotzinkariite.

Jovashinchagairi Jesús omatziri pathaarontsi

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

8 ¹Ikanta joirinkaa Jesús ikinkithatakera tonkaari otzishiki, joyaatairi osheki atziri. ²Ari ipokashitakeriri aparoni atziri omatziri pathaarontsi, jotyeerovashitapaakari Jesús, ikantapaakeri: “Pikovirika, ari onkantake povashinchagaina.” ³Iroora jakotashitantanakariri, jantantakari kapicheeni irako, ikantzi: “Nokovi, peshitakotai.” Eshitanake ipathaavaiveta. ⁴Ipoña Jesús ikantavetavaari: “Eerora pikamantakotana. Apatziro povanakero piyaatashiteri omperatasorentsitaari, pimonkaratantyaarori Ikantakaantane Moisés, pimperi pashitakaariri Pava, iriyotantaityaari eshitakotaimi.”

Jovashinchagairi Jesús irotzikatane ijevare ovayiriite

(Lc. 7.1-10)

⁵Ikanta jovaanaa Jesús, areetaiyakani nampitsiki Capernaum. Ari ipokakeri ijevare ovayiriite Roma-satzi, iriñeeri Jesús, ⁶ikantapaakeri: “Novinkatharite, tzimatsi notzikatane nopankoki, maperokitaka imantsiyatake, kisoporokitake.” ⁷Jakanakeri, ikantziri: “Aritake niyaatake novashinchagairi.” ⁸Iro kantamaitacha ikantanake irirori: “Osheki noñaapinkathatakemi eeroka, kaaripero nonake naaka, niyotzi eero okantzi pinkyaa-vankotena. Intaani nokovi pinkantakaanteri, ireshitakotai. Tema aritake omatakya pinkanteri.” ⁹Tema tzimatsi omperatanari naaka, tzimatsi eejatzi ovayiripayeeni nomperatari naaka. Aririka nonkanteri: ‘Piyaate,’ aritake iriyaatake. Aririka nonkante pashine: ‘Pimpoke,’ aritake impokake. Aririka nonkanteri notzikatane: ‘Pantero iroka,’ jimatziro jantziro.” ¹⁰Ipampoyaanakeri Jesús ikemakeri ikantake irika ijevare ovayiriite. Ikantanakeri oyaataiyirini: “Iriira matakeroiri irika ikempisantzi, jaka Israel-ki te intzime aparoni asheninka kempityaarine. Omaperora. ¹¹Pinkeme, aririka impinkathariventantai Inkitesatzi, ari intzimake osheki kaari asheninkata poñaayetachari pashineki nampitsi, tsika intzime anintaayetaachane intsi-pataiyaari Abraham-ni, Isaac-ni eejatzi Jacob-ni. ¹²Iro kantamaitacha eerora itzimaperotai asheninka saikaatsineri janta. Iriitake ikovakaaveetakari impinkathariventairimi maaroni janta, oshekimaitaka ipiyathataka, irootake irookantaiyaariri otsirenikitake. Ari iriraavaitaiaari, iratsikaikivaitya

i 8.8 Irika ijevare ovayiriite Roma-satzi, kaarira Judío, pashinesatzi atziri jinatzí. Tema pairani aparoni Judío, te inkyaavankoteri pashinesatzi kaari isheninkata.

inkemaants itaiya.” ¹³ Ipithokashitanaari ijevare ovayiriite, ikantziri: “Pimatairo pimpiye pipankoki. Tema pimatakero pikempisantzi eeroka, irootake ireshitakotantaiyaari potzikatane.” Aripaitera javisakotanake irotzikatane janta ipankoki.

Jovashinchagairo Jesús iriyote Pedro

(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

¹⁴ Ikanta Jesús jatake ipankoki Pedro. Iñaapaatziiro iriyote, onoryaaka, aakero saavakirentsi. ¹⁵ Ipampitapaakero kapicheeni akoki, eshitakotanake. Piriinta naka, amenayetavakeneri ompaitya ompavakeriri. ¹⁶ Okanta osheetyaanake, jamaitapaakeneri osheki jaakiri peyari. Jovashinchaayetairi, ikisathatavakerira kapicheeni iveyarite. Jovashinchaayetairi eejatzi maaroni mantsiyayetatsiri. ¹⁷ Arira okanta omonkaraantakari iñaaventakeri pairani kamantantaneri Isaías, ikantakeranki:

Iriira aanakerori amantsiyare,

Irijatzi aanakerori eejatzi okaratzi akemaantsiyetari.

Oyaaterine Jesús

(Lc. 9.57-62)

¹⁸ Ikanta iñaakeri Jesús joshekiperotapaake atziri apatotzimentariri, ikantanakeri iriyotaane: “Thame amontyagai intatsikero.” ¹⁹ Ikantavetavaari iyotzinkari: “Iyotaantanerí, nokovi noyaatanakemi tsikarika pikenayetzi eeroka.” ²⁰ Jakanake Jesús, ikantziri: “Aparoni otsitziniro, tzimatsi imoro imaantari, eejatzi tsimeripayeeni tzimatsi iromayero. Iriima irika Itomi Atziri tera otzimi ipanko imaantapiintyaari irirori.” ²¹ Ari ikantanake aparoni iriyotaane: “Iyotaanarí, nokovavetaka naaka noyaatanakemi, iro kantama itacha aririka noñaanairi nirintari nonkitatanairi, arira noyaatemiri.” ²² Ipoña ikantanakeri Jesús: “Poyaatena. Tema ikaratzi kamashireyetatsiri, ari inkitatairi irirori kaminkaripayeeni.”

Joimairentziro Jesús tampyaa

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³ Ipoña jotetanaa Jesús pitotsiki, itsipatanaari iriyotaane. ²⁴ Ikanta jimon-tyaakotanaka, maanake Jesús pitotsiki. Iro joveraakovetaiyakani niyankyaaki, omapokakeri iriyotaane otampyaatapaaake antaroite, otetaatapaaaka jiña pitotsiki, otamakaatanakera inkaare. ²⁵ Jiyaatashiitanakeri, jovakiryeeta-paakeri Jesús, ikantapaakeri: “¡Iyotaanarí, ampiinkatye! ¡Povavisaakotaina!” ²⁶ Ikantanakeri irirori: “¿Opaitama pitharovantari? ¿Tekerama pikempisan-taperotziita?” Piriintanaka, joimairentakero tampyaa eejatzi ikempitakero otamakaa ne inkaare, avisanake, mairyaatanai kameetha. ²⁷ Ipampoyaa-minthaitanakeri Jesús, iñaapinkathatanakeri iniroite, ikantavakaayeta: “¿Ipaitama atziritsiri irika? Joimairentziro tampyaa, eejatzi inkaare.”

Gadara-satzi jaakiri peyari

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Aritake areetaiyakani intatsikero, aatakotaiyapaakeni nampitsiki paitachari Gadara. Ari ishiyashitavakari apite atziri jaakiri peyari ipoñaakaro kitataariki.

Katsimaki ikantakaakari peyari, osheki itharovakaitakari, te arite inkenayeete janta. ²⁹ Ikantavakeri: “¿Jesús, Itomi Pava! ¿Irootaintsima povasankitaina? ¿Tsikama nokantakemi eeroka?” ³⁰ Ari itzimi janta osheki chanchi, ishintaraavaitaiyini. ³¹ Naavaitanake iveyarite, ikantanake: “Aririka povavisaakotairi irika naakane, potyaantena naaka ipiyotaka chanchi.” ³² Jakanakeri Jesús, ikantziri: “Piyaate peyari.” Matanaka. Jatanake peyaripayeeni chanchoki, jaakapaakeri, iroora ishiyantaiyanakari imperetatzit otzishi, mitagaiyapaakani maaroni inkaareki, aperotaka ipiinkake. ³³ Ikanta inaakerira aamaakoven-tariri, shiyeeyanakani. Jatake nampitsiki, ikamantapaakeri maaroni atziri okaratzi inaakeri. ³⁴ Iroora jiyaatashiitantanakariri Jesús, ikantaitapaakeri: “Te nonkovaiyeni pisaiki nonampiki, pamene tsika pinkene.”

Jovashinchagairi Jesús kisoporokiri

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

9 ¹ Ipoña jotetanaa Jesús pitotsiki, montyaakotaa, ipiya inampiki. ² Ari jamaitakeneri kisoporokiri, janatakoitakeri shitashintsiki jonoryaan-tapiintari. Jiyoshiretavakeri Jesús atziri amakotakeriri, inaanatavakeri mantsiyari, ikantavakeri: “Tharomentashire pinkantanakya notomi, ari novashinchagaimi, tema ipeyakoitaimiro pikaariperoshirevetaka.” ³ Ikanta ikemavake iyotzinkariite, ikantashiretanake: “Ithainkatziiri Pava irikavé.” ⁴ Jiyotake eejatzi Jesús opaita ikantashiretakeri, josampitanakeri: “¿Opaitama okaariperotantari pikantashiretziri?” ⁵ ¿Tema onkameethate nonkante: ‘Ipeyakoitaimiro pikaariperoshireveta?’ ¿Irooma pikovi nonkanteri: ‘Pinkatziye, paniitai?’ ⁶ Iroñaakara piyoteri irika Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impeyakotairi kaariperoshirevetachari.” Ipithokashitanakari mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziye, paanairo ponoryaantavetari, piyaatai pipankoki.” ⁷ Ari ikatziyanaka mantsiyavetachari, jatai ipankoki. ⁸ Inaakeri maaroni atziri apatotainchari, ipampoyaavakeri jiyaataira. Ikantaiyanakeni: “Omaperota-tziiri Pava, iriitakera matakoreri otzimimotantakariri ishintsinka Jesús.”

Jagaitanakeri Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Ikanta jovaanaka Jesús, irojatzi inaantapaakariri paitachari Mateo, kovakotziriri isheninka kireeki. Ikantapairi: “Poyaatena.” Katziyanaka, joyaatanakeri. ¹⁰ Ipoña jaanakeri ipankoki irovakaiyaari, itsipataanakeri iriyotaane. Osheki jatanaintsiri kovakotziriri isheninka kireeki, jiyaatake eejatzi osheki kaariperoshireyetsiri. Ari itsipatakari Jesús jovaiyakani. ¹¹ Ikanta inaakeri Fariseo-payeeni, ikaimakeri iriyotaane Jesús, josampitakeri: “¿Opaitama itsipatan-tariri Jesús kovakotantatsiri kireeki, itsipatakari eejatzi kaariperoshireyetsiri? Te onkameethate.” ¹² Ikemavakera Jesús, ikantanake irirori: “Aririka irimantsiyate atziri ipokashitziri aaventantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tekatsi inkove irirori.” ¹³ Ontzimatyepinkinkishiretero Ikantakaantane Pava, kantatsiri:

Te nonkovajaantairo pamayetaina pipira pimpometainari.

Iro nokovaperotairi pineshinonkayetaiyaari pisheninka.

Tera iro nopokantajaantakari naaka nonkaimashireyetairi kameethashireri, aña nopokashitatziri kaariperoshireri nonkaimashireyetairi irovashaantairo kaariperori.”

Iñaaventziro Jesús itzitaita

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴Ipoña ipokaiyakeni iriyotaane Juan, josampitapaakeri Jesús, ikantziri: “¿Opaitama kaari itzitanta piyotaane? Notzitapiinta naaka, ari ikempitari eejatzi iriyotaane Fariseo-payeeni.” ¹⁵Jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Aririka inkempiyeetyaari aavakaachari, ¿arima irovashireneentaitakya? Aryaajaini apaata, aririka iragaitakeri iimentaitari, aripaitera intzitaitya.” ¹⁶Tema aparoni paisatori ikithaataitari, aririkami irovapatankaitantyaaro osape ovakerari, ari osaraa perotanake aririka ampithatanakyaarika ovakerari. ¹⁷Eejatzi okempitari, te aritzi paisatori meshinantsinaki irovanayeetyaaro eeryaatatsiri jimiretairi. Aririka irovanayeetakyaaro, ari isanaryaanake, apaavaitashitakya jimireetari, eejatzi meshinantsinaki irirori. Iri aritatsi ovakerari meshinantsinaki irovanayeetyaaro, eero japaavaitanta apiteroite.”

Irishinto Jairo opoña tsinane antzitakeriri iithaare Jesús

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸Tekera inthonkero iriñaavaite Jesús, areetapaaka aparoni jevari, iñaapinkathatapaakeri, ikantapaakeri: “Kamake nishinto, iro nopokantari piyaate nopankoki pantantaiyaaro kapicheeni pako, añagaita.” ¹⁹Ari jiyaatanake Jesús, eejatzi iriyotaane joyaatanakeri. ²⁰Okanta aparoni mantsiyatatsiri tsinane, osheki osarentsi osokaavaitaka, tzimakotake 12 osarentsi, okenashitapaakeri itaapiiki Jesús, antzitakeri kapicheeni opatziki iithaare. ²¹Tema okantashiretakitzi: “Aririka nantzitakeri iithaare, ari neshitakotai.” ²²Ipithokashit an akaro Jesús, ikantziri: “Tharomenta pinkantanaiya nishinto, ovashinchagaimi pikempisantake.” Apathakero eshitanake omantsiyare tsinaneka. ²³Ikanta jareetapaaka Jesús ipankoki jevari, iñaapaatziiri shoviriventzirori kamaintsiri, osheki atziri akivainkatainchari. ²⁴Ikantapaakeri Jesús: “Pisheke, te onkame piraakotaiyakarini, año omakoryaatzi.” Thainkaya jovaitakeri Jesús. ²⁵Ipoña jomishitovapaakeri maaroni, kyaapaake Jesús, joirikavakotapaakero, piriintanaa eentsika. ²⁶Te omanakotanakya jantakeri Jesús, ikemakoitanakeri maaroni.

Jovashinchagairi Jesús apite mavityaakiri

²⁷Ikanta jovaanaka Jesús, ipatzimatanakeri apite mavityaakiri, ikaimakotziri, ikantzi: “¡Icharine David-ni, pineshinonkataiyaana!” ²⁸Irojatzi jareetantapaakari pankotsiki, eejatzi mavityaakiri irirori. Ipokashitapaakeri okarikiini, josampitakeri Jesús, ikantziri: “¿Pikinkishiretama eeroka ari novavisaa-kotaimi?” Ikantaiyini irirori: “Jee, aritake pimatakero novinkatharite.” ²⁹Jakotanake Jesús, ipampitaakitakeri, ikantziri: “Ovashinchagaimi pikempisantaana.” ³⁰Apathakero amenanai kameetha. Ishintsithavetavaari, ikantziri: “Tera nonkove pinkamantakotena novashinchagaimi.” ³¹Iro kantamaitacha jiyaataira, ikamantantayetanake, ithonka ikemakoitanakeri Jesús.

Iñaavaitakaitziri kisoaanteri

³²Ipoña jamaitapaakeneri Jesús aparoni atziri jaakiri peyari, kisoaante ikantaka. ³³Ari jovashinchaavakeri Jesús irika atziri, ñaavaitanai

ikisovaantetakaavetakari peyari, tema jomityaantapithatakeri iveyarite. Maaroni ikempoyeetanakeri Jesús, ikantashiretaitanake: “Tera añaaapiinte oshiyaarine irika anampiki Israel-ki.” ³⁴Iro kantamaitacha ikantaiyini Fariseo-payeeni irirori: “Jimatakaatzirira ijevare peyariite jovashichaantariri iriakane.”

Sampainkatake pankirentsi

³⁵Ithonka jiyaayetake Jesús maaroni nampitsiki, jiyotaantayetake japatota-piintaita. Iñaaventapiintakero Kameethari Naantsi tsika onkantya impinkathariventantai. Jovashinchaayetakari maaroni, tekatsi aparoni mantsiyarentsi pomerentsitzimotyaarine. ³⁶Iñaayetzirira osheki apatotzimentariri, antaro Jesús jet akoshiretakari, ikantake: “Omapero jashinonkaayetaka irika atziripayeeni.

Ikempitakari oisha eerorika itzimi aamaakoventyaarine.”

³⁷Eekerora ikantanakitziiri iriyotaane: “Ikempitakarora irikapayeeni atziri, osampainkatzi pankirentsi, iro kantamaitacha te intzimaperote atziri aavatairone. ³⁸Pamanairi Avinkatharite irotyaanteeta osheki jatatsineri atziriki, tema kapatacha osheki kempisantayetaatsine.”

Jiyoshiitake Jesús 12 Irotyaantajanore

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

10 ¹Ipoña jiyoshiitake Jesús ikaratzi 12 iriyotaane, jimatanakero irirori irovashinchaayetairi mantsiyari, eejatzi ikaratzi jaakayetziri peyari, tema ipasavyaakari itasonkaventantzi. ²Jirika ikaratzi 12 jiyoshiitakeri Jesús: Etanakarori Simón, ipaitakeri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés, irirentzi Pedro. Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo itsipatakari irirentzi Juan. ³Ipoñaapaaka Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo kovakovetariri kireeki isheninka, ipoñaapaaka Jacobo itomi Alfeo, Tadeo, ⁴ipoñaapaaka Simón, ipaitaitakeri eejatzi Kisakotantaneri. Ipoñaapaaka ovekaraantapaakarori Judas Iscariote, iriitakera pithokashitantainchari.

Jotyaantaitakeri karataintsiri 12

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵Opoña jotyaantakeri Jesús karataintsiri 12, ikantavakeri: “Eerora pikeni janta isaikayetzi atziri kaari asheninkata aaka, eero pikeni eejatzi inampiki Samaria-satziite. ⁶Iri petapaintya piyaatashiteri ikaratzi icharineyetari Israel-ni, tsika itzimi kempitakariri oisha itzipinavaita. ⁷Tsikarika pinkenayetake pinkamantantayete, pinkante: ‘Irootaintsi impinkathariventantai Inkitesatzi.’ ⁸Povashinchaayetairi maaroni mantsiyari, povañaayetairi kamayevetachari, povashinchagairi pathaavaitatsiri, eejatzi jaakayetziri peyari. Tema neshinonkataari pinayetake, te piñe inkovakoitemiro. Iro pimatanairi eeroka pineshinonkatantaiya eejatzi. ⁹Eerora paanake piireekite pitharateki, ¹⁰eero paanake eejatzi pitharate, eero paanake apite piithaare, pi-zapato-te, piyotzikiro, tekatsi aparoni paanake. Tema ikantaizti:

Impinaiteri antavaitatsiri.

¹¹Aririka pareetya nampitsiki, pamenapaake aakameethatemeine, iri pisaikimotapaake, irojatzi pavisantakyaari pashineki nampitsi. ¹²Ari

pareetakyaarika pankotsiki, povethatapaakyaari ikaratzi saikatsiri. ¹³ Aririka iraakameethatavakemi irirori, ari iriñeero isaikai kameetha okaratzi povethatapaakari. Irooma eerorika jaakameethatavakemi, amenaashitakara povethatapaakari. ¹⁴ Eerorika jaakameethaitzimi, eerorika ikempisantaizimi eejatzi, pavisapithateri, potekanairo piipatsikiite. ¹⁵ Tema iriitake irimaperoteri apaata irovasankitaiteri irika, ari anaanakero ikantayeetairi Sodoma-satzi ipoña Gomorra-satzi. Omaperora.”

Iriñaashitakaitayeemi apaata

¹⁶ “Notyaantatziimi iroñaaka. Pikempivaitakari jotyaantaitziri oisha tsika ipiyota piratsi katsimari. Iro kantacha ontzimatyepinkempitakotyari koviyantzi maranke. Ontzimatyepinkempityaari aparoni shiro te ikatsimavaizti. ¹⁷ Paamaventya. Tema iraakaantaitayeemi jevaripayeeniki impasanavaitaitemi pankotsiki japatotapiinta. ¹⁸ Impoña irayeetanakemi isaikayetziira pinkatharijanorentsi, okantakaantziroora paventaana ari piñaaventayetainari, irojatzi inkemantayetaiyaari, eejatzi pashinesatzi atziri kaari asheninkata. ¹⁹ Aririka piñaakero irayeetanakemi, eero pikantashirevaitzi: ‘Opaitama nonkanta-paakeri?’ Tema tzimatsi iyotashiretakaimirone ompaitya piñaanetyaari. ²⁰ Eerora piyotashitanakaro apaniro eero ompaitya piñaanetyaari, Tasorentsinkantsi poñaachari Ashitamiriki, iri iyotakaimirone onkarate pinkantayetapaakeri. ²¹ Ari iriñeetake aakaanterine irirentzi irovamaakaanterine. Piñe aakaanterine itomi. Piñe ovakaanterine ashitariri ikisaneentanakeri. ²² Oshekira piñeero inkisaneentaitemi okantakaantziro pipairyaana pikempisantaanara naaka, iro kantamaitacha aririka pinkantaitanakiteero paventaiyaana, aritake novavisaakoshiretairi. ²³ Aririka inkisaneentaitanakemi aparoni nampitsiki, pavishe pashineki nampitsi. Tema tekera pinthonkeroota pinkenayete maaroni nampitsiki tsika isaikayetzi Israel-mirinkaite, irojatzi impiyantaiyaari irika Itomi Atziri. Omaperora.

²⁴ Tera iriñeete aparoni eenirora jiyotaitziri iranaakoteri iriyotanetya tsika itzimi iyotairiri. Te añee eejatzi aparoni onampitaari iranaakoteri tsika itzimi onampitariri iñaapinkathateri. ²⁵ Intaani añiirorikantatsi iyotaari inkempitakotyari iyotairiri pairani. Ari ikempitari eejatzi onampitaari. Tema ikisaneenta-yeetakena naaka iroñaaka, ikempikaantaitakena naakami Beelzebú ivinkatharite peyari. Eeroka ovatsipero inkisaneentaitemi pikempisantaanara.”

¿Niinkama añaapinkathateri?

(Lc. 12.2-9)

²⁶ “Iro kantamaitacha eerora pipinkashivaiyetari irikapayeeni. Ontzimatyepinkoñaatakoyetai okaratzi omanakovetainchari, ooñaaronayetairo kaari ikemathaveeta pairani. ²⁷ Apaniro niyotakaayetaimiro eero irokapayeeni, te iriyotakotzimaityaaro thainkaneri irirori, iro kantamaitacha eero kinkithatakaayetairine. ²⁸ Eero pipinkashivaiyetari kovatsineri irovemi, tema eero jimatziro irirori irotyaantemi sarinkaveniki. Iriira piñaapinkathatai Pava, tema iriitake matziro irotyaantemi sarinkaveniki. ²⁹ Pamene, te impinaperotyatsimeripayeeni, iro kantamaitacha jiyotzi Pava aririka inkamakaante aparoni.”

j 10.29 Kantakotachari jaka “te impinaperotyatsimeripayeeni,” tema kantatsi iramanantaitantyaari aparoni kireeki inkaraterika apite tsimeri.

³⁰ Jiyotzitaro Pava okaratzi tzimayetatsiri aishi. ³¹ Piñaakero, jaamaakotari Pava tsimeripayeeni, eerokara jimaperotaitzi jaamaakotami. Eero pipinkashivaitari kisaneentzimiri. ³² Aririka pinkanteri pisheninka: 'Noñaapinkathatairi Jesús,' aritake nonkantairi Ashitanari Inkitesatzi: 'Apá, iñaapinkathataana irika, asheninkataari.' ³³ Irooma pinkanteririka pisheninka: 'Te noñaapinkathateri Jesús,' ari nokempitaiyaari naaka, nonkantairi Ashitanari: 'Apá, te iriñaapinka thatena irika, te asheninkataari.' "

Iñaaventakota Jesús

(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

³⁴ "Tera nokovi onkompitzimotyaaami. Tema te iro aparoni nompokantyaari niyotaayetairi atziri irakameethatavakaiya. Aña nopokakera, kempivaitakami namatyeemi ovathaamentotsi pantaminthatavakaantyaari.

³⁵ Tema iro nopokantakari:

Inkisaneentantyaariri atziriite jiritari,

Onkisaneentantyaarori tsinane inirotari,

Onkisaneentantyaarori tsinane ayirotari.

³⁶ Iri pithokashitavakaachane atziriite inkisaneentavakaanaiya ikaratzi isaikavankotavakaiyani.

³⁷ Tema iro onimotzimiri petakoyetyaari piri, piniro, povaiyanepayeeni eejatzi. Iro kantamaitacha aririka anaanakero okaratzi petakotana naaka paventaana, tera pinkyaaryoote pikempisantaana. ³⁸ Ontzimatyé pinkyaa-ryooventero noñaaventayetakemiri, onkantavetya impaikakoitemi. Aririka povashaantakero, tera pinkyaaryooventero pikempisantana. ³⁹ Tema ikaratzi etakovaitachari apaniro jantayetziro inevetashiyetari, ari impeyashitakya. Iriima inkarate kamimentenane jantanairo nokovakairiri naaka, aritake iravisakoshiretai."

Impinayeetairi

(Mr. 9.41)

⁴⁰ "Tzimatsirika impaitya aapatziyaamineri, naakara jaapatziyaka. Ari okempitari eejatzi, tsikarika impaitya aapatziyeeyaanane naaka, iriira jaapatziyaka Ashitanari itzimi otyaantakenari jaka. ⁴¹ Tzimatsirika iyotemine kamantantaneri pinatzi, ari opoña jaapatziyanakami, ari pimonkaraiyaari impinataimi Pava apaata. Ari okempitari eejatzi, tzimatsirika iyotakemine kameethashireri pikantanaa pikempisantanai, ari opoña jaakameethatanakemi, ari pimonkaratyaari impinataimi Pava apaata. ⁴² Aririka iriyoitemi eerokatake niyotaane, irootake impayeetantyaamiri pimore, jiyotakero Pava, iriitake pinatairine irika etakotakamiri."

Jotyaantziri Juan iriyotaane

(Lc. 7.18-35)

11 ¹ Ikaratakero Jesús jiyotaayetakeri 12 iriyotaane. Ovaanaka inkamantante maaroni nampitsiki saikayetatsiri janta.

² Ikanta Juan oviinkaatananeri, jashitakoitakeri chapinki, ikemakotakeri jantayetakeri Cristo, jotyaantake apite iriyotaane irirori, ³ irosampiteri Jesús, inkanteri: "¿Eerokatakema ipaitaitziri, 'Pokatsineri?' Kaaririka

eeroka, ¿Tzimatsima pashine naamaiyaari?” ⁴ Ikanta jareetaiyakani, josampitapaakeri Jesús. Irootakera ikantantanakariri irirori: “Aririka piyaatai, pinkamantapairi Juan maaroni pikemakenari eeroka, okaratzi piñaayetakeri nantayetakeri eejatzi. ⁵ Tema namenakaayetairi mavityaakiri, naniitakaayetairi kisoporokiri, novashinchaayetairi maaroni pathaavaivetachari, nokemakaayetairi matayempiri, novañaayetairi kaminkari, noñaaventayetaineri Kameethari Naantsi ashinonkainkaripayeeni. ⁶ Irootake inkimoshireyetantaiyaari inkarate kaari kisoshireventainane.”

⁷ Ikanta ipiyeeyanaani iriyotaane Juan, josampitanakeri Jesús ikaratzi apatotzimentakariri, iñaaventziri Juan, ikantzi: “¿Ipaitama pikinkishiretari piñaakeri chapinki janta tsika te inampiitaro? ¿Iriima piñaake aparoni kempitaka rori i savoro opiyonkatonkitakaaro tampyaa okantakaari te iminthashireta? ⁸ ¿Piñaapaakerima jovaneenkataka ikithaata? Aña tera. Tema ikaratzi ovaneenkatachari ikithaata, isaikavankotziri irirori pinkatharentsi. ⁹ Iro o piyaatashitantariri piyotaiyakenira kamantantaneri jinatz. Tema jimaperotatziiro irirori janaakeri kamantantaneriite. ¹⁰ Iriitake josankinatakoitakeri pairani, iñaanatzi Pava Itomi, ikantziri:

Notomí, ari notyaantake etyaarone inkamantakotemi,

Iriitake ovetsikanontemineri tsika pinkenapaake eeroka.

¹¹ Pinkeme nonkante naaka: Osheki atziri tzimavetainchari, tekatsimaita anayerine jiyotanetakari Juan. Iro kantamaitacha inkarate ipinkathariventairi Pava inkiteki, aparoni tsinampashiretatsiri janta, janaakotairira irirori Juan. Omaperora. ¹² Tema jetanakarora pairani Juan ikinkithatakaayetakemi, tzimatsi osheki atziri nevetanakarori shintsiini iriñeero tsika ipinkatharitari Inketsatzi. Iniroite ikovanake iriñeero kempivaitaka ishintsitaitzi aririka irovayiritaitya. Irojatz ikantayeeta iroñaaka. ¹³ Pairani tekera intzime Juan, tzi mavetacha Kamantantaneri ipoña Ikantakaantaitane eejatzi. ¹⁴ Iriima Juan, iriitakera ñaaventakotakeriri pairani, iriitakera Elías-tatsiri piyaatsineri. ¹⁵ Kovirori inkemathatero, inkempisante. ¹⁶ Nokempitakaantakemiri naaka koshekavarentzi eentsi aririka inkashiyavaite, ¹⁷ ikantaitziri: ‘Thame ashovirite amasheetantyaari.’ Temaita inkove. Ikantaitziri eejatzi: ‘Intsityaa ampanthai ovashiretantyaari.’ Te inkovero eejatzi. ¹⁸ Ari pikempitaiyakani. Piñaavetavakari Juan, itzitapaakaro irirori irovarite, te jimiretaro kachori, pikantaiyakerini: ‘Jaakatziiri peyari, iro itzivaitantari.’ ¹⁹ Ipoña ipokavetaka Itomi Atziri, te intzivetyaaro irirori ovaritentsi, jimiretaro kachori eejatzi. Pikantaiyakerini: ‘Kaariperori jinatzi irinta, niyavarentzi, shinkiryaantzi jinatzi eejatzi. Jaapatziyari kovakotziriri kireeki isheninka, jaapatziyitari eejatzi kaariperoshireri.’ Tekatsi ompaitya, tema aparoni iyotaneri ari iriyoyetairi apaata omapero jiyotaneta, aririka iriñaayetakero onkarate avisayetaatsine.”

Ikantamacheetziri kisoshireri nampitsiiteki

(Lc. 10.13-16)

²⁰ Ipoña iñaaventakotanakeri Jesús ikaratzi ñaayevetakarori itasonkaventantayetake nampitsiiteki, iro kantamaitacha te irovashantero ikaariperoshiretaiyini. Ikantanake: ²¹ “Ikantamacheetziri Corazín-satzi, eejatzi Betsaida-satzi. Osheki iñaayevetakana notasonkaventantayetake, temaita

inkempisantaiyeni. Iriimi ñaakenane Tiro-satzi, eejatzi Sidón-satzi notason-kaventantzi, aritakemi irovashiretakotanakyaami ikaariperoshireyetake, irovashaantanakeromi. Impoña inkempisantayetaimi maaroni iriroriite.^k
²² Apaata aririka iraaeyetairi kameethashireyetaintsiri, eerora jimaperoitziri irovasankitaayeetairi Tiro-satzi, eejatzi Sidón-satzi. Iro kantamaitacha imaperoyeetairi irovasankitaiteri Corazín-satzi, eejatzi Betsaida-satzi, tema iñaavetakana notasonkaventantayetzi, temaita inkempisante. ²³ Eejatzi inkempiyetaiya Capernaum-satzi, ikinkishiretaiyakani irirori iriyaayetai inkiteki, iro kantamaitacha osheki ikisoshiretake, iriyaayetai ikenayetzi kaminkari. Iriimi ñaakeronemi Sodoma-satzi pairani okaratzi iñaayetakeri Capernaum-satzi, inkempisantaiyakenimi irirori, eero japerotzirimi pairani Pava saikaiyatsinimi iroñaaka. ²⁴ Aririka iraaeyetairi apaata kameethashireyetaintsiri, iriira imaperoyetai irovasankitaaperoitairi Capernaum-satzi, anaanakero jovasankitaitakeri pairani Sodoma-satzi.”

Pimpokashitaina naaka, ari piñeero nomakoryaakaayetaimi

(Lc. 10.21-22)

²⁵ Ipoña jiñaañaatanakeri Jesús Ashitariri, ikantanakeri: “Apá, eeroka pinkathariventziriri maaroni inkitesatzi, eejatzi maaroni kipatsisatzi, osheki nopaasoonketakemi. Tema eeroka iyotakaayetairiri eentsi tsinampashireri, kaari jiyoyetzi iyotaneriite. ²⁶ Tema irootake onimotakemiri.”
²⁷ Ipoña ikantanakeri piyotzimentakariri: “Iri Ashitanari iyotakaakenarori maaroni. Apanirora ikanta irirori jiyoperotana naaka tema Itomi jovana. Ari nokempitakari eejatzi naaka apanirora niyoperotziri. Impoña iriyoyetairi eejatzi inkarate niyotakaayetairi naaka. ²⁸ Aririka piñeero pimakoshi-revaite, aririka piñeero ompaitya pimpakoovaityaari, pimpokashitaina naaka, pinkamantainaro, aritake piñeero nomakoryaakaayetaimi. ²⁹ Eero pimanintziro pimpakoovaiyetyaari, naakatake omperatamiri panatero. Tema tzimatsi nokoviri niyotaimiri, tera niyote naaka notsimaashiretantya, tsinampashire noni. Ari piñeero nomakoryaashiretakagaimi. ³⁰ Tema okaratzi nomperatantari naaka, tera opomerentsiperota.”

Iñaaventziro Jesús kitaite jimakoryaantaitari

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

12 ¹ Okanta aparani kitaite jimakoryaantaitari, ikenanake Jesús panki-rentsimashiki. Tema itasheeyaatzini iriyotaane, javiikitanake okithoki pankirentsi iroyaari. ² Iñaakeri Fariseo-payeeni, irootake ikantan-takariri Jesús: “Pameneri piyotaane. Iroka kitaite jimakoryaantaitari onatzi, te oshinetaantsite iraviikivaite.” ³ Ari jakanakeri Jesús ikantziri: “Tema piñaanatakoteri ikantakota David-ni, aantavetariri itashe itsipatayetakari ikarataiyini. ⁴ Ikyaaakeranki tasorentsipankoki, jovakaro tasorentsianta, ipayetakeri eejatzi itsipatakari. Te oshinetaantsiveta, intaani jovayetapiintaro omperatasorentsitaari. ⁵ Josankinaitake eejatzi pairani Ikantakaantaitane, okantzi: ‘Eero pantavaitantaro kitaite jimakoryaantaitari.’ Iro kantamaitacha

k 11.21 Tema irikaite Corazín-satzi ipoña Betsaida-satzi judío jinayetzi. Iriroma Tiro-satzi ipoña Sidón-satzi pashinesatzi atziri jinayetatzi, te isheninkatari judío-payeeni.

jiyaatapiintzi omperatasorentsitaari kitaite jimakoryaantairi janta tasorentsipankoki, jantavaitapiintzi. Tekatsi kishimenterine. ⁶Nokantzi naaka, tzmatsira jaka iñaapinkathaperoiteri, iriira anayirori tasorentsipanko. ⁷Iro josankinatantaitakari pairani, kantatsiri:

Te nonkovajaantairo pamayetaina pipira pimpometainari,

Iro nokovaperotake petakoyetaiyaari pisheninka.

Ari pinkemathateromi iroka, eero pikantzimentzirimi irikapayeeni, tema te inkaariperoshirete. ⁸Irika Itomi Atziri ipinkathariperotzi irirori, janayiro kitaite jimakoryaantaitari.”

Atziri kisovakori

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹Ipoña jovaanaka Jesús, ikyaapai eejatzi japatotapiintaita. ¹⁰Ariya isaikakeri janta atziri kisovakotatsiri. Ikanta Fariseo-payeeni, josampitakeri Jesús, ikantziri: “¿Aritatsima povashincheeri kisovakori kitaite jimakoryaantaitari?” Iro josampitantariri onantyaari inkantakoteri. ¹¹Ipoña jakanakeri irirori, ikantziri: “Tera pamenaminthatashitari poishate aririka irotetya omoronaki kitaite jimakoryaantaitari, petakotari, pinoshikiri. ¹²Iriira jetakoperoyeeta atziri, janayiri oisha. Tema te onkaariperoshiretakaante ankaminthaante kitaite jimakoryaantaitari.” ¹³Jiñaanatanakeri atziri kisovakori, ikantziri: “Pinthaaryaavakotai.” Matanaka atziri, akotsitanai, okempitanaaro pashine irako. ¹⁴Iro kantamaitacha kisaiyanakani Fariseo-payeeni. Jataiyakeni, ikinkithavaitaiyakeni, ikantaiyini: “¿Tsika ankantakerika Jesús, ampeyakaantyaariri?”

Josankinatakotziyeetakari pairani Jesús

¹⁵Ikanta Jesús, iyotake ikovaitatzi irovaiteri, irootake jovaantanaari. Ari joyaatanakeriri osheki atziri, jovashinchagairi maaroni mantsiyari. ¹⁶Ikantayeetakari: “Eerora pikamantakotana.” ¹⁷Ari omonkaratari josankinatakaayeetakeriri pairani kamantaneri Isaías-ni, ikantzi:

¹⁸Jirika nomperatane, iriitake niyoyaakeri.

Netakotane inatzi, iri oimoshirenkani.

Kiso iroveri Tasorentsinkantsi,

Iñaaventaineri kaari asheninkata, inkantairi kyaaryootatsiri.

¹⁹Eero ishincheenkaventa irirori,

Eero ikemaitziri inchecheraate iriñaaventakotya,

²⁰Eero jovatsiperotziro irirori irisataaperotero sonkari

sataavetainchari,

Eero joitsivakiri paamparimenki kapichevetainchari ipaampatake,

Irojatziri inkitsirinkayeetantakyaarori iriñeetairo kyaaryootatsiri.¹

²¹Iriitakera iroyaakoneentairi ikaratzi kaari asheninkata impairyagairi ivairo.

1 12.20 Oshiyakaaventachari sonkari ipoña paamparimenki tsivakimataintsiri, iriitake atziirite ikaratzi kempisantavetachari kapicheeni, ashinonkaashireyetachari, mantsiyashireyetatsiri, shipetashireyetatsiri, tema aritake ineshinonkayetairi Jesús irikaite, eero ishinetziri irashinonkaayetaiya, aña aavyaashire inkantakaayetaiyaari, iroshireperoyetaiya.

Kishimatziriri Tasorentsinkantsi

(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23)

²²Ipoña jamaitakeneri Jesús jaakiri peyari, imavityaakitakaakeri, ikisovaan-tetakaakeri eejatzi. Jovashinchaavakeri, amenanai kameetha, kantanai eejatzi iñaavaitai. ²³Ipampoyaaminthatanakeri maaroni atziri, ikantaiyanakeni: “¿Iriitaajatakema irika charinetariri David-ni?” ²⁴Ikanta ikemaiyakeni Fariseo, ikantaiyanake irirori: “Irika atziri jovashinchaatziiri ashitariri peyari Beelzebú, irootake jovavisaakotantariri ikaratzi jaakayetziri peyari.” ²⁵Iro kantamaitacha Jesús jiyotakotakeri ikinkishireyetakari, ikantanakeri: “Aririka irantaminthata-vakaiya atziri ipinkathariventaitziri, ari iriñaakero irovapintavakaiya. Eejatzi okempita aririka irantaminthatavakaiya inampiki atziri, ari iriñaakero irova-pintaavakaiya inampiki. Aririka irantaminthatavakaiya atziri ikaratzi isaika-vankotavakaa, ari iñaakero irovapintaavakaiya ipankoki. ²⁶Ari ikantari eejatzi peyari aririka irantaminthatavaiyaami. ¿Eeroma iñiuro inthonkya aririka irova-pintaavakaanakya? ²⁷Iriirikami kamaari Beelzebú ovashincheenane naaka, ¿irijatzi kamaari ovashinchiiriri piyotaaneyetari eeroka jovavisaakotantariri kaakaneritatsiri? Aririka okanta pikamantakotatziiri piyotaane, ari inkishimen-takemiro okaratzi pikantakeri. ²⁸Tema iri Tasorentsinkantsi poñaachari Pavaki ovashinchaanari naaka novavisaakotantariri jaakiri peyari. Tema irijatzi Pava omapokakemiri eeroka ipinkathariventantzi. ²⁹Aririka inkovaite inkoshiiteri shintsitsatsiri kameetha atziri, ontzimatyete iretaivakyaari iroosoiteri, ari onkantya ero ikisakoventantaro jashivetari aririka irayitaiteri. ³⁰Tema ikaratzi kaari aapatziyanari naaka, iriitake kisaneeantanari. Inkarate kaari ampitakotenari iriyoyaakotena, japaatakotatyana. ³¹Iro kantamaitacha nokantzi naaka: Kantatsi impeyakotairi Pava inkarate kaariperoshirevetachaneri, eejatzi inkempitagairi maaroni ñaavaivetarori kaariperori ñaantsi. Iriima kishimatakerine Tasorentsinkantsi, ero ipeyakoitairi. ³²Ari okempitari eejatzi: Kantatsi impeyakotairi Pava inkarate kanzimavetyaarine Itomi Atziri, iriima inkarate kishimatakerine Tasorentsinkantsi, ero jiñeero impeyakoitairi. ³³Onkempivaityaaro aririka iriñeetero kameethari chochoki, jiyotaitzi kameethari onatzi ovaato inchato tsika opoñaakara chochoki. Ari okempitari eejatzi aririka iriñeetero chochoki piyantatsiri, jiyotaitzi kaaripero onatzi ovaato inchato tsika opoñaaka iroori. ³⁴Pikempitakari maranke, kaariperoshire pikantaiyakani. Tekatsi pinkenakairo piñaavaitero kameethari, te apantyaaro pikinkishireyetari, irootake okaari-peroyetantakari pikantayetziri. ³⁵Aparoni kameethashireri ikinkishiretaro kameethari, irootake okameethatantari jantayetziri. Iriima kaariperoshiretatsiri te ikinkishiretapiintaro kameethari, irootake okaariperotantari jantayetziri. ³⁶Irootake nokantantari naaka, aritake iramenakoyeetairo apaata okaratzi kaariperori iñaaneyetari. ³⁷Kameetharika okaratzi piñaaneyetari, ari iraaka-meethayeetaimi. Irooma terika onkameethate, inkantayeetaimi: ‘Kaariperoshire pinake, ontzimatyete pinkemaantsitaiyaaro osheki.’ ”

Ikovaveta kaariperoshireri intasonkaventantaite

(Lc. 11.29-32)

³⁸Ipoña jakaiyanakeni Fariseo itsipatakari iyotzinkariite ikantanakeri: “Iyotaantanerí, nokovi noñeemi pintasonkaventante.” ³⁹Ari jakanake

Jesús ikantzi: “Kaariperoshire pinaiyini eeroka, pithainkane povakeri Pava, pikovaiyini piñeena nontasonkaventante. Iro kantamaitacha eero noñaakimiro, intaani piñeero kempityaarone okaratzi avishimotakeriri pairani Jonás, ⁴⁰ tsika okanta jiniyantakariri kempitariri antari omani, tema mava kitaite isaikake imotziki. Ari inkempityaari eejatzi irika Itomi Atziri inkitavetapaintya mava kitaite kipatsiki. ⁴¹ Apaata aririka iramenakotayeetairo okaratzi jantayeetziri, ari iriyakoventaimi Nínive-satzi, tema ikempisantairi pairani irirori Jonás jovashaantanairo ikaaripero-shirevetaiyani. Tema irika saikimotakemiri eeroka iroñaaka janayirira Jonás. ⁴² Apaata aririka iramenakotayeetairo okaratzi jantayeetziri, ari iyakoventaimi tsinane pinkatharitatsiri pairani nampitsiki Sabá, tema opokashitakeri iroori iyoteneri pinkathari Salomón, okempisantairi. Irika saikimotakemiri iroñaaka eeroka janayiri Salomón.”

Ipiyashitanta peyari

(Lc. 11.24-26)

⁴³ “Okempivaitakarora isaikashiretantyaarimi peyari aparoni atziri, ipankotsitetakaro irañaantare. Aririka irookaveetakyaari, avisakovetaa atziri isaikantakari peyari. Jatavetaa inkenavaite tsika janta te inampiitaro, eero jiñii tsika isaikake. ⁴⁴ Impoñaakya inkantashiretai peyari: ‘Nompiee nopankoki tsika nopoñaaka.’ Piyaa peyari, iñaapairi atziri kameetha opishitaka irañaantare, ovaneenka okantaka. ⁴⁵ Impoña iriyaatashitakeri maperotzirori ipeyaritzi, inkantakeri: ‘Thame aate nopankoki, pintsipatyaana ampinkatharite.’ Iramake inkarate 7. Ari irashinonkaaperotyaari irika atziri, eero ikempitaa jashinonkaaveta pairani kapicheeni. Aira pinkempitaayetayari iroñaaka eerokaite.”

Iñaaventziro Jesús iriniro ipoña irirentzi

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Eeniro ikinkithatakaayetatziri Jesús atziri apatotzimentakariri, ari areetapaaka iriniro otsipatakari irirentzipayeeni, okatziyapaaka jakakiroki, okaimakaantapaakeri. ⁴⁷ Ikantaveetakari: “Ari areeta piniro otsipatakari pirentzipayeeni, okovi oñeemi.” ⁴⁸ Ari jakanake ikantzi: “¿Otzimikama pikinkishiretaiyarini iro nonirontari, iri nirentzitari?” ⁴⁹ Jookotanakeri ikaratzi jiyotaayetapiintakeri, ikantzi: “Irikapayeeni iriitakera nokempitakaan-taari nirentzi, iriitake nokempitakaan-taari eejatzi noniro. ⁵⁰ Tema maaroni antanairori ikovayetzi Ashitairi Inkitesatzi, iriitake nirentzitaari, iriitake notsirotaari, iriitake nonirontaari.”

Joshiyakaaventziri Jesús pankivairentzi

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

13 ¹ Ipoña ishitovanai Jesús pankotsiki, jatanai inkaarethapyaaki. Ari isaikapaake. ² Ipiyotzimentapaari eejatzi osheki atziri. Iñaake othataka pitotsi, otetapaaka, saikapaake. Katziyeeyakani atziri irirori inkaarethapyaaki. ³ Joshiyakaaventatziiniri okaratzi ikinkithatakaayeta-keriri, ikantzi: “Tzimatsi aparoni pankivairentzi jatatsiri impankite. ⁴ Ikanta jookakitakero ivankire, tzimatsi ookakitapainchari avotsiki, ipokapaake

tsimeri, jovapaakaro. ⁵ Tzimatsi pashine ookakitapainchari omapiporokitzi tsika te ontzimaperote kipatsi, ari oshookavetanakari thaankiperoini. Tera ontontapathataye kipatsi, ⁶ sampiyashitanake pankirentsi ishintsitapaake ooryaa, tema te onkyaaperote oparitha inthomointa. ⁷ Tzimatsi pashine ookakitapainchari kitocheemashiki, anaanakero iroori oshookanake, kamanake pankirentsi. ⁸ Irooma pashine ookakitapainchari okameepathatzi kipatsi, saankana oshookanake, kithokitanake maaroni. Tzimayetanai okitho aparopayeeni okaratzi shookapaintsiri. Aparoni shookapaintsiri oshekipe-rotanake okitho, pashine osheki piyokineentanake, pashine eepiyokiini okithokitanake. ^m ⁹ Kovatsiri inkemathatero, irovayempitaya inkempisante.”

¿Opaitama joshiyakaaventantarori Jesús?

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Ipoña josampitakeri iriyotaane, ikantziri: “¿Opaitama poshiyakaaventantaniriri atziripayeeni okaratzi piñaaventayetziri?” ¹¹ Jakanake Jesús, ikantzi: “Ishineyeetaimiro eerokaite piyotairo tsika ikanta ipinkathariventantai Inkitesatzi, iriima irikaite te irishineyeeteneri irirori. ¹² Tsikarika itzimi otzimimotakeri, ari ontzimimoperotairi osheki. Iriima kaari otzimimotzi, eekero iriñaatyero eero otzimimoperotairi.” ⁿ ¹³ Irootakera noshiyakaaventantarori iroka, onkantya iramenavetya irikaite, eero iñaamaitaro. Ari inkemavetyaaro, eero ikemathatavakero nokantayevetakari. ¹⁴ Iriiyetakera iñaaventake pairani Isafas-ni, ikantake:

Pinkemaiyavetakya, eeromaita pikemathataiyavakero.

Pamenaiyavetya, eeromaita piñagayironi.

¹⁵ Tema kisoshire ikantaiyakani irikaite.

Matayempi jinaiyake.

Mavityaaki jinaiyake eejatzi.

Irootake kaari iñaantaiyaroni,

Kaari ikemantaiyani,

Kaari ikinkishirentantaiyani.

Tera inkempisantaiyeeni, eero novavisaakotairi.

¹⁶ Irooma eeroka kimoshire pinkantaiyaani, tema piñagairo, pikemayetairo eejatzi. ¹⁷ Tema iro ikovaiyavetakarini pairani kamantantaneriite eejatzi kameethashireri, iriñeeromi irirori okaratzi piñaayetairo eerokaite. Ikovavetaiyakani inkemeromi pikemaiyakerini eeroka. Tema te iriñaatyena, te inkemaiyenani. Omapero.”

Iñaaventziro Jesús joshiyakaaventziri pankivairentzi

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸ “Pinkeme noñaaventemiro okaratzi noshiyakaaventakeri pankivairentzi. ¹⁹ Tzimatsi kemirori noñaaventziro ipinkathariventantai Pava, temaita ikemathatziro. Ikanta ipokake ovaariperoshiretantatsiri

m 13.8 Kantakotajantachari jaka “okaratzi shookapaintsiri,” aamaaka okaratzi 100 okithoki, pashine okaratzi 60 okithoki, pashine okaratzi 30 okithoki. **n 13.12** Okaratzi ñaaventa-kotachari jaka, jiroka okantakota: Kapicheenirika pinkempisantavakero nokantakemiri, kapicheenira piyotairo. Irooma pinkempisantaperotavakerika, osheki piyotavakeri, eekero niyotakaaperotanakiyeemiro.

jovashaantakaapaakeri ikempisantavetana. Iriitake kempitakarori pankirentsi ookakitapainchari avotsiki. ²⁰ Tzimatsi eejatzi tharomentaventarori noñaane, ikempisanti thaankiini. Iri kempitakarori pankirentsi ookakitapainchari omapioporokitz. ²¹ Tera iriyotakoperotatyero ñaantsi, te ikisashitaro ikemaantsiventanakaro ikempisanti, jovashaantanakero. Ikempitakaro pankirentzi sampishitaintsiri tera onkyaaperotaty oparitha inthomointa kipatsiki. ²² Tzimatsi eejatzi kemavetarori noñaane, iro kantamaitacha inevevitaro intharomentavaitya, osheki eejatzi ikinkithashiretakotziro irovaakaro, irootake ipeyakotantakarori noñaane, te inkempisante. Ikempitakaro pankirentsi ookakitapainchari kitocheemashiki, kaari kithokitatsine. ²³ Tzimatsi pashine kemirori noñaane, ikempisantanakero. Ikyayyooventanairo. Iri oshiyakarori pankirentsi shookapaintsiri okameepathatzi kipatsi, oshekiperotanake okitho, pashine osheki piyokineentanake, pashine eepiyokiini okithokitanake.”^o

Iñaaventakotziri Jesús pankitzirori trigo

²⁴ Ipoña joshiyakaaventakeneri eejatzi Jesús, ikantake: “Jiroka oshiyari eejatzi ipinkathariventantai Inkitesatzi, oshiyari aparoni atziri pankitzirori kameethakiri trigo. ²⁵ Okanta tsirenipaite jimagaiyini iratziritepayeeni eejatzi irirori, pokake kisaneentziriri jamake okitho trigo-niro, ipankitakeneri irovaneki, ikonovakero trigo-perori, piyanaka. ²⁶ Ipoña oshookanake trigo-perori, kithokitanake. Ari okempitakari eejatzi trigo-niro ikonovaitakerori. ²⁷ Ikanta jiyotaitakero, jiyaatashitakeri ashitarori, ikantaitakeri: ‘Kempitaka te apantyaaro okitho trigo apankitakeri povaneki, ¿opaitama okonovantarori oshookake trigo-niro?’ ²⁸ Ikantanake ashitarori irovane: ‘Aña iri pankitakerori kisaneentanari.’ Ikantzi iratzirite: ‘¿Pikovima niyaate nonthokayetairo trigo-niro?’ ²⁹ Jakanake, ikantzi: ‘Eero, aamaashitya, ari pinthokakotakero trigo-perori. ³⁰ Ari okantavaka onkonovyaaaroota oshooke, irojatzi osampatantakyaari trigo-perori. Aripaitera nonkantemiri: Pinthatzinkero trigo-niro, pintayero. Paviikitauro trigo-perori, povayetauro.’ ”

Joshiyakaaventaitziro okitho iryaanitatsiri

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Ipoña japiitakero Jesús joshiyakaaventakeneri, ikantzi: “Jiroka oshiyari eejatzi ipinkathariventantai Inkitesatzi, okempivaitakari pankitzirori iryaanitatsiri okitho pankirentsi.^p ³² Iryaani okantaveta okitho, iro kantamaitacha aririka oshookanake, anayiro pashine pankirentsi, antaro ontevayetanake ari irimavoshiyetyaari tsimeripayeeni ontsimankatape-shitake.”

Joshiyakaaventaitziro shineyakairori tanta

(Lc. 13.20-21)

³³ Jiroka pashine joshiyakaaventakeri Jesús, ikantzi: “Aririka ipinkathariventantai Inkitesatzi, oshiyakotaro aparoni tsinane ovetsikirori tanta. Aakero

trigo-pane, okonovakero shineyakairori. Aritake oñaake oshineye otantane-pathate.”

Tsika okanta joshiyakaaventantaroni Jesús iñaaventayetakeri

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Ari ikantapiintatya Jesús joshiyakaaventziro okaratzi jiyotaantayetziri. Tekatsi aparoni kaari iroshiyakaavente. ³⁵ Ari omonkarataakari iñaaventakeri pairani kamantantaneri iñaaventakotziro ikantakeri Pava:

Noshiyakaaventatyeneri atziri maaroni noñaaventeneriri.

Noñaarontaineri kaari jiyoveeta pairani ovakera ovetsikantakari kipatsi irojatzi iroñaaka.

Jooñaarontziro Jesús kempitarori trigo-niro

³⁶ Ipoña jiyaatanai Jesús, jookayetanairi atziri apatotzimentakariri, jatanake pankotsiki. Ari josampitakeri iriyotaane, ikantziri: “Piyotainaro okaratzi poshiyakaaventakeri. ¿Opaitama oshiyakaaventachari trigo-niro ikonovaitakerori ipankiitziro trigo-perori?” ³⁷ Ikantzi Jesús: “Irika Itomi Atziri iriitake kempitakariri ashitarori irovane ipankiitakero trigo-perori. ³⁸ Iroka ovaantsitatsiri irootake oshiyakaaventarori kipatsi asaikantayetari. Iroka trigo-perori iri oshiyakaaventacha ikaratzi ipinkathariventairi Pava. Irooma trigo-niro iri oshiyakaaventacha ikaratzi jashiyetari Kaariperori. ³⁹ Irika kisaneentantsiri pankitakerori trigo-niro iri oshiyakaaventacha kamaari. Kempityaarone jaavataitziro okitho trigo, oshiyakaaventa aririka onthonkaiya apaata kipatsi. Irikapayeeni aavayetakerori okitho iri oshiyakaaventacha maninkariite. ⁴⁰ Piñaakero, japatotakaantaitakero trigo-niro, itagaitakero. Iroora oshiyakaaventacha aririka onthonkaiya apaata kipatsi. ⁴¹ Irika Itomi Atziri irotyaantairi maninkariite, irapatotakaantairi kaariperoshiretatsiri, tema te inkove inkonovaiyaari ikaratzi kempisantayetakeriri. ⁴² Impoña intaayeetairi kaariperoshireri, ari iriraavaityaari iratsikaikivaitya inkemaantsitaiya. ⁴³ Iriima ikaratzi kameethashireyetaintsiri, shipakirya inkantaiya inkempitayetaiiaari ooryaatsiri. Isaikimoyetairi Ashitairi tsika ipinkathariventantzi irirori. Povayempitatya.”

Iñaaventziro Jesús omanachari kireeki

⁴⁴ Ipoña ikantake eejatzi Jesús: “Jiroka pashine noshiyakaaventemiri. Tzimatsi osheki kireeki jomanaitziri ovaantsiki. Ikanta aparoni atziri iñaakeri, te arite iraanakeri, eejatzi jomananairi, tekatsi inkamante, ikantashiretanake irirori: ‘Ontzimaty namanantero iroka kipatsi, ari onkantya nashitantyaariri ikaratzi tzimatsiri janta.’ Ipoña ipimantakero okaratzi tzimimovetariri, jamanantakero kipatsi. Kimoshire ikantaka, tema jamanantakotakeri osheki kireeki. Ari okempitari eejatzi aririka impinkathariventantzi Inkitesatzi.”

Iñaaventziro Jesús mareryaari pinaperotachari

⁴⁵ Ikantzi eejatzi Jesús: “Aririka impinkathariventantzi Inkitesatzi, ikempitari aparoni atziri kovaintsiri iramanante mareryaari.” ⁴⁶ Jiñaake

q 13.45 Iro ikantakoitzi jaka mareryaari, okarayetzi mareryaayetatsiri kempiyetarori mapi ipaitaitziri “perla,” osheki inintaitziro. Iro kantamaitacha kimota okanta ovinaro.

mareryaari, osheki ikovake irayeri. Ipoña ipiyanaa inampiki, ipimanta-paakero okaratzi tzimimotziriri, jamanantakero iroñaaka mareryaari.”

Iñaaventziro Jesús kithare

⁴⁷Ikantake eejatzi Jesús: “Aririka impinkathariventantai Inkitesatzi, ikempitari aparoni kithatatsiri. Jaake osheki kantavaiyetachari shima. ⁴⁸Ipoña jinoshikakotakeri othapyaaki, ikoyaayetakeri kameethatatsiri. Ikaratzi kaari kameethayetatsine, jookayetakeri. ⁴⁹Ari onkempitaiyaari apaata aririka onthonkaiaa kipatsi. Impokake maninkariite, irinashiye-taiyaari kameethashireri, ari inkempitaakeriri eejatzi kaariperoshireri. ⁵⁰Impoña intaayeetairi kaariperoshireri, ari iriraavaitaiyaari, iratsikaiki-vaitya inkemaantsitaiya.”

Iñaaventziri Jesús ovakerari ovaakaronsi ipoña paisatori

⁵¹Ari ikantzi Jesús: “¿Pikemathatakeroma okaratzi nokantayetakeri?” Ikantaiyini iriyotaane: “Nokemathatakeroma.” ⁵²Ipoña ikantanake eejatzi Jesús: “Noshiyakaanteri aparoni ashitaanitachari, tzimatsiri irovaakaro pinayetachari. Jaapiintziro paisatori irovaakaro, jaapiintziro eejatzi ovakerari. Aritake inkempitaiyaari eejatzi iyotzinkariite aririka impinkathariventairi Inkitesatzi, iriyotaantairo okaratzi etarori jiyotaantaitziro pairani, iriyotaantairo eejatzi ovakerataatsiri.”

Ipiyaa Jesús Nazaret-ki

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³Ikaratakero Jesús joshiyakaaventakero okaratzi iñaaventakeri, ari jiyaatanai. ⁵⁴Ikenanai inampiki. Jiyotaantayetapai japatotapiintaita. Ipampoyaaminthatakeri ikaratzi kemayetakeriri, ikantaiyini: “¿Ipaitama matakakaakeriri irika jiyotanetantakari, ipoña itasonkaventantzi eejatzi? ⁵⁵¿Kaarima irika itomi osheronkapiintzirori inchakota, otomitari María? ¿Kaarima irirentzipayeeni irika: Jacobo, José, Simón, ipoña Judas?” ⁵⁶¿Tema ari akaratziro iritsiropayeeni anampitaro jaka, ipaitama pinkatharentsita-kaakeriri?” ⁵⁷Osheki ithainkaitakeri, ikisaneentaitanakeri. Irojatzii ikantan-tanakari Jesús: “Ari ikantatya kamantantaneri te iriñaapinkathaiteri inampikira irirori.” ⁵⁸Tema osheki ithainkimavaitaitakeri Jesús inampiki, irootake kaari itasonkaventanta.

Ikamantakari Juan oviinkaatananeri

(Mr. 6.14-29; Lc. 3.19-20; 9.7-9)

14 ¹Ikanta pinkathari Herodes paitachari Tetrarca, ikemakotakeri Jesús. ²Ikantziri iromperatane: “Irika Jesús iriitakera Juan oviinkaatananeri. Iriitakera añaagaatsi, piñeeri otzimi ishintsinka.” ³Tema iri Herodes aakaantzitariri Juan, joosotakaantakeri, jominkyaakeri. Iro kantakaantziro iinavetari irirentzi Felipe paitachari Herodías. ⁴Tema ikaminaaveta-tyaari Juan irika Herodes, ikantavetari: “Te arite paapithatantziro.” ⁵Ari ikovavetaka irovakaanterimi, iro kantamaitacha osheki ñaapinkathatakeriri

Juan, jiyotaiyini kamantantaneri inatzi. Itharovakaanakari Herodes atziri, ikantashiretzi: “Aririka novakaantakeri, ari inkisaneentaitakena.” ⁶ Okanta omonkarataka kitaite joimoshirenkavetaro itzimantari Herodes. Ipiyotaiyaka osheki isheninka, joimoshirenkaiyirini. Ari opokapaake ishinto Herodías, amasheetapaake. Osheki ookimotanakari Herodes. ⁷ Ikantakero: “Tzimatsirika ompaitya pinkampitenari, ari nompakemiro. Omapero, jiyotzi Pava eero namatavitzimi.” ⁸ Ipoña okantziro iniro: “Pinkanteri inthatzinkakaanteru Juan.” Iro okantantakariri: “Nokovi pamakotakenaro iito Juan matzitaki.” ⁹ Ari jovashiretanakari Herodes, te inkovavetya. Iro kantamaitacha ikemaiyakeri isheninka ikantakerori inkaaranki. ¹⁰ Irootake ithatzinkakaanantakariri Juan. ¹¹ Jamaitakero iito, ipakoitakero aanakenero iniro. ¹² Ipoña ipokaiyapaakeni iriyotaane Juan, ikitatairi. Arira jiyataiyanake isaiki Jesús, ikamantakeri.

Jovakaari Jesús 5,000 atziri

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Ikanta ikemake Jesús kamake Juan, otetanaka pitotsiki iriyaatero tsika te inampiitaro. Iro kantamaitacha ikemakoitakeri tsika iriyaate, shiyeeyanakani ikenaitake avotsiki, joyaaitanakeri. ¹⁴ Iro jaatakotapaakitziini Jesús, iñaapaatzi osheki piyotzimentakariri. Jetakoshiretapaakari, jovashinchaake osheki mantsiyayetatsiri. ¹⁵ Okanta osheetyaanake, ikantzi iriyotaane Jesús: “Pamene, asaikatziira tsika te inampiitaro, aritake sheetyaake eejatzi. Pinkaratero pikinkithatzi, iriyaaita atziri nampitsiki irovapaiya.” ¹⁶ Jakanakeri, ikantziri: “¿Opaita iratsipetantyaarori iriyaayetai? Pimperu eeroka irovarite.” ¹⁷ Ikantanake iriyotaane: “Tekatsi nomperu naaka. Intaani otzimi okaratzi 5 tanta ipoña apite shima.” ¹⁸ Ikantzi Jesús: “Pamakenari jaka.” ¹⁹ Ari ikantziri maaroni atziri: “Pisaikaiyeni.” Thointaiyanake atziriite. Ipoña jaakero tanta, eejatzi shima, amenanake jenoki inkiteki, iñaañaatanake, ikantzi: “Paasoonke Ashitanari, eerokatake pakenarori iroka noyaari.” Ipoña ipitharyaakero, ipayetakeri iriyotaane, jovavisaitakaniri irirori atziripayeeni apatotainchari. ²⁰ Ari ikaratzi jovaayakani maaroni, kemaiyakani. Ipoña japatotairo tzimakaarantapaintsiri, joteyetairo kantziriki, okaratzi 12 jaikitaachari. ²¹ Aamaaka ikaratzi 5,000 shirampari ovainchari. Tzimitacha eejatzi tsinane ipoña eentsipayeeni ovainchari.

Janiitantaro Jesús inkaare

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.15-21)

²² Ipoña ikantairi Jesús iriyotaane: “Thame petaiyaaro pimontyagai intatsikero.” Ikantakeri eejatzi piyotzimentakariri: “Kantatsi piyaataiyeeene.” ²³ Iro ikenantanakari irirori tonkaariki, iñaañaateri Ashitariri. Okanta otsirenitanake, saikake apaniirini Jesús janta. ²⁴ Overaakotaiyaani iriyotaane niyankyaaki, antaro otamakaane inkaare, oipiyapiyatakotakeri tampyaa. ²⁵ Okanta okitaitzimatake, pokai Jesús janiitantaaro inkaare. ²⁶ Te

s 14.25 Kantakotachari jaka: “Okanta okitaitzimatake,” irootake oshiyarori jametari jantaye-tapiintziro ovayiriite jaamaventa tsirenipaite, onkantya eero japaatashitantaro inkakivaite aparani ovayiri maaroni tsireni, ontzimatyé intzime cuatro ovayiri aamaventachaneri. Aparani etanakyarone ovakera otsirenitanake, pashine aririka oniyankiitzimatake tsireni, pashine aririka oniyankiitake tsireni, overaantapaakyaaroni iri kitaitakotatsine.

iriyotavairi, itharovaiyanakeni iriyotaane, ikaimaiyanakeni: “¡Kaakitake shiretsivé!” ²⁷Íñaanatapai irirori, ikantziri: “Naaka pokaatsi, tontashire pinkantya eero pitharovavaitzi.” ²⁸Ari ikantanake Pedro: “Eerokama Novinkatharité, pinkantakaiyaaro naniitantyaaro naaka inkaare.” ²⁹Ikantzi Jesús: “Pimpokanake.” Aniiitanake Pedro inkaareki jiyaatashitanakeri isaikakera. ³⁰Iro kantamaitacha ikinkishiretanakero Pedro antaro otamakaane inkaare, itharovanake, iro itsitsiyantanakari, ikaimanake: “Pinkatharí paavaina.” ³¹Jakotashitanakeri Jesús, jaavairi. Ipoña ikantziri: “Kapiche pikempisantakena. ¿Opaitama pikisoshiretantari?” ³²Ikanta jotetapaa pitotsiki, avisainkatanake tampyaa. ³³Iniroite íñaapinkathatanakeri iriyotaane, ikantaiyanakerini: “Omaperotatya eerokatake Itomi Pava.”

Jovashinchaantake Jesús Genesaret-ki

(Mr. 6.53-56)

³⁴Ikanta areetaiyaani intatsikero nampitsiki Genesaret. ³⁵Iro jaatakota-paakitziini Jesús, jiyotaitavakeri. Ikamantaitakeri maaroni nampitarori janta, jamayetapaakeri mantsiyayetatsiri. ³⁶Ikantaitakeri Jesús: “Pishineteri mantsiyari irantzitavakemiro kapicheeni piithaare, ireshitakoyetantaiyaari.” Ari okantamaitaka, ikaratzi antzitakeriri kapicheeni iithaare, eshitakoyetai.

Ovaariperoshiretziriri atziri

(Mr. 7.1-23)

15 ¹Ipoña ipokaiyakeni Fariseo itsipatakari iyotzinkariite. Ipoñaayetaka nampitsiki Jerusalén. Ikantapaakeri Jesús: ²“Judío anaiyini. Iro ametaiyari akivaakota tekera ovanakyaata, ari okanta jiyotaayetairi pairani acharineete. ¿Opaitama kaari jimatantaro piyotaane? Jovapiintaiyani te inkivero irako.” ³Jakanake Jesús, ikantzi: “Irojatzi paakoventa eerokaite jiyotaayetairi pairani acharineete, temaita pimatantaro jiyotaayetairi Pava. ⁴Jiroka ikantziri Pava:

Piñaapinkathateri ashitamiri.

Ikantake eejatzi:

Ontzimatyé irovamaiteri kishimatziriri ashitariri.

⁵Iro kantamaitacha pikantashitapiinta eeroka: ‘Aritatsi ankanteri ashiyetairi: “Nokashiyakaakeri Pava maaroni noireekite, eero okantzi nonkaminthaimi eeroka.” ’ ⁶Piyotaantashiyetakaro jameyetari pairani, te piyotaantero ikovakaajaantairi Pava. Irootakera kaari jetakotantaari asheninka ashitariri.

⁷Kamataviri pinaiyini. Eeroka íñaaventake pairani Isaías, ikantake:

⁸Íñaapinkathavaantevetashitana atziripayeeni.

Iro kantacha te inkinkishiretakotena kameetha.

⁹Amenaashivaita jotyeerovayeta íñaapinkathavetana,

Tema jiyotaantashitaro jameyetari irirori.”

¹⁰Ikaimakeri Jesús maaroni piyotzimentakariri, ikantziri: “Pinkempisantaiyeni, pinkemathatantyaarori noñaaventer: ¹¹Ikaratzi ovayetari te jovaariperoshiretantzi, irooma okaratzi añaavaiyetziri, iroora matzirori ovaariperoshiretantzi.” ¹²Ipoña ipokashitapaakeri iriyotaane okarikiini, ikantapaakeri: “Te onimoteri Fariseo-payeeni ikemakemi pikantake.”

¹³Ikantanake Jesús: “Ashitanari Inkitesatzi, ari inthonkaairo okaratzi kaari

ipankitzi irirori. ¹⁴ Piñaashityaari, te iriyotaiyeni irirori, joshiyakari aparoni mavityaakiri. Ikempitakotakari eejatzi jakathatavakaa mavityaakiri, te iriyote tsika inkene, apiteroite imparyee omoronaki.” ¹⁵ Ari ikantzi Pedro: “Pooñaarontenaro okaratzi poshiyakaaventakeneriri irikapayeeni.” ¹⁶ Ikantzi Jesús: “¿Tekerama ontzimimotoemi eeroka piyotane? ¹⁷ ¿Tema piyote okaratzi ovayetapiintari okenayetzi asheetoki, impoña amishitovairo? ¹⁸ Irooma añaavaitero kaariperori akinkishireyetari, irootake ovaaripero-shiretantatsiri. ¹⁹ Tema ashireki opoñaayeta kaariperori kinkishiretaantsi, ovantaantsi, mayempitaantsi, kaari kinataantsi, koshitaantsi, thaiyakotaantsi, kishimataantsi. ²⁰ Irootakera iroka ovaaripero-shiretantatsiri. Irooma eerorika akivaakota ankoverika oya, te ovaaripero-shiretantzi iroori.”

Okempisantzi tsinane Canaán-sato

(Mr. 7.24-30)

²¹ Ipoña ikenanake Jesús nampitsiki paitachari Tiro irojatzi Sidón-ki. ²² Ari opokashitakeri janta aparoni tsinane Canaán-sato, te judío onatye iroori. Okantapaakeri: “Novinkatharite, eeroka icharine pinkathari David-ni. Nokovi pinkaminthagaina osheki oñaashitakaro nishinto, jaakiro peyari.” ²³ Ari jimairetake Jesús, te irakero. Ipoña ikantaiyini iriyotaane: “Pomityaantairo iyaataita, osheki oñaashirenkakai.” ²⁴ Ikantanakero Jesús: “Intaani jotyaantakena Ashitanari nonkaminthaayetairi nosheninka Israel-mirinkaite, ikaratzi oshiyakariri oisha ipeyayetaka.” ²⁵ Iro kantamaitacha tsinaneka, otyeerovashitanakari Jesús, okantanakeri: “Pinkatharí, pinkaminthagaina naaka.” ²⁶ Ikantanakero irirori: “Apaata tsinane. Tema ikantaitakeranki: ‘Te aapithateri irovarite eentsite amperi otsitzi iroyaaro.’” ²⁷ Akanakeri iroori, okantziri: “Omapero pikantakeri Pinkatharí. Iro kantamaitacha, jovapiintamatsitaro otsitzi jovaryaayeeztiro ovaritentsi otapinaki.” ²⁸ Jakanairo Jesús, ikantziro: “Tsinané, omapero pikempisantai eeroka. Irootake nomatan-tyaarori pikovakotakenari.” Apathakero avisakotai ishinto.

Jovashinchaake Jesús osheki atziri

²⁹ Ipoña jovaanaka Jesús ikenayetake othapyaaki inkaare Galilea. Irojatzi itonkaantanakari otzishiki, ari isaikapaakeri janta. ³⁰ Ari ipokashitakeriri osheki atziri, jamayetakeri kantavaiyetachari imantsiyare: ethorivaitatsiri, mavityaakiri, kisoaanteri, pesaponthokiri, maaroni. Ithonkiri jovashinchaayetairi. ³¹ Ipampoyaaminthaitakeri Jesús jiñeetakerira iñaavaikagairi kisoaanteri, janiitakaayetairi kisoporokiri, ethorivaitatsiri eejatzi, jamena-kaayetairi mavityaakiri. Ikantaiyini atziriite: “Omapero ikameethatataike Pava, iriitake pinkathariventairiri Israel-mirinkaite.”

Jovakaari Jesús 4,000 atziri

(Mr. 8.1-10)

³² Ipoña Jesús japatotakeri iriyotaane, ikantakeri: “Osheki netakotakari atziriite, tema mava kitaite isaikaiyakeni jaka ikempisantana, tekatsi

t 15.26 Iriira joshiyakaaventzi judío-payeeni ikempitakaari eentsi. Iriima kaari judío-tatsi joshiyakari otsitzi.

irovaiya. Aririka iriyaatashitaiya eero jovanaa, ari aakeri itashe avotsiki.”
³³Ikantaiyini iriyotaane: “Pamene, asaikatziira jaka tsika te inampiitaro. ¿Tsikama ayeka ovakaiyaariri? Osheki ikarataiyini.” ³⁴Ari josampitziri Jesús iriyotaane: “¿Tsikama okaratzi tanta tzimatsiri?” Ikantzi iriyotaane: “Tzimatsi okaratzi 7, tzimitacha eejatzi shimaaniki.” ³⁵Ipoña ikantaitakeri ikaratzi piyotainchari: “Pisaikaiyeni.” ³⁶Jaakero tanta ipoña shimaaniki, ipaasoonkeventakero. Ipoña ipetoryaakero tanta, ipayetakeri iriyotaane, jovavisaa-keneri piyotainchari atziri. ³⁷Ovaiyakani maaroni, kemaiyakani. Ipoña japatotairo tzimakaantapaintsiri, ijaikitai okaratzi 7 kantziri. ³⁸Kempitaka ikaratzi 4,000 shirampari ovainchari. Tzimitacha eejatzi tsinanepayeeni ipoña eentsipayeeni ovainchari. ³⁹Ipoña ikantanai Jesús: “Ari avaiyakani, kantatsi piyaayetai.” Ari jotetanaa Jesús pitotsiki, montyaanaka iipatsiteki Magdala-satzi.

Ikovakoitziri Jesús intasonkaventante

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 ¹Ipoña ipokaiyakani Fariseo itsipatakari Saduceo, ikovavetaiyatyaani intzipishiretakairimi Jesús onantyaari iriyakoventerimi. Ikantavetapaakari: “Intsityaa pintasonkaventante niyotantyaari omaperotatya opoñaaro pitasorenka inkiteki.” ²Jakanake Jesús ikantzi: “Pikantapiintaiyini eeroka aririka piñeero onkityonkaityee osheetyaanai: ‘Osaryaama-naatye onkitaitamanai.’ ³Irooma piñaamanairo menkori onkityonkaityee inkiteki, pikantzi: ‘Omparyaatye inkane.’ Naakero, piyotakovetaro inkite, piyotakotziro eejatzi aririka omparyee inkane. Iro kantamaitacha te piyotzimaityaaro okaratzi piñaayevetari jaka kipatsiki. ⁴Te pinkameetha-taiyeni eeroka, thainka povakeri Pava, irootake pikovantaiyarini piñeena nontasonkaventante, iro kantamaitacha eero noñaakimiro. Intaani piñeero oshiyaarone okaratzi avishimotakeriri pairani Jonás.” Ari jiyaatanai Jesús.

Shineyakaarori itantane Fariseo

(Mr. 8.14-21)

⁵Ikanta jareetaiyakani iriyotaane Jesús intatsikero, te iraanake itantane, imaisantanakero. ⁶Ikantzi Jesús: “Paamaiyaaro shineyakairori itantane Fariseo eejatzi irashi Saduceo-payeeni.” ⁷Ipoña josampitavakaanaka iriyotaane, ikantavakaiyani: “¿Opaitama ikantantairori iroka? ¿Irooma ikantantairi tera amake tanta?” ⁸Iyotake Jesús ikantavakaari iriyotaane, ikantziri: “Tera pinkempisantaperotaiyeni eeroka, irootake pikinkishirevaintari, pikantaiyini: ‘Te amake tanta.’ ⁹¿Tekerama pinkemathataiyeroni? Chapinki otzimaveta tanta okaratzi 5, iro kantamaitacha novakaayetaka 5,000 shirampari. Paviitayetairo eeroka tzimakaarantapaintsiri. ¿Tsikama okaratzi kantziri paviitairi? ¹⁰Eejatzi okempita tzimatsiriranki 7 tanta, novakaayetaka 4,000 shirampari. ¿Tsikama okaratzi kantziri paviitairi? ¹¹¿Opaitama kaari pikemathatantaro eeroka? Tera iro noñaavente jovaitari tanta. Aña nokantatziimi: ‘Paamaiyaaro shineyakairori itantane Fariseo eejatzi irashi Saduceo.’ ” ¹²Arira ikemathataiyanakero iriyotaane, tera iro iriñaavente Jesús shineyakairori tanta, joshiyakaaventatziro okaratzi jiyotaantayetziri Fariseo eejatzi Saduceo.

Jiyotake Pedro: Cristo inatzi irika Jesús

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³Ipoña ikenanake Jesús janta Cesarea-ki, irootake inampitsite Filipino. Ari josampitakeri iriyotaane, ikantziri: “¿Opaitama ikinkishiretakoitariri Itomi Atziri?” ¹⁴Jakaiyanakeni, ikantzi: “Tzimatsi atziri kantatsiri, ‘Juan oviinkaatanereri piriintaacha.’ Ikantzi pashine, ‘iri koñaataatsi Elías.’ Ikantzi pashine ‘iri Jeremías-ni.’ Tzimatsi kantayetatsiri eejatzi, pashine kamantantanereri pinatzi.” ¹⁵Ipoña ikantziri iriyotaane: “Eeroka. ¿Tsikama pikantaiyini?” ¹⁶Jakanake Simón Pedro, ikantzi: “Eerokatake Cristo Itomi Pava Kañaneri.” ¹⁷Ikantzi Jesús: “Omapero pikantake Simón itomi Jonás, kaari atziri iyotakaakemirori iroka, iri Ashitanari Inkitesatzi iyotakaakemirori. ¹⁸Ari nompaitaimiri naaka Pedro, iro mapi oshiyakaaventacha pivairo. Tema mapi pinkempitaiyaari, ari novetsikairori nopanko. Inkarate kempisantaatsine apaata, iri oshiyayetyaarone pankotsi. Eero jimatziro impeyakaashitaiyaari ikaratzi nampitarori sarinkaveni. ¹⁹Iri poshiyeeya aamaventarori ashitakoro pankotsi, kantatsi irashitaryeero, irashitero, irantsiriitero shintsiini. Iroora pankotsi oshiyakaaventacha tsika impinkathariventantai Inkitesatzi. Tema inkarate pishineyetairi eeroka jaka, iriitake ishineyetzi janta inkiteki. Iriima inkarate kaari pishineyetai eeroka jaka, iriitake kaari ishineyetzi janta inkiteki.” ²⁰Ipoña ikantanakeri Jesús maaroni iriyotaane: “Apaatara pikamantantzi, pinkante: ‘Iriitake Cristo irika Jesús.’ ”

Iñaaventziro Jesús inkame

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹Ipoña Jesús ikamantakeri iriyotaane, ikantziri: “Irootaintsi aate nampitsiki Jerusalén, iniroite inkemaantsitakaiyaana janta ijevajanore omperatasorentsitaari, ijevare iyotzinkariite ari irovakaantaitenari. Iro kantamaitacha avisavetakya mava kitaite ari nañagai eejatzi.” ²²Ipoña Pedro, jaanakeri Jesús jantyaatziini, ikantakeri: “Pinkathari, te onimotena naaka pikantziri, te nonkove avishimotemi iroka.” ²³Ari ipithokanaka Jesús, ikantanake: “Piyaate Satanás. Tema te poshoretaro eeroka ikovakaanari Pava, intaani poshoretaro ikovapiintakeri atziriite.”

²⁴Ikantanakeri Jesús maaroni iriyotaane: “Tzimatsirika kovatsiri intsipatyaana, irovashaantairo ikovashiyetari irantero, onkantavetya impaikakoiterimi, intsipatyaana. ²⁵Tema ikaratzi etakovaitachari apaniro jantayetziro inebetashiyetari, ari impeyashitaiya. Iriima inkarate kamimentenanereri jantayetanairo nokovakairiri naaka, aritake iravisa-koshiretai. ²⁶Tema amenaavaitashita jiñeetziro otzimimotantzi osheki ovaakarontsi tzimayetatsiri jaka kipatsiki, ompona iriñeetero impeyashitaityaaro añantarentsi. ¿Kantatsima impinakoventaitya eero iñaantaitaro impeyashitaitya? ²⁷Ari impiye apaata irika Itomi Atziri iramairo irovaneenkaro Ashitariri, intsipatyaari maninkariite, iri pinatapairone okaratzi jantayeetakeri. ²⁸Kyaaryoora, tzimatsira pikaratzi jaka, tekera pinkameeta ari piñaakeri Itomi Atziri tsika inkantya impinkathariventante.”

Ishipakiryiimotziri Jesús iriyotaane

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

17 ¹Okanta avisake okaratzi 6 kitaite, ipoña Jesús jaanakeri Pedro, Jacobo, ipoña Juan, irirentzira Jacobo. Itonkaiyanakeni otzishiki. ²Ari ipashinetzimotakeri iriyotaane, ishipakiryaanake iporo, joshiyanakari ooryaatsiri, ari okempitanakari iithaare kitamaroki okantanaka. ³Iñaatziiri Moisés-ni, ipoña Elías ikinkithavaitakairi Jesús. ⁴Ikanta Pedro, ikaimakotakeri Jesús, ikantzi: “Pinkatharí, omapero okameethatzi pamakena jaka. Kameetha novetsikemi mava pankoshetantsi: aparoni pashitya eeroka, aparoni irashitya Moisés, irashitya aparoni Elías.” ⁵Iñaavaiminthaitzi, opamankapaakeri menkori, shipakirya okantapaaka. Ikematzi iñaavaitanake menkoriki, ikantaitzi: “Notomi inatziira irika netakokitakari, osheki nokimoshireventakeri. Pinkempisantairi.” ⁶Ikanta ikemaiyakero iroka ñaantsi, oyootaiyanakani osaaviki, iniroite itharovaiyanake. ⁷Iro kantamaitacha Jesús ipokashitapaakeri iriyotaane, ipampitapaakeri, ikantziri: “Pinkatziyayetanai, eero pitharovaiyini.” ⁸Jamenavetaiyanaani, tekatsi iriñaanai, apaniro ikatziyaka Jesús.

⁹Ikanta joirinkaiyaani otzishiki, ikovakotakeri eero ikamantantziro iñaakeri irojatzi apaata aririka irañagai. Tema irika Itomi Atziri ari irañagai inkamavetakaarika. ¹⁰Ipoña josampitantzi iriyotaane, ikantziri: “¿Opaitama ikantakotziri iyotzinkariite ikantaiyini: ‘Aririka impokimatake Cristo, iriira eevatapaintsine Elías impoke?’ ” ¹¹Jakanake Jesús, ikantzi: “Omaperotatya ikantziri, iriitakera eevatapaintsine Elías impoke, irovameethashiretantapaake. ¹²Pinkeme nonkante naaka: Areevetaka Elías, iro kantamaitacha te iriyotaiyavakerini atziri, osheki jovasankitaavaitakeri. Ari inkempitaiteri eejatzi Itomi Atziri, osheki irovasankitaiteri.” ¹³Ari jiyotaiyanakeni iriyotaane iri jiñaaventzi Juan oviinkaatanerani.

Jovavisaakotziri Jesús evankari jaakiri peyari

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴Ikanta jareetaiyaani ipiyotaiyani atziri. Ari ipokashitakeriri Jesús aparoni atziri. Jotyeerovashitapaakari, ikantziri: ¹⁵“Pinkatharí, petakotaiyaanari notomi osheki ikamanavaitake, iniroite ikemaantsivaitaka, osheki itaavaitapiintaka, ipiinkavaitzi jiñaaki. ¹⁶Namavetakaniri piyotaane, irovavisaakotainari. Iro kantamaitacha te irimateri.” ¹⁷Ari jakanake Jesús, ikantanake: “Tetya pinkempisantaiyeni eeroka, pikenshivaitaka. ¿Tsikapaitema piyotaiyeni? Pamakenari eentsi.” ¹⁸Ikisathatanakeri peyari, jatanake. Ari jeshitakotanairi evankari. ¹⁹Ikanta iriyotaane Jesús, josampitairi apaniro, ikantairi: “¿Opaitama kaari nomatantaro naaka novavisaakoteri?” ²⁰Ikantzi Jesús: “Iro kaari pimatantari tema tekera pinkempisantaperote. Pinkeme nonkante: Onkantavetya pinkempisantaneeronkavetya, kantatsi pinkantero otzishi: ‘Pishirinke.’ Ari oshirinkake. Tema tekatsi kompitizimotyaamine aririka pinkempisantaperote. Omaperora. ²¹Iro kantachari pinkoverika povashincheeri oshiyakariri irika evankari, ontzimatyepamaneri kyaaryooperoini Pava, pintziventyaari.”

Japiitairo Jesús iñaaventziro inkame

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Ikanta isaikaiyini Jesús nampitsiki Galilea, ari ikantakeri iriyotaane: “Irootaintsi impithokashitaityaari Itomi Atziri. ²³ Ari irovaiteriri. Iro avisavetakya mava kitaite, aritake irañagai eejatzi.” Iniroite jovashiretaiyanakani iriyotaane ikemakeri ikantake.

Ipinaitzirori ashi tasorentsipanko

²⁴ Ikanta jareetaiyaani Jesús nampitsiki Capernaum, ari ipokakeri kovakotantatsiri kireeki ashi tasorentsipanko, josampitapaakeri Pedro: “¿Ipinatapiintziroma iyotaimiri ashi tasorentsipanko?” ²⁵ Ikantanake Pedro: “Ipinatapiintziroma.” Ikanta ipiyapaa pankotsiki, iri thaavakotavainchari Jesús josampitavairi: “¿Opaitama pikinkishiretari eeroka Simón? ¿Ipaitama ikovakotapiintziri pashinesatzi pinkathariite? ¿Iriima ikovakoyetzi isheninkajanori? ¿Iriima ikovakoyetzi areetzinkari atziri kaari isheninkata?” ²⁶ Ari jakanake Pedro, ikantzi: “Iri ikovakoyetzi areetzinkari atziri.” Ikantzi Jesús: “Ari okanta. Tema te onkovajaantya impinayetairo ikaratzi isheninkajano-yeetari. ²⁷ Iro kantamaitacha te nonkove inkisaneentavaitya kovakotantatsiri kireeki. Piyaate pinkachaate inkaareki. Aririka pinoshikake aparoni, pamenavaanteteri, ari piñeeri kireeki. Paanakeneri kovakotantatsiri, pimperi. Iriitake pimpinaventyaari eeroka eejatzi naaka.”

Tsika itzimi iriiperotatsiri

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

18 ¹ Ikanta japatotaiyakani iriyotaane Jesús, josampitakeri, ikantziri: “Aririka impinkathariventantai Inkitesatzi. ¿Itzimikama iriiperotatsine intsipatyaari impinkatharite?” ² Ipoña Jesús ikaimake aparoni eentsi, jovatziyakeri niyankineki isaikaiyakeni irirori, ³ ikantzi: “Eerorika paventaanaari Pava, poshiyakotaiyaari ikantara irika eentsi, eerora piñiuro impinkathariventantai Inkitesatzi. Omapero. ⁴ Tema irika eentsi te iriyote ishamevaite. Maaroni inkarate oshiyakotaiyaarine, iriitakera iriiperotaatsine aririka impinkatharitai Inkitesatzi. ⁵ Inkarate pairyaanari ikempisantaana, impoña iraakameethatanairi aparoni oshiyaariri irika eentsi, naakatakera jaakameethatake.”

Ari irantakaantaitero kaariperori

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ “Intzimerika antakaakerine kaariperori kempitaariri irika eentsi ikempisantaana, kameethavaitakemi inthatayeeteneri mapi ikentsiki, iroviinkaitakeri inthomoyaaki inkaare.

⁷ Omapero onkoveenkate jaka kipatsiki. Iriñeete osheki antayeterone kaariperori. Iro kantacha ari irovasankitaayetairi inkarate antakaanterone. ⁸ Iroorika pako, iroorika piitzi pantanta kaariperori, povashaantairo, pinkempitakaantero pinthatzinkakityeeromi, tema iro kovaperotacha pavisakoponthokitai. Te arite otzimaveta apite pako, apite piitzi, impoña piñeero apaata pinkantaitatyeeni pintagaiya. ⁹ Iroorika poki pantanta kaariperori,

povashaantairo, pinkempitakaantero pinkithoryaakityeeromi, tema iro kovaperotacha pavisakopityaakitai. Te arite otzimaveta apite poki, impoña piñeero apaata irookaitaimi opaampatzi sarinkaveniki.”

Jiñaaventaitziri oisha peyachari

(Lc. 15.3-7)

¹⁰“Paamaventya pimanintavaitzirika oshiyanaariri irika eentsi. Tema ikempoyaaventari maninkariite nampiyetarori Ashitanariki Inkitesatzi. ¹¹Tema iro ipokantakari Itomi Atziri irovavisaakoshireyetairi ikaratzi peyavetainchari. ¹²Pinkeme noshiyakaaventemiro. Tzimatsi aparoni piratachari ikaratzi 100 oisha. Impoña impeyakaantakya aparoni, karatanai 99 iroishate. Ari irookanakeri pashine, jatake otzishimashiki inkokovatairi peyeenchari. ¹³Inkantya iriñeeri iniroite intharomentya jagairira peyavetainchari. Iniroite inkimoshirete, anaanakero ikimoshireventziri karavetachari 99 kaari peyachane. ¹⁴Ari ikempitari eejatzi Ashitairi Inkitesatzi, te inkove impeyakaantavaitya aparoni ikaratzi oshiyanaariri irika eentsi.”

Tsika okanta ipeyakotantaitzi

¹⁵“Aririka piñeeri pisheninka irantzimotemiro kaariperori, piyaatashiteri, pinkinkithavaaitakari apaniro, poñaakeri okaratzi ikenakaashitakari. Aririka inkempisantakemi, pimatakeri, pikempitakaantera iriirikami pirentzijanori. ¹⁶Irooma eero ikempisantzimi, paanake pashine kempisantzinkari, eerorika apite, iri pinkarateri pinkaminairi. Iro pimonkaraantyaarori ikantaitziri: Intzimerika aparoni iyakoventaari, ontzimatyeeera intzime mava atziri, terika, apite ñaakotakerine okaratzi ikenakaashitakari, aritatsira irovasankitaayeeteri.

¹⁷Eerorika ikempisantzi irika, pinkamanteri japatotapiintaita maaroni. Eerorika ikempisantashita, poshiyakaanteri kaari pisheninkata, tema ikempitakotakari kovakotziriri kireeki isheninka. ¹⁸Tema inkarate pishineyetairi eeroka jaka, irijatzi ishineyeetziri janta inkiteki. Iriima inkarate kaari pishineyetai eeroka jaka, iriitake kaari ishineyeetzi janta inkiteki. Omapero. ¹⁹Pinkeme nonkante eejatzi: Aririka pinkarate apite, aririka oshiyavakaiya pinkinkishiretane, impoña pinkovakotakeri Ashitairi Inkitesatzi, ari irimatakemiro. ²⁰Tsikarika japatoyeta apite atziri, eerorika mava, ipairyaana ikempisantaana, ari nosaikitari naaka nokempiyari.”

²¹Ari ipokapaake Pedro, josampitapaakeri Jesús, ikantziri: “Pinkathari, aririka ontzime irantzimotenari nosheninka, ¿tsikama onkarate nompeyakoteri? ¿Arima onkarate 7?” ²²Ipoña jakanake Jesús, ikantanakeri: “Tera aritzi pimpiyatantya. Tema te intaani pimpeyakoteri onkarate 7, osheki onkarate papiipiitero.”^u

Ikantakota apite atziri ireevetatsiri

²³“Aririka impinkathariventantai Inkitesatzi, iroovaitake jantziri pinkathari ikovakoyetziri iromperatane impinatairi jireevetziri. ²⁴Ikanta

^u 18.22 Ikantakoyetziri jaka “osheki onkarate papiipiitero,” aririka apiitapiintakero ampeyakotante onkarate 7, apiitairo 7, impoña apiitairo 7, irojatzi areetantakyaari onkarate 70.

ikovakoyetziri ireeveyetatsiri, ari ipokapaake aparoni ireeveperotatsiri osheki kireeki.”²⁵ Tekatsi iraye impinatairiri. Ari ikantanake pinkathari: ‘Paanakeri irika shirampari, iina, itomipayeeni, eejatzi okaratzi tzimimotziriri, pimpianteri. Ari onkantya naantaiyaari kireeki ikaratzi jireevetanari.’²⁶ Ikanta ikemavakera irika omperataari, jotypeerovashitanakari pinkathari, ikantanakeri: ‘Eero pipimantana, poyaakotavakena kapicheeni, aritake nompinataimi.’²⁷ Ikanta irika pinkathari jineshinonkantanakari iromperatane, ikantzi: ‘Aritake, te pireevetaana.’ Ipeyakotairi okaratzi jireevetziri.²⁸ Ikanta jiyaatai omperataari, jotonkyotaka irirori avotsiki ireevetziriri kapicheeni, ikaratzi 100 denario. Joirikakentsitavakeri, ikantziri: ‘Pimpinatena iroñaaka pireevetanari.’²⁹ Ari jotypeerovashivetanakari, ikantziri: ‘Poyaavakena kapicheeni aritake nompinataimi.’³⁰ Te inkove, jaanakeri, jominkyaakaan-takeri, ikantzi: ‘Aririka pimpinataina pireevetana, ari nomishitovakaantaimi.’³¹ Iro kantacha jiñaakeri ikarataiyini, te onimotanakeri, jatake ikamantakeri pinkathari.³² Ikanta pinkathari ikaimakaan-takeri, ikantziri: ‘Kaariperoshire pinatzi eeroka. Nopeyakotaimiro eeroka pireevetanari pikampitakenara.’³³ Ari pinkempitantemi eeroka, pinkaminthaantayete.³⁴ Antaro ikisanaka pinkathari, jominkyaakaan-takeri, ikantziri: ‘Aririka pimpinataina eeroka, ari nomishitovakaantaimi.’³⁵ Iroora irantairi eejatzi apaata Ashitanari Inkitesatzi, eerorika pineshinonkayetaari pisheninka.”

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: te apantyaaro pookero piina

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

19 ¹Ikanta ithonkanakero Jesús jiyotaantzi Galilea-ki, jatake ikenanakero intatsikero Jordán-ki irojatzí Judea-ki. ²Ipiyotzimentai-tavaari. Jovashinchaapai osheki mantsiyari janta.

³Ari ipokashitakeriri Fariseo-payeeni, ikovi inkompitakaiyaarimi Jesús, josampitapaakeri ikantziri: “¿Shinetaantsitatsima aparoni atziri inkove irookashivaityaaro iina?” ⁴Ari jakanakeri irirori, ikantanakeri: “¿Tema piñaanatakotero ovakera jovetsikantaitakari atziri. Tema jovetsikaitakeri shirampari ipoña eejatzi tsinane?” ⁵Ikantaitakeranki:

Ari irookaventairi shirampari ashitariri, iraye iina,

Aparoni inkantanaiya ivathaki jaavakaanara.

⁶Irootakera eero okantanta intsiparyeeyaaro shirampari itsipataakaa-keriri Pava, tema aparoni jinanaatzi, eero okantzi irookavakaiya. ⁷Ipoña josampitziri ikantzi: “¿Opaitama josankinantantari pairani Moisés, ikantake:

Aririka irookavakaitya?, ontzimatyé impayeeteri tsika osankinatakota irookavakaantyaari?”

⁸Ikantzi Jesús: “Okantakaan-tziro te pinkempisantane, irootake ishine-tantamirori Moisés. Iro kantamaitacha te ari onkantya pairani ovakera opoñaantanakari maaroni. ⁹Pinkeme nonkante naaka: Ikaratzi ookashivai-tarori iinantari ipoña iragai pashine, imayempitake. Irooma omayempita-kerika iinantaitari, kantatsi irookaitero. Itzimirika ayirori tsinane ookaaro, imayempitake irirori.”

¹⁰ Ipoña ikantaiyini iriyotaane: “Aririka okanta, eerotya jaayeetziimi iinantaitari.” ¹¹ Ari jakanakeri Jesús, ikantziri: “Iriirika Pava kovakayemirone, aritake pinkemathatakeri. ¹² Tzimatsi kantachari eero okantanta iraaete iina atziri. Tema tzimatsi atziri ari ikantzita itzimapaake eero okantzi iraye iina. Tzimatsi pashine jaathokitaitziri, eero okantzi iraye iina. Tzimatsi eejatzi kovatsiri isaikashivaitya, tema ikyaaryoventatziiri irika pinkathariventantatsiri inkiteki. Kovatsiri irimatero nokantakeri, irantero.”

Itasonkaventziri Jesús eentsipayeeni

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Ipoña jamaitapaakeneri Jesús eentsipayeeni, ikantaitapaakeri: “Nokovi pamanakotenari neentsite, potzimikapatziitoteri pintasonkaventer.” Ari ikantzi iriyotaane Jesús: “Eero poñaashirenkiri Avinkatharite.” ¹⁴ Ipoña ikantzi Jesús: “Eero pikantziri, nokovi iramayeetenari eentsipayeeni. Tema inkarate kempitaiyaarine irikapayeeni eentsi, iriitakera ñagairone tsika impinkathariventantai Inkitesatzi.” ¹⁵ Ikanta Jesús ipampipatziitoyetakeri eentsipayeeni, jatanai.

Ashaarantachari evankari

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.15-17)

¹⁶ Ikanta aparani evankari ipokashitakeri Jesús, josampitapaakeri, ikantziri: “Kameethari iyotaantaneri. ¿Opaitama nantairi noñaantaiyaarori kantaitaachane añaantarentsi?” ¹⁷ Ari jakanake Jesús, ikantzi: “¿Opaitama pikantantanari ‘kameethari?’ Tekatsira aparani kameethatatsine, apaniro ikantakaaro Pava ikameethatzi. Pinkoverika piñagairo añaantarentsi, pimonkarayetairo Ikantakaantaitane.” ¹⁸ Ikantzi irirori: “¿Otzimika?” Ikantzi Jesús:

Eero povantzi.

Eero pimayempitzi.

Eero pikoshitzi.

Eero pithaiyakotanta.

¹⁹ Piñaapinkathateri ashiyetamiri.

Petakotaiyaari pisheninka pinkempitakaanteri petakotapiinta eeroka.

²⁰ Ari ikantzi evankari: “Nomatakero maaroni irokapayeeni, irojatzi netanakaro pairani eeniro neentsitapaakeni. ¿Opaitama kovityaachari iroñaaka?” ²¹ Ikantzi Jesús: “Pikovirika pinkameethashirete, piyaate pipankoki, pimpimantero maaroni tzimimotzimiri, pimpayeteri ashinonkainkari, tema inkiteki piñeero panintaayetaiya. Aririka pimatakero pimpokanake, poyaatena.” ²² Ikanta ikemake evankari, ovashire ikanta ipiyanaa, tema ashaarantzinkari inatzi.

²³ Ipoña Jesús ikantanakeri iriyotaane: “Iniroitera ompomerentsitzi-motyaari ashaarantachari impinkathariventairi Inkitesatzi. Omapero.”

²⁴ Eekero ikantatzi: “Oshekira ompomerentsitya inkyaantyaarimi piratsi camello imoroki kithapi. Iro ovatsipero ompomerentsitya inkye ashaarantachari tsika impinkathariventantai Pava.” ²⁵ Ikanta ikemaiaakeni iriyotaane, ipampoyaavakaanaka, ikantaiyini: “¿Impaityaakama avisakoshiretaatsine?”

²⁶ Ari jamenayetanakeri Jesús, ikantzi: “Eerotya jimatziro apaniro atziri, iriima Pava tekatsi pomerentsitzimotyaarine.” ²⁷ Ipoña jakanake Pedro,

ikantanake: “Jirikayetakena nokaratzi nokovi noyaatemi, nookayetanakero maaroni tzmimotanari. ¿Opaitama impinayeetainari apaata?” ²⁸ Jakanake Jesús, ikantzi: “Aririka ovakeratai apaata kipatsi, ari impinkathariventantai Itomi Atziri, inkempitaiyaari ikantaranki aparoni pinkathari isaikantaro ovaneenkatachari isaikamento. Ari pinkempitaiyaari eejatzi eerokapayeeni pimpinkathariventayetairi maaroni charinentayetyaarine Israel-ni, ikaratzira 12 jinashiyeta. Omapero. ²⁹ Tema ikaratzi oyaatakenari, jookaventayetanakero ipanko, irirentzi, iritsiro, ashitariri, iina, ireentsite, iipatsite. Aritake iriñaayetairo ontzimimoyetairi osheki, tema iriitake pairyaayetanari. Irijatzi ñaayetairone kantaitaachaneri añaantarentsi. ³⁰ Tema tzmayetatsi etayetarori iroñaaka, iriira ñeerone irimpoyetai. Tzmayetatsi eejatzi impoyetatsiri iroñaaka, iriira ñaayeterone iretayetaiaaro.”

Antavaitatsiri chochokimashiki

20 ¹ “Aririka impinkathariventantai Inkitesatzi, iriivaitake ikantaranki aparoni atziri tzmatsiri ichochokimashite. Jiyaatake okitaityaamanai iramene antavaitatsine ivankiremashiki. ² Ikanta jiñaake kovatsiri irantavaite, ikantakeri: ‘Aririka petanakyaaro pantavaite iroñaaka irojatzi sheeteeni, nompinatemi aparoni denario.’ Ikantaiyini antavairentzi: ‘Kameethatake.’ Jotyaaantaitakeri pankirentsimashiki. ³ Ikanta ijenokiityaapaaake ooryaatsiri eejatzi ipiyanaa ashitarori ivankiremashi nampitsiki. Jiñaapai pashine ikatziyeeyaani tekatsi irantavaire.” ⁴ Ikantapaakeri: ‘Aririka piyaate pantavaite novankiremashiki, ari nompinaperotakemi.’ Ari jiyaataiyakeni irantavaite. ⁵ Ari ikempitaakero itampatzikatapaake ooryaatsiri, eejatzi itainkanake ooryaa.” ⁶ Ari ikempitakerori eejatzi osheetyaanake, jiñaapai atziri isaikaiyini, tekatsi irantavaire, josampitapaakeri: ‘¿Tekatsima pantavaire pisaikashivaitantari kitaiteriki?’ ⁷ Ari jakaiyanakeni, ikantzi: ‘Aña tekatsi antavaitakainane.’ Ikantzi irirori: ‘Piyaate eejatzi eeroka pantavaite novankiremashiki, ari nompinaperotakemi.’ ⁸ Okanta otsirenitanake, ashitarori ivankiremashi, ikantakeri kempoyiniriri iireekite: ‘Pinkaimeri maaroni antavairentzi pimpinateri. Iriira petavakya pimpinateri impoitapaintsiri jantavaitake, irojatzi pimatantakyaariri etakarori kapichekitaite jantavaitake.’ ⁹ Ikanta ipokake impoitapaintsiri jantavaitzi, kapiche jantavaitake, iro kantacha ipinaitakeri aparoni denario. ¹⁰ Ipoña ipokaiyakeni etakarori jantavaitake kapichekitaite, jiñaajaantzi iri impinaperoite. Aña te, aparonimacheeni denario ipinaitakeri eejatzi. ¹¹ Ikanta jaavetakari ipinaitakeriri, ikisanakeri ashitarori irantavaire, ¹² ikantanakeri: ‘Irikapayeeni impoitapaintsiri jantavaitzi, te irantavai-perote, iro kantacha jimonkaraakana ikaratzi pipinatakenari, aña naaka kemaantsiperotakariri ooryaatsiri.’ ¹³ Ari ikantzi ashitarori ivankiremashi: ‘Asheninká, nopinatakemi kameetha, ¿tema nokantzitakami kapichekitaite nompinatemi aparoni denario? ¹⁴ Jirika piireekite nompinatemi, piyaatai pipankoki. Naaka nintashitacha nompinateri aparoni denario impoitapaintsiri jantavaitzi, ¹⁵ ¿Eeroma okantzi nompinateri irika nonintashitari naaka?

¿Pikisaneentakotatyaanaroma nokaminthaantzi?’ ¹⁶ Tema tzimayetatsi etayetarori iroñaaka, iri ñeerone irimpoiye tai. Tzimayetatsi eejatzi impoiyetatsi iroñaaka, iri ñeerone iretayetaiyaa ro.”

Japiitairo Jesús iñaaventziro irovamaiteri

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Ikanta itonkaanake Jesús iriyaatero Jerusalén-ki, jaanakeri 12 iriyotaane ikenakaanairi avotsiki, ari ikantakeri: ¹⁸ “Aatatziira Jerusalén-ki. Ari irakaantaiteriri Itomi Atziri, irayeri ijevare omperatasorentsitaari, intsipatakyaari iyotzinkariite, iri iyakoventerine irovaiteri. ¹⁹ Irootake iraantanakyaariri atziri kaari asheninkata. Ari impasavaitaiteri. Impoña impaikakotaitakeri. Iro avisavetakya mava kitaite, ari irañagai eejatzi.”

Ikoviri Jacobo ipoña Juan

(Mr. 10.35-45)

²⁰ Okanta iina Zebedeo opokashitakeri Jesús, otsipatakari otomipayeeni: Jacobo ipoña Juan. Otyeerovashitapaakari, okantapaakeri: “Nokovi pinkaminthayena.” ²¹ Ipoña Jesús josampitanakero, ikantziro: “¿Opaita pikovakotanari?” Okantzi iroori: “Tema irootaintsi pimpinkatharentsite, nokovi intsipatyaami notomi impinkathariventante, isaikimotemi aparoni pakojanoriki, iriima pashine isaiké pampateki.” ²² Ipoña ikantanake Jesús: “Tetya piyotero opaita pikovakotanari. Osheki nonkemaantsityaari naaka. ¿Arima pamavetakero eeroka pinkemaantsitya osheki? ¿Arima poshiyakyaana nonkame naaka?” Ari ikantaiyini: “Aritake nomatakero.” ²³ Ipoña ikantanake Jesús: “Omapero, irootaintsi pimatero onkarate nonkemaantsityaari. Irooma pintsipatyaana ampinkathariventante pisaiké aparoni nakojanoriki, pashine nampateki, tera naaka kanterone tsika intzime nontsipatyaari, intaani jiyotzi Ashitanari tsikarika itzimi ikashiyakaayetakari.” ²⁴ Ikanta ikemaiyavakera pashine iriyotaane, ikisaitanakeri Juan eejatzi Jacobo. ²⁵ Ipoña japatotakeri Jesús maaroni iriyotaane, ikantziro: “Piyotaiyini eeroka tsika ikanta ivinkatharite kaari asheninkata, osheki jomperatanta. Ari ikempitari eejatzi iriiperoyetatsiri iñaapinkathayeetziri irirori. ²⁶ Irooma eerokaite, aririka pinkove piriiperote, iri poshiyakotya ikantara otzikataari. ²⁷ Iroorika pinkove pijevatakaante, iri poshiyakotya ikantara omperataari. ²⁸ Tera iro impokantyaari Itomi Atziri iromperatantya, aña iro ipokantakari iroshiyakotyaari otzikataari, inkamimentante, iri pinakoventantatsine, irovatsinaryaa-koventairi maaroni.”

Jamenakaitziri apite mavityaakiri

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Ikanta javisaiyanake Jericó-ki, osheki atziri oyaatanakeriri. ³⁰ Ari isaikake avotsinampiki apite mavityaakiri. Kemake irirori, ikantaitzi:

z 20.22 Iro ikantakotzi Jesús jaka: “¿Arima pimatakero eeroka pirero kepishaari onkarate nineri naaka? ¿Arima poshiyakyaana nompinkaate naaka?” **a 20.23** Iro ikantakotzi Jesús: “Omapero, aritake pimatakero pirero nineri naaka, aritake pinkempitakyaana nompinkaate naaka.”

“Ari inkenapaake Jesús jaka avotsiki.” Irootake ikaimantanakari, ikantzi: “¡Pinkathari, icharine David-ni, pineshinonkataiyaana naaka!” ³¹ Osheki ikisathaveetanakari. Te irimairete, eekero ikaimanakitzi shintsini: “¡Pinkathari, icharine David-ni, pineshinonkatyaana naaka!” ³² Ari jaatzin-kapaakari Jesús, ikaimakeri, ikantziri: “¿Ipaita pikoviri nantzimotemiri?” ³³ Ikantaiyini irirori: “Pinkathari, nokovi namenavaitai naaka kameetha.” ³⁴ Iniroite jineshinonkashiretanakari Jesús irika mavityaakiri, ipampitakeneri irooki. Arira jamenavaitanairi kameetha, joyaatanakeri eejatzi Jesús irirori.

Areetaa Jesús Jerusalén-ki

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

21 ¹ Ari okarikitzimatapaake irareetantyaari Jerusalén-ki. Areetaiyakani Betfagé-ki omontenampitari otzishi Olivos. Ari jotyaantakeri Jesús apite iriyotaane, ² ikantakeri: “Piyaate nampitsiki amontetakari, ari piñeeri onthatakotya aparoni burro ontsipatakyaari iryaani. Pinthataryaa-kotero, pamakenaro. ³ Tzimatsirika osampitavakemine, pinkanteri eeroka: ‘Ikovatziiro pinkathari. Aritake iroi piyeemiri.’ ” ⁴ Ari omonkaratari josanki-natakeri pairani kamantantaneri, ikantake:

⁵ Pinkamantayetairi maaroni Jerusalén-satzi:

Kaakitataike Pivinkatharite ipokashitakemi,

Tsinampashire ikantaka, ikyaakotakari aparoni burro

Evonkiro onatzi burro, ovaiyane piratsi jaakaitziri tenari.

⁶ Ikanta jotyaantakeri apite iriyotaane, jimatakero okaratzi ikantakeri Jesús. ⁷ Jamakero burro otsipatakari iryaanite. Jovankeetakeri manthakintsi imitzikarakiki inkene inkyaakoityaaro. Ipoña Jesús ikyaakotanakaro. ⁸ Ikanta atziripayeeni piyotainchari janta, jomaronkashiyetakeri imanthaki avotsiki tsika inkenanakera. Tzimatsi pashine chekayetaintsiri inchashi iromaron-kashiteri eejatzi. ⁹ Ikaratzi atziri eevataintsiri, ikaratzi eejatzi oyaatakeriri itaapiiki, ikaimaiyini, ikantzi:

¡Thame añapinkathatairi icharine David-ni!

¡Tasonkaventaari inatzi, tema Pinkathari apaitziri otyaantakeriri!

¡Kaakitataike Avinkathariperotyaari!

¹⁰ Irojatzi jareetantapaakari Jesús nampitsiki Jerusalén. Ari josampitavakaanaka nampitarori, ikantaiyini: “¿Niinka irika?” ¹¹ Tzimatsi atziri kantanaintsiri: “Iriitake Jesús kamantantaneri inatzi, iri poñaachari Nazaret-ki saikatsiri janta Galilea-ki.”

Jomishitoviri Jesús pimantayetatsiri tasorentsipankoki

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Ikanta Jesús, kyaapaake osaikira tasorentsipanko. Jomishitovapaakeri pimantayetatsiri eejatzi ikaratzi amanantayetatsiri. Jotatsinkayetapaakero jovantayeetariri kireeki, ari ikempitaakero eejatzi tsika jovayeetzi shiro.

¹³ Ikantapaakeri: “Okantzi osankinarentsi, iñaavaitziri Pava, ikantzi:

Nopanko onatzi iroka, ari iramanapiintaitenari.

Iro kantacha eerokaite pamatavitantapiintake jaka pipimantayetzi, pikem-pitakaantakero koshintzipanko.”

¹⁴ Ipoña Jesús, ipokashitapaakeri janta tasorentsipankoki osheki mavityaakiri, kisoporokiri, jovashinchaayetairi maaroni. ¹⁵ Tema osheki

okameethatake jantakeri Jesús. Ikanta iñaakeri evankariite jantakeri, ikaimaiyanake, ikantzi:

¡Thame añaapinkathatairi icharine David-ni!

Iro kantamaitacha ijevarepayeeni omperatasorentsitaari, itsipatakari iyotzinkariite, ikisaiyanakani, tema te onimoteri. ¹⁶Ari josampiitanakeri Jesús, ikantaitziri: “¿Pikemakerima ikantaiyirini evankariite?” Ari ikantzi Jesús: “Nokemakeri. ¿Tema piñaanatero eeroka osankinarentsi? kantatsiri:

Iri evankariite eejatzi eentsipayeeni thotayetzirori itene,

Pikantakaakari iriñaapinkathayetaimi.”

¹⁷Ipoña Jesús, piyanaka ikenanairo Betania-ki. Ari jimaapairi.

Jiyakataitziro kaari kithotatsi pankirentsi

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸Okanta okitaitamanai eejatzi ipiyaaro Jesús nampitsiki. Ari itashaapaake niyanki avotsi. ¹⁹Jiñaapaake avotsinampiki okatziya pankirentsi, jiyaatashitanakero, iñaapaatzi te ontzime okithoki, iyoshiita oshi. Ikantanakero: “Ari pashi povero eero otzimai pikithoki.” Okanta pankirentsi, kamashitanake.^b

²⁰Ikanta iñaakerora iriyotaanepayeeni, ipampoyaaminthatanakero, josampitaiyanakeri: “¿Tsika okantaka okamashitantanakari pankirentsi?”

²¹Ari jakanakeri Jesús, ikantziri: “Omapero nonkantemi, kyaaryoorika paventaiaana, eerorika pikisoshirevaitzi, ari pimatakero eeroka, ari anaanakero okanta piñaakero pankirentsi. Kantatsi pinkantemi: ‘Oshirinke otzishi, ompiinke inkaareki.’ Kantatsi omatya. ²²Tema onkarate pinkovakoyetairiri Pava, aririka paventaaperotanakyaari, aritake impakemiro.”

Ishintsinka Jesús

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³Ikanta ipiyaara Jesús tasorentsipankoki, jiyotaantapai eejatzi. Ari ipokashitapaakeriri ijevare omperatasorentsitaari, itsipatakari antarikonapayeeni, josampitapaakeri: “¿Niinkama otyaantakemiri poñaakantero pishintsinka?”

²⁴Ari jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Eejatzi naaka tzimatsi nosampitemiri. Aririka pakakenaro, aritake nonkantakemi ipaita otyaantakenari. ²⁵Tema joviinkaantantake Juan-ni, ¿Niinkama otyaantakeriri? ¿Pavama? ¿Atzirima?” Ipoña ikantavakaiyanaka: “Aririka ankantakeri Pava otyaantakeri, ari inkantanakai: ‘¿Opaitama kaari pikempisantantari?’ ²⁶Aririka ankante: ‘Atziri otyaantakeri,’ ari inkisanakai atziripayeeni.” Tema ikantaiyini atziri kamantantaneri inatzi Juan-ni. ²⁷Ari jakaiyini, ikantzi: “Te niyotero.” Ari ikantanake eejatzi Jesús: “Ari nokempita naaka, eero nokamantzimiro ipaita otyaantakenari.”

Iñaaventaitziri apite itomintaitari

²⁸Ipoña josampitantake Jesús, ikantzi: “¿Tsika okantzimotamika eerokaite iroka? Tzimatsi aparani atziri tzimatsiri apite itomi. Okanta aparani kitaite ikantakeri itomi: ‘Notomi, piyaate pantavaite pankirentsimashiki.’ ²⁹Ari jakanakeri itomi, ikantanakeri: ‘Te nonkove.’ Iro kantacha osamaniityaake,

b 21.19 Kantakotachari jaka “pankirentsi,” iroora ipaitaitzitari higuera.

opiyimoshiretaari itomi, jatake irantavaite. ³⁰ Ipoña jiyaatashitakeri pashine itomi, ikantakeri eejatzi. Ikantanake irirori: ‘Ari nomatakero, Apá.’ Iro kantacha te iriyaate. ³¹ ¿Tsikama itzimika apite itomi antakerori ikovakeri ashitariri?” Ari jakaiyanakeni, ikantzi: “Iri antakerori pashine jomperatakari.” Ipoña ikantzi Jesús: “Iriira etyaarone iranaakotemi impinkathariventairi Pava ikaratzi kovakoyetziriri kireeki isheninka, eejatzi okaratzi mayempiroyetatsiri. Omaperora. ³² Tema ipokakeranki Juan oviinkaatananeri, ikamantavetakami tsika pikantya pinkameethashiretantaiyaarimi, iro kantacha te pinkempisantavakeri. Iriima ikaratzi kovakoyetziriri kireeki isheninka, ipoña mayempiroyetatsiri, okempisantavakeri. Piñaayevetavakari eerokaite, iro kantacha te povashaantero tsika pikantaiyani, onantyaari pinkempisantavakeri.”

Kaariperoshireri antavairyaantzi

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ “Pinkeme pashine noshiyakaaventemiri. Tzimatsi aparoni atziri pankitzirori chochokimashi, jotantakotakero maaroni othapiki, jovetsikashitakero iroveronta ovaaki apaata, jovetsikake eejatzi pankoshetantsi inkene iramenakoitero. Ipoña jamenake atziri amenerone ivankiremashi. Jatake irirori intaina. ³⁴ Okanta okithopaitetake chochoki, jotyaantake iromperatane iragaate. ³⁵ Ikanta antavairyaantzi amenirori pankirentsimashi, jiñaavakerira ipokaiyake omperataari, jaavakeri jomposavaitavake aparoni, jovakeri pashine, ishemyaantakari mapi pashine. ³⁶ Ipoña jotyaantake pashine iromperatane, osheki ikarataiyakeni. Ari ikempitaitavakeri eejatzi irirori. ³⁷ Ovekaraantapaakarori, jotyaantakeri itomijanori irirori, ikantzi: ‘Ari iñaapinkathaitavakeri notomi naaka.’ ³⁸ Ikanta irikapayeeni antavairyaantzi, jiñaavakerira itomi, ikantavakaanaka: ‘Iri ashitaiyaarone apaata iroka pankirentsimashi. Thame averi, ayeroota aaka.’ ³⁹ Joirikavakeri, jaanakeri othapiki pankirentsimashi, jovakeri. ⁴⁰ Aririka impokanake ashitarori ivankiremashi, ¿tsikatya inkanterika irikapayeeni antavairentzi?” ⁴¹ Ari jakaiyanakeni, ikantzi: “Ontzimaty e irovamagaiteri irikapayeeni kaariperori, iramenai pashine kameethari amenairone pankirentsimashi, tsika intzime otyaanta-piinteneriri okithoki ivankire.”

⁴² Ipoña ikantzi Jesús: “Tema piñaanatero okantziri Osankinajanorentsi:

Imanintavetakaro mapi ovetsikirori pankotsi,
Iro kantamaitacha jovatziyeetairo mapi pankotsinampiki,
ikempitakagaitaaro iroorikami tzinkamintsi.
Iriitakera Avinkatharite Pava ovairori onampinaki,
Irootake apampoyaaminthatantakariri osheki.”

⁴³ “Iro nokantantari: Eero piñeero eeroka impinkathariventaimi Pava, iri impinkathariventai pashinesatzi atziri ikaratzi oshiyaarone pankirentsi okithokitzi ikempisantana. ⁴⁴ Jiroka okantakota mapi: Intzimerika paryaatsine osaiki iroori, ari iñaakero intankavaite. Iriima inkarate anavyeeri, ari iñaakero oshemyeeri.”

⁴⁵ Ikanta ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari Fariseo-payeeni jiyotavakero iriitake joshiyakaaventake Jesús. ⁴⁶ Ari ikovaiyavetanaka irakaantanakerimi, iro kantacha osheki itharovakaakari atziripayeeni. Tema ikantashiretaiyini atziri kamantantaneri inatzi Jesús.

Joshiyakaaventaitziri aavakaachari

22 ¹Ipoña japiitakero Jesús joshiyakaaventziro jiyotaantziri. Ikantzi: ²“Arika impinkathariventantai Inkitesatzi, joshiyakotakari aparoni pinkathari oimoshirenkiriri itomi jaavaka. ³Jotyaantakeri iromperatane, inkamanteri inkarate pokatsine iromoshirenkya. Iro kantacha irikapayeeni, te impokaiyeni. ⁴Ipoña jotyaantake pashine iromperatane, ikantavakeri: ‘Pinkanteri nokaimane impoke iroya, novamaakeri vathayetatsiri nopira, tema noimoshirenkatzi notomi iraavakaiya.’ ⁵Iro kantacha eekero jiyaatatzi ipiyathataiyani. Jatayetzi aparoni irovaneki, pashine ikenayetanake ipimantayetzi. ⁶Tzimatsi pashine ovasankitaavakeriri omperataari, ipoña jovakeri. ⁷Ikanta ikemake pinkathari, jotyaantake irovayirite, japerotakeri jovakeri ovantaintsiri, itakero inampitsite. ⁸Ipoña ikantairi pashine iromperatane: ‘Aritake ovsitsikayetaka ovaritentsi oimoshirenkantyaari, te arite impokemi nokaimakaantayevetakari. ⁹Piyaate avotsiki ikenapiintayeezi, pinkantayeteri inkarate piñeeri impokeeta oimoshirenkya.’ ¹⁰Ikanta jiyaayetake omperataari, japatotakeri ikaratzi jiñaakeri: kameethari eejatzi kaariperori. Piyotaiyakani osheki oimoshirenkachane.

¹¹Ari jiyaatanake pinkathari irameneri ikaratzi pokaintsiri. Jiñaatzi osatekainchari aparoni te inkithaatashitapaakyaari aavakaachari. ¹²Ikantapaakeri: ‘Asheninka, ¿tsika pikanta pikyaantakari jaka te pinkithaatzimentyaari notomi?’ Ari jimairetake, te irake. ¹³Ipoña pinkathari inkantakeri iromperatane: ‘Poosovakoteri, poosokiiteri, pookeri otsirenikitake, ari iriraa-vaityaari iratsikaikivaitya inkemaantsivaitya.’ ¹⁴Tema oshekira inkaimaveetya, iro kantamaitacha kapiche inkarate iriyoshiyeetairi.”

Iñaaventaitziri kireeki impinayeeteri pinkathari

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵Ipoña ipiyeeyanakani Fariseo-payeeni. Ikinkithavaitaiyakani, ikantavakaiyani: “¿Tsika ankenakairoka ankompitakaantyaariri Jesús?” ¹⁶Ipoña jotyaantakeneri iriyotaane irirori itsipatakari irapatziyaneete Herodes, ikantapaakeri Jesús: “Iyotaantaneri, okaratzi piyotaantziri omapero onatzi. Arira onkantya iriyotakoyeetantyaariri kyaaryooperoini Pava. Tema tekatsi pintharovakaiya. ¹⁷Pinkantena eeroka opaita pikinkishiretari: ¿Okameethatzima amperi kireeki ikovakotakaantane Pinkathari César?” ¹⁸Iro kantacha Jesús, jiyotavakeri ikinkishiretari, ikantziri: “Kamataviri. ¿Ipaitema piñaantantanari? ¹⁹Poñaakenari kireeki pipinatantapiintariri Pinkathari.” Ari jamaitapaakeneri aparoni kireeki ipaitaitziri “denario.” ²⁰Ipoña josampitziri: “¿Niinkama ashitarori ivairo jaka? ¿Niinkama irika oshiyakaantainchari?” ²¹Ikantaiyini: “Irashi César.” Ari ikantzi Jesús: “Tema iri César ashitari, pantantyaanari okaratzi ikovakayimiri, pimpinateri. Iriima maaroni okaratzi jashitari Pava, pantantyaanari ikovakayimiri irirori.” ²²Ikanta ikemaiyavake ikantake Jesús, ipampoyaaminthatanakeri, jovashaantanakeri. Jataiyeni.

Josampitakoventaitziro irañagai kamayetatsiri

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³Ipoña ipokaiyakani Saduceo iriñeeri Jesús. Iriitake Saduceo kantapiintatsiri: “Eero jañagai kamayetatsiri.” Josampitapaakeri Jesús, ²⁴ikantapaakeri:

“Iyotaantaneri, josankinatake pairani Moisés, okantzi: ‘Aririka inkame aparoni atziri, eerorika jovaiyantakaanakero iina, oshinetaantsitzi iragairo irirentzi, irovaiyantakagairo. Iro kantacha ontzimatyē inkempitakaanteri iriirikami ashitakyaarine irirentzi kamaintsiri.’ ²⁵ Thame ankantavake: Tzimatsi 7 irentzitavakaachari. Etarori itzimi iraaake iina, tekera irovaiyanta-kairo iina, ikamake jagairo pashine irirentzi. ²⁶ Ari ikempitakari eejatzi apite-tanaintsiri irirentzi. Ipoñaapaaka pashine mavatanaintsiri. Ari ikempitakari maaroni ikaratzira 7. ²⁷ Okanta osamanitake kamai eejatzi iroori tsinane. ²⁸ Aririkami irañaayetaimi apaata kamayetatsiri, ħitzimika oimentaperotai-yaari tsinaneka? Tema maaroni ikaratakera 7 ħinantavetakaro.”

²⁹ Ipoña jakanake Jesús, ikantziri: “Pikenakaashitakaro eeroka, te piyotakotero Osankinajanorentsi, te piyotakotairo eejatzi ishintsinka Pava. ³⁰ Tema aririka irañaayetai apaata kamayetatsiri, eero itzimayetai aavakaayetchaneri. Iroshiyapaiyaari imaninkarite Pava Inkitesatzi. ³¹ ĤTema piñaanatakotero tsika onkantya aririka irañaayetai kamayetatsiri? Tema ikantake Pava, iñaavaitzi:

³² Naakatake Pava iñaapinkathatziri Abraham, Isaac, eejatzi Jacob. Ari ayotaiyini añaayetatsi irirori, tema te onkante aparoni kaminkari iñaapinkathateri Pava, intaani ħimatziro añaayetatsiri.” ³³ Ikanta ikemaitakerira Jesús ikantayetakeri, ipampoyaaminthaitanakeri, ikantayeetzi: “Omapero okameethatzi ħiyotaantziri.”

Iñaaventaitziro ikovakaaperotantziri Pava

(Mr. 12.28-34; Lc. 10.25-28)

³⁴ Ipoña japatotaiyakani Fariseo, tema ikemake kameetha jakakeri Saduceo josampitakeriri. ³⁵ Ikanta aparoni, irijatzi iyotakoperovetarori Ikantakaan-taitane, ipokashitakeri Jesús irosampiteri, tema ikovi inkompitakaiyaarimi, ikantapaakeri: ³⁶ “Iyotaantaneri, ħtsikatya otzimika Ikantakaan-taitane anayirori pashine?” ³⁷ Ari jakanake Jesús, ikantzi: “Pivinkatharite inatzi Pava, ontzimatyē petakoperotaiyaari, petakoshiretaiyaari, pampithashire povairi eejatzi. ³⁸ Irootakera etarori Ikantakaan-taitane ikovaperotakaan-taitziri. ³⁹ Ari oshiyaro apitetanaintsiri: Ontzimatyē petakotaiyaari pisheninka, pinkempitakaan-tairi pikaminthairo eeroka pivatha. ⁴⁰ Aririka pimonkaraakero iroka apitetanaintsiri, pimatakerora maaroni josankinayetakeri Moisés-ni, eejatzi maaroni josankinayetakeri kamantantaneri.”

ĤIpaitama charinentariri Cristo?

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Ipoña ħimatanakero irirori Jesús, josampitakeri Fariseo-payeeni itsipatari japatoiyani. ⁴² Ikantziri: “ĤIpaitama pikinkishiretakotariri eeroka Cristo? ĤIpaitama charinentariri?” Ikantaiyini Fariseo: “Icharine David-ni inatzi.” ⁴³ Ipoña ikantzi Jesús: “ĤOpaitama iñaavaitakaan-tariri pairani David-ni Tasorentsinkantsi, okanta joshiyakaan-takariri Ivinkatharite? Tema ikantakeranki:

⁴⁴ Iñaavaitake Pinkathari, ikantavairi novinkatharite:
Pisaikapai Nakojanoriki ampinkathariventante,
Irojatzi apaata novasankitaantaiyaariri kisaneentakemiri,

Ari paatzikantaiyaariri piitzi.

⁴⁵ Aña imatzitataikaro David-ni ikantziri: ‘Novinkatharite jinatzi.’ ¿Tsikama inkene incharinentyaari?” ⁴⁶ Ari imairetaiyanake te irake. Tharovashire ikantaiyakani, tekatsira kovanaatsine irosampitanairi.

Iñaaventaitziri iyotzinkariite ipoña Fariseo-payeeni

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹ Ipoña ikinkithatakaakeri Jesús ikaratzi apatotzimentakariri, eejatzi iriyotaanepayeeni, ikantzi: ² “Pameneri iyotzinkariite ipoña Fariseo, iro jaakoventa jovaakakoyetziro okaratzi josankinayetakeri pairani Moisés-ni. ³ Okameethatzi pinkempisanteri onkarate inkantayetemiri, iro kantamaitacha te onkameethate poshiyakotyaari okaratzi jantayetziri, tema te jimonkarayetziro irirori. ⁴ Omapero opomerentsita okaratzi ikovakayimiri pimayetairimi. Te iñaamaitaro impomerentsitzimentyaaro irirori irimayetero. ⁵ Jantashiyetaro ikoviri irirori onkantya iñaantaityaariri. Osheki inevetaro meshinantsimonki tsika joteyeetziro Osankinajanorentsi jontarekakotziro ishempaki, eejatzi itamakoki. Osheki eejatzi jovaneen-kaonkitziyetziro iithaare irishirikake manthakintsi. ⁶ Iro ikovapiintake irosatekaiteri niyanki aririka irovaiyaani isheninka. Ari ikempitari eejatzi aririka iriyaate pankotsiki japatotapiintaita. ⁷ Ikovi ñaapinkatha irovethapiintaityaari aririka iriñeeteri. Ikovi eejatzi inkantayeeteri: ‘¡Iyotaantanerí!’ ⁸ Te okameethatzi pimatero eeroka, eero pikovashita inkantaitemi: ‘¡Iyotaantanerí!’ Tema maaroni eerokaite kempivaitaka pirentzitavakaa-tyeeya. Aparoni ikanta iyotaantatsiri, iriitake Cristo, tekatsi pashine. ⁹ Jaka kipatsiki, te onkameethate pinkantashivaityaari pisheninka: ‘¡Ashitanarí!’ Tema aparoni ikanta Ashitamiri Inkitesatzi. ¹⁰ Te onkameethate eejatzi inkantayeetemi: ‘¡Novinkatharité!’ Tema aparoni ikanta pivinkatharite, iriitake Cristo. ¹¹ Inkarate kovatsiri iririiperote, iroshiyakotyaari ikantaranki otzikataari. ¹² Tsikarika itzimi kovashivaitachane iriñaapinkathayeeterimi, aritake iriñaakero intsinampashiretakaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashi-revaintatsiri, iriitake ñeerone iriñaapinkathayeetairi.

¹³ ¡Ikantamacheetzimi eeroka iyotzinkariite ipoña Fariseo, kamataviriri pinake! Osheki potzikakeri ikaratzi kovatsiri impinkathariventairi Pava. Tema eero piñeero eeroka impinkathariventaimi, teya pinkove impinkathariventairi pashine. ¹⁴ ¡Ikantamacheetzimi eerokaite iyotzinkariite ipoña Fariseo, kamataviriri pinake! Pampotakaro kamaimetzinkaro pashitaro opanko, iro posamaninkantarori pamanapiintaveta eero jiyotantaitami. Iro kantamaitacha antaro irovasankitaayeetaimi. ¹⁵ ¡Ikantamacheetzimi eerokaite iyotzinkariite ipoña Fariseo, kamataviriri pinake! Osheki pipomerentsiventakari atziriite kaari asheninkata iroshiyakotai aaka a-judío-tzi, piyotaakeri inkamatavirite irirori. Iro inkempitakotantyaamiri eeroka iratsi-petaiyaaro sarinkaveni.

¹⁶ ¡Ikantamacheetzimi eerokaite, oshiyariri mavityaakiri jakathata-vakaiyani! Tema aririka impairyeetero tasorentsipanko, ikantayeetzi: ‘Irovasankitaina Pava eerorika nomonkaratziro nokantziri.’ Iro kantacha pikantapiintaiyake eerokaite: ‘Eerorika jimonkaraitziro, tekatsi ompaitya.’ Irooma aririka impairyeeteri oro saikatsiri tasorentsipankoki,

pikantapiintake: ‘Ontzimatyē irantaitero ikantaitakeri.’¹⁷ Masontzishirerí, mavityaakishirerí! ĴIpaitama kovaperotachari, iriima oro? Kaari, tema iro irooperotatsi tasorentsipanko otasorentsitakairi oro.¹⁸ Ari okantari eejatzi aririka impairyeeetero pomepirinimentotsiki, ikantayeetzi: ‘Irovasankitaina Pava eerorika nomonkaratziro nokantziri.’ Iro kantacha pikantapiintaiyake eerokaite: ‘Eerorika jimonkaraitziro, tekatsi ompaitya.’ Irooma aririka impairyeeeteri piratsi itaayeetziro pomepirinimentotsiki, pikantapiintake: ‘Ontzimatyē irantaitero ikantaitakeri.’¹⁹ Masontzishirerí, mavityaakishirerí!, ĴIpaitama kovaperotachari, iriima piratsi? Kaari, tema iro irooperotatsi pomepirinimentotsi otasorentsitakairi itaayeetziro.²⁰ Ikaratzi pairyiirori pomepirinimentotsi, arira okaratzi ipairyaakero maaroni ikaratzi itaayeetziro janta.²¹ Eejatzi joshiyari ikaratzi pairyiirori tasorentsipanko, arira okaratzi ipairyaakero ikaratzi tzimantarori.²² Ikaratzi pairyiirori inkite, ipairyaakero maaroni janta tsika isaikinta Pava, ikempitakaantakaro iriimi Pava impairyaake.

²³ ĴIkantamacheetzimi iyotzinkariite ipoña Fariseo, kamataviri pinake! Pinashitapiintaniri pashitakaariri Pava, pipayetapiintziri inchashaaniki. Temaita pantayetero kovaperotachari ikovakayimiri: Pinkameethashireyete, pineshinonkashiretante, paventaashiretaiyaari. Irootake kovaperotachari pantayetairo, eero povashaantamaitaro panteneri pashinera.^c

²⁴ ĴMavityaakiri, akathataavakaachari! Pikempitakari aparoni pankiventariri shikiryaaniki eero jirakotantari, iro kantamaitacha jirakotakeri antari piratsi.^d

²⁵ ĴIkantamacheetzimi eeroka iyotzinkariite ipoña Fariseo, kamataviri pinake! Pikempitakotakaro iraaementotsi eejatzi ovamentotsi, okiteveta kameetha jakakiroki, irooma inthomointa kipatsi okantaka. Ari pikan-tayetakari eeroka kantatsi iriñeetemi kameethashire pinatzi, aña koshintzi pinake, pikovapiintakero apaniro panintaavaitya.²⁶ ĴMavityaakiri Fariseo! Pinkempitakaantya poshetapiintziro inthomointa piraamento eejatzi povamento, onantyaari onkitetai jakakiroki eejatzi.

²⁷ ĴIkantamacheetzimi eeroka iyotzinkariite ipoña Fariseo, kamataviri pinatzi! Poshiyakaro okitamaroveta jovantaitariri kaminkari, ovaneenka okantaka jakakiroki. Iro kantacha inthomointa, ari isaikake itonkiporoki kaminkari, shityeenkatake.²⁸ Ari pikempitayetakari eeroka, iñaayevetakami atziri pantakero kameethari, iro kantamaitacha inthomointa kamatavishireri pinake, kaariperoshiretakemi.

²⁹ ĴIkantamacheetzimi eeroka iyotzinkariite ipoña Fariseo, kamataviri pinake! Opaitama povetsikapiriniyetantarori tsika ikitayeetakeri kamantantaneri, ipoña povaneenkayetakero inkene inkinkishireta-koyeetapiintaiteri, inkantaite: ‘Kameethashire jinake irika.’³⁰ Ipoña pikantaiyini eejatzi: ‘Arimi nontzimityaami naaka eerotya novamaa-yetzirimi, eero noshiyakotari nocharineni ikaratzi ovamaakeriri kamantantaneri.’³¹ Eerokatake kamantakotacha apaniro, iri poshiyakoyeta eeroka picharineni ikaratzi ovamaayetakeriri pairani kamantantaneri.

c 23.23 Iro ikantaitzi jaka inchashaaniki: menta, eneldo, comino. d 23.24 Kantakotachari jaka “antari piratsi,” iriira ipaitatzitari “camello.”

³² ¡Intsityaa pimonkaratero eeroka kaariperori okaratzi jetakaantanakari pairani picharineete! ³³ ¡Tema poshiyakari pisheninkatyaarimi maranke! Kaariperoshire pikantaka. ¿Tsikama pinkantaiyaaka pishiyapithatantaiyaarori pashinonkagaiya sarinkaveniki? ³⁴ Irootake notyaantantyaamiriri kamantantaneri, iyotaneri, impoña iyotzinkari. Iriitake povamaakaante aparopayeeni, pimpaikakotakaanteri. Iriima pashine, pimpasatakaantavaiteri tsika japatotapiintaita, osheki povasankitaayeteri maaroni nampitsiki. ³⁵ Iro piñaantyaarori eeroka irovasankitaaventaitemiri ikaratzi kamayetaintsiri pairani, jetanakaro kameethashireri Abel irojatzi Zacarías itomini Berequías. Iriitake jovamaayeetake pairani iriyaateromi pomepirinimento-tsiki ipoñaanakaro tasorentsipankoki. ³⁶ Omapero nokantzimi ari irovasankitaaventaitemiri irikapayeeni nosheninka.”

Jiraaneentakotaro Jesús Jerusalén

(Lc. 13.34-35)

³⁷ “¡Jerusalén-satzí! Osheki povake Kamantantaneri. Pishemyaayetakeri ikaratzi jotyaantaveetakamiri. Tema nokovavetapiintaka nonkempityaarimi tsimeri isamoronkiitziri iriryaanite, ari nonkanterimi naaka maaroni ikaratzi notomintaari. Iro kantacha te pinkovaiyeni. ³⁸ Jaka tsika pisaikapiintaiyavetaka eero iñeetai impaitya nampitaiyaarone. ³⁹ Tema eero okantaitatya piñaapiintaina jaka, irojatzi apaata pinkantantaiyaari:

Tasonkaventaari inatzi, tema Pinkatharentsi apaitziri otyaantakeriri.”

Iñaaventziro Jesús imporokaitero tasorentsipanko

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

24 ¹ Ipoña ishitovanake Jesús ipoñaanakaro tasorentsipankoki, irootake iriyaatai. Ari ikantziri iriyotaaneete: “Pamenero tsika okanta jovetsikayeetziro tasorentsipanko.” ² Jakanakeri irirori, ikantanakeri: “Maaroni piñaakeri, eerora piñeero apaata tsika okanta mapi opeviryaayeta ironaaka, iro iraperoitero imporokayeetero. Omaperora nokantzimi.”

Iriñeeteri aririka onthonkimataiya

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24)

³ Ikanta itonkaanake otzishiki Olivos, ari isaikapaake. Ari josampitziri iriyotaaneete, ikantziri: “Intsityaa pinkantena, ¿tsikapaitema omonkaratya pikantakeri? Aririka pimpiyimatai, aripaitema onthonkimatantaiyaari, ¿tsika onkantya niyotantyaari?” ⁴ Ari jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Ontzimatyepaamaventya jamatavitaizimikari. ⁵ Tema osheki kovatsine iramatavitemi apaata, impairyaapaakena, inkante: ‘Cristo nonatzi naaka.’ ⁶ Tema ari pinkemakoyetakero ovayiritaantsi, paamaiya omintharovashiretzimikari. Ontzimatyepaamaventya irokapayeeni, tema tekeraatara omonkaratya onthonkantaiyaari maaroni. ⁷ Irantaminthatavakaayetya maaroni nampitsiki inkarate iromityaantayeteri pinkathariyetatsiri. Iriñeete mantsiyarentsi, tashetsi, onikayetya kipatsi tsikarikapayeeni. ⁸ Irootakera etanakyaaarone inkemaantsitayeetyaaro irokapayeeni.

⁹ Impoña iraakaanayetanakemi eeroka, irimaimaneyeetemi irojatzi irova-maantayeetyaamiri. Osheki inkisaneentayetanakemi atziri okantakaantziro

pipairyaana pavantaanara. ¹⁰ Ari iriñeetake atsipetashitarori ikempisanta-vetaka, iriñeete kisaneentavakaachane, iriñeete eejatzi aakaantavakaachane. ¹¹ Osheki pokapaintsine iroshiyavetapaakyaarimi kamantantaneri, iramatavita-paakeri inkarate kempisantavakerine. ¹² Irantayeperoitero kaariperori, eero ikaminthaavakaanaa atziri. ¹³ Iriima tsika itzimi kyaaryootaintsine, iriitakera avisakoshireyetaatsine. ¹⁴ Aririka othotyaakya inkemayeetairo maaroni kipatsiki Kameethari Naantsi ñaaventakotzirori ipinkathariventantai Pava, aripaitera omonkarataiya onthonkantaiyaari maaroni.

¹⁵ Iro kantacha ari piñaakeri ipaitayeetziri 'Pinkaari Aperotantaneri,' iñaaventakeri pairani kamantantaneri Daniel, isaikapaake tsika otasorentsitsi. (Maaroni ñaanayeterone iroka, okovaperotatya inkemathatairo.) ¹⁶ Inkarate nampitaiyaarone apaata jaka Judea-ki, ontzimaye irishiyayetai tonkaari otzishiki. ¹⁷ Pisaikirika jakakiroki pipanko, ari pimpoña pishiyanake, eerora pikyaapanaatzii paapanaate tsikarika ompaitya. ¹⁸ Povanekirika pisaiki, pishiyanake tsika pikantara, eero paapanaatziro piithaare. ¹⁹ Inkantamacheetero apaata onkarate thomonteyetatsine, eejatzi onkarate tzimayetatsine eentsite eeniro ithoyetzi! ²⁰ Pamaneri Pava, onkantaama aririka pishiyayetake, eero pomonthaantaro kyaarontsi, eero pishiyanta eejatzi kitaiteriki jimakoryaantaitari. ²¹ Tema antaro iriñeetero irashinonkaitya apaata. Pairani ovakera jovetsikayeetakero kipatsi, irojatzi iroñaaka, te iriñeetero oshiyaarone iroka ashinonkaantsi. Eerora apiita iriñeetairo oshiyaarone. ²² Eeromi ishintsitaitzi iroimairentaitero iroka ashinonkaantsi, tekatsimi avisakotaatsine. Ikamintha intzimayete jiyoshiitayeetairi, aventaayetaariri Pava, irootakera joimairentantaitakarori thaankiini iroka ashinonkaantsi. ²³ Aririka pinkeme inkantaitemi: 'Jirika Cristo.' Pashine kantatsine: 'Jirinta Cristo,' eerora pikempisantziri. ²⁴ Tema impokayetapaake oshiyakotyaarine Cristo, oshiyakotyaarine kamantantaneri. Ari intasonkaventantashiyetapaakya, inkovavetya iramatavitemi, ikaratzi jiyoshiitayetakeri Pava. ²⁵ Aritakera nokamantziyetakamiro. ²⁶ Impoña inkantaitakemi: 'Areetaka janta tsika te inampiitaro.' Eeromaita piyaata-shitziri. Inkantaite eejatzi: 'Ari isaiki inthomointa pankotsiki.' Eeromaita pikempisantziri. ²⁷ Tema aririka impiye Itomi Atziri, iroshiyapaiyaaro okantaranki ookatharontsi. Etanakyaaro omporekanake ishitovapiintzi ooryaatsiri, irojatzi tsika ikyaapiintzi. ²⁸ Tsikarika isaiki aparoni shitzivari, ari ipiyoventariri amempori."^e

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48)

²⁹ "Aririka onkaratapaake apaata jashinonkaita antaro, ari intsvakake ooryaa, eero joorenta kashiri eejatzi. Impoña inthopiryaayetake inkiteki impokiro, maaroni ikaratzi oorentayetachari inkiteki inthonkya imporokayete eejatzi. ³⁰ Aripaite inkoñaatapai Itomi Atziri inkiteki. Antaro intharovayetanake atziri jaka kipatsiki. Tema iriñeetavairo irovaneenkaro

^e 24.28 Ikempitara añaapiintziri amempori jevotaiyani, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okempitari eejatzi aririka añaayetakero okaratzi iñaaventayetakeri jaka Jesús, ayotzi irootaintsi impiyimatai.

eejatzi ishintsinka, inkenantapaiyaaro menkori. ³¹Intyootapaake shintsini maninkariite, irapatotapaii ikaratzi jiyoshiitayeetakeri nampitarori maaroni tsikarika jaka kipatsiki, irojatzi tsika ochentetapaa.

³²Okempitaranki aririka piñaapiintziro eereshiyetai pankirentsi, piyotzi irootaatsi osarentsitzimatai.^f ³³Iroora piyoteri eerokapayeeni, aririka piñaayetakero nokantayetakemiri, okarikitzimataana. ³⁴Omaperora nonkante, eerora ikamayetzita irika asheninkapayeeni, irojatzi iriñaantayee-takyaarori nokamantayetakemiri. ³⁵Eerora okantaitatyaani piñeero inkite eejatzi kipatsi irooma okaratzi noñaaneyetakari omaperoitaatyeeni iroori.

³⁶Iro kantacha tekatsira iyotatsine tsikapaite, iri ovatsipero inkiteveri maninkariite, te jiyotzi. Tema apaniro ikantakaaro Ashitanari jiyotziro irirori. ³⁷Arira oshiyaaro pairani isaikantavetari Noé, ari onkantaiaari eejatzi aririka impiye Itomi Atziri. ³⁸Tema pairani tekera areeta oonkaro, onimovaitziri atziri, jovavaitaiyani, jiravaitaiyini, pashine aayetatsiri iina. Irojatzi jotetantanakari Noé pitotsiki. ³⁹Tekatsi inkinkishiretakote, irojatzi omapokantakariri oonkaro, ari japerotakari maaroni. Arira onkempitagaiyaari aririka impiye Itomi Atziri. ⁴⁰Tema isaike apite antavaitatsiri irovaneki, aparoni iraaheetanai inkiteki. Iriima pashine irookaitanairi. ⁴¹Osaik apite tsinane ontononkavaite, aparoni iraaheetanai inkiteki. Irooma pashine tsinane, irookaitanairo. ⁴²Paamaventaia eeroka, tema te piyote tsikapaite impiye Pivinkatharite. ⁴³Pinkinkishiretakoteri aparoni atziri, aririkami iriyote impokatye koshintzi tsireni, arimi iraaamaventakyaami, eero ikoshitaarantaitzirimi ipankoki. ⁴⁴Ari onkantyaari, ontzimaty paamaventayetaia eejatzi eeroka. Tema tekatsi iyotatsine tsikapaite impiye Itomi Atziri.

⁴⁵Poshiyakotyaari aparoni otzikataari kameethashireri, kinkishiretachari kameetha. Jookanakeri ipankoki omperatariri, ikantanakeri: 'Pamenenari ikaratzi saikatsiri pankotsiki.' ⁴⁶Kimoshirera inkantaiya irika omperataari, aririka impiye omperatariri, tema iriñaapairi jimonkartaakero ikantanakeriri. ⁴⁷Aritake irishinetaakeneri iraaamaakoventyaaniri maaroni okaratzi jashitari. ⁴⁸Iriima aparoni kaariperoshireri omperataari, ikantzi: 'Eero ipiyita omperatanari.' ⁴⁹Impoña irovasankitaavaitakeri pashine omperataari. Jatake inkempiyayetyaari shinkiryaantzi. ⁵⁰Onimovaitziri irika omperataari, iromapokashitaiyaari irareetaia omperatariri. ⁵¹Irimaperoteri irovasankitaapairi, irookapaakeri janta tsika ikashiyakaitakari kamataviri. Ari iriraavaityaari, iratsikaikivaitya inkemaantsitaiya."

Iñaaventaitziro 10 evankaro

25 ¹"Aririka impinkathariventantai Inkitesatzi, oshiyatyaaro 10 evankaro jatatsiri tsireni omonthaiyaari aavakaachane. Aayetanake ootamentopayeeni. ²Tzimatsi okaratzi 5 evankaro kyoshiretaintsiri, tzimatsi eejatzi okaratzi 5 evankaro kaari kyoshiretatsine. ³Irokapayeeni 5 evankaro kaari kyoshiretatsine aavetanakari ootamento, iro kantacha kapiche aanake iyaaki. ⁴Irooma pashine kyoshiretaintsiri, aayetanake iroori ootamento, aanake eejatzi osheki iyaaki. ⁵Tera impokitatyeeya thaankiini aavakaachane, ayimatapaakero ovochoki, magaiyanakeni. ⁶Okanta niyankiite tsireni,

^f 24.32 Ikantakoitziri jaka "pankirentsi" higuera onatzi.

okematzi ikaimaitzi, ikantaitzi: ‘¡Kaakitake aavakaachaneri, pomonthaavakyaari!’ ⁷ Kakitaiyanakeni evankaro, ojaikiyetanairi iyaaki ootamentopayeeni. ⁸ Evankaropayeeni kaari kyoshiretatsine, okantavetanakaro kyoshiretai nt siri: ‘Pimpena iyaaki pootamento, irootaintsi intsivake nootamento naaka.’ ⁹ Ari okantanake: ‘Eero nopimi, ari inkovityiimotakyaana naaka, piyaate pamanantapainte.’ ¹⁰ Iyaaminthaitapaintzi amanantzi, areetapaaka aavakaachaneri. Irokapayeeni okaratzi aamaventainchari, omonthaavakari, jaanakero janta tsika iroimoshirenkaiteri. Jashitaitanakero ashitakorontsi. ¹¹ Okanta opiyavetapaaka jatatsiri amanantzi, okaikaimavetapaaka, okantapaake: ‘¡Pashitaryeenaro naaka!’ ¹² Okematzi jakaitanakero, ikantaitziro: ‘Tetya niyotemi. Omapero.’ ¹³ Ontzimatyeeera paamaventayetaiyi eeroka. Tema te piyote tsikapajte impiye Itomi Atziri.”

Jiñaaventaitziri kireeki

(Lc. 19.11-27)

¹⁴ “Tema aririka impinkathariventantai Inkitesatzi, joshiyakotatyaari aparoni atziri kovatsiri iriyaate intaina, irapatotakeri iromperatane, ipanakeri iraamaventyaaniri okaratzi jashitari. ¹⁵ Ipoña ipakeri aparopayeeni iromperatane iireekite. Iriima pampithashiretachari kameetha, impanakeri ikaratzi 5 kireeki, pashine amataachari jiyotzi impanakeri ikaratzi apite, iriima pashine ovekaraantapaakarori impanakeri aparoni. Ipoña, jatake intaina. ¹⁶ Ikanta irika ipayeetakeri 5 kireeki, jantavaitakaakeri, joshekyaaakeri jagai ikaratzi eejatzi 5. ¹⁷ Ari ikempitakeri ipayeetakeri apite, joshekyaaakeri irirori, jagai ikaratzi eejatzi apite. ¹⁸ Iriima pashine ipayeetakeri aparoni, jaanakeri iireekite, ikitatakeri kipatsiki. ¹⁹ Okanta osamanitake piyaa ashitariri kireeki, ikaimakaantapairo iromperatane iriyote opaita jantantakeri iireekite. ²⁰ Ari ipokapaake ipayeetakeri 5 kireeki, joñaakapairi pashine 5 kireeki joshekyaaakeri, ikantapaake: Pinkathari, 5 kireeki pipakena pairani, jirika pashine 5 noshekyagairi. ²¹ Ikantzi Pinkathari: ‘Arivé nomperatane, kameethashireri pinake. Kapiche kireeki pikempoyaakena, ari pinkempoyagai pashine osheki. Pimpoke, pintsipatyaana panintagaiya.’ ²² Ipoña jareetapaaka ipayeetakeri apite kireeki, ikantapaake: ‘Pinkathari, apite kireeki pipakena, jirika pashine apite noshekyagairi.’ ²³ Ari ikantzi Pinkathari: ‘Arivé nomperatane, kameethashireri pinake. Kapiche kireeki pikempoyaakena, ari pinkempoyagai osheki pashine. Pimpoke, pintsipatyaana panintagaiya.’ ²⁴ Ipoña jareetapaaka ipayeetakeri aparoni kireeki, ikantapaake: ‘Pinkathari, niyotzi naaka mashiryaantzi pini, pampoyetanta pantavaitakaantziri piireekite, ari okanta poshekyaaantariri.’ ²⁵ Iro notharovantakeri, naakeri piireekite, nokitakeri kipatsiki. Jirika iroñaaka namaimiri. ²⁶ Ari jakanakeri ikantziri: ‘Kaariperoshire pinatzi osheki piperaneta. Piyovetaka ari nonkisakemi eerorika poshekyaanari kireeki, ²⁷ piñaavetaka eero pimatziro eeroka, pamenemi impaitya antavaitakaimirine, ari iroshekiineentakemi iroñaaka, iri pimpavainarimi nopiyaara.’ ²⁸ Ipoña ikantayeetakeri ikaratzi saikaintsiri: ‘Paapithateri kireeki, pimpairi pashine oshekyaaakeriri 10 kireeki.’ ²⁹ Tema tsikarika itzimi otzimimotakeri, ari ontzimimotairi osheki. Iriroma kaari otzimimotzi, eekero iriyaatatye iriñeero eero otzimimoperotairi. ³⁰ Paanakeri

irika kaariperoshireri, pookeri tsika otsirenikitzi. Ari iriraavaiyaari, iratsi-kaikivaitya inkemaantsivaitaiya.”

Iñaaventaitziro iyakoventaantsi

³¹“Aririka impiye Itomi Atziri ñaapinkatha irovayeetairi. Intsipataiyaari maaroni maninkariite, inkempitaiyaari ikantaranki aparoni pinkathari isaikantaro ovaneenkatachari isaikamento. ³²Irapatotairi maaroni atziri tsikarika irisaiikai irirori. Irinashiyetaiyaari iromisaikayetairi. Iroshiyakotyaaari aparoni atziri nashitariri ipira te inkovakairi inkonovayetya. ³³Iromisaikairi ikovaperotziri irakojanoriki, iriima imanintayetzi irampateki iromisaikairi.^g ³⁴Impoña iriñaavaitake Pinkathari, iriñaanateri jinashitakari irakojanoriki, inkanteri: ‘Pimpoke maaroni, osheki intharomentakagaiyaami Ashitanari, pinampitaiyaaro tsika ipinkathariventantzi irirori, tema ari jovetsikanon-takemiri pairani ovakera jovetsikantakarori kipatsi. ³⁵Tema piñaanaranki aavetana notashe, iro kantacha pipakena novarite. Piñaana ayimatana nomire, pipakena nirakeri. Piñaakena nareeta pinampiki, pineshinonka-takena pipankoki. ³⁶Piñaana nosaraakovaitzi, pipakena nokithaatari. Piñaana nomantsiyatake, pampitakotakena namataakotantaari. Jominkyakaantaitakena, pipokashitakena piñaana.’ ³⁷Impoña inkantaiyeni kameethashireri: ‘Pinkathari. ¿Tsikapaite noñiimi pitasheneentzi, nopantamiri povarite? ¿Tsika noñiimi pimireneentzi, nopantamiri pimire? ³⁸¿Tsikapaite noñiimi, naaka-meethatantamiri nopankoki? ¿Tsika noñiimi pisaraakovaitzi, nopantamiri piithaare? ³⁹¿Tsikapaite noñiimi pimantsiyatzi, jashitakoitzimi, niyaatashitakemi noñiimi?’ ⁴⁰Ari jakanake Pinkathari, ikantzi: ‘Tema pikaminthaake-riranki ikaratzi aventaayetanari noshiyakaantaari iyeki, aña naakatakera pikaminthaake. Omapero.’ ⁴¹Ipoña ipithokashitanakari jinashitakari irampateki, ikantziri: ‘Kaariperori, piyaate eeroka pinkemaantsitaiyaari paampari kaari tsivakanetaatsine, ikashiyakaitakariri kamaari intsipataiyaari maaroni imaninkarite irirori. ⁴²Aña piñaavetakana notasheneentzi, te pimpena noyaari. Ayimatakana nomire, te pimpena nomiretyaari. ⁴³Piñaavetana nareeta pinampiki, te pineshinonkatena pipankoki. Piñaavetana nosaraakovaitzi, te pimpena nonkithaatyaari. Piñaavetana nomantsiyatzi, jominkyakaantaitakena, te pinkivantana.’ ⁴⁴Impoña jakanake kaariperoshireri, ikantzi: ‘Novinkatharite, ¿tsikapaite noñaavetami pitasheneentzi, pimireneentzi, pikivantana, pisaraakovaitzi, pimantsiyatzi, jominkyetakemi, temaita nonka-minthaayetemi?’ ⁴⁵Ari ikantzi Pinkathari: ‘Tera pineshinonkayetantaiya, onkantavetakya iryaani irinayeete, naakatakera pantzimotake. Omapero.’ ⁴⁶Irootake iratsipetantayeetyaarori kantaitaachaneri ashinonkaantsi. Iriima inkarate kameethashireyetaintsine, inkantaitaatyero iriñaayetai.”

Ikamantavakaita iraakaanteri Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 ¹Ikanta ithonkanakero Jesús okaratzi iñaaventayetakeri, ikantanakeri iriyotaane: ²“Piyotaiyini eeroka kapatapaaka apite

^g 25.32-33 Iri ikantakoitzi jaka oisha, iriitake piratsi ikovaperoitakeri jomisaikaitakeri akotsijanoriki. Iriima cabra, iri piratsi imanintayeetakeri jomisaikaitakeri ampatentsiki.

kitaite joimoshirenkapiintaitziro Anankoryaantsi. Arira iraakaantaiteri Itomi Atziri impaikakoiteri.”

³Ikanta ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari iyotzinkariite, ipoña antarikonaite, japatotaiyakani ipankoki Caifás ijevajanorera omperatasorentsitaari. ⁴Ari ikamantavakaiyakani, ikantayetake: “Thame amataviteri Jesús ayeri ovakaanteri. ⁵Iro kantacha eerora amaimanetziri kitaite joimoshirenkaita, ikisakoventarikari atziripayeeni.”

Isaitantaitari Jesús kasankaari

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶Ikanta ikenanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaavaivetachari. ⁷Ari areetapaaka tsinane amakotake kasankaari, kameetha okantaka onaki jovetsikaiziro mapi paitachari “alabastro,” osheki ovinaro. Osaitantapaakari iitoonaki Jesús isaikakera jovaiyani. ⁸Ikisaiyanaka iriyotaane jiñaakero, ikantaiyanake: “¿Opaitama apaavaitantarori? ⁹Aririkami ompimantya, iragaitemi osheki kireeki impayeterimi ashinonkainkari.” ¹⁰Jiyotakotakeri Jesús, ikantziri: “¿Opaitama pikisantarori iroka tsinane? Kameetha okanta noñaakero naaka antakeri. ¹¹Arira inkantaitatyeeyaani ashinonkainkari piñeeri pintsipatyaari, irooma naaka eero piñiirori onkantaityaani pintsipatyaana. ¹²Tema eevatatzi osaitantanaro kasankaari omotaitaro apaata aririka inkitaitakena. ¹³Aririka inkamantantayeetairo Kameethari Naantsi, inkinkithatakoitairo iroka tsinane, ari onkantya iroshiretantaityaarori antakeri. Omaperori.”

Ikinkishirya Judas iraakaanteri Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴Ikanta Judas Iscariote karavetariri 12 iriyotaane Jesús, jiyaatashitakeri ijevare omperatasorentsitaari. ¹⁵Ikantapaakeri: “¿Ipaitama pimpenari aririka namakemiri?” Ari joñaakaitanakeri ikaratzi 30 ipeviryaaka kireeki. ¹⁶Aripaitera jamemenatanakero Judas tsikapaita iraakaanteri.

Overaantarori jovakaanaari iriyotaane

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷A ree tapaaka etarori kitaite jovantapiintaitarori tantaponka, pokaiyapaakeni iriyotaane Jesús, josampitziri: “¿Tsika onkotsitakaanteka oyaari kitaiteriki Anankoryaantsi?” ¹⁸Ari ikantanakeri: “Piyaate nampitsiki. Ari pomonthaiyaari aparori shirampari, pinkanteri: ‘Ikantzi iyotaanari: “Monkaratapaaka, nokovi niyaate pipankoki noimoshirenkero kitaite Anankoryaantsi, nontsipatyaari niyotaanepayeeni.” ’ ” ¹⁹Ari jimatakero iriyotaane okaratzi ikantakeriri Jesús. Jonkotsitakaantake iroyaari kitaiteriki Anankoryaantsiki.

²⁰Aritake sheetyaanake jareetapaaka Jesús, saikapaake irovaiyaani itsipatapaakari iriyotaane ikarataiyakeni 12. ²¹Ikanta jovaiyani, ikantanake Jesús: “Pinkeme nonkante, pikarataiyini eeroka jaka, tzimatsira aparori pithokashityaanane. Omaperori.” ²²Ovashire ikantaiyanakani. Aparonipayeeni josampitanakeri: “¿Naakama pinkathari?” ²³Ipoña jakanakeri, ikantzi: “Tsikarika itzimi ayootakenari, iriitakera pithokashityaanane. ²⁴Kyaaryoora

impeyakotya irika Itomi Atziri, tema irootake josankinatakoyeetakeriri pairani. ¡Ikantamacheetziri pithokashityaarine! Eeromi itzimaajatziri irirori.” ²⁵ Ari iñaavaitanake Judas pithokashityaarine, ikantzi: “¿Naakama iyotaanari?” Ikantzi Jesús: “Irootake pikantakeri.”

²⁶ Eenirora jovaiyani jaakero Jesús tanta, ipaasoonkeventakero, ipetoryaakero, ipayetakeri iriyotaane, ikantziri: “Jiroka, poyaaro, novatha onatzi.” ²⁷ Ipoña jaakotakero imiretairi, ipaasoonkeventakero, ipakotakeri iriyotaane, ikantziri: “Piraiyeni maaroni, ²⁸ tema niraane onatzi iroka, irootake ooñaarontaperoterone antzimotavakaiyaari, iro shitovaatatsine onkantya irariperoyeetantaiyaariri kaariperoshireri. ²⁹ Pinkeme nonkante, eerora niritaaro iroka irojatzi apaata aririka impinkathariventantai Ashitanari, ari apiitairori eejatziri.”

Iñaaventakero Jesús irookaventante Pedro

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Ikanta ithonkanakero jamampaakotari Pava, jataiyanake tonkaariki otzishi Olivos. ³¹ Ipoña Jesús ikantziri iriyotaane: “Irootaintsi pookaventaiyena iroñaaka tsireni. Tema josankinaitake pairani kantatsiri:

Noveri aamaakoventariri oisha, ari inthonkya iroivaraayetanakya ipira. ³² Iro kantacha aririka nañagai, Galilea-kira noyaapaimi.” ³³ Ari jakanake Pedro, ikantzi: “Aritaima irookaventakemi pashinepayeeni, eero nomatziro naaka.” ³⁴ Ikantzi Jesús: “Pinkeme nonkantemi, iroñaaka tsireni tekera iriñeeta tyoopi, mavasatziri pinkantake: ‘Te noñiiri Jesús.’ Omaperora.” ³⁵ Ari ikantzi Pedro: “Eero nookaventzimi, kempitaka ari ankarate ankame.” Ari ikantaityakeni eejatziri maaroni iriyotaane.

Jamani Jesús Getsemaní-ki

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Ikanta Jesús itsipatakari iriyotaane, areetaiyakani Getsemaní-ki, ikantapaakeri: “Ari pisaikavake jaka, niyaaneentavake naaka janta, namane.”

³⁷ Intaani jaanakeri Pedro itsipataanakeri apiteranki itomi Zebedeo. Ari jiraashiretakotapaakari iniroite Jesús. ³⁸ Ikantziri: “Ovamaimatatyaana novashirenka. Ari pisaikaiyavakeni eeroka jaka, thame ankakempite.”

³⁹ Ovaaneentanaka kapicheeni irirori. Otyeerovapaaka, amanapaake. Ikantzi: “Ashitanari, pishinetanarika eeroka, pintsiparyaakoventena onkarate nonke-maantsityaari. Iro kantacha eero pimatano okaratzi nokovavetakari naaka, iro pimate okaratzi pikovakaakenari.” ⁴⁰ Ipoña ipiyashitapaakari iriyotaane, iñaapaatziri imagaiyini. Ikantapaakeri Pedro: “¿Tema pinkisashityaaro pivochoki pintsipatyaana ankakempite? ⁴¹ Pinkakite, pamane, otzimikari pikenakaashitane. Tema te pinkisashivainetya eeroka, osheki inaveta kamee-thatatsiri pikovavetari panterimi.” ⁴² Eejatziri ipiyanaa Jesús, amanapai, ikantzi: “Ashitanari, eerorika pitsiparyaakoventana onkarate nonkemaantsityaari, pimateroma opaita pikovakaakenari eeroka.” ⁴³ Ikanta ipiyapaa, eejatziri jiñaapairi jimagaiyini, tema iniroite okantaka ivochoki. ⁴⁴ Ipiyapithatanaari, mavatake ipiyaka jamani. Irojatzi japiitapai ikantayetakeri inkaaranki. ⁴⁵ Ipoña ipiyashitapaakari iriyotaane, ikantapaakeri: “¿Irojatzima pimagaiyini? Monkaratapaakara iraakaantaitantyaariri Itomi Atziri,

iragaitanakeri janta kaariperoshireriki atziri. ⁴⁶ Pintzinaye, thame aatai. Okarikitzimatapaake pithokashityaanane.”

Jagaitakeri Jesús

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Iñaavaiminraithzi Jesús, areetapaaka Judas ikaravetapiintari. Osheki itsipatapaakari, jamayetake irovathaamento, ipasamento. Irotyaantane inatzi ijevajanore omperatasorentsitaari, ipoña irashi antarikonaite. ⁴⁸ Tema Judas pithokashitaneri, ikantzitakari inkaaranki iramane: “Tsikarika intzime nonintaaporotapaake, iriitake, poirikeri.” ⁴⁹ Ikanta jareetapaakara Judas, jontsitokapaakari okarikiini Jesús, ikantapaakeri: “Iyotaanari.” Inintaaporo-tapaakeri jovethatapaakari. ⁵⁰ Ipoña josampitantzi Jesús, ikantzi: “Asheninká, ¿Ipaitama pipokashitziri?” Ari joirikaitapaakeri Jesús, iraantaitanakyaariri janta iramenakoiteri. ⁵¹ Ikanta aparoni tsipatakari okarikiini Jesús, inoshikanakero iyotsirote, itotzitakeri iyempita irotzikatane ijevare omperatasorentsitaari. ⁵² Ari ikantanake Jesús: “Povairo piyotsirote, ipiyeetamikari. Tema ikaratzi ovesantatsiri, jovesaitziri irirori. ⁵³ Tema piyotzi kantatsimi namaneri Ashitanari, aritakemi iromityaantakena osheki maninkariite kisakoventyaanari.^h ⁵⁴ Iro kantamaitacha ari onkantyaari omonkaraantyaari okaratzi josankinatakoyeetakenari pairani.” ⁵⁵ Ipoña Jesús ipithokashitanakari ikaratzi pokashitakeriri, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitantanari povathaamento, pipasamento? ¿Tema nokantaitatya piñaapiintana niyotaantzi tasorentsipankoki, kaarima paantana? ⁵⁶ Ari onkantyaari, irootake omonkaratantyaari okaratzi josankinayetakeri pairani kamantantaneri.” Aripaite ishiyeyetanaka iriyotaane, jookaventaitanakeri Jesús apaniro.

Japatoventaitari Jesús

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ikanta jagaitanakerira Jesús ipankoki Caifás, ijevajanore omperatasorentsitaari, ari japatotaiyakani maaroni iyotzinkariite itsipatakari antarikonapayeeni. ⁵⁸ Noshikacha ineetsiini Pedro joyaatakoventakeri Jesús, irojatzi jareetantapaakari ipankoki ijevajanore omperatasorentsitaari. Iro inkyaantapaakyaarimi pankotsiki itsipayetapaakari kempoyaa-ventaneri, ikovi Pedro inkemakoventeri tsika inkantaiteri Jesús. ⁵⁹ Ikanta ijevarepayeeni omperatasorentsitaari itsipatakari ikaratzi apatotainchari, jamenavetaiyaka impaitya thaiyakotyaarine Jesús onantyaari irovakaanteri. ⁶⁰ Te iriñaamaitya, okantavetaka ipokayevetaka osheki kovatsiri inthaiyakotyaarimi. Ipoña ikatziyanaka apite thaiyakotanakariri, ⁶¹ ikantanake: “Nokemiri naaka chapinki iñaavaitzi ikantzi: ‘Ari nompokakero tasorentsipanko, iro avisavetakya mava kitaite, nonthonkairo novetsikairo.’” ⁶² Ari ikatziyanaka ijevajanore omperatasorentsitaari, ikantanakeri Jesús: “¿Opaitama kaari pakanta? ¿Tema pinkemeri okaratzi ikantakotakemiri?” ⁶³ Irojatzi jimairetake, te irake. Ari ishintsithatanakeri, ikantziri: “Pimpairyeeeri Kañaaneri Pava, onkantya niyoperotantyaari kyaaryoorika

^h 26.53 Iro ikantaitzi jaka “osheki maninkariite,” 12 legion ikaratzi.

onkarate pinkantenari. ¿Eerokama Cristo Itomi Pava?” ⁶⁴ Ari jakanake Jesús, ikantzi: “Irootake pikantakeri. Iroñaaka piñeeri Itomi Atziri intsipataiyaari irakojanoriki Pava impinkatharitai. Impoña piñeeri impiye inkenapai menkoriki.” ⁶⁵ Ikanta ikemavakera jevajanori, isaperyaanakero iithaare ikisanakara, ikantanake: “Naakero, ipairyaashitakari Pava. Tekatsira pashine ankoverti inkantakoiteri. Pikemaiyakeni eeroka okaratzi ithainkakeri Pava. ⁶⁶ ¿Ipaitama pikantaiyirini eeroka?” Ari jakaiyanakeni, ikantaiyini: “¿Tzimake ikenakaashitane! ¿Ontzimatyete inkame!” ⁶⁷ Ipoña ichoontaporovaitaitanakeri. Tzimatsi pashine kaposaporovaitanakeriri. Tzimatsi eejatzi pasaporovaitanakeriri. ⁶⁸ Josampitzimaitaitari ikantaitziri: “Cristo, ¿tema kamantantaneri pinatzi, intsityaa pinkantena ipaita pasavaizimiri?”

Ikantzi Pedro: Te noñiiri naaka Jesús

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Ari isaikake Pedro jakakiroki, iro oñaantapaakariri otzikataaro, okantapaakeri: “¿Tema eeroka itsipataranki Jesús irika Galilea-satzi?” ⁷⁰ Iro kantacha osheki ñaakeriri Pedro jotekanakero, ikantanake: “Tetya, te niyoteri ipaita pikantanari.” ⁷¹ Ari ishitovaneentanake Pedro jakakiroki. Ari oñaapairi pashine otzikataaro, okantapaakeri itsipayetakari: “Irijatzi irika itsipataranki Jesús Nazaret-satzi.” ⁷² Ari japiitanakero Pedro jotekanakero, ikantanake: “Apaniro jiyotzi Pava, te niyoteri naaka irika shirampari pikantanari.” ⁷³ Tekera osamanite, japiitakeri ikaratzi itsipatakari ikantziri: “Eerokatake itsipatapiintari Jesús, tema Galilea-satzi pini, iriivaitake ikantziro jiñaavaitzi.” ⁷⁴ Ikantanakeri: “Tevé, te niyoteri irika shirampari pikantanari. Jiyotzi Pava nothaiyarika, irovasankitainaa.” Aripaite iñaanake tyoopi. ⁷⁵ Ari ikinkishiretanairo Pedro ikantakeriranki Jesús: “Tekera iriñeeta tyoopi, mavasatzi poteke, pinkante: ‘Te noñeeri Jesús.’ ” Shitovanake Pedro, iniroite jiraavaitanaka.

Jagaitanakeri Jesús Pilato-ki

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 ¹ Okanta okitaityaamanai, apatotaiyamanaka jevariite itsipayetakari antarikonapayeeni, ikamantavakaiyakani iroverti Jesús. ² Ipoña joosotaitanakeri Jesús, jagaitanakeri isaikira Poncio Pilato, jevariperori inatzi irika.

Ikamantakari Judas

³ Ikanta Judas aakaantaneri, jiyotanake irovamaakaantashityaari Jesús. Iniroite ikinkishiretanaka, jatake iroiipyeeneri 30 kireeki ijevare omperatasorentsitaari, ipoña antarikonaite, ⁴ ikantapairi: “Jirika piiireekite. Te onkameethate okaratzi nantakeri. Tekatsi irante Jesús naakaantashitakari.” Ikantaiyanakeni irirori: “Intaanityaami, piyotziro eeroka.” ⁵ Ari japishoonkanakeri kireeki janta tasorentsipankoki, ishiyaperotanakitaya ipiyanaka, irojatzi ishirikantapaakari. ⁶ Ikanta ijevare omperatasorentsitaari, jagairi kireeki, ikantaiyini: “Te oshinetaantsite ankempoyagairi kireeki, tema iriitake apinatakakeri irovakaantaitantayariri.” ⁷ Ari josam-pitavakaiyani: “¿Tsika ankanterika aaka irika kireeki?” Ipoña ikantaiyini:

“Thame amanantantyaaro pitzitharipatha kipatsi, tsika inkitayeeteri aririka inkamayete ka ari asheninkata.” ⁸Irojatz iroñaaka ipaitayeetziro iroka kipatsi: “Iraantsipatha.” ⁹Ari okanta omonkaratantakari josankinatakeri pairani kamantaneri Jeremías, ikantake:

Jagaitakeri 30 ipevirya kireeki,

Okaratzi ikovaiyakeri icharinepayeeni Israel impinateri,

¹⁰ Iri jamanantayeetantakarori pitzitharipatha,

Irootake ikovakaakenari Pinkathari namanantero.

Pilato josampitziri Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Aritake areetaka Jesús isaiki jevariperori, josampitavakeri, ikantziri: “¿Eerokama ivinkatharite judío-payeeni?” Ari jakanake Jesús, ikantzi: “Irootake pikantakeri.” ¹² Ikanta ijevare omperatasorentsitaari itsipayetakari antarikonaite, osheki ikantakovetapaakariri Jesús. Te jakimaita irirori. ¹³ Ipoña ikantzi Pilato: “¿Tema pinkeme okaratzi ikantakoyeetzimiri?” ¹⁴ Eeniro jimairetake, te irake. Ipampoyaaminthatanakeri Pilato irika Jesús.

Jiyakoventaitziri Jesús

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38–19.16)

¹⁵ Tzimatsi jametapiintari jevariperori: Maaroni osarentsi aririka iroimo-shirenkaiaani judío-payeeni, jomishitovakaantzi aparoni isheninka jaakaantaitziri tsikarika intzime inkovaiyakeri. ¹⁶ Tzimatsiya aparoni judío jaakaantaitziri ipaita Barrabás, ikemakoitane inatzi irika jantakerora koveen-katsiri. ¹⁷ Ikanta japatotaiyakani atziriite, josampitantake Pilato, ikantzi: “¿Niinkama pikoviri nomishitovakaanteri? ¿Iriima Barrabás? ¿Iriima pikovi Jesús ikantaitziri Cristo?” ¹⁸ Jiyotake Pilato ikisaneentashiitari Jesús, irootake jaakaantaitantakariri. ¹⁹ Tema inkaaranki, okantakaantakeri iina, okantake: “Eero pimaimanevaitziri eeroka kameethashireri. Osheki jomishimpyaakaantakena tsireni omintharovashiryaakana.” ²⁰ Iro kantacha ijevarera omperatasorentsitaari itsipatakari antarikonapayeeni, jotsimaakeri atziriite, inkantaiyeni: “Iro kameethatatsi iromishitovaiteri Barrabás, iriima Jesús irovaiteri.” ²¹ Ipoña japiitanakero jevariperori josampitantzi: “¿Niinkama pikoviri nomishitovakaantairi?” Ari ikantaiyini maaroni: “¿Iri Barrabás!” ²² Ari ikantzi Pilato: “¿Tsikama nonkanterika Jesús ipaitaitziri Cristo?” Jakaiyini atziri: “¿Pimpaikakotakaanteri!” ²³ Ari ikantzi jevariperori: “¿Tzimatsima kaariperori jantakeri?” Eekero ishintsitatzi ikaimaiyini atziriite, ikantzi: “¿Pimpaikakotakaanteri!”

²⁴ Ari jiyotanake Pilato jamenaashivaitaka josampitantzi, tema osheki ikatsimashireyetake atziripayeeni. Ikaimakaantake jiña, iñetakeri maaroni ikivaakotanaka, ikantanake: “Tera naaka kovatsine novakaanteri irika kameethashireri. Pikovaiyakerika, eeroka iyotaiyeroneri.” ²⁵ Ari ikantaiyanakeni iriroriite: “Nokovaiyini, naakatake irookantaitya ompaityaarika avisaintsiri eejatzi novaiyanepayeeni.” ²⁶ Ipoña jomishitovakaantaitakeri Barrabás. Iriima Jesús ipasatakaantaitanakeri, jiyakoventakeri impaikakoiteri.

²⁷ Ikanta ovayiriite, ikyaakaanakeri Jesús ipankoki Pilato ipaitaitziro “Pretorio.” Ari japatoventakariri maaroni ovayiri. ²⁸ Isapokaitakeri Jesús,

ikithaataitakeri kithaarentsi jonkeromaitatsiri oshiyarori ikithaayetapiintari pinkathariyetatsiri. ²⁹Ipoña jamathaitaitakeri kitocheetapo iitoki, joirika-kaitakeri irakoperoriki savorokaraki. Ipoña jotyeerovashiitanakari Jesús ithainkimavaaitatziri, ikantaiyini: “¡Paakameethatavakari ivinkatharite judío-payeeni!”ⁱ ³⁰Osheki ichoontaporovaitakeri, jomposainavaitantari savorokaraki. ³¹Ikanta jeshitakero ishirontzimentavaitakeri. Isapokaineri ikithaataakeri inkaaranki, ikithaataineri iithaare, jaanakeri impaikakoteri.

Ipaikakoitziri Jesús irojatzi ikamantakeri

(Mr. 15.21-41; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

³²Ikanta jiyaataiyanakeni, jomonthaitakeri Simón poñaachari Cirene, ishintsiventaitakeri iranatanakero impaikakotantaityaariri Jesús. ³³Irojatzi jareetantakeri tonkaariki opaita Gólgota (akantziro aaka: Atziriti.) ³⁴Ari ipakoveetakari Jesús imire ikonovaitakero iypitentsi, ikanta ithovetavakaro kapiche, temaita irirero.^j ³⁵Ipoña ipaikakotaitakeri. Ikanta ovayiriite jaakero ikithaayetari Jesús, itsiparyaavakaayetakarero, ikempitakaan-takero jiñaaretaita iro iriyotantyaari intzime ayerone. Ari omonkaratakari iñaaventakeri pairani kamantantaneri, ikantake:

Iñaareventayeetakaro noithaare,

Ipavakaayeetakaro.

³⁶Ari isaikaventaityirini, jaamaakoventari. ³⁷Ipoña josankinaitake kanta-kaantakerori ipaikakoitantakariri, okantzi: IRIKA JESÚS, IRIITAKE IVINKATHARITE JUDÍO-PAYEENI. Jontarekakoitakeneri jeñokiini ipatziitoki. ³⁸Ari itsipataitakeri ipaikakoitziri apite koshintzi, ikatziyakotaka aparoni irakojanoriki, pashine irampateki. ³⁹Ithainkimayetakeri ikaratzzi avisayetatsiri janta, jotekainata,^k ⁴⁰ikantaiziri: “Aña eeroka porokirori tasorentsipanko, iro avisake mava kitaite povetsikairo eejatzzi. Eerokami Itomi Pava ¿Opaitama kaari payiitanta ipaikakoitakemi? Povavisaakotaiya.” ⁴¹Irojatzi ikantakeri eejatzzi ijevare omperatasorentsitaari itsipayetakari iyotzinkariite, Fariseo-payeeni, ipoña antarikonaite, ikantaiyini: ⁴²“Jovavisaakotziri pashine, ¿kaarima imatantaro irovavisaakotya irirori, iriromi ivinkatharite Israel-mirinkaite? ¿Arimi irovavisaakotakya ipaikakoitakeri, aritake ankempisantakerimi? ⁴³Javentaavetakari Pava, intsityaa añeeri omaperorika jetakotari ari irovavisaakotairi. Tema ikantapiintzi: ‘Naaka Itomi Pava.’ ” ⁴⁴Jimatzitakaro koshintzipayeeni itsipatakari ipaikakota, ithainkavaitakeri.

⁴⁵Ikanta itampatzikatapaake ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsirenitanake, irojatzi sheeteeni ithaperotanakara ooryaa.^l ⁴⁶Ari ikaimanake Jesús shintsiini, ikantanake: “¡Elí! ¡Elí! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaneki aaka: “¡Pavá! ¡Pavá! ¿Opaitama pookaventantakanari?”) ⁴⁷Ikanta

i 27.29 Tema irooyetake jameyetapiintari pinkathariite jamathaiyetaro poreryaayetsiri, joirikayetapiintziro eejatzzi irakoperoriki ashirokaraki. j 27.34 Irootakera joitaitziriri atziri eero ikemaantsivaitanta aririka irovasankitagaiteri. k 27.39 Iro jametaiyarini judío-payeeni jotekainata aririka ithainkashiretante. Iro oshiyarori ametaiyarini aakapayeeni, aririka ookoteri atziri anthainkashireteri: “¡Piñaakero! ¡Pikemakero!” l 27.45 Iro ikantayeetziri pairani: joveraanaka ooryaa 6, ari omapokapaakari otsitenitanake irojatzi joveraanaka ooryaa 9.

ikaratzi saikaventakeriri, ikemavetavakari ikaimanake, ikantaiyini: “Pinkemeri, ikaimatziiri Elías.” ⁴⁸ Ipoña ishiyapainta aparoni, jomitsiyaatapaintzi manthakintsi kepishaariki, jankoviitakeneri savoropankeki, jovaan-kakotakeneri iratsimiyaatavakeromi. ⁴⁹ Ikantaiyini pashine: “Añaavakeriita ari impokake Elías irovayiitairi.” ⁵⁰ Ipoña japiitanakero ikaimanai shintsiini, peyakotanaka.

⁵¹ Okanta janta tasorentsipankoki, saperyaanake niyanki tontamaitatsiri ithatashiitzirori, apikota okantanaka, opoñaanaka jenoki irojatzi osaaviki. Iniroite onikanaka tankayetanake mapi. ⁵² Ithonka iporokakoyetanake kaminkari, osheki kameethashireri kamayetaintsiri, añaayetanai. ⁵³ Tema jañagairanki Jesús, ikaratzi añaayetanaatsiri ishitovanairo omoroki jiyaayetai iriroriite nampitsiki tasorentsitatsiri, joñaakayetantaa. ⁵⁴ Ikanta ijevare ovayiriite itsipayetakari pashine ikaratzi ikatziyaventakari Jesús, jiñaakero onikaro, jiñaakero okaratzi avisayetaintsiri, iniroite itharovanake, ikantanake: “¿Omaperovetyaama Itomintari Pava irika?”

⁵⁵ Tzimatsi eejatzi janta tsinanepayeeni amenakotakeriri, irootake poñeenchari Galilea-ki oyaatziri Jesús, osheki ampitakoyetakari. ⁵⁶ Jiroka okarataiyini: María Magdalena, María iriniro Jacobo ipoña José, ari osaikake eejatzi iriniro itomipayeeni Zebedeo.

Ikitaitakeri Jesús

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Ikanta osheetyaanake, ari ipokakeri aparoni ashaarantachari poñaachari Arimatea, ipaita José. Irijatzi jiyotaapiintakeri Jesús. ⁵⁸ Jiyaatashitakeri Pilato, ikantapaakeri: “Pishinetenari nonkitatairi Jesús.” Ikanta Pilato ikantakaantake iraanairi inkitatairi. ⁵⁹ Ikanta José iponatantakari Jesús kiteri manthakintsi. ⁶⁰ Jovakotakeri ovakeranatake jimorontashiitziri kaminkari-payeeni shirantaaki, joipinaakaantake iniroite mapi, joshepitakotantakari. Piyanaka José. ⁶¹ Okanta María Magdalena, ipoña pashine María, osaikaventapaintziri tsika ikitaitakeri.

Aamaakoventavetariri tsika ikitaitakeri

⁶² Okanta avisanake jovetsikaventapiintaitaro kitaite jimakoryaantaitari, ari jiyaatake ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari Fariseo-payeeni janta ipankoki Pilato, ⁶³ ikantapaakeri: “Pinkatharí, chapinki eeniro jañaaveta amatavitantaneri, nokemiri ikantzi: ‘Aririka nonkamavetakya, iro mavatapaintsine kitaite, aritake nañagai.’” ⁶⁴ Nokovi potyaante aamaakoventyaarine irojatzi omonkaratantakyaari mava kitaite. Aamaashitya iriyaatake tsireni iriyotaane-payeeni, iragaateri. Impoña inkantaiya: ‘¡Añagai Jesús!’ Aririka irimatakero, ari ovatsiperotakya iramatavitante.” ⁶⁵ Ari ikantanake Pilato: “Jirika ovayiriite, paanakeri, pinkanteri iraamaventyaari tsikarika okanta pikoviri eeroka.” ⁶⁶ Ari jiyaataiyanakeni, jovitsinekakoyetapaakeri omoroki. Ari isaikaventaayirini.

Jañaantaari Jesús

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 ¹ Okanta avisanake kitaite jimakoryaantaitari, aritake kitaitamanake etapiintarori kitaite. Ari iyaatamanai María Magdalena

otsipatanakaro pashine María amenairo tsika ikitaitakeri Jesús. ²Ari onikanakari shintsiini kipatsi, tema jayiitapaakitzi inkiteveri maninkariite jotanampyaapaakero mapi jashitantaveetarori omoro, isaikantapaakaro. ³Shipakirya ikantapaaka ikempitapaakaro ookatharontsi. Kitamaaniki okantaka iithaare kempivaitaka sharaka. ⁴Ikanta ovayiriite aamaakoventavetariri, iñaavakerira, antaro itharovaianakeni, kempivaitanaka inkamanakitye emi. ⁵Ipoña irika maninkariite, ikantanakero tsinanepayeeni: “Eero pitharovaivini eeroka. Niyotake iri pipokashitzi Jesús ipaikakoveetakari. ⁶Te añeeri jaka, añagai. Tema ari ikantzitakaranki. Pimpoke, pamenero tsika jovaveetakari Avinkatharite. ⁷Pimpiyanake, pinkamantayeteri iriyotaanepayeeni, pinkanteri: ‘Añagai Jesús, piyaatai Galilea-ki, ari piñaayetairiri.’ Aritake nokamantakemi.” ⁸Okanta opiyana pampoyaashire okantayetanaka. Iro kantacha iniroite okimoshiretanake, oshiyashitanakari iriyotaane onkamantayeteri. Oshiyaminthaita iyaate onkamantante, ⁹ari joñaakakarori Jesús, jovethatavakaro. Iyaatashitanakeri okarikiini, otyee-rovashitapaakari, avithanokiitapaakeri. ¹⁰Ipoña ikantziro Jesús: “Eero pitharovi, piyaate pinkamantayetairi nirentziyetaari, iriyaataita Galilea-ki, ari iriñaayetainari.”

Ikantayetziri ovayiri

¹¹Okanta opiyeeyanaka tsinane onkamantante, jatanake eejatzi ovayiriite nampitsik i, ikamantapaakeri ijevare omperatasorentsitaari okaratzi avisaintsiri. ¹²Ari japatoiyanakani antarikonaite, ikantavakaiyani: “¿Tsika ankantayaa ka omanakotantyaariri?” Ikaimaitakeri ovayiri, ikantziri: “Jirika o she ki nompinatemi, ¹³pinkantayeteri atziriite: ‘Niyankiite tsireni, nomaanake. Aamaa ari ipokaiyakeni iriyotaane, jaanairi.’ ¹⁴Aririka inkemake jevari, naakatake kantakovementimine eero jovasankitaantami.” ¹⁵Ari jimatakero ovayiriite, jaakeri ipinaitakeriri, jantakero okaratzi ikantaitakeriri. Irootakera jantetaari maaroni judío-payeeni iroka, irojatzi iroñaaka.

Jotyaantziri Jesús iriyotaane

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶Ikanta 11 iriyotaane Jesús, jataiyakeni Galilea-ki osaikira otzishi ikantakeriranki Jesús ari iriñeeriri. ¹⁷Ikanta jiñaavairira, jotypeerovashitavaari. Iro kantacha tzimayetatsi kisoshireventavairiri. ¹⁸Ikanta jokarikitapaakari Jesús, ikantapairi: “Iriñaapinkathaperoyeetaina inkiteki eejatzi kipatsiki. ¹⁹Irootake nonkantantyaamiri: Piyaatero maaroni nampitsi, pinkempisantakaayetairi atziripayeeni, pothotyero maaroni. Aririka inkempisantayetai, poviinkaayetairi, pimpairyeeeri Ashitairi, Itomi, ipoña Tasorentsinkantsi. ²⁰Piyotaayetairi atziripayeeni irimayetairo okaratzi nokamantayetakemiri. Arira nontsipatapiintatyeeyaami naaka, kiso novemi irojatzi apaata onthonkantaiyaari kipatsi.” Ari nonkantyaari.

Kameethari Ñaantsi Josankinatakeri Marcos

Ikamantantakeri Juan oviinkaatananeri

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 ¹Jiroka okanta opoñaantanakari Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziriri Itomi Pava, paitachari Jesucristo. ²Pairani tzimatsi kamantantaneripaita Isafás. Josankinatakotakeri Pava iñaanatzi Itomi, ikantziri:

Notomí, ari notyaantake etyaarone inkamantakotemi,
Iriitake ovetsikanontemine.

³Incheraacheraaventapaakemi tsika te inampiitaro, inkantantapaake:

Povameethataineri Avinkatharite tsika inkenapaake,
Pinkempitakaantero itampatzikaitziro avotsi.

⁴Ari okantamaitaka, monkarataka iñaaventayeetakeri. Kinkithatake pairani Juan tsika te inampiitaro, iñaaventapaakero oviinkaataantsi, ikantantapaake: “Poviinkaatzimentyaari Avinkatharite, povashaantairo kaariperori, aritake impeyakoyetaimiro pikaariperoshirevetaka.”

⁵Oshekira pokashitakeriri Juan, Judea-satziite ipoña Jerusalén-satziite. Ikamantakoyetapaakero ikaariperoshiretzi, irootake joviinkaayeetan-takariri jiñaaki Jordán. ⁶Iithaaretari Juan, jontyeetziro ivitzi camello. Jovathakitari meshinantsimashi. Jañaantari jovayetari kentori, jimiretari iyaaki pitsi. ⁷Jiroka ikantake Juan ikinkithatzi: “Aatsikitake maperotzirori iñaapinkatharentsitzi, noñaapinkathatzitataikari naaka. Te aritaajate inkempitakaantyaana iromperatane onkantya noiyotashitantaayariri no-zapato-ryeeri. ⁸Iriitakera kempitakaantyaarone iroviinkaatanatyeeerimi Tasorentsinkantsi. Naakamacheeni intaani noviinkaatanamatsitaro jiña.”

Joviinkaata Jesús

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹Ikanta ipokake Jesús ipoñaakaro nampitsiki Nazaret saikatsiri Galilea. Joviinkaatavakari Juan antaraaki jiña Jordán. ¹⁰Iro intonkaantanakyaarimi Jesús, kempivaitaka ashitaryaanakityeeyaami inkite, iñaavakeri josaaviinkashitapaakari Tasorentsinkantsi ikenapaake jenoki joshiyapaakari shiro.

¹¹Ikemaitatzi jenoki ikantaitanake:

Oshekira nokimoshireventakemi Notomi, eerokatake
netakoperotane.

Inkaariperoshiretakaiterimi Jesús

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹²Ikantakaanakarira Jesús Tasorentsinkantsi, jatake tsika te inampiitaro. ¹³Ari ikovavetakari Satanás inkaariperoshiretakairimi. Tema osheki kitaite isaikake janta itzimayetzira koveenkari piratsi, okaratzi 40 kitaite. Iro ipokantapaakari maninkariite jampitakotakeri.

Jetanakari jantayetziri Jesús

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴Ipoña ikenanake Jesús Galilea-ki inkamantantero Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziriri tsika ikanta Pava ipinkathariventantai. Aritakera jashita-koitakeri Juan irirori. ¹⁵Ikantantapaake Jesús, ikamantantzi: “Monkarataka iriñeetantyaariri Pava impinkathariventantai, pinkempisantairo Kameethari Ñaantsi. Povashaantayetairo pikaariperoshirevaitzi.”

Jaantaitanakariri 4 shimaatzinkari

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶Okanta pashine kitaite ikenanake Jesús inkaarethapyaaki Galilea, iñaapaatziiri paitachari Simón itsipatakari irirentzi Andrés ikithataiyini. Tema shimaatzinkari inaiyini. ¹⁷Ikantapaakeri: “Poyaateni, onkempitaiyaaro iroñaaka iriimi atziri noshimaatakagaiyaami.” ¹⁸Aripaitera joyaatanakeri, jookanakero iithamento. ¹⁹Iro jovaavetanaka kapicheeni, iñaapaatziiri itomi-payeeni Zebedeo paitachari Jacobo itsipatakari irirentzi Juan, isaikaiyini ipitoki jovaipatziro iithare. ²⁰Jaanakeri eejatzi. Eeniro isaikanake iriri itsipayetanaari iratzirite.

Atziri jaakiri peyari

(Lc. 4.31-37)

²¹Aritake areetaiyakani Jesús nampitsiki Capernaum. Okanta aparoni kitaite jimakoryaantaitari, jiyotaantapaake japatotapiintaita. ²²Tera omaanta ishintsinka jiyotaantzira, janaanakeri iyotzinkariite, iniroite ipampoyaa-minthaitanakeri. ²³Ariya isaikakeri janta atziri jaakiri peyari, kaimanake irirori, ²⁴ikantzi: “Jesús, Nazaret-satzi, niyotzimi naaka, eerokatake itasorentsita Pava. Iro pipokantari jaka paperotaiyenani.” ²⁵Ikantanakeri Jesús: “¡Pimairete peyari! ¡Piyaate!” ²⁶Ikaimanake shintsiiini atziri, jompeta-takaavaitanakeri iveyarite, jookanakerira. ²⁷Ikantavakaanaka atziiriite: “Piñaataiteri irika, ikitsirinkiri jovavisaakotziri jaakiri peyari.” Ipampoyaa-peroitanakeri. ²⁸Ikemakoitanakeri thaankiini Jesús maaroni janta Galilea-ki.

Jovashinchagairo Jesús iriyote Pedro

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹Ikanta ishitovanaira Jesús japatotapiintaita, jaanakeri Juan ipoña Jacobo, ikenaiyanakeni ipankoki Simón, isaikitara eejatzi Andrés irirentzi Simón. ³⁰Iro jareetapaakityaani, ikantaitavakeri: “Okatsirinkavaitatzi iriyote Simón.” ³¹Eekero ipithokashitaro, jakathavakotakero, jomisaikakero. Eshitanake okatsirinkavaiveta. Piriintanaka amenayetavakeneri ompaitya ompavakeriri.

Jovashinchaayetziri Jesús mantsiyari*(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)*

³² Okanta osheetyaanake, jamaitapaakeneri Jesús osheki mantsiyari, jamaitakeneri eejatzi osheki jaakiri peyari. ³³ Ipiyotzimentaitapaakari pankotsiki. ³⁴ Jovashinchaayetairi maaroni. Tera ishinete aparoni peyari iriñaavaite jovashinchaayetzirira ikaratzi jaakayetziri. Tema jiyotzi peyari irirori tsika ipaita Jesús.

Jiyotaantzi Jesús maaroni Galilea-ki*(Lc. 4.42-44)*

³⁵ Okanta okitaitzimatake, ananenkanaka Jesús iñaañaatzi tsika te inampiitaro. ³⁶ Ikanta Simón itsipatakari ikaratzi joyaataiyirini, ikokovatairi. ³⁷ Ikanta iñaapairi, ikantapairi: “Iyotaanari, ikokovaitatziimi.” ³⁸ Jakanakeri irirori ikantzi: “Thame aate, tera iro nompokantyaari nosaike jaka, ontzimatyey niyotaantayete eejatzi pashineki nampitsi.” ³⁹ Ari okantamaitaka, ithonka Jesús janiitakero Galilea, jiyotaantake maaroni nampitsi tsika japatopiintaita, jovashinchaayetai osheki jaakayevetari peyari.

Jovashinchaayetziri omatziri pathaarontsi*(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)*

⁴⁰ Ipoña ipokake omatziri pathaarontsi, jotypeerovashitapaakari Jesús, ikantapaakeri: “Pikovirika, ari onkantake povashinchagina.” ⁴¹ Jamenakeri Jesús, jetakoshiretanakari. Jantantakari kapicheeni irako, ikantziri: “¡Nokovi, peshitakotai!” ⁴² Eshitakotanake ipathaavaivetaka. ⁴³ Ikantaveta-vaari jiyaataira inampiki, ⁴⁴ ikantziri: “Eerora pikamantakotana. Apatziro povanakero piyaatashiteri omperatasorentsitaari, pimonkaratairo ikantakaantakeri pairani Moisés-ni, paanake pinkitevathatantaiyaari, iroora iriyo-yeetantaiyaari eshitakotaimi.” ⁴⁵ Iro kantamaitacha pathaavaivetachari, ikamantantanake nampitsiki tsika okanta jeshitakotantaari. Iro kaari aritan-tanaa isaikanai Jesús nampitsiki. Jatake tsika te inampiitaro, ari isaikakeri. Arimaitaka ipokashitziriri osheki atziri.

Jovashinchagairi Jesús kisoporokiri*(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)*

2 ¹ Avisake tsika okaratzi kitaite, eejatzi ipiyaa Jesús nampitsiki Capernaum. Ikemayetavai atziriite, ikantaitzi: “Areetaa Jesús.” ² Ipiyotzimentavaari eejatzi, te irantetapaakyaaro pankotsi. Jiyotaayeta-pairi maaroni. ³ Tzimatsiya 4 atziri pokashitakeriri Jesús janatakotakeri kisoporokitatsiri. ⁴ Te onkante iriñeeri, jotzikaakeri atziriite piyotainchari. Ataitanake jenoki pankotsiki, joveyantakero ikatziyakara Jesús, jovaniiryaa-kotakeri mantsiyari. ⁵ Ikanta Jesús, jiyotakotavakeri iraventaashiretaneete, iñaanatavakeri mantsiyari, ikantziri: “Notomí, ipeyakoitaimiro pikaaripe-roshirevetaka.” ⁶ Kemavakeya iyotzinkariite, ikantashiretaiyanake irirori: ⁷ “Ithainkakeri Pava irika. Tema tekatsi kanterone impeyakotantero kaari-perori, apaniro ikanta irirori Pava ipeyakotantziro.” ⁸ Iyotake Jesús ikinkishi-retakari, ari josampitziri, ikantziri: “¿Opaitama pikinkishirevaitashitantari?”

⁹ ¿Tema onkameethatzimotemi nonkanteri kisoporokiri: 'Ipeyakoitaimiro piyaariperoshirenka?' ¿Irooma pikovi nonkanteri: 'Pinkatziye, paanairo ponoryaamento, piyaatai?' ¹⁰ Iroñaaka piñeeri Itomi Atziri tzimatsi ishin-tsinka, i pey akotziri kaariperoshireriite." Ipithokashitanakari kisoporokiri, ikantanakeri: ¹¹ "¡Pinkatziye! Paanairo ponoryaamento. Piyaatai." ¹² Katziyanaka mantsiyari, jaanairo jonoryaantavetari, shitovanake. Maaroni atziri iñaavakeri. Ipampoyaaminthatanakeri iñaayetakerira. Itharomenta-ventanakari Pava, ikantayetanake: "Omapero okameethatake iroka. Tera añaapiinte oshiyaarone."

Jaantanakariri Jesús paitachari Leví

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Ipoña japiitapairo Jesús jiyotaayetapairi atziri inkaarethapyaaki. Ari ipiyotzimentaitavaari eejatzi. ¹⁴ Ikanta ithonkanakero jiyotaantzi, avisanake. Irojatzi iñaantapaakariri itomi Alfeo paitachari Leví, isaiki irirori ikovakoyetziri kireeki isheninkapayeeni. Ikantapaakeri: "¡Poyaatena!" Katziyanaka, joyaatanakeri. ¹⁵ Ipoña Leví irirori, jaanakeri Jesús irovakaiyaari ipankoki. Ari jiyaatzitakari eejatzi iriyotaane, ikempiyapaakari kovakoyetziriri isheninka kireeki, ipoña kaariperoshireriite. Osheki piyotaincha jovaiyani. ¹⁶ Ikanta Fariseo-payeeni itsipatakari iyotzinkariite, josampitakeri iriyotaane Jesús, ikantziri: "¿Opaitama ikempiyantariri iyotaimiri kaariperoshireriite, ikempiyakari eejatzi kovakotziriri isheninka?" ¹⁷ Ari jakanake Jesús, ikantanakeri: "Aririka irimantsiyate atziri ipokashitziri aaventantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsine tekatsi inkove irirori. Tera iro nopokajaantantakari naaka nonkaimashireyetairi kameethashireriite, aña nopokashitaa-tziiri kaariperoshireriite nonkaimashireyetairi."

Iñaaventziro Jesús itzitaita

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸ Tzimatsira pokashitakeriri Jesús, josampitapaakeri ikantziri: "Itzitapiintakaro iriyotaane Juan irovarite, ari ikempitari iriyotaane Fariseo-payeeni. ¿Opaitama kaari itzitantaro piyotaane eeroka?" ¹⁹ Jakanakeri Jesús, ikantziri: "Aririka inkempiyeyaari aavakaachari, ¿Arima irovashireneentaitakya? Kempitaka eero, aña kimoshirera inkantaitya irovaitya." ²⁰ Irooma apaata, aririka iragaitakeri iimentaitari, aripaitera intziventavaitaityaari. ²¹ Aparoni paisatori ikithaataitari, aririkami irovapatankaitantyaaro ovakera-mairi osape, arira osaperyaaperotanake ampithatanakyaarika ovakeramairi. ²² Iroora aritatsi irovayeetero ovakerari imireyeetari, ovakerariki meshinantsinaki. Irooma irovantashiitakyaaro paisatonakiki, ari osanaryaakotanake, apiteroite apaatashivaitakya."

Iñaaventziro Jesús kitaite jimakoryaantaitari

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ Okanta aparoni kitaite imakoryaantaitari, ikenanake Jesús pankirentsimashiki. Ari javiikitanakeri iriyotaane okithoki pankirentsi. ²⁴ Te onimoteri Fariseo-payeeni, josampitakeri Jesús, ikantanakeri: "¿Opaitama javiikitantarori piyotaane? ¿Tema iriyote te oshinetaantsite kitaiteriki

Jimakoryaantaitari?” ²⁵ Jakanake Jesús ikantzi: “¿Tema piñanatakoteri ikantakota David-ni itsipayetakari ikarataiyini aantavetakariri itashe?” ²⁶ Ikyaake tasorentsipankoki ijevavetari Abiatar-ni, jovakaro tasorentsianta, ipakeri eejatzi itsipayetakari. Tera oshinetaantsiveta, intaani jovapiintavetaro Omperatasorentsitaari.” ²⁷ Eekero ikantanakitzi Jesús: “Tema iriira atzirite kantakaantakerori jovetsikantaitakarori kitaite jimakoryaantaitari. Tera iro kitaite jimakoryaantaitari kantakaanterone jovetsikayeetantakariri atzirite.” ²⁸ Irika Itomi Atziri ipinkathariperotzi irirori, janayiro iroka kitaite.”

Atziri kisovakori

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3 ¹ Ipoña ikyaapai eejatzi Jesús japatotapiintaita. Ari isaikake atziri kisovakori. ² Ikovaitatziira iriñeeteri irovashinchaayetairi mantsiyari kitaite jimakoryaantaitari. Aamaane jovaitakeri, onantyaari inkantakoiteri. ³ Ipoña Jesús ikaimakeri mantsiyari, ikantziri: “Pimpoke, posatekya niyanki.” ⁴ Josampitakeri piyotzimentakariri: “¿Otzimikama shinetaantsitsitsiri anteri kitaite jimakoryaantaitari? ¿Tema arite aneshinonkatante, irooma aritatsi avamaante? ¿Tema aritzi antero kameethari, irooma aritatsi ankaaripero-vaite?” Tekatsira akatsine. ⁵ Ipampoyaanakeri Jesús piyotzimentakariri, ovatsimashiretanakeri jiñaaayetakerira te irineshinonkayetante, ikantanakeri mantsiyari: “¡Pinthaaryaavakotai!” Matanaka, akotsitanai kameetha atziri. ⁶ Ikanta Fariseo-payeeni, jatake ikinkithavaitakairi aapatziyariri Herodes iramene tsika inkantero irovamaakaantantyaariri Jesús.

Ipiyotaita inkaarethapyaaiki

⁷ Ipoña ishitovanai Jesús, ikenanai inkaarethapyaaiki itsipatanari iriyotaane. Joyaareki jovanakeri Galilea-satzi, Judea-satzi, ⁸ Jerusalén-satzi, Idumea-satzi, maaroni nampiyetarori intatsikero antaraaki jiñaa Jordán. Ikemakotakeri eejatzi Tiro-satzi, Sidón-satzi, ikantaitzi: “Osheki itasonka-ventantake Jesús, jantake osheki kaari iñaaipiintaitzi.” Pokaiyanakeni iri-riite iriñeeri. ⁹ Irootake Jesús ikantantanakariri iriyotaane irameneneri pitotsi, eero janavyeetantari. ¹⁰ Jimatakero Jesús, jovashinchaayetake osheki. Otatsinkapirinikitavakaaka mantsiyari ikovira irantantavakyaari kapicheeni irako. ¹¹ Ipokayetzira jaakayetziri peyari, jotypeerovashitari Jesús, ikaimi-maita shintsiini, ikantzi: “¡Eeroka Itomi Pava, niyotzimi naaka!” ¹² Onkantya eero jiyotzitantaitari Jesús, ikisathayetakeri.

Jiyoshiitake Jesús 12 Irotyaantajanoriite

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ Ipoña itonkaanake Jesús otzishiki. Arira ikaimakaantapaakeri ikaratzi ookimotakariri. Jataiyakeni ikaratzi ikaimakaantakeri. ¹⁴ Aripaitera jiyoshiitake 12 intsipatapiintyaari, iriitake irotyaanteri inkinkithatakan-tayete. ¹⁵ Ipasavyaakari irovashinchaayetairi irirori mantsiyari, ikaratzi jaakayetziri peyari. ¹⁶ Jirika ikaratzi jiyoshiitakeri: Simón, ipaitakeri Pedro. ¹⁷ Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo itsipataakeri Juan, irijatzi irirentzi Jacobo. Ipaitakeri “Boanerges,” (akantziri añaaneki aaka: “Otomi ookatharontsi.”) ¹⁸ Ipoñaapaaka eejatzi Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás,

Jacobo itomi Alfeo, Tadeo, eejatzi Simón ipaitakeri “Kisakotantaneri,”¹⁹ ipoñaapaaka Judas Iscariote, tsika intzime pithokashityaarine.

Kishimatziriri Tasorentsinkantsi

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23)

²⁰ Ipoña ipokaiyeeni Jesús pankotsiki. Ari ipiyotzimentavaari osheki atzirite, te onkante iriyaatapainte irovaiya Jesús. ²¹ Tzimatsi kantayetaintsiri: “Shinkiventaka Jesús.” Iro ipokantavetakari isheninkathoriite, iraanairimi. ²² Areetaiyapaakani eejatzi iyotzinkariite ipoñaayetaka Jerusalén, ikanta-paake irirori: “Irika atziri jovashinchaatziri ashitariri peyari paitachari ‘Beelzebú,’ irootake jovashinchaayetantariri ikaratzi jaakayetziri peyari.” ²³ Ikanta ikemakera Jesús, japatotaiyakerini, joshiyakaaventatziiniri okaratzi ikantayetakeriri, ikantziri: “¿Tzimatsima peyari kaminaavakaachari eero jaakantanta? ²⁴ Aririka irantaminthatavakaiya atziri tsika ipinkathariventaitziri aparoniki nampitsi, jiñiuro jovapintaavaka. ²⁵ Aririka irantaminthatavakaiya eejatzi atziri isaikavankotavakaiyani, ari iriñaakero irovapintaavakaiya. ²⁶ Ari ikantari eejatzi peyari aririka irantaminthatavakaiyaami, ari irovapintaavakaakya, eero iñiuro ishintsite, ari inthonkyaari. ²⁷ Aparoni atziri ñaaperotachari kameetha, tekatsira materine inkyashiteri ipankoki irayiteri jashiyetari irirori. Irooma aririka iroosoitakeri, aritake irimaitakeri.

²⁸ Pinkeme nonkante: kantatsi impeyakotairi Pava inkarate kaariperoshi-revaitatsine, onkantavetakya inkantzimavaivetakyaari. ²⁹ Iriima inkarate kantzimavaitakerine Tasorentsinkantsi, irashira irovaatyero, eero va ipeya-koitairi.” ³⁰ Iroora ikantantakari Jesús, tema ikantayeetatziri: “Kamaari inatzi.”

Iriniro Jesús ipoña irirentzipayeeni

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Ariya areetapaakari iriniro Jesús otsipatakari irirentzipayeeni, okaima-kaantapaakeri, okatziyapaaka jakakiroki. ³² Ikantavetakari ikaratzi apatoventakariri: “Ari opokiri piniro otsipatakari pirentzipayeeni, okovi oñeemi.” ³³ Ikantanake Jesús: “¿Niinkama pikinkishiretaiyarini eero ka iro nonirontari, iri nirentzitari?” ³⁴ Ari jamenayetanakeri apatoventakariri, ikantzi: “Irikaite, iriiyetakera nokempitakaantaari nirentzi, irijatzi nokempitakaantaari noniro. ³⁵ Ikaratzi antanairori ikovayetziri Pava, iritakera nirentzitari, irojatzi notsi-rontaari, irojatzi nonirontari.”

Joshiyakaaventziri Jesús pankivairentzi

(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

4 ¹ Ipoña ipiyanaa eejatzi Jesús inkaarethapyaaiki, jiyotaantapai. Ipiyotzimentaitavaari. Otetanaka pitotsiki, saikakotake niyankyaaki kapicheeni, katziyeeyakani atzirite othapyaaiki ikempisantziri. ² Maaroni jiyotaayetziriri, joshiyakaaventatziiniri, ikantzi: ³ “Tzimatsi aparoni pankivairentzi, jatatsiri impankite. ⁴ Ikanta jookakitakero ivankire, tzimatsi ookakitapainchari avotsiki. Ipoña ipokaiyapaakeni tsimeri, jovapaakaro. ⁵ Tzimatsi pashine ookakitapainchari tsika omapiporokitzi te ontzimaperote kipatsi.

Thaankiperoini oshookavetanaka. Tera ontontapathaperotatyte kipatsi, ⁶sampishitanake pankirentsi jooryaapaakera ooryaa. Tema te onkyaaperote oparitha inthomointa. ⁷Tzimatsiya pashine ookakitapainchari okitocheemashitzi, ananakero iroori oshookanake. Te onkithokite. ⁸Tzimatsiya pashine ookakitapainchari okameethavanetzi kipatsi, saankana oshookapaake, kithokitanake maaroni. Tzimayetai okitho aparopayeeni okaratzi shookaintsiri. Aparoni shookapaintsiri, eepiyokiini okithokitanake, pashine osheki piyokineentanaintsiri, pashine oshekiperotanaintsiri okitho.”^a ⁹Eekero ikantanakitzí Jesús: “Kovatsiri inkemathatero, irovayempitatyte inkempisante.”

¹⁰Aritake jataiyeeni maaroni atziri, intaani isaikake Jesús itsipayetakari oyaayetapiintakeriri, ipoña 12 iriyotaane. Ari josampitaiyakeri Jesús, ikantziri: “¿Tsikama okantakotaka okaratzi poshiyakaaventakeri inkaaranki?” ¹¹Jakanakeri Jesús, ikantziri: “Iroñaakara nonkamantemiro kaari piyove-taiyani, aritake piyotairo tsika ikanta Pava ipinkathariventantzi. Iriima pashinepayeeni, eero nokamantzitari irirori, intaani noshiyakaaventayeteneri, ¹²ari onkantya eero iñaantaro ikemayevetari. Onkantavetakya inkempisante, eero ikemathatziro, ari onkantya eero ipashineshoretantaa, tema eero ipeya-koitairi irirori.” ¹³Ipoña Jesús josampitziri, ikantziri: “¿Tema piyotavakero noshiyakaaventakeri? Aririka noshiyakaaventakemiro pashine, ¿tsikatya pinkantya piyotantyaarori? ¹⁴Tema irika atziri ookakitakerori ivankire, iriira oshiyakaaventacha kamantantzirori iñaane Pava. ¹⁵Tzimatsi kemavetarori ñaantsi, ipokapaake Satanás, imaisantakaapaakeri. Iriiyetakera oshiyakaaventziri ookakitapainchari avotsiki. ¹⁶Tzimatsi kemavetarori ñaantsi, ikempisantaveta thaankiini. Joshiyakovetakaro ookakitapainchari omapiporokitzi, oshookavetanaka thaankiini. ¹⁷Tera iriyotakoperotatyteero ñaantsi, te inkishashityaaro ikemaantsiventanakaro ikempisantanairo ñaantsi, jovashaantanakero. Joshiyakarora pankirentsi sampishitanaintsiri, tera onkyaaperotatyte oparitha inthomointa kipatsiki. ¹⁸Tzimatsi pashine kemavetarori ñaantsi, oshiyakaaventakeri ookakitapainchari kitocheemashiki. ¹⁹Okantakaantziro jamatavivaita apaniro, ikinkishiryaakotaro irashaarantya, iro ikovaperotake ontzimimotairi maaroni. Ananakero ñaantsi ikemavetavakari, joshiyakaro pankirentsi kaari kithotatsine. ²⁰Tzimatsiya kemavakerori ñaantsi, oshiyakaaventakeri ookakitapainchari okameethavanetzi kipatsi. Ikempisantanai, joshiyakotakaro aparoni shookapaintsiri, tzimanaintsiri eepiyokiini okithokitanake, pashine osheki piyokineentanaintsiri, pashine oshekiperotanaintsiri okitho.”^b

Onkoñaatakoyetai omanakoyevetainchari

(Lc. 8.16-18)

²¹Ipoña ikantake eejatzi: “Ankoverika ootyaari ootamento, ¿arima antatakotakeri kovitzinaki? ¿Avakotzirima otapinaki? Tera. Aña iro akovi onkoñeetye maaroni inkene amenavaite. ²²Ari onkantyaari eejatzi, ontzimatyte onkoñaatakoyetai omanakoyevetainchari, ooñaarontairo kaari

a 4.8 Kantakotajaantachari jaka “okaratzi shookapaintsiri,” aamaaka okaratzi 30 okithoki, pashine okaratzi 60 okithoki, pashine okaratzi 100 okithoki. b 4.20 Pamenero kantakotachari janta versículo 4.8.

ikemathaveeta pairani. ²³ Kovirori inkemathatairo, inkempisante.” ²⁴ Ikantanakeri eejatzi: “Paamaiaarora okaratzi pikemakeri. Otzimikari pantzimotantane, jimaperoyeetaimikari apaata eeroka.” ²⁵ Tsikarika itzimi otzimimotakeri, ari ontzimimotziitairi. Iriima kaari otzimimotzi, eekerora iriyaatatye iriñeero eero ontzimimoperoyetairi.”^d

Joshiyakaaventziro Jesús oshooki pankirentsi

²⁶ Ipoña ikantanake eejatzi Jesús: “Tzimatsira oshiyari ipinkathariventantai Pava. Oshiyatyaarira aparoni shirampari pankitzirori pankirentsi, ²⁷ imayira tsireni, inkakitamanai. Temaita iriyotero tsika okanta oshookantanakari ivankire. ²⁸ Apanirora oshookavaitzi, etanakyaaro oshitovanake iryaani oshi, impoña ompovainkaryaanake, tzimanake osheki okithoki. ²⁹ Onkantya osampatake, monkarapaitetapaaka iraatantaityaarori.”

Joshiyakaaventaitziro okitho inchato iryaanitatsiri

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Ikantanake eejatzi Jesús: “¿Opaitama oshiyari eejatzi ipinkathariventantai Pava? ¿Opaitama noshiyakaaventemirori? ³¹ Oshiyatyaarora aririka ampankitero iryaanitatsiri okitho pankirentsi. Okantaveta iryaani onaveta,” ³² aririka ampankitakero, oshookanake, anaanakero pashine pankirentsi, antaro onkantayetya oteva, ari irimavoshiyetyaari tsimeri otsimankatapeshitake.”

¿Opaitama joshiyakaaventantarori Jesús iñaaventayetziri?

(Mt. 13.34-35)

³³ Ari ikantapiintatya Jesús joshiyakaaventayetziniri atziri okaratzi jiyotaa-yetziriri. Kapicheenirika inkemathayetakero atziriite, kapicheenira iriyotaayeteri. Oshekirika inkemathayetakero atziriite, oshekira iriyotaayeteri. ³⁴ Tekatsi aparoni okaratzi ikamantantziri kaari joshiyakaaventzi. Iriima iriyotaane, ikemathatakaakeri maaroni otzimi jiyotaantayetakeri.

Joimairentziro Jesús tampyaa

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Okanta osheetyaanake, ikantanairi iriyotaane: “Thame amontyagai intatsikeronta.” ³⁶ Aritake jatanai maaroni piyotzimentakariri. Tema aritake isaikake irirori pitotsiki montyaakotaiyanaani. Tzimatsiya oyaatanakeriri ikenakoyetanake pashineki pitotsi. ³⁷ Ari omapokapaakari iniroite tampyaa, otamakaatanake antaro, otetaatapaaka jiña pitotsiki, irootzimatake intsitsiyakote. ³⁸ Jovakiryagaitanakeri jimayira opoopaki pitotsi, jotzii-totaka, ikantaitziri: “¡Iyotaanarí! ¡Antsitsiyakotatyé!” ³⁹ Piriintanaka Jesús,

c 4.24 Okaratzi ñaaventakotachari jaka, jiroka okantakota: Kapicheenirika pinkempisanta-vakero nokantakemiri, kapicheeni piyotairo. Irooma pinkempisantaaperotavakerika, osheki piyotavakeri, eekero niyotakaaperotanakityeemiro. **d 4.25** Jiroka okantakotziri okaratzi iñaaventaitziri jaka: Ikaratzi iyotavakerone niyotaakeriri, eekero niyotakaaperotanakityeeri. Iriima kaari kempisantaavakerone niyotaavetakariri, irimaperotya eero jiyotairo. **e 4.31** Iro ikantakoitzi jaka “okitho iryaanitatsiri pankirentsi” paitachari mostaza, shookatzi inampiki pashine atziri.

iñaanatanakero tampyaa, ikantziro: “¡Aritapaake pitampyaatake!” Ikantzi-tanakaro inkaare eejatzi: “¡Pimairyaa!” Avisanake tampyaa, mairyaatanai inkaare. ⁴⁰Ikantziri iriyotaane: “¿Opaitama pitharovantanakari? ¿Tekerama paventaari Pava?” ⁴¹Osheki iñaapinkathatanakeri, ikantavakaiyani itharon-kakiini: “¿Ipaitatyaakama irika joimairentantarori tampyaa, joimairentziro eejatzi inkaare?”

Gadara-satzi jaakiri peyari

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

5 ¹Areetapaaka Jesús intatsikero inkaare, inampiki Gadara-satzi. ²Iro jaata-kotapaakitziini, ishiyashitavakari jaakiri peyari ipoñaakaro kitataariki, ³ari isaikavaiziri irirori. Te iraaveyeeteri joosoveetantari ashirotha. ⁴Itzim-peshiro joosoveetantari iitziki eejatzi irakoki. Tekatsira kitsirinkerine. ⁵Ari ikantaitatyaani maaroni kitaite eejatzi tsireni, ikenayetzi otzishiki, kitataariki, ikaimavaizti, itotakaayetaro mapishetapayeeni. ⁶Ikanta iñaavakerira ipokake Jesús, ishiyashitavakari, jotypeerovashitapaakari. ⁷Ikaimapaake shintsiini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pavaperotatsiri, tera nonkove povashinonkaina! ¿Tsikama pinkantaajatenaka?” ⁸Tema ikisapaakitziiri Jesús, ikantapaakeri: “¡Piyaate peyari!” ⁹Ipoña josampitanakeri: “¿Tsikama pipaitaka?” Ari jakanake peyari, ikantzi: “Nopaita ‘Oshekyaanzi,’ tema osheki nokaratayini.” ¹⁰Eekero ikantanakitzi peyari: “Te nonkove pomityaantena pashineki nampitsi.” ¹¹Ari ipiyotaka tyonkaarikiini osheki chanco ishintarayini. ¹²Ikantayini peyari: “Pomityaantena janta chanchoki.” ¹³Ari ikantzi Jesús: “Pimatero.” Arira ishiyeeyananki chanco imperetatzi otzishi, mitagaiyapaakani inkaareki, ari ithonka ipiinkake. Aamaaka ikaraveta 2,000 chanco.

¹⁴Itharovaianakeni aamaakoventariri, shiyeeyanakeni ikamantanta-paake nampitsiki, ikamantakeri eejatzi maaroni saikayetatsiri irovaneki. Pokaiyanakeni iramenero avisaintsiri. ¹⁵Ipokashiitanakeri Jesús, iñeetapaatziiri jaakavetari peyari. Isaikake, ikithaataa, kameetha ikantanaa. Itharovaapaakari iñaapaakeri. ¹⁶Ikaratzi ñaakeriri inkaaranki ikamantavakeri pokayetaintsiri, ikantzi: “Piñaakeri irika, iriitake Jesús ovavisaakotairiri. Joviinkakaantake eejatzi osheki chanco.” ¹⁷Ikantaitanakeri Jesús: “Piyaatai, te nonkove pisaikimotena.” ¹⁸Ipoña jotetana Jesús pitotsiki. Ikantavetavaari jovavisaakotairi: “Nokovi noyaatanakemi.” ¹⁹Jakanake Jesús, ikantzi: “Eero poyaataana, piyaatai pisheninkaki. Pinkantapai: ‘Jineshinonkataana Pinkathari.’” ²⁰Jimatakero jaakavetari peyari, jatai inampiki paitachari Decápolis, ikamantapai maaroni atziri, ikantapai: “Jovavisaakotaana Jesús.” Ipampo-yaaminthaitanakeri ikemaiztirira ikantayetapai.

Irishinto Jairo opoña tsinane antzitakeriri iithaare Jesús

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹Ikanta ipiya Jesús ipoñagaaro intatsikero. Ipiyotzimentavaari osheki atziri inkaarethapyaaki. ²²Ari jareetapaakaya jevatatsiri japatopiintaita ipaita Jairo. Jiñaapaakeri Jesús, jotypeerovashitapaakari, ²³ikantapaakeri: “Onkamatyee nishinto. Nokovi piyaate pantantaiyaaro kapicheeni pako, eshitakotaita.” ²⁴Ari jiyaatanake Jesús, iro kantamaitacha joyaatanakeri osheki atziri, janavyiimatanakeri.

²⁵ Okanta aparoni tsinane osokaavaitchari, tzimakotake 12 osarentsi omantsiyavaitake, ²⁶ osheki jaaventaveetakaro, aperotakero tzimimovetarori opinaventa. Amenaashivaitaka, eekero iyaatatzi omantsiyatzi. ²⁷ Okemake iroori iñaaventaitziri Jesús, ikantaitzi: “Ovashinchaantaneri inatzi Jesús.” Osatekantanakari atziri okenashitanakeri itaapiiki, antzitapaakeri kapicheeni iithaare. ²⁸ Tema okantashiretanakitzi iroori: “Aririka nantzitakeri iithaare, ari neshitakotai.” ²⁹ Apathakero eshitanake osokaavaiveta. ³⁰ Jiyotzitanaka Jesús tzimatsi ovashinchaashitakeri ishintsinka, josampitanakeri oyaayeta-keriri, ikantziri: “¿Niinkama antzitakenarori noithaare?” ³¹ Jakanakeri iriyotaane, ikantzi: “¿Tema piñeeri janavyiimatakemi atziri? Eekero pikantatzi: ‘¿Niinka antzitakenarori noithaare?’ ” ³² Eekero jamemenatanakitzi Jesús, iriñeeri antzitakeriri iithaare. ³³ Okanta tsinaneka oñaapinkathatanakeri Jesús, okavaitanaka. Tema iro jovashinchagai. Iyaatashitanakeri, otyeerova-shitapaakari, okamantakotapaaka. ³⁴ Ikantanakero irirori: “Tsinané, ovashinchagaimi paventaane. Kantatsi piyaatai, kimoshire pinkantanaiya, aritake eshitakotaimi.”

³⁵ Tekera inthonkero Jesús iñaanatziro, areetaiyapaakani poñeenchari ipankoki Jairo. Ikantapaakeri: “Kamakera pishinto. Eerora poñaashiren-kashivaitari iyotaantaneri” ³⁶ Ikanta ikemavakera Jesús ikantaitapaakeri, ikantanakeri Jairo: “Eero povashireta, paventaiaana naaka.” ³⁷ Tekatsi ishinete iroyaatanakeri. Intaani jaanakeri Pedro, Jacobo, Juan. Iriitake Juan irirentzi Jacobo. ³⁸ Ikanta jiyaatake, areetaka ipankoki Jairo. Iñaapaatziri jakivaamashitaka atziriite, jiraakotaiyaroni. ³⁹ Kyaapaake Jesús, ikantapaakeri: “¿Opaitama piraantaiyarini? Te onkame, omakoryaatzi.” ⁴⁰ Thainkashire jovevetanakeri Jesús. Jomishitovapaakeri maaroni. Intaani isaikanake ashitarori, eejatzi iriyotaane. Ikyaashitanakero jonoryeetakerora eentsi. ⁴¹ Joirikavakotapaakero, iñaanatzimaitaro, ikantziro: “¡Talita cumi!” (akantziri aaka: “Eentsi, pimpiriinte.”) ⁴² Piriintanaa eentsika, aniitanai. Tema tzimake 12 osarentsite, irootake aniivaitantanaari. Ipampoyaaminthatanakeri ikaratzi ñaakerori. ⁴³ Ikantzi Jesús: “Pimperoota ovarite.” Ipoña ikantanakeri eejatzi: “Tera nonkove pinkamantayeteri atziriite.”

Ipiyaa Jesús Nazaret

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6 ¹ Ikanta Jesús ipiya inampiki, ari joyaatairi maaroni iriyotaane. ² Okanta aparoni kitaite jimakoryaantaitari, jiyotaantake Jesús japatotapiintaita. Ipampoyaaminthataitakeri. Ikantayeetzi ikemaitzirira: “¿Tsikatya jaakerori jiyotanetanantakeri? ¿Niinkama matakairiri kaari iñaapiintaitzi? ³ ¿Tema iriitake añaapiintzi josheronkayetziro inchakota? ¿Tema iri otomi María? ¿Tema añiiri Jacobo, José, Judas ipoña Simón, iriitake irirentzipayeeni? ¿Arira akarayetziro iritsiro anampitaro jaka?” Ari opoña te inkempisantaiteri Jesús. ⁴ Iro ikantanakari: “Ari jashi jovatziro kamantantaneri, te iriñaapinkathaiteri isaikayetziro isheninka.” ⁵ Irootakera kaari okantanta Jesús iroñaakantero ishintsinka janta. Te iroshekiperote mantsiyari jovashinchaake

f 5.41 Irootake iñaavaitakeri Jesús, tema arameo onatzi jiñaanetari irirori. **g 6.3** Jacobo, irija-tzira ikantaitzitari eejatzi Santiago.

jantantanakari kapicheeni irako. ⁶Antaro jovashiretakotakari ikaratzi kisoshirevaitatsiri, kaari kovatsine inkempisantai. Iroora ikenantanakari jiyotaantayetzi pashineki nampitsi tzimayetatsiri janta.

Jotyaantaitziri iyotaari

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷Ipoña Jesús japatotakeri 12 iriyotaane. Ipasavyaakari ishintsinka inkitsi-rinkantyaari irirori peyari. Jotyaantakeri, intsipatavakaayetanakya inkarate apite. ⁸Ikantavakeri: “Eerora paanake pitharate, povarite, eejatzi piireekite, intaani paanake pikotzi. ⁹Eero okantzi paanake eejatzi pashine piithaare. Aparoni pinkyaantanakya pi-zapato-te.” ¹⁰Ikantzitavakari eejatzi: “Pareetakyaarika aparoni pankotsi, arira pimaapiintatye, irojatzi pavisantakyaari pashineki nampitsi. ¹¹Eerorika jaakameethaitzimi, eerorika ikempisanta itzimi eejatzi, pavisapithateri. Potekanairo piipatsikiite, iro iriyotantyaari te inkempisanteri Pava. Iriira irimaperoitai irovasankitaiteri apaata, anaanakero inkantayeetairi Sodoma-satzi ipoña Gomorra-satzi. Omaperora.” ¹²Ikanta jiyaayetakera iriyotaane Jesús ikamantayetairi atziri irovashaantairo ikaariperoshireyetzi. ¹³Jovavisaakoyetake jaakiri peyari, jovashinchaayetai eejatzi osheki mantsiyari jotziritantari yeenkantsi.

Ikamantakari Juan oviinkaatananeri

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴Areetakotakari pinkathari Herodes okaratzi Jesús jantayetzi. Tema ikantayeetake: “Añagaira Juan oviinkaatananeri. Piñeeri otzimi ishintsinka.” ¹⁵Pashine kantayetatsiri: “Elías inatzi.” Ikantayeetzi eejatzi: “Aamaa iriitake pashine kamantananeri.” ¹⁶Ikanta ikemakera Herodes ikantayeetakeri, ikantanake irirori: “Iriitakera añagaatsi Juan nothatzinkakaantakeri.” ¹⁷Opoñaantzitakari Herodes jashitakotakaantziri Juan, okantakaantziro Herodías, iinantavetari Felipe irirentzi Herodes. Irootake jiinantaariya Herodes irirori. ¹⁸Tema ikaminaantavetatya Juan, ikantavetakari Herodes: “Te onkameethate piinantyaaro iina pirentzi.” ¹⁹Iro opoñaantari okisaneentziri Herodías, okovake ovamaakaanterimi. ²⁰Irootake jashitakotzitakaan-tantakariri Herodes. Iro kantamaitacha Herodes iniroite jiñaapinkathatakeri Juan, jiyotzi kameethashireri ini, itasorentsitakaane Pava jinatzi. Tera inkove irovaiteri. Tema maaroni ikaminaavetariri, okompitzimoshiretakari Herodes. Ari jeshiventavetaro ikempisantziri. ²¹Opoña aparoni kitaite, joimoshirenkavetaro Herodes itzimantakari pairani. Ipokaiyakeni ikaratzi ipinkatharentsiri, ipokake ijevere ovayiriite Roma-satzi, ipokake jevayeta-tsiri Galilea-ki. Ovaiyakani. ²²Opoña okyaapaake ishinto Herodías jovai-yanira, amash ee tapaaake, ookimotapaakari Herodes amasheetane, ari ikempitakari itsipatakari jovaiyani. Ikantanakero Herodes: “Ari nompakemi opaitarika pinkampitenari. ²³Eero namatavitzimi, jiyotzi Pava kyaaryoo nokantzi. Iro orika pinkovemi okaratzi nopinkathariventziri, arityaami onkantake nompemi kashetani.” ²⁴Iyaatashitanakero iniro, okantapaakero: “¿Opaitama nonkampiteriri?” Okantanake iroori: “Pinkampiteri iito Juan oviinkaatananeri.” ²⁵Piyapaaka evankaro, okantapaakeri: “Nokovi pimpenaro iito Juan, povakenaro matzitaki.” ²⁶Jovashiretanaka antaro pinkatharika.

Tema maaroni ikemaitakeri inkaaranki, ikantakerori evankaro, tekatsi inkenakaanairo, ontzimatyé impero okovakotakeriri. ²⁷ Jotyaaantake ovayiri iramakeneri iito Juan. ²⁸ Jatanake ovayiri jashitakoyeetzirira Juan, ithatzin-kapaakeri, jamakotakero iito matzitaki. Ipaitakero evankaroka, aanakenero iniro. ²⁹ Ikanta ikemaiyakeni iriyotaane Juan-ni. Pokaiyakeni, ikitatairi.

Jovakaari Jesús 5,000 shirampari

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Aritake areeyetaa irotyaantane, apatotapaa maaroni isaikira Jesús, ikamantapairi okaratzi jantayetakeri. ³¹ Eekero ipokaminthatatzi atziri, piyayetacha pashine. Te onkantapainte iriyaataiyeeni Jesús irovaiya. Irootake ikantantanakariri Jesús iriyotaane: “Thame aate tsika te inampiitaro, amakoryaavakeeta kapicheeni.” ³² Otetaiyanakani pitotsiki, jataiyini. ³³ Iro kantamaitacha, osheki amenakotavakeriri jiyaatanake, jiyotavakeri. Shiyeeyanakani ikenaiyake avotsiki, ipoñaanakaro nampitsiiteki. Iri etaiyakaroni jareeta, apatotaiyapaakani. ³⁴ Ikanta jareetapaaka Jesús, jiñaapaatziiri ipiyotaiyakani. Jetakoshiryaapaakari. Tema ikempitakityaari oisha eerorika itzimi aamaakoventyaarine. Jiyotaayetapairi eejatzi. ³⁵ Aritake sheetyaanake, ipokashitapaakeri iriyotaane, ikantapaakeri: “Iyotaanarí, asaikatziira jaka tsika te inampiitaro. ³⁶ Pinkaratero piyotaantzi, iriyaataita atziripayeeni nampitsiki iramanante iroyaari.” ³⁷ Ari ikantake Jesús: “Pimperí eeroka iroyaari.” Ikantziya: “¿Pikovatziima niyaate namanantakite novakayaariri? Oshékira ovinaro, eero janteta kireeki aamaaka 200 denario ompinatyaaari, novakaantyaariri maaroni.” ³⁸ Ikantzi Jesús: “¿Tsika okaratzika tanta jamanontakari atziriiite? Piyaate pamenakitero.” Ikanta jamenakitziro, ikantziiri: “Tzimatsi 5 tanta, ipoña apite shima.” ³⁹ Ikantzi Jesús: “Pomisaikeri maaroni atziri onatsiryaapankaatake kataroshimashi, pinashiyetyaarira pomisaikayeteri.” ⁴⁰ Ari jimatakeri. Tzimatsi nashiyetainchari isaikayetake aamaaka ikaratzi 100 atziri, jimataka eejatzi pashine aamaaka ikaratzi 50 atziri. Ari ikantayetakeriri, jomisaikakeri maaroni. ⁴¹ Ipoña Jesús, jaakotanakero 5 tanta okonovakarira apite shima, amenanake inkiteki, ipaasoonketanake. Ipetoryaakero tanta, ipakeri iriyotaane, jovavisaakeneri irirori atziripayeeni. Ari ikempitaakeriri eejatzi shima, jantetaakari maaroni. ⁴² Maaroni jovaiyakani, kemandeen-taiyakani. ⁴³ Ijaikiyeetai 12 kantziri okaratzi jovakaantakari. ⁴⁴ Aamaaka ikaratzi 5,000 shirampari ovainchari.

Janiitantaro Jesús inkaare

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.15-21)

⁴⁵ Ari ikantanairi Jesús iriyotaane: “Thamera, petaiyaaro pimontyagai nampitsiki Betsaida.” Ikantanakeri piyotzimentakariri: “Kantatsira piyaayetai pipankoki.” ⁴⁶ Ikanta jiyaatanaira maaroni atziri, tonkaanake Jesús otzishiki iriñaañaate. ⁴⁷ Aritake tsirenitanake, overaakotaiyaani iriyotaane niyankyaaki inkaare jimontyaakotaiyani. Apaniro isaikake Jesús otzishiki, ⁴⁸ jamenakotakeri iriyotaane, shintsi ikomataiyini oipiyapiyatakotakerira tampyaa. Okanta okitaitzimatake, jiyaatashitairi, janiitantaaro inkaare, ikenashitapairi itaapiiki, iro iravisanakerimi. ⁴⁹ Ikanta jiñeeyavairi, joshiya-kaantzi shiretsi inatzi, kaimaiyanakeni, ⁵⁰ tema maaroni otsinkashiryaanakeri

iñaakerira. Ipoña ikantapaakeri Jesús: “Naakatake pokaatsi, eero pitharovi, tontashire pinkantaiyaani.” ⁵¹ Otetapaa pitotsiki, avisainkatanake tampyaa. Ipampoyaaminthataiyakerini. ⁵² Tema tekeraata inkemathatero joshekyaan-takarori Jesús tanta, iro okantakaantziro ikisoshirevaitaiyini.

Jovashinchaantzi Jesús Genesaret-ki

(Mt. 14.34-36)

⁵³ Irojatzí jareetantaiyapaakari inampiki Genesaret-satzi. ⁵⁴ Iro jaatakoíya-paakitziini, jiyoitavakeri Jesús. ⁵⁵ Ikamantavakaanaka maaroni nampitarori janta, jamakoyeetakeri mantsiyari inaryaaamentoki. Tsikarikara isaiki Jesús, ari jamakoyeetziniriri. ⁵⁶ Omataka ikenayetzira iryaaniki nampitsi, nampitsiki antaro, eejatzí ovaantsiki, jovakoyeetziniri mantsiyari avotsiki, ikantayeeztzi: “Pishineteri irantzitavakemiro piithaare kapicheeni.” Tema maaroni antzitayetakeriri iithaare eshitakoyetai.

Ovaariperoshiretziriri atziri

(Mt. 15.1-20)

7 ¹ Ipoña ipokaiyake Fariseo itsipatakari iyotzinkari, ipoñaayetaka Jerusalén-ki. Japatoventapaakari Jesús. ² Tema iñaapaakitziiri iriyotaane te irantero jametapiintaitari ikivaakota jovaianira. Ikishimatapaakeri. ³ Tema okaratzi jantapiintziri Fariseo-payeeni, eerorika ikivaakota, eero jovaa. Irootake jametapiintakari pairani icharineete: Aririka inkove iroya, ontzimatyé inkivaakotavakya, inkitevathatantyaari. ⁴ Aririka irareetaiya jamanantavaitzi, tekera irovapaiyaata, inkivaakoperotapaiya. Tera aparoni onkantya jameyetari, ikivayetzitaro eejatzí iriraamento, iyovite, ironkotsimento, imaamento, maaroni. ⁵ Irootake josampitantakariri Jesús, ikantziri: “¿Opaitama ipyakotan-takarori piyotaane jiyotaayetairi pairani acharineete? Noñaapaakeri jovaiani, te inkivaakotya.” ⁶ Jakanake Jesús, ikantzí: “Kamataviri pinaiyini. Eeroka iñaaventake pairani Isaías-ni, ikantake josankinatzi:

Iñaapinkathavaantevetashitana atziripayeeni.

Iro kantacha te inkinkishiretakotena kameetha.

⁷ Amenaashivaita jotyeerovayeta iñaapinkathavetana,

Tema jiyotaantashivaitaro jameyetari irirori.

⁸ Pipeyakotakaro eeroka Ikantakaantane Pava, pantashiyetakaro jametayetari atziiriite. Pikivayetzitro piyovite, piraamento. Oshekira okaratzi pantashiyetakari.”

⁹ Ikantziri eejatzí: “Iroora pantayeperotake pameyetari, pithainkanakero Ikantakaantane Pava. ¹⁰ Okantzí irosankinare Moisés-ni:

Piñaapinkathateri ashitamiri.

Okantzí eejatzí:

Ontzimatyé irovamaiteri kishimavaiterine ashtariri.

¹¹ Iro kantamaitacha eeroka pikantapiintzi: ‘Ankashiyakairirika Pava aireekite, ontzimatyé amperi. Onkantavetakya añeeri irashinonkaavaitya ashitairi.’ ¹² Ari pikantakari eeroka, piyotaashiyetakari atziripayeeni inthainkantavaite, te irineshinonkayetairi ashtariri. ¹³ Intaani pantashiyetakaro jameyetari pairani picharine, irootake pithainkantakarori iñaane Pava. Arira pikantapiintatya pantayetzitro kempitakarori iroka.”

¹⁴Opoña ikaimakeri Jesús maaroni apatotainchari, ikantziri: “Pinkempisan-taiyeni, onkantya pinkemathatantyaarori nonkanteri. ¹⁵Maaroni jovayeetari, te ovaariperoshiretante. Irooma okaratzi amishitovayetziri poñaachari inthomointa, irootakera ovaariperoshiretantatsiri. ¹⁶Povayempitatyaaro iroka.” ¹⁷Ikanta jiyaataiyeeni atziri, kyaapai Jesús pankotsiki. Ari josampitakeri iriyotaane, ikantziri: “¿Opaitama poshiyakaaventakeri?” ¹⁸Jakanake Jesús, ikantzi: “¿Tema pinkemathatavakero eejatzi eeroka? ¿Tema piyote eeroka te ovaariperoshiretantzi okaratzi jovayeetari? ¹⁹Tekatsira onkantero ashire, intaani okeniro asheetoki, irojatzi oshitovantanaiyaari.” Iro jiyotaantakeri Jesús, tema te onkaariperote okaratzi jovayeetari. ²⁰Ipoña ikantanake eejatzi: “Irooma aririka ankinkishiretya antakairi asheninka kaariperori, irootakera ovaariperoshiretantatsiri. ²¹Tema inthomointa ashireki opoñaayeta, okempitatty: kaariperori kinkishiretaantsi, kaari kinataantsi, mayempitaantsi, ovantaantsi, ²²koshitaantsi, mashithataantsi, kaariperoshiretaantsi, amata-vitaantsi, mayempiryookitaantsi, samakoneentaantsi, kishimataantsi, asagaa-ventaantsi, masontzishiretaantsi. ²³Tema okaratzi ikinkishiretapiintaka atziri kaariperori onatzi, irootake iñaantarori ovaariperoshirevaitziri. Tema inthomointa ishireki opoñaayetaka irokapayeeni.”

Aventaari Pava Sirofenicia-sato

(Mt. 15.21-28)

²⁴Opoñaashitaka ikenanake Jesús nampitsiki paitachari Tiro, irojatzi janta Sidón-ki. Ari isaikapaake aparoni pankotsi, te inkovavetya inkemakoi-terimi. Iro kantacha te onkante iromanakotya. ²⁵Tema janta tzimatsi aparoni tsinane, jaakiri peyari oshintoto. Okemakotavakeri iroori Jesús, iyaatashitana-keri, otyeerovashitapaakari. ²⁶Kaari judío iroka tsinane, opoñaatya iroori pashineki nampitsi opaita Sirofenicia. Okantapaakeri: “Jesús, povashinchagainaro nishinto, jaakatziro peyari.” ²⁷Ikantanakero irirori: “Apaata tsinane. Tema ikantaitakeranki: Te aapithateri irovarite eentsi amperi otsitzi iroyaaro, apaniro jovaro irirori irojatzi inkematziitantakyaari.”^h ²⁸Ipoña akanake tsinane, okantziri: “Omaperotatya pinkatharí. Ari ikatziyapiintari otsitzi irirori jantyaatziini, jovayetaro ovaritentsi jookakaantayetziri eenchaaniki.” ²⁹Ikantzi Jesús: “Ari okanta, omaperotatya pikantakeri. Kantatsi piyaatai, ari piñaapairo pishinto, eshitakotai iroori.” ³⁰Okanta iyaatai tsinane opankoki, oñaapairo ishinto onoryaaka omaamentoki, eshitakotai.

Jovashinchagairi Jesús omatayempivetari

³¹Ipoña jovaanaa Jesús isaikavetapaakara nampitsiki Tiro, ikenanairo Sidón-ki, Decápolis-ki irojatzi jareetantaari Galilea-ki. ³²Ari jamaitakeneri aparoni atziri matayempiri, kisoaanteri inatzi eejatzi. Ikantaitapaakeri: “Jesús, pantantavakyaari kapicheeni pako.” ³³Ipoña Jesús jaanakeri jantyaatziini, josaantantakari irakoimpeki iyempitaki, jotziritantakari ichoore inenekí. ³⁴Amenanake inkiteki, jovineenkatanaka, ikantziri: “¡Efata!” (akantziri añaaneki aaka: “ovitaryagaiyaata.”) ³⁵Apathakero ivitaryaanaka

^h 7.27 Iriira joshiyakaaventayeetzi judío-payeeni, ikempitari eenchaaniki. Iriima kaari judío-tatsine ikempitari otsitzi.

iyempita, te inkisovaantetanai eejatzi, kantanai iñaavaitzi. ³⁶Ikantavetakari Jesús: “Eerora pikamantakotana.” Iro kantacha ipiyathatakari, ikamantakeri maaroni atziri. ³⁷Ipampoyaaminthaitanakeri Jesús, ikantayeetzi: “¿Opaitama okameethatantari jantziri irika? Ikemakagairi matayempitari, iñaavaitakagairi eejatzi kisoaanteri.”

Jovakaari Jesús 4,000 shirampari

(Mt. 15.32-39)

8 ¹Ikanta japatotaiyanira osheki atziri, thonkapaaka irovarite. Ikaimakeri Jesús iriyotaane ikantziri: ²“Antaro netakoshiretakari atziripayeeni. Tema mavatake kitaite itsipatakana jaka, tekatsitapaake irovaiyaari. ³Aririka notyaantairi, ari aakeri itashe avotsiki, tema tzimayetatsi poñaachari intaina.” ⁴Jakanake iriyotaane, ikantziri: “¿Tsikama ayeka ovakaiyaariri jaka tsika te inampiitaro?” ⁵Josampitziri Jesús: “¿Tsikama okaratzi tanta tzimatsiri?” Ikantaiyini irirori: “Tzimatsi 7.” ⁶Ipoña jomisaikakaantakeri Jesús maaroni atziri kipatsiki. Jaakero 7 tanta, ipaasoonkeventakero, ipetoryaakero, ipakeri iriyotaane jovavisaakeneri atziripayeeni irirori. ⁷Tzimitacha eejatzi tsikarika ikaratzi shimaaniki. Ipaasoonkeventakeri eejatzi, ipayeetakeri atziripayeeni. ⁸Ovaiyakani maaroni, kematziitaiyakani. Ijaikitai okaratzi tzimakaantapaintsiri 7 kantziri. ⁹Maaroni ovainchari aamaaka ikaratzi 4,000 shirampari. Ari jomityaantayetairiri. ¹⁰Ipoña jotetanaa Jesús pitotsiki itsipatanaari iriyotaane, montyaakotanaa intatsikeronta opaitara Dalmanuta.

Ikovakoyeetziri Jesús intasonkaventante

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹Ipoña ipokaiyapaakeni Fariseo, iñaanaminthatapaakeri Jesús, ikovi iriñeero intasonkaventante, iro iriyotantaityaari omaperotatya opoña itasorenka inkiteki, tema iñaantatyaari. ¹²Jovineenkatanaka Jesús, ikantzi: “¿Opaitama ikovantari iriñeena nontasonkaventante irikapayeeni? Eero noñaakimaitari. Omaperora.” ¹³Piyanaka Jesús, montyaakotanaa.

Shineyakairori itantane Fariseo

(Mt. 16.5-12)

¹⁴Ari ipeyakotanakaro iriyotaane iraanontanakyaami tanta, intaani jaamatsitanake aparoni janta ipitoki. ¹⁵Ari ikantzi Jesús: “Ontzimatyee paamaventyaaro shineyakairori itantane Fariseo eejatzi irashi Herodes.” ¹⁶Ari iñaanatavakaiyani iriyotaane, ikantavakaa: “Kaarima amantaka tanta.” ¹⁷Ikanta Jesús jiyotake ikantavakaari iriyotaane, ikantzi: “¿Ipaitama pikan-tavakaamentari: ‘Kaari amantaka tanta?’ ¿Tema pikemi? Kisoshire pikantaka. ¹⁸Tzimavetacha poki te piñaante, tzimavetacha piyempita te pinkeme. ¿Tema pinkinkishiryeeero noshekyaantakarori tanta? ¹⁹Tema 5 tanta tzimavetacha, iro kantamaitacha jovaiyakani 5,000 shirampari. Piyoyagairo okaratzi tzimakaantapaintsiri. ¿Tsikama okaratzi kantziri jaikitaachari?” Ikantaiyini: “12 kantziri.” ²⁰“Eejatzi nokempitaakero, karavetachari 7 tanta, jovaiyakani 4,000 shirampari. Piyoyagairo tzimakaantapaintsiri. ¿Tsika okaratzi kantziri pijaikitairi?” Ikantaiyini: “7 kantziri.” ²¹Ari ikantziri: “¿Tekerama pinkemathateroota?”

Jovashincheetziri mavityaakiri

²²Areetaka Jesús nampitsiki Betsaida. Jamaitakeneri mavityaakiri, ikantaitapaakeri: “Pantantanakyaari kapicheeni pako.” ²³Ipoña Jesús, jakathavakotanakeri. Jaanakeri othapiki nampitsi. Ichooontaakitakeri, jantantakari kapicheeni irako. Josampitzimaitari: “¿Kantatsi pamene?” ²⁴Ari jamenanake, ikantzi: “Amenavetaana, noñaavetaari atziri janiitaiyini, iro kantamaitacha te inkoñaaperote, joshiyakaro inchato.” ²⁵Ipoña japiitakeri ipampitaakitzi, iñaantaari jamenakagairi eejatzi. Ari jeshitakotanake, koñaatanai jameni intaina, iñaanairo maaroni. ²⁶Jotyaantairi, ikantavairi: “Eerora pikenanai nampitsiki, te nonkove pinkamantakotena.”

Jiyotake Pedro: Cristo inatzi irika Jesús

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷Ipoña jovaanaka Jesús, itsipatanari iriyotaane, iriyaatero maaroni nampitsi saikatsiri Cesarea-ki inampitsiteki Filipo. Okanta niyanki avotsi josampitakeri iriyotaane, ikantziri: “¿Ipaitama ikinkishiretakotanari atziripayeeni?” ²⁸Ari jakaiyanakeni: “Ikantayeetzi Juan-ni oviinkaatananeri pinatzi, ikantayeetzi eejatzi Elías pinatzi. Tzimatsi kantayetatsiri eejatzi pashine, kamantantaneri piriintaacha.” ²⁹Ipoña josampitanakeri irirori, ikantziri: “¿Opaita pikinkishiretari eeroka?” Ari jakanake Pedro: “¿Cristo pinatzi!” ³⁰Ikantzi Jesús: “Eerora pikamantakotana.”

Iñaaventziro Jesús inkame

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹Ari jetanakaro Jesús ikamantziri iriyotaane onkarate avishimoterine, tema iri apaniro paitaincha Itomi Atziri. Ikantziri: “Oshékira noñero noñaashitakovenyaami. Oshéki inkisaneentena pinkatharipayeeni, eejatzi ijevarepayeeni omperatasorentsitaari, eejatzi ikaratzi iyotzinkariite. Irovamaakaantena. Iro avisavetakya mava kitaite, añaagaana.” ³²Ari ikantakeriri, te iromanero. Ipoña Pedro, jaanakeri Jesús jantyaatziini, ikovavetaka inkaminairimi. ³³Ipithokapithatana kari, jamenanakeri iriyotaane, ikisathanakeri Pedro, ikantziri: “¿Piyaate Satanás! Tera poshiretaro eeroka ikovakaantziri Pava, intaani poshiretaro ikovayetzi atziriite.” ³⁴Ipoña ikaimakeri Jesús piyotzimentakariri, ikaimakeri eejatzi iriyotaane, ikantakeri: “Tzimatsirika kovatsiri intsiptayaana irovashaantaro ikovashiyetari iranero. Onkantavetya impaikakoiterimi, intsiptayaana. ³⁵Ikaratzi etakovaitachari apaniro jantayetziro inevetashiyetari, ari impyashitakya. Iriima inkarate kamimentenane, okantakaantziro ikempisantziro Kameethari Ñaantsi, aritake iravisakoshiretai. ³⁶Amenaavaitashitara iñeetziro otzimimotantzi osheki ovaakarontsi tzimayetatsiri jaka kipatsi, impoña iriñeetairo impyaaashiitaiyaaro añaantarentsi. ³⁷¿Kantatsima impinakoventaitya eero iñaantaitaro impyashitaitya? ³⁸Tema ikaratzi pashikiventakotanari naaka iñaaventaina kaariperoshireriki atziri, ari nonkantzitaiaari naaka eejatzi nompashikiventairi apaata aririka nompiye namairo irova-neenkaro Ashitanari nontsipataiaari maninkariite, tema naaka Itomi Atziri.”

9 ¹Ipoña ikantanake eejatzi Jesús: “Kyaaryoora, tzimayetatsi pikaratzi jaka, tekeraata pinkameeta, ari piñaakero ishintsinka Pava tsika ikanta ipinkathariventantzi.”

Ishipakiryiimotakeri Jesús iriyotaane

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

² Okanta avisanake 6 kitaite. Tonkaanake Jesús otzishiki, jaanakeri Pedro, Juan, ipoña Jacobo. Ari ishipakiryiimotakeriri. ³ Kitamaro okantanaka iithaare, tekatsi ankempitakaantya okitamaronanakeri. ⁴ Iñaatziri Elías itsipatapaakari Moisés, ikinkithavaitakaapaakeri Jesús. ⁵ Iñaavaitashitanaka Pedro, ikantanakeri Jesús: “Iyotaanarí, omapero okameethatzi pamaiyakena jaka. Kameetha novetsikaiyemine mava pankoshetantsi: aparoni pashitya eeroka, aparoni irashitya Moisés, irashitya aparoni Elías.” ⁶ Tema itharovaianakitzini, irootake iñaavaitashivaitantanakeri. ⁷ Ipoña opokapaake menkori otsimankakotapaakeri. Ikematzi ikantaitzi: “Notomi inatzira irika netakokitari, pinkempisanteri.” ⁸ Ipoña jamenaperovetaiyanaani, tekatsi iriñaanai, intaani Jesús.

⁹ Ikanta joirinkaiyaanira otzishiki, ikovakotakeri eero ikamantantziro iñaakeri irojatzi apaata aririka irañagai. Tema irika Itomi Atziri ari irañagai inkamavetakyaara. ¹⁰ Irootake eero ikamantakotantari, iro kantacha osheki josampitavakaiyakani irirori tsika opaita ikantakotziri Jesús, ari irañagai inkamavetakya. ¹¹ Ipoña josampitaiyakeri, ikantziri: “¿Opaitaka ikantakotziri iyotzinkariite iriira eevatapaintsine Elías impoke?” ¹² Ari jakanake Jesús, ikantziri: “Omaperotatya, iriitakera eevatapaintsine Elías impoke, irovatampatzikatantapaake. ¿Tsikama okantzika josankinatakoyeetakena pairani? Tema okantziri: ‘Trika Itomi Atziri, osheki inthainkavaitaiteri.’” ¹³ Pinkeme, aritakera pokake Elías. Osheki imaimaneetavakeri, imonkaratakero okaratzi josankinatakoyeetakeriri.”

Jovvisaakotziri Jesús eentsi jaakiri peyari

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ikanta jareetaa Jesús jookanakeri iriyotaane, iñaapaatziiri ipiyotzimentakari osheki atziri itsipatakari iyotzinkariite iñaanaminthatziri. ¹⁵ Ikanta iñaavairira ipokai Jesús, ipampoyaavairi, ishiyanaka irovethatavaiyaari. ¹⁶ Jo sampitapaakeri Jesús, ikantzi: “¿Ipaitama piñaanatziimentziriri?” ¹⁷ Akanake aparoni, ikantanake: “Iyotaanarí, namatziimiri notomi jaakiri peyari, te onkantai iñaavaitai. ¹⁸ Impokashitapairirika, osheki jomposakaa-vaitari kipatsiki. Ishimorepaantevaitakaari, jatsikaikivaita, ikisotakairi. Nokantavetakari piyotaane irovvisaakotainari, te irimateri.” ¹⁹ Jakanake Jesús, ikanta nake: “Tetya pinkempisantaiyeni eeroka. ¿Tsikapaitema piyote? Pamakeri jaka eentsi.” ²⁰ Jamaitapaakeneri. Ikanta peyari iñaapaakerira Jesús, jompetatakanakeri shintsiini eentsika, tyaanake, ipinaavaita kipatsiki, ishimorepaantevaitanake. ²¹ Josampitanakeri Jesús iriri eentsi, ikantziri: “¿Tsikapaitema jetantanakeri peentsite?” Ikantzi: “Ari ikantzita ovakera jeentsitapaake. ²² Itaakaavaivetakari paampariki, ipiinkavaitzi eejatzi jiñaaki, ikovi irovamayerimi. Kantatsirika pineshinonkatyaana, pimatero.” ²³ Ikantziri Jesús: “¿Opaitama pikantantarori ‘Kantatsirika...?’ Aririka pinkempisantanai, aritake omatakya maaroni.” ²⁴ Ipoña ikaimanake shintsiini iriri eentsi, ikantanake: “Kempisantavetachana, terika nokempisantalaperotzi, pinkempisantakaaperotaina eeroka.” ²⁵ Eekerora iñaatzi Jesús

ipokaiyapaakeni atziri, ikisathanakeri peyari, ikantanakeri: “Pintainaryee-yaari eentsi, eerora pipiyashitaari eejatzi.” ²⁶ Ikaimanake shintsini peyari. Ikamanatakaanakeri eentsika. Osheki kantanaintsiri: “Kamake eentsika.” ²⁷ Ipoña jakathavakotanakeri Jesús, jovatziyakeri. Añaanai. ²⁸ Ikanta ikyaa-paakera Jesús pankotsi, ari josampitakeriri iriyotaane apaniroini, ikantziri: “¿Ipaitaka kaari nomatantari naaka novavisaakoteri?” ²⁹ Ikantzi Jesús: “Imaperotatya ishintsitzi irika peyari, okovitya aakovenyaaro amane, antzi-ventyaari eejatzi.”

Japiitairo Jesús ikamantakota inkamimotante

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Ipoña jovaanaa Jesús, ikenayetanai Galilea-ki. Tera inkove inkemakoteri atziriite. ³¹ Tema jiyotaayetatziiri iriyotaane, ikantayetziri: “Irootaintsira iraakaantaiteri Itomi Atziri, irovaiteri. Avisavetakya, mava kitaite, aritake irañagai eejatzi.” ³² Iro kantamaitachari te iriyotaiyavakeroni okaratzi ikamantavetariri. Tekatsi kovatsine irosampiteri.

Tsika itzimi iriiperotatsiri

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Areetaiyaani Capernaum-ki. Ikanta isaikaiyapainira pankotsi, josampi-takeri Jesús, ikantziri: “¿Opaitaka pikantavakaari inkaaranki avotsiki?” ³⁴ Ari imairetaiyakeni irirori. Tema ikantavakaamentatyaaro inkaaranki avotsiki tsikarika itzimi iriiperotatsiri. ³⁵ Saikanake Jesús, japatotakeri 12 iriyotane, ikantziri: “Aririka pinkove piriiperote, poshiyakotyaari ikanta otzikataari, te ipinkathariventantzi irirori.” ³⁶ Jamake aparoni eentsi isaikaiyakenira, ithomaakeri, ikantzi: ³⁷ “Inkarate paityiirori novairo ikempisantaana, impoña iraakameethatairi aparoni kempitariri irika eentsi, naakara jaakameethatake. Ari okempitari eejatzi, aririka paakameethatakena naaka, kempiperovaitaka iri paapatziyanaa itzimi otyaantakenari jaka.”

Ari akaratziri kaari kisaneentairi

(Lc. 9.49-50)

³⁸ Ari ikantanake Juan: “Iyotaanarí, noñaake chapinki aparoni atziri paityiirori pivairo, jovavisaakotzimaitari jaakiri peyari. Tera añeeri ankarateri jaka, novashaantakaakeri.” ³⁹ Ikantzi Jesús: “Eero povashaan-takairimi. Tema ikaratzi tasonkaventantatsiri ipaityiirora novairo, eerora ikishimataana osamaniityaake. ⁴⁰ Tema ari akaratziri itzimi kaari kisaneen-taine. ⁴¹ Aririka inkaminthagaitemi impaiyeetero novairo, inkantaite: ‘Nompakoteri jiña jashitaari Cristo.’ Iriira impinaitairi apaata. Omaperora.”

Eero pantakaantziro kaariperori

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² “Tsikarika itzimi antakaakerine kaariperori aparoni eentsi aventaanari, oshiyakariri irika jaka, ari irovasankitaayeetairi. Iro kameethatatsimi inthayeeteneri mapi ikentsiki, iroviinkaitakeri inkaareki. ⁴³ Iroorika pako pantapiintantyaami kaariperori, povashaantero onkantya pavisa-kotantaiyaari, pinkempitakaantero pinthatzinkatyeeromi pako. Irojatz

piyaaponthokitantaiyaari inkiteki. Tema te apantyaaro otzimaveta apite pako ompoña piñagairoya apaata irookaitaimi sarinkaveniki tsika pinkantaita-tyeeni pintagaiya, ⁴⁴tsika janta te inkaamanetapai chovitsi, tsika te intsi-vakanetapai paampari. ⁴⁵Iroorika piitzi pantapiintantyaami kaariperori, povashaantero onkantya pavisakotantaiyaari, pinkempitakaantero pintha-tzinkatyeeromi piitzi. Irojatzí piyaaponthokitantaiyaari inkiteki. Tema te apantyaaro otzimaveta apite piitzi ompoña piñagairoya apaata irookaitaimi sarinkaveniki tsika pinkantaita-tyeeni pintagaiya, ⁴⁶tsika te janta inkaama-netapai chovitsi, tsika te intsi-vakanetapai paampari eejatzí. ⁴⁷Iroorika poki pantapiintantyaami kaariperori, povashaantero onkantya pavisakotantai-yaari, pinkempitakaantero pinkithoryaatyeeromi poki. Irojatzí piyaapityaa-kitantaiyaari inkiteki. Tema te apantyaaro otzimaveta apite poki ompoña piñagairoya apaata irookaitaimi sarinkaveniki tsika pinkantaita-tyeeni pintagaiya, ⁴⁸tsika te janta inkaamanetai chovitsi, tsika te intsi-vakanetai paampari eejatzí. ⁴⁹Tema paamparikira iriñaantayeetyaami maaroni, inkem-pitakaanaitemiro eejatzí okanta katyori. ⁵⁰Kameetha okanta tzivi okatyotzi, aririka inkonovaitero tsika ompaitya, eero apantaaro inkatyokantaityaaro. Ari pinkantanaiyaari eeroka ontzimatye pinkempitakotaityaaro tziviperori, paapatziyavakaiya, tema te apantaro pintzimaventavakaiya.”

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: te apantyaaro pookero piina

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 ¹Ikanta jovaanaa Jesús iriyaatero Judea, ikenanakero intatsikero Jordán. Japatotzimentavaari osheki atziri. Jetapaaro jiyotaayetapairi ikempitapiintzirora.

²Ari ipokakeri Fariseo, josampitapaakeri Jesús ikovi inkompitakaiyaarimi, ikantapaakeri: “¿Shinetaantsitatsima aparoni atziri irookero iina?” ³Jakanake Jesús, ikantanakeri: “¿Opaitama ikantakaantziri Moisés-ni?” ⁴Ikantaiyini irirori: “Ishinetakaantziro Moisés-ni ookero aina aririka impayeetairo tsika osankinatakota ookavakaantsi.” ⁵Ari jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Okantakaantziro te pinkempisantanete, irootake ishinetantakamirori iroka. ⁶Tema pairani etantanakari jovetsikantzi Pava, jovetsikakeri shirampari, jovetsikitakaro eejatzí tsinane. ⁷Iro jookantariri shirampari ashitariri, onkantya iraatyaari iina, ⁸aparoni ikantanaa jaavakaanaara. Tera apite atziri inkaranai, aparo jinanaatzi. ⁹Irootakera eero okantanta intsiparyee-yaaro shirampari itsipataakaakariri Pava.”

¹⁰Ikanta isaikaiyini pankotsiki, josampitairi iriyotaane okaratzi ikantakeri, ¹¹ikantanake Jesús: “Tsikarika itzimi ookerone iina, aririka iragai pashine tsinane, jimayempiventakero etavetarori. ¹²Ari okempita tsinane aririka ookeri oime, agairika pashine shirampari, omayempitake eejatzí.”

Itasonkaventziri Jesús eentsipayeeni

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³Ari jamaitakeneri Jesús eentsipayeeni, ikovaitzi irantantavakyaari kapicheeni irako. Ikanta iriyotaane Jesús ikisathatavakeri amayetziriri eentsi. ¹⁴Te onimotanakeri Jesús iñaakerira, ikantziri: “Pishineteri eentsipa-yeeni impokashitenaata. Eero pithañaana. Maaroni kempitaiyaarine irirori,

iriitake ñagairone ipinkathariventantzi Pava. ¹⁵ Omapero, eerorika iñaapin-kathaitziri Pava inkempitakoityaari ikantara eentsipayeeni, eerora iñeetairo ipinkatharitai.” ¹⁶ Ithomaavakeri eentsipayeeni, jotzimikapatziioteyakeri, itasonkaventayetakerira.

Evankari ashaarantachari

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Iro iravisantanaiyaarimi Jesús, ishiyashitakari aparoni evankari, jotyee-rovashitapaakari, josampitapaakeri: “Kameethari Iyotaantanerí, ¿opaita nantairi noñaantaiaarori añaantarentsi kantaitaachanerí?” ¹⁸ Ari jakanakeri Jesús, ikantziri: “¿Opaitama pikantantanari: ‘Kameethari pinatzi?’ Apanirora ikantakaaro Pava ikameethatzi, tekatsi pashine.” ¹⁹ Aritakema piyotakotakero Ikantakaantaitziri: Eero povantzi, eero pimayempitzi, eero pikoshitzi, eero pithaiyakotanta, eero pamatavitantzi, piñaapinkathateri ashitamiri.” ²⁰ Jakanake irirori, ikantzi: “Iyotaantanerí, nothotyaakero maaroni irojatzi netanakaro pairani eeniro neentsitapaakeeni.” ²¹ Ipoña Jesús jamenanakeri, jetakotanakeri, ikantziri: “Tzimatsi aparoni kovityaapainchari kaari pantzi. Piyaataate pipankoki, pimpimantero maaroni pashitari, pimpashiyetyaari ashinonkaachari. Tema ari piñagairo panintagaiya inkiteki. Pimpokera, poyaatena.” ²² Ikanta ikemavakera, okantzimoneentanakeri. Ovashire ikanta ipiyanaa, tema ashaarantzinkari inatzi.

²³ Ipoña Jesús, jamenanake maaroni inampinaki, ikantziri iriyotaane: “¡Osheki opomerentsita iriyaatai ashaarantzinkari ipinkathariventantzi Pava!” ²⁴ Jiyokitziitanake iriyotaane ikemakerira ikantakeri. Ipoña japiitanakero ikantzi: “Notomiite. ¡Osheki ompomerentsitzimotyaari iriyaatai tsika ipinkathariventantzi Pava aventuraori irashaakaro!” ²⁵ Tema eero okantzi inkye piratsi camello imoroki kithapi, iro ovatsipero opomerentsita inkye ashaarantzinkari tsika ipinkatharitziri Pava.” ²⁶ Eekero jiyokitziitanakitzi iriyotaane, ikantashireyetanake: “¿Tsikama impaityaaka avisakoshiretaatsine?” ²⁷ Jamenanakeri Jesús, ikantziri: “Eerora imatziro apaniro atziri, iriitakera Pava matakayerine. Tema tekatsi pomerentsitzimotyaarine irirori.” ²⁸ Ipoña ikantanake Pedro: “Jirikatakena maaroni nokarataiyakeni, nookayetanakero okaratzi tzimimoyetanari, noyaataiyakemi.” ²⁹ Jakanake Jesús, ikantanakeri: “Omaperotatya, tzimatsirika kempisantanairori Kameethari Ñaantsi, kaman-takoyetanairori eejatzi, ari okanta jookayetananakarori inampi, irirentzi, iritsiro, ashitariri, iina, ireentsite, irovane, ³⁰ iriitake ñagairone impairi Pava osheki. Osheki onkarate pankotsi, irirentzi, iritsiro, ashitariri, ireentsite, irovane. Onkantavetakya osheki inkisaneentavaitaiteri, tema eero osamani onkantya iri ñeero añaantarentsi kantaitaachanerí. ³¹ Tema tzimayetatsi etayetarori iroñaaka, iri ñeeroni irimpoiyeai. Tzimayetatsi eejatzi impoiye-tatsi iroñaaka, iri ñeeroni iretayetaiaaro.”

Japiitairo ikamantakota Jesús irovamagaiteri

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Ikanta itonkaiyini ipampithatziro avotsi jiyaatziro Jerusalén-ki. Iriitake eevatatsi Jesús janiitaiyinira. Ipampoyaaminthataiyakerini iriyotaane, tharovashire ikantaiyani joyaatzi. Ipoña japiitakero Jesús japatotziri 12

iriyotaane, inkamanteri onkarate avishimoterine, ikantakeri: ³³“Aatatziira Jerusalén-ki. Arira irayeeteri Itomi Atziri irakaanteri ijevere omperatasorentsitaari intsipatakyaari iyotzinkariite, iriyakoventeri irovaiteri, impoña irayeetanakeri atziriki kaari asheninkata, ³⁴irishirontzimentavaitaityaari, impasavaitaite, inchoontavaitaite, irovaitakeri. Iro avisavetakya mava kitaite, ari irañagai eejatzi.”

Ikoviri Jacobo itsipatari Juan

(Mt. 20.20-28)

³⁵Ikanta Jacobo itsipatakari Juan, itomipayeeni Zebedeo, jontsitoka-paakari okarikiini Jesús, ikantakeri: “Iyotaantaneri, nokovi pantainaro nonkampitemiri.” ³⁶Josampitanakeri irirori: “¿Ipaitama pikoviri nantemiri?” ³⁷Ikantaiyini: “Tema irootaintsi pimpinkathariventante, pishinetena nosaikanampitemi pakojanoriki nontsipatyaami ampinkathariventante.” ³⁸Ikantanakeri Jesús: “Tera piyotero opaita pikampitanari. Osheki nonkemaantsityaari naaka. ¿Arima pamavetakero eeroka pinkemaantsitya osheki? ¿Arima pinkempitakyaana nonkame naaka?” ³⁹Ikantaiyini irirori: “Aritake nomatakero.” Ikantzi Jesús: “Omapero, irootaintsira pimatero onkarate nonkemaantsityaari, ⁴⁰irooma pisaikanampitena nakojanoriki pintsipatyaana ampinkathariventante, eero okantzi naaka noshinetaimiro, irashira tsika itzimi ikashiyakaayeetzitakari.” ⁴¹Ikanta ikemaityakera pashine iriyotaane, ikisanakeri Jacobo eejatzi Juan. ⁴²Ipoña japatotanairi eejatzi, ikantziri: “Piyotaiyini eeroka tsika ikanta pinkathariyetatsiri jaka, jomperanata. Ari ikempitari eejatzi iriiperoyetatsiri inaapinkathayeetziri irirori. ⁴³Irooma eerokaite, aririka pinkove piriiperote, iri pinkempitakotya ikantara otzikataari. ⁴⁴Iroorika pinkove pijevatakaante, iri pinkempitakotya ikantara omperataari. ⁴⁵Tera iro impokantyaari Itomi Atziri iromperatantya, aña iro ipokantakari inkempitakotyaari otzikataari irojatzi inkamimentantakyaari, iri pinakoventantatsine, irovatsinaryaakoventairi maaroni.”

Jamenakagaitairi kameetha Bartimeo

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶Ikanta jareetaka Jesús nampitsiki Jericó. Ipoña jovaanaa itsipata-naari iriyotaane eejatzi ikaratzi apatotzimentakariri. Okanta avotsinampikira, inaapaakeri atziri paitachari Bartimeo, itomi Timeo, ikovakoyetantzi impashiyeetyaari. ⁴⁷Ikanta ikemake irirori, iriitake Jesús poñaachari Nazaret, ikaimakotavakeri, ikantziri: “¿Jesús, icharinentari David-ni, pineshinonkataina!” ⁴⁸Ikisathaveetanakari irimairetantyaari, eekero ikaimanakitzi shintsiiini: “¿Icharinentari David-ni, pineshinonkataina!” ⁴⁹Katziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pinkaimenari.” Ari ikaimaitakeri ikantaitziri: “Pinkatziye, ikaimatziimi, thaamenta pinkantanakya.” ⁵⁰Jookanakero iveviryakoro, katzianaka, ishiyashitapaakari Jesús. ⁵¹Josampitavakeri, ikantziri:

i 10.38 Iro ikantakotzi Jesús jaka: “¿Arima pimatakero eeroka pirero kepishaari onkarate nireri naaka? ¿Arima pinkempitakyaana iroviinkaataitena naaka?” j 10.39 Iro ikantakotzi Jesús: “Omapero, aritake pimatakero pirero nireri naaka, aritake pinkempitakyaana iroviinkaataitena naaka.”

“¿Opaitama pikovakotanari? ¿Tsika nonkantaimika?” Jakanake irirori, ikantzi: “Iyotaantaneri, nokovi namenavaítai kameetha.” ⁵²Ikantanake Jesús: “Kantatsi piyaatai, ovashinchagaimi paventaanara.” Apathakero jamenanai kameetha, joyaatanakeri Jesús.

Areetaa Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 ¹Irootzimatake irareetya Jesús Jerusalén, joveraaka osaiki nampitsi Betfagé ipoña Betania, omontenampitakaro otzishi Olivos. Ari jotyaaantakeri apite iriyotaane, ²ikantakeri: “Piyaate nampitsiki amontetakari. Arira piñaapaake aparoni evonkiri burro inthatakotya, tekera ikyaakoitariita. Pintharyaakoteri, pamakenari. ³Aririka ikantaitavakemi: ‘¿Pinkanterika pithataryaakotantariri burro?’ Pinkantanakeri eeroka: ‘Ikova-tziiri Pinkathari. Ari iroi piyeemiri eejatzi.’ ” ⁴Jataiyakeni, iñaapaakeri ithatakotaka evonkiri burro pankotsinampiki. Ithataryaakotapaakeri. ⁵Tzimatsiya atziri ñaavakeriri, ikaimakotakeri: “¿Pinkanterika pithataryaakotantariri burro?” ⁶Ikantanakeri irirori okaratzi ikantavakeriri Jesús. Ishineetakeri iraanakeri burro. ⁷Jamaitakeri Jesús. Jovaitakeri manthakintsi imitzikaraki burro, ikyaakotanakari Jesús. ⁸Tzimatsi omaronkashitakeriri manthakintsi, pashine chekanaintsi inhashi iromaronkero eejatzi onkantya ovaneenkantantyaari tsika ikenanakera. ⁹Atziripayeeni eevataintsiri, ikaratzi oyaatakeriri itaapiiki eejatzi, ikaimaiyini, ikantaiyini:

¡Kaakitataike añaapinkatharevé!

Tasonkaventaari inatzi, tema Pinkathari apaitziri otyaantakeriri.

¹⁰Aakameethatairi impoyaatyaarine acharine David-ni.

¡Kaakitataike Avinkathariteperotyaari!

¹¹Areetapaaka Jesús Jerusalén-ki, kyaapaake tasorentsipankoki, jamenayetaapaakero maaroni. Tema aritakera sheetyaanake, piyanaka Betania-ki itsipatanaaari 12 iriyotaane.

Jiyakatziro Jesús pankirentsi kaari kithotatsi

(Mt. 21.18-19)

¹²Okanta okitaitamanai, piyaa Jesús ipoñagaaro Betania, itashaapaake niyanki avotsi. ¹³Jamenake jantó iñaake okatziya pankirentsi, ovaneenka okanta oshi. Jiyaatashitanakero, iramene tzimatsirika okitho. Tekatsimaita, iyoshiita oshi, tema tekera onkithopaitetai.* ¹⁴Jiyakatanakero pankirentsi, ikantzi: “Ari pashi povaatyeeero eero pikithotai.” Ikemaiyakerini maaroni iriyotaane.

Jomishitoviri Jesús pimantayetatsiri tasorentsipankoki

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵Ikanta jareetaiyapaani Jerusalén-ki. Kyaapaake Jesús osaikira tasorentsipanko, jomishitovapaakeri pimantayetatsiri eejatzi ikaratzi amanantayetatsiri. Jotatsinkayetapaakero jovayeetziri kireeki, ari ikempitaakero eejatzi tsika jovayeetziri shiro. ¹⁶Tera ishinetanai aparoni iravisakayero

k 11.13 Kantakotachari jaka “pankirentsi,” irojatzira ipaiyeetzitari “higuera.”

irovaakaro osaikira tasorentsipanko. ¹⁷Ipoña jiyotaantanake, ikantzi: “Pairani josankinaitakero, kantatsiri: ‘Nopanko onatzi iroka, ari iramanapiintenari poñaayetachari maaroni nampitsi.’ Iro kantamaitacha eerokapayeeni pamatavitantapiintake janta pipimantayetzira, pikempitakaantakero koshintzipanko.” ¹⁸Ikanta ikemaiyakeni iyotzinkariite, itsipatakari ijeware omperatasorentsitaari, jamenaiyakero tsika inkenakairo irovamaakaanteri. Iro kantamaitacha itharovakaayetakari Jesús, tema osheki pampoyaakeriri iñiirira kameetha okanta jiyotaantayetziri. ¹⁹Tema aritakera sheetyaake, piyanaa Jesús.

Sampishitanake pankirentsi jiyakatakeri

(Mt. 21.19-22)

²⁰Ikanta ikenamanai osaiki pankirentsi, iñaatziro sampishitanake, kamanake maaroni oparitha. ²¹Ikinkishiryaanaairo Pedro jiyakatakero chapinki Jesús. Ikantziri: “Iyotaanarí, pamenero pankirentsi piyakatanakeri, sampishitanake.” ²²Jakanake Jesús, ikantzi: “Paventaiyaari eeroka Pava. ²³Tema aririkami pinkovakoterimi Pava iroshirinkeromi otzishi irookero inkaareki, eerorika pikisoshiryaavaitanake, iri paventaanakya, aritake irimatakemiro. Omaperora. ²⁴Iroora nokantantamirori iroka, tema aririka pamaneri Pava pinkampiteri tsika ompaitya, paventaanakyaaririka, aritake irimatakemiro pikovakotziriri. ²⁵Aririka pamaneri Pava, pimpeyakotairo kaari onimotemine jantzimotaitzimiri eeroka, onantyaari Ashitairi inkitesatzi impeyakotaimi eeroka pikenakaashitakari. ²⁶Eerorika pipeyakotairo jantzimotaitzimiri eeroka kaari onimotemine, arira inkempityaari eejatzi Ashitairi Inkitesatzi, eero ipeyakotzitaami eeroka pantakero kaariperori.”

Ishintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷Ikanta jareetaiyapaani Jerusalén-ki, aniivaitapai Jesús tasorentsipankoki. Ipokashitapaakeri ijeware omperatasorentsitaari, itsipatakari iyotzinkariite, ipokake eejatzi antarikonaite. ²⁸Josampitapaakeri, ikantziri: “¿Niinkama otyaantakemiri poñaakantero pishintsinka?” ²⁹Ari jakanake Jesús, ikantanakeri: “Tzimatsi eejatzi naaka nosampitemiri, aririka pakakena ari nonkamantakemiro niinka otyaantakenari. ³⁰Tema joviinkaantantake Juan-ni, ¿Niinkama otyaantakeriri? ¿Pavama? ¿Atzirima?. Pakaiyenitya.” ³¹Ipoña ikantavakaanaka: “Aririka ankantakeri Pava otyaantziri, ari inkantanakai: ‘¿Opaitakaya kaari pikempisantantari?’ ³²Aririka ankante: ‘atziri otyaantakeri,’ ari inkisanakai atziripayeeni. Tema ikantaiyini atzirite, omaperora kamantantaneri inatzi Juan-ni.” ³³Ari jakaiyanakeni, ikantaiyini: “Te niyotero.” Ikantzitanaka eejatzi Jesús: “Ari nokempita naaka, eero nokantzimiro niinka otyaantakenari.”

Kaariperoshireri antavairentzi

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12 ¹Ari jetanaaro Jesús joshiyakaaventziro okaratzi jiyotaantayetziri, ikantzi: “Ipankitake aparoni shirampari chochokimashi, jotantakotakero, jovetsikanontakero iroveronta apaata ovaaki, jovetsikake

pankoshetantsi inkene iramenakoitero pankirentsimashi. Ipoña jamenake amenerone ivankiremashi, jatake irirori intaina. ²Okanta irakapaitetake ivankire, jot yaantavetaa iromperatane iragaatemi okithoki. ³Ikanta iñaavakeri antavairentzi, jaavakeri ipasavaitavakeri, joipiyeeeri tekatsi iraanai. ⁴Jotyaantzitaveta eejatzi pashine iromperatane. Itsitokainavai-takeri, ikaviyavaitakeri, joipiyakeri. ⁵Jotyaantake eejatzi pashine, jovai-takeri. Osheki ikaratzi jotyaantavetaka, tzimayetatsi ipasavaitakeri, jovaitakeri pashinepayeeni. ⁶Aparoni ikantapaaka itomi irirori, jetakokipe-rotari, jotyaantakeri, ikantashiretzi: ‘Irikarika notomi naaka ari iñaapinka-thaitakeri.’ ⁷Iro kantamaitacha irikapayeeni amenirori pankirentsimashi, ikantavakaa: ‘Jirikataa ashitaiyaarone apaata pankirentsimashi. Thame ovamayeri, ayeroota aaka.’ ⁸Jaavakeri, jovakeri. Jookakeri othapikitapaaka pankirentsimashi. ⁹¿Ipaitama iranteri ashitarori pankirentsimashi? ¿Tema ari impokanake irirori, irovakeri aamaventavetarori ivankiremashi, iramenanai pashine? ¹⁰¿Tema piñaanatero osankinarentsi? Kantatsiri:

Imanintavetakaro mapi ovetsikirori pankotsi.

Iro kantamaitacha jovatziyeetairo mapi pankotsinampiki,
ikempitakagaitaaro iroorikami tzinkamintsi.

¹¹Iriitakera Avinkatharite Pava ovairori onampinaki.

Irootakera apampoyaaminthatantakariri.”

¹²Ari ikovavetaiyanakani iraakaantanakerimi Jesus, jiyotavakero iriitake iñaaventakotziri. Te onkante, tema itharovakaayetatyari atziri piyotzimen-takariri. Jovashaantanakeri, jiyaapithatairi.

Kameethama impinayeeteri pinkathari

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³Ipoña jotyaantaitake Fariseo itsipatakari ikaratzi aapatziyayetariri Herodes, ikovaiyaveta inkompitakaiyaarimi Jesús. ¹⁴Ikanta jareetaiyakani, ikantapaakeri: “Iyotaantanerí, okaratzi piñaanetari eeroka iroopero onatzi, kaarira inintakaantashitari atziri. Piyotaantziro eeroka kyaaryooperoini inintakaantziri Pava. ¿Okameethatzima amperi kireeki ikovakotakaantane Pinkathari César?” ¹⁵Jiyotakotakeri Jesús, ikovatzi iramataviterimi ikaratzi osampitakeriri, ikantanakeri: “¿Ipaitama piñaantantanari? Pamakenari kireeki, namenavakeriita.” ¹⁶Jamaitapaakeneri. Ikantzi Jesús: “¿Ipaitama ashitarori iroshiyakaaro jaka? ¿Ipaitama ashitarori ivairo?” Ikantaiyini irirori: “Irashi César.” ¹⁷Ikantanake Jesús: “Tema iri César ashitari, pantan-tyaaniri okaratzi ikovakayimiri pimpinateri. Irooma maaroni okaratzi jashitari Pava, pantantyaaniri ikovakaayetzimiri irirori.” Iyokitzi ikantaiya-nakani ipampoyaanakari Jesús.

Josampitakoventaitziro aririka irañagai kamayetaintsiri

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸Ipoña ipokaiyakeni Saduceo iriñeeri Jesús. Iriitake Saduceo kantayeta-tsiri eero jañagai kamayetaintsiri. Josampitapaakeri: ¹⁹“Iyotaantanerí, josankinatake pairani Moisés-ni, kantatsiri:

Aririka inkame aparoni shirampari, irookaventanairo iina. Eerorika jovaiyantakairo, okameethatzi iinantaiaaaro irirentzi. Aririka

ovaiyantai tsinane, kempivaitanaa iririkami ashityaarine oime kamaintsiri.

²⁰Thame ankantavake: Tzimatsi 7 shirampari, irirentzi jinaiyatziini. Etarori itzimi jaavetaka iina, tekera osamanite, kamake, te irovaiyantakaanakero iina. ²¹Ipoña jaavetaaro pashine irirentzi apitetatsiri itzimi. Ari ikempitakari irirori, kamake, te irovaiyantakairo. Ipoñaavetapaaka mavatatsiri itzimi, eejatzi ikempitakari irirori. ²²Ari ikantakari maaroni ikarataiyinira 7 irirentzi. Tekatsi aparoni ovaiyantakairone. Okanta osamanitake kamai eejatzi iroori tsinane. ²³Aririkami irañaayetaimi apaata ikamayevetakara, zitizimikama oimentaperotari tsinaneka? Tema maaroni ikaratzira 7 jiinantavetakaro.”

²⁴Jakanakeri Jesús, ikantziri: “¿Opaitama kaari pikemathatantaro osankinarentsi? ¿Opaitama kaari piyotakotantaaro ishintsinka Pava? ²⁵Tema aririka irañaayetai apaata kamayetaintsiri, eero itzimapai aavakaayetachaneri. Inkempitapaiyaari maninkariite saikayetatsiri inkiteki. ²⁶Irooma okantakota irañaayetai kamayetaintsiri, ¿tema piñaanatero irosankinare Moisés-ni tsika ikanta Pava iñaanatantakariri otaara kitocheemaishi? Ikantakeri:

Moisés, Naaka Pava, iñaapinkathatziri Abraham, Isaac, eejatzi Jacob.

²⁷Ari ayotziri, añaayetatsi irirori, tema te imatziro kaminkari iriñaapinkathateri Pava, intaani añaayetatsiri. ¿Ñakero? Pikenakaashitakaro eeroka.”

Iñaaventakoitziro ikovakaaperotairi Pava

(Mt. 22.34-40)

²⁸Ari ipokapaake aparoni iyotzinkari, ikemapaakeri iñaanatavakaa. Iyotapaake kameetha Jesús jiyotaakeri Saduceo, josampitapaakeri irirori: “¿Otzimikama etarori okovaperota Ikantakaantaitane?” ²⁹Jakanake Jesús, ikantzi: “Jiroka kovaperotachari, okantzi:

Pinkeme Israel-mirinkaite, irika Avinkatharite Pava, Pinkathari apaniro ikanta irirori.

³⁰Petakoperotaiyaari, petakoshiretaiyaari, petakoshintsitaiyaari, pampithashire povairi eejatzi.

Iroora kovaperotachari Ikantakaantaitane. ³¹Ari okempitaro apitetanaintsiri, okantzi:

Petakotaiyaari pisheninka, pinkempitakaantairi pikaminthairo pivatha eeroka.

Tekatsira pashine Ikantakaantaitane anayirori irokapayeeni.” ³²Ikantanake iyotzinkariite: “Kameethatake, Iyotaantanerí, omaperotatya pikantakeri: Aparoni inatzi Pava tekatsi pashine. ³³Osheki okameethatake etakoperotaiyaari, etakoshiretaiyaari, etakoshintsitaiyaari, pampithashire ovanairi. Eejatzi ankempitavakaanaiya aaka, etakotavakagaiya. Iroora ikovakaaperotairi Pava, anayiro ipometayeetziniri, maaroni jashitakaayeetariri Pava.”

³⁴Ikanta Jesús, iñaakeri kameetha okaratzi ikantakeri, ikantanakeri: “Irootaintsimi piñeero piñaapinkathatairi Pava, onantyaari impinkathariventaimi irirori.” Tekatsira kovanaatsine irosampitanairi Jesús.

¿Ipaita charinentariri Cristo?

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Ipoña jiyotaantake Jesús tasorentsipankoki, ikantzi: “¿Opaitama pikin-kishiretari eeroka, aririka pinkemeri iyotzinkariite, ikantzi irirori: ‘Irika Cristo-tatsine icharinera irinatye David-ni?’ ³⁶ Tema Tasorentsinkantsi ñaavaaitakaakeri pairani David-ni, ikantake:

Íñaavaaitake Pinkathari, ikantavairi novinkatharite:

Pisaikapai nakojanoriki, ampinkathariventante,

Irojatzí apaata novasankitaantaiyaariri kisaneentayetakemiri, ari pimakoryaakiitantaiaariri.

³⁷ Aña ikantzitaita David-ni irirori: ‘Novinkatharite inatzi Cristo.’ ¿Tsikama inkene incharinentyaari?’ Ikanta maaroni atziri piyotainchari, onimoye-takeri ikemiri ikantayetziri Jesús.

Íñaaventakoitziri iyotzinkariite

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ipoña ikantake eejatzí Jesús: “Paamaiyaari iyotzinkariite. Osheki inevetaro irovaneenkatzitziya, ishаметakaayero iithaarethanthanaa. Ikovi ñaapinkatha irovethatapiintaiyaari iriñeeteririka. ³⁹ Aririka iriyaate pankotsiki japato-tapiintaita, ikovapiintzi irosatekakya niyankineki. Ari ikempitari aririka irovaiaani isheninka, ikovapiintzi irosatekya. ⁴⁰ Jampoyetaro eejatzí kamai-metzinkaro jashiyetaro opanko. Iro josamaninkayetantarori jamanayetapiintzi eero jiyotantaitari. Iro kantamaitacha antarora irovasankitaayeetairi.”

Ashinonkainkaro tsinane

(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Ikanta Jesús isaikimotapaakero jovayeetapiintziri kireeki, jamenamintha-tziri oteyetziriri iireekite. Ipokaiyakeni ashaarantzinkari iroteperoyete irirori iireekite. ⁴² Ipoña opokapaake tsinane kamaimetzinkaro, ashinonkainkaro onatzi, otetapaake iroori apimentyakiteeni kireeki, tekatsi antetachane iramanantaitantyaari. ⁴³ Iktanakeri Jesús iriyotaane: “Anaantake iroka tsinane, anaakeri ikaratzi oteyevetainchari. Omaperora. ⁴⁴ Tema ikaratzi oteyevetainchari osheki, jotetashitakari tzimakaantatsiri iireekite. Irooma iroka ashinonkainkaro, apintziryaakeri otetakeri oireekite amanantantyaarimi okovayetziri.”

Íñaaventakotziro Jesús omporoke tasorentsipanko

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

13 ¹ Ikanta ishitoanai Jesús tasorentsipankoki, ikantzi aparani iriyotaane: “Iyotaanarí, pamenerotya mapi jovetsikantayeetarori, antaro onayetzi, ovaneenkavaitaka pankotsi.” ² Ikantzi Jesús: “Maaroni pankotsi okaratzi piñiirika, irootaintsira imporokaiteero, eero inagaitairo peviryayetachari mapi.”

Iriñeeteri aririka onthonkimataiya

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Ipoña itonkaanake otzishiki Olivos, jimontetapaakaro tasorentsipanko. Ari isaikapaae Jesús. Ikanta Pedro, Juan, Jacobo ipoña Andrés, josampitakeri

jantyaatziini, ikantziri: ⁴“Pinkamantena: ¿Tsikapaitema omatya pikan-takeri? Aririka omonkaratzimatakya, ¿tsika onkantyaaka niyotantyaari?”
⁵Ari jakanake Jesús ikantzi: “Paamaventya jamataviitzimikari. ⁶Tema osheki kovatsine iramatavitemi apaata, impairyapaakena, inkante: ‘Cristo nonatzi naaka.’ ⁷Ari pinkemakotakero ovayiritaantsi, paamaiya omintharovashire-tzimikari, tema ontzimatyé omonkarayetya irokapayeeni, tekera omonka-ratyaaata onthonkantaiyaari maaroni. ⁸Irantaminthataavakaayetya maaroni nampitsiki inkarate iromityaantayeteri pinkathariyetatsiri. Iriñeetero osheki onikayetya, iriñeetero eejatzi osheki intashaaneentayeete. Irootakera etana-kyaarone inkemaantsiyeetyaaro irokapayeeni.

⁹Ontzimatyeeera paamaayetya. Tema iraakaantaitatyeeemi jevaripayeeniki impasनावaitaitemi pankotsiki papatotapiinta. Impoña iraaeyetanakemi isaikayetzira pinkatharijanorensi okantakaantzirora paventaana, ari piñaaventayetainari janta. ¹⁰Iro kovaperotacha iretyaaro atziripayeeni inkemako-tairo Kameethari Ñaantsi maaroni nampitsiki. ¹¹Aririka iraaeyetanakemi, eero pikantashiretzi: ‘¿Opaitama nonkanteriri?’ Tema Tasorensinkantsi iyotakaimirone opaita pinkanteri, tera eeroka ñaavaitashitachane. ¹²Ari iriñeetake aakaanterine irirentzi irovamaakaanterine. Piñe aakaanterine itomi. Piñe ovamaakaanterine ashitariri ikisaneentanakeri. ¹³Oshekira piñeero inkisaneentaitemi okantakaantziro pipairyana pikempisantaanara naaka, iro kantamaitacha aririka pinkantaitanakityeero paventaiyaana, aritake novavisaakotaimi.

¹⁴Aririka piñaakeri ipaitayeetziri ‘Pinkaari Aperotantaneri’ isaikapaake tsika te inintakaitziri, inkarate nampitaiyaarone apaata jaka Judea-ki, ontzi-matyeeera ishiyayetai tonkaari otzishiki. Tema iro iñaaventakeri pairani kamantaneri Daniel-ni.” (Maaroni ñaanayetairone iroka, okovaperota inkemathatairo.) ¹⁵“Pisaikirika jakakiroki pipanko, ari pimpoña pishiyana-ke, eerora pikyaapanaatzi paapanaate tsika ompaitya. ¹⁶Povanekirika pisaik-ke, eero paapanaatziro piithaare. ¹⁷¡Inkantamacheetero apaata onkarate thomonteyetatsine, eejatzi onkarate tziyayetatsine eentsite eeniro ithotzi!
¹⁸Pamaneri Pava, onkantya aririka pishiyayetake, eero omonhaantami kyaarontsi. ¹⁹Tema antaro iriñeetero irashinonkaitya apaata. Pairani ovakera jovetsikayeetakero kipatsi, irojatzi iroñaaka, tera iriñeetero kempityaarone iroka ashinonkaantsi. Eero apiita iriñeetairo eejatzi kempityaarone. ²⁰Eeromi ishintsitake Avinkatharite joimairentziro ashinonkaantsi, tekatsi avisakotaa-tsinemi. Ikamintha intzimayetai jiyoshiiyetairi irirori, aventayetaiyaarine, irootakera joimairentantakarori ashinonkaantsi. ²¹Aririka pinkeme inkantaitemi: ‘Jirika Cristo.’ Pashine kantemine: ‘Jirinta Cristo,’ eerora pikempisan-tziri. ²²Tema impokayetapaake kempitakotyaarine Cristo, kempitakotyaarine kamantantaneri. Ari intasonkaventantashiyetapaakya, inkovavetya iramata-vitemi ikaratzi jiyoshiitairi Pava. ²³Paamaventayetyaara eeroka, aritakera nokamantzitayetakamiro.”

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴“Apaata, aririka onkaratapaake jashinonkaita antaro, ari intsiwakake ooryaa, eero joorentaa kashiri, ²⁵inthopiryaayete impokiro inkiteki, maaroni

oorentayetachari inkiteki imporokayete eejatzi. ²⁶ Aripaitera impokai Itomi Atziri inkenantapaiyaaro menkori, iriñeetavairo ishintsinka eejatzi irova-neenkaro. ²⁷ Impoña irotyaantakeri maninkariite, irapatotairi ikaratzi jiyoshiitaitakeri nampiyetarori maaroni tsikarika jaka kipatsiki, irojatzi tsika ochentetapaa.

²⁸ Arira okempitaro piñaapiintziro eereshiyetai pankirentsi, piyotzi osaren-tsipaitetzimatai. ²⁹ Iroora piyoteri eerokapayeeni, aririka piñaayetakero nokamantayetakemiri, okarikitzimataana. ³⁰ Eerora ikamayetzita irika asheninkapayeeni, irojatzi iriñaantayeetakyaarori nokamantayetakemiri. Omapero. ³¹ Eerora okantaitaatyaaani piñeero inkite eejatzi kipatsi, irooma noñaaneyetakari omaperoitaatyeeeroni iroori.

³² Tema apaniro ikantakaaro Ashitairi jiyotziro tsikapaite omonka-rayetya. Tera jiyotziro Itomi, iri ovatsipero maninkariite saikatsiri inkiteki. ³³ Paamaiya, aamaventa pinkantya, pamane. Tera piyote tsikapaite omonka-ratantyaari. ³⁴ Okempitayaaro aririka iriyaate shirampari intaina. Irookanakero ipanko, inkantayetanakeri maaroni iromperatane opaitarika iranteneriri. Eejatzi inkempitaakeri kempoyaaventarori pankotsi, inkantanakeri: ‘Paamaventaiaana.’ ³⁵ Paamaiya eeroka, tema te piyote tsikapaite impiye ashitarori ipanko, tsireniiteeni, niyankiitepaite, iriñaapaitetakerika tyoopi, onkitaitamanairika, ³⁶ onkantyaama aririka iromapokairo impiye, eero iñaapaimi pimaye. ³⁷ Okaratzi nokantayetzimiri eeroka, irootakera nokantayetzitariri eejatzi maaroni: Paamaiya.”

Ikamantavakaita iraakaanteri Jesús

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 ¹ Ari kapatapaaka apite kitaite joimoshirenkapiintaitziro Anankoryaantsi, jovantapiintaitarori eejatzi tantaponka. Ari ikamantavakaari ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari iyotzinkariite, ikantavakaiyani: “Thame amataviteri Jesús ayeri, ovakaanteri. ² Iro kantacha eerora amaimanetziri kitaite joimoshirenkaita, ikisakoventarikari atzirite.”

Isaitantaitari Jesús kasankaari

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Ikanta ikenanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaavaivetachari. Ari isaikake jovaiyani. Areetapaaka tsinane amakotake kasankaari. Iyoshiita ovaa inchateya paitachari “nardo,” osheki ovinaro, kameetha okantaka onaki jovetsikaiziro mapi opaita “alabastro.” Osataakotakero opatziki, osaitantakari ipatziitoki Jesús. ⁴ Kisanaka ikaratzi ñaakerori, ikantavakaanaka: “¿Opaitama aparatantarori kasankaari? ⁵ Aririkami ompimantya, iragaitemi osheki kireeki inkaratemi 300 denario ampashityaaririmi ashinonkainkari.” Ikisanakero tsinaneka. ⁶ Ari ikantzi Jesús: “Piñaashityaaro, ¿Opaitama pikisantarori? Kameetha okanta noñaakero naaka antakeri. ⁷ Ari inkantaitatyeeeni ashinonkainkari piñeeri pintsipatyaari, pinkoverika petakotyaari, ari pimpashitakyaari. Irooma naaka, eerora okantaitatyaani piñeena

1 13.28 Kantakotachari jaka “pankirentsi,” irojatziro ikantayeetziri “higuera,” iro shookatsiri pashineki nampitsi.

pintsipatyaana. ⁸Iroka tsinane antatziro aavyiiri iroori, eevatake osaitan-tanaro kasankaari omotaitatyaaro aririka inkaitakena. ⁹Aririka inkaman-tantayeetairo Kameethari Naantsi, inkinkithatakoitairo tsinaneka, ari onkantya iroshiretantaityaarori antakeri iroori. Omaperora.”

Ikinkishirya Judas iraakaanteri Jesús

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰Ikanta Judas Iscariote, jiyaatashitakeri ijevare omperatasorentsitaari impimanteri Jesús. Iriivetaka karavetariri 12 iriyotaane. ¹¹Antarora ikimo-shiretaiyanakeni jevari, ishinetaakeri imperi kireeki. Jamemenatanakero Judas tsikapaite iraakaanteri Jesús.

Overaantarori jovakaanaari iriyotaane

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹²Areetapaaka etarori kitaite jovantapiintaitarori tantaponka, jovamaa-piintaitzi eejatzi jovaitari kitaiteriki Anankoryaantsi. Josampitakeri iriyotaane Jesús, ikantziri: “Iyotaanari, ¿Tsikama onkotsitakaanteka aaka?” ¹³Ari ikantanakeri apite iriyotaane: “Piyaate nampitsiki. Ari pomonthaiyaari shirampari jaakotziro ijiñaate kovityaaniki. Poyaatzishitanakeri, ¹⁴tsikarika inkyapaai, pinkanteri ashitarori ipanko: ‘Ikovi iriyote iyotaanari tsika janta irovakaiyaari iriyotaane.’ ¹⁵Ari iroñaakanakemiro jenoki ipanko, antaro okantaka jovetsikaitakero maaroni inkene irovaitya. Ari ponkotsitakaanteri oyaari.” ¹⁶Jatake iriyotaane areetaka nampitsiki. Jiñaakero okaratzi ikanta-keriri, ari jonkotsitakaantakeri iroyaari.

¹⁷Okanta osheetyaanake areetapaaka Jesús, itsipatapaakari eejatzi 12 iriyotaane. ¹⁸Ikanta jovaianira, ikantzi Jesús: “Pikaratakera payootana, tzmatsira aparoni pithokashityaanane. Omaperora.” ¹⁹Ovashire ikantaiya-nakani. Josampitayetanakeri, ikantziri: “¿Naakama pithokashityaamine?” Pashine osampitziri: “¿Naakama?” ²⁰Ikantzi Jesús: “Iriitake aparoni pikara-takera payootakena. ²¹Kyaaryoora impeyakotya Itomi Atziri, tema irootake josankinatakoyeetakeriri pairani. Ikantaitake: ‘Ikantamacheetziri aakaan-terine! Eero itizimaajaitzimi irirori.’”

²²Eenirora jovaiani, jaakero Jesús tanta. Ipaasoonkeventakero, ipetoryaakero, ipayetakeri iriyotaane, ikantziri: “Poyaaro, novatha onatzi.” ²³Ipoña jaakotakero imiretairi, ipaasoonkeventakero, ipakotakeri iriyotaane, jirayetake maaroni. ²⁴Ikantziri: “Niraanera onatzi, iro shitovatsine iravisakoshiretantaiaari osheki. Irootake oñaakantaperoterone antzimotavakaiyaari. ²⁵Eerora niritaro, irojatzi apaata tsika impinkathariventantai Pava, ari napiitairori. Omaperora.”

Iñaaventziro Jesús irookaventante Pedro

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶Ikanta jamampaakotanakari Pava, jataiyanaini tonkaariki otzishi Olivos. ²⁷Ikantzi Jesús: “Irootaintsira pookaventaianene tsireni. Tema josanki-naitake pairani kantatsiri:

Noveri aamaakoventariri oisha, ari inthonkya irovaraayetanakya ipira. ²⁸Iro kantacha, aririka nañagai, Galilea-kira noyaapaimi.” ²⁹Ipoña ikantzi Pedro: “Aritaima irookaventakemi pashinepayeeni, eero nomatziro naaka.”

³⁰ Ikantzi Jesús: “Iroñaaka tsirenika, tekeraata irapiiitero iriñe tyoopi, mavasatzi pinkantake: ‘Te noñiiri Jesús.’ Omaperora.” ³¹ Eekero ishintsitatzi Pedro, ikantzi: “Eero nookaventzimiitsi, kempitaka ari ankarate ankame.” Ari ikantaiyakeni eejatzi maaroni.

Jamani Jesús Getsemaní-ki

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Ikanta jareetaiyakani Getsemaní-ki, ikantapaakeri iriyotaane: “Ari pisai-kavake jaka, noñaañaatavake.” ³³ Iri itsipatanaka Pedro, Jacobo ipoña Juan. Antaro jiraashiretakotapaaka. ³⁴ Ikantziri: “Ovamaimatatyaaanara novashi-renka. Ari pisaikaiyavakeni eeroka, pinkayempite.” ³⁵ Jovaaneentanaka kapicheeni irirori. Otyeerovapaaka kipatsiki, jamanapaake, onkantya eero ikemaantsintantaroni avishimoterine. ³⁶ Ikantziri: “Ashitanarí, tekatsi pomerent-sitizimotemine eeroka. Nokovaveta pintsiparyaakoventenami onkarate nonke-maantsityaari. Iro kantacha eero pimatano okaratzi nokovavetakari naaka, iro pimate opaita pikovakaakenari eeroka.” ³⁷ Ipoña ipiyapaaka, iñaapaatziiri imagaiyini. Ikantapaakeri Pedro: “Simón, ¿Opaita pimaantari? ¿Tema pinkisa-shityaaro pivochoki?”. ³⁸ Pinkayempite, pamane, otzimikari pikenakaashitane. Tema te pinkisashivainetya, osheki inaveta kameethatsiri pikovavetari panterimi.” ³⁹ Eejatzi ipiyanaa, amanapai. Irojatzí japiitapai ikantayetakari inkaaranki. ⁴⁰ Ikanta ipiyapaa, eejatzi iñaapairi jimagaiyini, tema antaro okantaka ivochoki. Ikaanivaitzi iriyotaane, te iriyote tsika inkante. ⁴¹ Iro mavatanaintsiri ipiyapaaka, ikantapaakeri: “¿Irojatzima pimagaiyini? Monkaratapaakara irakaantaitantyaariri Itomi Atziri, iragaiteri janta kaariperoshireki atziri. ⁴² Pintzinaye, thame aatai. Okarikitzimatapaaakera pithokashityaanane.”

Jagaitakeri Jesús

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Iñaavaiminthaitzi Jesús, areetapaaka Judas ikaravetapiintari. Osheki itsipatapaaakari, jamayetake irovathaamento, ipasamento. Irotyaantane inatzi pinkathariite apatoventariri Jesús: Ijevare omperatasorentsitaari, iyotzinkariite, ipoña antarikonaite. ⁴⁴ Tema Judas, pithokashitantachari, ikantzitakari inkaaranki iramanevo: “Tsika intzime nonintaaporotapaake, iriitake, poosoteri, paanakeri.” ⁴⁵ Ikanta jareetapaaka, jontsitokapaakari okarikiini Jesús, ikantapaakeri: “Iyotaanarí.” Inintaaporotapaakeri jovethatapaakari. ⁴⁶ Joirikaitapaakari Jesús, joosoitapaakeri. ⁴⁷ Ikanta aparoni tsipatakariri okarikiini Jesús, inoshikanakero iyotsirote, itotzitakeri iyempita irotzikatane ijevare omperatasorentsitaari. ⁴⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Naakama koshintzi, pamashitantanari povathaamento, pipasamento? ⁴⁹ Tema nokantaitatya piñaapiintana niyotaantzi tasorentsipankoki ¿Kaarima paantana janta? Ari onkantya, iro omonkaratantyaari josankinatakoitakenari pairani.” ⁵⁰ Shiyeeyanakeni iriyotaane, jookaventaitanakeri apaniro.

Evankari shiyanainchari

⁵¹ Tzimatsiya evankari oyaatakoventanakeriri Jesús. Ikithaavetaka. Iro kantamaitacha joirikaveetakarira irirori, ⁵² jookanakero iithaare ithaañaanakara, ishiyamerekitashitanaka.

Japatoventaitari Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Ipoña jagaitanakeri Jesús ijevajanoreki omperatasorentsitaari. Ari japatotaiyakani maaroni ijevare omperatasorentsitaari, itsipatakari antarikonaite, ipoñaapaaka iyotzinkariite. ⁵⁴ Ikanta Pedro noshikaka irirori ipoki ineetsiini, joyaatakoventakeri Jesús, irojatzi jareetantapaaka osaikira ipanko ijevajanore omperatasorentsitaari. Ari ikatziyapaakari itsipatapaaakari iromperatanepayeeni, jakitsitaiyani paampariki. ⁵⁵ Ikanta ijevarepayeeni omperatasorentsitaari itsipatakari ikaratzi apatotainchari, jamenavetaka impaitya thaiyakotyaaarane Jesús onantyaari irovakaanteri. ⁵⁶ Tzimavetaka osheki thaiyakovetapaakariri, te omonkaratavakaamaita okaratzi ikantayevetakari pashinepayeeni. ⁵⁷ Opoña ikatziyanaka aparopayeeni, ithaiyakotanakeri Jesús, ikantzi: ⁵⁸ “Nokemiri naaka chapinki irika, ikantzi: ‘Ari nompokakero tasorentsipanko, irovetsikane atziri, iro avisavetakya mava kitaite nonthonkya novetsikaineri naaka pashine, kaari ipomeren-tsita atziri irovetsikairo.’ ” ⁵⁹ Tera, onashiyetaka okaratzi ikantayetakari pashine. ⁶⁰ Ipoña ikatziyanaka ijevajanorite omperatasorentsitaari, josampitanakeri Jesús, ikantziri: “¿Opaitama kaari pakanta? ¿Tema pinkeme okaratzi ikantakoitzimiri?” ⁶¹ Irojatzi jimairetake, te irake. Japiitziri josampitziri: “¿Eerokama Cristo, Itomi Tasorentsitakaaneri?” ⁶² Jakanake Jesús, ikantzi: “Naakatake. Irootaintsi piñeeri Itomi Atziri intsipataiyaari irakojanoriki Pava impinkatharite. Impoña piñeeri eejatzi impiye inkenapai menkoriki.” ⁶³ Ikanta ikemakera jevajanori, jaanakero iithaare isaperyaakero ikisanakara, ikantzi: “¿Tzimatsima pashine ankoveri inkamantakoiteri? ⁶⁴ Pikemaiyakeri maaroni ithainkakeri Pava. ¿Tsikama pikantaiyinka eeroka?” Ikantzi maaroni: “¿Tzimataike ikenakaashitane! ¡Ontzimaty e inkame!” ⁶⁵ Tzimatsi aparopayeeni choontavorotanakeriri. Tzimatsi pashine otzimikaporotakeriri, ipoña ikaposavaitziri, ikantzimaitari: “¿Intsityaa piyote kamantantanerí?” Imatzitakaro eejatzi iromperatane jevajanori, ipasavorovaitakeri.

Ikantzi Pedro: Te noñiiri naaka Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Isaikakera Pedro irirori jakakiroki, shitovapaake tsinane irotzikatane ijevajanore omperatasorentsitaari. ⁶⁷ Oñaapaakeri Pedro jakitsita paampariki, okantziri: “¿Tema eeroka itsipataranki Jesús irika Nazaret-satzi?” ⁶⁸ Jotekanakero Pedro, ikantanake: “Tetya, te niyote ipaita pikananari.” Shitovanake kapicheeni. Irojatzi iñaantanakari tyoopi. ⁶⁹ Okanta osamaniityaake, oñagairi eejatzi, okamantakeri ikaratzi akitsitachari, okantziri: “Irijatziitara irika.” ⁷⁰ Japiitanakero Pedro jotekiro. Tekera osamanite, japiitanakero ikaratzi saikaintsiri josampitziri, ikantziri: “Eerokatake itsipata Jesús, tema Galileasatzi pinatzi, iriivaitake ikantziro iñaavaitzi.” ⁷¹ Ikantzi: “Te niyoteri pikananari. Jiyotzi Pava omapero nokantzi, nothaiyarika, irovasankitainaata.” ⁷² Ari japiitanakero iñaanake tyoopi, kantanaka apite japiitakero. Ikinkishiryaanakero Pedro ikantakeriri Jesús: “Tekera apitetanake iriñe tyoopi, mavasatzi poteke, pinkante: ‘Te noñeeri Jesús.’ ” Iraanaka ikinkishiryaanakero.

Jagaitanakeri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 ¹Okanta okitaimanai, japatotaiyamanaa maaroni ñaapinkatharentsi: ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari antarikonaite, ipoña iyotzinkariite, osheki iñaaventakeri Jesús. Ipoña joosoitanakeri, jagaitanakeri isaikira Pilato. ²Josampitavakeri Pilato, ikantziri: “¿Eeroka ivinkatharite judío-payeeni?” Jakanake Jesús, ikantzi: “Irootake pikantakeri.” ³Ikanta ijevare omperatasorentsitaari, ikisaneentanakeri, ithaiyakovaitanakari. ⁴Japiitanakeri Pilato josampitziri: “¿Tekatsima pinkanteri eeroka? ¿Tema pinkeme okaratzi ikantakoyeetzimiri?” ⁵Te irake Jesús. Ipampoyaaminthanakeri Pilato irika Jesús.

Jiyakoventaitziri Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38–19:16)

⁶Tzimatsi jantapiintziri Pilato: Maaroni osarentsi aririka iroimoshirenkaiyaani judío-payeeni, jomishitovakaantzi aparoni isheninka jaakaantaitziri, tsikarika intzimerika inkovakeri. ⁷Tzimatsi aparoni paitachari Barrabás, itzimi jashitakoitziri itsipayetakari ikaraiyini jovantake, jovayiritari ivinkatharite. ⁸Ikanta ipokaiypaakeni atziri, ikovakotapaakeri Pilato irantero jametapiintari. ⁹Jakanake Pilato, ikantzi: “¿Iriima pikovi nomishitovakaanteri ipaitaitziri ‘Ivinkatharite judío-payeeni?’ ” ¹⁰Jiyotzi Pilato, ikisatya ijevare omperatasorentsitaari jaakaantantakariri Jesús. ¹¹Iro kantamaitacha ijevarera omperatasorentsitaari, jotsimaakeri atziriite inkante: “Iro kameethatatsi iromishitovaiteri Barrabás.” ¹²Japiitanakeri Pilato josampitziri: “Irika ipaitaitziri ‘Ivinkatharite judío,’ ¿Tsikama nonkanterika?” ¹³Ikantzi ikaimaiyini atziri: “¿Pimpaikakotakaanterivél!” ¹⁴Ikantzi Pilato: “¿Tzimatsima kaariperori jantakeri?” Eekero ishintsitatzi ikaimaiyini ikantzi: “¿Pimpaiakotakaanterivél!” ¹⁵Ikovanake Pilato iranteneri ikovakeri atziripayeeni, jomishitovakaantakeri Barrabás. Iri ipasatakaantanake Jesús, jagaitanakeri impaikakoiteri.

¹⁶Ikanta ovayiriite ikyaakaanakeri Jesús ipankokira Pilato, ipaitaitziro “Pretorio.” Ari japatotakaantaitakeriri maaroni ovayiri. ¹⁷Ikithaatapaakeri kithaarentsi jonkeromaiperotatsiri kempitarori ikithaayetapiintari pinkathariyetatsiri. Ipoña jamathaitakaitakari kitocheetapo. ¹⁸Iroora jantantarori iroka, tema ithainkimavaitatziiri. Ikaimakotzimaitari, ikantzi: “¿Jirikataa ivinkatharite judío-payeeni!” ¹⁹Ipoña jomposainavaitantakari savoro. Ichoonaparovaitakeri. Jotyeerovashitzimaitari iriñaapinkathaterimi ikantzi. ²⁰Ari jeshitakero ishirontzimentavaitakari. Isapokaineri ikithaatakeriri inkaaranki, ikithaatairi iithaare. Jaanakeri impaikakoteri.

Ipaiakakoitziri Cristo irojatzi ikamantakari

(Mt. 27:32-56; Lc. 23:26-49; Jn. 19:17-30)

²¹Ikanta Simón, poñaachari Cirene, iriri Alejandro ipoña Rufo, jomonthaitakari jareeta irirori nampitsiki, ishintsiventaitakeri iranatanakero impaikakotantaityaariri Jesús. ²²Jagaitanakeri tonkaariki opaita “Gólgota” (akantziri aaka: “Atziriiitoni.”) ²³Ipakoitapaakeri imire ikonovaitakero kepishaari, te

irirero.^m ²⁴ Ipoña ipaikakotaitakeri. Ikanta ovayiriite itsiparyaavakaakaro ikithaayetari Jesús, ikempitakaantakero iñaaretaita iro iriyotantyaari intzime ayerone. ²⁵ Aritake jenokiityaapaake ooryaatsiri, ipaikakotaitakerira Jesús.ⁿ ²⁶ Josankinaitake kantakaantakerori ipaikakoitantakariri, okantzi: IVINKATHARITE JUDÍO-PAYEENI. ²⁷ Ari itsipataitakeri ipaikakoitziri apite koshintzi, ikatziyakotaka aparoni irakojanoriki, pashine irampateki. ²⁸ Ari omonkaratakari osankinatainchari pairani, okantzi:

Itsipataitakeri kaariperoshiretatsiri.

²⁹ Ithainkimavaiyetakeri ikaratzi avisayetatsiri janta, jotekainata, ikantziri: “Aña eeroka porokirori tasorentsipanko, iro avisake mava kitaite povetsikairo eejatzi.”^o ³⁰ ¿Ipaitema kaari payiitanta ipaikakotaitakemi povavisaakotaiya?” ³¹ Irojatzi ikantakeri eejatzi ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari iyotzinkariite, jovashiyaventari, ikantavakaiaani: “Jovavisaakotziri pashine, ¿Kaarima imatantaro irovavisaakotya irirori?”. ³² ¿Intsityaa irayiite Cristovetachari ipaitaitziri ‘Ivinkatharite Israel-mirinkaite,’ omatantyaari ankempisanteri!” Jimatzitakaro eejatzi itsipatakari ipaikakota, ithainkimavaitakeri.

³³ Ikanta itampatzikatapaake ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsirenitanake, irojatzi sheeteeni ithaperotanakara ooryaa.^p ³⁴ Ari ikaimanake Jesús shintsiini, ikantanake: “¡Eloi! ¡Eloi! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaneki aaka: “Pava, Pava, ¿ipaitama pookaventantakanari?”)

³⁵ Ikanta irikapayeeni saikaventakeriri Jesús, ikemavetavakari ikaimanake. Ikantanake: “Pinkemer, ikaimatziiri Elías.” ³⁶ Ishiyapainta aparoni, jomitsiyaatapaintzi manthakintsi kepishaariki, jankoviitakeneri savoropankeki, jovaankakotakeneri iratsimiyaatero, ikantzi: “Añaavakeriita ari impokake Elías irovayitairi.” ³⁷ Ipoña japiitanakero ikaimanai shintsiini, tera iraneenkatanai. ³⁸ Okanta janta tasorentsipankoki, saperyaanake niyanki tontamaitatsiri ithatashiitzirori, opoñaanaka jenoki irojatzi osaaviki, apikota okantanaka. ³⁹ Ikanta ijevare ovayiriite katziyaventakariri eejatzi Jesús, iñaakerira ikaimanake shintsiini ikamantanakari, ikantanake irirori: “Omaperovetatyaaama Itomintari Pava irika.”

⁴⁰ Tzimatsi eejatzi tsinane amenaiyeentsini jantyaatziini. Jiroka okaraiyini: María Magdalena, Salomé, María iriniro iyaapitsi Jacobo ipoña José. ⁴¹ Irokapayeeni tsinane irootake tsipatakariri pairani Jesús Galilea-ki, osheki ampitakoyetakeriri. Otsipatakaro eejatzi pashine tsinanepayeeni oyaatapaakeriri Jesús ipokakera Jerusalén-ki.

Ikitaitakeri Jesús

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Aritake sheetyaanake. Irootake kitaite jamenarontapiintaita iroyaari osaitekira, kitaite imakoryaantaitari. ⁴³ Ikanta José poñaachari nampitsiki Arimatea, ikaratapiintziri japatota jevariite, irijatzi oyaaventariri Pava

m 15.23 Iroka kepishaari opaita “mirra.” Iro joitaitziriri atziri, ijempavathatantyaari, eero ikemaantsivaitanta aririka irovasankitagaiteri. **n 15.25** Iro ikantayeetziri pairani: joveraaka ooryaa 3. **o 15.29** Iro jametaiyarini judío-payeeni jotekainata, aririka inthainkashiryaante. Iro kempitarori ametaiyarini aakapayeeni, aririka ookote atziri anthainkashireteri, ankante: “¡Piñaakerol! ¡Pikemakero!” **p 15.33** Iro ikantayeetziri pairani: joveraanaka ooryaa 6, ari omapokapaakari otsirenitanake irojatzi joveraanaka ooryaa 9.

impinkathariventantai. Te intharove jiyaatashitanakeri Pilato, ikantapaakeri: “Pishinetenari nonkitatairi Jesús.” ⁴⁴ Tema jomapokapaakeri Pilato, te iriyovetya kamakera Jesús. Ikaimakaantakeri ijevare ovayiriite, josampitakeri omaperorika ikamake Jesús. ⁴⁵ Ikamantaitakerira Pilato, ishinetaineri José iraanairi. ⁴⁶ Jamanantashitakeri kithaarentsi jentamaitatsiri. Ikentakoryaakotairi, japonatakeri. Jovakotakeri jimorontashiitziri kaminkaripayeeni shirantaaki, joipinakaantake mapi, joshepitakotantakari. ⁴⁷ Okanta María Magdalena otsipatakaro María irinirora José, amenaiyakeni iroori tsika jovaitakeri.

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 ¹ Avisanake kitaite jimakoryaantaitari. María Magdalena, otsipatakaro pashine María irinirora Jacobo, opoña Salomé, amanan-taiyakeni kasankaari, iyaate otziritantaiyaarimi Jesús-ni. ² Okanta okitaitamanai domingo, ananenkamanaka iyaate omoroki jovaveetakarira Jesús. Aritake shitovimatapaake ooryaatsiri areetzimatapaakara janta. ³ Okantavakaiyani: “¿Impaityaaka otamikerone mapi jashitakotantaitakariri?” ⁴ Iro amenavetapaaka, oñaatzi otamikaka mapi, tema antaro mapi oni. ⁵ Kyaapaake omoroki jovaveetakarira. Oñaashitapaaka aparoni evankari isaikake akojanoriki, okitamaanikitake iithaare. Otharovaiyanakeni. ⁶ Ipoña ikantanakero irirori: “Eero pitharovi. Iriima pipokashiveta Jesús Nazaret-satzi, ipaikakotaitakeri chapinki. Añagaira, te isaika jaka. Pamenero jovaveetakariri. ⁷ Pimpiyanake, pinkamantayetairi iriyotaane, pinkantairi eejatzi Pedro arira iriyaatai Jesús Galilea-ki, ari piñaayetairiri. Aritake ikamantzitakami.” ⁸ Oshiyapithatanakaro omorona, ompevaitanaka. Tekatsi pashine atziri onkamantanake, tema otharovanakitzi.

Joñaakaaro María Magdalena

(Jn. 20.11-18)

⁹ Aritake añagai Jesús kapichekitaite domingo, iro jetanaa joñaakaaro María Magdalena jovashinchagairi pairani jaakavetaro karatatsiri 7 peyari. ¹⁰ Irojatzi iyaatashitanakariri iroori ikaratzi itsipatakari pairani Jesús, oñaapaatziiri jiraavaitaiyani, okamantapaakeri oñagairi. ¹¹ Ikanta ikemave-taiyavakaro oñagairi Jesús jañagai, te inkempisantaiyeroni.

Joñaakaari Jesús apite iriyotaane

(Lc. 24.13-35)

¹² Ikanta Jesús, joñaakaari apite iriyotaane jiyaataiyini avotsiki, ipashinevorotapai kapicheeni. ¹³ Ari ipiyeeyanakani irirori, ikamantavetapaakari ikarataiyini. Ari ikempitaitakeriri eejatzi, te inkempisantaiteri.

Jotyaaantziri Jesús iriyotaane

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Ikanta jovavaiminthaitaiyani 11 iriyotaane, ari joñaakakariri Jesús, ikaminaathatapaakeri, iñaakerira kisoshire ikantayetaka, te inkempisanteri ikaratzi ñaayetairiri jañagai. ¹⁵ Ikantapairi: “Piyaate pothotyeero maaroni

kipatsi. Piñaaventaineri atziripayeeni Kameethari Ñaantsi. ¹⁶Tsikarika intzime kempisantavakerone, oviinkaatanachane, iriitakera avisakoshire-taatsine. Iriima kaari kempisantavakerone, irovasankitaitaateeri. ¹⁷Jiroka inkantayeta nak ya inkarate kempisantaatsine: irovashinchaayetairi jaakayetziri peyari impairyeeena naaka. Iriñaavaitayetairo kantashivaiye-tachari ñaantsi. ¹⁸Aririka iroirikavetyaari maranke, aririka iriravetyaaro piyantatsiri, tekatsi onkanteri, eero ikami. Ari onkantake irovashinchaaye-tairi mantsiyaripayeeni eejatzi.”

Jovajenokaa Jesús inkiteki

(Lc. 24.50-53)

¹⁹Ithonkanakero Avinkatharite ikamantayetakeri, irojatzi jovajenokan-taari inkiteki, itsipatapaari Pava ipinkathariventantapai. Isaikimotapairi irakojanoriki. ²⁰Ikanta jiyaataiyanakeni iriyotaane, ikamantantake maaroni nampitsiiteki. Avinkatharite matakaayetakeriri, jantakaayetakeri kaari iñaapiintayeetzi, ari onkantya iriyotantaityaari omaperotatya ikamantanta-yeetziri. Ari onkantyaari.

Kameethari Ñaantsi Josankinatakeri Lucas

Jovethaitari Teófilo

1 ¹ Osheki kovavetaincha irosankinateromi okaratzi avishimoyetakairi. ² Ikovaitake irothotyeetero okaratzi jiyotaayetakairi ñaayetajaantakerori ovakeraini tsika itzimi kamantakairori ñaantsika. ³ Ari nokempitakari eejatzi naaka Teófilo. Tema namampaakaro ineetsiini tsika okanta opoñaanta-nakari, irootake nosankinatantaamirori eeroka okaratzi avisayetaintsiri. ⁴ Ari onkantya piyotakotantyaarori kyaaryooperoini okaratzi jiyotaavetaitamiri.

Iñaaventaitziro itzimantakari Juan

⁵ Pairani, ipinkatharitantari Herodes janta Judea-ki, ari isaikiri aparoni omperatasorentsitaari ipaita Zacarías, icharine Abías-ni jini. Irooma iina opaita Elisabet, irisaro Aarón-ni onatzi eejatzi iroori. ⁶ Kameethashire ikantaiyani apiteroite iñaapinkathatziri Pava. Jimonkarayiniri okaratzi ikovakairiri, tekatsi aparoni inkenakaashitapaintya. ⁷ Iro kantacha te intzime irovaiyane, tema maanirothaki onatzi Elisabet. Jantarikonatashitaiyakani. ⁸ Okanta aparoni kitaite, ari omonkarataa jantapiintantarori Zacarías jomperatasorentsitaaritantari. ⁹ Tema iro jametaiyapiintari omperatasorentsitaari, ikempitakaantakero iñaaretaita, ari iñeetakero iri Zacarías kyaatsine tasorentsipankoki intayeneri Pava kasankainkari. ¹⁰ Piyotaiyachani atziri jakakiroki jamanaiyini, itagaitziroa kasankainkari. ¹¹ Arira joñaakakariri Zacarías imaninkarite Avinkatharite, ikatziyimotapaakari irakoperoriki itayiropa kasankainkari. ¹² Iniroite itharovanake, osheki ipampoyaaminthatavakari iñaavakerira. ¹³ Ipoña iñaavaitanake maninkari, ikantzi: “Zacarías, eero pitharovi. Tema ikemaitakemiro pamanane. Ari piñaakero piina Elisabet, ovaiyante. Iri pimpaiteri Juan. ¹⁴ Aririka intzimakerika pitomi, osheki pinkimoshireventeri, ari inkempitakyaari eejatzi atziripayeeni. ¹⁵ Tema iriiperori inkantakaiyaari Pava. Eerora pimiretakaa kachoyetatsiri ishinkiitari. Tema inampitizitantatyaari Tasorentsinkantsi tekeramintha intzimeeta. ¹⁶ Inkinkishiretakaayetaiyaari Israel-mirinkaite inkempisantairi Avinkatharite Pava. ¹⁷ Iriitake eevatapaakerine Avinkatharite. Inkantakaakyaarira ishintsinkani Elías, ari irapaatziyashiretakaayetaiyaari ashitaaniriite maaroni irovaiyaneete. Ari intsimaryaashiretakaayetairi katsimashireri, ari onkantya irovetsikashiretantaityaari inkempisantaiteri Avinkatharite.” ¹⁸ Jakanakeri Zacarías maninkari, ikantziri: “¡Ari! ¿Tsikama onkantya niyotantyaarori

iroka? Tema antarikona nonake naaka, eejatzi okempitakari noina iroori.”¹⁹ Ikantzi maninkari: “Naakatake Gabriel, poñaachari Pavaki. Jotyaantakena nonkamantemiro Kameethari Ñaantsi.”²⁰ Iro kantamaitacha, okantakaantziro pithainkañaanetakena, kisoaante pinkantya iroñaaka, irojatzi omonkara-tantakyaari okaratzi nokantakemiri.”²¹ Saikaiyatsinira pashine jakakiroki joyaaventaiyarini Zacarías, ipoña ikantavakaiyani: “¿Ipaitama josamani-tantari Zacarías tasorentsipankoki?”²² Ikanta ishitovavetapaara Zacarías, te onkante iriñaavaitapai, jookojookovaitashitapaa. Arira jiyotaitanakeri tzimatsi iñaakeri tasorentsipankoki. Jashira jovanakero ikisoaantetanake.²³ Irojatzi jimonkaraantaarori kitaite jantavaitzi tasorentsipankoki, jatai ipankoki irirori.

²⁴ Okanta Elisabet iinara Zacarías, motzitate. Iniroite opampithashiretaka, te oshitovai opankoki ikaratzi 5 kashiri omairentaka, okantashirevaitzi:²⁵ “Irootake jinintakaakenari Pinkathari naaka, ari onkantya eero imanin-tashiretantaitana.”

Iñaaventaitziro intzimantyaari Jesús

²⁶ Okanta, aritake avisanake 6 kashiri, jotyaantairi Pava maninkari Gabriel nampitsi paitachari Nazaret saikatsiri Galilea-ki,²⁷ iriñeero aparani evankaro kaari iyoterine shirampari, paitachari María, tema irootake iinantyaaro evankari paitachari José, icharineni David.²⁸ Ikanta ikyaapaakera maninkari osaikira María, ikantapaakero: “¿Novethatami María, itsipatatyaami eeroka Avinkatharite. Panaakoyetakero pashine tsinaneyetatsiri ineshinonkape-rotami Pava!”²⁹ Okanta oñaavakerira maninkari, opampoyaaminthatavakari, okinkishiretakotziro ikantapaakerori jovethatapaakaro.³⁰ Ipoña ikantziro maninkari: “María, eero pitharovi, tema iyaminthaane Pava pinatzi.”³¹ Ari piñaakero pimotzite, intzime peentsite. Iri pimpaiteri JESÚS.³² Iriitake materone iririiperote, impaitayeeteri Itomi Jenokisatzi. Tema Pava Avinka-tharite, iriitake pinkatharitakairine ikempitaakerira pairani icharineni David ipinkatharitakaakeri.³³ Irijatzira pinkathariventairine ikaratzi icharinentaye-takari Jacob-ni, ari inkantaitatyeeroni impinkathariventantai irirori.”³⁴ Ari osampitanakeri María, okantziri: “¿Tsikama inkene nomotzite, tera noñe shirampari?”³⁵ Jakanakero maninkari, ikantziro: “Irira kantakaiyaarone Tasorentsinkantsi. Tema impamankantatyeeyaamiro ishintsinka Jenokisatzi, oshiyapaakyaaromi opamankantzi aamparentsi. Irootake impaitantyaari povaiyane Tasorentsi Itomi Pava.”³⁶ Ari okempitakari eejatzi pisheninkathori Elisabet, ipaitaveetari maanirothaki, okantavetaka antaronavetaka iroori, motzital. Tzimakotake 6 kashiri.³⁷ Tema tekatsi kompitzimotyairine Pava.”³⁸ Opoña okantanake María: “Naakatake iromperatane Pinkathari, irantenaro okaratzi pikantakenari.” Irojatzi ipiyantanaari maninkari.

Iyaatake María areetaro Elisabet

³⁹ Ipoña pashine kitaite, shintsiini iyaatanake María, jatake tonkaariki Judea-ki osaikira aparani nampitsi,⁴⁰ irojatzi areetantakari ipankoki Zacarías, ovethatapaakaro Elisabet.⁴¹ Okanta okemavakero Elisabet ovetha-tapaakarora María, ishevatanaka omotzitakeri. Tema ikantakaanakityaaro Elisabet Tasorentsinkantsi,⁴² oñaavaitanake shintsiini iroori, okantanake:

“Eerokatakera anayirori pashine tsinaneyetatsiri itasonkaventaitakemira. Ari inkempityaari eejatzi povaiyane. ⁴³ ¿Ipaitama pipokashitantanari iriniron-tyaari Novinkatharite? ⁴⁴ Tema nokemavakemira povethatapaakana, isheva-tanaka nomotzitakeri naaka, ikimoshiretanake. ⁴⁵ Kimoshirera pinkantaiya eejatzi eeroka pikempisantakera, tema aritake omonkarataiya okaratzi ikova-kaakemiri Avinkatharite.”

⁴⁶ Opoña okantanake María:

Iniroite noveshiryaaventaiyaari Novinkatharite,

⁴⁷ Kimoshire nonkantaventyaari Pava tsika itzimi ovavisaakoshiretainane.

⁴⁸ Tema ñaakero iromperatane ashinonkaavaitaka,

Aripaitera inkantayeetai: Iniroite itasonkaventaitakero.

⁴⁹ Tema iniroite jantzimotakenari matzirori otzimi ishintsinka.

¡Tasorentsi onatzi ivairo!

⁵⁰ Ari inkantaitatyeeyaani ineshinonkayetairi inkarate

incharinentayeetyaari apaata,

Tsikaatika intzime ñaapinkathayetairine.

⁵¹ Iro ishintsinka imatantayetakari.

Japerotzitairi ipampithashirevetari iranterimi kantakaaperovaitachari.

⁵² Ikaratzi pinkatharivetachari, ikantakaantakero Pava eero

jiyaatakaantaro impinkatharite,

Iri ñaaperotakaayeta ikaratzi tsinampashiryaavetachari.

⁵³ Jashaarantakaayetari ikaratzi tashaaneentavetachari,

Iriroma ikaratzi ashaarantavetachari jaapithayetairi tzimimovetariri jomishitovakerira.

⁵⁴ Jineshinonkatairi Israel-mirinkaite, tema iromperatane inayetake.

Te impeyakotyaari ikaminthaayetzi,

⁵⁵ Tema iro ikantayeetakeriri pairani acharineyetakari,

Jetanari Abraham-ni irojatzi inkarate incharinentayetaiyaari.

⁵⁶ Ari osaikimovaitapaintziro María iroka Elisabet ikaratzi mava kashiri, irojatzi opiyantaari opankoki iroori.

Itzimantakari Juan oviinkaatananeri

⁵⁷ Ikanta omonkaraaka ontzimaanitantaari Elisabet, tzimake otomi. ⁵⁸ Ari ipokaiyakeni osheninkapayeeni ikimoshireventaiyironi, tema jiyotaiyakeni iniroite jineshinonkatakero Pava. ⁵⁹ Aritake maakotapaake 8 kitaite eentsika, jagaitanakeri intomeshitaaniiteri, ari ikovaveetaka impaitaiterimi Zacarías, tema ivairora onatzi iriri. ⁶⁰ Irojatzi okantantanakari iriniro: “Eero ipaita Zacarías, impaitya Juan.” ⁶¹ Ari ikantaitanakero: “¿Opaitakaya? Tema tekatsi pisheninka paitachaneri Juan.” ⁶² Ipoña jookotaitakeneri ashtariri josampiitzi, tsika inintzi impaiteri. ⁶³ Jookotake Zacarías inchakota iramaiteneri, ari josankinatakeri, okantzi: “Juan impaitya.” Ipampoyaaminthatanakeri ikaratzi osampitakeriri. ⁶⁴ Jomapokashitanaa ñaavaitanai Zacarías. Iniroite ñaapinkathatanakeri Pava, ipaasoonketanakeri. ⁶⁵ Paraanka ikantaiyanakani isheninkapayeeni Zacarías. Tema ithonka ikemaitakero tonkaariki Judea-ki okaratzi avisaintsiri. ⁶⁶ Pampithashire ikantaiyaka ikaratzi kemakoventakeriri, ikantaiyini: “¿Tsikama impaityaaka apaata irika? Tema kempoyaa-venta jovakeri Avinkatharite irika eentsika.”

Ikamantantakeri Zacarías

- ⁶⁷Ikanta Zacarías, ashitakariri eentsika, ikantakaanakari Tasorentsinkantsi, ikamantantanake, ikantzi:
- ⁶⁸Kameetha inake Avinkatharite Pava, ivavanetari Israel-mirinkaite, Ipokake irovatsinaryaakoyetai.
- ⁶⁹Jotyaantakairi matzirori jovavisaakoshiretantzi, Iriitake icharinentakari David-ni, iromperatane.
- ⁷⁰Iro iñaavaitakaayetakeriri pairani tasorentsitsatsiri kamantantaneri.
- ⁷¹Iri ovavisaakoyetagaineri itzimavetara kisaneentayevetairi.
- ⁷²Tema jineshinonkataari ikaratzi acharineyetakari, Eero ipeyakotaro tasorentsitsatsiri irantzimotavakaiyaari.
- ⁷³Irootake iroka ishinetaakeriri pairani acharineni Abraham, Onkarate irantzimotairi.
- ⁷⁴Intsiparyaakoventai itzimayevetara kisaneentayetairi, Tekatsi antharovakaiya ankempisantairi.
- ⁷⁵Kiteshire ankantayetaiya. Kameethashire ankantzimentaiyaari maaroni kitaiteriki.
- ⁷⁶Irooma eeroke notomi, impaitayeetemi iyamantanerite Jenokisatzi. Tema eerokatake eevaterine Pinkathari, povetsikanonteri tsika inkenayetanake.
- ⁷⁷Eeroke kamantairine asheninkapayeeni, iro iriyotantyaari iriitake ovavisaakotantaneri.
- Iri peyaakotairine ikaariperoshirevaivetaka.
- ⁷⁸Tema iniroite okantaka jineshinonkatai Pava, Jotyaantakairi poñaachari inkiteki ikempitakotapaakaro okantaranki ovakera okitaityaamanai.
- ⁷⁹Ikitainkatakotairi ikaratzi saikayetatsiri otsirenikitziira. Ikitainkatakotairi eejatzi ikaratzi otsimankakovetakari iraampare iytokaantatsiri iriyaayetaatye sarinkaveniki.
- Iri oñaakantairone tsika ikantaita isaikaitzi kameetha.
- ⁸⁰Kameethara ikimotatzi eentsika, ñaaperoshire ikanta. Ari inevetaro isaikavaitzi janta tsika te inampiitaro, irojatzi omonkaratantakari iroñaakyaari Israel-mirinkaite.

Itzimantakari Jesús

(Mt. 1.18-25)

2 ¹Ipoña Pinkathari César Augusto, ikantakaanake irosankinatakotya maaroni atziri. ²Aripaite omapokaka irosankinatakoyeetya ijevatakaantantari Cirenio janta Siria-ki. ³Maaroni atziri jiyaataiyakeni irosankinatakoyetya inampiki tsika ipoñaayeta pairani icharine. ⁴Irojatzi itonkaantanakari José irirori, ipoñanaka Nazaret saikatsiri janta Galilea, iriyaatero nampitsiki tsika itzimake pairani Pinkathari David, opaita Belén saikatsiri janta Judea. Tema irika José icharine ini David-ni. ⁵Ari irosankinatakotyaari irirori intsiptayaaro iinathori María, tsika otzimi ikashiyakari irayero. Iro kantamaitacha aritake motzitate iroori. ⁶Ikanta jareetaiyakara Belén-ki, irootaintsi ontzimaanite María. ⁷Ari itzimakeri etanakarori otomi.

Oponatakeri, onoryaakeri irovamentoki piratsi, tema te oñaapaake tsika omaapaake.

Maninkariite ipoña aamaventariri oisha

⁸Okanta jantyaatziini nampitsi, tzimatsi kakiventziriri tsireni iroishate jaamaventari. ⁹Ari joñaakakari imaninkarite Avinkatharite. Ikitainkatakotantapaakari irovaneenkaro Avinkatharite, iniroite itharovaiyanakeni. ¹⁰Iñaanatapaakeri, ikantziri: “Eero pitharovashivaita. Tema namatziimi Kameethari Ñaantsi, iro oimoshirenkairine maaroni atziri. ¹¹Tzimataikera iroñaaka ovavisaakotantaneri, janta inampikira pairani pinkathari David-ni, iriitake Cristo Avinkatharite. ¹²Jiroka piyotantyaariri: Ari piñaakeri imponaiteri eenchaaniki ironoryeetakeri irovamentoki piratsi.” ¹³Iñeetatzikoñaatapaake osheki inkiteveri itsipatapaakari maninkari, jamampaaventapaakari Pava, ikantaiyini:

¹⁴¡Iro aritataitatsi otzimimotziri irovaneenkaro Pava nampitarori ojenokitajaantzira inkite!

¡Isaikayetai kameetha iyaminthaanepayeeni jaka kipatsiki!

¹⁵Ikanta ipiyeeyanaani maninkariite inkiteki, ikantavakaanaka aamaventariri iroishate: “Thame aate Belén-ki, amenakitero opaita avisaintsiri. Ari añeeroni ikamantakaantakairi Avinkatharite.” ¹⁶Shiyeeyanakani, irojatzi jiñaantapaakarori María otsipatakari José, onoryaakeri eenchaanikite irovamentoki piratsi. ¹⁷Ikanta jiñaapaakeri, ikamantantapaakero okaratzi ikantakeriri inkaaranki maninkari. ¹⁸Ipampoyaaminthataitakeri aamaventariri oisha ikemaitzirira ikinkithavaitzi. ¹⁹Irooma María, antaro opampi-thashiretakotaro iroori okaratzi ikantaitapaakerori. ²⁰Ipoña ipiyeeyanaani aamaventakotariri oisha, tharomenta ikanta jamampaaventanaari Pava, tema iñaayetakero okaratzi ikamantaitakeriri inkaaranki.

Jagaitanakeri Jesús tasorentsipankoki

²¹Ari maakotapaake 8 kitaite eenchaaniki, jagaitanakeri intomeshitaaniiteri. Irojatzi ipaiyeetantakariri JESÚS tema ari ipaitzitakari maninkari tekeramintha omotziteriita María.

²²Okanta jimonkarataakero kitaite joimairentaiyani onantyaari inkite-vathayetai, tema iro ikantakaantakeri Moisés-ni. Ari jagaitanakeri Jesús Jerusalén-ki irashitakaityaari Avinkathariteki. ²³Iro irimonkaraantyaarori Osaninarentsijanori ikantakaantziri Avinkatharite, kantatsiri:

Iriirika shirampari omapokane tsinane,

Irashitakaayeyaari Pinkathari, itasorentsite irinatye.

²⁴Irimatantyaarori irimonkarayero ikantakaantane Pinkathari, ontzimatyepometaineri Pava:

Apite tookitzi, eerorika apite iryaani shiro.

²⁵Tzimatsiya janta Jerusalén-ki aparoni shirampari ipaita Simeón. Tampakashire ini irika shirampari, ñaapinkathatasorentsitaneri ini, tema iri inampishiretantakari Tasorentsinkantsi. Iriitake oyaaventarori imposhenka-yeetaiyaari Israel-mirinkaite. ²⁶Jiyoshiretakaakeri Simeón Tasorentsinkantsi, eero ikamita irirori irojatzi iriñaantakyaariri Isaipatziiotane Avinkatharite.

²⁷Ikantakaakari Tasorentsinkantsi, pokake tasorentsipankoki. Ipoña ashitariri

Jesús jaanakeri tasorentsipankoki irimonkaraantyaarori ikantakaantaitane, ²⁸ ithomaavakeri Simeón irika eenchaaniki, ipaasoonketanakeri Pava, ikantzi:

²⁹ Monkaraaka Pinkathari okaratzi pishinetaakenari,

Pishinetaina iroñaaka nonkame, tema pomperatane povakena.

³⁰ Tema noñagairi ovavisaakotantaneri,

³¹ Iriitake potyaantakeri ovavisaakotairine atziripayeeni,

³² Iri kitainkatakoyetairine atziri kaari asheninkata,

Iri kantakaiyaarone iriñaapinkathayeetantyaariri Israel-mirinkaite.

³³ Ipampoyaaminthatanakeri ashitariri, ikemakoventziri iñaantsikoven-taitziri Jesús. ³⁴ Ikanta Simeón itasonkaventakerira, ikantanakero iriniro Jesús: “Irika eenchaaniki iri kantakaiyaarone impyashitantaiyaari osheki asheninka Israel-mirinkaite, kempivaitaka imparyaateymi, iri kantakaiyaarone eejatzi iravisaakoshiretantaiyaari osheki, kempivaitaka intzina-gaateymi iparyaavetaka. Tema osheki inkantaite: ‘Kaari irooperori ñaantsi iñaaneyetakari.’” ³⁵ Tema irika eenchaaniki iriira oñaakanterone okaratzi impampithashiretaiyaari. (Iro kantamaitacha iniroite povashiretanakya eeroka kempivaitakami irovathaayeetateymi.)”

³⁶ Ari osaiki eejatzi aparoni tsinane paitachari Ana, kamantantanero oni iroori, irishinto Fanuel icharinentayetanakari Aser. Antarokonatake iroori. Ayitavetaka oime ovakera omainarotapaake, 7 osarentsi otsipavetakari oime. ³⁷ Kamaimetzinkaro onatzi, tzimake okaratzi 84 osarentsite. Ari ashi ovatziiro osaiki tasorentsipankoki, aakoventaro kitaite eejatzi tsireni amani, otziventakaro eejatzi. ³⁸ Ari opokapaakeri iroka tsinane, opaasoonketa-paakeri Pava. Ipoña oñaaventanakeri eenchaaniki, irojatzi ikemantaiyakarini ikaratzi oyaakoventarori irovatsinaryaakoyeetairi Jerusalén-satzi.

Ipiyantaari Nazaret-ki

³⁹ Aritakera imonkaraakero okaratzi ikantakaantayetzi Pinkathari, piyaa Galilea-ki osaikira inampi Nazaret. ⁴⁰ Tharomenta ikanta ikimotatzi eenchaaniki, eekero jiyaatatzi ishintsitzi, iyotaneri jinatzi. Aamaventa jovakeri Pava.

Isaiki Jesús tasorentsipankoki

⁴¹ Ari ikantapiintatya osarentsiki ashitariri Jesús jiyaatzi Jerusalén-ki joimoshirenkiro Anankoryaantsi. ⁴² Ikanta Jesús aritake tzimanake 12 irosarentsite, jataiyakeni Jerusalén-ki tema iro jametaiyapiintari iroimoshirenkya. ⁴³ Aritake karatake joimoshirenkaiyani, piyeeyaani ashitariri, iro kantamaitacha irojatzi isakanakeya Jesús irirori janta Jerusalén, te iriyote ashitariri. ⁴⁴ Iñaajaantake eevatake Jesús ikempiyayetanaari ikarataiyini. Aniitake aparoni kitaite, ari ikovavetaari, josampivetakari isheninkapayeeni ikaratzira jiyaataiyini. ⁴⁵ Tera iñeeri, ipiyaa Jerusalén-ki inkokovatairi. ⁴⁶ Mava kitaite jiñaantaariri isaiki tasorentsipankoki, ikinkithavaitakaayetzi iyotakotzirori Ikantakaantaitane, josatekaitakeri niyanki, josampiminthatziri. ⁴⁷ Ipampoyaaminthataitakeri iñeetakerira omapero jiyotaneta, jakayetakero kameetha okaratzi josampiyetakeriri. ⁴⁸ Ikanta jiñaapairira ashitariri, ipampoyaa-minthatapaakeri, okantapaakeri iriniro: “Notomí, ¿tsikama pinkantenaka? Osheki nokokovatakemi notsipatari piri, iniroite pomintharovaneentakena.”

⁴⁹Ipoña jakanake irirori, ikantanake: “¿Opaitama pikokovatantanari? ¿Tema piyote iro kovaperotacha nanteneri ikovakaanari Ashitanari?” ⁵⁰Iro kantacha te inkemathatero ashitariri okaratzi ikantakeri. ⁵¹Jaanaari, jataiyeeni Nazaret-ki. Jantzirora maaroni okaratzi jomperatariri iriri. Iro kantacha pampithashire ovakotakeri iriniro.

⁵²Eekero itharomentatya Jesús ikimotatzi, iyotane ikanta. Kempoyaaventa joviri Pava. Ari ikempitaakeriri eejatzi atziripayeeni iyaminthaane joviri.

Ikamantantziri Juan oviinkaatananeri

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 ¹Aritake monkarataka 15 osarentsi ipinkathariventantzi Tiberio César. Ari ijevatziri Poncio Pilato irirori janta Judea-ki. Iriima Herodes ijevatziri irirori Galilea-ki. Iriima Felipe irirentzi Herodes, ijevatziri irirori Iturea-ki eejatzi Traconite-ki. Ipoña Lisaniás, ijevatziri irirori Abilinia-ki. ²Iriima Anás itsipatakari Caifás ijevatziri irirori omperatasorentsitaari. Aripaite iñaana-shiretakeri Pava itomi Zacarías paitachari Juan janta tsika te inampiitaro. ³Irojatziri ikenayetantanakari Juan intatsikero Jordán, iñaaventziro oviinkaataantsi, ikantzi: “Poviinkaatzimentaiyaari Avinkatharite, povashaantairo pantayetziro kaariperori, ari impeyakoyeetaimiro pikaariperoshirevetaka.”

⁴Tema iro josankinatakari pairani Isaías kamantantaneri, ikantake:

Inkamantantaite apaata janta tsika te inampiitaro, inkantaite:

Povameethataineri Pinkathari tsika inkenapaake,

Pinkempitakaantero itampatzikaitziro avotsi.

⁵Onkameethapathayetai otenkanaayetzi,

Ovintenyetai otzishi.

Tampatzika onaatyte avotsi okaratzi tzipivetachari,

Omameripanka onkantayetaiya.

⁶Ari iriñeero maaroni atziri tsika ikanta Pava jovavisaakotantzi.

⁷Ikantayetavakeri atziri pokayetaintsiri iroviinkaatya: “Te pinkameethashiretaiyeni eeroka, pikempitashitakari maranke. ¿Piñaajaantake eero jovanakitagaitaimi?” ⁸Omaperorika povashaantairo tsika pikantaveta pairani, pinkameethashireyetai, pinkempityaaro pankirentsi kithotatsiri. Eero pikantashirevaitashita: ‘Aña naaka icharineni Abraham, te onkovaperotya novashaantairo nokaariperoshirevaitzi.’ Pinkeme nonkante: Ari inkovakerikami Pava, kantatsi iratziritakairo iroka mapi, iro impoyaataiyaarine incharinentayetakari Abraham-ni. ⁹Pankirentsi kaari kithotatsi, iponkitziyreetziro impomeyeetero. Ari inkempiyeeetaimi eeroka eerorika pikameethashiretai.”

¹⁰Ikanta atziripayeeni josampitanakeri, ikantziri: “¿Opaitama nantairi?”

¹¹Ari jakanakeri, ikantzi: “Tzimatsirika apite piithaare, pimperi aparani kaari otzimimotzi. Tzimatsirika povarite, ari pinkempitakero eejatzi.”

¹²Ipoña ipokaiyakeni kovakotziriri kireeki isheninka ikovi iroviinkaatya, ikantapaakeri: “Pinkathari, ¿opaitama nantairi naaka?” ¹³Ikantakeri: “Eero panaakairo ikantaitakemiri onkarate pinkovakotanteri.” ¹⁴Ikanta ovayiriite Roma-satzi, josampitakeri eejatzi, ikantziri: “Naaka, ¿ipaitama nantairi?” Jakanakeri, ikantzi: “Eero pasaryiimatanta, eero pithaiyakotanta eejatzi onkantya paapithatantyaariri atziri tsikarika ompaitya. Pinkimoshireventeri ikaratzi ipinaitzimiri eeroka.”

¹⁵ Osheki atziri aamaventakariri Juan, ikantashiretaiyini: “¿Kaarima irika Cristo?” ¹⁶ Ari ikantanakeri Juan maaroni atziri: “Naaka intaani noviinkaantaro jiñaa. Iro kantamaitacha, aatsikitake maperotzirori iñaapinkatharentsitsi, noñaapinkathatzitataikari naaka. Te aritaajate inkempitakaantena naaka iromperatane onkantya no-zapato-ryaantyaariri. Iriitakera kempitakaantyaarone iroviinkaantantatyeerimi Tasorentsinkantsi, iroviinkaantantatyeerimi eejatzi paampari. ¹⁷ Tema aririka aviikitero avankire, otekakitziro, ipoña atayiro opentakeereki. Iro aake okithoki, otekitakero, ovakoyetakero. Ari inkempitagaiyaari Avinkatharite eejatzi, irinashiyetaiyaari atziri. Ineshinonkayetaiyaari inkarate kempisantanairine, iriima kaari ovashaanterone ikaariperoshirevaitzi, intagairi paampariki kaari tsivakanetatsine.”

¹⁸ Osheki ikaminaantake Juan iñaaventziniri atziripayeeni Kameethari Ñaantsi. ¹⁹ Ari ikempitaakeriri eejatzi Herodes pinkatharitatsiri, ikaminaathavetakari, jaakerora Herodías iinantavetari Felipe irirentzi. Tema tzimatsi eejatzi osheki pashine kaaripero jantayetakeri. ²⁰ Iroora ovatsiperotakerori jantakeri Herodes jashitakotakaantakeri Juan.

Joviinkaata Jesús

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Ikanta joviinkaayetzirira Juan osheki atziri, ari joviinkaatakari Jesús irirori. Jamanaminthaitzi Jesús, kempivaitaka ashitaryaanakityeeyaami inkite, ²² iñeetatzí ipokashitakeri Tasorentsinkantsi ikenapaaake jenoki ikempitapaakari shiro. Ikemaitatzí inkiteki ikantaitanake: “Eerokatakera Notomi netakoperotane. Osheki nokimoshireventakemi.”

Icharineyetari Jesús

(Mt. 1.1-17)

²³ Ikanta Jesús jetantanakarori jantayetakeri, ari tzimake 33 irosarentsite. Ikantayeetzi iri tomintakariri José. Tomintanakariri José ipaita Elí, ²⁴ tomintanakariri Elí ipaita Matat, tomintanakariri Matat ipaita Leví, tomintanakariri Leví ipaita Melqui, tomintanakariri Melqui ipaita Jana, tomintanakariri Jana ipaita José, ²⁵ tomintanakariri José ipaita Matatías, tomintanakariri Matatías ipaita Amós, tomintanakariri Amós ipaita Nahum, tomintanakariri Nahum ipaita Esli, tomintanakariri Esli ipaita Nagai, ²⁶ tomintanakariri Nagai ipaita Maat, tomintanakariri Maat ipaita Matatías, tomintanakariri Matatías ipaita Semei, tomintanakariri Semei ipaita José, tomintanakariri José ipaita Judá, ²⁷ tomintanakariri Judá ipaita Joana, tomintanakariri Joana ipaita Resa, tomintanakariri Resa ipaita Zorobabel, tomintanakariri Zorobabel ipaita Salatiel, tomintanakariri Salatiel ipaita Neri, ²⁸ tomintanakariri Neri ipaita Melqui, tomintanakariri Melqui ipaita Adi, tomintanakariri Adi ipaita Cosam, tomintanakariri Cosam ipaita Elmodam, tomintanakariri Elmodam ipaita Er, ²⁹ tomintanakariri Er ipaita Josué, tomintanakariri Josué ipaita Eliezer, tomintanakariri Eliezer ipaita Jorim, tomintanakariri Jorim ipaita Matat, ³⁰ tomintanakariri Matat ipaita Leví, tomintanakariri Leví ipaita Simeón, tomintanakariri Simeón ipaita Judá, tomintanakariri Judá ipaita José, tomintanakariri José ipaita Jonán, tomintanakariri Jonán ipaita Eliaquim, ³¹ tomintanakariri Eliaquim ipaita Melea, tomintanakariri

Melea ipaita Mainán, tomintanakariri Mainán ipaita Matata, tomintanakariri Matata ipaita Natán, ³² tomintanakariri Natán ipaita David, tomintanakariri David ipaita Isaí, tomintanakariri Isaí ipaita Obed, tomintanakariri Obed ipaita Booz, tomintanakariri Booz ipaita Salmón, tomintanakariri Salmón ipaita Naasón, ³³ tomintanakariri Naasón ipaita Aminadab, tomintanakariri Aminadab ipaita Aram, tomintanakariri Aram ipaita Esron, tomintanakariri Esron ipaita Fares, tomintanakariri Fares ipaita Judá, ³⁴ tomintanakariri Judá ipaita Jacob, tomintanakariri Jacob ipaita Isaac, tomintanakariri Isaac ipaita Abraham, tomintanakariri Abraham ipaita Taré, tomintanakariri Taré ipaita Nacor, ³⁵ tomintanakariri Nacor ipaita Serug, tomintanakariri Serug ipaita Ragau, tomintanakariri Ragau ipaita Peleg, tomintanakariri Peleg ipaita Heber, tomintanakariri Heber ipaita Sala, ³⁶ tomintanakariri Sala ipaita Cainán, tomintanakariri Cainán ipaita Arfaxad, tomintanakariri Arfaxad ipaita Sem, tomintanakariri Sem ipaita Noé, tomintanakariri Noé ipaita Lamec, ³⁷ tomintanakariri Lamec ipaita Matusalén, tomintanakariri Matusalén ipaita Enoc, tomintanakariri Enoc ipaita Jared, tomintanakariri Jared ipaita Mahalaleel, tomintanakariri Mahalaleel ipaita Cainán, ³⁸ tomintanakariri Cainán ipaita Enós, tomintanakariri Enós ipaita Set, tomintanakariri Set ipaita Adán, tomintanakariri Adán iriitake Pava.

Inkaariperoshoretakaiterimi Jesús

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 ¹Ikanta ipiyaa Jesús ipoñaagaro Jordán, isaikashiretantakari Tasorentsinkantsi. Ikantakaanakari Tasorentsinkantsi, jatake tsika te inampiitaro. ²Ari isaikakeri okaratzi 40 kitaite, irojatzí ikovavetantakari kamaari inkaariperoshoretakairimi. Tema tekatsi irovaiya janta, ayimatakeri itashe. ³Pokake kamaari, ikantavetapaakari: “Omaperotatyaarika Itomintami Pava, pimpeyero tanta iroka mapi, poyaaro.” ⁴Ari jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Tzimatsi osankinarentsi kantatsiri:

Tera apatziro okovityiimotari atziri iroyaaro tanta, iroora
kovaperotacha ankempisantairo maaroni ikantairi Pava.”

⁵Ipoña kamaari jaanakeri Jesús tonkaariki otzishi, jookotapaintziniri maaroni nampitsi ipinkathariyetzira atziriite. ⁶Ikantziri: “Ari nonkanta-kaakyaaro iriñaapinkathayetaimi maaroni piñaayetakeri, ari nompakemiro eejatzí irovaneenkaro. Tema irootake jashitakaayeetakanari naaka maaroni, ari onkantake nomperi itzimirika nokoviri. ⁷Aririka potyeerovake piñaapinkathatena, maaroni ikaratzi piñaakeri, eeroka ashitanaiyaarine.” ⁸Ari jakanakeri Jesús, ikantziri: “Tzimatsi osankinarentsi, kantatsiri:

Añaapinkathateri Avinkatharite Pava, iri ankempisante apaniro.”

⁹Ipoña kamaari jaanakeri nampitsiki Jerusalén, isaikaakeri jenoki otavantoki tasorentsipanko, ikantapairi: “Omaperorika Itomintami Pava, pimitaye osaavikinta kipatsiki. ¹⁰Tema tzimatsi osankinarentsi, kantatsiri:

Irotyaantemiri Pava imaninkarite aamaventyaamine,

¹¹Iri thomaavakemine,

Eero pomposantavaitapaaka mapiki.”

¹²Ari jakanakeri Jesús, ikantziri: “Aritake ikantaitake pairani:

Te onkameethate piñaantashivaityaari Pivinkatharite Pava.”

¹³ Ikanta kamaari tera inkitsirinkashityaari Jesús inkaariperoshiretakairi, jintainaryaapaintari.

Jetanakari jantayetziri Jesús

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Ikanta ipiyaa Jesús Galilea-ki, otyaakari ishintsinka Tasorentsinkantsi. Ithonka ikemakoyeetanakeri maaroni. ¹⁵ Jiyotaantayetake maaroni tsika japatotapiintaita. Tharomenta ikantaventakari maaroni.

Ipiyaa Jesús Nazaret

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Ikanta Jesús piyaa inampiki Nazaret tsika jantaritake. Okanta aparoni kitaite jimakoryaantaitari, jatake Jesús japatotapiintaita, tema iro jametapiintakari irirori. Ari ikatzizyanakari iriñaanatero osankinarentsi. ¹⁷ Ipayeetakeri irosankinare kamantantaneri Isafas-ni. Ikanta japinairyaakero osankinarentsi, iñaatziiro josankinaitakero, kantatsiri:

¹⁸ Isaikantana naaka Itasorenka Avinkatharite,

Tema iri saipatziiitotakenari onantari noñaaventaineri ashinonkainkari Kameethari Naantsi.

Irijatzi otyaantakenari novavisaakoyetairi
okantzimoneentashirevaiyetari.

Nonkamantayetairi jaakaantayeetziri tsika inkantaiya
intsiparyaakoventayeetairi.

Impoña namenakaayetairi mavityaakiri,

Nosaikakaashivaitaiyaari ikaratzi jotzikayeetari.

¹⁹ Noñaaventayetairo tsikapaite irakameethatantai Avinkatharite.

²⁰ Ipoña japinaitanairo Jesús osankinarentsi, ipanairi kinkithatakaantapiintatsiri, saikanake. Irojatzi ipampoyaakeri maaroni atziri ikaratzi saikaintsiri japatotapiintaita. ²¹ Ari jetanakaro ikantayetanakeri: “Omonkaraimoyetakami iroñaaka iroka osankinarentsi okaratzi pikemakeri.” ²² Ipampoyaa-minthaitanakeri Jesús, tema kameetha okanta iñaaventayetziri. Osheki ñaaventakoyetanakeriri kameethaini. Ikantayeetzi eejatzi: “¿Kaarima irika itomi José?” ²³ Irojatzi ikantantanakariri: “Kempitaka ari pinkantakena: ‘Intsityaa aaventantzinkari paaventya eeroka. Tema osheki nokemakoyentakemi pantayetakeri Capernaum, intsityaa pantapairo eejatzi jaka pinampiki.’ ” ²⁴ Eekero ikantanakitzi Jesús: “Omaperotatyaara nonkan-temiri, ari jashi jovatziro kamantantaneri te iriñaapinkathaiteri inampiki tsika isaikayetzi isheninka. ²⁵ Tema omaperotya iroka, pairani eeniro isaikavetani Elías, te omparyaagairanki inkane okaratzi mava osarentsi ipoña 6 kashiri janta Israel-ki, iniroite itasheneentaitake. Osheki kamaimetzinkaro tzmavetachari janta, ²⁶ iro kantamaitacha, te irotyaantaiteri Elías-ni iriyaa-tashitero aparoni kamaimetzinkaro, intaani jotyaaantaitakeri nampitsiki Sarepta saikatsiri Sidón-ki, osaikiranki aparoni tsinane kamaimetzinkaro kaari isheninkata. ²⁷ Ari okempitakari eejatzi eeniro isaikaveta kamantantaneri Eliseo, tzmavetacharanki Israel-ki osheki mantsiyari pathaavaitatsiri. Iro kantamaitachari te irotyaantaiteri Eliseo irovashinchagai aparoni, intaani jotyaaantaitakeri Naamán kaari isheninkata poñaachari nampitsiki

Siria, jovashinchagairi.” ²⁸ Ikanta ikemaiyakera ikaratzi saikaintsiri japatotapiintaita, iniroite ikisaiyanakani. ²⁹ Ikatziyeeyanakani, jagaitanakeri Jesús overaathapita nampitsi, ikenakaitanakeri tsika osaiki impereta irotziryeeterimi. ³⁰ Iro kantamaitacha Jesús, ishiyapithatanakari josatekantanakari niyanki, jatai.

Atziri jaakiri peyari

(Mr. 1.21-28)

³¹ Ikanta Jesús oirinkanaa nampitsiki Capernaum saikatsiri Galilea. Jiyotaantayetapai kitaiteriki jimakoryaantaitari. ³² Tema te omaanta ishintsinka jiyotaantzira, ipampoyaaminthaitakeri. ³³ Okanta janta tsika japatotapiintaita, ari isaikakeri aparoni atziri jaakiri peyari, kaimanake shintsiini irirori, ³⁴ ikantzi: “Piñaashityaana Jesús Nazaret-satzi, niyotzimi naaka eerokatake itasorentsita Pava. Iro pipokantari jaka paperotaiyenani.” ³⁵ Ikisathanakeri Jesús, ikantanakeri: “¡Pimairete peyari, piyaatai! Tyaanake atziri jintainaryaanakari iveyarite, temaita irovaaperovaitanakeri.” ³⁶ Ipampoyaaminthataitanakeri maaroni, ikantavakaiyani: “¿Ipaita-tyaakama irika? Joitsinampairi jomishiyiri peyari iñaashincheenkatziri.” ³⁷ Ari ithonka ikemakoyeetanakeri Jesús maaroni nampitsiki okaratzi saikatsiri janta.

Jesús jovashinchagairo iriyote Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸ Ipoña ishitovanake Jesús japatotapiintaita, kyaapaake ipankoki Simón. Okanta iroori iriyote Simón, omatakeri iniroite saavakitaantsi. Ikantaitavakeri Jesús irovashinchaapairo. ³⁹ Joyootashitanakaro onoryaakara, kempivaitaka iriñaashincheenkatatyeeromi saavakitaantsi. Eshitakotanake osaavakiveta, piriintanaka amenayetavakeneri ompaitya ompavakeriri.

Jovashinchaayetziri Jesús mantsiyaripayeeni

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.31-34)

⁴⁰ Okanta osheetyaanake, jamaitapaakeneri Jesús osheki atziri kantashivaiyetachari imantsiyare. Ikanta iñaavakerira Jesús, intaani ipampitantavakari kapicheeni irako, eshitakoyetanai. ⁴¹ Osheki jomishitovitake eejatzi iveyarite, iniroite ikaimayetzi peyari, ikantzi: “¡Itomi Pava pinatzi!” Iro kantamaitacha Jesús, ikisathayetakeri peyari, te ishineteri iriñaavaite, tema jiyotzi irirori peyari iriitake Cristo.

Jiyotaantzi Jesús maaroni Galilea-ki

(Mr. 1.35-39)

⁴² Okanta okitaityaamanake, ananenkanake Jesús apaniroidi ikenanake tsika te inampiitaro. Osheki amemenatairiri tsikarika ikenake. Ikanta jiñee-tairi tsika isaiki, te ishineeteri iriyaatai. ⁴³ Irojatzi ikantantanakari Jesús: “Ontzimatyé inkemaitero eejatzi pashineki nampitsi Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziri ipinkathariventantai Pava. Tema irootake nopokantakari naaka jaka.” ⁴⁴ Eekerora jiyaatakaanakitziro Jesús ikinkithatanake pankotsiiteki japatotapiintaita okaratzi saikatsiri Galilea-ki.

Kaari iñeetapiintzi shimaataantsi*(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)*

5 ¹Okanta aparoni kitaite, isaiki Jesús inkaarethapyaaki Genesaret. Jatsi-nakimatakeri atziri ikaratzi piyotzimentakariri ikempisantziro iñaane Pava. ²Ari jiñaake Jesús apite pitotsi ovaataka oparaiteki. Tekatsi otetan-tyaarone, tema ikivaiyatziironi ishimaamento. ³Otetapaaka Jesús pitotsiki. Tema iriira ashitaro Simón iroka pitotsi, ikantakeri irotyaantero kapicheeni niyankyaaki. Ari isaikantanakaro Jesús pitotsi, jetanaaro jiyotaayetanairi atziri. ⁴Ikanta ithonkanakero jiyotaantzi, ikantzi: “Simón, paanakero pipito niyankyaaki inkaare, ari pishimaatyaari.” ⁵Ari jakanake Simón, ikantzi: “Ari noshimaavaiveta tsirenipaite, tekatsi naye. Eerokara kantanari, aritake nomatakeri.” ⁶Jimatakeri ishimaata, jaake osheki shima, iro onthatyii-matemi ishimaamento. ⁷Ikaimavakotairi ikaratapiintziri ishimaata irampitakotairi. Ikanta jiyaatashitanakeri, ikenakotaiyakeni pashineki pitotsi, ijaikitakero apiteroite, iroovetainchami intsitsiyakotaiyeni. ⁸Ikanta jiñaakero Simón Pedro avisaintsiri, jotypeerovashitanakari Jesús, ikantanakeri: “Pintai-naryeeyaana pinkatharí, kaariperoshireri nonatzi naaka.” ⁹Tema iniroite itharovanake Simón jiñaakera jaake osheki shima. Ari ikempitakari eejatzi maaroni itsipataiyarini. ¹⁰Jimatzitanakaro Jacobo eejatzi Juan, itomipayeeni Zebedeo, tema iri itsipatakari Simón. Iro kantamaitacha Jesús ikantanakeri Simón: “Eero pitharovashivaita, onkempitaiyaaro iroñaaka iriimi atziri noshi-maatakagaiyaami.” ¹¹Ikanta jaatakotaiyapaini, jookaventanakero maaroni, joyaataiyanakari Jesús.

Jovashinchagairi Jesús omatziri pathaarontsi*(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)*

¹²Okanta pashine kitaite jareetaka Jesús aparoni nampitsi, ari ipokakeri omatziri pathaarontsi. Ikanta jiñaapaakeri Jesús, jotypeerovashitapaakari, ikantapaakeri: “Pinkatharí, pikovirika ari onkantake povashinchagaina.” ¹³Ipoña jakotanake Jesús, jantantakari kapicheeni irako, ikantziri: “Nokovi, peshitakotai.” Eshitanake ipathaaveta. ¹⁴Ari ikantziri: “Tera nonkove pinka-mantakotena. Apatziro povanakero piyaatashiteri omperatasorentsitaari, pimonkarayero josankinatakeri Moisés-ni, paanake pinkitevathatantaiyaari, onkantya iriyotantaityaari eshitakotaimi.” ¹⁵Iro kantamaitacha ikemako-yeetanakeri intaina Jesús. Osheki atziri piyotzimentakariri ikempisantziri. Ikovaiyini irovashinchaayetaineri eejatzi imantsiyarepayeeni. ¹⁶Iro kantacha Jesús joshitaapiintaka irirori tsika te inampitaitaro, ari jamaniri.

Jovashinchagairi Jesús kisoporokiri*(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)*

¹⁷Okanta pashine kitaite jiyotaantzi Jesús, ari isaikaiyakeni Fariseo itsipayetakari iyotzinkariite, poñaayetachari nampitsiki Galilea, Judea, eejatzi Jerusalén-ki. Tema otyaakarira Jesús ishintsinka Avinkatharite, kantatsi irovashinchaayeteri mantsiyari. ¹⁸Ipoña jareetaiyapaakani atziri janatakotakeri shitashintsiki aparoni kisoporokiri. Ikovavetaiyakani inkyaakaapaakerimi pankotsiki, ironoryaakoterimi isaikakera Jesús. ¹⁹Tera

onkantatye inkyaakayeri, tema osheki atziri piyotaincha. Jataitakaanakeri jenoki pankotsiki, imorontakero pankotsi, jovayiitakotakeri mantsiyari josatekantanakari piyotzimentakariri Jesús. ²⁰Ikanta Jesús jiyoshiretaiyavakeri osheki javentaakari, iñaanatavakari mantsiyari, ikantziri: “Asheninká, ipeyakoyeetaimiro pikaariperoshirevetaka.” ²¹Ikanta ikemavake iyotzinkariite itsipayetakari Fariseo, ikantashiretaiyanakeni: “Ithainkatziiri Pava irikavé. Tema tekatsi kanterone impeyakotantero kaariperori, apaniro ikanta-kaaro Pava.” ²²Iro kantamaitacha Jesús jiyoshiretakotakeri, ari josampitziri: “¿Opaitama pikinkishirevaitashitantari?” ²³¿Tema okameethatzi nonkante: ‘Ipeyaakoitaimiro pikaariperoshirevetaka?’ Irooma pikovi nonkanteri: ‘Pinkatziye, piyaatai.’ ²⁴Iroñaaka piyoteri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impeyakotairi kaariperoshirevetachari.” Ipithokashitanakari mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziye, paanairo pishitashi, piyaatai.” ²⁵Piriintanaka kisoporokiri, jaanairo ishitashi jonoryaantavetari. Jiñeetavairi jiyaatai ipankoki, kimoshire ikantaventanakari Pava. ²⁶Maaroni atziripayeeni ipampoyaa-minthathanakeri, ikimoshireventanakeri iriroriite Pava. Itharonkakiini ikantaiyini: “Tera añaapiintero kempityaarone iroka.”

Jaantaitanakariri Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷Ikanta ishitovanaira Jesús, iñaapaakeri paitachari Leví isaiki irirori ikovakotziri kireeki isheninka, ikantapaakeri: “Poyaatena.” ²⁸Katziyanaka Leví, jookanakero maaroni, joyaatanakeri.

²⁹Ipoñaashitaka Leví, jaanakeri Jesús iroimoshirenkya ipankoki itsipataanakeri iriyotaane. Ari jiyaatakeri eejatzi osheki kovakotziri kireeki isheninka, osheki jatayetaintsiri pashine. Ari ikarataiyakerini jovaiyani. ³⁰Ikanta Fariseo itsipatakari iyotzinkariite, iñaanaminthatakeri iriyotaane Jesús, ikantziri: “¿Opaitama pikempiyantariri povaiyani kaariperoshireri ipoña kovakotziri kireeki isheninka?” ³¹Ipoña jakanake Jesús irirori, ikantanakeri: “Aririka irimantsiyate atziri, ipokashitziri aaventantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tekatsi inkove irirori. ³²Tera iro nompokantajaan-takyaari naaka nonkaimashireyetairi kameethashireri, aña nopokashitziri kaariperoshireri nonkaimashiretaiiri irovashaantairo kaariperori.”

Iñaaventziro Jesús itziventaita

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³Ipoña josampiitakeri Jesús, ikantaitziri: “¿Opaitama kaari itziventanta piyotaane? Iriima irashi Juan, ipoña irashi Fariseo-payeeni, osheki itziventapiintaiyani irirori, jamanaiyini eejatzi. Noñiiri piyotaane eeroka, te intziventanetya, ovavaiyetacha, iravaitatsi imire.” ³⁴Ari jakanake Jesús, ikantzi: “Aririka inkempiyeetyaari aavakaachari, ¿arima irovashireneentaitakya? ³⁵Aryaajaini apaata, aririka iragaitakeri iimentaitari, aripaitera intziventaitya.”^a ³⁶Ipoña joshiyakaaventanakeneri Jesús, ikantziri: “Aparoni

a 5.35 Iriitakera Jesús oshiyakaaventachari jaka. Iriitakera kempitakariri jaavakaayeta atziri. Kantakotachari eejatzi jaka, aririka iraaeyetakeri iimentaitari, irijatziira kantakotacha aririka irovamaayetakeri, osheki irovashirevaitanakya iriyotaanepayeeni.

paisatori ikithaataitari, aririkami irovapatankaitantyaaro osape ovakerari, ari omaperotanakya osaperyaanake aririka ampithatanakya ovakerari. Tera ariperotakairo paisatori ikithaataitari irovapatankaitantyaaromi ovakerari. ³⁷Te jaritzi eejatzi paisatori meshinantsinaki irovantayeetyaaro eeryaatatsiri jimiretairi. Aririka irovantayeetakyaaaro, ari isanaryaanake, apaavaitashitakya imiretairi, eejatzi inkempitakya meshinantsinaki irirori. ³⁸Iri aritatsi ovakerari meshinantsinaki irovantayeetyaaro eeryaari jimireetari. Iro eero japaavaitanta apiteroite. ³⁹Ikaratzi ametarori jimiretaro poitatsiri, eerora jametaaro imiretaiyaaro eeryaari. Inkantapiinte: 'Iro kameethatatsi amiretyaaro poiri.' "

Iñaaventziro Jesús kitaite imakoryaantaitari

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

6 ¹Okanta aparoni kitaite imakoryaantaitari, ikenake Jesús pankirentsimashiki. Ikanta iriyotaanepayeeni javiikitanake okithoki, jamirokakizimaitaro inkene iroyaaro. ²Te onimoteri Fariseo-payeeni, josampitakeri ikantziri: "¿Ipaitama paviikitanarori? ¿Tema piyote tera oshinetaantsite kitaiteriki imakoryaantaitari?" ³Ari jakanake Jesús, ikantanake: "¿Tema piñaanatakoteri eeroka ikantaranki pairani David-ni itsipayetakari ikarataiyini aantavetakari itashe?" ⁴Ikyaaake tasorentsipankoki, jaakero tasorentsianta, jovakaro irirori, ipayetakeri eejatzi ikaratzi itsipayetakari. Tema te oshine-taantsiveta irovaityaaro, intaani jovapiintayetaro omperatasorentsitaari." ⁵Ipoña ikantake eejatzi: "Irika Itomi Atziri ipinkathariperotzi irirori, janayiro iroka kitaite."

Atziri kisovakori

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶Okanta pashine kitaite imakoryaantaitari, ikyyaake Jesús japatotapiintaita, jiyotaantapai eejatzi. Ari isaikakeri atziri kisovakotatsiri irakope-roriki. ⁷Ikanta iyotzinkariite itsipayetakari Fariseo, aamaane jovakeri Jesús iriñeeri aririka irovashincheeri mantsiyari kitaite imakoryaantaitari, onantyaari inkantakoteri. ⁸Iro kantamaitacha Jesús, jiyotake irirori opaita ipampithashireyetakari. Ikaimakeri atziri kisovakori, ikantziri: "Pimpoke, posatekya niyanki." Pokapaaake kisovakori, katziyapaaka. ⁹Ipoña ikantziri Jesús: "Tzimatsi nosampitaiyemiri: ¿Otzimikama shinetaantsitsitsiri anteri kitaite jimakoryaantaitari? ¿Tema arite aneshinonkatante, irooma aritatsi ovamaante? ¿Eeroma aritzi antero kameethari, irooma aritatsi ankaaripe-rovaite?" ¹⁰Ipampoyaanakeri piyotzimentakariri, ipoña iñaanatanakeri mantsiyari, ikantziri: "Pinthaaryaavakotai." Matanaka, akotsitanai kameetha. ¹¹Iro kantamaitacha irikapayeeni, iniroite ikisaiyanakani. Ikinkithavaitai-yakeni tsika inkanteri Jesús.

Jiyoshiitake Jesús 12 Irotyaantajanore

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹²Ipoña itonkaanake otzishiki iramaneri Pava. Ari jaakoventakaro maaroni tsireni jamani. ¹³Okanta okitaitamanai, japatotakeri maaroni iriyotaane. Ari jiyoyaakeri ikaratzi 12, iriitake ipaiyetakeri Otyaantajanoriite. ¹⁴Jirika

ikaratzi jiyoyaakeri: Simón, iri ipaitakeri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés irirentzira Simón. Ipoñaapaaka Jacobo itsipataakeri Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo. Ipoñaapaaka Simón ipaitaitziri kisakotanteneri, ¹⁶ipoñaapaaka Judas irirentzi Jacobo. Ipoñaapaaka eejatzi Judas Iscariote, tsika itzimi pithokashityaarine apaata.

Ikinkithatakaairi Jesús osheki atziri

(Mt. 4.23-25)

¹⁷Ipoña joirinkaiyaani Jesús itsipataari iriyotaane. Ari isaikaiyapaakeni ovintenipathatzi. Osheki atziri piyotzimentapaakariri, Judea-satzi, Jerusalén-satzi, Tiro-satzi eejatzi Sidón-satzi. Ipokaiyakeni irikapayeeni inkemero iñaaventziri Jesús, ikovaiyatziini eejatzi irovashinchaayetairi imantsiyaritepayeeni. ¹⁸Tema ikaratzi jaakayetziri peyari, jovashinchaayetairi. ¹⁹Ikovaiyanake atziri irantantavakyaari kapicheeni irako, tema otzimimotziri Jesús ishintsinka, jovashinchaayetziri maaroni.

Iñaaventaitziri kimoshiretatsine eejatzi ashinonkaachari

(Mt. 5.1-12)

²⁰Ipoña Jesús ipampoyaanakeri iriyotaane, ikantziri: “Kimoshirera pinkantaiya ashinonkainkari, tema eerokatake ñagairone impinkathariventantai Pava.

²¹Kimoshirera pinkantaiya piñaavetaro iroñaaka pitashaaneentavaitzi, tema irootaintsi piñeero pinkemaneentaiya. Kimoshirera pinkantaiya piñaavevetaro piraaneentavaita iroñaaka, tema irootaintsi piñeero pishirontavaitaiya.

²²Kimoshirera pinkantaiya onkantavetakya piñaavevetaro iroñaaka inkisaneentayeetemi, irookimaitemi, inkaviyavaitaitemi, irimanintavaitaitemi, okantakaantziro poshiretaari Itomi Atziri. ²³Tharomenta pinkantayetaiya, pinkimoshireyetai, tema Pava pinayetaimine inkiteki. Pinkinkishiretakotyaaro tsika ikantayeetakeri pairani etayetakarori kamantanteneri, irootakera avishimotzimiri eejatzi eeroka iroñaaka.

²⁴¡Inkantamacheeteri ashaarantzinkari! Tema aritake jiñaayetakero iroñaaka janintaavaiyetaka.

²⁵¡Inkantamacheeteri ikaratzi ñiirori iroñaaka ikemaneentayeta! Tema ari iriñeero apaata irirori intashaaneentai. ¡Inkantamacheeteri ikaratzi ñaayetziri iroñaaka ishironatavaita! Ari iriñeero apaata inkemaantsivaitaiya, ari iriraavaitaiyaari eejatzi.

²⁶¡Inkantamacheeteri ikaratzi jasagaaventaitari iroñaaka! Tema ari ikempitaaveetakari pairani kempitakovetariri kamantanteneriite.”

Petakotyaari kisaneentayetzimiri

(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷“Iro kantamaitacha pinkeme nokantzi naaka: Petakotaiyaari ikaratzi kisaneentayetzimiri, paakameethayetairi. ²⁸Eero pipiyatari kishimavaitzimiri. Pamanakoyetairi thaiyakovetamiri. ²⁹Aririka impasaitemi kashetavoroki, pishinetyaari irapiteroryaavorotemi impasatemi. Aririka inkovaite iragaitero piithaare posaavantapiintari, pishineteneri iraanakero

pikithaatakari eejatzi. ³⁰ Aririka inkantayeetemi: ‘Pimpena,’ okameethatzi pimpimantanete. Aririka irayitayeetemi pashitari, okameethatzi eero pikiñaaneventziro. ³¹ Pikovirika iretakoyeetyaami, petavakyaaro eeroka petakotantya.

³² Iiriika petakotashitakya ikaratzi etakotayetamiri eeroka, ¿Kameetha-takema iroka? Aña te, tema iro jimatapiintakeri kaariperoshireri. ³³ Iiriika paakameethatashitakya ikaratzi aakameethatzimiri eeroka ¿Kameetha-takema iroka? Aña te, tema iro jimatapiintakeri kaariperoshireri. ³⁴ Aririka inkantaitemi: ‘Pimpavakenaro, ari noipiyeemi,’ impoña pimpavakeri tema piyotzi ari irimataimi eeroka apaata. ¿Kameethatakema iroka? Aña te, tema iro imatapiintziri kaariperoshireri. ³⁵ Petakoyetaiyaari eeroka kisayetzimiri, eero pipiyatari. Pimpimantanete aririka inkamitayeetemi, eero poyaa-venta irimayetaimi eeroka. Iniroite impinayeetaimi, itomintaamira Jenokisatzi. Omaperora jetakoyetakari irirori maaroni kaariperoshireripayeeni. ³⁶ Ikempitara Ashitairi jetakotanta, ari pinkempitanaiyaari eeroka.”

Iñaaventziro Jesús kantzimataantsi

(Mt. 7.1-5)

³⁷ “Eero pikantzimatantzi, jimaaitaimikari eeroka apaata. Eero piyakoven-tantzi, jimaitzimikari eeroka apaata. Aririka pimpeyakotante, ari irimayee-taimi eeroka apaata. ³⁸ Pimpimantanetai, tema ari irimayeetaimi eeroka apaata, iranaakaayeetaimiro eeroka okaratzi pipimantakeri. Tzimatsirika pantakeri, ari inkempitayeetaimi apaata eeroka.”

³⁹ Ipoña joshiyakaaventanakeneri Jesús, ikantzi: “¿Kantatsima iraka-thatavakaiya mavityaakiri? ¿Tema ari imparyaake apiteroite omoronaki? ⁴⁰ Tera iriñeete aparoni eenirora jiyotaitziri iranaakoteri tsika itzimi iyotairiri. Irooma apaata aririka iriyotaaperoitakeri ari inkempitai-yaari iyotairiri pairani. ⁴¹ ¿Opaitama pikovantari pameneneriri pashine otyaakitiziriri irookiki? Petavakyaaro eeroka paavairo antaro inchapeto otyaakitakemiri. ⁴² Tema eero okantzi pinkanteri pisheninka: ‘Pimpoke, nayemiro otyaakitakemiri pokiki.’ Aña tzmataitatsi pokiki eeroka antaro inchapeto otyaakitakemiri. ¡Kamataviri! Petavaiyaaro paavairo eeroka otyaakitakemiri pokiki, inkene pameneneriri pisheninka otyaakitainchari kapicheeni irookiki.”

Ari jiyoitzirori onkithotanagerika

(Mt. 7.15-20)

⁴³ “Aparoni inchato saankanatatsiri oshooki, te iriñeetero onkaari-perote okithoki. Irooma inchato sampiyashitatsiri, te kameetha iriñeetero onkithokite. ⁴⁴ Tema okaratzi kameethayetatsiri chochoki, tera onkamee-thavaitashitya apaniro, aña iro kantakaarori ovaato okameethatzira iroori. ¿Añiroma aparoni higo onkithotantyaaro ovaato kitochee? ¿Kantatsima aparoni uva okithotantaro kitochee eejatzi? ⁴⁵ Arira ikempiyetanaari kamee-thashireri ikinkishiretapiintaro kameethari, irootake okameethatantari jantayetziri. Iriima kaariperoshireri te ikinkishiretapiintaro kameethari, irootake okaariperotantari jantayetziri. Tema okaratzi ipampithashireyetai, irootake jiñaaneyetakari eejatzi.”

Iñaaventaitziri apite ovatzikirori ipanko

(Mt. 7.24-29)

⁴⁶ “¿Opaitama ikantantayeetantanari: ‘Pinkatharí, pinkatharí?’ Temaita irantaitenaro okaratzi nokantayetziri. ⁴⁷ Tzimayetatsi matanairori okaratzi nokantayetziri. Jiroka ikempitayetanaari: ⁴⁸ Ikempitakari aparoni atziri ovetsikatsiri ipanko, ikiyashitakero itzinkami oshirantapathatzi kipatsi, jovatzikakero. Ipoña opokake iniroite amarani, ookantapaakaro shintsiini pankotsi, te eevokero. Tema jovatzikaitakitziro kameethaini oshirantapathatzira. ⁴⁹ Iriima ikaratzi peyakotarori nokantayetziriri, kaari antanairone. Ikempitakari aparoni atziri ovetsikavetachari ipanko, temaita inkiyashitero inthomointa. Okanta opokake iniroite amarani, ookantapaakaro shintsiini, tyaanake. Te iriñeetairo.”

Jovashinchagairi Jesús inampire ijevare ovayiriite

(Mt. 8.5-13)

7 ¹ Aritake ithonkanakero Jesús ikinkithatakayiri atziripayeeni, jatai nampitsiki Capernaum. ² Ikanta imantsiyatake iretakoperotane inampire ijevare ovayiriite Roma-satzi, irootaintsi inkamemi. ³ Ari ikemakoventakeriri Jesús, jotyaantake irantarikonate judío-payeeni, inkaimeri Jesús, irovashinchagairiita inampire. ⁴ Ikanta jiyaatashitakeri Jesús, ikantapaakeri: “Okovaperota pampitakoteri ijevare ovayiriite, ⁵ tema jaakameethatapiintakena, jovetsikaiyakena pankotsi tsika napatotapiinta.” ⁶ Ikanta Jesús, joyaatanakeri. Iro irareetantyaarimi ipankoki, jomonthaakari isheninkathori ijevare ovayiri, iriitake pashine jotyaantakeri, ikantapaakeri irirori: “Jesús, ikantakaantzimi jevari, ikantzi: ‘Kaariperori nonatzi naaka, eero pikyaavankotana.’” ⁷ Irootake kaari niyaatashitantami noñeemi naaka. Intaani nokoviro piñaane pinkantakaantavakeri nonampire, aritake ireshitakotai. ⁸ Tema tzimatsi omperatanari naaka, tzimatsi eejatzi ovayiri nomperatari naaka. Aririka nonkanteri: “Piyaate,” aritake iriyaatake. Aririka nonkante pashine: “Pimpoke,” aritake impokake. Aririka nonkanteri nonampire: “Pantero iroka,” imatziro jantziro.” ⁹ Ikemavakerira Jesús, ipampoyaananakeri, ikantanakeri itsipatakari: “Iriitake matakakeri irika ikempisantzi, tera intzime jaka Israel-ki aparoni asheninka kempityaarine irika. Omaperora.” ¹⁰ Ikanta ipiyeeyani pankotsiki jotyaantaitakeri, iñaapaatziri nampirentsi, eshitakotai imantsiyaveta.

Jovañagairi Jesús eentsite kamaimetzinkaro

¹¹ Ipoña ikenanake Jesús aparoni nampitsi paitachari Naín, iri itsipayetaka iriyotaane. Osheki eejatzi atziripayeeni. ¹² Iro jareetzimataka nampitsiki, jomonthaakotantaka jagaitziri aparoni kaminkari inkitaiteri, apintzi inatzi otomintari aparoni tsinane kamaimetzinkaro. Osheki atziri oyaatakerori iroka tsinane. ¹³ Ikanta Jesús iñaavakerora tsinane, iniroite jetakoshiretanakaro. Ikantziro: “Aritapaake piraavaitaka.” ¹⁴ Ipokapaake okarikiini, ipampitapaakero jovantaitakariri. Katziyeeyapaakani anatakotziriri. Ikantzi

b 7.6 Irika ijevare ovayiri kaarira judío, pashinesatzi atziri jinatzi. Tema pairani aparoni judío, te inkiyaavankoteri kaari isheninkata.

Jesús: “Evankarí, eeroka noñaanatzi, pimpiriintai.” ¹⁵ Piriintana kamavetainchari ñaavaitanai. Jakathatanairi Jesús irojatzi iriniroki. ¹⁶ Iniroite itharovaiyanake ikaratzi ñaakeriri. Ikimoshireventaiyanakari Pava, ikantaiyanake: “Pokataike iriiperori kamantantaneri.” Ipoña ikantaiyini eejatzi: “Pokataike Pava iri neshinonkayetaine aaka.” ¹⁷ Ithonkara ikemakoyeetanakero jantakeri Jesús maaroni Judea-ki, eejatzi pashineki nampitsi okaratzi saikanampiye-tatsiri.

Jotyaaantakeri Juan iriyotaane

(Mt. 11.2-19)

¹⁸ Ikanta Juan ikemake irirori okaratzi avisaintsiri, ikamantakeri iriyotaanepayeeni. Ari ikoyaaake apite iriyotaane, ¹⁹ jotyaantakeri irosampiteri Jesús, inkanteri: “¿Eerokama ipaitaitziri ‘Pokatsineri?’ Kaaririka eeroka, ¿Tzimatsima pashine naamayaari?” ²⁰ Ikanta ipokaiyakeni, jiñaapaakeri Jesús, ikantapaakeri: “Jotyaaantakena Juan oviinkaatananteri nosampitemi: ¿Eerokama ipaitaitzi ‘Pokatsineri?’ Kaaririka eeroka, ¿Tzimatsima pashine naamayaari?” ²¹ Tema eekero jovashinchaayetatzí Jesús kantavaiyetachari imantsiyare, ikaratzi jaakayetziri peyari, jokiryaakaa-yetai osheki mavityaakiri eejatzi. ²² Irojatzi ikantantanakariri pokaintsiri: “Aririka piyaatai, pinkamantapairi Juan maaroni okaratzi piñaayetakeri eeroka nantakeri, okaratzi pikemakenari eejatzi. Tema namenakaayetairi mavityaakiri, naniitakaayetairi kisoporokiri, nokemakaayetairi ashitakempitari, novashinchaayetairi omatziri pathaarontsi, novañaayetairi kaminkari, noñaaventayetaineri ashinonkainkari Kameethari Ñaantsi. ²³ Irootake inkimoshirentaiyaari inkarate kaari kisoshireventainane.”

²⁴ Ikanta ipiyeeyanaani irotyaantane Juan, josampitanakeri Jesús ikaratzi apatotzimentakariri, iñaaventziri Juan, ikantziri: “¿Ipaitama pipampithashiretakotariri piñaakeri chapinki janta tsika te inampiitaro? ¿Iriima piñaake aparoni kempitarori savoro opiyonkatonkitakaaro tampyaa okantakaantziro te iminhashireta?” ²⁵ ¿Piñaakerima irovaneenkatakya ikithaataka? Tema maaroni ikaratzi anintaavaitachari, ovaneenkatzitachari ikithaata, isaikavankotziri pinkatharentsi. ²⁶ Aña iro piyaatashitantakariri piyotaiyakeni kamantantaneri jinatzi. Tema jimaperotatziiro irirori janaakeri kamantan-teripayeeni. ²⁷ Iriitakera josankinatakoyeetake pairani, iñaanatziri Pava itomi, ikantziri:

Notomí, ari notyaantake etyaarone inkamantakotemi,

Iriitake ovetsikanontemine tsika pinkenapaake eeroka.

²⁸ Nokantzi naaka: Atziriite ikaratzi tzimayevetainchari, tekatsira aparoni kamantantaneri anayerine jiyotanetakari Juan. Iro kantamaitacha inkarate impinkathariventairi Pava inkiteki, aparoni tsinampashiretaatsiri janta, janaakotajaantairira irirori Juan.” ²⁹ Ikanta atziriite itsipatakari kovakoyetziriri isheninka kireeki, jiyotanairo tampatzikashire ini Pava, joviinkaayetakeri Juan. ³⁰ Irima Fariseo-payeeni itsipatakari iyotzinkariite te irishinetya iroviinkaayeteri Juan, ari japaatzirori okaratzi irantzimotanteri Pava.

³¹ Ipoña ikantzi Pinkathari Jesús: “¿Ipaitama nonkempitakaanteriri irikaite?

³² Nonkempitakaanteri ovashaantavarentzi eentsi aririka iroshiyakaantavaite ikaratzi jeentsitaiyini, inkantavakaiyaani: “Thame ashovirite amasheetantyaari.”

Eeromaita ikovi. Impoña inkantavetya eejatzi: 'Intsityaa amampaavaitya ovashi-retantyaari.' Eero ikovimaita eejatzi. ³³ Iroora jimayetakeri irikaite. Jiñaayevetakari Juan, itziventapaakaro irirori ovaritentsi, te jimiretaro kachori, iro kantamaitacha ikantakotaiyakerini: 'Jaakatziiri peyari.' ³⁴ Ipoña ipokake Itomi Atziri, te intziventavetyaaro irirori ovaritentsi, jimiretaro kachori. Ikantakotaiyakeri: 'Kaariperori inatzi, niyavairentzi jini, shinkiryaantzi, jaapatziyari kovakotziriri kireeki isheninka, jaapatziyari eejatzi kaariperoshireri.' ³⁵ Tekatsi ompaitzimaitya, tema aparoni iyotaneri ari iriyoyeetairi apaata omapero jiyotanetari, aririka iriñaajaantayeetairo onkarate avisayetatsine."

Jareetari Jesús aparoni Fariseo paitachari Simón

³⁶ Ikanta aparoni Fariseo jaanakeri Jesús irovakaiyaari. Areetaiyaka ipankoki, thointapaake Jesús jovapiintaita. ³⁷ Okanta aparoni kaariperoshireri tsinane nampitarori janta, okemakoventakeri Jesús ipokake ipankoki Fariseo irovaiyaani, jatake iroori aakotanake kasankaari ovantaro onaki jovetsikaiziro mapinaki. ³⁸ Okatziyimotapaakari iityeempekiki Jesús, irayimotapaakari. Othaatanakara oyaaki okiki ashetakeri iitzi, oshetantamaitari oishi. Ipoña onintaakiivaitakeri, osaitantanakari kasankaari. ³⁹ Ikanta irika Fariseo amakeriri Jesús, iñaakeri, ikantashiretanake: "Irimaperotatyeeeromi irika inkamantantanerite, ari iriyotakeromi tsika okantavaita iroka tsinane pampitakeriri, tema kaariperoshireri onatzi." ⁴⁰ Ipoña Jesús ikantanakeri Fariseo: "Simón, tzimatsi nokoviri nonkantemi." Ari ikantzi: "Intsityaa pinkantenaro iyotaantaneri." ⁴¹ Ipoña ikantzi: "Aparoni atziri, ipakeri iireekite pashine apite atziri. Aparoni ipake 500 denario, iriroma pashine ipakeri 50 denario. ⁴² Okanta osamanitake, te onkante irika apite atziri iroiipyeeeri kireeki, ipeyakoitairi irireevetane apiteroite. Intsityaa pinkantena, ¿Itzimikama etakoperotantachane?" ⁴³ Ikantzi Simón: "Nokantzi naaka iri etakoperotantacha atziri ipeyakoperoitakeri irireevetane." Ari ikantzi Jesús: "Ari pimatakero pikan-takeri." ⁴⁴ Jamenanakero Jesús osaikake tsinane, ikantziri Simón: "¿Piñaakero antakeri iroka tsinane? Nokyaavankotakemi eeroka, temaita pimpena jiña nonkivakiitapaakyari. Iroorima iroka tsinane, okivakiitantakanaro oyaaki shitovanaintsiri okiki, ipoña oshetantakanaro oishi. ⁴⁵ Te pinintavorotavakena povethatavakyaana eeroka, iroorima iroka tsinane osheki onintaakiitakena. ⁴⁶ Te pisaipatziitotantyaanari eeroka yeenkantsi piñaapinkathatena, irooma iroka tsinane, osaitantakanaro kasankaari noitzi. ⁴⁷ Osheki okaariperoshi-revetaka iroka tsinane, impeyakoitainero tema osheki etakotantaka. Iriroma tsika itzimi ipeyakoitziiri kapicheeni, kapicheeni jetakotanta." ⁴⁸ Ipoña ikantanakero tsinane: "Ipeyakoitaimiro okaratzi pikaariperoshirevetaka." ⁴⁹ Ikantaiyanakeni ikaratzi itsipataiyarini: "¿Ipaitatyaakama irika irimatantyaarori kaariperori impeyakotantero?" ⁵⁰ Eekero Jesús ikantanakitziro tsinane: "Piyaatai kameetha, tema iro pavisakoshiretantaari pikempisantanai."

Tsinane ampitakoyetakeriri Jesús

8 ¹ Ikanta Jesús itsipayetakari 12 iriyotaane, japerotakero nampitsi ikinkithatake, iñaaventakeri Pava tsika ikanta ipinkathariventantai. ² Ari

itsipatakaro eejatzi tsinaneete okaratzi jovashinchagairi jaakavetaro peyari, eejatzi okaratzi mantsiyavevetachari. Jiroka okaratzi oyaatakeriri: Maria ipaiyeetziri eejatzi Magdalena jaakavetari ikaratzi 7 peyari, ³opoñaapaaka Juana iina Chuza iromperatane Herodes, opoñaapaaka Susana. Ari ikaratakero eejatzi pashinepayeeni tsinane okaratzi papiintakeriri kireeki Jesús.

Joshiyakaaventziri Jesús pankivairyaantzi

(Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

⁴Ipoña ipiyotzimentapaakari Jesús osheki atziri poñaayetachari pashineki nampitsi. Jos hiy akaaventatziiniri okaratzi jiyotaayetziriri, ikantziri: ⁵“Tzimatsi aparoni pankivairentzi jatatsiri impankivaite. Ikanta jookakitakero ivankire, tzimatsi ookakitapainchari avotsiki, ithonka jaatzikakitakero, ipoña ipokaiyapaakeni tsimeri, jovapaakaro. ⁶Tzimatsi pashine ookakitapainchari omapiporokitzi kipatsi. Okanta oshookavetanaka pankirentsi, sampiyashitanake, tema te irenkapathataye kameethaini kipatsi. ⁷Tzimatsi pashine ookakitapainchari okitocheemashitzi. Okanta oshookavetanaka, kamanake ananakero kitocheemashi. ⁸Tzimatsi pashine ookakitapainchari okameethavanetzi kipatsi, saankana okanta oshookapaake, kithokitana ke. Aparopayeeni shookapaintsiri kameetha tzimayetai 100 okithoki.” Ipoña ikantanake Jesús: “Kovirori inkemathatero, irovayempitatya inkempisante.”

⁹Ikanta iriyotaane Jesús josampitakeri opaita oshiyakaaventachari okaratzi jiyotaantakeri. ¹⁰Jakanakeri Jesús, ikantziri: “Eerokaite nonkamante kaari piyovetaiyani, ontzimatyepiyotairo tsika ikanta Pava ipinkathariventantai. Iriima pashinepayeeni, ero nokamantziri irirori, intaani noshiyakaaventeneri. Ari onkantya iramenavetya irikaite, ero iñaatzimaitaro. Ari inkemayevetyaaro, ero ikemathatavakero nokantayevetakari. ¹¹Jiroka oshiyakaaventachari: Iroka okithoki ipankiitakeri, iñaanera Pava oshiyakaaventacha. ¹²Okaratzi ookakitapainchari avotsiki, oshiyakaaventari kemavetarori ñaantsi, ipokapaake kamaari imaisantakaapaakeri, tema te ikempisantzi, ero javisakoshiretai. ¹³Ari okempita ookakitapainchari omapiporokitzi, oshiyakaaventari kemavetarori ñaantsi thaankiperoini ikempisantzi. Tera iriyotakoperotatyero ñaantsi, jovashaantanakero ikempisantzi. Te ikisashitaro irantakaiteri kaariperori, ikempivaitakaro pankirentsi kaari kyaaperotatsine oparitha inthomointa kipatsiki. ¹⁴Ari okempita ookakitapainchari okitocheemashitzi, oshiyakaaventari kemavetarori ñaantsi. Okantakaantziro okantzimoshirevaitari, ikinkishiretakotaro irashaarantya, inevevaitaro inthaamentavaiya. Iro ananakero ñaantsi ikemavetakari, ikempitakaro pankirentsi kaari kithotatsine. ¹⁵Irooma okitho ookakitapainchari okameethavanetzi kipatsi, oshiyakaaventziri kempisantanairori ñaantsi, kameethashire ikantana, joshiyakotanaaro pankirentsi saankana ishookanake, osheki okithotanake.”

Onkoñaatakoyetai omanakoyevetainchari

(Mr. 4.21-25)

¹⁶Ipoña ikantake eejatzi: “Ankoverika ootyaari ootamento, ¿arima antatakotakeri kovitzinaki? ¿Amanakotzirima otapinaki? Aña te. Ovakotziri jenoki

inkene inkoñeenkatakote akarataiyini. ¹⁷Ari onkempityaari eejatzi, ontzimatye onkoñaatakoyetai omanakoyevetainchari, ooñaarontairo kaari ikemathaveeta pairani. ¹⁸Paamaventyaaro okaratzi pikemakeri. Tsikarika itzimi otzimimotakeri, ari ontzimimoperotairi osheki. Iriima kaari otzimimotzi, eekero iriyaatatye iriñeero eero otzimimoperotairi.”^d

Iriniro Jesús ipoña irirentzipayeeni

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹Okanta opokashitakeri iriniro Jesús otsipatakari irirentzipayeeni oñeeri. Temaita onkante oñeeri jotzikaakero atziri piyotzimentakariri. ²⁰Ipoña ikantaitakeri: “Ari opoki piniro otsipatakari pirentzipayeeni, okovi oñeemi.” ²¹Ikantanake irirori: “Ikaratzi kemanairori iñaane Pava ipoña jantanairo okaratzi ikovayiriri, iriitake nirentzitari, iro nonirontari.”

Joimairentziro Jesús tampyaa

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²²Ipoña jotetanaa Jesús pitotsiki itsipatanari iriyotaane, ikantanari: “Thame amontye intatsikeronta.” Jataiyake. ²³Ikanta jimontyaakotaiyani, maanake Jesús. Ari omapokapaakari iniroite tampyaa, kimota otamakaa-tanake inkaare, otetaatapaaka jiña pitotsiki, iroovetaicha intsitsiyakote. ²⁴Ari jovakiryeetanakeri Jesús, ikantaitziri: “¡Iyotananar! ¡Antsitsiyakotatyel!” Piriintanaka, iñaanatanakero tampyaa, ikantziro: “¡Aritapaake pitampyaatake!” Ipoña ikantziro inkaare eejatzi: “¡Pimairyaate!” Avisanake tampyaa, mairyaatanai. ²⁵Ipoña ipithokashitari iriyotaane, ikantziro: “¿Tsikama okenake paventaane?” Iniroite iñaapinkathatanakeri, ikantavakaiyani iriyotaane itharonkakiini: “¿Ipaitatyaakama irika joimairentantarori tampyaa, joimairentziro eejatzi inkaare?”

Gadara-satzi jaakiri peyari

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶Ikanta imontyaanakarora Jesús intatsikeroki inkaare Galilea, areetaka inampiki Gadara-satzi. ²⁷Iro jaatakotapaakitziini, ishiyashitavakari jaakiri peyari. Pairanitake jaakiri peyari te inkithaataiya, te jametaiya isaikai pankotsiki, ari isaikavaitzi kitataarimashiki. ²⁸Ikanta iñaavakeri jareetapaaka Jesús, ishiyapaaka, jotyeerovashitapaakari. Kaimanake shintsiini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pavaperotatsiri! ¿Tsikama pinkantajaantenaka? Tera nonkove povashinonkaina.” ²⁹(Tema ikisathavetavakityaari peyarika irovashaantari riita shirampari. Pairanitake inampishiretantakari. Osheki joosoveeantari ashirotha, ithatyi. Ishishiyavaita otzishimashiki ikantakaari peyari.) ³⁰Ipoña Jesús josampitakeri peyari, ikantziro: “¿Tsikama pipaitaka?” Jakanake peyari, ikantzi: “Nopaita ‘Oshekyaaantzi.’” Tema osheki ikarataiyini. ³¹Eekero ikantanakitzi peyari: “Tera nonkove paperotaiyena.” ³²Ari ipiyotaiyani osheki chanco ishintaraiyini. Ikantaiyini peyari: “Pomintyaantena janta

d 8.18 Okaratzi ñaaventakotachari jaka, jiroka okantakota: “Kapicheenirika pikempisanta-vakero nokantakemiri, kapicheeni piyotairo. Irooma pinkempisantaaperotavakerika, osheki piyotavakeri, eekero niyotakaaperotanakityeemiro.”

chanchoki.” Ipoña ikantzi Jesús: “Pimatero.” ³³ Ikanta Oshekyaan-tzi, ikyaan-tashiretapaakari chanchopayeeni. Irojatzi ishiyantanakari tsika imperetatzi otzishi, mitagaiyapaakani, ari ithonka ipiinkake inkaareki.

³⁴ Itharovaianakeni aamaakoventariri chanchopayeeni, shiyeeyanakani ikamantantapaake nampitsiki, ikamantakeri eejatzi maaroni saikayetsiri irovaneki. ³⁵ Pokaiyapaakeni atziri iramenero okaratzi avisaintsiri. Ipoña jiyaatashiitanakeri Jesús. Ineetapaatziiri jaakavetari peyari isaikake itsipatakari, ikithaataka, kameetha ikantanaa. Iniroite itharovaitanake. ³⁶ Ikaratzi ñaakerori inkaaranki avisaintsiri, ikamantavakeri pokayetaintsiri, ikantzi: “Piñeeri jaakavetari peyari, iriitakera Jesús ovavisaakotairiri.” ³⁷ Ikanta maaroni Gadara-satzi, ikantaiyakeri Jesús: “Piyaatai, te nonkove pisaikimotena.” Iro ikantantari, tema iniroite itharovakaanakari. Ipoña jotetanaa Jesús pitotsiki, jatai. ³⁸ Ari ikantavetavaari jovavisaakotairi: “Nokovi noyaatanakemi.” Jakanakeri Jesús, ikantanakeri: ³⁹ “Eero poyaatana, piyaatai pisheninkaki pinkamantapairi, pinkanteri: ‘Jovavisaakotaana Pava.’ ” Ariya jimatakero shirampari, jatai ikamantantapairo okaratzi jovavisaakotairi Jesús.

Irishinto Jairo opoña tsinane antzitakeriri iithaare Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Ikanta ipiyaara Jesús, tharomenta ipiyotzimentavaari atziri, tema iri joyaakoneentakeri. ⁴¹ Tzimatsi aparani shirampari ipaita Jairo, iriitake jevatakaantatsiri tsika japatotapiintaita. Ari iñaapaakeri Jesús, jotyeerovashitapaakari, ikantapaakeri: “Nokovi piyaate nopankoki.” ⁴² Tema okamimatatziri rapintote irishinto. Ari tzimake 12 osarentsire. Ikanta joyaatzirira atziripayeeni irika Jesús, jatsinakimatanakeri.

⁴³ Okanta aparani tsinane kemaantsivaitachari osokaata iraane, tzimakotake 12 osarentsi oñaashivaitaka, aperotakero tzimimovetarori opimantziro opinatantari aaventantzinkari, tekatsimaita kanterone iraaventero. ⁴⁴ Okenashitapaakeri itaapiiki Jesús, antzitakeri kapicheeni opatziki iithaare. Apathakero eshitanake osokaavaita iraane. ⁴⁵ Ipoña josampitantanake Jesús, ikantzi: “¿Niinkama antzitakenarori noithaare?” Tekatsi kamantatsine ipaita antzitakeriri. Ipoña Pedro itsipatakari ikarataiyini, ikantzi: “Iyotanarí, tema piñeeri jatsinakimatakemi osheki atziri, eekero pikantatzí: ‘¿Ninkama antzitanarori noithaare?’ ” ⁴⁶ Eekero ishintsitanakitzi Jesús ikantzi: “Tzimatsi antzitakenarori noithaare. Tema nokemavakero noshintsinka tzimatsi ovashinchaashitakeri.” ⁴⁷ Okanta oñaakerora iroka tsinaneka te omanakota okaratsi antakeri, iniroite otharovanake, opokashitapaakeri Jesús, otyeero-vashitapaakari, maaroni ikemaitakero okamantakota, ikemaitakero eejatzi tsika okanta omapokanaka eshitakotai osokaavaita. ⁴⁸ Ikantanakero Jesús irirori: “Tsinané, iro ovavisaakotaimi paventaane. Kantatsi piyaatai, kimoshire pinkantanaiya.”

⁴⁹ Tekeramintha inkaratero Jesús iñaanatziro tsinane, areetapaaka poñeenchari ipankoki jevatakaantatsiri japatotapiintaita, ikantapaakeri: “Kamakera pishinto, aritapaake poñaashirenkiri iyotaantaneri.” ⁵⁰ Ikanta ikemakeri Jesús areetapainchari, ikantanake irirori: “Eero pitharovashivaita. Paventaiyaana, aritake eshitakotai.” ⁵¹ Ikanta jareetaiyapaaka pankotsiki, tekatsi ishinete

inkyaapaake, intaani Pedro, Jacobo, Juan, ashitarori irishinto ipoña iniro. ⁵² Osheki irakotaiyaroni kamaintsiri. Ikantapaake Jesús: “Eero piragaiyani, te onkame eentsika, omakoryaatzi.” ⁵³ Thainkashire jovaveetakari Jesús, tema omapero jiñeetakero okamake eentsika. ⁵⁴ Ikanta Jesús joirikavakotapaakero, iñaanatzimaitaro shintsiini ikantziro: “¡Tsinané, pimpiriinte!” ⁵⁵ Piyashinenkatapaaka eentsika, piriintanaa. Ari ikantzi Jesús: “Pimperora oyaari.” ⁵⁶ Ipampoyaaminthatanakeri ashitarori eentsika. Eekero ikantana-kitzi Jesús: “Tera nonkove pinkamantantero okaratzi piñaakeri.”

Jotyaaantaitziri 12 iyotaari

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 ¹ Ipoña Jesús japatotakeri 12 iriyotaane ipasavyaakari ishintsinka onkantya inkitsirinkantyaariri peyari eejatzi mantsiyarentsi. ² Jotyaaantakeri inkamantantero tsika ikanta Pava ipinkathariventantai, irovashinchaayetairi mantsiyayetatsiri eejatzi. ³ Ikantavakeri: “Eerora paanake tsika ompaitya, eero paanake pikotzi, pitharate, povarite, piireekite, eero okantzi paanake eejatzi apite piithaare. ⁴ Aririka pareetakya aparoniki pankotsi, arira pimatapiintatye irojatzi pavisantakyaari. ⁵ Eerorika jaakameethaitzimi janta, pavisapithateri, potekanairo piipatsikiite, iro iriyotantyaari te inkempisante.” ⁶ Ikanta jiyaataiyakeni iriyotaane, ithonka ikamantantakero nampisiki Kameethari Naantsi, osheki mantsiyari jovashinchaayetake.

Ikamantakari Juan oviinkaatananeri

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ikanta pinkathari Herodes ipaitaitziri eejatzi Tetrarca ikemakoventakeri Jesús okaratzi jantayetziri, okantzimoshiretanakeri, tema tziimatsi kantatsiri: “Añagaira Juan oviinkaatananeri.” ⁸ Pashine kantatsiri: “Elías inatzi.” Ikantayetzi eejatzi: “Aama pashine kamantantaneri piriintaacha.” ⁹ Irojatzi ikantantanakeri Herodes: “Aña nothatzinkakaantakeri Juan-ni. ¿Tsikama itzimi nokemakoventziri iroñaaka?” Osheki ikovake iriñeerimi Jesús.

Jovaiyani 5,000 shirampari

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-34; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Ikanta ipiyayetaara otyaantaari, ikamantapairi okaratzi jantayetakari. Ipoña japatotavairi maaroni, jaanakeri nampisiki ipaitaitziro Betsaida. ¹¹ Iro kantacha iyotaiyake atziri tsika ikenake jayaanakeri. Ikanta Jesús jaavakeri kameetha, ikamantakeri tsika ikanta Pava impinkathariventantai, jovashinchaayetakari mantsiyayetatsiri. ¹² Aritake sheetyaanake, ipokashitapaakeri Jesús 12 iriyotaane, ikantapaakeri: “Potyaantairi atziripayeeni, iramene tsika irimaye, tsika iroyaa eejatzi, tema asaikatzi jaka tsika te inampiitaro.” ¹³ Jakanake Jesús, ikantanakeri: “Pimpero eeroka iroyaari.” Ari ikantaiyini: “Tekatsi nomperiri, intaani otzimi 5 tanta ipoña apite shima. ¿Pikovima niyaate namanantakiteneri iroyaari maaroni atziri?” ¹⁴ Aamaaka ikarataiyini 5,000 shirampari apatotaichari. Ipoña Jesús ikantziri iriyotaane: “Papatoyeteri inkarate 50 atziri pomisaikayeteri, ari pinkempitakeriri maaroni.” ¹⁵ Ari ikantakero, jomisaikakeri maaroni atziri. ¹⁶ Jaakero Jesús 5 tanta ipoña apite shima, jamenanake inkiteki, ipaasoonkeventakero

ovaritentsi, ipoña ipetoryaakero ipakeri iriyotaane impayeteri maaroni atziri apatotainchari. ¹⁷Jovaiyakani maaroni, kemaneentaiyakani shintsiini. Jiyoyeetai 12 kantziri okaratzi tzimakaantapaintsiri.

Jiyotake Pedro: Cristo inatzi Jesús

(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸Ikanta isaiki Jesús jiñaañaatzi itsipatari iriyotaane. Ari josampitakeriri ikantziri: “¿Ipaitama ipampithashiretakotanari atziripayeeni?” ¹⁹Ari jakai-yanakeni: “Ikantayeetzi Juan-ni oviinkaataneri pinatzi, ikantayeetzi eejatzi Elías-ni pinatzi. Tzimatsi kantatsiri eejatzi: ‘Iri pashine piriintaacha etarori kamantantaneri.’” ²⁰Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tsikama pikantaiyinika eeroka?” Ari jakanake Pedro, ikantzi: “Eerokatake Cristo poñaachari Pavaki.”

Iñaaventziro Jesús inkame

(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31-9.1)

²¹Ari ikantanakeri Jesús iriyotaane: “Eerora pikamantakotana.” ²²Eekero ikantanakitzi: “Oshékira inkemaantsitakaityaari irika Itomi Atziri, omapero inkisaneentena ijevarite antarikona, ijevare omperatasorentsitaari, eejatzi ikaratzi iyotzinkariite. Ari irovamaakaantakena. Iro kantacha avisavetakya mava kitaite, ari nañagai.”

²³Ipoña ikantanakeri maaroni: “Tzimatsirika kovatsiri intsipatyaana, irova-shaantero ikovashivaiyetari iranteri, onkantavetakya impaikakoventaiterimi joshiretaana, intsipatapiintyaana kitaiteriki. ²⁴Tema ikaratzi etakovaitachari apaniro jantayetziro inevetashiyetari, ari impeyaashitakya. Iriima inkarate kamimentenane okantakaantziro ikempisatana, aritake iravisakoshiretai. ²⁵Amenashivaitara ontzimimotantemi osheki ovaakarontsi jaka kipatsiki, impoña iriñeeta iro impeyaashitaiya, apanirora japerovaitaita. ²⁶Tema inkarate pashiventakotenari naaka, eejatzi okaratzi noñaaneyetakari, ari irimatapairi eejatzi Itomi Atziri impashiventakotairi apaata aririka impiye iramairo irovaneenkaro, irashi Ashitariri, irashi eejatzi maninkariite tasorentsitsitsiri.” ²⁷Ipoña ikantanake eejatzi Jesús: “Kyaaryoora, tzimatsi pikaratake jaka, tekeri inkameeta ari iriñaanairo tsika inkantya Pava impinkathariventante.”

Ishipakiryiimotziri Jesús iriyotaane

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸Okanta avisake 8 kitaite, tonkaanake Jesús otzishiki iriñaañaate, ari itsipatanakari Pedro, Jacobo ipoña Juan. ²⁹Ikanta jiñaañaatzira, ari ipashinevorotanake Jesús, kitamaro okantanaka iithaare oshipakiryaanake. ³⁰Iñeetatzii apite katziyapainchari itsipatapaakari Jesús, Moisés inatzi itsipatakari Elías. ³¹Ari ikatziyeeyapaakani otapotakari irovaneenkaro, iñaaventziro tsika inkantya Jesús impeyakaityaari Jerusalén-ki. ³²Ayimatakerira ivochokini Pedro eejatzi ikaratzi itsipatakari. Okanta avishimotanakeri ivochoki, iñaatziro irovaneenkaro Jesús itsipatakarira apite koñaatapaintsiri. ³³Iro ipiyimatanaka apiteka tsipatapaintariri Jesús, ikantzi Pedro: “¡Iyotaanari, kameethavaitake asaike jaka! Ari novetsikemiri mava pankoshetantsi, aparoni pashi eeroka, irashitya aparoni Moisés, irashitakya aparoni

Elías.” Iñaavaitashitanaka Pedro, te iriyote opaita ikantziri. ³⁴ Iñaavaimin-thaitzi Pedro, opamankapaakeri menkori, itharovanake. ³⁵ Ikematzi iñaavaitaitanake menkoriki ikantaitzi: “Notomi netakokitane inatzi irika, iri pinkempisante.” ³⁶ Okaratapaakera ñaantsi iñaavaitaitakeri, iñeetatz apaniro ikantanaa Jesús ikatziya. Tera inkamantantzityaaro iriyotaane tsika ikanta iñaakeri, iromanane jovakero.

Jovashinchiiri Jesús eentsi jaakiri peyari

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Okanta okitaitamanai, oirinkaiyaani Jesús ipoñagaaro tonkaariki otzishiki, osheki pokapaintsiri iromonthaavaiyaari. ³⁸ Ari josatekaka aparoni shirampari, kaimanake shintsiini ikantzi: “¡Jesús, nokovi pamenenari napintzite notomi! ³⁹ Jaakatziiri peyari, osheki ikaimakaavaitziri, ishimorepaan-tetakairi ikamanavaitzi, jomposakaavaitari, te irovashaanteri kapicheeni. ⁴⁰ Nokantavetakari piyotaane irovvisaakotainari, te inkanteri.” ⁴¹ Jakanake Jesús ikantanake: “Tetya pinkemanete eeroka. ¿Tsikama onkarate nosaikimotanaimi, noñeero nonkisashityaami? Pamakeri pitomi jaka.” ⁴² Ikanta jamaitapaakeri eentsi, ishinkiventakaanakari peyari, tyaanake osaaviki, iniroite jompetavaitanaka. Ipoña Jesús ikisathatakeri peyari, eshitakotanai eentsika, jaanairi ashitariri. ⁴³ Ipampoyaaminthatanakeri atziri iñaakerora ishintsinka Pava.

Japiitairo Jesús ikamantakota inkamimotante

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ipoña japiitakero Jesús ikantziri iriyotaane: ⁴⁴ “Povayempitattyaaro eeroka iroka ñaantsi, eero pipeyakotaro. Tema irika Itomi Atziri impithokashiitatieeri iraakaanaiteri.” ⁴⁵ Iro kantamaitacha te inkemathataiyeroni okaratzi ikantavetariri, tema jomanapithaitatziiri eero ikemathatantaro. Iro itharovantaiyarini tekatsi osampiterine opaita iñaaventakotziri.

Tsika itzimi iriiperotatsine

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Ikanta iriyotaane Jesús ikantavakaamentakaro niinkarika iriiperotatsine. ⁴⁷ Iro kantamaitacha Jesús jiyoshiretakeri ipampithashiretari. Jaake aparoni eentsi, jomisaikakeri tsika isaikaiyini. ⁴⁸ Ipoña ikantzi: “Ikaratzi aapatziyariri kempitariri irika eentsi okantakaantziro ipairyiro novairo, kempivaitakara naakami irapatziye. Ari okempitari eejatzi, aririka irapaatziyena naaka, kempivaiperotanaka iri irapatziyake tsika itzimi otyaantenari jaka. Ikaratzi kaari iriiperotatsine iroñaaka jaka, iriira iriiperotaatsine apaata.”

Ari akaratziri kaari kisaneentairi

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Ipoña ikantanake Juan: “Iyotaanarí, noñaake chapinki aparoni atziri pairyirori pivairo, jovashinchaakeri jaakiri peyari. Tera añeeri ankarateri jaka, novashaantakaakeri.” ⁵⁰ Ari ikantanake Jesús: “Eero povashaanta-kairimi, tema ari akaratziri kaari kisaneentairi.”

Ikisathataitzi Jacobo ipoña Juan

⁵¹ Aritake monkaratzimatapaaka irovajenokantaiyaari Jesús, tontashire ikantanaka iriyaate Jerusalén-ki. ⁵² Jotyaantake impaitya amenaronterine janta Samaria-ki. ⁵³ Iro kantamaitacha te inkovaiyeni Samaria-satzi inkenimoteri, tema jiyotaiyini iriyaatatye Jerusalén-ki. ⁵⁴ Ipoña Jacobo itsipatakari Juan, ikantanakeri Jesús: “Pinkathari, thame ankaimakaante paampari inkiteki, ikempitaakero pairani Elías, iraperotyata intaiya maaroni.” ⁵⁵ Ari ipithokashitanakari Jesús, ikisathatanakeri, ikantziri: “Tetya pinkameethashirete eeroka. ⁵⁶ Tera iro ipokantakari Itomi Atziri jaka impyashivaitaiya atziri, ontzimaty irovavisaakoyetairi.” Irojatz ikenantanakari pashineki nampitsi.

Kovavetachari iroyaaterimi Jesús

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷ Ikanta jiyaatanaira Jesús, ikantaveetavaari avotsiki: “Pinkathari, nokovi noyaatemi tsikarika pinkenayete eeroka.” ⁵⁸ Jakanakeri Jesús ikantziri: “Aparoni otsitziniro tzimatsi imoro tsika imaapiintzi, eejatz i Kempitari tsimeri tzimatsi iromayero. Iriima irika Itomi Atziri tera ontzime ipanko irimaantapiintyaari.” ⁵⁹ Ipoña Jesús ikantanakeri pashine: “Poyaatena eeroka.” Ari ikantzi irirori: “Pinkathari, nokovavetaka noyaatanakemi, iro kantamaitacha nokovi noñaanakero nonkitateri nirintari, ari noyaatemiri.” ⁶⁰ Ikantanakeri Jesús: “Poyaatena, pishineteri ikaratzi kamashireyetsiri inkitatairi irirori kamayetsiri. Ontzimaty piñaaventantairo eeroka tsika inkantya Pava impinkathariventantai.” ⁶¹ Ari ikantanake pashine: “Pinkathari, nokovi naaka noyaatemi, iro kantamaitacha pishineteri novethatapanatyaari nosheninka nonampiki.” ⁶² Jakanake Jesús, ikantziri: “Apatziro pamenapiintziro pikiyashitziro pivankire, tekatsi pamenayetanai pashine. Ari ikempitari kaari ovashaantairone jantayetapiintziro, tera apantapero inkantya iñeero impinkathariventairi Pava.”

Jotyaantaitakeri ikaratzi 70

10 ¹ Ipoña Jesús jiyoyaake pashine ikaratzi 70, apitepayeeni jotyaantakeri, ireevateri nampitsiki tsika inkenanakera irirori. ² Ikantayetziri: “Ikempitakaro atziripayeeni pankirentsi osampainkatzi, iro kantacha te intzimaperote impaitya aavatairone. Piñañaateri eeroka Pinkathari irotyaanteeta jatatsineri atziriki, tema kapatacha osheki kempisantayetaatsine. ³ Notyaantaiyateemine, nonkempitakaantemi jotyaantaitziri oisha tsika ipiyota piratsi katsimari. ⁴ Eerora paanake pitharate, piireekite, pi-zapato-te. Eero povethatari impoña pinkinkithavaitakairi inkarate piñaanakeri avotsiki posamanitzikari. ⁵ Aririka pareetayetakya pankotsi, povethatapaakyaari saikatsiri. Pinkantapaakeri: ‘Inkamintha pisaikavaite kameetha pipankoki.’ ⁶ Tzimatsirika impaitya aakameethatakemine, aritake iñaakero isaikake kameetha. Irooma eerorika jaakameethataitzi, amenaashita povethatapaakari. ⁷ Apatziro pimaapiintaty pankotsiki tsika pareetaka, eero pamemenatzi pashine pankotsi. Ari poyaari, pirero onkarate impayeetemiri. Tema aparoni antavaitatsiri ipinayetziri. ⁸ Aririka iraakameethataitemi

aparoniki nampitsi, poyaarora onkarate impayeetemiri janta. ⁹Povashinchaayeteri janta mantsiyari, pinkanteri: 'Irootaintsi impinkathariventantai Pava.' ¹⁰Irooma pareevetakya aparoni nampitsi, eerorika jaakameethaitzimi, pavisapithateri, pinkantanake: ¹¹'Ari notekanairo noipatsikiite jaka, iro piyotantyaari te pikempisantzi. Iro kantamaitacha ontzimatyeye piyote irootaintsira impinkathariventantai Pava.' ¹²Tema irimaperoitairi irovasankitaiteri apaata, ananakero inkantayeetairi Sodoma-satzi. Omaperora."

Ikantamacheetziri kisoshireri nampitsiiteki

(Mt. 11.20-24)

¹³"Ikantamacheetziri Corazín-satzi, eejatzi Betsaida-satzi. Iñaayevetakaro notasonkaventantayetake, temaita inkempisantaiyeni. Iriimi ñaakenanemi Tiro-satzi eejatzi Sidón-satzi, aritakemi irovashiretakotakyaami ikaaripero-shireyetzzi, irovashaantakeromi. Impoña inkempisantaimi maaroni iriroriite."^e ¹⁴Aririka irayeeetairi apaata kameethashireri, eero imaperoitziri irovasankitaayeetairi Tiro-satzi eejatzi Sidón-satzi. Iriima Corazín-satzi, eejatzi Betsaida-satzi, iri imaperoyeetai irovasankitaayeetairi. ¹⁵Eejatzi inkempitagaiya Capernaum-satzi, ipampithashiretaiyani irirori iriyaayetai inkiteki, iro kantamaitacha kaminkarimashiki inkenayetai.

¹⁶Tzimatsirika kempisantemine, naakatake ikempisantake. Itzimirika manintashiretakemine, naakara imanintashiretake. Itzimirika manintashiretakenari naaka, jimanintakeri tsika itzimi otyaantakenari jaka."

Ipiyayetaa jotyaantaitakeri karatatsiri 70

¹⁷Kimoshire ipiyeeyaani jotyaantaitakeri 70, ikantayetapai: "Pinkatharí, nopairyirora pivairo, jantakero peyari nokantayetziri." ¹⁸Ikantzi Jesús: "Noñaakeri Satanás jovaryeetakeri inkiteki ikempitavaitakaro ookatharontsi. ¹⁹Tema naaka pakemi shintsinkantsi, ari onkantake posatekantyaari maranke eejatzi kitoniropayeeni. Ari poitsinampaakeri peyari kisaneentzimiri, tekatsimaita avishimotemine. ²⁰Eerora pikimoshireventashitaro jantakero peyari pikantakeriri. Iroora pinkimoshirevente josankinayetairo pivairo inkiteki."

Ikimoshiretzi Jesús

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹Irojatzzi ikimoshiretananakari Jesús, ikantanake: "Ashitanarí, eerokatake pinkathariventziriri inkiteveri, eejatzi kipatsisatzi, iniroite nopaasoonketakemi. Tema eerokatake iyotakaayetairiri tsinampashireri kaari jiyoyetzzi iyotaneriite jaka. Ari okantamaita Ashitanari, irootake onimotakemiri eeroka." ²²Ikantzi Jesús: "Iri Ashitanari pasavyaakenarori maaroni. Apaniro ikanta irirori jiyoperotana naaka tema itomi jovana. Ari nokempitzitakeri eejatzi naaka apanirora niyoperotziri. Impoña inkarate niyotakaayetairi naaka ari iriyoyetairi Pava."

²³Ipoña Jesús japatotakeri iriyotaane, jaanakeri jantyaatziiini, ikantakeri: "Kimoshirera irinaatyeye inkarate ñaayetairone okaratzi piñaayetairi eeroka.

e 10.13 Tema ikaratzi Corazín-satzi ipoña Betsaida-satzi judío inayetzzi. Iriroma Tiro-satzi ipoña Sidón-satzi pashinesatzi atziri inayetzzi te isheninkatari judío-payeeni.

²⁴Tema tzmavetacha osheki kamantantaneri, eejatzi pinkathariite kovave-tainchari iriñeeromi okaratzi piñaakeri eeroka, iro kantacha te onkante iriñeero, te inkemayetairo eejatzi.”

Aakameethataneri Samaria-satzi

²⁵Ari isaikakeri iyotaantzirori Ikantakaantaitane, ikovake inkompi-takaiyaari Jesús, ikantake irirori: “Iyotaanarí, ¿opaitama nanteri naaka onkanta noñaantaiyaarori kantaitachari ñaantarentsi?” ²⁶Ikantanake Jesús: “¿Ipaitama okantziri Ikantakaantaitane? ¿Tsikama okantzi piyotako-tziro eeroka?” ²⁷Ari jakanake irirori, ikantzi: “Petakoshiretaiyaari Avinkatharite Pava, petakoperotaiyaari, petakoshintsityaari, pampithashire povairi. Ari okempitari eejatzi: Ontzimatyete takotavakaiya maaroni, akempitara akaminthayiro avatha, ari ankempitanairi asheninka.” ²⁸Ipoña ikantzi Jesús: “Omapero pikantakeri. Pantero iroka, aritake pavisakoshiretai.”

²⁹Iro kantamaitacha irika, ikovajaantzi irotzikaaventanakya, josampitziri Jesús: “¿Niinkama nonkempitakaanteri nosheninka?” ³⁰Ipoña ikantanake Jesús: “Tzimatsira asheninka poñaachari Jerusalén-ki ikovi iriyaatero nampitsiki Jericó. Okanta niyanki avotsi, jomonthaakari koshintzi, itsitokavaitakeri, jookanakeri avotsinampiki ikamimatake.” ³¹Ikanta pokake omperatasorentsitaari, iñaavetapaakari jonoryaaka, javisapithatanakeri. ³²Ari ikempitakari eejatzi Leví-mirinkaite, iñaavetapaakari jonoryaa, javisapithatanakeri. ³³Ipoña ipokake aparoni Samaria-satzi, jiñaapaakeri jonorya, jineshinonkatapaakari irirori. ³⁴Jaaventapaakeri jotziritantakari yeenkantsi, ipoña ikyaakotakaanakari imoraneki, jaanakeri nampitsiki. Iriitake aamaventakariri. ³⁵Okanta pashine kitaite, jaake apite denario, ipinakoventanakeri, ikantanake: ‘Paamaventyaanari irika, aritake nompinatapaimi eejatzi aririka nompiyake.’” ³⁶Ari ikantzi Jesús: “Mava ikaratzi noñaaventakeri ñaakeriri ikoshiitzi. ¿Tsikatya itzimi kempitakaantakariri isheninka?” ³⁷Jakanake iyotakotzirori Ikantakaantaitane, ikantzi: “Iriira matapaakeriri neshinontakariri.” Ipoña ikantzi Jesús: “Piyaatai, irojtzira pimateri eeroka.”

Jareetaro Jesús opankoki Marta opoña María

³⁸Ikanta javisanake Jesús areetaka pashineki nampitsi. Ari osaikiri tsinane paitachari Marta, iro isaikimotapaake opankoki. ³⁹Iroka tsinane tzimatsi irento opaita María. Iroora tsipatavakariri okarikiini Jesús okempisantziri ikinkithavaitzi. ⁴⁰Iro kantamaitacha Marta osheki okantzimotakaro amemenavaitzi ompaitya ompavakeriri Jesús. Irojtatzi opokashitantakariri, okantapaakeri: “Pinkatharí, ovapintaakena nirento. ¿Pinkantenaro ampitakotavakena?” ⁴¹Ikantzi Jesús: “Marta, ¿opaitama okantzimoshiretantamiri onkarate pantayeteri?” ⁴²Pinkeme nonkantemi: Aparoni okanta kovaperotachari, irootake okoyaakeri María tema tekatsi kanterone iraapithatairo.”

Iñaaventziro Jesús ñañaantaantsi

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Ipoña Jesús jiyaatake iriñaañaate. Ikanta aparoni iriyotaane, ikantakeri: “Pinkatharí, piyotainaro iñaañaataitzi, ikempitairo Juan-ni jiyotaantziro ñañaantaantsi.” ²Ari ikantzi Jesús: “Jiroka pinkante piñaañaatapiinte eeroka:

Ashitanaŕi, inkitesatzi,
 Tasorentsi pinatzi eeroka.
 Pimpinkathariventaina naaka.
 Pantakanaŕo jaka kipatsiki okaratzi pinintakaanari eeroka.
 Pinkempitakainari saikatsiri inkiteki, jantayetziro okaratzi
 pinintakairiri.

³ Pimpapiintenaro kovityiimotanari noyaari.

⁴ Pimpeyakotainaro nokaariperoshirevaitake,
 Tema nomatakero naaka eejatzi, nopeyakotairi ikaratzi
 ovaariperoshiretakenari.

Eero pishinetaana iriñaantaityaana, inkovaite irantakaitenaro
 kaariperori.”

⁵ Ipoña ikantanakeri eejatzi: “Aririka intzime aparoni pitsipaminthare, impokake niyankiite, inkantemi: ‘Pimpavakena mava tanta, ⁶tema tzimatsi areetachari nopankoki, tekatsi tzimatsine nompavakeriri.’ ⁷Impoña pinkantavetyaari: ‘Eero poñaashirenkana nomaakaatziiri neentsitepayeeni, aritake nashitanairo nopanko eejatzi, irootake eero okantanta nompemi.’ ⁸Kempivaitaka eero pikovaveta pimperi onkantavetya iriimi pitsipaminthare. Iro kantacha eekerora ishintsitatzi ikampitzimi, ari peshiventanakero pintzinaye, pimpavakeri okaratzi ikoviri.” ⁹Ikantziya Jesús: “Pinkampitante, pinkokovate eejatzi, aritake piñaakero impayeetemiro pikoviri. Pinkempitakaantero pareetya aparoni pankotsi, pishintsiventapaakeri, pinkanteri: ‘Pashitaryeenaro. Aritake irashitaryeetakemiro.’ ¹⁰Arira impayeetairi kimpitantayetatsiri. Inkarate amemenaterone ari iroñaakaitairi. Aritake irashitaryeetaineri inkarate shintsishintsitsatsiri inkaike.” ¹¹Tema aririka inkampitemi pitomi, inkantemi: ‘Apá, pimpena tanta.’ ¿Arima pimpakeri mapi? Aririka inkantemi: ‘Pimpena shima noya.’ ¿Arima pimpakeri maranke iroyaari? ¹²Aririka inkantemi: ‘Pimpena kithokintsi.’ ¿Arima pimpakeri kitoniro? ¹³Tema piyotzi petakotari pitomipayeeni eeroka, kaariperori pinaveta. Iriira maperotzirori Ashitairi saikatsiri inkiteki, jetakotari irirori ikaratzi amanayetapiintziriri, inampishiretakaayetari Tasorentsinkantsi.”

Maimanetavakaachari pankotsiki

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

¹⁴Ipoña Jesús jovavisaakotakeri aparoni kisovaanteri jaakiri peyari. Ikanta jovashinchagairira, ñaavaitanai kisovaantevetachari. Iniroite ipampoyaa-minthaitanakeri Jesús. ¹⁵Tzimatsi kantayetanaintsiri: “Ipasavyaatyari irika ashitariri peyari, ipaitaitziri ‘Beelzebú,’ irootake jimatantarori jovavisaakotziri ikaratzi jaakayetziri peyari.” ¹⁶Tzimatsiya pashine kovatsiri iñeero intasonkaventante Jesús, iro iriyotantaityaari omaperotatya opoña itasorenka inkiteki, tema iñaantaitatyaari. ¹⁷Ikanta Jesús jiyotake okaratzi ipampithashiretari atziriite, ikantanake: “Aririka irantaminthatavakaiya atziri ipinkathariventaitziri nampitsi, jiñiŕo jovapintaavaka. Aririka irantaminthatavakaiya eejatzi atziri isaikavankotavakaiyani, ari iriñaakero irovapintaavakaiya. ¹⁸Ari ikantari eejatzi peyari aririka irantaminthatavakaiyaami, ari irovapintaavakaakya eero iñiŕo ishintsite, ari inthonkyaari. ¿Opaitama pikantantari iri ovashinchaanari Beelzebú? ¹⁹Iiriŕikami kamaari

Beelzebú ovashincheenane, ħirijatzima kamaari ovashinchiiriri piyotaa-neyetari eeroka jovavisaakotantariri jaakayetziri? Aririka okanta, pikaman-takotziiri piyotaane, ari inkishimentakemiro okaratzi pikantakeri. ²⁰ Tema iriitake Pava kantakaarori novashinchaayetantariri jaakiri peyari, tema jomapokakemi Pava eeroka ipinkathariventantzi. ²¹ Aparoni atziri ñaaperori kameetha, tekatsira materine inkyaashiteri ipankoki irayiteri okaratzi jashitari. ²² Irooma impokashitakeri pashine atziri anayiriri ishintsitzi, iraa-pithatakeri javentaavetari, irapithatakeri jashitari, irantetaakyaaro. ²³ Tema ikaratzi kaari aapatziyanari naaka, iriitake kisaneentanari. Inkarate kaari ampitakotenari iriyoyaakotena, japaatakotatyana.”

Ipiyashitanta peyari

(Mt. 12.43-45)

²⁴ “Okempivaitaka irinampishiretanyaarimi peyari aparoni atziri, ipanko-tsitetaka ro irañaantare. Aririka irookaveetakyaari, avisakoveta atziri isaikantari peyari. Jatake inkenavaite tsika te inampitaitaro, eero jiñi tsika isaike. Impoña inkante peyari: ‘NOMPIYE NOPANKOKI TSIKA NOPOÑAAGA.’ ²⁵ Piyaa peyari, iriñaapairi atziri kameetha opishitaka irañaantare, ovaneenka okantaka. ²⁶ Impoña peyari iriyaatashitakeri maperotzirori ipeyaritzi, inkantapaakeri: ‘Thame aate nopankoki, pintsipatyaana ampinkatharite.’ Iramake inkarate 7. Arira irashinonkaaperotyaari atziri, eero ikempitaa jashinonkaavetara pairani kapicheeni ikanta.”

Maperoterone inkimoshiretai

²⁷ Tekera inkaratero iñaavaitzi Jesús, okaimanake aparoni tsinane osatekain-chari ipiyotaka atziri, okantzi: “Tharomenta onatye tsinane ovaiyantakemiri, antarintakaakemi othotaimi.” ²⁸ Ipoña jakanakero Jesús, ikantzi: “Iriira tharomentaperotaachane inkarate matairone inkempisantairo iñaane Pava.”

Ikovaiyini kaariperoshireri intasonkaventante Jesús

(Mt. 12.38-42)

²⁹ Ikanta ipiyotapaaka osheki atziri, ikantanake Jesús: “¿Opaitama ikovantari iriñeena kaariperoshireri nontasonkaventante? Eero noñaakimaitari, intaani iriñeero kempitarori iñaakeri pairani Jonás. ³⁰ Tema ikantara pairani Jonás jiñeeyakeri Nínive-satzi, ari inkemitaiaari eejatzi Itomi Atziri iriñeeri irikaite. ³¹ Apaata aririka iramenakoyeetairo okaratzi jantayeetzi, ari iyakoventaimi tsinane pinkatharitatsiri pairani nampitsiki Sabá, tema opokashitakeri iroori iyotaneri paitachari Salomón, okempisantairi. Irika saikimotakemiri iroñaaka eeroka, janayiri Salomón. ³² Eejatzi okempitari ari iriyakoventaimi apaata Nínive-satzi, tema ikempisantaiyakerini irirori pairani Jonás, jovashaantanakero jametayevetari. Irika saikimotakemiri iroñaaka eeroka jaka, janayirira Jonás.”

Iñaaventziri Jesús ootamentotsi

(Mt. 6.22-23)

³³ “Tema ankoverika ootyaari ootamento, ħarima ovakotakeri otapinaki? Aña avakotziri jenoki inkene onkoñeenkate maaroni. ³⁴ Kameetharika

poki, piñaantaro kameethaini, okempitaro pinkoñeetyaakotatyeeemi. Terika apantaro poki, eero piñaantaro kameethaini, kempitaka pintsirenikitakotatyeeemi.^{f 35} Paamaventaperotya poitsivakirikari ootamentotsi saikantakamiri. ³⁶ Omaperotarika isaikantakami ootamentotsi, terika pantanairo kaariperori, aritake pooñaakantairo irooperori kameethari, pinkempitanaiyaari aparoni ootamentotsi joorentantzi.”

Iñaaventakota iyotaantzirori Ikantakaantaitane

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷Ikanta ikaratapaakero ikinkithatake Jesús, ipokashitapaakero aparoni Fariseo iriyaatakairi ipankoki iroya. Ikanta jareetaka Jesús pankotsiki, saika-paake jovapiintaita. ³⁸ Osheki okompitzimotakari Fariseo jiñaakeri Jesús te irimonkarero jametapiintari, inkivaakotapaakya irovantyaari. ³⁹ Iro kantamaitacha Jesús, ikantanake: “Pikempitakotakaro piraamento eejatzi povamento okiteveta kameetha jakakiroki, irooma inthomointa, kipatsi okantaka. Ari pikempiyetakari eeroka kantatsi iriñeetemi kameethashire pinatzi, aña koshintzi kaariperoshireri pinatzi. ⁴⁰ Masontzi. Tema tzimatsi ovetsikakemiri pivathaki koñaayetatsiri, ¿kaarima ovetsikashiretakemiri eejatzi inthomointa pañaantareki? ⁴¹ Okovaperotatya pimpashitantaiyaaro tzmimoshiretzimiri inthomointa pañaantareki, ari onkantya pinkiteperoshiretantaiyaari.

⁴² ¿Ikantamacheetzimi Fariseo! Pashitakaapiintari Pava inchashimpoki. Iro kantacha te panteneri ikoviri: Ontzimatyee pinkameethashiretai, petakoshiretaiyaari eejatzi. Tema iro kovaperovetachari pantayeteromi iroka, eero povashaantamaitaro pashinera.^{g 43} ¿Ikantamacheetzimi Fariseo! Osheki pikovapiintziro posatekya niyankineki japatotapiintaita, ari pikempitaitaro eejatzi pikovi ñaapinkatha irovethatapiintaityaami aririka iriñeetemi. ⁴⁴ ¿Ikantamacheetzimi iyotzinkariite ipoña Fariseo, kamataviriri pinatzi! Pikempitashitakaro kaari jiyoitzi ari ikitayeetzi kaminkari, te iriyoyete atziri jaatzikakotatziri kaminkari.”

⁴⁵ Ari jakanake aparoni iyotaantzirori Ikantakaantaitane, ikantanakeri Jesús: “Iyotaantanerí, pikemakaakenaro eejatzi naakaite okaratzi pikantakeri.”

⁴⁶ Jakanake Jesús, ikantzi: “¿Ikantamacheetzimi eejatzi eeroka iyotaantzirori Ikantakaantane! ¿Opaitama piñaatenatakaantariri atziriite? Te piñaantamaitaaro eeroka pinkematenatyaaro. ⁴⁷ ¿Ikantamacheetzimi eeroka, opaitama povetsikapiriniyetantarori ovaneenkatachari tsika ikitayeetakeri etayetakarori kamantantanerí!. Iriitajaantake jovamaayetakeri pairani pivaisatziite. ⁴⁸ Tema eerokatake ovetsikashiyetakeri tsika inkitayeeteri, ari okoñaatziri pakakotatziri okaratzi jantayetakeri pivaisatziite. ⁴⁹ Tema iyotane jinake Pava, ikantake: ‘Ari notyaantake kamantantanerí intsipayetakyaari otyaantaari. Aparopayeeni irimaimaneete, irovayeetake pashine.’ ⁵⁰ Ari onkantya irovasankitaantaiyaarimi eeroka, okantakaantziro povamaayetakeri kamantantanerí etajaantanakarori

f 11.34 Oshiyakaaventachari oki kameethari, aparoni pimantanerí (kaarí mashithatatsi), iri ñeerone inkemathatairo okaratzi irantakairiri Pava, tema isaikanaatzí okitainkatzi. Oshiyakaaventachari eerorika apantaro oki, aparoni mashithari, tsika itzimi kaari ñeerone inkemathatairo okaratzi irantakairiri Pava, tema isaikatzi tsika otsirenikitzi. **g 11.42** Iro ikantaitziro jaka inchashimpoki: Menta, ruda, maaroni okaratzi ivankireetari. Irootake kempitarori piniitsi.

pairani. ⁵¹Eeroka pinataityaarone iroñaaka okantakaantziro jovamaakaantaitakeri pairani, jetanakaro Abel-ni irojatzi Zacarías-ki tsika itzimi jovamaitakeri ipiyavetanaaro tasorentsipankoki ipometziniri Pava. ⁵²Ikantamacheetzimi iyotaantzirori Ikantakaantaitane! Te pimataajatero eeroka piyotanetya, arira pikenakaakerori eeroka kaari ikemathatantaro pashinepayeeni.”

⁵³Ikanta Jesús ithonkakero ikantayetakeri. Ari jetanakaro Fariseo itsipaye-tapaakari iyotzinkariite, japatoventaari Jesús ikovake inkompitakaiyaari onkantya inkemantyaariri ompaitya inkanteri. ⁵⁴Ishintsithavaitakeri, ikovi iñaavaitakairi ñaantsi kaariperori onkantya inkamantakotantyaariri.

Shineyakairori itantane Fariseo

12 ¹Ipoña ipiyotzimentaitapaakari Jesús, anavyaapirinikitaka ikantaka atziriite. Irojatzi ikantantanakari iriyotaane: “Ontzimatyete paamaventyaaro shineyakaarori itantane Fariseo, iramatavimento onatzi. ²Tema ontzimatyete onkoñaatakoyetai okaratzi omanakoyevetainchari, oñaarontaiya kaari ikemathaveeta pairani. ³Okaratzi pomanakaavetari, ari onkoñaatakotai. Okaratzi piñaavaitziri apaniro pipankoki, ari inkemakoyeetairo iriñaaventaiteero shintsiiini.”

¿Intzimekama añaapinkathateri?

(Mt. 10.26-31)

⁴Ikantzi Jesús: “Asheninká, eero pipinkashivaitari materone irovemi, tema ari overaapaakari jaavyiiri irirori. ⁵Jirika tsika intzime pimpinkeri: Iriitakera pimpinke Pava matzirori jovamaantzi, impoña irotyaantemi sarinkaveniki. Intaani iri piñaapinkathatai apaniro. ⁶Tema te impinaperovetya tsimeripayeeni, iro kantamaitacha jiyotzi Pava aririka inkamakaante, tekatsi iramaakiite aparoni.^h ⁷Jiyotzitaro Pava okaratzi tzimayetatsiri aishi. Tema piñaakero jaamakotari tsimeripayeeni, eerokara imaperotzirori jaamakotami, eero pipinkantashivaita.”

Inkarate ñaaventakotainane atziriite

⁸“Intzimerika kanterine isheninka: ‘Jashitaana Jesús.’ Eejatzi inkempitaiya Itomi Atziri inkantairi imaninkarite Pava: ‘Nashitaari irika.’ ⁹Iriima tsika intzime kantairine isheninka: ‘Te jashitana Jesús.’ Ari inkempiitairi irirori, inkantaiteri imaninkarite Pava: ‘Te nashitaiyaari irika.’ ¹⁰Tsika intzime kantzimatakerine Itomi Atziri, kantatsi impeyakoitairi. Iriima intzime kantzimatakerine Tasorentsinkantsi, eerora jiñiuro impeyakoitairi. ¹¹Aririka iraaeyeetemi japatotapiintaita isaikayetzi pinkatharentsi, eero okantzimo-shirevaitashitami, pinkante: ‘¿Opaitama nonkanteriri?’ ¹²Tema Tasorentsinkantsi iyotakaimirone opaitarika piñaavaiteri janta.”

Iñaaventakoitziri masontzitatsiri ashaarantzinkari

¹³Ipoña iñaavaitzi aparoni piyotzimentakariri, ikantzi: “Iyotaanari, pinkantenari nirentzi impainaata kashetani jookanairi ashitanari.” ¹⁴Ikantzi Jesús:

^h 12.6 Kantakotachari jaka “te impinaperotya tsimeri,” irojatziro kantakotachari jamanantamatsitaintairi apite kireeki inkarate 5 tsimeri.

“Asheninká, tera naaka amenakoyetzirori tzimaventavakaantsi nonkantantyaariri pirentzi.” ¹⁵Eekero ikantanakitzi Jesús: “Paamaventya pineveyetaro ashaakarontsi. Tera iro ovañaayetemine.” ¹⁶Ipoña joshiyakaaventanakeneri, ikantzi: “Tzimatsi aparoni ashaarantzinkari kithotaintsiri osheki ivankivaire irovaneki. ¹⁷Ipampithashirevaitaka, ikantzi: ‘¿Tsikaty noveroka oshekitaintsiri novankire?’ ¹⁸Ipoña ikantashiretanake: ‘Jiroka nanteri. Notantoryeero novantapiintari novankire. Impoña novetsikakaante iniroite, ari noverori okaratzi novankiretari, eejatzi nashaakaro. ¹⁹Ari onimotenari, tema osheki novanontakari. Osheki osarentsi nomakoryaavaite, novatziivaitya, niravaite nomire, noim oshirenkavaitya.’ ²⁰Iro kantamaitachari, ikantzi Pava: ‘Masontzi, iroñaaka tsireni iraashinenkaitaimi, tera piyote impaitya agairone okaratzi pashitari.’ ²¹Arira ikantakotari oshekyavaaitashitarori irashaakaro, te joshekyamaityaaro okaratzi jashitari Pava.”

Iñaaventziro Jesús kantzimoshiretaantsi

(Mt. 6.25-34)

²²Ipoña ikantanairi iriyotaane: “Pinkeme nonkante: Tera onkameethate onkantzimoshirevaityaami, pinkante: ‘¿Impaitya noyaari, impaitya nomiretyaari, impaitya nonkithatyaari?’ ²³Tema tzimatsi pashine ampampithashiretakotapiinteri añaaantareki, iro kovaperotacha anayiro okaratzi ovayetapiintari, okaratzi akithaaayetapiintari eejatzi. ²⁴Pimpampithashiretakoteri tsimeri. Te iriyote impankitanontya iroyaari, te irovetsike ipanko irovanontya ivankire. Iro kantamaitacha Pava, ipayetapiintakeri irovarite. Aakara jimaperotzi jetakotai Pava. ²⁵Aririka paakoventyaaro onkantzimoshirevaityaami, ¿arima pinkantakaakyaaro povavineentavairo posarentsite kapicheeni? ²⁶Tera onkantatye povavineentero kapicheeni, ¿opaitama okantzimoshiretantamiri? ²⁷Pimpampithashiretakotero inchateya, te añeero antavainete, te ontyaanontya onkithaaityaari. Iro kantamaitacha te onkantzimoshirevaityaaro, onkante: ‘¿Opaita nonkitha atyaari?’ Aña ovaneenkata kameetha, anayiri jovaneenkaveta Salomón pinkatharivetachari pairani. ²⁸Iriitakera Pava ovaneenkatzirori, okantavetaka kapiche añaavetaro ovaneenkatapainta, iro osamani, tekatsi apantyaarone aririka onkamateyatanake, tema inchekeyetakero, impoña intaayeetakero. Eeroka irimaperote inkempoyaaventemi Pava, aritake, eero pikisoshirevaitzi. ²⁹Aritapaake okantzimoshirevaitakami eeroka, pikantzi: ‘¿Opaita noyaari, opaita nireri?’ ³⁰Apatzirora okantzimoshirevaitari ikaratzi kaari kempisantatsi. Irooma eeroka, jiyotakoyetzimiro Ashitairi opaitarika kovityiimoyetamiri. ³¹Iro kovaperotacha pinkokovatairi impinkatharishireventaimi, impoña piñaayetairo impayetamiro okaratzi kovityiimoyetamiri.”

Iñaaventziro Jesús inkitesato ovaararontsi

(Mt. 6.19-21)

³²“Eerokaite kempitakariri nopira, eero pitharovashitaiyani, tema iriitake Pava kovaintsiri impinkathariventaimi. ³³Pimpimantayetero tzimimotzimiri, pimpashitantyaaro. Iro kameethatatsi pantayetairo iroka piñaantaiyaarori pisaikai kameetha inkiteki. Kempitavaitaka povaarantatyeyaaami inkiteki tsika te ompathaanetapai, tsika te intzimapai koshintzi. ³⁴Tema tsika janta povaarantaka, ari pimpampithashiretapiinterori eejatzi.”

Omperataari aamaventachari

³⁵“Povathakitanakero piithaare. Poisayeteri pootamento. ³⁶Pinkempityaari omperataari oyaaventariri irareetaiya ivinkatharite joimoshirenka, inkene irantavaineri thaankiini iromperatapaiyaariri. ³⁷Kimoshirera inkantaiya aparoni omperataari itzimi iñaapairi ivinkatharite aamaventa ikantaka. Omaperora nonkante, aritake iromisaikairi jovapiintaita iriitake oyiitainerine irovarite. ³⁸Kimoshirera inkantayetya, intzime iriñeetapairi aamaventa ikanta, onkantavetya te iriyote tsikapaite irareetya, niyankiite terika onkitaitzimatake. ³⁹Pinkemero iroka. Aririkami iriyote aparoni ashitaanitachari impokatye koshiterine, ari iraamaventakyaami, eero ikoshitaarantaitzirimi. ⁴⁰Iro piyoteri eerokaite, ontzimaty paamaventayetya. Tema te piyote tsikapaite impiyantaiyaari Itomi Atziri.”

Kaariperori omperataari

(Mt. 24.45-51)

⁴¹Ari ikantanake Pedro: “Pinkatharí. ¿Arima nokaratziri maaroni atziri poshiyakaaventakena?” ⁴²Ikantzi Jesús: “Pinkempitakotyaari aparoni otzikataari kameethashireri itzimi pampithashiretachari kameetha. Jookanakeri ipankoki omperatariri, ikantanakeri: ‘Pamenenari ikaratzi saikatsiri panko-tsiki.’ ⁴³Kimoshirera inkantya irika omperataari, aririka impiye ivinkatharite iñaapairi jimonkaraakero ikantanakeriri. ⁴⁴Aritake ishinetaakeneri iraamaakoventyaaniri okaratzi jashitari. ⁴⁵Irooma inkantashiretakemi omperataari: ‘Eero ipiyita novinkatharite.’ Impoña irantavaaitakeri ikaratzi jomperaitari eejatzi inkempitaakero tsinane jomperaitari. Jatake irovatziivaitya, ishin-kivaitya. ⁴⁶Onimovaitziri irika omperataari, iromapokashitaiyaari irareetaiya omperatariri. Irimaperoteri irovasankitaapairi, irookapairi janta tsika ikashiyakaitakari kisoshireri. ⁴⁷Tema irika omperataari jiyovetakaro okaratzi inintakaavetariri ivinkatharite, temaita iraamaventaiyaari impiye. Irootake impasaperoitantaariri. ⁴⁸Iriima itzimi kaari iyotakoterone okaratzi inintakairiri, eero ipasaperoitairi. Tema ikaratzi ishinetaaheetziri irantape-royeteromi ikovaitziri, osheki iromperaityaari. Intzimerika osheki javentaa-yeetakari, osheki inkovakoyeeteriri irirori.”

Iñaaventakota Jesús

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹“Tema iro nopokantari novasankitairi kaariperoshireri, okempivaitakaro iriimi paampari namakemi kipatsiki. Osheki nokovataikemi etaitaitya irovasankitaayeete, aperotaiyaami kaariperori. ⁵⁰Iro kantacha ontzimaty netanakyaa ro naaka nonkemaantsitanakya, irojatzi nomonkaraantakyaarori. ⁵¹Piñaajaantake iro nopokantari iñaamatsiyeetairo atziri isaike kameetha. Aña nopokakera, namatziro antaminthataavakaantsi. ⁵²Iroñaaka iriñeetero irantaminthatavakaiya atziri isaikavankotavakaiyani, apite atziri irantaminthateri pashine atziri karatatsiri mava. ⁵³Aparoni evankari ari impithokashitakyaari iriri, impiyatztityaari eejatzi iriri inkisaneenteri itomi. Ompithokashityaaro tsinane iniro, ompiyatztityaaro eejatzi iniro. Ompithokashityaaro tsinane ayirontari, ompiyatztityaaro eejatzi ayiro.”

¿Tema piyotero kantainchari?

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴Ipoña Jesús ikantziri atziri piyotzimentakariri: “Tema aririka piñeero menkori ikyaapiintzi ooryaatsiri, pikantapiintzi: ‘Omparyaaty e inkane.’ Omata pikantakeri. ⁵⁵Tema aririka pinkemero tampyaa ompoñeeya katonko, pikantapiintzi: ‘Osaryaaty kameetha iroka kitaite.’ Omata okaratzi pikantziri. ⁵⁶¡Kamataviri! Piyovetaro eeroka tsika okanta piñaayetapiintziro inkite, eejatzi kipatsi. ¿Opaitama kaari piyotakotantaro okaratzi kantachari iroñaaka?”

Paapatziyaari kisaneentzimiri

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷“¿Opaitama kaari pamenantaro eeroka okaratzi kameethatatsiri? ⁵⁸Aririka intzime kishemineri, impoña iraanakemi pinkatharentsiki, pintharovakote eeroka avotsiki, pinkanteri: ‘Eero pikisavaita, thame aakameethatavakagaiya.’ Tema aririka irareetakaakyaami pinkatharentsiki, inkantaitakeri aamaventaneri: ‘Paanakeri irika.’ Irojatzi iraantaitanakyaamiri irashita-koitemi. ⁵⁹Tema eerorika pipinatashitari okaratzi pireevere, eerora piñagairo iroimishitovakaantaimi. Omaperora.”

Eerorika povashaantairo pameyetari, ari pimpeyaashitaiya

13 ¹Ari ipokaiyakeni kamantziriri Jesús, tema Pilato jovamaa-kaantake Galilea-satzi janta ipometajaantaitapiintziniri Pava piratsi. ²Ikantanake Jesús: “¿Piñaajaantzima eerokaite iro jantantaitakarori iroka tsika ikantaitakeri jovamaitakeri, tema janaatziiri ikaariperoshiretzi pashine Galilea-satzi? ³Nokantzi naaka: Te ari onkantya. Eerorika povashaantziro pameyetari eeroka, ari pinkempitakotaiyaari irirori. ⁴Ari ikempitakari karatatsiri 18 kamaintsiri atsinakakeri pankotsi janta Siloé, ¿piñaajaan-tzima iri maperotzirori ikaariperoshiretzi janayiri pashine Jerusalén-satzi? ⁵Nokantzi naaka: Tera ari onkantya. Tema eerorika povashaantziro pameyetari, ari pinkempitakotaiyaari.”

Joshiyakaaventaitziro pankirentsi kaari kithotatsine

⁶Ipoña Jesús joshiyakaaventanakero, ikantzi: “Otzimi aparoni atziri ivankire irovaneki. Aparoni kitaite jiyaatake iramenero tzimakerika okitho, temaita iriñaapaake. ⁷Ikantakeri aamakoventaniriri: ‘Tzimake mava osarentsi nopokaveta nameniro novankire onkithote, temaita noñe. Pinchekero, amenaashivaita okatziya jaka.’ ⁸Ari jakanakeri irirori, ikantzi: ‘Eero novinkatharite, añaavairo iroka osarentsi eerorika okithotzi, nonkithatashitavakero oponkitziki notyaakitavairo onkithotantyaari. ⁹Aririka onkithotai, kameetha onatzi. Irooma eerorika, aripaitera pintovakaantero.’ ”

Jovavisaakotziro Jesús aparoni tsinane kitaite imakoryaantaitari

¹⁰Ikanta jiyotaantzi Jesús kitaite jimakoryaantaitari janta japatotapiint-taita, ¹¹ari osaikiya aparoni tsinane tzimakotaintsiri 18 osarentsi jaakaitziro. Tsinkamitzitake, te onkante onkatziye kameetha. ¹²Ikanta iñaapaakero

Jesús, ikaimapaakero, ikantziro: “Tsinané, eshitakotaimi pimantsiyaveta.”¹³ Jantzitakero kapicheeni otsinkamitzitake. Tampatzikatanai kameetha. Osheki otharomentaventanakari Pava.¹⁴ Iro kantamaitacha te onimoteri jevatatsiri japatotapiintaita, iniroite ikisanaka, iñaakeri jovashinchaantake Jesús kitaite jimakoryaantaitari. Ikantanakeri atziriite: “Tzimatsi 6 kitaite jantavaitantaitari, ari pimpokeri inkene irovashinchagaitemi. Te onkameethate kitaite jimakoryaantaitari.”¹⁵ Irojatzi jakantanakari Jesús, ikantzi: “¡Kamataviri! Kitaiteriki jimakoryaantaitari pithataryaakotapiintziri pipira pashitakoyetziri pirakairi imire.”¹⁶ Tema iroka tsinane asheninka onatzi, iro isarontari Abraham-ni tzimakotake 18 osarentsi iñaashitakaakaro peyari. ¿Tema onkameethate ovashincheero kitaite jimakoryaantaitari?”¹⁷ Ikantanakera Jesús, iniroite ipashiventanaka ikaratzi kisaneentziriri. Iro kantamaitacha kimoshire ikantaiyanakani atziri ikaratzi ñaakerori jantakeri Jesús.

Joshiyakaaventaitziro okitho inchato iryaanitatsiri

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Ipoña ikantanake Jesús: “¿Opaitama oshiyari ipinkathariventantai Pava? ¿Ipaitama noshiyakaaventemirori?”¹⁹ Aña oshiyaatyaro aririka impankiitero okitho iryaanitatsiri pankirentsi. Tema tzimatsi aparoni atziri pankitakerori irovaneki, anaanakero pashine pankirentsi, antaro oteveyetanake, ari imavoshiyetari tsimeri otsimankatapeshitake.”

Joshiyakaaventaitziro shineyakairori tanta

(Mt. 13.33)

²⁰ Ipoña japiitakero ikantzi Jesús: “¿Ipaitama noshiyakaaventemirori ipinkathariventantai Pava?”²¹ Aña okempitatyaro shineyakaarori tanta. Aparoni tsinane, aakero kapicheeni, okonovakero tantapatha, tekera osamanite, shineyanake maaroni.”

Iñaaventaitziro iryaanityenkakiini ikyaapiintaitzi

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²² Ithonka ikenayetake Jesús nampitsiki jiyotaantayetzi. Irojatzi ikenantanakari Jerusalén-ki.²³ Ari josampitaitakeriri, ikantaitziri: “Pinkatharí, ¿kapichema avisakotaatsine?” Ipoña ikantzi Jesús: ²⁴ “Ontzimatyé piñaashintsitya pinkempitakaantyaaro pinkyaagaatyeeemi iryaanityenkakiini ikyaapiintaitzi. Tema osheki kovavetachane inkyaantaiyaaro, eeromaita imatziro.²⁵ Aririka irashitanakero ipanko ashitarori, irojatzirika pisaikake jakakiroki, pinkantavetya: ‘Pinkatharí, pashitaryeenaro.’ Impoña irakanake irirori, inkante: ‘Te niyotemi tsika pipoña eeroka.’²⁶ Impoña pinkantavetanakya eeroka: ‘¿Tema piyotena akaratziranki avaiyani, akaratziranki iravaitaiyini? Piyotaantapiintake nonampiki.’²⁷ Inkante irirori: ‘Omapero, te niyotemi tsika pipoña. Piyaataveete pankiventarori kaariperori.’²⁸ Arira piraavaityaari, patsikaikivaitya, aririka piñaayetairi Abraham, Isaac, Jacob intsipataiyaari ikaratzi kamantantaneriite isaike ipinkathariventantai Pava. Irooma eeroka

i 13.15 Iri ipirayetari janta: buey ipoña asno. j 13.19 Iro ikantakoitzi jaka okitho iryaanitatsiri pankirentsi paitachari mostaza, iro shookatsi inampiki pashine atziri.

jakakiroki pisaikai. ²⁹Tema inkarate avisakoshiretaatsine impoñaayetaiya tsikarika overaapaa kipatsi, isaikayetai irayooyetairi Pava tsika ipinkathariventantai. ³⁰Tema tzimatsi etayetarori iroñaaka, iriira ñeeronne irimpoyetai. Tzimayetatsi eejatzi impoyetatsiri iroñaaka, iriira ñaayetairone iretayetaiyaaro.”

Jiraaneentakotaro Jesús Jerusalén

(Mt. 23.37-39)

³¹Ari jareeyetapaaka Fariseo, ikantapaakeri Jesús: “Piyaatai, kaakitaintsi Herodes ikovi irovemi.” ³²Ikantzi Jesús: “Piyaate, pimpiyanake, pinkanteri kempitakariri sagari, novashinchaayetziri jaakiri kamaari, novashinchaayetziri mantsiyari. Intaani okapatapaaka mava kitaite nonkaratantyaarori nantziri. ³³Iro kantamaitacha, eekero niyaatatye irojatzi mavatapainatsine kitaite, tema iro aritatsi irovayeeteri maaroni kamantantaneriite Jerusalén-ki. ³⁴Jerusalén-satziite! Osheki povake kamantantaneriite. Pitsitokayetakeri ikaratzi jotyaantaveetakamiri. Tema nokovavetapiintaka nonkempityaarimi tsimeri isamoronkiitziri iriryaanite. Ari nonkanterimi naaka ikaratzi notomintaari. Iro kantamaitacha te pinkovaiyeni. ³⁵Iroka pinampi tsika pisaikapiintayeveeta, eero ñeetai impaitya nampitaiyaarone. Pinkeme nonkante: Eerora piñiitaana, irojatzi apaata pinkantantaiyaari: ‘Tasonkaven-taari inatzi, tema Pinkatharentsi apaitziri otyaantakeriri.’ ”

Jesús jovashinchagairi eeniyavaitatsiri

14 ¹Okanta aparoni kitaite jimakoryaantaitari, ikenake Jesús ipankoki ijevere Fariseo iroya. Osheki kempoyaakeriri ompaitya iranteri. ²Ariya isaikakeri janta aparoni mantsiyari eeniyavaitatsiri. ³Ipoña Jesús josampitakeri iyotaantayetzirori Ikantakaantaitane itsipataakeri Fariseo, ikantziri: “Kitaite jimakoryaantaitari onatzi iroñaaka, ¿tema oshinetaantsite ovashinchaante?” ⁴Te irakaiyeni, irojatzi imairetaiyakeni. Jaakeri Jesús mantsiyari, jovashinchagairi, jotyaantairi. ⁵Ipithokashitanakari irikapayeeni, ikantziri: “Aririka irotetya pipira omoroki kitaite jimakoryaantaitari, ¿tema ari pinoshikairi thaankiperoini?”^k ⁶Tema tekatsi inkante irakanakeri.

Oimoshirenkachari aavakaantsiki

⁷Ari isaiki Jesús ipampoyiiri inkarate ayooterine ijevere Fariseo, tharovako ikantaiyani ikovi irosatekayetya intsipatantyaari jevari iroya. Ipoña Jesús joshiyakaaventanakeneri, ikantanake: ⁸“Aririka inkaimayeetemi poimoshirenkya aavakaantsiki, eerora pikovashita posatekatya pinkove pintsipatyaari jevari, tema tzimatsi pashine pokatsine anaakotzimiri jiriiperotziri irirori. ⁹Aririka irareetapaakya kaimakaantzimiri, inkantapaakemi: ‘Eero posatekata eeroka, piyaate pisaike jantyaatziini.’ Iniroitera pimpashiventanakya. ¹⁰Aña iro kameethatatsi aririka piyaate eero posatekavaita, pisaikapaake jantyaatziini. Impoña impokake kaimakemiri, inkantemi: ‘Asheninka, pimpoke posatekya eeroka janta.’ Aripaitera iriñaapinkathayeetemi. ¹¹Tsikarika itzimi kovashivaitachane iriñaapinkathayeeterimi,

aritake iriñaakero intsinampashiretakaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampa-shirevaitatsiri, iriitake ñeerone iñaapinkathayeetairi.”

¹²Ipoña ipithokashitanakari Jesús aanakeriri irovakaiyaari, ikantziri: “Aririka pinkaime atziri povakaiyaari, eero pikaimashitari pisheninkajaj-notari eeroka, pirentzi, ipoña ikaratzi ashaarantachari, tema ari onkantake impiyataiyaami eeroka irovakaiyaami. ¹³Aririka poimoshirenkya, iri pinkaimayete ashinonkainkari, mavityaakiri, pesaponthoyetatsiri. ¹⁴Ari piñeero pinkimoshiretai, tema irikapayeeni, eero okantzi impiyataiyami apaata iroimoshirenkya. Iro kantamaitacha ari impinayeetaimi pantakeri aririka irañaayetai kameethashireri.”

Joshiyakaaventaitziro iniroite jovaita

¹⁵Ikanta ikemavakera aparoni ikaratzi isaiki jovaiyani, ikantanake: “Kimoshirera inkantya inkarate ovaachane impinkatharitanakerika Pava.” ¹⁶Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi aparoni atziri, jovetsikakaante iniroite oimoshirenkaantsi, ari irovaiyaani. Ithonka ikaimakeri ikarataiyini. ¹⁷Ikanta omonkaratapaaka irovantyaari jotyaantakeri iromperatane inkamanteri ikaratzi ikaimakaantakeri, tema irootaintsi irovaiyaani. ¹⁸Tera inkove impokaiyeni ikaratzi ikaimakaantaveetakari. Jetanakaro aparoni, ikantzi: ‘Eero okantzi niyaate, niyaatatye namenero ovaantsi namanantakeri. Irootake eero okantanta niyaate.’ ¹⁹Ikantake pashine: ‘Niyaatatye noñaantyaari namanantakeri nopirapayeeni, irootake eero okantanta niyaate.’ ²⁰Ari ikantake pashine eejatzi: ‘Eero okantzi niyaate, tema ovakera naavakaaka.’ ²¹Ipoña ipiya omperataari, ikamantapairi ivinkatharite kantainchari. Iniroite otsimaanakari, ikantanakeri iromperatane: ‘Piyaate, paniitero tsika overaa nampitsi, pamakeri ashinonkainkari, mavityaakiri, pesaponthoriite inkarate piñeeri janta.’ ²²Ari jimatakero iromperatane. Ipoña ikantairi ivinkatharite: ‘Nomatakero okaratzi pikantakenari. Iro kantamaitacha eeniro okaankitzi pankotsi.’ ²³Ipoña ikantziri iromperatane: ‘Pinthonkero paniitero avotsi, piyaayete tsikarika, pishintsiventero inkarate piñeeri janta, impokeeta ojaikityaata nopanko. ²⁴Pinkeme nonkante: Oshekira netavetakari nokaimakaan-
tziri, eeromaita iñaajatziro iroya kapicheeni novetsikakaantakeri ovaritentsi.’”

Pomerentsitachari ankempitakotyaari Cristo

²⁵Osheki ikaratzi oyaatakeriri Jesús. Ipoña ipithokashitanakari, ikantziri: ²⁶“Aña iro onimotzimiri petakoyetari piri, piniro, piina, pitomi, pirentzi, pitsiro, petakota eejatzi apaniro eeroka. Iro kantacha aririka anaanakero okaratzi petakotyaanami naaka paventaana, tera pinkyaaryoote pinkempisantena. ²⁷Ontzimatyepinkyaaryooventero noñaaventayetakemiri, onkantavetakya impaikakoitemi. Aririka povashaantakero, eerora nokempitakaantami eeroka niyotaane. ²⁸Aparoni kovatsiri irovetsike pankotsipenthakii, iretavakyaaro impampithashiretya tzimatsirika irimatantyaarori irovetsikero. ²⁹Ari onkantya inthonkantyaarori iretanakyaaro irovetsikero, tema aririka irookaventakero ari ishirontaventakyaari inkarate ñeerine. ³⁰Inkantaiyeni: ‘Piñaamatsiteri irika, te iraavyeero, jookashitaro.’”

³¹ Ari ikempitari eejatzi, aparoni pinkathari tzimatsiri 10,000 irovayirite, iriminthatya irovayirityaari pashine pinkathari tzimatsiri 20,000 irovayirite. Ontzimatyera iretavakyaaro impampithashiretavakya, aririka iroitsinampaakeri. ³² Iñaakerorika eero joitsinampairi, eenirora joveraa intaina pashine pinkathari pokatsiri irovayirityaari, irotyaantake kanterine: ‘¿Tsikama ankantyaaka eero ovayiritavakaanta?’ ³³ Ari okempitari eejatzi ontzimatyete petavakyaaro pimpampithashiretavakya eerokaite, tema eerorika povashaantziro petakoyetaro okaratzi pashiyetari, eerora nokempitakaantaami niyotaane.”

Kempitarori tzivi kaari katyotaatsine

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴ “Tema kameetha okanta tzivi okatyotzi. Iro kantacha aririka inkonovaitero tsika ompaitya, eero apantaaro inkatyokantaityaaro. ³⁵ Tekatsi apantaiyaarone tzivi, eero aritaajatzi eejatzi isaiponkitzitantaiyaaro pankirentsi, ontzimatyete irookaitero. Kovirori inkemathatero iroka, irovayempitayate inkempisante.”

Jiñaaventaitziri oisha peyavetachari

(Mt. 18.10-14)

15 ¹ Osheki kovakotziriri kireeki isheninka itsipatakari atziri kaaripero-shireri, ikempisantzii jiyotaantzi Jesús. ² Ikanta Fariseo itsipatakari iyotzinkariite, iñaaventanakeri Jesús, ikantzi: “Pameneri irika, ikempiyakari atziri kaaripero-shireri, itsipatari jovapiintaiyani.”

³ Ipoña Jesús joshiyakaaventanakeneri, ikantanake: ⁴ “Tzimatsi piratachari ikaratzi 100 iroishate. Okanta aparoni kitaite, ipeyaka aparoni iroishate, jookanakeri pashine 99 oisha tsika te inampiitaro, jatake ikokovatairi peyeenchari. ¿Tema pimatziro eeroka iroka? ⁵ Ikanta iñaapairi iroishate, kimoshire ikanta janatapairi. ⁶ Tema jareetara ipankoki, japatotapairi isheninka, ikantapairi: ‘Pimpoke pintsipatyana aimoshirenkya, tema noñagairi noishate peyavetainchari.’ ” ⁷ Eekero ikantatzi Jesús: “Arira onkempitagaiya inkiteki, iniroite inkimoshireventaiteri aparoni atziri ovashaantairori ikaaripero-shireveta. Iranaanakeri 99 kameethashiretaiyatsiri.”

Joshiyakaaventaitziri kireeki peyavetachari

⁸ Ipoña ikantzi: “Aparoni tsinane tzimatsi 10 oireekite. Okanta aparoni kitaite ipeyapithatakaro aparoni oireekite, ovaampatake ootamento, opishitakero maaroni opanko okokovatairi oireekite.” ⁹ Okanta oñagairi, okaimakeri osheninka, okantakeri: ‘Pimpoke, pintsipatyana noimoshirenkya, tema noñagairi noireekite peyavetainchari.’ ” ¹⁰ Eekero ikantatzi Jesús: “Arira inkempitagaiya imaninkarite Pava iniroitera inkimoshireyetai iñaakerika aparoni atziri jovashaantairo ikaaripero-shirevaitzi.”

Iñaaventaitziri tomitsi aparavaitatsiri

¹¹ Ipoña ikantanake eejatzi Jesús: “Aparoni atziri tzimatsi apite itomi. ¹² Ikanta iyaapitsi itomi, ikantakeri iriri: ‘Apá, pimpenaro okaratzi

m 15.8 Ikantakoitziri jaka “kireeki,” irijatzira ipaitayeetziri “dracma,” kireeki inatzi jashiyetari Grecia-satzi. Iriitake ipinantaitariri antavaitatsiri aparoni kitaite.

pashitakaiyaanari.' Ari ikantakero, itsiparyaakeneri itomi okaratzi irashitakaiyaariri apaata aparopayeeni. ¹³ Tekera osamanite, jatake iyaapitsi itomi intaina pashineki nampitsi. Ari japaravaitashitakari iireekite. ¹⁴ Ikanta japerotakeri japaratakeri maaroni, iñeetake iniroite tashetsi janta nampitsiki. Ari ikovityaanaka ikaratzi japaratashivaitakari. ¹⁵ Ipoña jiyaatashitakeri nampitarori janta ikovi antavairentsi, jotyaañtakeri iramaaventyaari chancho. ¹⁶ Iniroite itashaake, ikovake irayooteri chancho, tema tekatsi perine iroyaari. ¹⁷ Ipoña ikantashiretanake evankari: 'Osheki janintaavaita jovatziita antavaitatsiri ipankoki ashitanari, ¿ipaitama nashinonkaantavaitantari naaka jaka notasheneentzi?' ¹⁸ Ontzimatyē niyaatai ashitanariki, nonkantapairi: Apá, tzimatsi kaariperori nantzimotakemiri, eejatzi nokempitaakeri Inkitesatzi. ¹⁹ Te arite pinkempitakaantaina pitomi, intaani nokovi pinkempitakaantenari ikaratzi antavaitzimiri.' ²⁰ Ari ipoña ikatziyanaka, pokai ashitariki. Ikanta ashitariri, amenavookitatsi irirori iñaavairi ipokai, ishishitavaari, javithanotavairi, inintaaporotavairi. ²¹ Ikantapaake itomi: 'Apá, tzimatsi kaariperori nantzimotakemiri, eejatzi nokempitaakeri Inkitesatzi. Te arite pinkempitakaantaina pitomi.' ²² Iro kantamaitacha ashitariri, ikantakeri iromperatane: 'Pamake irooperori kithaarentsi, pinkithaatavairi notomi. Poveneri irakoki mareryaatatsiri, pinkyaantakaiyaari eejatzi zapato. ²³ Impoña pamenake evonkiri vaca kameetha ivathate, povamayeri. Nokovi aimoshirenkya. ²⁴ Tema irika notomi kamavetaka, iro kantamaitacha añagai iroñaaka. Pairani ipeyaka, iñeetairi iroñaaka.' Ari jetanakaro joimoshirenkaiyani.

²⁵ Ikanta irantarite irirentzi saikatsi jantavaitzi ovaantsiki. Pokai pankotsiki, ikemapaatziiri joimoshirenkaiyani. ²⁶ Josampitapaake aparoni iromperatane opaita ikimoshirentaitari. ²⁷ Ari ikantanakeri: 'Areeta pirentzi, irootake jovamaakaantakari piri evonkiri vaca, tema kameetha jareeta pirentzi tekatsi avishimoterine.' ²⁸ Ari ikisapaaka, te inkove inkyaapai pankotsiki. Ipoña jiyaatashitakeri iriri, osheki ipankiventakari intsipatantyaariri joimoshirenka. ²⁹ Irojatzí ikantantanakariri iriri: 'Piñaavetana naaka osamani nosaikimotzimi, tekatsi nantzimotemi. Tetya pimpajaatena aparoni piratsi noimoshirenkya.' ³⁰ Iro kantamaitacha ipokaira iyeka thonkitakemiriri piireekite ipiro mayempiro, iriia povamainiri vathatatsiri poimoshirenkavairi.' ³¹ Ari jakanake iriri, ikantziri: 'Notomí, ari pashi poviro pisaikimotakena eeroka, maaroni okaratzi nashitari, eerokara ashitaro maaroni. ³² Irootake ankimoshirentantyaari iroñaaka, tema irika pirentzi, kamavetaka, iro kantacha añagai iroñaaka. Ipeyavetaka jiñeetairi iroñaaka.' "

Joshiyakaaventaitziri kaariperori omperataari

16 ¹ Ipoña Jesús ikantakeri eejatzi iriyotaane: "Tzimatsi aparoni atziri ashaarantachari. Itzimi irirori iromperatanepayeeni. Okanta aparoni kitaite tzimatsi pokaintsiri, ikantaitakeri ashaarantachari: 'Irika ijevare pomperatane, japaratakemiro pashaakaro.' ² Ikanta irika ashaarantaneri ikaimakeri iromperatane, josampitakeri: '¿Opaitama pantakeri? Nokemake ikantaitana. Nokovi poñaakenaro okaratzi pantavaitakenari.

Tema ari okaratapaake pijevatziri nomperatanepayeeni.’ ³ Ari ikantashiretanake irika omperataari: ‘¿Tsikaty nonkantyaaka iroñaaka? Iromishitovatyeeena omperatanari. Te onkante nompankivaite, aririka nonkampitante impashityaana, osheki nompashiventya.’ ⁴ Ipoña ikantashiretzi: ‘Niyotake ompaitya nanteri iraakameethatantaityaanari pankotsiki aririka iromishitovaitakena.’ ⁵ Japatotakeri ikaratzi ireevetziriri ivinkatharite, ikantakeri etakarori: ‘¿Tsikama ikaratzi pireevetziri novinkatharite?’ ⁶ Ikantzi irirori: ‘Nireevetziri ikaratzi 100 inchatonaa jovaitzi yeenkantsi.’ Ipoña ikantziri: ‘Jiroka pireevere, thaanki posankinate, intaani inkaratai 50 inchatonaa pireeveteri.’ ⁷ Ipoña josampitakeri pashine ikantziri: ‘¿Eeroka tsikama ikaratzi pireevetzi?’ Ikantzi: ‘Nireevetzi okaratzi 100 ipiyotakoyeetziro trigo.’ Ipoña ikantziri eejatzi: ‘Jiroka pireevere, posankinate, intaani onkaratai 80 ipiyotakoyeetziro.’ ⁸ Ikanta irika pinkathari, joñaakantakeri iromperatane tema iñaakeri omatatziiri jiyotzi tsika inkenakairo kantainchari. Arira ikantayetari atziripayeeni iroñaaka, imataty jiyotzi tsika ikenakairo iraakameethayetantayariri isheninka, janayiri tsika ikanta kempisantzinkariite.” ⁹ Irojatziri ikantantanakari Jesús: “Ontzimaty piyote paakameethatantyaaro pashaarantayetari iroñaaka onkantavetya te apantaperotaro, iroora onantaiyaari iraakameethayeetaimi apaata eeroka janta inkiteki.

¹⁰ Itzimirika kyaaryootaintsiri kapicheeni, iriitake kyaaryooperotaatsine. Itzimirika kaariperoshiretatsiri kapicheeni, iriitake maperotairone inkaariperotai. ¹¹ Terika pinkyaaryoovero ashaakaronsi kaari apantaperotaro jaka, tekatsira ameentyaamine irooperoriki. ¹² Terika pinkyaaryoovero ashinentsi, tekatsira pemineri pashityaari eeroka. ¹³ Tekatsira aparoni omperataari materone irantavaitene apite pinkathari. Tema aparoni inkovaperote jomperatari, iriima pashine inkisaneentakeri. Ari okempitari eejatzi, tekatsira materone inkempisanteri Pava, aririka impampithashiretakotero ashaakaronsi, kempivaitaka omperanatatyeeayarimi.”

¹⁴ Ari ikaratzi ikemaiyakeni Fariseo, tema irijatzi nevetarori ashaakaronsi, ishirontzimentakari Jesús ikemiri ikantayetakeri. ¹⁵ Ipoña ikantanakeri: “Piyotzi potzikaaventaiyani eeroka eero jiyotantami atziri, iro kantamaitacha jiyotzimiro Pava okaratzi pipampithashireyetari. Tema okaratzi irooperotzii-movetariri atziri, ipinkimatziro Pava.”

Ikantakaantaitane ipoña ipinkathariventantai Pava

¹⁶ “Tema pairani iñaaventayeetakero Ikantakaantaitane ipoña irosankinare kamantantaneriite. Ipoña ikinkithatake Juan. Ikematziro iroñaaka atziriite Kameethari Ñaantsi tsika ikanta ipinkathariventantai Pava. Iniroite ikovi iriñeero okempitaro ishintsitaitzi aririka irovayiritaitya. ¹⁷ Te opomerentsita aperotaiya apaata kipatsi eejatzi inkite, iro kantamaitacha eero aperotzimaitaatsi Ikantakaantaitane.”

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: “te apantyaaro pookero piina”

¹⁸ “Itzimirika ookerone iina, aririka iragai pashine tsinane, jimayempiventakero etavetarori. Ari ikempitari eejatzi agairone tsinane jookiri oime, imayempitake irirori.”

Ashaarantachari ipoña Lázaro

¹⁹“Tzimatsi aparoni atziri ashaarantachari, tsika itzimi ovaneenkatachari ikithaatapiinta. Jaakoventaro kitaiteriki joimoshirenka ovaneenka jovatziiva.° ²⁰Tzimitacha eejatzi aparoni ashinonkaavaitachari ipaita Lázaro, ithonka ipathaavaitake irika. Ari jonoryaapiinta jakakiro ipankoki ashaarantachari. ²¹Iriitake kovatsiri iriyoyeero jovaryaayetziro irovanaro ashaarantachari. Pokatsi otsitzi ithotziri ivathaaroki. ²²Ikanta apaata kamake ashinonkainkari, jaanakeri imaninkarite Pava, jatake isaikira Abraham. Ipoña kamitaka eejatzi ashaarantachari, ikitaitakeri. ²³Ikanta janta sarinkaveniki, osheki ikemaantsivaitaka irika ashaarantavetachari. Jamenakotakeri intaina jiñaatziiri Abraham itsipatakari Lázaro. ²⁴Ari ikaimanake irirori, ikantzi: ‘Chariné, Abraham, pineshinonkatena. Potyaanteri Lázaro iramaajatakana kapicheeni jiñaa nomiretavakyaari, tema itashineentatyaana shintsii paampari.’ ²⁵Ikantanake Abraham: ‘Nochariné, poshiretyaaro pashaakaro pairani, eejatzi ikempita Lázaro joshiretaro iñaashivaitakari. Iro kantamaitachari kimoshire ikanta irirori jaka, irooma eeroka ontzimatyepinkemaantsivaitaiya. ²⁶Tekatsi pinkene pimpoke, tzimatsi iniroite impereta otzikairi, eeroka okantzi eejatzi niyaatashitemi eeroka.’ ²⁷Eekero ikantaveta irirori: ‘Pinkeme nokantzimi chariné, potyaante jatatsineri isaiki ashitanari. ²⁸Tzimatsi janta ikaratzi 5 nirentzi, pinkamanteri eeroka ipokanta irirori jaka, osheki jiñaashitaitaro.’ ²⁹Ari ikantzi Abraham: ‘Tzimatsi Ikantakaanakeri Moisés, tzimatsi eejatzi ikantayetakeri kamantantaneri, iro inkempisanteri.’ ³⁰Ipoña ikantzi eejatzi: ‘Eerotyami, Chariné, Abraham. Tzimatsirika aparoni kamatsiri kamantairine añaatsiri atziri, ari irovashaantairo kaariperori jameyetari.’ ³¹Eekero ikantanakitzi Abraham: ‘Tema te inkempisantero ikantayevetari Moisés eejatzi ikantayetakeri kamantantaneri, eerotyami ikempisantaajatziri inkamantavetyaari aparoni kaminkari.’”

Eero pantakaantziro kaariperori

17 ¹Ipoña Jesús ikantanakeri iriyotaane: “Ari intzimapiintatyepantakaanterone kaariperori. Inkantamacheeteri irika. ²Tsikarika itzimi antakaakerine kaariperori aparoni eentsi aventaanari, ari irovasankitaayeetairi. Iro kameethatatsimi inthayeeteneri mapi ikentsiki, iroviinkaitakeri inkaareki, ari onkantya eeroka ikaariperotakaanantami. ³Ontzimatyepampaventya eeroka. Tema intzimerika aparoni antzimotemine kaariperori, pinkaminari. Aririka irovashaantairo jantayevetakari, pimpeyakotero jantzimovetakamiri. ⁴Ari okempitari eejatzi. Tzimatsirika atziri osheki irantzimotapiintakemi, okempitaajatyama onkarate 7 irapiipiitero aparoniki kitaite, ontzimatyeeera papiipiiterti pimpeyakoterti aririka impokashitapiintakemi inkovakotemi pimpeyakotairi.”

Paventaaperotakaina

⁵Ikanta Otyaantajanoriite, ikantanakeri Jesús: “Nokovi poshiretakapeerotyana.” ⁶Ipoña ikantzi Avinkatharite: “Onkantavetakya eeroka iniroitetziti

o 16.19 Iro ikantakoitziri jaka “ovaneenka,” kithaarentsi jonkeromaitatsiri. Osheki ovinaro iroka. Intaani ikithaayetaro ashaarantachari.

poshiretaana, onkempityaaro okitho iryaani pankirentsi, aritake pimatakero iniroite inchato katziyeenchari, pinkantero: ‘Pishirinke, piyaate pinkatziye janta inkaareki.’ Nonkante, arira omatakya.”^p

Irantayeteri omperataari

⁷“Aririka intzime pomperatane, piñaavairi irareetaiya joshevavaitzi povaneki, jaamaakoventari pipira zarima pinkantavairi: ‘Payootapaina?’⁸ Aña eero, intaani pinkantavairi: ‘Ponkotsitapai ovaritentsi. Povathakitya inkene poyiitena, irojatzi novantakyaari, nirake nomire eejatzi. Impoña pimpoite eeroka povaiya.’⁹ Zarima pimpaasoonketakeri okaratzi iranteri pomperatane? Aña eero. ¹⁰Arira pinkempityaari eejatzi eeroka, aririka pimonkarataakero okaratzi inintakaimiri Pava, ompoña pinkante: ‘Eero asagaaventavaita jomperayeetai, tema intaani amonkaraamatsitero okaratzi ikovakaayeetakairi antero.’”

Jovashinchagaitziri 10 pathaavaitatsiri

¹¹Ipoña javisanake Jesús iriyaatero Jerusalén-ki, ikenanakero Samaria-ki ipoñaanakaro Galilea. ¹²Ikanta jareetapaaka aparoniki nampitsi, ari jomonthaavakari 10 shirampari pathaavaitatsiri, intaina ikatziyeeyapaaka. ¹³Ikaimaiyini, ikantzi: “ilyotaantaneri Jesús, pineshinonkataina naaka!” ¹⁴Ari jamenanakeri irirori, jiñaatziiri ikatziyeeyani, ikantziri: “Piyaata-shiteri omperatasorentsitaari iramenavakemiro pivathaaro.” Ikanta jiyaatai-yanakera, omapokashitaka opeyanaka ivathaaro, eshitakoyetanai. ¹⁵Ikanta aparoni iñaakerora jeshitakotai ipathaavaitzi, tharomentaka ipiyaa irirori, ikimoshireventanakeri iniroite Pava. ¹⁶Jotyeerovashitapaakari iitziiki Jesús, ipaasoonketapaakari. Irika piyaachari Samaria-satzira inatzi. ¹⁷Ipoña ikantzi Jesús: “ZTema 10 ikaratzi eshitakotaatsi, tsikama ikenakeka pashine?” ¹⁸Tekatsira nosheninka piyaatsine inkimoshireventairi Pava impaasoonketeri, intaani ipiya pashinesatziri atziri.” ¹⁹Ari ikantanakeri Jesús pathaavai-vetachari: “Pintzinaanai, piyaatai. Iro ovashinchagaimi poshoretana.”

Etantanakyaarori impinkathariventantaite

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰Ipoña Fariseo josampitakeri Jesús, ikantziri: “Tsikapaite etantanakyaarori impinkathariventantai Pava.” Ari jakanake irirori: “Omapokashitaiyaara impinkathariventantai Pava.” ²¹Eero ikantaitzi: ‘Jiroka jaka. Jironta janta.’ Tema aritake pinkatharishireventantai Pava.” ²²Ipoña ipithokashitanakari iriyotaane, ikantziri: “Ari pinkovavetaiya apaata piñeerimi kapicheeni irika Itomi Atziri, eero okantzimaite. ²³Ari pinkemake inkantaite: ‘Jirika jaka.’ Pashine kanta-tsine: ‘Jirinta janta.’ Eerora piyaataashitziri, eero poyaatziri eejatzi. ²⁴Aririka impiye Itomi Atziri, inkempitapaiyaaro oporeki ookatharontsi, ompoñaanakya tsika overaa kipatsi irojatzi tsika janta othapitapaa. ²⁵Aña etavakya iriñaavakero inkemaantsitya iniroite, irimanintavaiteri irikaite atziriite

p 17.6 Iro ikantakoitzi jaka “okitho iryaani pankirentsi,” paitachari “mostaza,” iro shookatsiri inampiki pashine atziri. Iro ikantakoitzi jaka “iniroite inchato,” paitachari “sicómoro,” irojatzi shookatsiri pashineki inampi atziri.

tzimayetatsiri iroñaaka. ²⁶ Tema onkempityaaro tsika okanta pairani eeniro isaikaveta Noé. Ari onkempitzitaiya eejatzi aririka impokimatai Itomi Atziri. ²⁷ Onimotziri atziri jovavaiyeta, jiravaitaiyini, jaavakaayeta eejatzi. Irojatzi ikyaantanakari Noé irirori pitotsiki jovetsikakeri. Okanta oonkanaka kipatsiki, aperotakeri maaroni atziri ipiinkake. ²⁸ Ari onkempityaaro eeniro isaikaveta pairani Lot. Onimotziri atziri jovaiyani, jiravaitaiyini, jiyomparitaiyani, ipankivaitaiyini, jovetsikaaiyini ipanko eejatzi. ²⁹ Iro kantamaitacha omonkaratapaaka kitaite ishitovantanakari Lot nampitsiki Sodoma, jomapokashitaka iparyaa-paake iririite paampari, ari japerotakari maaroni atziri itaga. ³⁰ Aritakera onkempitagaiyaari eejatzi aririka impiye Itomi Atziri. ³¹ Tzimatsirika saikatsiri jakakiroki ipanko, arira impoñaanakya irishiye, eerora ikyaapanaatzii iraapanaate tsika ompaitya. Itzimirika saikatsine irovaneki, irishiye tsika ikantara, eero ipiyapanaata. ³² Pinkinkishiretakotero okaratzi avishimotakerori iina pairani Lot. ³³ Ikaratzi etakovaitachari apaniro jantayetziro inevetashiyetari, ari impeyaashitakya. Iriima inkarate kamimentenane jantanairo nokovakairiri naaka, aritake iravisakoshiretai. ³⁴ Eekero ikantatzi Jesús: “Tzimatsi tsipata-vakaachane irimaye. Aparonira iraaheetai inkiteki, iriima pashine irookayeetanairi. ³⁵ Tzimatsi apite tsinane tsipatavakaachane otononkavaitzi. Aparoni iraaheetai inkiteki, irooma pashine irookayeetanairo. ³⁶ Irisaikie apite atziri irovaneki. Aparoni iraaheetai inkiteki, iriima pashine irookaitanairi.” ³⁷ Ipoña josampitanakeri ikantzi: “¿Tsikatyá janta Pinkathari?” Ikantzi Jesús: “Tsikarika osaikai ivatha kaminkari, ari impiyoventyaarira tziso.”^q

Iñaaventaitziro kamaimetzinkaro ipoña kaariperori pinkathari

18 ¹ Ipoña joshiyakaaventanakero Jesús onkantya iramanayeetan-tyaarimi kitaiteriki, eero jovashaantayeetantaro. ² Ikantzi: “Tzimatsi aparoni nampitsi, ari isaikiri kaariperori pinkathari, te iriñaapinkathateri irirori Pava, iri ovatsipero te iriñaapinkathateri atziri. ³ Ari osaikitari eejatzi aparoni tsinane kamaimetzinkaro. Opokashitakeri kaariperori pinkathari, okantziri: ‘Nokovi pinkaimenari kisaneentanari, povetsikainaro avishimotanari.’ ⁴ Teya inkovavetya pinkatharika. Ipoña ikantashiretake: ‘Te noñaapinkathateri Pava, eejatzi nokempitairi atziri. ⁵ Iro kantacha iroka kamaimetzinkaro, ontzimatye nantenero kameethari okoviri. Nosamarokari aririka oñaashirenkena ompipiyatashitena.’ ” ⁶ Ikantzi Jesús: “Piñaakero ikantashiretakeri kaariperori pinkathari. ⁷ Iri maperotzirori Pava irirori, eero ishenkaatsi irantaineri kameethari ikoyaayetari, tsika itzimi aakoven-tanaarori jamanairi kitaiteriki.” ⁸ Eekero ikantatzi Jesús: “Eerora ishenkaita irantantaityaarori kameethari. Iro kantacha aririka impiyapaake Itomi Atziri, ¿eekeroma iriñaapaatyé aventuraapiintyaarine kipatsiki?”

Joshiyakaaventaitziri Fariseo ipoña kovakotziri kireeki isheninka

⁹ Tzimayetatsi pampithashiretachari kameethashire inatzi. Ipoña imanin-tashirevaitziri pashine atziri. Irootake Jesús joshiyakaaventantanakariri,

^q 17.37 Ikempitara añaapiintziri amempori jevotaiyani, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okempitari eejatzi aririka añaayetakeri okaratzi iñaaventayetakeri jaka Jesús, ayotzira irootaintsi impiyimatai.

ikantzi: ¹⁰“Tzimatsi apite atziri jiyaatake tasorentsipankoki iramane. Fariseo inatzi aparoni, iriima pashine iri kovakotziriri kireeki isheninka. ¹¹Ikanta ikatziyapaaka Fariseo jamani, ikantzi: ‘Pava, iniroite nopaasoonketzimi, tema te nokempitari naaka pashine atziri, koshintzi ini, kaariperoshire ikanta, mayempiri ini, ari ikempitakari irika kovakotziriri kireeki isheninka. ¹²Apitesatzi notzitapiintaro novarite avisayetzi kitaite jimakoryaan-taitari, nookapiintzi kireeki ikaratzi ipinaitanari.’ ¹³Ipoña irirori kovako-tziriri kireeki isheninka, ikatziyapaaka jantyaatziini, oyootapaaka jamani te iramene jenoki. Tema okatsitzimoshiryaanakeri, ikantzi: ‘Pava, pinkamin-thayena naaka, kaariperoshire nonatzi.’ ” ¹⁴Ikantzi Jesús: “Iriitake jaakamee-thayeetairi irika, kameethashire ikanta jiyaatai ipankoki, te inkempityaari pashine. Tema tsikarika itzimi iriiperovaitatsiri iroñaaka, ari intsinampashi-retakaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashirevaitatsiri iroñaaka, ari iriñeero iririiperotakaitairi.”

Itasonkaventziri Jesús eentsipayeeni

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵Ipoña jamayeetapaakeneri Jesús eenchaaniki, ikovaitzi irantantava-kyaaari kapicheeni irako. Iro kantacha iriyotaanera Jesús, ikisathatavakari amayetziriri eentsi. ¹⁶Irojatzi ikantantanakari Jesús: “Pishineteri eenchaaniki impokashitena. Eero pithañaana. Tema inkarate kempitaiyaarine irirori, iriitakera ñaagairone ipinkathariventantai Pava. ¹⁷Omaperora, eerorika iñaapinkathaitziri Pava inkempitakoityaari ikantara eentsipayeeni, eero iñeetairo ipinkatharitai.”

Evankari ashaarantachari

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸Ikanta aparoni pinkathari josampitakeri Jesús, ikantziri: “Kamee-thari Iyotaantanerí, ¿opaitama nanteri noñaantaiyaarori kantaitaachaneri añaantarentsi?” ¹⁹Ipoña jakanake Jesús, ikantzi: “¿Opaitaka pikantan-tanari: ‘kameethari pini?’ Apanirora ikantakaaro Pava ikameethatzi, tekatsi pashine. ²⁰Piyotakotakeroma Ikantakaantaitane, kantatsiri: Eero povantzi, eero pimayempitzi, eero pikoshitzi, eero pithaiyakotanta, eero pamatavi-tantzi, piñaapinkathateri ashitamiri.” ²¹Ari jakanake evankari, ikantzi: “Iyotaantanerí, nothotyaakero maaroni irojatzi netanakaro pairani eeniro neentsitapaakeni.” ²²Ikanta ikemakerira, ikantzi Jesús: “Tzimatsi aparoni kovityaapainchari kaari pante. Pimpimantero okaratzi pashitari, pimpashiye-tyaari ashinonkaachari. Tema ari piñagairo panintagaiya inkiteki. Impoña pimpokanake, poyaatena.” ²³Ikanta ikemavakera, ovashire ikantanaka, tema ashaarantaperoneri jinatzi. ²⁴Tema iñaakerira Jesús iniroite jovashiretanaka, ikantanake: “¿Omapero opomerentsita iriyaatai ashaarantzinkari tsika impin-katharitai Pava! ²⁵Tema eero okantzi inkye piratsi camello imoroki kithapi,

r 18.13 Kantakotachari jaka “okatsitzimoshiryaanakeri,” iroora kantakotajaantachari jomposashipaneetanakitya irika atziri. Tema irootake jametayetari judío-payeeni aririka onkatsitzimoshireteri tsikarika ompaitya. Onashitara okaratzi ametari aakapayeeni aririka amposashipaneetya, tema asagaaventavaitya.

iro ovatsipero ompomerentsitya inkye ashaarantzinkari tsika ipinkatharitari Pava.” ²⁶Ikantayetanake ikaratzi kemakeriri ikantake Jesús: “¿Impaiyaakama avisakoshiretaatsine?” ²⁷Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi opaiyeta pomerentsitzimoyetariri atziri, iriima Pava te opomerentsitzimotari.” ²⁸Ari ikantanake Pedro: “Jirika nokarataiyakeni naaka, nookayetanakero okaratzi tzimimoyetanari, noyaataiyakemi.” ²⁹Ikantanake Jesús: “Omaperora, tzimatsirika kovanairori impinkathariventairi Pava, irootake jookaventantana-karori ipanko, ashitariri, irirentzi, iina, ipoña irovaianeete, ³⁰tema osheki impayetariri Pava irika, ari anaanakero okaratzi jookaventanakeri. Ari inkempitagairiri eejatzi apaata aririka iriñeero kantaitaachaneri añaantarentsi.”

Japiitairo Jesús ikamantakota irovamagaiteri

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹Ipoña Jesús japatotairi karatatsiri 12 iriyotaane, ikantziri: “Aatatyeeera iroñaaka Jerusalén-ki. Ari omonkaratyaari onkarate avishimoterine Itomi Atziri, tema irootake josankinatakoyetakeriri pairani kamantantaneri. ³²Arira iraakaantaiteri, irayeri atziri kaari asheninkata. Iniroite ishirontzimentavaitaityaari, inkemaantsitakaityaari, impoña inchoontaporovaitaiteri. ³³Aririka onkaratake impasavaitaiteri, ari irovamagaiteri. Iro avisavetakya mava kitaite, ari irañagai eejatzi.” ³⁴Iro kantamaitacha, te inkemathatero irikapayeeni ikaratzi kemavetainchari, tema te inkovaite inkemathatakagaiteri.

Jamenakagaitairi Jericó-satzi

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵Ikanta Jesús areetzimataka nampitsiki Jericó. Ari isaikiya aparoni mavityaakiri avotsinampiki ikampitantzi impashiityaari. ³⁶Ikemake mavityaakiri, josampitakeri avisayetatsiri atziri, ikantziri: “¿Ipaita pokatsiri?” ³⁷Ikantaitanakeri: “Ipokatzi Jesús, ipaitaitziri Nazaret-satzi.” ³⁸Irojatzi ikaimantanakari, ikantzi: “¡Jesús, icharinentari David-ni, pineshinonkataina naaka!” ³⁹Osheki ikisathaveetanakari irimairtantyaari. Eekero ikaimanakitzi shintsiini, ikantzi: “¡Charinentari David-ni, pineshinonkataina naaka!” ⁴⁰Ari ikatziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pamakenari jaka.” Ikanta jamaitapaakeneri, josampitavakeri. ⁴¹Ikantziri: “¿Tsikama pikovi nonkantaimi?” Jakanake mavityaakiri, ikantzi: “Nokovi nokiryagai, Pinkathari.” ⁴²Ikantzi Jesús: “Kantatsi pokiryagai, iro ovashinchagaimi paventaana.” ⁴³Omapokashitanaka jamenanai, joyaatanakeri Jesús, kimoshire ikantaventanakari Pava. Ikanta atziriite iñaakero okaratzi jantakeri Jesús, jimatanakero iriro-riite itharomentaventanakari Pava.

Jesús ipoña Zaqueo

19 ¹Ikanta jareetapaakara Jesús Jericó, janiitapaakero nampitsiki. ²Ikanta aparoni shirampari ijevare kovakotziriri kireeki isheninka ipaita Zaqueo. Ashaarantzinkari inatzi. ³Ikovaperotake irirori iriñeeri Jesús. Iro kantacha te onkante tema osheki atziri otzikaakeriri, ikarapo-roityokitziini eejatzi. ⁴Ipoña jeevatanake Zaqueo, ataitapaake inchatoki

inkene iñeeri Jesús, tema ari inkenapaakeri.^s ⁵ Ikanta jareetapaaka jatai-takera, jamenapaake jenoki, iñaapaakeri, ikantziri: “Zaqueo, payiitanake thaankiini, tema ari noshiretaro nomayimotemi pipankoki.” ⁶ Thaankipe-roini jayiitanake Zaqueo. Kimoshire jaanakeri ipankoki. ⁷ Ikanta jiñeetakeri, ñaavaitanake atziriite ikantzi: “¿Opaitama ikyaavankotantariri Jesús aparoni kaariperoshiretatsiri?” ⁸ Ipoña ikantake Zaqueo: “Pinkatharí, ari nompakeri ashinonkainkari kashetani nashaakaro. Tzimatsirika ipaita namatavitakeri nokoshitziri, ari noipiyeeeneri onkarate 4 nayitakeriri.” ⁹ Ikantanake Jesús: “Iroñaaka piñeero pavisakoshiretai. Tema pimatanairo pikempitakotanaari Abraham-mirinkaitejanori. ¹⁰ Tema iro ipokantakari Itomi Atziri ikokovaye-tairi ikaratzi peyaashivetainchari irovavisaakoshireyetairi.”

Joshiyakaaventaitziri 10 kireeki

¹¹ Irojatzi ikempisantaiyakeni atziri iñaaventakeri Jesús. Ipoña joshiyaka-ventanakeneri, tema iñaajaantake atziriite koñaaroini impinkathariventantai Pava, tema jiñaakero irootaintsi irareetzimataiyaani Jerusalén-ki. ¹² Ikantanake: “Tzimatsi aparoni jevari jiyaatake pashineki nampitsi, impinkatharitakaiteri, impoña impiye. ¹³ Japatotanakeri 10 iromperatane, ipanakeri 10 kireeki, ikantayetanakeri: ‘Pantavaaitakairi kireeki nopayetakemiri, irojatzi nompiyan-tapaakyaari.’” ¹⁴ Iro kantachari tzimatsi kaari koverine impinkathariventante. Jotyaaantaitake kantatsineri: ‘Te nonkovaiyeni impinkatharite.’ ¹⁵ Ikanta ipiya, aritake impinkatharitakaitakeri. Japatotapairi iromperatane ipayetanakeri kireeki, ikovi iriñeeri tsika ikanta jantavaaitakaakeri iireekite. ¹⁶ Jetapaakaro ipokake aparoni, ikantapaake: ‘Pinkatharí, noshekyaaakeri piireekite, nagai pashine ikaratzi 10.’” ¹⁷ Ikantanake irirori: ‘Kameethatake nomperatane, kapiche pikyaaryootake, aritake piñaakero pijevaventero onkarate 10 nampitsi.’” ¹⁸ Ari ipokapaake pashine iromperatane, ikantapaake: ‘Pinkatharí, noshekyaaakeri piireekite, nagai pashine ikaratzi 5.’” ¹⁹ Eejatzi ikantanakeri irirori: ‘Ari pinkem-pityaari eeroka, ari piñaake pijevavente onkarate 5 nampitsi.’” ²⁰ Ipokapaake pashine, ikantapaake: ‘Pinkatharí, jirika piireekite kameetha noponatakemiri. ²¹ Tema iniroite notharovakaami omaperotatzimi pimashirenkata, te piñaakotya poshekyaaantariri piireekite.’” ²² Ikantanake irirori: ‘Kaariperori nompe-ratane pinatzi. Eeroka apeshityaarone okaratzi pikantakenari. Piyoveta ovanaa nomashirenkata, te noñaakonetya noshekyaaantariri noireekite. ²³ Piñaaveta eero pimatziro eeroka, pamenemi impaitya antavaitakaimirine noireekite, ari iroshe-kineentakemi iroñaaka, iri pimpavainarimi nopiyaara.’” ²⁴ Ari ikantziri atziri piyotainchari: ‘Payiteri kireeki, pimperi oshekyaaakeriri ikaratzi 10.’” ²⁵ Ikantai-yanake atziri: ‘Pinkatharí, ¿opaitama impantaityaariri, tema tzimake irirori 10 kireeki pipakeriri inkaaranki?’” ²⁶ Eekero ikantatzi ashitariri iireekite: ‘Tsikarika itzimi otzimimotakeri, ari ontzimimotairi osheki. Iriroma kaari otzimimotzi, eekero iriyaatatye iriñeero eero otzimimoperoyetairi.’” ²⁷ Ikantake eejatzi: ‘Pamakeri ikaratzi kisaneentanari kaari kovatsine nompinkathariventer, noñeeri pinthatzinkenari.’”

s 19.4 Kantakotachari jaka inchato, irootake ipaitaitziri pashineki nampitsi sicómoro.

t 19.13 Ikantakoitziri jaka kireeki, iri ipaitayetziri pairani “mina.” Iñaantaityaari irayeeteri aparoni mina, ontzimatyte irantaventaiteiri inkarate mava kashiri.

Areetaa Jesús Jerusalén-ki*(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)*

²⁸ Ithonkanakero ikantakeri Jesús, eevatanake jiyaatziro Jerusalén-ki.
²⁹ Ikanta jareetzimataka nampitsiki Betfagé ipoña Betania omontenampitakaro otzishi Olivos. Ari jotyaaantakeri Jesús apite iriyotaane. ³⁰ Ikantakeri: “Piyaate nampitsiki amontetakari. Ari piñeeri evonkiri burro inthatakotya, tekera ikyaakoitariita. Pintharyaakoteri, pamakenari jaka. ³¹ Aririka irosampiitavakemi: ‘¿Pinkanterika pithataryaakotantariri burro?’ Pinkantanakeri eeroka: ‘Ikovatziiri Pinkathari.’ ” ³² Jataiyanakeni jotyaaantaitakeri, jiñaakero okaratzi ikantaitakeriri. ³³ Ithataryaakotapaakeri burro. Josampitakeri ashitariri, ikantziri: “¿Pinkanterika pithataryaakotantariri?” ³⁴ Ikantanakeri irirori: “Ikovatziiri Pinkathari.” ³⁵ Irojatzji jamantaniriri. Jovanketakeneri manthakintsi imitzikaaki, ikyaakotakaitakari Jesús. ³⁶ Ikanta janiitakaanakerira Jesús burro, jomaronkashiitanakeri manthakintsi avotsiki tsika inkenanakera. ³⁷ Ikanta jiyotaapiintakeri Jesús, oirinkimataka otzishi Olivos, ikaimaiyini itharomentaventanakari Pava, tema iñaayetapiintakero itasonkaventantake Jesús. ³⁸ Ikantaiyini:

¡Kaakitataike avinkatharite! Tasonkaventaari inatzi, tema Pinkathari apaitziri otyaantakeriri.

¡Saikakaayetairi kameetha nampitarori inkiteki!

¡Iro aritaitatsi otzimimotziri irovaneenkaro Pava nampitarori ojenokitajaantzira inkite!

³⁹ Ikanta Fariseo saikayetaintsiri eejatzji janta, ikantakeri Jesús: “Iyotaan-tanerí, pinkisathateri piyotaane.” ⁴⁰ Jakanake Jesús, ikantzji: “Aririka noimairentakeri ikaratzi kaimayetaintsiri, kempitaka ari onkantakemi mapi onkaimanake iroori.”

⁴¹ Ipoña jareetzimataapaakara Jesús Jerusalén-ki, jiraakotapaakaro iñaapaakerora. ⁴² Ikantzji: “¡Osheki aritemi pinkemathataajatavakeromi iroñaaka iroora kitaite piñaantaiaarori pisaike kameetha! Iro kantamaitacha eero okantzji tema mavityaaki ikantakaitakami. ⁴³ Tema irootaintsi impoke kisaneentzimiri, irovetsikayetashitapaakemi iraperotantyaamiri. Inthonka intapotapaakemi overaa potanto, eero piñeero tsika pinkene pishiye. ⁴⁴ Ari imporokakoitakemi, irashiryeytaari maaroni. Eero iñeetairo mapipayeeni okaratzi oveviryayeta-chari iroñaaka, okantakaantziro te piyotavakeri itzimi pokashitakemiri.”

Jomishitoviri Jesús pimantayetatsiri tasorentsipankoki*(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)*

⁴⁵ Ipoña ikyaapaake Jesús tasorentsipankoki, jomishitovapaakeri piman-tayetatsiri eejatzji ikaratzi amanantayetatsiri. ⁴⁶ Ikantayetzi: “Pairani josankinaitakero kantatsiri: ‘Nopanko onatzi iroka, ari iramanapiintaitenari.’ Iro kantamaitachari eeroka pamatavitantapiintake janta pipimantayetzi, pikempitakaantakero koshintzipanko.” ⁴⁷ Arira ikantapaakitya Jesús jiyotaantzi kitaiteriki tasorentsipankoki. Iro kantacha ijevare omperatasorentsitaneri, itsipatakari iytzinkariite ipoña antarikonaita, jamemenatakero tsika inkenakairo irovakaanteri. ⁴⁸ Te onkantamaitya iriñe tsika inkenakairo, tema ovayempita ikantaiyakani atziriite ikempisantziro Jesús.

Ishintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 ¹Ikanta Jesús jiyotaayetakeri atziri tasorentsipankoki, iñaaven-tziniri Kameethari Naaantsi. Irojatzí ipokantapaakari ijevare omperatasorentsitaari, itsipatakari iyotzinkariite, ipokake antarikonaite eejatzí. ²Josampitapaakari Jesús, ikantziri: “Pinkantena, ¿ipaitama otyaantakemiri poñaakantero pishintsinka?” ³Ipoña jakanake Jesús, ikantziri: “Tzimatsi eejatzí nosampitemiri naaka, ontzimatyé pakena. ⁴Tema joviinkaantantake Juan-ni, ¿ipaitama otyaantakeriri? ¿Pavama? ¿Iriima otyaantakeri atziri?” ⁵Ari ikantavakaiyanakani irirori: “Aririka ankantakeri Pava otyaantakeriri, ari inkantanakai: ‘¿Opaitama kaari pikempisantantari?’ ⁶Irooma ankanteri: ‘Añaajaantzi atziri otyaantakeriri,’ ari ishemyeetakai. Tema maaroni atziriite ikantaiyini kamantantneri inatzi Juan-ni.” ⁷Irojatzí ikantantaiyakani: “Te niyote ipaita otyaantakeriri.” ⁸Ari ikantzitanakari Jesús irirori: “Eejatzí naaka, eero nokamantzimiro ipaita otyaantakenari.”

Kaariperoshireri antavairentzi

(Mt. 21.33-34; Mr. 12.1-11)

⁹Ipoña Jesús joshiyakaaventanakeneri atziriite, ikantzi: “Tzimatsi aparoni pankitzirori chochokimashi. Ipoña jamenake impaitya amenerone ivanki-remashi, jatake irirori intaina osheki ipeyaka. ¹⁰Ipoñaashitaka jotyaantai iromperatane iragaatemi okitho ivankire. Ikanta iñaavakeri antavairentzi, ipasavaitavakeri, joipyeeri tekatsi iraanai. ¹¹Jotyaantake pashine. Ari ikempitaakeri, ikisavaitavakeri, itsitokavaitakeri, joipyeeri eejatzí tekatsi iraanai. ¹²Ipoña jotyaantake mavatanaintsiri iromperatane. Ari ikempitaitakeriri eejatzí, jantavaitavakeri, joipiyakeri. ¹³Ikantzi ashitarori ivankire-mashi: ‘¿Tsikatya nonkantyaaka? Iriirika notyaantake netakotane notomi naaka, ari iñaapinkathatakeri.’ ¹⁴Ikanta antavairentzi iñaavakeri itomi ipokake, ikantavakaiyani: ‘Jirika ipokake ashitaiyaarone apaata pankirentsishashi. Thame avamayeri, ayeroota aaka.’ ¹⁵Jaavakeri, jaanakeri othapikitapaara pankirentsishashi, jovakeri. ¿Opaitama iranteri ashitarori pankirentsishashi? ¹⁶Tema impokanake irirori, irovakeri maaroni aamaventarori irovane, iramenai pashine atziri.” Ikanta irikaite ikaratzí kemakerori ikantakeri Jesús, ikantaiyanake: “¿Onkamintha eero omata!” ¹⁷Ipoña Jesús ikempoyaanakeri atziriite, ikantanakeri: “¿Opaitama okantziri osankinatain-chari?

Imanintavetakaro mapi irikaite ovetsikirori pankotsi.

Iro kantamaitacha jovatziyeetairo mapi pankotsinampiki,

ikempitakagaitaaro iroorikami tzinkamintsi.”

¹⁸Jiroka okantakota mapi: Intzimerika paryaatsine osaiki iroori, ari iriñaakero intankavaite. Iriima inkarate anavyeeri, ari iriñaakero oshemyeeri.

Iñaaventakota kireeki impayeeteriri pinkathari

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹Ari ikovavetaka ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari iyotzinkariite iraakaanterimi Jesús, tema jiyotake iriitake iñaaventakotzi. Temaita

onkante, osheki itharovakaayetakari atziri piyotainchari. ²⁰ Ipoña jotyaan-taitake amamenavarentzi, inkempitapaakyaari atziri kameethashireri, ikovaiyaveta inkompitakaiyaarimi Jesús, inthavetakotzimaityaari pinka-thariki. ²¹ Ikanta jareetaiyaka, ikantapaakeri Jesús: “Iyotaantanerí, okaratzi piñaanetari eeroka irooperori onatzi, kaarira inintakaantashitari atziri. Piyotaantziro eeroka kyaaryooperoini inintakaantziri Pava. ²² ¿Okameetha-tzima amperi kireeki ikovakotakaantane Pinkathari César?” ²³ Iro kanta-maitacha Jesús jiyotavake ikovatzi iramataviteri ikaratzi osampitakeriri, ikantanakeri irirori: “¿Opaitama piñaantantanari? ²⁴ Intsityaa poñaakenari kireeki. ¿Ipaitama ashitarori iporo oshiyakaantainchari? ¿Ipaitama ashitarori ivairo eejatzi?” Ikantaiyini: “Irashi César.” ²⁵ Eekero ikantatzi Jesús: “Tema iri César ashitari, pantantyaaniri okaratzi ikovakayimiri. Irooma okaratzi jashitari Pava, pantantyaaniri ikovakaayetzimiri irirori.” ²⁶ Te inkitsirinkeriri inkompitakaiyaari, intaani ipampoyaanakeri ikemakerira ikantake, tekatsi inkantanake.

Josampitakoventaitziro aririka irañagai kamayetatsiri

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Ipoña ipokaiyakeni Saduceo iriñeeri Jesús. Iriitake Saduceo kantaye-tatsiri eero jañagai kamayetaintsiri. Josampitapaakeri Jesús, ²⁸ ikantapaakeri: “Iyotaanarí, josankinatake pairani Moisés-ni, kantatsiri: ‘Aririka inkame aparoni shirampari, irookaventanaairo iina. Eerorika jovaiyanta-kairo, okameethatzi iragairo irirentzi iinantaiaaaro irirori. Aririka ovaiyantai tsinane, kempivaitaka iriirikami ashityaarine oime kamaintsiri.’ ²⁹ Thame oshiyakaaventavakero: Tzimatsi 7 shirampari, irirentzi jinaiyatzi. Etarori itzimi jaavetaka iina, tekeri osamanite, kamake, te irovaiyantakaaanakeri iina. ³⁰ Ipoña jaavetaaro pashine irirentzi apitetatsiri itzimi. Ari ikempitakari irirori, kamake, te irovaiyantakairo. ³¹ Ipoñaavetapaaka mavatanaintsiri itzimi, eejatzi ikempitaka irirori. Ari ikantakari maaroni ikarataiyakenira 7 irirentzi. Tekatsi aparoni ovaiyantakairone tsinane. ³² Okanta osamanitake kamai eejatzi iroori. ³³ Aririkami irañaayetaimi apaata ikamayetakera, ¿tsikama itzimi oimentaperotari tsinaneka? Tema ari ikaratzi 7 jinantave-takaro.”

³⁴ Ari jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Intaanira jaayetzi iina atziriite añaayetziro iroñaaka jaka, jaakaavakaayetaro iina eejatzi. ³⁵ Iriima inkarate kitsirinkairone irañaayetai apaata ikamavetakara, eero jaayetaitsi iina, eero jaakaavakaayetaatsi iina eejatzi. ³⁶ Tema eero iñaapairo inkaamanetapai janta, inkempitapaiyaari maninkariite, tema itomi Pava jinayetaatzi jañaayetaira. ³⁷ Irooma ikantakota irañaayetai kamayetaintsiri, ¿tema piñaanatero irosankinare Moisés-ni tsika ikanta Pava iñaanatantakariri otaara kitochee-maishi? Ikantakeri:

Moisés, Naaka Pava, iñaapinkathatziri Abraham, Isaac, eejatzi Jacob.

³⁸ Ari ayotziri, añaayetatsira irirori, tema te imatziro kaminkari iriñaapin-kathateri Pava, intaani añaayetatsiri. ¿Ñakero? Tema ikaratzi kamayeve-tachari, irojatzi jañiimotziri Pava.” ³⁹ Ari ikantanake aparoni iyotzinkari: “Iyotaantanerí, ari pimatajaantakero.” ⁴⁰ Tekatsira kovanaatsineri irosam-pitanairi.

¿Ipaita charinentariri Cristo?

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Ipoña Jesús josampitantake, ikantzi: “¿Opaitama ikantantaitari, ‘irika Cristo-tatsine icharine irinatye David-ni?’ ⁴² Aña iri David-ni osankinatakero kantatsiri:

Iñaavaitake Pinkathari, ikantavairi Novinkatharite, ikantziri:

Pisaikapai nakojanoriki, ampinkathariventante,

⁴³ Irojatzi apaata novasankitaantaiyaariri ikaratzi kisaneentayetakemiri,

Ari paatzikairiri pinkempitakaantairi pimakoryaakiimento.

⁴⁴ Ñaakero, ikantzitaita David-ni irirori: ‘Novinkatharite inatzi Cristo.’
¿Tsikama inkene incharinentyaari?”

Iñaaventakoitziri iyotzinkariite

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ Maaroni atzirrite ikemaiyakeri Jesús ikantakeri iriyotaane: ⁴⁶ “Paamaiyaari iyotzinkariite. Osheki inevetaro irovaneenkatziiya, ishametakaa-yetero iithaarethanthanaa. Ikovi ñaapinkatha irovethatapiintaitaari aririka iriñeeteri. Aririka iriyaate pankotsiki japatotapiintaita, ikovapiintzi irosatekya niyankineki. Ari ikempitari aririka irovaiaani isheninka, ikovapiintzi irosatekya. ⁴⁷ Jampoyetaro eejatzi kamaimetzinkaro jaapithayetziro opanko. Iro josamaninkantayetarori jamanayetapiintzi eero jiyotantaitari. Iro kanta-maitacha osheki irovasankitaayeetairi.”

Ashinonkainkaro tsinane

(Mr. 12.41-44)

21 ¹ Ari jamenaminthatziri Jesús irika ashaarantzinkari joteyetziri iireekite janta joteyetapiintzirira. ² Ipoña opokapaake tsinane kamaimetzinkaro ashinonkainkaro oni, otetapaake iroori apimentyakiteeni kireeki. ³ Ikantzi Jesús: “Omapero anaantake iroka tsinane, anaakeri ikaratzi oteyeveta-inchari. ⁴ Tema ikaratzi oteyeveta-inchari osheki ikashiyakaavetariri Pava, jotetashitakari tzimakaantatsiri iireekite. Irooma iroka kamaimetzinkaro, apintziryaakeri otetakeri oireekite amanantantyaarimi ovarite.”

Iñaaventziro Jesús omporoke tasorentsipanko

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Tzimatsi kantayetaintsiri: “Kameetha inatzi mapi jovetsikantayetarori tasorentsipanko, ovaneenka okanta.” Ipoña ikantanake Jesús: ⁶ “Okaratzi piñiiri oveysikayeta-inchari, irootaintsira iraperoyeetero imporokaitero, eero iñagaitairo peviryaaetachari mapi.”

Iriñeeteri aririka onthonkimataiya

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷ Ipoña josampitaitanakeri, ikantaitziri: “Iyotaanarí, ¿tsikapaitema omatya pikantakeri? Aririka omonkaratzimatakya, ¿tsika onkantyaaka iriyotantaita-yaari?” ⁸ Ari jakanake Jesús ikantzi: “Paamaventya jamataviitzimikari. Tema osheki kovatsine iramatavitemi apaata, impairyapaakero novairo, inkante:

‘Irootaintsira omonkaratzimatya, Naakatake Cristo.’ Eerora poyaatziri. ⁹Ari pinkemakotakero ovayiritaantsi, maimanetavakaantsi, paamaiya omapokimikari, tema ontzimatyete omonkarayetya iroka, iro kantacha eekero iyaatatye.

¹⁰Irantaminthatavakaanakya maaroni nampitsiki inkarate iromityaantayeteri pinkathariyetatsiri. ¹¹Iriñeetero osheki onikayetya kipatsi, intashaaneentaeyete, irimantsiayeete. Iriñeete eejatzi osheki intharovakaayeetyaari, iriñeete inkiteki kaari iñeetapiintzi. ¹²Iroora etayetanakyaarone iraakaantavaitanakemi atziri, imaimanevaitanakemi. Impoña impasatakaantavaitaitemi japatotapiintaita, irashitakotakaantavaitaitemi. Iraayetanakemi isaikayetzi pinkatharentsi-janori okantakaantziro pipairyaana pikempisantaana. ¹³Iroora omayetantyaari iroka onkantya piñaaventantyaanari janta. ¹⁴Ontzimatyeeera paventaiyaana naaka, eero pipomerentsiventashivaitaro ompaitya pinkantapaakeriri. ¹⁵Tema naaka iyotakaimirone, ari onkantya eero piñaantaro impiyatyaami onkarate pinkanteriri. ¹⁶Arira piñaake iraakaantemi ashitamiri, iraakaantemi pirentzi, iraakaantemi pisheninkathori eejatzi. Tzimayetatsira irovamaakaantaite. ¹⁷Osheki piñeero inkisaneentaitemi okantakaantziro pipairyaana pikempisantaana. ¹⁸Iro kantamaitacha eero opeyakaantaajata aparoni piishi. ¹⁹Aririka pamavetero, iroora piñaantayetaihaarori pavisakoshireyetai.

²⁰Aririka piñaake intapotapaakero ovayiriite Jerusalén, ari piyote monkaratapaaka iraperoitantyaarori. ²¹Inkarate nampitaiyaarone apaata Judea-ki, ontzimatyeeera ishiyayetai otzishiki. Inkarate saikatsine tsika inampitaitaro, ari impoñeeya irishiyanaake. Inkarate saikatsineri irovaneki, eero ipiyapanaata ipankoki. ²²Tema ipiyakoventaitatyaari irikaite, ari omonkaratayetyaari okaratzi josankinayeetakeri pairani. ²³¡Inkantamacheetero apaata onkarate thomonteyetatsine, eejatzi onkarate tzimayetatsine eentsite eeniro ithotayetzi! Tema antaro onkantya irashinonkaayeetya aririka irovasankitaayeetairi. ²⁴Iraperoyeetairimi Jerusalén-satzi. Iromperatane irovayetairi atziri poñaayetachari pashineki nampitsi. Iri oipatsitakerori nampitsi Jerusalén-ki kaari asheninkata, irojatzi omonkaratantaiyaari okaratzi ikovakaakeriri Pava irikaite.”

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵“Ari iriñeetake apaata kaari iñeetapiintzi inkiteki, impashineyetai ooryaatsiri, kashiri, eejatzi impokiro. Ari onkempityaari kipatsiki, iniroite irashinonkaayetai atziriite, eero jiyotai ompaitya irantayetairi onkanta-kantero oyameninka otamakaane inkaare. ²⁶Ari ovamaimatakeri itharonka atziriite impampithashiretakotero onkarate avisatsineri jaka kipatsiki. Ari irimatzitakyaaro eejatzi inkiteveri otzimimoyetzi ishintsinka, osheki inkakantayetanakya. ²⁷Aripaitera impokai Itomi Atziri, inkenapai menkoriki, iriñeetavairo ishintsinka, eejatzi irovaneenkaro. ²⁸Aririka piñaayetakero etanakyaaro kantayetachane, ovenokatamako pinkantya tema irootaatsi intsiparyaakoventayeetemi.”

²⁹Ipoña joshiyakaaventanakeneri, ikantzi: “Pimpampithashiretakotero tsika okanta piñaayetapiintziro inchatopayeeni.” ³⁰Aririka piñaakero eereshiyetai,

piyotzi irootaatsi osarentsitzimatai. ³¹ Iroora piyoteri eerokaite, aririka piñaayetakero nokamantayetakemiri, irootaatsi impinkathariventantai Pava. ³² Omapero nonkante, eerora ikamayetzita irika asheninkapayeeni, irojatzi iriñaantayeetakyarori nokamantayetakemiri. ³³ Eero okantaitatyaani piñeero inkite eejatzi kipatsi, irooma noñaaneyetakari omaperoitaatyeeni iroori.

³⁴ Aamaventa pinkantayetaiya eerokaite, eero otyaami piyaariperonka, ayimavaitemi eejatzi pishinkitya, onkantzimovaiyetyaami. Naa jomapokaitzimikari. ³⁵ Inkempiitapaakyaaro aparoni ivirentsi. Ari irivitaiyaari ikaratzi saikayetatsiri kipatsiki. ³⁶ Paamaiya, aakoventa pinkantya pamane, pinkante: 'Pookaakoventena eero nokemaantsitantaro ñaaventayetainchari. Povetsika-shiretakaiyaana nomonthaantavaiyaariri Itomi Atziri.'

³⁷ Tema kitaite jiyotaantzi Jesús tasorentsipankoki. Irooma tsiteni, jiyaatzi otzishiki Olivos, ari jimayiri. ³⁸ Ananenkayetaka osheki atziri ikempisantziri Jesús jiyotaantzira tasorentsipankoki.

Ikamantavakaita iraakaantaiteri Jesús

(Mt. 26.1-5, 14-15; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

22 ¹ Irootaatsi iroimoshirenkaitero jovantapiintaitarori tantaponka ipaitaitziro kitaite Anankoryaantsi. ² Ari ikamantavakaari ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari iyotzinkariite, ikantavakaiyani: "Thame avamaakaanteri Jesús." Iro kantamaitacha iniroite itharovakaayetakari atziriite.

³ Ikanta Judas ipaitaitziri eejatzi Iscariote ikaravetapiintari 12 iriyotaane Jesús, ikamaarishiretakaanakeri Satanás. ⁴ Jiyaatashitakeri ijevare omperatasorentsitaari, eejatzi ijevare aamaventarori tasorentsipanko, ikinkithavai-takaakeri tsikapaite iraakaanteri Jesús. ⁵ Iniroitera ikimoshiretaiyanakeni jevari, ikamantavakaiyaka imperi kireeki. ⁶ Aripaite jamemenatanakero Judas tsikapaite iraakaanteri, eero jiyotzimaita atziriite.

Overaantarori jovakaanaari iriyotaane

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Ari omonkaratapaakari kitaite jovantapiintaitarori tantaponka, jovamaapiintaitziri eejatzi oisha jovaitari kitaiteriki Anankoryaantsi. ⁸ Ipoña Jesús jotyaaantakeri Pedro itsipatanakari Juan, ikantakeri: "Piyaate ponkotsitakaante oyaari kitaite Anankoryaantsiki." ⁹ Ikantaiyini irirori: "¿Tsika janta pikovika nonkotsitakaante?" ¹⁰ Ikantzi Jesús: "Aririka pareetzimatakya nampitsiki, ari pomonthaakya shirampari aakotzirori iriñaate kovityaaniki. Poyaatzishitanakeri irojatzi pankotsiki tsika inkyaapaake. ¹¹ Tsikarika inkyaapaake, pinkanteri ashitarori ipanko: 'Ikovi iriyote iyotaanari tsika janta irovakaiyaari iriyotaane, iroimoshirenkero kitaite Anankoryaantsi.' ¹² Ari iroñaakanakemiro jenoki ipanko, antaro okantaka jovetsikaitakero inkene irovaitya. Arira ponkotsitakaanteri janta." ¹³ Jataiyake iriyotaane, jiñaakero okaratzi ikantakeriri, ari jonkotsitakaantakeri iroyaari.

¹⁴ Okanta omonkarataka irovantyaari, saikapaake Jesús itsipatakari iriyotaane. ¹⁵ Ipoña ikantakeri: "Tema irootaintsi noñeero inkemaantsitakaitena, iniroite nokimoshiretzi ovaiyani iroñaaka kitaite Anankoryaantsiki. ¹⁶ Tema eerora novitaaro iroka, irojatzi apaata omonkaratantaiyaari

impinkathariventantai Pava, aripaite napiitapairori.” ¹⁷Ipoña jaakotakero imiretaitari, ipaasoonkeventakero, ipakotakeri iriyotaane, ikantakeri: “Pirero iroka, pantetaiyaaro pikarataiyini. ¹⁸Tema eero niritaaro naaka, irojatzji apaata aririka omonkarataiya impinkathariventantai Pava.” ¹⁹Ipoña jaanakero tanta, ipaasoonkeventakero, ipetoryaakero, ipayetakeri iriyotaane, ikantziri: “Poyaaro, novatha onatzi, tema iro kamimentemine. Irootakera pinkinkishiretapiintantyaanari.” ²⁰Ari ithonkakero jovaiyani, jaakotakero imiretaitari, ikantzi: “Niraane onatzi, irootake shitovatsine onkantya iravisakotantaiyaari osheki atziri. Irootakera oñaakantairone ovakerari antzimotoavakaiyaari. ²¹Omapero nokantzi: Pikarataiyakeni payootana, tzimatsira aparoni pithokashitenane iraakaantena. ²²Tema omapero impeyaakotya Itomi Atziri, ari matzimaitaka ikovaitakeri pairani. Iro kantacha. ¡Inkantamacheeteri aakaanterine!” ²³Ipoña iñaanatavakaiyanakani iriyotaane, ikantzi: “¿Itzimikama materone?”

Tsika itzimi iriiperotatsine

²⁴Ipoña iñaanatavakaiyakani iriyotaane, ikantzi: “¿Tsikama itzimi iriiperotatsine apaata?” ²⁵Ipoña ikantanake Jesús: “Piyotaiyini eeroka tsika ikanta pinkatharitatsiri jaka, jomperatanta. Tema iriipero jinayetzira ipashitan-tayeta ikosheka iromperatantyaari. ²⁶Eerora pimatziro eerokaite aririka piriipero yete iroñaaka, aña pinkempitakotyaari iyaapitsi jovaiyantaitziri. Aririka pijevatakaante, pinkempitakotyaari otzikataari. ²⁷¿Tsikama itzimi iriiperotatsiri? ¿Tema iriitake iriiperotatsiri kempitariri oyaaventachari irantavaitaiteneri? Irooma naaka nonkempitakaantya pantavaitakaanemi povená.

²⁸Iro kantamaitacha, eerokaite tsipatapaintakanari, noñaayetziro ra okaratzi pomerentsitzimoyetanari. ²⁹Irootake noshinetantemirori pimpinkathariventante, ikempitaakenarora Ashitanari naaka ishinetaakenaro. ³⁰Ari piñeero ankarate avaiya, iravaitai janta tsika nompinkatharitai. Ari pinkempitaiyaari ikantara aparoni pinkathari isaikantaro ovaneenkatachari isaikamento, pimpinkathariventayetairi maaroni incharinentayetyaari Israel, karatatsiri 12 jinashiyeta.”

Iñaaventziro Jesús irookaventante Pedro

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹Ipoña Jesús ikantanakeri iriyotaane: “Simón, ikampitantakemi Satanás iriñaantashireyetyaami, inkempitakaantemi intsikaatatyemimi.” ³²Iro kantamaitacha osheki namanakoventakemi eero povashaantantaro pikempisantanairi. Tema aririka pimpiyashiretapaake, eerokatake aavyaashiretakaapaakerine pisheninka.” ³³Ari jakanake ikantanake: “Aña ayimatakana Pinkatharí ankarate irashitakoitai, aritake ankarate eejatzji irovamagaitai.” ³⁴Ipoña japiitanakero Jesús ikantziri: “Pedro, nonkantemi, iroñaaka tsirenika, tekeraata iriñe tyoopi, mavasatzitake papiitero pinkantake: ‘Te noñiiri Jesús.’”

v 22.31 Ikantakoitzi jaka intsikaatatyemimi, ari ikempitaitziri trigo-pane itsikaaitziri. Tema intsikaaitakero, iyoshiitanakya oshiteki kaari apantyaarone. Irootake joshiyakaaventaitantariri iriyotaaneete ikempitakotaro itsikaaitziri trigo-pane. Tema ari iriñeeteri tera irimatero inkameethashirete.

Tharato ipoña osataamentotsi

³⁵Ipoña Jesús josampitanakeri ikaratzi iriyotaane, ikantziri: “Chapin-kiranki notyaantakemi tera paanake pitharate, tera paanake pi-zapato-te. ¿Tzimatsima kovityiimotakamiri?” Ikantaiyini irirori: “Tekatsitya.” ³⁶Ipoña ikantziri eejatzi: “Aritatsira iroñaaka payero pitharate. Iriima inkarate kaari tzimatsine irosataamento, impimantero iithaare, iramanantantyaari. ³⁷Tema omapero omonkaratya okaratzi josankinatakoitakenari pairani, kantatsiri:

Ari itsipataitakeri kaariperoshireri.

Eero okantashita iroka, ontzimaty e omonkaratya.” ³⁸Ikaimaiyanakeni iriyotaane: “Pinkatharí, tzimatsi jaka apite osataamentotsi.” Ikantzi Jesús: “Arita-paake.”

Jamani Jesús Getsemaní-ki

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹Ipoña ikenanai Jesús otzishiki Olivos ikempitapiintzirora, ari itsipatari iriyotaaneete. ⁴⁰Ikanta jareetaiyakani janta, ikantapaakeri iriyotaane: “Pamanaiyeni eeroka jaka inkempoyaaventaitantyaamiri otzimikari inkena-kaashitakaityaamiri.” ⁴¹Ari jovaaneentanaka irirori. Otyeerovapaaka kipatsiki, amanapaake.” ⁴²Ikantzi jamani: “Ashitanarí, iroorika pikovakaanari, paavyaakainaro pintsiparyaakoventenarimi onkarate nonkemaantsityaari. Iro kantamaitacha, eerora pantanaro nokovavetari naaka, aña iro panteri okaratzi pikovakaakenari eeroka.” ⁴³Ari jomapokapaaka maninkari poñaachari inkiteki, ishintsishiretakaapaakeri. ⁴⁴Tema iniroitera okantzi-moshireneentanakeri, jamanaperotanake. Iro oshitovantanakeri iramasavitane okempivaitanakaro iriraane thaatanainchane ovitenkapaaka kipatsiki. ⁴⁵Ikanta jamanake, piyapaaka, iñaapaatziiri iriyotaane jimagaiyini okantakaaro jovashiretaiyani. ⁴⁶Ikantapaakeri: “¿Opaitama pimaantari? Pinkakitaiyeni, pamane eeroka inkempoyaaventaitantyaamiri otzimikari inkenakaashitakaityaamiri.”

Jagaitakeri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷Iñaavaiminthaitzi Jesús, iñaashitakeri pokaiyeentsiri. Iri eevatapaintsiri Judas ikaravetapiintari 12 iriyotaane. Jontsitokapaakari Jesús inthovoroteri. ⁴⁸Ipoña Jesús ikantavakeri: “Judas, ¿Arima pipithokashitariri Itomi Atziri pithoporotapaakeri?” ⁴⁹Ikanta iñaavakero ikaratzi itsipatakeri Jesús, ikantanakeri: “Pinkatharí, thame ampiyatantyaari osataamento.” ⁵⁰Akotanake, itotzitakeri irakojanori iyempita irotzikatane ijevajanore omperatasorentsitaari. ⁵¹Ari ikantzi Jesús: “Aritapaake, eero pimaimanetziri.” Ipampi-tzitairi iyempita, eshitakotanai itoveetakari. ⁵²Ipoña Jesús ikantanakeri ikaratzi pokashitakeriri, ijevare omperatasorentsitaari, aamakoventarori tasorentsipanko, antarikonaite, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitantanari posataamento, ipoña pipasamento?” ⁵³¿Tema piñaavetapiintana

w 22.41 Kantakotachari jaka jovaaneentanaka, tema jovaanakara kapi che Jesús, te osamani iriyaate, okempivaitakaro overaa osanthatziranki aririkami irapishoonkaiteero mapi.

tasorentsipankoki niyotaantzi? ¿Kaarima paantana janta? Aritake onkantya, tema aripaitera jimatakaimiro iroñaaka tsireniveri kaari pimatzi pairani.”

Ikantzi Pedro: “Te noñiiri Jesús”

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴Ikanta joosoitanakeri Jesús, jagaitanakeri isaikira ijevajanore omperatasorentsitaari. Impoitatsi Pedro irirori joyaatakoventziri intainaini Jesús. ⁵⁵Ipoña jovaampataitake paampari pankotsinampiki, jakitsitaiyani. Ari isaikitapaaka eejatzi Pedro jakitsita. ⁵⁶Okanta aparoni tsinane omperataaro, oñaapaakeri Pedro isaiki jakitsita. Opampoyaapaakeri, ari okantzi: “¿Tema irijatzi irika itsipatapiintakari Jesús?” ⁵⁷Iro kantamaitacha Pedro, ikantanake irirori: “Te noñeeri.” ⁵⁸Okanta osamaniityaake, ikenapai pashine, ikantapairi Pedro: “¿Tema eejatzi eeroka ari pikaratziiri Jesús?” Ikantanai Pedro: “Tera naaka.” ⁵⁹Iro osamani eejatzi, tzimatsi pashine kantapaakeri Pedro: “Omaperotya eerokatake tsipatariri Jesús chapinki, tema Galileasatzi pinatzi.” ⁶⁰Ipoña ikantanai Pedro: “Te niyoteri pikantanari.” Aripaite iñaanake tyoopi. ⁶¹Ari ipithokapainta Jesús, jamenapaintziri Pedro. Irojatzii ipampithashirentantanakari Pedro ikantakeriranki: “Tekera iriñe tyoopi, mavasatzi pinkante: ‘Te noñiiri Jesús.’ ” ⁶²Shitovanake jakakiroki, iniroite jiraavaitanaka.

Ipasavaitziri Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³Ikanta irikaite ikaratzi aamaventakotariri Jesús, ishirontaventavaitakari, ipoña ipasavaitziri. ⁶⁴Jotzimikaporotakeri, jomposaporomaitari, ikantziri: “¿Tema kamantantaneri pinatzi, intsityaa piyote ipaita omposaporotakemiri?” ⁶⁵Tzimatsi osheki opaita ikantavaitziriri kaariperori ñaantsi.

Japatoventaitari Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶Ikanta okitaitamanake, apatotaiyakani ijevajanore omperatasorentsitaari itsipatakari antarikonaite, ipoña iyotzinkariite. Ari jamaitakeriri Jesús, josampiitakeri, ikantaitziri: ⁶⁷“Pinkantena, ¿Eerokatakema Cristo?” Ari ikantzi irirori: “Aririka nonkantakemi, eero pikempisantana. ⁶⁸Aririka nosampitemi, tema eero pakana, eero papakaana eejatzi. ⁶⁹Iro kantamaitacha etanakyarora iroñaaka, ari iriñeero Itomi Atziri isaike irakojanoriki Pava iroñaakantairo ishintsinka.” ⁷⁰Ipoña ikantaiyanake ikaratzi apatoventakariri: “¿Eerokatakema Itomi Pava?” Ari ikantzi Jesús: “Eerokatake kantatsi naakatake.” ⁷¹Irojatzii ikantantaiyanakari: “¿Ipaitama ankoveri iroñaaka? Aakatake kemaiyakerini ikantakeri.”

Jagaitanakeri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 ¹Ipoña ikatziyeeyanaani ikaratzi apatotainchari, jaanakeri Jesús Pilato-ki. ²Ikantapaakeri Pilato: “Irika atziri osheki jovaariperotakero nampitsi, ikaminaakeri atzirite eero ipantaari kireeki pinkathari César, ikantake eejatzi Cristo inatzi iri pinkatharitatsi.” ³Ipoña Pilato, josampitanakeri irirori, ikantziri:

“¿Eerokama i vinkatharite Judío-payeeni?” Ari jakanakeri ikantzi: “Irootake pikantakeri.” ⁴Ikantziri Pilato omperatasorentsitaari, eejatzi maaroni atziriite: “Tekatsitya noñe ompaitya inkenakaashityaari irika.” ⁵Iro kantamaitacha atziri-payeeni een iro ishintsitanakitzi ikantzi: “Osheki ikaminaantake irika irimaimanetante atziriite nampitsiki, jetanakaro Galilea-ki irojatzi iroñaaka jaka Judea-ki.”

Jovavisaitakeri Jesús janta Herodes-ki

⁶Ikanta ikemavake Pilato ikaminaantake Galilea-ki, josampitakoventanakeri Jesús irirorika Galilea-satzi. ⁷Ikematzi ikantaitzi iriitake. Jovavisaakeri Herodes-ki ipokira irirori jareeta Jerusalén-ki. ⁸Ikanta Herodes iñaavakeri Jesús, iniroite ikimoshiretanake, tema osheki ikovavetapiintaka iriñeeri, osheki ikemakoventakeri eejatzi okaratzi jantayetakeri, ikovaperotake iriñeeri irirori intasonkaventante. ⁹Osheki josampitavakeriri. Iro kantamaitacha Jesús te irakeri. ¹⁰Ari isaikitakari ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari iyontanteriite, osheki ikantakovetakariri. ¹¹Ikanta Herodes itsipatakari irovayirite irirori, imanintashiretanakeri, ikaviyavaitanakeri. Ikithaantantakari irooperori kithaarentsi, joipiyeeri isaikira Pilato. ¹²Aripaite jaakameethatanakeri Herodes irika Pilato, tema pairani osheki ikisaneentavakaavetaka.

Jiyakoventaitziri Jesús

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38-19.16)

¹³Ipoña Pilato japatotakeri ijevare omperatasorentsitaari itsipataakeri ikaratzi jevatakaantatsiri nampitsiki, eejatzi maaroni atziriite. ¹⁴Ikantakeri: “Aña pamavetakanari irika atziri ovaariperoteronomi nampitsi, nosasampivetakari, te noñeero onkaariperote okaratzi jantakeri ikantakoyeetziriri.” ¹⁵Ari ikempitaka eejatzi Herodes, tema notyaantavetakanari irirori. Tekatsitya irante irika atziri inkene ovakaanteri. ¹⁶Intaani nompasatakaantakeri naaka, napakagairi.” ¹⁷Irooya jametapiintari Pilato joimishitovakaantzi aparani aakaantaari kitaiteriki iroimoshirenkaitya.

¹⁸Iro kantamaitacha ikantaiyanakeni atziriite: “¡Te nonkoveri irika! ¡Iri poimishitovakaante Barrabás!” ¹⁹Irika Barrabás iri jashitakoitziri okantakaantziro jovantake jimaimanetakeri pinkatharitatsiri nampitsiki. ²⁰Ipoña japiivetaka Pilato tema ikovavetatya irirori iroipakaakaanterimi Jesús. ²¹Iro kantacha japiitanakero atziriite ikaimaiyini: “¡Pimpaikakotakaanteri, pimpaikakotakaanteri!” ²²Iro mavasatzi japiivetakaro Pilato josampitantzi: “¿Opaitama kaariperori jantakeri irika? Tekatsitya ompaitya irante, eero okantzi ovakaantashityaari. Intaani nompasatakaantashityaari, iriyaataita.” ²³Eekero ishintsitatzi atziriite ikaimaiyini, ikovi impaikakoiteri Jesús. Iro japiipiitaiyini ikaimaiyini eejatzi ijevare omperatasorentsitaari, ari omatakari. ²⁴Irojatzi jantantakarori Pilato okaratzi ikovakeri. ²⁵Jomishitovakaantakeri ovantzinkari maimanetziriri jevatakaantantatsiri nampitsiki, tema iri ikovaiyakerini atziriite. Ishinetakeneri inkantavaiteri Jesús ikovakaari iriroriite.

Ipaikakoitakeri Jesús

(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)

²⁶Ikanta jagaitanakeri Jesús, jomonthagaitakari paitachari Simón poñaachari Cirene, ari jareeta irirori ipoñagaaro irovaneki, ishintsiventaitakeri

iranatanakero impaikakoitantyaariri Jesús. ²⁷Osheki atziri oyaatakoven-tanakeriri Jesús. Tzimatsi tsinane iraakotanakariri. ²⁸Ari jamenapaintziro Jesús okaratzi tsinane iraakotakariri, ikantziro: “Jerusalén-sato, eero piraakovaitashitana naaka, aña piraakotaiya eeroka, eejatzi povaiyaneete. ²⁹Tema irootaatsi piñeero inkantayeetai: ‘Kimoshire onatye tsinane kaari ovaiyantsi, othotaavaitantashitakari. ³⁰Impoña inkaimayeetai, inkantaite: “Pintarankashitena otzishi, pinkitatenaata.” ’ ³¹Tema piñaakero tsika ikantaitakero inchato añainkaro, aña iro irovatsiperoite kaminkaro.”

³²Ari jagaitanake eejatzi apite kaariperoshireri itsipataitanakeri Jesús irovaiteri. ³³Ikanta jareetakaitapaakari ipaitaitziro atziririoni, ari ipaikakoitakeriri. Jovatzikakoitake aparoni kaariperoshireri irampateki, iriima pashine irakojanoriki. ³⁴Ari ikantzi Jesús: “Ashitanarí, te iriyote opaita jantziri kemaantsitakaakanari, pimpeyaakoteri.” Ipoña jagaitakero iithaare Jesús itsiparyaavakaakaro, ikempitakaantakero jiñaaretaita. ³⁵Irojatzí jamenaiyakeni atzirite. Jimatzitakaro jevatakaantatsiri nampitsiki, itsinampaimatakeri Jesús, ikantzi: “Jovvisaakotziri pashine, zkaarima imatantaro irovavisaakotya irirori? Aña iriimi Cristo iriyoshiitane Pava, ari irimatakero.” ³⁶Ari jimatzitakaro eejatzi ovayiriite, ithainkakeri Jesús, ipoña jamakotakeri kepishaari. ³⁷Ikantapaakeri: “Intsityaa povavisaakotya, omaperorika eeroka ivinkatharite Judío-payeeni.” ³⁸Tzimatsi osankinarentsi ikentakotakeri jeñokiini ipatziitoki, iñaaneki Judío, iñaaneki Roma-satzi, iñaaneki eejatzi Grecia-satzi, okantzi: “IVINKATHARITE JUDÍO-PAYEENI.”

³⁹Ari imatzitakaro eejatzi iñaanaminthatziri aparoni kaariperoshireri itsipatakari ipaikakota, ikantziri: “Eerokatakerika Cristo, povavisaakotya, impoña povavisaakotzityaana naaka eejatzi.” ⁴⁰Irojatzí jakantanakari pashine kaariperoshireri, ikisathanakeri ñaanatakeriri Jesús, ikantziri: “Pimatzitaroma eeroka te piñaapinkathateri Pava, arira akaratakeri jovasankitaayetai. ⁴¹Tema tzimatsi antakeri aaka añaantakarori jovasankitaayeetai. Iriima irika jovasankitaashiitakari, tekatsi kaariperori irante.” ⁴²Ipoña jamenanakeri Jesús, ikantziri: “Pinkatharí, eerora pipeyakotana naaka apaata aririka pimpiye pimpinkathariventantai.” ⁴³Jakanake Jesús, ikantzi: “Omaperora nonkantemi, aritakera pintsipatapaiyaana iroñaaka eeroka janta tsika ikimoshireetapai.”

⁴⁴Ikanta itampatzikatapaake ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsirenitana, irojatzí sheeteeni ithaperotanaka ooryaa.^x ⁴⁵Ari itsivakanakeri ooryaatsiri. Okanta janta tasorentsipankoki, saperyaanake niyanki tontamaitatsiri ithatshiitziro. ⁴⁶Irojatzí ikaimantanakeri Jesús shintsini, ikantzi: “Ashitanarí, paavakenaro noshire.” Ari ikantanake, kamanake. ⁴⁷Ikanta ijevare ovayiri katziyamentakariri iñaakero okaratzi avisaintsiri, iniroite itharomentaventanakeri Pava, ikantanake: “Omaperotyaama ikameethashiretzi irika shirampari.” ⁴⁸Eejatzi ikaratzi ñaayetakerori avisaintsiri, okatsitzimoneentanakeri jiyaayetai.^y ⁴⁹Iriima ikaratzi ñaapiintakeriri, eejatzi

x 23.44 Iro ikantaiziri pairani: joveraanaka ooryaa 6, ari omapokapaaka otsirenitana irojatzí joveraanaka ooryaa 9. y 23.48 Kantakotachari jaka “okatsitzimoneentanakeri,” iroora kantakotajantachari jomposashipaneetanakitya irika atziri. Tema irootake jametayetari judio-payeeni aririka onkatsitzimoshireteri tsikarika ompaitya. Onashitara okaratzi ametari aakapayeeni aririka amposashipaneetya, tema asagaaventavaitaya.

tsinanepayeeni, tsipatakariri ipoñaantakari Galilea-ki, intaina ikatziyee-yakani jamenakotakeri opaita avisaintsiri.

Ikitaikeri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Ikanta José poñaachari nampitsiki Arimatea saikatsiri Judea, kameetha-shire inatzi irika, iritake itsipatapiintari japatota jevariite judfo, ⁵¹ temaita onimoteri okaratzi ikantavaitaitakeriri Jesús, tema osheki joyaaventakari irirori Pava impinkathariventantai. ⁵² Jiyaatashitakeri Pilato, ikantapaakeri: “Pishinetenari Jesús, nonkitatairi.” ⁵³ Ipoña ikentakoryaakotairi, japonatantakari manthakintsi, ikitatakeri ikiyeetziro imperetanaki, tsika otzimi kaari ikitatantaita kaminkari. ⁵⁴ Tema irootake kitaite jamenarontapiintaita iroyaari osaitekira kitaite jimakoryaantaitari. ⁵⁵ Okanta tsinanepayeeni tsipatakariri ipoñaantakari Jesús Galilea-ki, oyaatakoventanakeri, oñaakero tsika ikanta jonoryeetapaintziri ikitaitakerira. ⁵⁶ Okanta opiyeyapaakani ovetsikayetakeneri kasankaari. Omakoryeeyakeni, tema iro kitaite ikantakaantaitziri imakoryaantaityaaro.

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 ¹ Okanta okitaitamanai domingo, ananenkamanaka tsinane iyaate imperetamoroki tsika jominkyaakoitakeri Jesús, aanakero kasankaari ovetsikakeri chapinki. Ari okaratakero eejatzi pashinepayeeni tsinane. ² Okanta amenavetapaaka, oñaatzi otamikanaka mapi jashitantaitakarori omorona. ³ Kyaapaake inthomoi, te oñaapairi tsika jovakoveetakarira. ⁴ Osheki otharovanake. Oñaashitaka ikatziyimotapaakaro apite evankari, shipakiryaa okantaka iithaare. ⁵ Tema otharovanakitziira, otyeerovashitanakari. Ari ikantziro: “¿Ipaitama pamemenataririri añaagatsiri jaka kaminkarimoroki? ⁶ Tera isaiki jaka, aritake añaagai. Pinkinkishiretero okaratzi ikantakeri isaikantavetari Galilea-ki. ⁷ Ikantziranki: ‘Irootaintsira iraakaantaiteri Itomi Atziri, impaikakoteri kaariperoshireri atziri. Avisavetakya mava kitaite, aritake irañagai eejatzi.’ ” ⁸ Ari okinkishiretaiyanakero iroori okaratzi ikantakeriranki Jesús. ⁹ Opiyapithatanakaro omorona, okamantapaakeri 11 iriyotaane Jesús eejatzi pashinepayeeni. ¹⁰ Jiroka okaratzi tsinane: María Magdala-sato, Juana, María iriniro Jacobo ipoña pashinepayeeni tsinane, irootake kaman-tapaakeriri otyaantajanoriite. ¹¹ Iro kantamaitacha ikaratziira okamantavetapaakari, te inkempisantero, iñaajaantake okantashivaita irokaite tsinane. ¹² Ikanta Pedro, jatanake omoronaki irirori, ishiyaperotanakitya. Jamenavetapaaka inthomointa omoronaki, jiñaapaatziro onoryaaka manthakintsi japonatantakariri. Ipampoyaapaakero jiñaapaakeri, piyaa pankotsiki.

Avotsi jatachari Emaús-ki

(Mr. 16.12-13)

¹³ Tekera osamanite, janiitaiyini apite iriyotaane Jesús iriyaatero nampitsiki paitachari Emaús. Te osamaniperote osaiki Jerusalén okaratzi 11 kilómetro.^z

^z 24.13 Iro ikantakoitziri jaka 11 kilómetro, ikantaitziri pairani 60 estadio.

¹⁴Iro iñaaventaiyini janiitzi okaratzi avisaintsiri. ¹⁵Ikinkithavaiminthaitzi janiitaiyiniira, pokapaake Jesús irirori itsipatapaakari janiitziira. ¹⁶Iro kanta-maitacha irika iriyotaane, kempitavaitaka irotzimikaitatyeerimi irookiki, eero jiyotantavaari. ¹⁷Ikantapaakeri: “¿Opaitama piñaaventziri paniitaiyiniira? ¿Opaitama povashireneentantari?” ¹⁸Ari jakanake aparoni ipaitaitziri Cleofas, ikantanake: “¿Eerokama apintzi kaari iyotakoterone okaratzi avisaintsiri Jerusalén-ki?” ¹⁹Ikantzi: “¿Opaitama avisaintsiri?” Ari ikantaiyini iriyotaane: “Iri Jesús ipaitaitziri Nazaret-satzi, tsika itzimi jotyaaantakeri Pava, inkamantantanerite, iri jiyotavake atzirite. Tema okaratzi jantayetakeri, okaratzi ikantayetakeri eejatzi, ari joñaakantzirori ishintsinka. ²⁰Iro kanta-maitacha jaakaantakeri ijevare omperatasorentsitaari itsipatakari pinkathariite, jovakaantakeri janta ipaikakoitakeri. ²¹Aña noñaajaantavetaka naakaite iri ookaventairine maaroni asheninka. Irootakera mavatatsiri iroñaaka kitaite jovantaitakariri. ²²Tzimayetatsiya tsinane nokaratapiintziri omapokashitakanari, ananenkamanaka iyaatamanai omoronaki. ²³Tera oñaapairi jovakoveetakari Jesús, opiyaa okamantapai: ‘Noñaake maninkari, ikantakena: “Añagai Jesús.” ’ ²⁴Ari jiyaataiyanake nokarataiyini janta omoronaki, iñaapaakero okaratzi okantaiyakerini tsinane, te iñaamaitapaari Jesús.” ²⁵Ari jakanakeri irirori, ikantanakeri: “¡Tetya piyotanetya eerokaite, osheki pithainkashiretakero okaratzi ikamantantayetakeri kamantantanerite! ²⁶Aña iro kovaperotacha avishimoteri Cristo irokapayeeni, impoña irisaiikai irovaneenkaroki.” ²⁷Arira jetanakaro jooñaarontziniri okaratzi osankinayetainchari tsika jiñaaventakoitziri Cristo. Ipoñaanakaro irosankinareki Moisés japerotakeneri okaratzi josankinayetakeri maaroni kamantantanerite. ²⁸Areetaiyakani nampitsiki tsika joshiretaro. Ari ikovi Jesús iravisanakemi irirori kempivaitaka iriyaatatyeemi intaina. ²⁹Ikantaiyirini irika apite: “Eero pavishi, ari pisaikanake. Tema tsireniityaake.” Irojatzi isaikan-tanakari Jesús pankotsiki isaikapaakera. ³⁰Ipoñaashitaka isaikaiyini irovaiyaani, jaakero Jesús tanta, ipaasoonkeventakero, ipetoryaakero, ipayetakeri. ³¹Aripaitera jiyotakaayeetanairi iriitakera Jesús. Iro kantamaitacha Jesús ipeyashitanaka, te iñaavairi tsika ikenake. ³²Ikantavakaiyani: “¿Tema tharomentashire pikanta ikinkithavaitakairanki avotsiki, jiñaaventairora osankinarentsi eejatzi?” ³³Tera isaikanake, piyanaka Jerusalén-ki. Iñaapaatziiri ikaratakari 11 iriyotaane japatotaiyani, itsipayetakari ikaratapiintaiyini. ³⁴Ikantaiyini: “Omaperora jañagai Avinkatharite. Tema joñaakaari Simón.” ³⁵Ipoña ikamantantapaakero irirori okaratzi avishimotakeriri avotsiki, tsika okanta jiyotantaariri ipaasoonkeventapairo tanta.

Jesús joñaakari iriyotaane

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶Ikinkithavaiminthaitzi iriyotaane, osatekapaaka Jesús, jovethatapaakari ikantziri: “Pisaikaita kameetha.” ³⁷Iniroite itharovaiyanakeni, iñaajaantake iri shiretsi ñaanatziriri. ³⁸Ipoña ikantanakeri eejatzi: “¿Opaitama pitharavantari? ¿Opaitama pikisoshireventantanari? ³⁹Pamenenaro nako, eejatzi noitzi, naakatake. Pimpampitena, pokityaana. Tema aparoni shiretsi te ontzime ivatha, te ontzime eejatzi itonki. Irooma naaka tzimatsi.” ⁴⁰Ikantakerira, joñaakimaitari irako eejatzi iitzi. ⁴¹Okantakaakari itharomentanaka

te impampithashiretya aña iriivetaka Jesús. Eekero josampitanakitziiri, ikantziri: “¿Tsimatsima oyaari?” ⁴² Ari ipaitakeri tzimakaantatsiri shima itsipataitakeneri iyaaki pitsi. ⁴³ Jaavakeri Jesús, jiñaakeri ikaratzi iriyotaane jovakari.

⁴⁴ Ari ikantzi: “Irootakera nokantzitakamiri eeniro notsipayetami. Ontzimatyé omonkarayetya okaratzi josankinatakoyetakenari Moisés-ni, kamantantaneriite, ipoña salmos.” ⁴⁵ Ikemathatakaakeri Jesús okaratzi osankinatakoyetainchari. ⁴⁶ Ikantziri: “Irootake josankinayeetakeri. Ontzimatyé inkemaantsitakaityaari Cristo, iro avisavetakya mava kitaite aritake irañagai. ⁴⁷ Ontzimatyéera iriñaaventaitero novairo maaroni kipatsiki, ari iretaitanakyaaero Jerusalén-ki. Ari onkantya irovashaantantaityaarori kaari-perori jantayeetziri, impeyakoyeetairi eejatzi. ⁴⁸ Eerokatake ñaayeterone iroka. ⁴⁹ Ari piñaakero notyaantemiro okaratzi ishinetaakemiri Ashitanari. Arira pisaikaiyavakeni jaka Jerusalén-ki, irojatzi ishintsitakaantakyaamiri poñaachaneri inkiteki.”

Jovajenokaitakaanakari Jesús inkiteki

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Ipoña Jesús jaanakeri iriyotaaneete janta Betania-ki. Ari itzinaavakotanaka, itasonkaventanairi. ⁵¹ Ikanta itasonkaventakeri, jomapokashita jovajenokaitakaanakari inkiteki. ⁵² Ikanta iñaapinkathaiyanakeri iriyotaane. Piyeeyaani Jerusalén-ki, iniroite ikimoshiretaiyanake. ⁵³ Ari ikantaitanakitya ithamentaventanaari Pava janta tasorentsipankoki. Ari onkantyaari.

Kameethari Ñaantsi

Josankinatakeri Juan

Jatziritake ipaitayeetziri “Ñaantsi”

1 ¹Ovakera etantanakari jovetsikantayeetzi pairani, aritake tzimake ipaitayeetziri “Ñaantsi.” Ari itsipatari Pava. Tema Pava jinatziri irirori. ²Iriitake ikaratakeri pairani Pava ovakera etantanakari. ³Iriitake ovetsikajaantakerori maaroni tzimayetatsiri. Tekatsira aparoni okaratzi tzimayetatsiri kaari irovetsikajaante irirori. ⁴Ikempitakovaitakari kitainkari ikitainkatakotairira atziriite onkanya inkañaanetakaantayetaiyaariri. ⁵Ikempitakotapaakari kitainkatakotantatsiri otsirenikitzi. Temaita inkitsirinkeri iroitsivakavakeri kempitakotakarori tsirenikiri.

⁶Pairani jotyaantake Pava aparoni shirampari, ipaita Juan. ⁷Iriitake ñaaventakotapaakeriri ipaitayeetziri “Kitainkari,” ari onkanya inkempisantayeetantyaarori maaroni iriyotaanteri. ⁸Irika Juan kaarira ipaitayeetziri “Kitainkari.” Aña iriitake pokaintsiri iriñaaventakoteri.

⁹Tema aritake pokataike jaka kipatsiki maperotzirori ikempitakotari kitainkari, iriitakera kitainkatakotairiri atziriite. ¹⁰Isaikapaintzi kipatsiki. Tema iriitake ovetsikakero kipatsi. Iro kantamaitacha te iriyotavakeri atziriite. ¹¹Isaikimovetapaintari isheninkamirinkaite. Iro kantacha te iraaameethatavakeri. ¹²Iriima ikaratzi aakameethatataitavakeriri, pairyaapiintanairiri ikempisantairi, iriyyetakera ishinetake Pava itomiyetaari. ¹³Itomi jovajaantayetairi Pava. Temaita oshiyaro itomitantapiintayeta atziriite, ineve-tankakiini, ikovi irovaiyantavaite. Aña iri Pava kovashitainchari intomitantya.

¹⁴Irika ipaitayeetziri “Ñaantsi,” jatziritake, isaikimoyetapaintai. Kaminthaatziitantaneri inatzi. Kyaaryoori onatzi iñaanetari. (Naakaite ñaajaan-takero itasorenka, ari okempitajaantakaro itasorenka irapintzite itomi Ashitariri.) ¹⁵Iriitake icheraaventapaakeranki Juan, ikantapaake: “Jirika noñaaventakeri pairani, nokantake: ‘Aatsikitake impoyaatapaakyaanane, janaakovaitakena naaka, tema iri etataikaro pairani tekeramintha nontzime naaka.’ ” ¹⁶Tema kameethatziivaitake irirori, irootake añaantayetaarori maaroitani ikaminthaatziyyetapiintai. ¹⁷Pairani, iriira Moisés-ni josankinatakaaveetakari Ikantakaantaitane. Iriima Jesucristo iriitajaantakera neshinonkayetairi, irijatzi ñaavaiyetapaintzirori kyaaryoori. ¹⁸Tekatsira materone iriñeeri Pava. Iriima irapintzite itomi Ashitairi, itzimi saikimotajaantziriri, iriitakera kamantairi aakaite ayotantaari tsika ikanta irirori.

Ikamantantakeri Juan oviinkaataneri

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹Ikanta judío-payeeni nampitarori Jerusalén-ki, jotyaaantake omperatasorentsi-taariite itsipataakeri Leví-mirinkaite, iriyaate irosampiteri Juan, inkantapaakeri: “¿Niinkama eeroka?” ²⁰Te iromanakotya Juan, ikamantantake, ikantzi: “Te naaka Cristo.” ²¹Ipoña japiitaitziri josampiitzi, ikantaitziri: “¿Tsikama pipaitatyaaka? ¿Eerokama Elías-ni?” Ikantzi Juan: “Tera naaka.” Eekero ishintsitaitatzi josampiitzi: “¿Eerokama Kamantantaneri noyaakoneentari?” Ikantzi: “Te.” ²²Ari ikantaitziri: “¿Niinkama eeroka? Pinkamantena, inkene nonkamantapairi naaka otyaantanari. Intsityaa pinkamantakotya.” ²³Japiitanakero Juan, ikantzi: “Naaka-takera cheraacheraatapaintsine tsika te inampiitaro, inkantante: ‘Povameetha-taineri Avinkatharite tsika inkenapaake, pinkempitakaantero itampatzikaiziro avotsi.’ Irootajaantake iñaaventzizakari pairani kamantantaneri Isaías-ni.”

²⁴Ikanta irika irotyaantaneete Fariseo-payeeni, ²⁵eekero josampitanakizii, ikantziri: “Te Cristo pinatyee eeroka, te eeroka Elías, te Kamantaneri pinatyee eejatzi. ¿Opaitama poviinkaatanantari?” ²⁶Ari ikantzi Juan: “Intaani noviinkaatanamatsitaro naaka jiñaa. Iro kantamaitacha tzimatsi aparoni jaka pikarataiyakeri, kaari piyotaiyeni, ²⁷iriitakera impoyaatapaaakyaanane. Te aritaajate naaka inkempitakaantyaana iromperatane onkantya no-zapatoryaantyaariri.” ²⁸Maaroni iroka, iro avisaintsiri pairani janta ipaitayeeztiro Betábara, intatsikeronta jiñaa Jordán tsika joviinkaatananziranki Juan.

Iroishate Pava

²⁹Okanta okitaitamanai jiñaaavairi Juan ikenapai Jesús, ikantzi: “Jirika iroishate Pava, iriira peyakotzirori iyaariperonka atzirite. ³⁰Iriitake noñaaventzizaka nokantake: ‘Aatsikitake shirampari impoyaatyaanane, janaakovaitakena naaka, tema iri etataikaro pairani tekeramintha nontzime naaka.’ ³¹Te niyovetari naaka. Aña iro nopokantakari noviinkaatanente, onkantya iriyotantyaariri Israel-mirinkaite.” ³²Jiroka ikantanake eejatzi Juan: “Noñaataikeri Tasorentsinkantsi ikenapaake jenoki ikempitakari shiro. Jookantapaakari. ³³Tera niyovetari naaka. Iro kantacha irika otyaantakenari noviinkaatanente, ikantakena: ‘Aririka piñaake intzime iroshaaviinkatashitakeri Tasorentsinkantsi irookantapaakyaari iitoki, iriitakera kempitakaantyaarone iroviinkantantyaarimi Tasorentsinkantsi.’ ³⁴Naakajaantake ñaakeri, iro noñaaventakotantariri tema Itomi Pava jinatzii.”

Etanakarori jiyotaanetari Jesús

³⁵Okanta okitaitamanai ari isaiki Juan itsipatakari apite iriyotaane. ³⁶Ikanta jiñaaavairi Jesús ikenapai, ikantzi Juan: “Jirinta iroishate Pava.” ³⁷Ikemavakera apiteka iriyotaane Juan, joyaatanakeri Jesús. ³⁸Ari ipithokanaka Jesús, jiñaa-tziiri joyaataiyakeri, ari ikantziri: “¿Tsikama piyaateka?” Ikantaiyini irirori: “Rabí (Iro ikantayeeztiri ‘iyotaanerí’), ¿tsika pinampitaroka?” ³⁹Ikantzi Jesús: “Pimpoke piñeero.” Ikanta joyaataiyanakeri, jiñaakero tsika jinampitaro. Ari jimayimotapaintziri tema aritake sheetyaake.” ⁴⁰Irika kemakeriri Juan, oyaatanakeriri Jesús,

a 1.39 Kantakotachari jaka “sheetyaake,” irootake oshiyarori ikantaitziri pairani “joveraaka ooryaatsiri 10.”

iriitake Andrés irirentzi Simón Pedro. ⁴¹ Ikanta Andrés, apatziro jiyaatashitanakeri irirentzi, irika Simón, ikantapaakeri: “Noñaataikeri Mesías (iro ikantaitziri eejatzi, ‘Cristo.’)” ⁴² Ipoña Andrés jaanakeri Simón isaikira Jesús. Ikanta Jesús jiñaavakeri irirentzi Andrés, ikantavakeri: “Eeroka Simón, itomi Jonás. Iroñaaka pimpaitaiya ‘Cefas.’ ” (Iro ikantaitziri eejatzi, Pedro.)^b

Ikaimaitakeri Felipe ipoña Natanael

⁴³ Okanta okitaitamanai, jatake Jesús Galilea-ki. Ari jiñaakeriri Felipe, ikantapaakeri: “Poyaatena.” ⁴⁴ Irika Felipe, Betsaida-satzi jinatzi, irojatzi inampi Andrés eejatzi Pedro. ⁴⁵ Ikanta Felipe, jiyaatashitanakeri Natanael, ikantapaakeri: “Noñaataikeri josankinatakotakeri Moisés-ni janta Ikanta-kaantaitaneki, itzimi josankinatakotzitakeri eejatzi kamantantaneriite. Iriitake itomi José, Nazaret-satzi.” ⁴⁶ Ari ikantzi Natanael: “¿Tzimatsima kameethashireri janta Nazaret-ki?” Ikantzi Felipe: “Pimpoke, piñeeri.” ⁴⁷ Ikanta Jesús jiñaavakeri ipokake Natanael, ikantanake: “Kaakitataike irika Israel-mirinkajanori, tera inthaiyanetya.” ⁴⁸ Ari ikantzi Natanael: “¿Tsikama janta piñaanaka piyotantanari?” Ikantzi Jesús: “Noñaakemitya tekeramintha inkaimemi Felipe pisaiki pankirentsitapeshiki.”^c ⁴⁹ Ikantanake Natanael: “Rabí, ¡Eerokatake Itomi Pava, eerokatake Ivinkatharite Israel-mirinkaite!” ⁵⁰ Ikantzi Jesús: “Iro pikempisantantamatsitanakari nokantakemi ‘noñaakemi pisaiki pankirentsitapeshiki.’ Iro kantacha, arimaitaka piñaake pashine anayerone iroka.” ⁵¹ Eekero ikantanakitzi Jesús: “Ari piñaakero ashitaryeeya inkite. Ari impipiyataiyeni maninkariite iraniiryaashiteri Itomi Atziri.”^d

Aavakaantsi Caná-ki

2 ¹ Okanta mavatapaintsiri kitaite ari jaavakaitakari nampitsiki paitachari Caná, saikatsiri Galilea-ki. Ari osaikakeri eejatzi iriniro Jesús janta. ² Ari ikaimakaantaitakeri eejatzi Jesús itsipatanakari iriyotaanepayeeni. ³ Ikanta joimoshirenkaiyani, thaatapaaka jimiretaiyarini. Ipoña iriniro Jesús, okantakeri otomi: “Thaatapaaka imire.”^e ⁴ Ikantzi irirori: “Tsinané, ¿Opaitama pikantan-tanari naaka? Aña tekera omonkarapaitetyaata noñaakantantya.” ⁵ Okantanakeri iroori ikaratzi pakotantatsiri: “Panterora onkarate inkantemiri notomi.” ⁶ Ari othointaka janta 6 kovitzi mapinatatsiri, iro jovantapiintari judío-payeeni jiñaa ikivayetantari inkitevatatantyaari. Iroka kovitzi, tzimayetatzitzi antetachari 50 litro jiñaa, pashine 60 litro.^f ⁷ Ikantanakeri Jesús ikaratzi pakotantatsiri: “Pijaikite jiñaa maaroni kovitzi.” Ijaikiperoyetakero kovitzi. ⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “Pinki-tanake iroñaaka kapicheeni, paanakeneri amenakaantzirori oimoshirenkaantsi.” Ari ikantaiyakero. ⁹ Ikanta irika amenakaantzirori oimoshirenkaantsi ikemaan-tavakaro kapicheeni jimireetari otzimi peyanainchari ojiñaaveta, te iriyote tsika okenakotapaake irooperori jimireetari. Intaani jiyotaiyini pakotantatsiri, tema iriiyetake jaikitakerori jiñaa. Ipoña irika amenakaantzirori oimoshirenkaantsi,

b 1.42 Ikantaitziri “Cefas” iñaaneki arameo, irootake “Mapi.” **c 1.48** Paitachari jaka “pankirentsitapeshi,” irootake ikantayeetzi “higuera.” **d 1.51** Oshiyakaaventachari jaka “ashitaryeeya inkite,” tema aritake onkantake iriñaayeetairi inkiteveri, kaari kantavetachari iriñeetaapiintaiteri. **e 2.3** Kantakotachari jaka jimireetairi, irootake “vino.” **f 2.6** Kantakotachari jaka 50 litro pashine 60 litro jiñaa, irojatzi oshiyarori ikantaitziri pairani 2 cántaro pashine 3 cántaro.

ikaimakeri aavakaachari, ¹⁰ ikantziri: “Iro jameyetari atziriite jetapiintaro ipakotantziro irooperori jimireetari, aririka inkematziitaiyakyaani oimoshirenkachari, ari impakotantayeetero jentaakyaari. Irooma eeroka povapithaantakaro irooperori jimireetari irojatzi iroñaaka.” ¹¹ Iroka jantakeri Jesús nampitsiki Caná saikatsiri Galilea-ki, iro etanakarori itasonkaventantzi ari joñaakantzirori ishinsinka. Ari ikempisantaperotanakeri iriyotaanepayeeni.

¹² Ikanta okaratapaake iroka, jatanake Capernaum, itsipatanakaro iriniro, irirentzipayeeni, eejatzi iriyotaanepayeeni. Te osamani isaikapainte janta.

Jomishitoviri Jesús pimantayetatsiri tasorentsipankoki

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ Okarikitzimatai joimoshirenkapiintantarori judío-payeeni Anankoryaantsi. Jatake Jesús Jerusalén-ki. ¹⁴ Jiñaapaakeri tasorentsipankoki iyomparitariri ipirapayeeni, ipoña ishironepayeeni. Ari isaikayetakeri eejatzi iyomparitariri kireeki.^{gh} ¹⁵ Ikanta jiñaapaakeri, jampithatake Jesús ipasamento, jomishitovakeri maaroni iyomparitachari tasorentsipankoki, ari itsipataakeri ipirapayeeni. Josokitakeri iireekite ikaratzi iyomparitariri kireeki, jotatsinkitakeri isaikamentopayeeni. ¹⁶ Ikantakeri Jesús iyomparitariri ishirone: “¡Paanairi pipira! ¡Te arite pinkempitakaantero ipanko Ashitanari iyomparentsipanko!” ¹⁷ Ari ikinkithashiretanakero iriyotaane okaratzi josankinayeetakeri, kantatsiri:

Iniroite nonkisakotyaaro pipanko.

¹⁸ Ikanta judío-payeeni ikantanakeri Jesús: “Intsityaa poñaakena iroñaaka pintasonkaventante onkantya noñaantyaamiri omapero otzimi pishintsinka pimatantakarori iroka.” ¹⁹ Ikantzi Jesús: “Pimporokero iroka tasorentsipanko, ari avisavetakya mava kitaite, ari nontzinagairo eejatzi.” ²⁰ Ikantaiyini judíopayeeni: “Aña okaratzi 46 osarentsi jantavaitaitzi jovetsikayeetantakarori iroka tasorentsipanko, ¿impoña pintzinagairoya eeroka onkarate mava kitaite?” ²¹ Iroka “tasorentsipanko” jiñaaventakeri Jesús, iro ikantakotzi ivatha irirori. ²² Ikanta itzinagaaranki Jesús, ikinkithashiretanairo iriyotaaneete iroka otzimi jiñaaventzitakari. Irootake ikempisantaperotantanakarori Osankinajanorentsi, eejatzi okaratzi ikantayetakeri Jesús.

Maaroiteni jiyoshiretzi Jesús

²³ Eenirora isaiki Jesús Jerusalén-ki joimoshirenkaitziro Anankoryaantsi, osheki kempisantanakeriri jiñaayetakeri itasonkaventantake. ²⁴ Iro kantacha Jesús, te iraventaashiretyaari irikaite, tema jiyoshiretziri maaroiteni. ²⁵ Te onkovajaantya Jesús inkamantayeeteri tsika ikantashireyeta atziriite, aña jiyoshiretayetziri irirori.

Jesús ipoña Nicodemo

3 ¹ Tzimatsi aparani Fariseo ipaita Nicodemo, iriiperori Judío jinatzi. ² Ikanta irika jatake tsireni iriñeeri Jesús. Ikantapaakeri: “Rabí,

g 2.14 Kantakotachari jaka ipirapayeeni iriitake buey ipoña oisha. h 2.14 Ikaratzi pokayetatsiri Jerusalén-ki, jamayetzi iireekite ipoñaakaayetari inampiiteki irirori. Iro okovantari iriyomparityaari iireekiteki Jerusalén-ki, onkantya iramanantantyaari piratsipayeeni impometeneriri Pava.

niyotaiyini iri Pava otyaantakemi piyotaayetena, tema tekatsi kanterone irantero okaratzi poñaakantakeri eeroka, eerorika itsipashiretari Pava.”³ Ari jakanake Jesús, ikantziri: “Intsityaa pinkempisantavakena. Itzimirika kaari apiitairone intzimai, eerora jiñeero impinkathariventantai Pava. Omaperora.”⁴ Ikantzi Nicodemo: “¿Kantatsima irapiitairo intzimai aparoni shirampari antarikitaintsiri? ¿Arima onkantake inkyagai eejatzi othomonteki iriniro, inkene irapiitairo intzimai?”⁵ Ari jakanake Jesús, ikantziri: “Itzimirika kaari tzymaatantaiyaarone jiñaa, kaaririka intzimashiretakaayete Tasorentsinkantsi, eerora jiñeero tsika ipinkathariventantai Pava.”⁶ Ikaratzi jovaiyantayetziri atziriite, atziri jinatzi. Iriima ikaratzi tzimantaariri Tasorentsinkantsi, tasorentsishire ikantanaa.⁷ Eero okompitzimotami nokantakemi: ‘Ontzimatyepapiiyetairo pintzimayetai.’⁸ Okempitara tampyeenka otasonkantapiintzi tsika okovakaaro. Pikemavetaro oyameninka, temaita piyote tsikarika okenapaake, tsikarika iyaatziro. Ari ikempiyetari eejatzi ikaratzi intzimashiretakaayetairi Tasorentsinkantsi.”⁹ Japiitanakero Nicodemo josampitziri: “¿Tsikama okantakotaka iroka?”¹⁰ Ikantzi Jesús: “¿Eeroka, iyotaapiintziriri Israel-mirinkaite, tema piyote tsika okantakota iroka?”¹¹ Noñaaventaiyimi okaratzi niyotakoyetziri. Noñaaventaiyimi okaratzi nokitapiintajaantari. Iro kantamaitacha te pinkempisantaiyeni eerokaite nokantayetzimiri. Omaperora.¹² Tera pinkempisantana noñaaventzimiro osavisato, iro ovatsipero eero pikempisantana aririka noñaaventemiro inkitesato.¹³ Tekatsira aparoni jataintsine inkiteki, intaani itzimi aparoni poñeenchari inkiteki. Iriira añaaventzi, Itomi Atziri.”¹⁴ Tema pairani Moisés-ni jovatzikakotakeri maranke tsika te inampiitaro, ari inkempitayeeteriri eejatzi Itomi Atziri, ontzimatyepi rovatzikakoyeeteri irirori,¹⁵ onantyaari inkañaaneyetai inkarate kempisantaiirine.”

Jetakotaari Pava maaroite osavisatzi

¹⁶ “Tema jetakoperokitaari Pava osavisatzi, ishinetakeri irapintzite Itomi inkamimenter, iro eero ikaamaneyetantaa inkarate kempisantaiirine, aña inkañaaneyetai.”¹⁷ Tema Pava te iro irotyaantantyaariri Itomi jaka kipatsiki iriyakoventayetairi osavisatzi, aña irovavisaakoshireyetaatyeeri.¹⁸ Ikaratzi kempisantaiirine Itomi Pava, eero jiyakoventayeetziri. Iriima itzimi kaari kempisantaiyetaatsine, aritakera iriyakoventayeetairi, okantakaantziro te inkempisantaiiri irapintzite Itomi Pava.¹⁹ Maaroni kaari kempisantaatsine, aritakera iriyakoventayeetakeri, tema jantapiintatziro kaariperori. Tema jareevetapaintaranki kipatsiki ipaiyeetziri ‘Kitainkari,’ iro ikovaperoztajaantanake tsireniki, jimanintavakeri ‘Kitainkari.’²⁰ Maaroni antayeetzirori kaariperori ikisaneentatziiri ipaiyeetziri ‘Kitainkari.’ Ikoimentavaita onkantya eero jiyotakoyetantaro jantayetziro kaariperori.²¹ Iriima itzimi matapiintanairori kyaaryoori, javentaatziitari ‘Kitainkari,’ onkantya iriñeentantyaariri jantavaiventapiintanaatziiri Pava.”

i 3.5 Okaratzi ñaaventakotachari jaka “intzymaatantaiyaaro jiñaa,” tzimatsi oshiyakaaventayetachari: (1) Tzimatsi kantatsiri iri ñaaventakotacha ikaratzi oviinkaatanachari jovashaantanaro kaariperori. (2) Tzimatsi kantatsiri iro ñaaventakotacha itzimaare eenchaaniki. (3) Tzimatsi kantayetatsiri iri ñaaventakotacha Tasorentsinkantsi, tema añaakotapiintakeri Tasorentsinkantsi joshiyakaaventayeetziri jiñaa. j 3.13 Tzimatsi osankinarentsi kantatsiri Itomi Atziri saikatsiri inkiteki.

Iraapatziyaminthare iimentaitari

²² Ikanta okaratapaake iroka, jatanai Jesús Judea-ki itsipatayetanaari iriyotaane, ari ikaratakeri joviinkaantantzi. ²³ Matzitacha eejatzi Juan joviinkaantantzi irirori Enón-ki, tsika okarikitapai Salim, tema janta ari otzimaperotziri jiñaa. Ikaratzi jatayetaintsiri janta, joviinkaayeetavakeri. ²⁴ Tema tekera irakaantayeeteriita Juan irashitakoiteri.

²⁵ Ikanta tsika ikaratzi iriyotaane Juan jiñaanaminthatake aparoni Judío tsika onkantya inkitevathayeetantyaari. ²⁶ Ipoña jiyaataiyakeni isaiki Juan, ikantapaakeri: “Rabí, irintaranki tsipatakamiri intatsikero jiñaa Jordán, tsika itzimi piñaaventakotakenari, joviinkaantantatzi iroñaaka irirori, osheki atziriite pokashitziriri.” ²⁷ Ari jakanake Juan, ikantzi: “Tsikara ikanta piñaakeri irika, tera ompoñaashivaitya, aña iri Pava iriiperotakaakeri. ²⁸ Eerokayetake kemajaantakena nokantakeranki: ‘Te naaka Cristo, aña intaani jotyaantaitakena neevatapaakeri irirori noñaaventakoteri.’ ²⁹ Thame noshiyakaaventemiro: aparoni aavakaantsiki, iri aapiintziro tsinane itzimi iimentaitari. Iriima itsipaminthare, eero jiñaaperovaita irirori, intaani inkimoshiretanake inkemakeririka iñaavaitanake jimetsi. Ari nokempitzitakari naaka iroñaaka, te niriiperovalite, iro kantamaitacha, antaro nokimoshiretake. ³⁰ Eekerora iriyaatatye iririiprote irika, irooma naaka ari nompairaniityaakoteri.”

Itzimi poñeenchari jenoki

³¹ “Itzimi poñeenchari jenoki janayiri maaroitene. Iriima nampitarori kipatsiki, osavisatzi jinatzi, jiñaaventashitapiintaro osavisato. Iriima poñeenchari inkiteki janayiri maaroitene, ³² jiñaaventakotziro okaratzi jiñiiri, okaratzi ikemiri. Iro kantamaitacha eero ikempisantaitziro okaratzi jiñaaventziri. ³³ Iro kantacha inkarate kempisantanairine, ari irimatanakya irirori iñaaventanakeri Pava kyaaryoori jinatzi. ³⁴ Itzimi jotyaantakeri Pava, iñaane Pava jiñaaventzi. Tema Pava jothotyiro inampishiretakaantantaro Itasorenka. ³⁵ Irika Ashitairi jetakotari Itomi, ipinkathariventakaakeri maaroitene tzimayetatsiri.

³⁶ Itzimirika kempisantanairine Itomi, ari inkañaanete. Iriima kaari kempisantairine Itomi, eero ikañaanetai irirori, intaani irapeshitaiyaaro irovasankitagairi Pava.”

Jesús ipoña Samaria-sato

4 ¹ Ikanta Fariseo-payeeni ikemaiyake, ikantaitzi: “Tzimake osheki iriyotaane Jesús, joviinkaatake osheki atziriite, janaanakeri Juan.” Jiyotake irirori Jesús okaratzi ikemaiyakerini Fariseo. ² (Kaarimacheeni Jesús oviinkaantantatsine, aña iriyotaaneete inatzi.) ³ Irootake Jesús ishitovantanakari Judea-ki, ipiyaaro Galilea-ki. ⁴ Ari eentathakitzi inkenanairo iipatsiteki Samaria-satzi. ⁵ Irojatzii jareetantakari aparoni nampitsi saikatsiri Samaria-ki opaita Sicar, iro tsipanampitarori iipatsite pairani Jacob-ni ipanairiri itomi, José. ⁶ Ari osaikiri jiñaa iiyakotane Jacob-ni. Tema jimakokitakera Jesús janiitake, isaikimotapaakero jiñaa, joveraaka ooryaa tampatzika.*

k 4.6 Ikantayeetziro jaka “ooryaa tampatzika,” iroojatzii ikantaitziri pairani joveraaka ooryaa 6.

⁷Ari opokake aparoni Samaria-sato onkaye jiñaa. Ikantziro Jesús: “Pimpena jiñaa niravake.” ⁸Tema jiyaataiyatziini iriyotaane nampitsiki iramanante ovaritentsi. ⁹Maaroni Judío-peroriite te jaapatziyari kameethaini Samaria-satziite. Ari akanakeri tsinane okantanakeri: “¿Tsika pinkenakairoka eeroka, Judío pinatzi, ipoña pikampitana naaka Samaria-sato nompemi jiñaa?” ¹⁰Ari jakanakero Jesús, ikantziro: “Arimi piyote opaita ipantziri Pava, ari piyoterimi kampitakemiri jiñaa, eerokara kampitenanemi naaka. Aritake nompakemiro jiñaa añaakaantatsiri.” ¹¹Okantanake tsinane: “Pinkatharí, tekachaajatake pinkitantyaari jiñaa, inthomoi okantaka omoro, ¿tsikatya payeroka pimpenari jiñaa añaakaantatsiri?” ¹²Iri acharineete Jacob-ni panairori pairani iroka jiñaa, irootake jimiretajaantakeri irirori, irojatzi jimireyetaka itomipayeeni, jimireyetakaro eejatzi ipiraite. ¿Panayirima eeroka?” ¹³Jakanakero Jesús, ikantanakero: “Maaroni miretarori iroka jiñaa, eero opeya imiretzi. ¹⁴Iriima itzimi miretakyaarone jiñaa nomperiri naaka, eerora jimirenetai. Tema jiñaatatsiri nopantziri naaka ari oshitovaashiretan-taiyaari onkempivaityaaro oshitovaatantatyeyearimi jiñaa añaakaantatsiri.” ¹⁵Okantzi tsinane: “Pinkatharí, pimpenaro naaka iroka jiñaatatsiri, eero napiitantaaro nomiretai, eero nopipiyavaitanta jaka nonkaye jiñaa.”

¹⁶Ari ikantziro Jesús: “Piyaate, pinkaimeri piime, impoña pimpiyake jaka.” ¹⁷Okantzi tsinane: “Tekatsi noime.” Ikantziro Jesús: “Kameetha pikantake, te intzime piime, ¹⁸tema tzimavetaka pairani ikaratzi 5 piime. Iriima itzimi pitsipatari iroñaaka, kaarira piime. Omaperora okaratzi pikantake.” ¹⁹Okemavakera ikantakero, okantanake tsinane: “Pinkatharí, niyotanakemi naaka kamantantakeri pinatzi. ²⁰Pairani nocharineete Samaria-satziite jiñaapinkathatapiintakeri Pava jaka, otzishikira. Iro kantamaitacha eerokaite Judío-perori pikantaiyini janta Jerusalén-ki, ari añaapinkathatapiintairiri.” ²¹Ikantanakero Jesús: “Pinkempisantavake tsinane, irootaintsira piñaapinkathayetairi eerokaite Ashitairi, eero okovajaanta pimpoke jaka otzishiki, eero okovajaanta piyaate eejatzi Jerusalén-ki. ²²Omaperovetatya, te piyotayerini eerokaite ipaita piñaapinkathatapiintziri. Irooma naakaite niyotziri itzimi noñaapinkathatzi. Tema irika intzime ovavisaakotantatsine, judío irinatye. ²³Iro kantacha, irootzima-taintsi. Iriitake iroñaakara ñaapinkathatajaantziriri Ashitairi itzimi ñaapinkathashiretataitziriri. Tema iriyyetake ikoviri Ashitairi ñaapinkathayetairine. ²⁴Pava iriijatzi Tasorentsinkantsi, kaari koñaatatsine. Inkarate ñaapinkathayetairine, ontzimatyete ñaapinkathashiretairi, te onkovajaantaiya irantayetairo koñaayetatsiri.” ²⁵Okantzi tsinane: “Niyotzi naaka, ari impokakeri Mesías, ipaiyeetziri Cristo. Aririka irareetakya irirori, ari inkamantapaakairo maaroni tsika okantakota.” ²⁶Ikantzi Jesús: “Naakatake, itzimi ñaanatajaantakemi.”

²⁷Ari jareetaiyapaani iriyotaane. Ipampoyaaminthatapaakeri jiñaa-paakeri ikinkithavaitakairo tsinane. Iro kantamaitacha tekatsi osampitapaakerine opaita okoviri tsinane, tsikarika opaita ikinkithavaitakairori. ²⁸Ari ookanakero tsinane oyovitenaki, jatake nampitsiki, okantapaakeri atziriite: ²⁹“Pimpokaiyeni piñeeri aparoni shirampari itzimi iyotakenarori maaroni nantayetakeri pairani. ¿Kaarima ikantaka Cristo?” ³⁰Ikanta ishitovaiyanakeni atziriite nampitsiki, pokaiyanakeni isaikakera Jesús.

³¹Ari ipankiventaiyarini iriyotaane, ikantziri: “¡Rabí, poya!” ³²Ikantzi Jesús: “Tzimatsi opaita novari naaka, te piñeeyeroni eeroka.” ³³Ari

josampitavakaayetanaka iriyotaane: “¿Tzimatsima ipaita amakeneriri irovarite?” ³⁴Iro kantacha Jesús, ikantanake: “Iro nokempitakaantari novarite naaka nantero ikoviri itzimi otyaantakenari, ontzimatyé nonthonkero eejatzi antavairentsi ipakenari. ³⁵Jiroka pikantapiintaiyini eeroka: ‘Kapatapaaka 4 kashiri osampatantyaari pankirentsi.’ Iro kantacha naaka nonkantemi pamene pankirentsimashiki, aritake sampainkatake ontzimatyé aavatyá. ³⁶Inkarate antavaitatsine iraaavatero pankirentsi ari impinayeetairi. Okaratzi pankirentsi iraaavyeetairi iriiyetakera oshiyakaaventacha inkarate kañaanetatsineri. Iroora inkimoshiretantaiyaari itzimi pankitakerori intspitaiyaari itzimi aavatairori. ³⁷Tema omaperotatya iroka joshiyakaaventaitakeri, ikantaitzi: ‘Tzimatsi aparoni itzimi pankitakerori, tzimatsi pashine intzime aavatairone.’ ³⁸Notyaantakemi naaka piyaate eerokaite paavayetairo kaari pipomerentsiventa pantavaiventero. Tema tzi mayetatsi pashine pankiventakarori jantavaiventakero. Eerokayetake anintagaarori irantavaitane irikaite.”

³⁹Tema osheki Samaria-satzi saikatsiri nampitsiki kempisantavakeriri Jesús okantakaantziro tsinane okantantapaake: “Jiyotakenarori maaroni nantayetakeri pairani.” ⁴⁰Ikanta Samaria-satziite, jareetaiyapaakani ipankinatapaakari Jesús isaikimotanakeri inampiki. Ari jimatakero Jesús, apite kitaite isaikanake, ⁴¹osheki pashine kempisantanaintsi ikemajaantakerira iriroriite okaratzi ikantayetziri Jesús. ⁴²Ari ikantayeetanakero tsinane: “Kempisantanayetaana naaka iroñaaka, tera iro intaani nonkempisantanaiyaari okaratzi pikamantapaakena, aña naaka kemajaantairi okaratzi ikantayetziri. Niyotaiyeerini eejatzi omaperotatya iriitake ovavisaakoshiretantaatsine jaka kipatsiki, iriitake Cristo.”

Jovashinchagairi Jesús itomi aparoni jevari

⁴³Ikanta omonkarataka apite kitaite isaikapaake Jesús Samaria-ki, avisanake iriyaatero Galilea-ki. ⁴⁴Tema iri Jesús kantajaantaintsi: “Aparoni kamantan-taneri te iriñaapinkathayeeteri inampijanoriki.” ⁴⁵Ikanta jareetaa Galilea-ki, osheki jaakameethayeetavairi janta, tema ari ikaratake jiyaataiyake Jerusalén joimoshirenkiro Anankoryaantsi, jiñaakero maaroni jantayetakeri Jesús janta.

⁴⁶Ari jareetaari Jesús janta Caná-ki saikatsiri Galilea-ki, tsika ipeyakero jiñaá okempivaitanakaro jimireetari. Tzimatsi janta aparoni iriiperori jevari, mantsiyataintsiri itomi janta Capernaum-ki. ⁴⁷Ikanta irika jevari ikemakotakeri Jesús ari jareeta Galilea-ki ipoñagaaro Judea-ki, jiyaatashitanakeri iriñeeri. Ipankinatapaakari, iriyaate ipankoki, irovashinchagairi itomi, irootaintsi inkamake. ⁴⁸Ari ikantanake Jesús: “¿Opaitama kaari pikempisantanana eerokaite? Pikovajaantziya noñaakemiro kaari piñaapiintzi pairani, pikovajaantzi notasonkaventantavake.” ⁴⁹Iro kantacha jevari ikantanakeri: “Pinkathari, thameeta iroñaaka, tekera ikamanakeeta notomi.” ⁵⁰Ipoña ikantzi Jesús: “Pimpiye pipankoki. Eshitakotai pitomi.” Ikempisantanake shirampari okaratzi ikantakeriri Jesús, piyanaka. ⁵¹Ipiyaminthaita ipankoki, jomonthaakari iromperataneete, ikantavairi: “¿Eshitakotai pitomi!” ⁵²Josampitanakeri irirori tsika joveraa ooryaa jamataakoneentantanaari itomi, ikantaiyini iromperatane: “Chapinki, itainkanakera ooryaatsiri, ari avisanakeri ikatsirinkavaitzi.” ⁵³Ari ikinkishiretanakero ashitariri aritake joveraakari ooryaatsiri chapinki

ikantakeri Jesús: “Eshitakotai pitomi.” Iroora ikempisantantanakari irirori, ari okempitanakari eejatzi maaroni isheninkamirinkaite irirori ikempisantanakari Jesús. ⁵⁴Irootakera apitetaintsiri joñaakantziro Jesús itasonkaventantzi jareetaara Galilea-ki ipoñagaaro Judea-ki.

Kisoporokiri Betesda-satzi

5 ¹Okanta okarayetapaake iroka, joimoshirenkaiyaani Judío Jerusalén-ki. Ari jiyaatzitakari eejatzi Jesús.

²Janta Jerusalén-ki, ari osaikiri jovaankanaayeetziro jiñaa ipaitayeeztziri iñaaneki hebreo “Betesda.” Tzimatsi okaratzi 5 opankoshetaaniki. Ari otsipanampitaro osaiki ashitakorontsi ipaitayeetziro “Oisha.” ³Ari ipiyotakari osheki mantsiyari, mavityaakiri, kisoporokiri, ethorivaitatsiri jonoryaayetaka kipatsiki joyaaventaro oshevaate jiñaa. ⁴Tema ikantayeetzi: Inatzi ipokapiintzi maninkariite ishevaatakaaro jiñaa, intzimerika etanakyaaarone impiinkaantantakyaaro jiñaa oshevaatara, aritake ireshitakotanai jimantsiyavaitzi. ⁵Tzimatsi janta mantsiyarimashiki aparani tzimakotaintsiri 38 osarentsi imantsiyavaitake. ⁶Ikanta Jesús jiñapaakeri jonoryaaka, jiyotapaake osamani okantaka jimantsiyavaitake irika, josampitapaakeri, ikantziri: “¿Pikovima peshitakotai?” ⁷Ari jakanake mantsiyari: “Pinkatharí, te intzime impaitya oviinkenari aririka oshevaapaitetya jiñaa. Tema nokovaveta-piintara nompiinkaatemni naaka, aritake janaakotakena pashine ipiinkaatake irirori.” ⁸Ari ikantzi Jesús: “Pintzinaye, paanaïro ponoryaamento, piyaatai.” ⁹Apathakero jeshitakotanai irika, jaanaïro ironoryaamento, aniitanai. Iro kantacha, tema kitaite jimakoryaantaitari onatzi, ¹⁰ikantakeri judío-payeeni irika shirampari eshitakotatsiri: “Kitaite jimakoryaantaitari onatzi iroñaaka, te oshinetaantsite paanaïro ponoryaamento.” ¹¹Jakanake irika shirampari, ikantzi: “Irinta itzimi ovashinchagaanari, ikantakena: ‘Paanaïro ponoryaamento, piyaatai.’ ” ¹²Ari ikantaïyanakeni Judío: “¿Niinka kantakemiri: ‘Paanaïro ponoryaamento, piyaatai?’ ” ¹³Iro kantacha irika shirampari te iriyoteri niinka ovashinchagairiri, tema te iriñaavairi Jesús tsika ikenanake, ipiyotaiyakanira atzirite janta. ¹⁴Ipoña Jesús jiñagairi shirampari janta tasorentsipankoki, ari ikantziri: “Pinkeme, aritake eshitakotaimi iroñaaka, eerora papiitairo pantaïro kaariperori, ari onkantya eero avishimotantami koveenkaperotatsiri.” ¹⁵Ikanta irika shirampari jatanake, ikamantakeri judío-payeeni iriitakera Jesús itzimi ovashinchagairiri. ¹⁶Iro opoñaantari ikovi judío-payeeni iroveri Jesús, tema jovashinchaantake kitaite jimakoryaantaitari. ¹⁷Iro kantamaitacha, ikantanake Jesús: “Ari ikantaitatyaani jantavaitzi Ashitanari, ari nokempitzitari eejatzi naaka nantavaitzi.” ¹⁸Irootakera, ikovaperotantanakari judío-payeeni iroveri Jesús, tema te intaani jantavaitantakaro kitaite jimakoryaantaitari, aña joshiyakotakari Pava, ikantakera Jesús iriitake Pava jiritajaantari irirori.

Ishintsinka Itomintari Pava

¹⁹Ipoña Jesús jakanakeri, ikantzi: “Irika Itomitari Pava tekatsi irantashivaitya irirori ikovakaanekiini. Intaani jantziro okaratzi jiñaa kotziriri Ashitariri. Maaroni okaratzi jantziri Ashitariri, irojatzi jantziri Itomi. Omaperi. ²⁰Tema jetakotari Ashitariri irika Itomitari, joñaakiri maaroni

jantayetziri irirori. Eekero iroñaakatyeeri tsikarika opaiyetari iniroiteta-tsiri, irootake pimpampoyaaminthataiyerine eerokaite. ²¹Tema ikempitara Ashitariri jovañaayetziri kaminkari, ikañaanetakairi, ari ikempitari eejatzi Itomitari, irañaakaayeteri inkoveri irirori. ²²Tera iriyakoventantsine Ashitariri, aña iri Itomi ishinetake iriyakoventantai, ²³ari onkantya maaroitani irañapinkathayetantyaariri Itomi ikempitaayeetzirira Ashitariri. Itzimi kaari ñaapinkathatairine Itomitari, tera jiñaapinkathatzitari Ashitariri, itzimi otyaantakeriri.

²⁴Itzimirika ovayempitairone nokantayetziri, impoña inkempisantanaari itzimi otyaantakenari, aritake inkañaaneshireyetai. Eero jovasankitaavaitaitziri, tema karatapaake ikaamanevaitzi, kañaane ikantayetaa. Omapero. ²⁵Irootzimataintsira omonkaratya, iroñaakatajaantake, inkemapaitetairo kamashireriite iñaane Itomi Pava. Inkarate kemavairone, aritake irañaashireyetai. Omapero. ²⁶Tema ikempitara Ashitariri jañaakaantajaantzi, iro ishinetaakeriri eejatzi Itomi irañaakaante irirori, ²⁷ishinetakeri eejatzi iriyakoventantai, tema iriitake Itomi Atziri. ²⁸Eero pipampoyaaminthatashitari iroka. Tema irootzimataintsira omonkaratya inkemayetantiaaorori kaminkariite iñaane, ²⁹ari impiriintayetanake tsika ikitayetaka. Ikaratzi antayetakerori kameethari, ari inkañaaneyetai. Iriima ikaratzi antayetapiintakerori kaariperori, irañaayeveyetai irovasankitaayeetairi.”

Ñaayetajaantakeriri Cristo

³⁰“Tera nantashivaitaro naaka nokovashitari, iri Ashitanari shinetanarori namenakotemi. Okaratzi nokantakoventantziri tampatzika okantaka, tema te nantashivaityaaro nokovakaari naaka, aña iro ikoviri Ashitanari otyaantakenari. ³¹Naakami kinkithatakovaitashitachane apaniro, tekatsira apantyaarone nokinkithatakovaivetaka. ³²Iro kantamaitacha tzimataitatsi pashine kinkithatakotanari, niyotzi irootake kyaaryooperotatsiri okaratzi ikinki thatakotakenari irirori. ³³Omaperovetatya iñaaventakena Juan potyaantantakariranki irosampitakiteri. Tema okaratzi ikinkithatakotavakenari omaperotatya. ³⁴Iro kantacha tera iro noñaaventamatsite iroñaaka okaratzi ikinkithatakotanari aparoni atziri kempitakariri Juan. Aña iro noñaaventataitzi matzirori ovavisaakoshiretaimi. ³⁵Tema Juan ikempive-takari aparoni ootamentotsi itzimi kitainkatapaintsiri. Iro pikovapaintziri eerokaite panintaavakyaaro ikempitari kitainkari. ³⁶Iro kantacha tzimatsi kinkithatakotanari naaka, anayiriri Juan. Okaratzi nantziri naaka, irootake ikantanari Ashitanari nantero, iroora oñaakantzirori iriira Ashitanari otyaantakenari. ³⁷Ari ikempitakari Ashitanari, itzimi otyaantakenari, ikinkithatakotakena irirori, temaita pinkempisantero iñaane. Te piñaavorotaneteri. ³⁸Te onkyaantaajatyaaami iñaane, tema te pinkempisanteri irotyaantane. ³⁹Amatsinka pikantaveta piñaanatziro Osankinajanorentsi, tema ari poyaa-koneentarori piñaayetairo pinkañaaneyetai. Iro kantamaitacha, aña naakavetaka okinkithatakotzi Osankinajanorentsi, ⁴⁰temaita pinkovayetaiyeni eeroka paventaayetyaana onkantya pinkañaanetantiaaari. ⁴¹Te nonkovatashityaaro naaka intharomentavaityaana atzirite. ⁴²Aña niyotzi-taiyami tsika pikantaiyani eeroka, niyotzitami eejatzi te petakotari Pava. ⁴³Naakatake jovake Ashitanari nompoke nopairyagairo ivairo. Temaita

paakameethataiyenani eerokaite. Irooma aririka impoke pashine pairyaa-shivaitapaakyaarone ivairojanori irirori, iriyya paakameethataiyerine. ⁴⁴ ¿Tsikama pinkene pinkempisantaiyeni, eerokara tharomentashivaitava-kaacha, teya pinkokovatero iri tharomentaventaiya Pavajanori? ⁴⁵ Eerora pikinkishirevaitashita naakara thavetakotemine Ashitanariki. Intzime thave-takotajaantaimine iriitake Moisés-ni, itzimi paventaapiintayetaari eerokaite. ⁴⁶ Tema arimi pinkempisantaajaantakerimi Moisés-ni, aritakemi pinkempisan-tavakenami naaka, tema naakatake josankinatakotake Moisés-ni. ⁴⁷ Irooma te pinkempisantero okaratzi josankinatakari, ¿tsikama pinkene pinkempi-santero onkarate nonkantayetemiri naaka?"

Jovakaari Jesús 5,000 shirampari

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 ¹ Ikanta okaratapaake iroka, montyaanaka Jesús intatsikero inkaare saikatsiri Galilea-ki, irojatzi ipaiyeetziri Tiberias. ² Osheki atziri oyaatakeriri, tema jiñaayetakitziiri itasonkaventantake jovashinchaayetairi mantsiyariite. ³ Ipoña itonkaanake Jesús otzishiki, ari isaikapaake itsipaye-takari iriyotaane. ⁴ Irootake areetzimataiya kitaite Anankoryaantsi, aripaite joimoshirenkapiintari judío-payeeni. ⁵ Ikanta jamenapaake Jesús, jiñaatzi osheki atziri oyaatakeriri, ikantakeri Felipe: "¿Tsikama amananteka ovaritentsi ovakayaariri maaroni irika atziri?" ⁶ Aña josampitashitari Felipe iriñaantyaariri tsika inkante, tema jiyotajaantake Jesús opaita iranteri. ⁷ Ari jakanake Felipe, ikantanake: "Eerotyta jantetaajata 200 denario amanantemi ovaritentsi, aña eepichokiini irovamatsitakya aparopayeeni irikaite." ⁸ Ipoña ikantanake Andrés, iriitake pashine iriyotaane, irirentzira Simón Pedro, ikantzi: ⁹ "Jirika jaka aparoni eentsi amaintsiri 5 tanta, apite shima. Iro kantacha, ¿arima irantetakyaari osheki atziri?" ¹⁰ Ari ikantzi Jesús: "Pinkanteri maaroni isaikayete." Okataroshimashitatzi janta, ari isaikai-yakeni. Ikarataiyini 5,000 shirampariite. ¹¹ Ari jaakotanakero Jesús tanta, ipoña ikaratakero ipaasoonketakeri Pava, itsiparyeetakeneri ikaratzi saika-mashitaintsiri. Ari ikempitaakeriri shima, ipayeetakeri maaroiteni kovatsiri. ¹² Ikanta ikemaiyapaakani maaroni, ikantairi Jesús iriyotaane: "Paayetairo opetoki okaratzi tzimakaantapaintsiri, eero apaavaitanta." ¹³ Jiyoyaayetairo iriyotaaneete, ijaikitai 12 kantziri opetoki tzimakaantapaintsiri karavetachari 5 tanta. ¹⁴ Irikaite atziri, jiñaakerora itasonkaventakero Jesús ovaritentsi, ikantaiyanakeni: "Omaperotaajatatya, iriitakera irika Kamantantaneri itzimi ishinetaitakeri impoke jaka kipsatsiki."

¹⁵ Iro kantacha Jesús jiyotake ishintsiventaitatyeeri irayeetanakeri impin-kathariventero atziriite, eejatzi itonkaanai otzishiki, inkene isaikavaite apaniro.

Janiitantaro Jesús inkaare

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ Ikanta osheetyaanake, oirinkaiyaani inkaareki iriyotaane Jesús, ¹⁷ otetai-yapaani pitotsiki, montyaakotaiyaani iriyaatairo Capernaum-ki. Aritake

tsireniperotanake, tekera impiyeeta irirori Jesús. ¹⁸ Ari otampyaatapaaake, iniroite otamakaatanake inkaare. ¹⁹ Aritake santhatake jimontyaakotaiyani, jiñaatziiri Jesús ipokashitairi janiitantaaro inkaare. Antaro itharovaiya-nakeni iriyotaane.ⁿ ²⁰ Ikantapai Jesús: “¡Naakatake, eero pitharovaiyini!” ²¹ Kimoshire ikantaiyani jotetavairi pitotsiki, tekera osamanite, aatakotaiya-paakeni ikovirora irareetya.

Osheki atziriite amemenatakeriri Jesús

²² Okanta okitaitamanai, irojatzi isaikaiyakeni atziriite intatsikero, jiyotai-yakeni iro apinto pitotsi jimontyaantanaa iyotaariite, te inkaratanairi Jesús. ²³ Ari areetakotantapaaka pashine pitotsi poñaayetachari Tiberias-ki, aatai-yapaakeni tsika okarikitzi jovaiyakani tanta chapinki ipaasoonkeventakeri Avinkatharite. ²⁴ Ikanta jiñeeyake te isaike Jesús, eejatzi iriyotaaneete, otetai-yanakani atziriite pitotsiki, jatake Capernaum-ki inkokovatairi.

Ipaiyeetziri Jesús “ovaritensi añaakaaneriri”

²⁵ Ikanta jareetaiyapaakani intatsikero, jiñaapairi Jesús, josampita-paakeri: “Rabí, ¿tsikapaitema pipokake eeroka jaka?” ²⁶ Ikantanakeri Jesús: “Irootakera pikokovatantanari eerokaite tema pikemaneentaiyakani chapinki povaiyakani, aña tera iro pikokovatantanari pikemathatanakero notason-kaventantake. Omapero. ²⁷ Te arite piñaashintsiventashivaitaro ovaritensi thonkanetachari, aña iro piñaashintsiventya ovaritensi enitatsiri, ontzime kañaanetakaimine. Iroora ovaritensi ipantziri Itomi Atziri, tema Pava, Ashitariri, iriitake jookotakeri.” ²⁸ Ipoña josampiitanakeri, ikantaitziri: “¿Tsikama nonkantayetyaaka noñaashintsiventantaiyaarori ikoviri Pava?” ²⁹ Jakanake Jesús: “Ikoviri Pava pantayetairi, ontzimatyepinkempisantairi irika itzimi jotyaantakeri.” ³⁰ Ipoña josampiitanakeri eejatzi: “¿Intsityaa pintasonkaventante onantyaari nonkempisantemi? ¿Opaitama pantayetakeri?” ³¹ Pairani acharineete jovayetakaro janta tsika te inampiitaro ipaiyeetziri ‘maná,’ irootake okantziri Osankinarentsi:

Pava pakeri iroyaaro ovaritensi paryeentsiri inkiteki.”^o

³² Jakanake Jesús, ikantzi: “Okaratzi ovaritentsiperotatsiri poñeenchari inkiteki, kaarira Moisés-ni panterone. Aña iri Ashitanari payetemirone. Omaperora. ³³ Tema irika ovaritensi ipantziri Pava, iriitakera poñeenchari inkiteki, iri kañaanetakaayetairine osavisatziite.” ³⁴ Ari ikantayeetanakeri: “Pinkatharí, pimpapiintenaro iroka ovaritensi.”

³⁵ Ikantzi Jesús: “Naakatakera ovaritensi kañaanetakaaneriri. Inkarate oshentashiretainaneriri naaka, eero itashaavaitai. Inkarate kempisantanainane naaka, eero jimorevaitai. ³⁶ Tema aritake nokantaiyakemi, temaita pinkempi-santaiyena okantavetaka piñaavetakana. ³⁷ Ikaratzi joshentashiretakaakanari Ashitanari, iriyetakera oshentashireperotainane, eerora nomanintavakeri

n 6.19 Kantakotachari jaka “santhatake jimontyaakotaiyani,” irojatzi ikantaitziri “5 terika 6 kilómetro,” ikantaitziri eejatzi pairani “25 terika 30 estadio.” **o 6.31-58** Jaka tsika oñaaventakota “ovaritensi,” irootake ikantayeetziri pairani “tanta.” Ari okempitari eejatzi, jiñaaventakoyeetzirora pairani tanta, iroora jiñaaventakoyeetzi maaroni ovaritensi. Iroovaitake akantapiintaiyini aakaite: “Poya kaniri,” tera intaani añaaventero kaniri, aña tzimataitatsi eejatzi vathatsi oyaari.

naaka. ³⁸Tema te iro nompokantakyaari jaka nopoñaaka inkiteki nantayetero nokovashivaitari naaka, aña iro nantapiinte ikoviri Ashitanari, itzimi otyaantakenari. ³⁹Jiroka ikoviri Ashitanari otyaantakenari, eero nopeyakaantaajatzí aparoni ikaratzi joshentashiretakaayetaanari, aña ontzimatyé noviriintayetairi overaantapaakyaarone kitaite. ⁴⁰Tema ikovi Ashitanari eejatzí, maaroni itzimi amenairine Itomi Pava, inkarate kempisantairine, aritake inkañaaneta-kaayetairi. Naakatajaantakera oviriintairine omonkaratapaakyaarika kitaite.”

⁴¹Irootakera ipoñaantanakari judío-payeeni ikishimavaitanakeri Jesús, tema ikemakera ikantake: “Naakatake ovaritensi poñeenchari inkiteki.”

⁴²Ari ikantavakaiyanakani: “¿Kaarima irika Jesús, itomi José? Niyotai-yirini naaka ashitariri. ¿Opaitama ikantantari: ‘Nopoñaatya inkiteki?’ ”

⁴³Ikantanake Jesús: “Aritapaake pikishimavaitakena. ⁴⁴Tekatsira oshen-tashirevaitashityaanane naaka, eerorika jamashiretai Ashitanari itzimi otyaantakenari. Naakatake oviriintajaantairine omonkaratapaakyaari kitaite.

⁴⁵Irosankinareki kamantantaneriite, ikantake:

Iriitajaantake Pava iyotagairine maaroiteni.

Maaroni itzimi kemairiri Ashitanari, itzimi iyotairiri irirori, joshentashi-retaana naaka. ⁴⁶Tera nonkantatyé tzimatsira ñavorotakerine Ashitanari, aña apaniro jiñaavorotataitziri poñeenchari Pavaki. ⁴⁷Itzimirika kempis-antainane naaka, aritake inkañaanetai. Omapero. ⁴⁸Naakatakera ovarit-ensi añaakaananteri. ⁴⁹Jovavetakaro picharineete ‘maná’ janta tsika te inampiitaro, kamayetzimaitaka. ⁵⁰Iriima oshiyakarori ovaritensi noñaaven-tziri naaka ipoñaatya inkiteki. Intzimerika ovaiyaarine irika, eero ikaama-netai. ⁵¹Naakatakera kañaaneri ovaritensi poñeenchari inkiteki. Intzimerika ovakyaarone iroka ovaritensi, ari inkañaanetai. Iroka ovaritensi nopantziri naaka, novathajana onatzi. Iriira noshinetakoventa osavisatziite inkañaan-eyetantaiyaari.”

⁵²Ari ikantavakaiyani judío: “¿Tsikama inkenakairoka irika irovakaan-tairori ivatha?” ⁵³Ikantanake Jesús: “Eerorika povaro eerokaite ivatha Itomi Atziri, eerorika piriro iriraane, eerora pikañaaneyetai. Omapero. ⁵⁴Itzimirika ovakyaarone novatha, itzimi irakerone niraane, ari inkañaaneyetai. Naakatake oviriintajaantairine omonkaratapaakyaarika kitaite. ⁵⁵Tema iroka novatha ovaritentsiperori onatzi, iroka niraane iro jimireperoitari. ⁵⁶Intzi-merika ovakyaarone novatha, intzime eejatzí irakerone niraane, itsipashire-taadyaana naaka, eejatzí naaka notsipashiretaari irirori. ⁵⁷Tema Ashitanari, itzimi otyaantakenari, kañaaneri jinatzí, iriitake añaakaanari naaka. Ari okempitari eejatzí, intzimerika ovaiyaanari naaka, iriitake nañaakaayetairi. ⁵⁸Nokinkithakatotziirora ovaritensi poñeenchari inkiteki. Iroka ovaritensi te oshiyaro ‘maná’ otzimi jovavetakari pairani picharineete eeroka, okanta-vetaka jovavevetakaro, ikamayetake. Iriima inkarate ovakyaarine irika oshiyarori ovaritensi, ari inkañaanetai.” ⁵⁹Irooyetakera jiyotaantakeri Jesús ipiyotaiyakani janta japatotapiintaita saikatsiri Capernaum-ki.

Iñaaventayeetziro kañaanetaantsi

⁶⁰Ikanta ikemayeetakero iroka iyotaantsi, irikaite ikaratzi oyaatziriri Jesús, ikantaiyanakani: “Iroka ikantayetakeri Jesús pomerentsiitaka akantyaarori. ¿Ipaitama kempisantamatsiterine?” ⁶¹Ikanta Jesús, jiyotake

okaratzi ikishimavaitaiyiri, josampitanakeri: “¿Tema onimotemi iroka? ⁶² ¿Opaitama avisatsine, aririka piñeeri Itomi Atziri irovajenokaiya tsika ipoñaaka pairani? ⁶³ Okaratzi noñaaventakoyetakemiri, iroora kantakotacha okaratzi añaashiretakaantatsiri, kaarira avathajanori noñaaventakote, tekatsi ompaiperotajaantya avatha. Aña iro noñaaventzi aventaashirenkantsi kaari koñaanetatsi, kañaanetakaantatsiri. ⁶⁴ Iro kantacha eenirotatsi tsika pikaratzi eerokaite kaari kempisantatsine.” Tema jiyotzitataika Jesús itzimi kaari kempisantatsine, tsika itzimi pithokashityaarine. ⁶⁵ Eekero ikantanakitzi Jesús: “Iroora nokantzitankamiri: ‘tekatsira oshentashirevaitashityaanane naaka: eerorika ishineshiretaanari Ashitanari.’ ”

⁶⁶ Aripaitera, jiñeetake osheki piyapithatanakeri Jesús oyaavetapiintakariri. ⁶⁷ Ipoña Jesús josampitanakeri 12 iriyotaane: “¿Pikovima eejatzi eerokaite piyaatayetai?” ⁶⁸ Ari jakanake Simón Pedro: “Pinkathari, ¿Intzi-mekama niyaatashiteri? Aña eerokatake ñaaventajaantakerori kañaanetaantsi. ⁶⁹ Aritake nokempisantaiyakemi naakaite. Niyotaiyini eerokatake Cristo, Itomi Pava Kañaaneri.” ⁷⁰ Jakanake Jesús, ikantziri: “¿Kaarima naaka iyoyaakemiri pikaratakera 12? Iro kantamaitacha, tzimatsi aparoni pikaratakera kamaari jinatzi.” ⁷¹ Jiñaavaitakerora iroka Jesús, jiñaaventatziiri Judas, Itomi Simón Iscariote. Tema iriitake Judas pithokashityaarine, iriivetaka aparoni karatapiintakeriri 12 iriyotaane.

Irirentzipayeeni Jesús te inkempisantaiyerine

7 ¹ Ikanta okaratapaake irokapayeeni, jareetantavaita Jesús janta Galilea-ki. Te inkove isaikanai Judea-ki, tema janta ikokovatziiri judío-payeeni iroveri. ² Iro kantacha monkaratzimataa kitaite ikimoshireventapiintziro judío-payeeni ipaiyeetziri “pankoshetantsi.” ³ Ithainkitanakeri, irirentzi irirori okarikiini, ikantanakeri: “Eero pomanatziita jaka, piyaate Judea-ki iriñaantyaamiri janta piyotaaneete onkarate pantayeteri. ⁴ Tema ikaratzi kovatsiri irasagaamentaityaari, te jomanakaatziitaro jantayetziri. Pimatziroora eeroka pantayetziro opaiyetari, poñaakantero tsika ipiyotaiyani atziriite.” ⁵ Tetya inkempisantaajateri eejatzi irirentzipayeeni. ⁶ Ari ikantanake Jesús: “Aña tekera omonkarapaitetyaata noñaakantantya naaka, irooma eerokaite aritzimovaitzimi maaroni kitaiteri. ⁷ Te inkisaneentemi eerokaite osavisatziite. Irooma naaka osheki ikisaneentana, tema koñaaro nokantziro naaka, okaratzi jantayetziri kaariperori onatzi. ⁸ Piyaataiyeni eeroka joimoshirenkaita, eero niyaatzita naaka, tema tekera omonkarapaitetyaata noñaakantantya.” ⁹ Ikantakeri iroka, irojatzi isaikanake Galilea-ki.

Joimoshirenkiro Jesús ipaiyeetziri “pankoshetantsi”

¹⁰ Iro kantacha aritake jatayake irirentzipayeeni, jatanake eejatzi Jesús joimoshirenkaita te iroñaakantajaantya, aña iromananeikiini ikantaka. ¹¹ Ikokovatakeri judío-payeeni janta joimoshirenkaita, ikantaiyini: “¿Tsikama isaikaajatzika shirampari?” ¹² Osheki atziriite ñaaventakeriri Jesús. Tzimatsi kantayetatsiri: “Kameethari inatzi shirampari.” Tzimatsi pashine kantatsiri: “Te inkameethate, aña jamatavitakeri atziriite.” ¹³ Iro kantamaitacha, omanaantsikiini jiñaaventayetziri Jesús, tema itharovakaayetayari judío-payeeni.

¹⁴ Okanta oniyankitake joimoshirenkaita, kyaapaake Jesús tasorentsi-pankoki, jiyotaantapai. ¹⁵ Pampoyaavaka ikantaianakani judío, ikantaiyini: “¿Tsikama jiyotanetantari irika, te inkyaaperovetaajaty tsika jiyotaanta-yeetzi?” ¹⁶ Ari jakanake Jesús, ikantzi: “Okaratzi niyotaantziri tera naaka iyotashityaarone, aña iri iyotakaanaro otyaantakenari. ¹⁷ Inkarate kovape-rotajaantanairone ikoviri Pava, ari iriyotairo iri Pava iyotakaanarori okaratzi niyotaantziri, tema te naaka iyotashivaityaarone. ¹⁸ Tema ikaratzi iyotaantzirori jiyotashivaitari, ikokovatatzi iriñaapinkathayeetashityaari. Iriima itzimi kovakovatzirori iñaapinkathayeetairi otyaantakeriri, iriira ñaavaitzirori kyaaryoori. Tera intzipishirevainete irirori. ¹⁹ ¿Tema josanki-navetakami pairani Moisés-ni Ikantakaantaitane? Iro kantacha, te pimon-karataiyerone. ¿Opaitama pasaryaantanari naaka poven airoñaaka eeroka?” ²⁰ Ari ikantaianakeni atzirite: “¡Kamaarí! ¿Ipaitama asaryaamiri irovemi?” ²¹ Ikantzi Jesús: “Maaroni eerokaite osheki pipampoyaakero piñaajatakana nantakeri kitaiteki jimakoryaantaitari. ²² Iro kantamaitacha, ikantakaantake Moisés-ni pintomeshitaanitapiintante. (Okantavetaka kaari Moisés-ni poña-kaantyaarone iroka, aña iri poñaakantanakaro avaisatziite tekeramintha intzime Moisés-ni.) Iro opoñaantari pitomeshitaanitapiintantzi eerokaite, okantavetaka kitaite jimakoryaantaitari. ²³ Piñaakero, pimonkaraantyaarori eerokaite Ikantakaantane Moisés-ni pitomeshitaanitapiintantake kitaite jimakoryaantaitari. ¿Ipaitama pikisaneentantanari naaka novashinchagairi ivathaki maaroni aparani atziri kitaite jimakoryaantaitari? ²⁴ Paamaventya ovapyiimotashitamikari aririka piyakoventante. Aña tampaatzikashirepero pinkantya pamenayetakotante.”

¿Iriitakema irika Cristo?

²⁵ Tzimayetatsi Jerusalén-satzi, osampitantanaintsiri, ikantzi: “¿Kaarima irika ikokovataitzi irovaiteri? ²⁶ Jirinta isaikake, maaroni jiñeetziri ikinkitha-vaitzi. Tekatsitya akotashiterine. ¿Jiyotatziima jevariite omaperotatya Cristo jinatziri irika shirampari? ²⁷ Iro kantacha irika, ayotaiyirini tsika ipoñaaro. Irooma apaata aririka impokake maperotzirori ipaita Cristo, tekatsira iyota-tsine tsika ipoñaaro.” ²⁸ Ikanta ikemake Jesús, isaikakera jiyotaantzi tasorentsi-pankoki, shincheenka ikantanake: “¡Arima, piyotaiyana eerokaite tsika nopoñaaro! Iro kantacha tera naaka nintakaashityaarone nompoke, aña irotyaantane nonatziri itzimi javentaaperoyeetari. Tsika itzimi kaari piyotaa-jataiyini eerokaite. ²⁹ Niyotziri naaka tema ari nokaratziiri, iriitake otyaanta-kenari.” ³⁰ Ari ikovavetana iraakaantayeetanakerimi, iro kantacha tekatsi akotashiterine, tema teker a monkarapaiteta. ³¹ Osheki kempisananakeriri Jesús, ikantaiyini: “Kaaririkami irika Cristo intzime pokatsine, eerotyaami itasonkaventantayetaajatzimi irika shirampari, ñaakero.”

Jotyaaantake Fariseo oirikerine Jesús

³² Ikanta Fariseo-payeeni ikemakero ikantayetakeri atzirite jiñaaventziri Jesús, jaapatziyanakari ijevare omperatasorentsitaari, jotyaaantake kempo-yaaventarori tasorentsipanko iroirikakiteri. ³³ Ari ikantzi Jesús: “Kapiche-paitetapaake nosaikimoyetanaimi eerokaite, impoña niyaatai isaikira otyaantakenari. ³⁴ Osheki pinkokovavetaiyaana eerokaite, iro kantacha eero

piñagaana, tema eero pitsipatana tsika nosaikapai naaka.” ³⁵ Ari josampitavakaanaka judío-payeeni: “¿Tsikama iriyaamatsiteka irika eero añantari? ¿Iriyaatatyeema pashineki nampitsi joivaraayetaka asheninkapayeeni judío, inkene iriyotaayetairi kaari asheninkata? ³⁶ ¿Opaitama ikantakotziri: ‘Pinko-kovavetayaana, eeromaita piñagaana, tema eero pitsipatana tsika nosaikapai naaka?’ ”

Jiñaa kañaanetakaantatsiri

³⁷ Ovekaraantapaakarori kitaite ari joimoshirenkaperoyeetari. Arira ikatziyanakari Jesús, shintsiiini ikanta jiñaaavaitanake, ikantzi: “Itzimirika mireneentavaitatsineri, iroshentashiretaiyaana naaka, imirevaitaiya. ³⁸ Tema okantzi Osankinajanorentsi:

Inkarate kempisantainane naaka, onkempivaityaaro
oshiyaashiretantyaarimi jiñaa kañaanetakaantatsiri.”

³⁹ Iriira joshiyakaaventzi Jesús jaka inkarate kempisantairine ari inampi-shiretantaiyaari Tasorentsinkantsi. Okantavetaka tekeramintha irotyaanta-yeeteriita Tasorentsinkantsi, tema Jesús tekeraata irovajenokashitaiyaaro irovaneenkaro.

Itzimporokanake atziriite

⁴⁰ Tzimayetatsi atziri kemakeriri Jesús ikantakeri, ikantaiyanake: “Omape-rotatya irika shirampari kamantantaneri jinatzi.” ⁴¹ Tzimatsi pashine kantanaintsiri: “Cristo jinatzi irika.” Iro kantacha tzimatsi pashine kantatsiri: “Kaari, tema Cristo eero ipoñaa Galilea-ki. ⁴² Tema okantzi Osankinajanorentsi:

Icharine irinatye pinkathari David-ni intzime Cristo-tatsineri,
impoñeeyaro Belén-ki, inampikira pairani David-ni.”

⁴³ Ari itzimporokanakeri atziriite iñaanatavakaamentanakarira Jesús.

⁴⁴ Tzimayetatsi kovavetanainchari irakaanterimi, tekatsimaita akotashiterine.

Tera iriñeetaajate kempityaarine irika iñaaavaitzi

⁴⁵ Ikanta kempoyaaventarori tasorentsipanko jataiyeeni isaikira Fariseo-payeeni itsipayetakari ijevare omperatasorentsitaari, ari josampitavairiri, ikantziri: “¿Opaitama kaari pamantakari?” ⁴⁶ Ari ikantaiyini irirori: “¿Tera iriñeetaajate kempityaarine irika iñaaavaitzi!” ⁴⁷ Ikantaiyanake Fariseo: “¿Pimatzitakaroma eerokaite pishinetaka iramatavitemi? ⁴⁸ ¿Tzimatsima aparoni ajevarite kempisantakeriri irika shirampari? ¿Tzimatsima eejatzi naakaite Fariseo kempisantakeriri? ⁴⁹ Intaanira ikempisantamatsiziri atziriite kaari iyotakoterone Ikantakaantaitane, ovasankitaarira irinayete.” ⁵⁰ Ikanta Nicodemo, Fariseo-tatsiri itzimiranki pokaintsiri iriñeeri Jesús, ikantanake: ⁵¹ “Okantzi Ikantakaantaitane, te oshinetaantsite iyakoventeri atziri terika ankemajaanteri aakaite inkene ayotero opaita jantakeri.” ⁵² Ari ikantaiyanake irirori: “¿Eerokatakema eejatzi Galilea-satzi? Piñaanaperotero Osankinajanorentsi, ari piñaakero tekatsira kamantantaneri poñaachane Galilea-ki.”

Tsinane mayempiro

⁵³ Ipoña jiyaataiyeeni ipankopayeeniki.

8 ¹Iro kantacha Jesús tonkaanake irirori otzishiki Olivos. ²Ikanta okitaita-manai, ipiyaa tasorentsipankoki. Osheki atziri piyotzimentavaari, saikapai Jesús jiyotaapairi atziriite. ³Ikanta iyotzinkariite itsipayetakari Fariseo-payeeni jamakeneri aparoni tsinane jomonthagaitakari omayempitzi. Jovatziyapaakero niyankineki ipiyotaiyani. ⁴Ikantapaakeri Jesús: “Iyotaantaneri, iroka tsinane jomonthaakotajaantaitakaro omayempivaitzi. ⁵Ikantakaantake pairani Moisés-ni intsitokaitero, kantachari tsinane. ¿Tsikatyá pikantzika eeroka?” ⁶Iro josampitanariri irikaite ikovi inkompitakaityaari, ontzimantyaari ompaitya inkantakoteriri. Iro kantacha Jesús oyootanaka josankinavaitantaro irako kipatsiki. ⁷Eekerora josampiyeetatziiri, ari ikatziyanaka joyootakara, ikantanakeri: “Terika pinkaariperoshiretaiyeni pikarataiyakenira eerokaite, petakaantyaaro pintsitokantyaaro mapi iroka tsinaneka.” ⁸Eejatzi joyootanaa, japiitanairo josankinavaitzi kipatsiki. ⁹Ikanta ikemaiyavakero kantachari, ari ipiyayetanaa, ikinkishiretakoyetanakero tsikara ikantayeta iriroriite. Iriira etatainakaro ipiyanaka antarikonaite. Ikanta isaikanake Jesús apiteroini itsipatakaro tsinane jamayee-takeri, ¹⁰ikatziyanaa joyootaka, ari josampitziro ikantziro: “Tsinané, ¿Tsikama ikenaiyakeni? ¿Tekatsima iyaatakairone iriyakoventemi?” ¹¹Akanakeri iroori okantziri: “Tekatsitya, Novinkatharite.” Ikantzi Jesús: “Eejatzi naaka eero niyakoventzimi. Piyaatai iroñaaka, eerora papiitairo pinkaariperoshirevaitai.”

Jesús kitainkatakotziri osavisatzi

¹²Ipoña japiitanakero Jesús jiyotairi atziriite, ikantziri: “Naakatake kitainkatakotziri osavisatziite. Itzimirika oshentashiretaiyaanane naaka, aritake nonkitainkashiretakotairi, onkempivaityaaro te inkenavaitai otsirenikitzi.” ¹³Ari ikantaiyanakeni Fariseo-payeeni: “Povakoventavaitashitaka pikinkithatakovaiva apaniro, tekatsira apantyaarone okaratzi pikinkithatakovaivetaka.” ¹⁴Ari jakanake Jesús: “Apantaro okaratzi nokinkithatziri naaka, okantavetaka noñaaventakovaivetaka apaniro. Tema niyotzi tsika nopoñaakaro, tsika janta niyaatai. Iro kantamaitacha eerokaite, te piyotaiyeroni. ¹⁵Iro pametashitapiintakari eerokaite poshiyakotari atziriite jiyakoventantzi. Irooma naaka tekatsi niyakovente. ¹⁶Irooma aririka niyakoventante naaka, okaratzi nokantayetzi omaperotaty, tema te apaniro niyakoventante, aña ari nokaratziri Ashitanari itzimi otyaantakenari. ¹⁷Jiroka okantzi Ikantakaantaitane ipayeetakemiri eerokaite:

Aririka oshiyavakaa inkantayeteri apite kamantakotantatsine, omaperotaty okaratzi ikinkithatziri.

¹⁸Naakatajaantakera kamantakotaincha. Eejatzi Ashitanari otyaantakenari irijatzi pashine kamantakotanari. Apitera nokaratzi nokamantakotaka.” ¹⁹Ari josampitanakeri: “¿Tsikama isaikiri Ashitamiri?” Ikantzi Jesús: “Eerokaite te piyotaiyenani naaka, eejatzi pikempitairiri Ashitanari. Arimi piyotaiyenami naaka, ari piyotakerimi eejatzi Ashitanari.” ²⁰Arira ikinkithayetakero Jesús jiyotaantzira tasorentsipankoki, janta tsika jovayeetapiintziri kireeki jashitakaayeetariri Pava. Iro kantamaitacha tekatsira aakaanterine, tema tekerá omonkarapaiteta.

Tsika janta niyaatai naaka, eero pareeyetaa eerokaite

²¹Ipoña japiitanakero Jesús ikantzi: “Aririka niyaatai, osheki pinkokovayetanaa eerokaite, iro kantamaitacha ari pinkamakoyetairo piyaariperonka. Tema

tsika janta niyaatai naaka, eero pareeyetaa eerokaite.” ²² Ari ikantaiyanake judío-payeeni: “¿Ishinevaitatyaama irika. Irootya ikantantari eero areeta aakaite tsika iriyaate irirori?” ²³ Ikantanake Jesús: “Osavisatzi pinayetzi eeroka, irooma naaka jenokisatzi nonatzi. Ari pinampitaro eerokaite kipatsiki, irooma naaka inkiteki nonampitaro. ²⁴ Irootake nokantantamiri: ‘Ari pinkamakoyetairo piyaariperonka. Tema eerorika pikempisantairo nokamantakovetakara niinkarika naaka, irootakera pinkamakotantaiyaarori piyaariperonka.’ ” ²⁵ Ipoña josampitanakeri: “¿Niinkama eeroka?” Ari jakanake Jesús: “Aritake nokamantzitakami ovakeraini. ²⁶ Tzimatsi osheki nonkantemiri, ari niyakoventakemi eejatzi. Tema okaratzi iñaavaitziri otyaantakenari kyaaryoori onatzi. Okaratzi nokamantayetzimiri eerokaite osavisatziite, irootake ikamantajaanani irirori.” ²⁷ Iro kantacha irikaite kemakeriri Jesús, te inkemathatavakari jiñaaventatziiri Ashitairi. ²⁸ Irootake ikantantanakari Jesús: “Aririka pimpaikakotakaantakeri Itomi Atziri, aripaitera piyote naakatake. Tera naaka antashivaityaarone nokovakaari. Intaani niyotaantziro okaratzi jiyotaanari Ashitanari. ²⁹ Tema itzimi otyaantakenari ari itsipashiretana naaka. Te irookaventena Ashitanari, tema nantapiintziniri okaratzi ookimotariri.” ³⁰ Ikanta iñaaventayetakerora Jesús iroka, osheki kempisantanakeriri.

Iro kyaaryoori isaikakaashivaitanaiaamine

³¹ Ipoña Jesús ikantanakeri judío-payeeni ikaratzi kempisantanakeriri: “Aririka poisokerotanakyaaro noñaane, eerokatake kyaaryoori niyotaaneete. ³² Aritake piyotairo kyaaryoori, iro saikakaashivaitanaiaamine.” ³³ Jakaiyanakeni irikaite: “Icharineete Abraham-ni nonayetzi naakaite. Te intzime impaitya omperavaiyaane. ¿Opaitama pikantantanari eeroka? ‘Ari pisaikashivaitanaia?’ ”

³⁴ Ikantzi Jesús: “Ikaratzi antapiintzirori kaariperori, kempivaitaka omperatatyeyearimi. Omaperora. ³⁵ Aparoni omperataari kapichera isheninkavaitayeetyaari, iriima aparoni itomiitari inkantaitatyeyeaani isheninkamirinkayeetari. ³⁶ Tema aririka isaikakaashivaitanaiaami Itomiitari, arira pisaikashitziivaitaiya. ³⁷ Niyotaiyimi icharineete Abraham-ni pinatzi. Iro kantamaitacha pikovaiyakeni poveni, tema te ookimotami noñaaneyetari. ³⁸ Iroora noñaaventayetzi naaka okaratzi joñaakanari Ashitanari. Irooma eerokaite pantayetashitaro pikemakotairira ashitamiri eeroka.”

Iriira ashitariri kamaari

³⁹ Ari jakaiyanakeni iriroriite: “¡Aña iri Abraham-ni ipaiyeetziri Ashitanari, iriitake novaisatziite!” Ipoña ikantzi Jesús: “Eerokami charinetyaarinemi Abraham-ni, ari pantakeromi okaratzi jantayetakeri irirori. ⁴⁰ Iro kantacha, okantavetaka noñaaventaperotakemiro okaratzi jiyotakaakenari Pava, pikovaiyakeni eerokaite poveni. ¡Iro kaari irimatanete pairani Abraham-ni! ⁴¹ Irojatziri pantapiintaiyakeri okaratzi jantakeri pairani pivaisatziite.” Ari ikantaiyanakeni iriroriite: “¡Tera naakaite irovaiyantane thainkatasorentsivaitaneri. Apaniro ikanta Ashitanari, iriitake Pava!” ⁴² Ari jakanakeri Jesús: “Omaperomi iri

p 8.41 Ikantakoitziri jaka “thainkatasorentsivaitaneri,” irijatzira ikantayeetziri mayempiriite. Tema joshiyakaaventapiintakeri pairani judío-payeeni, te inkintanetyaari Pava, jantayetziroora kaariperori.

Pava ashityaamine, ari petakotakyaanami, tema Pavaki nopoñaakaro naaka, jirikatakena. Tera naaka pokavaitashitachane nonintakaanekiini, aña iri Pava otyaantakenari. ⁴³ ¿Opaitama kaari pikemathatantana eerokaite? Iroora kanta-kaantzirori tera pinkovaiyeni pinkempisantero noñaane. ⁴⁴ Iriitake ashitakamiri kamaari, pantapiintakeneri okaratzi ikoviri. Tema ari jashi jovakero kamaari ovakera etantanakarori, jovamaashiretantzi. Thairi jinatz, te iriñaavaiteero kyaaryoori. Aririka inkove iramatavitante, jiñaavaitziro thaiyaantsi. Iriiite thairi jinatz. ⁴⁵ Irooma naaka noñaavaitziro kyaaryoori ñaantsi, temaita pinkempisantaiyena eerokaite. ⁴⁶ ¿Tzimatsima jaka aparani pikarataiyake iyoperotajaan-tziro ikantzira: ‘Kaariperoshireri jinatz Jesús?’ Tema kyaaryoori onatz okaratzi noñaavaitziri ¿opaitama kaari pikempisantantana? ⁴⁷ Itzimirika jashitari Pava, ikempisantziro iñaane Pava. Irooma eerokaite tera jashitaami Pava, te pinkove pinkempisantaiyeni.”

Itzimitaika Cristo

⁴⁸ Ikanta judío-payeeni ikantanakeri Jesús: “Omatatya nokantaiyakemi Samaria-satzi pinatz, tema kamaari pinatz.” ⁴⁹ Ari jakanake Jesús: “Te nonka-maarite, noñaapinkathatziri naaka Ashitanari. Irooma eerokaite, te piñaapinkathataiyenani. ⁵⁰ Kaarira naaka kovashitachane piñaapinkathayetena, aña tzimatsi pashine kovatsiri iriñaapinkathayeetena, iriitakera iyakoventantaatsine. ⁵¹ Itzimirika kempisantairone noñaane, eerora ikaamaneyetai. Omaperora.” ⁵² Ari ikantaiyanake judío-payeeni: “Ari niyoperotaiyini omapero pikamaaritz. Tema kamake Abraham-ni, ari ikempitakari kamantantaneriite, kamayetake maariteni. Ipoña pikantziya eeroka: ‘Itzimirika kempisantairone noñaane, eero ikaamaneyetai.’ ⁵³ ¿Panayirima eeroka nocharineni Abraham? Kamake irirori, ari ikempiyetakari kamantantaneriite eejatz. ¿Tsikama pimpaimatsityaaka eeroka?” ⁵⁴ Jakanake Jesús: “Naakami kovashitachane iriñaapinkathayeetenami, tekatsi apantyaarone. Iro kantacha itzimi ñaapinkathatakaantanari, iriitake Ashitanari. Irijatz pikantapiintavetaiyarini eerokaite ‘Novavane.’ ⁵⁵ Iro kanta-maitacha eerokaite te piyotayerine. Irooma naaka noñiiri. Aririkami nonkante ‘te noñiiri,’ thairi nonake nokempitakotamiro eerokaite. Iro kantacha omapero noñiiri. Nokempisantziro iñaane. ⁵⁶ Pairani Abraham-ni, picharineyetanakari eerokaite, ikimoshiretake iriñeerora nompokapaitete. Aritake jiñaamaitakana, iniroite ikimoshiretake.” ⁵⁷ Ipoña judío-payeeni ikantanakeri Jesús: “Tekera-mintha ontzime eeroka 50 posarentsite. ¿Ipoña pikantzi piñiiri Abraham-ni?” ⁵⁸ Ari jakanake Jesús: “Tekera-mintha intzimeeta Abraham-ni. ‘Naakatztitaka.’ Omaperora.” ^q ⁵⁹ Ikanta irikaite jaayevetanaka mapi ikovi impicheerimi. Iro kantamaitacha Jesús, jomanapithatanakari. Shitovanake tasorentsipankoki.

Jovashincheeri Jesús mavityaakitatsiri itzimapaake

9 ¹ Ikanta ikenayetzira Jesús, jiñaake aparani mavityaakitatsiri, jashi jovatziiro ovakera itzimapaake. ² Ikanta iriyotaane josampitakeri,

q 8.58 Ipaaryaapiintakara Jesús ikantz: “Naakatztitaka,” ari oshiyakaro jiñaavaitake Pava pairani, jiñaanatantakariri Moisés-ni. Tema pairani Moisés-ni josampitakeriranki Pava, ikantziri: “Tsikama pipaitaka.” Ari jakanake: “Naakatztitaka.” Iro jiyotantaiyarini Judío-payeeni jiñaavaitake Jesús, ikovatzi irimonkaraiyaari Pava.

ikantziri: “Rabí, ¿Ipaitama imavityaakitanti itzimake irika shirampari? ¿Irooma kantakaantarori iyaariperonka ashitariri? ¿Irojatzi kantakaan-tarori iyaariperonka irirori?” ³Ari jakanake Jesús, ikantzi: “Te iro kanta-kaanterone iyaariperonka irirori, te onkantakaantero iyaariperonka ashitariri eejatzi. Iro okantantari iroka, onkantya iriñaantayeetyaarori iroñaakanta-yeetero ishintsinka Pava. ⁴Eenirora okitaitetzi, ontzimaty antero irantavaire itzimi otyaantakenari. Tema aririka ontsirenitanake, tekatsira kanterone irantavaite. ⁵Eenirora nosaiki naaka jaka kipatsiki, naakatake kitainkata-kotziri osavisatzi.” ⁶Ikaratakero iñaavaitake Jesús, ichoontanake kipatsiki, jamirokake kapicheeni kipatsipitha irakoki, jotziritaakitakeri mavityaakirika. ⁷Ipoña jiñaanatzi ikantziri: “Piyaate pinkivaakitya janta ovaankanaata paitachari Siloé.” Ari ikenanake mavityaakiri, ikivaakitapaaka. Ikanta ipiya-paaka, kantanai jameni kameetha. ⁸Ikanta isheninkapayeeni, ikaratzi ñaaye-tapiintziriri ikampitanti impashiyeetyaari, josampitavakaayeta, ikantzi: “¿Kaarima irika saikapiintatsiri ikovakotantzi impashiyeetyaari?” ⁹Tzimaye-tatsi kantatsiri: “Iriitake.” Pashine kantayetatsi: “Aña kaari, iriivaivetaka.” Iro kantamaitacha, ikantzi irirori: “Naakatake.” ¹⁰Ipoña josampitanakeri: “¿Tsikama pikantairoka pamenantaari kameetha iroñaaka?” ¹¹Ari ikantanake irirori: “Irinta shirampari paitachari Jesús, iriitake matakentarori, tzimatsi jotziritakenari nokiki, ipoña ikantakena: ‘Piyaate ovaankanaata Siloé. Ari pinkivaakityaari.’ Ikanta niyaatanake, ari nokivaakitapaaka, kantanai namene.” ¹²Ipoña josampitanakeri: “¿Tsikama iroñaaka irika shirampari?” Ari ikantzi irirori: “Te niyote.”

Fariseo-payeeni josampitzi mavityaakiri eshitakotaatsiri

¹³Ipoña jaayeeatanakeri mavityaakivetachari isaikayetzi Fariseo-payeeni. ¹⁴Tema kitaite jimakoryaantaitari onatzi, jotziritaakipaitetantakariri Jesús mavityaakivetachari, iro jamenantaari kameetha. ¹⁵Ari josampitakeri Fariseo-payeeni tsika okanta jamenantaari kameetha. Ikantanake irirori: “Jotziritantakanaro nokiki kapiche kipatsi, ipoña nokivaakitaka. Amenaana iroñaaka kameetha.” ¹⁶Ari ikantayetzi Fariseo: “Itzimi antakero iroka kaarira irashi Pava, tema te iriñaapinkathatero kitaite jimakoryaantaitari.” Iro kantacha ikantaiyini pashine: “¿Kaariperoshireri irinatyeemi, eero jantaa-jatziromi iroka?” Tera jaapatziyavakaamentaro ikantaiyakerini Fariseo-payeeni. ¹⁷Ari japiitakeri josampitzi mavityaakivetachari: “¿Ipaitama pikinkishiretari eeroka, itzimikama amenakagaimiri kameetha?” Ikantzi irirori: “Kamantanerini jinatzi.”

¹⁸Kantaira iroñaaka jamenavaitai kameetha, te inkempisante judío-payeeni mavityaakipero jinaveta. Irojatzi ikaimantakariri ashitariri, ¹⁹josampita-vakeri, ikantziri: “¿Iriima pitomi irika? Pinkantenatya ari ikantatya imavi-tyaakitzi ovakera itzimapaake ¿Tsikama okantaka jamenantaari iroñaaka kameetha?” ²⁰Ikantanake ashitariri: “Niyotaiyini iriitake novaiyane, ari ikantatya imavityaakitzi ovakera itzimapaake. ²¹Iro kantacha te niyote tsika okanta jamenantaari kameetha iroñaaka, te niyote eejatzi ipaita amenaka-gairiri kameetha. Posampiteri irirori, antari jinake, iriitake kamantemine.”

²²Iro ikantantari ashitariri tema itharovatzi, ikantaiyakera judío-payeeni: “Intzimerika kantaintsineri Cristo inatzi irika Jesús, eerora noshineyetairi inkyagai apatotapiintaiyani.” ²³Irootake ikantantakari ashitariri: “Posam-piteri irirori, antari jinake notomi.”

²⁴Japiitakero judío-payeeni ikaimairi mavityaakivetachari, ikantziri: “Piñaapinkathateri Pava, pinkamantena kyaaryooperoini, eero piñaapinkathavaitashitari irika shirampari kaariperoshireri jinatzi.” ²⁵Ari ikantanake irirori: “Te niyote naaka kaariperoshireri jinatzi. Intaani niyotzi naaka mavityaakiri nonaveta. Iro kantacha amenaana kameetha.” ²⁶Japiitakeri josampitziri: “¿Tsikaty ikantakemika? ¿Opaita jantakeri jamenakaantaamiri?” ²⁷Ari jakanairi: “Aritake nokantakemi, iro kantacha te pinkempisante. ¿Opaitama pikovantari napiitemiro? ¿Pikovatziima pinkempisantaiyerini eerokaite?” ²⁸Ari jetanakari ikaviyavaitanakeri, ikantaiyini: “Pinkempisanteri eeroka irika shirampari, irooma naakaite nonkempisantero Ikantakaantane Moisés-ni. ²⁹Niyotaiyini naakaite jiñaanatakeri Pava pairani Moisés-ni. Iriima irika, tekatsi iyoterine tsika ipoñaakari.” ³⁰Ari jakanake shirampari, ikantzi: “¿Tsikama okantatyaaka iroka! Aña jamenakagaana naaka kameethaini, teya piyotataiteri eerokaite tsika ipoñaakari. ³¹Ayotaiyini maaroni te ikemiri Pava kaariperoshireri. Intaani ikemiro iñañaanatane itzimi ñaapinkathatziriri, ikaratzi antanairori ikovakayiriri. ³²Tekatsira ankemakoventapiinte tzimatsi amenakagairine mavityaakitatsiri itzimapaake. ³³Eeromi ipoñaakaro irika shirampari janta Pavakinta, eerotya jimataajatzirimi iroka.” ³⁴Ari ikantanakeri: “Piyaariperonka pitzimakaake eeroka. ¿Pikovima piyotaayetaina naaka iroñaaka?” Jomishitovakaantaitakeri.

Mavityaakishireri

³⁵Iyotake Jesús jomishitovakaantaitakeri mavityaakivetachari. Ikanta jiñagairi apaata, josampitairi: “¿Pikempisantzirima eeroka Itomi Atziri?” ³⁶Ari ikantzi irirori: “Pinkathari, pinkantena tsika itzimi, inkene nonkempisanteri.” ³⁷Ikantzi Jesús: “Aritake piñaakeri, naakatake itzimi pikinkithavaitakaake.” ³⁸Ikanta irika shirampari jotyeerovashitanakari Jesús iñaapinkathatanakerira, ikantziri: “Nokempisantzimi Pinkathari.” ³⁹Ipoña ikantzi Jesús: “Nopokake naaka jaka kipatsiki namenakoyetantai, ari onkantya iramenayetantaiyaari mavityaakiri. Iriima ikaratzi amenavetachari, mavityaaki inkantaiya.” ⁴⁰Tzimayetatsi Fariseo tsipatakari Jesús, ikemakerira ikantakeri, josampitanakeri: “¿Pikempitakaantatyaanarima naakaite mavityaakiri?” ⁴¹Ikantanake Jesús: “Omaperomi pinkempityaari mavityaakishireri eerokaite, tekatsira iyakovenemirone piyaariperoshirenka. Irooma pikantaiyini te pikempitari mavityaakishireri, irootataikera piñaantaiyaarori iriyakoventantaityaamiro pipiyathatakana.”

Joshiyakaaventaitziro oishatanto

10 ¹Ipoña ikantanake Jesús: “Itzimirika kaari kyaatsine omorojanoki oishatanto, irataitashitakyaarika onampinatantoki inkyaaantakyaari, koshintzi jinatzi, kaariperori jini. Omaperora. ²Iriima itzimi kyaatsiri omorojanoki, iriitakera aamaventapiintariri oisha. ³Iriirika ashitaryaajaanterone aamaventarori ashitakorontsi, impoña inkye aamaventariri oisha,

impairyaayetapaakeri oisha inkaimayetapairi, ari iriyovaantetavairi oisha. Iri omishitovajaanterine jaamaventapiintari iroishate. ⁴Aririka iromishitovakeri jakakiroki maaroni, iri eevaterine aamaakoventariri, iroyaatzimaityaari oisha tema jiyovaantetziri iri aamaventariri. ⁵Iro kantacha tera joyaatziri kaari jiñaapiintzi, aña osheki ishiyapithatari, tema te iriyovaanteteri.” ⁶Ari ikantake Jesús joshiyakaaventziniri, iro kantacha te inkemathataiyerini irikaite opaita ikantziri.

Ikempitari Jesús kameethari aamaakoventantaneri

⁷Ipoña japiitanakero Jesús ikantziri: “Naakatajaantakera oshiyarori omorojano oishatanto. Omaperora. ⁸Ikaratzi kaariperoriite etakarori ipokake tekera mintha nompoke naaka, joshiyashitakari koshintzi. Irootake kaari ikempisantantaiyarini oisha. ⁹Naakatajaantake oshiyarori omorojano. Intzi-merika kyagaatsine noshiyakarora omorojano, aritake iravisakoshiretai. Ari iroshiyakotaiyaari oisha ipipiyata ikyaapiintzi, ishitovapiintzi eejatzi. Te onkovityiimotyaaari irovarite. ¹⁰Iriima koshintzi intaani ipoki inkoshite, irovante, iraperotante. Irooma naaka nopokake nañaakaashiretziiyetantai. ¹¹Naakatake oshiyari kameethari aamaakoventariri oisha. Tema aparoni kameethari aamaakoventariri oisha, ishineventari iroishate. ¹²Tema aparoni impinayeeteri jaamaventari oishanentsi, aririka iriñaavakeri ovaminthatariri piratsi, jookaventziri, ari onkantya irovakaantayeetantyaari piratsi ishiyanakara aamaventariri, oivaraa inkantayetanakya pashine piratsi. ¹³Iro ishiyantari aamaventashitariri, tema intaani ikovashita impinayeeteri. Tera iri oisha inkovaperote iraamaakoventyaari. ¹⁴Naakatake oshiyari kameethari aamaakoventariri oisha. Niyoyetziri noishate. Jiyotayetana eejatzi irirori. ¹⁵Ikempitara jiyoperotana naaka Ashitanari, ari nokempitzitari eejatzi naaka niyoperotzitari irirori. Noshineventari naaka noishate. ¹⁶Eeniroyetatsi eejatzi pashine noishate kaari saikatsine jaka. Ontzimatyee namayetairi irirori jaka. Aritake inkempisantayetaina irirori. Aparoni inkantya ipiyotaiyaani. Aparoni inkantaiya aamaakoventaiyaarine. ¹⁷Jetakotana naaka Ashitanari tema noshinetero nañaantare inkene nañagai eejatzi. ¹⁸Tekatsira shintsiventenane, aña naakatake shinetaashitacha. Oztzimimotana noshintsinka noshinetantari, iro nañaantaiyaari eejatzi. Tema irootake ikovakeri Ashitanari nantero.”

¹⁹Ikanta ikemaiyavakeroni judío-payeeni iroka ñaantsi, japiitanakero te irapatziyavakaanaiya. ²⁰Tzimatsi osheki kantayetanaintsiri: “¿Opaitama pikempisantantariri? Ikamaaritatzi, iro ishinkiventantakari.” ²¹Iro kantacha pashine kantatsi: “Tekatsira kamaari materone iriñaavaaitero iroka ñaantsi. ¿Kantatsima kamaari iramenakagairi mavityaakivetachari?”

Ikisaneentanakeri judío-payeeni irika Jesús

²²Aritake kyaarontsipaitetai. Okanta janta Jerusalén-ki, joimoshiren-kaitatzi iro tasorentsipanko. ²³Ari isaikitakari Jesús tasorentsipankoki, janiivaitzi avisatapeshitzira ipaitayeetziro “Irashi Salomón.” ²⁴Ipoña judío-payeeni ipiyotzimentapaakeri, josampitakeri: “¿Tsikapaitema onkarate pinkisoshiretakaayetena? Eerokarika Cristo, intsityaa pooñaarontataitenaro.” ²⁵Jakanake Jesús ikantzi: “Aritake nokamantaiyakemi, temaita pinkempisantenana. Okaratzi omatakaayetakenari ishintsinka Ashitanari,

ooñaarontaperovaitakero kameethaini. ²⁶ Iro kantacha eerokaite te pinkempisantiyeni, tema te pinkempitakaantayetya eerokami noishate. ²⁷ Ikarayetzi kempita kaantaachari noishate jiyovaantetana, niyotzitari eejatzi naaka. Joyaayetana iriroriite. ²⁸ Naakatake kañaanetakaayetairine. Eero ipeyavaita, tekatsi aapithatenarine. ²⁹ Ikaratzi jashitakaakanari Ashitanari, tekatsira aapithatenarine, tema iri matzirori jiririitetz anaakoperotantatsiri maaroni. ³⁰ Tema itsipashiretanara Ashitanari, kempivaitaka aparonomi nonkantya.”

³¹ Ikanta judío-payeeni jaavetanana mapí ikovi intsitokerimi, ³² iro kantacha Jesús, ikantanakeri: “Iro ishintsinka Ashitanari antakaayetakenarori osheki kameethayetatsiri okaratzi piñaakoyetakenari eerokaite. ¿Tsikama otzimika pintsitokaventenari?” ³³ Ari ikantaiyanakeni judío: “Te iro ompoñaantyaari nonkove nontsitokaventemiro kameethari okaratzi pantayetakeri, aña iro nontsitokaventemi pithainkatasorentsitakeri Pava. Tekatsi pimpaimatsitya eeroka, atziri pinatzi, iro kantzimaitacha pikempitakaantashivaitaka Pavami pinatye.” ³⁴ Ikantzi Jesús: “Jiroka osankinata Ikantakaantaitane,

Naaka kantatsi: ‘Pavaite pinaiyini eerokaite.’

³⁵ Ayotaiyironi Osankinajanorentsi, eero okantzi atekañaanetero. Iriita-jaantake Pava paitakeri atzirite ‘Pavaite’ itzimi jiyotakaayetakeri iñaane.

³⁶ ¿Ipaitama pikishimatantanari eerokaite pikantaiyini nothainkatasorentsitake nokantakera naaka Itomi Pava? Aña naakatataike jookotake, jotyaaantakena nompoke kipatsiki. ³⁷ Eeromi nantziro naaka okaratzi jantziri Ashitanari, eerora pikempisantiyini. ³⁸ Iro kantacha aritakera nantakero. Onkantavetya eero pikempisantana naaka, iro pinkempisante okaratzi notasonkaventantayetake, iro piyoperotajaantantyaari ari notsipashiretari Ashitanari, itsipashiretana eejatzi irirori.” ³⁹ Ari ikovavetaiyani eejatzi irakaanterimi, iro kantacha Jesús ishiyapithatanakari.

⁴⁰ Piyanaa Jesús katonkokero jiña Jordán. Ari isaikapai janta, tsika joviinkaantanziranki Juan-ni. ⁴¹ Osheki atziri jatashitakeriri jiñiiri Jesús. Ikantaiyini: “Okantavetaka Juan-ni te intasonkaventantayete irirori, iro kantacha okaratzi ikinkithatakotakeriri irika shirampari kyaaryoori onatzi.”

⁴² Oshekira kempisantanakeriri Jesús janta.

Ikamantakari Lázaro

11 ¹ Tzimatsi aparoni mantsiyari shirampari paitachari Lázaro, Betaniasatzi jinatzi, ari janta onampitarori María ipoña Marta irento. ² (Iroka María, iritsiroa Lázaro, irootakeranki saitantakari kasankaari iitziki Avinkatharite ipoña oshetantanaari oishi.) ³ Okanta apiteka iritsiro Lázaro, okantakaantakeri Jesús: “Pinkatharí, jimantsiyatatzi paapatziyane.” ⁴ Ikanta ikemavakera Jesús, ikantzi: “Iroka mantsiyarentsi eero ovamaantzi, aña ari iriñeeterori ishintsinka Pava, ari iriñeeterori eejatzi ishintsinka Itomi Pava.”

⁵ Okantavetaka Jesús osheki jetakotaro Marta, eejatzi irento, ipoña Lázaro, ⁶ ikemavetakara ikantaitakeri jimantsiyatatzi, eekero jovavisaa-naatzi apite kitaite isaikavaitanai. ⁷ Ipoñaashitaka ikantanairi iriyotaane: “Thame ampiye Judea-ki.” ⁸ Ari ikantaiyanakeri iriyotaane: “Rabí, irovakera ikovaiyini janta judío-payeeni irovemi. ¿Eejatzima pikovi pimpiyanai janta?” ⁹ Ikantzi Jesús: “¿Tema omapero osamanitzi aparoni kitaite ikaratzi 12 hora? Itzimirika aniitatsiri kitaipaiteki, te jantzivavaita, tema jiñaakeri kitainkari

jaka kipatsiki.^s ¹⁰Iriima itzimi aniitatsiri tsirenipaiteki, jantzivavaite, tema ikovityaatyanta janta kitainkari.” ¹¹Eekero ikantanakitzi Jesús: “Makoryaakera aapatziyane Lázaro, iro kantacha ontzimatyeni niyaate noviriintairi.” ¹²Ari ikantaiyanake iriyotaane: “Pinkathari, kempitaka iro ireshitakotai, tema imakoryaatzi.” ¹³Okaratzi Jesús ikantavetariri iriyotaane imakoryaatziiira Lázaro, iñaajaantaiyini iriyotaane iro jiñaaventakotzi Jesús makoryaantsi. ¹⁴Ipoña jooñaarontanakeneri, ikantziri: “Kamakera Lázaro.” ¹⁵Ovana nokimoshiretake te nosaika janta, tema iro pinkempisantaperotantyaari, thame aate ameneri.” ¹⁶Ikanta Tomás ipaitayeetziri “Tsipari,” ikantanakeri ikarataiyini jiyotaanetari: “Thametya oyaatanakeri, añaamatsite eerorika jovamaayeetai aaka.”^t

Iri Jesús, oviriintantaneri, añaakaantaneri

¹⁷Ikanta jareetzimatapaaka Jesús, ikemapaake tzimakotake Lázaro 4 kitaite ikitayeetantakariri. ¹⁸Tera intainaperote Betania osaikira Jerusalén,^u ¹⁹iro jiyaatashitantakarori judío-payeeni iroka Marta ipoña María, onkantya imposhenkaatyarori ikamakera iyaariri. ²⁰Okanta iyotakera Marta iro irareetzimatya Jesús, jatanake omonthaavakyaari. Iro saikanaintsi María pankotsiki. ²¹Okantavakeri Jesús iroka Marta: “Pinkathari, arimi pisaikemi eeroka jaka, eeromi ikamimi noyaariri. ²²Iro kantacha niyotzi naaka aririka pinkampiteri Pava ompaitya irantemiri, aritake irimatakemiro.” ²³Ari jakanakero Jesús: “Aritake irañagai piyaariri.” ²⁴Okantzi Marta: “Niyotzi aritake impiriintai apaata overaantapaakyaaronone kitaite impiriintantaye-taiyaari ikaratzi kamayetatsiri.” ²⁵Ipoña Jesús ikantanakero: “Naakatake oviriintantatsiri, naakatake ovañaantaneri. Itzimirika kempisaintainane naaka, onkantavetakya inkame, ari irañagai. ²⁶Ikaratzi añaayetatsiri iroñaaka, intzime kempisaintainane, eero ikaamaneyetai. ¿Pikempisantzirioma iroka?” ²⁷Ari okantzi iroori: “Ari Pinkathari, nokempisantzimi naaka eerokatake Cristo Itomi Pava, itzimi ishinetaitakeri impoke jaka kipatsiki.”

Jiraapaaka Jesús ikitayeerira Lázaro

²⁸Ikaratakero Jesús ikantayetakero iroka, jatanake Marta okaimiro irento María, okamantathatapaakero, okantziro: “Areetapaaka iyotaantaneri, ikaimimi.” ²⁹Okanta okemavake María, katziyanaka, jatanake oñeeri Jesús. ³⁰Tekeratsita irareetya Jesús nampitsiki, irojatzi isaikake omonthaavakarira Marta. ³¹Ikanta jiñeetakero María okatziyanaka ipoña oshiyana, irikaite judío ikaratzi tsipatakaroni opankoki, iposhenkaro, joyaataiyanakero jiñaajaantake

s **11.9-10** Oshiyakaaventachari jaka “12 hora,” irañaantare onatzi Jesús, iro kempitakarori aparoni kitaite. Tema jiñaavaaitakerora Jesús iroka, jiyotzi tekera omonkarapaiteta irovamaantaitaari. Jiroka ikantakeri: “Pinkinkishiretakotero opaita avisatsiri aririka aniite kitaipaite. Tema aririka aniite kitaipaite, kameetha okoñaatzi, eero antzivavaite, añiuro eejatzi tsika ankene eero amenaashivaita tsikarika aate. Irooma aniiterika tsirenipaite, oshiki antzivatya, amenaashitya tsikarika aate. Irootake aatantyaari iroñaaka tsika jinintakairo Pava, eero amenaashivaite aate. Eerorika aatzi tsikarika ikovakairo Pava, aritake amenaashivaitakya tsika aate. Tema iriitake Pava oshiyarori iroñaaka kitainkari, tsikarika aate, eero amenashivaita.”
t **11.16** Ikantakoyeetziri jaka “Tsipari,” irijatzira ipaiyeetziri pairani “Dídimo.” u **11.18** Kantakotachari jaka “te intainaperote,” iro oshiyarori ikantayeetziri iroñaaka 3 kilómetro, irojatzi ikantayeetziri pairani 15 estadio.

iravaitatyeeya kitataariki. ³² Okanta areetapaaka María isaikake Jesús, otyee-rovashitapaakari okantziri: “Pinkatharí, arimi pisaikemi eeroka jaka, eeromi ikamimi noyaariri.” ³³ Ikanta Jesús, jiñaakero María irayimotapaakari, ari ikempitapaakari eejatzi judío-payeeni oyaatapaakerori, iniroite jovashiretanaka, okatsitzimoshiretanakeri, ³⁴ josampitanakero: “¿Tsikama janta pikitatakerika?” Ari ikantaitanakeri: “Pimpoke Pinkatharí, piñeeri.” ³⁵ Ari jiraapaakari irirori Jesús. ³⁶ Ipoña ikantaiyanakeni judío: “¡Pameneri iniroite jetakotataikari!” ³⁷ Iro kantacha tzimatsi pashine kantanaintsiri: “Iriivetaka irika amenakairiri mavityaakiri, ¿kaarima jamenanta tsika inkenakairo eero ikamantami Lázaro?”

Ipiriintaa Lázaro

³⁸ Apiitanakeri Jesús okatsitzimoshiretanakeri, jiyaatashitanakeri okari-kiini kitataari. Omorona onatzi, iro mapi joshepitayeetantakari. ³⁹ Ikantanake Jesús: “Potanampyeero mapika.” Ari okantanake Marta iritsiro kamaintsiri: “Pinkatharí, kempitaka aritake jenkaake, tema tzimake 4 kitaite ikamantakari.” ⁴⁰ Ari jakanake Jesús: “¿Tema nokantakemi, pinkempisantenarika, ari piñaakero ishintsinka Pava?” ⁴¹ Jotanampyeetakero mapi. Ipoña jamenanake Jesús inkiteki, ikantanake: “Ashitanari, nopaasoonketzimi eeroka, tema pikemana. ⁴² Niyotzi ari pinkantapiintya pikemana. Irootake nokantantari inkemantyaari irikaite atziri saikaintsiri jaka, onkantya inkempisantantyaari eerokatake otyaantakenari.” ⁴³ Ikanta okaratapaake iñaavaitakero iroka, ikaimanake: “¡Lázaro, pishitovel!” ⁴⁴ Shitovapai kaminkari, joosotakaro manthakintsi irako eejatzi iitziki, irojatzi japonaporotakaro jankoviitayeetan-tavakariri. Ari ikantzi Jesús: “Poosoryaakoteri, iriyaaita.”

Ikamantavakaita irovakaantaiteri Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Irootakera ikempisantantanakari osheki judío-payeeni ikaratzi jataintsiri itsipataro María, ikaratzi ñaakerori okaratzi jantakeri Jesús. ⁴⁶ Iro kantacha tzimayetatsi jatashitanakeriri Fariseo-payeeni. Ikamantapaakeri okaratzi jantakeri Jesús. ⁴⁷ Ikanta Fariseo-payeeni itsipatakari ijevare omperatasorentsitaari, japatotaiyakeri jeveriite, ikantaiyini: “¿Tsikama ankantyaarika? Irika shirampari osheki itasonkaventantake. ⁴⁸ Aririka añaashiminthatakyaari, ari inkempisantaiteeri maaroitene. Impoña impokake ijevarepayeeni Roma-satzi, imporokakaantakero tasorentsipanko, iraperotakaantakero anampitsite.” ⁴⁹ Iro kantacha, aparoni ikarataiyini, paitachari Caifás, iriitake ijevajanore omperatasorentsitaari, ikantanake irirori: “Te piyotaiyeni eeroka. ⁵⁰ Iroora aritatsi ashinete aparoni atziri inkamimentayetai, ari onkantya eero japeroyeetantai anampiki.” ⁵¹ Iro kantacha Caifás, iriitakera omperatasorentsijanori, iñaavaitakaakeri Pava. Okantavetaka te iriyovetyaaro, iriira Jesús jiñaaventaantake inkamimenter i sheninkapayeeni. ⁵² Tera intaani inkamimenter i sheninkapayeeni, aña ontzimatye inkamimenter i maaroitene itomiite Pava oivaraayetai nchari, onkantya irovithaakaantaiaariri inkarate irashitaiyaari. ⁵³ Aripaitera ikovaiyakeni ijevare judío-payeeni irovamairi Jesús.

⁵⁴ Irootake Jesús kaari ikovantanaa inkempiyayetanaiaari judío-payeeni. Aña shitovanake isaikakera Judea, jatake tsika te inampiitaro osaiki nampitsi paitachari Efraín. Ari isaikakaapairiri iriyotaane.

⁵⁵Irootaintsira iroimoshirenkapaitetairo judío-payeeni Anankoryaantsi, osheki atziri jatatsiri Jerusalén-ki irovetsikashireyetya. ⁵⁶Ari ikokova-yeetakeri Jesús, josampitavakaiyani janta tasorentsipankoki: “¿Tsikama pikantaiyini eeroka? ¿Arima impokake irirori joimoshirenkaita?” ⁵⁷Ikanta Fariseo-payeeni itsipayetakari omperatasorentsijanoriite, ikantantayetake: “Intzimerika iyotaintsine tsika isaiki Jesús, inkamante, naakaanteriita.”

Isaitantaitari Jesús kasankaari

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

12 ¹Aritake kapatapaaka 6 kitaite iroimoshirenkantyaarori Anankoryaantsi, jatake Jesús Betania-ki, inampiki Lázaro itzimi joviriintairi-ranki. ²Ari joimoshirenkaitakeriri Jesús. Iro Marta oyiitantatsi. Ari isaikitakari eejatzi Lázaro itsipatakari Jesús jovaiyani. ³Amakotapaake María kasankaari. Osheki ovinaroni iroka. Osaitantapaakari iitziki Jesús. Ipoña oshetantanaari oishi. Kasankainka okantanaka maaroni pankotsiki.^v ⁴Ikanta Judas Iscariote, iriyotaane Jesús itzimi pithokashityaarine apaata, ikantanake: ⁵“¿Opaitama kaari ipimantayeetantaro iroka kasankaari? Ari aantakyaami osheki kireeki, iri aneshinonkayetantyaaririmi ashinonkainkari.”^w ⁶Iro kantacha Judas tera iro inkantantyaari jetakotatyaari ashinonkaariite, aña koshintzi jinatzi. Iriitake jovayeetake inkempoyeer kireeki, iro kantacha ikoshitapiintziri kapicheeni. ⁷Ari ikantanake Jesús: “Piñaashiminthatyaaro, aña iroovetaka okashiyakaa-kanari, inkitayeetakenara.”^x ⁸Iriima ashinonkainkariite ari inkantaitatyeeni isaikimotemi, irooma naaka eero nokantaitatyaani nosaikimotemi.

Ikamantavakaita irovaiteri Lázaro

⁹Osheki Judío-payeeni iyotaintsi ari isaiki Jesús janta Betania-ki. Jiyaa-taiyakeni janta, tera intaani irameneri Jesús aña eejatzi Lázaro, itzimiranki joviriintairi Jesús. ¹⁰Iro kantacha omperatasorentsijanoriite ikamantava-kaayeta eejatzi iroveri Lázaro. ¹¹Tema iriitake Lázaro kantakaantakerori kaari jaapatziyayeetantanaari judío-payeeni ikempisantaitanakerira Jesús.

Areetaa Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹²Osheki atziri jataintsiri Jerusalén-ki iroimoshirenkero Anankoryaantsi. Okanta okitaitamanai, ikemaiyakeni ari impokeri Jesús nampitsiki. ¹³Ipoña ichekaiyanake oshiyarori kompiropena. Jataiyanake iromonthaavakyaari, ikaimaiyini ikantzi:

¡Kaakitataike añaapinkathare!

Tasonkaventaari jinatzi, tema pinkathari apaitziri otyaantakeriri.

¡Iriitake Avinkathariperotetaiyaari aakaite Israel-mirinkaite!

¹⁴Ari jiñaapaake Jesús evonkiri burro, ikyakotanakari, tema okamantako-tzitakari Osankinajanorentsi, ikantaitake:

^v 12.3 Iroka kasankaari ñaaventachari jaka, iro jovetsikayeetzi inchateya paitachari “nardo.” Okaratzi otenatzi aparani libra, irojatzi ikantayeetairi iroñaaka 300 gramo. ^w 12.5 Kantakotachari jaka “osheki kireeki,” irijatzi ikantayeetzi pairani “300 denario.” Iri ipinayeetzi iri antavaiyaantzi, aririka imonkaratzimatakero aparani osarentsi irantavaitake. ^x 12.7 Tzimatsi jameyetari pairani. Aririka inkamaakantayeete, isaitantari kasankaari, inkene inkitaitaite.

¹⁵ Sion-satoité, eero pitharovaiyini,
Pokataike Pivinkatharite,
Ikyaa kotakari evonkiri burro.

¹⁶ Ovakeraini, te inkemathataiyeroni iriyotaane iroka. Iro kantacha jovaje-nokashitaaroranki irovaneenkaro Jesús, aripaitera ikinkishiretanaka iriitakera Jesús josankinatakoyeetzi. ¹⁷ Atziriite ikaratzi tsipatakari-ranki Jesús joviriintairi Lázaro, ikinkithatakoyetakero okaratzi jiñaakeri. ¹⁸ Irootakera, jiyaatanayetanakari atziriite jomonthaavakari Jesús, tema ikemakotakeri joviriintantake. ¹⁹ Iriima Fariseo-payeeni ikantavakaiyani iriroriite: “Piñaakero, kempitaka eero akitsirinkiri. Pameneri, iro iriyaata-shiteri maaroiteni.”

Ikokovatziri Jesús griego-thatatsiri

²⁰ Tzimayetatsi griego-thatatsiri konovakariri atziriite jataintsiri joimoshirenkaiyani. ²¹ Ipokashitapaakeri griego-thatatsiri irika Felipe, Betsaidasatzi, nampitsi saikatsiri Galilea-ki. Ikantapaakeri: “Pinkatharí, nokovi noñeeri Jesús.” ²² Ari jiyaatanake Felipe, ikamantapaakeri Andrés. Apite-roite jiyaataiyanake, ikamantakeri Jesús. ²³ Ari ikantanake Jesús: “Monkarapaitetapaakara irovajenokashitantaiyaarori irovaneenkaro Itomi Atziri. ²⁴ Aparoni okitho kaari sampiikitatsine impankiitero, ari ashi ovamatsitero onkantya apakithoroini. Irooma aririka osampiikitapainte ikitakiitakero, ari iriñeetakero onkithokiperotai. Omapero.” ²⁵ Itzimirika etakotashivaitachari jantayetziro inevetashiyetari, ari impeyashitaiya. Iriima itzimi manintanakerone jantashivaiyetari jaka kipatsiki, ikamaventanaatziiroira inkañaaneyetai. ²⁶ Tzimatsirika kovatsiri nonkempitakaanteri notzikatane, inkempitakotyaanaro naaka. Tsikarika nosaikai naaka, ari isaikitaiya eejatzi irirori notzikatane. Itzimirika nokempitakaari notzikatane naaka, iriira Ashitanari kantakaiyaarone iriñaapinkathayeetantaariri apaata.”

Ikamantakota Jesús irovamaiteri

²⁷ “¡Iniroite okatsitzimoshiretakena iroñaaka! ¿Tsikama nonkanteka? ¿Nonkantema: ‘Ashitanari, povatsinaryaakoshiretaina?’ ¡Aña irootakera nopokantakari, nomonkaratairo! ²⁸ Ashitanarí, poñaakantero povaneenkaro.” Ikemayeetatzi ñaavaitanaintsiri inkiteki, ikantaitzi: “Aritake noñaakan-takero, iroñaaka napiitero.” ²⁹ Atziriite piyotainchari ikaratzi kemavakerori, ikantaiyanakeni: “Ookatharontsi onatzi.” Iro kantacha ikantayetzi pashine: “Aparoni maninkari ñaanatakeriri.” ³⁰ Ari ikantanake Jesús: “Tera intaani naaka iñaanayete, aña eerokaite jiñaavaitzimentaitake. ³¹ Irootzimatataikera iriñeeteri irovasankitaayeeteri okantakaantziro iyaariperonka osavisa-tziite, iroitsinampaayeetairi eejatzi pinkathariventashivaitaintainchari. ³² Iro kantacha aririka irovatzikakoitakena jaka kipatsiki, aritake nonkaimashiretanairi maaroiteni.” ³³ Ari jooñaarontzirori Jesús tsika onkantya aririka irovamaayeetakeri. ³⁴ Ari jakaiyanakeni atziriite: “Ayotaiyini okantziri Ikantakaantaitane: ‘Kañaaneri inatzi Cristo.’ ¿Opaitama pikantantari eeroka ontzimatyé irovatzikakotaiteri Itomi Atziri? ¿Niinkama Itomi Atziri?”

³⁵ Ikantzi Jesús: “Eenirotsira isaikimotanaimi ipaiyeetziri ‘Kitainkari,’ iro kantacha intaanira isaikanai kapicheeni. Pinkempitakaantero paniitayeemi okitainkatzi, ari onkantya eero omapokantami kempitarori tsireniri. Tema ikaratzi aniitatsiri otsirenikitzi, te iriñeero tsika ikeni. ³⁶ Pinkempisantai ipaiyeetziri ‘Kitainkari’ eenirora isaikimoyetzimi, pinkempitakotyaari irirori.”

Te ikempisantaiyini judío-payeeni

Ithonkanakero iñaavaitanakero iroka, shitovanake Jesús. Te joñaakan-tanaa.

³⁷ Okantavetaka Jesús osheki itasonkaventantavetaka inampiitekira irikaite, te inkempisantaiyeni. ³⁸ Ontzimaty e omonkaratya josankinatakeri kamantantaneri Isaías-ni, kantatsiri:

Pinkathari, ¿Niinkama kempisanterone añaane?

¿Niinkama joñaakayeetakeri ishintsinka Pinkathari?

³⁹ Jiroka pashine josankinatakeri Isaías-ni, irootake kaari ikempisantanta-yeeta, ikantakeranki:

⁴⁰ Iri Pava mavityaakitakaakeriri,

Imasontzitakaayetakeri,

Ari onkantya eero jokichaataanta

Eero ikemathavainetanta.

Ari onkantya eero ipiyashitantaana naaka,

Novavisaakotantaiyaariri.

⁴¹ Iro iñaavaitantakarori iroka Isaías-ni tema jiñaamampyaakityaaro irova-neenkaro Jesús, irootake ikinkithatakotantakariri. ⁴² Iro kantacha, osheki judío-payeeni kempisantanairiri Jesús, ari jimatztitanakaro iriiperoriite. Iro kantacha te irooñaarontero, tema itharovakaayetatyaaari Fariseo-payeeni, eerora ishineyetairi inkyaayetai japatotapiintaiyani. ⁴³ Ari okantamaitaka. Iriira ikovaperotajaantanakeri Fariseo-payeeni irapatziyaminthatyaari, iriima Pava, tera.

Jesús iyakoventairine atziriite

⁴⁴ Ari iñaavaitanake shintsiini Jesús, ikantanake: “Itzimirika kempisantainane naaka, tera apaniro ikempisantana, aña ikempisantztakari otyaantakenari. ⁴⁵ Ikaratzi okitaanari naaka, okempivaitakaro iriimi irokitakyaami otyaantakenari. ⁴⁶ Irootake nopokantakari naaka, nonkempitaiyaari ‘Kitainkari,’ ari onkantya nonkitainkatakotantaiyaariri osavisatzi. Eero isaikayetai otsirenikitzi inkarate kempisantainane. ⁴⁷ Tema te iro nompokantyaari naaka jaka kipatsiki novasankitaante, aña iro nopokantakari novavisaakotante. Iro kantacha ikaratzi kemayevetarori noñaane, temaita inkempisante, kaarira naaka ovasankitayerine. ⁴⁸ Itzimirika manintakenari, kaari kempisantairone noñaane, tzimakera impaitya ovasankitayerine. Kempivaitakara iroka ñaantsipayeeni okaratzi noñaavaiyetakeri atzirimi onatye, iroora ovasankitaantaatsine apaata, ipiyathavaantetaitananara. ⁴⁹ Tema naaka te noñaavaishavaitya nonintakaanekiini. Ashitanari, itzimi otyaantakenari, iriitake kantakenarori okaratzi nokantayetakeri, okaratzi niyotaantayetakeri. ⁵⁰ Niyotzi naaka okaratzi ikantakaantziri Ashitanari iro

kañaanetakaantatsiri. Ari okantari, okaratzi nokantayetakeri naaka, notho-tyaatziirora okaratzi ikantajaantakenari Ashitanari.”

Jesús ikivakiitzi iriyotaaneete

13 ¹Ari kapatapaaka aparoni kitaite iroimoshirenkantayeetyaarori Anankoryaantsi. Jiyotake Jesús monkarapaitetapaaka irookaventantyaarori kipatsika iro iriyaatai intsipatapaiyaari Ashitariri. Iniroite jetakoyetakari ikaratzi kempisantakeriri, ari ikantapiintatya jetakotari irojatzi ovekaraantantapaakarori. ²Ikanta isaikaiyini jovaiyani, aritakera kamaaritanake Judas Iscariote, itomi Simón, itzimi pithokashityaarine Jesús. ³Jiyotake Jesús tema ipoñaatyaaro irirori Pavaki, aritake impiye janta. Iriitake shintsitakaaperotakeriri Ashitariri. ⁴Ari ikatziyanaka isaikakera jovaiyani, isapokanakero ivevryaakoro, jovathakitanakaro aparoni manthakintsi. ⁵Ipoña jaake jiñaa isakero kivaakomentoki. Ikivakiyyetakeri iriyotaane, ipoña joshekiyyetantaari manthakintsi jovathakitakari.^z ⁶Iro inkivakiitantyaaririmi Simón Pedro, ikantanake irirori: “Pinkatharí, ¿eerokama kivakiitenane naaka?” ⁷Ari ikantzi Jesús: “Te pinkemathatero iroñaaka okaratzi nantzi, iro kantacha apaata, ari pinkemathatairo.” ⁸Ikantanake Pedro: “¡Eero noshinetamaitami poshiyaari onampitaari pinkivakiitena!” Jakanake Jesús: “Eerorika nokivakiitzi, tera paapatziyana.” ⁹Ikantzi Simón Pedro: “¡Pinkatharí, eerotya pikivakiitashitana, aña pinkivena maaroni nakoki eejatzi noitoki!” ¹⁰Iro kantacha Jesús, jakanairi: “Ikaratzi ovakera kaatainchari intaani onkovajaantya iroñaaka inkivakiyyetya, tema ari kitetake maaroni. Aritake kitetaiyakemi eerokaite, okantavetaka te maaroite pinkiteshiretaiyeni.” ¹¹Tema jiyotakeri Jesús itzimi pithokashityaarine, irootake ikantantakari: “Te maaroite pinkiteshiretaiyeni.”

¹²Aritakera ithonkakero ikivakiyyetakeri, ikithaatanaaro Jesús irovevryaakoro, saikanai eejatzi tsika jovaiyani, ari ikantzi: “¿Pikemathatakeroma eerokaite okaratzi nantakeri? ¹³Pikantapiintaiyana eerokaite ‘Iyotaanarí, Pinkatharí.’ Omatatya pikantantanari eerokaite, tema naakatake. ¹⁴Naakara ‘Iyotaaneri,’ naakara ‘Jevari.’ Iro kantacha, noshiyakotakari onampitaari eejatzi nokivakiyyetakemi, ari pinkempitayetyaari eerokaite pinkivakiitavakaayetya. ¹⁵Naakatake oñaakakemirori, onkantya pinkempitakotantyaanarori eerokaite tsika nokantakemi naaka. ¹⁶Tera iñaapinkathayeetzi aparoni onampitaari iranaakoteri itzimi onampitariri. Tekatsi eejatzi aparoni otyaantaari anaakoteri itzimi otyaantakeriri. Omaperora. ¹⁷Aririka pinke-mathatanairo iroka impoña pantanairo, aritake pinkimoshiretai. ¹⁸Jiroka nonkantemiri, iro kantacha, tera maaroiteni noñaaventaiyemi. Niyotzi naaka ikaratzi niyoshiyyetairi. Arimaitaka omonkaratyaari Osankinajano-rentsi, kantatsiri:

Tzimatsi ayootakenari, iriitakera pithokashityaanane.

z 13.5-17 Iro jameyetari judío-payeeni ikivakiyyetapiinta inkyaaetapiintantyaari ipankoki. Iroka antavairentsi, intaanira jantapiintziro aparoni onampitaari. Tema aparoni iriiperori atzi, eero okantzi inkivakiyyetante. Irootake kaari okameethatziमतantari ikivakiyyetakeriranki Jesús iriyotaane. Iro jantantakarori iroka Jesús, onkantya iriyotaantyaariri iriyotaane, onkantavetya jevarimi irinatye aparoni atzi, ontzimaty iraapatziyaari pashine, inkempitakotyaari ikantara aparoni onampitaari, tsinampashire inkantya.

¹⁹ Aririka omonkaratakya iroka, iroora pinkempisantaperotantyaanari ‘Naakatztitaka.’ Irootakera neevatantamirori nokamantzimiro.^a ²⁰ Intzimerika aapatziyaarine notyaantane, naakajaantake jaapatziyaka eejatzi. Itzimirika aapatziyakaanari naaka, iri jaapatziyajaantaka itzimi otyaantakenari.”

Ikamantzi Jesús iri pithokashityaarine Judas

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Ari ithonkanakero iñaavaitakero iroka, iniroite okatsitzimoshiretanakeri Jesús. Eekero jooñaarontanakitziro iñaaventakeri, ikantzi: “Pikarataiyakeni eerokaite jaka tzimatsi aparoni pithokashityaanane. Omaperora.” ²² Ari ipampoyaavakaanaka iriyotaane, te iriyote tsika itzimi iñaaventzi. ²³ Ikanta aparoni iriyotaane, iretakoperotane Jesús, itzimi saikimotakeriri okarikiini jovaiyani, ²⁴ jiñaakeri Simón Pedro jiñaanacheratziri, ikantziri: “Posampiteri niinka jiñaaventziri.” ²⁵ Ikanta irirori, jontsitokanakari okarikiini, josampitakeri: “Pinkatharí, ¿Niinkama?” ²⁶ Ari jakanake Jesús: “Piñeena nashete kapicheeni tanta, intzimerika nompake, iriitakera.” Jashetake kapicheeni tanta, ipakeri Judas Iscariote, itomi Simón. ²⁷ Ikanta jovavakaro Judas tanta. Aripaitera ikamaaritanake. Ari ikantziri Jesús: “Panterootara thaankiini pikinkishiretapiintakari.”^b ²⁸ Iro kantacha ikaratzira jovaiyani tekatsira kemathatavakerone opaita ikantantariri. ²⁹ Tema Judas iriitakera kempo-yiiriri kireeki, iñaajaantaiyini ikantatziiri Jesús iriyaateeta iramanante tsika ompaitya iroimoshirenkaiaarini, iñaajaantake eejatzi iramanantatye impayeteriri ashinonkainkariite. ³⁰ Aritakera jovavakaro Judas tanta, jatanake. Aritake tsirenitanake.

Ovakerari Ikantakaantaitane

³¹ Aritakera jatanake Judas, ikantzi Jesús: “Monkarapaitetapaakara irovan-jenokashitantaiyaarori irovaneenkaro Itomi Atziri. Iro ompoñaantyaari eejatzi iriñeetairo irovaneenkaro Pava. ³² Tema ari okantari, iriitajaantakera Pava oñaakanterone iriñeetantyaarori irovaneenkaro. Iroñaakatajaantakera irantero. ³³ Notomiite, kapichetapaakera nosaikimoyetanaimi. Osheki pinkokovavetaiyaana eerokaite, iro kantacha eero piñagaana, Irojatzi nokantzitakariri asheninkapayeeni judío, irojatzi napiitziyaamiri nonkantemiro eerokaite, tema eero pitsipatana tsika nosaikapai naaka. ³⁴ Jiroka ovakerari nokantakaantane. Ontzimatyeeera petakotavakaayetaiya. Nokempitara naaka netakoyetami, ari pinkempitanaiyaari eerokaite, petakotavakaayetaiya. ³⁵ Aririka petakotavakaanaia eerokaite, ari iriyoeyetaimi maaroiteni eerokayetake niyotaane.”

Iñaaventziro Jesús irookaventante Pedro

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Ikanta Simón Pedro josampitanakeri Jesús: “Pinkatharí, ¿tsikama piyaateka?” Ari jakanake Jesús, ikantzi: “Tsika janta niyaate naaka, eero

a 13.19 Ipaaryaapiintakara Jesús ikantzi “Naakatztitaka,” ari oshiyakaro jiñaavaitake Pava pairani. Pamenero eejatzi Jn. 8.58. **b 13.27** Kantakotachari jaka “aripaitera ikamaaritanake,” tera iro kantakaanterone jovavakaro Judas tanta, okanta ikamaaritantanakari, aña iriita-jaantake kantakaashitakarori ikamaaritantanakari.

okantzi poyaatena eerokaite iroñaaka, irooma apaata ari onkantake poyaatena.” ³⁷Ikantanake Pedro: “Pinkathari, ¿opaitama eero okantanta noyaatemi iroñaaka? ¡Aritake noshineventakyaami!” ³⁸Jakanakeri Jesús, ikantziri: “¿Omaperoma pishineventayaana? Aña tekeramintha iriñeeta tyoopi, mavasatzi pinkante: ‘Te niyoteri Jesús.’ Omapero.”

Iri Jesús oshiyarori avotsi jareetantaitari Ashitairiki

14 ¹“Eero povashirevaitaiyani. Paventaiyaari Pava, paventaiyaana eejatzi naaka. ²Janta ipankoki Ashitanari tzimatsi osheki tsika anampitapaiyaaro. Eeromi otzimi, eero nokantavaitzimi niyaatai novetsikayetapaimi tsika pinampitapaiyaaro. ³Aririka niyaatai, aririka novetsikayetaimi tsika pisaikai, ari nompiyashitaimi naayetaatemi, onkantya pintsipatantaiyaanari eerokaite tsikarika nosaikajaantai naaka. ⁴Piyotaiyironi eerokaite avotsi jiyaatantaitari tsika nosaikai.” ⁵Ari ikantanake Tomás: “Pinkathari, te niyotaiyeni tsika piyaate. ¿Tsikama nonkantyaaka niyotantyaarori avotsi?” ⁶Jakanake Jesús, ikantzi: “Naakara ‘Avotsi,’ ‘Kyaaryoori,’ ‘Añaantarentsi.’ Intaanira impampithavookitayeetaina naaka, ari irareeyeetaiya janta Ashitanariki. ⁷Arimi piyoperotaiyenani, ari piyotairimi eejatzi Ashitanari. Aña aritake piyotzitataikari iroñaaka, iriitake piñaapiintakeri.”

⁸Ikantanake Felipe: “Pinkathari, intsityaa poñaakenari Ashitamiri, tekatsi pashine nonkove.” ⁹Ari ikantanake Jesús: “Felipe, ari osamanitake notsipayetakami eerokaite, ¿tekerama piyotena? Ikaratzi ñaakenari naaka, jiñaakeri Ashitanari. ¿Opaitama pikantantari? ¹⁰¿Tema pinkempisantena ari nokaratziri Ashitanari, ari ikaratana irirori? Okaratzi nokantayetziri, tera naaka nintakaashivaityaarone noñaaventemiro. Aña iri Ashitanari tsipashiretanari, iriitake antakaajaantanaro irantavaitane. ¹¹Pinkempisantena ari nokaratziri Ashitanari, ari ikaratana irirori. Okompitzimotamirika iroka, irootya pinkempisantaajate notasonkaventantayetake.

¹²Inkarate kempisantainane naaka, ari intasonkaventantayetai eejatzi. Aritake irimaperotanakero intasonkaventante, anaanakero okaratzi jiñaakoyeetakenari, tema niyaatzimatai naaka nontsipatapaiyaari Ashitanari. Omaperora. ¹³Maaroni pairyagainane naaka inkovakoyetaina iñañaatana, aritake nomatakeneri. Ari onkantya intharomentayeetantyaariri Ashitanari, okantakaantziro jimatzimotantakeri Itomi. ¹⁴Ompaityaarika pinkovakoyetainari pimpairyagaina naaka, aritake nomatakemiro.”

Ishinetaantaitziri Tasorensinkantsi

¹⁵“Aririka petakoyetaiyaana, aritake pinkempisantairo nokantakaantane. ¹⁶Ari nonkampitairi Ashitanari irotyaantemi pashine Ookaakoventaneri, ¹⁷Tasorensijanori irinatye, iriitake tsipashiretapiintaiyaamine. Iriima osavisatziite eero isaikimotziri, tema te onkante iriñeeri te iriyoteri eejatzi. Irooma eerokaite piyotaiyirini, tema isaikimotakemi, iriira nampishiretantaiyaamine.

¹⁸Eerora pikempitakotari miritzi jookaventayeetziri, ari nompiyashitaimi. ¹⁹Irootaintsira, eero jiñaayetaana osavisatziite. Iro kantacha eerokaite ari piñaayetaina, kañaaneri pinkantayetaiya tema kañaaneri nonatzi naaka. ²⁰Aripaitera piyoyetai notsipashiretari Ashitanari, eejatzi

eerokaite pitsipashiretana, ari nokempitari naaka notsipashiretami eerokaite. ²¹Inkarate kempisantavaanteyetaianane, joñaakantziro kyaaryooperoini jetakotana. Irootake iretakotantaiyaariri Ashitanari, eejatzi naaka ari netakotaiyaari, ari noñaakayetaiyaari.” ²²Ikanta Judas (kaarira Iscariote) josampitanakeri: “Pinkathari, ¿Opaitama poñaakantaiyaanari naakaite, eeroya poñaakayetaari pashineete?” ²³Jakanake Jesús: “Ikaratzi etakotanari naaka, ikempisantavaantetana. Irootake iretakotantaiyaari Ashitanari. Ari nokaratairi Ashitanari nontsipashireyetaiyaari irikaite. ²⁴Iriima kaari etakotyaanane, ipiyathavaantetakana. Tera naaka iyotashivaityaarone okaratzi nokantayetakemiri, aña Ashitanari otyaantakenari iri iyotakaayetakenarori. ²⁵Nokamantatziimiro maaroni irokapayeeni eenirora nosaikimoyetzimi. ²⁶Iriima Tasorentsinkantsi, Ookaakoventaneri, irotyaantemiri Ashitanari intzime impoyaatyaaanani, iriira iyotakaapaakemirone maaroni, impampithashiretakaayetaimiro okaratzi nokantayetakemiri. ²⁷Kameethara pisai-kayetai. Tera iro noñaaventashitya tsika okanta isaikakaantzi osavisatziite. Aña naaka matzirori onkantya pisaikantaiyaari kameethaperoini. Eero povashirevaitashita, eero pitharovavaitashita eejatzi. ²⁸Aritake pikemayetakena nokantake: ‘Iro niyaatai, impoña nompiye ari ankaratai asaikayetai.’ Arimi petakoperoyetyaanami, eeromi povashirevaitami nookayetanaimira, aña aritakemi pinkimoshireventakenami piyotakera niyaatatye Ashitanariki, anaataikenari iroñaaka natziritaipaintzira. ²⁹Nokamantzitatyaaamirora iroka, onkantya pinkinkishiretantyaari apaata, omonkarapaitetapaakyaarika. ³⁰Eerora nonkinkithavaitzitakaaetyaami, tema aatsikitake pinkathariventantashivetachari kipatsiki. Okantavetaka te ipinkathariventana naaka. ³¹Aritake onkantyaari, onkantya iriyotantyaari osavisatziite netakotari naaka Ashitanari, nantziniri okaratzi ikantanari irirori. Pinkatziyeyeni. Thame aate.”

Ikempitaro Jesús oponkitzithapero pankirentsi

15 ¹Eekero ikantanakitzi Jesús: “Naakara kempitarori oponkitzithaperori pankirentsi. Iriima Ashitanari iri kempitakariri itzimi pankizirori. ²Eerorika okithotzi nohevatha, ichekathatziro ashitarori. Irooma otzimi kithotatsiri, jovameethachevatziro, jovaankiityaakotziro inkene onkithoperote. ³Kempivaitaka iroñaaka aritake kaankiityaakoyetakemi eerokaite, okantakaakami ñaantsipayeeni nokamantayetakemiri. ⁴Aparoni ohevatha pankirentsi otzimi chevoryaathataintsiri eero okithotai, aña ontzimatyee oshookantyaaro oponkitzitha. Ari okempitari eejatzi eerorika poisokerotana, eerora okantzi pantayetairo kameethari. ⁵Naakatake kempitakarori oponkitzitha pankirentsi, irooma eerokaite pikempitakaro nohevatha pinayetatzii. Ikaratzi oisokerotanari naaka ari nokempitizitakariri irirori, kempivaitaka oshekimi inkithoperotai. Eerorika pitsipashireyetaana, tekatsira pantayetai. ⁶Ikaratzi kaari oisokerotyaanari naaka, ari nookaventayetairi. Ari inkempitayetaiyaaro okamachevathatzi pankirentsi, jaayetziro intagaitero. ⁷Oisokerorika povayetaina, pinkyaaryoventanairorika okaratzi niyotaaetakemiri, pinkovakotairi Ashitanari opaiyetarika pikoviri, aritake irimatakemiro. ⁸Aririka pimatanairo joshiyakaaventayeetakero kithokiperotatsiri pankirentsi, aritake iriyoeyetaimi omapero niyotaaneyetaami.

Iroora iriñaapinkathayeetantyaariri Ashitanari. ⁹Iniroite netakoyetakami, noshiyakari Ashitanari jetakotana naaka. Panintaavaityaarora netakoyetaami. ¹⁰Eekerorika pinkempisantanakityeero nokantakaantane, ari panintaavaityaaro netakotanka, nokempitairora naaka nokempisantavaantetziri Ashitanari nanintaavaitaro iretakonka. ¹¹Iro nokamantantamirori iroka inkene ankarataiyeni ankimoshirete, irootake pinkimoshiretziitantaityaari eeroka.

¹²Jiroka nokantakaantane: Ontzimatye petakotavakaayetaiya nokempitairora naaka netakoyetaami eerokaite. ¹³Tsikarika itzimi shineventariri inkamimenteriri irapatziyane, joñaakantatziirora jetakotziitanta. ¹⁴Naapatziyane pinayetatziri eerokaite aririka pantanaaro okaratzi nokantzimiri. ¹⁵Aritapaake nokempitakaantami onampitaari, tema aparoni onampitaari te iriyote okaratzi jantayetziri onampitariri. Aña nokempitakaantaami naapatziyane, tema nokamantaimiro maaroni ikantanari Ashitanari. ¹⁶Tera eerokaite iyoshiitakenaneri, aña naaka iyoshiitayetaimi eerokaite. Naakatake otyaantayetemine piyaayete tsikarika, pinkempitakotaiyaaro pankirentsi kithoperotatsiri, ari pinkantapiintanakityeeya. Ari onkantya irimayetantaiyaamirori Ashitanari ompaityaarika pinkovakotenari pimpairyaayetainarika. ¹⁷Jirokatake nokantakaantzimiri: Ontzimatye petakotavakaayetaiya.”

Inkisaneentayetanakemi osavisatziite

¹⁸“Aririka piñaayetakero inkisaneentayetanakemi osavisatziite, pinkinkishiretero ari ikantaitakana naaka ikisaneentavaitaitakana. ¹⁹Eekeromi poshiyaakotyaari osavisatziite, ari iretakoyetakaamimi, ikempitavakaara irirori jetakotavakaiyani. Iro kantacha niyoshiitayetaimira naaka, pikempiyayetari osavisatziite, irootake ikisaneentantamiri. Kempivaitaka iroñaaka kaarimi eeroka osavisatziite. ²⁰Pinkinkishiretero nokantzitakamiri: Tera iñaapinkathayeetziri aparoni onampitaari iranaakoteri itzimi onampitariri. Ari inkempitayeetemiri eerokaite inkovayeete irovaitemi, inkempitayeetenara naaka. Ari okempitari eejatzi ikaratzi kempisantavaantetakenari naaka, aritake inkempisantayetaimi eerokaite. ²¹Iro inkovayeetantyaari irovayeetemi, naakatake irovimentaitemi, okantakaantziro tera iriyotaina iri Pava otyaantakenari. ²²Eero otzimaajatzimi ikenakaashitane, eerorikami nopokimi niyotaayetairi. Iro kantacha iroñaaka eerora okantai irookaakoventaiyaro iyaariperonka. ²³Ikaratzi kisaneentakenari naaka, ikisaneentzitakari eejatzi Ashitanari. ²⁴Eero otzimaajatzimi ikenakaashitane, eeromi notasonkaventzimoyetakeri okanta jiñaayeeentakaro kaari jiñaapiintaitzi. Okantavetaka jiñaayetakero irokapayeeni, eekero ikisaneentatyaana, ikisaneentzitakari eejatzi Ashitanari. ²⁵Ari okantzimaita, tema ontzimatye omonkaratya osankinarentsi, kantatsiri:

Ikisaneentashivaitaitakana.

²⁶Iro kantacha aririka impokake ‘Ookaakoventaneri,’ Tasorentsiperotatsiri, intzime notyaantapaimiri nontsipatyaari Ashitanari, iriitakera iyotaashiretakotantapaakenane naaka. ²⁷Impoña pinkinkithatakoyetaina eerokaite, tema ari pitsipayetzitakana ovakeraini etantanakarori.”

16 ¹“Iro nokantayetantamirori irokapayeeni, eero povashaantantaro paventaashiretyaana. ²Ari piñaayetakero eero ishineyeetaimi

pinkyagai tsika japatotapiintaita. Ari piñaayetakero eejatzi irovayeetemi, iriñaajaantayeete jantatziiniri Pava kameethari. ³Iro irimatantyaarori iroka, tema te iriyoteri Ashitanari, te iriyotena eejatzi naaka. ⁴Aririka omonkarakataky iroka, iroora pimpampithashiretakotantyaarori nokantayetakemiri. Irootakera neevatantamirori nokamantzimiro.”

Jantakaantziri Tasorentsinkantsi

“Tera nonkamantzityaamiro ovakeraini iroka, tema irojatzi notsipayetami. ⁵Iro kantacha iroñaaka jataana nontsipatapaiyaari itzimi otyaantakenari. Iro kantacha tekachajaini osampitakoventerone tsikara niyaatai, ⁶intaani povashiretaiyani pikemakenara nokantakemiro irokapayeeni. ⁷Iro kantacha pinkeme nonkantemiro kyaaryoori. Iroora kameethatzimotzimiri eerokaite niyaatai. Tema eerorika niyaatai, eerora ipoki paitachari ‘Ookaakoventaneri’ intspashiretapiintayetaiyaami. Iroora aririka niyaatai, naakatajaantake otyaantapairine. ⁸Aririka impokapaake Tasorentsinkantsi, iriira ooñaaron-tapaakeneriri ikinkishirevaishitari osavisatziite, tema ikenakaashivaitakaro ikinkishiretakotaro tsika okantakota kaariperonkantsi, tsika okantakota kameethashirenkantsi, tsika okantakota iyakoventaantsi. ⁹Ari iriyotakaa-yetairi iroora kaariperonkantsi eerorika ikempisantayeetana naaka. ¹⁰Ari iriyotakaa-yetairi iroora kameethashirenkantsi, nomatziroora naaka novameethashiretantzi, tema niyaatairika Ashitanariki eero jokiyetaana. ¹¹Ari iriyotakaa-yetairi itzimi jiyakoyentayetakeri, iriitakera irika pinkathariven-tashivaitakariri osavisatziite.

¹²Eenirotatsi osheki onkarate nonkantemiri, iro kantacha iroñaaka kempitaka aritake ananakemi nokantayetakemiri. ¹³Aririka impokake Tasorentsijanori, iriitake iyotakaapaakemirone maaroni kyaaryoori. Tema eero iñaavaitashivaitaro ikovakaashitari irirori, aña inkamantantayetero ikemakeri. Ari iriyotakagaimiro onkarate avisayetatsine apaata. ¹⁴Iri kemayetajaantainane noñaavaitero, impoña irovaakayetaimiro eerokaite, ari onkantya iriyotantayeetaiyaarori novaneenkaro. ¹⁵Tema okaratzi jiyotanetari Ashitanari, irojatzi niyotanetari naaka. Irootake nokantantakari: ‘Iri kemayetajaantainane noñaavaitero, impoña irovaakayetaimiro eerokaite.’ ”

Onkantavetya povashiretya, aritake pinkimoshireyetai

¹⁶“Kapichetapaake eero piñaayetaana, iro osamanivetakya ari piñeena eejatzi. Tema niyaataatye naaka Ashitanariki.” ¹⁷Ikanta iriyotaane josampitavakanaka: “¿Opaitama ikantakotziri? Ikantayetakai kapichetapaake eero añaayetairi, iro osamanivetakya ari añagairi eejatzi, tema iriyaataatye Ashitaririki. ¹⁸¿Opaitama ikantakotziri ‘kapichetapaake?’ Te ankemathatero opaita iñaaventziri.” ¹⁹Ari jiyotake Jesús ikovaiyatziini irosampiteri, ikantanakeri: “Nokantaiyakemi: ‘Kapichetapaake, eero piñaayetaana, iro osamanivetakya ari piñeena eejatzi.’ ¿Irootakema iroka posampitavakaamentari? ²⁰Ari piñaayetairo piraavaitya, ovashiretziita pinkantayetaiya, piñaamin-thaterira osavisatziite ikimoshiretaiyini. Onkantavetya povashiretziitaiyaani, aritakera piñeero pinkimoshireyete. Omapero. ²¹Aririka ontzimaanitizimate aparoni tsinane, okemaantsivaita. Iro kantacha aririka intzimake ovaiyane, ompeyakot anakero okemaantsivaitaka aña okimoshireventanakitziiri

eenchaanikite. ²² Ari onkempityaari eejatzi, ontzimaty povashireneenta-vaitya eerokaite iroñaaka. Iro kantacha aririka piñaavaina, osheki pinkimo-shiretanai, tekatsi ovashiretakaiyaamine. ²³ Apaata tekatsira posampitainari naaka. Tema iri Ashitanari matayetaimirona ompaityaarika pinkovakotenari pimpairyayetainarika. ²⁴ Tema pamanapiintayetzirira Ashitanari pikovakoyetziri opaiyetarika, pikampiminthavaitashitakari. Irooma iroñaaka aririka pinkovakoyetairi, ontzimaty pimpairyapiintaina naaka. Arira pinkantya pinkovakotapiintairi, aritake irimatakemiro, irootake pinkimo-shiretziitantaiaari.”

Noitsinampaakero naaka osavisato

²⁵ “Noshiyakaaventatziimiro maaroni irokapayeeni noñaaventakemiri. Iro kantacha irootaintsi omonkaratya eero noshiyakaaventayetaimiro, aña koñaaroini noñaaventaimiri Ashitairi. ²⁶ Apaata, ari piñaayetairo eerokaite pimpairyagaina pinkovakoyetairirika Ashitanari. Tera naaka kampitakoven-taimine. ²⁷ Tema iriitajaantake Ashitairi etakoyetaami eerokaite. Iro jetakoye-tantaamiri, tema eerokaite petakoyetaana naaka, tema pikempisantaiyakena ari nopoñaakari naaka Pavaki. ²⁸ Noshitovanake Ashitairiki okanta nopokan-tanakari jaka kipatsiki. Iroñaaka nookaventanairo kipatsi iro nompiye Ashitairiki.”

²⁹ Ipoña ikantaiyanakeni iriyotaane: “Iroñaakara koñaatanake piñaavaitziri, te poshiyakaaventavaitero. ³⁰ Noñaayetakemi iroñaaka piyotziro maaroni tsikarika opaiyeta, te onkovajaantya intzime impaitya osampi-temine, aña piyotziro opaiyetarika ikinkishireyeetari. Irootakera nokem-pisantantari omapero pipoñaaka Pavaki.” ³¹ Ari jakanake Jesús, ikantzi: “¿Arima, kempisantayetaimima iroñaaka? ³² Monkarapaitetzimatapaaka. Iroñaakara, piñaayetero aparopayeeni eerokaite poivaraiya pinkenayete tsikarika, ari pookaventanakena apaniroidi. Iro kantacha temaita nosaike apaniro, aña Ashitanari tsipatanari. ³³ Nokamantayetzimiro maaroni iroka onkantya piñaantyaarori kameetha pisaike pintsipatyaana naaka. Jaka osaviki, osheki piñaayetero eerokaite piñaashivaityaaro. Iro kantacha, pishin-tishireyete. Tema noitsinampaataikero naaka osavisato.”

Jesús jamanakotziri iriyotaane

17 ¹ Ikanta ithonkakero ikantayetakero irokapayeeni, amenanake Jesús inkiteki, ikantanake: “Ashitanari, monkarapaitetapaaka. Poñaakan-tayetairo iroñaaka irovaneenkaro pitomi, ari onkantya iroñaakantantyaarori pitomi eejatzi povaneenkaro eeroka. ² Eerokatake ovakeriri okanta ipinkathariventantakariri maaroiteni atziri, ari onkantya inkañaaneyetakaantyaariri ikaratzi pashitakaakariri. ³ Aririka iriyoyeetaimi apaniro Pipavaperotzi eeroka, iriyoyeetairi Jesucristo itzimi potyaantakeri, arira inkañaanetakaa-yetairi. ⁴ Noñaakantakemiro povaneenkaro jaka kipatsiki, nothotyaakemirora pikantakenari nantero. ⁵ Pishinetena nontsipataiyaami iroñaaka, Ashitanari, ari ankarate añaayetairo avaneenkaro akempitara pairani tekeramintha ovelsikero kipatsi.

⁶ Irikaite piyoshiitairi pashitakaanari, niyotayetairi niinkarika eeroka. Eerokatake ashitzitakariri, ipoña pashitakaayetanaari naaka.

Nokempisantakaayetaimiri piñaane. ⁷Ikinkishireyeta iroñaaka, okaratzi niyotanetari naaka, eerokatake iyotakaayetanarori. ⁸Niyotaayetairi okaratzi piyotakaayetaanari, ikempisantayetanakero irikaite. Ipampithashiretanaa kyaaryoo nokaratzimi eeroka, ikempisantayetanai eerokatake otyaantakenari. ⁹Naakatake kampitakoventziri irikaite. Tera iri nonkampitakovente nampitashivaitarori kipatsiki, aña nokampitakoventatziiri itzimi pashitakaanari. ¹⁰Maaroni nashitari naaka irijatzi pashitari eeroka. Ikaratzi pashitari eeroka irijatzi nashitari naaka. Tema iriyyetake oñaakantayetairori novaneenkaro. ¹¹Eero nosaikanai jaka osaviki, niyaataira naaka nonkaratapaimi eeroka, irooma irikaite eekero irisaikanaatyee. Ashitanarí Tasorentsi, pinkempoyaaventero onkantya impairyapiintantyaamiri, ari onkantya irovithaavakaantaperotyaari eejatzi, akempitavakara aaka. ¹²Eenirora nontsi-payetari jaka osaviki, naamaakoyentayetari, nokempoyaaventayetziiri okanta ipairyapiintantamiri. Eerora itzimayetai peyashivaitaachaneri, apatziro inkantakaiyaaro ipaiyeetziri 'Otomi peyashivaitaantsi,' tema ari onkantya omonkaratantyaari oñaaventakeri Osankinajanorentsi. ¹³Iroñaaka niyaatai pisaikinta eeroka. Irootake nokantantayetarori irokapayeeni eenirora nosaiki jaka osaviki, onkantya inkempitantyaanari naaka inkimoshiretaiyeni kameethaini irikaite. ¹⁴Niyotaayetakeri piñaane, iro kantacha osheki ikisaneentaitanakeri, tema te ikempitanaari osavisatziite, nokempitara naaka te osavisatzi nonatye. ¹⁵Te nonkovakotemi paayetairi isaikira jaka osaviki, intaani pinkempoyaaventayetairi ikaariperotakaitzirikari. ¹⁶Nokempitara naaka te osavisatzi nonatye, eejatzi irikaite te iroshiyanaiaari osavisatziite. ¹⁷Pintasorentsishiretakairi iraakoyentantyaarori kyaaryoori. Tema kyaaryoori onatzi piñaanetari eeroka. ¹⁸Pikempitakena naaka potyaantakena nosaikimoyeteri osavisatziite, ari nonkempitziyaariri naaka notyaantayeteri irisaikimoyeteri. ¹⁹Okovaperotatya iroñaaka nontasorentsishiretai noshineventaiyaarira irikaite, ari onkantya intasorentsishireperotantaiyaari eejatzi irirori.

²⁰Tera intaani nonkampitakoventeri irikaite, aña nokampitakoventzitari eejatzi inkarate kempisantainane aririka inkinkithatakaayetairi irikaite. ²¹Namanakoventziri maaroni irikaite onkantya irovithaavakaantaiyaari, aparori inkantaiya irovithaanaiyami eeroka. Ashitanarí, akempitara aaka ovithaavakaiyani, ari inkempiyetaiyaari eejatzi irovithaavakaaperotaiya, onkantya inkempisantantaiyaari osavisatziite eerokatake otyaantakenari. ²²Iroka novaneenkaro, okaratzi poñaakayetakenari, irojatzi nomatairi naaka noñaakayetairi iriroriite. Arira onkantya irovithaavakaantaperotyaari, akempitavakara aaka. ²³Tema pitsipashiretana eeroka, ari nonkempitziitakyaari eejatzi naaka nontsipashiretaiyaari iriroriite, ari onkantya irovithaavakaantaperotyaari. Iro inkinkishiretantayetyaari osavisatziite eerokatake otyaantakena, iniroite petakoyetakari pikempitaakenara naaka iniroite petakotakana. ²⁴Ashitanarí, eerokatake ashitakaayetakanariri irikaite, nokovi intsipayetaiyaana tsika janta nosaikai naaka, onkantya iriñaantaiyaarori novaneenkaro. Eerokatake ovaneenkatakaakanari, tema petakotzitaikakana tekeramintha ovetsikyaata kipatsi. ²⁵Ashitanarí tampatzikashireri, te iriyotaiyemine osavisatziite. Iro kantacha naaka niyotzimi, eejatzi ikempiyetaka irikaite jiyotzi eerokatake otyaantakenari. ²⁶Niyotaayetairi

niinkama eeroka, eekerora niyaatakaatyero niyotairi, tema nontsipashire-taiyaari, netakoyetaiyaari pikempitaakenara naaka petakotakana.”

Jagaitakeri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

18 ¹Aritake ithonkanakero ikantayetakero iroka, shitovanake Jesús itsipatanaari iriyotaane iriyaatero intatsikeronta ovaryeenkaari ipaiyeetziro “Cedrón.” Ari otzimiri pankirentsimashi, tsika janta isaikapaake Jesús itsipayetakari iriyotaane. ²Jiñiitaro eejatzi irika Judas itzimi pithokashitantachane, tema ari isaikaapiintziriri Jesús iriyotaane janta. ³Ari jareetapaaka Judas itsipatapaakari ovayiriite, ikonovakari kempoyaaventaneri jonyaantakeri ijevare omperatasorentsitaari, irotyaantane eejatzi Fariseo-payeeni. Joirikayetapaakero irovantamento, jamake eejatzi irootamento. ⁴Iro kantacha Jesús jiyotzitakaro maaroni avishimoterine, ishiovashitanakeri, josampitavakeri: “¿Ipaitema pikokovatziri?” ⁵Ikantaiyini irikaite: “Nokokovatziri Jesús Nazaret-satzi.” Ari ikantzi Jesús: “Naakatake.” Irika Judas itzimi pithokashitakariri, ari ikaratakeri irikaite. ⁶Jiñaavaitanakera Jesús, ipiyponthotaiyanakani itaapiiki, tyeyanakeni. ⁷Japiitanakeri Jesús, josampitziri: “¿Ipaitema pikokovatziri?” Japiitaiyanakero irirori, ikantzi: “Nokokovatziri Jesús Nazaret-satzi.” ⁸Ari japiitanakeri Jesús, ikantziri: “Aritake nokantakemi naakatake. Naakarika pikokovataiyini, potyaantairi irikaite notsipayetakari, iriyaayetaita.” ⁹Ari omonkaratari ikantzitajaantakari Jesús: “Ashitanarí, ikaratzi pashitakaanari, eero ipeyakaantavaita aparoni.” ¹⁰Ikanta Simón Pedro, otzimimotziri irirori irosataamento, jinoshikanakero, itotzitakeri iyempitaperonampi aparoni paitachari Malco, inampirera omperatasorentsijanori. ¹¹Ipoña Jesús, ikantanakeri Pedro: “Povairo posataamento. Aña iri Ashitanari shinetakenari nonkemaantsivaityaaro iroka, ¿eeroma okantzi nomonkarayeneri?”^c

Jaayeetanakeri Jesús omperatasorentsijanoriki

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹²Ikanta ovayiriite itsipatakari ijevare, eejatzi ijevare kempoyaaventaneri irotyaantane judío-payeeni, joirikanakeri Jesús, joosotanakeri. ¹³Ari jetapaintaro ikenakaanakeri ipankoki Anás. Tema iriitake irikonkiri Caifás itzimi omperatasorentsijanotatsiri. ¹⁴Irika Caifás iriitajaantakera kantakeriranki judío-payeeni: “Iroora aritatsi ashinete aparoni atziri inkamimentayetai.”

Pedro ikyaake iniyankiirentsita Anás

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashine iriyotaane Jesús, joyaatakoven-takeri Jesús. Irika pashine iyotaari, iñaapiintane jinatzi omperatasorentsijanori, irootake ikyaantapaakari joyaatakoventakeri Jesús. ¹⁶Iriima Pedro

^c 18.11 Jiroka ikantakotakeri jaka Jesús: “Iri Ashitanari shinetakenarori nomiretyaaro kepishaari.” Tema iro oshiyakaaventacha aririka inkemaantsivaitaitya, okempivaitaro jimireyeetaro kepishaari.

ari ikatziyapaakari jantakironta otantontsiki. Irootake irika iyotaari iñaata-piintane omperatasorentsijanori, ikinkithavaitakaantakarori aamaventarori ashitakorontsi, iro ominkyaantakariri eejatzi Pedro. ¹⁷Okanta aamaventarori ashitakorontsi, osampitakeri Pedro: “¿Kaarima eeroka aparoni iriyotaane irika shirampari?” Ari jakanake Pedro, ikantzi: “Tera naaka.” ¹⁸Tema okatsinkaityaatziira, irikaite onampitaari itsipayetakari kempoyaaventaneri jovaampataiyakeni paampari. Ari isaiki jakitsitaiyani. Ari itsipataiyakarini eejatzi Pedro irikaite, jakitsitaiyarini paampari.

Anás josampitziri Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹Ikanta omperatasorentsijanori jetanakari Jesús josampitakoventziniri iriyotaanepayeeni, ipoña okaratzi jiyotaantayetakeri. ²⁰Ari ikantanake Jesús: “Nokinkithatakaapiintakeri maaroitene atzirite. Niyotaantapiintake japotapiintaita eejatzi janta tasorentsipankoki, tsika japatotapiintaiyani maaroni judío-payeeni. Tetya nomanakaiyaaro okaratzi nokinkithayetziri. ²¹¿Opaitama posampitantanari naaka? Posampitayeteri ikaratzi kemayetakenari. Iriiyetake iyotzirori okaratzi nokantayetakeriri.” ²²Ikantakerora Jesús iroka, aparoni kempoyaaventaneri ipasavorotanakeri, ikantziri: “¿Arima pinkanteri pakeri omperatasorentsijanori?” ²³Jakanakeri Jesús, ikantanakeri: “Tzimatsirika kaariperori noñaavaitakeri, pinkantenaro tsika otzimi. Aña okaratzi noñaavaitakeri kameetha onatzi. ¿Opaitama pipasavorotantanari?” ²⁴Ikanta Anás jotyaaantakeri janta Caifás-ki itzimi omperatasorentsijanotatsiri, joosotaka.

Ikantzi Pedro: Te noñeeri naaka Jesús

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵Irojatzia ikatziyaka Pedro jakitsivaita paampariki. Ari josampiitakeriri: “¿Kaarima eeroka aparoni iriyotaane irika shirampari?” Ari jotekanakero Pedro, ikantanake: “Tera naaka.” ²⁶Ikanta osamaniityaake josampitairi eejatzi aparoni inampire omperatasorentsijanori, iriitakera isheninkathori itotzitakeri inkaaranki Pedro iyempita, ikantziri: “¿Kaarima eeroka noñaake itsipatami janta pankirentsimeshiki?” ²⁷Ari japiitanakero Pedro jotekañaanetanantzi, aripaitera jiñaanake tyoopi.

Jaayeetanakeri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5, 13-25)

²⁸Tema aritake kitaitzimatake, jomishitovaitanairi Jesús ipankokira Caifás, jaayeetanakeri isaikinta Pilato ijevarite Roma-satzi. Te inkyyepaakeni judío ipankoki Pilato, tema aririka inkyaavankotakeri ipiyathatakaro Ikantakaan-taitane ikitevathatantaitari, eerora okantzi iromoshirenkero kitaite Anankoryaantsi. ²⁹Irootake ishitovantapaakari Pilato, ikinkithavaitakairi, ikantziri: “¿Opaitakama jantakeri irika shirampari?” ³⁰Ikantaiyini irirori: “Eeromi ikaariperotzimi irika, eeroty namirimi jaka.” ³¹Ari ikantzi Pilato: “Paanairi eerokaite, povasankitairi tsika okantzira ikantakaan-taitzimiri.” Ikantaiyanakeni judío-payeeni: “Aña te pishinetapiintaiyena noveri nosheninkaite.” ³²Ari omonkaratakari ikantzitajaantakarini Jesús tsika onkantya irovamaa-yeeteri.

³³ Ipoña ipiyanaka Pilato ikyaapaintzi inthomoi ipankoki, ikaimapaakeri Jesús, josampitakeri: “¿Eerokatakema Ivinkatharite judío-payeeni?” ³⁴ Ari ikantzi Jesús: “¿Piyotashitaroma iroka posampitanari? Kempitaka tzimatsi ipaita kantakemiri niinkarika naaka.” ³⁵ Jakanake Pilato: “¿Naakama judío? Aña iri pisheninkaite amakemiri jaka itsipayetakari ijevare omperatasorentsitaari. ¿Ipaitama pantakeri?” ³⁶ Ari ikantzi Jesús: “Te nompinkathariventante naaka jaka osaaviki. Ari onkantyaami, aritakemi piñaakemi osheki novayirite kisakoventyaanari, eero jaakaantantana judío-payeeni. Iro kantacha tera ari nompinkathariventante jaka.” ³⁷ Japiitanakeri Pilato josampitanakeri: “¿Arima, eerokatake Pinkathari?” Ari ikantzi Jesús: “Eerokatake kantaintsiri. Irootake notzimantakari, irootake nopokantakari jaka kipatsiki noñaaventairo kyaaryoori. Tema ikarayetzi kamaitanaarori kyaaryoori, ikempisan-tavaanteyetana.” ³⁸ Ari ikantzi Pilato: “Irojatzitaveetacha, kyaaryoori.” Ikantanakerira, shitovanake ipiyotaiyakani judío-payeeni, ikantapairi: “Tetya noñeero ompaitya inkenakaashityaari irika shirampari.

³⁹ Poimoshirenkapaitetapiintziro Anankoryaantsi, pametapiintaiyaroni nomishitove aparoni jaakaantaitziri. ¿Nomishitovakaantairima ipaiyeetziri ‘Pivinkatharite?’ ” ⁴⁰ Ari ikaimaiyanakeni maaroitene, ikantaiyini: “¿Eero pomishitoviri irika! ¡Iri pomishitove Barrabás!” Irooma irika Barrabás, koshintzi jinatzi.

19 ¹ Ikanta Pilato ipasatakaantakeri Jesús. ² Ikanta ovayiriite jampitapatotake kitochee ikempitakaantakero amathairentsi, jamathaitakaakari Jesús. Ipoña ikithaatantakari jonkeromaitatsiri kithaarentsi.^d ³ Ipoña ipiyotzimentapaakari, ishirontzimentavaitari ikantaiyirini: “¿Jirikataa Ivinkatharite judío-payeeni!” Ipasavorotzimaitari. ⁴ Eejatzi ishitovapai Pilato, ikantapairi judío-payeeni: “Pameneri, jirika nomishitovakeri onkantya piyotantyaari te noñe ompaitya inkenakaashityaari irika.” ⁵ Ari ishitovakaapaakero Jesús jamathaitayeetantakari kitocheetapo iitoki, ikithaayeetantakari eejatzi jonkeromaitatsiri kithaarentsi. Ikantzi Pilato: “¿Jirika shiramparika!” ⁶ Ikanta jiñaavakerira ijevare omperatasorentsitaari ipoña kempoyaaventaneriite, ikaimaiyanakeni, ikantaiyini: “¿Pimpaikakotakaanteri! ¡Pimpaikakotakaanteri!” Ipoña ikantzi Pilato: “Jirika paanakeri eerokaite pimpaikakoteri, tema naaka te noñe ompaitya inkenakaashityaari irika.” ⁷ Jakaiyanakeni judío-payeeni: “Tzimatsi naakaite Ikantakaantaitanari, ontzimaty irovamagaitheri irika, tema ikempitakaantashivaitaka Itomi Pava.” ⁸ Ikemavakera Pilato ikantaiyakani ikempitakaanta Itomi Pava jinatzi, osheki itharovanake. ⁹ Eejatzi ipiyanaa inthomointa ipankoki, josampitapaakeri Jesús: “¿Tsikama pipoñaajaantaka eeroka?” Iro kantacha Jesús te irakeri. ¹⁰ Ikantzi Pilato: “¿Eeroma pakana? ¿Tema piyote pinkathariperori nonatzi naaka, ari onkantake nompaiakotakaantemi, ari onkantake eejatzi nomishitovakaantaimi?” ¹¹ Ipoña jakanake Jesús, ikantzi: “Eeromi ishinetakemiromi Jenokisatzi, eerotya pipinkathariventaperotaajatanami. Irootakera nokantantari naaka, iriitake maperotainchari ikaariperotake itzimi amakenari jaka, anaanakero piyaariperonka eeroka.”

d 19.2 Tema irootake jameyetapiintaiyarini pinkathariite jamathaiyetaro poreryaayetsiri, ikithaayetaro eejatzi kithaarentsi jonkeromaitatsiri.

¹² Aripaite ikokovavetanaka Pilato iromishitovakaantairimi Jesús, iro kantacha eekero ikaimakotaiyatziirini judío-payeeni ikantaiyirini: “¡Aririka pomishitovakaantairi irika, tera paapatziyari pivinkathajanorite César! ¡Tema itzimirika kempitakyaarine irika, ikempitakaantashivaitaka pinkatharimi irinatye, ikisaneentatziiri César!” ¹³ Ikanta ikemavakera Pilato, jamakaantakeri Jesús, jagaitanakeri ipiyotzimentaitakari, jomisaikapaakeri tsika jamenakoyeetapiintziri iyakoventaari, ipaiyeetziro “Mapipankaa,” iro ipaiyeetziri eejatzi iñaaneki hebreo “Gabata.” ¹⁴ Ikanta jovetsikaventapaite-tarora Anankoryaantsi iroimoshirenkayeetantyaarori, ari tampatzikatapaake ooryaatsiri. Ikantziri Pilato irikapayeeni judío: “¡Jirika Pivinkatharite!” ¹⁵ Iro kantacha irikaite ikaimaiyini, ikantzi: “¡Inkame! ¡Inkame! ¡Pimpaikakotakaanter!” Ari ikantzi Pilato: “¿Kantatsima nompaiakotakaanter pivinkatharite?” Ari jakaiyanakeni ijevare omperatasorentsitaari, ikantaiyini: “¡Intaanira César novinkathariteta, tekatsi pashine!” ¹⁶ Ikanta Pilato, joipiyeeri Jesús iraanairi judío-payeeni impaikakoteri. Ari jaanakeriri.

Ipaikakoyeetakeri Jesús irojatzi ikamantakari

(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)

¹⁷ Ikanta Jesús irijatzi anatanakero inchakota impaikakotantyaari, iriyaate ipaiyeetziro “Atziririoni,” irojatzi ipaiyeetziri iñaaneki hebreo “Gólgota.” ¹⁸ Ari ipaikakoyeetakeriri, itsipataitakeri apite atziri, aparoni jovatzikakoitake irakoperoriki, jovatzikakoitakeri pashine irampateki. ¹⁹ Ikanta Pilato jontarekakotakaanake ipaikakoyeetakeri Jesús aparoni osankinarentsi, kantatsiri: “JESÚS NAZARET-SATZI, IVINKATHARITE JUDÍO-PAYEENI.” ²⁰ Osheki judío-payeeni ñaanatakerori iroka osankinarentsi, tema te intainaperote osaiki nampitsi, tsika ipaikakoyeetakeri Jesús. Tema josankinayeetakero iroka osankinarentsi iñaaneki hebreo, iñaaneki griego, iñaaneki Roma-satzi. ²¹ Irootakera ikantantakariri Pilato irikaite ijevare omperatasorentsitaariite, ikantziri: “Eero posankinatziro: ‘Ivinkatharite judío-payeeni.’ Año onkantatyeeemi posankinatakaante: ‘Kempitakaantashivaitachari ivinkatharite judío-payeeni.’” ²² Iro kantacha Pilato, ikantanakeri: “Okaratzi nosankinatakeri, aritake ashi ovatyeeero osankinataka.”

²³ Ipoña ovayiriite aritakera ipaikakotakeri Jesús, jayitanakeri imanthaki, itotakero 4-kotate ipavakaayetakaroro aparopayeeni. Ipoña jayitakeri eejatzi iithaare, tera ovavikotatyata, aparoni okanta jontyeetziro irojatzi osaviki. ²⁴ Ari ikantavakaiyani ovayiriite: “Eero athatyaavaitziro iroka, intaani añaareventyaaro, ari añaero intzime ayerone.” Arira omonkaratari Osankinajanorents, kantatsiri:

Ipavakaayeetakoro nomanthaki.

Iñaareventayeetakoro noithaare.

Irootakera jimataiyakerini ovayiriite. ²⁵ Okanta janta ipaikakoyeetakerira Jesús ari osaikitakari iriniro otsipatakoro irirento, María iinara Cleofas, ipoña María Magdalena. ²⁶ Ikanta Jesús jiñaakero iriniro, otsipatakari okatziyaka iriyotaane itzimi jetakoperotari, ikantanakero iriniro: “Tsinané, iriitakera pintomintaiyaari irika.” ²⁷ Ipoña ikantanakeri iriyotaane: “Irootakera piniron-taiyaari iroka.” Aripaitera osaikavankotanakeri irika iyotaari.

²⁸ Okanta avisayetakera maaroni iroka, iyotake Jesús aritake jimonkaratakero, ikaimanake: “¡Nomirevé!” Ari omonkaratari oñaaventakotakeriri

Osankinajanorentsi. ²⁹ Ari othointakotakari kepishaari janta chomoki. Jaayeetanake inchateva, jankoviitaitake atsimiyaaterone kepishaari, jovaan-kakoitakeneri ipaantekira Jesús.^e ³⁰ Jatsimiyaavakero Jesús iroka kepishaari, ipoña ikantanake: “Othotyapaaka maaroni.” Ari ithamenkotanaka, jatashin-katanake.

Josataamerekitaitakeri Jesús

³¹ Ari monkarapaitetapaaka jovetsikaventapiintaitaro kitaite jimakoryaantaitari. Irootake kaari ikovantaiyani judío-payeeni inkatziyakote ipaikakoyeetakeri kitaiteriki jimakoryaantaitari, tema iroka kitaite iro jiñaapinkathaperoyeetziri. Irootake ikovakotantakariri Pilato inkaraaporitakaanteri paikakotaari inkamantanakyaari thaankiini, irovatzikaryaakoyetairiita eejatzi. ³² Ikanta jiyaataiyanakeni ovayiriite, ikaraaporitapaakeri aparoni ikaratakeri Jesús ipaikakoitziri, ipoña jimatakeri pashine. ³³ Ari ipithokashivetanakeri Jesús, jiñaatzi aritake kamake. Irootake kaari ikaraaporitantaitari irirori. ³⁴ Iro kantacha, aparoni ovayiri josataamerekitantanakari irosataamento, ari iyovanakeri iriraane okonovakaro jiña. ³⁵ Itzimi kinkithatziirori iroka, iriitakera ñaajaantakerori. Omaperotaajatatyaara ikamantzimiri ari onkantya pinkempisantantayetyaari eejatzi eeroakaite. ³⁶ Tema iro avisantayetakari irokapayeeni onkantya omonkaratantyaari okantzitakeri Osankinajanorentsi:

Eerora ikaraavaitaitziniri aparoni itonki irirori.

³⁷ Okantzitaka eejatzi Osankinajanorentsi:

Ari iramenakoyeetakeri irosataamerekitaiteri.

Ikitaitakeri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Ikanta okaratapaake iroka, José Arimatea-satzi, ikampitairi Pilato, ikantziri: “Pishinetenari naanairi Jesús.” Irika José irijatzi kempisanta-keriri Jesús, iromananeikiini ikempisantzi itharovakaarira judío-payeeni. Ikanta Pilato ishinetaakeneri. Jatake José, jaanairi. ³⁹ Ari ipokitapaakari eejatzi Nicodemo, itzimi jatashitakeriranki Jesús tsireni, jamakotapaake ikonovaataitziro kasankaari, osheki otenanka iroka.^f ⁴⁰ Ipoña José itsipatakari Nicodemo jaanairi Jesús, iponatantakari manthakintsi jashetantakaro kasankaari. Iro jametaiyarini judío-payeeni ikitatapiintziri iyaminkarite. ⁴¹ Janta tsika ipaikakoyeetakeri Jesús, ari otzimiri pankirentsimashi, ari janta osaikiri ovakerari omorona tsika ikitaitziri kaminkari, tekera inkitayeetan-tyaaro. ⁴² Ari jovayeetakeriri Jesús, tema okaariikiini osaikira iroka omorona, tema irootzimatapaake kitaite jimakoryaantapiintaiyarini judío-payeeni.

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 ¹ Okanta avisanakera kitaite jimakoryaantaitari, eenirora otsire-
neenkatzi, ananenkanaka María Magdalena iyaate omoronaki

^e 19.29 Kantakotchari jaka “inchateva,” irojatzi ikantayeetziri pairani “isopo.” ^f 19.39 Iroka kasankaari, ikonovayeetakerori mirra, ovaaki inchashi ipaiyeetziri áloe. Osheki otenanka okaratzi 100 libra, irojatzi ikantayeetairi iroñaaka 30 kilo.

jovayeetakerira Jesús. Oñaapaatziro otanampyaaka mapi jashiyeetantakarori omorona. ²Ipoña opiyanaaka iroori oshiyaperotanakitya iyaatashiteri Simón Pedro itsipatakari pashine iyotaari, iretakoperotane Jesús, okantapaakeri: “¡Jagaitakeri Avinkatharite, te ayote tsikarika jovayeetairi!” ³Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashine iriyotaane Jesús, jatanake kitataariki. ⁴Ishiyanakitya jiyaataiyanake apiteroite. Iro kantacha pashine ishiyaperotanakitya jookanakeri Pedro, iri etapaakaro jareetaka kitataariki. ⁵Jinetapitapaake omoronakira, jiñaapaakitziro onoryaamaitaka iponayeetantakariri, temaita inkyaapaake inthomoi. ⁶Ari jareetapaakari Simón Pedro, ikyaapaake inthomointa, jiñaapaakero eejatzi irirori onoryaamaitaka iponayeetantakariri. ⁷Jiñitapaakaro manthakintsi jankoviyeetantavakariri iitoki, inashita jovayeetanakero te ontsipatyaro iponayeetantakariri, kameetha jotzipiyeetanairo. ⁸Ipoña ikyaapaake eejatzi pashine iyotaari itzimi etapaakarori jareetaka kitataariki. Jiñaapaakero okaratzi kantainchari, ari opoña ikempisantaperotanake. ⁹Tekeramaita inkemathatero okantziri Osankinajanorentsi, aritake irañagai Jesús. ¹⁰Ipoña ipiyeeyaani ipankoki irika apite iyotaari.

Joñaakaaro Jesús María Magdalena

(Mr. 16.9-11)

¹¹Ari osaiki María opatzimoroki iraavaita. Okanta iraavaitaka, ari onetapitzi inthomointa omoronaki, ¹²oñaatziiri apite maninkari okitamarakitake iithaare, isaikaiyakeni tsika jonoryaaveetakari Jesús. Aparoni isaikake jiitoveetakari, isaikake pashine jiitziveetakari. ¹³Ikanta maninkariite, josampitakero ikantziro: “Tsinané, ¿opaitama piraantari?” Akanakeri iroori, okantzi: “Tema jaayeetakenari Novinkatharite, te niyote tsika janta jovayee-takeri.” ¹⁴Iro okantakitziini, ari opithokanaka, oñaatziiri Jesús, iro kantamaitacha te iyotavairi iriitakera. ¹⁵Ari josampitanakero Jesús, ikantziro: “¿Ipaitama piraantari tsinané? ¿Ipaitama pikokovatziri?” Oñaajaantzi iroori iri ñaanatzirori aamaventarori pankirentsimashi, okantanakeri: “Pinkatharí, eerokarika aakeri, pinkamantena tsika janta povakeri, niyaateeta naaka namenairi.” ¹⁶Ari jiñaananakero Jesús, ikantziro: “¡María!” Ari amenanakeri iroori, okantzi: “¡Raboni!” (iro ikantaitziri iñaaneeki hebreo “Iyotaaneri.”) ¹⁷Ikantziro Jesús: “Eero poirikana, tema tekera niyaataita nontsipatapaiyaari Ashitanari. Iro kantacha piyaate pinkamantenari iyekiite, iroora niyaatai nonkaratapairi Ashitanari tsika itzimi Ashitzitamiri eejatzi eerokaite. Iri Novavanetari naaka, irijatzi Pivavanetzitari eerokaite.” ¹⁸Okanta iyaatanake María Magdalena, okamantapaakeri maaroni iyotaari oñeeri Avinkatharite, okamantapaakeri eejatzi okaratzi ikantakerori.

Joñaakaari Jesús iriyotaaneete

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹Okanta otsirenitanake avisanakera jimakoryaantaitari kitaite, apatotaiyakani iyotaari jashitakotaiyakani shintsiini itharovakaarira judfo-payeeni. Ari ikyaapaakeri Jesús, ikatziyimotapaakari, jovethatapaari ikantapaiiri: “¡Pisai kayetai kameetha eerokaite!” ²⁰Ari jovethatapaakarira, joñaakaapaakeri irako, eejatzi imereki. Ikimoshireyetaiyanake irikaite jiñaavairira Avinkatharite. ²¹Ipoña japiitanakero Jesús, ikantziri: “¡Pisai kayetai kameetha

eerokaite! Ikempitaakenara jotyaantakena naaka Ashitanari, ari nonkempitzi-tyaamiri eejatzi eerokaite notyaantayetatyeeemi.”²² Ari itasonkiri iyotaariite, ikantziri: “Isaikashiretantaamiita Tasorentsinkantsi. ²³Inkarate pimpeya-koyetairi eeroka jaka, aritakera ipeyakoyeetairi janta. Iriima kaari pimpeya-koyetai eeroka jaka, tera impeyakoyeetairi eejatzi.”

Iisoshirenkatané Tomás

²⁴Ikanta Tomás ikaratapiintziri 12 iyotaari, itzimi ipaiyeetziri “Tsipari,” te isaike irirori jareetantapaakari Jesús.⁸ ²⁵Ipoña pashinepayeeni iyotaari ikamantairi, ikantziri: “Noñeeri Avinkatharite.” Iro kantacha Tomás jakanakeri, ikantziri: “Eerorika noñeeri naaka tsika ipaikavakoyeetakeri, eerorika nokyaantavakotari irakoki, eerorika nokyaantamerekitari eejatzi, eero nokempisantziri.”

²⁶Okanta avisanake 8 kitaite, japiitairo iyotaari japatotaiyani. Arira isaikitakari eejatzi Tomás irirori. Jashitaiyakeroni shintsiini ashitakorontsi, iro kantacha Jesús kyaapaake, ikatziyimotapaari, jovethatapaari ikantapairi: “¡Kameetha pisaikaiyeni eerokaite!” ²⁷Ipoña ikantapaakeri Tomás: “Jiroka nako, pinkyaantavakotyaana, pinkyaantamerekityaana eejatzi. Eero pikisoshirevaitzi, ¡Pinkempisante!” ²⁸Ari ikaimanake Tomás, ikantanake: “¡Novinkatharite, Novavane!” ²⁹Ikantzi Jesús: “Aña iro pikempisantantamatsitanakari piñaakena. ¡Kimoshirera irinayetai inkarate kempisantaatsine kaari ñaayetaajatenane!”

Opaita josankinayeetantarori iroka

³⁰Osheki japiipiitakero Jesús itasonkaventzimotakeri iriyotaaneete, te osankinatakoyetya jaka. ³¹Iroomaitaka osankinayetantakari irokapayeeni onkantya pinkempisantantayetyaari, irika Jesús iriitake Cristo, Itomi Pava. Aririka pimpairyaapiintanairi pinkempisantanairi, aritake inkañaanetakaa-yetaimi.

Joñaakari Jesús 7 Iriyotaane

21 ¹Ikanta okaratapaake iroka, japiitakero Jesús joñaakari iriyotaane, inkaarethapyaaki ipaitayeetziri Tiberias. Jiroka okantaka. ²Ari itsipatavakaiyani isaiki Simón Pedro, Tomás, ipaitayeetziri eejatzi “Tsipari,” Natanael, poñaachari Caná-ki saikatsiri Galilea-ki, itomipayeeni Zebedeo, ipoña apite pashine iyotaari.³ ³Ipoñaashita ikantzi Simón Pedro: “Niyaataty noshimaatya.” Ikantaiyini pashine: “Ari ankarataiyanakemi.” Jataiyanakeni, otetaiyapaakani pitotsiki. Iro kantacha, tekatsimaíta iraye ishimaavetaiyakani tsireni.

⁴Okanta okitaitzimatake, katziyapaaka Jesús oparaiteki inkaare. Iro kantacha iriyotaaneete te iriyotavairi iriitakera. ⁵Ikaimakotapaakeri, ikantziri: “Evankariite, ¿Tekatsima pagaiyeni?” Ari jakaiyanakeni iriioriite: “¡Tetaavé!” ⁶Ikantzi Jesús: “Poviinkero pakoperoriki piithamento, ari paake.” Ari jimataiyakeroni ikantaitakeriri. Tema jaakera osheki shima,

tera iravyagairo irinoshikairo iithamento. ⁷Ikanta iyotaari iretakoperotane Jesús, ikantanakeri Pedro: “¡Iriitakera Avinkatharite irinta!” Ikemavakera Simón Pedro, ikithaatanaka, ookaatanaka inkaareki. ⁸Iriima pashinepayeeni iyotaari pitotsiki ikenakoyetanai jinoshikaatakotairi ishimane, irojatzi jaatakotantapaari oparaiteki. Tema isaikakotakitziira niyankyaakiini.ⁱ

⁹Ikanta jayiitaiyapaakeni, jiñaapaakitzi joisaka paampari, ari itashitakari shima, itsipataitakeri tanta. ¹⁰Ari ikantzi Jesús: “Pamake shima ovakera paakeri.” ¹¹Ikanta Simón Pedro, joosoryaakotakeri ishimane, jinoshikakotakeri irojatzi oparaiteki. Antaripayeeni ikantayeta shima, ikaratzi 153. Temaita ontzimpeshe iithamento. ¹²Ari ikantzi Jesús: “Thame oya.” Tekatsira aparoni iyotaari osampiterine niinkarika, tema jiyoperotaiyakeri iriitake Avinkatharite. ¹³Jaapaakero Jesús tanta, ipayetakeri aparopayeeni, ari ikempitaakeri eejatzi shima. ¹⁴Irootakera mavatanaintsiri joñaakari Jesús iriyotaaneete jañagaira.

Paamakoventaiyaanari noishate

¹⁵Ithonkanakero jovaiyani, josampitanakeri Jesús irika Simón Pedro, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿Petakoperotanama eeroka?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi eeroka Pinkathari, naapatziyami.” Ikantzi Jesús: “Paamakoventyaanarira nokempitakaantaari noishate.” ¹⁶Japiitakeri josampitziri: “Simón, itomi Jonás, ¿petakotanama?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi eeroka naapatziyami.” Ikantzi Jesús: “Paamakoventapiintyaanari nokempitakaantaari noishate.” ¹⁷Iro mavatanaintsiri josampitziri, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿paapatziyanama?” Ari jovashiretanaka Pedro, tema mavasatzi josampiminthatakeri, ari jakanakeri: “Pinkathari, eerokatake iyotziro maaroni, piyotzi eeroka naapatziyami.” Ikantzi Jesús: “Paamakoventyaanari nokempitakaantaari noishate.” ¹⁸Tema eenirora pevankariperovetani, pikithaatapiintayeta ikeni piyaatayetzi tsika pinintakaaro. Irooma aririka pantarikonatapaaake, intaani povaankavakotaiya, pashine kithaataimine, iraaeyeetami tsika te pikovavetaro piyaate. Omaperora.” ¹⁹Ikantantakarori Jesús iroka, ikovatzi inkemathayeetero tsika inkantya inkamai apaata Pedro iñaapinkathatairira Pava. Ipoña ikantanakeri eejatzi: “¡Poyaatena!”

Iyotaari iretakoperotane

²⁰Ikanta ipithokanaka Pedro, jiñaatziiri joyaatakeri iyotaari iretakoperotane Jesús, irijatzi apitetzitakariri Jesús jovaiyaniranki, itzimi osampitakeriri, ikantziriranki: “¿Pinkathari, itzimikama pithokashityaamine?” ²¹Arira jiñaavakeri Pedro irika impoitapaintsiri, josampitanakeri Jesús: “Pinkathari, irikasa, ¿ipaitama avishimoterine?” ²²Ikantzi Jesús: “Arimi nonkovemi aritake onkantake irañe irika, irojatzi nompiyantakyaari apaata, ¿tera onkovajaantya piyotero iroka? Poshiretyaana eeroka.” ²³Okanta apaata ithonka oivaraakotanaka iroka ikantakeri Jesús, ikemayetakero maaroni iyeekiite, iñaajaantayetanake ero ikamita irika iyotaari. Iro kantacha, tera inkantatye: “Ari nokovi...” aña ikantatzi: “Arimi nonkovemi, aritakemi

i 21.8 Kantakotachari “niyankyaakiini,” okaratzi osanthatzi “200 akonaki,” irojatzi ikantayee-tairi iroñaaka “100 metro.”

onkantake iraṇe irika, irojatzi nompiyantapaakyaari, ¿tera onkovajaantya piyotero iroka?”

²⁴Naakatajaantakera ñaaventakotainchari nokantakera “irika iyotaari,” tema naaka osankinatajaantakerori iroka osankinarentsi. Irootakera ayoperotantaari omaperotatya iroka.

²⁵Tera noñaaventero maaroni jantayetakeri Jesús, tema osheki onatzi. Arimi osankinatakoyetyaami maaroni, kempivaitaka arimi anaanakero maaroni kipatsi ompiyotya osankinarentsipayeeni. Ari onkantaari.

Jantayetakeri Otyaantajanoriite

Ishinetakaantaitziri Tasorentsinkantsi

1 ¹Teófilo, pairani ovakera netantanakarori notyaantzimiro nosankinare, ari noñaaventakemiro maaroni jantayetakeri Jesús, noñaaventakemiro eejatzi okaratzi jetanakari jiyotaantziri, ²irojatzi omonkaratantapaakari jovajenokaa inkiteki. Tekera irovajenokaiyaata, jiyoshiitakeri Irotyaantajanorite, ikantakaakarira Tasorentsinkantsi, jiyotakaakeri ompaitya irantayeteri. ³Ikanta ikamavetakara, jiñeetavairi koñaaroini, ari jiyotaiyini iriyotaane añagai. Okaratzi 40 kitaite joñaakapanaatari iriyotaane, jiyotaapanaatziri tsika ikanta ipinkathariventantzi Pava. ⁴Eenirora itsipayetari Irotyaantajanorite, ikantzitakeri irojatzitara isaikayetavake Jerusalén-ki, ikantakeri: “Arira poyaaventavakyaaro omonkaratya okaratzi ishinetaakemiri Ashitanari, tsika otzimi noñaaventzitakamiri. ⁵Tema omapero Juan joviinkaantantakaro jiñaa, iro kantacha eero osamanitzimaita piñaayetantyaariri Tasorentsinkantsi irinampishiretantyaami kempivaitakami iroviinkaayeetantyaamirimi.”

Jovajenokantaari Jesús

⁶Ikanta irikaite tsipatakariri Jesús, josampitakeri, ikantziri: “Pinkatharí, ¿Irootaintsima pintsiparyaakoventairi nosheninkapayeeni Israel-mirinkaite?” ⁷Ari jakanakeri Jesús, ikantziri: “Te onkovajaantya piyotero eerokaite tsikapaite, apaniro jiyotzi Ashitanari tsikapaiterika, iriitajaantake otzimimotzi ishintsinka irantantyaarori. ⁸Iro kantacha aririka impokake Tasorentsinkantsi irinampishireyetantyaami eerokaite, iriitake aavyaashiretakaimine, impoña piyaayetanaake piñaaventaina naaka, Jerusalén-ki, maaroni janta Judea-ki ipoña Samaria-ki, irojatzi intaina tsika overaapaa kipatsi.” ⁹Ithonkara iñaavaitakero iroka, jamenaminthaitziri iriyotaane, jovajenokayeetairi Jesús, irojatzi ipeyantapaakari menkoriki, tera iriñeetanairi. ¹⁰Jamenaminthaitzi tsika ikanta Jesús jovajenoka inkitekinta, apite shirampari katziyimotapaakari okitamaraanikitake iithaare, ¹¹ikantapaakeri: “Galilea-satzi, ¿Opaitama pipampoyiiri inkiteki? Piñaakeri tsika ikanta Jesús jovajenokaa jiyaatai, arira inkantajaantaiya eejatzi apaata aririka impiye.”

Jiyoyeetake pashine impoyaatyaarine Judas

¹²Ikanta ipiyeeyaani iyotaari janta Jerusalén-ki ipoñagaaro otzishiki ipaiyeetziri Olivos, te intainatajaante, oshinetaantsitzi iraniitayeete

kitaiteriki jimakoryaantaitari. ¹³ Ikanta jareetaiyaani nampitsiki, ataitaiya-paini jenokinta pankotsi tsika jimaapiintaiyini. Jirika ikarataiyini: Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo itomi Alfeo, Simón ipaiyeetziri “Kisakotaneri,” ipoñaapaaka Judas irirentzi Jacobo. ¹⁴ Maaroni irikaite ari ikantaitapiintatya japatotaiyani jiñaañaataiyini itsipayetakari irirentzi Jesús, itsipataro María irinirora, ipoña pashinepa-yeeni tsinaneete.

¹⁵ Ikanta japatotaiyanira kempisantzinkariite, ikarataiyini 120 atziriite. Ari jiñaavaitanakeri Pedro, ikantanake:^a ¹⁶ “Iyeekiite, monkarataka okaratzi josankinatakaakeri Tasorentsinkantsi pairani David-ni, jiñaaventakeri Judas itzimi jevatapaintsiri jaakaantziri Jesús. ¹⁷ Irika Judas iri atsipatapiintakari, ari akaravetari antavaireki. ¹⁸ Iro kantacha jaakeri kireeki ipinaveetakariri iyaariperonka, jamanantataka aparani kipatsi. Ari iparyaakeri janta Judas, jovatziitotanaka, ithonka itankavaitapaake, ookaporenthakeerekivaitapaaka isheeto. ¹⁹ Ikanta ikemaiyakeni Jerusalén-satzi, ipaitakero kipatsika ‘Iraan-tsipatha,’ ikantziro iñaaneki irikaite ‘Acéldama.’ ²⁰ Tema osankinarentsiki Salmo-ki, ikantaitake:

Kaankithaantevetya onkantya ipanko,

Tekatsi nampitantaiyaarone.

Ikantaitake eejatzi:

Intzime pashine impoyaataiyaarine irantavaireki.

²¹ Tzimatsira jaka shirampariite itzimi tsipatapiintakari eenirora itsipavetai Avinkatharite Jesús, ²² itzimi akaratzitakari ovakera joviinkaataka Jesús irojatzi jovajenokantaari inkiteki. Okovatya amenai aparani ankaratairi itzimi niitakariri eejatzi Jesús jañagaira.” ²³ Ipoña jookoitake apite: José, ipaiyeetziri Barsabás, irijatzi ipaiyeetzitari Justo, ipoñaapaaka Matías. ²⁴ Ari jiñaañaatakoventanakeri, ikantzi: “Pinkatharí, eeroka iyoshiretziriri maaroiteni, jirika apite nookotakeri, poñaakenari aparani tsika itzimi pikoyaakeri eeroka, ²⁵ iriitake nonkaratairi notyaantajanoritzi nantavaitaimi, irimpoyaataiyaari Judas-ni opeyaashitakaakarira iyaariperonka irirori. Tema Judas, jatake irirori tsika iriyaatera.” ²⁶ Ipoña ikempitakaantakaro irikaite jiñaaretaita, jiñaatziri iiriitake Matías. Iriitakera karatanairiri irikaite 11 Otyaantajanoriite.

Ipokantakari Tasorentsinkantsi

2 ¹ Okanta omonkarataa joimoshirenkaitziro kitaiteri “Aavataantsi.” Japatotaiyaani maaroni iriyotaane Jesús.^b ² Ari omapokashitaitakari iniroite poimpatapaintsiri oshiyavetapaakaro antaro tampyaa, okenapaake jenoki inkiteki, ookantapaakaro pankotsi tsika japatotaiyakani. ³ Iñaashita-taika paampashithakeerekitapaintsiri, jookantapaakari aparopayeeni ikaratzi apatotainchari. ⁴ Maaroitenira inampishiretantapaakari Tasorentsinkantsi. Ari jetanakaro iñaavaiyetanakero pashinetatsiri ñaantsi, iriitakera Tasorentsinkantsi ñaavaitakaanakeriri.

⁵ Okanta janta Jerusalén-ki, ari isaikayetziri Judío-payeeni poñaayeta-chari intaina pashineki nampitsi. Iriiyetakera ñaapinkathatasorentsitaneriite.

a 1.15 Ikantayeetziri jaka kempisantzinkariite, irijatzi ipaiyeetzirira “Iyeekiite.” **b** 2.1 Kantakotachari jaka “Aavataantsi,” irojatzi ikantayeetzitari “Pentecostés.”

⁶Ikanta ikemaitakero poimpatapaintsiri, ipokaiyapaakeni osheki atziri, te iriyotavakero opaita kantachari, tema ikemathatakero aparopayeeni ñaantsi okaratzi jiñaavaiyeetziri, irootake iñaane. ⁷Ipampoyaavakaanaka, ikantavakaiyani: “¿Tema Galilea-satzi inatzi ikaratzi ñaavaiyetakerori pashineyetatsiri ñaantsi? ⁸¿Tsikama ikantakeroka akemantariri jiñaavaitziro añaanepayeeni aaka? ⁹Tema akarayetakeri jaka Parto-satzi, Medo-satzi, Elam-satzi, Mesopotamia-satzi, Judea-satzi, Capadocia-satzi, Ponto-satzi, Asia-satzi, ¹⁰Frigia-satzi, Panfilia-satzi, Egipto-satzi, ipoña Africa-satzi okarikitapaira Cirene. Tema akaratakeri eejatzi poñaayetachari Roma, Judío-tatsiri ipoña kaari Judío-vetacha pairani. ¹¹Eejatzi Creta-satzi, ipoña Arabia-satzi. Ari akaratakeri maaroni irirori akemayetakeri iñaavaitantayetakaroka añaanepayeeni, ikinkithatakotziri Pava itasonkaventantzi.” ¹²Ipampoyaavakaiyanakani atziripayeeni, te iriyote opaita jiñiiri. Ikantavakaiyani: “¿Opaitama iroka?” ¹³Iro kantacha tzimatsi eejatzi atziri thainkanteneri, ikantayetzi irirori: “¡Aña ishinkitaiyatyaani irikaite!”

Etanakarori ikinkithatanakeri Pedro

¹⁴Ipoña ikatziyanaka Pedro irirori, itsipatakarira 11 Otyaantajanoriite, iñaavaitanake shintsiini, ikantzi: “¡Asheninká! ¡Jerusalén-satziite! Pinkempisantavakena onkantya piyotantyaari. ¹⁵Piñaajaantakema eerokaite ishinkitaya irikapayeeni. Tera, tema ovakera ijenokiityaapaake ooryaa.” ¹⁶Aña omonkaratatya okaratzi josankinatakeri pairani kamantaneri, Joel-ni, ikantake:

¹⁷Ikantzi Pava:

Tzimatsi avisatsine ovekaraantapaakyaarone kitaite.

Ari notyaantakeneri atziriite Notasorenka okempivaitakaro
irisakoperotaitayeenerimi.

Ari inkinkithatakoyetanaina itomipayeeni eejatzi irishintopayeeni.

Ari iriñaavyayetakya evankariite,

Ari imishiyetake antarikonayetaintsiri.

¹⁸Ari nonkempitaakeri evankaripayeeni jotzikayeetari, eejatzi
evankaropayeeni.

Notyaantaineri Notasorenka apaata, ari inkinkithayetai.

¹⁹Ari iriñeetake inkiteki kaari iriñaapiintaite.

Iriñeetero kipatsikika iraantsi, paampari, antaro kachaareenka.

²⁰Ompoña iriñeeteri ooryaatsiri intsivakimate,

Iriñeeteri eejatzi kashiri inkempityaaro iraantsi,

Irootaatsira omonkarataiya kitaite impokantaiyaari Pinkathari.

Tema antaro irovaneenkaro onkantaiya.

²¹Inkarate pairyaanairine Pinkathari, javentaayetaari, iriiyetakera
avisakoshiretaatsine.

²²¡Shirampariite! ¡Israel-mirinkaite! Pinkemaiyeni nonkante. Piñeeyakerini eeroka, irikaranki Jesús Nazaret-satzi, iriitakera jotyaantakemiri Pava. Itasonkaventayetakemi, joñaakayetakemiro okaratzi kaari piñaayevetaiyani

c 2.15 Kantakotchari jaka “ijenokiityaapaake ooryaa,” irootake ikantaitziri pairani “ooryaa 3.” Okaratzi jametari judío-payeeni irirori, te ishinkineta ovakera onkitaiyaamanake.

pairani. ²³ Iro kantamaitacha, jamayeetapaakemiriranki irika, povamaakaan-takeri eerokaite ipaikakotantakariri kaariperoshireriite, ari omonkaratakari onkarate avishimoterine, tema irootake ikinkishiretzitakariri Pava. ²⁴ Ikanta joviriintairiranki Pava ikamavetakara, tera irishinetanairi inkemaantsivai-taiya. Tema te aavyaajateri kaamanetaantsi. ²⁵ Tema iri josankinatakotakeri eejatzi pairani David-ni, ikantake:

Noñaapiintziri Novinkatharite itsipatana.

Tema isaikatzira irirori nakoperoriki, tekatsira impaitya kitsirinkenane.

²⁶ Irootake nokimoshiretantari,

Kamenivaante nokanta notharomentari.

Iriitakera noyaakoperotaiyaari, naventagaiyaarira.

²⁷ Tema eero pookaventanaro noshire sarinkaveniki aririka
nonkamavetakya.

Eero pishinetziro eejatzi novatha ompathaye, pitasorentsire nonatziira.

²⁸ Piyotaakenaro tsika nonkanta nãñaashiretai.

Osheki poimoshirenkaina aririka nontsipataiyaami.

²⁹ Iyeikiite, ayotaiyini aaka tera iri acharineete David-ni ñaaventachane jaka, aña kamataike pairani irirori, ikitaitakeri, irojatzi isaiki iroñaaka.

³⁰ Tema Kamantantaneri jinake irirori, jiyotataitake pairani tzimatsi ishine-takeneriri Pava, ari impinkatharitakairi aparoni incharinentyaari. ³¹ Tema okempivaitakaro iriñaakityeeromi David-ni, jiñaaventakero irañagai Cristo, ikinkithatakotakeri eero isaiki irika sarinkaveniki, eero opathayi eejatzi ivatha. ³² Iriitakera jovañagairi Pava irika Jesús. Omaperotatya, maaroni noñeeyavairini naaka. ³³ Aritake ovajenokaa, isaikimotapai irakojanoriki Pava ipinkathariventantapai. Ari omonkaratari okaratzi ishinetzitakariri pairani Ashitariri, aritake irotyaantakeneri Tasorentsinkantsi okempivaitakaro irisakoperotaitatyeenerimi. Irootajaantakera piñaayetakeri iroñaaka. ³⁴ Tema kaarira David-ni ovajenokaachane inkiteki, aña iriitataike ñaavaitakerori pairani iroka, ikantake:

Iñaavaitake Pinkathari, ikantavairi Novinkatharite: Pisaikapai
nakojanoriki ampinkathariventante.

³⁵ Irojatzi apaata novasankitaantaiyaariri kisaneentakemiri, ari
paatzikairiri pinkempitakaantairi pimakoryaakiitamento.

³⁶ ¡Asheninká! iro kameethatatsi ayotayeroni iroka maaroni aakaite ichari-neyetaira Israel-ni. Irika Jesús itzimi pipaikakotakaantakeri eerokaite, iri Ipinkatharitakaakeri Pava, irijatziita Cristo.”

³⁷ Ikanta ikemaiyavakera ikaratzi apatotainchari, antaro oimeraashi-retanakeri, josampitanakeri Pedro, eejatzi pashinepayeeni otyaanta-janori, ikantaitanakeri: “Iyeikiite, ¿tsikatya nonkantaiyaaka naaka?” ³⁸ Ari jakanakeri Pedro: “Pimpiyashireyetai, poviinkaatzimentaiyaari Jesucristo, pimpairyaayetanairi. Iro iriyotantaityaari impeyakotaimiro Pava pikaaripe-rovetaka, ari inampishiretantaiyaami Tasorentsinkantsi. ³⁹ Irootake ishine-taitakemiri eejatzi eeroka, irojatzi ishinetzitaitakariri pitomipayeeni, ipoña ikaratzi nampiyetarori intaina. Tema maaroni ikaimashireyetairi iriitakera

ishinetziyeetakaniri eejatzi irirori.”⁴⁰ Osheki okaratzi iñaaventakeneriri Pedro, ishintsithatantakari eejatzi, ikantayetakeri: “¡Povavisaakoshiretya! ¡Pintainaryeeyaari irika atziriite kenashivaiyetainchari!”⁴¹ Irojatzi ikempisantantanakari osheki atziri oviinkaayetanaka, aamaaka ikaratzi 3,000 atziri kempisantanaatsiri.⁴² Oisokero jovanakero okaratzi jiyotaayetakeriri Otyaantajanori, kameetha jaapatziyavakaana. Ari ipetoryaapiintaiyironi tanta, jaakovenantanakaro eejatzi jiñaañaataiyini.^e

Irañaantare etayetanakarori ikempisantzinkaritz

⁴³ Ipampoyaanakero jiñaakero itasonkaventantayetake Otyaantajanori, jantayetakeri kaari iñaayeetapiintzi.⁴⁴ Osheki jaapatziyavakaanaka ikaratzi kempisantanaatsiri, jantetaavakaanaro okaratzi tzmimoyetziriri.⁴⁵ Ipimantayetziro tzmimoyetziriri. Jayira kireeki itsiparyaayetziniri pashinepayeeni kempisantanaatsiri ikaratzi ashinonkaayetachari.⁴⁶ Ari ikantaitanaatya kitaiteriki jaapatziyavakaana japatotaiyanira tasorentsipankoki. Te irova-shaantanakero ikaimavakaiyani ipankoki irovaiyaani, ari ipetoryiirori tanta. Kimoshire ikanta ikempiyavakaiyani, itsinampashireyetanaira.⁴⁷ Itharomentapiintanakari Pava. Iroora onimoyetakeriri atziriite jiñaayetakeri tsikara ikantayetanaa. Arira okantaitanaatya kitaiteriki joshekyaanairi Avinkatharite kempisantzinkariite inkarate avisakoshireyetaatsine.

Jovashinchagaitziri kisoporokiri

3 ¹ Okanta pashine kitaite, aritake sheetyaake jiñaañaatapiintaitantari. Ari itonkaanakeri Pedro itsipatanakari Juan, iriyaatero tasorentsipankoki.^f ² Ari jomonthaakotantaka jamaitziri aparani shirampari kisoporokitatsiri. Ari ikantzitatya ovakera itzimapaake. Maaroni kitaite jamaitapiintziri omorokira tasorentsipanko ipaiyeetziro “Ovaneenkaanto.” Ari isaikapiintziri onkantya impashiyetantyaariri kireeki ikampiyetzirira ikaratzi kyaayetatsiri.³ Ikanta irika jiñaavakeri Pedro itsipatakari Juan, iro inkyaantapaakyaarimi tasorentsipankoki, ikampitavakeri impashitanakyaari kireeki.⁴ Ari ipampoyaanakeri. Ikantziri: “¡Pamenena!”⁵ Ikempisantatzi shiramparika, iñaajaantake impatyeeeri tsika ompaitya.⁶ Iro kantacha Pedro, ikantanakeri: “Te intzime noireekite, te intzime eejatzi oro, iro kantacha tzimatsi nantzimotemiri. ¡Pintzinaye! ¡Paniitai! Nompaiyeemiri Jesucristo Nazaret-satzi, iriitakera antemirone.”⁷ Jakotashitanakeri, jakathatakeri, jovatziyakeri. Omapokashitanaka ishintsitanai iitziki eejatzi ishoonkitziki.⁸ Ari jimitaanaka ikatziyanakara, aniitanake. Ari itsipatanakari irikaite ikyaapaake tasorentsipankoki, aniiniivaitanai, mitaamitaavaitanaa, itharomentanaari Pava.⁹ Ithonkara jiñeetakeri janiitanaara, ikemakiri eejatzi itharomentanaara.¹⁰ Ipampoyaatziitaitanakeri jiñaakerora avisaintsiri, te inkompiyeetavakyaari irika shirampari, iriitake kampilantapiintatsiri impashiyeetyaari janta omorokira tasorentsipanko, ipaiyeetziri “Ovaneenkaanto.”

e 2.42 Kantakotachari jaka “ipetoryiirori tanta,” iroora jantayetanairi kempisantzinkariite aririka inkinkishiretakoteri Jesucristo ikamimotantake. Ari ikantziro jayootavakaiyani, ipetoryiirori tanta, jovaiyani, jiraiyini eejatzi imire. Tema jimatakotaatziiri Jesús tsika ikantanairo joveraantanaaro jovakaanairi iriyotaanepayeeni. Irootakera jiñaaventapiintaitakeri, ikantaitzi “Pimpetoryeero tanta.” f 3.1 Kantakotachari jaka “sheetyaake,” irootake ikantaitziri pairani “ooryaa 9.”

Ikinkithatakaantzi Pedro ikyaapiintaitzi tasorentsipankoki

¹¹ Ikanta kisoporokivetachari, te irookane jovanakeri Pedro itsipatakari Juan. Ipampoyaatziiitanakeri atziriite, thaankiperoini ipiyotzimenta-paakari avisatapeshitakera tasorentsipankoki ipaiyeetziro “Irashi Salomón.”

¹² Ikanta jiñaavakeri Pedro, ikantavakeri: “¡Shirampariite! ¡Israel-mirinkaite! ¿Opaitama pipampoyaaminthatantanari naaka? Eerora pikinkishiretashivaita naakara ashitaro noshintsinka, naakara tasorentsi nomatantariri naniitaka-gairi irika. ¹³ Aña Ivavane Abraham-ni, Isaac-ni, Jacob-ni, ivavanetanakari eejatzi acharineete, iriitakera matakakeri iroka, ari onkantya iriñaapinka-thayeetantyaariri Itomi Jesús, tsika itzimi paakaanakeri eerokaite janta jevariiteki. Ikovavetaka Pilato irirori iromishitovakaantairimi, te pikovimaita eerokaite. ¹⁴ Iriitakemira pomishitovakaantaimi Tasorentsitatsiri, matzirori itampatzikashiretzi, aña intaani pomishitovantashitaari ovantzinkari. ¹⁵ Ari okanta eerokaite povamaantakariri ovañaashiretaneri. Iro kantacha Pava jovañagairi. Noñeeyakerini naakaite jañagai. ¹⁶ Okaratzi ovashinchagairiri irika shirampari piñaapiintziri eerokaite, iroora matakaakeriri javentaashiretanaaro nopairyaakenerira Jesús. Irootakera piñaantaiyakariri iroñaaka jeshitakotai kyaaryooperoini. ¹⁷ Iyekiite, niyotzi naaka, tera piyoperotero okaratzi pantayetakeri, ari ikempitakari eejatzi pijevarrepayeeni. ¹⁸ Iro kantacha Pava, ari ikenakairori jimonkarairo okaratzi ikinkithatakaaye-takeriri maaroni kamantaneriite, ikantake: ‘Aritake inkemaantsitakaita-kyaari Cristo apaata.’ ¹⁹ Irootakera, pimpiyashitantaiaariri eerokaite Pava, povashaantayetairo piyaariperonka, onkempivaitakyaaromi iroshetako-taayeeromi irirori pikaariperovetaka. Ari piñagairo intsipashiretaiyaami Avinkatharite, irovatsinaryaakoyetaimira. ²⁰ Aritake irotyaantairi Pava eejatzi Jesucristo, tema ishinetzitakamiro pairani aritake impiye. ²¹ Onkantavetakya iroñaaka, ontzimatye isaike Jesucristo inkiteki irojatziri irinintapaitetantakyaari Pava irovakeratakagairo maaroni okempiyevetara pairani. Tema iro ikinkithatakaayetakeriri Tasorentsishireri kamantantaneriite.

²² Irootakera jiñaaventakeri pairani Moisés-ni, ikantake:

Ari irotyaantake apaata Pava pashine Kamantaneri, ari
iroshiyakotapaakyaanaro naaka jotyaantakenara. Asheninka irinatye.
Maaroni inkamantayetapaakairi, ontzimatye ankempisantero.

²³ Tema maaroni kaari kempisanterine irika kamantantaneri, ari
iraperoyeetakeri, eero jiñeeri isheninkapayeeni.

²⁴ Ari ikempitzitakari eejatzi Samuel-ni, iñaaventakotakero okaratzi añaaye-takeri iroñaaka, irojatzira iñaaventayetakeri eejatzi maaroni pashinepayeeni Kamantaneriite. ²⁵ Eerokayetakera ñeerone okaratzi ishinetantakeri Pava otzimi ikinkithatakoyetakeri kamantantaneriite. Eerokayetakera ñeerone eejatzi okaratzi jantzimotavakaakari pairani Pava itsipatakari acharineete. Tema Pava ikantakeri Abraham-ni:

Iriira picharine tasonkaventairine maaroni sheninkatavakaachari
tsikarikapayeeni janta kipatsikinta.

²⁶ Ikanta jovañagairi Pava itomi, ari jetakari jotyaantakemiri eerokaiteki, onkantya intasonkaven tantyaamiri, ari onkantya maaroni eerokaite povashaantantaiyaarori piyaariperonka.”

Pedro ipoña Juan jaayetanakeri jevariiteki

4 ¹Eenirotsi Pedro itsipatakari Juan ikinkithatakaayetziri atziriite, areetaiyapaakani omperatasorentsitaari, itsipatapaakari ijevare aamaventarori tasorentsipanko, ipoña Saduceo-payeeni. ²Ikisaiyatyaani, tema Pedro ipoña Juan jiyotaatziri atziripayeeni, ikantayetziri: “Omapero irañaayetai kamavetachari, iriitakera Jesús oñaakantapaintzirori.” ³Joiri-kaiyapaakeri, jashitakotakaantakeri irojatzi onkitaitamanai, tema aritake sheetyaake. ⁴Iro kantacha osheki ikaratzi kemayetavakerori kinkitharentsi, ikempisantayetanake. Jiroka ikaratzi tzimanaintsiri kempisantzinkariite, ikarataiyini 5,000 shirampariite.

⁵Okanta okitaitamanai, japatotaiyakani Jerusalén-ki maaroni ijevarite judío-payeeni, antarikonaite, ipoña iyotzinkariite. ⁶Ari isaikakeri eejatzi Anás omperatasorentsijanori, Caifás, Juan, Alejandro, ipoñaapaaka ishenin-kamirinkaite omperatasorentsijanoriite. ⁷Ikaimatakaantakeri iramayeetakeri Pedro ipoña Juan. Josatekaitavakeri niyanki japatoiyakani, josampitakeri: “¿Niinkama shintsitakaimiri okanta pimatantakarori iroka? ¿Niinkama pipai-ryaakeri?” ⁸Ipoña jakanake Pedro, ikantakaatziitakarira Tasorentsinkantsi, ikantanake: “Pinkathariite, Antarikonaite. ⁹¿Iriima piñaatsikoventaiyanari mantsiyari novashinchagairi? ¿Pikovatziima piyotaiyeni tsika ikanta jeshitakotantaari?” ¹⁰Ari nonkamantaiyakemiro, onkantya iriyotantyaari maaroiteni Israel-mirinkaite. Irika shirampari atsipataiyakari jaka, iriira Jesucristo ovashinchaakeriri, ipaiyeetziri Nazaret-satzi. Iriitakera nopaiyaakeri, irijatzira pipaikakotakaantakeri eerokaite. Iro kantamaitacha jovañagairi Pava. ¹¹Irika Jesús iri oshiyakarori mapi pimanintakerira eerokaite, pikempitakovaaitakari ovetsikirori pankotsi. Iro kantacha jovatziyeetairo pankotsinampiki ikempitaaro iroorikami tzinkamintsi.” ¹²Tera intzime pashine kempityaarine Jesús jovavisaakotantzi. Tekatsi ampairiyagai jaka osaviki kipatsi, apaniro ikantakaaro Jesús.”

¹³Ipampoyaitanakeri Pedro, eejatzi Juan, ikantaiyanakeni piyotzimentakariri: “Piñeeri irika, te iriyotaapiintaperoveetyaari, iro kantamaitacha ñaapinkathañaane jovayeetziri. ¿Iriima iyotaakeriri Jesús itsipatakari pairani?” ¹⁴Irojatzi itsipatakari Pedro ipoña Juan irika atziri jovashinchagairi. Tera ontzime ompaitya inkantakotanakeriri. ¹⁵Ipoña jomishitovakaan-tairi japatotaiyanira, ari isaikaiyanakeni irirori iñaanatavakaiyani. ¹⁶Ikantzi: “¿Tsikama ankanterika irikaite shirampari? Maaroiteni Jerusalén-satzi jiyotai-yakeni itasonkaventantake. Eero amatairo omanakoteri. ¹⁷Thame asaryii-matashityaari, ari onkantya eero jiyaatakaantaro iriñaaverteri Jesucristo, impaiyaapiintairi.” ¹⁸Ipoña ikaimairi eejatzi. Ikantaiyakeri: “Aritapaakera piñaaventakeri Jesús, eero papiitairo piyotaantakoyetairi, pimpaiyaaye-tairi.” ¹⁹Iro kantacha jakanakeri Pedro ipoña Juan, ikantanakeri: “¿Arita-tsima nompiyathatyaari Pava, onkantya nonkempisantantyaamiri eerokaite? Intsityaa pinkantena. ²⁰Eerora okantzi novashaantairo noñaaventayetero okaratzi noñaajaantakeri, nokemajaantakeri eejatzi.” ²¹Ikanta jasaryiimavai-vetakarira jevariite, japakagairi. Tema maaroni atziriite itharomentanakari

Pava jiñaayetakero avisayetaintsiri, tera ontzimatyempaitya irovasankitaamenteriri. ²² Irika shirampari itzimi jovashinchaayeetairi, anaaneentanakero 40 tzimatsiri irosarentsite.

**Jamanaiyini kempisantzinkariite
iraventaashireperotantyaari eero itharovantaiyani**

²³ Ikanta Pedro ipoña Juan, aritakera japakagaitairi, jatake japatotaiyani ikarataiyini, ikamantakeri okaratzi ikantakeriri ijevare omperatasorentsitaari ipoña antarikonaite. ²⁴ Aritakera ikemaiyakeroni, maaroitene jiñaanataiyanakeri Pava, ikantziri: “Pinkatharijanori, eerokatake ovsitsikakero inkite, kipatsi, inkaare, ipoña okaratzi tzimantayetarori. ²⁵ Eerokatake kinkithatakaakeri pairani pinampire David-ni, ikantake:

¿Ipaitama ikiñaaneventaiyirini atzirite?

¿Ipaitama ikinkishirevaitashitantakari?

²⁶ Apatotaiyakani pinkathariventantatsiri jaka kipatsiki,

Ipiyotayetaka jevariite,

Irimaimanetantyaariri Pinkathari, eejatzi iriyoshiitaneka Cristo.

²⁷ Arimaitaka jimatakero Herodes ipoña Poncio Pilato japatotaiyakani nampitsikika, eejatzi Israel-mirinkaite ipiyotaiyakani itsipatakari pashinesatzitatziriite, imaimanetakeri Jesús, pitasorentsita Pitomi, piyoshiitane. ²⁸ Ari okantaka, jimatakero irikaite okaratzi pikinkishiretakari tsika onkantya.

²⁹ Iroñaaka, Pinkathari, pamenero eeroka jasaryiimatakana, pishinetainaro pinampiyetaanara eero notharovavaitanta nonkamantantairo piñaane.

³⁰ Iroora pishintsinka povashinchaantayetantyaariri mantsiyayetatsiri. Iroora pintasonkaventakaantakyaanariri nompairyeei Tasorentsi Pitomi Jesús.”

³¹ Ikanta ikaratakerora jiñaanataiyakeni, ontziñaanaka janta tsika japatotaiyakani. Ikantakaantziitanakarira Tasorentsinkantsi iñaaventanakero iñaane Pava, tekatsi intharovakaanakya.

Maaroni tzmimoyetziriri ari ikaratzi jashitaiyaroni

³² Oshekitanakera kempisantanaatsiri. Aparoni okantanaa ipampithashiretanaari. Te imashitavakaiyaaro opaitarika, ipayetavakaaro okaratzi kovityiimoyetariri. ³³ Irikaite Otyaantajanori eekero jiyaatatzi ikinkithatakotziro tsika okanta jañaantaari Pinkathari Jesús. Iniroitera ikaminthaayetakeri Pava maaroitene. ³⁴ Te intzimavaite aparoni kovityaaneentavaitatsine, tema itzimirika tzmitsine iipatsite, ipanko, ipimantayetziro. Iraakeri kireeki, ³⁵ impakeri Otyaantajanori, iriitake antetaariri maaroite jaantayetari aporpayeeni opaita ikoviri. ³⁶ Iroora jimatakero aparoni Leví-mirinkaite ipaiyeetziri José, Chipre-satzi jinatziri, iri ipaitakeri Otyaantajanoriite irirori, Bernabé. (Oshiyakaaventachari iroka vairontsi Bernabé: “Itomi poshenkantaneri.”) ³⁷ Irika shirampari tzmitsi iipatsite, ipoña ipimantakero. Jaanakeri ovinaro iipatsite, ipapaakeri Otyaantajanoriite.

Ananías opoña Safira

5 ¹ Iro kantacha tzmitsi pashine atziri ipaita Ananías, itsipatakaro iina opaita Safira, ipimantakero irirori iipatsite. ² Irika shirampari jaapatziyakaro iina, jomanakaarantake ovinaro iipatsite. Jamakeriya

tzimakaarantapaintsiri, ipapaakeri Otyaantajanoriite. ³Ikantavakeri Pedro: “Ananías, ¿ipaitama pishinetantakariri Satanás inthaiyakaiyaami, iro pikovantari pamataviteri Tasorentsinkantsi, pomanakaarantantakariri ovinaro piipatsite?” ⁴“¿Kaarima eeroka ashivetyaarone kipatsika? ¿Kaarima eeroka ashityaarine ovinaro? ¿Opaitama pikinkishiretzitantakarori pantero iroka? Tera iri atziriite pamatavite, aña iriira Pava pikovavetaka pamataviterimi.” ⁵Ikanta ikemavakera Ananías, tyaanake, kamanake. Iniroitera itharovaia-nakeni ikaratzi kemayetaintsiri. ⁶Ipoñaanaka evankariite, iponatapaakeri, jaanakeri, ikitatakeri.

⁷Tekera osamanite, ari okyaapaake iina Ananías, te iyote iroori opaita avisaintsiri. ⁸Josampitavakero Pedro, ikantziro: “Pinkantena, ¿Arima ikaratzi ovinaro?” Akanake iroori: “Jee, ari ikaratzi.” ⁹Ikantziro Pedro: “¿Opaitama paapatziyavakaantakariri pikovi piñaantyaari Itasorenka Pinkathari? Jirika ipiyeeyakani aanakeriri piime ikitatziri, iroñaaka irayita-nakyaami eejatzi eeroka.” ¹⁰Apathakerora okantanaka Safira otyaanake ikatziyakara Pedro, kamanake. Ikanta ikyeeyapaakeni evankariite, jiñaapaatziro kamake. Jaanakero, itsipatagairo oime ikitatakara irirori. ¹¹Ikanta jiñeetakero avisaintsiri, iniroite itharovaianakeni kempisantanzinkariite, eejatzi ikempitayetanakari ikaratzi kemakoyetakerori avisaintsiri.

Osheki itasonkaventantayeetake

¹²Eekero jiyaataakaanakitziro Otyaantajanoriite japatotapiintaiyanakani janta avisatapeshitakera tasorentsipanko ipaiyeetziro “Irashi Salomón.” Eekero itasonkaventantayetanakitzi atzirimashiki. ¹³Ipinkanera jovayetanakeri pashineete, te inkovayetanai intsipatanaiyaari. Iro kantamaitachari tzimataitatsira osheki tharomentaperoventanakariri. ¹⁴Eekero ipokanakitzi shirampariite eejatzi tsinaneete, oshekitanake ikaratzi kempisantanairiri Pinkathari. ¹⁵Jamakoyetapaakeri atziri imantsiyarite jonoryaakoyetapaakeri ishitashiki tsika inkenapaake Pedro. Ikantayetzi: “Inkenapaakerika Pedro jaka, aririka intsimankantanakyaari kapicheeni iraampare, aritake ireshi-takotai.” ¹⁶Ari ikempiyetapaakari atziriite poñaayetainchari nampitsiki saikanampitzirori Jerusalén, jamayetake osheki mantsiyariite eejatzi osheki jaakayetziri peyari, jovashinchaayetavakeri maaroiteni.

Ikisaneentaitanakeri Pedro ipoña Juan

¹⁷Ikanta omperatasorentsijanori, itsipatakari ikaratzi aapatziyakariri, irikaite Saduceo-payeeni, ikisaneentaiyanakani. ¹⁸Jaakaanakeri Otyaantajanoriite, jashitakotakaanakeri. ¹⁹Iro kantacha otsirenivetanakara, pokake imaninkarite Pinkathari, jashitaryaakotairi, jomishitovayetairi, ikantavairi: ²⁰“Piyaate tasorentsipankoki, piñaaventaineri atziriite tsika okantakota ovakerari añaantarentsi.” ²¹Okanta kapichekitaite, areetaiyapaakani tasorentsipankoki, jetapaakaro ikinkithatakapaake. Tetya iriyotaajataiyeni irirori omperatasorentsijanori, apatotaityachani itsipayetakari irapatziyane, eejatzi maaroni irantarikonaite Israel-mirinkaite. Ipoña jotyaantake irama-yetakeri Otyaantajanoriite jashitakoveetakarira.

²² Ikanta jiyaatashivetanakari irashitakotane, te iriñaapairi. Piyapaaka, ²³ ikantapaakeri: “Tera añagairi. Irojatzí okanta noñaavetapaakaro ashita kameethaini, irojatzí ikatziyayeveta aamaventariri. Iro kantacha nashitaryaakovetapaakari, te noñaapairi.” ²⁴ Ikanta ikemavakera omperatasorentsijanori, ipoña ijevare aamaventarori tasorentsipanko, ipoña ijevare omperatasorentsitaari, josampitavakaiyanakani ompaityaarika avisatsineri. ²⁵ Ariya jareetapaakari itzimi kamantapaakeriri: “Irikaite pashitakotakaantavetakari eerokaite, isaikaiyini janta tasorentsipankoki ikinkithatakaayetziri atzirite.” ²⁶ Irojatzí jiyaatantanakari ijevare aamaventaneriite, jaanake osheki iratzirite, jamairi eejatzí. Iro kantacha te irakotashivaiteri. Tema intharovaakayetyaari atziriite intsitokantyaari mapi.

²⁷ Ikanta jareetakaapaakari, jovavisaapaakeri tsika japatotaiyakani jevariite. Ikanta omperatasorentsijanori josampitavakeri, ²⁸ ikantzí: “¿Tema pikemi nokantzi chapinki: ‘Aritapaake piñaaventakeri Jesús?’ Eekero piyotaa-tziri maaroni Jerusalén-satzi. Pikantakotakena eejatzí naaka, pikantzí: ‘Iri ovamaakaantakeriri Jesús.’ ” ²⁹ Ari jakanake Pedro ipoña pashineete Otyaantajanoriite, ikantanake: “Iriira Pava nonkempisantaperote, eerora nokempisantashivaitari atziri. ³⁰ Tema omapero povamaakaantakeri eeroka Jesús, pipaikakotakaantakeri. Iro kantacha jovañagairi Pava itzimajaantzi ikempisantakeri pairani acharineni. ³¹ Jovajenokairi Pava, jomisaikairi irakojanoriki, itsipataari ipinkathariventantzi. Iriira ovavisaakotagaineri eejatzí. Ikovake ampiyashireyetashitairi maaroni aakaite Israel-mirinkaite, ari onkantya impeyakotantairori akaariperoshireyevetaka. ³² Naakara ñakero okaratzi jantayetakeri Jesús, ontzimatyé noñaaventero. Irijatzira Tasorentsinkantsi matakainarone, tema iriitakera jotyaantakenari Pava inampishireyentaitaiyaana naakaite nokempisantairira.”

³³ Ikanta ikemaiyakani, antaro ikisanaka, ikovanake iroverimi. ³⁴ Iro kantacha ari ikatziyanaka aparoni janta, paitachari Gamaliel. Fariseo inatzi irirori, irijatzira iyotaantzirori Ikantakaantaitane. Ñaapinkatha joviri maaroni atziri. Ikantanake: “Asheninká, intsityaa amishitovavakeri kapicheeni irikaite.” ³⁵ Ipoña ikantzí: “¡Shirampariite! ¡Israel-mirinkaite! ontzimatyé pinkinkishiretavakya kameetha tsikarika pinkanteri irika shirampariite. ³⁶ Pinkinkishiretakoteri paitachari Teudas, ikantakaaperovaitaka irirori. Japatotake pairani 400 atziri. Iro kantamaitachari jovamacheetakeri Teudas, ithonka itzimporokayetanake maaroni tsipayevetakariri, ari ipeyari. ³⁷ Eejatzí okempitaka pairani josankinatakotantari maaroni atziri, itzimaveta pashine paitachari Judas, Galilea-satzi inatzi. Japatotake atziri. Iro kantacha jovamaitakeri eejatzí irirori. Ipoña itzimporokayetanake maaroni tsipayevetakariri, ari ipeyari. ³⁸ Pinkeme nonkantemi naaka: Eero pimaimanetziri irika, piñaashiminthatavakyaari. Iriirika antashivaitaro inintakaanekiini, ari impeyashitaiya apaniro, inkempitayetyaari apiteroka noñaaventakotakeri. ³⁹ Iro kantamaitacha, iriirika Pava matakaayetziriri okaratzi jantayetziri, eerora pimatziiri eerokaite poitsinampayeri. Paamaventya pimaimanetzirikari Pava.”

⁴⁰ Onimotanakerira maaroni kemaintsiri. Ikaimairi eejatzí Otyaantajanori, ipasatakaantakeri, ikantakeri: “Aritapaake piñaaventakotziri Jesús.” Irojatzí japakaantaariri. ⁴¹ Ipoña ishitovaiyanaini Otyaantajanori japatoventaitakari.

Tharomenta ikantaiyanakani, ikantaiyini: “Piñaataitero ikempitakaanta-yeetairi apantaperoyetachari jovasankitaaventaitakairira Jesús, apairyiiri.”⁴² Ari ikantapiintanaatyia jiyotaantzi maaroni kitaite, ikinkithatakaantzi tasorentsipankoki, ikantzi: “Cristo inatziira irikaranki Jesús.” Arira ikempi-taayetakerori eejatzi janta pankotsipayeeniki.

Jiyyeetake 7 ampitakotaneri

6 ¹ Ikanta joshekiperotanakera iriyotaane, ñaavaiyetanake griego-thatatsiri, ikantzi: “Pameneri jantapiintayetakeri hebreo-thatatsiri, ipapiintayetziroa ovaritentsi kamaimetzinkaro, jamaakiyetziro kaari isheninkatajaantayeta iriro-riite.” ² Ipoñaashitaka 12 Otyaantajanoriite, japatotakeri maaroni iriyotaane, ikantakeri: “Tera arite nookero noñaaventanairi Pava naaka, nompapiintaye-tantyaamiri poyaari.” ³ Iyekite ontzimatyie pamene jaka akarataiyini, inkarate 7 atziri, iriitakera amenakaantapiinterone iroka. Pinkoye kameethashiretzi-motakemiri, iyotanetachari, inampishiretziitanti Tasorentsinkantsi. ⁴ Ari onkantya naakoventantyaarori naakaite noñaañaayete, nonkinkithatakaante, niyotaantayete eejatzi.” ⁵ Ikanta maaroni apatotainchari, onimotanakeri okaratzi ikantakeriri. Ari ikoyeetakeriri Esteban, aventuraari kameetha Pava, inampishiretziitantakari Tasorentsinkantsi. Ikoyeetakeri eejatzi Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, ipoñaapaaka Nicolás Antioquíá-satzi, tsika itzimi kempitakotaariri judío-payeeni, tema irika kaari isheninka judío pairani. ⁶ Ipoña jaayeeetanakeri irika 7 janta isaikakera Otyaantajanori, ari jiñaañaatakotavakeri, itasonkaventayetakeri jotzimikapatziitoyetantakari irako.

⁷ Eekerora oivaraanakitya iñaane Pava. Eekero joshekiperotanakitzi eejatzi iriyotaane janta Jerusalén-ki. Ari jimatzitanakaro ikempisantayetanake osheki omperatasorentsitaariite. Jaakaantantaitakariri Esteban

⁸ Ikanta Esteban osheki itasonkaventantayetake janta atzirimashiki, tema Pava neshinonkataririri, ipakeri ishintsinka. ⁹ Iro kantamaitacha, tzimaye-tatsi judío ikaratzi apatotapiintachari itzimi paitachari “Jotzikaveetari.” Iriiyetake poñaayetainchari Cirene-ki, Alejandría-ki, Cilicia-ki ipoña Asia-ki. Ari iñaanaminthatanakeri Esteban. ¹⁰ Iro kantamaitacha te inkitsirinkeri, tema omapero Esteban jiyotanetakaakari Tasorentsinkantsi. ¹¹ Irootakera ikantantakariri iromananeikiini isheninka: “Nokovi pinthaiyakotyaari Esteban. Pinkante: ‘Nokemakeri Esteban ithainkimavaitziri Moisés-ni, ari ikempitakeriri Pava eejatzi.’ ” ¹² Iroora ovatsimaaperotanakeriri atziriite ikisaneentanakeri Esteban, ari ikempitanakari antarikonaite, eejatzi iyotzinkariite. Jaakaantaitakeri, jaayeeetanakeri japatotaiyani jevariite. ¹³ Arira jamaitapaakeri thaiyakotakariri Esteban, ikantapaake: “Irika shirampari osheki ithainkakero tasorentsipanko, ithainkakero Ikantakaantaitane eejatzi. ¹⁴ Nokemakeri ikantake: ‘Ari imporokakero tasorentsipanko Jesús ipaiyeetzi Nazaret-satzi, ipoña irovashiñaayetairo ameyetari aakaite jiyotaayetairi Moisés-ni.’ ” ¹⁵ Ikanta jevariite apatotainchari, ipampoyaanakeri Esteban, iñaatziiri iporoki ikempitanakari maninkari.

Joipiyanakeneri ñaantsi Esteban irojatzi jovayeetantakariri

7 ¹ Ikanta omperatasorentsijanori josampitakeri Esteban, ikantziri: “¿Omaperoma ikantakoitzimiri?” ² Ari jakanake irirori, ikantzi:

“¡Iyekiiite! ¡Ashitaanitachari! Pinkeme nonkantemi. Pairani isaikavetan-takari acharine Abraham-ni janta Mesopotamia-ki, joñaakakari ovaneen-katachari Pava, tekeraminthara iriyaatanakeeta irinampityaaro Harán-ki. ³Ikantakeri: ‘Pookanairo pinampitsite, pookanairi pisheninkamirinkaite, piyaate pashineki kipatsi noñaakemiri naaka.’ ⁴Ikanta Abraham-ni, jooka-nairo inampitsite paitachari Caldea. Irojatzi ipokantaari inampitaaro Harán-ki. Ikanta ikamaira iriri, irojatzi jotyaaantakariri Pava jaka, tsika anampitaro iroñaaka aakapayeeni. ⁵Iro kantamaitacha, tera irashitakaapero-tyaari, tekachajaini irashitakaiyaari kapicheeni. Ishinetzimaitakaniri imperi apaata, aririka inkamake. Iriira ashitaiyaarone inkarate charinetaiyyaarine. Irootakera ikantakeriri okantavetaka Abraham-ni tekeramintha intzime irovaityane. ⁶Iro kantacha ikantakeri eejatzi: ‘Iriñeero pincharineyetyaari irinampityaaro iipatsiteki pashine atziri. Onkarate 400 osarentsi inkemaansivaitya iromperavaitaityaari janta. ⁷Impoña novasankitaakeri naaka inkarate omperavaitaityaarine. Iriima pincharineyetyaari namairi maaroni jaka nampitsiki, ari irantavaitainari naaka.’ ⁸Ipoña ikantakeri Pava eejatzi pairani Abraham-ni: ‘Ontzimatyte pintomeshitaanitya, tema tzimatsi antzimotavakaiyaari.’ Jimatakeri pairani Abraham-ni. Eejatzi ikempitaakeriri itomi irirori, iro jimaakotapaakitziiini 8 kitaite, itomeshitaanitakeri. Ari ikempitaakerori Isaac itzimakeranki Jacob-ni. Ari ikempitaakeriri eejatzi Jacob-ni 12 itomipayeeni, itzimi acharineyetanakari aakaite. ⁹Ikanta irikaite, itzimi acharineyetaari aakaite, ikisaneentakeri irirentzi José, ipimantakeri. Ari okanta jareetantakari inampiki Egipto-satzi. Iro kantacha, arira itsipatapiiintakari Pava, ¹⁰jovavisaakotairi okaratzi ikemaantsivaivetaka. Ipakeri iyotane-taantsi, irootake jaakameethatantakariri ivinkatharite Egipto-satzi paitachari Faraón. Irojatzi ipinkathariventantakariri irirori maaroni Egipto-satzi, eejatzi maaroni isheninkamirinkaite irirori Faraón. ¹¹Ipoña areetaka antaro tashetsi janta. Osheki ikovityaaneentaiyakeni Egipto-satzi. Ari okempitakari eejatzi janta inampiki Canaán-satzi. Te iriñeero pairani acharineni ompaitya irovayetaiyari. ¹²Ari ikemakeri Jacob eenirotatsi ovaritentsi janta Egipto-ki. Jotyaaantakeri itomiite iramanantakite.’ ¹³Ikanta japiitakero jiyaataiyini, ari jiyotakagaari José irirentzipayeeni. Ari okanta jiyotantakari Faraón tsika itzimi isheninkamirinkaitetari José. ¹⁴Ipoña José, ikaimakaantairi iriri Jacob, eejatzi maaroni isheninka, aamaaka ikaratzi 75 atziri jataintsiri Egipto-ki. ¹⁵Ari okanta jareetantakari Jacob Egipto-ki. Ari ikamairi irirori janta. Ari ikempitakari eejatzi ikaratzi acharineyetanakari. ¹⁶Ipoñaashitaka jaatonkiyeetanairi Siquem-ki, jotypeetairi janta, otzimi pairani Abraham-ni jamanantakeneriri itomipayeeni Hamor.

¹⁷Okanta omonkaratzimataka okaratzi ikantakeriri pairani Pava acharine Abraham-ni. Tzimanakera osheki ireentsite asheninkapayeeni janta Egipto-ki, ¹⁸irojatzi itzimantakari pashine pinkathari janta Egipto-ki, kaari iyotakoterine José. ¹⁹Ikanta irika pinkathari, osheki jamatavitakeri asheninka, jovashinonkaavaitakeri. Ishintsiventakeri irookaventerii ireenchaanikite, onkantya inkamantyaari, eero joshekitanta. ²⁰Aripaitera itzimakeri Moisés irirori. Iriitakera irika eentsi ookimotakariri Pava. Ikaratzi mava kashiri

jomanavetakari ipankoki ashitariri. ²¹ Okanta omonkarapaitetapaaka irooka-ventantyaariri inkamemi, oñaakeri irishinto Faraón, aakeri, opiraanitaari okempitakaantakeri iriirikami ovaiyane iroori. ²² Ari ikantakeri Moisés-ni jiyotantakarori okaratzi jiyotanetari Egipto-satzi. Iriiperori shirampari jinake, irooperori okantayetaka jantayetakeri.

²³ Ikanta otzimakera 40 irosarentsite Moisés-ni, ikovake irareetyaari isheninkapayeeni, Israel-mirinkaite. ²⁴ Iro kantacha iñaapaake aparoni Egipto-satzi jovasankitairi aparoni isheninka. Ikisakoventapaakari Moisés isheninka, jovakeri Egipto-satzi. ²⁵ Iñaajaantake Moisés-ni ari ikinkishiretai-yakeni isheninkapayeeni, iriitakera jotyaantakeri Pava intsiparyaakoventaye-tairi. Iro kantamaitacha irikaite te iriyotakotaiyeri. ²⁶ Okanta okitaitamanai, iñaake jantavakaiyani isheninka. Ari ikovavetaka Moisés irookakairimi, ikantavetapaakari: ‘Eero povashinonkaavakaiyani pantavaka, pisheninka povavakaiyani.’ ²⁷ Ipoñaanaka irika antziriri isheninka, jotatsinkavakeri Moisés. Ikantziri: ‘¿Niinkama kantakemiri iroñaaka eerokara novinkatharite? ¿Pikovatziima eeroka piyakoventena?’ ²⁸ ¿Pikovatziima poveni naaka pikempitaakeri chapinki povantakariri Egipto-satzi?’ ²⁹ Ikanta ikemavakera Moisés ikantakeriri isheninka, ari ishiyanaka. Jatake iipatsiteki Madián-satzi. Ari isaikakeri janta nampitsinentsiki, irojatzi itzimantakeri apite itomi.

³⁰ Okanta avisake okaratzi 40 osarentsi. Janta tsika te inampiitaro, okaakitapaira otzishi paitachari Sinaí, ari joñaakakariri aparoni imaninkarite Pava, ipaampatakaairo kitocheemaishi. ³¹ Ipampoyaaminthatanakero Moisés iñaakeri. Ikovajaantzi iramenero okarikiini, ari ikemakeriri Pinkathari iñaanatziiri, ikantziri: ³² ‘Pava nonatzi naaka, naakatake iñaapinkathatake picharine, Abraham, Isaac, eejatzi Jacob.’ Ari itharovanakeri Moisés, okavaitanaka, tera inkove iramenanairo. ³³ Ipoña ikantanakeri eejatzi: ‘Pi-zapatoryeeya, tema pikatziyantatyaaro iroñaaka kipatsi notasorentsipathatakaakeri. ³⁴ Noñaakeri janta Egipto-ki nokoyaakeri pisheninkapayeeni, osheki jashinonkaavaitaka. Nokemakeri jatekashirevaitaiyakani. Irootake nopokantakariri nontsiparyaakoventaimi. Eerokatake notyaante janta Egipto-ki pantero.’

³⁵ Tema pairani imanintaveetakari Moisés-ni, ikantaitakeri: ‘¿Niinkama kantakemiri iroñaaka eerokara novinkatharite?’ Iriitajaantakera jotyaantakeri Pava iroñaaka impinkathariventairi isheninkapayeeni, iri intsiparyaakoventairi eejatzi. Iriitakera matakairine imaninkarite Pava iñaakeri ipaampatakaairo kitocheemaishi. ³⁶ Irijatzira Moisés-ni omishitovairiri pairani asheninkapayeeni Egipto-ki, osheki itasonkaventantzi janta. Arira ikempitaakeri eejatzi janta inkaareki ipaiyeetziri ‘Kityonkaari,’ eejatzi okempitaka isaikavaivetantakariri okaratzi 40 osarentsi tsika te inampiitaro. ³⁷ Irijatzira Moisés-ni kantakeriri pairani asheninkapayeeni: ‘Ari irotyaantake apaata Pava pashine Kamantaneri, ari iroshiyakotapaakyaanaro naaka jotyaantakenara. Asheninka irinatye.’ ³⁸ Irijatzira Moisés-ni apatotakeriri pairani asheninkapayeeni janta tsika te inampiitaro, ikinkithavaaitakaakeri maninkari janta otzishiki Sinaí, itsipayetakari asheninkapayeeni. Iriitake aajaantakero ovañaantaneri ñaantsi, irojatzi jovavisaantakairori aakaite. ³⁹ Iro kantacha te inkove acharineete inkempisanteri Moisés-ni, osheki ipiyathatakari. Iro ikovaiyakeni impiyeemi inampiki Egipto-satzi. ⁴⁰ Irootake ikantantakariri Aarón-ni: ‘Iriivetaka Moisés tsiiparyaakoventaanari Egipto-ki. Iro kantacha

te ayote opaita avishimotakeriri kaari ipokanta jiyaatzira chapinki otzishiki Sinai. Povetsikena novavanetaiyaari.’ ⁴¹ Ari jovetsikaitakeneri kempitave-tyaarine evonkiri vaca. Ikovaiyakeni inkempitakaanteri Pava. Jovamaakeneri ipirapayeeni iroimoshirenkantyaariri ivavane. Aña iriivetaiyakanira ovetsikakeri. ⁴² Irootakera, jintainaryaantanakariri Pava irikaite, ishinetanakeri iriñaapinkathatashityaari oorentayetachari inkiteki, tema iriitake josankinatakotzitakari kamantantaneriite, ikantake:

¡Israel-mirinkaite! ¿Naakama piñaapinkathatantaka pipirapayeeni pipometapiintzirira?

Tema iro pantapiintakeri okaratzi 40 osarentsi janta tsika te jinampiitaro.

⁴³ Aña iri Moloc piñaapinkathatashitapiintakeri, pikekenatakaapiintakero ipankoshetaitzirira.

Arira pikempitapiintakeriri jivavanetashiitari kempitariri impokiro ipaiyeetziri Renfán,

Piñaapinkathatashivaitakari povetsikayetane eerokaite.

Irootakera noshinetantyaamiri irayeetemi intaina panaanakero Babilonia.

⁴⁴ Isaikavaintakari pairani acharineete tsika te inampiitaro, otzimimotziri tasorentsithaante. Ari jovakoyetzirori irosankinare Moisés-ni. Iroka tasorentsithaante, irootajaantakera jovetsikakaantakeri Moisés-ni tsikara okantajaanta joñaakakeri Pava. ⁴⁵ Irootakera iroka jaajaapiintakeri pairani acharineete, irojatzi jareetantakari kipatsiki tsika ontzime irashitaiyaari. Iroora jamayetairi ijevatantakariri Josué, joitsinampaantakariri ashivetarori iipatsite, ikantakaarira Pava. Arira ikantaitatziiro joisokerotakaro tasorentsithaante, irojatzi itzimantakari pairani David-ni. ⁴⁶ Ikanta pinkathari David, osheki jaakameethatakeri Pava, ikantake irirori: ‘Tema eeroka Pava iñaapinkathatake pairani Jacob-ni, pishinetena naaka novetsikemi aparoni pankotsi pisaikantyaari.’ ⁴⁷ Iriimaitaka Salomón ovetsikakeneriri tasorentsipanko. ⁴⁸ Iro kantamaitacha Pava, Jenokisatzi te inampitantaro pankotsi iroves-
tsikane atziri. Iroora iñaaventakeri kamantantaneri, ikantake:

⁴⁹ Jiroka ikantakeri Pava:

Irootakera inkite nothointantari nopinkathariventantzi.

Irooma kipatsi iroora nomakoryaakiitantiintari.

¿Tsikama onkarateri pankotsi irovesikayeetenari?

Eerora nantetaro nomakoryaantyaaro.

⁵⁰ ¿Kaarima naaka ovetsikayetakero maaroni tzimayetatsiri?

⁵¹ Eekero ikantatzi Esteban: ‘Iro kantacha eerokaite, ari pinkantapiintaatya pikisoshiretzi, tera pinkempisantanete, pikempitakari pashinesatzi atziri kaari asheninkayeta. Pashi povapiintakero pipiyathatakeri Tasorentsinkantsi pikempitakoyetaari picharineete.’ ⁵² ¿Tzimaajatatsima aparoni kamantantaneri kaari inkemaantsitakaavaitya pairani picharineete? Jovamaayetakeri ikaratzi kinkithataintsiri, ikantake: ‘Aatsikitakera itzimi matzirori itampa-tzikatzi.’ Aritakera pokake ironaaka matzirori, iriitake pipithokashitaiyakari eerokaite, povakeri. ⁵³ Tema eerokaite iyotayevetaaro Ikantakaantaitane okaratzi jiyotaayevetakairi maninkari, iro kantacha osheki pipiyathataka.”

⁵⁴ Ikanta ikemaiyavakera apatotainchari, antaro ikisanakeri Esteban, jatsikaikitashitanakari. ⁵⁵ Iriima Esteban inampishiretziitantakarira

Tasorentsinkantsi, jamenanake inkiteki, iñaakero irovaneenkaro Pava, iñaakeri eejatzi Jesús ikatziyaka irakojanoki Pava. ⁵⁶Ipoña ikantanake: “¡Pamene! Noñaakero inkite ashitaryaanaka, noñaakeri Itomi Atziri ikatziyaka irakojanoki Pava.” ⁵⁷Ari joshepiyempitanakari irikaite. Ikaimai-yanakeni shintsiini, ishiyashitapaakari Esteban. Joirikapaakeri. ⁵⁸Ipoña jaayeetanakeri othapitapaa nampitsi. Ari jetapaakari itsitokantari mapi, isapokaiyanakero iithaare, jookanakeneri aparoni evankari paitachari Saulo, ikantakeri: “Pamenavakenaro noithaare, nontsitokavakeriita.” ⁵⁹Ikanta itsitokaitzirira Esteban, iñaañaatanakeri irirori Pava, ikantziri: “Novinkatharite Jesús, jatashinenkatakenara noñaapaimi.” ⁶⁰Ari jotziverokanakari, iñaavai-tanake shintsiini, ikantanake: “Novinkatharite, eerora poiipiyiniri iroka kaari-peronkantsi.” Ikaratakerora iñaavaitakero iroka, makoryaanake.

Ipatzimaminthatziri Saulo kempisantzinkariite

8 ¹Ikanta Saulo jamenakotakeri Esteban itsitokaitziri, ikantanake irirori: “Arivé, kamake Esteban.” Aripaitera etanakaro ipatzimaminthataitziri kempisantzinkariite janta Jerusalén-ki. Irootakera ishiyayetantanakari maarointeni Judea-ki, ikenayetanake eejatzi nampitsiki Samaria. Eeniromaita isaikanake Otyaantajanori iriroriite. ²Ikanta ñaapinkathatasorentsitaneriite ikitatakeri Esteban, iniroitera jiraakovaitakari. ³Iriima Saulo ikovavetaka irirori iraperoterimi kempisantanantsiri. Jiyaatapiintashiyetakeri ipankoki, jinoshikayetziri shirampari, tsinane, maaroni. Jominkyaakaanayetakeri.

Ikinkithayeetziro Kameethari Ñaantsi nampitsiki Samaria

⁴Iro kantacha maaroni shiyayetanainchari, jatayetana pashineki nampitsi. Ikinkithatakoyetakero Kameethari Ñaantsi janta. ⁵Ikanta Felipe, iriitakera aparoni shiyanainchari eejatzi, areetaka nampitsi Samaria-ki. Ikinkithatakotapaakeri Cristo. ⁶Ari japatotaiyanakani maaroni atziripayeeni, jovayempitatakaro ikinkithatziri Felipe, tema iñaayetakero itasonkaventan-tapaake eejatzi. ⁷Jovashinchaayetai osheki atziri jaakavetari peyari. Antaro ikaimayetzi peyari ishiyayetara. Eejatzi okempitakari, osheki atziri kisopo-rokivetachari, kaari kameethavetachane iitzi, jovashinchaayetairi maaroni. ⁸Irootake ikimoshiretantakari maaroni nampitarori janta nampitsiki.

⁹Iro kantacha tzimatsi janta paitachari Simón. Sheripiyari inavetaka pairani. Jamatavitake osheki atziri nampitachari Samaria-ki. Osheki ikanta-kaaperovaitaka. ¹⁰Iñaapinkathatzivetakari atzirite, jevariite, maaroni, ikantayetzi: “Thame ankempisanteri, tema irika Simón imatakero iñaavyatari Pava.” ¹¹Ikempisantaiziri Simón maaroni ikantayetziri. Oshekira osarentsi ipampoyaaminthataitakeri isheripiyarinkakiini. ¹²Iro kantacha jareeta-paakara Felipe, ikinkithatapaakero Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziriri Jesucristo, ñaaventakotziri eejatzi Pava tsika inkantaiya impinkathari-ventantai. Joviinkaayetanaka shirampariite, eejatzi tsinanepayeeni. ¹³Ari jimatizitanakaro eejatzi Simón irirori, ikempisantavetanaa, oviinkaavetaka eejatzi. Te irookane itsipatanakari Felipe, iñaakerira itasonkaventantayetzi. Ipampoyaaminthatanakeri.

¹⁴Ikanta Otyaantajanoriite saikatsiri Jerusalén-ki, ikemakotakeri Samaria-satzi ikempisantayetairo iñaane Pava. Irootakera jotyaantantakariri Pedro

ipoña Juan. ¹⁵ Ikanta jareetaiyakara Samaria-ki, jiñaañaatakotapaakeri kempisantzinkariite, onkanya irinampishiretantaiaariri iriroriite Tasorentsinkantsi. ¹⁶ Tema intaani joviinkaayeetakeri ipaiyeetakeri Avinkatharite Jesús. Tekeramintha inampishiretantaiaari iriroriite Tasorentsinkantsi. ¹⁷ Ikanta Pedro ipoña Juan, jotzimikapatziitoyetantakari irako aparopayeeni. Arira inampishireyetantanakari Tasorentsinkantsi. ¹⁸ Jiñaakerira Simón jantakeri Otyaantajanori, ikaratzi jotzimikapatziitotantakari irako atziri, inampishiretantaari Tasorentsinkantsi, ipinavetanakari irirori Otyaantajanori, ¹⁹ ikantanakeri: “Jirika kireeki, pimpena eejatzi naaka pishintsinka, nonkempitantyaamiri eeroka, onkanya nonampishiretakaantyaariri Tasorentsinkantsi nosheninka, notzimikapatziitotantyaarira nako.” ²⁰ Ari jakanakeri Pedro, ikantziri: “¡Arira pinkarataveetairi piireekite pimpeyashitaiya! ¿Piñaajaantakema ari pamanantantakyaaro piireekite ipashitanti Pava? ²¹ Eerora pimataajatziro pinkempitakotyaanaro naaka, tema jiñaakemi Pava te pintampatzikashirete. ²² Povashaantairo piyaariperonka, pinkovakotairi Pava, añaamatsite ari impeyakotaimiro pikinkishirevetakari. ²³ Niyotakemi naaka, osheki pikisashirevaitaka. Arira pikantapiintatya pikaariperoshirevaitzi.” ²⁴ Ipoña jakanake Simón, ikantanake: “Pamanakotaina eeroka Pinkathariki, onkanya eero avishimotantana okaratzi pikantakenari.”

²⁵ Ikanta Pedro ipoña Juan, ikaratakero ikinkithatakotakeri Pava. Ipoña ikenayetanake pashine nampitsiki okaratzi saikatsiri janta Samaria-ki, ikinkithatakero janta Kameethari Ñaantsi. Arira ipiyeeyaaani Jerusalén-ki.

Felipe ipoña Etiópía-satzi

²⁶ Ikanta imaninkarite Pava, iñaanatakeri Felipe, ikantziri: “Piyaate nampitsiki paitachari Gaza, iro pimpampithatanake avotsi poñaachari Jerusalén-ki irojatzi janta.” Tema iroka avotsi irootake kenachari tsika te inampiitaro. ²⁷ Jatake Felipe. Okanta niyanki avotsi, jomonthaakari Etiópía-satzi. Iriiperori inatzi. Iriitake kempoyiiri kireeki janta Etiópía-ki tsika opinkathariventantzi tsinane paitachari Candace. Ipoñagaatyaaro irirori Jerusalén-ki iñaapinkathatziri Pava. ²⁸ Iroora iriyaatairo irirori inampiki, isaikantakaro ishiyakomento, jiñaanavaitziro irosankinare Kamantantaneri Isaías-ni. ²⁹ Iñaanashiretanakeri Tasorentsinkantsi irika Felipe, ikantziri: “Piyaate, pokarikityaari shiyakotainchari.” ³⁰ Ikanta ipokashitapaakeri Felipe, ikematziiri Etiópía-satzi iñaanatziro irosankinare Isaías-ni. Ari ikantziri: “¿Pikemathatziro piñaanatzi?” ³¹ Ari ikantzi Etiópía-satzi: “¿Tsika inkene nonkemathatero, tera intzime impaitya iyotainarone? Pimpoke eeroka, pintsi-patyaana.” ³² Jirokara Osankinarentsi iñaanatziro:

Ikempitakaayeetakari jaayeetziro oisha irovayeeteri.

Ikempitakari oisha te inkaimavaite irameeyeeteri,

Ari ikempitakari eejatzi irirori, maire ikantaka.

³³ Tsinampashirera ikantakaayeetakari, te ontampatzikate okaratzi ikantakoveetakari.

j 8.27 Kantakotachari jaka “Iriiperori inatzi,” Totaanikiri inatzi. Tema iro jametaiyarini pairani ikaratzi saikavankoyetziiri pinkathari, itotaanikiyeetziro, onkanya eero jovaiyantakaantan-tayeta ipankoki pinkathari.

Ari jovamaayeetakeri, temaita intzime irovaiyanepayeeni irirori.

³⁴Ikanta irika iriiperori Etiópía-satzi, josampitanakeri Felipe: “Pinkantena. ¿Niinkama iñaaventziri Kamantantaneri? ¿Iriijatsuma ñaaventacha? ¿Pashinema iñaaventzi?” ³⁵Ari jetanakaro Felipe ikinkithatakaanakeri irosankinareki Isafás-ni, iñaaventanakeneri Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziriri Jesús. ³⁶Okanta osamaniityaake, ikenimotapaakero jiña, ikantzi Etiópía-satzi: “Jiroka jiña. ¿Eeroma okantzi noviinkatya naaka?” ³⁷Jakanakeri Felipe, ikantziri: “Pikempisantaperotanairika, ari onkantake.” Ikantzi Etiópía-satzi: “Nokempisantzi, iriitake Jesucristo Itomi Pava.” ³⁸Ari jovatziyakaantapaakero ishikyakomento Etiópía-satzi. Ayyitanake apiteroite, jatanake jiñaaki. Ari joviinkaatakari. ³⁹Ikanta itonkaana jiñaaki, jaanairi Felipe Tasorentsinkantsi. Irika iriiperori Etiópía-satzi, tera iriñaanairi tsika ikenanake. Iro kantacha irika atziri kimoshire ikanta jiyaatai irirori. ⁴⁰Iriima Felipe jiñaashitaaro irirori isaikapai Azoto-ki. Ipoña javisayetanake pashineki nampitsi ikamantantayetziro Kameethari Ñaantsi, irojatzi jareetantaari Cesarea-ki.

Pashineshiretai Saulo

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹Ikanta irirori Saulo, te irovashaantero jasaryiimayetari irovamayeri iriyotaane Pinkathari. Irootake jiyaatashitantakari omperatasorentsijanori Judío, ²ikantakeri: “Posankinateneri omperatasorentsitaari saikatsiri nampitsiki Damasco, pinkanteri: ‘Pishineteri Saulo irayeteri karatanairiri ipaiyeetziri “Avotsi.” Inkyaayete japatoyeetapiinta, irosoyeteri shirampari eejatzi tsinane, iramakeri jaka Jerusalén-ki.’ ” ³Iro jareetzimataka nampitsiki Damasco, ari jomapokakeri morekanaintsiri inkiteki, joorentapaaka ikatziyakara Saulo. ⁴Tyaanake Saulo. Ikematzi ñaantsi inkiteki, ikantaitzi: “¡Saulo! ¡Saulo! ¿Opaitama pipatzimaminthatantanari?” ⁵Jakanake Saulo, ikantzi: “¿Niinkama eeroka Pinkathari?” Ari ikantaitanakeri: “Naakatakera Jesús itzimi pipatzimaminthatakeri. Eerokatakera ovasankitaavaitacha apaniro, okempivaitakaro pimpatziminthatatyeyaaromi thoyempithovari.” ⁶Ikanta Saulo, okavaitanaka itharovanakera, ikantanake: “Pinkathari, ipaita pikoviri nantairi naaka.” Ari ikantanakeri Avinkatharite: “Pintzinaye, piyaate nampitsiki. Arira inkamantayeetemiropaita panteri.” ⁷Osheki itharovanake ikaratzi oyaatakeriri Saulo, tema ikemavakero eejatzi irirori ñaantsi, te iriñaamaityaari ñaavaitatsiri. ⁸Ipoña ikatziyavetanaa Saulo. Ikovaveta irokiryaana, te onkante iramenana. Irootakera jakathatantanaariri itsipayetakari, jaanakeri nampitsiki Damasco. ⁹Ari isaikeri janta okaratzi mava kitaite, te onkante iramenavaitai, te irovaiya, te irirai eejatzi imire.

¹⁰Okanta janta Damasco, ari isaiki aparoni iyotaari ipaita Ananías. Iriitake iñaanatakeri Avinkatharite imishireki, ikantziri: “¡Ananías!” Ari jakanakeri irirori: “¿Ipaita, Pinkathari? Jaka nosaiki.” ¹¹Ikantziri: “Piyaate janta avotsiki ipaiyeetziri ‘Tampatzikari.’ Ari osaiki ipanko paitachari Judas, ari posampitakoventeri aparoni shirampari ipaita Saulo, iri poñaachari nampitsiki Tarso. Ari isaikiri irirori iñañaatzi. ¹²Nomishitakaakeri irirori. Jiñaakemi pikyaashitapaakeri, potzimikapatziitotantakari pako, irojatzi jamenavaitantanaari.” ¹³Ikanta ikemavakera Ananías, ikantanake:

“Pinkathari, osheki nokemi iñaaventayeetzi irika shirampari, koveenka okanta jantayetakeri Jerusalén-ki jovasankitaayetziri pitasorentsitakaane.”¹⁴ “Iro ipokantari iroñaaka jaka, tema jetyaantatziiri omperatasorentsijanori irayeeteri paيرييimiri javentaanaami.”¹⁵ Ikantzi Pinkathari: “Piyaate. Tema irika shirampari iriitake nokoyaakeri naaka iñaaventaina maaroni nampitsiki. Inkinkithatahairi Israel-mirinkaite isheninkatari irirori, eejatzi pashinesatzi atziri kaari isheninkata, eejatzi ivinkatharite.”¹⁶ Ari noñaakakeri eejatzi tsika onkarate inkemaantsiventyaana naaka.”¹⁷ Ipoña jiyaatake Ananías pankotsiki isaikake Saulo. Kyaapaake, jotzimikapatzii totantapaakari irako. Ikantziri: “Iyeki, jetyaantakena Avinkatharite Jesús, tsika itzimi oñaakakamiri avotsiki pikenapaakeranki. Iro jetyaantantanari onkantya pokiryaantaiyaari, onkantya inampishiretantyaamiri eejatzi Tasorentsinkantsi.”¹⁸ Arira oparyaanake irookiki kempitavetari shimapentaki, amenanai kameetha. Ipoña ikatziiyanaka, jatanake iroviinkaataiteri.¹⁹ Arira jovavaitanaa, irojatzi ishintsitantaari kameetha. Kapichera isaikimovaitapaintziri kempisantzinkariite nampitarori Damasco.

Ikinkithatzi Saulo Damasco-ki

²⁰ Arira jetanakaro Saulo ikinkithatakaantanake japatotapiintayeta judío-payeeni, ikantzi: “Iriitakera Itomi Pava paitachari Jesús.”²¹ Ipampoyaaminthatanakeri ikaratzi kemiriri, ikantavaka: “¿Tema iriitake irika kisaneentziri Jerusalén-ki ikaratzi paيرييiriri Jesús? ¿Tema irijatzi pokaintsiri jaka irayeri kempisantzinkari janta omperatasorentsijanoriki?”²² Iro kantacha Saulo eekero ishintsitatzi ikinkithatakaantzi tekatsi intharovakaiya. Te iriyote opaita inkantayeteri judío-payeeni nampitarori Damasco-ki, ikemirira Saulo ikantzi: “Irikaranki Jesús Cristo inatzi.”

Saulo ishiyapithatari Judío-payeeni

²³ Okanta avisanake osheki kitaite, ikantavakaaka Judío-payeeni: “Thame overi Saulo.”²⁴ Tema kitaiteriki eejatzi tsireniriki joyaaventakari ishitovapiintaitzira nampitsiki, inkene iroveri. Iro kantacha Saulo jiyotake ikovatzi irovamairi.²⁵ Ikanta kempisantzinkariite, jotetakeri antaroki kantziri, jovaniiryaakotakeri tsirenipaite jakakiroki janta jotantoyeetziro nampitsi. Ari okanta ishiyantakari Saulo.

Areetaa Saulo Jerusalén-ki

²⁶ Ikanta jareetaa Saulo Jerusalén-ki, ikovavetaka intsipatapaiyaarimi iriyotaane Pinkathari. Iro kantacha osheki itharovakaakari, iñaajaantzi te ikempisantaperotai irirori.²⁷ Iro kantacha tzimatsi kempisantzinkari paitachari Bernabé, jaapatziyanakari Saulo, jatake iroñaakantairi ipiyotara Otyaantajanori. Ikantapaakeri: “Irika Saulo iñagairi Avinkatharite janta avotsiki jatachari Damasco-ki, ari ikinkithavaaitakaakeri. Ari jetanakaro Saulo janta nampitsiki Damasco iñaaventanairi ivairo Jesús. Tekatsi intharovakaanakya.”²⁸ Ari ikantakari Saulo isaikantapaari Jerusalén-ki, itsipayetapaari irikaite Otyaantajanori.²⁹ Iñaaventakeri ivairo Jesús Pinkathari, tekatsi intharovakaiya. Arira ikinkithatakaayetziri judío-payeeni Griego-thatatsiri. Iro kantacha ikovake iroveri irikapayeeni.³⁰ Ikanta jiyotaiyakeni

kempisantzinkariite, jaanakeri Saulo janta Cesarea-ki. Ipoña jotyaantairi Tarso-ki.

³¹Ikanta kempisantzinkariite, nampiyetarori Judea-ki, Galilea-ki ipoña Samaria-ki, kameetha ikanta isaikavaitaiyini, eekero jantakishireperotana-kitzi, ñaapinkatha jovapiintanakeri Pinkathari, jookakoventakerira Tasorentsinkantsi. Eekerora jiyaatatzi joshekiperotanake.

Jovashinchagaitairi Eneas

³²Ikanta jareetantayetaka Pedro nampitsiite, irojatzi jareetantaka Lida-ki inampiyetarora itasorentsishiretakaitairi. ³³Ari jiñaapaakeriri paitachari Eneas, kisoporokiri inatzi, tzimakotake 8 osarentsi jonoryaavaitaka. ³⁴Jiñaanatapaaakeri, ikantziri: “¡Eneas, irovashinchagaimi Jesucristo. Pinkatziye, paanairo ponoryaamento!” Arira ikatziyanakari Eneas. ³⁵Ikaratzi nampitarori Lida-ki eejatzi Sarón-ki, jiñaayetairira ikatziyavaita Eneas, iroora ikempisantantanakariri Avinkatharite.

Añaantaari Dorcas

³⁶Okanta nampitsiki Jope, tzimatsi aparoni iyotaaro opaita Tabita, iñaaneki griego ikantaitziro “Dorcas.” Iroka tsinane okaminthaantapiintake, oneshinonkatantapiintake. ³⁷Ipoña aparoni kitaite, omantsiyatake Dorcas, kamake. Jaayeetakero, ikaataitakero, jonoryeetapaintziro jenoki opankoki. ³⁸Okanta janta Jope-ki te intainaperote osaiki nampitsi Lida, tsikara jareetaka Pedro. Ikanta ikemaiyakeni iyotaariite ari isaikiri Pedro janta, jotyaantake apite shirampari inkamantakiteri: “Pimpokanake thaankiperoini Jope-ki.” ³⁹Jatanake Pedro. Ikanta jareetapaaka janta, jaayeetanakeri jenoki tsika jonoryeetakero. Otapotapaakeri maaroiteni kamaimetzinkaro, iragaiyapaakani, oñaakayetapaakeri kithaarentsi oshirikapiintane Dorcas. ⁴⁰Ipoña Pedro jomishitovakero maaroiteni, ari jotyeerovanaka, ñañaatanake. Ipoña ipithokashitanaaro kaminkaro, ikantzi: “¡Tabita, pintzinaye!” Ari okiryaaanai iroori, oñaatziiri Pedro, thointanaa. ⁴¹Jakathavakotakero irirori, jovatziyakero. Ipoña ikaimayetakero kamaimetzinkaroite eejatzi ikaratzi itasorentsitakaitane, jiñaayetairo añagai. ⁴²Ikanta ikemakoyetakero nampitsiki Jope, osheki kempisantanakeriri Pinkathari. ⁴³Oshekira kitaite isaikavaitanake Pedro nampitsikika, iri isaikimotake shirampari paitachari Simón “Meshinantsipakori.”

Pedro ipoña Cornelio

10 ¹Tzimatsi Cesarea-ki aparoni shirampari paitachari Cornelio, iriitake ijevarite ovayiriite Roma-satzi ipaiyeetziri “Italia-satziite.” ²Irika shirampari ñaapinkathatasorentsivaitaneri jinatzi, ari ikaramirinkatziri isheninkaite iñaapinkathatziri Pava. Ipapiintziri ashinonkainkari osheki iireekite okantavetaka te isheninkatari. Jiñaanñaatapiintakeri Pava irirori. ³Okanta aparoni kitaite, aritake sheetyaake, tainkaperotake ooryaa, ari jomapokakeriri imaninkarite Pava ikyaaashitapaakeri isaikakera irirori, iñaavakeri koñaaroini, ikantapaakeri: “¡Cornelio!”^k

^k 10.3 Kantakotachari jaka “itainkaperotanake ooryaa,” irootake ikantaitziri pairani “ooryaa 9.”

⁴Ipampoyaa minthatavakeri Cornelio, itharonkakiini josampitanakeri, ikantziri: “¿Pinkathari, ipaitama pikovakotanari?” Ikantanakeri maninkari: “Ikemakemiro Pava piñaañaatane, jiñaakemi pineshinonkayetantapiintaka.

⁵Potyaante potzikatane nampitsiki Jope onkantya iramantyaariri Simón, ipaiyeetziri eejatzi Pedro. ⁶Ari jimayimotziriri pashine Simón, ‘Meshinantsipakori’ saikathapyaatzirori inkaare. Iriira kamantemineri opaita pantairi.”

⁷Ikanta ishitovanai maninkari, ikaimake Cornelio apite inampire. Ikaimake eejatzi aparoni ovayiri, iraventaane joviri, ñaapinkathatasorentsivaitaneri jinayetatziri irirori. ⁸Ikamantakeri okaratzi ikantaitakeriri. Jotyaantakeri Jope-ki.

⁹Okanta okitaitamanai, joveraaka tampatzika ooryaa, irootaintsi irareetzmataiyaani Jope-ki jotyaantakeri. Ari jataitanake irirori Pedro iriñaanaate jenoki pankotsipankaki. ¹⁰Ikemaminthatakeri itashe, ikovake iroya, iro kantacha ovakera jonkotsiyeetzi iroyaari, ari jiñaavyatakeri. ¹¹Jiñaakero ashitaryaanaka inkite, jovayiiyeetakero kempivetarori antaro manthakintsi-maanka, ithatoyeetakero opatziki. ¹²Okanta janta manthakintsi-maankaki tzmatsi osheki kantashivaiyetachari piratsi, ipoña ikaratzi kamathayeta-tsiri kipatsiki, ipoñaapaaka tsimeripayeeni. ¹³Ipoñaashita ikemake ñaanatakeriri, ikantziri: “Pedro, pintzinaye, povamayeri irikapayeeni, poyaari.” ¹⁴Ari jakanake Pedro: “Eero Pinkathari. Te novapiintari naaka irikapayeeni ipinkayeetziri.” ¹⁵Japiiyeetanakeri Pedro iñaanaitziri, ikantziri: “Tema irikapayeeni ikaratzi ishinetaantairi Pava, eerora pipaitashivaitari eeroka ‘Ipinkayeetziri.’” ¹⁶Mavasatzi apiitaka iroka. Ipoñaashitaka jaayeetanairo manthakintsi-maanka inkiteki.

¹⁷Antaro okantzimoshirevaitanakari Pedro, ipampithashirevaita opaita oshiyakaaventachari okaratzi jiñaakeri. Arira jareetaiyapaakani irotyaantane Cornelio, josasampiventakotapaakero ipanko Simón. ¹⁸Jareetapaakara pankotsiki, ikaimaiyapaakitziini josampitantapaake, ikantzi: “¿Ari jimayiri jaka Simón, ipaiyeetzi eejatzi Pedro?” ¹⁹Ipampithashiretakominthaitaro Pedro jiñaakeri, jiñaanashiretakeri Tasorentsinkantsi, ikantziri: “Pamene, areetapaakara mava shirampari amemenatzimiri. ²⁰Pinkatziye, payiite. Eerora pikisoshirevaitzi, pintsipatyaari, tema naakatake otyaantakeriri.” ²¹Arira jayitapaake Pedro, ikantapaakeri shirampariite: “Naakatake pikokovatzi. ¿Ipaitama pipokantari?” ²²Ikantaiyanakeni irirori: “Nopoki jotyaantana Cornelio, ijevare ovayiriite. Tampatzikashireri jinatziri, ñaapinkathatasorentsivaitaneri jini, iri iraakameethatapiintane pisheninkapayeeni judío. Tema chapinki ipokashitakeri imaninkarite Pava, ikantakeri: ‘Pinkaimakaanteri Pedro, onkantya impokantyaari pipankoki, ari pinkemero onkarate inkamantemiri.’” ²³Ikanta Pedro ikyaaakanakeri pankotsiki, ari jimagaiyapaakeni. Okanta okitaitamanake, jatake Pedro joyaataiyanakeri pokashitakeriri, arira itsipatanakeri eejatzi Jope-satzi, “iyekiite” inatziri.

²⁴Okanta pashine kitaite areetaiyakani Cesarea-ki. Arira joyaaventakeri Cornelio itsipayetakari isheninkamirinkaite, eejatzi irapatziyaminthatane ikaratzi ikaimayetakari irirori. ²⁵Jareetapaakara Pedro pankotsiki, ishitovashitanakeri Cornelio, jotyeerovashitavakari, iriñaapinkathatavakerimi. ²⁶Iro kantacha Pedro jovatziyakeri, ikantziri: “Pinkatziye, atziri nonatziri eejatzi naaka, arira nokempitami eeroka.” ²⁷Ikanta jiñaanatzirira Cornelio,

ikyaakaapaakeri, jiñaapaakitzi osheki atziri apatotainchari. ²⁸ Ikantanake Pedro: “Piyotaiyini eeroka, naakaite judfo-payeeni te ishinetaitana nonkempiyaami eerokaite kaari nosheninkata, te aritaajate nonkyaavankotemi. Iro kantacha ovakeraini jiyotaakena naaka Pava, te arite nonkantayetemi: ‘Novinkane pinatzi.’ ²⁹ Irootakera kaari noshenkaantanaka nopokanake pikaimakaantantana. Iroñaaka nokovi niyote opaita pikaimakaantantana.”

³⁰ Ikantanake Cornelio: “Chapinki, aritake tzimake 4 kitaite, ari ikaratajaantake iroñaaka ooryaatsiri, itainkakera. Nosaiki naaka jaka nopankoki notziventavaita, noñañaatzi osheetyaakera, ari ikoñaatzimotakena aparoni shirampari, shipakiryaa okantapaaka iithaare.” ³¹ Ikantapaakena: “Cornelio, ikemakemi Pava piñañaatzi, ikinkishiretakero pineshinonkatantapiintake. ³² Potyaante nampitsiki Joep amerie Simón, ipaiyeetziri eejatzi Pedro. Ari jimayimotziriri pashine Simón, meshinantsipakori nampitarori inkaarethapyaaki.” ³³ Ari notyaantakeri thaankipaiteeni iriñeetemi, pimatakeri eeroka pipokanake thaankipaiteeni. Jirikaetakena iroñaaka ipiyotakaakana Pava. Intsiyaa pinkantenaro okaratzi ikantakemiri Avinkatharite.”

³⁴ Ipoña ikantanake Pedro: “Arira niyotataitzi iroñaaka omaperotatya Pava te iramaakitaneeri atziri, ³⁵ aña jaakameethayetziri ñaapinkathatanairiri, tampatzikashiretatsiri, okantavetaka tsikarika inampiyetaro, kaari nosheninkaveta. ³⁶ Tema iroka Ñaantsi ñaaventakotziriri Jesucristo, okaratzi jatakotaintsiri nosheninkaki Israel-mirinkaite, iriitakera Pava kanta-kaarori nokinkithatakotantaariri irika. Tema iriitake pinkathariventaineri maaroitene, iriitakera saikakaayetaineri eejatzi kameetha. ³⁷ Piyoperotaiyironi eerokaite okaratzi avisaintsiri noipatsiteki. Tema pikemakaventakero jiñaaventakeroranki Juan-ni okantakota oviinkaataantsi. Irojatzi opoñaantanakari Galilea-ki, ³⁸ jiñeetakeri Jesús Nazaret-satzi. Iriira Pava ipakeri ishintsinka eejatzi Itasorenka. Ipoña ikekenayetanake irirori jineshinonkantatayeta, jovavisakoyetake osheki jaakayetziri peyari. Iroora jimatantakarori iroka tema Pava tsipatakari. ³⁹ Naakayetake ñaayetajaantakeri maaroni jantayetakeri Jesús janta Judea-ki ipoña Jerusalén-ki. Ipoñaashitaka jovamaitakeri, ipaikakoyeetakerira. ⁴⁰ Iro kantacha omonkaratakara mava kitaite jovañagairi Pava, ikantakaakarora irirori noñaayetairi naakaite. ⁴¹ Tera iroñaakapanaatyaari maaroitene atziri, intaani naakaite, ikaratzi jiyoshiiyetakeri pairani Pava iriñaayetairi. Aritakera jañagai, notsipatavaari novaiyani eejatzi niravaitaiyini. ⁴² Iriitakera otyaantaiyakenari nonkamantayetairi atzirite, nonkantairi: ‘Iriira Jesús jovakeri Pava iriyakoventairine maaroni ñaayetatsiri, ipoña ikaratzi kamayetaintsiri eejatzi.’ ⁴³ Irijatzira Jesús jiñaaventakotzitakari pairani Kamantantaneriite, ikantake: ‘Inkarate kempisantairine irika impaiyyaayetairira, aritake impeyakotaineri iyaariperonka.’ ”

⁴⁴ Jiñaavaiminthaizti Pedro, arira inampishiretantapaakari Tasorentsinkantsi maaroitene kempisantakeriri ikinkithatzi. ⁴⁵ Ipampoyaaminthataiyakerini ikaratzi oyaatakeriri Pedro, jiñaakerora inampishireyetantapaakari Tasorentsinkantsi kaari isheninkata, okempivaitakaro irisakoperotaitatyeenerimi,^m ⁴⁶ ikemaikyakeri jiñaavaiyetantanakaro pashineyetatsiri ñaantsi,

1 10.30 Kantakotachari jaka “itainkakera,” irootakera ikantayeetziri pairani “ooryaa 9.”

m 10.45 Irikaite “oyaatakeriri Pedro,” irijatzira ipaiyeetzitzi “Totameshitaaniri.”

itharomentanakari Pava. ⁴⁷Ipoñaa ikantanake Pedro: “¿Kantatsima ompetapithatyaari iroviinkayetya irikaite atziri, kempiyetanakairi aakaite inampishiretantayetaari Tasorentsinkantsi?” ⁴⁸Ari jotyaantake iroviinkaayeeteri irikaite impairyeteri Jesucristo. Ipoñaashitaka irikaite ikantanakeri Pedro: “Pisaikimovaitanakena.”

Ikamantapairiri Pedro kempisantzinkariite Jerusalén-ki

11 ¹Ipoña ikemaiyakeni pashine Otyaantajanoriite ipoña iyekiite nampitarori Judea-ki, ikantaitzi: “Ikemayetairora Iñaane Pava kaari asheninkata, ikempisantayetai irirori.” ²Iro kantacha jareevetaara irirori Pedro Jerusalén-ki, jiñaanaminthatavairi judío kempisantayetaatsiri.” ³Ikantavairi: “¿Opaitama pareetantariri kaari asheninkata, payooyetakeri eejatzi?” ⁴Ari ikamantanakeri Pedro tsika okantajaanta opoñaantakari. Ikantanakeri: ⁵“Nosaiki naaka nampitsiki Joep, noñaañaaminthatziri, ari noñaavyatakari. Noñaake kempitavetarori iniroite manthakintsimaanka, ithatoyetakero opatziki, jovaniiryeetakero okenapaakero inkiteki irojatzzi tsika nosaikakera naaka. ⁶Ari namenaperotanakero, noñaake osheki katsimari piratsi, noñaake ikaratzi kamathayetsiri kipatsiki, ipoña tsimeripayeeni. ⁷Ipoña nokemake ñaanatakenari, ikantana: ‘Pedro, pintzinaye, povamairi irikapayeeni, poyaari.’ ⁸Ari nakanake: ‘Eero Pinkathari, tema te namonkotaajatapiinteri naaka irikapayeeni ipinkayeeztziri.’ ⁹Japiiyeetanakena iñaanaitana, ikantaitana: ‘Tema irikapayeeni ikaratzi ishinetaantairi Pava, eerora pipaitashivaitari eeroka “Ipinkayeeztziri.”’ ¹⁰Mavasatzzi apiitaka iroka. Ipoñaashitaka jaayeetanairo inkiteki okaratzi noñaakeri. ¹¹Arira jareetaiyapaakani mava shirampari kokovatanari, jotyaantaitakeri ipoñaakaro Cesarea-ki. ¹²Jiñaanashiretanakena Tasorentsinkantsi, ikantakena: ‘Poyaatanakeri irikaite, eerora pikishirevaitanake.’ Irootakera nomatakeri. Jirikara 6 iyekiite notsipatanakari. Iriira nokaratakeri nokyaavankotakeri aparoni shirampari kaari asheninkata. ¹³Ikamantavakena, ikantana: ‘Chapinki, noñaake maninkari ikatzziyapaaka jaka nopankoki, ikantakena: “Potyaante jatatsineri nampitsiki Joep onkantya iramantyaariri Simón, ipaiyeetziri eejatzi Pedro. ¹⁴Iriitakera kamantemirone tsika pinkantya pavisakoshiretantaiyaari, pinkaratairi maaroitani pisheninkamirinkaite.”’ ¹⁵Ikanta nokinkithavaitakaapaakeri, arira omapokashitaitanaki inampishiretantapaakari Tasorentsinkantsi iriroriite, iroovaitakeranki inampishiretantakairi aakaite ovakeraini. ¹⁶Arira nokinkishiretanakero ikanteriranki Avinkatharite: ‘Omapero Juan joviinkaatanaro jiña, iro kantacha ari piñaayetakero eerokaite irinampishiretantayaaami Tasorentsinkantsi kempivaitakami iroviinkaayeetantyaamirimi.’ ¹⁷Tema iriitajaantakera Pava neshinonkatariri eejatzi iriroriite ikempitaayetaira aakaite akempisantayetarira Pinkathari Jesucristo. ¿Niinkama naaka nonkovantyaari nomaimaneteri Pava?” ¹⁸Ikanta ikemaiyavakera iyekiite nampitarori Jerusalén-ki, tekatsi inkantaiyanakeni. Itharomentaiyanakarini Pava, ikantaiyanakeni: “¿Arira okantari! ¡Ineshinonkatairi Pava kaari asheninkata! ¡Kantatsira iriroriite irovashaantairo eejatzi iyaariperonka, onkantya irañaashireyetantaiyaari!”

Kempisantaatsiri Antioquía-ki

¹⁹Aritakera jovamayitzitaitakari Esteban, jetaitananakarori ipatzimamin-thayeeztiri kempisantzinkariite. Iroora opoñaantanakari ishiyayetzitanaka tsikarika ikaratzi kempisantzinkariite janta Fenicia-ki, Chipre-ki ipoña Antioquía-ki. Ari ikinkithatakaayetakeriri judío-payeeni tsika okantakota Kameethari Ñaantsi, temaita inkinkithatakairi kaari isheninkata. ²⁰Iro kantamaitachari, ari jareetaiyakani Antioquía-ki, kempisantaatsiri poñaachari Chipre-ki ipoña Cirene-ki. Ikinkithatakaayetapaakeri eejatzi kaari isheninkata, jiñaaventakeneri Kameethari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, Avinkatharitera. ²¹Okantakaatziitakarira ishintsinka Avinkatharite irikaite, jovashaantakaakeri pashinesatzi atziri jametashivaiyevetakari. Oshekira kempisantanairiri Avinkatharite. ²²Ikanta kempisantaayetaatsiri Jerusalén-ki, ikemakotaiyakarini, jotyaaantakeri Bernabé janta Antioquía-ki. ²³Jareetakara Bernabé, iñaapaakeri tsika ikanta Pava ineshinonkayetakari irikaite, iniroite ikimoshiretapaake. Ikaminaayetapaakeri maaroitene ari onkantya iroisokeroshireyetantyaari Avinkatharite. ²⁴Tema irika Bernabé neshinonkataneri jinatzi, javentaashiretziitari Avinkatharite, inampishiretziitantari Tasorentsinkantsi. Irootakera joshekiperotantanakari kempisantanairiri Avinkatharite. ²⁵Ipoñaaka Bernabé, jatake Tarso-ki iriñeeri Saulo. ²⁶Ikanta iñaapairi, jamairi Antioquía-ki. Ari isaikimovaitakeri iriyotaaneete aparoni osarentsi, jiyotaayetake osheki atziri. Arira etanakaro janta Antioquía-ki ipaiyeeztiri “Cristo-veriite.”

²⁷Okanta aparoni kitaite, jareetaiyakani Antioquía-ki kamantantane-riite ipoñaanakaro Jerusalén-ki. ²⁸Ipoñaashitaka, aparoni kamantantaneri paitachari Agabo, ikatziyanaka japatotaiyani, ikantanake: “Arira iriñeetake iniroite tashetsi maaroni nampitsiki.” Iriira Tasorentsinkantsi ñaanashiretakeriri jiyotantakarori. Irootakera monkaratainchari pairani ipinkathariventantakarori Claudio. ²⁹Irootakera ikinkishiretantaiyakari Antioquía-satzi irineshinonkatyaari Judea-satzi irotyaanteneri iyekiite okaratzi iravyaayeteri. ³⁰Iroora jimataiyakerini, ipaiyeeetakari Bernabé itsipatakari Saulo iri amenakaanterone. Jotyaaantakeneri antarikonaite janta Judea-ki.

Jovamaitantakariri Jacobo, ipoña jashitakoitakeri Pedro

12 ¹Ikanta pinkathari Herodes ipatzimaminthatake tsikarika ikaratzi kempisantzinkari. ²Ikantakaantake inthatzinkaiteri Jacobo, irirentzira Juan. ³Ikanta jiñaakerora Herodes kameetha onimoyetakari judío-payeeni, joirikakaantakeri eejatzi Pedro. Arira avisayetakari iroka joimoshirenkayeeta jovantayeetapiintairori tantaponka. ⁴Aritakera joirikakaantakeri Pedro, jashitakotakaantakeri. Jovayetake ikaratzi 16 ovayiriite aamaventapiintayetyaarine. Ikinkishirevetaka Herodes iroñaakanterimi atziriiteki onkaratakerika joimoshirenkaitaro kitaite Anankoryaantsi. ⁵Jashitakominthaitziri Pedro, ñaanaataiyatsini kempisantzinkariite japatoventakarira Pava.

Jomishitovaitairi Pedro

⁶Okanta omonkaratzimatapaaka iraantyaariri Herodes irika Pedro iroñaakanterini atziriiteki. Jimayira Pedro tsireni josatekakeri apite ovayiri,

joosoyeetantakar apite ashirotha. Saikaiyatsini pashine ovayiriite ikyaapiintayeetzi jaamaakoventari. ⁷Ari jomapokashitakar ipokake imaninkarite Avinkatharite, kitaisaante ikantakaapaakaro. Jotzinkamerekitapaakari Pedro, jovakiryaaakeri, ikantziri: “¡Pintzinaanake!” Oparyaashivaitanaka ashirotha joosoyeetantakariri irakoki. ⁸Japiitakeri maninkari, ikantziri: “Pinkithaatya, pi-zapato-tya.” Ari ikantakero Pedro. Eekero ikantatzi maninkari: “Pinkyaantyaaro piveviryaakoro, poyaatena.” ⁹Shitovanake Pedro joyaatanakeri maninkari. Tera iriyote omaperorika okaratzi jantziri maninkari. Aña okempitzimovaitakari iriñaavyatatyeeyaami. ¹⁰Iro kantacha javisanake aparoni aamaventariri, ipoña javisanakeri pashine. Iro irishitovimate, jareetapaakaro ashivotatsiri ashitakorontsi, ashitaryaashivaitanaka apaniro. Shitovaiyanake. Ikanta janiitakera, iro itaponeentanaka, ari jookanairi maninkari apaniro. ¹¹Arira ikinkishiretanakari Pedro, ikantanake: “Arira niyotziri iroñaaka omaperotatya jotyaantakeri Pinkathari imaninkarite, intsiparyaakoventakena Herodes-ki, itsiparyaakoventakena eejatzi tsika inkantavaitenami judío-payeeni.”

¹²Ikanta jiyotanakerora Pedro iroka, jatanake opankoki María, irinirora Juan, ipaiyeetzi eejatzi Marcos, tsika janta japatotaita iñaañaataitzi. ¹³Kaimapaake ikyaapiintaitzi. Okanta aparoni evankaro paitachari Rode, jatanake ameneri niinkarika. ¹⁴Ari iyovaantetavairi Pedro jinatzi, iniroitera okimoshiretanake, te ashitaryaajatanakeneri inkyaantapaakyaari, opiya-tainaka inthomointa okamantantzi, okantapaake: “Pedro inatziira kaimatsiri.” ¹⁵Ari ikantayeetavakero: “¡Te pishinkiventatya!” Iro kantacha eekero oshintsitatzi iroori, okantzi: “Omaperotatya.” Ikantaiyini irirori: “Aama imaninkarite jinatzi, kaarira Pedro.” ¹⁶Eekero ishintsitatzi Pedro ikaimi. Ikanta jashitaryaakeneri, iñaatziiri Pedro inatzi, ikitakitziitaiyanakeni. ¹⁷Ari jovaankanakero irako Pedro, onkantya imairetantaiyaarini. Ipoñaashitaka ikinkithatakotanakero tsika ikantakero Avinkatharite jomishitovantaariri. Eekero ikantanakitzi Pedro: “Pinkamanterira iroka Jacobo eejatzi pashine iyeikiite.” Ari ishitovana, jatanake pashineki nampitsi.

¹⁸Okanta okitaitamanake, osheki okantzimoshiretaiyarini aamaventavetakariri, tema te iriyotaiyeni tsika ikenake Pedro. ¹⁹Ikantakaantake Herodes inkokovayeetairi, iro kantacha tera iriñeetairi. Irootakera jookoyeetantanakariri aamaventavetakariri, jovamaakaantaitakeri. Ikanta avisake iroka, shitovai Herodes Judea-ki, jatake irinampitapaintyaaro Cesarea-ki.

Ikamantakar Herodes

²⁰Arira ikantzitaya Herodes imaimaneminthavaitakeri nampitarori Tiro-ki eejatzi Sidón-ki. Ikanta ikinkishiretaiyakani imaimaneminthatane irakameethayetairi, tema aritake jiyomparitapiintaiyani. Jotyaantaiyake jatashiyeterine Herodes irapatziyeeyaari. Ikanta saikavankotziriri Herodes, iraventaaperotane, paitachari Blasto, jaakameethayetavakeri pokashitakeriri. Ikantakoventakeri Herodes-ki tsikapaite inkinkithavaitakaantyaariri. ²¹Monkaratapaaka kitaite ikaimakaantakeri Herodes inkinkithavaitakairi. Ari ikyaantanakaro ovaneenkaro iithaare ikinkithavaitakaantapiintantari, thointapaaka isaikamentoki japatoiyakani, ikinkithavaitanake. ²²Ari ikaimakotaiyirini atziiriite, ikantzi: “¡Irinta ñaavaitaintsiri, Pava jinatzi, kaarira

atziri!” ²³Tetya onkantzimovaitaajatyaaeri Herodes ikempitakaantaitakari Pava itharomentaitakari. Irootakera omapokashitantanakari jomantsiyaakeri imaninkarite Avinkatharite, kenivaitanake, kamake.

²⁴Iro kantacha, eekero iyaatakotanakitzi iñaanera Avinkatharite, eekero joshekiperotanakitzi kempisantzinkariite.

²⁵Ikanta Bernabé ipoña Saulo jimonkaratakero jantakero jotyaantantaitakariri Jerusalén-ki, piyeeyaani Antioquía-ki, ari itsipataari Juan ipaiyeetziri eejatzi Marcos.

Jetanakaro ikinkithatakaantzi Bernabé ipoña Saulo

13 ¹Tzimayetatsi kamantantaneriite janta Antioquía-ki japatotapiintaiyanira kempisantzinkariite, tzimayetatsi eejatzi iyotaantane-riite. Jirika ikarataiyini: Bernabé, Simón ipaiyeetziri eejatzi Kisaakiri, Lucio poñaachari Cirene-ki, Manaén ikaratakari pairani Herodes joim Monkaiyakani, ipoñaapaaka Saulo.^p ²Okanta japatoventaiyarinira Avinkatharite, itziventaiyarini, jiñaanashiretakeri Tasorentsinkantsi, ikantakeri: “Pimpairyeenari Bernabé pintsipataakenari Saulo onkantya nantavaitakaantyaariri.” ³Ikanta ithonkatakero jiñaañaataiyakani, itziventaiyani, jotzimikapatziitoyetantakari irako irikaite, jotyaantaiyakerini.

Ikinkithataiyini Otyaantajanori Chipre-ki

⁴Ikanta irotyaantanera Tasorentsinkantsi, jataiyanakeni Seleucia-ki, ari jotetaiyanakani iriyaatero Chipre-ki. ⁵Aatakoiyapaakeni Salamina-ki. Jetapaakaro ikamantantapaakero iñaane Pava japatotapiintaiyani judíopayeeni. Arira jiyaatzitanakari eejatzi irirori Juan irampitakovaiteri. ⁶Jaathakiryaanakero othampishi, irojatzi jareetantakari Pafos-ki. Ari jiñaakeri aparoni sheripiyari judío, thairi kamantantaneri jinatzi, ipaita Barjesús. ⁷Irika sheripiyari irapatziyane inatzi janta pinkathari Sergio Paulo. Iyotaneri inatzi irika pinkathari, ikaimakaantakeri Bernabé ipoña Saulo, tema ikovatzi inkemero iñaane Pava. ⁸Iro kantacha sheripiyarika paitachari iñaane ki griego Elimas, ikovavetaka irotzikatzikateri pinkathari eero ikempisantanta. ⁹Ikanta Saulo, ipaiyeetziri eejatzi Pablo, ipampoyaanakeri irika, ikantakaa-tziitakarira Tasorentsinkantsi, ¹⁰ikantanakeri: “¡Thairí! Kaariperori pinatzi. Itomi kamaari pinatzi. Pimanintakero kameethari. ¿Eeroma povashaantaa-jatairo potzitzikayetziro okaratzi tampatzikatzimotziriri Novinkatharite?” ¹¹Iroñaaka irovasankitaataveetemi, osamani pinkantya pimavityaakite.” Apathakerora ikantanaka, te irokichaatanai. Ikokovavaitzi akathavakotairine. ¹²Ikanta jiñaakerora pinkathari avisaintsiri, ikempisantanake. Ipampoyaaaminthanakero iñaaventayeetzirira Avinkatharite.

Areetaka Pablo ipoña Bernabé Antioquía-ki saikatsiri Pisidia-ki

¹³Ikanta ishitovanaira Pablo janta Pafos-ki itsipayetakari ikarataiyini otetanaka iriyaatero Perge-ki saikatsiri janta Panfilia-ki. Iro kantacha Juan, te iroyaatanairi, piyanaka irirori Jerusalén-ki. ¹⁴Ikanta jareetaka Perge-ki avisanake pashineki nampitsi Antioquía saikatsiri janta Pisidia-ki. Ikanta

janta, ikyeeyakeni japatotapiinta judío-payeeni kitaiteki jimakoryaantaitari, thointaiyapaakani. ¹⁵ Aritakera ithonkaitakero iñaaneyetziro irosankinare Kamantantaneriite, Ikantakaantaitane eejatzi, ikantake jevatakaantatsiri japatotapiintaita: “Iyekiite, kempitaka tzimatsi pinkanteri iroñaaka onkantya intharomentantayetyaari atziiriite.” ¹⁶ Ipoña ikatziyanaka Pablo, jakovakotanake onkantya irimairetantayeetyaari, ikantanake: “¡Shirampariite! ¡Israel-mirinkaite! ¡Maaroni eerokaite ikaratzi ñaapinkathairiri Pava!

¹⁷ Iriitakera Pava iyoshiitakeriri pairani avaisatziite, Israel-mirinkaite. Iriitakera oshekyaaakeriri. Ipoña joñaakantakero ishintsinka itsiparyaaakoven-tairira Egipto-ki. ¹⁸ Ipoña ipiyathavaaitakari Pava janta tsika te inampiitaro okaratzi 40 osarentsi. Iro kantacha Pava jamavetakero ipiyathayetakari. ¹⁹ Ipoña japerotake Pava ikaratzi 7 isheninkamirinkatavakaa janta Canaán-ki, irootakera iipatsitetakaayetaariri avaisatziite. ²⁰ Maaroni iroka noñaaventakemiri avisakera 450 osarentsi okaratzi osamanitake. Ipoña ipairyaaakeneri jevariite amenakoyeterine, irojatzi jovekaraantantapaakarori Samuel-ni, kamantantaneri. ²¹ Iro kantamaitacha ikovavetaka aparoni ivinkatharitepe-rotyaari. Irootakera Pava ipairyaaantakaniriri Saúl-ni, itomi Cis, isheninkamirinka Benjamín. Iriira pinkathariventakeriri okaratzi 40 osarentsi. ²² Iro kantacha Pava jovinkatharyaakeri Saúl-ni, jimpoyaataantaari David-ni. Tema iri David-ni jiñaaventakeranki Pava, ikantzi:

Noñaakeri David itomi Isaí, onimotakena,

Iriitake materone irantero nokoviri naaka.

²³ Ikanta itzimakera Jesús, icharinemirinkatakari David-ni. Iriitakera ishinetakeri Pava irotyaanteri irovavisaakoyetai aakaite Israel-mirinkaite. ²⁴ Tekera-tsitara impokeeta Jesús, ikinkithakotzitakari Juan-ni, ikantake: ‘Ontzimaye pimpiyashireyetai, poviinkaatzimentaiyaari Pava.’ ²⁵ Ikanta Juan-ni jimonkaratzimatakero irantavaitane, ikantanake: ‘¿Piñaajaantakema naakatake irika? Tera naaka. Aña aatsikitakera noñaapinkathaperotzitari naaka, te aritaajate inkempitakaantyaana iromperatane onkantya no-zapato-ryaantyaariri.’

²⁶ ¡Iyekiite! ¡Abraham-mirinkaite! ¡Maaroni eerokaite ikaratzi ñaapinkathairiri Pava! Aakatajaantakera jotyaantayeetakai iroka Naantsi avisaakoyetantaiyaari. ²⁷ Tema ikaratzi nampiyetarori Jerusalén-ki ipoña ijevarepayeeni, tera iriyotaiyavakerini Jesús, aña jiyakoventaiyakeri. Arira okanta kaari jiyotantaajatavakaro imonkaratakaatyaarora okaratzi josankinatakoyetakeri kamantantaneriite, okantaveta japiipiitziivetakero iñaanatapiintziro japatotapiintaiyanira kitaiteriki jimakoryaantaitari. ²⁸ Ipoña ikovakotakeri Pilato irovakaanteri Jesús, okantavetaka tekatsi inkenakaashitapaintya irirori. ²⁹ Ikanta ithonkakero jantayetakero okaratzi jimonkaratakaayetakari josankinatakoyetakeriri pairani, jovatzikaryaakotakeri ipaikakotakeri, ikitatakari. ³⁰ Iro kantacha Pava joviriintairi. ³¹ Arira jetanakaro Jesús joñaakapanaatari ikaratzi tsipatakariri pairani ipoñaantakari Galilea-ki irojatzi Jerusalén-ki. Oshekira okaratzi kitaite joñaakapanaatari. Iriitajaantakera ñaaventayetairiri iroñaaka tsikarikapayeeni isaikayetzi atziri. ³² Irijatziitara noñaaventzimamiri iroñaaka eerokaite, noñaaventzimirora Kameethari Naantsi tsika okantakota ishinetakeneriri Pava avaisatziite. ³³ Arira jimonkaratakero Pava okaratzi ishinetakeneriri, tema joviriintairira Jesús joñaakayetairi aakaite, tema icharineete anaiyatziini. Irootakera osankinatakotachari Salmo-ki, okantzi:

Notomi novimi eeroka.

Naakatake pirintana iroñaaka.⁴

³⁴Aritakera iñaaventzitikari Pava iroviriintairi Jesús, eero oshitzivaitanta ivatha. Ikantake iñaavaitake:

Ari nomonkaratakeneri David-ni okaratzi noshinetaajaantakeneriri.

³⁵Pashineki Salmo okoñaatakoperotzi iroka, okantzi:

Eerora pishinetziri oshitzivaite ivatha pitasorentsire.

³⁶Omaperora, kaarira David-ni oñaaventakote jaka, tema jañaavaitakaa-paintziri Pava irika David-ni, ipoña imakoryaake, itsipataari ivaisatziite ikitayetaa, arira oshitzitairi ivatha. ³⁷Irooma ivatha irika joviriintairi Pava, tera iriñeero oshitzivaite ivatha irirori. ³⁸Iyeikiite, ontzimatyeeera piyotayetai eerokaite, iriira noñaaventzi Jesús, tema iri matairori ipeyakotaimiro piyaa-riperonka. ³⁹Eekerorika paakoyentatyeeeyaro Ikantakaantane Moisés-ni, eerora ipeyakotaitzimiro piyaariperonka. Irooma aririka pinkempisananairi Jesús, ari impeyakotaimiro irirori. ⁴⁰Paamaventaiaani eerokaite, papeshi-tarokari josankinatakotakeri kamantantaneriite, ikantake:

⁴¹Pinkemaiyeni manintzirori kyaaryoori,

Ari pinkitakitziitapainte, irojatzi pimpeyantakyaari.

Tema ontzimavetakya apaata ompaitya nantzimotaimiri,

Eeromaita pikempisanziro, intzimavetakya oñaarontemirone.”

⁴²Ikanta ishitovimatanaia Pablo japatotapiintaita, ikovakotaiya-kerini kaari isheninkata, ikantziri: “Pimpiyeera pashineki kitaite jimako-ryaantaitari, papiitero pinkinkithatakainaro iroka ñaantsi.” ⁴³Ikanta jiyataaiyeenira judío-payeeni eejatzi kaari isheninkata japototaiyani, tzima-tsira osheki oyaatanakeriri Pablo ipoña Bernabé. Ari ikaminaathayetakari onkantya iroisokerotantyaarori ikaminthaayetairira Pava.

⁴⁴Okanta areetapaa pashine kitaite jimakoryaantapiintaitari, ipiyotai-yakani osheki atziri inkempisantero iñaane Pava. ⁴⁵Iro kantacha jiñaakerira judío-payeeni ipiyotaiyapaakani atziriite, ikisashiretaiyanakani, jetanakaro imaimanevaitanakeri Pablo, ithainkimavaitanakeri. ⁴⁶Tera intharovanake Pablo itsipatakari Bernabé, ikantakeri irirori: “Iro arivetachari netavakyaami nonkamantayetemiro eeroakaite iñaane Pava, tema judío pinayetzi. Irooma pimanintaiyakerora, eero piñeero irañaashiretakaayeetaimi. Irootakera nonkinkithatakaantyaariri iroñaaka kaari asheninkata. ⁴⁷Tema ari okanta jotyaaantakena Novinkatharite, ikantakena:

Eeroka nopairyaake pinkitainkatako yetairi kaari pisheninkata,

Ari onkantya piñaaventantaiyaaniriri avisakotaantsi.

Pothoyeero maaroni kipatsi.”

⁴⁸Ikanta ikemaiyavakera kaari isheninkaveta, ikimoshiretaiyanakeni, ikantaiyanakeni: “Osheki okameethatataitzi iñaane Pinkathari.” Tema ithonka ikempisantaiyeeni ikaratzi jiyoshiyeetakeri irañaashireyetai. ⁴⁹Ithonka ikinkithatakoyeetanakero iñaane Avinkatharite nampitsipa-yeeniki. ⁵⁰Iro kantacha judío-payeeni, ikinkithavaitakaake iriiperoriite

q 13.33 Kantakotachari jaka “Salmos,” irojatziira ikantayeetzitari “apitetanaintsiri.” Tema panthaantsi onayetatzi ikantayeetziri Salmos. Oshekira onatzi, iroora apitetanaintsiri josankinayeetakero pairani iroka.

jevatakaantatsiri nampitsiki, tsinaneete ñaapinkathataaro, tsipatapiinta-vetakari judío-payeeni japatotaiyani, jiminthataakaari impatzimamin-thateri Pablo ipoña Bernabé, jomishitovairi inampitsitekira. ⁵¹Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé jotekanairo iipatsikiite onkantya iriyotantayeetyaari te inkempisantaiteri Pava janta. Ari jiyaataiyanake pashineki nampitsi Iconio-ki. ⁵²Iro kantacha kimoshire ikantaiyakani iriyotaaneete, inampishi-retziitantanakari Tasorentsinkantsi.

Jiyaatake Pablo itsipatakari Bernabé Iconio-ki

14 ¹Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé, ikyeeyakeni japatotapiintaiyani judío janta Iconio-ki. Ikinkithataakaapaakeri, ari ikempisantaiyanake osheki judío-payeeni ipoña kaari isheninkata. ²Iro kantamaitacha, tzimayetatsi kisoshireri judío, ikaminaakeri kaari isheninkata irimaimaneteri kempisantaantaapaintsiri. ³Irootakera, isaikantapaakari osamani janta. Eekero jiñaaventanakitziri Avinkatharite te intharovaiyeni. Itasonkaventakaayetakari, ari okanta jiyoyeetantari omaperotatya iñaaventziro iyaminthaanka Avinkatharite. ⁴Iro kantacha jimaimanetavakaanaka ikaratzi nampitarori janta. Tzimatsi aapatziyanakariri judío-payeeni, tzimatsi pashinepayeeni aapatziyanakariri Otyaantajanoriite. ⁵Ipoñaashitaka judío-payeeni itsipayetakari kaari isheninkata, ikinkithavaitakaakeri jevariite irovasankitaavaiteri impoña intsitokakaantantyaari mapi. ⁶Iro kantacha iriroriite, jiyotake okaratzi irantaiteri, shiyaka ikenaiyake Listra-ki ipoña Derbe-ki, iro nampitsiite saikayetatsiri janta Licaonia-ki. Ipoña jiyaayetanake eejatzi pashineki nampitsi okaratzi tzimayetatsiri janta. ⁷Ari ikinkithayetakero eejatzi Kameethari Naantsi janta.

Itsitokaveetakari Pablo Listra-ki

⁸Okanta janta Listra-ki tzimatsi aparoni shirampari kisoporokiri, te iraniivaitanete, tema ari ikantatya ovakera itzimapaake. Ari ithointaka irika shirampari, ⁹ikempisantziri Pablo. Ipoñaashitaka Pablo ipampoyaanakeri shiramparika, jiyotakeri osheki javentaashiretziivaitaka, kantatsi irovashinchagairi. ¹⁰Iñaanatanakeri shintsiini, ikantanakeri: “¡Pinkatziye, pintampatzikatero piitzi!” Apathakerora jimitaanaka shiramparika katziyanaka, aniitanai. ¹¹Ikanta iñeetakero jantakeri Pablo, ikaimaiyanakeni atziriite iñaaneki Licaonia-satzi, ikantaiyini: “¡Janiiryiimoyetakai pava joshiyakari atzirivé!” ¹²Ikempitakaanakari Bernabé iriimi ivavane paitachari “Júpiter,” iriima Pablo ikempitakaanakari iriimi ivavane paitachari “Mercurio,” tema iriitakera ñaavaitatsi. ¹³Ikanta iromperatasorentsiti Júpiter, saikatsiri itasorentsipankote tsika ikyaapiintaitziro nampitsiki, jamake ipirapayeeni, inchatyapayeeni. Itsipayetakari atziriite ikovavetaiyani iriñaapinkathateri Otyaantajanoriite, irovamayeneri ipiraite, impometeneri.” ¹⁴Iro kantacha Bernabé itsipatakari Pablo jiyotake irirori ikoviri irantaiyeri, isaperyaanakero iithaare, josatekantanakari atziriite, ikaimanake, ¹⁵ikantzi: “¿Opaitama pantantyaarori iroka? Atziri nonayetatzii naaka, ari nokempitami eerokaite. Irootakera nopokantakari nonkamantayetaimi

povashaantayetairo pametashitapiintakari. Aña ontzimatyepinkempisantairi Pava Kañaanetsisiri, ovettsikakerori inkite, kipatsi, inkaare, eejatzi maaroite tzymayetantarori. ¹⁶Irijatzira shineyetaikeriri pairani pivaisatziite jantapiintayetantakarori inevetashiyetari iriroriite. ¹⁷Iro kantamaitacha tera iromanapithaperotyaari onkantya eero jiyotantaajata añaatsira irirori. Tema iri Pava neshinonkatapiintakairi aakaite, jovyariiro inkane, okithoyetantari avankirepayeeni, iri payetairori maaroni ovayetari, ari okanta akimoshireyetantari.” ¹⁸Okantavetaka ikantayevetakari atziririite iroka, osheki opomerentsitaka irovashaantakaantyaariri irovamayeneri ipirapayeeni impometeneri.

¹⁹Ariya jareetaiyapaakani judío poñeenchari Antioquía-ki eejatzi Iconio-ki. Ikaminaayetapaakeri atziririite. Irootake itsitokantavetakariri Pablo. Jinoshikanakeri jookakeri nampitsithapiki, iñaajaantake aritake jovamaakeri. ²⁰Ipoña iriyotaaneete Pablo japatoventapaakari, ari ipiriintanaari eejatzi ipiyanaa nampitsiki. Ikanta okitaيمانake jatake Derbe-ki itsipatanari Bernabé. ²¹Ikanta ikamantantapaakero Kameethari Ñaantsi janta Derbe-ki, ikempisantakaake osheki atziri. Ipoñaashitaka ipiyaaro Listra-ki, Iconio-ki irojatzi Antioquía-ki. ²²Ari ikinkithatakaayetanairi iriyotaaneete, ikaminaayetanairi onkantya iroisokeroyetantyaariri javentaashireyetanakari, ikantayetziri: “Ontzimatyeeera añeero osheki ankemaantsivaityaari onkantya ankyaantaiyaari tsika ipinkathariventantai Pava.” ²³Jiyoyaanake tsikarika ikaratzi antarikonaite jevaterine kempisantzinkariite tsikarika japatota-piintaiyani. Ipoña jiñaañaatakoventakeri, itziventayetakari, ikantapiintake: “Novinkatharite, paamakoventaiyaari irikaite aventaaayetanaamiri.”

Piyaa janta Antioquía-ki saikatsiri Siria-ki

²⁴Ipoña ikenapairo Pablo janta Pisidia-ki, irojatzi Panfilia-ki. ²⁵Ikinkithatakaantanake janta Perge-ki, ipoña javisanake irojatzi janta Atalia-ki. ²⁶Arira jotetanaa irojatzi Antioquía-ki, tsika janta jiyoyeetakeriranki iriyaatantyaari inkamantantero okantakota ikaminthaantai Pava. Irootakera jimonkarakakeri iroñaaka jantayetakero. ²⁷Ikanta jareetaa Antioquía-ki, japatoyeta-pairi kempisantzinkariite, ikamantapairi okaratzi jantakaayetakeriri Pava, tsika ikanta Avinkatharite javentaashiretakaayetaari kaari isheninkata. ²⁸Ari isaikapairi Pablo itsipatakari Bernabé itsipayetapaari iriyotaaneete.

Japatoyeeta Jerusalén-ki

15 ¹Ipoña jareeyetaka Antioquía-ki, tsikarika ikaratzi shirampariite ipoñaayetakaro Judea-ki, jiyotaantayetapaake, ikantantapaake: “Iyekiiite, eerorika pimonkarayetziro Ikantakaantane Moisés-ni, pintomeshtaantaiya, eerora pavisakoshireyetai.” ²Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé osheki iñaanaminthatakeri irikaite areetapainchari. Irootakera ikovayee-tantakariri irotyaantaiteri Pablo, Bernabé ipoña pashinepayeeni, iriyaate Jerusalén-ki iriñeeri Otyaantajanoriite ipoña antarikonaite, inkinkithavai-takotero kantainchari. ³Ipoña jotyaantakeri ikenanake Fenicia-ki irojatzi Samaria-ki, ikamantantayetanake tsika ikantayetaa ikempisantayetai kaari isheninkata. Ikimoshiretaiyanakeni iyekiiite ikemavakera. ⁴Ipoña jareetaiyakani Jerusalén-ki. Kameethara jaavakeri kempisantzinkariite, Otyaanta-janoriite ipoña antarikonaite. Ikamantapaakeri iriroriite jantakaayetakeriri

Pava. ⁵Iro kantacha tsikarika ikaratzi Fariseo-payeeni kempisantaatsiri, ikatziyanaka iriroriite, ikantanake: “Ikaratzi kempisantayetaatsiri kaari asheninkata, okovaperotatya imonkarayetairo Ikantakaantane Moisés-ni, intomeshitaanitaiya.”

⁶Arira japatoiyakani Otyaantajanoriite itsipayetakari antarikonaite iriñaanatakotero tsika okantakota iroka. ⁷Ikanta osamanitake jiñaanatawakaaven-takaro, ikatziyanaka Pedro, ikantanake: “Iyeekiite, pinkinkishiretaiyeroni eerokaite tzimatsi jantzimotayetakairi Pava pairani. Jotyaantakena naaka nokinkithatakaayetairi Kameethari Ñaantsi kaari asheninkata, ari okanta ikempisantantayetaari iriroriite. ⁸Tema Pava jiyotake tsika ikanta ishireki, ari joñaakayetairori ikovi irirori inampishiretantayetaiyaari Tasorentsinkantsi kaari asheninkata ikempitaayetakairanki aakaite. ⁹Tema jaakameethatairi Pava irikaite ikempitakaira eejatzi aakaite, joitentashireyetairi javentaashiretaari ra. ¹⁰¿Aritatsima piñaantavaiyaari iroñaaka Pava? ¿Opaitama piñaatenatakaantavaiyaariri ayotaane? Tema pishintsiventavaitakeri irimonkarayero kaari aavyaajatzi aakaite, kaari iravyaajate eejatzi avaisatziite. ¹¹Irootakera iyaminthaanka Avinkatharite Jesús ovavisaakoshi-reyetairi aakaite. Arira inkempitziyetaiyaari eejatzi iriroriite.”

¹²Ari jimaiiretaiyanakeni maaroiteni, ikempisantanakeri Bernabé ipoña Pablo ikinkithatakotziro okaratzi jantakaayetakeriri Pava janta pashinesatziki atziiriite, itasonkaventakaayetakeri. ¹³Ikanta ithonkakero ikamantantake, ikantanake Jacobo: “Iyeekiite, pinkempisantavakena: ¹⁴Ikamantakairo Simón tsika ikanta Pava jetant anakarori jiyoyaayetake pashinesatziki atziiriite, onkantya inkempisantantaiyaariri, impaiyaayetairi. ¹⁵Arira omonkaratari iroñaaka josankinatakotakeri pairani kamantananerite, ikantake:

¹⁶Aririka onkaratapaake iroka, ari nompiye.

Novatziyeero ipanko David tyagaintsiri.

Nompinkatharitakairi incharinetyaari ari inkempitaiyaari tsika ikanta irirori nopinkatharitakaakeri.

¹⁷Ari onkantya inkokovatantyaanari pashinesatziki atziri, inkantayetaina: ‘Novinkatharite,’

Ari onkantya nashiyetantaiyaariri kaari pisheninkata, impaiyaayetainara.

¹⁸Arira ikantake jiñaavaitake Avinkatharite, oñaakantziirori ikinkishiretzitakari ovakeraini etantanakarori.

¹⁹Irootakera nonkantantyaari naaka, eero aritzi añaakaayetyaari kaari asheninkata ikaratzi kempisantayetairiri Pava. ²⁰Intaani otyaanteneri osankinarentsi ashintsiventero eero jovayetantari vathatsi jashitakaitariri ivavanetashiyeetari, eero jimayempivaiyetanta, eero jovakoyetantaro iriraane piratsipayeeni. ²¹Tema irooyetake iroka irosankinareni Moisés iñaaventa-koyetapiintaitziri tsikarikapayeeni japatotapiintayetara judío kitaiteriki jimakoryaantaitari. Irootake jetanakari pairani. Irootakera irovashaantan-tyaarori irokayeeni eero ikantzimoshiretakaantari asheninkapayeeni.”

²²Ikanta Otyaantajanoriite ipoña antarikonaite, itsipayetakari kempisantzinkariite, jiyoyaake irotyaanteri Antioquía-ki intsipatyaari Pablo ipoña Bernabé. Jirika ikaratzi jiyoyaakeri: Judas itzimi ipaiyeetziri eejatzi Barsabás, ipoña Silas. Iriiyetakera jevatakaayetakeriri iyeekiite janta. ²³Iriiyetakera

aanakerone osankinarentsi. Jiroka okantzi osankinata: “Iyeekiite, naakaite Otyaantajanoriite, antarikonaite. Novethataiyami eerokaite kaari noshenin-kamirinkata nampiyetarori Antioquia-ki, Siria, ipoña Cilicia-ki. ²⁴Niyotaiyake tzmatsi poñaayetanainchari jaka, iri oñaashirenkakemiri janta, ikovi pimon-karayetairo Ikantakaantaitane, pintomeshitaanitaiya. Kaarira notyaantane naakaite. ²⁵Irootakera nokinkithavaitantakari jaka, ari niyoyaake tsika ikaratzi akarataiyirini, onkantya iriyaatantyaari iriñeemi intsipatanakyaari etakokitane Pablo ipoña Bernabé. ²⁶Iriiyetakera apeshiventakariri Avinkatharite Jesucristo. ²⁷Jirika notyaantakemiri iroñaaka: Judas ipoña Silas. Iriitake kinkithavaitakaapaakemineri janta inkamantapaakemiro maaroni iroka. ²⁸Tera arite noñaakaavaiyaami eerokaite, tema iro kameethatzimotakeriri Tasorentsinkantsi, eejatzi naakaite. Aña intaani pimayetanairo okaratzi kovajaantachari. Jirokara: ²⁹Eerora povayetari vathatsi jashitakaitariri ivavetashiyetari. Eero povakoyetaro iriraane piratsi. Eero pimayempivaitzi. Aririka pimonkarayetanakero iroka, kameethatake. Ari okaratzi.”

³⁰Ikanta jotyaantaitakeri, jatake Antioquia-ki. Ari japatotapaakeri kempisantzinkariite, ipapaakeri osankinarentsi. ³¹Ikanta jiñaanatavakero, ikimoshiretziitaiyanakeni. ³²Tema kamantanerira jinayetzi Judas ipoña Silas, itharomentakaapaakeri iyeekiite irosokerotyaari Pava, ikinkithavaitakaapaakerira. ³³Okanta osamanitakera isaikimovaitakeri kameetha, jotyaantairi tsika ipoñaakaro pairani. ³⁴Iro kantacha Silas okameethatzimotakeri irirori irisaihanake. ³⁵Eejatzi Pablo itsipatakari Bernabé irojatzi isaikanake iriroriite Antioquia-ki, ikarayetakeri osheki pashinepayeeni, eekerora jiyotaantana-kitzi, ikamantantziro iñaane Avinkatharite.

Pablo itsiparyari Bernabé, japiitakero jiyaatzi ikinkithatzi

³⁶Ikanta osamanitake, ikantairi Pablo irika Bernabé: “Thame apiitero areetyaari inampiiteki iyeekiite tsika akamantantakero iñaane Avinkatharite. Amenairi tsika ikantayeta.” ³⁷Ari ikovavetaka Bernabé iraanakerimi Juan, ipaiyeetzitari eejatzi Marcos. ³⁸Iro kantacha te onimoteri Pablo iraanairi, tema Marcos jookaventakeri janta Panfilia-ki, te irothotyero intsipatyari tsika ikenayetake ikinkithatatakaantzi. ³⁹Arira iñaanaminthatavakaiyakani. Aripaitera itsiparyaavakaanakari. Jaanakeri Bernabé irika Marcos, otetanaka ikenanake Chipre-ki. ⁴⁰Iriima Pablo, jiyoyaakeri Silas. Ipoña jiñaañaatakotavakeri iyeekiite, ikantaiyini: “Novinkatharite, naventaami eeroka, aritake pinkaminthaakeri irika.” Ari jiyaataiyanakeni. ⁴¹Ikanta ikenanake Siria-ki, ipoña Cilicia-ki, iminhashiretakaaayetakeri ikaratzi kempisantayetaatsiri.

Timoteo itsipatari Pablo ipoña Silas

16 ¹Ikanta jareetaka Pablo janta Derbe-ki itsipatakari Silas irojatzi jareetantakari Listra-ki. Arira jiñaake aparoni iriyotaane Avinkatharite ipaita Timoteo, otomi judío kempisantatsiri, griego-thari jirintari. ²Ikanta irika Timoteo kameetha iñaaventaaiyirini kempisantzinkariite nampitarori Listra-ki eejatzi Iconio-ki. ³Ari ikovakeri Pablo inkarateri Timoteo. Iro kantacha jetavakari itomeshitaanitakeri onkantya eero ikisavaitanta judiopyeeni nampitarori janta, tema jiyotaiyini maaroitani griego-thari jinatzi jirintari Timoteo. ⁴Ikanta ikenayetanakera nampitsiiteki, ikamantayetanakeri

kempisantzinkariite imonkarayetairo josankinatakeriranki Otyaantajanoriite itsipatakari antarikonaite janta Jerusalén-ki. ⁵ Ari okanta ikyaaryooyetan-tanakari kempisantzinkariite javentaayetanaka, eekero jiyaatanakitzi kitai-teriki joshekiperotanake. Jomishimpyaakeri Pablo aparoni Macedonia-satzi.

⁶ Ikanta Pablo joshinampitanakero Frigia ipoña Galacia, tema te ishinetairi Tasorentsinkantsi inkinkithatakaante janta Asia-ki. ⁷ Irojatzi jareetantakari Misia-ki. Ari ikinkishirevetakari iriyaatero Bitinia-ki, iro kantacha te ishine-tairi Itasorenka Jesús. ⁸ Avisanake janta Misia-ki, oirinkaiyapaakani nampi-tsiki Troas. ⁹ Arira janta jimishivaitakeri Pablo tsireniki, jimishitake aparoni Macedonia-satzi, ikantziri: “Pareetyaana nonampiki, pinkaminthaayetaina naakaite.” ¹⁰ Ikanta jimishivaitakera Pablo, arira novetsikaiyanakani niyaa-taiyeni Macedonia-ki, tema niyotanake iriira Pava kaimashireyetakenari janta noñaaventero Kameethari Naantsi.

Jashitakoyetakeri Filipos-ki

¹¹ Ari notetaiyanakani Troas-ki, apatziro novanakero niyaatziro Samot-racia-ki. Okanta okitaitamanake irojatzi naatakotantapaakari nampitsiki Neápolis. ¹² Ipoña navisanake irojatzi Filipos-ki, inampiyetarora poña-yaetainchari Roma-ki, otzinkami nampitsi onatzi janta Macedonia-ki. Ari nosaikavaitapaakeri janta. ¹³ Okanta aparoni kitaite jimakoryaantapiintari judío-payeeni, niyaatake jiñaathapyaaki, tema nokinkishiretaiyakani ari iñaañaatapiintaiyani. Ari noñaapaakeri tsinane apatotaiyakani, nothointai-yapaakani noñaaventziniro Kameethari Naantsi. ¹⁴ Okanta aparoni tsinane apatotainchari opaita Lidia, opoñaaro iroori nampitsiki Tiatira. Opoki iyomparivaita manthakintsi jonkeromaiyetatsiri. Tema oñaapinkathata-piintakari Pava iroka tsinane, okemaminthatakeri ikinkithatzi Pablo, jimin-thashiretakaanakaro Avinkatharite. ¹⁵ Oviinkataka, otsipatakari ikaratzi saikavankotzirori. Ipoñaashitaka okantaiyanakena: “Piyotzirika eerokaite nokyaaryooventairi Avinkatharite, pimpokaiyemi pimaye nopankoki.” Ari nomataiyakeroni, tema irootake shintsiventakenari.

¹⁶ Ipoñaashitaka aparoni kitaite, niyaataiyini noñaañaate, nomonthaaka aparoni evankaro otzikataaro. Jaakashiretzirora peyari, jiyotakaayetziro opaitarika avishimoterine atziri. Irootakera ipinayeetantari osheki onampi-tarori. ¹⁷ Iroka evankaro etanakaro oyaatanakeri Pablo, oyaataiyanakena eejatzi naakaite, okantzi okaimi: “¡Irika shirampariite inampire jinatzi Pava Jenokisatzi, iriitakera kamantemirone eerokaite pavisakoshiretantai-yaari!” ¹⁸ Ari okantapiintatya iroka kitaiteriki, irojatzi ovatsimashiretanta-kariri Pablo, ipithokashitanakaro, jiñaanatanakeri peyari aakashiretakerori, ikantziri: “Piyaapithatairo evankaroka, iri Jesucristo matakaimirone nopai-ryaakerira.” Apathakero ikantanaka peyari jiyaapithatairo.

¹⁹ Ikanta jiñaakero omperatarori, jiyotanake eerora jaantaaro osheki kireeki. Joirikakeri Pablo itsipataakeri Silas, jaanakeri jevariiteki, irojatzi janta ipiyotzimentapiintantayeeta. ²⁰ Ikantapaakeri amenakotaneriite: “Irikaite judío jinatzi. Ichapishiryaayetakeri atzirite jaka anampiki, ²¹ jiyotaayetakeri kaari ashineyetzi irantayeetero, tema asheninkamirinkaite inayetatzi Roma-satzi.” ²² Arira ipithokashitaitanakariri Pablo ipoña Silas, ikantake amenakotaneriite: “Pisapokayeteri, pimpasavaiteri.” ²³ Aritakera

ipasavaaitakeri osheki, jashitakotakaantakeri. Ikantanake: “Paamaakoven-taperotatyeeaarira.” ²⁴ Ikemakera aamaakoventaneri ikantaitakeri, jominkyaaperotakeri inthomointa, javikiitantakari inchakota.

²⁵ Okanta niyankiite tsireni, jiñaañaatzi ipoña ipanthagaiyini Pablo itsipatakari Silas, kemaityatsini pashine ashitakotaari. ²⁶ Omapokashitanaka onikanaka, eevokapaakero jashitakoitakeri. Apathakero ashitaryaaeyetanaka ashitakorontsi, javitaryaakovaishitanaka ashitakotaari ithatakoveetantakeri ashirotha. ²⁷ Ipoña ikakitanake aamaakoventaneri, jiñaatziiro ashitaryaaka jashitakoveetakeri, ari jinoshikanakero irovathaamento ikovi irosataiya, jiñaajaantake shiyayetaka ashitakotaariite. ²⁸ Iro kantacha Pablo ikaimitakotanakeri, ikantziri: “¡Eero povashinonkaavaitashita, eenirotatsi nosaikaiyini maaroiteni jaka!” ²⁹ Ipoñaashitaka irika aamaakotaneri ikaimatakaaantake ootamentotsi, ishiyaperotanakitaya ikyaapaake, okavaitanaka itharovanakera, jotyeerovashitapaakari Pablo ipoña Silas. ³⁰ Ipoña jomishitovanakeri, josampitakeri, ikantziri: “Pinkathari, ¿Ipaitama nanteri naaka navisakoshirentaiyaari?” ³¹ Ikantanakeri irirori: “Pinkempisantairi Pinkathari Jesús, aritake pavisakoshiretai eeroka eejatzi ikaratzi saikavankotzimiri.” ³² Jiñaaventanakeneri tsika ikantakota Avinkatharite eejatzi ikaratzi saikavankotakeriri. ³³ Ipoñaanaka eeniro niyankiite tsireni irika aamaakotantaneri ikivanakeneri jaavyaavaitakerira ipasayeetakeri. Ipoña joviinkaayetaka irika itsipayetakari isheninkamirinkatari. ³⁴ Ari jaanakeri ipankoki, ipapaakeri irovarite. Kimoshirera ikantanaka irika ikempisantairira Pava itsipayetaari ikaratzi saikavankotakeriri.

³⁵ Okanta okitaitamanake, irikaite amenakotaneriite ikantakaantakeri aamaakotantaneri, ikantake: “Pomishitovakaantairi irikaite.” ³⁶ Ipoña aamaakotantaneri, ikantakeri Pablo: “Ikantakaantakena amenakotaneriite nomishitovayetaimi. Kantatsi iroñaaka piyaatayetai kameetha.” ³⁷ Iro kantacha Pablo ikantanake irirori: “Irosankinatakotajaantanera Roma-satzi nonatzi naaka, iro kantacha ipasavaaitakena janta ipiyotzimentapiintaitanta, te iramenavakero tzimatsirika nokenakaashitane. Jashitakotakaantakena. ¿Iroñaakama ikovi iromanakaiyaana iromishitovayetaina? ¡Te nonkovero! Pinkanteri impokajaantanake irirori iromishitovayetaina.” ³⁸ Ikanta irika aamaakotantaneri, ikamantakeri amenakotaneriite. Ikemavakera irosankinatakotane inatzi Roma-satzi, iniroitera itharovaianakeni. ³⁹ Jatanake amenakotane-riite, ikantapaakeri Pablo ipoña Silas: “Pimpeyakotaina novasankitaakaan-tavaitakemi.” Ari jomishitovakaantairi, ikantavairi: “Piyaataityaami.” ⁴⁰ Ari jiyaataiyeeni opankoki Lidia. Ikinkithatakaayetanairi kempisantzinkariite, itharomentashiretakaayetanaari, jataiyeeni.

Imaimanetaitantake Tesalónica-ki

17 ¹ Ikanta jareetantayetara Pablo ipoña Silas ikenayetanake Anfípolis-ki, Apolonia-ki irojatzi jareetantakeri Tesalónica-ki, ari otzimiri janta japatotapiintaiyani judío-payeeni. ² Tema iro jametapiintakari Pablo aririka irareetya pashineki nampitsi, ikyaapiintzi tsikarika japatotapiinta judío-payeeni, ikinkithatzi. Irootakera jimatapaakeri iroñaaka. Ipoña japiitairo pashineki kitaite jimakoryaantaitari, japiitairo eejatzi. Ari iñaanaminthatapiintakeriri judío. ³ Jookoyetatziinirira Osankinajanorentsiki tsika

ĩñaaventakota Cristo inkamimotante, impoñaashitakya iraĩnagai eejatzi. Ikantayetziri: “Irika Jesús noñaaventakemiri, iriitakera Cristo.” ⁴ Arira ikempisantanakeri tsika ikaratzi judío, ikempiyanakari Pablo ipoña Silas. Ikempisantaiyanake eejatzi osheki griego-thatatsiri ñaapinkathatasorentsitaneri, ari okempitzitakari eejatzi ñaapinkathataaro tsinaneete. ⁵ Iro kantacha judío-payeeni kaari kempisantatsine, te onimoshiretanakeri. Japatotake kaariperoshireriite. Jotyaantakeri irimaimanetante nampitsiki. Jimaimanevankotakeri eejatzi Jasón, ikokovatziri Pablo ipoña Silas. ⁶ Tera iriñaashityaari janta, jinoshikanakeri Jasón itsipataayetanakeri pashine kempisantzinkariite, jaanakeri isaikira jevatakaantzirori nampitsi, ikantaiyapaakeni: “¿Tzimatsira shirampariite ochapishiryaantaintsiri nampitsiite, pokake iroñaaka jaka. ⁷ Jirika Jasón omisaikavakeriri ipankoki! Ithainkayetakera irikaite ikantakaantane pinkatharitatsiri Roma-ki, ikantaiyakeni: ‘Tzimatsi pashine pinkathari, ipaita Jesús.’ ” ⁸ Ikanta ikemayeetavakero iroka, te onimotaiyanakeri atziririite eejatzi jevariite. ⁹ Ikovakoyeetakerira Jasón impinaventya itsipayetakari pashinepayeeni, ari onkantya irapakaantayee-tapaintyaariri.

Jatake Pablo ipoña Silas Berea-ki

¹⁰ Ikanta kempisantzinkariite, jotyaantairi tsirenipaite Pablo ipoña Silas, iriyaatai Berea-ki. Ikanta jareetaiyakani janta, jataiyakeni japatotapiĩntaiyani judío. ¹¹ Irikaite judío, nethaantaneri jinayetaiyini te inkempityaari Tesalónica-satzi, kameethara ikempisantavakero ñaantsi. Jaakovenanakarokitaiteriki jiñaanatanakero Osankinajanorentsi iriñaantyaarori omaperotatyaarika ikamantayeetziriri. ¹² Osheki judío-payeeni kempisantanaintsiri, ari ikempitzitakari eejatzi griego-thatatsiri ñaapinkathataari, eejatzi tsinaneete. ¹³ Iro kantacha judío-payeeni nampitarori Tesalónica-ki, ikemakotakeri ikinkithatakaantatziri Pablo janta Berea-ki, pokaiyanakeni, imaimaneminthavaitapaakeri atziririite. ¹⁴ Iro kantacha kempisantzinkariite apathakerora jaanakeri Pablo inkaarethapyaaki. Irima Silas ipoña Timoteo ari isaikanake irirori. ¹⁵ Ipoña javisakaitanakeri Pablo irojatzi jareetantakariki Atenas-ki. Ikanta ipiyeeyaani Berea-ki, ikantapairi Silas ipoña Timoteo: “Ikaimakaan-taimi Pablo, piyaatai thaankiperoini.”

Isaiki Pablo Atenas-ki

¹⁶ Ikanta Pablo joyaaventari Atenas-ki Silas ipoña Timoteo, osheki oñaashirenkakeri irirori iñaayetziri Atenas-satzi iñaapinkathatziri oshiyakaantsipayeeni. ¹⁷ Irootakera ikinkithavaitakaantakariri judío-payeeni, eejatzi pashinepayeeni ñaapinkathatasorentsitaneri janta japatotapiĩntaiyani. Oshekira ikinkithavaitakaapiintake eejatzi kitaiteriki tsikarika ipiyotapiĩntaiyani atziririite janta nampitsiki. ¹⁸ Iñaanaminthayetziri eejatzi iyotaneriite janta nampitsiki. Tzimatsi kantayetatsiri: “¿Ipaĩtamatsita jiñaaventziri irika kiñaaneri?” Ikantaiyini pashine: “Kempitaka jiñaaventatziri pashinetatsiri pava.” Iro ikantayetantakariki tema Pablo ikamantantatziiro Kameethari Ñaantsi tsika

s 17.16 Iroka nampitsi Atenas otzinkami onatzi nampitsi, ari inampitarori osheki iyotaneriite Griego-thayetatsiri.

ikantakota Jesús, ipoña jañaantaari eejatzi.^t ¹⁹Ipoña jomiyaanakeri otzishiki paitachari “Areópago,” tsika japatotapiintaiyani. Josampitakeri: “Intsityaa piñaaventenero ovakeratatsiri piyotaantziri jaka nonampiki.” ²⁰Tema piñaaventenero eeroka kaari nokemapiintaiyini. Nokovaiyini niyote opaita kantakotachari.” ²¹(Tema okaratzi itzimaventziri Atenas-satziite ipoña areetzinkariite janta, ikempisantayetziro ovakerayetatsiri ñaantsi, irovaakimaityaaro.)

²²Ikatzianaka Pablo ipiyotzimentaitakari, ikantanake: “Atenas-satziite, noñaakemi naaka, tzimatsi osheki pivavaneyetari, piñaapinkathatapiintayetakeri.” ²³Nokenayetziro pinampiki, noñaayetakeri pipomepirinimento. Tzimatsi aparani josankinataka, okantzi: ‘PAVA KAARI JIYOYEETZI.’ Irijatzitara noñaaventakotzimiri naaka. ²⁴Iriira ovetsikakerori kipatsi ipoña maaroitani ikaratzi tzimantayetarori, irijatziz Pinkathariventzirori inkite eejatzi kipatsi. Te isaikantaro tasorentsipanko irovetsikane atzirite. ²⁵Te inkovityeero irirori irovetsikayeeteneri tsikarika ompaitya. Tema iriitake añaakaayetairi maaroni aakaite, irijatziz ovineenkatakaayetairi, ipayetairo maaroni tsikarika opaiyetarika. ²⁶Iriitake ovetsikakerori etarori shirampari, joshekyakeri, joivaraakeri irinampitanyaaaro maaroni kipatsiki. Ipampithashiretzitaka tsikarika onkarate osamanite irinampiyetyaaro tsikarikapayeeni. ²⁷Iroora jantantayetakarori iroka, onkanya inkokovayeetantaiyaariri. Kempivaitakami impapampivaitatyeeemi ikokovayeetzirira. Ari iriñaayetairi. Tema te intaina isaiki Pava ari itsipayetai maaroni aakaite. ²⁸Tema iri añaakaayetairi iroñaaka, ishevatakaayetai, iri tzimakaayetairi. Irojatziz ikantayetzitari pisheninkaite eeroka, kinkitharyaantzi, ikantake: ‘Jashiyetai Pava.’ ²⁹Tema jashiyetai Pava, te arite ankinkishiretakovaityaari ari ikempitari oshiyakaantsi irovetsikane atzirite, jovetsikayetzirira oro, kireeki, mapi. ³⁰Tema pairani osheki jamavetakero Pava okaratzi jantashivaitakari imasontzinkakiini. Iro kantacha iroñaaka ikantayetairi maaroni tsikarikapayeeni inampiyeetaro, ikantairi: ‘Povashaantairo kaariperori pametashiyetari.’ ³¹Tema Pava aritakera jiyoshiitake aparani shirampari, iriitakera irotyaantairi iramenakoyetairo okaratzi antayetakeri. Aritakera jiyotajaantakero irirori Pava tsikapaiterika irimatairo. Tema joñaakantakeri shiramparika joviriintairira ikamavetaka.”

³²Ikanta ikemavakera iñaaventakeri kaminkari ipiriintaa, ishirontaventaiyanakari. Tzimamaitacha pashine kantanakeriri: “Ari apiitero apaata nonkememi piñaaventero iroka.” ³³Jiyaapithatanairi Pablo. ³⁴Iro kantacha joyaatanakeri tsikarika ikaratzi, kempisantayetai irirori. Jirika ikaratzi kempisantaatsiri Dionisio, irijatziz aparani karavetarori ipiyotapiinta Areópago-ki. Ipoñaapaaka aparani tsinane paitachari Dámaris, tzimayetatsi pashine.

Areetaka Pablo Corinto-ki

18 ¹Ikanta okaratapaake iroka, ishitovanake Pablo janta Atenas-ki, jatake Corinto-ki. ²Arira iñaakeri aparani judío paitachari Aquila,

^t 17.18 Ipaiyeetziri jaka “iyotaneriite,” iriyyetakera kempisantayetzirori okaratzi jiyotaantayetziri paitachari “Epicuro,” ikantzi: “Iro kovaperotachari ankimoshirevaite.” Tzimatsi eejatziz pashine ipaiyeetziri jaka “iyotaneriite,” ipaita “Stoa-satziite.” Ikempisantaayirori iriroriite okaratzi jiyotaantakeri pairani paitachari “Zenón,” ikantake: “Ontzimatyee añaakoperotanetya.” Iroora ipaiyetantari “Stoa-satziite,” tema japatotapiintaiyani janta ipaiyetziro iñaane ki iriroriite “Stoa,” ovaankiityaantsi onatzi, pothoporoki ikantayetziro.

Ponto-satzi jinatzi irika. Irovakera jareetaka Aquila itsipatakaro iina Priscila ipoñaakaro Italia-ki, tema pinkathari Claudio ikantakaantake janta Roma-ki irishitovayete maaroni judío-payeeni. Jatake Pablo jareetari Aquila. ³Ari isaikapaake Pablo intsipatyaari. Tema okaratzi jantavaitapiintakeri irika, ishirikayetziro tontamaitatsiri manthakintsi, impankoyeetyaaro. Irojatzira jantavaitzitari pairani Pablo irirori. ⁴Arira ikantapiintatya Pablo jiyaatzi japatotapiintaita kitaiteriki jimakoryaantaitari, ikinkithatakaantayetake onkantya inkitsirinkantyaariri judío-payeeni inkempisantakaayetairi, eejatzi griego-thatatsiri.

⁵Ikanta Silas ipoña Timoteo areetaiyapaakani ipoñagaaro Macedonia-ki. Arira jaakovenantanakaro Pablo ikinkithatakaantanake. Ikantayetakeri judío-payeeni: “Irika Jesús, Cristo jinatzi.” ⁶Iro kantacha te onimoteri judío-payeeni, ikisaneentanaka, ikaviyavaitanakeri. Ari jotekanairo iithaare Pablo onkantya iriyotayeetantyaari te inkempisantaayerine, ikantanakeri: “Eerokayetakera kantashityaarone pimpeyashitantiyaari, tera naaka kanta-shityaarone. Iroñaaka nompithokashityaari kaari asheninkata.” ⁷Shitovanake japatotapiintaita. Jatake ipankoki aparani shirampari paitachari Justo, ñaapinkathatasorentsitaneri jinatzi. Isaikanampitziro irirori japatotapiintaiyani judío-payeeni. ⁸Ikanta Crispo, jevatatsiri japatotapiinta judío, ikempisantanakeri Avinkatharite, ari ikempitaakerori eejatzi ikaratzi saikavankotziriri. Eejatzi ikempitaanakari osheki Corinto-satzi, ikemayetakerora ñaantsi, kempisantayetanake, joviinkaayeetakeri. ⁹Ikanta Pablo, jomishimpyaakeri Avinkatharite tsirenipaite, ikantakeri: “Eero pitharovi. Piyaatakaairo pinkamantanero ñaantsi jaka, eero pimairetzi.” ¹⁰“Tema ari notsipatami naaka, eerora jovatsinaavaitaizimi jaka, tema tzimatsi osheki nashiyetaari naaka jaka nampitsiki.” ¹¹Iroora isaikantanakari Pablo Corinto-ki, anaaneentanakero aparani osarentsi. Jiyotaayetantziro iñaane Pava.”

¹²Okanta ijevatantari Galión janta Acaya-ki, jetanakaro judío-payeeni imaimanetanakeri Pablo. Ipoña jaanakeri janta jevariki. ¹³Ikantapaakeri: “Irika shirampari ikenakaashitakarora jiyotaayetziri atziriite iñaapinkathatairi Pava, ipiyathatakaro ikantakaantayeetairi.” ¹⁴Iro iriñaavaitanakemi Pablo, ikantanake Galión jiñaanatanakeri judío-payeeni: “Iroorika piñaaventzi ikenakaashitakari irika shirampari, jovantake, aritake nonkemakemi pinkantayetenari. ¹⁵Aña kempitaka pikantavakaamentashitaro okaratzi piñaavaiminthatashitari, okaratzi pipairyaaminthavaitashitari, okaratzi pipaitashivaitari: ‘Ikantakaantaitanari.’ Piyotaiyeroni eerokaite tsika pinkantero, te nomeraaventavaitaro naaka.” ¹⁶Jomishitovavetaiyakarini. ¹⁷Ikanta griego-thatatsiri, joirikanakeri paitachari Sóstenes, iri jevatzitachari japatotapiinta judío. Ipasavaitanakeri. Iro kantamaitachari Galión, te irimatzivaityaaro irirori.

¹⁸Oshekira kitaite isaikavaitanai Pablo janta Corinto-ki. Ipoña jiyaatai itsipatanaro Priscila ipoña Aquila, iriyaatairo Siria-ki. Ikanta janta Cencrea-ki, tekera irotetanaiyaata, jameetanakero iishi, ari irimonkayerorori okaratzi ishinetantakeri. ¹⁹Ikanta jareetaka Efeso-ki, jatake Pablo

u 18.11 Kantakotchari jaka “anaaneentanakero aparani osarentsi,” irojatzira ikantayeetziri aparani osarentsi ipoña 6 kashiri.

japatotapiintaita, ari ikinkithatakaayetapaakeriri judío-payeeni. Ari jookanairiri Aquila ipoña Priscila. ²⁰ Ikovakovetavaari judío-payeeni osamani irisaikanake, iro kantacha Pablo te inkove. ²¹ Ikantanairi jiyaatzimatanaira: “Ontzimatye nareetaiya Jerusalén-ki joimoshirenkaitara. Iriirika Pava kovatsine, ari nompiye noñaayetaatemi.” Ipoñaashitaka jotetana Pablo, jatai.

Piyaa Pablo Antioquía-ki ipoña ipiyanaaro ikinkithatzi

²² Ikanta jareeta Cesarea-ki, avisapai Jerusalén-ki irovethayetapaiyaari kempisantzinkariite. Ipoña javisanai Antioquía-ki. ²³ Ikanta osamanitake, japiitairo eejatzi jareetantayeta aparopayeeni nampitsi tzimatsiri janta Galacia-ki ipoña Frigia-ki, iminhashiretakaayetari iriyotaane.

Ikinkithatzi Apolos janta Efeso-ki

²⁴ Okanta janta Efeso-ki, areetaka aparoni judío paitachari Apolos, Alejandría-satzi jinatzi. Kameetha ikinkithatzi, jiyotakotajaantziro Osankinajanorentsi. ²⁵ Tzimatsira ñaaventzitaniriri Juan-ni oviinkaatananeri, iñaaventziyeetakaniri eejatzi okaratzi ikamantantakeri Juan-ni ikantakotara Jesús. Arira overaa jiyotakotziro irirori. Iro kantacha, kameetha ikanta jooñaarontavetaro iñaaventzirira Jesús. ²⁶ Ari ikinkithatakaantapaake Apolos japatotapiintaita. Ikanta okemakeri Priscila ipoña Aquila, jaanakari Apolos, jiyotaakeri tsika ikantakotajaantaka Jesús. ²⁷ Ikovake Apolos iravishe Acaya-ki. Ari ipavakeriri kempisantzinkariite Efeso-satzi aparoni osankinarentsi irakameethatantavakyaariri Acaya-satzi. Ikanta jareetaka Acaya-ki, osheki itharomentakaapaakari kempisantzinkariite ikaratzi ikaminthaayetairi Pava. ²⁸ Imatatziiri Apolos ikitsirinkayetakeri judío-payeeni, joñaakayetziri Osankinajanorentsiki iñaaventakoitziri Cristo, ari okanta jiyotakotantanakariri Jesús, iriitakera Cristo.

Areetaa Pablo Efeso-ki

19 ¹ Ikanta Apolos isaikira Corinto-ki, anonkanake Pablo otzishimashi, areetaka Efeso-ki. Iñaapaake kempisantavetaachari. ² Josampitapaakeri: “¿Inampishiretantakamima Tasorentsinkantsi ovakera ikempisantakaayeetakemi?” Ari ikantaiyanakeni iriroriite: “Tetya. ¿Opaitama kantakotachari iroka? ¿Ipaitama ikantaitziri Tasorentsinkantsi?” ³ Ari ikantzi Pablo: “¿Niinkama poviinkaatzimentakari pikempisantavetaara?” Ikantaiyini iriroriite: “Iro noviinkaatzimenta okaratzi jiyotaantakeri Juan-ni.” ⁴ Ipoña Pablo jiyotaanakeri, ikantayetziri: “Joviinkaatananzira Juan-ni, oshiyakaa-ventamatsityaara jovashaantayeetairo kaariperori. Iro kantamaitacha ikantzitakara Juan-ni: ‘Pinkempisantairi aatsikitaitsiri, iriira impoyaa-tapaakyaananeri.’ Iriitakera Jesucristo iñaaventakotakeri jaka.” ⁵ Ikanta ikemaiyavakera irikaite, joviinkaatzimentanakari Avinkatharite Jesús, ipairyaayeetaineri irirori. ⁶ Ipoña Pablo jotzimikapatzii toyetantakariri irako, ari inampishireyetantanakari eejatzi iriroriite Tasorentsinkantsi. Jiñaavaiyetantanakarori pashineyetatsiri ñaantsi. Ikamantantayetanakero ñaantsi jiyotakaayetanairiri Pava. ⁷ Ikarataiyini 12.

⁸ Ipoña javisake Pablo japatotapiintaiyani judío, arira ikinkithatakaantapaakeri ikaratzi mava kashiri. Tekatsi intharovakaiya, ikovi iriyotakaayetairi

atziriite tsika ikanta Pava ipinkathariventantai. ⁹Iro kantacha tzimatsi tsika ikaratzi kisoshirevaitatsiri, te inkove inkempisantaiyeni, ikishimavaitakeri karatanairiri ipaiyeetziri “Avotsi.” Ikanta Pablo, jintainaryaanakari irikaite. Jomiyaanakeri iriyotaaneete iparaavateki ipaiyeetziri “Tiranno.” Ari jiyotapiintakeri maaroni kitaite. ¹⁰Ari ikantapiintanakitziro, tzimakotake apite osarentsi. Ikemakoyetai rora iñaane Pava nampiyetarori Asia-ki, judío-payeeni, griego-thatatsiri, maaroni.

¹¹Oshekira itas onkaventantayetake Pablo janta ikantakaakarira Pava. ¹²Matataitachara eejatzi ovashinchaantanake imanthakiyetari Pablo. Aririka irayeetero tsikarikapayeeni, irotziriyeetantantakyaari mantsiyari, aritake ireshitakotai. Aritake onkantake eejatzi ireshitakoyetai jaakashireyetziri peyari. ¹³Ikanta tsikarika ikaratzi judío kenakenavaitatsiri janta jovashinchaayetziri jaakashireyetziri peyari, ikovavetaiyaka iriroriite irovashinchaante impairyeeeri Jesús. Ikantavetari peyariite jiñaanatzi: “¡Piyaapithateri, tema nompairyeeemiri Jesús, jiñaaventakotzi iri Pablo!” ¹⁴Irootakera jimavetaiyakarini 7 itomiite aparori judío paitachari Esceva, jevavetariri omperatasorentsitaneriite janta. ¹⁵Iro kantacha jakakeri peyariite, ikantakeri: “Noñiiri Jesús, niyotakotziri Pablo. Irooma eerokaite, te niyotakotemi.” ¹⁶Ikanta jaakashiretziri peyari joirikanakeri irikaite, iniroitera iñaashintsitanakari joitsinampaakeri maaroiteni, jomishiyeeri ipanko isapokamerekitakeri, antaro jovatsinaavaitakeri ivathaki. ¹⁷Ikemaiyakeni nampitarori Efeso-ki, judío-payeeni ipoña griego-thatatsiri, maaroni. Osheki itharovaian ake ni. Arira okanta iñaapinkathatantayeetanakariri Avinkatharite Jesús. ¹⁸Ari ipokayetanakeri eejatzi osheki kempisantayetaatsineri, ithavetakoyetapaakero iyaariperonka. ¹⁹Jamayetapaakero sheripiyarivetachari tsika jiñaanatakotapiintziro, itaayetapaakero. Ikanta jamenayeetakero tsikarika okaratzi opinatari itaayeetakeri, areetaka ikaratzi: 50,000 ikitho kireeki. ²⁰Eekerora ikemakoperoyeetanakitziiri Avinkatharite.

²¹Okanta okaratapaake irokapayeeni, jiminthataka Pablo irareetantya Macedonia-ki ipoña Acaya-ki. Impoña iravisanake irojatzi Jerusalén-ki. Ikantzitaka eejatzi: “Ari rika niyaatake Jerusalén-ki impoña niyaatake Roma-ki.” ²²Ipoña jotyaantake Macedonia-ki apite ampitakotapiintakeriri, Timoteo ipoña Erasto, eenirotatsi isaikanake irirori Asia-ki.

Imaimanetantaitzi Efeso-ki

²³Okanta janta Efeso-ki iniroitera ikantavakaamentaitakari karatanairiri ipaiyeetziri “Avotsi.” ²⁴Iriira poñaakaantakarori paitachari Demetrio, kireepakori. Tzimayetatsi eejatzi kempitakariri irirori jovetsikayetziro iryaani oshiyakaantaro otasorentsipankote ivavanetashiitari ipaiyeetziri “Diana.” Iriira jaantayetari osheki kireeki. ²⁵Japatotaiyakani maaroni kireepakoriite. Ikantake Demetrio: “¡Shirampariite! Tema iro añaantaiyani aakaite iroka antavaire. ²⁶Iro kantacha, aritake pikemakotaiyakeri ipaiyeetziri Pablo, ikitsirinkake osheki atziriite, ikantayetziri: ‘Irovetsikane atziriite tera impavate.’ Tera intaani ikantakero anampitsiteki Efeso, aña jimatzitataikaro maaroni jaka Asia-ki. ²⁷Tera intaani onkantzimoshireyetai eero jamanantapeeroyeetanairi ovetsikane, iroora kantzimoshireperotairi, arira ompeyakotakya ikemakoyeetziro iniroite avavane Diana maaroni jaka Asia-ki, arira irova-shaantayeetanakero ipokayeezti otasorentsipankoteiki.”

²⁸ Ikanta ikemaiyakeni, antaro ikisaiyanakani, ikaimaiyanakeni: “¡Iniroite onatzi Diana avavanetari jaka Efeso-ki!” ²⁹ Eekero jakivaaminthavaitashitanakitya irikaite. Ipoñaashitaka joirikaiyanakeri Gayo ipoña Aristarco, jaanakeri tsika japatotaiyapiinta atziriite. Irika jaayeetanakeri iriyyetakera itsipatapiintari Pablo jareetantayeta, Macedonia-satzi jinaiyini. ³⁰ Ikovavetaka Pablo inkyaapaakemi irirori, temaita ishineteri iriyotaaneete. ³¹ Ari ikempitiztakari eejatzi tsikarika ikaratzi jevariite iraatpatziyane Pablo, ikantakaanakeri: “Eerora pimatztitaro eeroka janta.” ³² Ikanta janta japatotaiyakani, eekero ichecheraataiyatziini, tera oshiyavakaa okaratzi icheraavetaiyakarini. Tema irikaite atziriite te iriyoperotaiyeni opaita japatoventaiyarini, ikaikai-mavaitashitaiyani. ³³ Iro kantacha tsikarika ikaratzi judío, iñaakeri Alejandro josatekaka janta ipiyotaiyakani, ishintsiventanakeri iriñaaventeri. Ikanta Alejandro jakotanake irimairetantayeetavakyaari, ikinkithavaitakaavetakari. ³⁴ Iro kantacha jiyotaiyakani atziriite judío jinatzi irika Alejandro, eekero japiitanakitziro ikaimaiyini, osamani ikantaka ikaimi, ikantaiyini: “¡Iniroite onatzi Diana avavanetari jaka Efeso-ki!” ³⁵ Ipoña ikatziyanaka osankinaryaantzi, joimarentakeri, ikantakeri: “Efeso-satzi, jiyotaitzi maaroni, aakaitera kempoyaaventarori otasorentsipankote avavane Diana, eejatzi oshiyakaane poñeenchari inkiteki. ³⁶ Irootakera pinkinkishiretantavakyaari kameetha, eero pimaيمانeminthatantashivaita. ³⁷ Tema irikaite shirampari pamayetakeri, te irovaariperotero tasorentsipanko, te inkishimaminthatero eejatzi avavane. ³⁸ Ikovirika iriyakoventante Demetrio itsipayetakari ikarayetziri, iraanakera ajevariki iramenakoteneri, iri ovetsikayeterine okaratzi kantzimoshiretariri. ³⁹ Irooma okovatyaarika ayotakotero maaroni aakaite, kempitaka kantatsi apatoteri maaroni jevariite, iramenakotantyaarori. ⁴⁰ Okaratzi avisayetaintsiri iroñaaka, kempitakara aritake irovasankitaaventaitakairo amaimanetantake. Eerora otzimi ompaitya ankanteri ampiyakoventantyaari.” ⁴¹ Ikanta ithonkakerora iñaavaiyetakero iroka, jotyaantayetairi atziriite.

Jiyaatzi Pablo Macedonia-ki ipoña Grecia-ki

20 ¹ Ikanta othonkakara jakivaaminthataita, japatotakeri Pablo iyotaa-neete ikaminaayetanairi. Ipoñaashitaka jovethayetanaari, jatake Macedonia-ki. ² Ari jareetayetanaari maaroni nampitsi tsika isaikayetzi iyekiite, ikaminaayetanairi. Irojatzira jareetantakariki Grecia-ki. ³ Ari isaikavaitapaakeri ikaratzi mava kashiri. Iro irotetanaiyaami iriyaatantyaari Siria-ki, ari ikemakeri irovamaatyeeemi judío-payeeni irareetakyaarika janta. Irootakera ipiyantanaari Macedonia-ki. ⁴ Ari itsipatanaari Sópater Berea-satzi inatzi irirori itomi Pirro. Ipoñaapaaka Aristarco, ipoñaapaaka Segundo, Tesalónica-satzi inatzi. Ipoñaapaaka Gayo, Derbe-satzi inatzi. Ipoñaapaaka Timoteo, eejatzi Tíquico ipoña Trófimo, Asia-satzi inayetatzi irika. ⁵ Ari jeevataiyanakeni irikaite iyekiite, joyaaventapaakena naaka Troas-ki notsipatakari Pablo. ⁶ Okanta avisanakera kitaite jovapiintayeentantarori tantaponka, ari notetanaari Filipos-ki. Avisakera 5 kitaite, noñaayetapairi iriroriite janta Troas-ki, ari nosaikaiyapaakeni okaratzi 7 kitaite.

Jareetantaka Pablo Troas-ki

⁷Okanta areetapaa kitaite japatotantapiintaitari, ari napatotaiyakani nompetoryeero tanta, ikinkithatakaantayetakeri Pablo. Tema navisatyeeera onkitaitamanake, eekero jiyaataakaanakitziro ikinkithatzi niyankiitetakotakena.^{w x} ⁸Ari napatotaiyani jenoki pankotsi, osheki ootamentotsi joisa-yeetake. ⁹Ikanta aparoni evankari paitachari Eutico ithointaka opatzimoroki pankotsi. Tema osamanitakera ikinkithatake Pablo, ayimatakerira ivochokini evankarika, paryaanake osaaviki, kamapaake.^y ¹⁰Ipoña jayiitapaake Pablo, joyootashitapaakari evankari, javithanotapaakeri. Ikantanake: “Eero pitharovaiyini, añagai.” ¹¹Ipoña ipiyanaa Pablo jenoki, ipetoryaapaakero tanta, ovaiyakani. Eekero ikinkithatanakitzi, irojatzi okitaitantanakari. Ipoña navisaiyanakeni. ¹²Iriima evankarika, jaayeetanairi jañagaira. Irootakera tharomentashireperotakaanakariri.

Javisanake Troas-ki irojatzi Mileto-ki

¹³Ari neevataiyanakeni naakaite, notetaiyanakani irojatzi Aso-ki, ari nokinkishiretakari naanairi Pablo, tema ikovakitziira irirori inkenanake kipatsiki. ¹⁴Ikanta noñaapairira Pablo janta Aso-ki, ari jotetanaari, jataiyakana Mitilene-ki. ¹⁵Ipoña navisaiyakeni janta, nokitaitakotapaake janta Quío-ki, ipoña namaatakotanai aparoni kitaite areetakana Samos-ki, ari naatakotapaintzi janta Trogilio-ki. Ipoña navisanake pashine kitaite, areetaiyakana Mileto-ki. ¹⁶Ari okanta navisantanakarori Efeso te naatakotapainte, tema Pablo te inkove iriyaatapainte janta, onkantya eero josamaniperovaitanta Asia-ki. Ikovatzi irareetzitaiya Jerusalén-ki, tekera iroimoshirenkaita-nakero kitaiteiri “Aavataantsi.”^z

Inkinkithatakairi Pablo irantarikonaite Efeso-satzi

¹⁷Ikanta nareetakara Mileto-ki, ikaimakaanapaakeri Pablo irantarikonaite kempisantzinkariite Efeso-satzi. ¹⁸Ikanta ipokaiyakeni, ikantavakeri: “Piyotaiyini eerokaite tsika nokanta nosaikimotaiyakemi ovakera nareetantakariri Asia-ki. ¹⁹Ari nokantapiintatya nantavaitziniri Avinkatharite, tsinampashire nokanta, osheki niraavaitaka noñaayetakero ikovavetaiyakani judío-payeeni irimaimanevaitena. ²⁰Iro kantacha te novashaantanakero nokinkithatakaayetzimiro onkarate panintaavaityaari, niyotaaayetapiintakemi pipankoiteki, eejatzi tsikarika ipiyotapiintaiyani atziiriite. ²¹Nokinkithatakaayetakeri nosheninkapayeeni judío ipoña griego-thatatsiri, nokantayetziri: Pimpiyashiyetairi Pava, paventagaiyaari Avinkatharite Jesucristo. ²²Iroñaaka niyaatatyeera Jerusalén-ki, Tasorentsinkantsi minthashiretakaanari, te

w 20.7 Kantakotachari jaka “japatotantapiintaitari,” irojatziro ikantayeetzitari “etapiintarori kitaite pashineki domingo.” x 20.7, 11 Kantakotachari jaka “impetoryeerori tanta,” iroora jantayetanairi kempisantzinkariite aririka inkinkishiretakoteri Jesucristo ikamimotantake. Ari ikantziro jayootavakaiyani, ipetoryiirori tanta, jovaiyani, jiraiyini eejatzi imire. Tema jimatakotaatziri Jesús tsika ikantanairo joveraantanaaro jovakaanaari iriyotaanepayeeni. Irootakera iñaaventapiintaitakeri, ikantaitzi “impetoryeetoro tanta.” y 20.9 Kantakotachari jaka “paryaanake osaaviki,” irootakera ikantakoitziri aparoni pankotsi, mava okanta ooviryaa jovetsikayeetziro. Arira ipoñaakari iparyaake evankarika irojatzi osaaviki. z 20.16 Kantakotachari jaka “Aavataantsi,” irojatzi ikantayeetzitari “Pentecostés.”

niyotzimaitya ompaityaarika avishimotenari janta. ²³ Iro kantacha tsikarika niyaatayetzi, jiyoshiretakaana Tasorentsinkantsi, ikantashiretana: 'Oshékira piñaashivaitayetyaaro irashitakovaitaitemi.' ²⁴ Iro kantamaitacha naaka, tekatsira ompaitzimotaajatyana onkarate nonkemaantsivaityaari, te nonkamintahatziitanakya. Iro kovaperotacha nonkimoshireventero nonkempitakaantanakero irootaintsimi nomatakero noyiishitantzi nareetya janta tsika overaa noshiye. Tema irootaintsi nothotyeero ikantakenari Avinkatharite Jesús nonkamantantairo Kameethari Ñaantsi okantakota ikaminthaaye-taira Pava. ²⁵ Nokinkithatakaayetakemi eejatzi eerokaite tsika okantakota ipinkathariventantai Pava. Eeromaita papiitairo piñaayetaina. ²⁶ Irootake nokovantari nonkantayetemi iroñaaka tera naaka kantakaashityaarone intzimayetantaiyaari peyashitaachaneri, ²⁷ tema noñaaventakemiro maaroni ikinkishireztitakari Pava iranteri, tekatsi aparoni nomanimotemi. ²⁸ Pinkempoyaayetaiya, ari pinkempitakaayetaiyaariri eejatzi piyotapiintayetachari janta tsikara jovayetakeri Tasorentsinkantsi. Pinkempitaiyaari aamakoven-taneri onkantya paamaventantyaariri kempisantayetairiri Avinkatharite, tema iriitake ikapathainkatzimentairi ipinaventayetairira. ²⁹ Niyotzi naaka aririka niyaatai ari impokapaake pashineete, inkempitapaakyaari katsimari piratsi, inkovapaake iraperoteri kempisantzinkariite. ³⁰ Arira intzinaanake pikarataiyakeni eerokaite iramatavitanakeri kempisantzinkariite, irova-shaantakaanakeri ikempisantavetari. ³¹ Pinkinkishiretero eerokaite, mavara osarentsi nosaikimovaitapaintzimi, te novashaantapainterio nokaminaayetzimira maaroitani, niraakovaitataikami. ³² Naventaari naaka Pava iroñaaka iyekiite, iriitake aamaventyaamine, iriitake kaminthayemiri tema irootake ikantayetakairi. Ari itharomentashiretakaayetaiyaami, arikate iriñaakaaye-taimiro okaratzi ishineyetakeriri maaroni itasorentsitakaane. ³³ Te noñeero naaka nonevetakotantyaari, kireeki, oro, eejatzi ikithaayeetari. ³⁴ Piyotaiyini eerokaite, naakatajaantake antavaiventaincha okanta naantari kovityiimoyetanari, ari nokempitzitakaakariri eejatzi ikaratzi tsipayetakanari. ³⁵ Arira nokenakairori niyotaantakamirori tsika ankantero antavaiperotapiintai, aneshinonkayetantyaariri kovityaaneentavaitatsiri. Ari nokinkishiretakaimirori iñaaventapaintziri Avinkatharite Jesús, ikantake: 'Kimoshireperoven-taari inatzi neshinonkataneri, tera ari inkantajaantaiteri ipashitaitari.' "

³⁶ Ikanta ithonkanakero Pablo ikantakero iroka, jotyeerovanaka jiñaañaata-kaanakeri maaroitani piyotainchari. ³⁷ Maarote jiragaiyakani, javithanotava-kaayetaka, ari jovethatavaari Pablo iriyaataira. ³⁸ Ovashire ikantaiyanakani, tema ikantakerira eerora jiñagairi. Ipoña joyaataiyanakeri irojatzi jotetanta-naari Pablo.

Jiyaatantaari Pablo Jerusalén-ki

21 ¹ Ikanta nookanairi iyekiite, otetaiyanaana, tampatzika novanakero niyaatake Cos-ki, okitaitamanake areetakana janta Roda-ki, ipoña navisanake irojatzi Pátara-ki. ² Ari noñaapaakeri janta antaro pitotsi jatatsiri Fenicia-ki, ari notetaiyanakani. ³ Ikanta namaatakotzira, namenakotanakero nampateki othampishi Chipre, nokenakotanake naakaite nakope-roiniki irojatzi Siria-ki. Tema tzimatsira ovaakarontsi irookayeetanakeri janta Tiro-ki, ari naatakotaiyapaake. ⁴ Noñaapaatziri kempisantzinkariite,

ari nosaikimovaitanakeri okaratzi 7 kitaite. Ikantavakeri Pablo: “Eerora piyaatzi janta Jerusalén-ki.” Iro ikantantakari, tema jiyoshiretakaayetakitziiri Tasorentsinkantsi. ⁵ Iro kantacha avisanakera 7 kitaite, iro navishimatanta-nakyaarimi. Ari joyaataiyakenani maaroitene iyekiite, itsipayetakaro iinaite, eejatzi ireentsite. Irojatzi othapikitapaa nampitsi, ari notyeerovaiyapaakani janta impaneikiite, noñañaataiyakeni. ⁶ Ipoña novethatavakaayetanaa, otetanaana naakaite, piyeeyanaani iriroriite ipankoiteki.

⁷ Ipoña namaatakotanai irojatzi Tolemaida-ki, ari novethayetapaari iyekiite, aparoni kitaite nosaikimovaitanakeri iriroriite. ⁸ Okanta okitaitamanake avisakotanakena, areetakana Cesarea-ki. Ipoña nokenanake ipankoki Felipe kinkithatakaneri, ari nosaikapaakeri. Irika Felipe iriitakera aparoni karata-tsiranki 7 ipairyetakeri irampitakoyeteri otyaantajanoriite. ⁹ Tzimatsi Felipe 4 evankaro irishinto, kamantantanero onayetatzi. ¹⁰ Aritake oshekitake kitaite nosaikapaake janta, ari jareetakari aparoni kamantantaneri ipoñaakaro Judea-ki, ipaita Agabo. ¹¹ Ikanta iñaayetapaakena naakaite jaapaakeri irovathakiro Pablo, joosotakari irakoki eejatzi iitziki ipoña iñaavaitanake, ikantzi: “Arira inkantyaari ashitakariri irika ovathakironsi iroosoteri judío-payeeni janta Jerusalén-ki, impoña irakaantakeri janta kaari asheninkata. Irootakera jiyotakaakenari naaka Tasorentsinkantsi.” ¹² Ikanta nokemaiyavakeroni iroka, nokakantavetanakeri Pablo: “Eerora piyaatzi janta Jerusalén-ki.” Arira ikantzitavetakariri eejatzi Cesarea-satziite. ¹³ Iro kantacha ikantanake irirori: “¿Opaitama piraantaiyarini, ovana povashiretakaakana? Aña minthatakana naaka. Aririka onkantya iroosoyetena irojatzi nonkamimentantyaariri Avinkatharite Jesús janta Jerusalén-ki, omavaiyaata.” ¹⁴ Tera nonkitsirinkatyeeeri, intaani nokantanakeri: “Omatyaata ikoviri Avinkatharite.”

¹⁵ Ikanta okaratapaake iroka, ovsikaiyanaana, jataiyakena Jerusalén-ki. ¹⁶ Ari joyaataiyanakena tsika ikaratzi Cesarea-satzi iyotaariite inatzi. Iriitakera aayetananenari ipankoki aparoni shirampari Chipre-satzi paitachari Mnasón, pairanitake jiyotaaritzi irika, iriitakera nomayimotaiyerini.

Joirikayeetakeri Pablo tasorentsipankoki

¹⁷ Ikanta nareetaiyapaakani Jerusalén-ki, kimoshire ikantaiyani iyekiite iñaavakena. ¹⁸ Okanta okitaitamanake, jaayetanakena Pablo nareetyaari Jacobo, ari isaikitakari eejatzi maaroitemi antarikonaite. ¹⁹ Jovethatapaakari Pablo, ipoña ikamantapaakeri maaroni opaiyeta jantakaayetakeriri Pava janta inampiiteki pashinesatzi atziiriite. ²⁰ Ikanta ikemaiyavakeni, itharomentanakeri Pava. Ipoñaashitaka ikantaitanakeri Pablo: “Iyekí, ompero joshekitake jaka asheninka judío-payeeni kempisantayetanaantsiri eejatzi, eeniromaita ishintsiventayetziiri kempisanzinkariite irimonkarayetero Ikantakaantane Moisés-ni. ²¹ Ikemakoventakemi eeroka piyotaaayetakeri asheninka nampiye-tarori pashineki nampitsi, pinkantayeterimi: ‘Te onkovajaantya pinkempisantero Ikantakaantane Moisés-ni, te onkovajaantya pintomeshitaaniyetairi pitomiite, te onkovajaantya eejatzi antayetairo okaratzi ameyetari pairani.’

²² ¿Tsikama ankantyaaka? Arira iriyoyetake iroñaaka asheninka, areetaami jaka. ²³ Iro kameethatatsi pantero iroka: Tzimayetatsira akarataiyakeni jaka, ikaratzi 4 shirampari intzime monkaraterone ishinetaantziri. ²⁴ Pintsipatanakyaari irikaite, pantero onkarate kitevathatakagaimineri. Eerokara

pinakoverterine inkarate impometayeteri, aririka irameetaitekeneri iishi. Ari onkantya iriyoyeetantyaari thaiyaantsi onatzi okaratzi ikantakoyeetakemiri eeroka, aña pimatztitaitaro eeroka pimonkarayiro Ikantakaantaitane. ²⁵Irooma naakaite, niyotaiyini ikenakaashitakaro asheninkapayeeni shintsi-shintsitashivaivetachari irimonkaratakaanteromi Ikantakaantaitane. Tema ikaratzi kaari asheninkayeta kempisantayetaatsiri, aritakera notyaantakeneri pairani osankinarentsi okaratzi nopampithashiretaiyakarini jaka, nokantakeri: ‘Eerora povayetari vathatsi ipometaitziniriri ivavanetashiyeetari. Eero povakoyetaro iriraane piratsi. Eero pimayempivaitzi.’ Intaanimacheenira irantayetairo iroka.” ²⁶Ipoña Pablo jaanakeri 4 shirampari. Okanta okitaitamanake itsipayetakari inkitevathayetakaitairi, ikyaake tasorentsipankoki inkamantante tsika onkarate kitaite onthonkantyaari ishinetakantakeri, iñaaventakotakero tsikapaiterika iramayetantyaariri aparopayeeni irashitakaiyaariri Pava.

²⁷Ikanta omonkaratzimatapaaka 7 kitaite, tsikarika ikaratzi judío poñaayetachari Asia-ki, iñaakeri Pablo janta tasorentsipankoki. Japatotake atziriite, impokashiteri Pablo iroirikeri, ²⁸ikaimaiyini, ikantzi: “¡Shirampariite! ¡Israel-mirinkaite! ¡Pampitakotena! Iriitakera irika shirampari kenakenayetatsiri tsikarikapayeeni jiyotaayetziri atziriite pithokashitariri asheninkapayeeni, pithokashitarori Ikantakaantane Moisés-ni, pithokashitarori eejatzi iroka tasorentsipanko. Iro ovatsiperotainchari, ikyaakaakeri iroñaaka kaari asheninkata janta tasorentsipankoki, ithainkatasorentsivaitakero.” ²⁹Iro ikantantarori iroka tema iñaakitziiri Pablo janta Jerusalén-ki itsipatakari Trófimo poñaachari Efeso-ki, iñaajaantaiyakeni ikyaakaakitziiri tasorentsipankoki. ³⁰Apatotaiyapaakani osheki atziriite, shiyeeyapaakani, joirikapaakeri Pablo, jinoshikanakeri jomishitovakeri jakakiroki tasorentsipankoki, jashitaitanakero. ³¹Iroovetaingha iroverimi, ari ikamantaitakeri ijevare ovayiriite poñaachari Roma-ki, ikantaitakeri: “Jimaimanetavakaa-tyaara janta.” ³²Ikanta jevarika japatotanakeri irovayirite, ishiyeeyanakani ipiyotaiyakani atziri. Ikanta iñeeyavakerini ipokakera, jovashaantanakeri ipasavaiziri Pablo. ³³Joirikaitapaakeri Pablo, ikantanakeri irovayirite: “Poosotantyaari apite ashirotha.” Ipoña josampitanakeri atziriite: “¿Niinka irika, opaita jantakeri?” ³⁴Tzimayetatsi cheraacheraatanaintsiri, temaita oshiyavakaa okaratzi icheraavetaiyakarini. Tera onkante iriyotero irika jevari opaita avisatsiri. Jotyaantakeri irovayirite iraanakeri Pablo janta jimaapiintaiyini. ³⁵Ikanta joirinkakaaveetarira Pablo, eekero ishintsitatzi atziriite ikovi impasavaiteri, irootakera janatantainakariri ovayiriite inkene irotzikaaventer. ³⁶Tema maaroitani joyaatakoventaitakeri, ikaimaiyini: “¡Povamayerivé!”

Iñaaventakotari Pablo

³⁷Irootzimatake irominkyeteri jimaapiintzi ovayiriite, josampitanakeri Pablo jevarika, ikantziri: “¿Kantsima nonkinkithavaitakaimi kapicheeni?” Ari ikantanake jevari: “¡Tsika piyotziroka noñaane!” ³⁸Tetya Egipto-satzi pinatzi eeroka poñaakaantakarori chapinkipaite maimanetaantsi, kenapaintsiri tsika te jinampiitaro, jamake 4,000 ovayiriite.” ³⁹Ikantzi Pablo: “Judío nonatzi naaka, nopoñaaro Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki. Otzinkami onatzi nonampi, nokovi pishinetena

eeroka nokinkithavaitakairi nosheninka.” ⁴⁰ Ishinetakeri. Katziyanaka Pablo pavitsiki, itzinaavakotanaka irimairerantavakyaari isheninkapayeeni. Ari jimaireraiyanakeni. Kinkithavaitanake hebreo-ki iñaanekira iriroriite, ikantanakeri:

22 ¹“Iyekiite, Ashitaanirí, pinkeme noñaaventakotyaari.”

² Ikanta ikemaiyavakeri hebreo-ki iñaanekira iriroriite, ari jimairerotaianake. Eekero ikantanakitzi Pablo:

³ “Judío nonatzi naaka. Notzimake Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki, iro kantacha jaka Jerusalén-ki nokimotatake, iriyotaane nonatzi Gamaliel, niyoperokitziro ikantakaantane avaisatziite. Nokovapiintavetaka naaka noshireperotyaari Pava, pikempiyetara eerokaite iroñaaka. ⁴ Pairani nopatzimaminthavaitakeri tsipatanariri ipaiyeetziri ‘Avotsi’ novamaayeteri. Osheki nonoshikayetake shirampari, tsinane, maaroni, nashitakotakaantayetakeri. ⁵ Iñaayetakena nantayetakero iroka maaroite ijevare omperatasorentsitaari eejatzi antarikonaita. Iriiyetake payetakenari osankinarentsi ipakaantziri asheninka judío janta Damasco-ki. Ipoña niyaatake janta nokokovayetziri irikaite, namayeteri jaka Jerusalén-ki irovasankitaayeeteri.”

Ikamantakota Pablo ikempisantantaari

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Ikanta naniitzi avotsiki, irootzimatake nareetya Damasco, joveraaka tampatzika ooryaatsiri, ari jomapokakenari morekanaintsiri inkiteki, joorentakotapaakena nokatziyakara, ⁷ ari notyaanakeri kipatsiki. Nokematzi ñaananari, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿Opaitama pipatzimaminthatantanari?’ ⁸ Nosampitanakeri naaka: ¿Niinkama eeroka Pinkathari? Ari jakaitanakena: ‘Naakatakera Jesús Nazaret-satzi itzimi pipatzimaminthavaitakeri.’ ⁹ Ikaratzi tsipataiyakanari iñeeyakeri oorentapainchari, iniroite itharovaiyanakeni, temaita inkemathataiyeroni iriroriite iñaanataitakenara. ¹⁰ Ipoña nosampitanakeri, nokantziri: ‘Pinkatharí. ¿Ipaitama pikoviri nantairi naaka?’ Ari ikantanakena Pinkathari: ‘Pintzinaye, piyaate nampitsiki Damasco. Arira inkamantayeetemiro ompaita pantayeteri.’ ¹¹ Tema mavityaaki jovanakena oorentakenari, jakathashitanaana notsipayetakari irojatzi Damasco-ki.

¹² Ari isaikeri janta aparoni shirampari ipaita Ananías, ñaapinkathatasorentsitaneri jinatzi, jimonkarayetziro Ikantakaantane Moisés-ni. Ñaapinkatha joviri maaroiteni judío nampitayetarori Damasco-ki. ¹³ Pokake Ananías iriñeena. Ikanta jareetapaaka, ikantapaakena: ‘Iyeki Saulo, pokiryagai.’ Apathakero nokantanaka nokiryaana, amenavaitanaana. ¹⁴ Eekero ikantanakityaana Ananías: ‘Eerokara iriyoyaane Ivavane avaisatziite. Jiyoyaakemi onkantya piyotantaiyaarori ikovakaimiri irirori, ari piñaakeriri Cristo tampatzikatatsiri, ari pikemañaanetakeriri eejatzi. ¹⁵ Eerokatake kamantakotairine maaroni atziriki. Piñaaventayetairo okaratzi piñaakeri, okaratzi pikemakeri. ¹⁶ Iroñaakatake, tekatsi poyaaventanake. Pintzinaye, poviinkatya, pimpairyagairi Avinkatharite pinkovakotairi onkantya impeyakotantaiyaamirori piyaariperonka.’”

Ikamantantziro Pablo jotyaantaitziri

inkinkithatakayeri pashinesatzi atziri

¹⁷ “Ikanta nopiyapaaka Jerusalén-ki, niyaatake tasorentsipankoki noñaañaate, ari noñaavyavaitakari janta. ¹⁸ Noñaakeri Avinkatharite, ikantakena:

‘Pishintsitanake, pishitove Jerusalén-ki, tema eero ikempisantayeetzimi piñaaventena jaka.’ ¹⁹ Ari nokantanakeri naaka: ‘Pinkathari, jiyotaiyini maaroitene niyaatapiintake tsika japatotapiintaita, nominkyaakaantayetakeri ikaratzi kempisantayetzimiri eeroka, osheki nopsatatakaantavaitakeri. ²⁰ Tema jovamaayetakeriranki pinampire Esteban, ñaaventakotzimiri eeroka, ari nokaratzitakari eejatzi naaka janta, naapatziyakotakari ovamaakeriri, naamaventakaniri eejatzi iithaarepayeeni.’ ²¹ Iro kantacha ikantanakena Pava: ‘Piyaate, tema naakatake otyaantemine intaina isaikayetzira kaari pisheninkata.’”

Isaikimotakeri Pablo ijevarite ovayiriite

²² Ikanta ikemavakerora atzirite iroka, japiitaiyanairo ikaimaiyini ikantzi: “¡Irika shirampari te arite irañe! ¡Pashiryeeyaari!” ²³ Eekerora ishintsitatzi ikaimaiyini, jotekakotaiyani iithaareki.” ²⁴ Ikanta jevari, ikantakeri irovayirite: “Paanakeri inthomointa irika, ampasavaitavakeri onkanta inkamantantairori opaita iñaavaitakeri okanta jovatsimaantakariri isheninkapayeeni.” ²⁵ Aritakera joosotayeetakeri impasavaitantaityaariri, josampitanakeri Pablo pashine jevari, ikantziri: “Irosankinatakotane Roma-satzi nonatzi naaka. ¿Shinetaantsitatsima impasavaitaitena, tekeraatara iramenakoyeetavakenaro opaita nokenakaashitakari?” ²⁶ Ikanta ikemavakera irika, ipiyashitanaari ijevajanore irirori, ikantapairi: “Novinkatharite, ¿Piyotakema opaita antakeri? Iriitakera irika, irosankinatakotane Avinkatharijanorite saikatsiri Roma-ki.” ²⁷ Ikanta ikemavakera, ipokashitapaakeri Pablo, josampitapaakeri: “¿Omaperotatyaama posankinatakojanota eeroka?” Ari jakanake Pablo, ikantzi: “Jee.” ²⁸ Ikantzi jevari: “Oshekira nopinakoventakari naaka onkanta nosankinatakotantyaari.” Ikantzi Pablo: “Tetya naaka, josankinatakotzitaikanara ovakera notzimapaake.” ²⁹ Ikemaiyavakera ikantake, apathakero ikantanaka joosoryaakotanakeri. Itharovakaanakaro jevari, joosotakaantakerira osankinatakotachari Roma-ki.

Jaayetanaari Pablo japatoyetapiintaiyani ijevare judío-payeeni

³⁰ Okanta okitaitamanake, ikovi iriyotajaante jevari opaita jimaimaneminthatantariri judío-payeeni irika Pablo. Japatotakaantakeri ijevare omperatasorentsitaari, ipoña ijevajanore judío-payeeni. Jomishitovakaantakeri Pablo, jomisaiakakeri tsikara japatotaiyani.

23 ¹ Jamenaminthatapaakeri Pablo jevajanoriite apatotainchari, ipoña ikantanakeri: “Iyeekiite, naamaakoventapiintaka naaka eero otzimanta nantzimoteriri Pava.” ² Ikanta Ananías, omperatasorentsijanori, ipasavaantetakaantakeri Pablo. ³ Iro kantacha Pablo, ikantanakeri: “¡Kamatavirí, Pavara pasatemine eeroka! Saikavetakami jaka pamenakontan-tyaanaro Ikantakaantaitane, ¿Tema pipiyathataro pipasatakaantakenara?” ⁴ Ikanta apatotainchari, ikantanakeri Pablo: “¿Arima pinkanteri pinkaviyeri iromperatasorentsijanore Pava?” ⁵ Ikantzi Pablo: “Iyeekiite, te niyoveta naaka

a 22.23 Ikantaitzi eejatzi, jookavanetzitaka kipatsi tsika ipiyotaiyakani, tema ikisaiyatyaani.

b 23.3 Kantakotachari jaka kamataviriri, iriyetakero omperatasorentsitaneriite, kempitarori okitamaroveta jovantaitariri kaminkari. Pamenero Mt. 23.27.

omperatasorentsijanori jinatzi, tema okantzi Osankinajanoentsiki: ‘Eero pikaviyiri jevatakaantsiri.’”

⁶ Jiyotzi Pablo tsikarika ikaratzi jevajanoriite apatotainchari, Saduceo jinayetatzii iriima pashinepayeeni Fariseo jinatzi, ikantanake: “Iyekiiite, Fariseo nonatzii naaka, eejatzii nosheninkamirinkaite. Iroora jiyakoventantaitanari iroñaaka tema nokempisantaatziiro irañaayetai kamayetatsiri.”

⁷ Ikantakera Pablo, ari iñaanaminthatavakaanakari Fariseo-payeeni ipoña Saduceo-payeeni. ⁸ Tema ikantapiintaiyini Saduceo-payeeni: “Eero jañaayetai kamayetatsiri, te intzimanete maninkariite, te intzimanete eejatzii shiretsi.” Iriima Fariseo-payeeni, ikempisantayetzii irirori omaperoyetatyaa irokapa-yeeni. ⁹ Ari ichecheraataiyini maaroiteni. Ikanta iyotzinkariite Fariseo, ikatziiyayanaka, ikantanake: “Irika shirampari te ontzime ikenakaashitane. Kempitakara maninkariitsi ñaanashiretakeriri, aamaashityarika shiretsi.” ¹⁰ Eenirora ishintsitayetzii ichecheraataiyini, itharovanake ijevare ovayiriite ari irovatsinaavaitakeri Pablo, ikaimakaantake irovayirite iromishitovairiita janta, iraanairi jimaapiintaiyini.

¹¹ Okanta otsirenitanai, joñaakagaari eejatzii Avinkatharite, ikantairi: “Pablo, eero pitharovi, arira piñaaventakena janta Roma-ki pikempitaakerora jaka Jerusalén-ki.”

Ikinkithashireeta irovaiteri Pablo

¹² Okanta okitaitamanake, ikinkithatavakaiyakani tsikarika ikaratzi judío, ikantavakaiyani: “Thame amashekaventaierine Pablo irojatzi ovantakyaariri.” ¹³ Anaanakero 40 ikarataiyinira shirampariite kantaintsiri. ¹⁴ Ipoña jiyatashitanakari ijevare omperatasorentsitaari, eejatzii antarikonaite, ikantaiyakerini: “Nokantaiyakeni nomashekaventaierine Pablo irojatzi novantakyaariri. ¹⁵ Intsityaa pintsipatavakaiyaani eerokaite pikaratzi papatotapiintaiyani, pinkampitairi ijevare ovayiriite, pinkantairi: ‘Pamainari Pablo onkitaitamanake namenakoperotaineri ikenakaashitakari.’ Impoña naakaite aamaventa nonkantaiyakya novavakeri tekera irareetapaakyaata jaka.”

¹⁶ Kemake itzineri Pablo, jatanake imaapiintaiyini ovayiriite inkaman-tapaakeri. ¹⁷ Ipoña Pablo ikaimake aparoni ovayiri, ikantakeri: “Paanakeri irika evankari janta pijevariteki, tzimatsi opaita inkamanteriri.” ¹⁸ Ikanta ovayirika jaanakeri ijevariteki, ikantapaakeri: “Jevarí, ikovakotakena Pablo namakemiri irika evankari, tzimatsi ikoviri inkamantemiri.” ¹⁹ Ipoña jevarika, jaanakeri evankarika jantyaatziini, josampitakeri: “¿Opaita pinkamantenari?” ²⁰ Ikantanake evankari: “Ikinkithashiretaiyakani judío-payeeni inkovakotemi onkitaitamanai paanairi Pablo janta japatotapiintaiyani jevajanoriite, iramenakoprotero ikenakaashitane. ²¹ Eerora pikempisantziri, tema omanaiyakani 40 shirampariite. Ikantaiyake: ‘Thame amashekaventaierine Pablo irojatzi ovantakyaariri.’ Aritakera ovetsikaiyakani iroñaaka, joyaaventaian tsika pinkante eeroka.” ²² Ipoña jevarika jotyaantairi evankari, ikantavairi: “Eerora pikamantantziro iroka.”

Jovavisaitakeri Pablo janta pinkathariki Félix

²³ Ikanta jevarika ikaimake apite pashine ijevarite ovayiriite, ikantakeri: “Papatote 200 povayirite, pintsipataakeri 70 ovayiriite kyaakotachaneri

moraki, eejatzi pashine 200 aatsineri irovathaamento. Paanakeri tsirenipaite Cesarea-ki. ²⁴Impoña povetsikake mora inkyaakotanakyaari Pablo, pinkempoyaaventerira kameetha. Paanakeri pinkathariki Félix.” ²⁵Ari josankinatarerori irotyaanteneriri pinkathari, okantzi:

²⁶“Irosankinare Claudio Lisias jotyaaantziniri pinkathari Félix: Osheki novethatami. ²⁷Irika shiramparika notyaantakemiri, joirikakaantavetakari judío-payeeni jaka, iroovetainchami iroverimi. Ikanta niyotake irosankinatakotane ajevajanorite Roma-ki jinatzi, naanake novayirite, nookaventakeri. ²⁸Nokovatziiira niyote opaita ikenakaashitakari irika jimaimanentanaitariri, naanakeri japatotapiintaiyani ijevajanorite, ²⁹noñaatzi imaimaneventashiitari Ikantakaantaitane jashiyetari iriroriite. Tekatsi ompaitya irovantaityaariri, te arite eejatzi irashitakovaitaiteri. ³⁰Tema nokemakera ikovaiyatziini judío-payeeni iroveri, irootakera notyaantantakamiriri iroñaaka eeroka. Nokantzitakari eejatzi irikaite maimanevaitziriri inkamantemiro eeroka opaita itzimaventantariri irika.”

³¹Jimonkaratakero ovayiriite. Jaanakeri tsirenipaite Pablo janta Antípatris-ki. ³²Okanta okitaitamanake, piyeeyaani ovayiriite aniitashitanainchari. Iriima ikaratzi kyaakotanainchari eekero joyaatanakitziiri Pablo. ³³Ikanta jareetakaakari Cesarea-ki, ipapaakeri osankinarentsi pinkatharika, ipoña ikantapaakeri: “Pinkathari, jirikara Pablo.” ³⁴Arira ithonkakero pinkathari iñaanatavakero osankinarentsi, josampitanakeri Pablo, ikantziri: “¿Tsika pipoñaaka?” Ikantzi Pablo: “Nopoñaaro Cilicia-ki.” ³⁵Ikantanake: “Ari nonkemakemi apaata aririka irareetapaakya ikaratzi maimanetzimiri.” Ipoña ikantakaantake iraayeetanakeri ipankoki Herodes, ari iraamaventayeetyaariri.

Iñaaventakotari Pablo janta Félix

24 ¹Okanta avisanake 5 kitaite, areetapaaka Cesarea-ki, Ananías omperatasorensijanori itsipayetakari antarikonaite ipoña iyakoven-taneri ipaita Tértulo. Javisashitapaakeri pinkathari irimaimanetakaanteri Pablo. ²Ikanta jamayeetapaakeri Pablo, ñaavaitanake Tértulo, ikantanakeri Félix: “Paasoonke eeroka, pinkathari, noñeeyironi kameetha nosaiki, paasoonke piyotaneta osheki pantakeneri kameethatsiri nosheninka. ³Okaratakera iroka noñaapinkathaperojanorite Félix, oshekira ipaasoonketapiintaiyakemi maaroitani nosheninka. ⁴Iro kantacha eero osamanitanta, nokovatzii pinkempisantavakena kapicheeni nonkantemiri. ⁵Noñaakeri naaka, irika shirampari ovaariperotaneri jinatzi. Ithonka ikekenayetake nampitsiki, tera intaani imaimanetakeri nosheninka nokaratzi no-judío-tzi, irijatzira jevatakaanairiri ikaratzi paitashivaitachari ‘Oshiretanaariri Nazaret-satzi.’ ⁶Ikovake eejatzi irovaariperoteromi notasorensipankote, irootake noirika-kaantakariri, nokovaiyavetaka namenakotantyaarimi Ikantakaantaitanari naakaite. ⁷Iro kantacha, ipokapaake jevari Lisias, jaapithatanakeri, jovatsinaavaitanakena. ⁸Ikantanakena: ‘Ontzimaty piyaataiyeni janta pinkathariki irovetsikemiro kantainchari.’ Intsitya posampitajaanteri eeroka ayotantyaarori kyaaryoori okanta nomaimaneminthatantakariri.”

⁹Irojatzira ikantzitaiyarini eejatzi judío-payeeni ikaratzi pokaintsiri.

¹⁰Ari itzinaavakotanaka pinkathari onkantya iriñaavaitantyaari Pablo. Ipoña ikantanake Pablo: “Osheki nokimoshireventakemi eerokatakera

kemenane noñaaventakotyaara, tema niyotzi eerokatake ovetsikapiintake-neriri nosheninkapayeeni imaimanetavakaa.

¹¹ Kantatsi p osa mpitakoventero eeroka, ovakera nareetaa naaka Jerusalén-ki okaratzi 12 kitaite, nokovaveta noñaapinkathatapairimi Pava. ¹² Tera noñaanaminthatantavaite, te nomaimaneteri atziripayeeni tasorentsi-pankoki, eejatzi nokempitakari jantapayeeni nampitsiki, tekatsira nomaimaneyete japatotapiintaita. ¹³ Irikaite kamantakotakenari iroñaaka jaka, eerora iñeetziro omaperotatyaa ikantakotanari. ¹⁴ Ari okantavetakari, notsipataari naaka ikaratzi ipaiyeetziri 'Avotsi.' Irootakera ikantayetakeri iroñaaka irikaite iyakoventaneri nokempisantashivaitane onatzi. Aña ari nokenakairori naaka noñaapinkathatziri Pava ikempisantziri pairani novaisatziite. Nokempisantziro Ikantakaantane, eejatzi irosankinarepayeeni Kamantaneriite. ¹⁵ Ari noshiyayetari iriroriite, joyaaventari Pava irovañaayetairi kamayetaintsiri, tera intaani irañaayetai kameethashireri aña irimatztitaiyaaro kaaripero-shireri. ¹⁶ Irootake nokovantapiintakari eero otzimi ompaitya nantzimoteriri Pava, eejatzi atziriite irirori. ¹⁷ Avisakera osheki osarentsi nokekenavaitake, nopiyaa nonampiki namai nompashitapaiyaariri nosheninka kovityaavaitatsiri, nokovavetapaa eejatzi nompometapainerimi Pava. ¹⁸ Irootakera nantziri tasorentsi-pankoki, aritake nameetakero noishi onkantya nonkitevathatantaiyaari, tetya osheki nonkarataiyeni, tekatsitya nomaimanevaite janta. Aripaitera iñaayetapaakenari tsikarika ikaratzi judío poñeenchari Asia-ki. ¹⁹ Iriiyetakemi pokatsine jaka inkinkithatakotena opaitarika iñaakotakenari. ²⁰ Tera impokaiyatyeeni irirori. Jirikatzimaitaka pokaintsiri jaka apatoventztitakanari, intsityaa inkantemiita tzmatsirika iñaakotajaantakenari janta nokenakaashitzitakari. ²¹ Aama iro ikantakotanari nokantaiyakeri japatoventtantanari, chapinkipaite, nokantakeri: 'Iroora jiyakoventantaitanari iroñaaka tema nokempisantaatziro irañaayetai kamayetatsiri.' "

²² Tema pinkathari Félix jiyotakoperotztitarira ipaiyeetziri "Avotsiveri," irootakera jovashaantantanakarori, ikantanakeri: "Aririka impokake jevari Lisias, ari inkamantaperotapaakenaro iroka." ²³ Ipoña ikantakeri ijevare ovayiriite: "Eekerora paamaventatyeeyaari Pablo, pishinetzimaityaari irareetyaari irapatziyane impantavakyaariri kovityiimotariri."

²⁴ Okanta pashine kitaite, aritakera piyaara Félix, itsipatakaro iina Drusila, judío onatzi iroori. Ikanta ikaimakaantapai Pava inkemavakeri iriñaaventeneri tsika okantakota javentaashiretantaariri Jesucristo. ²⁵ Iro kantacha Pablo jetanakaro iñaaventanakeneri tampatzikashiretaantsi, ñaakoshiretaantsi, irova-sankitaantayeetai apaata. Ari itharovanakeri Félix, ikantanakeri: "¡Aritapaake, piyaatai! Ari napiitairo nonkaimakaantaimi apaata nosaikashivaityaarika." ²⁶ Tema joyaaventavetatya Félix impinaterimi Pablo, onkantya irovashaanta-kaantantaiyaariri. Irootake japiipiitantavetakariri ikaimakaantziri inkinkithavaitakairi. ²⁷ Avisakera okaratzi apite osarentsi. Ari okaratapaakeri ipinkatharitziri Félix. Ikovatziira irapatziyapiintyaari judío-payeeni, jashitakotakaantanakeri Pablo. Arira jimpoyaatapaariri pashine pinkathari paitachari Porcio Festo.

Ikovake Pablo iriitajaantake amenakoterine César

25 ¹ Aritake ipaiyeetakeri Festo impinkathariventante. Iro avisanake mava kitaite jatake Jerusalén-ki ipoñaanakaro Cesarea-ki. ² Ikanta

ijevare omperatasorentsitaari itsipayetakari iriiperoriite judío-payeeni, ikamantakotavakeri Pablo. ³Ikovakotakeri irotyaantairi Pablo Jerusalén-ki. Ikinkishiretaiyakani iriroriite irovakaanteri niyankithakineki avotsi. ⁴Ari ikantanake Festo: “Aritake jashitakoyeetakeri Pablo janta Cesarea-ki, irootzi-matake niyaatai janta. ⁵Intsityaa iroyaataiyanakenani pijevarite, tzimatsirika ikenakaashitane irika shirampari, ari piyakoventeriri janta.”

⁶Tera osamaniperote isaikavaitapainte Festo janta Jerusalén-ki, piyaa Cesarea-ki. Okanta okitaitamanake, ithointapaa isaikamentoki ipinkathariventantzira, ikaimakaantakeri Pablo. ⁷Ikanta ikyaapaake Pablo, ari ipokaiyapaakeni judío-payeeni poñaayetainchari Jerusalén-ki, ikantakovaitapaakeri osheki kaariperori, okantaveta te iriñaayevetyaaro omaperotatyaarika okaratzi ikantakoyetziriri. ⁸Iriima Pablo ñaaventakotanaka irirori, ikantake: “Tekatsi kaariperori nantake naaka, te nompityathatyaaro Ikantakaantaitakeneriri nosheninkapayeeni, te novaariperotero tasorentsipanko, te nonkaviyavaiteri eejatzi César ijevajanorera Roma-satzi.” ⁹Iro kantacha pinkathari Festo ikovatziiira irapatziyapiintyaari judío-payeeni, josampitanakeri Pablo: “¿Pikovi piyaate Jerusalén-ki, namenakotantyaamiri janta?” ¹⁰Ikantanake Pablo: “Iroora tampatzikatatsi nosaike naaka jaka pamenakotena, tema eerokatake jovake César ijevajanore Roma-satzi. Aritake piyotaiyakani tekatsi kaariperori nantzimoyeteriri nosheninkapayeeni judío. ¹¹Ontzimatyeeirikami nokenakaashiperotane, aritatsimi irovamaayeetenami. Irooma tekatsira nonkenakaashitakya, te aritzi potyaantena janta. Nokovatziiira iriitajaantake pinkathari César amenakotenane.” ¹²Ipoña Festo ikinkithavaitakaakeri ikarataiyini ipinkatharitzi. Ari ikantanakeri: “Pikovatziiira iramenakotemi César, arira piyaateri janta.”

Jaayeetanakeri Pablo pinkathariki Agripa

¹³Ipoña pinkathari Agripa itsipatakaro iina Berenice pokaiyakani Cesarea-ki, irovethatyaari Festo. ¹⁴Ikanta isaikavaitapaintzira janta, ikinkithavaitakaakeri Festo ikantakotara Pablo, ikantakeri: “Tzimatsi jaka aparoni shirampari jookanairi pinkathari Félix jashitakoyeetakeri. ¹⁵Tema niyaatakera chapinkipaite Jerusalén-ki, osheki ikantakovaitavakeriri ijevare omperatasorentsitaariite itsipayetakari antarikonaite, ikovakotakena novakaanteri. ¹⁶Ari nokantanakeri naaka: ‘Jiroka nametaiyarini naakaite Roma-satzi: Ontzimatye irapatotaiyaani ikaratzi maimanetavakaa-chari, onkantya iriñaaventakotantyaari iyakoventaari. Omaperorika otzimi ikenakaashitane, aritake onkantake irovayeeteri.’ ¹⁷Irootakera nomatakeri ipokaiyakera iriroriite, te noshenkaapaake, jatakana nosaikamentoki, nokaimakaantakeri shiramparika. ¹⁸Iro kantamaitacha okaratzi ikantayevetapaakeri iyakoventavetakariri, te noñeero onkantaperotya okaratzi nokinkishiretakovetakariri. ¹⁹Intaani iñaaventashiyetakaro ikempisantashivaiyetari, iñaaventakeri eejatzi ipaiyeetziri Jesús jovamaayeetakeri, iriitakeya ikantziri Pablo eeniro jañi. ²⁰Temaita niyotero naaka tsika nonkantero iroka, nosampitakeri Pablo ikovirika iriyaate Jerusalén-ki onkantya

c 25.6 Kantakotachari jaka “tera osamaniperote,” irojazira ikantakoyeetzitari 8 terika 10 kitaite isaikavaitapaintzi. d 25.13 Irika Agripa, ipaitaitziri eejatzi Herodes.

iramenakoyeetantyaariri janta. ²¹ Iriima Pablo ikovake iriitajaantake amena-koterine César Augusto avinkatharijanorite Roma-ki. Irootakera nokantan-takari irashitakoyeetavakeri irojatzi notyaantantakyaariri.” ²² Ipoña Agripa, ikantanakeri Festo: “Nokovira nonkemeru naaka irika shirampari.” Ari ikantzi Festo: “Aritake pinkemajaantakeri onkitaitamanake.”

²³ Okanta okitaitamanake, ikyaake janta Agripa itsipatakaro Berenice ovaneenka ikantayetaka. Itsipayetakari eejatzi ijevare ovayiriite, ipoña iriiperoriite atziri saikayetatsiri janta. Ikantakaantake Festo iramayeeteri Pablo. ²⁴ Ari iñaavaitanakeri Festo, ikantzi: “Pinkathari Agripa, ñaapinka-thataariite ikaratzi apatotainchari jaka, jirikatake irika shirampari. Osheki jiyakoyentavaitakeri judío-payeeni janta Jerusalén-ki eejatzi jaka Cesarea-ki. Ichecheraatapiintaiyini ikovi irovamaayeeteri. ²⁵ Noñaamaitakaro naaka tekatsi inkenakaashitya irika irovamaayeetantyaariri. Iro kantamaitachari, iriitajaantakera kovaintsiri iramenakoteri Augusto, iroora okovantataitakeri notyaanteri janta. ²⁶ Iro kantacha tera noñaatye naaka ompaitya nosankinate-neriri pinkatharijanori tsika ikantakota irika, irootake namakaantantakariri piñeeyerine eerokaite, eerokatajaantakera pinkathari Agripa namakeneri, onkantya aririka pinkaratero posampiminthateri, tzimataikera nosankinateri. ²⁷ Tema te onkameethatzimotena naaka notyaante aparoni ashitakotaari, eerorika otzimajaantzi tsika osankinatakoty okaratzi inenakaashitakeri.”

Iñaaventakota Pablo Agripa-ki

26 ¹ Ipoña Agripa ikantanakeri Pablo: “Kantatsi piñaavaite eeroka.” Ari itzinaavakotanaka Pablo, ñaavaitanake, ikantzi: ² “Pinkathari Agripa, ovanaa nokimoshiretake nonkinkithavaitakaimi iroñaaka, nokovi noñaaventero okaratzi ikantakovaiyetakenari judío-payeeni. ³ Tema piyope-rotziro eeroka okaratzi jameyetari asheninkapayeeni judío. Irootakera nokovantari pinkempisantavakena nonkantemiri.”

Irañaantare Pablo tekera inkempisantanakeeta

⁴ “Jiyotaiyinira nosheninkapayeeni judío tsika nokanta eeniro nevanka-ritapaake, nosaikimoyetantakariri janta Jerusalén-ki, ⁵ naakatapiintakera monkaravaitaneri Fariseo, te nompiyathanetyaaro Ikantakaantaitane. Inkovayerikami, kantatsira inkinkithatakotena. ⁶ Irootajaantakera nosai-kantari iroñaaka jaka, tema noñaaventakitziro okaratzi ishinetakeneriri Pava pairani avaisatziite, tsika otzimi oyaakoneentaiyakarini aakaite. ⁷ Pinkathari Agripa, irojatziro noyaakoneentzitariki naaka, irootake ikanta-koyetakenari iroñaaka asheninkapayeeni. Irojatziro joyaakoneentzitariki maaroni asheninkaite itzimi icharineyetaari 12 itomiiteni Israel-ni. Irootake iñaashintsiventashivaitapiintayetakeri jantavaitaineri Pava onkantya iriñaan-tayetaiyaarori. ⁸ Opatama kaari pikempisantantayeta eerokaite jovañirira Pava kamavetainchari?”

Ipatzimaminthavetakari Pablo kempisantzinkariite

⁹ “Nomatzitavetakarora naaka pairani noñaashintsivaitashitaka, nokinki-shirevaivetaka nantayetemi osheki tsika ompaitya onkantya nomaimanetan-tyaariri ikaratzi pairyaanairiri Jesús Nazaret-satzi. ¹⁰ Irootakera nantakeri

Jerusalén-ki. Ishinetakenaro ijevare omperatasorentsitaari, osheki nashita-kotakaantakeri irikaite itasorentsitakaitairi. Ikanta noñaayetziri jovamaa-yeetziri onimotana. ¹¹ Tzimatsi osheki novasankitaayevetakari onkantya irovashaantantyaarori ikempisantzi. Ari nokantapiintayetakeriri tsika japato-tapiintaita. Osheki nokisaneentakitakeri irikaite, nopatzimaminthavaitakeri, ari nomatzitakeri saikayetatsiri pashineki nampitsi.”

Japiitziro Pablo ikinkithatakota ikempisantantaari

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Iroo ra niyaatantakari nampitsiki Damasco, jotyaantakenara ijevare omperatasorentsitaariite. ¹³ Iro kantacha niyankithakineki avotsi, joveraaka tampatzika ooryaatsiri noñaake oorentanainchari inkiteki, janaanakeri ishipakiryaane ooryaa, joorentakotapaakena nokatziyaka naaka, eejatzi ikaratzi tsipatakanari. ¹⁴ Notyeeyanakeni maaroiteni kipatsiki. Nokematzi iñaanayeetanakena noñaaneki hebreo-thatatsiri, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿Opaitama pipatzimaminthatantanari? Eerokatakera ovasankitaavaitacha apaniro, okempivaitakaro pimpatziminthatatyeyearomi thoyempithovari.’ ¹⁵ Ipoña nakanakeri naaka: ‘¿Niinkama eeroka Pinkathari?’ Ari jakanakena Novinkatharite: ‘Naakatakera Jesús, itzimi pipatzimaminthatakeri. ¹⁶ ¡Pintzinaye! Iroora noñaakantamiri iroñaaka pantavaaitantanakyaanari. Ari onkantya pinkinkithatantanakyaarori okaratzi piñaakeri iroñaaka, onkarate piñeeri eejatzi apaata nantakaimiri. ¹⁷ Arita kera piñeero nontsiparyakoventaimi pisheninkaki, eejatzira janta kaari pisheninkata tsika notyaantemira iroñaaka. ¹⁸ Onkempivaitaiyaaro pokiryaakaayetairimimi. Aritapaake ikenashivaitaka tsirenikiriki, aña iraniiyetai kitainkariki. Aritapaake ipinkathariventakeri Satanás, aña iri Pava pinkathariventairine. Ari onkantya nompeyakotantaiyaariri iyaariperonka, notasorentsita-kaayetairi aventuraishiretaiyaanari naaka. Tema irootake ishinetyeetakeneriri.’ ”

Te impiyathavaitanakya Pablo joñaakayeetakerira

¹⁹ “Pinkatharí Agripa, tera nopiyathanakana joñaakayeetakenarora inkiteki, ²⁰ aña netanakaro nokinkithatakaanakeri Damasco-satzi, Jerusalén-satzi, ipoña maaroiteni nampiyetarori Judea-ki eejatzi ikaratzi kaari asheninkata, nokantayetziri: ‘Pimpiyashiyetairi Pava, pantayetairo oñaakanterone povashaantairo piyaariperonka.’ ²¹ Irootakera kantakaantzirori, joirika-kaantavetakanari nosheninkapayeeni tasorentsipankoki, ikovavetaiyakani irovena. ²² Iro kantacha jineshinonkatakana Pava eekero niyaatakaatziiro noñaaventziri iroñaaka. Noñaaventaineri maaroiteni, iriiperorite ipoña kaari iriiperoyetatsine. Okaratziro nokinkithatapiintake, tera notekapaintero okaratzi josankinayetakeri Moisés-ni, ipoña Kamantaneriite. Tema josanki-natakoyetakero onkarate avisayetatsineri, ikantayetakeranki: ²³ Ontzimatyé inkame Cristo, iro kantacha aririka inkamavetakya iri etakaantyaarone irañagai eejatzi. Ari onkantya iriñaaventantayeetyaaniriri avisakotaantsi asheninkapayeeni, ipoña iriñaaventayeetaineri eejatzi kaari asheninkata.”

Ikovi Pablo inkempisantakairi Agripa

²⁴ Ikantayetakerora Pablo iroka, ikaimanake Festo: “¡Pablo, pishinkiven-tatya! Okantakaami paakoventakaro piñaanavaitzi.” ²⁵ Ari jakanakeri Pablo:

“Pinkatharí Festo. Te noshinkiventya, okaratzi nokantayetakeri omaperotatya. ²⁶ Jiyotakoperotzirori pinkathari Agripa iroka, irootake nokantantayetakarori irokapayeeni. Niyotzi naaka jiyotakotziro maaroni, tera omanakoyetya iroka. ²⁷ Pinkatharí Agripa, ¿tema pinkempisantero okaratzi josankinayetzitakari Kamantaneriite? Niyotzi naaka pikempisanziro.” ²⁸ Ari jakanakeri Agripa: “¿Piñaamatsitakema pikantakena kapicheeni ari pinkempisantakaakena, nokempitantaiaariri ‘Cristo-veriite?’ ” ²⁹ Ikantzi Pablo: “Okantavetaka kapicheeni nokantakemiri, terika, oshekirika nokantakemiri, onkamintha iri Pava kantakaiyaarone, tera intaani eeroka pinkatharí, año eejatzi maaroitani pikaratzi pikemaiyakenani iroñaaka, pinkempitakotaiyaanaro nokantakara naaka, onkantavetya eero joosoyeetantamiro ashirothaka.”

³⁰ Ipoña ikatziyanaka pinkathari Agripa itsipatakaro Berenice, eejatzi ikempitanakari pashine pinkathari Festo, ipoñaanaka maaroitani ikaratzi thointainchari, ³¹ jataiyanakeni jantyaatziini ikinkithavaitakotziro iroka. Ikantantavakaiyani: “Eeromi jashitakovaitaajatzirimi irika shirampari, tekatsi inkenakaashitya onkantya irovamaayeetantyaariri.” ³² Ipoña Agripa ikantanakeri Festo: “Aritakemi apakagairimi irika shirampari, eeromi ikova-jaantakemi irirori iramenakoteri César avinkatharijanorite Roma-ki.”

Jotyaantaitakeri Pablo Roma-ki

27 ¹ Ikanta ikovaiyakeni irotyaanteri Pablo janta Italia-ki, intsipataitakeri pashinepayeeni ashitakotaari, arira niyaatzitanakyaari eejatzi naaka. Jovayeetakeri paitachari Julio jevatzirori irovayiriite pinkatharijanori Augusto, iriitakera aanakerine. ² Arira notetakotanakari Adramitiosatzi niyaatero Asia-ki. Nokaratanakeri Aristarco Tesalónica-satzi saikatsiri Macedonia-ki. ³ Okanta okitaitamanake areetakana Sidón-ki, ari jariperotapaakari Julio irika Pablo, ishinetakeri irareetapaintyaari irapatziyane-payeeni impantavakyaariri kovityiimotariri. ⁴ Ipoña navisanakera Sidón-ki, ari omonthaakotakanari tampyaa, te onkante namaatakote, iro nokenakotantanakari othampishiki Chipre. ⁵ Naathakiryaanakero inkaare irojatzi janta Cilicia-ki ipoña Panfilia-ki. Ari nareetakari Mira-ki, nampitsi saikatsiri janta Licia-ki. ⁶ Ari jiñeetapaake pashine notetantanaiaari poñaachari Alejandría-ki iyaatero Italia-ki, ari jotetaiyakenari jevari. ⁷ Osheki kitaite namatsinkakota namaatakotzi. Osheki nopomerentsivaitaka nareetantakari Gnido-ki. Eenirora omonthaakotatyaana tampyaa, nomontyaakotanaka Salmón-ki, noshinampitanakero othampishi Creta. ⁸ Osheki opomerentsitaka namaatakotzi, irojatzi nareetantakari nampitsi ikantaitziro “Avochaaki” okarikitapai nampitsi Lasea.

⁹ Avisake osheki kitaite namaatakotake, aritake kyaarontsitzimatapai, koveenkatanake namaatakote. Irootake ikantantanakari Pablo: ¹⁰ “Pinkempisantaiaavakena, kempitaka akoveenkatakotatzitzi amaatakote, aritake ampeyakero amaatakomentotsi, eejatzira povaakaropayeeni, aritake ankama-kaarantayetake eejatzi.” ¹¹ Iro kantacha ijevare ovayiriite te inkempisanteri

e 27.9 Kantakotachari jaka “kyaarontsitzimatapai,” irojatziro ikantakoyeetziri “ikaratapiintakero itzivaitaiyani.”

Pablo, iri ikempisantake ashitarori amaatakomentotsi ipoña antakotzirori. ¹²Tera onkameethataty e irovavisairo kyaaronsi tsika jaatakovetaka, ikovaiyakeni iriyaaneentaeyeni Fenice-ki saikitachari janta Creta-ki, ari onkantya eero oñaashirenkantari tampyaa kenayetatsiri kirinka eejatzi katonko. Arira ikovaiyakeni irovavisairo kyaaronsi.

Itampyaatakotzi inkaareki

¹³Ikinkishiretaiyani ari onkantake iramaatakote tema ovakera etapaakaro otampyaatzi kapicheeni. Ari namaatakotaiyanakeni othapyaaki Creta. ¹⁴Iro osamanitake kapicheeni antarotapaake tampyaa, ipaitapiintaiyirini iriroriite “Euroclidón,” ookantapaakaro amaatakomentotsi, ¹⁵onoshikakotanakena. Te iriñe tsika inkantanairo iramaatakomento, ishinetakero onoshikakotena tampyaa. ¹⁶Osheki nopomerentsitakero pitotsi thatainchari amaatakomentotsiki. Nokenakotanakera othampishi paitachari Claudia te ontampyaa-perote janta. ¹⁷Ari noteyetakerori pitotsika janta amaatakomentotsiki. Tema itharovakaatyaaro notzitakotya impanemashiki eentatzira inkaare ipaiyeetziro “Sirte,” joosoyetakero onampinaki amaatakomentotsi eero okotaanta. Ishinetanakero onoshikakovaitena tampyaa. ¹⁸Ikanta okitaitamanake, eekero oshintsitatzi otampyaatzi, ari jetanakaro joviinkakaantanake irovaakaro. ¹⁹Okanta pashine kitaite, joviinkayetanakero eejatzi okaratzi ashitajaantari amaatakomentotsi. ²⁰Osheki kitaite avisaintsiri te noñaayetairi ooryaa eejatzi impokiro. Iniroitera notampyaatakote te niyotaiyeni aririka navisakoyetai.

²¹Tema avisakera osheki kitaite te novaiyaani, ikantanake Pablo: “Pinkempisantavakena, okameethaveta arimi pinkempisantakenami irojatzi asaikakemi Creta-ki. Eeromi añaayetziro okaratzi ovaariperoyetakairi. ²²Iro kantamaitacha iroñaaka, eero okantzimoneentami, tema eero pikama-kaantavaitzi aparoni, onkantavetakya ompeya iroka amaatakomentotsi. ²³Inkaaranki tsireni, noñaake maninkari, irotyaantane Pava Ashitanari, nantavaitziniri, ²⁴ikantakena: ‘Pablo, eero pitharovi, tema ontzimatyete pareetya iriñeemi César pinkatharijanori Roma-ki. Irineshinonkatemi Pava eero pavisakotakaantayetaiyariri pikaratakerira jaka amaatakomentotsiki.’ ²⁵Ari ikantakenari. Irootakera pintharomentashiretantayetyaari, tema naventaashiretakari naaka Pava, niyotake aritake omatataikya okaratzi ikamantakenari maninkari. ²⁶Iro kantacha ontzimatyete omposakotya aparoniki othampishi.”

²⁷Okanta aparoni tsireni, aritake avisanake 14 kitaite, areetakana inkaareki Adriático onoshikakovaitakena tampyaa. Niyankiityaake tsireni, ari ikaimaiyanakeni antakotzirori aamatakomentotsi ikinkishiretaiyani iro nareetaiya kipatsiki. ²⁸Ari jimonkarataiyakero tsika overaa osaankanaatzzi, iñaatzziro te osaankanaaperote, ipoña japiitakero eejatzi, iñaatzzi kapicheeni osaankanaatapai.^f ²⁹Itharovaayini nomposakotya, joviinkake 4 ayeenterone amaatakomentotsi opoopaki, ari iñaañaataiyananeni onkitaitetantyaari thaankiperoini. ³⁰Iro kantacha ikaratzi antakotzirori ikinkishiretaiyakani

^f 27.28 Kantakotachari jaka “te osaankanaaperote,” irojatziro ikantayeetziro pairani 20 ashempavako, ikantaitziro iroñaaka 36 metro. Kantakotachari eejatzi “kapicheeni osaankanaatapai,” irojatziro ikantayeetziro pairani 15 ashempavako, ikantaitziro iroñaaka 27 metro.

irishiye, irotetantanakyaaromi pitotsi thatayetainchari, jamamenatanakaro iroviinkaiyeroni ayeenterone othovaki amaatakomentotsi. ³¹ Iro kantacha Pablo ikamantakeri jevari, ipoña irovayirite, ikantakeri: “Aririka irishiyayetake irikaite, eerora pavisakoyetai eerokaite.” ³² Ari itotakotanakerori ovayiriite pitotsi, jovamaatakero.

³³ Irootaintsi onkitaitzimata, ikantantake Pablo: “Aritake avisake 14 kitaite oyaaventa ompaitya avisatsine, te povayetaiya eerokaite. ³⁴ Okovaperotatya iroñaaka poya onkantya pañaantayetyaari, tema tekatsi kamakaantatsine aparoni.” ³⁵ Ikantakera Pablo, jayimotakeri tanta, ipaasoonketakeri Pava. Ipetoryaakero, ovanaka. ³⁶ Ipoña jiminthataiyanakani maaroni, ovaaiyanakani eejatzi. ³⁷ Jiroka nokarataiyini notetaiyani 276 atziri. ³⁸ Aritakera ithonkakero jovaiyakani, joviinkakoyetanake ovaritentsi onthomakaneentantyaari tenari.

Otsitsiyake

³⁹ Okanta okitaitamanake, irikaite antakotzirori, okompitzimotapaakari kipatsika, iñaapaake eejatzi oparaite. Ari ikovaiyanakani iraatakotaiyeni janta. ⁴⁰ Itotakoyetanakero oosotantari aayeentzirori amaatakomentotsi, jookanakero, itzinaakoyetanairo iniroite manthakintsi, jovetsikaiyanairo iyomaro impoopatantyaari inkene iraatakote oparaiteki. ⁴¹ Iro kantacha ayeentakotaiyapaakani othovaki eentaatzi inkaare, te onkantana noshevatakotanai. Tankatainake opoopaki ookantaperotapaakarora otamakaane inkaare. ⁴² Ari ikovaiyanakani ovayiriite irovanakerimi ashitakotariite, eero jamaayetanta irishiyayete. ⁴³ Iro kantacha ijevare ovayiriite, ikovatziira irovisaakoteri Pablo, te irishineteri irovamaayeeteri, intaani ikantayetanakeri: “Ikaratzi iyotziro jamaatzi, iramaateeta kipatsiki.” ⁴⁴ “Iriima pashinepayeeni irontarekayetya inchakotaki inkene iramaayete.” Arira okantari navisakotantaari maaroite.

Isaikake Pablo othapishiki paitachari Malta

28 ¹ Ikanta navisakoyetaira maaroitni, ari niyotaiyake iroka othampishi opaita Malta. ² Ari jaakameethaiyavakena maaroitni nampiye-tarori janta. Tema oparyaatzi inkane, katsinkaite okantaka, jovaampatake paampari, ari ikaimaiyakena. ³ Ari jiyaatanake eejatzi Pablo iraye irirori tsitsi, iro ipiyavetapaaka irovapairo itsima, shitovanake maranke, jatsikakeri irakoki. ⁴ Ikanta iñaayetakeri nampitarori janta jovikantapaakari, ikantavakaiyanakani: “Irika shirampari ovantzinkari jinatzi, okantavetaka javisakovetaka impiinkemi, temaita ishinetaiteri irañee.” ⁵ Iro kantacha Pablo jotekanakeri maranke paampariki. Tekatsi avishimoterine. ⁶ Joyaaventaiani ireeniyakairi irojatzi inkamantanakyaari. Ikanta osamanitakera iñaayetakeri tekatsi avishimoterine, ikantayetanai: “Pava jinatzira irika shirampari.”

⁷ Tzimatsiya janta jevari nampitarori othampishiki paitachari Publio. Otzimi-motziri okarikiini irovane. Jaakameethayetakena maaroitni jaanakena janta.

g 27.34 Kantakotachari jaka “tekatsi kamakaantatsine aparoni,” iroora oshiyarori ikantaitzi eejatzi “eero opeyakaantavaita aparoni kishitsi.” h 27.40 Kantakotachari jaka “itzinaakoyetanairo iniroite manthakintsi,” irootakera ookantari tampyaa inkene irishiyakoyete otetan-tayetarori amaatakomentotsi. i 28.4 Irootake ikantakeri, tema iñaajaantzi atziriite iri Pava otyaantakeneriri maranke, irovasankitairi.

Mavara kitaite nosaikimovaitakeri. ⁸ Ariya nokemakotakeri iriri Publio ikatsirin-kavaitatzi, ishaavaitatya. Ikyaaashitanakeri Pablo. Ikanta iñaañaatakoventakeri, jantantakeri kapicheeni irako, apathakero ikantanaka, shintsitanai. ⁹ Jantakerora iroka, pokayetanake maaroni mantsiyariite ikaratzi nampitarori janta othampishiki, jovashinchaayetakeri. ¹⁰ Ari ipashiyetanakairi osheki tsikarika opaiyetarika. Ikanta notetanaara niyaatantaiyaari, ipayetavaana naayetanairi.

Areetaka Pablo Roma-ki

¹¹ Ikanta nosaikakera mava kashiri janta othampishiki, ari notetanaari pashineki amaatakomentotsiki, otzimi ovavisaakerori eejatzi janta kyaarontsi. Opoñaaro eejatzi iroka amaatakomentotsi janta Alejandría-ki. Jovetsikayeetakero othovaki iroshiyakaantaro “Tsipantsi” ivavanetashivaitaitari.¹² Ari nareetaiyakani janta Siracusa-ki, mava kitaite nosaikanake janta. ¹³ Ipoña navisanake janta irojatzi nareetantakeri Regio-ki. Ikanta okitaitamanake, okamintha otasonkakotakena tampyaa kenatsiri katonko, irojatzi nareetantakeri Puteoli-ki pashine kitaite. ¹⁴ Ari noñaapaake tsikarika ikaratzi iyeikiite, ikantavakena nosaikavaitanake. Iroora nosaikimovaitantanakariri onkarate 7 kitaite. Arira nopoñaanaari irojatzi nareetantyaari Roma-ki. ¹⁵ Ikanta ikemakotaiyakena iyeikiite nampitarori Roma-ki, jomonthaavakana avotsiki ipaiyeetziro “Apio” tsika jiyomparivaitaitapiinta. Okanta janta ipaiyeetziro “Mavapankori,” ari joyaaventakanari pashine. Ikanta Pablo iñaayetapaakerira iyeikiite, ipaasoonketanakeri Pava, tharomentashire ikantanaka. ¹⁶ Arira nareetapaaka Roma-ki. Ikanta ijevare ovayiriite jovavisaapaakeneri ashitakotaariite pashine jevari. Iriima Pablo ishinetakeri isaikavaitapaake tsikarika ikoviro, aparoni ovayiri aamaventakotariri.

Ikinkithatakaantzi Pablo janta Roma-ki

¹⁷ Ikanta avisanakera mava kitaite nareetapaakara, japatotapaakeri Pablo iriiperoriite judío-payeeni nampitarori Roma-ki. Ikantakeri: “Iyeikiite, pairanitake jaakaantavaitakena asheninkapayeeni janta Jerusalén-ki, ipoña jovavisaakaantakena ijevareki Roma-satziite. Irootake jantayetakeri, okantavetaka tekatsi nantzimoyevetyaariri, te nomaimanevetyaaro okaratzi jameyeteri pairani avaisatziite. ¹⁸ Josampisampivetakeri ijevareki Roma-satzi janta, tera iriñaashitya nonkenakaashityaari onkantya irovamaantantyaanari, ikovavetaka irapakaakaantainami. ¹⁹ Iro kantacha asheninkapayeeni judío te inkovaiyeni, ontzimaty nonkovakoteri iriitajaantake amenakotenaneri César, okantavetaka tekatsi niyakoventayete naaka asheninkapayeeni. ²⁰ Irootakera napatotantamiri iroñaaka eerokaite nonkamantayetemiro. Noñaaventakotapiintairira itzimi oyaakoneentayeteri maaroitani Israel-mirinkaite, irootakera piñaantakanari jaka joosoyetantanaro ashirotha.” ²¹ Ari ikantaiyanakeni iriroriite: “Tera noñe naakaite irosankinatakotaitemi poñaachaneri Judea-ki. Tekatsi nonkemakotemiri eejatzi jareeyetara asheninkapayeeni jaka. ²² Intaani nokemakoventakeri iñaaventakoyeetakeri kempisantashivaitaachari. Nokovaiyini nonkememi tsika pikantzi eeroka.”

j 28.11 Ipaitaitziri jaka “Tsipantsi,” iriyyetakeri apite itomipayeeni ivavanetashivaitaitari paitachari “Júpiter,” Cástor ipoña Pólux.

²³ Ikinkishiretaiyakani irapatotya pashine kitaite. Arira japatoventaiya-karini osheki atziri jimaapiintzira Pablo. Iñaaventakeneri tsika ikanta Pava ipinkathariventantai, joñaakayetakeri tsika josankinatakoyeetzitakari Jesús, jetanakaro irosankinareki Moisés-ni irojatzi irosankinayetaneke Kamantane-riite. Tema jetanakarora okitaiyaamanake irojatzi sheeteeni. ²⁴ Tzimatsira tsika ikaratzi kempisantavakeriri, iriima pashinepayeeni temacheeni. ²⁵ Tera irapatziyavakaatyeeeyani, aparopayeeni jiyaatayetanai. Joveraantavaari Pablo ikantavairi: “Jirokara ikantzitaitakariri pairani pivaisatziite, iñaavai-takaakeri Tasorentsinkantsi Kamantaneri Isafas-ni, ikantakeri:

²⁶ Piyaate, pinkanteri irika atziriite:

Pinkemaiyavetakya, eeromaita pikemathataiyavakero.

Pamenaiyavetya, eeromaita piñagaiyironi.

²⁷ Tema kisoshire ikantaiyakani irikaite.

Matayempi jinaiyake.

Mavityaaki jinaiyake eejatzi.

Irootake kaari iñaantaiyaroni.

Kaari ikemantaiyani,

Kaari ipampithashirentaiyani,

Tera inkempisantaiyeni, eero novavisaakotairi.

²⁸ Piyotaiyeroni eerokaite iroka, aritakera irovavisaakoyetairi Pava kaari asheninkata. Aritake inkempisantayetai iriroriite.” ²⁹ Ikantakerora Pablo iroka ñaantsi, jataiyanakeni judío-payeeni, osheki iñaanaminthatavakaanaka.

³⁰ Arira isaikapairi Pablo okaratzi apite osarentsi. Ari jaakameethayetapiin-takeriri ikaratzi areetayetariri. ³¹ Ari iñaaventapiintakerori ipinkathariven-tantai Pava, jiyotaantapiintakotairi eejatzi Avinkatharite Jesucristo. Tekatsira oñaashirenkavaiterine.

Irosankinare Pablo

Jotyaantziniri Roma-Satziite

Ovethataantsi

1 ¹Naaka Pablo osankinatzimirori, iromperatane Jesucristo nonatzi, tema iriitake kaimashiretakenari notyaantajanorite, irijatzi pairyaakena nonkamantantero Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziriri Pava. ²Iroka Kameethari Ñaantsi iroora ishinetaantakeri Pava, otzimi jiñaaventakeri pairani kamantantaneriite Osankinatasorentsiki, ³tsika ikantakota Itomi, Avinkatharite Jesucristo, itzimi kempitapaakari eenchaaniki itzimakera icharine-tavakari David-ni. ⁴Ikanta jañagairanki, aripaitera joñaakantakari Itomi Pava jinatzi otzimimotziri ishintsinka, tasorentsishireri jinatzi. ⁵Ikamintha Cristo okanta ikaminthaantaanari Pava. Iri pairyaakenari notyaantajanoritari, nonkamantayetairi pashinesatzi atziri kaari asheninkata, inkempisantayetaita iriroriite. ⁶Eejatzira eerokaite Roma-satzi ari akaratzitaka ikaimashiretai Jesucristo. ⁷Ikaimashireyetaimi pintasorentsishiretai pikaratzi pinampitaro Roma-ki. Iretakotane Pava pinayetzi. Onkamintha ineshinon-kavaitaimi Ashitairi Pava, eejatzi inkempitayemi Avinkatharite Jesucristo, piñaayetero kameetha pisaikayete.

Ikovi Pablo irareetyaari Roma-satziite

⁸Jiroka netavakyaari nonkante: Nopaasoonketziri Pava, okantakaan-tziro okaratzi jantziri Jesucristo. Nopaasoonketakoventzimi eerokaite, tema ithonka ikemakoyeetakemi tsikarikapayeeni tsika pikantayetanaa pikempisantayetai. ⁹Ari nokantapiintanaatya noñaañaatakoventzimi. Iriira Pava iyotatsi, itzimi nantavaishintsitaineri noñaaventanairo Kameethari Ñaantsi tsika jiñaaventakotara Itomi. ¹⁰Aririka noñaañaateri, nokovakotziri ishineta-naata niyaate pisaikaiyini eerokaite, iroorika inkovakaakenari naaka. ¹¹Tema nokovatziiataike noñaayetemi. Nokovi nonkaminthaashireyetemi onkantya paavyaashireyetantyaari. ¹²Ari onkantya nontharomentakaantyaamiri eeroka, piñaakenarika naaka tsika nokanta naventaashiretari Cristo. Ari pintharomentakaiyaanari naaka, noñaakemiri eejatzi eerokaite tsika pikanta paventaashiretari.

¹³Iyeekiite, nokovi piyotaiyeni iro nokinkishiretapiintaka niyaate pisai-kaiyini eerokaite onkantya noñaantayetyaamiri povapyayetaiya, nokempitaakerira pashinesatziite atziri. Iro kantacha, osheki otzitzikapiin-takenari. ¹⁴Iro kantacha ontzimatye niyaatashiyetairi Griego-thataintsiri,

kaari griego-thatatsine, iyovaiyetanaatsiri, eejatzi kaari iyovaiyetatsine. ¹⁵Irootakera, nokovantari noñaaventairo eejatzi Kameethari Ñaantsi janta pinampiyetaro eerokaite Roma-satziite.

Itasorenka Pava ovavisaakotantatsi

¹⁶Tema te nompashiventakonetyaaro naaka noñaaventero Kameethari Ñaantsi. Tema iro oshiyajaantakarori iroomi itasorenka Pava, iro ovavisaakoshiyeyetairine maaroni kempisantayetaatsine. Nokempitaakerora naakaite no-judio-yetzi, naakatake etanakaro nokempisantanake, ipoña jimpoyetapaake griego-thataintsiri. ¹⁷Tema iro Kameethari Ñaantsi kamantakotziriri Pava tsika ikanta itampatzikashiretakairi atzirite. Arira ikantakaanta irirori iraventaashireyetanakyaaaririka. Tema irootake josankinayeetantakarori, kantatsiri:

Tampatzikashire irinaatyee aventuraashireri, ari iriñeero
irañaantaiyaaro.

Kaariperoshireriite inatzi atzirite

¹⁸Iriima atzirite kaari tampatzikashireyetatsine, thainkatasorentsitsiri, ikisaneentaperotaitakeri Pava, joñaakantataikero iyatsimanka janta inkiteki. Tema irikaite kaariperoshiretapiintatsiri, kempitavaitaka irotzikayetatyeeeromi kyaaryoori eero jiyotakoyeetantarori. ¹⁹Tema jiyotakoveitari iriroriite Pava. Iri Pava kantakaarori jiyotakoveetantakarori. ²⁰Tema ovakera jetanakaro Pava jovetsikakero kipatsi, ari iriyotemi atzirite tzimatsi Pava, jiñaayetakerora irovetsikane. Ari onkantya inkinkishiretantyaarimi otzimimotziriri Pava ishintsinka, kañaaneri jinatzi irirori. Tekatsira otekañaanetachane iroñaaka, inkantayevetaiya: “Tera niyotero.” ²¹Aña jiyotakove-taiyarini Pava, temaita iñaapinkathatapiintairi, te impaasoonketapiintairi eejatzi. Intaani ipampithashiretakotapiintashivaitanakaro kaariperotatsiri, irojatzi kaari ikinkishiretantanaa kameetha. ²²Ikantayevetaiyani: “Iyotaneri nonatzi,” iro kantacha aña masontzishireri jinayetana. ²³Iro opoñaantari jovashaantziro iñaapinkathavetari Pava, itzimi kañaanetatsiri. Ari jetayetanakaro iñaapinkathayetziro ovetsikaantsi iroshiyakaaro atziri, tsimeri, piratsi, eejatzi ikaratzi kamathayetsiri kipatsiki.

²⁴Irootakera ishinetantakarori Pava irikaite ayimaneenteri iyaariperonka. Irootake jantantapiintakarori okaratzi impashiventaventyaariimi. ²⁵Jovashaantaminthatashitana-karo ikempisantavaantetziri Pava otzimi kyaaryootatsiri, intaani ikempisantayetanakero thaiyaantsi. Jiñaapinkathayetanakero jovetsikayetziri, oshiyavaitakaro iroomi omperatyaarinemi. Temaita iñaapinkathatanairi Pava itzimi ovetsikayetakerori maaroiteni iroka, tsika itzimi añaapinkathatapiintziri aakaite. Ari onkantyaari.

²⁶Irootakera ishinetantakarori Pava irikaite ayimaneenteri inevetashivaitane. Irootake jantapiintantakarori okaratzi impashiventaventyaariimi. Ari etanakarori tsikarika okaratzi tsinaneete opaantashivaitantayeta. ²⁷Ari ikempiyetanakari eejatzi tsikarika ikaratzi shirampariite, ipaantashivaitantanaka, iro inevekiperoyetaka impaantavakaiya ishiramparinkakiini, jantayetanakero impashiventaventyaariimi. Irijatzimaitaka ovasankitaavaitaincha okantakaantziro ikenakaashivaitakari.

²⁸Iro opoñaantari ishineta yetziri Pava irikaite ayimaneentavaiyeteri iyaari-peronka, iroora jantantayetakarori kaari aritatsine. Tema te inkinkishire-takotapiintanairi Pava. ²⁹Iro jantapiintayetana ke kaari tampatzikatatsine, imayempivaitzi, ipaantavaitanta, jineveperokivaiyeteri kireeki, jantayetziro kamaaroyetatsiri, jinevetantakovaita, jovantavaiyetake, jimaimanetavakaa-vaiyeta, jamatavitantavaiyetzi, ikaviyantavaiyetzi, ³⁰ikishimatantavaitzi, ithaiyakotavakaavaita, ikisaneentavaitziri Pava, ikaviyavorotantavaitzi, ikantakaaperovaita, jiñaaperovaiyeta, jiyotashivaiyetero kaariperotatsiri, ipiyathavaiyeteri ashitariri, ³¹imasontzishirevaiyetake, te irimonkaravai-netzi, te irinethaantaneyete, te irariperotantayete, te irineshinonkatantayete. ³²Jiyovetaiyaroni irikaite okaratzi ikantakaantakeri Pava, ikantake: “Ikaratzi matayetakerone iroka inkamayetai.” Iro kantacha, eekero jantapiintayetana-kitziiro, joiminthatakaayetakari pashineete irimayetero.

Tampatzika jinatzi Pava aririka iriyakoventante

2 ¹Kempitaka pikantashirevaitaiyini eeroka, “Ontzimaty e irovasanki-taayeeteri irikaite ikaariperotake.” Eero pikantavaitziro iroka. Tema aririka piyakoventavaiteri pashine atziri, eerokatakera iyakoventashivai-taincha. ¿Tema pantapiintero eeroka kaariperori? ²Iro kantacha ayotaiyini tampatzikashire jinatzi Pava aririka iriyakoventante. Iri ovasankitaayetziri ikaratzi matayetakerori iroka. ³Eerokaite patzirinkakiini, pikantapiintai-yinira, “Ontzimaty e irovasankitaayeeteri irikaite ikaariperotake,” ¿Piñaajantakema eero jovasankitagaimi eeroka Pava? ⁴¿Pimanintatziirima irika neshinonkatziitakamiri, itzimi oyaakoneentamiri, itzimi amatsinkaventamiri eejatzi? ¿Tema piyotakotero iroora jamatsinkaventantakamiri onkantya irovashaantakaantyaamirori piyaariperonka? ⁵Eeromi pikovi povashaan-tairo piyaariperonka, arira piñeero papeshitaiyaaro iyatsimanka Pava. Tema apaata, aririka iroñaakantapaitetairo iyatsimanka, iramenakoyetai-rorika maaroitene, tampatzikara inkantya irovasankitaantayetai. ⁶Onkem-pivaityaaro impinayetairimi maaroitene okaratzi jantayeetakeri. ⁷Iri Pava añaakaayetairine ikaratzi kamaitanakarori kameethari, irootakera jiñaamampyaantakarori irovaneenkaro, jiñaamampyaaro iñaapinkathayeetairi, jiñaamampyaaro inkantaitatyeeni irañaanetai. ⁸Iro kantacha, katsimakira inkantaiya Pava irovasankitaayetairi ikaratzi kamaitapiintanakarori ineve-tashivaitari, itzimi piyathavaitakarori, imanintavaitakero kyaaryootatsiri. ⁹Inkemaantsivaitaiya, irovashiretziitaiya maaroitene kamaitapiintakarori kaariperori. Iiriira etanakyarone iriñeero nosheninkapayeeni judío, impoña irimpoyetapaake griego-thatatsiri. ¹⁰Iriima kamaitapiintakarori kameethari, ari irovaneenkayetairi, iriñaapinkathayeetairi, kameetha isaikayetai. Iriira etanakyarone iriñeero nosheninkapayeeni judío, impoña irimpoyetapaake griego-thatatsiri. ¹¹Tema tekatsi atziri iramaakinete Pava.

¹²Maaroitene kaari kemakoterone Ikantakaantaitane, ari ompeyakaashi-taiyaari iyaariperonka, tema eero jamenakoyeetairi jimonkarataakerorika Ikantakaantaitane. Iriima ikaratzi kemakovetakarori, ari iramenakoyeetairi jimonkarataakerorika. ¹³Tema ikaratzi kemakovetaajatakarori Ikantakaan-taitane, kaarira irika tampatzikashiretzimoterine Pava, aña iri tampatzika-shiretzimotakerori itzimi monkarayetakerori. ¹⁴Irikaite kaari nosheninkayeta,

kaari kemakovetyaarone Ikantakaantane Moisés-ni, kaari ñaayevetyaarone tsika osankinata, iro kantacha jimonkaraminthavaitashitakarori tsikarika okaratzi. Okempivaitakarora ontzimatyee mi pashine ikantakaantaitane irashitaiyaarimi iriroriite. ¹⁵Okempivaitakarora iroka Ikantakaantaitane osankinashiretantakyaarimi, tema jiyotayetziro ompaitya irantayeeteri. Aririka irimonkaratairo, kimoshire inkantya. Eerorika jimonkarayetziro, okempivaitakarora apaniromi iriyakoventavaitakya, tema jiyotakero ikaari-perovaitake. ¹⁶Irootajaantakera irantayetairi apaata aririka inkantairi Pava irika Jesucristo: “Pamenakoyetairo maaroitani jantayetakero iromanane kiini atziiriite.” Irootakera nokantakotapiintakeri noñaaventziro Kameethari Ñaantsi.

Judío-payeeni ipoña Ikantakaantaitane

¹⁷Iroñaaka nonkantayetemi eerokaite judío nosheninkayetane. Kempitaka pikantaiyake eerokaite: “Niyotakotziro Ikantakaantaitane. Niyotziro Pava. ¹⁸Niyotziro okaratzi ikoviri. Niyotziro tampatzikatatsiri, tema jiyotaayetakenaro Ikantakaantaitane. ¹⁹Ari onkantake niyotayeri kaari iyoterone, kempitainchari irimavityaakitatyee mi, nonkempitakaantero nonkitainkatokatatyee mi saikayetatsiri otsirenikitzi. ²⁰Ari niyotaayetairi masontzishireri. Kantatsi niyotairi kaari iyovaitatsine, kempivaitairi eenchaaniki. Tema otzimomotana naaka Ikantakaantaitane. Irootake matziro iri iyotane-perotakaanta.” ²¹Aririkami okantaka piñaavaitake piyotaayeteri pashine, ¿Piyomatsitakema eeroka? Tema pikantapiintzi eeroka: “Eero pikoshitzi.” ¿Tema pinkoshinete eeroka? ²²Pikantapiintzi: “Eero pimayempitzi.” ¿Tema pimayempinete eeroka? Pikantapiintzi: “Eero piñaapinkathatzi iri oshiyakaantsi.” ¿Tema pinkoshitasorentsitanete eeroka? ²³Pikantakaaperovaitaka eeroka piyotakotziro Ikantakaantaitane. ¿Tema pipiyathataro eeroka, ari okanta pithainkantakariri Pava? ²⁴Tema ari okanta josankinayeetakero, kantatsiri:

Eerokaite kantakaantakerori, iro ithainkatasorentsitantakari
pashinesatzi atziiriite ipaiyaaminthavaitashitakari Pava.

²⁵Ikaratzi monkarayetziro Ikantakaantaitane, arivetacha itomeshitaanitaka, tema irootake oshiyakaaventziro jashiyetari Pava. Iro kantacha terika irothotyero irimonkarayetero maaroni Ikantakaantaitane, amenaashivaitakara itomeshitaanita. ²⁶Iriima pashinesatzi kaari asheninkata, kaari tomeshtaanitachane, aririka irimonkaraminthatashitakyaaro Ikantakaantaitane, iriitakera kempiperotanaiaarinemi tomeshtaaniri, tema jashiperotatyaari Pava. ²⁷Impoña irika kaari tomeshtaaniri monkaraminthatashitakarori Ikantakaantaitane, iriira amenakotaimineri apaata kyaaryoorika pimonkarayiro okaratzi piyotakotziro, pipiyathatarorika, iri iyakoventemine, irovasankitagaitemi, okantavetaka tomeshtaaniri pinavetaka eeroka. ²⁸Tsikara akantayeta koñaaroini avathaki, tera iro kantakaantajaanterone ipaitantayeetairi “Judío.” Ari okempitari atominthavaitashitapiintaka avathaki, tera iro kantakaantajaanterone apaiyetantakari “tomeshtaaari.” ²⁹Aña opoñaantari a-judío-yetzi iroora kantakaantziro tsikara akantashireyeta. Ari okempitziitari eejatzi añaantakarori atomeshitaka, iroora kantakaantajaanterori ashiretakari. Tera iro

amonkaraminthavaitashitantyaarori osankinatachari, onkantya intharomen-taventantairi asheninkapayeeni, aña ashiretakarira Pava, ari intharomenta-ventayetai irirori.

3 ¹Kempitaka pinkantake eerokaite: ¿Tekatsima apantaine aakaite a-judío-tzi? ¿Opaitama atomeshitaaritantari? ²Nokantzi naaka: Oshekira apantairi aakaite. Jiroka etanakarori, iriira avaisatziite etakarori jiñaanatakeri Pava. ³Tema tzimatsi tsika ikaratzi avaisatziite te iroisokeroye-tyaari Pava, ¿Irooma ompoñaantyaari Pava irovashaantero joisokeroyetanta? ⁴Te ari onkantya. Aña okantavetaka ithaiyanevetaka maaroitani atzirite, Pava irirori te inthaiyanetya. Ari okantzi josankinayeetakeri, kantatsiri:

Ari pikantatya eeroka, tampatzikañaaneri pinatzi,

Eerokami iramenakoyeetaimi, ari panaakotantakemi.

⁵Tema antapiintayetzirora kaariperonkantsi, oñaakantziro tampatzikashire jinatzi Pava. Kempivaitaka ari ankantakemi: Iroora noyaariperoshirenka oñaakantzirovi ovana ikameethaperotataike Pava, ¿Opaitama irovasankitaamentantyaanarori okaratzi oñaakantzirovi ikameethaperotataitzira irirori? Kaarira tampatzikashireri. (Arira okanta akinkishirevaitari aakaite atzirinkakiini.) ⁶Tera ari onkantzimaitya. Kaarimi tampatzikashireri Pava, eerotya jamenakovaiyetairimi osavisatziite, irovasankitaavaitairi. ⁷Kempitaka akantzi: ¿Opaitama irovasankitaantyaanari Pava nothaiyaka, tema nothaiyapiintakara iro kantakaantakarori jiñaapinkathayeetantari Pava tera ithaiyaneta irirori? ⁸Kempitaka akantake eejatzi: ¡Thame ankaariperote! tema iro oñaakanterone kameethari. (Irojatzira jiyakoventaitakenari naaka noñaaventakero kempitakarori iroka, omaperotatya.) Iro kantamaitacha irootake aritatsi irovasankitaayeeteri ikaratzi ñaavaitzirovi iroka.

Tekatsira tampatzikashireri

⁹¿Irooma kantakotacha jaka, a-judío-yetzira aakaite te apantaperotai, eero okantzi anaakoyeteri pashinesatziite? Ari okantari, tema aritake nokantzitaka maaroitani akarataiyakeni, kempivaitakami ompeyakaashivaitakaimi ayaariperonka, okantavetaka a-judío-tzi eejatzi kaari judío-tatsine. ¹⁰Tema aritake osankinakotaka, kantatsiri:

Tekatsira tampatzikashireri, te intzimaajate aparoni.

¹¹Te intzime kemathavaitaneri.

Tekatsira kovakovatairine iriyotairi Pava.

¹²Ithonka ipiyashiretaiyakani, tekatsi apantyaarine.

Te intzime impaitya matapiintairone kameethashireri.

Te intzimaajate aparoni.

¹³Kaariperoñaanevaitake, okempivaitakaro ithano iroomi omorona tsika ikitayeetziri kaminkari.

Amenenetaka ithaiya,

Kepiyavaantevaitake joshiyakari ikanta maranke.

¹⁴Tema ikishimavaitantapiintake, ikaviyantayetzi.

¹⁵Amekiitaka jiyaayetzi irovamaante, ikovi inkapathainkatakaante.

¹⁶Ipampithavokitapiintakero tsika ikenayeetzi japerotantaitzi, ikovi inkemaantsitakaantavaite.

¹⁷Te impampithavookitapiintairo jatachari tsika isaikayeetai kameetha.

¹⁸ Te iñaapinkathaakitairi Pava.

¹⁹ Ayotzimaita iriyakoventairi Pava maaroitni pankiventavaitakarori irimonkarayeromi Ikantakaantaitane. Eero okantai irotekañaanetaiya inkante: “Tetya namaakivaiteero.” ²⁰ Tema te intzime impaitya matakero irimonkarayero Ikantakaantaitane, ari onkantya inkantantyaariri Pava: “Tampatzikashire nonatzi.” Aña aririka ayotakoperotanairo Ikantakaantaitane, arira ayoperotziri ovana akaariperokitake.

Pava ovatampatzikashiretairi, aririka aventaashiretanaiyaari

²¹ Iro kantamaitacha, ovakera iroñaaka, joñaakairo Pava tsika okanta antampatzikashiretantaiaaari. Te oshiyaro pairani, apankiventashivaitakarora Ikantakaantaitane onkantya antampatzikashiretantaiaarimi. Irootakera josankinatakoyetakeri kamantantaneriite, irojatzira josankinatakotajaantaitakeri Ikantakaantaitaneki. ²² Iriira Pava ovatampatzikashiretaineri, aririka aventaashiretanaiyaari Jesucristo, ankempisantanairi irirori. Iroñaaka tera anashiyetaiya tsikara ikantayeta pashineete, ²³ aña maaroitni akaariperoshiretake. Irootakera eero aritanta añaayetairo irovaneenkaro Pava. ²⁴ Iro kantamaitacha, Pava, jovatampatzikashireyetai, jineshinonkatziitantara irirori jotyaantairi Cristo Jesús ipinaventayetaira aakaite. ²⁵ Irootake jotyaantantakariri Pava inkapathainkatzimentai Cristo jovamaitakeri, ari onkantya irotsimaryaantaiyaariri Pava aventaashiretaiyaaririka Cristo. Iro jimatantakarori Pava iroka, iriñaantayeetyaariri ari ikantaitatyaani itampatzikashiretzi irirori. Pairani Pava osheki ikisashivetakaro iyaariperonka atziriite, amaaki ikantapiintakero. ²⁶ Irooma iroñaaka, okempivaitaaro iroshepithatakaairomi ayaariperonka, jovatampatzikashireyetai. Ari okanta itampatzikashiretantari irirori, ari okantzitari eejatzi itampatzikashiretakaantairi ikaratzi aventaashiretanaariri Jesús.

²⁷ ¿Tzimatsi ma iroñaaka ankantakaaproventaiyaari? Tekatsira. ¿Opaitakama? ¿Irooma kantakaantzirori tera intzime impaitya monkaratajaanterone Ikantakaantaitane? Kaarira, aña iro kantakaantzirori aventashirenka. ²⁸ Eerora okantzi inkantakaaprovaitya tampatzikashireri, tema tera inkitsirinkero ipankinaventavaivetakaro irimonkarayeromi Ikantakaantaitane. Aña intaani jimatataikero javentaashiretaarira Cristo. ²⁹ ¿Intaanima aakaite a-judioyetz jantzimoyetairo Pava? Tera. Aña ari akaratairi kaari asheninkayeta, jantzimoyetairo maaroitni. ³⁰ Tema Pava aparoni ikanta, tsika ikantajaantayetaira aakaite jovatampatzikashireyetaira, arira inkempitaayetairira eejatzi kaari tomeshitaaritachane. ³¹ ¿Nomanintatziroma naaka Ikantakaantaitane noñaventakotakerora aventashirenkantsi? ¿Tera ari onkantya! Aña apantaro iroka.

Joshiyakaaventantzi Abraham

4 ¹ Thame ankinkishiretakotavakeri charinetanakairi Abraham-ni. ¿Tsikama ikantaitakeriri irirori itampatzikashiretantaari? ² Iroomi ipankiventane Abraham-ni tampatzikashiretakairinemi, aritakemi inkantakaaprovaitakyaami irirori. Eeromaita ikantakaaproventaarimi Pava. ³ Jiroka okantziri Osankinajanorentsi:

Javentaanakarira Pava irika Abraham, irootakera ikempitakaantaariri itampatzikashiretane.

⁴Thame oshiyakaaventavakero: Aririkami irantavaite aparoni atziri, ipina-yeetziri. Tera jineshinonkatashiyeetakari, aña ipinayeetatziri jireeve-tayeetakeri jantavaitake. ⁵Iriima kaari antavaitatsine, impoña iriñeero impinatashiye etyaari, jineshinonkayeetatyaa irika. Arira ikantzitaari atziri thainkatasorentsivaitatsiri pairani, javentaashiretaarira Pava, aritake iriñeero irovatampatzikashiretai. Ari jineshinonkataariri javentaashire-taarira, te impankiventavaitaiyaaro jimatantaarori. ⁶Eejatzi David-ni jiña-aventzitikaro inkimoshiretakaayetairi Pava itampatzikashiretane, inkarate kaari ñaayerone iriñaashintsivaiventyaaro, ikantake:

⁷Kimoshirera inkantaiya atziri itzimi ipeyakoyeetairi ikaariperovetaka, Okempivaitaaro iromanakoyeetaatyenerimi iyaariperonka.

⁸Kimoshirera inkantaiya atziri, itzimi ipeyakoperotaineri Pava iyaariperonka.

⁹Irikaite intzime kimoshireyetaatsine, ¿Intaanima aakaite akaratzi ipaiyeetai “tomeshitaari?” Kempitaka tera, aña ari joshiyetai eejatzi aakaite kaari tomeshitachane. Pinkinkishiretero akantakeri:

Javentaanakara Abraham, irootakera ikempitakaantaitaariri tampatzikashiretaneri.

¹⁰¿Tsikapaitema ikempitakaantaari Pava irika Abraham-ni itampatzika-shiretane? ¿Aripaitema jimatakero itomeshitaaritakara? ¡Tera! Aña tekera-mintha. ¹¹Iroora jimpoyaavaita Abraham-ni itomeshitaarita. Tema iroka tomeshitaaritaantsi aririka ompiomatsitanake iro jiyoyeetantari javenta-yeetari Pava. Iro kantacha Abraham-ni javentaizitavaitakari Pava, aritake jovatampatzikashiretzitataikari tekeramintha intomeshitaarite. Arira ikantaka Abraham-ni jetantakarori itampatzikashiretakaitziri. Irootake ikempitakaantaitakariri iriitakemi charinentyaaririmi maaroitni tampatzi-kashireriite, te onkovajaantaiya intomeshitaarite. ¹²Omaperovetatya aakaite ipaiyeetai “tomeshitaari” aakatake icharineperotane Abraham-ni, akara-tziri eejatzi atomeshitaaritai. Iro kantacha tera iro ankempitajaantantyaari ikantara irirori itomeshitaarita, aña aventaashiretanaarira Pava, ikempitaa-kerora irirori Abraham-ni, javentaashiretzitakari tekeramintha intomeshi-taarite.

Iro aventaashirenka añaantaiyaarori ishineyetakairi

¹³Tema ishinepaitetakeneri Pava irika Abraham-ni itsipataakerira inkarate charinentyaarine, ishinetzitataikaniri tekeramintha osankintya Ikantakaan-taitane. Intaanira javentaashirematstanakara Abraham-ni. ¹⁴Tema inkarate ñaayetairone ishinetane Pava, kaarira irikaite pankiventaventashivaitarori irimonkarayero Ikantakaan-taitane. Arimi onkantyaami, amenaashivaityaami aventaashiretari Pava, tekatsira apantyaarone ishinetaakairi. ¹⁵Itzimirika pankiventavaitarori irimonkatero Ikantakaan-taitane, intaani iriñeero irova-tsimayeri Pava tera inkitsirinkero. Tema eeromi otzimakemi Ikantakaan-taitane, eero otzimimi eejatzi ikenakaashiitane.

¹⁶Irootakera, itzimi ñaayetairone ishinetane Pava, iriiyetakera ikaratzi aventaashireyetaariri jineshinonkatziitanta irirori. Ari onkantya maaroitni icharineyetaari iriñaayetairo, tera intaani añaayetairo aakaite judío, itzimi ipayetajaantaitakeri Ikantakaan-taitane, aña maaroitni inkarate

aventaashiretaiyaarine Pava, oshiyakotaariri Abraham-ni. Ari oshiyavaitaaro incharineyetaimi Abraham-ni maaroni aakaite. ¹⁷Irootakera josankinayee-tantakarori, kantatsiri:

Aritake noshekyaagaimiri charinentyaamine, eero okantaajatai isheninkamirinkatavakagaiya.

Iroora iroka ishinetane Pava. Irootake javentaashiretantanakariri Abraham-ni. Omaperotatya irimonkaratairo Pava iroka, tema kantatsi irirori irañaakaayetairi kamayetatsiri, irijatzi ovetsikayetakerori kaari tzimayevetachane pairani. ¹⁸Jiroke take ikantakeriri Abraham-ni: “Aritake noshekyaagaimiri charinentyaamine.” Iroora ikempisantantakariri Abraham-ni, okantavetaka osheki opomerentsitzimovetakari inkempisantantyaariri. ¹⁹Tera irovashaantapaintero kapiche javentaashiretanakara. Eekero ipampi-thashiretakotapiintanakityaaro iroka, ikantzi: “¿Sikama onkantaajatyaa iroka? Aña tzimataike naaka 100 nosarensite. Irootzimatake nonkamake. Iroka notsipa, Sara, te ovaiyantane.” ²⁰Ari okantavetaka ikinkishirevaitakaro iroka, te inkisoshireventero okaratzi ishinetakeriri Pava, te okantzi-moneentavaiyaari javentaashiretakarira. Aña eekero jimaperotanakitziro javentaashiretziitanakari, ari ikantapiintanakitziro itharomentapiintanakari. ²¹Jiyoperovaitake Abraham-ni ari irimatakero Pava okaratzi ishinetakeneriri. ²²Irootakera ikempitakaantaariri itampatzikashiretane. ²³Iroora josankinatakaantantakarori Pava tsika okantakota iroka. Tera irosankinaminthatakaantashityaaro onkantya añaapinkathatantyaariri Abraham-ni. ²⁴Aña iro josankinatakaantantakarori onkantya ayoyetantaiyaari inkempitakaantaitampatzikashiretane eejatzi aakaite, aririka aventaashiretanaiyaari itzimi ovañagairiri Avinkatharite Jesucristo ikamavetaka. ²⁵Tema iri Cristo itzimi kamimentayetairi aakaite, okantakaantziro akaariperovaitake. Irijatzira Cristo añaagaatsi okanta itampatzikashiretakaantayetairi.

Opoñaantari itampatzikashiretakaitai

5 ¹Jiroka okantakariri. Iroora aventaashirenka tampatzikashiretakaayetairi. Irootakera ariperotantaariri Pava. Iriitakera Jesucristo matakayetairori iroka. ²Tema aventaashireyetaarira Jesucristo, jiyotakaayetairo iroñaaka iyaminthaane Pava anayetai. Kimoshirera akantayetaa añaayetairora apaata irovaneenkaro Pava. ³Iro kantamaitacha tera intaani ankimoshirevente iroka, aña ankimoshireventzityaaro eejatzi avishimoyetaineri. Tema ayotaiyini aririka añaayetero ankemaantsivaitya, iroora ompoñaantyaari ankamaitanetya. ⁴Aririka ankamaitapiintanetanakya, ari añaayetakeri aavyaashireyentanete. Aririka aavyaashirevaitapiintanakitye, ari añaayetairo aventaaperotanaiyaari oyaakoneentane. ⁵Eerora jamenaakaashivaitai oyaakoneentane. Tema aritake añaataikero okaratzi jetakoperotakai Pava, jotyaantakairi Itasorenka okempivaitakaro irisakoperotaitatyeenerimi.

⁶Okanta ikovapaitetakera Pava, aripaitera ikamimentajaantayetakai Cristo, okantavetaka athainkatasorentsivaivetaka, tera aavyaavaitanete. ⁷Tekatsira matapiintaajaterone inkamimenter pashine atziri. Okantavetaka kantatsi añee kamimenterine aparoni atziri kameethashireri. ⁸Iro kantacha okantavetaka aakaite kaariperoshireri anayevetaka, ikamimentakai Cristo. Osheki jetakotziiyetakai Pava, jotyaantakeri Cristo inkamimentayetai.

⁹Jotyaantakeri Cristo inkapathainkatzimentai onkantya intampatzikashi-retakaantayetairi. Arira jimatataikero iroka eeniropa akaariperoshirevaitaiyini, ¿Aritatsima iroñaaka antharovakaavaityaari iraperoyetai aritakera jovatampatzikashireyetaira? ¹⁰Tema eeniropaiteranki akisaneentavaitziri Pava, jotyaantakairi Itomi inkamimentayetai, ari okanta ariperotantaariri. Ari okanta eejatzi ayoperotantaari aritake avisakoshireyetai, tema jañaamentai Cristo. ¹¹Ari okantakari, ikimoshiretziitakaayetai Pava, tema iri Avinkatharite Jesucristo ariperotakaayetairiri.

Adán ipoña Cristo

¹²Pairani aparonimacheeni shirampari etakaantanakarori ikaariperotake. Iro ovasankitagaantsi jiñaakeri, ikaamaneyetai. Irojatzira antetanainchari maaroiteni icharineeteki, ikaariperoyetanake maaroiteni osavisatziite, ikaamaneyetanake. ¹³Iroora avisaintsiri tekeramintha irosankinayeetero Ikantakaantaitane. Tema irikaite añaayetaintsiri pairani tekeramintha irosankinatayeetero Ikantakaantaitane, onashitya onkarate iriyakoventayeetairi. Iriima irikaite impoiyeetatsiri itzimayetai ikaratzi piyathatakarori Ikantakaantaitane onashiyetaira eejatzi iriyakoventayeetairi. ¹⁴Iro kantacha ikamakitzí Adán, ikamiyetaka eejatzi charinetajaantanakariri irirori okantavetaka onashiyetaka iyaariperonka. Iroora jatakotanaintsiri irojatzí itzimapaitetantakarori Moisés-ni. Iriira Adán oshiyakaaventakariri pashine shirampari pokaintsiri osamanitakera, ¹⁵iriitakera Jesucristo irika. Jiroka okanta joshiyakaaventaitakeri: Atzirimacheeni jinake Adán, ikaaripero-vaitake, iriitake kantakaantakerori ikamayetantakarori osheki atziriite. Eejatzí ikempitzitakari Jesucristo, atziri jinake irirori, ikamimentantake, iri kantakaantakerori jañaashireyetaantari osheki pashine atziriite, ikantakaantakero Pava jineshinonkatantzi. ¹⁶Iro kantacha Pava jinashivaitakaro jineshinonkatantaka irirori, te iroshiyakotyaari etakaantanakarori ikaaripero-vaitake. Tema iyaariperonka aparonitatsiri atziri, iroora kantakaantakerori jovasankitaayeetantaari osheki atziriite. Iroora ineshinonka Pava iroora kantakaantakerori jovatampatzikashireyeetantaari oshekitatsiri ikaaripero-vaitetaka. ¹⁷Tema ikaaripero-paitetakeranki Adán, kempivaitanakami atziritanakityeemi “Kaamanetaantsi” iro otkikavaitakyaarimi atziriite. Iroora jineshinonkayetantaara Jesucristo, okempivaitanakaro atziritanakityeemi “Añaantarentsi,” iro onampiyetanaiyaarimi tampatzikashireyetaatsiri.

¹⁸Jiroka okaratzi noshiyakaaventakotziri: Aparoni shirampari kaaripero-taintsi, iri kantakaantakerori jovasankitaayeetantakarori osheki atziriite. Ipoña aparoni pashine kameethashireri shirampari, iri kantakaantakerori iravisakoshireyetaantaiyaari osheki atziriite, irañaashireyetaira. ¹⁹Aparoni atziri piyathari, iri kantakaantakerori ikaariperoshiretantanakari osheki atziriite. Ipoña aparoni atziri kempisantaneri, iri kantakaantakerori itampatzikashireyetaantari osheki atziriite. ²⁰Iroora opoñaantari josankinatakantaitziro Ikantakaantaitane, ari onkantya iriyotantayetaiyaari atziriite kaariperori jinayetatzí. Okantavetaka iniroite ipiyathayeetaka, iniroitejanora jineshinonkataari Pava. ²¹Pairani kempivaitaka atziritanakityeemi “Kaariperonkaantsi,” iro onampiyetakyaarimi atziriite, irojatzí ovamaantayetakariri. Iro kantacha iroñaaka kempivaitaka atziritanakityeemi “Neshinonkataantsi,” iro

pinkathariventayetantaachanemi. Tema aritake jineshinonkayetai Avinkatharite Jesucristo, itampatzikashiretakaayetaira onkantya ankantaitantyaarori añaayetai.

Ikamapithayeetakero kaariperonkantsi

6 ¹¿Aritatsima ankante: Thame ankaariperotapiintayetai onkantya ineshinonkaperotantairi Pava? ²¡Tera ari onkantya! Aña okempivaitanaatyaaro ankamapithatakityeeromi aakaite ayaariperonka. ¿Kantatsima aparoni kaminkari iriyaatakairo inkaariperote iyaamanenkakiini? ³Aamaashitya eerokaite pipeyakotakaro oviinkaatzimentayetakarira Cristo Jesús, akempitakovaitanakityaari tsika ikanta jovamaayeetakeri irirori. ⁴Iroora oshiyakaaventacha ankamakityeemi atzirinkakiini tsikara akantaveta pairani. Ikitayeetakai. Ipoñaashitaka apiriintaa eejatzi, akempitakotaari Cristo. Tema irovaneenkaro Pava oviriintairi Cristo, ari okanta ikempitakaantayetairi aakaite ovakerarimi atziri añaayetaatsinemi.

⁵Tema oshiyakotaarira irirori, kempitavaitakami ankamayetakityeemi, aritake eejatzi ampiriintayetai ikempitaakerora irirori. ⁶Kempivaitaka atzirinkakiini tsikara akantayetara pairani, arimi intsipataitakairimi Cristo impaikakoyeetaimi. Ari okanta akamapithatantakarori akaariperovaivetaka. Irootakera kaari oshiyayetantaari onampiyetane “Kaariperonkantsi.” ⁷Tema aparoni kaminkari tekatsira irantayetai ompaityaarika iyaamanenkakiini, te inkaariperotai. ⁸Tema aritakera atsipayetaari Cristo jovamaayeetai, aventashire akantayetaa antsipayetaiyaari jañaashireyetaira eejatzi. ⁹Tema ayotaiyeeni eero japiitairo Cristo inkamimentantai. Aparosatzira okanta ikamake, añaagai. Okempivaitaaro iroñaaka te onampivaitaiyaarimi irirori “Kaamaneantaansi.” ¹⁰Aparosatzira okantaka ikamimentakeri irirori kaariperoshire-riite. Irooma iroñaaka jañaamentairi Pava. ¹¹Ari pinkempitajaantayetaiyaari eerokaite, pinkempitakaantaiya pinkamapithayetakityeeromi piyaariperonka, iri Cristo Jesús kantakaantakerori iroñaaka pañaamentantaariri Pava.

¹²Irootake, eero pishinetanta ompeyakaashivaityaami piyaariperonka. Aña poitsinampayero pinevetane. ¹³Tema aritake kempitavaitakami pinkamakityeemi, piriintaami eejatzi, pinkempitakaantero aritakemi jatakemi Pavaki, pinkantapairimi: “Jiroka novatha, nantantapiintaarori kameethatatsiri.” Aritapaake pikempitakaantavaitakaro pivatha iro pikaariperovaitantapiintakari. ¹⁴Aritapaake pikempitakaantaro “Kaariperonkantsi” atziritakityeemi, irootake omperavaityaamine. Tera pañiimotairo eeroa Ikantakaantaitane, aña iroora pañiimoyetai neshinonkataantsi.

Onampiyetaari tampatzikashiretaantsi

¹⁵¿Aritatsima ankantayete iroñaaka: “Thame ankaariperoshireyete, onkantya eero añaamotantaaro Ikantakaantaitane, aña iro añaamotayetai neshinonkataantsi?” ¡Tera ari onkantya! ¹⁶¿Tema piyotzi aririka ironampitaityaami, ontzimaty pinkempisantapiinteri onampitamiri? Pinkempitakaanteromi atziritakityeemi piyaariperonka, iro onampivaitakyaamine, aritake pinkamashiretai. Irooma pinkempitakaananaari iri Pava pinkempisantapiintai, aritake pintampatzikashiretai. ¹⁷Tema pairani, pikempitakaantavetakaro iroomi “Piyaariperonka” onampiyetyaamine. Irooma iroñaaka poisokerotaaro pikempisantanairo okaratzi

jiyotaa yetzitata kamiri. ¹⁸ Iroñaaka te onampitaami “Piyaariperonka,” aña “Tampatzikashirenkantsi” omperataamiri. ¹⁹ Noshiyakaaventatziimirora tsika okanta ayotakoperotapiintaiyironi aakaite aririka ironampiyeetai, ari onkantya ankemathatantaa rori okaratzi kompitzi movaitairi aakaite. Tema pairani pikempitakaan-tavaitakaro atzirita kityeemi “Kamaaroyetatsiri” iro onampivaiyetakyaanemi, ari okempitavetakamiri eejatzi “Piyathataantsi,” tema osheki pipiyathatapiintaka. Iro kantamaitacha iroñaaka iroora onampiyetaiyaamine “Tampatzikashiretaantsi,” tema ari onkantya piñaantaiyaarori pintasorentsishireyetai.

²⁰ Eeniroranki okempivaitaro iroomi onampityaaminemi “Kamaarotatsiri,” ari pisaikaminthavaitashitari, tekatsi shintsiventemine pintampatzikashirete. ²¹ Iro kantacha piyotai iroñaaka tekatsi apantaa rone iroka. Aña iro aritatsi pim-pashiventakotairo iroñaaka tsika pikantavetara pairani. Piyotai eejatzi itzimirika antayetzi rori irokapyeeni aritake inkamashireyetai. ²² Iro kanta-maitacha tera onkempitakaanaimi eerokami onampitane “Piyaariperonka.” Aña iri Pava onampitaamiri. Irootake apantaperotzimotaamiri. Tema aritake pimatairo pintasorentsishireyetai, arira pinkantaitaateero pañaanetai. ²³ Iroka “Kaamanetaantsi” okempivaitakaro iroomi impinayeetantaa ririmi itzimi antavaitapiintakenerori kaariperotatsiri, kempitavaitaka iriimi onampitane. Irooma “Kañaanetaantsi” okempivaitakaro iroomi ineshinonkatane Pava impashiyetaiyaarimi ikaratzi tsipashireyetaariri Jesucristo, Avinkatharite.

Joshiyakaaventayeetziro aavakaantsi

7 ¹ Iyeekiite, eerokaite noñaanayetzi pikaratzi piyotakoyetziro Ikantakaan-taitane. ¿Tema piyotaiyeroni aririka inkame aparani atziri, ikamapi-thatakerora Ikantakaanaitane? ² Ikempivaitakaro aparani tsinane tzi-matsiri oime. Eenirora jañiimotziro oime, ontzimatyentapiintaa riri. Irooma aririka inkamapithatakerora, aripaitera osaikashivaitaiya ³ Irooma ari oñeeri pashine shirampari eenirora jañiimotziro oime, omayempitake. Irooma inkamakerika, arira osaikashivaitaari, kantatsi oimentaiya pashine, eerora ikempitakaanayeetaro mayempiro.

⁴ Iyeekiite, okaratzi oshiyakaaventachari jaka kempivaitakara atzirita-kityeemi “Ikantakaanaitane,” iroomi piimentavetakyaarimi pairani. Iro kantacha pikamapithatakerora iroka, pikaratairira Cristo jovamaayeeta-keriranki. Okempivaitaarora iroñaaka pisaikashivaitaiyaami piimentaye-taarira pashine, itzimiranki jañaakaayeetairi. Iroora aritantaari eerokaite pantavaitaineri Pava iroñaaka. ⁵ Tekeraminthara añaero oshiyakaaventain-chari “Kaamanetaantsi,” osheki apiyathatapiintakaro Ikantakaanaitane, amatapiintakero kamaarotatsiri. Irootakera ovamaashiretaineri. ⁶ Irooma iroñaaka okempivaitaarora ankamapithatakityeeromi, asaikashivaiyetaa. Añaayetairira iroñaaka ovakerari, iriitakera Tasorentsinkantsi, tsika itzimi kantakaanarori antavaitantaaniriri Pava. Te okempitaiyaaro pairani, apankiventavaitaro amonkarayero paisatori josankinayeetakeri.

Kaariperonkantsi saikashiretantanari

⁷ ¿Aritatsima ankante: “Tekatsira apantaa rone Ikantakaanaitane?” ¿Tera! Aña irootataike iyotakagaananarori nokaariperotapiintzi. Tema jiroka Ikanta-kaantaitane, kantatsiri:

Eero pineveshirevaineta.

Iro kantacha, eeromi niyotakotairomi iroka, eerotya niyotaaajataimi tzimataitsira nokenakaashitakari noneveshirevaitapiintara. ⁸Irooma niyotakotairora iroka Ikantakaantaitane, te onkantai namavevainetai, osheki nonevevaitapiintaka. Eeromi niyotakotairomi iroka ikantakaantaitane, eerotyaami okaariperovaitzimi nantayetziri. ⁹Pairani te niyotavetya kaariperori onatzi aririka noneveshityaavaitya nokinkishiretaneki. Nosaikashivaitapiinta, tekatsi shintsiventenane. Irooma niyotakotair ora Ikantakaantaitane, arira niyotanake nokaariperovaitaneta. Niyotanai eejatzi aritake nonkamashiretai. ¹⁰Irootakera ovamaashiretaanari iroka ikantakaantaitane. Iro opoñaantajaantavetari josankinayeetziro iroka Ikantakaantaitane, irootake kantakaanteronemi inkañaanetantayeetyaarimi. ¹¹Nokempitakaantavaitaaro naaka atziritanakityeemi “noyaariperonka,” iroomi ampovaityaananemi neta nakarora niyotakotanakero Ikantakaantaitane. Amatavivaitakena, irojatzi ovamaantakanari. ¹²Iro kantamaitachari iroka Ikantakaantaitane tasorentsi onatzi, tampatzikari onatzi, kameethari.

¹³¿Irootakema ovameethanka, kantakaarori nonkamantaiyaari? ¿Tera ari onkantya! Kaarira Ikantakaantaitane ovamayenaneri, aña iroora noyaariperonka ovamayenari. Intaanira iyotakaamatsitakenaro noyaariperonka iroka Ikantakaantaitane. ¹⁴Ayotaiyini iroora ashire oñaaventakotziri Ikantakaantaitane. Iro kantamaitacha, kempitavaitakara impimantayeetakityeeromi avatha iromperanavaitaityaaro, iroomi “Kaariperonkantsi” kempitaiyaaronemi onampitaneri. ¹⁵Iroora kaari niyotanta opaita nokaariperoshiretantari. Tera naaka kovaminthavaitashitachane. Otsimaashirevaitana. ¹⁶Tera onimovaitaajatenara okaratzi nomatapiintakeri, ari niyotziri naaka kameethari onatzi Ikantakaantaitane. ¹⁷Irootake okempivaitantakarori tera naaka antashivaityaarone, aña “Kaariperonkantsi” onatzi tsika otzimi atzirintantakanari, irootake shintsiventanari nomatantarori. ¹⁸Okantavetaka nokovi nanteromi kameethari, te nomatero. Okempivaitakaro irootajaantakemi novatha kaari kameethatatsine. ¹⁹Te nonkitsirinkero nomatero kameethari nokovavetakari. Irooya nomatapiintake kaariperori kaari nonevetari. ²⁰Irootakera okempivaitantakarori atziritakityeemi “Kaariperonkantsi” tsika otzimi atzirintantakanari, irootake antakaapiintakenarori kaariperori.

²¹Iroora shintsiventapiintakenari nonkaariperoshirevaite, okantavetaka naaka kovavetajaantacha nantemi kameethari. ²²Aña noshirekira, nokantashiretzi: “Omaperora Ikantakaantane Pava.” ²³Irooma jaka novathara koñaaroini, okempivaitakaro oñaashintsivaitatyeeyaaromi noshire. Okempivaitakaromi eejatzi iroka novatha ashitakotakaantatyeeromi noshire, ari oshintsiventavaiteromi onkaariperoshirevaite. ²⁴¿Ikantamacheetana! ¿Niinkama matairone iromishitovakaantairo noshire ominkyaakaantavaitakero novatha? ²⁵Iriitakera Avinkatharite Jesucristo itzimi matairone. Nopaasoonketairi Pava itzimi otyaantakeriri jimatantaarori. Iroora noshire nothotyaantarori nokempisantziro Ikantakaantane Pava. Irooma novatha koñaaroini iroora nomatantapiintantari okantakaantane “Kaariperonkantsi.”

Ikinkishiretakotapiintaitari Tasorentsinkantsi

8 ¹Aritakera atsipashireyetaari Cristo Jesús, eerora añaero irova-sankitaayeetai. ²Tema te aña imotairo Ikantakaantaitane okaratzi

ñaaventakotzirori kaariperonkantsi, tsika otzimi kantakaantzirori akamashi-retantari. Aña añimotaatziro iroñaaka pashine ikantakaantaitane okaratzi ñaaventakotzirori añaashireyetaira atsipashireyetaari Cristo Jesús. ³ Tekatsira kitsirinkerone intampatzikashirete ipankiventavaivetakaro irimonkarayero Ikantakaantaitane, tema maaroni aakaite atzirinkakiini otzimimoyetai avatha kaari aavyaavaitatsine. Iriima Pava iriira kitsirinkairori itampatzikashiretakaayetairi atzirite, jotyaantapaitetakerira Itomijanori iratziritzimotante, otzimimovetakari eejatzi irirori ivatha okempitara avatha aaka. Iriitakera jovasankitaamentake iyaariperonka maaroni atzirite. ⁴ Irootakera aavyaantayetaarori iroñaaka atampatzikashireperoyetai, tema iroojanotakera ikantakaantaitakeri. Irootakera amayetapiintai iroñaaka okaratzi jimatakaayetairi Tasorentsinkantsi. Tera amapiintashivaitanaiaaro okaratzi anevetashivaitari aakaite. ⁵ Ikaratzi kinkishiretakovaitashitarori irantayetero inevetashivaitari, okempivaitakarora atziritakityeemi “Nevetaantsi,” iroomi omperavaityaarinemi. Iriima ikaratzi kinkishiretakovaitapiintakarori inkempisanteri Tasorentsinkantsi, iriiyetakera ijevatakeri. ⁶ Ikaratzi kinkishiretakovaitashitarori irantayetero inevetashivaitari, eerora ishenkaa iriñaantayetaarori inkamashireyete. Iriima itzimi kinkishiretakotapiintanakariri Tasorentsinkantsi, kameetha iriñaayetai. ⁷ Ikaratzi kinkishiretakovaitashitarori irantayetero inevetashivaitari, eerora ishenka iriñaantayetyaarori inkisaneentero Pava, tema eero ikempisantairo okaratzi ikantakaantziri Pava, eero jaavyaajatziro inkempisantairi. ⁸ Ikaratzi matakero iroka eerora okantzi irinimotakairi Pava.

⁹ Irooma eerokaite te pimayetairo iroka, aña iro pikinkishiretakotapiintaka okaratzi ikovakayimiri Tasorentsinkantsi, tema iri saikashiretantakamiri. Ikaratzi kaari iyotairine Itasorenka Cristo, temacheeni jashitaari Cristo. ¹⁰ Okantavetaka pikaamanevathavetaka, okantakaantziro piyaariperonka, aritakera isaikashiretantaamira Cristo, añaashiretaimi, okantakaantakerora jovatampatzikashiretaimi. ¹¹ Aritakera isaikashiretantakami Tasorentsinkantsi, irijatzitakera añaavathatakagaimineri eejatzi, tema aritake ikempitagairi Cristo Jesús, jovañaavathatairi.

¹² Ari okantari iyekiite, te arite antapiintashiyetyaaro okaratzi anevetashivaitari. ¹³ Tema iroorika pantapiintakeri, aritake pinkamashireyetai. Irooma aririka pinkinkishiretakotapiintanaaro okaratzi ikovakaimiri Tasorentsinkantsi, okempivaitanakaro atziritanakityeemi “Pinevenka,” iroomi povamaakemi, aritakera pañaashiretai. ¹⁴ Ikaratzi antanairori ikoviri Tasorentsinkantsi, aritake intomiyetaiyaari Pava. ¹⁵ Tema irika Tasorentsinkantsi jotyaantakeri Pava, eero jookaventaaimi onkantya eero papiitantaaro pinkempitakotaiyaari nampirentsi itharovavaitzi. Aña iri kantakaanterone onantyaari intomityaami Pava. Irootake ariperotantaiyaariri Pava, ankantairi: “Apá, Ashitanaí.” ¹⁶ Iriira Tasorentsinkantsi iyotakaaajaantairori aakaitera itomi Pava. ¹⁷ Tema itomira Pava anayetai, arira atsipataari Cristo ashiyetaaro maaroni jashitari irirori. Tema atsipatakarira Cristo akemaantsivaitaka, arira antsipataiyaari eejatzi janta tsika otzimapai irovaneenkaro.

¹⁸ Nokinkishireta naaka kapiche onatzi akemaantsivaita iroñaaka, tekatsi ompaitamaitya iroka aririka añaagairo apaata irovaneenkaro. ¹⁹ Maaroni irovetsikane Pava joyaaneentataike irapatopaitetairi itomiite

Pava. ²⁰ Jamenaashivaiyetaka iroñaaka irovetsikane, te iraaavyeero okaratzi ikovayevetari, tema Pava kantakaarori okantantapaintari. Iro kantacha irikaite oyaaventacha ²¹ iriñaayetairo irovaneenkaro, aririka isaikashivaiye-taiya itomiyetaarira Pava. Arira onkaratapaake okempivaitakaro atziritanakityeemi “Shitzitaantsi,” iroomi onampitantachanemi. ²² Kempitaka iroñaaka maaroni jovetsikayeetakeri jatekavaitaiyatyaani, ikempivaitakaro tsinane ontzimaanite. ²³ Eejatzi aakaite, okantavetaka añaavetakari Tasorentsinkantsi itsipashireyetai, kempivaitaka eeniromi atekavaitaiyenimi akovi avisakote eero akemaantsivaitanta, akokovayetziro tsikapaita intomiperoyetai Pava. ²⁴ Iroora oyaakoneentane kantakaantzirori avisakoshireyetaantaiyaari, okantavetaka tekera añaayetero iroka. Arimi añaayetakeromi, ¿Eekeroma oyaakoneentatyeeero? ²⁵ Arira okantari oyaakoneentane, ontzimaty e amatsinkashirenetya, oyaakotero okaratzi kaari añaari.

²⁶ Tema tera aavyaashiretanete, Tasorentsinkantsi neshinonkayetaine. Tema te ayoyete tsika ankantya amanayete. Iro kantacha iriira Tasorentsinkantsi amanakoventaine, okempivaitakaro iratekimentatyeeemi. ²⁷ Ikemathatzirira Pava irika Tasorentsinkantsi jamanakoventaira. Tema iriitake iyotakoperotziriri Pava opaita ikovakayiriri ikaratzi itasorentsitakaitairi.

Aritake ankitsirinkayetakero maaroni

²⁸ Ayotzi eejatzi tsikarika ompaiyetya avishimoyetaineri, aritake inkantakaakyaaro Pava onkameethatzimoyetai. Tema iro ikaimashireyetzitan-tairi onkantya anteneri ikovakaakairi. ²⁹ Ikaratzi jiyotzitakari Pava aritake inkempisantairi, iriyyetakera inkempitakaantayetairi itomijanori. Irootakera irika Itomira, iri kempitanakarori ireevatan itomitari, ari jimpoyetapaakeri pashine osheki iyekiite. ³⁰ Irikaite ikaratzi itomiyetaari Pava, iriyyetakera ikaimashireyetairi, jovatampatzikashireyetairi, ari onkantya iriñaantayetai-yaarori irovaneenkaro.

³¹ ¿Tsikama ankantakoteroka iroñaaka iroka? Aritakera jinethaatziiyetakaira Pava, ¿arima intzimajaantai impaitya kitsirinkaineri? ³² Tema Pava te inthañaaneentakyaari itomijanori, aña ishinetataikeri irovayeeteri okanta ikamimentantakairi aakaite. Aritakera jantzimoyetakairo Pava iroka, ¿eeroma jantzimoyetai tsikarika ompaiyetyaari kovityiimotaine? ³³ Aritakera añaayetairo jovatampatzikashiretai, ¿arima intzimajaantake impaitya iyakoventavaitaineri, iriitajaan-takera Pava iyoshiitayetakairi? ³⁴ Iriitake Jesucristo kamimentayetairi, ipiriintaa eejatzi, isaikai iroñaaka irakojanoriki Pava itsipataari ipinkathariventantzi, iriitake kantakoventayetairi aakaite. Aritakera okanta, ¿arima intzimai impaitya ovasankitaavaitaineri? ³⁵ ¿Tzimatsima impaitya materone intsiparyaakairi Cristo, onkantya irovashaantayaaarori jetakoyetai? Okantavetaka añaayetziro opome-rentsitzimovaivetakai, eekero jiyaatatzi jetakoyetai. Ari inkempitayerori eejatzi aririka ontzimimoyetai ovashinonkaavaiyevetaineri, inkovaite irimaimanevaitaite, antasheneentavaite, ankovityaaneentavaite ankithaatyaari, ankoveenkata-kovaite, irapathakeroryetai. ³⁶ Ari okanta osankinatakotaka, kantatsiri:

Ari okantaitatyaani jovamaakaantayeetana naventaajatamira eeroka.

Ikempitakaantayeetakenari piratsi jovamaayeetzi.^a

a 8.36 Ikantakoyeetziro jaka “piratsi,” iriira kantakotachari “oisha.”

³⁷Okantavetaka añaayetero irokapayeeni, aritake ankitsirinkayetakero maaroni iroka, tema Pava jetakoyetai, aritake imatakaakairo ankitsirinkero. ³⁸Jiroka naventaakari naaka: Onkantavetakya añaayevetakyaaro tsikarika ompaiyetya: kaamanetaantsi, añaantarentsi, maninkariite, pinkathariite, avishimotantatsiri iroñaaka, avishimotantatsineri apaata, tzimatsiri ishintsinka, ³⁹jenokisato, osavisato, tsikarika opaiyetari jovetsikayeeztziri, tekatsira aparoni impaitya ovashaantakairine Pava onkantya eero añaantaaro iretakoyetai okantakaantakero jantzimoyetakairi Avinkatharite Jesucristo.

Jiyoshiitaitakeri Israel-mirinkaite

9 ¹Jiyotziro Cristo kyaaryoori onatzi nonkantemiri. Tema iriitake Tasorentsinkantsi itzimi pinkathariventashiretanari, iri iyotakaanari te nothaiyvaita, nonkantemiro iroka: ²Novashireperovaiventatyaari nosheninkapayeeni judío kaari kempisantatsine, osheki okatsitzimoshiretakena. ³Osheki nonkovataikemi iravisakoshireyetaimi nosheninkamirinkaite, aritakera nonkovataikemi nonkamaventairimi onkantya iravisakotantaityaari. Aritake onkantaajatakemi eejatzi nonkove irovashaantainami Cristo, arimi niyotakemi iroora kantakaanteromi iravisakoshireyetaityaari nosheninkamirinkaite, ⁴icharineyetari Israel-ni. Tema iriiyetake itomivetakari Pava irikaite, joñaakayevetakari irovaneenkaro, tzimatsi irantzimotavakaiyaari, josankinayevetakaniri Ikantakaantaitane, janintaavaivetaka itharomenta-piintakari, tzimatsi ishinetayetakeneriri. ⁵Iriiyetake isheninkamirinkaite-takari avaisatziite. Irijatzi isheninkamirinkaitetakari Cristo, itzimi Pavatatsiri anaayetziriri maaroni, ari inkantaityaani intharomentaityaari. Ari okantari. ⁶Okantavetaka irikaite te inkempisantaierine, çaritatsima ankante eero omonkarata ishinetaantakeri Pava? ¿Tera ari onkantya! Tema inkarate impaiyeetairi iroñaaka “Israel-mirinkaite,” pashinesatziitera irinatye, kaarira icharinejanoriite Israel-ni. ⁷Ari okempitaaro avishimotakeriri Abraham-ni. Te inkempitakaantaiteri isheninkamirinkaite apitetatsiri irovaiane, aña intaani aparoni. Iriitakera jiñaaventayeeztziri jaka, ikantaitake:

Iri Isaac irovaianejanori.

⁸Ari ikempitzitakari Pava te inkempitakaantairi iriimi itomijanori maaroiteni jovaiyantaantakeri Abraham-ni, intaani itomitakaari itzimi ishineta-keneriri incharinemirinkaitetyaari. ⁹Jiroka okaratzi ishineta-keneriri, ikantakeri:

Pashineki osarentsi onkempipaitetiaaaro iroñaaka, arira napiitero nonkivantaimi, intzimakera otomi Sara.

¹⁰Ari okempitakari avishimotakerori Rebeca, itsipaanitakaantakarori acharineni Isaac. ¹¹Tekera intzimayete irikaite, tekeramintha irantayete kameethari eejatzi kaariperori, aritake tzimake ikovakeri Pava ompaitya iranteri. Ari omonkaratari onkarate irantayeteri. Tera iri kovashivaityaarone irantero, aña Pava kantakaarori jantayetantarori opaita, ikaimashireyetairira. ¹²Jiroka ikantaitakerori Rebeca:

Iri iyaapitsi omperatyaarine irantarite.

¹³Jiroka josankinayeetakeri eejatzi:

Netakotakari naaka Jacob, iriima Esaú nokisaneentakeri.

¹⁴ ¿Irooma ankantantyaari: “Te intampatzikashirete Pava, aparoni jetakota-shita, iriima pashine ikisaneentashitakari? ¡Tera ari onkantya!” ¹⁵ Tema Pava ikantakeri Moisés-ni:

Itzimirika nokoviri noneshinonkatyaari, aritake noneshinonkatakyaaari.

Itzimirika nokoviri nonkaminthayeri, aritake nonkaminthaakeri.

¹⁶ Ñaakero, kaarira atziriite kovashivaityaarone irantayetero opaiyetarika, aña iri Pava kantakaarori jantayetantarori opaiyetarika ikaratzi ikaminthaa-yetairi irirori. ¹⁷ Ari ikantayeetakeriri eejatzi Faraón, jiroka josankinatako-yeetakeriri, ikantakeri:

Irootajaantakera nopinkatharitakaantakamiri onkantya

iriñaantayeetyaarori noshintsinka onkarate natsipetakaiyaamiri

eeroka. Irootakera iriñaaventayeetantaityaanari maaroni kipatsi

impairyaaeyetaina.

¹⁸ Ari ikantari Pava, ikaminthayiri itzimirika ikoviri irirori. Irijatzi kanta-kaarori okanta ikisoshireyetantari itzimirika ikoviri irirori.

¹⁹ Kempitaka ari pinkantayetaina: ¿Opaitama jovasankitaantariri Pava ikaariperotakaayetziri, eeroma okantaajatai irovashiñagairo irika ikova-kaakeri Pava irantero? ²⁰ Iro kantacha, nonkantemi naaka: Tekatsira piyoma-tsita eeroka patzirinkakiini onkantya pinkantantyaari. Tera piñaapinkathateri Pava. Intsityaa pinkinkishiretakoteri ovetsikayetzirori kovitzi. ¿Kantatsima oñaanateri iyovite, onkanteri: Te apantaajatyaaana povetsikakena? ²¹ ¿Tema arite irovetsike aparoni ovaneenkatachane, impoña irovetsikake pashine eero apantaperotaro iroori? Aña aritatsi, tema iriitake ashitarori iyovite. ²² Ari ikempitzitari eejatzi Pava irirori, jovetsikayetakeri ikaratzi oshiyayetakarori kovitzi. Tzimatsi tsikarika ikaratzi jovetsikajaantakeri iriñaayetairo iratsi-petaiyaaro iyatsimanka, iratsipetaiyaaro ishintsinka iraperotantaiyaari. Iro kantamaitacha Pava, amavera ikantaventapaintakari irikaite. ²³ Jovetsikaye-tantakariri Pava irikaite kaari apantari, onkantya irimonkatziyantaiyaariri pashine irovetsikane itzimi ikovakeri irirori inkaminthaayetairi, itzimi jiyoshiitayetzitakari pairani iriñaayetairo irovaneenkaro. ²⁴ Aakayetakera itzimi jiyoshiiyetataikeri ikaimashireyetaira. Tera intaani aakaite a-judío-tzi, arira akaratayetairi pashinesatziite kaari asheninkata. ²⁵ Irootakera jiñaavai-takaakeriri Pava pairani Oseas-ni, ikantake:

Irika atziri kaari nosheninkaveta, nonkempitakaantairi, “Nosheninka.”

Ikaratzi kaari netakoyeveta pairani, nonkempitakaantairi, “Netakotane.”

²⁶ Irooma janta, tsika ikantayeetaka, “Te pisheninkatyaana eerokaite,”

Arira ikantayeetai, “Itomiite pinayetzi Pava, Kañaaneri.”

²⁷ Jirokara ikantzitakari Isaías-ni jiñaaventayetziri incharineyetyaari Israel-ni:

Onkantavetakya osheki irinake incharinetyaari, inkempivaivetakyaaro

oshekitzi impane jiñaathapyaaki,

Eepiyokiinira inkarate avisakoyetaatsine.

²⁸ Tema iromapokairi Pinkathari maaroni kipatsisatziite, tampatzika

inkantya irovasankitaakaantayetairi.

²⁹ Ikantake eejatzi Isaías-ni:

Eeromi ikyaaryooyetakemi avaisatziite, ikaratzi ikempoyaaventakari

pinkathariventatziitaneri,

Arira añaayetairomi okaratzi jiñaataikeri pairani Sodoma-satzi, ipoña Gomorra-satzi.

Jovatampatzikashireyetairi javentaamatsitantaara

³⁰ ¿Irooma ankantantyaari: “Te inkokovavetaajatyaa irika kaari asheninkata, iro kantacha jimatzimaitaaro jovatampatzikashireyetairi javentaamatsitantaara iriroriite? ³¹ Irooma aakaite icharinejanoyetari Israel-ni, te ankitsirinkaajatero añaayetero, okantavetaka apankiventavetakaro Ikantakaantaitane.” ³² ¿Opaitama kaari ikitsirinkantaro? Iroora kaari ikitsirinkantaro tema ikinkishiretakovaitatyaaro ipankiventashivaitakari irirori. Te inkinkishiretakotaajatero ikovakayiriri Pava itzimi javentaashiretari. Okempivaitakaro irantzivavaitakityaami mapiki. ³³ Ari oshiyavaitakaro okaratzi josankinayeetzitakari, kantatsiri: Novakero mapi ikovaperoitane janta otzishiki Sion. Ovaryaatzi iroka mapi aririka irantzivayeetakyaa.

Inkarate aventaashiretaiyaarine kempitakarori mapi, eerora jamenaashivaitaa apaata.

10 ¹ Iyeikiite, nokoviri naaka iravisakoshireyetai nosheninkapayeeni Israel-mirinkaite. Irootake namanantariri Pava. ² Niyoperotzi naaka itharomentaventashivaitatyaari Pava irikaite, jantashivaitaro te inkemathaperotzimaityaaro. ³ Tema te iriyotaiyeni ikovatzi Pava irovatampatzikashiretairi, te inkempisantero, aña ikokovatashitaro intampatzikashiretantyaaro ipankiventashivaitari apaniro. ⁴ Tema iroñaaka Cristo jothotyaakero irirori okantakota Ikantakaantaitane, iriitakera tampatzikashiretakairiri ikaratzi aventaashireyetanaariri.

⁵ Jiroka okaratzi josankinavetakari Moisés-ni okantakota jimonkarayeevetaro Ikantakaantaitane intampatzikashireyeevantyaarimi, ikantake:

Inkaraterika monkaratairone, iriitake ñeerone irañaashireyetai.

⁶ Tera omonkatziyaaro okantakota aventaashirenkantsi otzimi ovatampatzikashiretantatsiri. Tema te onkovaperotajaantya ipankiventashivaitaitya irimonkarayeetero tsikarika ompaitya. ¿Kantatsima irikaite pankiventashivaitachari iriyaate inkiteki ishintsiventairi Cristo irovavisaakoshiretante? ⁷ ¿Kantatsima iriyaate irikaite sarinkaveniki iroviriintairi Cristo ikamavetaintara? ⁸ Aña jiroka ikantayeetake:

Aritake piyoshiretakero ñaantsi, aritake piyothatakero eejatzi.

Okaratzi kantakotachari jaka “ñaantsi,” irootakera noñaaventapiintakemiri aventaashiretaarira Cristo. Jiroka okanta: ⁹ Aririka piñaanethataiyaaro pinkante, “Novinkatharite inatzi Jesús,” aririka paventaashiretanakyaari Pava iri oviriintairi ikamavetakara, aritakera pavisakoshiretai. ¹⁰ Tema aritakera paventaashiretaari iro kantakaantakerori irovatampatzikashireyetaintairi. Aritakera añaanethataaro iroka, iroora kantakaanterone irovavisaa-koshireyetaintairi. ¹¹ Tema ari okantzi Osankinajanorentsi:

Inkarate aventaashiretaiyaarine, eerora jamenaashivaitaa.

¹² Onkantavetakya aakarika judío, aakarika griego-thatatsiri, iriitakera Cristo Avinkathariteta maaroitani. Intzimerika ñañaatairine aritake ineshinonkaperotakeri. ¹³ Tema jiroka ikantaitake:

Intzimerika ñañaatairine Pinkathari, impairyagairi, aritake iravisakotai.

¹⁴ ¿Kantatsima iñaañaayeetairi Pava tera javentaashireyeetari? ¿Kantatsima iraventaashireyeetyaari Pava, tera inkemakotaiteri? ¿Kantatsima inkemakotaiteri, tera intzime kinkithatakaantatsine? ¹⁵ ¿Kantatsima inkinkithatakotaiteri, tera intzime otyaantantatsine? Irootake josankinayeetantakarori, kantatsiri:

¡Oshekira inkameethatziitaitera amerone kameethari ñaantsi
isaikantaitari kameetha!

¹⁶ Iro kantamaitacha, tera maaroitene inkempisantaiteero Kameethari Ñaantsi. Irootake ikantantakari Isafas-ni:

Pinkatharí, kempitaka te inkempisantaiteero nokinkithatziri.

¹⁷ Okovajaa nt atyaara iretaitavakyaaro inkemayeetavakero iñaane Pava onantyaari iraventaash ireyeetantyaari. ¹⁸ Nokantzi naaka, “¿Aritakema ikemayeetakero?” Aritakera, tema jiroka josankinayeetakeri kantatsiri:

Jiñaaventayeetakero nampitsiiteki,

Ikemayeetakero tsikarika isaikayeetake jaka kipatsikika.

¹⁹ Napiitero nonkante, “Irikaite icharineyetakari Israel-ni, ¿Ikemathaperotakeroma?” Aña iriira Moisés-ni oñaarontakerori irosankinareki, ikantake:

Ari nonkantakaakyaaro pisamaneentyaari pashinesatzi atziriite kaari sheninkatavakaachaneri.

Osheki pinkisashireteri ikaratzi pipaiyetziri “masontzishireriite.”

²⁰ Irojatzí ikantakeri Isafas-ni irirori:

Jiñaayetaana kaaryaajaini kovakovatenane.

Noñaakayetaari kaari amemenatenane.

²¹ Iro kantacha jiroka jiñaaventakeri Isafas-ni ikantakota Israel-mirinkaite, ikantake:

Novaankavakotapiintashivetakari, iro kantamaitachari te inkempisantaikenani, piyathari jinaiyakeni.

Tzimayetatsi Israel-mirinkaite kitsirinkakerori

11 ¹ ¿Nokantatziima jimanintziri Pava irika Israel-mirinkaite jashiyetari? ¡Tera ari nonkante! Tema naakatztitaka karatziriri Israel-mirinkaite, icharine Abraham-ni nonatzi, icharine nonatzi eejatzí Benjamín-ni. ² Tema te jimanintana Pava, iriitake iyoshiitakenari. Pinkinkishiretero Osankinajano-rentsi, tsika jiñaaventakota Elías-ni jiñaañaatakoventziri isheninkapayeeni, ikantake:

³ Pinkatharí, jovamaayeetakeri kamantaneriite,

Iporokayeetakero pomepirinimentotsi.

Naakatake kapatapainchari, ikovaitatzi eejatzí irovamaayeetena naaka.

⁴ Jiroka ikantzi Pava jakanakeri:

Tera eeroka kapatapainchane. Aña nokempoyaaventataikeri pashine
ikaratzi 7,000 shirampariite itzimayetzi kaari otyeerovashityaarine
iriñaapinkathateri Baal.

⁵ Arira okantakari iroñaaka, tzimataitatsi kapicheeni nosheninka itzimi jiyoshiitakeri Pava irineshinonkatyaari. ⁶ Tera iro kantakaanterone ipankiventashivaitane okanta jineshinonkayetantaariri Pava, aña Pava neshinonkatashitaariri. Arira okantakotari neshinonkataantsi.

⁷ Ari okantari, tera inkitsirinkero maaroitene Israel-mirinkaite okaratzi ikovavetaiyarini. Iro kantacha tzimayetatsi kitsirinkakerori, ari

ikempiyetakari itzimi jiyoshiiyetakeri Pava. Iriima pashineete ikisoshireta-
kaayetakari Pava. ⁸Irootakera josankinayeetantakarori iroka, kantatsiri:

Iri Pava kantakaarori jeempashireyeetantari.

Tzimavetacha irooki temaita iriñaantayete.

Tzimavetacha iyempita temaita inkemayete.

Irojatz i kantzimaitaro iroñaaka.

⁹Jiroka josankinatakotakeri eejatzi David-ni, ikantake:

¡Onkamintha iraayeetataiteri tsika joreyeetakeri!

¡Onkamintha irantzivatataitya!

¡Onkamintha irovasankitaayeetataiteri!

¹⁰¡Onkamintha irimavityaakitataite!

¡Onkamintha intsinkamitziyetataite!

Iravisakoshireyetai pashinesatzi atziri

¹¹Tema ikantai “Onkamintha irantzivatavakaayetya” nosheninkapayeeni, ¿irooma oshiyakaaventachari iraperoyeetairi? ¡Kaarira! Iroora oshiyakaaventachari ikenakaashiyetapaintarira, irovavisaakominthatairira Pava pashinesatzi atziriite, iroora jimatantataikarori Pava iroka onkantya iriñaatyaariri nosheninkapayeeni irikaite, iro inkovantaperotaiyarini iriroriite iravisa-koyetai. ¹²Tema ikenashivaiyetakara iroora kantakaantakerori jineshi-nonkayeetantaariri pashinesatzi atziri nampitarori maaroni kipatsi. Iroora kameethaperotataitaatsine aririka irapiiyeetairo ineshinonkayeetairi apaata nosheninkapayeeni.

¹³Iroñaaka nonkantemi eerokaite kaari nosheninkayeta. Naakatake jovayeetake notyaantajanorite nonkinkithatakaayetaimi eerokaite pikaratzi kaari nosheninkata pipashinesatzitzi. Shirethara nonkantaventapiintana-kyaaro nantavaire. ¹⁴Iroora nokokovatataitzirira isamaneentayetaiyaami nosheninkapayeeni, ari onkantya iravisakoshireyetantaiyaari tsikarika ikaratzi irirori. ¹⁵Tema jimanintaiyakerira irirori Pava, iroora opoñaan-tataikari jariperoyetaari Pava maaroni osavisatzi. Irooma apaata aririka irariperoshireyetaiyaari Pava nosheninkapayeeni, onkempivaityaarora impiriintaatyeeemi ikamayevetaka. ¹⁶Intsityaa noshiyakaaventavakemi: Tema okanta aparoni pathatsi, arira okantzitari eejatzi opitha. Jirokara oshiyakaaventachari: Tema iriyevetaka etayetakarori novaisatziite itasorentsishiretake, arira inkempitayetaiyaari apaata inkarate incharinetaiyaari. Inkempitaiyaaro eejatzi tsikarika okanta inchaparitha, arira okantzitari eejatzi oteva.

¹⁷Jiroka oshiyakaaventari iroñaaka inchaparitha, iriiyetakera novaisatziite etayetakarori pairani. Oshiyakaaventachari oteva, iriiyetakera nosheninkapayeeni judío tzimayetaatsiri iroñaaka. Tema kempivaitaka inche-kayeetakeromi iroka oteva, onkantya oshookatevatantyaari pashine oteva jontsirekayeetakeri, kameetha onkantya oshooke okantakaarora oparitha. Ikaratzi oshiyakaaventziri oteva jontarekayeetakeri, iriiyetakera atziriite kaari nosheninkata. ^b ¹⁸Irootakera eero aritanta pasagaaventashivaitaiya.

b 11.17, 22 Ñaaventakotachari jaka pankirentsi ashitarori oparitha, ashitarori oteva, irootakera ikantayeetzitari “Olivos.”

Pinkinkishiretero, eerokatakera oteva inchato, eerokatake añaakaayetzi oparitha. ¹⁹ Kempitaka ari pakakemi eerokaite, pinkantaiyeni: “Aña ichekayeetakero oteva okanta noshookatevatantaari naaka.” ²⁰ Ari okantavetari, iro kantamaitachari pinkinkishiretero kempivaitaka iriimi nosheninkapayeeni judío inchekatevayeetakemi okantakaantziro tera inkempisante. Irooma eerokaite kaari nosheninkata, eerokayetake impoyaatapaaakariri okantakaantziro paventaashiretaa. Tera arite piriiperovaitashitya, aña piñaapinkathateri Pava. ²¹ Tema Pava iri chekakerori etayetarori oteva, paamaventyara jimataimikari eejatzi eerokaite. ²² Ari piñihiro katsima jinatzi Pava, iro kantacha neshinonkataneri jinatzi eejatzi. Ikaratzi antzivashireyetainchari jiñaayetakero ovana ikatsimatzi Pava. Irooma eerokaite, ari piñaapiintatyero irineshinonkayetemi eekerorika poisokerotatyeeeri Pava. Irooma eerorika poisokerotari, ari inkempitakaantakemi oteva ichekayeetakeri. ²³ Ikaratzi ichekatevayeetakeri pairani, aritake irontsirekayeetairi eejatzi, aririka irovashaantairo ithainkavaitziri Pava. Tema Pava kantatsi irimatero. ²⁴ Eerokaitera kempitakarori oteva pankirentsiniro jontarekayeetakeri pankirentsiperoriki. Oshekira ariperotataite iroorika irontsirekayeetai otevaporeri oponkitzija-noriki iroori.

Impiyashiretakaitairi Israel-mirinkaite

²⁵ Iyeekiite, nokovi piyotero kaari ikemathayeetzi pairani onkarate iranteri Pava. Eero pikinkishirevaitashita aritakera piyotakero maaroni. Añaayetakero iroñaaka irikaite nosheninka Israel-mirinkaite, tzimatsira kisoshiretakaayetakeriri. Iro kantacha, onapaintatziira iroka irojatzi irimon-kantatakyaaari inkarate avisakoshireyetaatsineri kaari nosheninkata. ²⁶ Impoña, iravisakoshireyetai eejatzi Israel-mirinkaite. Arira okanta josankinatakoyeetakeri, kantatsiri:

Arira impoñeeya Sion-ki tsiparyaakoventaneri,
Iriira kantakaiyarone irovashaantantyaarori icharineete Jacob
ithainkatasorentsivaitzi.

²⁷ Ari onkantya othotyaantyaari okaratzi antzimotavakaantsi,
Naakatakera aperotaironeri iyaariperonka.

²⁸ Tema irikaite nosheninka judío jimanintakero Kameethari Ñaantsi, ikempitakaantari iroñaaka Pava iri iisaneentane, ari okanta ineshinonkayetantaamiri Pava eerokaite. Iro kantacha Pava jiyoshiitzitakityaari nosheninkapayeeni, eekerora iriyaatatye iredakoyetyaari, ari onkantya iriñaantyaarori tsika okanta ishinetakeneriri etayetanakarori novaisatziite. ²⁹ Tema aririka inkaimashiretante Pava, jineshinonkayetantzi. Eerora jovashaantziro. ³⁰ Pipiyathayetzitakarira pairani eerokaite Pava. Ipoñaanaka nosheninkapayeeni ipiyathanakari, iroora opoñaantataikari jineshinonkayetaami eerokaite. ³¹ Irikaite piyathavaivetachari iroñaaka, aritake iriñaayetairo apaata ineshinonkayeetairi ikempitaayeetzimira eerokaite iroñaaka. ³² Arira okantakari, joñaakantakero Pava maaroitena apiyathavaiyetaka, arira ikenakaakerori joñaakantantaarori ovana jineshinonkayetataikai maaroiteni.

³³ Ovana nopampoyaataikeri Pava jiyotanetziitataika, ikemathatziro maaroni. Tekatsira iyoperoterone irantayeteri irirori, tsikarika inkantayetero.

³⁴ Jiroka josankinatakoyeetakeriri, ikantaitake:

¿Tzimatsima iyotzirori ikinkishiretari Pinkathari?

¿Tzimatsima impaitya materone inkaminayeri?

³⁵ ¿Tzimatsima impaitya omapokakerine impanakerimi irirori, aña iriitatakera etakarori ipayetantataike?

³⁶ Iriitakera Pava kantakaantarori otzimayetantari tsikarika opaiyetari, iriitakera poñaakaantayetarori, iriitake ashitarori. Arira irashi irovaitaayeeroni iñaapinkathayetairi. Ari onkantyaari.

Onkarate irantayeteri kempisantzinkariite

12 ¹Iyeekiite, aritakera jineshinonkatakami Pava, nokovakotzimi pishineventaiyaari eeroka, pinkempitaiyaarimi ikantara piratsi ipome-tayeetziniriri. Tera poshiyakotajaantyaari piratsi, aña pañaapiintayetai eerokaite pintasorentsishireyetai, irootakera onimotziriri Pava. Tema arira okantataitara ikoviri Pava añaapinkathayetairi. ²Eero pikempitakovaitashitari osavisatziite. Aña iri Pava pishinete irovakerashiretakaimi. Ari onkantya piyotantaiyaarori ikovakayimiri, kameethatzimotziriri, onimotziriri, othotyaanetachari okameethatzi.

³Iriira Pava neshinonkataanari naaka okanta niyotaayetantaamiri, irootakera nokantantamiri: Eero pikempitakaantashivaita eerokatake iriiperori. Aña pinkinkishiretakotya kameetha eeroka. Ari onkantya pimatantyaarori ikovakayimiri Pava eekero piyaataye paventaanakyaari. ⁴Pinkinkishiretakotero tsika akantayetara avathaki. Tema tsikara akantavathayetara, iroora antakaayetarori opaiyetarika. ⁵Aakayetakera joshiyakaaventayeetzi aventashiretarira Cristo. Akempivaiyetaa aakami ivatha Cristo. Okantavetaka anashitaiyavetaka aparopayeeni, iro kantacha aparoni akantaa, kempivaitaka ovithaavakaayetaatyaami. ⁶Maaroni aakaite itasonkaventa-yeetakai onkantya amonkaratantyaarori antayetairi. Tzimatsirika aparoni kamantantaneritanaatsiri, irantayetero ikovakairiri Pava, eekerora iraventaaperotanakityeeyaari. ⁷Tzimatsirika aparoni ampitakotantanaatsiri, irimonkarayero irirori. Tzimatsirika aparoni iyotaanetananaatsiri, irimonkarayero irirori. ⁸Tzimatsirika aparoni minthatanetakaantachari, irimonkarayero irirori. Tzimatsirika aparoni pashitanetachari, ipantaperotai osheki. Tzimatsirika aparoni jevatakaantanaatsiri, irishirethaventyaaro irantavaire. Tzimatsirika aparoni neshinonkatantanaatsiri, kimoshirera inkantya imonkarayetairo.

⁹Ontzimatyete petakotantaiya kameetha, eero pamamenavaita. Samaneenta povairo kaariperori, irooma kameethari kiso povanairo. ¹⁰Pinkamaityaaro petakoyetantya, pinkempitakaantero petakotyaarimi pirentzi okarikiini. Piñaapinkathayeteri pashine. ¹¹Shiretha pinkantayetya, eero piperavaita pantavaitaineri Avinkatharite. ¹²Kimoshire pinkantya poyaakoneenteri Cristo. Amavevaitane pinkantayetya aririka piñaayetero pomerentsitzimotyamine. Piñaañaatapiintai. ¹³Ontzimatyete pimpashiyetaiyaari okovityiimovaitari itasorentsitakaitairi. Poimaantapiintayetai pipankoki.

c 12.4 Okempitaty okitsi irootake jamenayeetantari, irooma kempitantsi irootake ikemayee-tantari, irooma paantentsi irootake jovayeetantari, irooma akotsi irootake joirikayeetantari, irooma kitziitsi irootake janiyeetantari.

¹⁴Pamanakoyetairi ovatsinaavaitzimiri onkantya irineshinonkayeetan-taiyaariri irirori. Eero pipiyatari. ¹⁵Pintsipatyaaari pinkimoshirete ikaratzi kimoshirevaitatsiri. Pintsipatyaaari piraavaitya ikaratzi iraaavaitachari. ¹⁶Aapatziya pinkantavakaayetaiya. Eero pimanintantavaitsi, aña ontzimatyepintsipayetyaari kovityaavaitatsiri. Eero pikempitakaantashivaita iyotaneri pinatzi. ¹⁷Tzimatirika aparoni ovaariperovaitemiri, eero pipiyatari. Poñaakantero eeroka tampatzikatzimoterine atziiriite. ¹⁸Pinkyaaryooventapiintairo pisaikayetantaiyaari kameethaini. ¹⁹Netakotané, eero pipiyakoventashivaita eeroka, aña pashitakaiyaari Pava iri piyakoventyaamineri. Tema jiroka josankinayeetakeri, ikantaitake:

Ikantzi Avinkatharite:

Naakatakera ovasankitaantatsine,

Naakatakera piyakoventantachaneri.

²⁰Aririka intasheneente piisaneentane, pimperi irovarite. Aririka irimireneente, pimperi imire. Aririka pimatayetanaairo iroka, oshekira impashiventanaknya irika iriñaakerorika pantakeri.^{d 21}Paamaventyaara oitsinampaimikari kaariperonkantsi. Aña iro aritatsi pimatapiintanaairo kameethari onkantya pinkitsirinkantyaarori kaariperori.

13 ¹Ontzimatyepinkempisantayetairi eerokaite pinkathariventzimiri pinampiki. Tera impinkatharentsivaitashitya irirori, aña Pava kantakaarori okanta ipinkatharentsitantari. ²Intzimerika aparoni kovatsineri irimai-manevaiteri pinkatharentsi, okempivaitakarora iriimi Pava imaimanevaitake, irootakera irovasankitaantaityaariri. ³Ikaratzi antayetzirori kameethari, teksitsira ompaitya intharovakaantavaityaariri pinkatharentsi. Iriima antayetzirori kaariperori, iriira tharovakaavaitashitari pinkatharentsi, aña iriitajaantake tharomentaiyaamine. ⁴Tema iri Pava kantakaarori ipinkathariventantari irikaite onkantya inkempoyaaventantyaamiri. Aririka pantero eeroka kaariperori, ontzimatyepintharove, tema te amenaashivaita otzimimoyetziri irosataamento. Tema iriitakera Pava kantakaarori ipinkathariyetantari irikaite, irijatziira Pava kantakaiyaarone irovasankitaakaantyaariri kaariperoshireriite. ⁵Irootake pinkempisantantyaariri irikaite. Iro kantacha tera intaani pintharovakaiyaari jimashirenkata. Aña irootataike tampatzikatatsiri pimayetairo iroka. ⁶Irootakera pimpinatantyaariri ikovakoyetzimiri jevaventzimiri pinampiki, iro irañaantyaari irirori, tema jimonkaratatziro ikoviri Pava. ⁷Ontzimatyepimpinayetairi maaroiteni pinkatharijanorentsi, eejatzi ikaratzi kempoyaaventantatsiri nampitsi. Ontzimatyepinkempisantayeteri, ñaapinkatha poveri.

⁸Eero piñaashintsiventavaitaro pireevetante, aña piñaashintsiventaiyaaro petakotavakaayetaiya. Tema itzimirika etakotantachari, imonkaratatziro Ikantakaantaitane. ⁹Jiroka josankinayeetakeri Ikantakaantaitane, kantatsiri:

Eero pimayempitzi. Eero povantzi. Eero pikoshitzi. Eero

pithaiyakotanta. Eero pineveshirevaitaneta.

Tzimayetatsira eejatzi osheki pashine ikantakaantaitakeri. Iro kantamaitachari jirokara irooperotajaantatsiri ikantakaantaitakeri, kantatsiri:

d 12.20 Kantakotachari jaka “oshekira impashiventanaknya” iroora oshiyarori ikantaitzi eejatzi “povaampateneri iitoki osheki paampari.”

Petakotaiyaari pisheninka pinkempitakaantyaari petakotapiinta eerokara.

¹⁰Opoñaantari irooperotajaantzi iroka ikantakaantaitane, irootakera apatotzirori maaroni ikantakaantayeetakeri. Tema itzimirika etakotaariri isheninka, tera irovaariperovaitairi.

¹¹Ontzimatyeeera amatapiintairo iroka, tema irootaatsi avisakoshireyetai. Okempivaitakarora iroñaaka amaayetatyeeemi, iro kantacha ontzimatyee ankakiyetai. ¹²Tema irootaintsi onthonkaiya tsirenikiri, iro onkitainkatai. Irootake ovashaantantyaarori antayetziro kaariperori, okaratzi jantapiintayeetzi tsireniriki. Aña iro aritatsi ankempitakaantairo ankithaatakotatyee-yaaromi ampiyakoyentantyaari, ¹³onkantya antayetantyaarori kameethari okaratzi jantayetapiintaitziri okitainkatzi. Ari onkantya eero aniyavaitanta, eero ashinkivaitanta, eero amayempivaitanta, eero antantayataro kamaaroyetatsiri, eero amaimanevaitavakaanta, eero asamavakaantavaita. ¹⁴Poshiyakotaiyaari Avinkatharite Jesucristo, pinkempitakaanteri iriimi pinkithaatakotaiya. Eero pantashivaitaro okaratzi pinevetashivaitari.

Eentashiretaneri

14 ¹Ontzimatyee paakameethayetairi eentashireyetatsiri. Eerora pamamenavaitaro iroka onkantya piñaanaminthatashivaitantyaariri. ²Okempitayta, tzimayetatsi kempisantzinkari kinkishiretachari kantatsi irovayetyaaro tsikarika opaiyetarika. Iro kantacha tzimatsi pashine eentashireri, intaani jovayetaro pankirentsi. ³Irika kempisantzinkari ovayetarori tsikarika opaiyetarika, eero imanintavaitziri pashine kaari ovayetyaarone. Ari inkempitzityaari kaari ovayetyaarone eero imanintziri pashine ovayetarori, tema Pava te irimaninteri irirori. ⁴¿Kantatsima inkisathayeeteri nampirentsinentsi? Eerora, tema iri kisathatajaanterine itzimi onampitariri, irijatzi tharomentyaarine. Ari okantari, tema Pava iri onampiyetariri maarointeni ovayetarori tsikarika opaiyetarika, irijatzi tharomentyaarine.

⁵Jiroka oshiyarori, tzimayetatsi kempisantzinkari omairentantarori kitaite. Tzimayetatsi pashine kaari ompashinetzimoteri kitaite. Ontzimatyee inkinkishiretakoyetaiya maaroni, te arite irotzitzikayeteri pashine opaitarika ikinkishiretari. ⁶Itzimi ñaapinkathatzirori aparoni kitaite, iriitajaantakera Avinkatharite ñaapinkathatzi. Ari okempitzitari eejatzi, itzimirika ovayetarori maaroni tsikarika opaiyetarika, iri Avinkatharite ñaapinkathatzi jovayetantarori, tema ipaasoonketapiintatziiri. Ari ikempitari itzimi pinkayetzirori ovaritentsi, iri Avinkatharite ñaapinkathatzitaka ipaasoonketapiintzirira. ⁷Tera añaaminthavaitashitya aakaite, tera ankamaminthavaitashitya eejatzi. ⁸Eenirora añaayetzi, iriitakera Avinkatharite añaimoyetairi. Aririka ankamake, iriitakera eejatzi Avinkatharite ankamimote. Arira okantari, iriitake Avinkatharite ashitapiintairi eenirora añaayetzi, ari okempitzitari eejatzi aririka ankamayetake. ⁹Tema irootake itzimajaantakari Cristo, ikamimotantake, ari okanta jashitapiintantairi eenirora añaayetzi, aririka ankamayetake eejatzi.

¹⁰¿Opaitama pikishimatantariri pisheninka? ¿Opaitama pimanintantariri eeroka? Aña iriira Cristo intzime amenakoyetantaatsine maaroni apaata.

¹¹Tema iro josankinatakoyeetakeri, kantatsiri:

Jiroka ikantakeri Avinkatharite: “Maaroitenira irotyeerovayeetai inaaipinkathayeetaina. Omaperora.”

Aritakera intharomentayetairi maaroiteni Pava.

¹² Aripaitera ankinkithatakotaiyaari maaroiteni aakaite janta Pavaki.

¹³ Irootake ovashaantantyaarori akishimatavakaayeta. Aña ontzimaty ankantashireyete: “Eero nokantzimoneentakaavaitari pashine ‘nirentzitari,’ notzikashirevaitzirikari.” ¹⁴ Niyotzi naaka tera inthañaapithatantyaaro Pava ovayetyaaro opaiyetarika. Iro kantacha, tzimatsirika kinkishirevaitachane aritatsi impinkavaitayeete, irimatero impinkavaite irirori. ¹⁵ Aririka poñaakyaari pashine kempisantzinkari povayetyaaro otzimi ipinkiri irirori, tera petakoshiretyaari. ¿Aritatsima pinkantzimoneentakaiyaari pashine okantakaantziro povamatsitaro ovaritensi? ¿Pikovatziima povaariperoshiretai irika? Irijatzira irika kempisantereri, ikamimentakeri Cristo eejatzi. ¹⁶ Arira okantari, te arite poñaakaayeteri povayeteri pikinkishiretai eeroka kameethari onatzi, impoña inkantayetemi: “Jantakero irika kaariperori.” ¹⁷ Aakaite akarayetzi ipinkathariventayetai Pava, te iro kovaperotajaantachane okaratzi avayeteri, okaratzi amireyeteri eejatzi. Aña iro kovaperotataitachari antampatzikashireyetai, asaikayetai kameetha, ankimoshireyetai, tema iriitake kantakaantakerori Tasorentsinkantsi. ¹⁸ Itzimirika matanairori iroka jantavaitaineri Cristo, aritake irininotakaakeri Pava, ari inkempitayeriri eejatzi atziiriite ari irakameethatakeri. ¹⁹ Ari okantari, ontzimaty pantapiintayetai kantakaantziro iri isaikantayeetari kameetha, kantakaanterone intharomentashiretavakaantayeetyaari. ²⁰ Aririka pinkokovavaite povayetyaaro opaiyetarika, paamaventya paparatzirokari okaratzi jimonkaratakeneriri Pava pashineete kempisantzinkari. Tema te onthañaantsitya ovayeteri. Iro kantacha itzimirika ovayeterori opaiyetarika impoña inkantzimoneentakaakyaari pashine, jantakero kaariperori irika. ²¹ Tera apantyaaro pinkantzimoneentakaavaityaari “pirentzitari,” okantakaantziro povayeteri vathatsi, pimireyetero kachori, pantayetziro opaiyetarika. ²² Iroora apantaperotarori piyotakoshiretai eeroka, intaanira Pava iyotakotaimirone iroka. Intzimerika kaari eentashireventavaitairone iroka, aritakera irimatairo inkimoshireyetai. ²³ Iro kantacha itzimirika eentashirevaitatsine, aririka irovakyaaro opaiyetarika, ari onkempitzimotaiyaari jantakero kaariperori. Tema tera irantairo okaratzi jiyotakoshirevetaari, kaariperora onake iroka.

15 ¹ Aakaite kempisantzinkari aavyaashireriite, ontzimaty antsinampashiretzimoyetairi eentashireyetatsiri, tera intaani antayetero okaratzi onimoyetairi aakaite. ² Ontzimaty antayetairo okaratzi onimoyeterine asheninka, onkarate minthashiretakaiyaarine irantayetairo kameethari. ³ Irootakera jantakeri Cristo, te inkovakovatero otzimi onimoyeterine apaniro irirori. Tema josankinayeetakero, kantatsiri:

Ikaratzi kaviyavaitemiri eeroka, irijatzira kaviyitakanari naaka.

⁴ Tema maaroite osankinatakotainchari pairani, kempitakarori iroka, josankinayeetakero iriyotaayeetairo. Ari okanta iroka Osankinajanorentsi, iro kantakaarori añaantarori atsinampashirevaitzi, iro tharomentashiretakairi oyaakoneentantari. ⁵ Iriitajaantake Pava kantakaarori añaantarori atsinampashirevaitzi, irijatzit tharomentashiretakaineri. Osheki nokovakotapiintakeri inkantakaiyaaro onkantya paakameethatavakaantyaari, maaroiteni

pinkempitakotaiyaari ikantara Cristo Jesús. ⁶Onkempivaityaaro arimi pintsipatavakaiya maaroitene eerokaite pimpanthaaventero Pava, itzimi ashitariri Avinkatharite Jesucristo.

Ikinkithayeetaineri Kameethari Ñaantsi kaari judío-tatsine

⁷Tema osheki jaakameethayetai Cristo aakaite, eejatzi pinkempitaiya eerokaite, paakameethayetairi pashine atziri, tema ari onkantya iriñaapinkathayeetantaariri Pava. ⁸Irootake nokantapiintakeri: Iri Cristo jotyaaantaitakeri irantavaiventero nosheninkapayeeni judío. Iro jimatantakarori iroka onkantya iriñaantayeetyaaro omaperotatya okaratzi ishinetakeriri Pava pairani avaisatziite. ⁹Irojatzira jantakeneriri ikaratzi kaari nosheninkata, ari okanta jiñaapinkathayetantaariri iriroriite, jineshinonkayetairi Pava. Jiroka josankinayeetakeri, kantatsiri:

Notharomentaventaime janta isaikayetzi kaari nosheninka.

Nompairyaayetaime nompanthaaventaime.

¹⁰Jiroka ikantzitaitakari eejatzi:

Pashinesatziite, pintharomentaina eerokaite pintsipayetaiyaari jashiyetaari Pava.

¹¹Ikantaitake eejatzi:

Pashinesatziite, pintharomentaiyaari Avinkatharite.

¡Maarointeni atziriite pintharomentaiyaari!

¹²Ipoña ikantake eejatzi Isafas-ni:

Ari intzimake incharinentiyaari Isaf.

Iriitake pinkathariventairine pashinesatzi atziriite.

Iriitakera iroyaakoneentairi kaari asheninkata.

¹³¡Iri Pava tharomentakaiyaamine, iri kameetha saikakaayetemine pikempisantairira! Tema iri kantakaiyaarone oyaakoneentantyaariri. ¡Iri Tasorentsinkantsi kantakaiyaamirone onkantya poyaakoperotantyaariri!

¹⁴Iyekite. Niyotzi naaka omapero pineshinonkayetavaka eerokaite, iyotaneperori pinayetzi, pimatakero piyotaavakaayetaka. ¹⁵Iro kantacha, nosankinatziimiro iroka noshintsithatziimiro onkantya eero pipeyakotantaro. Tema ikaminthaayeperotaimira Pava, ¹⁶jotyaaantaana noñaaventaineri Jesucristo ikaratzi kaari nosheninkayeta. Nokinkithatainerira Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziriri Pava, okempivaitaaro naakami omperatasorentsitaari. Iriima kaari nosheninkata, iriiyetakera kempivaitakarorimi jashitakaayeetariri Pava, namayetainerira Pava iroora ookimotaariri. Iriitakera Tasorentsinkantsi materone irovatampatzikashireyetairi. ¹⁷Okaratzi jantaakaanari Cristo Jesús, kantavetachara nonkantakaaperoventyaaromi naaka, noñaaventero okaratzi nantavaitaineri Pava. ¹⁸Iro kantamaitacha, intaani noñaaventairo okaratzi jimatakaayetakenari irirori Cristo. Tema noñaayetakeri kaari nosheninkata ikempisantayetairo okaratzi noñaaventayetakeneriri, okaratzi nantavaitzimotakeri. ¹⁹Iri Tasorentsinkantsi pakenarori shintsinkantsi okanta notasonkaventantakari, iro nomayetantakarori kaari iñaapiintayeetzi pairani. Ari okanta nomatantakarori nokinkithatairo Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziriri Cristo netanakaro Jerusalén-ki, ipoña

e 15.8 Iri ikantakoyetzi jaka “judío-payeeni” itzimi ipaiyeetzi “tomeshtairi.”

nokenayetanake irojatzi Ilríco-ki. ²⁰ Ari okanta nokovantakari noñaaventero Kameethari Ñaantsi janta tsika te inkemakoyeetero ivairo Cristo. Tera intaani nonkove niyaatero tsika janta jimayeetakero ikinkithatakaantaitzi. ²¹ Tema jiroka josankinayeetakeri, ikantaitake:

Ari iriñeeri nampiyetarori janta tsika te iriñaaventaiteri irika.

Ikaratzi kaari kemakoyeterine, ari inkemathatakotairi.

Ikovake Pablo iriyaatero Roma-ki

²² Irootake kaari okantanta niyaate pisaikaiyini eerokaite, okantavetaka osheki nokovapiintavetaka. ²³ Iro kantacha iroñaaka aritake nomatakero, tema tekatsi nantayetanairi jaka nampitsiiteki, aritake oshekitake osarentsi nokovapiintavetara nareetyaamimi. ²⁴ Aririka niyaaminthakeri España-ki, arira nokoviri nareetanakyaamiri pinampiki. Aririka nosaikimovaitanakemi janta, nokovi pampitakotena potyaantena España-ki. ²⁵ Iro kantacha, netapaintyaaro niyaate Jerusalén-ki nampitakoyeteri janta itasorentsitakaitaire. ²⁶ Tema irikaite Macedonia-satzi, ipoña Acaya-satzi, jotyaaantaiyakena iriroriite kireeki onkantya nompantyaariri kempisantanzinkariite ashinonkainkari nampiyetarori janta Jerusalén-ki. ²⁷ Iriiyetakeri kovashiyetaincha impashitantayetya, tekatsira shintsiventerine. Okempivaitakaro irikaite impinakoventatyeeyaami ikempisantakaakeri irika kaari isheninkata. ²⁸ Aririka nomonkaratakero nompayetakeri Jerusalén-satzi ikaratzi jotyaaantayeetakeririri, aripaitera navisanakeri pinampiyetarora eerokaite niyaatera janta España-ki. ²⁹ Niyotzi iri Cristo tasonkaventatziitaineri aririka nareetakyaaami janta.

³⁰ Iyekiite, nokovakotzimi piñaañaatakoyetapiintena eerokaite, pinkempitakotyaaanaro tsika nokantapiintziro naaka. Iro nokovakotzimiri, niyotzira piñaapinkathatziri eerokaite Avinkatharite Jesucristo, iri Tasorentsinkantsi kantakaamirori petakotantakanari. ³¹ Pamanakotena eero jaakaantantana thainkashireri nampiyetarori Judea-ki. Pamanakoyetena onkantya irava-koyeetantyaanarori kameethaini ipakaantayeetziriri itasorentsitakaitane Jerusalén-satzi, iro onimoyetantyaariri iriroriite. ³² Ari onkantya nonkimoshiretantyaari niyaatera pisaikaiyini eerokaite, irirorika Pava kovakaakenarone. Arira nomakoryiimovaitaiyemine eerokaite. ³³ Onkamintha iri Pava tsipashiretyaamine, iri kameetha saikakaayetemine! Ari onkantyaari.

Jovethayeetari atziriite

16 ¹ Iroora Febe aanakerone iroka osankinarentsi. Iro nokempitakaantaa iroomi notsiro. Osheki antavaitake iroori japatotapiintayeetaka janta Cencrea-ki. ² Paakameethatavakero iroori, irootake jashitaari eejatzi Avinkatharite, aritzi paakameethatero pikempitapiintziri paakameethatziri pashine itasorentsitakaitairi. Pampitakoyetero ompaityaarika onkovityaayete. Tema osheki ampitakoyetake iroori. Ari okempitakenari naaka eejatzi osheki ampitakoyetakena.

³ Povethatyaanaro Priscila ipoña Aquila. Irooyetake tsipayetakanari nantavaitziniri Cristo Jesús, ⁴ irootake shineventakanari ovavisaakotakena. Osheki nopaasoonketakero irokaite, ari ikempitaayetakero pashinesatzi kaari nosheninkayeta ikaratzi apatoyetapiintachari pashineki nampitsi.

⁵Povethatyaanari eejatzi ikaratzi apatoyetapiintachari opankoki. Povethatyaanari eejatzi netakotane Epeneto, tema iri etanakarori nokempisantakairi Cristo janta Acaya-ki. ⁶Povethatyaanaro María, otzimi antavaiventakemiri osheki eerokaite. ⁷Povethatyaanari Andrónico, ipoña Junias nosheninkapayeeni jinatzi, iri tsipayetakanari jashitakoyetana. Iriiyetake etakaro ikempisantzitaka tekeramintha naaka, irijatzi jiñaapinkathayetakeri otyaantajanoriite. ⁸Povethatyaanari netakotane Amplias, itzimi jashitaari Avinkatharite. ⁹Povethatyaanari Urbano, itzimi karatapiintakenari nantavaitziniri Cristo Jesús. Povethatyaanari netakotane Estaquis. ¹⁰Povethatyaanari Apeles, itzimi jaakameethatakeri Cristo. Povethatyaanari maaroitene itzimi saikavankotziriri Aristóbulo. ¹¹Povethatyaanari nosheninka Herodión. Povethatyaanari saikavankotziriri Narciso, ikaratzi inampishirentaari Avinkatharite. ¹²Povethatyaanaro Trifena, oñoña Trifosa. Irootake tsipatakanari nantavaitziniri Avinkatharite. Povethatyaanaro netakotane Pérsida. Irojatzi notsipatakari nantavaitziniri Avinkatharite. ¹³Povethatyaanari Rufo, itzimi jiyoshiitairi Avinkatharite. Povethatyaanaro eejatzi iriniro, otzimi nokempitakaantari naaka iroomi noniro. ¹⁴Povethatyaanari Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes, ipoña ikaratapiintayetziri iriroriite, itzimi apaiyetziri iyeikiite. ¹⁵Povethatyaanari Filólogo, Julia, Nereo ipoña iritsiro, Olimpás, ipoña maaroitene ikaratzi tsipayetariri iriroriite apaiyetziri itasorentsitaikaitane. ¹⁶Etakora pinkantya povethatavakaanaiya. Jovethayetami eerokaite maaroitene itzimi apatoyetapiintakariri Cristo jaka. ¹⁷Iyeikiite, jiroka nokovakotzimiri: Paamaventyaari ñaanaminthatava-kaachari itzimi otzitzikamentavakaarori jiyotaayeetakemiri pairani. Eerora pikempiyayetari eerokaite. ¹⁸Aña okempivaitakaro atziritanakityeemi “Inevaitashitane,” iro omperatanakyaarinemi. Tema kaarira Avinkatharite Jesucristo omperayetanaiyaarine. Iriiyetakera nintathayetashitariri eentashireriite jamatavivaizirira. ¹⁹Nokemake naakaite kameetha pikantaiyani eerokaite, te pipiyathavaita, irootake oimoshirenkakenari. Nokovi naaka pinkameethashi-reperote, onkempivaityaaromi te piyoyetaajateromi okantakota kaariperori. ²⁰Iriira Pava saikakaayetaimineri kameetha, irootaintsira inkantakaiyaaro pinkitsirinkantyaariri Satanás, onkempivaityaaro povichoryaatyeeerimi paatzikakeri. ¡Onkamintha ineshinonkataimi Avinkatharite Jesucristo!

²¹Jovethatami Timoteo, itzimi tsipatanari nantavaitzi, eejatzi nosheninkapayeeni Lucio, Jasón, ipoña Sosípater.

²²Naakatakera Tercio itzimi osankinayetziniriri Pablo. Naakatake eejatzi ovethatami, naaka jashitayeta eejatzi Avinkatharite.

²³Jovethatami Gayo. Arira nosaikiri iroñaaka ipankoki. Jovethayetami eejatzi ikaratzi nampiyetarori jaka. Jovethatami Erasto, itzimi oviriri kireeki ashitari nampitsi. Jovethatami eejatzi Cuarto, itzimi apaiyetairi iyeiki.

²⁴¡Onkamintha ineshinonkayetaimi maaroitene Avinkatharite Jesucristo! Ari onkantyaari.

Ovekaraantaro tharomentaantsi

²⁵Thame antharomentaiyaari iroñaaka matzirori inkempoyaaven-tayetakemi, ari onkantya pinkyaaryoventapiintantyaarori Kameethari Ñaantsi okaratzi ñaaventakotziriri Jesucristo, tsika otzimi kaari

ikemathatapiintayeevetaka pairani. ²⁶Iro kantacha, joñaakayeetantaa iroñaaka jiyotaantayeetakera maaroitene nampitsiki, onkantya inkempisantayeetantyaari eejatzi janta. Irootajaantakera josankinatakaayetakeriri kamantantaneriite irika Pava, Kañaaneri. ²⁷Thame antharomentaiyaari apanirotatsiri Pava, Iyotaneri. Tema iriira Jesucristo kantakaiyaarone ankan-taitantyaarori antharomentaiyaari. ¡Ari onkantyaari!

Jetakari Josankinatziniri Pablo Corinto-Satziite

Ovethataantsi

1 ¹Naakara Pablo otyaantzimirori iroka osankinarensi. Irotyaantajanore Jesucristo nonatzi, tema iri Pava kovakaakenarori, ikaimashiretakena. Ari notsipatakari Sóstenes nosankinatzimiro. Iriitake nokempitakaantairi iyeki. ²Eerokara nosankinayetzini pikaratzi papatoventaari Pava janta Corinto-ki, pikaratzi jovatampatzikashireyetaimi Cristo Jesús. Iriira kaimashireyetaimi pitasorentsishireyetaantairi, pikempitaari pashineete nampiyetarori tsikarika janta, pairyaapiintayetairiri Avinkatharite Jesucristo, tema irijatzi Pinkathariventairi eejatzi irirori. ³Onkamintha ineshinonkayetaimi Ashitairi Pava, kameetha isaikakaayetaimi, ari inkempitzityaamiri eejatzi Avinkatharite Jesucristo.

Ipaasoonketakaitziri Pablo itasonkaventantaitzi

⁴Nopaasoonketapiintzirira naaka Pava, tema iniroite ikaminthaayetaimi, itsipashiretakagaamiri Cristo. ⁵Irijatzi kantakaarori piñaaventapiintantaariri, okanta piyotakoperotantaariri eejatzi. ⁶Irootakera poisokeroyentatarori okaratzi netakari noñaaventakemiri Cristo. ⁷Pikantakara poyaaventari impiye Avinkatharite Jesucristo, tekatsi kovityiimotemine itasonkaventzimira onkantya pantavaitantyaaniriri irirori. ⁸Iriira kantakaiyaarone pinkyaa-ryooventantyaariri irojatzi impiyantakyaari, ari onkantya eero otzimanta ompaitya iriyakoventapaimiri irirori. ⁹Oisokero jovimi Pava, iriitake kaimashireyetaimi okanta paapatziyantaariri Itomi, Avinkatharitera Jesucristo.

¿Itsiparyaatyaamaranki irirori Cristo?

¹⁰Iyekiiite, noshintsithatemi nompairyeeeri Avinkatharite Jesucristo. Nokovakotzimi paapatziyavakaayetaiya, onkempivaityaaro aparonimi onkantyaami pikinkishiretaneete, eero pikantavakaamentavaitaro ompaiyetyaarika. ¹¹Tema nokemakeri isheninkamirinkaite Cloé ikantapaakena te paapatziyavakaa kameetha. ¹²Tzimatsi pitsipayetari janta kantatsiri: “Nokempisantziri naaka Pablo.” Pashine kantayetatsi: “Iri nokempisantzi naaka Apolos.” Pashine kantatsi: “Iri nokempisantzi naaka Pedro.” Tzimatsi pashine kantayetanaaintsiri: “Nokempisantziri naaka Cristo.” ¹³¿Itsiparyaatyaamaranki irirori Cristo? ¿Naakatakema paikakotzimentakamiri? Tema poviinkaayetakaranki eerokaite, ¿Naakama ipairyeeetake, inkantaite:

“Poviinkatzimentaari Pablo?” ¹⁴ Iroora nopaasoonketantariri Pava okamintha te naaka oviinkaayetemine. Intaani noviinkaamatsitakeriranki Crispo, itsipatakari Gayo. ¹⁵ Iroora eero itzimanta janta kantashivaitachaneri iroñaaka: “Noviinkatzimentakari Pablo.” ¹⁶ ¡Jaa! Irijatzira noviinkaatzitakariranki Estéfanos, notsipataakeri isheninkamirinkaite. Tera nonkinkishiretero tzi-matsirika pashine noviinkaatakeri janta. ¹⁷ Tera iro irotyaantantyaanari Cristo noviinkaataante, aña jotyaaantakena nonkamantantairo Kameethari Naantsi. Tera nonkempitakotapaakyaari iyotaneri noñaaventayetzirora. Tema te nonkove amenaashivaityaaro irooperotataitzira ipaikakoyeetakeri Cristo.

Iri Cristo, ishintsinka Pava, iriyotane eejatzi

¹⁸ Tema aririka ankinkithatakaavetyaari kaari oshiretachane tsika ikanta ipaikakoitakeri Cristo, ikempitakaantai masontzishireri anatyeeemi. Irooma aakaite avisakoshiretaari anai, ayoyetai omaperotatya joñaakantakero ishinsinka. ¹⁹ Tema josankinatakoyeetzitakari kaari oshiretachane, ikantaitake:

Naapithateri iriyotane ikaratzi iyotanevetachari.

Nompeyapithateri ikinkishiretane ikaratzi kinkishiryaavetachari.

²⁰ ¿Tsikama inkantaiyaarika iyotaneri? ¿Tsikama inkantaiyaarika iyotzinkari ikaratzi iyotaantashivaitarori irooperotzimotziriri iroñaaka iriroriite? Aña Pava jimasontyaayetairi iroñaaka irika osavisatziite, ikaratzi iyotanevetachari pairani. ²¹ Tema irikaite iyotanevaitashitachari, tera irima-tanetero iriyotairi Pava. Irooma Pava matanetzirori jiyotaneta, onimotakeri irirori jovavisaakoshireyetairi ikaratzi kempisantañaanetairiri, okantavetaka itzimayetzi okempitzimovetakari masontzishirenkantsi onatzi iñaaneka Pava. ²² Aririka iriñeero nosheninkapayeeni judío intasonkaventantayeete, iroora inkempisantantayetyaari iriroriite. Iriima griego-thatatsiri, aririka inkemayeteri ikempitakaantari iriroriite iyotaneri inatzi, iriitakera inkempisantayeteri. ²³ Irooma naaka, nokinkithatakotanairi Cristo tsikara ikanta ipaikakotzimentantaka. Irootake okompitzimotantakariri nosheninkapayeeni. Iriima griego-thatatsiri ikempitakaantakena nomasontzishirevaitatyeeemi. ²⁴ Iro kantamaitachari aakaite, ayotaiyini joñaakantairo Cristo Itasorenka Pava, eejatzi iriyotane. Irojatzzi jiyoyetairi maaroni ikaimashireyetairi Pava, onkantavetakya Judío-rika inatzi, kaaririka Judío, maaroni. ²⁵ Tema Pava janayiri jiyotanevaitashitari atziriiite, okantavetaka irika atziriiite okempitzimovetakari masontzinkantsi onatzi ikantayetakeri Pava. Tema Pava janayiri atziriiite otzimimotziri ishintsinka, okantavetaka irika atziriiite okempitzimotakari te aavyaantane okaratzi ikantavetakari Pava.

²⁶ Iyekiite, ontzimatyepikinkishiryaakotavakero tsikarika pikantaiyani eeroka pairani tekeri inkaimashiretaitemiita. Tera intzimaperote iyotaneri pikarataiyini, te intzimaperote pijevarite, te intzimaperote iriiperori pinkathariventzimiri. ²⁷ Iro kantacha Pava jiyoshiiyetairi ikempitakaantavetakari atziriiite masontzi inatzi, ari onkantya irovashiventaantaiyaariri apaata iyotanevaitashitaneri. Jiyoshiitayetairi eejatzi ikempitakaantayeevetakari kaari aavyaavaitaneri, ari onkantya irovashiventaantaiyaariri apaata iriiperoriite. ²⁸ Arira ikenakaakerori Pava jiyoshiiyetantaariri imanintaminthatane atziriiite kaari iriiperotzimoyeterine. Arira okanta opoñaantaari iroñaaka ineveyee-taaro okaratzi imanintaveetakari. ²⁹ Ari ikenakairori Pava eero itzimanta

impaitya asagaaventavaitachaneri. ³⁰Iriira Pava tsipashiretakagaamiri Cristo Jesús, tsika itzimi jotyaantairi irirori iriyotanetakaayetaiyaami, irovatampatzikashireyetaimi, irovameethashireyetaimi. Iri pinakoventaimi pisaikashivaiyetantaari. ³¹Irootakera josankinatziyeetantakarori pairani, kantatsiri:

Tema tekatsi apantyaarone irasagaaventashivaitaitya apaniro. Iroora apantaperotarori asagaaventaiyaaro jantayetziiri Avinkatharite.

Iñaaventayeetairi Cristo ipaikakoyeetakeri

2 ¹Iyeikiite, niyaapaitetakeranki naaka nareetami noñaaventantyaamiriri Pava, tera nonkempitakotapaakyaari iyotanevaitashitaneri, te nonintathavaitashitapaakyaami. ²Aña intaani nokovakitatainakero noñaaventapiintanaimiri Jesucristo, ipaikakoyeetakeri. ³Te noñeero onimotena kameetha nosaikimoyetakemi, aña tharovashire nokantaka. ⁴Ari okanta te okitsirinkantaperotantami noñaaneyetakari, te oshiyaro iñaane iyotanevaitashitaneri. Iro kantacha okaratzi noñaaneyetakari, omatakero oñaakantakeri Tasorentsinkantsi, oñaakantakero ishintsinka. ⁵Arira okantakari, iroora ishintsinka Pava ikempisantakaantakamiri, kaarira iriyotane atziriite matakayemirone.

Itasorenkara Pava oñaakantayetziirori

⁶Iro kantamaitacha, aririka ankinkithatakaayeri antakishiretaneri, arira aritziri añaaventakoteneri iyotanetaantsi. Iro kantacha iroka iyotanetaantsi, tera oshiyaro okaratzi jiyotanevaitashitari osavisatzi, okaratzi jiyotanevaitashitari pinkathariyevetachari iroñaaka. Tema eero ikantaitatyaani irikaite. ⁷Aña iroka iyotanetaantsi noñaaventziri naaka, tera iriyotakoperoyeetero pairani. Okempivaitakero iromanayeetatyeeeromi. Irootakera ikovitataikari Pava, ari onkantya añaayetantaiyaarori apaata irovaneenkaro. ⁸Irikaite pinkathariyevetachari iroñaaka, tekatsira aparoni iyotakoperoterone iroka iyotanetaantsi. Arimi iriyotakeromi, eeromi ipaikakotakaantzimiri Avinkatharite, otzimimoperotataitziiri irovaneenkaro. ⁹Iro kantamaitachari, iroora josankinatakoyeetzitakari pairani, ikantaitake:

Okaratzi ishinetakeneriri Pava etakoyetaariri irirori,
Anaaperotataitziro jokitapiintaitari, ikemapiintaitziro,
Anaaperotataitziro okaratzi añaamampyaavetakari.

¹⁰Irooma aakaite, jotyaantakairi Itasorenka Pava onkantya iriyotakaan-tairori. Arira ikantari Tasorentsinkantsi, jiyotakaaperotakagairi Pava. ¹¹Tema tekatsi materone iriyoteneri ikinkishiretane pashine atziri, apaniro jiyotziro ishireki irirori. Ari ikempitari eejatzi Pava, tekatsi iyoteneriri ikinkishiretane, aña apaniro jiyotziro irirori ishireki. Irika Tasorentsinkantsitatsiri, ishirera Pava jinatzi. ¹²Irootakera omatantari jinampishiretakairi Pava Itasorenka ashireki, onkantya ayoperoyetantaiyaarori okaratzi ishineyetakairi aakaite akempisantayetairi. Irootakera kaari kantaajatatsine iroka iriyotairo osavisatziite, ¹³ikaratzi iyotaantapiintakerori jiyotashiminthavaitari irirori. Aña okaratzi añaaventakeri aakaite irootakera jiyotakaayetairi Tasorentsinkantsi. Irootakera akinkithatakaayetairiri antakishiretaneri tsika okantakotajaanta ashireka.

¹⁴Iriima ikaratzi kaari antakishiretatsine, te inkempisantero iriro-riite jiyotakaan-tavetakari Tasorentsinkantsi, aña okempitzimovaitakari

masontzishirenkantsi. Te onkantaajate iriyotakotairo irirori, tema te inampi-shiretantari Tasorentsin kantsi iyotakaantayetyaariri. ¹⁵ Irooma aakaite antakishiretaneri, aritake amayetairo ayotajaantairo maaroni tsikarika opaiyeta. Aritake okantari, okantavetaka te inkemathaperoyetai osavisatziite tsika akantayetanaa aakaite. ¹⁶ Irootakera josankinatakotziyeetakari jaka, kantatsiri:

¿Tzimatsima impaitya iyotakoperotairine ikinkishiretane
Avinkatharite?

¿Tzimatsima impaitya materine iriyotairi? Irooma aakaite,
jiyotakaayeetairora tsika okantakota ikinkishiretane Cristo.

Antavaitanaineriri Pava

3 ¹ Iye kiite, tetya nomataajatero nonkinkithatakaayetemi nokempitayirira nokinkithatakairi antakishiretaneri. Aña kempivaitakami ovakerami petanakyaaoro paventagaiyaari Cristo. Kempivaitakami eeniromi peenchaa-nikite, ² eeniromi ithotaayeetziimi, tekera impayeetemi tatsinaayetatsiri ovaritentsi. Tema te onkante pinkemathayetairo okaratzi niyotavetakamiri, eeniro pikantayeta irojatzi iroñaaka. ³ Tekeraatara pantakishiretanete. Okaratziira piñaanaminthatavaayeta pikisakoneentavaita. ¿Kaarima iroka jimatayetapiintakeri osavisatziite? ⁴ Tema tzimayetatsi janta, kantatsiri: “Nokempisantziri naaka Pablo.” Pashine kantayetatsi: “Iri nokempisantziri naaka Apolos.” ¿Kaarima iroka kempitakarori iñaanaminthatavakaayeta osavisatziite?

⁵ ¿Niinkama naaka? ¿Niinkama Apolos? Naakamatsitake apiteroite iromperatane Pava, jotyaantakena nonkinkithatakaayetaimi onkantya pinkempisantanayetaiyaari eerokaite. ⁶ Tema naaka joshiyakaaventayeetake itzimi pankitaintsiri. Iriima Apolos iri joshiyakaaventayeetakeri itzimi oyaata-paakenari ithamaitakotziro nopankitakeri. Iriima Pava iriitakera matajaantzirori jantakitakaayetziro pankirentsi. ⁷ Te iriiperotajaante pankitakerori, ari ikempitari thamaitakotakerori. Aña iriira iriiperotajaantatsiri Pava, irantakishiretakaayetaimi. ⁸ Kempivaitaka intzimerikami irantavaitakaitane. Irotyaantaitakeri impankivaite, irotyaantaitake pashine inthamaitakotero. Intaani impinamatsiyeetairi okaratzi jantavaimatsitake, iroi piyeetairi inampiki, tema te inkovaperotajaantya iriroriite. ⁹ Arira nokantaiyani naakaite, kempitavaitaka naakami antavaitziniriri Pava. Irooma eerokaite, pikempivaitakaro eerokami pankirentsimashi. Pikempivaitakaro eejatzi eerokaite, eerokami pankotsi.

¹⁰ Naaka kempivaitakariri iyotzirori jovetsikiro. Naakara etakaanakaro novetsikakero pankotsika, iriira Pava neshinonkatakanari okanta netantanakarori novetsikiro. Ipoña ipokapaake pashine thonkaterone irovetsikero. Iro kantacha ontzimaty eiramatsinkaventyaaro inthonkantyaarori kameetha.

¹¹ Iriitakera Jesucristo oshiyaventakarori etapiintarori jaayeetziiri jovetsikayeetantaro pankotsi. Eerora okantzi ontzime irimpoyaayeetantyaariri.

¹² Aririka irovayeetakero etapiintarori, kantatsira iroñaaka inthonkayeetairo pankotsika. Irovetsikayeetantyaaro oro, kireeki, mapipayeeni poreryaayeetatsiri. Ari onkantake eejatzi irovetsikayeetantyaaro inchakota, tsipana-payeeni. ¹³ Iro kantacha, aririka ontaiya pankotsiyetatsiri, arira iriñeetero

opaitarika jovetsikantayeetakarori pankotsiyetatsiri. ¹⁴Okempitaty, iroorika irovetsikayeetantakya mapipayeeni, eerora aperoyeta ontaayetya, omapero okisotananetake okaratzi jovetsikayeetantakari. Oshekira ipinaperoyeetakeri ovetsikakerori pankotsika. Arira inkempitayeetairiri eejatzi joshiyakaaventayeetakeri ovetsikiro pankotsi, impinaperoyeetairi eejatzi. ¹⁵Irooma, tzima-tsirika ovetsikantakarori pankotsi kaari shenkaatsine ontaayetya, kapichera ipinayeetairi irika. Arira inkempitayeetairiri eejatzi joshiyakaaventayeetakeri ovetsikakerori iroka pankotsi, kapichera inkantaiya iravisakoshiretantaiyaari, iroshiyakovaitaiyaari avisakotatsiri intaavetyaami.

¹⁶¿Tema piyotaiyeroni eerokaite, eerokayetakera oshiyakaaventari pankotsika? Tema kempivaitakami eerokami intasorentsipankotetyaami Pava, eerokatake inampishiretantaka Tasorentsinkantsi. ¹⁷Aririka intzime ovaariperominthateriri oshiyakaaventari itasorentsipankote Pava, arira irovaariperotairi Pava irirori, tema tasorentsi onatzi ipanko. Arira okanta joshiyakaaventayeetzimi eejatzi eerokaite.

¹⁸Paamaiya jamataviitzimikari. Kempitaka tzimayetatsi janta kantatsiri: “Iyotaneri nonatzi.” Aña iro arivetachari irikaite inkinkishiretakoperotairomi okaratzi kempitzimovetakariri osavisatzi masontzishirenkantsi onatzi. Tema iroka, irootake kantakaiyaarone iriyotanetantaiyaari. ¹⁹Tema Pava te apantzimotyaari okaratzi ikempitakaantashitapiintakari osavisatziite iyotaneetaantsi onatzi. Irootakera josankinatakotziyeetakari pairani, ikantaitake:

Tema iri Pava oirikayetakeriri iyotanevaitashitachari,
iriyotashinenkakiini.

²⁰Josankinatziyeetaka eejatzi kantatsiri:

Jiyotzitakaro Pava ikinkishiretashivaiyetakari iyotanevaitashitaneri.

²¹Irootakera, eero jasagaaventavaintaro atziriite okaratzi jiyomatsivetari iriroriite. Irooma eerokaite, aritake onkantake piyotakoyetairo maaroni:

²²Okaratzi niyotaaayetakemiri naaka, jiyotaaayetakemiri Apolos, jiyotaaayetakemiri Pedro, okantakota kipatsisato, añaantarentsi, kaamanetaantsi, avisayetatsiri iroñaaka, avisayetatsineri apaata. Aritake onkantake piyotakoyetairo eerokaite maaroni iroka, kempivaitaka eerokami ashityaaronemi maaroni, ²³tema eerokaite jashitayetaa Cristo, iriima Cristo jashitari irirori Pava.

Irantavaire otyaantajanoriite

4 ¹Arira okantari, ontzimatyte inkempitakaantayeetaina iromperatane Cristo, naakaite jovake niyotaantayetairo kaari jiyotakoveeta pairani.

²Iro kantacha itzimirika jovayeetake irantayetairo ompaiyaarika, ontzimatyte irika inkyaryooventairo irimatantaiyaarori kameethaini. ³Niyotzi naaka pimonkatziyantatyaanari nokarataiyinira. Tekatsi ompaitzimotyaana pikovirika pamenakotenaro nantakerorika kameethaini. Tekatsi ompaitzimotaaajatyana inkoverika iramenakoyetenaro jevayetatsiri nampitsiki. Tema te nonkinkishiretakotapiintaajatyaro naaka nomonkatziyayetyaari nokarataiyirini. ⁴Aririkami namenakotya naaka, kempitakatya te ontzimimotaa-jatena nokenakaashitane. Iro kantacha tera naaka amenakovaitachane, aña

iriitakera Avinkatharite amenakojanotainaneri tzimatsirika. ⁵Irootakera eero pimatantaro eerokaite pimonkatziyayetairi impaityaarika. Aña iri Avinkatharite amenakoyetairine maaroitene impiyapaitetapaakerika. Iriitakera oñaakantapairone okaratzi antayetakeri omanaantsikiini. Ari iroñaakantapairo eejatzi okaratzi akinkishirevetari antayerimi. Arira inkantaiyaari Avinkatharite tharomentaineri apaata.

⁶Okaratzi noñaaventakemiri jaka, noshiyakaaventatyaara naaka notsi-patakari Apolos. Iroora nokantantamirori onkantya poisokerotantyaarori Osankinajanorentsi, tema irootake ikantaitapiintakeri: “Eero povanaatzii-tziro osankinatainchari.” Aritaima povashaantairo iroñaaka okaratzi pimonkatziyavakaapiintakana, pasagaaventapiintayetakana pinkantaiyeni, “Iriira irika anayiriri pashine.” ⁷Pikantayetakera ¿Piñaajaantakema eeroa panaakoyetairi pashineete? ¿Piyotashitakaroma apaniro okaratzi kaari jiyotaayee-tzimi? ¿Opaitakama pasagaaventantari pinkempitakaantavaita apanirora piyotanetashitaa?

⁸Pasagaaventavaitaiyakani eerokaite pikempitakoyetakari pinkathariite, ashaarantaneriite, ikaratzi aashiryaaneentavaitziri irovarite. Kempitavaitakami te niyotaayetemimi naakaite. Onkaminthaajatyaaami pimpinkathariperoventantayetemi, ari onkantya nonkaratantyaamiri naaka tsika pipinkathariventantzi. ⁹Tema naakaite Otyaantajanoriite tera nonkempitaa-jatyaari pinkathariite, te niriiperotaiyeni. Aña okempivaitakaro iroñaaka irovamaakaantakenami Pava, maaroitene jamenakoventayeetakena tsika ikantaitakena jovamaaheetana, jamenakoyetakena atziriite eejatzi ikempitayetakari maninkariite. ¹⁰Ikinkishiretakoyeetakena tekatsi apantyaanane nokinkithatakotzirira Cristo. Irooma eerokaite pikinkishiretakoyeta iyotaneri pinayetatzi pikinkithatakoyetairira irirori. Irooma naakaite ikinkishiretakoyeetakena te naavyaashireperovainete. Irooma eerokaite ikinkishiretakoyeetakemi aavyaashirevaitaneri pinatzi. Osheki iñaapinkathayeetakemi eerokaite, irooma naakaite, temacheeni. ¹¹Eekerora niyaatatzi noñaashivaitakaro, irojatzi nokantziro iroñaaka, notasheneentavaitzi, nomireneentavaitzi, thonkaneeronkatakotakana, jovatsinaavaitaitana, te ontzimimotena nopanko, ¹²osheki nantavaitake, naakajaantake antavaiventacha. Itzimirika impaitya kisaneentavaitanari, noneshinonkayetari naakaite. Aririka irovatsinaavaitakena, amave nokantaiyani. ¹³Aririka inkaviyavaitaitena, nokokovayetziro nontsimaryaakaayetyaari. Ikempitakaantayetakena tekatsimi apantyaanane kaarashimi nonayetaty. Eeniro ikantayeetana irojatzi iroñaaka.

¹⁴Tera iro nosankinatantarori iroka nokovi novashikyaaayetemi, aña nokovatzii nonkaminaayetemi, nokempitakotari ashitaaniri ikaminayiri iretakotane itomi. ¹⁵Kempitaka tzimavetaka osheki kovavetainchari iriyotayemimi eerokaite, iro kantacha te niyote tzimavetakarika kovavetainchane irakameethatemi iroshiyaari ashitamiri. Irootakera noshiyakaaventakeri naaka, kempivaitaka iriimi Jesucristo matakaakenarone noshiyakotyaari ashitamiri, nokinkithatakaapaakemiroranki Kameethari Ñaantsi.^b ¹⁶Irootakera nosankinatantamirori iroka: Pinkempitakotaiyaanaro naaka. ¹⁷Irootakera

b 4.15 Kantakotachari jaka “osheki,” ikaratzi 10,000.

notyaantantakamiriri iroñaaka Timoteo, tsika itzimi nokempitakaantziri eejatzi iriimi netakotane notomi, iriitake kyaaryooventakari Avinkatharite. Iriitakera kinkishiretakaapaimirone tsika ikantakaakana Cristo, tsika nokanta niyotaa yetairi kempisantzinkariite tsikarikapayeeni isaikayetzi. ¹⁸Tzimayetatsi pikarataiyirini janta ñaaperovaitachari, ikovaiyini pinkempisanteri irirori. Iñaajaantzi eerora napiitairo nareetaiyaami. ¹⁹Iro kantacha thaankipaitera nompiyitapaakya, iriirika Pava kovaintsineri. Ari onkantya noñaantyaarori omaperorika jaavyaashirevaitanetzi ikaratzi ñaaperovaitanchari janta. Aamaashitya iñaavaiminthavaitashitaka. ²⁰Tema ikaratzi ipinkathariperoventairi Pava, iriitakera oñaakanterone jaavyaashirevaitanetzi. Tera iriñaavaiminthavaitashitya. ²¹¿Arima onimotakemi nareetyaami novasan-kitaavaitapaakemi? Aña iro pinkovataike noneshinonkayetapaakemi, eero noshintsiventavaitapaakemi.

Jiyakoventayeetziri antayetzirori kamaaroyetatsiri

5 ¹Tema nokemake tzimatsi janta aparoni pikaratziri, jimayempivai-tapiintake. Jimatataikero jantajaantakerori kaariperokitatsiri kaari ikemakoyeetzi kempityaarone irantayetero kaari kempisantatsine. Tema ipaantavaitaro irinirothori, iinatari iriri. ²¿Opaitama piñaaperoвайетantari itzimataitzira pikaratziri janta matakakerori iroka? Tetya povashiretakovai-tyaari piñaakeri jantakero. Aña iro arivetacha pomishitovakaanterimi irika shirampari.

³Okantavetaka te nosaikimotemi pinampiki, iro kantacha nokinkishire-takotapiintakami kempivaitaka arimi ankaratemi asaike janta. Irootakera pinkempitakaantantyaarori iroñaaka arimi ankarate janta, niyakoventakeri irika shiramparika. ⁴Ontzimatyeeera papatotaia, pimpairyeeri Avinkatharite Jesús, pinkempitakaanteromi aririkami nonkaratajaantemimi janta. Pimaterora iroñaaka okaratzi ikantakemiri Avinkatharite, ⁵pomishitoveri shiramparika, irovasankitaavaiteriita Satanás. Aamaashitya aritake onkantai iravisakoshiretai apaata impiyeerika Avinkatharite Jesús.

⁶Tera apantaro pasagaaventavaitya. ¿Tema piyotero okaratzi ikanta-yeetakeri: “Kapicheeni onavetaka shineyakairori tanta, iro kantacha oshineyakairo maaroni tantapatha?” ⁷Pinkempitakaantairo eeroka posoka-tyeeromi shineyapathatakairori tanta, posheyetairo kameetha. Irootakera pimayeri, pomishitoveri matapiintakerori kamaaroyetatsiri, ari onkantya eero jantetaantaro. Aña ontzimatyee pinkempitaiyaaro tanta kaari shineya-tsine, jovapiintaitari joimoshirenkaitzirora kitaite “Anankoryaantsi.” Tema ikamimentayetakai Cristo joshiyakaaventari oisha jovayeetari joimoshiren-kayeetzirora Anankoryaantsi. ⁸Iroora amayetantaiyaarori okaratzi joshiya-kaaventayeetakeri. Ontzimatyeeera ovashaantayetairo kamaaroyetatsiri, kaariperoyetatsiri, oshiyakaaventakari shineyakairori tanta. Aña ontzimatyee ankameethashiretai, añaavaiyetairo kyaaryootatsiri, oshiyakaaventakari tanta kaari shineyatsine.

⁹Aritake nosankinatztakami pairani, nokantakemi: “Eerora paapatziyaminthadari ikaratzi matapiintakerori kamaaroyetatsiri.”

¹⁰Nokantayetakemirora iroka, tera iri nonkantakote ikaratzi kaari kempisan-tayetatsine, antayetzirori kamaaroyetatsiri, kisakovaitaneri, amatavitaneri,

ñaapinkathatashivaitariri oshiyakaarontsi. Iriimi nonkantakoyetemi, eerotya okantaajataimi pisaikayetaimi kipatsikika. ¹¹Iriira nokantakotzi ikaratzi paitashiminthavaitachari “Iyekiite.” Iriiyetakera eero paapatziyaminthayetaari, iriirika matapiintakerone kamaaroyetatsiri, kisakovaitaneri, ñaapinkathatashivaitakari oshiyakaarontsi, ikaviyantavaitake, ishinkivaitapiinta, jamatavitantapiintake. Tera aritaajate payootayetairi irikaite. ¹²Tema te irovayetai aakaite iyakoventayetairi ikaratzi kaari kempisantayetaatsine. Aña iroora aritatsi iyakoventayetairi kempisantayetatsiri akaratapiintairi, irantayerorika kaariperotatsiri. ¹³Irootakera pookantyaariri irika shirampari matapiintakerori iroka kaariperori. Irooma Pava iriira amena-koyetairine ikaratzi kaari kempisantayetatsine.

Te arite iramenakotairo amaimanetavakaane kaari kempisantatsine

6 ¹Aririka pimaimanetavakaiya pikaratzi pikempisantzinkaritzi janta, te arite piyaate iramenakotemiro jevayetatsiri nampitsiki, kaari kempisantzinkaritatsine. Aña iro aritatsi piyaatashitavakaiya pikarataiyini itasorentsishiretakaitaimi. ²¿Tema piyotaiyeni eerokayetake amenakoyetairine apaata maaroni osavisatziite? ¿Eeroma pimatziro povetsikayetero pomerentsitzimoyetamiri kapicheeni eerokaite? ³Tema aakatataike amenakoyetairine eejatzi maninkariite. ¿Eeroma okantzi amenakotantero okaratzi añaakotantayetziri iroñaaka? ⁴¿Opaitama pishinetantariri iramenakoyetaimi atziiriite kaari pikaratapiintziri papatoventyaari Pava? ⁵Aña ontzimatyeeemi pimpashiventakotyaro iroka. ¿Tekatsima iyotaneri pikarataiyini, ovetsikemironeri? ⁶Aña jiroka pikantapiintaiyaka, piyaatashiyetakeri jevari kaari kempisantsine, pikovakotakeri irovetsikayetemiro pimaimanetavakaa, okantavetaka pikantavakaiyavetaa “iyekiite.”

⁷Iroora oñaakantzirori eenirotatsi pikenashivaiyeta, piyakoventavaitakeri pikarataiyini janta. ¿Opaitama kaari pamavetantaajataro inkaviyavaitaitemi, iramatavivaitaitemi? ⁸Iroora pimayerimi iroka. Aña eerokatajaantaiyakenira kantzimoneentavakaacha, pamatavitavakaiyakani okantavetaka pikantavakaiyaveta “iyekiite.”

⁹¿Tema piyotaiyeni, eerora ñaayetairo apaata impinkathariventairi Pava ikaratzi kaariperoyetatsiri? Paamaventaiaara, otzimikari pikenakaashitane. Arira ikantayetari ikaratzi antapiintayetzirori kamaaroyetatsiri, ñaapinkathayetakeriri oshiyakaarontsi, mayempiriite, paantavakaayetachari ishiramparinakiiini, ¹⁰koshintzipayeeni, kisakovaitaneri, shinkiryaantzi, kaviyantaneri, amatavitaneri. Eerora ñaayetairo impinkathariventairi Pava irikaite. ¹¹Pairani, ari pikantayevetakari tsikarika pikaratzi eerokaite. Irooma iroñaaka okempivaitakaro inkivayeetaimi, itasorentsishiretakaitaimi, jovatampatzikashireyeetaimi, tema pipairyaapiintairi Avinkatharite Jesucristo. Iriitakera Tasorentsinkantsi kantakaayetaamiri.

Piñaapinkathatantaiyaari Pava, tsikarika opaiyeta pantayetairi

¹²Tzimatsi kantayetatsiri: “Ishineetanaro nantayetero tsikarika ompaiyetya.” Iro kantacha tera apantaro maaroni irantayeetero. Aritake okantaveta, ishineyeetairo antayetero tsikarika ompaiyetya. Iro kantacha tera ankovataitero atzirintantayetai ompaiyetyaarika ishineyeetairi. ¹³Tzimatsi

kantayetatsiri eejatzi: “Iroora otzimantari ovaritentsi onimoneentatziitan-tairi amotziki. Iroora otzimantari amotzi, ankematziitantyaarori ovaritentsi.” Ari okantavetari, iro kantacha Pava irapiteroryaayetairo iroka, iraperotairo. Irootakera eero pikantavaitashitanta eeroka: “Iroora otzimantari avatha añaathatavakaantyaari.” Tera ari onkantyaari. Aña iro otzimantari avatha añaapinkathatantaiyaari Avinkatharite. Iroora itzimantari Avinkatharite animotakaantayetaiyaari avathaka. ¹⁴ Tema Pava, eero japerotajaantairo avathaka, aña ari iroviriintayetai, iroñaakantayetairo ishintsinka, ankempitaiyaari tsikara ikantaa ipiriintaaranki irirori Avinkatharite. ¹⁵ ¿Tema piyotaiyeni iri Cristo ashiyetaaro pivathaka? ¿Kantatsima aapithayetairi jashiyetaari irirori, ashinevaitairo avatha amayempivaitantyaaro? ¿Tera ari onkantya! ¹⁶ ¿Tema piyotaiyeni ikaratzi mayempivaitatsiri, kempitavaitanaka irovithaanakyaaromi iroka, aparoni ikantanaa ivathaki? Iro okantziri josankinayeetakeri:

Aparonira inkantayetaiya ivathaki jaavakaanaara.

¹⁷ Iriima itzimi karatanairiri Avinkatharite, jovithaashiretanaatyaarira, kempitavaitaka aparoni ikantakaanaari. ¹⁸ Ontzimatyepishishiyapithatero ñaathataantsitsatsiri. Okarayetzira kantashivaiyetachari kaariperori jantayeeetziri, kaarira atziri ovashinonkaajaantachaneri irirori, aña pashinera atziri jovashinonkaavaitakeri. Irooma iro irantake ñaathataantsiyetatsiri, iriira ovashinonkaavaitajaantaincha apaniro ivathaki. ¹⁹ ¿Tema piyotaiyeni iroora pivatha oshiyakarori pankotsi isaikantari Tasorentsinkantsi? Iriira Pava omperayetamiri. Tera eeroka añaashivaitachane apaniro, ²⁰ aña iri Pava pinakoventaperotaimiri onantaari jashiyetaami. Irootakera piñaapinkathatantaiyaariri Pava, tsikarika opaiyeta pantayetairi, okaratzi pikinkishiretari eejatzi.

Imaimanetavakaiya aavakaachari

7 ¹ Iroñaaka nakemiro okaratzi posampitanari posankinareki: Iroora arivetacha eero jiinanta aparoni shirampari. ² Iro kantacha, ontzimatyepiinantayetaiya, pimayempitzikari. Ari onkempitayetaiyaari eejatzi tsinaneete, ontzimatyepimentayetaiya. ³ Arira aritziri piñaavakaayetapiintaiya paavakaayetara. ⁴ Okaratzi jiinataitari, tera apaniro ashitaaro ovatha, aña irijatzi ashitaaro oimetari. Ari okempitari eejatzi, ikaratzi jiimetaitari, tera apaniro jashitaaro ivatha, aña irojatzi ashitaaro iinatakari. ⁵ Irootakera, te aritanta poshitaaventyaaro piñaavakaapiintayetaiya paavakaayetara. Iro kantacha, kantatsiya pinkinkithavaitakaavakaiya onkantya pintziventapai-tetantyaarori piñaañaatane. Impoña petanaiyaaro piñaavakaayetanaia, ari onkantya eero jampotantami Satanás, tera piñaakotanetajaantyaara eerokaite. ⁶ Irooyetakera iroka noshinetantziri, iro kantacha tera noshintsiventantatyepi maaroiteni imonkarayetairo irokapayeeni. ⁷ Aña nonkovataavetya naaka maaroiteni shirampariite inkempitakotaiyaanaromi tsika nokanta naaka. Iro kantacha eerora omata iroka. Tema Pava jinashitakaro itasonkaventayetakai maaroni aakaite. Ari ikanta Pava itasonkaventantakariki tsikarika ikaratzi kaari otzimayetanta itsipatari, iriima pashinepayeeni ontzimayete itsipatari.

⁸ Ikaratzi kaari aavakaachaneriita, nokantziri: Iro aritatsi pisaikashivai-taiya eero otzimi pitsipatari, nokempitara naaka. Irojatziira nokantayetzitariri

ikaratzi kamayetatsiri itsipari. ⁹Irooma terika pimatero piñaakotanetya, ontzimatyepintsipatayetaiya. Tema iro aritatsi pintsipataiya, ari onkanta eero piñaantaro ayimavaitemi.

¹⁰Okaratzi jiinataitakari, aavakainchari, nokantziro: Te arite pookavakaa-yetaiya. Tera naaka kanterone iroka, aña iriitakera Avinkatharite. ¹¹Aririka pookavakaiya, iro aritatsi pisaikashivaitya apaniro eero pitsipataa. Irooma eerorika, kantatsi pimpiyashitairi piimejanori. Eerokaite jiimetaitari, te arite pookayetero piinatakari.

¹²Nokantayetziri pashineete: Iyeekiite, tzimatsirika piinatari kaari kempisantsatsine, ontzimatyepoisokerotyaa, aapatziyakotakamirorika iroori. Ari nokantziri naaka, iro kantacha tera iri Avinkatharite shintsiventajaan-temirone. ¹³Ari okempitzitari, aparoni tsinane oimetariri kaari kempisantsatsine, ontzimatyepoisokerotyaa irirori, jaapatziyakotakarorika. ¹⁴Tema okantavetaka te inkempisantzinkarite oime, itasorentsishiretakaitairi irirori, iroora kantakaantakerori iinaka. Ari ikempitzitari, aparoni shirampari kempisantaneri, iinantarori kaari kempisantsatsine, itasorentsishiretakaitairo iroori, iriira kantakaantakerori oimeka. Irooma aririka irookavakaakya, kempitakara eero javisakoshireyetai irovaiyane. Irooma itsipatavakaara, intasorentsishiretakaa-yetairi eejatzi irovaiyane. ¹⁵Iro kantamaitacha, inkoverika irookavakaiya, kaari kempisantsatsine, kantatsi irimatero. Tekatsimaita shintsiventerine eero jookavakaa, akantayetairi “Iyeekiite,” eejatzi akantayetairi “Chookiite,” aayetziriri kaari kempisantsatsine. Irooma kantatsirika aapatziyavakaiya kameethaini, iroora ikoviri Pava. ¹⁶Eeroka jiinataitakari, tera piyotero, kempitaka eerokatakera kantakaanterone iravisakoshiretantaiaaari piime. Eeroka jiimetaitakari, tera piyotero, kempitaka eerokatakera kantakaanterone avisakoshiretantaiaaari piina.

¹⁷Ari okantari. Tsikara akantayeta asaikayetzi, eerora athavaavaitaro ovashiñeero tsika akantapiinta. Iroora ikovakairi Avinkatharite, tema ari akantayetzitari ikaimashireyetaantairi Pava. Irootake nokantantapiintakeri naaka irantayeetero nareetayetarira kempisantzinkariite tsikarika japato-taiyani. ¹⁸Thame oshiyakaaventavakero, aparoni shirampari itzimi totameshitainchari, irashi irovatyeeerora tsika ikantaka. Terika intomeshitaanitya jetantanakarori ikempisantantaari, tekatsi ompaitya intomeshitaanitan-taiyaari iroñaaka. ¹⁹Tekatsira ompaitya aakarika totameshitaaniri, terika antomeshitaanitya. Iro kovajanotachari antayetairo ikantairi Pava amayetairo. ²⁰Arira ankantayetaiaari maaroitani, eerora athavaavaitaro ovashiñeero tsikarika akantayeta ovakera ikaimashireyetaantairi Pava. ²¹Ari okempitari eejatzi. Eerokarika omperanataari ikaimashireyetaantakamiri Pava, eero okantzimoshirevaitami. Irooma aririka irothataakaapaintyaaro omperatamiri pishitovai, pimatero. ²²Ikarayetzi omperavaitaari ikaimashireyetairi Avinkatharite, ontzimatyepinkishiretya isaikakaashivaitaarira. Ikarayetzi kaari jomperanayeetari ikaimashiretantaariri, okempivaitaarora iroñaaka iromperatanemi irinaatyepi Cristo. ²³Tema Pava pinakoventapero-taimi onantari jashiyetaami, iro aritatsi eero pikempitakotaari iroñaaka omperanataari, ishintsiventavaitaitziri irimonkaratero ikovakaashitariri pashine atziri. ²⁴Iyeekiite, ontzimatyepi maaroitani eerora athavaavaitaro tsikara akantayetara ikaimashiretantaari Pava okanta atsipashireyetaantairi.

²⁵ Iroñaaka nakayeri ikaratzi osampitakoventzirori evankaroite. Tera ontzime ikantakaantairi Avinkatharite okantakota iroka, iro kantacha nonkantemi naaka okaratzi nokinkishiretakotarori. Iriira Avinkatharite neshinonkataanari okanta paventaayetantaanari naaka. ²⁶ Jiroka okaratzi nokinkishiretakotarori: Tema asaikimopaiteyetziiro iroñaaka tsika jashinonkaavaiyetaita, iro aritatsi pashi povayetairo tsika pikantayetara pisai-kayetzira iroñaaka. ²⁷ Thame oshiyakaaventavakero, otzimirika eeroka piina, te aritzi pintsiparyeeyaro. Terika ontzime piina, eero pikokovatzi pintsipatya. ²⁸ Irooma aririka pintsipatakya, tera pantero kaariperori. Ari okempitzitari aririka ontsipatya evankaro otzimi ikampitantaaitakeri aantyaariri shirampari, tera antero kaariperori. Iro kantacha ikaratzi aavakaayetachari, aritake iriñaayetake pomerentsitzimotyaaarini. Intaanira nokantashitami naaka onkantya eero piñaantayetaro pomerentsitzimovaiyetyaamiri eerokaite. ²⁹ Iyekiite, kempitaka irootaintsi omonkarapaitetya. Ari etanakyaaaro iroñaaka, ikaratzi tziimayetatsiri iinaite, ontzimatyete inkempitakaantairo terikami ontzimayete. ³⁰ Ikarayetzi iraaavaiyetachari, ontzimatyete inkempitakaantairo tekatsi ompaitya iraaavaitantyaari. Ikaratzi kimoshirevaiyetatsiri, ontzimatyete inkempitakaantayetairo tekatsi ompaitya inkimoshirevaitantyaari. Ikarayetzi amanantayetatsiri opaiyetarika, ontzimatyete inkempitakaantairo te iriimi ashiyetyaarone. ³¹ Itzimirika otzimimoyetziri opaiyetarika jaka, ontzimatyete inkempitakaantairo, te apantaperotajaan-tyaaro. Tema irootzimatake ompyashivaiyetaiya okaratzi tziimayetatsiri kipatsiki, okaratzi antapiintayevetakari.

³² Irootakera nokovakoyetaimiri eerokaite eero pikinkishiretakovaitantaro maaroni iroka. Ikaratzi kaari tsipayetachane, inkamaityaaro irantanairo ikoviri Avinkatharite, tsika onkantya irinimotakaantyaariri. ³³ Iriima ikaratzi aavakainchari, ontzimatyete irinimotakaayetairo itsipatari, ontzimatyete inkinkishiretakotapiintairo tziimayetatsiri jaka kipatsiki. ³⁴ Ñaakero, apitera onkantya iroshiretakotapiintaiyaari. Ari okempitzitari eejatzi tsinane kaari tsipatachane, eejatzi evankaro, kantatsi onkamaityaaro ikoviri Avinkatharite, tsikarika opaiyetari antayetziri eejatzi okaratzi okinkishireyetai. Irooma okaratzi tsipayetainchari, ontzimatyete onimotakairi oime, onkinkishiretakotairo eejatzi tziimayetatsiri jaka kipatsiki. ³⁵ Tera noshintsiventatyeeemi nokantantayetamirori iroka. Aña iro aritatsi nonkantayetemiro onkantya nominthatakaantayetyaamiri pantayetairo onkarate kameethatzimotemine, ari onkantya pinkamaiperotantaiyaariri Avinkatharite.

³⁶ Tzimatsirika ashityaarone irevankarote antarokitaintsiri, iriñaakerorika aritatsi ontsipatya, kantatsi omatero, te onkaariperote. Aavakaavaiya.^c ³⁷ Iriima ashitarori evankaro, kaari kovatsine ontsipatya, kameethatake eejatzi okaratzi jantakeri, tema iro ikovakeri iranteri irirori. ³⁸ Ari okantari. Aririka aavakaakya irevankarote, jantakero kameethari irika. Irooma eerorika itsipatakaaaro, jantajaantakerora kameethatajaantatsiri.

³⁹ Aparoni iinaitari, okovaperotatya ontsipatapiintyaari oime eenirora aavakaa. Irooma aririka inkamimotakero, osaikashivaitaara iroori, kantatsi

c 7.36-38 Kantakotachari jaka "ashitarori irevankarote," irijatzira kantakotachari kampitantarori iinantaaro evankaroka.

agai pashine oime, iro kantacha ontzimatyé inkempisantzinkarite eejatzi irirori. ⁴⁰Iro kantacha tzimatsi nokinkishiretari naaka, arira onkimoshireperoteri iroka osaikashivaitaiya, eerorika agai pashine. Kempitakara Itasorenka Pava ñaavaitakaanarori iroka.

Ovaritentsi jashitakaitariri oshiyakaarontsi

8 ¹Iroñaaka nakayeteri osampitakoventzirori ovaritentsi jashitakaayeetariri oshiyakaarontsi. Tzimatsi opaiyeta ayotakotayetzirori irokapayeeni, kaari jiyotayetzi pashine kempisantzinkariite, arira onkantakemi asagaaventzimotyaari. Eerora amatziro iroka, aña iro aritatsi etakoyetaiyaari irikaite, ankokovayetairo antharomentashiretakaantyaariri. ²Arira okanta itzimayetantari asagaaventavaitachari, kantatsiri: “Naaka iyoperotaneri.” Iro kantacha tekeratara iriyotanetya ikaratzi kantayetsirsi. ³Iriima Pava jiyoyetziri irirori ikaratzi etakotaariri.

⁴Nakavakeri iroñaaka osampitakoventzirori ovaritentsi jashitakaayeetariri oshiyakaarontsi. Tema ayotaiyini aakaite ipaitarika ikantayeetziri oshiyakaarontsi, te ontzimimotaajateri irañaantare. Tera intzimayete pashine pavata-tsine, aña apatziro ikanta Pavajanori. ⁵Niyotzi tzimayetatsi jaka kipatsiki oshiyakaarontsi ivavanetashiitakari, eejatzi ikaratzi tzimayetatsiri inkiteki ivavanetashivaitaitakari. Iriiyetakera ipaitashivaitapiintakari, ikantaitzi: “pava,” pashine ikantaitzi “novinkatharite.” ⁶Irooma aakaite, aparoni ikanta apaitziri “Pava.” Iriitake ashitairi, itzimi ovetsikayetakero maaroni. Iriira kantakaarori atzimayetantari. Ari okempitari eejatzi, aparonira apaitziri “Novinkatharite.” Iriitakera Jesucristo, itzimi jovetsikakaayeetakeri maaroni. Iriira kantakaarori okanta añaantayetaari.

⁷Iro kantacha tzimatsi osheki kaari iyotakoterone iroka. Irootake itzimayetantari ametapiintakarori jashitakaari ovaritentsi oshiyakaarontsi, irovimaityaaroya ovaritentsika. Irikaite atziririite, ikaratzi matapiintavetakarori, okantavetaa ikempisantayetai, eentashirera ikantayetaka iroñaaka. Aririka irovayetaiyaaro ovaritentsika onkempitzimotyaari jantakero kaariperori. ⁸Iro kantacha tera iro ovayetari matakairone iraakameethatantairi Pava. Tema ontzimerika ovaritentsi apinkapiintane, te antero kaariperori. Aririka antzivaivetakyaaromi iroka, tera ovameethashiretai eejatzi. ⁹Iro kantacha ontzimatyé paamaventayetya, potzikashirevaitzirikari eentashireriite, pinkantayete: “Nosaikashivaita naaka, kantatsi novayetyaari ipaiyetarika.” ¹⁰Pinkinkishiretakotero opaita avisatsineri irokityaami irikaite eentashiretaneri. Okempitayta iriñeemi povavaiyta janta jashitakaayeetari ovaritentsi oshiyakaarontsi. Okantavetaka pikantapiintayevetaka eerokaite: “Niyotzi naaka, te ontzimajaante irañaantare irika oshiyakaarontsi,” aamaashityaara kantatsi irimatanakero iroyaari irirori. ¹¹Arira onkantya irika eentashireri, irantantanakyaarori irirori kaariperotzimotziriri. Eerokatakera kantakaashitakyaarone. ¿Tema pipaitayevetaari “Iyekiite?” ¿Tema ikamimentayetairi irirori Cristo? ¹²Arira pikenakaakerori eeroka okanta pikaariperotakaantakariri irikaite. Povatsiperotakerira, peentashireperotakaakeri. Aña pikaariperotzimomaitakari eejatzi eeroka Cristo. ¹³Irootakera eeromi novantapiintataitaarimi naaka vathatsi, ari onkantya eero noitzipinaashiretantari ikaratzi nopaiyetairi “Iyekiite.”

Irimonkarayeeteneriri Otyaantajanoriite

9 ¹ ¿Eeroma okantzi naaka nosaikashivaitya? ¿Kaarima naaka Otyaantajanori ñaajaantakeriri Jesús, Avinkatharite? ¿Kaarima naaka kempisantakaajaantaimiriri Avinkatharite? ² Kempitaka tzi mayetatsi pashine kaari iyotenane naakara Otyaantajanori. Iroora eerokaite piyotaiyini, tema eerokayetake ikempisantakaayetai Avinkatharite nokinkithatakoyetaimirira, iroora oñaakantzirori naakatakera Otyaantajanori.

³ Jiroka nonkanteriri ikaratzi ñaaventavaitanari: ⁴ ¿Tema aritzi intziyeetena naakaite? ⁵ ¿Eeroma aritzi naaka ontzime notsipatari, kempisantatsiri eejatzi? Aririka ontzime, ¿eeroma aritzi nontsipatanakyaaro janta pisaikaiyini eerokaite? Iroora jimatapiintakeri pashine Otyaantajanoriite, iro jimatapiintzitari ikaratzi jirentzitari Avinkatharite, eejatzi Cefas. ⁶ Piyotaiyini eerokaite eekero nantavaitatzi naaka, onkantya naantyaari nañaantyaari, irojatzi jantziri Bernabé. ¿Intanima nokantakaayetakaro naakaite te ishineyeetenaro novashaantero nantavaire nonkinkithatakaantyaari? ⁷ Pinkinkishiretakoteri tsika ikanta ovayiri tzi matsiri ijevare. ¿Aritatsima impinateri ijevare impantyaariri irovarite? Ari ikempitzitari pankivaitatsiri, ¿Eeroma aritzi irovaiyaaro ivankire? Eejatzi ikempitzitari piravaitachari, ¿eeroma aritzi iranintaiyaari ipira? ⁸

⁸ ¿Pikinkishiretama eerokaite okaratzi nokantayetakemiri iroora jametashimatsitaiyarini atziririite? Aña irojatziro oñaaventakotzitaitakarari Ikantakaan-taitane. ⁹ Tema josankinatzitakaranki Moisés-ni, kantatsiri:

Aririka pantavaitakairi aparoni piratsi, te arite intasheneentavaite.

¿Pikinkishiretama intaanira piratsi joshiretakotaka Pava ikantantakariri? ¹⁰ ¿Tera! Aña aakayetataike joshiyakaaventaitakeri. Irojatziro joshiyakaaventzityeetakairi ikantaitake:

Tzimatsirika pankivaitaneri, tzi matsirika otekakivaitaneri, iro jimatantarori iroka onkantya irovantaiyaarori.

¹¹ Ari okempitzitari, tema naakaite aventashiretakaayetaamiri, ¿Eeroma aritzi pimpayetaina nañaantyaari? ¹² Iroora pantapiintakeneriri pashinepayeeni janta. ¿Eeroma aritzi pimatataitenaro naakaite? Iro kantacha, tera noshintsiventapiintemi nonkantemiro iroka. Aña amave nokantaiyakero. Tema te nonkovaiyeni nomanonkemi eerokaite petanakarora pikempisan-tairora Kameethari Ñaantsi noñaaventayetaimirira Cristo.

¹³ ¿Tema piyotaiyeni jovapiintaro omperatasorentsitaari tzi makaantatsiri okaratzi jashitakaitarori tasorentsipankoki? ¿Tema piyotaiyeni ikaratzi piratsi jashitakaitariri Pava pomepirinimentotsiki, oshinetaantsitzi irovayetyaari omperatasorentsitaari? ¹⁴ Arira okempitzitari eejatzi okaratzi ikantakaan-tanari Avinkatharite nokinkithayetairora Kameethari Ñaantsi, ontzimatye impinayeetaina nantantyaarori.

¹⁵ Tera noshintsiventemi pairani nosaikimotantakamiri pimayetenaro. Tera noshintsiventemi eejatzi iroñaaka okaratzi nosankinatantamiri. Aña iro nokovataike nonkamemi naaka, tekeri intzimanakeeta impaitya

kantatsineri: “Tera kyaaryoo onatye okaratzi jasagaaventavaitakari Pablo.”
¹⁶Tera nasagaaventavaiyyaaro naaka nokinkithatakaayetaimiro Kameethari Ñaantsi. Aña kempivaitakara iriira Pava shintsiventanari nantairo, okantavetaka te naaka minthatashivaityaarone. Eerorika nomatairo iroka. ¡Ikantamacheetana naaka!

¹⁷Naakami kovashivaitakyaarone nomatero, ari nonkokovatakeromi impinayeetena. Aña Pava ovataikenari nomayetairo iroka. ¹⁸Arira okantaka, tekatsira ompaitya noyaaventantyaari pimpinayetaina eerokaite. Tema nokempitakaantaro iroomi impinayeetenarimi okaratzi noñeero nokimoshiretai. Tema iroora nokimoshiretantaari iroñaaka tera nonkovakotaimiro okaratzi nokinkithatakaayetaimiro Kameethari Ñaantsi. ¹⁹Arira nokenakairo nosaikashivaitantaari, tekatsi impaitya shintsiventavaitenari ipinatanara. Iro kantacha naakatajaantake kempitakaantacha onampitaari. Tema ari onkantya navisakoshiretakaantaiyaari osheki atziri. ²⁰Arira nokantzitaro eejatzi nontsi-patyaaririka nosheninkapayeeni judío, nomatzitarora okaratzi jameyetari iriroriite, ari onkantya iravisakoshireyetantaiyaari. Irojatziro nomatzitari nonkempiyaari pankiventarori Ikantakaantaitane, nomonkaratziro naaka eejatzi, okantavetaka niyovetaka tekatsi shintsiventenane nompankiventyaaro, tema ari onkantya iravisakoshireyetantaiyaari. ²¹Ari okantzitari, aririka nonkarateri kaari kemakotajaterone Ikantakaantaitane, nokempitakotari iriroriite, ari onkantya iravisakoshireyetantaiyaari. Iro kantacha tera nompiyathatajaantyaari Pava, tema ontzimatye nomonkarayero ikantanari Cristo nantero. ²²Ari okempitzitari, aririka nonkarateri eentashirevaitaneri, nokempitakotari jantayetziri iriroriite, ari onkantya iravisakoshireyetantaiyaari. Ari nokempitayetziriri maaroiñeni nashiyetachari atziriite, ari onkantya iravisakoshireyetantaiyaari tsikarika inkarate iriroriite. ²³Iro nomayetantaro maaroni iroka onkantya nonkinkithatakaantantyaarori Kameethari Ñaantsi, ari onkantya nonkarayetantaiyaari eejatzi naaka, itasonkaventayeetaanara.

²⁴¿Tema pinkinkishiretero tsika ikanta monkatziyavakaachari ishiyeeyani onkantya iriñeetantyaariri intzime etyaarone irareetya? Aparonira inkantya etyaarone irareetya, iriitakera impinayeeteri. Arira pinkempitayetaiyyaari eerokaite. ²⁵Ikaratzi ñaantapiintakarori onkantya irimonkatziyavakaantyaari, ontzimatyeera inkempoyaavainetya, iriñaashivaityaaro intzi-tayetyaro okaratzi ineveyetari. Iroora jimatantayetarori iroka onkantya impinayeetantyaariri, iramathaiyeetantaiyyaari shivithatapo. Iro kantamaitacha sampiyanetatsi iroka. Irooma aakaite, okaratzi oshiyakaaventachari impinayeetairi, eerora othonkaneta. ²⁶Irootakera noshiyakaaventantapiintarori naaka okempivaitaro noshiyatyeemi, te nontempaavaiyya. Nokempitakaantaro noñaashintsivaityaaromi nonkaposante, te nonkaposashivaityaaro tampyeenka. ²⁷Okaratzi noñaashivaitakaro notziventavaitaka, nokempitakaantavaitakero novatha nomperatatyeeyaaromi. Irootakera nomatantakarori, ari onkantya eero ikempitakaantyeetantaanari joyiishitayeetziri, eero amenaashivaitanta nokinkithatakaantapiintakera.

Ikaminaaventaitziro okaratzi iñaapinkathatashiyeetari

10 ¹Iyekite, eero apeyakotaro tsika okanta iñaayetakari avaisatziite. Iro ipampithatake aparoni menkori janta tsika te inampiitaro.

Jimontyaayetakaro inkaare, joviryaataitapaintakeneri. ² Arira joñaa-kantakero javentaashiretakari Moisés-ni, ipampithatakero menkori, jimontyaakaro inkaare.^f ³ Jovaiyakaroni eejatzi avaisatziite okaratzi itason-kaventayeetakeri. ⁴ Jimiretaiyakaroni jiñaa itasonkaventayeetakeri oshito-vaatzimotakeri shirantaaki. Tema iriitajaantakera Cristo tsipashireyetakariri, iri oñaakakeriri jiñaa shirantaaki. Aña iri Cristo kempivaitakarori iroka shirantaa. ⁵ Iro kantacha, tzimatsi osheki iriroriite kaari irinimote Pava, irootakera ikamakaantantayetakariri tsika te inampiitaro.

⁶ Okaratzi avisaintsiri, tzimatsira oshiyakaaventakairi, ari onkantya eero akempitanti iriroriite, anevetyaaro antero kaariperori. ⁷ Iroora eero aritanta aakaite ankempiyaari pashineete itharomentavaita iñaapinkathata-shivaitari oshiyakaaronsi. Tema irootake jimayetakari avaisatziite pairani, jiroka ikinkithakoyeetakeriri:

Ithointaiyakani atziri, jovavaitaiyani, jiravaitaiyini.

Ari ikatziyeeyanakani itharomentashivaitaiyanakani.^g

⁸ Ari okempitari eejatzi, te arite antayetero kamaarotsiri. Irojatz jantaye-takeri avaisatziite, irootakera iñaantayetakarori ikamakaantake aparoni kitaite 23,000 atziri.^h ⁹ Ari okempitzitakarori eejatzi te aritzi ovatsimayeri Pava. Irojatz jimayetakari pairani iriroriite, irootakera jatsikayetantakariri maranke.ⁱ ¹⁰ Ari okempitzitari eejatzi te aritzi ankiñaanevaita. Irojatzira jimayetzitakarori. Iroora iñaantayetakarori japerotakeri ipaiyeetziri “Aperotan-taneri.”^j ¹¹ Maaroni irokapayeeni avisayetaintsiri, irootakera joshiyakaaven-tayeetakairi, josankinatakoyeetakero onkantya iriyotaayetantairori iroñaaka aakaite, tema asaikapaitetantayaaro othonkimataara kipatsi. ¹² Paamaven-tayetaiya eerokaite. Eero pikantayetzi, “Eerora nomatataitziro naaka iroka,” omapokashitakarori pimatankero eejatzi eeroka. ¹³ Iro kantacha piñaakerorika pinevetashirevaityaaro, pinkinkishiretero tera apaniro pikantaka eeroka, aña jimatataikero ikitsirinkayetakero pashine atziriite. Kinataneri jinatzi Pava, eero ishinetzimi irirori irineveshireperotakaityaamiro kaari pinkitsirinke. Aririka piñaakero pinevetashirevaitya, iriitajaantakera Pava oñaakemirone tsika pinkantya pinkitsirinkantyaarori, onkempivaitanakyaaaro pishiyapitha-tatyeeromi.

¹⁴ Netakotaneete, irootakera pinkempitakaantantyaarori pishiyapi-thatatyeeromi, piñaayeririka pashineete iroimoshirenkero iñaapin-kathavaitziri oshiyakaaronsi. ¹⁵ Iroñaaka tzimatsi nonkantayetemiri, nonkempitakaantayeemi iyotaneri pinatyeemi nonkantemirora. Pinkinki-shiretakoyeterora. ¹⁶ Tema apatopiintaiyanira iravaitaiyini, akinkithashi-retakotziro iñañaaventakeriranki Cristo, imiretaiyakaroni iriyotaaneete, ¿Kaarima iroka ovithaavakaantsi, apatoyetaara oimoshirenkiri Cristo

f 10.2 Iroora jimayetakari kempitakarori oviinkaataantsi iroñaaka, tema aririka iroviinka-tayeetya, joñaakantairo tzimatsi javentaashiretanaari. g 10.7 Okaratzi ikantakoyeetziri jaka “itharomentashivaita,” iro jantakeri pairani ivaisatziite judfo-payeeni jovetsikake oshiyakaaronsi kempivaitariri iryaani vaca, iri joimoshirenkaventaaiyarini, iñaapinkathavaitziri irika oshiyakaaronsi. Pamenero eejatzi “Tsika Ikantayeetziro Naantsipayeeni” tsika okantakota “Ikantakaantaitane.” h 10.8 Pamenero eejatzi “Tsika Ikantayeetziro Naantsipayeeni” tsika okantakota “Balaam.” i 10.9 Pamenero eejatzi “Tsika Ikantayeetziro Naantsipayeeni” tsika okantakota “Moisés.” j 10.10 Pamenero eejatzi “Tsika Ikantayeetziro Naantsipayeeni” tsika okantakota “Coré.”

ikapathainkatzimentakai? Aririka ampetoryeero tanta, ¿Kaarima iroka ovithaavakaantsi, oimoshirenkirora ivatha Cristo, akinkishiretakotziro ikamimentayetakai? ¹⁷Ari okanta, aririka ovayetakyaaro, intzimayevetakya osheki akarataiyini apatatayani, maaroni ovaiyaroni tanta jovetsikayee-takeri apapatharoini. Ari akantayetaari aakaite, akempitayetaaro apapa-thatatsiri. ¹⁸Ari ikempitayetari eejatzi nosheninkapayeeni Israel-mirinkaite, jovithaavakaayeta eejatzi iriroriite, itaayetairo jashitakaariri Pava janta pomepirinimentotsiki. ¹⁹Irootakera kempitataikarori okaratzi jantapiintaye-takeri pashinesatzi atziriite ipometayetziniri ivavanevaitashitari. ¿Piñaajaan-takema nokantatziira añaanetatsira ikaratzi ivavanevaitashitakari? ²⁰¿Tera! Iro kantzimaitacha tzmataitatsira peyari amamenavaitachari, iri ikempi-takantakeri ivavane, iriitake jashitakaantapiintayetakari irovarite. Aña kaarira Pava irashitakaayetya irovarite. Irootakera kaari nokovakaayetzimiri eerokaite pinkempiyayetyaari povayetaiyaaro okaratzi jashitakaavaitashitariri peyariite, povithagaarikari iriroriite. ²¹Tera aritzi pimiretyaaro otzimi amiretapiintari akinkishiretakotziri Avinkatharite, pimatakerorika pimireta-piintakaro okaratzi jashitakaayeetariri peyari. Ari okempitzitari, tera aritzi poyaaro otzimi ovapiintari akinkishiretakotziri Avinkatharite, pimatake-rorika povapiintakaro okaratzi jashitakaayeetariri peyari. ²²¿Akovatziiima ovatsimayeri Avinkatharite? ¿Anayirima otzimira irirori ishintsinka?

¿Arima notzikashirevaitantake iñaapinkathashireyetairi Pava?

²³Jiroka ikantayeetzi: “Ishineyeetanaro nantayetero tsikarika ompaiyetya.” Iro kantacha tera apantaro maaroni irantayeetero. Aritake okantavetaka, ishineyeetairo antayetero tsikarika ompaiyetya. Iro kantacha tzmayetatsira opaita antayetziiri kaari minthatakaiaaraine pashinepayeeni irantayetairo kameethari. ²⁴Tera aritzi intaani ankinkishiretakovaityaaro akovayetziri aakaite, aña iro aritatsi añaashintsiventaiyaaro kameethatzimoterine pashinepayeeni. ²⁵Aririka pamanantzimate vathatsi, eero posampitakoventavaitziri, pinkante: “¿Ipoñaatyaama irika vathatsi janta ipomeyeetziniri oshiyakaantsi?” Aña pamananteri, poyaari. ²⁶Tema iri Avinkatharite, ashitari ikaratzi tzmayetatsiri kipatsiki. ²⁷Ari okempitzitari, aririka inkaimemi payooteri kaari kempisantatsine, payooteri pikovirika. Eero posampitakoventavaitziri pinkante: “¿Ipoñaatyaama irika vathatsi janta ipomeyeet-ziniri oshiyakaantsi?” Aña poyaari. ²⁸Irooma tzmatsirika kamantemineri, inkantemi: “Irika vathatsi ipoñaatya janta ipomeyeetziniri oshiyakaantsi,” eerora povari. Iroora pimatantakarori iroka pikinkishiretakotanakari kanta-kemiri, pikinkishiretanaka eejatzi kantatsi irovaariperoshiretante. ²⁹Tema nokantakemira “kantatsi irovaariperoshiretante,” te iro nonkantakote irovaariperoshiretemi eeroka, aña iri nokantakotzi itzimi kamantakemiri, kantatsira irovaariperoshireteri irirori. Kempitaka ari posampitanakena naaka, pinkante: “¿Opaitama nontzitantavaityaariri naaka intaanimacheeni ikinkishiretakotana pashineka atziri? ³⁰Tema nopaasoonkeventziri Pava noñaayetziro novari, ¿opaitama nonkinkishiretakotantyaarori onkarate inkishimaitenari?”

³¹Jiroka nakemiro: Aririka povavaiyetya, pinkinkishiretakoterora, pinkantashirete: “Tzmatsirika ñaayetenaneri novavaitya, ¿arima

notzikashirevaitakeri irika iñaapinkathashiretai Pava?” Arira pinkempitzi-tyaarori pimirevaitya, eejatzi pantayetairo tsikarika opaiyetarika. ³² Ontzimatye paamaventaia eero poitzipinashiretantari Judío-yetatsiri, kaari judío-yetatsine, ikaratzi pikaratapiintziri papatoventari Pava, maaroni. ³³ Irootakera nantziri naaka, nopankiventaro nonimotakaantayetyaari maaroni atziriite okaratzi nantayetziri. Tera intaani nantero kameethatzimotanari naaka, aña iro nantzi onkarate kameethatzimoterine pashinepayeeni, ari onkantya iravisakoshirentaiyaari.

11 ¹ Pinkempitakotaiyaanaro naaka. Iroora nomatziri naaka, nokempitakotari Cristo.

Ovashikainaro tsinaneeete

² Notharomentaiyami iroñaaka, tema pikamaitakaro okaratzi nameta-kaakamiri, okaratzi niyotaakemiri. ³ Iro kantacha, jiroka nokoviri piyotero: Iriira Cristo ijevaritari shirampariite. Iriima shirampariite iriira ojevaritari tsinaneeete. Iriima Pava iriira ijevaritari Cristo.^k ⁴ Okaratzi ametapiintakari ashiramparitzika, te apashikainata aririka añaañaate, aririka ankinkithatakaante. Aririkami ampashikainatzimotantakyaami, ovinkatharyaakero aito.^l ⁵ Irooma tsinaneeete kaari pashikainatachane oñañaatayetzira, okinkithatakaantayetzi, ovinkatharyaantakera. Okempitakovaitakaro tsinanepayeeni ameezirori oishi. ⁶ Aparoni tsinane kaari kovatsine ompashikainatya, ameeperotataiterotya oishi. Tema maaroni jiyotayeetzi pashiventaantsira onatzi, ontzimatyera ompashikainatya. ⁷ Iriima shirampariite eero ipashikainavaita irirori, tema ikempitakoyetari Pava, iriira Pava ovaneenkatakariri. Irooma tsinane, iri shirampari ovaneenkatakarori. ⁸ Tema pairani ovakera jovetsikantakarori Pava etanakarori tsinane, iroora jaake ivatha shirampari jovetsikantakarori. Irooma ovakera jovetsikantakarori Pava etanakarori shirampari, tera iro iraaake ovatha tsinane. ⁹ Ari okempitiztakari, ovakera Pava jovetsikantarori tsinane iriira jovetsikajaantakeneri shirampari, tema tekatsi intsipavaitya. Iriima shirampari, tera iro irovetsikaitene tsinane. ¹⁰ Irootakera ompashikainatantyaari tsinane onkantya oñaakantantyaarori tzmatsira oñaapinkathatane iroori, ari onkantya onimotakaantyaariri eejatzi maninkariite. ¹¹ Te ontzimashitya tsinane, te intzimashitya shirampari, aña apiteroite jashitari Avinkatharite, ikovityaavakaa apitero. ¹² Tema etanakarori tsinane ivatha shirampari jovetsikayeetake. Iro kantacha eejatzi, ikaratzi shiramparitaatsiri iroñaaka, iro tsinane ovaiyantayetairiri. Tema apiteroka iriira Pava kantakaarori itzimayetantari. ¹³ ¿Ipaitema pikinkishiretakotarori iroñaaka okaratzi nokantayetakemiri? ¿Aritatsima tsinanepayeeni oñañaateri Pava eero opashikainata? ¹⁴ Aakaite ashiramparitzika iroñaaka,

k 11.3 Kantakotachari jaka “ijevaritari,” irojatzira kantakotachari “iitoitari.” Tema iroovaitake okaratzi saikantairi aitoki otzimi kinkishiretakairi, akovantayetari antayetero akovayetziri, kempitavaitaka iroomi aito jevatainemi antayetero opaiyetarika. Kantatsira ankante: “Aitotari Cristo.” Irojatziki kempitakarori aririka ankante: “Ijevatai Cristo.” **l 11.4** Kantakotachari jaka “ovinkatharyaakero aito.” Tera ayotakoperotajaantero opaita kantakotachari “aito.” Tema tzmayetatsi kantayetatsiri iri Cristo oshiyakaaventari “aito.” Tzmatsi pashine kantayetatsiri iroora kantakotachari “aitojanori.” Tema aririka ampashikainatya añaañaate, akempitakotarora tsinane. Ovinkatharyaayetakera pashinepayeeni.

tera ametaro osanthaayetero aishi, aritake ampashiventakya. ¹⁵Irooma tsina-neete, irootake ovaneenkatakaarori. Kempivaitaka iroomi oishi oshiyana-kyaarone ovashikainaro. ¹⁶Tzimatsirika janta kovatsiri inkisakoshiretyaaro, jiroka nonkanteriri: Irootajaantakera nametapiintakari naaka niyotaantziro. Irojatzi ikantapiintayetziri apatovertariri Pava tsikarikapayeeni janta.

Amenaashivaitara joimoshirenkaitziro irayootane Avinkatharite

¹⁷Iro kantamait acha, tzimatsira pashine nonkantakotemiri, eerora notharomentakotamiro. Tema te onkameethatzimotena pantapiintakeri papatotaiyani. Onkaratemi kameethatzimotemine, irojatzitataikera jovasankitaaventaitakemiri. ¹⁸Tema nokemake ikamantayeetakena pinashiye-tavakaaka janta papatotapiintaiyani. Iro nonkempisanterimi, ¹⁹tema iro avisapiintatsineri iroka. Kempitaka tzimayetatsi kovashivaitachaneri inkantakotaiteri “Iriira iriiperori irika.” ²⁰Arira okempitapiintari papatotaiyani eerokaite payootavakaiyani, amenaashivaitara poimoshirenkiro apaiyetziri “Irayootane Avinkatharite.” ²¹Tema povapiintakaro thaankiperoini pashitari. Tasheneenta ikantayeta pashinepayeeni. Tzimatsi pashine shinkivaiyetachari. ²²¿Arima onkantyaari? ¿Tekatsima pipankopayeeni tsika povapiintayetyaaro pashitari, tsika piravaitapiinte? ¿Pimanintatziirima ikaratzi apatotapiintachari iñaapinkathayetzirira Pava? ¿Pithainkavaitatziirima kovityaavaitatsiri? ¿Pikinkishiretama ari nontharomentakyaamiro? Eerora.

Opoñaantanakari irayootane Avinkatharite

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³Okaratzi niyotaakemiri pairani okantakota opoñaantanakari “Irayootane Avinkatharite,” iriitakera Avinkatharite iyotaakenarori. Jirokataka: Okantaranki tsireni tekeru impithokashitaityaari Avinkatharite Jesús, jaakero tanta, ²⁴ipaasoonkeventakero, ipetoryaakero, ipoña ikantake: “Poyaaro, novatha onatzi, tema iro kamimentemine. Irootakera pinkinkishiretantapiintyaanari.” ²⁵Ari ikempitaakero eejatzi ikaratakero jovaiyani, jaakotakero imiretairi, ikantzi: “Niraane onatzi, irootakera shitovaatatsine onkantya iravisakoshiretantaiyaari osheki atziri. Irootakera pimatapiintairi aririka pimiretyaaro, aririka pinkinkishiretakotapiintena.” ²⁶Arira povapiintaiyaaro, pimiretapiintaiyaaro eeroka, ari onkantya piyotakaantaiyaariri atziriite ikamimentayetai Avinkatharite. Irootakera pimatapiintayetairi irojatzi impiyantaiyaari Avinkatharite.

Ovaminthavaitashitakyaarone irayootane Avinkatharite

²⁷Tzimatsirika ovaminthavaitashitakyaarone, iraminthavaitashitakyaarone, kempivaitakara iriitajaantakemi Avinkatharite inthainkavathatake, ithainkakero eejatzi iriraane. ²⁸Aña iro aritatsi, tekeru oyaaro, tekeru irero, ontzimatyera ankinkishiretakotavakya kameethashiretakairika. ²⁹Tzimatsirika ovashivaitakyaarone, irashivaitakyaarone kaari pampithashiretakoperoterone oshiyakaaventachari “ivatha,” arira irovasankitaitakeri. ³⁰Irootakera itzimantayetari shipetavaitatsiri, mantsiyavaitatsiri, tzimayetatsi makoryaayetaintsiri. ³¹Irooma akinkishireperotanakarika tekeru ovanakyaaro, eerora añaajaantziro irovasankitai Pava. ³²Iro kantacha

aririka irovasankitaavaitakai, iñaantakaavaitatyeerora inkempitakaantatyee aakatakemi itomijanori. Ari onkantya eero jovasankitaaperotantai apaata, ikempitakaantayetairi tsikara inkantayetairi osavisatziite.

³³Iyeikiite, irootakera okovantari poyaakotavakaayetaiya eerokaite, eero posasatekavaita aririka papatotaiyaani payootavakaiyani. ³⁴Pitashaatziirika, povanakya pipankoki tekera piyaatanakeeta, ari onkantya eero iñaakaan-taitami papatotakya. Aririka nareetakya nonkivantemi, ari nothotyaakemiro niyotaaayetemi irokapayeeni.

Tasonkaventashiretaantsi

12 ¹Iroñaaka nonkantemiro tsika okantakota tasonkaventashiretaantsi. Iyeikiite, te nonkove onkompitzimotyaami. ²Piyotaiyini eeroka, pairani tekera pinkempisantayetanake, tzimapiintatsi pikenakaashitane, iminhashiretakaapiintashiitami piyaatashiteri oshiyakaaronsi kaari ñaavai-taajatatsine. ³Irootakera nonkamantantyaamirori iroka: Intzimerika janta kinkithatakantatsine, inkantapaake “¡Kamaarivé Jesús!” kaarira Itasorenka Pava ñaavaitakairine irika. Irooma aririka inkante, “Avinkatharite inatzi Jesús,” iriira Tasorentsinkantsi ñaavaitakairiri.

⁴Aparoni inatzi Tasorentsinkantsi, iro kantacha tzimatsi osheki tsika ikenakayiro itasonkaventayetakai onkantya amatantyaarori. ⁵Aparoni inatzi Avinkatharite, iro kantacha tzimatsi osheki tsika ankenakayero antavai-taineri irirori. ⁶Aparoni ikanta Pava, iro kantacha tzimatsi osheki tsika okanta opoñaantakari jimatakaayetairo opaiyetarika. ⁷Maaroni aakaite, tzimayetatsi opaiyeta jimatakaayetairi Tasorentsinkantsi ari onkantya aminthatakantayetaiyaariri pashine kempisantzinkariite irantayetairo irirori kameethari. Arira ikenakairori irirori Tasorentsinkantsi joñaakanta, jimatakaayetairo opaiyetarika. ⁸Thame oshiyakaaventavakero, tzimaye-tatsi itzimi itasonkaventake Tasorentsinkantsi ari okanta jiyotanetantari. Tzimatsi pashine itzimi itasonkaventake Tasorentsinkantsi ari okanta ikinki-thakotantarori okaratzi ipampithashiretanaari. ⁹Tzimatsi pashine itzimi itasonkaventajaantake Tasorentsinkantsi ari okanta javentaashiretziitantaari. Tzimatsi pashine itzimi itasonkaventake Tasorentsinkantsi ari okanta itekatsitakaantantari. ¹⁰Tzimatsi pashine itzimi jimatakaakeri irirori intasonka-ventante, pashine itzimi jimatakaakeri irirori inkamantantanerite, pashine itzimi jimatakaakeri irapiitakotairo okaratzi ikamantantakeri kamantan-taneri, onkantya iriñaantyaarori iriirika Tasorentsinkantsi matakaakeri inkamantantero. Tzimatsi pashine itzimi jimatakaake iriñaavaiyetero pashi-neyetatsiri ñaantsi, tzimatsi pashine itzimi jimatakaake irovaakañaanetairo okaratzi iñaaventayeetakeri. ¹¹Maaroni iroka irootakera itasonkaventantaye-takeri Tasorentsinkantsi, jimatakaantakero tsikarika opaiyetarika. Aparoni ikanta Tasorentsinkantsi. Iriitajaantake matzirori itasonkaventayetakai aakaite, jimatakaayetairo okaratzi ikoviri irirori.

¹²Arira okantari ovithaavakaantayetaari, joshiyakaantayeetairo aakami ivatha Cristo. Tema tsikara akantavathayetara, irootakera matakaayetairori opaiyetarika. Arira akempitzitayetaari eejatzi aakaite, onashiyeta amaye-tairo opaiyetarika. ¹³Tema aparoni ikanta Tasorentsinkantsi itzimi oviin-kaatakaayetairi, ari okanta ovithaavakaantaari, onkantavetakya aakarika

judfo-payeeni, griego-thatatsiri, omperataari, saikashivaitaari, maaroni. Okempivaitaaro maaroni antsipatavakagaiya aakaite arapiintayetairo jiñaa añaaakaashiretantatsiri, oshiyakaaventakeri Tasorentsinkantsi.

¹⁴ Pinkinkishiretakotero tsika okanta avatha. Aparoni akanta avathaki, iro kantacha tzimatsi osheki onashiyeta opaiyetarika amayeri. ¹⁵ ¿Kantatsima oñaavaite aitz, oñaanatero ako, onkantero: “Te nirooperote naaka, te nonkempityaami eeroka pimatziro porikayetziro opaiyetarika?” ¿Tema irooperote eejatzi aitzika? ¹⁶ ¿Kantatsima oñaavaite oyempita, oñaanatero oki, onkantero: “Te nirooperote naaka, te nonkempityaami eeroka piñaayetziro opaiyetarika?” ¿Tema irooperote eejatzi ayempita? ¹⁷ Iroomi iyoshiitachanemi oki avathaki, jarima onkantakemi ankeme? Iroomi iyoshiitachanemi ayempita, jarima onkantakemi ankemantyaaromi osankaane? ¹⁸ Ari okantari avatha. Tema iriira Pava matakeroi jovetsikakero, tsikara okantajaanta ikovake irove-tsikero, ari onkantya onashiyetantyaari ompaityaarika omayeri. ¹⁹ Arimi oshiyavakaiyaami maaroni tsikara okantayetara avatha, eerotya avathataromi. ²⁰ Arira okantari aparoni onatzi avatha, iro kantacha tzimatsi osheki onashiyeta opaiyetarika amatantayetyaaroni. ²¹ ¿Kantatsima oñaavaite oki, oñaanatero ako, onkantero: “Naaka kovaperotajaantacha, irooma eeroka, tera?” ¿Kantatsima oñaavaite aito, onkempitakotyaaro okaratzi oñaavaitakeri aitz? ²² ¡Eerora omatziro! Aña okaratzi tzimatsiri avathaki kaari kempitzimotainemi iroopero onatye, irootakera kovaperotajaantachari. ²³ Iroora akithaantapiintari, omanayiro avathapayeeni, akempitakaantaro ñaapinkatharentsi onayetatzi janta. Okaratzi omanakoyetziri avathaki, akempitakaantaro irooperokimi onayetzi. ²⁴ Irooma okaratzi kaari omanayetapiintziri avathaki otzimi iñaayeetapiintziri, tera ontzime tsikarika ompaitya antayetenerori iroori. Ari ikempitzitari Pava jovetsikakerora avatha, ontzimatyera anethaayetairo kempitzimovetakaari kaari kovaperotajaantachane. ²⁵ Eerora okantzi ampitharyeero okaratzi avathatari. Aña iro aritatsi, anethaatziitairo maaroni avathatari. ²⁶ Aririka ovatsinaavaitya kapicheeni avathaki, kempivaitakara ovatsinaakyaami maaroitniki avatha. Aririka ovaneenkavaitya kapicheeni avathaki, kimoshirera ankantya maaroitniki avatha.

²⁷ Arira akantayetaari aakaite akaratz, aventaashireyetaari Cristo, kempitavaitaka aakaite ivatham anayetaimi Cristo. ²⁸ Jirokara tsika ikantakaayetaari Pava ikaratzi kempisantayeetaatsiri: Etanakaro, tzimatsi Otyaantajanori. Apitetanaintsiri, tzimatsi kamantantaneriite. Mavatanaintsiri, tzimatsi iyotaantaneriite. Ipoñaapaaka itzimayetanake tasonkaventantaneri, tekatsitakaantaneri, ampitakotaneri, jevatakaantaneri, ñaavaiyetzirori pashineyetatsiri ñaantsi. ²⁹ ¿Maaronima Otyaantajanoritzi? ¿Maaronima akamantantaneritzi? ¿Maaronima ayotaantaneritzi? ¿Maaronima atasonkaventantaneritzi? ³⁰ ¿Maaronima atekatsitakaantaneritzi? ¿Maaronima añaavaiyetziro pashineyetatsiri ñaantsi? ¿Maaronima ovaakañaanetanetzi? ³¹ Aña iro aritatsi, pinkovatziiyete intasonkaventayeetaimi pimayetantyaaroni kovaperotajaantachari. Iro kantamaitacha, tzimatsira opaita otzimi anayirori iroka. Aritake nonkamantemiro iroñaaka.

Iroora kovaperotajaantachari etakotanka

13 ¹ Thame ankantashitavakya kantatsi noñaavaiteero naaka pashineyetatsiri ñaantsi iñaavaiyetziri pashine atziri, nomatzitakyaaromi

okaratzi iñaavaitziri maninkariite. ¿Tema kameethavaivetaka iroka? Iro kantacha terika nomatero netakotantya nantantarori iroka, nokameniminthavaitashitakara. ²Ari okempitzitari eejatzi, thame ankantashitavakya kamantantaneri nonatzi naaka, niyotakotziro okaratzi kaari jiyotakoveeta pairani, naventaatziitari Pava ari onkantakemi iroshirinkenaro otzishi irova-tziyeero tsikarika janta. ¿Tema kameethavaivetaka iroka? Iro kantacha terika netakotantya nantantarori iroka, tekatsimacheeni nomonkaraye. ³Eejatzi okempitari, thame ankantashitavakya arimi nompashitantyaaro maaroni tzimimotanari onkantya ontzimantyaari iroyaari kovityaavaitatsiri. Ankantashitavakya osheki natsipeventakari impaityaarika, notaaventavaikari. ¿Tema kameethavaivetaka iroka? Iro kantacha terika netakotantya nomatantarori iroka, tekatsira nanintagaiya.

⁴Itzimira etakotantachari, tsinampari jinatzi, kaminthaantaneri, te inkisakovaitanetya, te irasagaavainetya, te iñaaperovainetya. ⁵Itzimira etakotantachari te inkaariperovaantenete, te inthañaavainetya, te inkisanetya, te irovapithaantatziityaaro inkisaneentante. ⁶Itzimira etakotantachari te inkimoshireventero jantakerorika kaariperori, aña iro ikimoshireventzi irirori iriyotakoyeetairo kyaaryoori. ⁷Itzimira etakotantachari amavevaitapiintaneri inatzi, ikempisantapiintanetzi, tzimatsi iroyaakotapiintane, joiso-kerotapiintaneta.

⁸Eero othonkaneta etakotanka. Irooma pashinepayeeni aritake onthonkanetaiya, okempitattya, iroka kamantantaneritaantsi, iñaavaiyeetantaitaro pashinetatsiri ñaantsi, jiyotayeetairo opaiyetarika. ⁹Tema tekera jiyotayee-tziro maaroni, tekera ikamantantayeetziro okantakoyeta maaroni tzimaye-tatsiri. ¹⁰Irooma aririka onkaratapaake otzimi monkaratachane, eerora akovanairo maaroni onkarate peyayetaachane. ¹¹Iroovaitake akempiyetara atzirizika. Eenirorika eenchaanitzi, akempitayetari eenchaani, tsika ikantziro iñaavaitzi, tsika ikantziro ikinkishireyeta, tsika okanta ipampi-thashiryaari. Irooma aririka antaritapaake, eero akempitakotanaari tsika ikantayetara irirori. ¹²Kantatsi oshiyakaantero eejatzi tsika akantara amenaatyaaro ashirota. Eero akoñaatzi kameethaperoini, eero ayotajaantzi tsika akantavaita. Irooma apaata ari ayotakoperoyetairi tsika ikanta Pava, ari ankempitaiyaari irirori jiyoyetaira aakaite. ¹³Jiokara karatatsiri mava kantaitapiintaachane osaika, eerora othonkanetaa: aventaashirenka, oyaako-ventanka, etakotanka. Iroora kovaperotajaantachari iroka etakotanka.

Iriñaavaitayeetantyaaro pashinetatsiri ñaantsi

14 ¹Pinkyaaryoovero onkantya petakoyetantantyaari. Pinko-kovaperomaitaiyaaro eejatzi intasonkaventayeetaimi onkantya pimayetantyaarori tsikarika opaiyetarika. Okempitaitaityaaro iroka pinka-mantantaneritai. ²Aririka apatotaiyaani ankarateri kempisantzinkariite, tzimatsirika intasonkaventayeetake iriñaavaitantanakyaaro pashinetha-tatsiri ñaantsi, eero akemathatziri, eero ayotziro opaita ikantziri. Tera iro iñaavaitantari irika ankemathatantyaariri aakaite, aña iriira Pava kematha-terine. ³Irooma intzimerika intasonkaventayeetakeri inkamantante, iriira kinkithatakaineri maaroni aakaite, onkantya irovetsikashiretakaantayetairi, intharomentakaantayetairi, imposhenkashiretantairi. ⁴Ikaratzi ñaavaitzirori

pashinethatatsiri ñaantsi, apanirora itharomentashirevaita. Iriima kaman-tananneritaintsiri, iriira tharomentashiretakaayetariri maaroitenei kempisantzinkariite ikaratzi apatoyetachari. ⁵ Osheki onimovetyaana maaronirika eerokaite pimatero piñaavaitantyaaromi pashinethatatsiri ñaantsi. Iroora onimoperotataitenari maaronimi eerokaite pimateromi pinkamantanerite. Irootakera anayirori pashine. Iro kantacha tzimatsirika materone irovaakakoñaaneteri ñaavaitzirori pashinethatatsiri ñaantsi, iriitakera tharomenta-kaayetyaarine kempisantzinkariite ikaratzi apatoyetachari.

⁶ Iyekiite, thame ankantashitavakya, niyaatake nareetami janta, intaani noñaavaitantapaakaro pashinethatatsiri ñaantsi. ¿Notharomentashireta-kaakemima? Thame ankantashitavakya eejatzi niyaatake janta, nokinkithatakotakemiro ikemathakagaanari Pava, nopampithashiretakaami, nokamantayetaimiro, niyotaaayetaimiro eejatzi. Iroora opoñaantatainakari pitharomentashiretanaa. ⁷ Intsityaa noshiyakaaventavakemiro eejatzi, okempitakaro aririka ashovirivaite, aririka ampiyompivaite. Eerorika anashitaro oyameninka, irojatzi apiipiite, tekatsira iyoterone opaitarika akoviri ampanthayeri. ⁸ Ari okempitari eejatzi aririka antyoote. Eerorika okameñeenkatzi kameetha, tekatsira iyotatsine akaimatziiri ovayiritya. ⁹ Ari pinkempitayetyaari eejatzi eerokaite. Eerorika piñaavaitha-tantaro inkemathayeeteri, piñaavaiminthavaitashitakara. ¹⁰ Kempitaka jaka kipatsikira osheki nashiyetachari ñaantsi iñaavaitayeetzi. Tzimayetatsira osheki opaiyetarika ikantayeetzi iñaavaitayeetzi. ¹¹ Tzimatsirika ñaanatan-tanarori pashinethatatsiri ñaantsi kaari nokemathatziri, nokempitakaantari pashinesatzi inatzi, ari ikempitzitanari eejatzi irirori. Tera nosheninkami-rinkatari kameethaini. ¹² Niyotzi naaka, pikovaperotaiyakeroni eerokaite intasonkaventayeetemi janta. Iro kantacha ontzimatyera pinkokovaperoye-tairo pintharomentashiretakaayetaiyari maaroitenei apatotapiintayetachari janta.

¹³ Tzimatsirika ñaavaitzirori pashinethatatsiri ñaantsi, ontzimatyera inkovakotairi Pava onkanta irimatakaantaiyaariri irovaakakoñaanetairo iñaavaiyetzi. ¹⁴ Aririka noñaañaantantyaaro naaka pashinethatatsiri ñaantsi kaari nokemathatziri noñaavaitziro, kempitaka notharomentaventashitakaro, okantavetaka te nonkemathatero okaratzi noñaañaatziri. ¹⁵ Aña iro kameethatataitatsi noñaañaantantyaaro ñaantsi nokemathatziri, onkarate tharomentakaiyaanari eejatzi. Arira nonkanterori eejatzi nompanthaaventeririka Pava. ¹⁶ Thame ankantashitavakya, tzimatsi piyotainchari japotaiyani, ari petanakaro eeroka pipaasoonketzi Pava, iro kantacha apaniro eeroka pitharomentavaitaka, iriima pikarataiyirini te intasonkaventayeeteri inkemathatantyaarori piñaavaiyetakeri. ¿Arima iranintaavaitakyaaro irirori pinkantayetakeri? Te iriyotajatzitya eejatzi kameetharika inkantaiyeni “¡Ari onkantyaari!” ¹⁷ Arivetaka pipaasoonketake eeroka. Iriima pashine-payeeni janta temacheeni povetsikashiretakaayetyaari. ¹⁸ Osheki nopaa-soonketapiintakeri naaka Pava iñaañaatakaanaro pashinethatatsiri ñaantsi, kempivaitakami nanaakemi pimatapiintzirora eerokaite. ¹⁹ Iroora aririka nonkarateri napatotya pashinepayeeni kempisantzinkariite te nomatero. Irootyaami nonkovaperotataitemi naaka noñaavaitemi kapicheeni onkanta inkemathatantyaanari, tetyaami nonkovaajatero noñaavaiperotataite kaari

inkemathataitenari. Irootakera nomatairi okanta niyotaantantaari kameethaini.^m

²⁰ Iyeekiite, eero poshiyari ipampithashireta eenchaani, aña iro aritatsi poshiyaari ipampithashireta antari. Arivetakara pinkempitakotyaari eenchaani okantakota eero pantantayetaro kaariperori. ²¹ Pinkinkishiretakotero Ikantakaantaitane osankinatakotachari, kantatsiri:

Jirokara ikantakeri Avinkatharite:

Tzimatsi nokoviri nonkanteriri irika atziriite,

Inkarate notyaanteri, pashinesatzi irinatye ñaavaiyetzirori

pashinethatsiri ñaantsi, iriira kamantaiyeroneri irika.

Iro kantacha eero ikempisantavakeri.

²² Jirokara oshiyakaaventachari. Arira mataka itasonkaventayeetakai añaavaitantyaaro pashinetatsiri ñaantsi, iroora joñaakayeetziriri kaari kempisantatsine. Iroora omatantakari itasonkaventayeetakai onkantya ankamantantantyaari, iroora joñaakayeetairi aakaite akempisantanzinkariyetzi.

²³ Akantashitavakya, ari papatotaiyaani maaroitene eeroka, maaroitene piñaañaatantyaaro pashinethatsiri ñaantsi. Impoña inkyaapaake kaari kempisantatsine, kaari itasonkaventayeetzi. ¿Eeroma ikantapaake: “¡Ishinkiventatya irika!” ²⁴ Intsityaa ankantashitavakya papatotaiyani eerokaite janta pikamantantzi. Impoña inkyaapaake kaari itasonkaventayeetzi, kaari kempisantatsine. Arira pooñaaronteneri eerokaite ikinkishirevaitashitari irirori, iroora inkinkishiretakotantantaiyaari, ²⁵ iro ompoñaantyaari inkamantantairo okaratzi ikinkishirevaitashitakari iromananeke, impoña irotyeero-vanake iñaapinkathatanairi Pava, inkante: “Omaperotatya itsipashiretami Pava eerokaite jaka.”

²⁶ Iyeekiite, jirokara onkarate pantayetairi aririka papatotapiintaiyaani. Kantayetatsi impanthaayeetairo Salmo, iriyotaantayeetai, kamantakoyetairone okaratzi ikemathatakagairiri Pava, iriñaavaitakaayetairi pashinethayetatsiri ñaantsi, intzimayetai ovaakakoñaanetairone. Tema maaroni otzimi pantayetairi ontzimatyepovetsikashiretakaantaiyaari pashinepayeeni. ²⁷ Tzimatsirika ñaavaitantarori pashinethatsiri ñaantsi, eerora itzimaperotajaantzi osheki, intaanira inkantya apite, terika inkarate mava. Eerora okantzi irakivaavakaiyaani irikaite, aña iroyaaventya irimatantyaarori pashini. Ontzimatyeeera intzime impaitya ovaakakoñaaneterine. ²⁸ Tekatsirika ovaakakoñaaneterine, ontzimatyepovetsikashiretakaantaiyaari pashinepayeeni. Intaani iriñaañaashireteri Pava, ari onkarate. ²⁹ Oshinetaantsitzi inkamantante apite, terika mava. Iriima pashinepayeeni ontzimatyepovetsikashiretakaantaiyaari pashinepayeeni. ³⁰ Irooma intzimerika inkemathatakaanairi Pava, eenirorika ikamantantzira pashine, aritatsi imairetavake onkantya inkamantantantyaarori pashineka. ³¹ Tema te arite iriñaavaitaiyeni apiteroka, aña iretavakyaaro aparoni impoña pashine. Ari onkantya iriyotantaiyaari maaroni, tharomentashire inkantayetaiya. ³² Itzimirika matakakerori ikamantantajanotanai, iriitakera matakakerone iriñaakotanetya inkamantante.

m 14.19 Ikantakotakeri jaka Pablo “ñoñaavaitemi kapicheeni,” iroora oshiyarori inkante “nokovataike ñoñaavaite 5 ñaanchaaniki okaratzi inkemathaiteri, te nonkovaajatero ñoñaavaite 10,000 ñaantsi kaari inkemathataitenari.”

³³ Aririka irakivaamashitaitya kaari Pava kantakaanterone. Aña iriira Pava santzikoityaakaantatsiri.

Iroñaaka nonkamantemiro pashine okaratzi jametapiintaari ikaratzi itasorentsishiretakaitairi irapatotaiyaani tsikarikapayeeni: ³⁴ Maire okantapiintaiyani tsinaneete, te oshinetaantsite oñaavaiyete. Aña iro aritatsi onkempisantayete, tema iro okantakaantziri Ikantakaantaitane. ³⁵ Tzima-tsirika ompaitya onkoveri iyotero, osampiteri oime janta opankoki. Te aritzi oñaavaite tsinane aririka irapatoyeetya. ³⁶ ¿Pikinkishiretaiyanima eerokaitera omopokakaantakerori pikinkithatakaantziro iñaane Pava? ¿Eeroma onimotzimi pimayetapiintairo okaratzi jimayetzi pashine kempisantanzinkariite tsikarikapayeeni?

³⁷ Tzimatsirika janta kantatsiri “Naaka kamantantaneri, naaka antakishire nokanta,” ontzimatyeeira iriyotemi irika iriira Avinkatharite kantakaarori nosankinatantamirori iroka. ³⁸ Terika inkempisantayete irika, eerotya pikempisantataitzi eejatzi irirori. ³⁹ Iyeikiite, ontzimatyeeira pinkokovaperotairo irimatakaitaimiro pinkamantantayetai. Eeromaita pimaperotziro potzitzikayetairi ñaavaiyetziro pashinethatatsiri ñaantsi. ⁴⁰ Irooma pimayetairora irokapayeeni, ñaakotanera pinkantaventyaaro, santzikoiteeni pinkantya.

Irañaantayetaiyaari kamayetatsiri

15 ¹ Iyeikiite, nokovi iroñaaka nonkinkishiretakaimiro tsika okantakoveta Kameethari Ñaantsi okaratzi noñaaventakemiri, poisokero-tanaarira pikempisantai. ² Irojatzira ovavisaakoshiretaimineri, eekerorika poisokerotanakityeeyaaaro noñaaventayetakemiri. ¿Amenaashivaitakama pikempisantayetanaí?

³ Jirokara kovaperoyetachari, iroora ikamantaitakenari naaka, ipoñaaka nokamantakemiro eejatzi eerokaite: Ikamimentakaira Cristo okantakaantziro akaariperovaitake, jimatajaantakero jimonkaratakakaaro okaratzi iñaaventakotzitataikariri Osankinajanorentsiki. ⁴ Ipoñaashitaka ikitataitakeri, iro avisavetaka mava kitaite, joviriintaitairi. Irojatzira iñaaventakotziyeetakari Osankinajanorentsiki. ⁵ Ipoña joñaakaari Cefas, joñaakaari eejatzi maaroitani 12 iriyotaane. ⁶ Ipoñaaka joñaakapanaatari eejatzi osheki apaiyetairi iroñaaka “Iyeikiite,” 500 ikarataiyini. Eenirotatsi jañaayetzi osheki irikaite, arimaitaka makoryaayetake tsikarika ikaratzi. ⁷ Ipoña joñaakaari Jacobo, ipoña joñaakaari eejatzi maaroitani Otyaantajanori. ⁸ Naaka overaantapaakaro joñaakaana eejatzi, kempivaitaka naakami impoivaitziitatsinemi nontzimake. ⁹ Tema naakavetaka Otyaantajanori, janaayetanara maaroitte pashine. Tetya apantaajatyaaaromi nompaitya “Otyaantajanori,” tema novasankitaavaitakeri kempisantanairiri Pava, apatoventanaariri tsikarikapayeeni. ¹⁰ Iro kantamaitacha, tera amenaavaitashitya jineshinonkatziitaana Pava, tema iriitake kantakaakarori Notyaantajanotantaari iroñaaka. Naakamaitakara antavaiperotaatsiri iroñaaka nanayiri pashinepayeeni, irootajaantakera kantakaantziro nantashivaivetakari pairani. Tera naaka matashityaarone apaniroini irokapayeeni, aña Pavara neshinonkataanari

nomatantaarori. ¹¹ Irootakera nosankinatantakamirori okaratzi nokinkithatapiintakeri, irojatzira ikinkithatapiintakeri eejatzi pashine Otyaantajanoriite. Irootakera pikempisantayetairi eerokaite.

¹² Aritakera nokinkithayetaimiro joviriintayeetairira Cristo, jovamaaveetakarira, ¿Opaitama pikantantari: “Eerora añaajaantayetai ankamakerika?” ¹³ ¿Pikinkishiretatyaa te iroviriintajaantayeetairi Cristo? ¹⁴ Aririka onkantyaami, namenaashivaitakara nokinkithatake, pamenaashivaitakara eerokaite pikempisanta iyakeni. ¹⁵ Tema kempivaitakara nothaiyakami noñaaventakotapiintakeri Pava, nonkantantapiintayetake: “Pava oviriintairi Cristo, ari inkempitayetairi eejatzi aakaite.” ¹⁶ Arimi onkantyaami, eero ipiriintayetaa kamayetaintsiri, tera ipiriintzita eejatzi Cristo irirori. ¹⁷ Terikami iroviriintayeetairi Cristo, pamenaashivaivetakara eerokaite pikempisantayetai. Eekerora pinkaariperoyetatyemira tekatsira peyakotaiminemi. ¹⁸ Aritakemira peyaperovaitakami eejatzi ikaratzi makoryaayetaintsiri, amenaashivaivetakara javentaanaarira Cristo. ¹⁹ ¡Inkantamacheetaimi aakaite! Amenaashiva itakamira aventaanakari Cristo, amenaashivaitakamira okaratzi oyaakoneentavetaari, añaaminthavaitashitakara kapicheeni iroñaaka. Maperokitziivaitakaimi.

²⁰ Iro kantacha te ari onkantya. Joviriintayeetairiitsi Cristo ikamaveetakara. Iriitakera matakakerori jetakaantaro jañagai tsikara inkantayetaiya apaata ikaratzi makoryaayetaintsiri. ²¹ Jiroka okantakota iroka: Pairani, okaratzi jantakeri aparoni atziri iro poñaakaantakarori akaamaneyetzi maaroitani. Iro kantacha iriira eejatzi aparoni atziri poñaakaantaarori ampiriintayetai maaroitani akamayevetaka. ²² Tema iro akaamaneyetantaari maaroitani okantakaantziro asheninkamirinkaitetari Adán-ni. Iro kantacha ari añaayetai maaroitani okantakaantziro asheninkashiretaari iroñaaka Cristo. ²³ Jirokara tsika okantakota iroka: Iri Cristo etaarori ipiriintaa. Impoña impiyeerika apaata, ari iroviriintayetapairi ikaratzi jashiyetaari irirori. ²⁴ Ompoñaashitakya onthonkaiya maaroni, iraperotairi Cristo ikaratzi pinkathariventashivaitachari, ikaratzi otzimimovaitashitari ishintsinka. Iriira Cristo matakagairone aakaite onkantya irashitantairi Pava, matzirori Ipinkatharijanoritz. ²⁵ Tema jetzineeronkatatyaaro iroñaaka Cristo ipinkathariventantzi, irojatz. apaata omonkaratantapaakyaari inkitsirinkajaan-tairi iisaneentayetane, iraatzikantaiyaari iitzi. ²⁶ Ovekaraantapaakyaarone iisaneentane inkitsirinkairi irootakera “Kaamanetaantsi,” inkempitakaan-tairi atzirimi onatye iraperotairo. ²⁷ Tema aritake iñaaventakotziyeetakari Cristo, ikantaitake:

Itzimi matakakerori ikitsirinkairi maaroitani, jimatakeri jaatzikantaari iitzi.

Iro kantamaitacha ikaratzi ikantakoyeetziri jaka “maaroitani,” tera inkantayeetatye irijatzira Pava inkitsirinkayetairi, aña iri Pava kantakagaiyaarone irimayetantyaarori maaroni. ²⁸ Aririka impinkathariventairo Itomi maaroni, iriira Pava pinkathariventairine eejatzi irirori, tema ari ikenakairori irirori Pava impinkathariventantaiyaarori maaroni tziimayetatsiri.

²⁹ Eerorikami jañaayetaimi ikaratzi kamayetaintsiri, ¿opaitama joviinkaatzimentantayeetariri kamaintsiri? ³⁰ Eejatzi okempitzitari, eerorikami ipiriintayeetaami, ¿opaitama añaantapiintayetakarori aakaite

ipatzimaminthavaitayeetai? ³¹Iyeekiite, ¿Pithainkatyaanama? ¿Kaarima naaka tharomentaventaamiri nokempisantakaayetaimiri Avinkatharite Jesucristo? Aña omaperotataitayaara iroka, okantaitatyaani kitaiteriki ikovayeezti irovamaitena. ³²Ari okempitzitakari eejatzi jaka nosaikira Efeso-ki, imaima-nevaitakena katsimavaiyetatsiri. Eerorikami apiriintayetaami, nonkaratatai-terityaami iriroriite, nonkantavaitashitakyaami:

Thame anintaavaitavakya, avavaitya, aravaite, oimoshirenkavaitya.

Aamaashiminthatya iro ankame.

³³Irootakera paamaventantyaarori iroka otzimikari pikenakaashitane. “Eerora pitsipaminthatari kaariperori, pimatzirokari eeroka.” ³⁴Pimpampi-thashiretaiya kameethaini. Eero pitzipinavaitashita. Kempitaka tzi mayetatsi tsikarika pikaratzi eerokaite te piyotakotaajateri Pava. ¡Pashiventaantsiitake!

³⁵Kempitakara tzi mayetatsi janta kantashiretatsine: “¿Tsikama inkanta-tyaaka impiriintai tonkitsiporoki? ¿Tsikama onkantaajatya iriñeetairo ivatha?” ³⁶¡Masontzi! Kantatsi oshiyakaantero okantaranki okitho pankirentsi. Aparoni okitho sampiikitatsineri, ikitakiyeetziri, arira oshookai. ³⁷Iroka okitho pipankitapiintziri apakithoroini okantaveta, iro kantacha oshookanakerika iroka pashine onkantavaitanakya. Tema te pimpankita-piintero oshookimatakera pankirentsi.^p ³⁸Aña iri Pava shookakaayetziroori otzimayetantari ovatha okaratzi ikoviri irirori. Iritakera nashitakaayerorori ishokakaayetziro, okaratzi tzi mayetatsiri pashineyetatsiri pankirentsi. ³⁹Maarointeni akaratzi otzimayetzi avatha, tera ari oshiyavakaiyani. Thame oshiyakaanavakero, aakaite atzirizti anashiyeta avathaki, onashiyeta ivatha piratsiite, tsimeriite, eejatzi shimapayeeni. ⁴⁰Eejatzi ikempiyeta inkiteveri te iroshiyetai akantayetara aakaite osaviveri. Otzimimotziri inkiteveri irovaneenkaro, te okempitaro ovaneenkaro aakaite. ⁴¹Tema onashita eejatzi irovaneenkaro ooryaa, irovaneenkaro kashiri, eejatzi irashi impokiropayeeni. Tzi mayetatsi tsika ikaratzi impokiro kaari kempitayetyaarine pashine.

⁴²Arira ankantayetaiyaara aakaite ampiriintayetairika. Tema ikitatapiinta-yeetziro iroñaaka avatha, ari oshitzitziri, iro kantacha aririka iroviriintayeetairo, pashine onkantayetanaiya eero oshitzivaitai. ⁴³Aririka inkitayeetero avatha manintaaro onatzi, iro kantacha ari iroviriintayeetairo onkantya ovaneenkayetanaiyaari. Te aavyaavaitanete iroñaaka avatha, iro kantacha ari iroviriintayeetairo ontzimantaiyaari oshintsinka. ⁴⁴Okaratzi ikitayee-tziri avatha tzi mavetachara oshire. Iro kantacha aririka iroviriintayeetairo avatha, arira ontzimayetai atasorenka. Ari ikantayetari maaroni añaayetziri iroñaaka otzimi ishire, iroora ayotantayetari tzi matsi eejatzi pashine avatha tzi maatsine atasorenka. ⁴⁵Ari okanta josankinatakoyeetakeri etanakarori shirampari, Adán, ikantaitzi:

Iro etanakarori jañaanake, ipoña otzimanake ishire.

Iriima irika oyaatapaakerine kempitapaakyaarine, otzimimotziri irirori itaso-renka, iritakera añaashiretakaanatsine. ⁴⁶Arira akantayetari. Te otzimimo-vetai atasorenka ovakeraini. Aña iro etanakaro otzimavetaka ashire, impoña ontzimayetai atasorenka. ⁴⁷Tema irika etanakarori shirampari, kipatsira jaayeetake, jovetsikapithayeetakeri. Iriima apitetanaintsiri shirampari,

^p 15.37 Kantakotachari jaka “pankirentsi,” iroora trigo, okarayetzi oshiyayetarori.

inkitekira ipoñaakaro irirori. ⁴⁸Tsikara ikantajaantara jovetsikayeetakeri kipatsipitha irika etakarori, iriira akempiyetakari aakaite. Iriima ikaratzi inkiteveriite, iriira kempitakariri irika poñeenchari inkiteki. ⁴⁹Arira ankan-tayetaiyaari eejatzi aakaite. Tema oshiyayevetakari atzimayetake irika jovetsikapithayeetakeri kipatsi, aritakera oshiyayetaiyaari eejatzi irika poñeenchari inkiteki. ⁵⁰Iyekiite, jiroka okantakota okaratzi nokantakeri: Eero okantzi isaikayetai tsika ipinkathariventantzi Pava ikaratzi tzimayeta-tsiri ivatha, iriraane, shitzitaatsine ivatha. Aña iriyyetakera saikayetaatsine janta inkarate kaari shitziyetaatsine ivatha.

⁵¹Pinkeme, nonkamantemiro kaari jiyotakoyeetzi pairani. Jirokara: Arira impashinetakaayeetai maaroni aakaite. Iro kantacha eerora añaayetziro maaroiteni aakaite amakoryaayete. ⁵²Apaata ovekaraantapaakyaarone kitaite, omapokashitaiyaara intyoooyetai. Apathakero onkantapaintya iroovaitake amachookapainte. Arira iroviriintayeetairi kamayetaintsiri, onkantya irañaan-tayetantaiyaarori vathatsi kaari shitzitanetaatsine. Irooma maaroiteni aakaite añaayetatsiri impashinetakaayeetai. ⁵³Okaratzi avathatari iroñaaka shitzita-netatsiri, impashinetakaayeetairo eero oshitzivaitantaa. Akarayetzi akaama-nevaitanetzi iroñaaka ari impashinetakaayeetai, kañaaneri ankantayetaiya. ⁵⁴Aririka omonkarapaitetaiya iroka, arira omonkarataiyaari okaratzi joshiya-kaaventaitakero “Kaamanetaantsi,” okempitakotari atziri, ikantaitake:

Irika ipaiyeetakeri “Kitsirinkaneri,” japerotairo ipaitayeetzi

“Kaamanetaantsi.”

⁵⁵¡Kaamanetaantsi! ¿Kantatsima pinkitsirinkantai eeroka iroñaaka?

¡Kaamanetaantsi! ¿Eenirotatsima iroñaaka pithoyene?

⁵⁶Okaratzi oshiyakaaventachari jaka othoyene, irootakera kaariperonkantsi. Irootakera Ikantakaantaitane iyotakairi tzimataitsira akenakaashitane. ⁵⁷Iro kantacha nopaasoonketziri Pava, tema iri matakagairori aakaite oitsinam-paantaarori, jotyaaantairira Jesucristo ikitsirinkantaarori “Kaamanetaantsi.”

⁵⁸Iyekiite, ontzimatyeeera pinkyaaryootapiintayetai, pantavaitapiintaineri Avinkatharite. Tema aritake piyotayetai te pamenaavaitashitya, iriitakera Avinkatharite matakaimirori.

Kireeki jotyaaantaitziniriri itasorentsitakaitairi

16 ¹Iroñaaka nosankinatakoteri apiyotziri kireeki otyaanteneriri ikaratzi itasorentsitakaitairi. Nonkantayetaimiro okaratzi nokantayetakeriri Galacia-satzi. ²Aririka papatotapiintaiyaani, ontzimatyeeera pookayete kapiche eerokaite tzimimotzimiri. Ari onkantya eero nopankiventantapaakaro naaka, nareetapaakyaamirika janta.^q ³Aririka nareetakyaami kantatsira pimpairyee aanakerine kireeki janta Jerusalén-ki intsipataanakero nosankinarepayeeni. ⁴Arira nonkaratanakeri naaka niyaate janta, añaamatsitavake ari nonkantakero.

Ikinkishiretari iranteri Pablo

⁵Eerora nareetzitami, aña netapaintyaaro niyaate Macedonia-ki, impoña nimpoitapaakero janta pinampiki. ⁶Aririka nareetakyaami, aamaashitya

q 16.2 Kantakotachari jaka “papatotapiintaiyaani,” irojatziro ikantayeeetziro “etapiintarori kitaite pashineki domingo.”

osamani nosaikimotanakemi, kempitaka ari nonkyaarontsitakoteri. Impoñaashitakya potyaantaina tsikarika nokoviro niyaatai. ⁷Tera nonkovero naaka kapicheeni onkantya nonkivantapaintemi. Aña nokovatzi osamani nosaikimovaitapaintemi, iriirika Avinkatharite shinetainarone. ⁸Irojatziitara nosaikavake jaka Efeso-ki, irojatzi areetantakya kitaite joimoshirenkayee-tziro “Aavataantsi.”^r ⁹Iroora nomatantyaarori iroka eenirotatsi iroñaaka jaka osheki nantavaitavaineri Avinkatharite, kameetha okanta noñaakero. Tzimake osheki maimaneminthatakenari.

¹⁰Aririka irareetakyaami Timoteo, paakameethatavakeri, tema irijatzi antavaitaineri Avinkatharite, ari joshiyana naaka. ¹¹Te arite intzimayete janta manintavaiterine. Iro aritatsi paapatziyavakyaari, irojatzi iravisantakyaari impiyeera naakaki. Tema oyaaventa novakeri impoke intsipayetakyaari pashinepayeeni iyeikiite.

¹²Iriima Iyeki Apolos, nokantakeri intsipayetanakyaari ikaratzi notyaantaimiri eerokaite. Iro kantacha te inkove iriyaate irirori. Añaamatsitavake ari irimatakero apaata.

Ovekaraantarori ovethataantsi

¹³Paamaventaiaani eerokaite, poisokerotyaaro pikempisantanakeri, shirampari pinkantanakya, pishintsishireyete. ¹⁴Etakotane pinkantavakaayetaia, pantzimotavakaiyaarika tsikarika ompaiyetya.

¹⁵Iyeikiite, piyotaiyirini eerokaite saikavankotziriri Estéfnas, iriiyetake etanakarori ikempisantanayetanake pinampiki Acaya. Ikamaiyetanaaro iriioriite jantavaiventanairi itasorentsitakaitairi. ¹⁶Noshintsithatemi eerokaite pinkempisantairi iriroriite, ari pinkempitzityaariri eejatzi kempitakariri ikaratakeri jantavaitaiyini, kamaitanaarori. ¹⁷Osheki nokimoshiretake noñaakero jareetakana Estéfnas, itsipatapaakari Fortunato, eejatzi Acaico. Iriitakera ovakoventapaakemiri eerokaite tera onkante pareetaiaani jaka, ¹⁸potapishiretantaanari. Iriiyetakera otapishireyetapaamiri eejatzi eerokaite janta. Piñaapinkathayetavairi.

¹⁹Jovethayetamira apatoventapiintakariri Pava jaka Asia-ki. Jovethatztitami eejatzi Aquila opoña Priscila. Arira ikempitzitakamiri eejatzi ikaratzi apatoventapiintakariri Pava ipankoki. ²⁰Jovethatztitami eejatzi pashine iyeikiite. Etakora pinkantya povethatavakaayetanaiya.

²¹Irooma iroka, iroora nosankinatajaantzimiri nakoki naaka, novethatami. Naakatakera Pablo. ²²Irovasankitaaveetapaiaari kaari etakotaiyaarine Avinkatharite. Impiyitzitaitaityaata thaankiperoini Avinkatharite. ²³Onkamintha ineshinonkayetaimi Avinkatharite Jesucristo! ²⁴Netakotami maaroitene eerokaite, iriira Cristo Jesús matakainarone. Arira onkantyaari.

Apitetanaintsiri Josankinatziniri Pablo Corinto-Satziite

Ovethataantsi

1 ¹Naakara Pablo osankinatzimirori iroka, Irotyaantajanore Jesucristo nonatzi, irootake ikovakaakenari Pava. Arira nokaratziri iyeki Timoteo nosankinatzimiro. Eerokayetakera nosankinatзини pikaratzi papatoventaari Pava janta nampitsiki Corinto, irijatzira nosankinayetziniri ikaratzi itasorentsitakaitairi janta kipatsiki Acaya. ²Onkamintha ineshinonkayetaimi Ashitairi Pava, kameetha isaikakaayetaimi, ari inkempitzityaamiri eejatzi Avinkatharite Jesucristo.

Ikemaantsiyetakari Pablo

³Thame antharomentaiyaari Pava, jirintari Avinkatharite Jesucristo. Iriitakera Ashitairi, neshinonkataneri. Iriitake Pava, poshenkanteneri inatzi. ⁴Aririka ontzime pomerentsitzimovaitaineri, iriira Pava poshenkaineri, iroora amatantyaarori aaka amposhenkayetyaari pashinepayeeni opomerentsitzimoyetari. Irojatzira amateri aakaite okaratzi jantzimotakairi Pava. ⁵Irojatzira matachaneri, aririka añaayetero ankemaantsiperotziivaitya ikempitapaintzirora Cristo, arira añaityaaro eejatzi imposhenkaperotziitayeetai. ⁶Aritakera okantakari, irootakera nokemaantsivaitantakari naaka, iro niyotantyaarori tsika nonkantya nomposhenkayetyaami eerokaite, ari onkantya pavisakoshireyetantaiyaari. Irootakera iposhenkantayeetakanari eejatzi naaka, ari onkantya niyotantyaarori tsika nonkantero nomposhenkayetaiyaami eerokaite aririka piñaayetairo okaratzi nokemaantsivaitakari naaka. ⁷Iroora niyotajaantantakari aritake imposhenkayeetaiyaami eerokaite ikempitayeetakenara naaka, aririka pimatanaio pinkemaantsivaitya nokempitaakerora naaka.

⁸Iyeikiite, nokovi piyotaiyero okaratzi noñaakeri naaka pomerentsitzimoyetakanari nosaikantapaintari Asia-ki. Osheki jovatsinaavaitaitakena noñaajaantake ari nonkamakemi. ⁹Nokinkishiretakotaro iroñaaka, iroora ishinetantakanarori Pava noñaakero nokamimavetaka, onkantya niyotajaantantyaari naventaashiretaiyaari Pava, te arimatsite naventaatziitashivaitya naaka. ¹⁰Iro kantacha Pava jimatakero jovavisaakotaana nonkamemi, eekero iriyaataakaatyero. Aventaashire novakeri eekerora inkempoyaaventatyeeena

apaata. ¹¹Eejatzira pinkempiyetanaiyaari eerokaite pinkarataina naaka, piñañaatairi Pava inkempoyaaventantyaanari. Ari onkanyta impaasoonketziiyetantaiyaariri Pava inkarate kemakoyetainaneri jimatakero Pava ikempoyaaventaana.

Opoñaantari Pablo irareetya Corinto-satzi

¹²Niyotzira naaka notampatzikatzimotantake tsikarika nosaikimoye-tantake. Iriira Pava iyotatsi tekatsi namatavite, tekatsi ompaitya nompashiventakovaityaari. Tsikara nokantaka niyotaaayetakemi eerokaite, te noñaaventapaintero ikempitakaantavetari osavisatzi iyotanetaantsi onatzi, aña intaani noñaaventapiintakero tsika ikanta Pava ikaminthaantzi. ¹³Tema okaratzi nosankinayetakemiri tekatsira nomanapithatemi, onkarate pomerentsivaitachaneri inkemathayeetero. Okamintha pinkemathatapiintairo okaratzi nosankinayetzimiri. ¹⁴Kempitaka aritake pikemathayetakena kapicheeni, kantake pinkimoshireventaina apaata impiyeerika Avinkatharite Jesús. Ari nonkempitzityaari eejatzi naaka, kimoshire nonkantaventaiaami eerokaite apaata.

¹⁵Irootakera nominthatantakarori napiitairo nonkivantemi janta, onkanyta pinkimoshiretziitanyaaari nareetaiaamira. ¹⁶Ari nokovavetakari nonkivantanakemimi niyaatantyaarimi Macedonia-ki, impoña napiitanairomi eejatzi nompiyeerikami. Ari onkanytaami pampitakotantavaiyaanarimi potyaantaina Judea-ki. ¹⁷Iro kantacha noipithokakero nokinkishirevetakari nanterimi. ¿Piñaajaantakema eerokaite osheki namatavitapiintakemi? ¿Pikinkishiretama noñaavaitashivaitaka nonintakaaneki, nokantapiintake “¡Ari! Nonkivantakemi?” ¿Piñaajaantzima niyotataavetakaro eerora nomatziro nonkivantemi? ¹⁸Tema Pava kaari thaiyanetacha, jiyotzi irirori te nothaiyavaita naaka nokantzira “¡Ari!” ¹⁹Ari ikempitzitari eejatzi Itomi, Jesucristo, tsika itzimi netapaakari noñaaventakotapaakemiri notsipatantakariri Silvano ipoña Timoteo. Tema Jesucristo te inkantanete irirori “¡Ari!” iriyotakerika eero jantziro ompaityaarika. Tema okaratzi jantapiintakeri Jesucristo okempivaitakaro iriimi Pava kantapiintaintsine “¡Ari!” ²⁰Iriira Jesucristo iyotakaajaantayetairi ari omonkarataiya okaratzi ishinetantakeri Pava. Irootakera ankantantayetaiaari aakaite aventaashireyetaarira “¡Arivel!” Irootakera iriñaapinkathayeetantaiyaariri Pava. ²¹Okempivaitakarora iri Pava ovithaakaayetakairiri Cristo, irijatzi saipatziitoyetaineri, ²²okempivaitakaro impothoyetatyeeemi jashiyetaira. Tema añiirora jotyaantakairi Tasorentsinkantsi inampishirentai, ari ayotziri omapero Pava irothotyeeero okaratzi ishinetakairi.

²³Omaperotatyaara, jiyotzi Pava te namatavitemi nokantzimira iroñaaka: Kantakaantzirori kaari nokivantantami Corinto-ki, ari onkanyta eero nokisavaitantapaakami. ²⁴Tera nonkantatye naakara omperatamiri onkanyta pinkempisantayetantyaanari. Tema oisokero pikantaventanakaro okaratzi pikempisantanairi. Iro kantacha kantatsira nonkaminaayetaimi pantayetantaiyaarori oimoshirenkayetaimineri.

2 ¹Jiokara nokinkishiretakari: Eerora napiitairo nonkivantaimi, iroorika ovashiretakaavaiyaamine nokivantzimi. ²Aririkami novashiretakaavaiyaami janta, ¿niinkama tharomentashiretakaiyaanane naaka? ³Irootakera

notyaantantakamiri pairani nosankinare, te nonkove niyaatashitemi onkantya povashiretakaantavaityaanari. Aña eerokavetaiyakani tharomentashiretakainane. Irootake nokantashirevetantakari: “Eerora niyaatzita, nonkemakotavairiita tzimatsirika tharomentashiretakaiyaanane. Ari onkantya nonkimoshiretakaantavaityaariri eejatzi iriroriite.” ⁴Notyaantakemiroranki nosankinare, novashirevaitatyaara nosankinatakemiro. Tera iro notyaantantakamirori onkantya nonkantzimoneentakaantyamiri. Aña nokovavetatya piyote osheki netakoperotataikami.

Ipeyakotziri Pablo kantzimoneentakaaneri

⁵Nokovi iroñaaka noñaaventer irinta shirampari ovashiretakaavaitakanari. Tera naaka inkantzimoneentakaavaitakya, aña kempitaka maaroni eerokaite ikantzimoneentakaayetakami. (Nokantantaroni “kempitaka,” tema te nonkove novanaatziivaitero.) ⁶Tema tzimatsi osheki pikarataiyakeni eerokaite, aritake povasankitaavaitakeri. Iro kantacha iroñaaka aritapaake povasankitaakeri. ⁷Pimpeyakotairi iroñaaka, pimposhenkaiyaari, ayimavaitzirikari irovashirenka. ⁸Nokovakotaiyimi pinkantairi irika shirampari: “Netakotaami.” ⁹Pairani, nosankinatakemiranki nokantakemi: “Povasankitayeri.” Noñaantzitatyamira noñaantyaamiri omaperorika pikempisantana. ¹⁰Iro kantacha iroñaaka ikovi Cristo pimpeyakotairi irika shirampari. Irootakera nantairi naaka tema irootake kameethatzimotaimineri maaroiteni eeroka. Itzimirika pimpeyakoyetairi iroñaaka eerokaite, aritake nompeyakotantai eejatzi naaka. ¹¹Irootakera antayetairi onkantya eero ikitsirinkantai Satanás. Tema ayotaiyironi okaratzi ikoviri iranteri irirori Satanás.

Kantzimoshirevaitakariri Pablo Troas-ki

¹²Chapinkipaite, areetakana naaka nampitsiki Troas niyaatantakari nokinkithatakaantziro Kameethari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo. Arira noñaataikero nokempisantakaantataike ikantakaantakerora Avinkatharite. ¹³Iro kantacha te onimotajaantena janta, tema te noñaapaakeri iyeki Tito. Irootakera navisantanakari jaka Macedonia-ki.

Iriira Cristo oitsinampaakaantaneri

¹⁴Iro kantacha, onkantavetya tsikarika ankenayete, kantatsi ampaasoonketairi Pava. Tema okempivaitakaro oyaampoiritaatyeerimi Cristo, ipiyaara irirori nampitsiki joitsinampaantakera jovayirita. Oshiyakoyetatyaaro eejatzi oivarainkata kasankari maaroni nampitsiki. Arira ankantayetyaari aaka aatayete tsikarikapayeeni ankamantayetairi atziri tsika ikantakota Cristo. ¹⁵Akempivaitakaro kasankari itayiri Cristo irinimotakaantyaariri Pava. Iroka kasankainkari kantatsi inkemainkayetairo inkarate avisakoshireyetaatsine, eejatzi inkarate peyashivaitaachane. ¹⁶Tema tzimayetatsira, okempitzimovaitari iroka kasankainkari ovamaanterononatzi. Iriima pashinepayeeni okempitzimovaitari kasankainkari iro ovañaashiretairine. ¿Niinkama aritaitatsiri iroshiyakaaventyeetairi iroka kasankainkari? ¹⁷Kaarira irikaite kinkithatashivaitaroni iñaane Pava ikovi iraantashivaityaaro kireeki. Aña iriiyetataikera irika maperotanairori ikinkitharyaanztizti. Irootakera nomatanairi naaka eejatzi. Iri Pava otyaantakenari nonkinkithatakaante, nantavaitaineri Cristo, iriira Pava pampopyaanari nantayetziroa.

Antavaiventzirori ovakerari antzimotavakaantsi

3 ¹¿Pikinkishiretama nasagaaventavaitatya naaka? ¿Noshiyakotatyaarima amayetzimirori irosankinare, ikantzi: “Paakameethatavakena?” ¿Noshiyakotatyaarima kovirori posankinateneri iroka osankinarentsi, iraa yetzimaityaaro tsika ikenayetzi? ²Aña eerokaite kempivaitajaantakarori osankinarentsi jaakameethataantaitari, iroora josankinashireyetantaitakanari naaka. Tema aririka iriñaayetaimi atziriite tsika pikantayetanaa iroñaaka, arira iriyotayetairo okaratzi nantzimotayetakemiri, okempivaitanakaro iriñaanayetyeeromi okaratzi josankinatakoyeetakenari. ³Arira añiirori eerokatake oshiyavaitakarori osankinarentsi josankinatajaantakeri Cristo. Iro kantacha tera noñaaventayeero osankinarentsi koñaatatsiri, kempitarori aririka irosankinayeero mapikota, aña noñaaventatziiro ipashineshireta-kaayetaimira Itasorenka Pava Kañaaneri.

⁴Noñaaventantarori iroka, tema iriira Cristo kantakaakarori aventaashireyetantaariri Pava. ⁵Tera aaka aavyaashityaarone apaniro, aña iri Pava matakaayetairo. ⁶Iriitakera Pava matakaakenarori noñaaventaairo ovakerari antzimotavakaantsi. Iroka ovakerari antzimotavakaantsi kaarimacheenira osankinarentsi kempityaarone paisatori antzimotavakaantsi kaamanetakaanatsiri. Aña iriira kantakotachari Tasorentsinkantsi añaashiretakaanatsiri.

⁷Pairani josankinatantaitakarori Ikantakaanaitane mapikotaki, okoñaatapaintzi irovaneenkaro Pava, ipoña opeyanaka. Ikanta iñaakerora Moisés-ni, shipakiryaaporo ikantanaka, te onkantaajate iramenavorotairi Israel-mirinkaite. Iro kantamaitachari iroka Osankinarentsi osheki okaamane-takaanake, okantavetaka otzimimotziro ovaneenkaro. ⁸Irooma okaratzi jimayetairi Tasorentsinkantsi iroñaaka, iroora ovaneenkaperotataitachari. ⁹Tema ovaneenka okantavetaka okaratzi ovasankitaakaanaintsiri, iroora maperokitaiterone ovaneenkatya tampatzikashiretakaanatsiri. ¹⁰Iroka ovaneenkaperotaachari iroñaaka anaatziitataitziroa tzimavetachari pairani ovaneenkaro. ¹¹Aritakera karatataipaake ovaneenkavetapainchari. Irooma ovaneenkaperotaachaneri iroora kantaitaachaneri iroñaaka.

¹²Tema tzimataikera iroñaaka minthashiretakagaiyaanari, tontashirera nonkantanaia nonkinkithatakaantai. ¹³Te nonkempitavetyaari Moisés-ni ipashikavorotaka eero iñaantari Israel-mirinkaite opeyara ishipakiryaavovetaka. ¹⁴Tema kisoshire inaiyakeni pairani Israel-mirinkaite, irojatzi ikantayetari iroñaaka ikaratzi icharineyetaari. Tema aririka inkemero iriñaanayeetero paisatori antzimotavakaantsi, eerora ikemathatziro kempivaitaka impashikaitateenerimi ikinkishiretane, intaanira Cristo matairone inkemathatakaayetairi kempivaitaka impashikaryaakotaatyeeromi ikinkishiretane. ¹⁵Eeniropaitetatsi iroñaaka, aririka inkemero iriñaanayeetero Ikantakaanane Moisés-ni, pashikashire ikantayetaka. ¹⁶Irooma intzi-merika piyashiretashitairine Avinkatharite, aritake impashiryaakoshiretaiya. ¹⁷Ikantakoyeetziri jaka “Avinkatharite” irijatzira Tasorentsinkantsi, itzimi saikashivaitakaanataachari. ¹⁸Irooma aakaite aventaashiretaarira Cristo, oshiyayetanaarira Avinkatharite. Tema okempitavaitaaro iroñaaka amenaatyeerimi Avinkatharite joorentamatsitakara ashivotaki. Tema amenavorotakoyetzirira ashivotaki iroñaaka, tera akempitari Moisés-ni

ipashikavorovaitaka pairani irirori. Irooma apaata aririka añaaperotajaantairo irovaneenkaro, aripaitera ankempitagaiyaari irirori. Iriitakera matakairone irika Avinkatharite, Tasorentsinkantsi.

4 ¹Iriira Pava neshinonkataanari okanta nantavaitantaaniriri irirori. Irootakera kaari okantzimoneentavaitantana. ²Novashaantairo ovashiventaavaitenanemi, temacheeni nomanakaavaityaaro niyotaante onkantya namatavitantantyaari, temacheeni nonthaiyakovaityaaro iñaane Pava. Aña okaratzi noñaaventanairi kyaaryoori onatzi, ari okanta iñaantarori Pava kameetha okantzimoyetaari atziri okaratzi nokinkithatakaantayetai. ³Tzimat-sirika kaari kemathaterone tsika okantakota Kameethari Ñaantsi nokinkithatziri, tera naaka omanapithavaiterine, aña tzimatsi kantakaarori kaari ikemathatantaro okempivaitakaromi impashikapithataitatieerimi ikinki-shiretane, iriitakera peyashivaitaachaneri. ⁴Okempivaitakaro imavityaakitakaitatieerimi irikaite kisoshireri. Iriira kamaari ipaiyeetziri “ivavane osavisatzi,” mavityaakitakaakeriri, ari okanta kaari ikemathatantaro Kameethari Ñaantsi. Kempivaitaka te iriñaayetairomi kitainkari oshiyakaaventachari irovaneenkaro Cristo, oshiyajaantakariri Pava. ⁵Iriitakera Jesucristo noñaaventakotairi, nokantzira: “Avinkatharite jinatzi.” Tera naaka ñaaventavaitachane. Intanimacheeni naaka jovakena Jesús pomperavaitaiyaana eerokaite. ⁶Tema ikantake Pava: “Onkitainkatai tsirenikiri.” Irootakera oshiyakaaventacha ikitainkashiretaana naaka, ari okanta nonkitaitakotantaiyaariri eejatzi pashinepayeeni niyotakaayetairira Pava, onkempitzimontantaiyaariri iriroriite iriñagaatyeeeromi irovaneenkaro Pava oshipakiryaaake iporoki Cristo.

Aventaashire ankantayetaiya

⁷Okempivaitakaro impaityaami ovapithaantavaityaaronemi pinaperotachari kovitziki. Iriira oshiyakaaventachari jaka Pava ipasavyaayetairo itasorenka avathaki, iroora avatha oshiyakaaventakari kovitzi. Iro jimatantarori onkantya iriñeetantyaarori iriitake otzimimoperotziri itasorenka, temacheeni ontzimimotai aakaite. ⁸Tema nokemaantsivaiveta, temaita novashireneentavaitya. Notharokyaavaiveta, temaita ayimavaineentena. ⁹Ipatzimaminthavaitaitakena, temaita irookaventayeetena. Jovatsinaavaitaitakena, temaita impeyakaashiityaana. ¹⁰Oshekira jovamayimavetaitaakana ikempitaitakeriranki Jesús, arira iriñaayeetairoiri iriñaantare Jesús. ¹¹Jiroka kantakotachari, osheki noñaapiintavetakaro nonkamimatzimoventeromi nokinkithatakotakeri Jesús, ari onkantya iriñaayetakenarika atziri, iriyoyetai tsika ikanta Jesús jañi irirori. ¹²Iroora nokamimatantakarika naaka, onkantya pañaashiretantayetaiyaari eerokaite.

¹³Iroora nomatakeri naaka okaratzi josankinatajaantakotaiyeetakari pairani, kantatsiri:

Nokempisantanai naaka, irootake noñaavaitantari.

Irootakera nomatanairi naaka, nokempisantanai, irootake noñaavaitantari.

¹⁴Tema niyotzi naaka joviriintairi Pava irika Avinkatharite Jesús, aritake iroviriintaina eejatzi naaka, intsipatakagaiyaanari Jesús, ari pintsipayetaiyaana eejatzi eerokaite. ¹⁵Nomatantarori nokinkithatayetai ari onkantya panintaavaitantaiyaari eerokaite. Tema eekerorika poshekiperotanakitye

eerokaite ineshinonkayetaari Pava, ari iroshekiperotai paasoonkeyetapiintairine, iñaapinkathatairira.

¹⁶Irootakera kaari okantzimoneentavaitantana naaka, okantavetaka jovamayimavaitaitakena. Aña tharomentashire nokantapiintanaa. ¹⁷Okaratzi nokemaantsivaitaka iroñaaka kapicheeni onatzi, eero okantaitatyaani. Irootakera noñaantaiyaarori apaata iniroite ovaneenkatachari kaari thonkantanetaachaneri. Iro anagairone okaratzi nokemaantsivaivetakari, eerora okantaajatai nomonkatziyantaiyaaro ompaityaarika. ¹⁸Tema noñaamampyaatyaaro naaka kaari iñaayeeetzi iroñaaka, eeromaita othonkatanetaa iroka. Te onkovaperotajaantaiya okaratzi koñaayetatsiri iroñaaka kaari kisotaneatsine.

5 ¹Onkantavetya irovaariperoyeetzitairo apanko jaka kipatsiki, iro kantacha ayotzi tzimatsi pashine apanko kaari thonkanetaachane janta inkiteki, tema iri Pava ovetsikakero, kaarira atziri ovetsikerone. ²Ari okempitzitari eejatzi avatha iroñaaka, osheki okemaantsitakaavaitakai. Akovataike ontzimimotai pashine avatha añaantaiyaari inkiteki. ³Tema aritake onkantyaari, okaratzi ashireka iroñaaka ari ontzimai ovakerari avatha apaata. ⁴Eenirora añaantayetaro avathaka iroñaaka, atekavaita akemaantsivaitara. Iro kantamaitacha tera ankovajaantataitero ampeyashivaitaiya. Aña akovaitatziira ontzimimoyetai pashinetatsineri avatha, akovairo kantaitachaneri añaantarentsi impoyaataiyarone iroka añaantare kaari kisotaneatsine. ⁵Iriitakera Pava matakaayetairone tsika ankantayetaiya. Tema aña irora jotyaantakairi Tasorentsinkantsi inampishirentai, ari ayotziri omapero imonkaratairo Pava okaratzi ishinetakairi.

⁶Irootakera shintsishiretakairi. Tema ayotaiyini eekerotatsira añaayetzi iroñaaka avathaki, tekeraatara antsipatajaantyaariita Avinkatharite. ⁷Aventaashire oviri eeniroka añaika, okantavetaka te añaavetyaari. ⁸Aritake nokantake, shintsishire akantaka, akovayetake ookaventayero avathaka, antsipatantaiyaariri Avinkatharite. ⁹Akovapiintakero antayero okaratzi onimotziriri irirori, etanakyaaro iroñaaka, ari onkempitzitaiyaari apaata aririka antsipatajaantaiyaari. ¹⁰Tema maaroite aakaite ari ankatziyimoyetairi apaata irirori, aririka irisaikai iramenakoyetairi maaroitene, iriñaantaiyaariri ikaratzi antayetakerori kaariperori eenirora jañaaveta, iriitakera irovasankitaayetairi. Iramenakoyetairi eejatzi ikaratzi antayetakerori kameethari, iriitakera inkempitakaantayetairi impinayetaatyeerimi.

Amatakaayetairi pashine irariperotaiyaari Pava

¹¹Nokinkithatakaantapiintzira naaka, arira nokenakairori iriñaantayee-tyaarori omapero noñaapinkathatairi Pava. Jiyotziro irirori, onkamintha piyotaiyeroni eejatzi eerokaite. ¹²¿Pikinkishiretama nasagaaventavaitatya napiipiitantarori? Tera ari onkantya. Aña nokovatzpiyote tsika nokantataitari naaka, ari onkantya piyotantyaarori eeroka tsika pinkanteri pakayeteri kameethaini ikaratzi asagaaventavaitachari janta, kantavaitashitachari: “Kameethari nonatzi naaka,” temaita inkovajataiyeni inkameethashiretaiyeni. ¹³¿Nokempitzimotatyaamirima shinkiventavaitachari nokantantayetamiri? Tekatsira ompaitya, aña nokamaiperoventanaatyaari Pava. Irooma nokempitzimotamirika atziri tekatsitatsiri, nokovatzziira

nanintaashiretakaayetyaami nokantayetantamiri. ¹⁴ Okaratzira nantayetziri, iroora nantantayetarori jetakotaanara Cristo. Tema ikamimentayetaira maaroiteni aaka, okempivaitanakaro maaroitenimi aakaite ankamayetakemi eejatzi. ¹⁵ Jirokara opoñaantari ikamimentantakairi maaroiteni ipoña jañagai eejatzi, onkantya antapiintayetantaiyaarori ikoviri irirori, eero antashivaitaro okaratzinevetashivaitari aakaite.

¹⁶ Irootakera, eero okantzimovaitantari aparoni atziri tsika ikanta inheetziri ivathaki. Aña omaperovetatyatizimimotakeri ivatha eejatzi Cristo isaikimotantapaintairi. Iro kantacha te añaayetzimaityaaro iroñaaka. ¹⁷ Irootakera nokantantamiri, ikaratzio vithaashiretanaariri iroñaaka Cristo, ovakera-shirera ikantaitanaa, te inkempitanaiya tsika ikantavetara pairani, aña othotyaa maaroni ovakeratzimotanairi. ¹⁸ Iriitakera Pava matakantzirori maaroni iroka. Irijatzira kantakaakarori okanta ariperotantaariri irirori okantakaantakero jantzimoyetairi Cristo. Ikantayetai iroñaaka irojatziira antayetairi aakaite, amatakaayetairi eejatzi pashinepayeeni irariperoyetaiyaari Pava. ¹⁹ Irootajaantakera jotyaantantakariri Pava jaka kipatsiki irika Cristo, onkantya irariperotantaiyaariri osavisatziite, eero jovasankitaaventantaari iyaariperonka. Irojatziira jotyaantayetantakanari naakaite nonkin-kithatakaayetairi atziriite irariperoyetaiyaari Pava. ²⁰ Iroora nomatanairi naaka, jotyaantaitakena noñaaventairi Cristo. Okempivaitakaro iriitajaantakemi Pava apiipiitakaapiintakenarori, nokantzi: “Pariperotaiyaari Pava. Irootake ikovairi Cristo.” ²¹ Tera irantanetero Cristo kaariperori. Iro kantacha Pava ikemaantsitakaavaitakari okempivaitakaro irantatyeeromi kaariperori. Arira inkenakaakerori Cristo, jovatampatzikashireyetantairi, ikempitakaayetai kantara irirori.

6 ¹ Naakatakera karataimiri antavaitaineri Pava, noshintsithatzimi eero pimanintavaitziro okaratzii kaminthagaimi Pava, amenaashivaitakari.

² Tema jiroka ikantakeri irirori:

Niyotakera kameetha omatya, aripaitera nokemakemiro pikovakotanari.

Omonkarapaitetapaakara “Kitaite Avisakotaantsi,”
noneshinonkatakami.

Iroora apiipaitetaachari iroñaaka, iroka “Kitaite Avisakotaantsi.” ³ Tera nonkovero intzime impaitya notzitzikavaiteri iravisakoshiretai, ari onkantya eero ithainkimavaitaitantanaro nantavaitane. ⁴ Aña nokovatzi noñaakan-tairo kameetha inampitane Pava nonatzi, oisokero nonkantaneyta, aririka avishimotena tsikarika ompaitayetya: inkemaantsitakaaveetyaana, impomentsitakaaveetyaana, irovasankitaaveetyaana, ⁵ impasataveetyaana, irashitakovaiveetyaana, irovatsinaavaiveetyaana, nantavaiperokivetakya, ayimavaivetakyaana novochokini, ayimavaivetakyaana notashe, ⁶ kiteshire nonkantaiya, iyotane nonkantaiya, aakameetha nonkantantai, nethaantane nonkantantai, nampishire irovaina Tasorentsinkantsi, etakoperotane nonkantantai, ⁷ nonkantapiintairo kyaaryoori, intasonkaventakaantaina Pava, nantapiintairo tampatzikashiretakainane nonkempitakaantanakero novayirityaami, notzikaaventaka ipoña nopiyakoventa. ⁸ Onkantavetakya inthainkimavaitaitena, ompoña ñaapinkathataaririka nonatye. Onkantavetakya inkaviyaveetakyaana, ompoña intharomentayeetyaana. Onkantavetya

nonkantapiintavetyaaro kyaaryoori, ipaitapiintayeetakena “thairi.” ⁹Onkantavetakya eero itzimaveta kaari ñaayetenaneri naaka, tzimamaitacha pashine iyoperoyetanari. Nonkamimavetakya, eeniromaita nañi. Irovasankitaaveetakyaana, tekeramaita jovamaaheetana. ¹⁰Ovashire nonkantavetakya, eekero-maitatya nontharomentatyeeya. Nonkovityaaneentavaivetakya naaka, iro kantacha nanintaakaayetaiyaari pashinepayeeni. Tekatsi tzimimovaive-tyaanane naaka, iro kantamaitacha nanintayetaaro kovaperotajaantachari.

¹¹Corinto-satziite, nokantaperotatziimirora irokapayeeni, tekatsira nomanimovaitemiri. ¹²Tekeraatarika aventaashiretavakaiyaata, eerokaitera kantashitarori, tera naaka. ¹³Intsityaa paakameethataina naaka nonkempitaimira eeroka, tekatsi nomanimovaitemi. (Nokantzimirora iroka, kempitavaitakara eentsimi noñaanate.)

Oshiyetaaro itasorentsipankote Pava Kañaaneri

¹⁴Eero povithaajaantanaari kaari kempisantatsine. ¿Kantatsima aparoni kameethashireri irapatziyaari irantavaite aparoni kaariperoshireri? ¿Kantatsima eejatzi ontsirenite tsika janta okitainkatzi? ¹⁵¿Kantatsima Cristo irakakoteneri ikoviri kamaari? ¿Kantatsima kempisantzinkari intsipatyaari kaari kempisantatsine irashityaaro tsikarika ompaitya?^a ¹⁶¿Kantatsima ankempitakaantero itasorentsipankote Pava tsika janta ñaapinkathataitzi oshiyakaanrantsi? Tema aakaite akaratzi akempisantzinkariyetai akempitayetaatyaaro aakami tasorentsipanko tsika inampitaro Pava Kañaaneri. Tema jiroka ikantake Pava:

Ari nonampishireyetantaiyaari, nonkaratairi naniiyetai.

Naakatake inkempitakaantai Ivavane,

Iriiyetake nashitaiyaari Naaka.

¹⁷Iroora ikantantari eejatzi Avinkatharite:

Pintainaryaapithatyaari pashinesatzi atziri, eero pikaraminthatziri irikaite.

Eero pantapiintanetairo nopinkakaimiri.

Arira naapatziyeeyaami,

¹⁸Arira pinkempitakaantaina naakami piri,

Nonkempitakaantaimi naaka eerokayetakemi notomiite,
eerokayetakemi nishintoite.

Arira ikantziri Avinkatharite, Shintsikiperotatsiri.

7 ¹Netakotané, tema aritakera ishinetakairora Pava, ontzimatyeera ankiteshiretai, ovashaantairo maaroni kaariperori, okaratzi antayetziri, okaratzi apampithashireyetari eejatzi. Aña ontzimatye oñaakantairo añaapinkathatziri Pava, itasorentsishiretakaira.

Ikimoshiretake Pablo jovashaantairo Corinto-satzi kaariperori

²Paakameethataina naaka. Tera nonkantzimoneentakaavaityaami eerokaite, te novaariperotakaantavaitemi, te nampovaitami eejatzi. ³Tera iro nokantantarori iroka nothavetakotatziimi. Aña napiitavaimiro nokantzi-takamiri: “Netakoperotataitami.” Irootakera nonkantapiintemiri eeniroka

akarataiyini ańiika irońaaka, ari nonkempitzityaarori eejatzi ankaratairika ankamavetakya. ⁴ Osheki naventaashireyetakami eerokaite. Nasagaaventaye-takami. Aririka nompampithashiretakoyetyaami, pitharomentashiretakaana, kimoshire nokanta, okantavetaka osheki imaimanevetaitakana jaka.

⁵ Tema nareetakara Macedonia-ki te onkante nomakoryaapaake tema osheki pomerentsitzimotakanari. Tzimayetatsi ńaanaminthavaitashitakanari, irootake kantzimoshirevaita kanari. ⁶ Iro kantacha Pava iposhenkapiintari ikaratzi okantzimoneentavaiyetari, arira ikempitzitakanari naaka, jareetakaapaakarira Tito nosaikira. ⁷ Oshekira notharomentashiretanaka nońaavakeri. Iroora notharomentashireperotantanakari ikamantapaakenara tsika pikantaiyani eerokaite. Tema ikantapaakena: “Jaakameethatavakena Corinto-satziite, ikovaiyakani irińeemi, osheki okatsitzimoshiretakeri okaratzi jantzimotakemiri, irini-roite jetakoyetaami.” Arira ikantapaanari, iroora oimoshirenkaperotakenari. ⁸ Pairani, nosankinatztitantakamiri, nońaajaantavetaka osheki ovashiretakaavaiyaami okaratzi nokantayetakemiri. Aritakera notyaantataikemiroranki, nokantashirevaitana ke: “Eerotya notyaantaajatzinirimi.” Iro kantamaitacha niyotzi irońaaka kapichera povashirevaivetapainta eerokaite. ⁹ Irootakera nokimoshireventanta rori irońaaka notyaantakemirora. Tera nonkantatye iro nokimoshireventziri novashiretakaavaitakami. Ańa iroora nokimoshireventairi povashaantayetairora kaariperori. Arira pikenakaakero eerokaite pinimotakaantaariri Pava poitsinampaayetakero povashiretane, tera novaari-perovaitajaantemi naaka. ¹⁰ Tema aririka irovashiretakaantya Pava, ikovatziira irovashaantakaantayetairo kaariperori, onkantya iravisakoshireyeetantaiyaari. Irootakera eero okantzimoshirevaitantai iroka. Irooma aririka irovashiretakaantashivaitya osavisatziite, arira irińaayeetakero inkamashireyeete. ¹¹ Tema okaratzi opońaantakari jovashiretakaavaitakami Pava, irootakera pampithashiretakaanaamiri kameethaperoini, pikisakoventanaana, ovatsimaanakemi, tharovashire pikantanaka, petakoperotanaana, povasankitaakeri kantakaan-tzirori. Ari pikenakaakerori pońaakantantakarori kiteshire pikantayetanaa. ¹² Jiroka opońaantajaantzitakari nosankinatantakamirori pairani, iro iriyotakaantaiyaamiri Pava tsika pinkantya pińaashintsiventayetaiyaana naaka. Tera iro nosankinamatsitanyaarori irovasankitaantaityaari kantakaashitakarori, temacheeni nonkisakoventanyaarori jampovaitaitakari.

¹³ Iroora notharomentashiretantanakari. Osheki okimoshiretakaakena eejatzi nokemavakera paakameethatavakari Tito, povavisaakeneri okantzimoshirevaivetakari irirori. ¹⁴ Tema aritake nokamantzitakari naaka Tito tsika pikantaiyani eerokaite, nokantakeri: “Kameethara jinaiyatziini Corinto-satziite.” Tera povashiventanyaanaro okaratzi pantayetakari, tema omaperotatya okaratzi nokantzitakariri Tito. Arira okempitziyetakari eejatzi okaratzi nokantzimiri eeroka. ¹⁵ Jetakotziiyetaamira Tito irońaaka, aririka inkinkishiretakoyetyaami tsika pikantaiyakani paakameethatavakari, pikempisantavakeri, pińaapinkathatavakari. ¹⁶ Iniroitera nokimoshiretztitaka eejatzi naaka kantatsira naventaashireperoyetaiyaami irońaaka.

Kireeki impashiyetyaariri itasorentsitakaitane

8 ¹ Iyeekiite, nokovi piyotakotaiyerini ikaratzi apatoventaariri Pava jaka Macedonia-ki, ikaminthaayetairi. ² Okantaveta ińaayevetakaro osheki

pomerentsitzimovaitariri, kimoshirera ikantaiyani. Okantavetaka ikovityaaneentavaivetaka, osheki kireeki ipashitantayetakari. ³Ikovakaaneekiinira irirori jantayetakero iroka, ipantayetake okaratzi jaavyaayetziri, janaantake ipashitanta. ⁴Ikantakena naaka: "Thame ampashiyetyaari kireeki pashine kempisantzinkariite, ikaratzi kovityaaneentavaitatsiri." ⁵Imaperovaitakero okaratzi jantakeri anaavaitanakero nokinkishiretakovetakariri. Iri jaakoven-tajaantanaka Avinkatharite, ari ikempitaakenari eejatzi naakaite. Tema irootake ikovakaakeriri Pava. ⁶Irootakera noshintsithatantakariri Tito impiyanai onkantya iriminthashiretakaantyaamiri pimatayetairo eejatzi eerokaite. Iriitakera karatapaakemiri janta petantanakarori pipashitantayetaka. ⁷Eerokaitera anaantayetanaatsiri pantayetanakero osheki opaiyetarika. Kameetha pikempisantayetanai, kameetha pikinkithatakantayetanai, kameetha piyotayetanai, tharomenta pikantayeta, iniroite petakotakana. Nokovi iroñaaka panaayetante pimpashitantayetaiya.

⁸Eerora noshintsiventzimi pimayetantyaarori. Intaani noñaaventakoyetemiri tsika ikantayetaka jaka iminthatayetaa irineshinonkatantya. Ari okantzimaitari eejatzi onkameethavaitemi poñaakantairo petakotziitantayeta. ⁹Kameethava itake pimayetairomi jantapaintziri Avinkatharite Jesucristo, jineshinonkatziitantapainta. Oztzimimotataavetari irirori pairani maaroni, ikempitavaitakari ashaarantakitineri, iro kantacha ikempitakotapaintari kovityaaneentaneri. Iroora jimatantakarori iroka onkantya panintaavaitantaiyaari onkempivaityaaromi pashaarantaiyaami inkiteki. ¹⁰Jirokara okaratzi nokinkishiretari naaka: Iroora aritatsi pothotyeero okaratzi petanakari. Eerokaite etayetanakaro avisanaintsiri osarentsi pikinkishiretaka pimpashitantayeta. Pimatakero petanakaro. ¹¹Intsityaa pothotyeero. Pinkempitakaantairo ovakera pitharomentaiyanakaniranki petantanakarori. Intsityaa pothotyaantyaaro okaratzi tzimimotzimiri. ¹²Tera inkovakotajaantai Pava anaakairo ampashitantyaaro okaratzi tzimimotakairi. Intaani ampashitantaiyaaro okaratzi aavyiiri. Aritake onimotakeri Pava. ¹³Tera nonkovakotatyeeimi pimpashitantya iranintaavaitantyaari pipashitakari, ariya okanta pikovityaavaitantakari eerokaite okantakaantziro pipashitantaka. ¹⁴Aña iro aritatsi, pimpashityaari okovityiimovaitari iroñaaka oztzimimoyetzimira eeroka, impoñaashitakya impashitaiyaami eeroka apaata aririka onkovityiimovaityaami. Arira onkantya pimonkaratavakaantyaari. ¹⁵Okempivaitakaro okaratzi josankinatakotzitaikari, kantatsiri:

Itzimi aaperotaintsiri, te ontzimakaantavaite.

Iriima againtsiri kapicheeni, te onkovityiimovaityaari.

¹⁶Nopaasoonketziri Pava, tema iriitake kantakaakarori okanta jetakotantamiri Tito, ari ikempitakana naaka netakotamira. ¹⁷Tema nokantakeri: "Tito, pimpiyanai Corinto-ki." Aña minthatzitavaitaka. Iro iriyaate iroñaaka. ¹⁸Nontsipataimiri Tito pashine iyeki. Kameetha kinkitharyaantzi inatzi. Ñaapinkatha jovayetziri pashine kempisantzinkariite tsikarikapayeeni, ikemayetakerira iñaaventakotairo Kameethari Ñaantsi. ¹⁹Irijatzira iyoshitakeriri jaka kempisantzinkariite, jovakeri intsipatanakyaana apaata naanakeri kireeki pashine kempisantzinkariite kovityaavaitatsiri. Irootakera oñaakanterone omaperota tya etakoyetakari, iroora ompoñaantyaari iñaapinkathayetairi Pava. ²⁰Ari onkantya eero iñaaventakovaitaitantana

tsika nonkantya nontsiparyaayeri kireeki ipashitziintayeetari. ²¹ Tema nokovatzi onkameethatzimoteri atziri nantayeri, ari onkempitziimotyaaari eejatzi Pava. ²² Notyaanteri eejatzi pashine iyeki intsipayetanakyaari. Iriitake nokitapiintakari, iminthakitakaro irampitakotante. Noñaaventakotakeneri tsika pikantaiyakani eerokaite, iroora iminthaperotantanakari irampitakoyetemi, tema iraventaaperotane jovayetanakemi. ²³ Irika Tito, notsipaminthare inatzi, iri nokaratapiintakeri nantavaiventakemi. Iriima pashine apiteka iyeki itzimi intsipatanakyaari, irotyaantane inatzi kempisantzinkariite saikayetatsiri jaka, iñaapinkathaperotziri Cristo. ²⁴ Ontzimatyeeera paakameethatavakari aririka irareetakya janta. Iro iriyotantyaari iyekiite kempisantatsiri jaka omaperotatyaa okaratzi noñaaventakemi eerokaite jaka.

9 ¹ Niyotzi naaka te onkovajaantya nosankinatakotemiri piireekite inkarate potyaanteneriri pashinesatzi itasorentsitakaitairi. ² Tema niyotake ayimatapiintakemi eerokaite pantero. Aritake noñaaventakotakemi jaka Macedonia-satziki, nokantayetakeri: “Ikovitzitataikara Acaya-satzi impashitantayetya chapinki avisanaintsiri osarentsi.” Noñaaventakotakemira eerokaite nominthatakaayetanakari eejatzi iriroriite. ^b ³ Iro kantamaitacha, iroora notyaantzitantyaamiriri iyekiite onkantya inkamantzitantyaamiri, iri etapaakyaarone iriyoyaayeri kireeki. Tema te nonkove amenaashivaitya okaratzi noñaaventakemiri eerokaite jaka. ⁴ Tema nokovatzi thaankiini nonkivantanakemi navisanakerika janta. Kempitakara ari iroyaatanakena tsika inkarate Macedonia-satzi. Aririka noñaapaakero tekeramintha piyoyaayete kireeki, osheki nompashiventavaitya, tema aritake noñaaventakotzitakami jaka. Ari pinkempitzitakyaari eejatzi eerokaite pimpashiventavaitya. ⁵ Irootakera notyaantzitantyaamiriri irika iyekiite, iri etapaakyaarone irareetyaami janta tekeramintha niyaateeta naaka. Iriiyetake iyoyaakotapaakemirine kireeki ikaratzi pishinetantakeri eerokaite. Ovetsika pinkantakeri maaroni kireeki aririka nareetapaakya. Ari onkantya eero noshintsiventantavaitapaakami pantayetero.

⁶ Intaanira pinkinkishiretero iroka:

Ikaratzi pankitatsiri kapiche, eepichokiini jaavatzii.

Iriima ikaratzi pankiperotaintsiri, osheki iravateri.

⁷ Maaroni eerokaite ontzimatyee pimpashitantayetaiyya okaratzi pikoviri. Eero pishintsiventantavaitzi impashitantayetaiyya osheki terika inkovaite, ari onkantya eero okatsitzimoshirevaitantari ipashitantakara. Tema aparoni atziri kimoshireventatziitziroori okaratzi ipashitantari, iriyyetakera jetakotari Pava. ⁸ Iriira Pava oshekyaaaperotaimirone okaratzi kovityiimovaitamiri. Aritakera ontzimakaantake onkarate pimpashitantavaitaiyyaari kameethaperoini eeroka.

⁹ Okempivaitakaro okaratzi ñaaventachari Osankinajanorentsiki, kantatsiri:

Okaratzi tzimimotziriri Pava, irootakera jantetaaniriri ikaratzi kovityaaneentavaitatsiri.

Tema tampatzikashire inatzi irirori, arira inkantaitatyeeayani.

¹⁰ Iriira Pava kithokitakairori okaratzi pankiyetachari, irijatzi shoopakairori, ari okanta jaavayeetantarori okaratzi jovayeetari. Arira inkempitayetaimiri

b 9.2 Ipatayeetziri jaka “Acaya,” iroora kipatsi tsika janta osaiki nampitsi Corinto.

eejatzi eerokaite impayetaimiro kovityiimotamiri, ari onkantya ontzimi-motantaiyaamiri pimpashiyetaiyaariri pashinepayeeni, tampatzikashire pinkantya. ¹¹Irootakera impantaperotantyaamiri Pava onkantya pimpashitantapiintyaari. Ari onkantya impaasoonketantyaariri Pava, ikaratzi aayetzirori apashitantayetari. ¹²Ari okantari, okaratzi pipashitantayetari tera intaani pineshinonkatantyaariri kovityaavaitatsiri, aña iro omponaantyaari impaasoonkeperoyetairi Pava. ¹³Aririka iriñaayetakero okaratzi pipashiyetakariri, ari pikempitziyetakari eejatzi pashinepayeeni, oshekira iriñaapinkathatanakeri Pava. Tema iriñaayetero tera intaani piñaavaitashiyeta, pikantzi: “Nokempisantairi Cristo oñaaventakotairi Kameethari Ñaantsi.” Aña iriñaayetero eejatzi pantayetziro oñaakantzirori omapero pikempisantayetanai. ¹⁴Iroora omponaantanakyaari iretakotziiyetanaiyaami, iriñaañaatakoven-tanaimi, okantakaaro ikaminthagaimira Pava. ¹⁵Ari ankempitzitanaiyaari eejatzi aakaite ampaasoonketanairi Pava, tema ineshinonkatataikakai aaka, iro maperokitatatziirori okameethatzi, eero okantzi othotyeero añaaventero.

Iñaaventakotziro Pablo okaratzi jantayetziri

10 ¹Naakatakera Pablo, tzimatsira nokovakotzimiri. Tsinampashire nonkantya eero notsimaavaitami, nonkempitakotyaari Cristo. Tema niyotzi tzimatsira ikantakoyeetakena: “Irika Pablo tsinampashireri jinatzi isaikimotapiintai, irooma isaikira intaina katsima ikanta.” ²Nokovakotzimi, eerora piyaatakaairo povatsimaavaitena. Ari onkantya eero niyakoven-tavaitantapaakami aririka nareetapaakyaami. Tema niyotataike arira nonkantayetapaakeri ikaratzi saikimoyetakemiri janta kantayetaintsiri: “Tekatsi impaimatsitya Pablo, ari ikempitayetari pashine atziiriite te ontzimimoteri ishintsinka.” ³Omaperovetaty ari nokempitari pashine atziiriite, iro kantacha irika itzimi nomaimanetziri, tera onkempityaaro nomaimanetziri atziri. ⁴Tema aririka nomaimanetante naaka, tera noirikayetero omanamentotsi okaratzi jomanatantapiintayetari atziiriite, aña itasorenka Pava nomaimanetanta naaka. Arira okanta noitsinampaayetantariri ikaratzi ishintsitakaayevetakari noisaneentane. ⁵Arira okanta nokitsirinkantaariri naakaite maimanevaitaneri, nokitsirinkayetairi asagaaventavaitaneri otzitzikatantatsiri kaari jiyotakoyeetantari Pava. Nokempitakaantaaro eejatzi noirikaatyeeeromi nokinkishiretashivaiyetari, noshintsiventaatyee-yaami nonkempisantairi Cristo. ⁶Aririka nonkemakoventaimi pipiyashitaari eerokaite pikempisantaperotairi eejatzi, aripaitera novetsikya novasanki-tayeri inkarate piyathayetachaneri.

⁷Paamaiyaara jovapyiimovaitamikari. Tema tzimayetatsi pikaratai-yirini kantayetatsiri: “Jashitana naaka Cristo.” ¿Ikinkishiretaiyama te jashitzitana eejatzi naaka? Iroorika ikinkishireyetakari, ikenakaashita-karora, tema naaka jashiperotataika Cristo. ⁸Amaashitya ari pinkantaye-tanake eerokaite: “Jetanakaro iroñaaka Pablo jasagaaventavaitaro okaratzi iñaaventayetziri.” Tera nompashiventakotyaaro okaratzi inkantayeeteri, tema iriitake Avinkatharite ovakenari niyotaantayetai, tera irovena novaa-riperotantavaite. ⁹Irootakera kaari nokovanta onkempitzimotyaami okaratzi nosankinatakemiri, nokovatziiira nomintharovavaitemi. ¹⁰Aamashitya tzimayetatsi kantayetatsiri: “Tema jotyaaantapiintairora Pablo irosankinare,

osheki ishintsithatapiintakai, iñaaventapiintayetakairo pomerentsitzimotairi antayetero. Iro kantacha isaikimoyetaira jaka, kempivaitaka te irishintsitanete. Ikantara ikinkithayetake manintaari jinake.” ¹¹ Jiroka nakayeteri ikaratzi kantayetatsiri, nokantziri: “Tsikara nokanta nosankinayetakemi, arira nokantzitakari eejatzi nosaikimoyetakemi.” ¹² Tera nonkarateri naaka pikaratziri pisaikaiyini janta, asagaaventavaitachari. Te iriyotaajataiyeni irirori. Tzimatsi tsika ikaratzi monkaratapiintavakaavaitachari, iñaajaantake janaavakaantayetaro okaratzi kameethatzimovaitashiyetariri iriroriite. ¹³ Irooma naaka tera nasagaaventashivaityaaro nomonkaratero kameethatzimovaitashitanari naaka, intaanira noñaaventairo nomonkaratakero ikantakenari Pava irirori nanteneri. Jirokara ikovakeri nanteneri, ontzimaty noverairo nantavaiteneri janta tsika pisaikaiyini eerokaite. ¹⁴ Irootakera noñaashintsitakoventantamiri iroñaaka eerokaite, tera nanaakaatyero okaratzi ikantakenari Pava. Tema naakatataike etakarori noñaaventakemiro Kameethari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo. ¹⁵ Irootakera kaari nokempitantari ikaratzi asagaaventashivaitarori imonkaratane, aña tzimataavetacha pashine itzimi etatainakarori jimonkaratakero. Iro kantacha iroñaaka, eekerorika pantakishirevaitanakitye, eerora nopankiventavaitanaami eerokaite, ¹⁶ kantatsi niyaatayete pashineki nampitsi nonkinkithatakaantairo Kameethari Ñaantsi. Iroora nomateri, eerora nokenanake tsikarika jetayetakaro ikinkithatakaantzi pashine atziri, nasagaaventavaitarokari imonkaratane pashine. ¹⁷ Tekatsira apantyaarone irasagaaventashivaitaitya apaniro. Iroora apantaperotarori asagaaventaiyaaro jantayetziri Avinkatharite. ¹⁸ Tema tekatsi ompaimatsitya asagaaventavaitya apaniro antharomentavaitya. Iroora kovaperotachari intharomentatziyetai Avinkatharite.

11 ¹ Nokovi eekero pamavetatyero okaratzi nosankinatzimiri jaka, onkantavetakya onkempitzimotyaaami jantziri aparoni masontzi. Nokovi eekero piyaatatye piñaanayetero. ² Oshekira naamaakotakami eerokaite, iriira Pava kantakaakanarori. Tema naakatake etakaro nokinkithatakaakemi okanta jashitayetantaamiri Cristo. Nokempitakaantavaitaami eerokatakemi nishinto, tzimatsimi nokashiyakaakamiri pintsipatyaari, aamaakoki novapiintanaimi eero pikaariperovaitanta irojatzi paavakaantaperotakyaari. Iriira oshiyakaaventachari Cristo, itzimi kempitakariri iriimi paayetairimi apaata. ³ Tema notharovakaatyaami intzime impaitya amatavitimine, inkempitakotakyaari maranke amatavitakeroriranki Eva. Aritake iroitzipinatakemi, irovashaantakaimiro paventagaari Cristo, pikinatanaarira. ⁴ Kempitaka eerokaite, te pishenkaashityaaro pakayeteri pashine ñaaventakotemirine Jesús, ari pakakeri onkantavetakya irinashitapaakyaro okaratzi noñaaventakotakemiri naaka Jesús, okaratzi noñaaventakemiro Kameethari Ñaantsi, okaratzi noñaaventakemiri Tasorentsinkantsi. ⁵ ¿Pikinkishiretama eerokaite janaakoyetana naaka jotyaantajanoritziri irikaite? ⁶ Aamaashitya te nonkinkithate kameethaini naaka, iro kantacha iyotane nokanta. Irootake piñaakoyetapiintakenari. ⁷ ¿Nokenakaashitakaroma tera nonkovakotemi kireeki, nokinkithatakaayetakemiro Kameethari Ñaantsi ñaaventakotziriri Pava? Aña tsinampashirera nokantaka nantavaiventakemi niyotaantayetakamirori, te nonkovakovaite. Arira okanta ikempitakaantayeetaamiri iroñaaka iriiperori pinayetzi. ⁸ Okanta nokinkithatakaapaakemiranki, iriira

pashinesatzi kempisantzinkariite payetakenari kireeki nañantari. Okempivaitakaro nonkoshitatyeeri mi iriroriite okanta nantavaiventantakamiri eerokaite. ⁹Eeniroranki nosaikimotaiyimi, osheki nokovityaaneentavaitake. Temaita noñe pimpena ompaitya nañantyaari. Ikamintha jareetaiyaka iyeikiite Macedonia-satzi, iriira payetapaakenari. Ari okantakari kaari noñantaro pimpayetena kireeki eerokaite. Arira nonkantapiintatyeero eero nokampitzimi. ¹⁰Iniroitera nokimoshireventakero tera nonkovakoyetemi, arira nonkantapiintanakityeero maaroni nampitsiiteki okaratzi saikatsiri Acaya-ki. Jiyotziro Cristo kyaaryoora nokantake. ¹¹¿Piñaajaantzima eerokaite iro nokantantarori iroka tera netakotami? Jiyotzira Pava netakotami.

¹²Eekerora niyaatakaatyero onkantya irikaite kinkithatakaneri pasagaaventavaitakari eerokaiteki, eero ikantanta: “Ari nokempitakari Pablo.” ¹³Irikaite kinkithatakaneri kaarira Otyaantajanori, amatavitaneri jinayatzi, apanirora ikempitakaantashivaitaka iriirikami irotyaantajanore Cristo. ¹⁴Tekatsi ompaitya iromapokakaantairori iroka. Tema jimatztitaro eejatzi Satanás joshiyakotari ishipakiryi maninkari onkantya iramatavitantatyaari. ¹⁵Iroora eero jomapokantavaitai ikaratzi antavaiyetziniriri Satanás, irojtazira jimatztitari irirori. Inkempitakaantavaitya jantavaitatzi onkantya inkameethashiretakaantaiyaariri atziriite. Arimaitaka irovasankitaaventayeetairi okaratzi jantayetziri.

Ikemaantsivaitaka Pablo Jotyaantajanoriitzirira

¹⁶Intsityaa napiitavakero nonkantemi, onkamintha eero nokempitzi-motamiri masontzi. Irooma nokempitzi-motakamiririka, pishinetavakena nasagaaventavakya kapicheeni. ¹⁷Okaratzi noñaavaitziri iroñaaka, tera onkempitajaantyaaro tsika onkantyaami iriñaavaaiterimi Avinkatharite. Aña nokempitakotatyaari aparoni masontzi jasagaaventashivaita. ¹⁸Arira ikantapiintayetakari pashine atziriite, ari onkantyaari naaka eejatzi. ¹⁹Pikempitakaantavaitara eerokaite iyotaneri pinayetatz, ¿opaitama pikovantaiyarini pinkempisantayetairi masontzi? ²⁰Irootajaan-takera pantayetakeri eerokaite, pikempisantapiintakeri ikaratzi kempitakaantavaitakamiri irotzikatane, aapithavaiyetzimirori tzmimotzimiri, ampovaiyetakamiri, asagaaventavaitachari, pasavorovaiyetzimiri eejatzi. ²¹¿Piñaajaantzima te naavyaavaitanete naaka nomatantyaarori kempitakarori? ¿Kantatsima nompashiventakotyaaro tera nomatataitero? Eerora. Iro kantacha aritake nantataitake kempityaarone okaratzi jantavetaiyakarini iriroriite, nasagaaventavaitya, onkantavetakya nonkempivetakyaari masontzi.

²²Iroorika jasagaaventavaitaka iñaavaitziro noñaane Hebreo-thatatsiri, eejatzira naaka. Iroorika jasagaaventavaitaka isheninkamirinkaitetari Israel-ni, eejatzira naaka. Iroorika jasagaaventavaitaka icharinemirinkaitetari Abraham-ni, eejatzira naaka. ²³Iroorika jasagaaventavaitaka jantavaiyetaineri Cristo, eejatzira naaka. (Omaperotaajatya nokempitakari naaka iñaavaitzi masontzi.) Iro kantacha nasagaaventaro nanaakovaitairi irikaite nantavaitzi, nanaakovaitairi eejatzi noñaapiintakero jashitakovaitaitakena, ipasavaitaitakena, jovamayimavaitaitakana. ²⁴Noñaakero okaratzi 5 japiitana ipasavaitana nosheninkapayeeni janta

japatotapiintaita.^c ²⁵ Mavasatzira okaratzi jomposavaitaitakena. Aparosatzii ipicheetakena. Mavasatzii nopitamengkakotaka. Aparoni tsireni nosaikakovaitake niyankyaaki inkaare, ari nokitaitakotakeri. ²⁶ Osheki nokivantantayetake. Nokenayetake okoveenkayetzi jiñaa. Nokenimoyetakeri ipiyota koshintziite. Ikovayetake nosheninkapayeeni irovaariperovaitenami, eejatzii ikempitakari kaari nosheninkata. Nokoveenkatakovaitake nampitsiiteki eejatzii janta tsika te inampiitaro. Nokoveenkatakotake inkaareki. Osheki nopomerentsivaitakari paitashivaitachari “iyeki,” kaarimaita. ²⁷ Osheki nantavaitake, ayimavaivetakana nomakone. Ayimavaitakena novochoki, notashe, nomire, noyatsinkare. Tasheneenta nokantapiintaka. Nomaa-vaitake tsikarikapayeeni. ²⁸ Tzimatsi osheki avishimoyetakenari. Iroora kanzimoperotakanari irisaikayetai kameetha ikaratzi kempisantayetaatsirii tsikarikapayeeni. ²⁹ Tzimatsirika mantsiyataintsine, nokempitakaantaro naakami mantsiyataintsine. Tzimatsirika inkaariperotakaitakeri, oshekira nonkisakoventavaityaari.^d ³⁰ Arira okantakari nasagaaventavaita naaka, noñaaventakotakerora tsika nokantaka kaari naavyaavaitanetanta. ³¹ Itzimi iyotatsiri te namatavitante, iriitakera Pava, Ashitariri Avinkatharite Jesucristo. ¡Tharomenta irovapiintayeetairi! ³² Tema pairani nosaikantapaintari Damasco-ki, ikempoyaaventakaantakero ijevatakaane Aretas maaroni nampitsi, eero noshitovanta, ari onkantya irakaantantyaanarimi. ³³ Iro kantacha jotetakena kantziriki nokarataiyirini, jovaniiryaakotakena janta-kironta nampitsi, ari okanta noshiyantaari.

Kempivaitakarori ovathaantemi kitochee

12 ¹ Tera aritzi nasagaaventavaitya. Iro kantacha eekerora noñaaven-tayeero noñaavyatakari, okaratzi joñaakakenari Avinkatharite. ² Niyotakotziri irika shirampari jashitaari Cristo. Tzimakotake 14 osarentsi irika shirampari jaayeetairi inkiteki, jiyaaperotatzii ojenokitajaantzii inkite. Kempitaka jiyaashinenkatatzii, te niyoperotzimaitya. Terika, jiyaatatziira koñaaroini ivathaki, te niyoperotero.^e ³ Iriira Pava iyotatsiri jiyaashinenkatatzirika, jiyaatatziirika koñaaroini ivathaki. Intsityaa netapanaatyaaro noñaaventakoteri irika shirampari. ⁴ Jaayeetairira janta ikimoshireetapai. Ari ikemayetairori tsikarika opaiyetari kaari kantaajatatsine iriñaaven-takoyeetero. ⁵ Arivetaka irasagaaventyaaromi irika shirampari okaratzi

c 11.24 Oñaaventakota irosankinareki Moisés-ni, kantatsira irovasankitaite aparoni atziri aririka irovaariperotakeri pashine. Ontzimatyee irayeteri tsika japatotapiintayeeta, onkantya impasavaitantayeetyaariri. Eerorika okaariperotzi okaratzi ikenakaashitakari, eerora ipasape-roitziri. Irooma omaperorika okaariperotake okaratzi ikenakaashitakari, ontzimatyee irovasan-kitaaperoitari. Iro kantacha tera oshinetaantsite iranaakaayeetero onkarate 40 impasavaitaitari. Irootakera jametaitakari pairani impasataite onkarate 39 itzimirika kaariperovaiperotaintsiri, ari onkantya eero ipiyathatantaro Ikantakaantaitane, aririka iranaakaakero onkaratemi 40. Irootakera ipaiyetairi irikaite “Kovityaapaaka aparoni omonkaratantyaari 40.” Okaratzi ñaaven-takotainchari jaka, arira ikantaitakeri Pablo, ipasavaitaitakeri irirori. **d 11.29** Okantzira jaka “mantsiyataintsine,” kempitakara tzimatsi kinkishiretakotarori iriira ikantakoyeetzii aparoni shipetashirevaitatsiri javentaarira Cristo. **e 12.2** Kantakotachari jaka “ojenokitajaantzii inkite,” iroojatzira ikantayeetzitari “mavatanaintsiri inkite.” Ari ikantayetapiintzii judío-payeeni inaaventziro. Ikantaiyini: “Etanakarori inkite, ari osaikayetzirii menkori. Apitetanaintsiri inkite, ari isaikayetzirii kashiri, ooryaa, impokiropayeeni, maaroni. Irooma mavatanaintsiri ojenokita-jaantzira inkite, arira inampitarori Pava.”

iñaakeri. Iro kantacha eero nasagaaventavaita. Intaani noñaaventakotakero tsika nokantaka kaari naavyaavaitanta. ⁶ Arimi nasagaaventakyaaromi okaratzi noñaayetakero, eeromi nomasontzishirevaitzimi. Aña aritakemi noñaavaivetakero kyaayoori. Iro kantacha tera nonkove irasagaaventa-shivaitapiintaityaana. Intaani iñaapinkathaventaitenaro okaratzi nantayetakeri, okaratzi ikemakoyetakenari. ⁷ Okaratzi noñaavyatakari ovaneenka okantaka, jiyotake Pava aritakemi nasagaaventavaitakyaami. Irootake ishinetantakanarori nonkemaantsivaitya onkantya eero nasagaaventantavaita. Okaratzi nokemaantsivaitapiintaka okempivaitakaro ovathaavaitatyeenami kitochee. Iriitakera kamaari kantakaarori okanta ikemaantsivaitakaantaitakanari. ⁸ Mavasatzira nokovakotakeri Avinkatharite intsiparyaakoventaina ikemaantsitakaapiintaitana. ⁹ Ikantakena irirori: “Tema aritake nokaminthaavaitakemi, tekatsira kovityiimovaityaamine. Aña kantatatsira noñaakantaperotairo noshint sinka atziriki kaari aavyaavaitatsineri.” Ikanta nokemavakerora, kimoshire nokantanaka, nominthatanakaro noñaaventayetairo tera naavyaavaitanete, tema ari onkantya aavyaavaitakaantaiyaanari ishintsinka Cristo. ¹⁰ Irootake nokimoshiretantakari naaka okantavetaka te naavyaavaitanevetya, ikaviyavaitaitana, nokemaantsivaitaka, jovatsinaavaitaitana, opomerentsitzimovaitana, osheki noñaayetakeri nantavaitziniri Cristo. Niyopaitetairora te naavyaavaitanete apaniro, arira noñaataitzirori jimatakaatyaanaro naavyaavaishiretanetai.

¹¹ Kempitaka masontzi nonake noñiirora nasagaaventavaitaka. Eerokamaitaka kantakaarori nomatantakarori. Iro arivetacha piñaaventayetaunami kameethaini. Okantavetaka te niriiperote naaka, te iranaakotzimaityaana irikaite paitashivaitachari “Iriiperori Otyaantajanori.” ¹² Tema nosaikimovaitkemiranki eerokaite, noñaakakemiro omapero naaka Notyaantajanoritz. Osheki namatsinkavaiventakami. Osheki notasonkaventantake, te piñaapiintaiyeroni, irootake pikempoyaaminthatantakarori. ¹³ ¿Opaitama pikinkishirevaitantari iroñaaka nomanintavaitatziimi? ¿Tema naakameethatemi nokempitairira pashine kempisantzinkariite? ¿Irooma kantakaantarori tera noñe ompaitya pimpashityaanari? Tzimatsirika nokenakaashitakari, pimpeyakotenaro.

Iñaaventziro Pablo mavatanaintsine inkivantante

¹⁴ Nokinkishiretaka iroñaaka napiitairo niyaatashitemi, iroora mavatanaintsine nonkivantemi. Eerora nayiri inkarate pimpinatenari. Kaarira piireekite nonkove nashityaari, aña eerokatataike nokovaperotake nashityaami. ¿Aritatsima aparoni eenchaaniki impinakoventero ikovityiiri ashitariri? Tera, aña iri ashitaaniri pinakoventziri ireentsite. ¹⁵ Irootake nomateri naaka, onkempivaitaiyaaro naakami pirintari. Aritake nomatakero noshinetakoventyaami onkantya pavisakoshiretantyaari. Iniroite netakotakami. ¿Opaitama kaari petakotantana naaka? ¹⁶ Kempitaka tzimayetatsi eerokaite kantatsiri: “Kempitaka Pablo te inkovakoyetai aakaite, ovana jiyotzi, ari ikenakairo jamatavivaitakai.” ¹⁷ ¿Piñaajaantakema jamatavivaitakemi eejatzi ikaratzi notyaantayetakemiri? ¹⁸ Notyaantakemiri Tito, eejatzi pashine iyeki. ¿Jamatavitakemima Tito? ¿Tema noshiyashiretavakaiyani maaroitene naaka, naakameethayetaimira eerokaite? ¹⁹ ¿Piñaajaantakema

eerokaite iro nokantantavaitakari nokovashitara notzikaaventatya? Tera ari onkantya, netakotaneete. Aña iri Cristo ñaavaitakaana, onkantya novetsikashiretakaantyaamiri. Iriira Pava iyotatsi. ²⁰Okantzimovaitatyaanara naaka añeeyerone ankantaneentavakaavaitya aririka nareetapaakyaami. Okantzimovaitatyaanara eejatzi noñaapaakemi pintzimaventavakaavaitya, pinkisavakaavaitya, pinkisaneentavakaavaitya, eero paapatziyavakaavaitya, pinkishimatavakaavaitya, pinkantakaaperovaitya, pimaimanetavakaavaitya. ²¹Okantzimovaitatyaanara nompashiventakovaityaami Pavaki. Aamaashitya ari nonkantaneentakovaitapaakyaami pantayetakerorika kaariperori, te povashaantero pantayetziro kamaaroyetatsiri, pimayempitavaitzi, piñaatha-tashivaitantapiinta eejatzi.

13 ¹Irootakera mavatatsine nonkivantemi. Arira namenakotantapaa-kyaamiro, ikantajaantaitakeri:

Intzimerika aparoni iyakovaantaari, ontzimatyeeera intzime mava atziri, terika, apite ñaakotakerine okaratzi ikenakaashitakari, aritatsira irovasankitaayeeteri.

²Arira nonkantapaakeri novasankitayeri ikaratzi antzitakarori kaariperori janta pisaikinta, arira nonkempitzitapaakyaari eejatzi pashinepayeeni antayetanairori iroñaaka. Tema aritake nokamantzitakamiro napiitantakaroriranki nokivantzimi. Irojatzira nosankinatakotzimiri iroñaaka. ³Aamaashitya pikantaiyatziini eerokaite: “Kaarira Cristo otyaanterine Pablo inkinkithatakaante, kempitaka Pablo kaarira iriiperojanori.” Paamaventyaara, irika Cristo, kaarira atziri saikimotantamatsitapaintatsineri, aña otzimimoperotaitziri ishintsinka irirori, kantatsira iriñaakaayetemiro tsikarika opaiyetari. ⁴Ari okantavetaka, kempivaivetaka te iravaayaavaitanete irika ipaikakoyee-tantakariri. Iro kantamaitacha añaakagairira Ishintsinka Pava. Arira nokempitzitakari eejatzi naaka, tera naavyaavaitanete, iro kantacha irijatzira Pava shintsitakagaanari, kantatsira noñaakaayetaimiro tsikarika opaiyetari.

⁵Eerora pikinkishiretakovaitashitana tera niriiperojanorite naaka, aña pinkinkishiretakotavakya. ¿Iriiperojanorima pikantaka eeroka pikempisantai? ¿Tema piyotaiyeni inampishiretantami Cristo? Aritake okantari, terika, aamaashitya te piriiperojanote eeroka. ⁶Niyoperotataitzira, aririka piñaavakena janta, eerora pikempitakaantavakena, te niriiperotzi naaka. ⁷Nokovakotziri Pava, ari onkantya eero noñaakotantapaakamiro pikenakaa-shitane. Tera iro nokantantamirori iroka nonkovashivaitapaakya nonkempitakotapaakyari iriiperojanori. Aña nokovaperotataitatziri pantayetairo okaratzi tampatzikatatsiri. Irootake nokovakeri, onkantavetya otzikaavakenamei, eero noñaakantamiro noshintsinka novasankitaapaakemi, iroora niyotakaantape-rotyaamiri naakatake iriiperojanori. ⁸Tera nonkovero naaka noñaakantashi-vaityaaro noshintsinka, iro ovatsipero aririka nonkovemi namatavitantemi. Intaanira nokovi noñaakantataitero onkantya iriyotakoyeetantyaarori kyaaryoori. ⁹Aritakera nontharomentakya aririka noñaakemi paavyaavai-shiretanai, onkantavetakya eekero inkempitakaantaitatyeenami naaka kaari aavyaavaitaneri. Iroora noñaañaatakotapiintakeri, onkantya piñaantyaarori eerokaite pothotyero paavyaavaishireperotanete. ¹⁰Irootakera notyaan-tantamirori osankinarentsi, tera nosaikimoyetatyeei eerokaite janta, ari onkantya eero notsimaavaitantapaakami apaata. Tema iri Avinkatharite

ovakenari onkantya novetsikashiretakaantantyaari, tera irovena novaaripe-roshirevaitante.

Ovekaraantarori ovethataantsi

¹¹Iyeekiite, jiroka ovekaraantarori nonkantemi: Pinkimoshiretaiyeni. Pothotyaayetairo paavyaashirevaiyetai. Pintharomentashireyetai. Paapatziyava-kaayetaiya. Kameetha pisaikayetai. ;Iriira Pava nampishireyetantyaamine, etakotantaneri jinatzi, iri kameetha saikakaantatsiri! ¹²Etakora pinkantya povethatavakaanaiya janta. ¹³Jovethatzitami eejatzi itasorentsitakaitairi nampitarori jaka. ¹⁴;Onkamintha ineshinonkavaitaimi Avinkatharite Jesucristo! ;Onkamintha iretakovaitaiyaami Pava! ;Onkamintha inkantakaiyaaro Tasorentsinkantsi paapatziyavakaantaiyaari! Ari onkantyaari.

Irosankinare Pablo

Jotyaantziniri Galacia-Satziite

Ovethataantsi

1 ¹Naakatake Pablo otyaantzimiroi iroka osankinarensi. Otyaantajanori nonatzi naaka. Kaarira atziripayeeni otyaantenane, año Jesucristo otyaantakenari itsipatakari Ashitairi Pava oviriintaiririranki ikamavetaka. ²Arira nokaratziri maaroni iyeikiite kempisantanaatsiri jaka nosankinatzimiro iroka. Eerokaite notyaantzini pikaratzí pikempisantai janta Galacia-ki. ³Onkamintha ineshinonkayetaiyaami Ashitairi Pava, kameetha isaikakaa-yetaimi, ari inkempitzityaamiri eejatzi Avinkatharite Jesucristo. ⁴Tema iro ikovakeri Ashitairi Pava irishinetakovenanta Cristo, ikamimentayetakai akaariperoshireyevetaka, ari onkantya eero akempitakotantaari ikaratzí kaaripervaitatsiri iroñaaka, okempivaitakaromi intsiparyaakoventaatyeeemi. ⁵Onkamintha iñaapinkathatapiintayeetairi Pava. Ari onkantaitatyeeyaani.

Tekatsi pashine Kameethari Ñaantsi ovavisaakoshiretantatsine

⁶Pomapokantakanaro pikatzimataka povashaantanakero pikempisan-tayevetanakari Pava. Tema iriitake iyoshiiyevetaami, iniroite jetakoyetami irootake jotyaantantakamiriri Cristo. ¿Opaitama pikempisantashitantakarori pashine kaari kempityaarone Kameethari Ñaantsi?. ⁷Tema kyaaryoo nonkante naaka, tekatsira pashine ñaantsi ovavisaakoshiretantatsineri. Kempitaka tzimatsi ovashaantakaakemirori, ikovatzi iroitzipinaashiretemi, irootake jovashiñaantayetakarori tsika okanta iñaaventakoyeetziri Cristo. ⁸Aririkami novashiñaayetaimiromi naaka okaratzí nokamantziyetakamiri pairani, irova-sankitaitenaata. Ari okempitari eejatzi, aririkami impokaajatemi maninkariite poñaachane inkiteki, iriñaaventapaakero pashine ñaantsi kaari kempityaarone nokamantzitakamiri pairani, irovasankitayeeteriita irirori. ⁹Aritake nokantzi-takami pairani, irootake napiitemiri iroñaaka nonkante: Tzimatsirika ovashi-ñaakerone nokinkithatakotapaakeriri Cristo pairani, irovasankitaateeteriita.

¹⁰¿Irooma nokokovatzi iroñaaka ookimoyetashityaarine atziriiite? Año te, nokokovatatziiro ookimoyetariri Pava. Iroorikami nonkokovatemi ookimoye-tashityaarine atziriiite, tera iromperatane nonatye Jesucristo.

Irantavaire Pablo

¹¹Pinkeme iyeikiite, okaratzí nokamantakemiri Kameethari Ñaantsi, kaarira atziri iyotakayenarori. ¹²Año iri Jesucristo iyotaakenarori maaroni, tema

kaari atziri ashityaarone. ¹³Pikemakotaiyakena tsika nokantaveta pairani eeniro nomonkarayevetaro jameyetari nosheninkapayeeni Judío. Pikemakotaiyakena eejatzi osheki nokisaneentayevetakari kempisantayetanairiri Pava, novasankitaakaantavetaka osheki, nokovaveta novashaantakairimi ikempisantayetanai. ¹⁴Tema nomaperovetanakityaaro naaka nomonkarayevetakaro jameyetari pairani nosheninkapayeeni, tekatsira nokarayevetakari anaakotenane nokantavetakara. ¹⁵Iro kantamaitacha pairani tekeramintha nontzimaajateeta naaka, jiyoshiititakana Pava. Iniroitera jetakotzitakana irootake jovavisaakoshiretantaanari. ¹⁶Joñaakaanari Itomi, niyotakotairi. Ikovake noñaaventaineri kaari judío-tatsine tsika okantakota javisakoshiretantaitari. Tekatsira atziri nosampitanake nonkanteri: ¿Opaitama nanteri? ¹⁷Te noshiyashiyetapaintari noñaapainter etayetakarori jotyaantajanoritz janta Jerusalén-ki. Aña apatziro novanakero niyaatanake Arabia-ki, ipoña nopiyapaaka irojatzi Damasco-ki.

¹⁸Okanta avisakeranki mava osarentsi, ari niyaatashitakeriri Pedro noñeeri isaiki irirori Jerusalén-ki, intaani nosaikimovaitapaintziri okaratzi 15 kitaite. ¹⁹Iro kantacha tera noñaapaake pashine otyaantajanori, intaani noñaapaakeri Jacobo irirentzi Avinkatharite.^a ²⁰Omaperotatya okaratzi nosankinatzimiri, te namatavitzimi, jiyotzi irirori Pava. ²¹Ipoña niyaatake nampitsiki Siria eejatzi janta Cilicia-ki. ²²Tekera iriñaayetenaata Judea-satzi ikaratzi kempisantayetanairiri Cristo, ²³intaani ikemakoyetashitakana ikantaitzi: “Irikaranki maimanetairi pairani ikisaneentai, kovavetachari iraperotai, ikinkithatakotairo irirori tsika ikantaita ikempisantaitzi.” ²⁴Irootakera iñaapinkathayetantakariri iroñaaka Pava ikemakoyetakena.

2 ¹Okanta avisakeranki 14 osarentsi, ari niyaatairi eejatzi Jerusalén notsipatanakari Bernabé ipoña Tito. ²Iro niyaatantakari tema Pava oiminthashiryaakenari. Okanta nareetakaranki janta, niyoshiitapaakeri napatotapaakeri jevayetziriri kempisantzinkari, nokamantapaakeri okaratzi nokinkithatakaayetairi kaari nosheninkata Kameethari Ñaantsi. Iro napatotantapaakariri onkantya eero amenaashivaitanta okaratzi nantayetakeri. ³Te noñeero irishintsiventaitavakeri notsipatakari Tito irimatairo intomeshitaanitya, okantaveta griego-thari jinatzi irirori, kaari nosheninka. ⁴Tema ari josatekashivaitakari kashaavaitatsiri inkempisantemi, iriiyetake kovavevetacha intomeshitaanietakaantya. Te onimoyeteri irirori isaikashivaitaiya kempisantayetatsiri, onkempivaityaaromi intsiparyaakoventayetaatyeeri Jesucristo. Iro ikovaperotaiyini inkempitakotaiyaari ikantaranki aparoni omperotaari. ⁵Iro kantacha te noshinetakaantero inkempitakoyetayari, iro nokovaperotake iriyotakotero Kameethari Ñaantsi avisakoshirentaitaiyaari. ⁶Ikanta nokinkithavaitakaapaakeri jevari iñaapinkathayetziri kempisanta-naatsiri, onimotanakeri, tekatsi pashine ñaantsi inkantanakeri. (Kempitaka nokenashineentaka nokantake “jevare iñaapinkathataitzi jinatzi,” aña tekatsi atziri iramaakite Pava.) ⁷Iro kaari otzimanta inkantavakenari, tema jiyotanake omaperotatya jotyaantakena Pava noñaaventaineri Kameethari Ñaantsi kaari totameshitaanitachane. Ikempitaakerira Pedro jotyaantakeri irirori inkinkithatakaayetairi nokaratzi notomeshitaanietata. ⁸Tema iriitakera

a 1.19 Jacobo, irijatziri ikantaitziri eejatzi Santiago.

Pava otyaantakeriri Pedro inkinkithatakaayetairi totameshitaanitaari. Irijatzi otyaantakenari naaka nonkinkithatakaayetairi kaari nosheninkata. ⁹Ikanta Jacobo, Pedro ipoña Juan, etayetakarori ijevatziri kempisantzinkari, jiyotanake iri Pava etakotaanari, iri shinetaakenarori nantayetakeri. Aripaitera jaakameethatanakena, ari ikempitaavakeri eejatzi Bernabé, ari onkantya niyaatakaantyaarori nonkinkithatakaayetairi kaari nosheninkata. Ari inkempitanakyaari irirori inkinkithatakaayetairi ikaratzi totameshitaanitachari. ^b ¹⁰Ipoña ikantanakena: “Aririka piyaayetake tsikarika, ontzimatyete takoyetaiyaari ashinonkainkariite.” Aritake nomatzitaikaro netakoyetakari, irootake nantapiintayetakeri.

Ikisathaitziri Pedro Antioquía-ki

¹¹Ikanta jiyaatakeranki Pedro Antioquía-ki, tzimatsi ikenakaashitakari irirori, ari nokisathatakeriri. ¹²Tema ovakera jiyaatakeranki Antioquía-ki, jimavetapaakaro kameethari, jayootapaakerira kaari isheninkata. Iro kantacha jareetaiyakaniranki irotyaantane Jacobo, ari otzimanakeri ikenashitane Pedro, jovashaantanakero jayoovetari kaari isheninkata. Iniroite itharovakaari areeyetapainchari ameyetarori itomeshitaanita. ¹³Imatziyetanakaro pashine judío-payeeni kempisantavetainchari, ari ikempitzitanakariri eejatzi Bernabé irirori, jimatakotanakeri irikaite. ¹⁴Ikanta noñaakeri Pedro te irimonkarayero kyaaryoori Kameethari Ñaantsi, ari napatotakeri ikaratzi kempisantayetatsiri, iñeeyakena maaroni nokantakeri Pedro: “Judío pinatzi eeroka, povashaantairo ameyetari pairani, pikempitakotari kaari asheninkata. ¿Opaitama pishintsiventantariri atziriite kaari judío-tatsine iroshiyakotairo akempiyeta aaka? ¹⁵Omaperovetatya, a-judío-tzi aakaite, te ankempitakovetyaari kaari asheninkata ikantaitapiintavetari ‘kaariperoshireri.’ ¹⁶Iro kantacha, ayotzi iroñaaka tekatsira materone intampatzikashirete imonkaravetyaaromi Ikantakaantaitane, aña apaniro jimatziro Jesucristo jovatampatzikashiretakai aventaashiretaari. Irootake aventaantaariri aaka, antampatzikashiretaite. Tema te omatero ovatampatzikashiretante Ikantakaantaitane.” ¹⁷Intsityaa nonkantavake: Aririka ankokovatanakero irovatampatzikashireyetai Jesucristo, ari okanta ovashaantantanaarori akokovavetaro amonkarayeromi Ikantakaantaitane. Impoña intzime kantatsine: Kaariperoshiretakemi povashaantairo Ikantakaantaitane. ¿Omaperoma ikaariperoshiretakaakai Jesucristo? Aña tera. ¹⁸Iroora amenaashivaitachari ashintsiventavakaiya, ankante: “Thame amonkaraayetairo maaroni Ikantakaantaitane.” Iro kempivaitakarori naperoteromi nompokero tsikarika opaita kaari ovelsikachane kameetha, impoña eejatzi napiitairomi novetsikairo tsika okantajaantara pairani. ¹⁹Tema okempivaitakarora nonkamapithatakiyeeromi naaka Ikantakaantaitane, ari okaratapaaake nopankiventaro nomonkaraayetairo. Intaani noñiirori nañagai nantayetaineri okaratzi ikovakaanari Pava. ²⁰Nokempitakaanakero nontsipatanaatyeeayarimi Cristo ikemaantsitakaitakariranki ipaikakotaitakeri. Tema nokempitanaatyaari ikantaranki kaminkari, tekatsi irantanai, okaratzi nantayetanairi tera naaka nintakaashityaarone, Cristo antakaanarori. Naventaanaari Itomi Pava, tema iniroite jetakotaana,

b 2.9 Pedro, irijatzi ikantzitaitari eejatzi Cefas.

ikamimentaana. ²¹ Te nonkove napaatero ikaminthagaana Pava. Irootake kaari nokantanta: Ontzimatye amonkarayetero Ikantakaantaitane añaantyaarori ovavisaakoshireyetai. Tema aririkami nonkantemi, amenaashityaami ikamimentayetakai Cristo.

Inampishiretantai Tasorentsinkantsi aventuraashiretyaaririka Cristo

3 ¹ Iyeekiite nampiyetarori Galacia-ki, ¿tsikama okenakeka piyotane? ¿Ipaitama amatavitakemiri? Pairani osheki nokinkithatakaakemirotsika ikantaitakeri Jesucristo ipaikakotaitakeri. ² Intaani nokovi nosampitemi tsika ikanta inampishiretantakamiriranki Tasorentsinkantsi. ¿Irooma inampishiretantakamiri pimonkarayetziro Ikantakaantaitane? Aña tera. Iro kantakaantakerori paventaashireyetanaarira Cristo. ³ ¿Pipeyakotakaroma ovatampatzikashiretakemiranki Tasorentsinkantsi? ¿Irooma pipampithashiryaari piñaashintsivaitashitya apaniro pivathaki iroora othotyeemineri ovatampatzikashiretemi? ⁴ ¿Amenaashityaama okaratzi pikemaantsiventakariranki? Kempitaka te amenaashivaitya. ⁵ Tema Pava otyaantakemiriri Tasorentsinkantsi, itasonkaventayetakemi, piñaayetakero opaiyeta kaari piñaapiintayeveda. ¿Irooma piñaantayetakarori okantakaantziro pimonkarayetziro Ikantakaantaitane? Aña tera. Iro piñaantayetakarori paventaanaarira Jesucristo.

Jantzimotavakaari Pava itsipatari Abraham

⁶ Tema pairani Abraham-ni javentaanakarira Pava, irootake ikempitakaan-taariri itampatzikashiretane. ⁷ Iro piyotaiyeerine eeroka, inkarate aventuraashireyetaachaneri, iriitakera matakakerori ikempitakotaari Abraham-ni. ⁸ Jiroka Osankinajanorentsi iñaavaitakeri Pava pairani iñaanatziro Abraham-ni, tema jiyotzitataika aritake irovatampatzikashireyetairi pashinesatzi atziriite kaari judío-tatsine aririka iraventaashireyetaiyaari. Ikantakeranki:

Tasonkaventaari pinatzi eeroka paventaashiretaana, ari
nonkempitakaayetaiyaariri eejatzi pashinesatzi atziriite.

⁹ Ari ikantamaitakari Pava tasonkaventa jovayetairi aventuraashireyetzinkari, ikempitaakaantaari tsika ikantakeri pairani Abraham-ni javentaashiretakarira.

¹⁰ Tema ikaratzi aventuraarori ipankiventaro irimonkaraayetairomi Ikantakaantaitane, tera onkantatye irothotyeero irimonkarayetero, ari irashinonkaayetaiya. Tema josankinaitake pairani kantatsiri:

Ari irashinonkaayetaiya inkarate kaari othotyeerone
irimonkaraayetairo josankinaitakero Ikantakaantaitane.

¹¹ Ari okantamaita, tema tekatsi materone intampatzikashiretzimoteri Pava imonkaraayetairomi Ikantakaantaitane. Irootake ikantantaitari osankinarentsiki:

Tampatzikashire irinaatye aventuraashireri, ari iriñeero irañaantaiyaaro.

¹² Irooma Ikantakaantaitane te ari onkantya, tema josankinaitake kantatsiri:
Inkaraterika monkaratairone, iriitake ñeeroneri irañaashireyetai.

¹³ Iro kantamaitacha ikamintha itsiparyakoventai Cristo irovasankitaaven-taiteromi Ikantakaantaitane, aña iri jashitakaitaka apaniro jovasankitaitakeri. (Iriitake okantakotakeri osankinarentsi, ikantaitakeranki:

Ovasankitaari jinatzi ithataitziri inchakotaki.)

¹⁴Iro jimatantakarori iroka Jesucristo, tema irootake ishinetaidakeneriri pairani Abraham-ni. Ari okanta iñaantayetaarori kaari judío-tatsi itason-kaventyeetairi, itsipashireyetai maaroni Tasorentsinkantsi aventaashireyetaarira.

¹⁵Pinkeme iyeikiite noñaaventemiro okaratzi ameyetari aaka. Ontzimerika ompaitya antzimotavakaiyaari, osankinatakotziro iro iriyotantaityaari tzimatsi ashinetaineriri asheninka. Aririka osankinatakotakya, tekatsira materone irovashiñagairo okaratzi osankinatainchari. ¹⁶Ari ikempitaa-kerori pairani Pava, tzimatsi ishinetaakeneriri Abraham-ni imperiri intsi-pataakeri incharinetyaari. Piñaakero iyeikiite, tera iriñaaventakoiteri jaka inkarate incharinentayetanakyaari Abraham-ni, intaani iñaaventakota aparoni incharinetyaari, iriitakera Cristo. ¹⁷Naakero, iriitake jetaka Pava pairani Abraham-ni ishinetaakeneri, ikantakeri: "Abraham, tzimatsi antzimotavakaiyaari." Ipoña avisakeranki okaratzi 430 osarentsi, ari jimpoitairi Moisés-ni josankinayetairo Ikantakaantziri Pava. Iro kantamaitacha okaratzi josankinayetakeri Moisés-ni, tera ovashiñeero okaratzi ishinetzitakariri Pava pairani Abraham-ni irirori. ¹⁸Tema iroorikami kovaperotachane amonkaraayetairomi Ikantakaantaitane añaantyaarori impayetairi Pava, amenaashityaamira okaratzi ishinetzitakaniriri pairani Abraham-ni. Tema pairani te otzimitaveta Ikantakaantaitane irimonkarayerimi Abraham-ni, intaani javentaashiretakari Pava, irootake ishinetaantakaniriri irovavisaakoshiretai.

Ipaitama otzimantari ikantakaantaitziri

¹⁹¿Ipaitama otzimantakari Ikantakaantaitane? Iro otzimantakari oñaakantero ipiyathanka atziriite, irojatzi irareetantakyaari incharinetyaari Abraham-ni ishinetaidakeneriri pairani. Iri jotyaantake Pava maninkariite irosankinatakairi Moisés-ni Ikantakaantaitane. Iriira Moisés kantakoventakeriri atziriite. ²⁰Tema osheki ikaratake kantakoventantaneri. Iriima Pava aparoni ikanta irirori.

²¹¿Ovashiñaakeroma Ikantakaantaitane okaratzi ishinetaakeneriri Pava pairani Abraham-ni? Aña te ovashiñeero. Iroorikami ovavisaakoshiretantsinemi Ikantakaantaitane, aritakemi omatakeromi ontsiparyaakoventayetaimi onantyaari antampatzikashireyetai aririka amonkaraayetanairo. ²²Iro kantacha, oñaarontakairo osankinarensi omapero akaariperoshirevetaka. Ontzimatyte aventaashiretaiyaari Jesucristo, añaantaiyaarori ishinetakairi pairani Pava.

²³Tema pairani tekera aventaashiretanaiyaata, kempivaitaka ashitakotatyeeimi Ikantakaantaitane, oyaaventa akanta omonkaratya aventaashiretantaari, te añaavetaro asaikashivaitya antayetairo anintakaanekiini aaka. ²⁴Tema pairani iyotaane ovayetai Ikantakaantaitane, okempitakaantakai jiyotaitziri aparoni eentsi iriyotantyaarori ompaitya iranteri. Irootake iyotakairori eejatzi aventaashiretantaariri Cristo, ari okanta ovatampatzikashireyetantairi aventaashiretaarira. ²⁵Aritakera ayoyetairo aventaashireyetaari, te onkovanaiya iyotaayetai Ikantakaantaitane impaitya antayetairi. ²⁶Tema aventaashirera povayetanairi Cristo, itomi jovayetanaimi Pava. ²⁷Pikaratzira poviinkaatzimentaari Cristo, pikempitakaantanaatyaaro iriimi

pinkithaatakotaiya. ²⁸ Tema pikaratzira paventaashiretanaari Jesucristo, tekatsi iramaakitanaari irirori, okantaveta: aakarika judío, terika a-judío-te, aakarika omperataari, terika omperataariite, aakarika shirampari, iroorika kooya, tema tekatsi ompaiyetya iroka, ovithaavakaa ikantakaayetai maaroni. ²⁹ Tema aventaashire povayetanaari Cristo, kempivaitajaantanaka eerokami incharinentayetyaami Abraham-ni, eerokatake ñeerone okaratzi ishinetaita-keneriri pairani irirori.

4 ¹ Pinkeme nonkante eejatzi. Ikempitakoitakari aparoni eenchaaniki jashitakaari iriri irovaakaro inkashiyakaiyaari apaata irantaritake. Okantavetaka iriivetaka ashitakaro irovaakaro, eenirora jeentsitzi, ikempitakotari ikantara aparoni otzikataari, ² tema tzimatsi kempoyiiniriri irovaakaro jashitakaariri iriri. Apaata aririka irantaritake, omonkara-taakya ikantakeri ashitariri, aripaite impaitairi jashitakaitariri pairani. ³ Ari akantayevetakari aakaite pairani, akempitakotakari ikantaranki aparoni eentsi, akempivetakari eejatzi aparoni otzikataari, amonkaratashivaitakaro jameyetapiintari jaka osaaviki. ⁴ Iro kantacha jinintapaitetapaakera Pava, jotyaantakeri Itomi, itzimantapaakaro aparoni tsinane, ontzimaty e irimonkaratapaintero eejatzi irirori Ikantakaantaitane. ⁵ Iro jotyaantantaitakariri onkantya isaikashivaitantaiyaari monkaraayevetarori Ikantakaantaitane. Iro añaantaarori itomintayetai Pava. ⁶ Tema itomi pinayetaatzi Pava, jotyaantakemiri Tasorentsinkantsi irinampishiretantyaami. Iriitake ñaavaitakaayetairi aririka amanayete, akantzi: “¡Apá, Ashitanarí!” ⁷ Ñaakero te pikempitakotaari ikantaranki otzikataari, itomi jovayetaimi Pava. Tema itomintaami, ikovake piñaayetairo okaratzi ikashiyakaakemiri.

Ampankiventyaarorika Ikantakaantaitane akempitanaatyaari pimantaari

⁸ Tema pairani te piyovetari Pava, intaani pivavanetashiyetakaro irove-tsi kanepayeeni atziri, irootake omperayetakamiri. Temaita ompavavetya iroka. ⁹ Irooma iroñaaka piyotairi eeroka Pavaperotatsiri. Ankantakotero, aña iriitake Pava iyotzimiri eeroka, jaakameethataimi. ¿Opaitama pikovantari papiitairo pikantavetara pairani? Tera apantyaaro. ¿Pikovatziima pinkempitakotaiyaari pimantaari? ¹⁰ Tema poimairentapiintantakaro kitaitepayeeni, kashiripayeeni, eejatzi osarentsipayeeni. ¹¹ Te pinimotakaayetenaro iroñaaka. Kempitaka amenaashiyetaka okaratzi niyotayevetakamiri.

¹² Iyeikiite, pinkeme nonkantemiri: Ontzimaty pinkempitaiyaana naaka, tema novashaantairo nokantaveta pairani, nokempitakotaamiro pikantaiyani eerokaite pairani. Te pimanintashiretavakena ¹³ nomantsiyavaivetatya, nosaikimotakemi, ari okanta netantapaakarori noñaaventzimiro Kameethari Ñaantsi. ¹⁴ Aña te pimanintashiretavakena piñaavakenara nomantsiyavaaitake, pinkempitakaantakena naakami imaninkarite Pava, paakameethataiyakena. Pikempitakaantakena eejatzi iriirikami paakameethatakemi Jesucristo. ¹⁵ Pairani ovakera piñaavakena iniroite pikimoshireventavakena. Kempivaitakami aritake pantakenaromi aririkami nonkantemimi: “Iyeikiite, pinkithoryeenaro poki pimpenaro.” Iro pantantyaarori iroka tema iniroite petakotakana. ¿Tsikama opaita kaari pikimoshireventantaana iroñaaka? ¹⁶ ¿Piñaajaantakema nokisaneentatziimi okaratzi noñaaventziro kyaaryoori? ¹⁷ Iyeikiite, ikaratzi kovayetatsiri intzipinashireyetakaiyaami, ikovayetatziiira

irirori pimpampithashiretakoteri kameethashire jinayetzi. Tera inkameethashireyete, aña ikovayetatzi pinthainkashireyetaina naaka, iro paakameethayetantyaariri irirori. ¹⁸Kameethara iyeekiite onkantaityeeyaani paakameethatapiintena, te onkovajaantya nosaikimotemi. ¹⁹Notomiite, iniroitera okatsitzi motana nopampithashiretakoyetami, kempivaitaka okatsitakatzi tsinane. Eenirora onkatsitzimotatyena irojatzi pimonkarantanakyaarori jinintakaakemiri Cristo. ²⁰Tsika nonkantaajatyaka nosaikimotantyaamiri iroñaaka janta onkantya nonkinkithavaitakaantyaamiri kameetha. Tema te niyote opaita avishimotakemiri.

Oshiyakaaventantzi Sara ipoña Agar

²¹Nokovi irakena ikaratzi kovayetatsiri imonkaraayetairo Ikantakaan-taitane. ¿Tema inkemakotero tsika okantakota? ²²Jiroka okantakota: Pairani itzimake apite itomi Abraham-ni. Etakarori itomi, iro ovaiyantakeri irotzikatane, iriima pashine itomi, iro ovaiyantakeri iinaperori, kaari jotzikata. ²³Tema ini ntakaanekiini Abraham-ni jovaiyantakaakero irotzikatane, irootakera tasonka cha jovaiyantapiintaitziri eentsiite. Iriima ovaiyantakeri iinaperori, jinashitakara irirori, tema iriitake ishinetakenerori Pava. ²⁴Tzimatsi ipaita oshiyakaaventakeri iroka apite tsinane, tema apite okaratzi antzimotavakaantsi. Tsinaneka paitachari Agar otzikataaro, irootake kempiyetakariri ikaratzi pankiventayetarori irimonkarayeromi Ikantakaan-taitane josankinatakaantakeri pairani Pava otzishiki Sinaí. ²⁵Iroka otzishi Sinaí saikatsiri Arabia-ki, ari ipaitaitzirori eejatzi Agar. Ikaratzi otomiyetari Agar, ikempitakotaro tsika okanta jotzikataitaro iroori. Iriitakera oshiyakaaventari Jerusalén-satzi pankiventashivaitarori Ikantakaan-taitane. ²⁶Irooma pashine tsinane iinaperotari Abraham-ni kaari jotzikaitari, iroora oshiyakaaventakeriri anintaayetaachaneri pashineki nampitsi paitachari eejatzi Jerusalén saikatsiri inkiteki. ²⁷Iro josankinatakoyetakerori pairani ikantaitake:

Okantavetaka te povaiyante, maanirothaki pinavetaka, iro kantamaitacha iniroite piñero pinkimoshiretai.

Te piñaavetaro pinkemaantsitya povaiyante, pintharomentaventya.

Tema osheki tzimaatsine povaiyane okantavetaka jimanintaveetakami, ari panaakotairo tzimavetachari oime.

²⁸Iyeekiite, ari akempitaari Isaac otomira iinaperori Abraham-ni, tema tzimatsi ikashiyakaitakairi eejatzi aakaite. ²⁹Ikempitaranki otomi tsinane otzikataaro tzimaintsiri inintakaanekiini Abraham-ni, iniroite ikisaneentakeri otomira iinaperori tzimaintsiri inintakaanekiini Tasorentsinkantsi. Irootakera tasonkachari eejatzi iroñaaka. ³⁰Iro kantamaitacha ¿Opaitama ikantaitakeriri Abraham-ni osankinarentsiki? Tema ikantaitake:

Ontzimatyepomishitovero potzikatane, iyaaita, aanairiita otomi.

Tema iri otomi piinaperori ashitaiyaarone okaratzi tzimimotzimiri.

³¹Ari okantamaita iyeekiite, tera otomintayetai otzikataaro, aña akempitayee-taari otomi kaari otzikataaro.

Pinkyaryooventairo piñero pisaikashivaitaa

5 ¹Tema iriitake Cristo tsiparyaakoventairi, irootake añaantayetaarori asaikavaiyetashitaa. Ontzimatyepomishitovero ankyaryooventayetairo, tema te

arite apiitairo ankempitakoyetaiiaari ikantaranki otzikataari. ² Pinkeme nonkanteri. Naakatakera Pablo kamantzimirori iroka ñaantsi. Aririka pinkove pimonkarayero intomeshitaaniitemi, amenaashivaitakara pikempisantanairi Cristo. ³ Nokovi napiitero nonkanteri ikarayetzi kovatsiri intomeshitaaniitya, ontzimatyera irothotyeeromi maaroni Ikantakaan-taitane. ⁴ Tema ikaratzi kovanaatsiri irimonkarayeromi Ikantakaan-taitane onkanya irovatampatzikashireyetantyaarimi, itsiparyaapithaitakenerira Cristo, te iriñeero neshinonkaantsi. ⁵ Irooma aakaite, ikantakaakaro Tasorentsinkantsi akempisantanairi Cristo, oyaakoventashire oviri irovatampatzikashiretai. ⁶ Tzimayetatsi tomeshitaanitachari, iriima pashine te jimatziro irirori. Te onkovanaia iroka jashiyetaira Cristo. Iro kovaperotacha ankempisantaperotanairi ari onkanya etakoyetavakaantanaiiaari. ⁷ Pairani kameetha pikanta pikempisantayetanake. ¿Ipaitama ovashaantakaakemirori kyaaryoori? ⁸ Tera iri ovashaantakayemirone etajaantanakamiri jiyoshii-yevetakami. ⁹ Tema ikantaitzi: “Kapicheeni onaveta shineyakaarori tanta, aritake omatakero oshineyakairo maaroni tantapatha.” ¹⁰ Naventaakari naaka Avinkatharite, iri pampithashiretakaimine eero poshoretantaro pashineyeta-tsiri. Iro kantamaitacha, ari irovasankitaitakeri kovatsiri intzipinashireyeta-kaimi, onkantavetakya tsikarika intzime. ¹¹ Iyeikiite, te noshintsiventemiitsi pintomeshitaaniyetya. Arimi onkanya, ¿Arima inkisaneentzimentaitake-naromi noñaaventziro ipaikakotaitakeri Cristo? ¹² Iro kantamaitacha, ikaratzi kovayetatsiri intzipinashireyetakaimi, nokovataike naaka iri pithokashitaita-tachanemi intotaanitya.

¹³ Pinkeme nonkante iyeikiite. Jiyoshiitayeetaimi okanta piñaantayetaaro pisaikashivaiyetaa. Iro kantamaitacha, te arite pantayetairo okaratzi pinin-takaashiyetari eeroka. Aña iro kameethatatsi petakotavakaayetaiya. ¹⁴ Osheki inaveta ñaantsi josankinayeetakeri Ikantakaananeeki, iro kantamaitachari, aparoni okanta kovaperotachari ayotairi, okantzi:

Petakotaiiaari pisheninka, pinkempitakaanairi petakotaro pivatha eeroka.

¹⁵ Irooma aririka povatsimaavakaayetya, impoña pinkisavakaayetya eejatzi, arira piñaakero pimpeyashiretavakaiya.

Jinevetashiyetari, ipoña ikovakaantziri Tasorentsinkantsi

¹⁶ Pinkeme nonkanteri: Aririka pantapiintayetairo ikovakaimiri Tasorentsinkantsi, arira piñeero povashaantairo pinevetashiyetari. ¹⁷ Tema tzimatsi pinevetashiyetari eeroka, tzimatsi eejatzi ikovakaimiri Tasorentsinkantsi. Tera oshiyavakaa iroka, aña onashiyeta. Ari okanta eero pantapiintantaro pinevetashiyetari. ¹⁸ Tema iriirika Tasorentsinkantsi antakaanaimirone jinintakaayetzimiri, tera pañiimotairo Ikantakaan-taitane. ¹⁹ Tera jomaanta antapiintayetzirori inevetashiyetari, jiroka ikantayeta: Te ikinayetaro itsipatari, imayempivaitzi, ipaantavakaavaita, ñaathatashivaitantaneri jinatz, ²⁰ jamanayetziri jovetsikayeetari, isheryaayeta, ikisaneentavakaa-vaita, iñaanaminthatavakaiyani, te iraventaavakaiya, ikatsimatavakaa, imaimanetavakaa, te jariperotavakaa, te jaapatziyavakaa, ²¹ ikisaneentakotavakaaro jashiyetari, jovavakaa, ishinkivaiyeta, inevakitakaro iroimoshirenkavaiya irantantyaarori kaariperori, jantayetziro tsikarika opaiyetari.

Tema irootake noshintsithatakemiri pairani eero pantantayetaro iroka. Tema aririka pantayetakero, eero piñeero impinkathariventaimi Pava. ²²Irooma okaratzi jantakaantziri Tasorentsinkantsi, añiïro etakotantya, tharomenta ankantya, kameetha asaikanai, eero athaavakovaita, kaminthaa ovante, aakameetha ankantante, oshiretanaiya kameetha, ²³tsinampashire ankantya, eero anevavaitashitaro opaiyetari. Tera onthañaapithatairo Ikantakaantaitziri amayetairo irokapayeeni. ²⁴Iro kantacha, ikaratzi ovashaantairori kaariperori jashiyetaarira Cristo, kempivaitaka impaikakotaatyeeeromi okaratzi inevetapiintashitari irantashiyetээрими irirori.

²⁵Tema inampishiretantaira Tasorentsinkantsi, ontzimatyе amayetapiintairo okaratzi ikovakaayetairi. ²⁶Te onkameethate asagaaventavaitya, te onkameethate ankantzimoneentakaavaityaari asheninka, te onkameethate eejatzi ankisaneentakovaiteri jashiyetari pashine.

6 ¹Iyekiiite, aririka piñe tzimatsine ikenakaashitane, tema antakishire pikantaka eeroka, pinkaminayeri. Paamaventya pikishirikari, otzimikari pikenakaashitane eeroka. ²Pampitakotavakaayetanaiya, pinkempitakaantero povatsinaryaakotavakaatyeyyaami janayeetziro tenari. Tema ari onkantya pimonkaraantyaarori pantayetanaïro ikovakayimiri Cristo. ³Tzima-tsirika pampithashirevaitachari, inkante: "Iriïpero nonatzi naaka." Apaniïro jamatavivaitaka tema tekatsi impaitamatsitya irirori. ⁴Aña ampampithashiretakotya maaroni, inkene ankimoshireventavaitya. Eero akantashirevaitashita: "Nanaakeri irinta." ⁵Tema maaroitene otzimayetzi amayeteri.

⁶Ikaratzi ikinkithatakaapiintaitziri iñaane Pava, okameethatzi impina-yeteri iyotayimiri, tema tzimatsi kovytiïmoyetariri irirori.

⁷Tekatsira materone iramataviteri Pava. Ikaratzi kovayevetachari iramataviterimi, apaniïro jamatavivaitaka. Okempivaitakaro opaitarika impankiiterimi, aririka onkithotanake eero opashinetzi okitho irojatzi inkoyeetai tsika okanta ipankiitakeri. ⁸Ari ikempitari ikaratzi antapiintakerori ineve-tashiyetari, kempitavaitaka iraavataatyeeeromi ovasankitagaantsi. Iriïma ikaratzi antayetanaïrori ikovakaantziri Tasorentsinkantsi, kempitavaita iri aavataironemi kañaanetaantsi. ⁹Ontzimatyе aamaventya eero apera-ventantaro antayetairo kameethayetatsiri. Eekero aatakaanakityeero eero okantzimoneentavaitai, iro añaantaiyaarori kempivetarori jaavataitakeri. ¹⁰Irootake okovaperotantari aneshinonkayetaiyaari maaroni, aakara kyaaryooperotavakaachane akaratzi akempisantayetaira.

Itharomentaro Pablo ipaikakotzimentakari Cristo

¹¹Iyekiiite, naakara osankinatajaantzimirori nakoki iroka, antaropayeeni nokantayetakemiro. ¹²Tema ikaratzi shintsiventakemiri pintomeshitaan-nyetya, inintakaashivaitaro irirori, iro irinimotakaantashityaariri ikarataiyini. Ari onkantya eero imaimaneventaitantari iriñaaventerï Cristo ipaikakoitakeri. ¹³Tema ikaratzi totameshitaanitainchari, tetya irimonka-ragaajatero Ikantakaantaitane. Iro kantacha ishintsiventaiyakemi eeroka pintomeshitaanitaiyaani, ari onkantya irasagaaventantyaari aririka irima-takaakemiro ishintsiventzimiri. ¹⁴Irooma naaka te nonkove nasagaaven-tavaitya, aña iro nokovataike nontharomentaiyaaro ipaikakotaitakeri Avinkatharite Jesucristo. Tema ipaikakotzimentakanara naaka Cristo,

okempivaitanaaromi onkamapithatatyeenami osavisato, ari nokempitzimotakaro eejatzi naaka nokamapithatakero osavisato. ¹⁵ Tekatsira ompaitzimotanaiyaari Cristo aakarika tomeshitaanitaari, terika antomeshitaanitya. Aña iro kovaperotanaachari ikempitakaantayeetai ovakerami irovetsikayeetai. ¹⁶ Inkarate kempisantayetairone nokantayetakeri, ari irisaikayetai kameetha, kamintha irovayeetairi. Arira inkantayetaiyaari ikaratzi jashiperoyetaari Pava iroñaaka, ikempitaavetakari pairani Israel-mirinkaite.

¹⁷ Ari okaratapaa ke iyekiite, te nonkove irimaimanevaitaitena. Tema oshekitake jovirontzimentaitakenari naaka Avinkatharite Jesús.

Overaantarori ovethataantsi

¹⁸ Iyekiite, onkamintha ineshinonkayetaiyaami Avinkatharite Jesucristo. Arira onkantyaari.

Irosankinare Pablo

Jotyaantziniri Efeso-Satziite

Ovethataantsi

1 ¹Naaka Pablo, irotyaantajanore Jesucristo nonatzi, irootake ikovakaa-kenari Pava. Eerokaite nosankinayetzini pikaratzi jashiyetaami Pava, pikinatanaari eejatzi Jesucristo paventaanaari janta Efeso-ki. ²Onkamintha ineshinonkataiyaami Ashitairi Pava, kameetha isaikakaayetaimi, ari inkempitzityaamiri eejatzi Avinkatharite Jesucristo.

Itasonkashireventantzi Cristo

³Thame antharomentaiyaari Pava, tsika itzimi jiritari Avinkatharite Jesucristo, iri tasonkashireventairi jotyaantakairi Cristo ipoñaakaro inkitekinta. ⁴Iri iyoshii-yetakairi pairani tekeramintha irovetsikeroota kipatsi, jiyotzitaka ari irashiyetai Itomi, kiteshire ankantzimotaiyaari, intasorentsishiretakaaayetaira. ⁵Iniroite jetakoyetakai. Ari okanta jotyaantantakairiri Jesucristo, iro opoñaantari itomin-tayetai, tema ikovitataikaro irirori pairani irineshinonkayetai. ⁶Irootake antharomentantapiintaiyaariri Pava, tema iniroite ikaminthaayetai, jaapatziyayetai, iro opoñaantari jotyaantakairi iretakoperotane. ⁷Tema iniroitera jetakoyetai, ipina-koventayetai ikapathainkatzimentakairanki Itomi. Ari okanta ipeyakotantairori antayevetakaro kaariperori. ⁸Ari ikenakaataikerori Pava, tema iyotaneri jinatzi, irooperori ipampithashiretane irirori. ⁹Jiyotakaayeetairo okaratzi ipampithashire-tzitakari irirori, tekatsi iyovetyaarone onkarate irantairi. ¹⁰Tema okaratzi ipampi-thashiretzitakari, ari onthotyaakya omonkarayetaiya. Aririka impiyee Cristo, ari inkarate impinkathariventapairi maaroni tzimayetatsiri inkiteki, eejatzi kipatsiki.

¹¹Ipampithashiretzitakaro okaratzi jiyotakaayetairi iroñaaka. Irootake jiyoshiiyetantairi, tema ikashiyakaitzitakairi irotyaantaineri Itomi. Tema okaratzi jantayetakeri, iro ipampithashiretzitakari irirori. ¹²Irootake imaye-tantakarori iroka Pava, onkantya nontharomentantyaariri nokarataiyini netayetakaro naventaakari Cristo. ¹³Ari pikempitayetakari eejatzi eerokaite, omapoka pikemakotavakeri Cristo, iñaaventaitapaakero Kameethari Ñaantsi, pikempisantanake. Tema ikashiyakaitakamiri pairani irotyaantemiri Tasoren-tsinkantsi, iri iyotakaimirone jashiyetaatyaami, ari inkantaitaatyeeroni irinampishiretantyaami. ¹⁴Tema añiirora te jookaventai Tasorentsinkantsi, ari ayotziri omapero Pava irothotyeero okaratzi ishinetakairi. Ari onkanta-tyeeyaara irojatzi intsiparyaakoventantaitaiyaariri ikaratzi ipinakoventairi irirori jashiyetaari. Irootake intharomentaventantaityaariri.

Iyoshiretakaantzirori ipoña ooñaarontzirori

¹⁵ Tema nokemakotakemi tsika pikanta pikempisantanaari Avinkatharite Jesús, tsika pikanta petakoyetanaari ikaratzi itasorentsitakaitairi, ¹⁶ te novashaantero nopaasoonketakoventzimi, noñañaatakotapiintzimira. ¹⁷ Noñañaatziri Ivavane Avinkatharite Jesucristo, itzimi ashiyetarori ovaneenkarontsi. Iro nokovakotantariri iriyoshiretakaimi, iroñaarontaperotaimiro tsika ikantakota irirori, ¹⁸ impampithashiretakaimi onkantya piyotakotantyaarori joyaakoneentari ikaimashireyeetairi, piyotakotantyaarori eejatzi ovaneenkatataika iroñaakayetairiri Pava jashiyetaari, ¹⁹ piyotakotantyaarori eejatzi iniroite ishintsinka tekatsi kempityaarine. Osheki onkantaakayetai ishintsinka akaratzi akempisantayetairi. Tema irojatzi ishintsinka ²⁰ joviriintanaariri pairani Cristo ikamavetakara, jaanairi inkiteki, jomisakavairi irakojanoriki. ²¹ Ari ikaratzi Pava ipinkathariventairi maaroni pinkathariyevetachari. Tera intaani impinkathariventairi ikaratzi tzimayetatsiri iroñaaka, ari ikaratzi impinkathariventairi tzimayetaatsineri apaata. Omapero janaakotantake, tema pinkathariperori jinatzi. ²² Tema irijatzi Cristo jimatakairi Pava ijevatairo maaroni, ikempitakovaitakari aatzikiriri iisaneentane. Irijatzi Cristo ikempitakaanta Pava iriimi iriitoyetaiyaami ikaratzi kempisantaatsiri. ²³ Iriima ikaratzi kempisantayetaatsiri, ikempivaitaka ivathami irinaatyeei Cristo, inampishireyetantaari. Jothotyiro eejatzi Cristo isaikayetake tsikarika jantapayeeni.

Jetakotai Pava iro avisakoshireyetantaari

2 ¹ Iriitakera Pava ovañaayetaimi eerokaite, tema pairani kempivaitaka ovamaayetatyeemimi piyaariperoshiretane, ² iro pantayetapiintakeri tsika ikanta piñaayetziri osavisatziite, pantashiyetakaro ikantakaantziri ovashinchiirori tampyeenka, irijatzi kantakaarori joshekitantari piyathariite. ³ Ari akantavetakari pairani maaroni aakaite, antapiintakero anintaakaashiyetari, anevetashiyetari eejatzi, irootake apampithashiretapiintakari. Ari akempitakoyevetakari inkarate irovasankitaayetairi. ⁴ Iro kantamaitacha Pava neshinonkatantaneri, jetakoyetai iniroite, ⁵ jañaakaayetai ovamamavetakai kaariperori, jovañagairiranki Cristo. (Tema iniroite ikaminthagaimi Pava, irootake jovavisaakoshiretantaamiri eejatzi eeroka.) ⁶ Tema jovañagairira Cristo, ari ikempitaayetairi eejatzi aakaite. Iri kantakaarori atsipashiretantaariri Cristo Jesús inkiteki. ⁷ Iro jantayetantakarori maaroni irokpayeeni iriyoheetantaityaari iniroite ikaminthaantake, jotyaantakairi Cristo Jesús irovavisaakoshireyetai. ⁸ Irootakera piñaantaarori pavisakoshireyetai poshireyetaari. Aña iri Pava, itzimi kempitakaantaarori impashitaiyaamiro avisakoshiretaantsi, ⁹ tera eeroka materone povavisaakoshiretya apaniro. Ari onkantya eero pasagaaventashivaitanta. ¹⁰ Tema iro jovetsikayetantakairi ankempisantairi Cristo Jesús antayetapiintaineri kameethayetaatsiri, irootake ikovakaayetakairi pairani antayeteneri.

Ariperotairi Cristo ipaikakoitakeri

¹¹ Tema maaroni eerokaite te pi-judío-tzi, ipaiyetzimi nosheninkapayeeni “Kaari tomeshitaaniri.” Iriima iriroriite ipaitavakaayeta “Tomeshitaaniri.”

Tekatsi ompaitzimaitya, tema jantashiyetakaro koñaanetatsiri avathaki. ¹²Pimpampithashiretakotya pairani tekera pinkempisanteriita Cristo, te pinkempiyavetyaari Israel-mirinkaite, pinashitaiyakani. Te piyotakovetaro irantzimotavakaityaari, te piyotakovetyaaro eejatzi ikashiyakaayeetairi. Okantavetaka pisaiki kipatsiki, te piyotakoteri Pava, tekatsi poyaakoneente. ¹³Irooma iroñaaka pikempisantairi Cristo Jesús, paapatziyaatyaaari Pava. Okantavetaka intaina povavetakari pairani, iro kantacha ikapathainkatzimentakemiranki Cristo, aripaitera paapatziyaari Pava. ¹⁴Ari okanta ikantakaakaro Cristo asaikantaari kameetha. Iriitake kantakaakari judío isheninkatantaariri kaari judío-tatsine, jaakameethatavakaa. Tema pairani iniroite ikisaneentavakaayetaka. Irooma iroñaaka kempivaitaka irotantoryaayeeromi tantotsi nashiyevetakariri. ¹⁵Kantakaantakerori opoñaantari ikisaneentavakaa iniroite, tema nosheninkapayeeni osheki ikisaneentapiintakeri kaari monkarayerone Ikantakaantaitane. Iro kantacha ikemaantsivaitakaroranki ivathaki Cristo, ipeyapithatairi kantakaantzirori ikisaneentavakaa, ari opoñaanaa jaakameethatavakaaayetanaa, okempivaitanakaro aparonimi atziri ikantanaa iroñaaka. ¹⁶Tema ikamimentakairanki Cristo ipaikakotaitakeri, ari okaratapaake akisaneentavakaapiintaka, akempitakaantanakero ovamaakityeeromi. Tema aparoni akantanaa avathaki ariperoyetaarira Pava. ¹⁷Iro ikantzitantaitakari:

Ipokake, ikamantayetaimiro Kameethari Ñaantsi onkantya pisaikantaiyaari kameetha, tema intaina pisaikayetake. Ari ikempitaayetakeriri eejatzi saikayetatsiri okarikiini.

¹⁸Tema iri Cristo kantakaakarori añaantayetaarori akarayetairi aventaaari Pava, tema apintzi inatzi Tasorentsinkantsi matakairori. ¹⁹Te piyotakovetari pairani Pava, te pisheninkavetari eejatzi. Iro kantamaitacha pikempitayetaari iroñaaka ikaratzi kempisantayetziriri, te pimpashinetzimotairi, tema pisheninkayetaatyaaari Pava. ²⁰Pikempivaiyetanaaro eerokami mapipanko irovetsikaitakemi. Iriima kamantantaneriite ipoña otyaantajanoriite, kempiyetakyaaaronemi otziterone. Iriima Cristo iri kempitakyaaaronemi mapi jovayeetakeri onampinaki otzipankotzirori. ²¹Tema okaratzi jovetsikantayee-takarori mapipanko, kameetha ovevirikavakaayeta irojatzi ovetsikantakyaari itasorentsipankote Avinkatharite. ²²Ari pikempiyetanaari eerokaite, pikempivaitakaro okaratzi ovevirikayetainchari, ari irinampishiretantaiyaami Pava.

Inkinkithataairi Pablo kaari judío-tatsine

3 ¹Irootake opoñaantari, naaka Pablo, tema jashitakoyeetakena noñaaventaaimiri Jesucristo eerokaite kaari nosheninkata, ²piyotaiyini iri Pava pairyaakena nonkinkithatakaayetaimi, tema iniroite ikaminthaakemi. ³Tema aritake nosankinatakemiro kapicheeni tsika okanta jiñaamampyaatakaitaanaro kaari jiyotakoveeta pairani. ⁴Aririka piñaanatakero, ari piyotairo okaratzi naaka niyotakotairiri Cristo kaari jiyotakoveeta pairani. ⁵Tema pairani tekatsi atziri iyotakovetajaantyaarone iranteri Pava. Iro kantamaitacha, jiyotakaana Tasorentsinkantsi nokaratzi notyaantajanoritzi eejatzi kamantantaneriite. ⁶Jiroka kaari jiyotakoveeta: Aña iravisakoshiretzitajaan-taiya kaari nosheninkaveta aririka inkamantayeetairi Kameethari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo Jesús. Ari iriñaakaayetairi ishinetaayeetakeneriri

Judío, tema isheninkayetavakaa. ⁷Irootake nomatantaarori iroñaaka nokin-kithayetairo, iriitake Pava tasonkaventashiretanari nantantarori, tema osheki ikaminthagaana, otzimimotzirira ishintsinka irirori.

⁸Aña naaka iranaakotane maaroni itasorentsitakai Pava. Iro kantamaitacha ikaminthagaana naaka, ishinetaakena noñaaventaineri Kameethari Naantsi kaari judío-tatsine, iro iriyyetantaiyaari iniroite itasonkaventayetai Cristo. ⁹Ishinetaakenaro noñaarontaineri okaratzi omanakovetaka pairani iranteri Pava. Tema irijatzi ovetsikayetakerori maaroni añaayetai iroñaaka. ¹⁰Iroora jantantakarori maaroni iroka, onkantya iriyotantyaari inkiteveriite pinkathariyetatsiri, iyotaneri ikanta Pava, aririka iriñaayetai akaratziki akempisantairi. ¹¹Tema iro ipampithashiretapiintakari iranteri, irootake jotyaaantantakarori Avinkatharite Cristo Jesus. ¹²Tema aventura iroñaaka Cristo, aritake iraakameethatai Pava, eero atharovashiretakaashivaitari. ¹³Irootake nokantantamiri: Ñaa okantzimoneentamikari okaratzi noñaashitakoventayetakami. Aña iro onimoshiretakaayetemine eerokaite.

Iniroite etakotaantsi kaari irothotyeete iyotakoitero

¹⁴Irootake opoñaantari notyeerovashitari Ashitariri Avinkatharite Jesucristo, ¹⁵tema iriira irintayeta Pava, ikempitakaantayetai aakayetai isheninka. Okantaveta aakarika inkitesatzi, aakarika kipatsisatzi. ¹⁶Nokovakotapiintakeri Ashitairi, otzimimotziri ovaneenkayetachari, iniroite intasonkaventayetemi, iraavyaashiretakaiyaami Itasorenka. ¹⁷Nokovakotapiintakeri eejatzi Cristo irinampishiretantaami, tema paventaayetanaari eerokaite. Pinkempitakotyaaro pankirentsi parithatsiri kameethaini, iro paapaikantanakya iretakonka. ¹⁸Iroora inkemathaperotantaiyaarori ikaratzi itasorentsitakaitari, okempivaitakaro iniroite onatyeemi iretakonka Cristo, santha onkaratemi, jenoki onkantyaami, inthomoi onatyeemi. ¹⁹Irootake namana-kotapiintantamiri pinkemathaperotairo iniroitera jetakotai Cristo, anayiro maaroni jiyotakoveetari, iro piñaantaiyaarori jothotyimi Pava isaikashireperotantaami.

²⁰Thame antharomentaiyaari Pava, tzimatsiri ishintsinka, iriitake ñaakaa-yetairone osheki anaanakero okaratzi akampitayetziriri. Eero athotyiro ampampithashiretakotero ishintsinka aririka añaayetero irantzimoshiretairi. ²¹Thame antharomentaiyaaro okaratzi jantakaakeriri Cristo Jesús, eejatzi okaratzi jantzimotziriri aventuraayariri. Ari inkempitaiyaari inkarate anchorineyetaiyaari ari inkantaitaateeni eejatzi intharomentaiyaari irirori. Ari onkantyaari.

Ovithaa ikantakaayetai Tasorentsinkantsi

4 ¹Arira okantayetakari, tema jashitakoyeetakena eejatzi noñaaven-tziri Avinkatharite. Irootakera nonkantantyaamiri: Pantapiintaineri ikovakaayetaimiri, tema iyaimashiretane pinayetatzi. ²Tsinampashire pinkantaiya, aakameethashire pikantantai. Eero pisamavakaavaiyeta. Aña ontzimatyete petakotavakaayetaiya. ³Piñaashintsiiyetaiyaaro piyaata-kairo pisaiki kameetha, tema iri Tasorentsinkantsi ovithaavakaayetaamiri. ⁴Okempivaitakaro aparovatha akantanaa, tema aparoni ikanta Tasorentsinkantsi. Ari okempitari eejatzi aparonira okanta ikashiyakaayetaimiri Pava

poyaakoneentairi. ⁵ Aparoni ikanta Avinkatharite, aparoni ikanta akempisantaairi, aparoni ikanta aviinkaatzimentaari. ⁶ Aparoni ikanta Pava, iriitake Ashiyetairi maaroni. Iri pinkathariventayetairi maaroni, jothotyiro inampishireyetanta maaroni. ⁷ Iro kantacha, onashiyetakara jimatakaayetairi Cristo itasonkaventayetakai. Okempivaitakaro ompaityaami impashiyetakairimi. ⁸ Irootake josankinatakoyeetakeri pairani kantatsiri:

Ovajenokaa, jeevayetairi joitsinampaakeri ovayirivetakariri.

Tema okaratzi jaapithatantakeri, ipashiyetaari irovayirite.

⁹ ¿Opaitama ikantantaitari: “Ovajenokaa?” Iroora ikantantaitari, tema ipokitapainta osaaviki jaka kipatsiki. ¹⁰ Tema itzimi osaviinkainchari kipatsiki, irijatzi ovajenokaachari janaaperotanakero inkite, iro jothotyaantaarori isaikantaaro maaroni tsikarikapayeeni ¹¹ Iriira tasonkaventantayetaatsiri okanta Otyaantajanoriyeetantaari tsikarika akarayetzi. Tzimatsi pashine kamantantaner it atsiri. Tzimatsi pashine kinkithatakaantayetanairori ñaantsi javisakoshiretantaitari. Tzimayetatsi eejatzi pashine jevayetanairiri kempisantzinkari, tzimayetatsi eejatzi iyotaantaneriite. ¹² Ari ikantayetaari maaroni irikaite, iriiyetakera iyotakaayetairine inkarate oshireyetaachari tsika inkantya irantavaitaineri Cristo, inkene irovetsikashiretakaaayetayaari, inkempitanyaarorimi ivatha Cristo jinatzi. ¹³ Irojatzi añaantaiaarori ayoperotakotairi Itomi Pava, onkempityaaromi avithaavakaatyeyeaami akempisantayetaira. Iroora amatantyaarori aatakayero oshiyakotaiyaari Cristo, antakishiretanaatye. ¹⁴ Aritapaake akempitakari ikantaranki eentsi, ovanaa ipashineyetzi eekerora jiyaatatzi joimonka. Tema ari ikempiyetari kaari shenkaatsine iramataviyeeteri, iriyotaiterika kaari tampatzikatatsine. Iriiyetake kempitakarori arapanayetakairi tampyaa, okenayetzi tsikarikapayeeni. ¹⁵ Aña iro añaaventayetai kyaaryooperotatsiri onkantakaakai etakoyetantaa. Ontzimatye antakishireyetai, ankempitaiyaari tsika ikanta Cristo irirori. Tema iri Cristo kempitanaiyaaronemi aito, ¹⁶ irooma maaroni aakaite akempitaro iroorikami ivatha. Aparoni atziri oimonkachari ivathaki kameetha ovithaavakaayeta jovavitonkiyeta, tema kameetha ikanta itekatsitzi ivathaki. Ari ankantayetaiyaari aakaite jivathayetaira Cristo, antavaitaineri kameetha irirori, ampitakotavakaayetanaiya, etakotavakaanaiya eejatzi.

Ovakerari añaantare ikantakaayetaaro Cristo

¹⁷ Pinkeme nonkantemiro okaratzi jiyotakaakenari Avinkatharite: Aritapaake pikempitakoyetakari osavisatziite, tema amenaashiyetaka jantayetziro irirori okaratzi ipampithashireyetari, ¹⁸ okempitaavaitakaro ipampithashiretane tsirenikiri. Kisoshire ikantayetaka, te inkovaiyeni iriyotakotairi Pava, te iriñeero iranintaiyaaro inintakaavetakariri. ¹⁹ Te impashiventaiya, iro ayimatakeri imayempinka, iyaariperoshirenka jametapiintaka, eejatzi imashithanka. ²⁰ Irooma eerokaite, piyotakotairira Cristo, tera arite pantayetairo iroka. ²¹ Tema omaperorika pikempisantaairi, piyotanaio kyaaryoori onatzi okaratzi jiyotaantapaintziri irirori. ²² Tsikarika pikantayeveda pikariperotzi pairani, ontzimatye povashaantayetairo, tema amatavitakemi okaratzi pinevevaiyetari eeroka. ²³ Aña ontzimatye pinkempitakaantairo ovakerataatyeeimi pipampithashiryaane. ²⁴ Ontzimatye povakerashireyetai,

iro jovetsikantakamiri Pava pairani pinkempitaiyaari irirori, tampatzikashi-repero pinaatye, tasorentsishireperori pinkantya.

²⁵Tera onkameethate pamataviyetanaari pisheninkapayeeni, iro kamee-thatatsi piñaaneyetaiyaaro kyaaryooyetatsiri. Tema okempitanaatyaaro ovithaavakaatyeeyaami. ²⁶Eejatzi okempitari, aririka pinkisha, pinkyaa-ryoote pikaariperoshiretzikari. Ontzimatyē piñaashintsityaaro povavisaantyaarori thaankiini pimashirenka, eero pimaakotziro irojatzi pashine kitaite, ²⁷pishinetairikari Kamaari irantakaimiro kaariperori. ²⁸Koshintzirika pinatzi, povashaantairo, ontzimatyē pantavaítai. Pinkemaantsiventyaaro pantavaíventero pikovayetziri, onkantya piñaantyaarori ontzimimoyetemi, iro onantyaari pimashiyetyaari ashinonkaayetachari. ²⁹Eejatzi okempitari, tera onkameethate piñaavaitashiyetyaaro kaariperori ñaantsi. Aña iro piñaavaitapiinte kameethari ñaantsi, onkantya povetsikashiretakaantyaariri kemayetzimiri. ³⁰Eerorika pantayetanairo kameethayetatsiri, ari irovashiretakotakyaami Tasorentsinkantsi poñaachari Pavaki. Tema iriitake kempoyaa-ventapiintakemiri irojatzi apaata pavisakoshiretantaíyaari. ³¹Povashaantero iroñaaka pikisashiretaka, aritapaaka pikisapiintaka, piñaakatsimatantzi, piñaanaminthatantayetzi, pikishimatantzi. Ontzimatyē povashaantairo pantayetakero kaariperoyetatsiri. ³²Aña ontzimatyē pinkameethashiretai, pineshinonkatavakaayetaiya. Ontzimatyē pimpeyakoyetairi ikaratzi ovaariperoshiretakemiri, ikempitagaimira Pava ipeyakotaimi irirori ikamimotaimira Cristo.

Tsika inkantaiya jashitaari kitainkari

5 ¹Tema iretakoyetane pinatzi Pava itomiyetaamira, ontzimatyē pinkempitakotaiyaari ikempitara irirori. ²Etakoshire pinkantante, pinkempitakotyaari Cristo jetakoyetakai, ishineventakai impaikakoiteri. Irootakera kempitakarori okasankainkatzi ipometayeetziniriri Pava, osheki ookimotakari.

³Tema itasorentsitakaimi Pava eerokaite, tera onkameethate pimayem-piyete, omapero okoveenkatzi. Te aritaajate piñaaventayetairo. Ari okempiyetari pashine kaariperoyetatsiri, eejatzi okempita aririka pineveyetyaaro ashaakarontsi. ⁴Te arite piñaavaiyetero kaariperori, pintsinampaantayete, tekatsi apantyaarone irokapayeeni. Aña iro aritatsi pimpaasoonketairi Pava. ⁵Ari piyotaiyake eeroka eero jagaitairi ikaratzi mayempivaiyetatsiri tsika ipinkathariventantai Cristo itsipatari Pava. Ari inkempityaari eejatzi ikaratzi kaariperoshireyetatsiri, ikaratzi neveyetarori ashaakarontsi ikempitakaantaro ivavanemi onatye. ⁶Tzimatsi kaminaayetemine inkove iramataviyetemi, ari onkantya iroitzipinaashiretantaamiri. Arira irovasankitaayetairi Pava inkarate piyathatachane. ⁷Te aritaajate eejatzi pintsipaminthatyaari irikaite. ⁸Tema pairani tekera pinkempisanteriíta Avinkatharite, kempivaitaka pisaikatyēmi otsirenikitzi, pantayetapiintakero kaariperori. Iro kantacha jashiyetaami Pava, kempivaitaa pisaikaatyēmi okitainkatzi. Irootake pisaikantaiyaari kameetha pinkempitakaantanakero isaikaitzi okitainkatzi. ⁹Tema inampishiretantaami Tasorentsinkantsi, ari piñaayetairo pinkaminthaantai, pintampatzikashiretai, piñaavaitapiintairo kyaaryoori. ¹⁰Ontzimatyē pantapiintayetanairo ookimotyaarine Avinkatharite. ¹¹Eero

pitsipaminthatari kempitakariri saikayetatsiri otsirenikitzi. Aña pinkami-naathateri, tema te onkameethate jantayetziri, amenaavaitaantsi onatzi.

¹²Tema iniroite ovashikyaantzi aririkami añaaventero okaratzi jantayetziri iromananeikiini. ¹³Iro kantacha aririka pinkaminaathatakeri, kempivaitaka pootatyeneerimi iyaariperonka. Aritakera impampithashireyetanaia, inkovanakero irirori inkameethashireyetai, tema okempitayaaro irisaikanaatyeeemi okitainkatzi. ¹⁴Irootake josankinayeetantakariri pairani, ikantaitzi:

Aritake pimaake, pinkakite,

Pintzinagai pikempiyayetakari kaminkari,

Iri ootaimine Cristo.

¹⁵Aamaventa pinkantaventaiyaaro onkarate pantayeteri, eero poshiya-koyetari masontzishireri, aña iri pinkempitakotya ikantayeta iyotaneri.

¹⁶Eero pisaikavaitashita, tema tzimatsi osheki kaariperoshireriite iroñaaka.

¹⁷Eero pimasontzishirevaitzi, aña pinkokovatero pinkemathatairo ikovakaimiri Avinkatharite. ¹⁸Eero pishinkivaita, tema osheki okoveenkatzi. Aña iro kovaperotacha isaikashiretantaiyaami Tasorentsinkantsi. ¹⁹Piñaaventa-vakaanaiyaaro Salmos, pamampaayetyaaro onkarate iriyoshiretakaimine Tasorentsinkantsi, tharomenta pinkantaventyaari Avinkatharite. ²⁰Paasoonke povapiintairi Ashitairi Pava piñaayetziro maaroni tsikarika opaiyeta, pimpai-ryaanairi Avinkatharite Jesucristo.

Piñaapinkathatavakaayetaia

²¹Ontzimaty piñaapinkathatavakaayetaia, tema ñaapinkatha povayetairi Pava. ²²Iinantaitari, piñaapinkathatairi piimeete, pinkempitakaanteri piñaapinkathatzi ri Avinkatharite. ²³Tema ikaratzi iimentaitari ijevatziro iina, ikempitakari Cristo ijevatziri kempisantzinkariite. Tema Cristo ikempitakaanteri kempisantzinkariite iriimi ivatha, iriimi Cristo iitotanaiyaami iriroriite. Irijatzi ovavisaakoshireyetairine. ²⁴Tema maaroni kempisantzinkariite ñaapinkatha jovairi Cristo, ari onkempiyetyaari tsinaneete oñaapinkathatapiintairi oimeete. ²⁵Iimentaitari, petakoyetyaaro piinaite, pinkempitakotyaari Cristo jetakoyetakari kempisantzinkariite, iriitajaantake shineventakari inkamimentayetairi. ²⁶Iro jantantakarori iroka onkantya intasorentsitakaanteri. Ari omatanaari aririka iroviinkaataitya, ikantapiintzi: “Nokempisantaio Iñaane.” ²⁷Tema ikovatzi Cristo tasorentsishire inkantayetaia ikaratzi kempisantaairi, kempitajaantakami te inkaaripero-shiretemi kapicheeni. Joshiyakotari Cristo ikantaranki aatsine iina, te inkove iriñeero iinantyaari ontsimetsivaite, ompitsiporokivaite, aña ovaneenka onkantya. ²⁸Iro irantayetairi iimentaitari, iretakotyaaro iinaite. Inkempitakaantero jetakotaro ivatha irirori, ari inkempitanairori eejatzi iinaite iretakotyaaro. ²⁹Tema te iriñeete aparani kemaantsitakaavaityaarone ivatha, aña etakotziita ikanta. Ari ikempitagairiri eejatzi Cristo ikaratzi kempisantaayetairiri. ³⁰Ikempitakaanayetaari iriirikami imeshina, iriirikami itonki, iriirikami maaroni ivathaki. ³¹Tema ikantaitzi:

Ari irookaventairi shirampari ashitariri, iraye iina, aparani inkantaiya ivathaki jaavakaanara.

³²Osheki okompivetaka pairani inkemathayeetero iroka. Aña iriira Cristo oshiyakaaventacha jaka, ipoña eejatzi kempisantaayetairiri. ³³Ari okantari,

ontzimatye petakoyetaiyaaro piinaite, pikempitaara petakota eeroka. Ari onkempiyetanaiyaari eejatzi iinantaitari, oñaapinkathayetairi oime.

6 ¹Eentsiite, pikempisantairi ashitamiri, tema irootake kameethatsiri ikovakaimiri Avinkatharite. ²Osheki ikantakaantakeri pairani Pava. Iro kantacha ari osatekakari aparoni Ikantakaantane otzimi etanakarori oñaaventziro ishinetairi Pava, ikantake:

Piñaapinkathatairi ashitamiri,

³Aritake piñaakero osamani pamenavaite jaka kipatsiki.

⁴Irooma eerokaite ashitaaniri, te arite pinkisakaavaitashityaari povaiyane, aña iro aritatsi pintampatzikayeteri, pinkaminayeri tsika okanta ikoviro Avinkatharite.

⁵Omperataari, pinkempisanteri eerokaite onkarate iromperatyaamiri omperatami. Eero pamatavivaitziri. Naapinkatha poveri, pinkempitakaanteri piñaapinkathatziri Cristo. ⁶Eero povakoventashivaita pantavaiteneri aririka iramenemi, iro pinimotakaantyaariri. Aña pashi povero pantavai-tapiinteneri, tema iromperatane jovanaimi Cristo, pantero ikoviri Pava. ⁷Shiretha pinkantaventyaaro jomperayetamiri, pinkempitakaantero iriita-jaantakemi Avinkatharite pantavaitene, kaarira atziri. ⁸Tema ayotaiyakeni, iri Avinkatharite pinayetaine okaratzi antayetakero kameethari, onkanta-vetakya aakarika omperataari, terika jomperayeetai. ⁹Ari pinkempityaari otzikatantneriite, ontzimatye paakameethayeteri potzikatane, eero pasaryi-mavaitari. Tema jomperatari Inkitesatzi pomperatane, ari ikempitzitamiri eejatzi eeroka, jomperatami, tekatsira iramaakinete irirori.

Ipiyaventashiretantari kempisantanaatsiri

¹⁰Iyeikiite, piñaashintsishiretya, tema iri Avinkatharite otapishiretan-tyaamirone ishintsinka. ¹¹Pinkempitakaantero pinkithaatakotatyeyaaromi jashitari Pava ipiyakoventantaitari. Iro piñaantyaarori pimpiyatyaari kamaari. ¹²Tema kaari atziriite koñaaroini antaminthayetaine, iriira antaminthatairi kaari koñaayetatsi. Iriiyetake pinkatharitashiventavaita-chari, tzimavetachari ishintsinka, tsireniveri jinayetzi omperaminthatariri osavisatzi, irijatzi antashivaitakarori kaariperori inkiteki. ¹³Ikempitara aparoni ovayiri javentaaro iithaare ashirotatsiri, ari pinkempitanaiyaari eeroka paventaayetanaiyaari Pava. Aritake piñaakero pimpiyakoventya. Tema aririka piñaashintsishireperotanakya, tekatsira eevokashiretemine. ¹⁴Pinkyaaryooyetai, pinkempitakotyaari tsika ikanta jovetsikaanta ovayiriite. Tema iro jetapiinta iroosothakiyetanakyaaro iithaare eero ipakoovaitana. Ari pinkempitapiintanaiyaari eerokaite, pimpampithashiretakoyetanairo kyaaryoori, ari onkantya eero pipakooshirevaintana. Ikithaatapiintaro ovayiriite ashirotaki ichopineeki, inkene otzikaaventer. Ari pinkempitanaiyaari eerokaite tampatzikashire pinkantayetanaiya, tema iro otzikaaventa-shireyetemine. ¹⁵Ikyantapiintari ovayiriite i-zapato-te, inkene iriyaayete tsikarika. Ari pinkempiyetanaiyaari eerokaite aamaventa pinkantapiintaiya inkene piyaayete tsikarika piñaaventairo Kameethari Ñaantsi isaikantaitari kameetha. ¹⁶Javentaatapiintaro ovayiriite irotzikaaventamento joirikayetziri eero okentantari paampakiyetaintsiri chekopi. Ari pinkempiyetanaiyaari eerokaite paventaaperotanaiyaari Pava inkene potzikaaventashiretanaiya

pimpiyatantyaari kamaari. ¹⁷Javentaatapiintaro ovayiriite ashironaki jamathaitari. Ari pinkempiyetanaiyaari eerokaite paventaayetanaiya irova-visaakoshiretaimi Pava. Ipiyakoventantapiintaro irovathaamento ovayiriite. Ari pinkempiyetanaiyaari eerokaite pimpiyakoventantyaaro Iñaane Pava impampithashiretakaimiri Tasorentsinkantsi. ¹⁸Piñaañaatapiintayetai, tema Itasorenka Pava pampithashiretakaiyaamine pinkovakoteriri. Kyaaryoora pinkantayetanaiya inkene pamanakoyetapiintanairi maaroni itasorentsikaitairi. ¹⁹Impoña pamanakoyetakena naaka, iñaaperotakaantyaanari Pava niyotantyaari noñaaventanairo Kameethari Ñaantsi kaari jiyotakoveeta pairani. ²⁰Tema iro aritatsi noñaaperoventyaaro nonkinkithatakaante. Irootakera jominkyaaventaitakenari. Iro kantacha eekero niyaatakaatyero nonkinkithatakaante.

Ovekaraantarori ovethataantsi

²¹Aririka irareetapaakya Tíquico janta pisaikaiyini, iriitakera kamantapaa-kemine tsikarika nokantaka, tsikarika opaita nantayetakeri jaka. Tema irika Tíquico iyeke inatzi, netakoperotakari. Iri kyaaryootaintsi jampitakotakena nokinkithatakaantake. ²²Iro notyaantantyaariri, onkantya piyotantyaari tsika nokanta nosaikaiyini jaka. Ari onkantya pintharomentashiretantyaari.

²³Ari okantzimaita iyekeite. Onkamintha isaikakaayetaimi kameetha Ashitairi Pava, ari inkempitayemiri eejatzi Avinkatharite Jesucristo. Ari onkantya petakotavakaantanaiyaari, aventuraashire povanairi. ²⁴Onkamintha ineshinonkataimi Avinkatharite Jesucristo, pikaratakera petakotziiyetaari! Ari onkantyaari.

Irosankinare Pablo

Jotyaantziniri Filipos-Satziite

Ovethataantsi

1 ¹Naakara Pablo otyaantzimiro iroka osankinarentsi, ari notsipatakari Timoteo nosankinatzi. Tema iromperatane Jesucristo nonayetzi. Eeroka nosankinayetzi janta Filipos-ki pikaratzi itasorentsishireyetakaimi Cristo Jesús. Irijatzira nosankinatzi ikaratzi jevayetzimiri pinkempisan-tayetai. ²Onkamintha ineshinonkavaitaimi Ashitairi Pava, kameetha isaika-kaayetaimi. Ari inkempitayemiri eejatzi Avinkatharite Jesucristo.

Iñaañaatakoyetziri Pablo kempisantaneriite

³Aririka nonkinkishiretakotapiintyaami, osheki nopaasoonketziri Pava. ⁴Kimoshire nokantapiintaka aririka noñaañaatakoyetemi, ⁵tema ari akara-taiyakeni añaaventziro Kameethari Naantsi. Irojatzi pikantanakero pairani ovakera pikemavakena nokamantapaakemiro ñaantsi, te povashaantanakero irojatzi iroñaaka. ⁶Niyotajaantzi naaka, osheki okameethatataike okaratzi pavaashireyetaari Pava, tema iriitake kameethashiretakaimine irojatzi impiyantakyaari Jesucristo. ⁷Tema kameetha okanta nonkinkishiretakota-piintyaami, netakoyetane pinatzi. Okantavetaka jominkyetakena naaka, ari akaratzi jineshinonkayetai Pava. Ari okantari eejatzi jaayeeanakenara pinka-tharentsiki, tema noñaaventakero janta Kameethari Naantsi. ⁸Iriira iyotatsi Pava osheki nokovityaataikemi noñaayetemi. Iroora iretakonka Jesucristo kantakaarori. ⁹Namanakotapiintakemi petakoperotziitantanyaari, iyotane pinkantya, pinkemathatairo maaroni, ¹⁰onantyaari pantapiintayetairo kameethari. Ari onkantya pinkiteshiretantyaari eero otzimanta inthavetako-taitemiri apaata impiyakerika Cristo. ¹¹Ikamintha jovatampatzikashiretaimi Jesucristo okanta pantayetantaarori kameethari. Iroora iriñaapinkathayee-tantyaariri Pava, intharomentapiintantaityaariri.

Nañaantaari Cristo

¹²Iyeikiite, nokovi piyotakotero avishimotakenari. Tera othataashivaitya avishi-motena irokapayeeni, aña iro oivaraantyaari Kameethari Naantsi javisakoyee-tantari. ¹³Ari matamaitaka, tema ikaratzi saikavankotziriri pinkathari, ovayiriite itzimi kempoyaaventanari, jiyotaiyeeni maaroiiteni jominkyaaventashiitanari Cristo. ¹⁴Tema jiñeetakena iyeikiite jominkyaaventaitanari Cristo, te intharovai-yanake, eekero ikinkithayetanakitzi, javentaaperoyetanakari Avinkatharite.

¹⁵Tzimatsira tsika ikaratzi jaka kashaavaitatsiri iñaaventziri Cristo, osheki ikovake iranaina iriñaapinkathayeeteri onkantya inkisaneentantaityaanari naaka. Iro kantacha tzimatsi pashine etakotajaantanari, kameethaperoini ikinkithayetanake irirori. ¹⁶Irikaite ikaratzi kisaneentakenari, te ishineteri atziripayeeni inkempisantena, apaniro ikovi inkempisantaideri onkantya iranaantyaanari naaka, irootake ikashaavaitantari iñaaventakotziri Cristo. Ikovatzi irikaite inkemaantsitakaaperoyeetyaana jominkyetakena. ¹⁷Iriima ikaratzi etakotajaantanari, jiyotaiyini irirori Pava kantakaarori jominkyetantakanari onkantya noñaaventantyaarori janta Kameethari Naantsi. ¹⁸Tekatsi ompaitamaitya itzimi kisaneentanari, iro kovaperotacha irijatzi Cristo iñaaventakoyetzi. Irootake oimoshirenkakenari. Ari omaperotya nonkimoshirete,

¹⁹tema niyotzi irootzimatake iromishitovayeetaina. Okantakaantziro pamanakoyetapiintakena, jineshinonkatapiintakena Itasorenka Jesucristo. ²⁰Iro nokovaperotziri iroñaaka noñaaventairi Jesucristo, tekatsi nontharlovakaiya. Te nonkove irovashiventaayeetaina apaata. Aririka irovayeetakena, irooma eerorika, ari nonkantaitatyeeya nantayetero kameethari, irootake iriñaapinkathayeetapiintantyaariri Cristo. ²¹Tema iri Cristo nañaantaari naaka. Irooma aririka irovayeetakena kameethatake eejatzi. ²²Irojatzirika nañe eekero niyaatakaatyero nantaneri Avinkatharite ikovakaayetanari. Te niyotzimaitya iroñaaka ontzime niyoyeeri. ²³Apiteroite nokoviro. Kameethavaitake irovayeetena niyaataita nontsipatapaiyaari Cristo. Iroora kameethaperotzimotakenari. ²⁴Iro kantacha onkovaperotya eejatzi nañe, ari onkantya nosaikimotantyaamiri eerokaite. ²⁵Niyotake eero nokamita, osamani nosaikimoyetanaimi eerokaite, ari onkantya nontharomentakaaantyaamiri paventaanaiyaari Cristo. ²⁶Tema aririka nareetapaiyaami eerokaite, osheki pinkimoshireventavaina, piyotanake iri kantakaarori Jesucristo omatantari.

²⁷Jiroka pinkantayetanaiyaari: Pantapiintanairo kameethari ookimotariri Cristo. Irootake pantapiintanairi, tema aririka niyaatake nareetyaami, kameetha noñaapaakemi pisaikaiyeni. Irooma eerorika nomatziro nareetyaami, nokovi nonkemakotemi kameetha paapatziyavakaayeta, piñaashintsishireventanairo Kameethari Ñaantsi akempisantanairi. ²⁸Eero pitharovakaavaishitari kisaneentzimiri. Tema irikaite ari impampithashiretakaiyaari Pava iraperoyeetaatyeeeri. Ari inkempitzityaamiri eejatzi eerokaite pikempisantaari, iriyotakaayetaimi omapero pavisakoshireyetai. ²⁹Tema te intaani ikovakaakemiro Cristo pinkempisantaari, aña ontzimatyepiñaashitakoyentaiaari eejatzi. ³⁰Arira akarataiyakeni iroñaaka añaashitakoyentakari. Tema piñeeyakena pairani osheki noñaashitakoyentakari janta. Irojatzi nokantziro iroñaaka pikemakoyentakana osheki noñaashitakoyentakari jaka.

Itsinampashirenka ipoña iririiperonka Cristo

2 ¹Tema ari iposhenkaami Cristo, tema jetakotakami, tema isaikashiretantakami Itasorenka, tema piyotairo pineshinonkatavakaiyani, ²ontzimatyepaapatziyavakaayetaia, petakotavakaayetaia, onkempivaityaaro aparonimi onkantaiya pikinkishiretaneete. Irootakera oimoshirenkanari. ³Aririka ontzime ompaitya pantayeteri, eero pikisavakaamentaro, tsinampashire pinkantya, eero pasagaaventavaitaro. Te apantaro pinkantante:

Naaka kameethaperotatsi, te apantyaari irinta. Aña iro aritatsi pinkante: Iri kameethaperotataitatsi irinta, janaakovaitana naaka. ⁴Te intaani arite pinkaminthaatziiya eeroka, aña ontzimatye pinkaminthaayetairi eejatzi pashineete. ⁵Poshiyakotyaari tsika ikantapainta Jesucristo, ⁶Pavaperori jinake irirori, temaita ishintsishintsite iroisokerotyaaro ikempitarira Pava. ⁷Aña jovashaantanakero ipinkatharitz, joshiyakotanakari otzikataari, itzimize, ikempitakotapaakari ikantayeta atziriite. ⁸Ikempitapaakarira atziriite, te impinkatharitanai ikempivetara. Aña shiretha ikantapainta irojatz, ikamantakari ipaikakoitakeri. ⁹Irootake opoñaantari Pava jiriiperotziitakairi Cristo, ipinkathariventaperotzi, janaanakeri ikaratzi jovetsikayeetakeri. ¹⁰Ikovi Pava maarote iriñaapinkathaperoyetaiteri Jesús, onkantavetya tsikarika janta irinampiyeyetaro, inkiteki, kipatsikinta, eejatzi otapinaki kipatsi. ¹¹Maarote inkantayeetai: Pinkathariperori jinatz, Jesucristo. Aripaitera iñaapinkathayeetairi Pava Ashitairi.

Ikempitari ootamentotsi kempisantzinkariite

¹²Ari onkantamaityaari netakotane iyeikiite. Tema pairani nosaikimotakemiriranki janta, osheki pikempisantiintakena. Ari pinkempitanairori eejatzi nosaikira intaina, pantapiintairo okaratzi nonkantemiri. Pinkamaintanaiyaari Pava jovavisaakoshireyetaimi, ñaapinkatha panteneri okaratzi ikovakaayetakemiri. ¹³Tema Pava iriitake kovashiretakaantatsiri, okanta pantapiintantarori kameethari. Irijatzira Pava antakaayetemirone.

¹⁴Pantaineri Pava maaroni kameethari, eero pikisavakaamentaro, ¹⁵ari onkantya eero itzimanta impaitya iyakovementemine. Tema itomi Pava pinayetatz, povashaantero kaariperori, kameetha pisaikimoyetairi kenashivaitainchari. Pinkempitakotyaari kitainkatakairori tsireni. ¹⁶Pinkyaryooventanairo pikemakotakero ñaantsi, iro pañaashiretantaiyaari. Aririka pinkyaryooventakero, antarora nontharomentemi impiyakerika Cristo, tema te natsipetashivaityaaro noñaaventakemiro iñaane Pava. ¹⁷Onkantavetya irovamaaventaitenaro nokempisantakaayetakemi, osheki nonkimoshirete, ari pinkempiyetanakyaari eerokaite, pinkimoshireventaiyena. Aririka irovamaitakena, oshiyakaro nañaantare japarayeetziro jimireyeetari isaitaitziri piratsi ipomeyeetziniriri Pava. ¹⁸Irootake pinkimoshireventantyaanari eejatzi eerokaite iroñaaka.

Timoteo ipoña Epafrodito

¹⁹Iriirika kovaintsine Avinkatharite Jesús, ari piñaakero thaankiini notyaantemiri Timoteo. Tema aririka impiyake, inkamantapaina tsika pikanta pisaikaiyini janta, ari onkantya nonkimoshiretantyaari. ²⁰Tema te intzime oshiyaananeri naaka ikempitakara Timoteo, osheki ikovake ineshinonkataiyemine. ²¹Tzimayevetacha pashine, intaani joshireyetaari iriroriite opaiyetarika ikoviri, te iroshiretakotyaaro ikovakaantziri Cristo Jesús. ²²Iro kantacha, piyotaiyini eeroka kameetha ikanta isaikimotakena Timoteo, iri kyaaryootaintsi itsipatakana noñaaventziro Kameethari Ñaantsi. Osheki jampitakotakena, kempivaitaka iriimi notomi. ²³Iriitakera nokovakeri notyaantemiri janta, aririka niyotake tsika inkantaitena. ²⁴Aama novakeri Avinkatharite thaankira inkantakaiyaaro, naakara jatashitajaantemiri janta.

²⁵Iriira netavakya notyaantaimiri iyeiki Epafrodito, itzimi potyaantakenari pairani. Osheki ineshinonkatapaakena. Jimaperotatziiroora ikempisantanake irirori, iriitake tsipatapiintakanari nokinkithatakaantzi. ²⁶Irika Epafrodito, osheki ipampithashiretakoyetakami, iniroite ikovake iriñaapaimi, tema jiyotake pikemakotaiyakerini jimantsiyavaitake. ²⁷Ari ikantavetaka jiman-tsiyatzi, iroovetaicha inkamemi. Iro kantacha jineshinonkatakari Pava, jovashinchagairi. Tera apaniro jineshinonkatakari irirori, aña jimatzi-taikana eejatzi naaka, te inkovakainaro nomaperotya novashiretziitakotyaari aririka inkamimotakena. ²⁸Irootake notyaantantaamiriri thaankiperoi ni janta, ari onkantya pinkimoshiretziitantaari aririka piñaavairi, ari onkantya eero novashiretziitanta naaka eejatzi. ²⁹Kimoshirera pinkantaventavaiyaari, tema pirezitavakaanaaty a pikempisantairi Avinkatharite. Piñaapinka-thatapiintayetairi ikaratzi oshiyariri irirori. ³⁰Tema ikamavetaka irirori ikamaitanakaro jantayetziro ikovakairiri Cristo. Ishinetakoveentanakaro jampitakotakena, te inkaminthaatziivaitya irirori, okempivaitakaro eerokami ampitakotenami jaka.

Kovaperotajaantachari

3 ¹Ari okantamaitari iyeikiite, tharomenta pinkantaventaiyaari Avinkatharite. Tema eero nosamaro naaka napiipiitemiro okaratzi nosankinatakemiri pairani. Iro kameethatatsi onkantya piyoperotantyaari.

²Ontzimaty e paamaiyaari manintaneriite kempitakariri otsitzi, kaaripeshireriite, kovatsiri intomeshitaanitakiyaami. ³Tema tomeshitaaniperori anayetai aakaite, inampishireyetantaira Tasorentsinkantsi, jiyotakaayetairo tsika ankantya añaapinkathayetairi Pava. Eero aventuraashirevaitashitaro añaayetziri avathaki, aña iro antharomentaventya jashiyetaira Cristo Jesús. ⁴Ari onkantemi ovavisaakoshiretairi añaayetziri avathaki, nomavaitakeromi naaka nanaakotantemi. ⁵Tema pairani ovakera notzimapaakeranki, okaratzi 8 kitaite nomaakotapaake, ari itomeshitaanitakenari. Naakatake Israel-mirinkaite, icharinetanakari Benjamín-ni, Judío-perori nonatzi, noñaavaitzirora kameethaini iñaane nosheninkaite, nomonkarayiro okaratzi Ikantakaantaitane, tema Fariseo nonaveta. ⁶Noñaajaantake nokempisantaperotatziiro Pava, irootake nokisaneentantakariri kempisantanairiri Jesucristo. Tema nothotyaavetanakityaaro nomonkarayiro Ikantakaantaitane, te namaakita-painte aparoni. ⁷Iro kantacha maaroni iroka, okaratzi nasagaaventavaitakari pairani, tekatsi apantaiyaarone iroñaaka niyotakotairira Cristo. ⁸Omaperotatya, tekatsi apantaajatyarone iroka niyoperotairira Cristo. Novashaantanairo maaroni, nokempitakaantanakero jookapiintaitziro kaarashi. Iro nokovajaantanairi niyoperotairi Avinkatharite Cristo Jesús tema irootake kameethaperotatsiri. ⁹Iriitakera tsipashiretaanari iroñaaka. Te nopankiventanaaro nomonkarayero Ikantakaantaitane, tema te ovatampatzikashiretena. Irooma naventaanaarira iroñaaka Cristo, iriitajaantakera Pava ovatampatzikashiretaanari. ¹⁰Iroora nokovaperotanairi niyoperotairi Cristo, tema iriitake ashitaarori ishintsinka ipiriintaara ikamavetaka. Ari onkantya nonkempitakotantyaariri tsika ikanta ikemaantsitakoventantaka, tsika ikanta eejatzi ikamimotantake, ¹¹irootake iroviriintantaiyaanari naaka aririka nonkamavetakya.

¹² Tekeraatara nothotyaataitero nokantayetakemiri, tekeramintha noñeero nonkameethashireperote. Iro kantacha eekero niyaataye nonkokovatero irojatzi nothotyaaperotantakyaarori, tema niyotzi iri etapaintarori Cristo Jesús jovavisaakoshiretaana. ¹³ Iyeikiite, tera nonkantatye naaka: Nomata-taikero nothotyaakero nonkameethashireperote. Aña jiroka nokantanaa: Maisanta novanairo nantayetakeri pairani te noshiretakotaaro, intaani nopampithashiretakotaro onkarate noñaayetairi apaata, ¹⁴ ari onkantya noyiishitantantyaari, irojatzi noñaantaiyaarori apaata impinayetairi Pava ikaimashireyetaira intsipashiretai Cristo Jesús.^a ¹⁵ Irokapayeeni nokantayetakemiri, ontzimatye oshiretakotyaaro maaroitni akaratzí antakishireyetaira. Terika poshiretakotyaaro, Pava oñaakemirone pinkempitakotantaiyaanari. ¹⁶ Iro kantacha, ontzimatye ankyaaryooventairo antayetantyaarori okaratzi ayotakotajaantakeri.

¹⁷ Iyeikiite, ontzimatye pinkempitaiyaana naaka. Ontzimatye eejatzi pamenayetairi pashine aririka joshiyakotaanaro naaka tsika nokanta piñaayetakena. ¹⁸ Tema aritakeranki napiipiitakemiro noñaaventzimiro, irojatzi napiitemiri ironaaka nirayimankakiini nonkantemi: Tzimatsi osheki saikimotakemiri janta itzimi kisaneentziriri ikaratzi ñaaventakotzirori tsika okanta ipaikakoyetakeri Cristo. ¹⁹ Irootaintsira iriñaayetero iraperoyetairi. Itharomentashivaitakaro okaratzi jovayetari ikempitakaantakero iroomi ivavanetyaami. Osheki ikantakaaproventakaro okaratzi jantayetakeri, te impashiventakotyaaro. Iro ipampithashiretakovaitashitapiintaka osavisato. ²⁰ Irooma aakaite, iro akovaperotanai anampitaiyaaro isaikinta Pava. Oyaaneenta akanta impiye Ovavisaakotantaneri Avinkatharite Jesucristo, ²¹ tsika itzimi pashineyetakaapaineri avathaki akaamanevaitzi, ari ankempitakotaiyaari tsika ikanta irirori otzimi irovaneenkaro. Aritake irimatapairo, otzimimotziri ishintsinka ipinkathariventantarori maaroni opaiyetarika.

Pinkimoshireventapiintairi Avinkatharite

4 ¹ Iyeikiite, nokovataike naaka poisokerotanaiaari eerokaite Avinkatharite. Tema netakotane pinayetatzí, osheki nokovake noñaapaimi. Eerokayetake oimoshirenkanari, eerokatake kantakaanterone impinataitan-tyaanari apaata, onkempivaityaaromi namathaire pinatyeemi.

² Nonkantemiro Evodia eejatzi Síntique: Ontzimatye ariperotavakagaiya aventuraashiretaarira Avinkatharite. ³ Nonkantemi eejatzi eeroka notsipaminthare, pinkaminairo iroka apiteka tsinane ariperotavakaantaiyaari. Tema ari okaratakenaranki natsipeventaro Kameethari Ñaantsi noñaaventziro, ari otsipatakari Clemente ipoña pashinepayeeni ikaratzi tsipayetakanari pairani. Tema maaroni irikaite, osankinatakoyetaka irañaashireyetai apaata.

⁴ Kimoshirera pinkantaventapiintaiyaari Avinkatharite. Napiitavakemiro: ¡Pinkimoshiretapiintaiyeni! ⁵ Ontzimatye iriyoyetaimi maaroitni neshinonkataneri pinayetái. Tema aritake piyimataka Avinkatharite. ⁶ Eero okantzimoshirevaitami, aña piñaañaatapiintairi Pava pinkovakoyeteri kovitiyimotamiri. Pimpaasoonketapiintairi eejatzi. ⁷ Ari onkantya piñaantyaarori

a 3.14 Kantakotachari jaka “noyiishitantyaari,” ikantaranki aparani atziri oyiishitantatsiri ishiya tsika ipiyota amenaminthatziriri, ipayeetziri ovinaro joyiishitantake.

isaikakaayetaimi kameetha Pava, kameethapero onatziira iroka, anayiro okaratzi akinkishireyetari aakaite. Tema iroka, saikaantsi kameetha, iro inimoshiretakaimine, eero okantzimoshirevaitantami tema itsipashiretaa-tyaami Cristo Jesús.

Poshoretapiintaiyaaro kameethari

⁸Jiroka nonkantemiri iyeikiite. Poshoretapiintaiyaaro kyaaryoori, ñaapin-kathankantsi, tampatzikashirenkantsi, kiteshirenkantsi, onimotankantsi, ookimotankantsi, kameethashirenkantsi, tharomentankantsi. ⁹Pantanairo okaratzi piyoyetakeri, okaratzi nokamantakemiri. Piñaantayetyaaro okaratzi niyotaayetakemiri, okaratzi kameethari piñaakotakenari naaka nantaye-takeri. Aririka pantayetanaairo iroka, ari inimovaitakemi isaikakaimi Pava.

Ipashitantari Filipos-satzi irashi Pablo

¹⁰Iniroite ikimoshiretakaakena Avinkatharite, noñaakero papiitairo pineshinonkataana. Niyotzi naaka te pimaisantana, aña iro kantakaantzirori te ontzime tsika pinkenakairo pineshinonkantantyaanari. ¹¹Tera iro nonkan-tantyaari, noñaatziro nokovityaaneentavaitzi. Aña nametakaro nokimo-shirevaitzi onkantavetakya tekatsi tzimimotenane. ¹²Niyotakero tsika okantavaite aririka ankovityaaneentavaite, aririka ontzimimoyetai osheki. Nothotyaakero nametakaro maaroni, aririka novatziitya, aririka nontashaa-neentavaite. Nametakaro aririka ontzimimotena osheki, nametaro eejatzi noñaashivaitaro tekatsirika tzimimotenane. ¹³Ari onkantake nonkitsirinkero maaroni opaiyetakarika, tema iri Cristo aavyaashiretakaanarori iroñaaka.

¹⁴Iro kantacha, osheki okameethatake okaratzi pipashitakanari, tema piyotaiyakeni tzimatsi osheki pomerentsitzimotakanari. ¹⁵Pairani nokenan-tanakari Macedonia-ki, netantanakarori noñaaventziro Kameethari Ñaantsi, tekatsira neshinonkatyaanane, intaani eerokaite Filipos-satziite, pipakaan-takenari pipashit anari. ¹⁶Ari pikempitaakero eejatzi nosaikantakari Tesalónica-ki, papiipiitakero pipakaantakena pipashitanari, iri naantakari okaratzi kovityiimotapiintakenari. ¹⁷Tera intaani noshiretyaaro naaka pimpa-shitapiintyaanaro kovityiimotananari, nokovatziiira pantayetanaairo eerokaite kameethari, inkene impashiitaiyaami apaata eeroka. ¹⁸Aritake naakero maaroni pipakaantakenari, ipapaakenaro Epafrodito, oshekitzimotapaakena tekatsi kovityiimotenane. Okaratzi pantakeri osheki ookimotakari Pava, okempitzimovait akari aparani kasankainkari. Okempivaitakaro eejatzi ookimotari aririka impomeyeeteneri piratsi. ¹⁹Iriira Pava payetemine onkarate kovityiimoyetyaamine eeroka, tema otzimimotziitzi irovaneenkaro Cristo Jesús. ²⁰¡Ankantaityaanira añaapinkathatairi Ashitairi Pava! Ari onkantyaari.

Ovekaraantarori ovethataantsi

²¹Povethatyaanari janta itasorentsitakaane Cristo Jesús. Jovethayetzitami iyeikiite ikaratzi tsipatakanari naaka jaka. ²²Jovethayetzitami eejatzi itaso-rentsitakaitane jaka, iri ovethatajaantamiri ikaratzi saikavankotziriri Pinka-thari César.

²³Onkamintha ineshinonkatziitaimi Avinkatharite Jesucristo. Ari onkan-tyaari.

Irosankinare Pablo

Jotyaantziniri Colosas-Satziite

Ovethataantsi

1 ¹Naaka Pablo otyaantzimiro iroka osankinarensi. Tema irotyaantajanore Jesucristo nonatzi, irootake ikovakeri Pava. Iri notsipata iyeki Timoteo nosankinatzimiro. ²Eeroka nosankinayetzini pikaratzi itasorentsitakaitaimi janta Colosas-ki, tema eerokaite iyekiite oisokerotanakari Cristo pikempisantanairi. Okamintha ineshinonkataiyaami Ashitairi Pava, kameetha isaikakaayeetaimi, ari inkempitzityaamiri eejatzi Avinkatharite Jesucristo.

Jamani Pablo onkantya iriyotanetantyaari kempisantzinkariite

³Ari nokantapiintatya noñaañaatziri Pava Ashitariri Avinkatharite Jesucristo, nokantziri: Paasoonke Pava. ⁴Irootake nopaasoonketantariri, tema nokemakoventakemi tsika pikanta paventaashiretanaari Jesucristo, etakotane pikantanairi itasorentsitakaane, ⁵okantakaakami pikempisantanairo kyaaryoori Kameethari Ñaantsi, piyotanaaro tzimatsi poyaakoneentari inkitekinta. ⁶Okaratzi pikemakeri eerokaite, jatakotake maaroni nampitsiiteki. Ikempisantayetanai eejatzi pashinesatzi atziriite. Ikempitakami eerokaite ovakera pikemavakero ñaantsi, pikemathatanakero omapero ikaminthaayetaimi Pava. ⁷Tema iriitake iyeki Epafra yotaakemirori pairani janta. Netakotanera jinatzi Epafra, iri oisokerotakariri Cristo jantavaitziniri. ⁸Irijatzira kamantapaakenari osheki petakoyetanta ikantakaakami tasorenkantsi.

⁹Tema ovakera nokemakoventavakemi tsika pikantana, ari nokantapiintanakitya namanakoyetzimi onkantya pinkemathatantyaarori ikoviri Pava. Iyotaneshire pinkantayetaiya. ¹⁰Namanakotzimi eejatzi pantapiintantyaarori ookimotariri Avinkatharite, tema irootake ikoviri pantaineri, iroora piyaatakaantyaarori piyoperotanaari Pava. ¹¹Namanakotzimi onkantya otapi-shiretantyaamiri ishintsinka. Iro kyaaryooventakaimine irovaneenkaro, intsinampashireventakaimi eejatzi. ¹²Ari onkantya pintharomentantyaari pimpaasoonkeyetairi Ashitairi. Tema iriitake kantakaarori okanta añaantaarori jashiyetai, anintaapiintaiyaaro okaratzi ikashiyakaayetakairi ikitainkatakotairi itasorentsitakaane. ¹³Tema pairani kempivaitaka asaika-tyeemi otsirenikitzi. Iro kantacha jovavisaakoshiretai Pava, ipinkathariventayetai iroñaaka iretakotane Itomi, ¹⁴itzimi kapathainkatzimentakairi.

Okempivaitakaro impinakoventatyeemi itsiparyaakoventayetaira, ari okanta ipeyakotantairori ayaariperonka.

Ikamimentaira Cristo ari jariperoyetairi Pava

¹⁵Tera inkoñaanete Pava, iro kantacha joñaakantapainta iponkitzita-jaantanakari Itomi, tzimitachari tekeramintha irovetsikayeetero tzimayetatsiri iroñaaka. ¹⁶Iriira Itomi ovetsikakaantakero tzimayetatsiri inkiteki eejatzi kipatsiki. Jovetsikake okiyetari, ipoña kaari koñaayetatsine. Jovetsikayetakeri maaroni maninkariite pinkathariventzirori tsikarika opaiyeta. Iriitakera jovetsikakaayeetake maaroni onkantya irashitantaarori irirori. ¹⁷Iri etajaantanakaro Cristo itzimi pairani. Irijatzi kantakaarori iroñaaka kaari onashiyetantaa okaratzi jovetsikayetakeri. ¹⁸Irijatzi Cristo akempitakaanta iriimi aitotyaaami akempisantzinkaritaira. Irooma aakaite ivatha anayetaimi. Iriitake etakaantaarori ipiriintaa ikamavetaka. Irootake iretapiintaitantaarori iñaapinkathayeetairi iroñaaka. ¹⁹Tema iriitakera Itomi ikovaperotajaantake Ashitairi irinampishireperotantyaari ipavatzira irirori. ²⁰Iriitake kamimotayetairi, kapathainka ikantapainta ipaikakoyetakeri. Aripaitera jariperoyetai, onkantavetakya tsika asaike kipatsiki, terika, inkiteki.

²¹Pairani kisaneenta poviri Pava, te poshiretakotyaaro ikovakaayetzimiri, iro pantapiintashitaka kaariperori. Iro kantacha Pava, jariperoyetaimi. ²²Tema atziriperori jinapaintzi Jesucristo, iro aritantakari ikamimoyetakai maaroni. Iriitake aayetaine Pavakinta, inkantapairi: Jirikatake, notasorentsitakaane, kiteshirepero ikantayetaa, tekatsira kantakovaitairine. ²³Arira onkantyaari, aririka poisokerotanakyaaro paventaashiretyaari. Tema pairani ovakera pikemavakero Kameethari Ñaantsi, piyotanake tzimatsi poyaakoneentari. Ithonka ikemakoyeetanakeri maaroni nampitsiiteki. Irojatzira, naaka Pablo, ikinkithatakaayeetakenari eejatzi.

Jiyotaayetziri Pablo pashinesatzi atziri

²⁴Iniroite nokimoshiretzi iroñaaka noñiuro nokemaantsitakoventami. Tema nomonkaratatziiro ikemaantsitakaitakari Cristo. Iriira nokemaantsitakoventa kempisantzinkariite, itzimi kempitanaarori iroorikami ivatha Jesucristo. ²⁵Iro nantavaire naaka nomonkarayetairo, tema iri Pava kantakenari: Piñaaventaineri atziriite noñaane, ontzimatye pothotyero maaroni. ²⁶Tekatsi iyotaajatatsine pairani opaita iranteri Pava, irojatzi okantzimaita iroñaaka. Iro kantacha aakaite ipaiyeetaira “itasorentsitakaane,” jiyotakaayetairo. ²⁷Tema iro ikovakeri Pava ayoyetairo. Jiroka jiyotakairi: Ineshinonkayetaimi eerokaite te nosheninkavetami, itsipashiretaami Cristo. Iro poyaakoneentantaarori piñeero irovaneenkaro. ²⁸Irootakera noñaaventantaariri naaka Cristo. Nokantayetziri atziriite: “Aritapaake pikaariperoshirevaitake.” Niyotaayetairi kameethaperoini, okempivaitakaro naayetaatyeerimi Pavakinta, nonkantairi Pava: Jirika kempisantaariri Cristo, iriyyetake othotyaakerori. ²⁹Irootake noñaashintsiventakotantariri iroñaaka. Tema ishintsinka Cristo aavyaashiretakaakenarori nantayetantakarori maaroni.

2 ¹Tema nokovatzi piyoyetai iniroite noñaashintsiventakami, eejatzi Laodicea-satzi ikaratzi kempisantaariri Cristo, noñaashintsiventakari.

Ari nokempitaakeri maaroitene kaari ñavorotaajatenane. ²Iro noñaashintsiventantamiri onkantya pintharomentashiretantyaari, petakotava-kaantyaari, piyotaneperokitantyaari, pinkemathatantyaarori irantayetairi Ashitairi Pava tera jiyotakoveetari pairani Cristo. ³Tema iriitake Cristo kantakaarori inkemathatakaantairo kaari jiyotakoveetari, okempivaitakaro aparoni ashaararontsi otzimi jomanayeevetari. ⁴Nokamantzitamiro iroñaaka iroka, eero piñaantaro iramataviyeetemi. ⁵Okantaveta te nosaikimotemi pinampiki, iro kantacha nompampithashiretakotapiintakemi kempivaitaka ari ankaratajaantemi asaie janta pinampiki. Iro nokimoshireperotantakari nokemakoveentakemi aripero pikantavakaanaa, oisokero povanairi Cristo pavantaanaari.

⁶Tema tsika pikanta pikempisantanakeri pairani Avinkatharite Jesucristo, eekero piyaatatye pintsipashiretyaari. ⁷Oisokero povaperotanakeri petanakari pikempisantziri, pinkempitakotyaari parithatatsiri kameethaini, pinkempitakotyaaro eejatzi pankotsi jovetsikayeetziro, tema irootake jiyotakaayeetakemiri. Pimpaasoonketapiintairi Pava.

Isaikaperoshiretantaami Cristo

⁸Pinkyaaryoote, tzimatsira kovatsiri iramatavitemi, paamaventya. Jimonkaraakaashitamirokari okaratzi jiyoyetziri, jiyotaayetziriri pairani ivaizatziiite, iro jameyetapiintari jaka kipatsiki. Tema kaari irashi Cristo. ⁹Tema Pava, iri othotyaaperotzirori inampivathatantari Jesucristo. ¹⁰Irijatzi othotyaaperotziro inampishiretantakami eerokaite, tema paventaashiretanaari Pava. Pinkathariperori jinatziri irirori, janayiri ikaratziri pinkathariyevetachari. ¹¹Tema paventaashiretanaarira Pava, kempivaitanaa pintomeshitaanitayeeyaami. Tera koñaaro pintomeshitaanitya, iroora oshiyakaaventacha jovashaantakaayetaimiro Jesucristo piyaariperoshirenka, jovañaashireyetaimi eejatzi. Okempivaitanakaro intomeshitaanityeemimi. ¹²Tema poviinkaayetakara pairani, pikempitayaarira Cristo Jesús tsika ikanta ikamavetapainta irirori. Iroovaitanake arimi pinkaratakerimi pinkitaya, ikitaveetakari irirori. Ipoña pañagai, jañagaira irirori. Tema paventaanaari iroñaaka Pava tsika itzimi ashitaro ishintsinka ovaña-gaimiri. ¹³Pairani eerokaite, kempivaitaka pinkamayetatyeemi okantakaan-tziro piyaariperonka. Iro kantacha Pava jineshinonkataami, okantavetaka te pintomeshitaanityetya. Tema jovañagairi Cristo, ari ikempiyetaimiri eeroka jovañaashiretaimi ipeyakoyetaimiro piyaariperonka. ¹⁴Tema pairani osheki ikovaveta nosheninkapayeeni irimonkarayeroteromi Ikantakaantaitane, temaita irimonkarayero. Irootake irovasankitaantavetyaarimi Pava. Tema kempivaitaka Pava irosankinatakotatyeeeromi ayaariperonka. Ikanta ipaikakoyetakerira Jesucristo, ari ashiryaakari josankinatakovetakai Pava, kempivaitaka arimi intsipatanakyaaromi ipaikakoyetakerira Cristo. ¹⁵Aripaitera joitsinampaayetakeri pinkathariventashivetachari, tera ontzimimotanairi ishintsinka irirori. Te irantero iromananeikiini irokapayeeni, joñaakantape-rotakero onkantya iriyotakoyeetantyaarori.

¹⁶Te arite pinkantakotavakaiyaaro ovaritentsi, eejatzi jimireyeetari. Te arite eejatzi pinkantakotavakaiyaaro joimoshirenkayetari nosheninka, okempitaya osarentsi, ovakeracheeri kashiri, kitaite jimakoryaantaitari.

¹⁷Tema maaroni imonkarayetziri pairani nosheninkapayeeni, iroovaitake okanta aamparentsi. Kantakotachari jaka iriitakera Cristo.^a ¹⁸Paamaventyaari kovayetatsine iñaaventayetemi, ikovatzi poshiyakoyetaiyaari tsika ikantayetara iriroriite. Irootake ikantantayetamiri: “Thame antsinampashi-reyetai, onkantya añaapinkathayetantyaariri maninkariite.” Iro kantacha temaita iñaavoroteri maninkariite, intaani jaakoventaro ipampithashire-takovaitaro inevetashiyetari irirori, kantakaapero ikantaventayetaro. ¹⁹Te irovithaajatyaaari irikaite itzimi aitotanaari aakaite. Irika aitotaari, iriitake tharomentakaarori okimotayetzi avatha, irojatzi ovithaavakaantayetari. Tema Pava kantakaakarori.^b

²⁰Aparoni kaminkari tekatsi irante, eero okantzi irimonkarayetero itzita-yeetari. Arira pikempiyetanaari eerokaite pitsipashiretanaari Cristo, kempit-tajaantaka pinkamatyeemi. Te onkovajaantya pimonkarayetairo okaratzi itziyeetari. ¿Opaitama pamenaashivaitantari pantayetziro ikantayetziri atziriite? ²¹Ikantzimi: Eero povayetaro iroka, eero pantayetziro iroka, eero poirikayetziro iroka. ²²Aña jiyotaashivaiyeetakamiro Ikantakaan-taitane. Tema aririka oyaaro tsika ompaitya, eerora añaaro tsika onkantai, ari othonkari. ²³Tema aririka antziventavaitya, añaajaantzi ashinonkaa-ventatyaari Pava akempisantanaari. Temaita, amenaashivaita iroka, tema te ovashaantakaantero anevetashivaitapiintari.

3 ¹Aritake añaagai Cristo, isaikimotapairi Pava irakojanoriki, ari ikarata-pairi ipinkathariventantzi. Ari pikantayetanaari eerokaite pitsipashi-retaari Cristo, avisakoshireyetaimi. Pinkovapiintairo jashitari irirori. ²Eero pipampithashiretakoyetaaro osavisato, aña iro pimpampithashiretakoyete inkitesato. ³Kempivaitaka iroñaaka pinkamayetatyeerikami, tema pisaikimo-shiretairi Pava pitsipashiretaari Cristo, okantavetaka iroka kaari koñaaroini. ⁴Iro kantacha, aririka impiyake Cristo, aripaitera irovañaayetai maarosite, ovaneenkaki ankantaiya antsipatapaiyaari.

Te apantyaaro apiiyetairo antayevetakari pairani

⁵Te apantyaaro papiitairo pantayevetakari pairani. Pinkempitaiyaari kaminkari, te irantayetairo kaariperori. Te arite pimayempitanai, pinkaaripe-roshireyete, pinkamaaroshireyete, pineveshirevaitya, pinevevaityaari kireeki. Tema aririka pinevevaitakyaari, aritake pivavanetanakyaari. ⁶Irootakera jantapiintayetakeri atziriite, iro irovasankitaaventairiri apaata Pava. ⁷Ari pikantayevetakari eejatzi pairani eerokaite, pamekivetakaro. ⁸Iro kantacha, ontzimatyepovashaantayetairo eejatzi irokapayeeni, okempitatyepikisavakaavaita, piñaakatsimatavakaavaita, pikemaantsitavakaavaita, pikantzimatavakaavaita, pikaviyavakaavaita, ⁹pamatavivaitantzi eejatzi. Tema

a 2.17 Tema aparoni aamparentsi te onkoñaavaitashitya. Aririka añaero, ayotzi tzimatsi ashitarori iraampare. Ari okempitari eejatzi okaratzi imonkarayeetakeri pairani, aamparera onayetake okaratzi jantzimoyetairi Cristo. **b 2.19** Jiroka oshiyakaaventachari jaka: Te iriyotaaajate iriira Cristo jevayetairi aaka, ikempivaitakaro iriimi aito. Irooma aakaite akempitakaro iroorikami ivatha. Tema aririka antharomentya ankimotate avathaki, maaronira avatha otharomenta okimotayetzi, kameetha okanta ovithaavakaavaita, irojatzi antarivathayetantakyaari. Irootakera aito jevatakaantatsiri okanta otharomentantari okimotayetzi kameetha avatha. Ari ikempitzitari eejatzi Cristo, iriira jevayetanairiri kempisantzinkariite, irojatzi irantarishireperotantakyaari kameethaperoini.

aritake povashaantayetairo tsika pikantayevetara pairani. ¹⁰Kameethashire pikantayetaa iroñaaka, tema iri Pava ovameethashiretaimi, pinkempitaiyaari ikantara irirori, tema iriitake ovetsikakemiri pairani. Irootake piyoperotantaiyaariri iroñaaka. ¹¹Ithonka inampishiretantai Cristo maaroitani, ikempitaya: Griego, Judío, totameshitaari, kaaririka totameshitaari, pashinesatzitatsiri, sheninkatantaneri, kaari iyovaitaneri, pimantaari, maaroni.

¹²Ineshinonka tane Pava pinayetzi, irootake jiyoshiitantayetaamiri onantyaari irashiperotaiyaami. Ikovi iroñaaka pintasorentsishireperoyetai. Pineshinonkayetantya, pinethaantanete, tsinampashire pinkantya, eero pisamavaitanta. ¹³Amave pinkantavakaayetanaia, pimpeyakoteri ovaariperoshirevaitzimiri. Tema aritake ipeyakotaimiro eeroka Cristo piyaariperonka. Irootake pimatanaari eejatzi eeroka. ¹⁴Iroora kovajaantachari iroñaaka petakotavakaayetanaia, onajaantantyaari pariperotavakaanaiya. ¹⁵Tema aparoni akantanaa akempiyetaaro aakami ivatha Cristo, iro añaan-tyaarori kameetha asaikayetanai, ariperotavakaanaiya. Ontzimatyee ampaasoonkeyetairi Pava. ¹⁶Poshoretapiintanaiyaaro pikemakoyetakeriri Cristo. Jiroka piyotanetantyaari onkantya piyotavakaantaperotyaari: Ontzimatyee pamampaayetanaiaaro onkarate iriyotakaayetemiri Tasorentsinkantsi, pimpanthaayetairo Salmo, pimpaasoonketairi Pava. Ari onkantya pintharomentashiretavakaantyaari. ¹⁷Ari pinkempityaari ontzimerika pantayeteri, ompaitya piñaavaiteri, pimpairyaapiintairi Avinkatharite Jesucristo, pimpaasoonketeri Ashitairi Pava.

Antayetairi akempisantayetai

¹⁸Inantaitari, piñaapinkathatairi piimeete, tema iro pantayetanairi pikempisantairi Avinkatharite. ¹⁹Iimentaitari, petakoyetaiaaro piinaite, eero piñaakatsimavaitaro. ²⁰Itomiitari, pinkempisantairi ashitamiri, tema irootake ookimotariri Avinkatharite. ²¹Ashitaaniri, te arite pinkisakaa-vaitashityaari povaiyane, ari onkantya eero okantzimoneentavaitantari. ²²Omperataari, pinkempisanteri okaratzi inkantemiri omperatamiri jaka kipatsiki. Eero povakoventashivaita pantavaite aririka iramenemi onkantya pinimotakaantyaariri, añña kameetha pantavaipaintaineri, tema piñaapinkathataatziiri eeroka Pava. ²³Ari pinkempitairori maaroni pantayetanairi kameetha pishirethaventyaaro. Pinkempitakaantanakero iriimi omperatyaamine Avinkatharite Jesucristo, kaarira atziri omperataajtyaamine. ²⁴Aritake piyotaiyakeni eerokaite, Avinkatharite pinayetaimiri apaata. Tema iri Cristo omperatapiintayetaamiri iroñaaka. ²⁵Iriima ikaratzi antayetapiintanairori kaariperori, irovasankitaayeetairi irirori. Tema Pava, tekatsi iramaakinete irirori.

4 ¹Otzikatantaneriite, paakameethateri potzikataneete, tampatzika pinkantaventyaari. Pinkinkishiretero, tzimatsira eeroka inkiteki ipaita Omperatamiri.

²Piñaañaatapiintayete, aamaventashire pinkantya piñaañaate pimpaasoonkete. ³Piñaañaatakotzityaana naaka, onkantya ishinetantayeetyaanarori noñaaventakotanairo kaari jiyotakoveeta pairani. Tema irootake jominkyaa-ventaitakenari. ⁴Piñaañaatakotena onkantya nomatantyaarori noñaaventero kameethaperoini, iro inkemathayeetantyaarori.

⁵Ontzimatyera pisaikayete kameetha pisaikimoyetzirira kaari kempisan-tatsine. Piyotayeri, eero pikempiyavaitashitari. ⁶Kameetha ookimoyetyaari onkarate piñaaventeneriri, poshini onkantzimotyaaari. Ontzimaty piyotayete tsika pinkante pakayeri aririka irosampiyetemi.

Overaantarori ovethataantsi

⁷Aririka irareetakya iyeki Tíquico pinampiki, iriitake kamantapaakemine tsika nokanta nosaikaiyini jaka. Tema irika iyeki, iriitake ampitakoperota-kenari jaka nantavaitziniri Avinkatharite. ⁸Iro notyaantantyaariri iriñeemi tsika pikantaiyani eerokaite janta, inkamantemiro tsika nokantaiyani jaka. Ari onkantya piñaantyaarori pintharomentashiretaiyeni. ⁹Ari notyaantemiri eejatzi iyeki Onésimo intsipatanakyaari Tíquico. Tema irika Onésimo iriitake poñeenchari pairani pinampiki. Kyaaryoo javentaanakari irirori Avinkatharite, netakotziitane jinatzi. Apitera inkarate kamantapaakemineri okaratzi nantayetakeri jaka.

¹⁰Arira itsipatakana Aristarco jashitakoyeetana jaka. Jovethatzitaiyami eejatzi irirori. Jovethatami eejatzi Marcos itomithori Bernabé. Tema irika Marcos, iriitake noñaaventakemiri pairani nokantakemi: Aririka irareetakya pinampiki, paakameethatavakeri. ¹¹Jovethataiyami Jesús, ipaitaitziri eejatzi Justo. Iriitaiyakenira karatakenari noñaaventakotziro tsika okanta ipinkathariventantai Pava. Osheki joimoshirenkana iriroriite, tema tekatsi pashine nosheninka kempityaarine itsipatakana irikaite. ^c ¹²Jovethatami eejatzi Epafra, iriitake pashine poñeenchari pairani pinampiki. Irijatzi iromperatana Cristo. Osheki iñaañaatakotapiintakemi, onkantya pinkyaa-ryooshireyetantyaari, piyotakotantyaarori pantanaio kyaaryooperoini ikoviri Avinkatharite. ¹³Naakajaantake ñaakeri Epafra osheki ipampi-thashiretakoyetakami. Ari ikempitzitakariri eejatzi Laodicea-satzi, eejatzi Hierápolis-satziite. ¹⁴Jovethatami eejatzi Lucas aaventantaneri. Irijatzi netakotane. Jovethatzitami eejatzi Demas. ¹⁵Nokovi naaka povethatyaanari maaroni kempisantzinkariite janta Laodicea-ki. Povethatyaanaro Ninfas, eejatzi pinkempitaakeri maaroni kempisantzinkariite ikaratzi apatoyetapiintachari opankoki. ¹⁶Piñaanateneri nosankinare ikaratzi kempisantzinkariite janta pisaikinta. Impoña potyaantakeneri Laodicea-satzi iriñaanateneri kempisantayetatsiri janta. Ari pinkempityaari eejatzi eerokaite, piñaanatero nosankinatakeneriri iriroriite. ¹⁷Jirokara ñaantsi pinkanteriri Arquipo: Pantavaitaineri Avinkatharite tsika okantajaantara ikantakemiri, pimonkarayeneri. ¹⁸Naaka Pablo, jirokara nosankinatajaantzimiri nakoki novethatamira. Eero pipeyakotana jominkyeeetakena, piñaañaatakotapiintaina. Onkaminthara ineshinonkayetaiyaami Pava. Ari onkantya.

c 4.11 Ikantakotziri Pablo jaka “nosheninka,” iriyyetakera ipaitayeetziri “tomeshitaaniri,” tema aritake ipaitayeetziriri judfo-payeeni.

Jetakari Josankinatziniri Pablo Tesalónica-Satziite

Ovethataantsi

1 ¹Naaka Pablo osankinatzimiro iroka notsipatari Silvano ipoña Timoteo. Notyaantzimiro janta Tesalónica-ki pashiite pikarataiyini jashiyetaami Pava eejatzi Avinkatharite Jesucristo. Onkamintha ineshinonkataimi, isaika-kaayetai kameetha eejatzi.

Ikempitakoitari Tesalónica-satzi

²Aririka noñaañaatakoyetemi, iniroite nopaasoonketziri Pava. ³Osheki nopampithashiretakotapiintakemi okaratzi pantayetanaairi poshoretanaara, okaratzi jiñeetzimi petakoyetanta, ipoña okaratzi paakoventanaaro eejatzi poyaaventaari Avinkatharite Jesucristo. ⁴Tema niyotaiyini iyekiite, jetakoyetaami Pava irijatzi iyoshiiyetaimi. ⁵Piyotaiyini eerokaite te noñaaventashityaamiro Kameethari Naantsi nosaikimotantakamiri, aña Tasorentsinkantsi ovashinchaashiretakenari, niyotantari kyaaryoori onatzi okaratzi nokamantayetzimiri. Piñeeyakena eejatzi tsika nokanta nosaikimoyetakemi, osheki nokovapiintake nonkaminthaayetemi. ⁶Okantaveta osheki piñaashitakaro, iro kantamaitacha pikempisantayetanai, tema Tasorentsinkantsi oimoshirenkakemiri. Irojatzi pimatantanaarori okaratzi nantakeri naaka eejatzi okaratzi jantakeri Avinkatharite. ⁷Ari okanta ikempitantanaamiri ikaratzi kempisantayetanaatsiri nampiyetarori Macedonia-ki eejatzi Acaya-ki. ⁸Te iri aparoni kemakoventaimine tsika pikantana pikempisantaairi Pava, aña ikemakoyeeetakemi eejatzi tsikarikapayeeni. Tema nokovavetaka nonkamanterimi tsika pikanta pikempisantayetai eeroka, ⁹iri etavakanaro ikamantavakena naaka tsika pikantayetaka paakameethatakana, tsika pikanta povashaantayetanairi pivavanevetari, iro pikovanake panteneri ikoviri Kañaaneri Pava Kyaaryoori. ¹⁰Ikamantakenaro eejatzi tsika pikanta eeroka poyaaventari Jesús impiye inkenapairo inkiteki, tema iri Pava ashitari jovañagairi ikamavetaka. Iriitake materone irovavisaakoshiretai aririka omonkarapaitetaiya irovasankitaantayeetai.

Jantayetakeri Pablo Tesalónica-ki

2 ¹Iyekiite, piyotaiyini eeroka te amenaashita okaratzi niyaatake nareetami. ²Pairani tekera niyaateeta pisaikaiyini eeroka, osheki ikisaneentaitakena Filipos-ki, jovasankitaavaitaitakena eejatzi. Iro kantamaitacha

iri Pava shintsishiretakaakenari noñaaventantakamirori Kameethari Ñaantsi, okantavetaka ikisaneentaitana. ³Tema te nokenakaashitaro okaratzi noñaaneyetakari, te nonkaariperoshirete noñaaventantamirori, te nonkove namatavitante. ⁴Aña Pava ñaantashiretakanari naaka, iri otyaantakenari noñaaventaimiro Kameethari Ñaantsi, irootake kaari noñaaventantapaa-kamiro okaratzi ookimoyetariri atziri, intaani noñaaventakero ookimotariri Pava, tema iriitake iyotashiretantatsiri. ⁵Tema piyotaiyini eeroka te nonintathatantyaamiro okaratzi noñaaventakemiri, iro noñaantyaari naye osheki kireeki. Iri iyotatsi Pava. ⁶Tera iro nonkovaajate piñaapinkathatashityaana. Okantavetaka naakatake irotyaantajanore Cristo, ontzimatyeeimi iriñaapinkathayeetaina. ⁷Iro kantamaitacha noyaminthaane novakemi nokempitakaro aparoni iniroitari aririka aamaventyaari eenchaanikite. ⁸Te intaani noñaaventakemiro Kameethari Ñaantsi, aña iniroite netakoyetakami, irootake noñaashintsitakoventantakamiri.

⁹Tema pikinkithashiretaiyironi eeroka netantanakarori noñaaventzimiro iñaane Pava, shintsiini nantavaitake, kitaite eejatzi tsireni. Ari okanta te piñaantaiyarori eeroka pintziyena. ¹⁰Piyotaiyini eeroka tsika nokanta nosaikimotakemi eejatzi ikempitaka Pava jiyotzi irirori, tema kameethashire nokantaka, kiteshire nokantaka tekatsi impaitya kantakotenari. ¹¹Piyotzi eejatzi osheki nokaminthaayetaimi, nokempitakotaari ashitaanitachari ikaminairi irovaiyane, iposhenkari, ishintsithatziri. ¹²Ari nokempitaayetakemiri eeroka, inkene pantayetaineri ikovakaayetzimiri Pava, tema iriitake iyoshiiyetaimi, ari piñeero pisaikai ipinkathariventantai otzimira irova-neenkaro.

¹³Irootake niyaatakaantarori nopaasoonketanairi Pava. Tema pairani ovakera pikemavakena nokamantapaakemiro ñaantsi, piyotanake kaari iñaane atziri, irootake kyaaryoori iñaane Pava. Tema pikempisantanakero, antakaayetaimiro okaratzi ikovakaimiri. ¹⁴Ari pikempitakotanaari eerokaite ikaratzi kempisantanairiri Jesucristo janta Judea-ki, tema iniroite jovasankitaayetakeri judío isheninka. Ari ikempitaitakamiri pisheninka eeroka jovasankitaayetakemi. ¹⁵Tema iriitake judío ovamaakeriranki Jesús, irijatzi ovamaayetakeriri pairani kamantantaneri. Iriitake omishitovayetakenari eejatzi naakapayeeni. Iniroite ikisaneentakeri atziripayeeni. Irootake kaari onimotziri Pava. ¹⁶Tema te inkovaiyeni noñaaventaineri ñaantsi kaari judíotatsine, onkantya iravisakoshireyetantaiyaari iriroriite. Ari okanta ikaariperoshiretaiyantakarini irikaite judío, ari iñaamaitaiyaaro irovasankitaayetairi Pava apaata.

Isaikantakari Pablo intaina

¹⁷Iyeekiite, osamani okantavetaka asaikimotavakaaka intaina, osheki nopampithashiretakotapiintaiyakemi. Iro kantamaitacha osheki nokovake iroñaaka apiitairo añaavakaayetaiya. ¹⁸Ari nokovavetaka nareetyaami, iri kantacha Satanás osheki jotzikaakena. ¹⁹Iro kantamaitacha apaata aririka impiye Avinkatharite Jesucristo, eerokatake poshenkashiretaiyanane noñaantyaarori nonkimoshiretai. Tema eerokaite kantakaakarori impinataitantaanari naaka. ²⁰Eerokataiyakeni kantakaiyaarone noñaantyaarori nonkantakaaperotaiya apaata nonkimoshiretai.

3 ¹Iro nopampithashiretakariranki nosaike naaka Atenas-ki, ²iri notyaan-temiri Timoteo pisaikaiyini eeroka. Tema irika Timoteo iyeki jinatzi, osheki jantayetakeneriri Pava. Ari nokaratakeri noñaashintsitakaro noñaaventziro Kameethari Ñaantsi ikantakota Cristo. Tema aririka irareetakya pisaikaiyini eeroka, iri otzishiretapaakemine, imposhenkashiretapaiyaami piyaatakaantyaarori pinkempisante. ³Tera nonkovatye onkantzimo-neentyaami aririka irovasankitaayetakemi, tema aritake onkantyaari, iro avishimoyetaineri. ⁴Irootake nokantayetzitakamiri nosaikimotantamiri, iro piñaayetakeri okaratzi avishimoyetakemiri. ⁵Iro kantamaitacha te onkante namavetapairo naaka, nokovake niyote eekerorika pikempisantaiyini. Noñaajaantake tzimatsi ipaita kovaintsiri inkaariperoshiretakaimi, ari amenaashi-vaiyaami okaratzi nokamantayevetakamiri pairani.

⁶Iro kantacha jiyaatake Timoteo jareetami, piyaa nosaiki naaka. Ari ikamantapaana eekero piyaatatzi pikempisantaiyini, etakotane pikantavakaiyakani. Ikamantakena eejatzi osheki pinkinkishiretapiintaiyaana, pikovi piñeena, ari nokempitzitakari naaka nokovi noñeemi eeroka. ⁷Iyeekiite, okantavetaka osheki noñiuro jaka jovasankitaavaitaitana, tharomentashire nokanta, tema niyotzi eekero piyaatakaanakitziro pikempisantaiyanakeni eeroka. ⁸Tema niyotake eekero piyaatatzi pikyaaryooventairi Avinkatharite, kameetha onimotana nosaiki. ⁹Iniroite nopaasoonketakeri Pava, tema eerokataiyakeni matakakerori pikimoshireperotakaana. ¹⁰Eekero naakoventatyaaro namani kitaite eejatzi tsireni, onkantya noñaantyaarori napiitero nareetyaami, ari novotampatzikatemiro tzimatsirika pikenakaashitakari pikempisantanai.

¹¹Iri nokovakotzi Ashitairi, Pava, ipoña Avinkatharite Jesús, tampatzika novanakero niyaate pisaikaiyini eeroka. ¹²Nokovakotziri eejatzi iri kantakaiyaarone piñaantyaarori petakotavakaiyaani, ari pinkempitanairiri pashinesatzi atziri. Iro nokovi pinkempitakotyaanaro naaka tsika nokanta netakotaami eeroka. ¹³Iro iriñaantyaamiri Ashitairi, Pava, kiteshire pikan-tayetanaa, eero itzimi impaitya kantakotemine apaata aririka impiye Avinkatharite Jesús, intsipataiyaari ikaratzi kameethashireri.

Okaratzi onimotziriri Pava

4 ¹Ari okantari iyeekiite. Iri kantakaiyaarone Avinkatharite Jesús, nonkantyaamirori iroka, shintsitha nonkantemiro. Pairani niyotaakemiro pantayetairo okaratzi onimotziriri Pava. Ari pimatzimaitakaro. Iro kantacha nokovi eekero piyaataakaatyero irojatzi pothotyaantaperotakyaarori. ²Aritake piyotaiyakeni eeroka, iriitake Avinkatharite Jesús matakaakenarori naaka okaratzi niyotaayetakemiri. ³Jiroka okaratzi ikoviri Pava onkantya irovameethashiretantyaamiri: eero pimayempitzi. ⁴Ontzimatyete piyoyetai pinkinatantya, inkene iñaapinkathayeetaimi pintampatzikashireyetaira. ⁵Eero piñaaposhinitaro mayempitaantsi. Iro jimatapiintayetakeri ikaratzi kaari kempisantayetairine Pava. ⁶Paamaventayetaiya pikantzimoneenta-kaantarikari irokapayeeni aparani iyeki kempisantanatsiri. Tema nokamantakemiro, ari irovasankitaakeri Pava inkarate antakerone iroka. ⁷Te inkove Pava ankempitakotyaari mayempiri, iro ikovake irovameethashireyetai. ⁸Terika pinkempisante, tera naaka pinthainkake, aña iri Pava pithainkake. Tema iri Pava otyaantakemiri Tasorentsinkantsi.

⁹Iro noñaaventemi iroñaaka okantakota etakotaantsi. Onkantavetya te onkovya napiitaimiro eerokaite. Tema pimatakero petakotavakaayeta, ¹⁰pimatanakeri petakoyetanaari iyeikiite ikaratzi nampiyetarori maaroni piipatsiteki Macedonia-ki. Iro kantacha ontzimatye piyaatakairo irojatzi pothotyaahtaperotakyaarori. ¹¹Iro pinkokovayete pisaikayetai kameetha. Kaari imaimanetantaitzi, pantero okaratzi pantavaireyetai eeroka. Tema iro niyotaayetakemiri pairani. ¹²Ari onkantya iriñaantyaamiri ikaratzi kaari kempisantayetatsine, tampatzikashire pikantayeta, tekatsi kovityiimotyamine.

Impiyeerika Avinkatharite

¹³Iyeikiite, nokovi noñaaventemiri tsika inkantaiya apaata ikaratzi kamayetaintsiri kempisantzinkari, iro piyotantyaari eeroka. Iro eero pikempitakotantari kaari kempisantatsine, iniroite jiraaneenta jovashirevaita. ¹⁴Tema ayotaiyini aaka ikamavetaka Jesús, iro kantamaitacha eejatzi jañagai. Ari inkempitaayetairiri Pava apaata ikaratzi kempisantayetaintsiri, ari irovañaayetairi aririka impiye Jesús. ¹⁵Jiroka okaratzi jiyotakairi Avinkatharite: Apaata aririka impiye, iri etanaiyaarone iriñaavairi ikaratzi kamayetaintsiri, aakaite impoivaitatsine añaayetzira. ¹⁶Ari inkemaitavairo inkaimapaake ijevare maninkariite, intyootakaantapaake Pava. Impoña ikaratzi kamayevetainchari, iri etyaarone intzinaanake, ¹⁷ampoñaapaakya aakaite kaari kamayetatsine, ari ankempiyanaiyaari avajenokashitavaiyaari Avinkatharite, amonthaavaiyaari menkoriki. Ari ankantaityeeni antspataiyaari Avinkatharite. ¹⁸Irootake iroka ñaantsi pimposhenkantavakaiaari.

5 ¹Iro kantamaitacha iroñaaka iyeikiite, te onkovajaantya nonkamantemiro tsikapaite avisantayetyaari irokapayeeni. ²Ari piyotaiyakeni eeroka, te jiyotaitziro tsikapaite, tema omapokashitaiya, onkempitaiyaaro aririka irimapokaite inkoshitaite tsireni. ³Intzimayevetya kantatsineri: Iroñaaka asaikai kameetha, onimo pinkantya. Iro kantacha arira iromapokayeetairi iraperoyeetairi maaroni. Onkempitaiyaaro aparoni tsinane okemaantsivaita ontzimaanite, tekatsi inkenakaitero avisashitantyaari onkarate pokatsine. ⁴Iro kantamaitacha te ari pinkantayetyaari eeroka iyeikiite, eero jomapokaitzimi, ikempitaantziranki aparoni koshintzi. ⁵Tema piyotakoyetairo eeroka, te pinkempityaari aniiyetapiintashitachari tsireniriki, inkene eero iñeetantari. Aña iri pikempitakoyeta aniiyetapiintatsiri kitaite, okoñaatzimoyetairi. ⁶Ari okempitari, te arite ankempitakotyaari ikanta maashitachari tsireni, aña aamaventa ankantayetya, ankempityaari kyoshireri. ⁷Tema tsireni jimaapiintaitzi, ari ishinkitaitari eejatzi. ⁸Iro kantamaitacha aaka ayoperotaiyini, iri akempitayetaari ikaratzi aniiitapiintayetatsiri kitaite. Ontzimatye avetsikaantya, ankempisantayetai, etakotantya. Ankempitakotyaari jovetsikaanta ovayiri, ikithaataro ashivotatsiri iithaare. Ankempitakotyaari eejatzi javentaaro ashironakitatsiri jamathaitaro, ari ankempityaari aaka aventuraanaiyaaro avisakoshireyetai. ⁹Tera iro inkoveri Pava irovasankitaayetai, aña ikovake avisakoshireyetai akempisantairi Avinkatharite Jesucristo. ¹⁰Iriitake kamimentakairi. Tekatsi ompaitya ankamavetya, aririka añaayetai, aritake añaayetairo asaikimoyetairi apaata aririka impiye. ¹¹Ontzimatye pimposhenkashiretavakaantyaaro iroka, ovetsikashire inkantayeetya.

Ishintsithatziri Pablo kempisantanaatsiri

¹²Iyeikiite, piñaapinkathayetairi ikaratzi iyotaayetaimiri, ari pinkempitayeriri ikaratzi jevayetzimiri pikempisantairi Avinkatharite. Tema osheki iñaashintsitakoventayetakami. ¹³Petakoyetaiyaari piñiirora okaratzi jantzi-moyetakemiri. Ontzimaty pisaikayetanai kameetha. ¹⁴Pishintsithayetairi perantziite. Ari pinkempitairi kaari ñaaperoshireri, pimposhenkayetaiyaari, potzishireyetairi kaari aavyaashirevaitatsineri ikempisantzi. Eero pisamavaitari irikapayeeni. ¹⁵Te arite pimpiyatantya, iro pinkovapiinteri eeroka paakameethatavakaiya, ari pinkempitayeriri ikaratzi kaari pisheninkata. ¹⁶Pinkimoshiretapi intaiyeeni. ¹⁷Eero povashaantziro piñaañaatayete. ¹⁸Ontzimerika avishimotemine, pimpaasoonketeri Pava. Tema irootake ikoviri irirori antayetairi akempisantairi Jesucristo. ¹⁹Eero pomanonkiro irantakaimiri Tasorentsinkantsi. ²⁰Te aritzi pimanintayetero ikamantantayetziri. ²¹Iro kantamaitacha ontzimaty pamenavakero kameethaini okaratkera. Impoña pinkyaaryooventanairo onkarate kameethashiretakaimine. ²²Okaratzi ipampithashiretari pashine atziri kaaripero onatzi, eero pantayetziro eejatzi eerokaite.

²³Nokovakotziri Pava eekero iriyaatakaatyero irovameethashireyetaimi, tema iriitake kantakaarori asaikantayetyaari kameetha. Nokovakotziri iraamaakoventyaami maaroni, pivathaki, eejatzi pishireki. Ari onkantya eero otzimanta ompaitya ikantakoyetaimiri apaata aririka impiye Avinkatharite Jesucristo. ²⁴Tema kyaaryooshireperora jinatzi irirori, aritake irimatakairo.

Overaantarori ovethataantsi

²⁵Iyeikiite, pamanakoyetapiintaina naaka. ²⁶Povethatyaanari maaroni kempisantanaatsiri janta. ²⁷Nokovi piñaanateneri eejatzi iroka nosankinare, tema iro ikoviri Avinkatharite. ²⁸Onkamintha ineshinonkayetaimi Avinkatharite Jesucristo janta. Ari onkantyaari.

Apitetanaintsiri Josankinatziniri Pablo Tsalónika-Satziite

Ovethataantsi

1 ¹Naaka Pablo osankinatzimirori iroka notsipatari Silvano ipoña Timoteo. Notyaantzimiro janta Tsalónika-ki pashiite pikarataiyini jashiyetaami Pava eejatzi Avinkatharite Jesucristo. ²Onkamintha ineshinon-kataimi Ashitairi Pava, irisaikakaayetaimi kameetha. Ari inkempitaimiri eejatzi Avinkatharite Jesucristo.

Iramenakotairi apaata Pava kaariperoshireri impiyeerika Cristo

³Iyeekiite, okovaperotatya nompaasoonketakotapiintaimi Ashitairi Pava, tema eekero piyaatakaanakitziro pikempisantayetanake. Eekerora piyaata-kaanakitziro eejatzi petakoyetavakaanaka. ⁴Irootake noshiretapiintantamiri aririka napatotaiyaani notsipayetari pashine iyeekiite, nokantaiyini: “Eekero jiyaatakaatziiro ikempisantaiyini Tsalónika-satzi, okantavetaka iniroite ikemaantsivaitaiyani jovasankitaayetziri.”

⁵Arira ooñaarontari tampatzika ikanta Pava jamenakotantzi. Okempivaitakaro irovetsikaantatyeeyaami Pava inkene impinkathariventemi. Irootake pikemaantsiventantayetakarori iroñaaka. ⁶Iro tampatzikatatsiri eejatzi inkemaantsiyetakaiyaari Pava ikaratzi kemaantsiyetakaakamiri eeroka. ⁷Irooma maaroni aakaite, akaratzi akemaantsineentayetakaro, otampatzikatzi impinayeetai apaata aririka impiye Avinkatharite Jesús, inkenapai inkiteki intsipayetaiyaari maninkariite tzimatsiri ishintsinka, ⁸inkenantapaakyaari ipampaporentaatzii paampari. Ari irovasankitaayeetairi kaari iyotairine Pava, kaari kempisantairone Kameethari Naantsi tsika iñaaventakota Avinkatharite Jesucristo. ⁹Iriitake atsipetaiyaarone iraperoyeetairi, ari inkantaaitaayeeni impeyashitaiya, eero iñero ishintsinka Avinkatharite. ¹⁰Tema apaata aririka impiye, iñaapinkathatavairi kameetha-shireyetaintsiri, ipampoyaaminthatavairi. Ari pinkempitakyaari eejatzi eeroka, tema pikempisantairo nokamantakemiri. ¹¹Irootake namanakoyetapiintantamiri eerokaite. Nokovakotziri pimonkaraayetantyaariri tsika inkantayetya ikaratzi jiyoshiiyetairi. Nokovakotziri iraavyaashiretakaayetemi pimayetantyaarori kameethayetatsiri pikempisantaira. ¹²Iro impairyeeetantyaariri Avinkatharite Jesucristo piñaapinkathatakaantairira, impoña iriñaapinkathatakaantanaimi irirori. Iriira Pava neshinonkayetaine aaka eejatzi Avinkatharite Jesucristo.

Iriñaayetairi ovaariperoshiretantaneri

2 ¹Iyeikiite, noñaaventemiro okantakota antsipataiyaari Pinkathari Jesucristo, aririka impiye apaata. ²Te nonkove pinkinkishiretashivaitya piñaajaante aritake piyaa Avinkatharite. Kempitaka iro pipampithashiretaiyakarini piñaajaantzi iro noñaaventakemiri, piñaajaantzi iro nosankinatzimiri jiyotakaakenari Tasorentsinkantsi. ³Aña te ari onkantya, ñaa jamatavitzimikari. Tema aririka impiye apaata, etanakyaaro irimaimaneeteri Pava, impoña iriñaayeete ovaariperoshiretantaneri iriñeete eejatzi ipaiyeetziri “Otomi peyashivaitaantsi.” ⁴Kisaneentantaneri irinatye, inkove iranaantapaake inkempitakaityaari iriñaapinkathayeeteri Pava janta tasorentsipankoki. Impoña inkante: “Pava nonatzi naaka.” ⁵Aritake nokamantayetakemiro iroka nosaikimotantapaintamiri. ⁶Piyotaiyini eeroka ipaita otzikaakeriri kaari ikoñaatzitanta ovaariperoshiretantaneri, intaani inkoñaate apaata aririka omonkarapaitetapaakyaarika. ⁷Aritake antavaitake iromananeekiini ovaariperoshiretantaneri. Iro kantamaitacha tzimatsi aparoni otzikaapiintakeriri, irojatzi apaata iroñaakantantakyaariri, ⁸aripaite iriñeeteri ovaariperoshiretantaneri. Tema aririka impiye Avinkatharite, ishintsinka iraperotantaiyaariri irovamaapairi, intaani intasonkakeri. ⁹Irika koñaatatsine apaata, inkempitakotapaakyaari Satanás. Ari ontzimake ishintsinka, osheki iramatavitante aririka intasonkaventantayete. ¹⁰Tzimatsi manintayetakerori inkempisantairomi kyaaryoori ñaantsi, iroovetaka iravisakoshiretantaiyaarimi. Iriyetakera peyashitaachaneri iramatavitakeriri ovaariperotantaneri. ¹¹Iriitake kantakaiyaarone apaata Pava inkempisantantaitaayariri ovaariperotantaneri. ¹²Irootake irovasankitaayetantayariri inkarate thainkavaitatsineri, tema osheki itharomentakaro jantayeetakero kaariperori.

Jiyoshiiyeetakeri avisakoshiretaatsine

¹³Iyeikiite iretakotane Avinkatharite, eekero niyaatatzi naaka noñaañaa-takoyetapiintaimi nopaasoonketzirira Pava. Tema pairani tekeramintha irovetsikaitemi, aritake jiyoshiitakemi pavisakoshiretai, irootake pikempisantantaarori kyaaryoori, irootake jovatasorentsishiretantaamiri Tasorentsinkantsi. ¹⁴Iriitake otyaantakenari naaka noñaaventantakamirori Kameethari Ñaantsi, inkene piñeero apaata eerokaite iñaapinkathayeetaimi inkempitairira irirori Avinkatharite Jesucristo. ¹⁵Ari okanta iyeikiite, ontzimatyepinkyaaryooventairo okaratzi niyotaakemiri nosaikimotantapaintamiri. Ari pinkempitairori eejatzi okaratzi nosankinatzimiri.

¹⁶Onkamintha iretakoyetai Avinkatharite Jesucristo, eejatzi Ashitairi Pava. Iri poshenkayetapiintairi, irijatzi kaminthaayetairi ishinetaantairori okaratzi kameethayetatsiri. ¹⁷Onkamintha intharomentashiretakaapiintyaami, iri kyaaryooshiretakaimine eejatzi, iro piyaatakaantayarori piñaaventayetanakero kameethari iro pantayetanairi eejatzi.

Iriñaapinkathayeetero iñaane Pava

3 ¹Iyeikiite, pamanakoyetapiintaina naaka niyaatakaantayarori noñaaventero Avinkatharite, ari onkantya iñaapinkathatantaiyaariri pashinesatzi atzirite, inkempitaiyaami eeroka. ²Pamanayetapiintai eero

jovasankitaantana kaariperoshireri, tema te maaroni inkempitayetai aaka akempisantayetzi. ³Iro kantamaitacha kyaaryoori inatzi Avinkatharite, ari iravaayaashiretakaayetaimi, iri kempoyaaventemine eero ikitsirinkantami ovaariperoshiretantaneri. ⁴Iri Avinkatharite iyotakaakenari ari piyaata-kaatyero pantayetanaero niyotaaetakemiri, tema pikovaiyakeni pantero. ⁵Nokovakotziri Avinkatharite impampithashireperotakaimiro tsika okanta jetakotami Pava. Inkyaaryooshiretakaimi pinkempitakotantyaariri Cristo.

Ontzimatyē antavaiyetai

⁶Iyeikiite, tzimatsi ikoviri Avinkatharite Jesucristo nonkantemiri: Te arite paapatziyaari aparoni peravaitapiintachari kempisantzinkari. Tera jimatziro okaratzi niyotaaakemiriranki. ⁷Aña ontzimatyē inkempitaiyaanami naaka, tema te nomperavaitya nosaikimotantapaintamiri. ⁸Tekatsi nonkampitemiri pimpashityaana novarite, aña nopinatzi miro maaroni pipayetanari. Nantavaitake shintsiini, kitaite eejatzi tsireni. Ari okanta te piñaantaiyaroni eeroka pintziyena. ⁹Aña tampatzika inaveta pimpayetenami novarite, intaani nantavaitake shintsiini onkantya pamenayetantyaanari, iro pinkempitakotantyaanarori tsika nokantaka naaka. ¹⁰Tema iro nokantapiintakemiri nosaikimotantapaintamiri janta, nokantzi: “Inkarate kaari antavaitatsine, eero jovaatsi eejatzi.” ¹¹Ari nokemake ikantaitzi tzimatsi pikarataiyini janta perayetachari, te inkove irantavaite, intaani imaimanetantayetzi. ¹²Tzimatsi eejatzi ikovakaanari Avinkatharite Jesucristo nonkantayeteriri irikaite: “Eero pimaimanetantzi, santzikoiteeni pantaventero povayetari.” ¹³Iyeikiite, ari pashi povero pantapiintairo eeroka kameethayetsiri.

¹⁴Tzimatsirika kaari kempisanterone iroka nosankinatakemiri, eero paapatziyanaari, iro iriñaantyaarori impashiventayetya. ¹⁵Iro kantamaitacha eero pikisaneentziri, pinkaminaayetairi pinkempitakaantyaari pirentzi.

Overaantarori tasonkaventaantsi

¹⁶Tema iri Pava kantakaarori asaikantayetyaari kameetha, nokovatziri iri inimotakaimirone pisaikaiyeni okantavetaka piñaayetero onkarate avishimoyetemiri. Nokovakotziri intsipatyaami.

¹⁷Jiroka nosankinatajaantzimiri nakoki: Tema naaka Pablo ovethatamiri. Irootake nametapiintari aririka notyaante nosankinare. ¹⁸Onkamintha irine-shinonkayetaimi maaroni Avinkatharite Jesucristo janta. Ari onkantyaari.

Jetakari Pablo

Josankinatziniri Timoteo

Ovethataantsi

1 ¹Naakatakera Pablo osankinatzimiro iroka. Irotyaantajanore Jesucristo nonatzi, tema irootake ikantakaantziri ovavisaakotairi Pava itsipatari Jesucristo oyaakoneentane. ²Eeroka nosankinatziniri Timoteo, nokempitakaantaami notomi novimi akempisantanaira. Onkamintha ineshinonkataimi Ashitairi Pava eejatzi Avinkatharite Cristo Jesús, onkamintha iretakotyaami, piñero pisaie kameetha.

Ikenakaashiitari jiyotaantaitzi

³Pairani niyaatantakari Macedonia-ki, noshintsithatanakemi pisaike Efeso-ki, ari onkantya piyotaantyaariri saikayetatsiri janta, irovashaantairo ikenakaashiyetakaro jiyotaantzi. ⁴Jiñaaventashiyetaro kinkitharentsi, jiñaaventashiyetaro eejatzi tsika ikantayeta pairani ivaisatziite. Te ooñaarontero irokapayeeni okaratzi jantakeri Pava onkantya ankempisantantaiyaariri, aña iro kantakaantakerori jiñaanaminthatavakaantari atziripayeeni. ⁵Aryaajaini aaka aririka ayotaante, añaaventziro tsika ikantaita jetakotavakaita. Tema aririka ankiteshiretanai, aririka ampampithashiretanairo tampatzikatatsiri, aririka ankempisantaperotanai, arira amatzirori etakoyetanta. ⁶Ari itzipinayetakari irikapayeeni, amenaashivaitaka okaratzi iñaaventayetziri. ⁷Ikovashivaitaka iriyotaantero Ikantakaantaitane. Okantavetaka ishintsithatantzi jiyotaantayetzi, iro kantamaitacha te ikemathatzitiro irirori okaratzi iñaaventziri.

⁸Irooma aakaite ayotzi omapero okameethatake Ikantakaantaitane, iro kantamaitacha ontzimatyte ankemathatero opaita otzimentari iroka. ⁹Tema te iri irosankinayeetene ikaratzi kameethashireyetaintsiri, aña iro irovasankitaa-yeetantyaariri: maimanetzinkariite, piyathariite, kaariperoshireriite, tsimainkatzinkariite, thainkantaneriite, manintashiretantaneriite, ovamaayetziriri ashitariri, ovantzinkariite, ¹⁰mayempiriite, antaminthatavakaachari ishiramparinkakiini, noshikantaneriite, thairiite, kamataviriite, ikaratzi otzitzikayetzirori ayotaantari kameethari. ¹¹Tema onashita iroori Kameethari Ñaantsi ipampoyaa-minthayeetziri, irootake ikantakenari Pava Tasorentsitsitiri nonkamantantairo.

Irantavaire Pablo

¹²Iriitakera Avinkatharite Jesucristo ovashinchaakenari. Iro nopaasoonke-tantariri, tema jiyotzi aritake kyaaryootakena, jotyaaantakena nantavaiteneri.

¹³ Okantavetaka pairani osheki nopairyaashivaivetakari, noisaneentane noviri, novasankitaapiintakeri jashiyetaari, iro kantamaitacha jetakotaana irirori. Tema te niyovetaro okaratzi nantakeri, tekera nonkempisantana-keeta. ¹⁴ Iro kantacha irika Avinkatharite iniroite jetakoperotakana, ari opoñaanakari nokempisantanairi Jesucristo, osheki netakotanaari. ¹⁵ Jiroka nonkanteri kyaaryoori onatzi, ontzimatyekempisantaiteero: Ipokake Jesucristo jaka kipatsiki irovavisaakoyetaari kaariperoshireriite. Tema naaka anaayevetakari maaroni nokaariperoshirevetaka. ¹⁶ Iro opoñaantari jineshi-nonkataana Jesucristo, te isamaneentyaana okantavetaka naaka maperve-takarori nokaariperotzi. Tema tsika ikantaana naaka, arira inkantayetaiyaari pashine inkarate kempisantayetairine, ari inkantaitaatyero irañaaneyetai. ¹⁷ Nokovi ari inkantaitaatyero iriñaapinkathaperoyeetairi kantaitaachaneri Impinkatharite, Kañaaneri, Kaari koñaanetatsine. Ari onkantyaari.

¹⁸ Notomí, Timoteo, tzimatsi nokoviri nonkamantemi. Ari onkempityaaro okaratzi ikinkithatakotaitakemiri pairani. Iro nonkamantantyaamirori pintharomentashiretantyaari piyaatakairo piñaashintsiperoty kameetha, ¹⁹ eekero piyaatakaanakityeero pinkempisantanake, eekero pimpampithashiretanakityeero tampatzikatatsiri. Tema tzimayetatsi ovashaantakerori. Okantaveta ikempisantayeveta, ikempivaitakaro impitamenkakotakityee-yaami. ²⁰ Ari ikempitakari Himeneo eejatzi Alejandro. Iriitake noshinetakeri irovashinonkaayetairi Satanás, ari onkantya iriyotantyaari eero ipairyaashivaitantari Pava.

Iñaaventakoyeetziro ñañaaataantsi

2 ¹ Jiroka netavakyaari noshintsithatemiri: Ontzimatyekpiñaañaatanete, pinkovakoventante, pinkantakoventante, pimpaasoonkeventairi maaroni. ² Pamanakoyetairi pinkathariite. Pamanakotairi eejatzi maaroni jevariite pisaikayetantyaari kameetha, ñaapinkathatasorentsi pinkantya, tampatzikashire pinkantya eejatzi. ³ Irootake kameethatatsiri maaroni iroka. Irootake ikoviri Pava ovavisaakoshiretai. ⁴ Tema ikovatzi Pava maaroni iravisakoshireyetai, ikovi eejatzi iriyotakoyeetairo kyaaryoori ñaantsi. ⁵ Jiroka kyaaryoori ñaantsi: Aparoni ikanta Pava. Aparoni ikanta kankakoven-tziriri atziri janta Pavaki. Iriitakera Cristo Jesús. ⁶ Iriitake pinakoventakairi maaroni ikamimentakai, itsiparyaakoventayetai jinintapaitetapaakera Pava. ⁷ Irootake ipairyaantakanari naaka notyaantajanorite, iri otyaantakenari nonkinkithatakaayetairi atziri kaari asheninkayeta, niyotaayetairi inkempisantaityeero kyaaryoori ñaantsi. Tema omaperotatya.

⁸ Tzikarika irapatoyetapiintya, nokoviri shirampariite iriñaañaataneyetaiya, tzinaavako inkantya ikempitapiintara. Iro kantamaitacha kiteshire inkantayetya, eero ikisavaita, eero iñaanaminthatavakaavaita. ⁹ Ari onkempitanaiyaari tsinaneete eero oñaavenavaita onkithaatyaaaro ovaneenkatachari, aparavaiteeri kireeki amanantayeteri othatane mareryaayetatsiri, oñaavenavaityaaro ovaneenkatero oishi. ¹⁰ Aña iro ameyetaiyaari antayetapiintairo kameethayetatsiri. Tema irootake kameethatatsiri antayetziirisi tsinane kanta-piintatsiri: “Naaka, ñaapinkathatasorentsi nonatzi.” ¹¹ Aririka iriyotaantaite, ovayempita onkantayetya tsinane, onkempisantante. ¹² Te noshinetakaantero iyotaantayete tsinane, te noshinetakaantero ojevateri shirampariite eejatzi.

Intaani ovayempitayetya. ¹³ Tema iri Adán jetaitaka pairani jovetsikayee-takeri, iro impoitapaintsiri Eva. ¹⁴ Kaari Adán iramataviitakeranki, aña iro tsinane jamataviperoitake irojatzi antantakarori kaariperori. ¹⁵ Iro kanta-maitacha, tsinaneete, tema irootake ovaiyantaatsiri, ari onkantake avisa-koshireyetai eekerorika iyaatakaanakityeero onkempisante, etakotantya, kyaaryooperoini onkameethashireyete.

Tsika inkantayetya jevariite

3 ¹ Kyaaryoo onatzi nonkantemiri: Tzimatsirika kovatsine ijevateri kempisantzinkariite, ari okameethatzi okaratzi ikoviri iranteri. ² Ikaratzi jevayetatsineri ontzimatye inkameethashirete, eero itzimayetzi impaitya ñaaventavaiterine, inkinayetyaaro iina, kempoyaavaitanane inkantya, irantayetapiintero kameethari, iriñaapinkathatakaantya, iroimaayetantanete ipankoki, iyotaantane inkantayetya. ³ Eero ishinkitapiinta, eero ikisapiinta, aña etakotaneri inkantya, tsinampashire irine, eero inevetapiintashitari kireeki. ⁴ Iriyote ijevayetairi ikaratzi saikavankotziriri, ñaapinkatha inkantante irovaiyane, eero ipiyathavaita. ⁵ Tema aparoni atziri kaari iyoterone ijevatakaante ipankoki, ¿kantatsima ijevaventer ikaratzi kempisantanairiri Pava? ⁶ Ari ikempitzitari ovakeratatsiri ikempisantzi, eero okantzi ijevatakaante. Tema aririka irimatero ijevate, ari inkantakaaperovaitanakya, ari inkempitakotakyaari okaratzi avishimotakeriri pairani kamaari. ⁷ Ikaratzi kaari kempisantatsine okovaperota iñaapinkathatairi jevariite. Tema eerorika iñaapinkathatakaanta jevari, ari iriñaakero iriñaaventavaitaiteiri, irojatzi iramatavitantakyaariri kamaari.

Tsika inkantayetya ampitakotziriri

⁸ Ikaratzi ampitakotziriri jevatziriri kempisantzinkariite, ontzimatye iriñaapinkathatakaantya, aventane irovayeeteri eejatzi, eero ishinkitapiintayeta, eero inevetapiintashitari kireeki irapithatanteri iroshekyaaayeteri. ⁹ Okovaperota iriyotakoyetairo okaratzi akempisantairi, kaari jiyotakoveeta pairani. ¹⁰ Onantyaari aparoni atziri irampitakoteri jevariite, ontzimatye iriñaantaitavakyaari kantatsiri irimatero, aririka iriñaantaitakyaari kantatsi iriyaatakaairo. ¹¹ Ari onkempitayetyaari eejatzi tsinane ontzimatye oñaapinkathatakaantya, eero oñaaventakotantashiyeta, kempoyaavaitanane onkantya, onkyaaryooven-tayetanairo maaroni. ¹² Inkarate ampitakotantatsineri inkinayetyaaro iina, ijevatakairi kameethaperoini irovaiyane eejatzi saikavankotziriri. ¹³ Aririka irimatanairo, ñaapinkatha irovaiteri, ari iriyotairo iraventaashiretya iriñaaventaairo tsika okanta ikempisantantaariri Cristo Jesús.

Omapero okameethatake akempisantziri

¹⁴ Nokovataike niyaatemi shintsipaiteeni noñeemi. Iro kantacha netavakyaaro nosankinatemi iroka, ¹⁵ aamaashitya eerorika niyaatzita, nonkamantzityaamiro tsika ikantaita isaikaitzi jashiyetaira Pava. Tema akaratzi jashiyetai Kañaaneri Pava, akempitanaaro okantaranki tzinkamintsipero, aakatake otzinkamitanaa ikinkithayeetziro kyaaryoori ñaantsi. ¹⁶ Omapero okyaaryootzi okaratzi akempisantairi, tera jiyotakoveetaro pairani tsika ikantaita jiñaapinkathatasorentsitaiziti. Jiroka akempisantziri:

Jatziritzimotantake Pava,
 Iri oñaakantakeriri Tasorentsinkantsi iriiperori inatzi.
 Iri maninkariite amenayetakeriri,
 Iri ikinkithatakoyeetairi pashinesatziki atziri.
 Iri ikempisantaitziri jaka kipatsiki,
 Iri ovajenokaachari irovaneenkaroki.

Iñaaventaitziri ookaventerone ikempisantaveta

4 ¹Iro kantamaitacha, jirokara ikantairi Tasorentsinkantsi, ikantzi: Apaata, ari iriñeetake ookaventerone ikempisantavetari, iro inkovanake inkempisantayetero iñaane kamaari, jamatavitantzira. ²Iriyotaavaitashitan-tyaaro kamataviri kaari irooperotatsiri, eero ikemairo irovashireneenta-kotyaro jantayetzirira, eempashire ikantaka. Inkempitakyaaro okantaranki ompirotakai itagaita eempavathatakaantzi eero akemairo katsiri. ³Eero ishinetaakaanziro iraavakaayeetya, intzitakaantero okaratzi jovayeetari. Tera arite iroka. Tema aakaite akaratzi akempisantayetairi Pava, ayotairo kyaaryoori, jovetsikayetakainero ovaritentsi. Ishinetaakairo irirori ovayetai-yaaro irokapayeeni, ampaasoonkeyetairi. ⁴Tema okaratzi jovetsikayetakeri Pava, kameetha onayetatzii. Tekatsi ompaitya apaavaitantyaarori, aña ontzi-maty e ampaasoonkeyetairi añaayetziro okaratzi ipayetakairi. ⁵Tema aririka amatakero okantziri iñaane Pava añaañaatakoyetairo okaratzi ipayetairi, ari intasonkaventakero.

Antavaitanaineriri kameetha Jesucristo

⁶Iroorika piyotaantake iroka, pimatanaatziiro pantavaitaineri kameetha Jesucristo. Pimonkaratanaatziiro okaratzi pikempisantanairi, pimatanaa-tziiro okaratzi jiyotaayeetakemiri. ⁷Povashaantayetairo kinkitharentsipayeeni kaari irooperotatsine, irootake ametapiintashivetakari antarokonaite okinkithayetziro iroka. Aña ontzimaty e piñaashintsishiretanaiya piñaan-tyaarori piñaapinkathatasorentsitai. ⁸Tema okameethatzimovetai eejatzi añaayetziro añaashintsiiyetya koñaaroini avathaki, aña iro kameethapero-tataitatsi añaashintsishireyetanaiya añaantyaarori ankiteshireperoyetai. Tera iro antantayetarori iroka onkantya anintaavaiyetantyaari iroñaaka eenirora añaayetzi, aña, eejatzi añaero apaata anintaavaitaiya aririka añaagai. ⁹Kyaaryoora onatzi iroka ñaantsi, ontzimaty e maaroni ankempisantayetairo. ¹⁰Irootakera añaantayetarori añaashintsitayeta, shintsiiini antavaiyetzi, tema oyaakoneentane oviri Pava tsika itzimi kañaanetatsiri. Kantatsi irovavisaako-shiretai maaroni atziirite, iriitakera irovavisaakoshireyetai inkarate kempis-santairine.

¹¹Irootake iroka piyotaantayetairi, ñaashintsi pinkantantero. ¹²Te nonkove inthainkimavaitaitemi pevankaritzira. Aña ontzimaty e poñaakantero tsika pikantanaa pikempisantai, ari onkantya inkempitakotantaityaamiri. Ontzimaty e paamaakoventyaaro okaratzi piñaavaiyetziri, eejatzi okaratzi pantayeteri. Etakotane pinkantante, kyaaryooshire pine, kiteshire pinkan-tanaiya. ¹³Shintsitha piñaanatapiintayetaineri atziirite Osankinajanorentsi, pinkinkithatapiintairo, piyotaantapiintairo, irojatzi piñaantakyaarori naree-tyaami janta. ¹⁴Pimpampithashiretero iñaaventakemi pairani jevariite, ari

okanta itasonkaventantakamiri jotzimikapatzitoyetantamiro irako. Ñaa papaatzirokari itasonkaventaime Pava pimatantaarori iroka. ¹⁵Ñaashintsi pinkantaventanaiaaaro, onkantya iriñaantaityaamiri eekero piyaatakaanakitziro pimatnakero. ¹⁶Paamaventayetaia eeroka tsika pikantayetanaa, pimpampithashiretakotyaaro kameetha onkarate piyotaantayetairi, onkarate pantayeteri eejatzi. Aririka pimatakero pinkyaaryooyeventairo, aritake piñero pavisakoshiretai, eejatzi inkempitayetaiaari ikaratzi piyotaapiintakeri.

Anteneriri pashinepayeeni

5 ¹Te arite pinkisathayeteri antarikona, kameetha piñaanayeteri. Iro aritatsi paakameethayeteri pinkempitakaanteri iriirikami piri. Ari pinkempitairi evankariite, paakameethateri pinkempitakaanteri iriirikami pirentzi. ²Ontzimaty paakameethayetero antarokonayetatsiri, pinkempitakaantero iroorikami piniro eeroka. Ari pinkempitairori evankaropayeeni, paakameethayetero, eero poshoretaro pimaimanevaitero pinkempitakaantero iroorikami pitsiro.

³Paakameethayetero kamaimetzinkaro tsika otzimi maperotzirori okovityaatavaitzi. ⁴Irooma aparoni kamaimetzinkaro, tzimayetatsiri eentsite, osaripayeeni, iriitake amenerone irampitakoyetero, ontzimaty impiyataiaaaro iramaakoventaiyaaro okempitaakerira pairani iroori jantaritankari irirori. Irootakera ikoviri Pava antayetairi. ⁵Irooma aparoni kamaimetzinkaro matzirori osaikavaitzi apaniro, aventaiyaari iroori Pava, onkantaitatyeeeni aakoventyaaro oñañaate onkovakoyetairi. ⁶Irooma ontharomentashivaitanakyaaarika onintakaanekiini irokapayeeni, tera aña kameethaperoini, kempitavaitaka onkamakityeeini. ⁷Pishintsithatero omayetantyaarori nokantakeri, ari onkantya eero otzimanta iriñaaventakoyeeterori. ⁸Tzimayetatsi kaari amenerone isheninkayetari. Iriira ovatsiperotakerori kaari amenairone ovaiyantakeriri. Ikempivaitana irovashaantakityeeromi ikempisantzi. Iri maperokitanakerori janaanakeri ikanta kaari kempisantatsine.

⁹Jiroka kovachari irosankinatakoyeetantyaarori aparoni kamaimetzinkaro antavaitaineri Cristo: Ontzime onkarate 60 osarentsite, kinata ovapiintakeri otsipatari, ¹⁰kameethashire okanta ikemakoyeetziro, aamaakoventa okantziri ovaiyane, oimaantzi opankoki, aakameethatapiintakeri kempisantzinkari, kaminthaane ovapiintziri ashinonkainkari, omatapiintakerori okaratzi kameethayetatsiri. ¹¹Irooma kamaimetzinkaro kaari antarokonatsine, eero josankinatakoitziro. Eerora okantaperota antavaitaineri Cristo, tema eeniro onkove aye otsipatari. ¹²Aririkami omatakero ontsipaty, arimi inkantakovaitakero, tema te omonkarayero okaratzi okantavetakari anterimi. ¹³Aritakemi omperatanakyaaro eejatzi, onkenayete pankotsipayeeniki, onkinkithavaitakotantayete, aka akavaitashitane onkantya. ¹⁴Irootake nokovantari aayetai otsipatari aparoni kamaimetzinkaro kaari antarokonatsine, ovaiyantayete, osaikeeta opankoki antavaite. Ari onkantya eero itzimanta impaitya kishimavaiterone. ¹⁵Tema tzimayetatsi matakakerori, antavaishitakaro ikoviri Satanás. ¹⁶Ikaratzi kempisantzinkari ñiirori isheninka okamaimetzinkarotzi, ontzimaty irampitakoyetero. Ari onkantya eero iñaantaro ikaratzi ikempisantaiyini, iriñaashintsityaaro irampitakotero. Intaani irampitakoyetero matzirori oñiirori okovityaavaitzi.

¹⁷Ontzimatyē impinayeetairi jevatakaantatsiri iñaapinkathayeetzi. Iri impaperoeyeete kinkithatakaantapiintatsiri, eejatzi ikaratzi iyotaantapiintatsiri. ¹⁸Tema irootake kempitarori okantakotzi Osankinajanorentsi:

Aririka pantavaitakairi aparoni piratsi, te arite intashaaneentavaite. Jiroka okantziri eejatzi:

Aparoni antavaitatsiri ipinayeetzi.

¹⁹Apanirorika ikanta atziri kantakotziriri aparoni jevari, eero pikempisantziri. Irooma inkaraterika apite, eeorika inkarate mava tsika itzimi ñaakotakerine jantakero kaariperori, ari okameethatzi inkempisantaiteri.

²⁰Eekerorika irantaitatyero kaariperori, payeri tsika ipiyotaita pinkisathateri, ari onkanta intharovantaityaari, eero jimatantayeetaro. ²¹Noshintsithatzimi pantero iroka. Tema aririka pimatanairo, eero piñiio pamaakitante jiyotzi Pava nokantzimiro. Jiyotzitaro eejatzi Jesucristo, jiyotzitaka eejatzi maninkariite ikaratzi jiyoshiitakeri. ²²Te arite pathavaiyaaro potzimikapatzii totantyaaro pako ijevatantaityaari. Tema aririka iriyotayeeteri jantakero kaariperori, kempivaitakara eerokami kantakaashitakyaarone. Aña ontzimatyē pinkiteshiretai eeroka.

²³Te arite intaani pirapiintero jiña, iro aritatsi pirero kapicheeni kachori, ari piñaakero peshitakote pimantsiyavaiveta.

²⁴Tzimatsi atziri, tekeramintha iriyakoventaiteriita jantakero kaariperori, maaroni ikemakoyeetakeri. Tzimatsi pashine eejatzi kaari jiyotakoitzi jantzirorika kaariperori, intaani inkemakoyeeteri apaata. ²⁵Ari okempitari eejatzi, tera iromanakotapiintero atziri irantayetero kameethari. Irooma aririka irantero kaariperori, ari inkovapiintavetya iromanakoty, iro kantamaitacha ari inkemakoyeetakeri.

6 ¹Ikaratzi jotzikayeetari ontzimatyē iñaapinkathatairi itzimi omperatariri. Iro nokantantari, ari onkanta eero itzimanta impaitya ñaaventavaitaine, akantakaantzirikari Pava. ²Aparoni otzikataari ñiirori jomperatari kempisantatsiri, te arite inkantashirevaite: “Eero pikempitakaantana otzikataari, tema iyeki novanaimi.” Aña okovaperota irika otzikataari irantavaiperoteneri kyaaryooperoini, iretakotane iroveri, tema kempisantzinkari inatzi. Ontzimatyē piyotantaairo iroka, pishintsithatantairo.

Kiteshiretakaantatsiri ipoña onimotaantsi

³Aririka impoke nashityaarone inkinkithatakaante, kaari kempityaarone okaratzi iñaaneyetakari Avinkatharite Jesucristo, irinashitapaakyaaro eejatzi iriñaaventero ñaapinkathatasorentsitanatsiri, ⁴kantakaaperovaineri inatziira, tekatsira iriyote. Intaani ikovi irirori añaanatzimentavakaavaiyaaro ñaantsi. Iro ompoñaantyaari asamavakaavaiya, amaimanetavakaavaiya, ankaviyavakaavaiyetya, ankantakotavakaavaiyetya, ⁵ankisaneentavakaatziiyetya. Iroora jimayetapiintakeri kaariperoshireri kaari iyotakotajaterone kyaaryoori ñaantsi. Ipampithashireta iraantyaaro kireeki jamamenavaitaro iñaapinkathatasorentsitanaira. Te arite paapatziyari eerokaite. ⁶Aritake okantamaita, kimotara impinaventayeetairo apaata añaapinkathatasorentsitzira. Iro kantacha onkanta añaantyaarori impinayeetai, ontzimatyē onimoyetai añaari okaratzi tzimimoyetairi. ⁷Tema pairani ovakera atzimaapaake te amapaake tzimimotaine. Ari okantari eejatzi aririka ankamai,

onkarate tzimimotaine eero okantzi aanairo. ⁸ Tema otzimapiintzirika oyaari, otzimapiintzirika ankithaayaaari, aritapaake. ⁹ Iriima inkarate kovayeterone irashaarantya, okaimashiryiiri inkaariperoshirete. Ikempitakovaitakari shirikachari ivirentsiki, aririka irantayetanakero ikovakaashiyetari ovaari-perotantatsiri, irootake peyakaashitantachari. ¹⁰ Aririka irineveetapiintya irashaarantayeetya, okempivaitakaro iro omparithatanakyaami kaariperoyetatsiri. Tzimatsi matakakerori ineveyetaro irashaarantya, jovashaantanakero ikempisantzi, okempivaitakaro iriimi kemaantsitakaavaitachanemi jovathaa-vaitaka apaniroini.

Pinkempitakaantero povayiriventatyeeromi pikempisantanai

¹¹ Irooma eeroka, jashitaami Pava, povashaantairo irokapyeeni, pinkempitakaantero pishiyapithatatyeeeromi. Aña iro pinkokovatapiintanai pintampatzikashirete, kaminthaa pinkantante, pinkempisantanai Pava, etakotane pinatye, eero pisamaneentanta, tsinampa pinkantya. ¹² Eekero pinkempisantanatye, pinkempitakaanakero povayiriventanaatyeeeromi kameethayeta-tsiri. Pinkempitakaanakero eejatzi piñaashintsiventatyeeyaaromi irojatzi paantakyaarori kantaitaachane añaakagaimi. Iro ikovakaayeetakemi piñeero añaantarentsi, ari okanta ikemayetantaamiri atziriite, pikantzi: “Nokempisantai.” ¹³ Tzimatsi noshintsithatemiri. Tema Pava itzimi añaakaayetzirori okaratzi tzi mayetatsiri, jiyotzi nokantzimiri. Jiyotzita eejatzi Avinkatharite Jesucristo, itzimi kantapiintakerori kyaaryootatsiri, irojatzi ikantapaakeri-ranki jagaitanakeri Poncio Pilato. Jiroka onkarate noshintsithatemiri: ¹⁴ Eero pipiyathataro ikantakaanaitziri, eero povashiñaavaitziro, itzimikari ñaaventakovaitashitya amine. Piyaatakaanaairo eeroka irojatzi impiyantaiaaari Avinkatharite Jesucristo, ¹⁵ aririka irinintapaitetake Pava. Tema apaniro Pava intasorentsitai, apaniro ijevatakaantairo maaroni tzi mayetatsiri, apaniro impinkathariventairi ikaratzi pinkathariventavetachari, ari iñaapinkathatairi eejatzi iñaapinkathayeetvetari iroñaaka. ¹⁶ Iriitake ashitarori kantaitaachari añaantarentsi, ari isaikatzi tsika oshipakiryaaaneperotzi, irootake kaari jareejanotantaitari. Tekatsi atziri matakakerone iriñeeri, eero imatayeetzirootsi eejatzi. Omapero iñaapinkathaitziri. Ari inkantaitatyeeroni impinkathariventantai. Ari onkantyaari.

¹⁷ Ontzimatyepiyotaayetairi ashaarantayetachari iroñaaka, eero ikantakaaperovaitanta. Eero javentaashivaitaro irashaakaro, tema eero okantaitatyaani onkisotzimoteri. Aña ontzimatyepiyotaayetaiaaari Pava, iriitake matzirori itharomentajanotakaantanta. ¹⁸ Piyotaantairo irantayeetairo kameethari. Ikempitara aparoni ashaarantaneri otzimimoperotziitziro irovaakaro, ari pinkempitanaiyaari eerokaite ontzimimoperotziitaimi pantane, iro pinkempitakaananairo iroorikami povaakaro. Piyotaantairo irineshinonka-yeetantya, ayimateri impashitantayetaia. ¹⁹ Iroorika irimatanai iroka, okempivaitaka irovapithaantyaaromi irashaakaro inkashiyakaiyaari apaata. Ari inkantaitatyeeero iriñeero irisaikai kameetha.

Overaantapaakarori ikantziriri Pablo irika Timoteo

²⁰ Timoteo, pinkyaaryoovero piyotaantairo okaratzi jineshinonka-yeetakemiri. Povashaantairo okaratzi iñaaventashiyeetaro kaariperori.

Povashaantero iñaanatzimentavakaitaro ikempitakaantaveetari irooperori onatzi jiyotaneetari. ²¹Tema tzimayetatsi matayetakerori, ikenashivaiye-tanaka, kempivaitaka intzipinatatyemi. Onkamintha irineshinonkayeetemi. Ari onkantyaari.

Japiitairo Pablo

Josankinatziniri Timoteo

Ovethataantsi

1 ¹Naakatakera Pablo osankinatzimiro iroka. Irotyaantajanore Jesucristo nonatzi, tema iri Pava kovakaakenarori noñaaventairo ishine-tayetakairo, irañaakaayetai Cristo Jesús. ²Eeroka nosankinatziniri Timoteo, itzimi nokempitakaanta netakotane notomi. Onkamintha ineshinonkataimi Ashitairi Pava eejatzi Avinkatharite Jesucristo, onkamintha iretakotyaami, piñeero pisaie kameetha.

Piñaaventairi Cristo

³Ari nokantapiintatya tsireni eejatzi kitaite namanakoyetzimi, nopaasoonketziri Pava, itzimi nantavaitaineri, nomatakotairi ikempiyetaka nocharineete tampatzikashireri. ⁴Aririka noshiretyaaro piraavaitaranki, osheki nokovataike napiitairo noñeemi, onantyaari nonkimoshirete. ⁵Osheki nopampithashiretakotami tsika okanta poshireperotantanakari. Tema iro etanakaro pisaro Loida, ipoñaanaka piniro Eunice. Niyotzi eejatzi ari pikempitanakari eeroka. ⁶Irootake napiitantamiri nonkantemi: Papiitairo povakeratairo itasonkaventakemiri Pava notzimikapatzii totantakamiroranki nako, pinkempitakaantairo joisaitziri paampari intsivakimate. ⁷Tema Pava te intharovashiretakaante. Intaani ishintsishiretakaantzi, jetakoshiretakaanta, jiñaakoshiretakaanta.

⁸Irootake eero pipashiventakaantaro piñaaventeri Avinkatharite, ari pinkempitainari naaka, eero pipashiventakaana jashitakoventaitanari Pava. Aña iriitake shintsishiretakaimine, pinkempitakotantyaanari naaka, nokemaantsitakoventaro Kameethari Naantsi. ⁹Irijatzi ovavisaakoshireyetairi Pava, iri iyoshiitayetai atasorentsishiretantaari. Tera apaniro aaka matashityaarone, aña iri kovaintsi irantero. Ari ikantaitatyaani pairani Pava ikovapiintake irineshinonkayetai Cristo Jesús. ¹⁰Irootake jimatakeri iroñaaka, ikoñaatakeranki Ovavisaakotantaneri, Cristo Jesús. Iriitake matakakerori joitsinampairo kaamanetaantsi, jookapaintairo Kameethari Naantsi, iro ayotantaari ari onkantaitatyeeni irañaakaayetai. ¹¹Irootake ipairyaantakanari naaka Otyaantajanori, iri otyaantakena nonkinkithatakaante, ipoña niyotaaayetairi eejatzi kaari nosheninkata. ¹²Irootake iroñaaka noñaashivaitantarori, iro kantacha temaita nopashiventa. Tema niyotzi naaka itzimi noshiretaari, niyoperotzita otzimimotziri ishintsinka onkantya eero

jovashaantakaanaro ikovakaakenari nantaineri irojatzi apaata kitaiteriki impiyeerika. ¹³ Ari pinkempitanaiyaari eeroka, pimatakotenaro tsika okanta pikemakena nokinkithayetake, piyaatakaairo poshiretya. Etakotane povante, tema iro irantapiintanairi jashiyetaari Cristo Jesús. ¹⁴ Tema inampishirentakami Tasorentsinkantsi, iri kyaaryooshiretakaimine eero povashaantantaro kyaaryoori otzimi ikovakaakemiri pyotaantero.

¹⁵ Pikemayetake eeroka tsika okanta jookaventavaitanakena Asia-satzi. Jirikatake: Figelo ipoña Hermógenes. ¹⁶ Iro kantacha Onesíforo, osheki iposhenkapiintakana irirori, te impashiventakotanakena joosoveetakana. Iniroite nokovi ineshinonkatairi Pava ikaratzi saikapankotziriri. ¹⁷ Tema iri kovakovatapaakena jareetakara Roma-ki, irojatzi jiñaantapaakanari. ¹⁸ Iriira Avinkatharite neshinonkataiyaarine apaata kitaiteriki impiyeerika. Tema pyotaiyakeni eejatzi eeroka, osheki jampitakotakena Onesíforo nosaikantakari Efeso-ki.

Pinkempitakaantya eerokami irovayirite Jesucristo

2 ¹ Notomí, tema iri neshinonkataami Cristo Jesús, ontzimatyé pinton-tashiretai. ² Tema pikemakena tsika okanta niyotaantake atziriteki. Ontzimatyé piyoshiitayete iroñaaka tsika inkarate kyaaryooshireri intzime matanairone iriyotaanairi eejatzi pashine. ³ Aamaventa pinkantya piñaashitakoventanaiyaari Jesucristo. Pinkempitakaantya eerokami irovayirite. ⁴ Tema aparoni ovayiritachari te iñeetziri irantanairo antavairentsi jantayeetapiintaitziri kitaiteriki. Aña ontzimatyé iretapaintyaaro ikantakeriri ijevarite. ⁵ Kantatsi eejatzi pinkempitakotyaari aparoni ipinayeetziri janaakotantake ishiyeeyani. Tema iniroite iriñaashintsityaaro. Iro kantacha irimatantyaarori iranaakotante ontzimatyé irantero tsika okanta jametapiintaiyari. Irooma inkovakemi inthaiyavaitya inkene iranaakotantemi, eerora ipinayeetziri. ⁶ Kantatsi eejatzi pinkempitakotyaari ikanta aparoni pankivairentzi. Tema iriitake etapiintaro jovayetaro okitho ivankire. ⁷ Ontzimatyé pimpampithashiretakotero nokantayetakemiri. Tema iriitake Avinkatharite kemathatakaaperotemirone maaroni.

⁸ Pimpampithashiretakotero Jesucristo itzimi icharinetakari David-ni. Tema añagai irirori ikamavetaka. Irootakera iroka Kameethari Ñaantsi otzimi noñaaventairi. ⁹ Irootake nokemaantsitakoventari iroñaaka, okanta noñaantarori joosovaitaitana jashitakoyeetana, ikempitakaantaitakena naakami ovantzinkari. Irooma iñaane Pava eerora imataitziro iroosoyetakero. ¹⁰ Iro namaveyetantakarori maaroni iroka, okantakaantziro netakotari ikaratzi jiyoshiiyetairi Cristo Jesús itzimi irovavisaakoshiretairi ñaantayetairone kantaitachari añaaarentsi, tema ovaneenka onkantya. ¹¹ Jiroka omapero ikantayeetziri:

Aririka ankamakoyetakeri Cristo, ari ankempiyeeyaari iriñaakaayetai.

¹² Aririka amavevaintetake, ari ankaratairi ampinkathariventante.

Irooma aririka ankantayete: “Te noñeeri.” Ari inkempitaayetairi eejatzi aakaite.

¹³ Iro kantacha terika añaaeyetaro ankamaiventyaarimi, irooma irirori ikamaiventayetai. Tema ari jashi jovatziro irirori, te impashinetanete.

Pinkempityaari antavairyaaantzi jaakameethaitziri

¹⁴Piyotaantairo iroka. Pishintsithatantero ikovakaantaperotziri Pava: Eero iñaanatizimentavakaashitaitaro ñaantsiyetatsiri kaari irooperotatsine. Aña kantatsi onkantzimoneentakaiyaari inkarate kemerone. ¹⁵Ontzimatyepiñaashintsitya povatampatzikatanairo ñaantsi kyaaryoori, inkene irakameethaventaimiro Pava. Pinkempitakotyaari ikantaranki aparoni antavairyaaantzi kaari tzimatsine ompaitya impashiventakotyaari. ¹⁶Povashaantairo eeroka jiñaanetashiyeetari kaariperori. Arira opoñaari ithainkatasorentsi-tantayeetzi. ¹⁷Okempitakotaro okantaranki ovavathatanta ampathaavaite. Irootake avishimotakeriri Himeneo ipoña Fileto. ¹⁸Ikenakaashivaitanakaro irirori jiyotaantziro kyaaryoori, ikantake: “Tera kyaaryoori añaayetai aririka ankamayetake, aña añaayetzitataikaro joshiyakaaventaitziro ‘añagaantsi.’” Tema okaratzi jiyotaantavetakari jovashaantakaakeri tsika ikaratzi joshireveyetanaa. ¹⁹Iro kantacha, okempivaitakaro Pava irovatzikatyeemi irooperori itzinkami, ari irovetsikakemi ipanko. Ipoña jontarekakotake apite osankinatachari kantatsiri: “Jiyoyetziri Avinkatharite ikaratzi jashiyetari.” Impoña: “Inkarate pairyaagairine Cristo, ontzimatyepovashaantairo kaariperotatsiri.”

²⁰Iro kantacha janta iniroiteki ipanko, kempivaitaka tzi mayetatsimi ovaneenkatachari kovitzipayeeni, shipakiryaa okantayeta kaminthaa jovayetziro. Tzimayetatsi eejatzi kovitzi jovetsikayeetziro inchato, eejatzi kipatsinaki, kaari ikaminthaaperoitzi. ²¹Aririka ankiteshireyetanai, ari ankempiyetaiyaaro kovitzi ikaminthairo ashitarori, ikovapiintzi irovan-tayetyaaro. Tasorentshire inkantakaanai Pava, aamaventa ankantya antayetaineri kameethayetatsiri. ²²Intaina povayetairo inevetashivaitari evankariite, pinkempitakaantero pishiyapithatatyeeeromi. Aña iro pineve-tapiintanakya pinkameethashireyetai, oshiretane pinkantya, etakotane povante, kameetha pisaikakaantayete, pinkempiyayetai yaari kiteshireri itzimi pairyaayetairiri Avinkatharite. ²³Ontzimatyepovashaantayetairo piñaaneyetaro kaari apantyaarone, tema iro opoñaantari ikisavakaantayeetari. ²⁴Irooma aakaite jomperatayetai Pava te arite amatero añaanaminthatavakaiya. Aña ontzimatyepaneshinonkashiretante, ayimaneenta ayotaantai, tsinampashire ankantya, ²⁵shipetashire ankantya ankamin-aayeteri kisaneentairi, aama ari impiyashiretakairi Pava, ari iriyotakotairo kyaaryoori. ²⁶Ari onkantya inkempitakotantyaariri amathaataro ivirentsi, tema kamaari otzikatakar, ishintsiventziri irantayeteneri ikovakaashiyetari irirori.

Tsika inkantayeetya isaikayeetai apaata overaantapaakyaarone kitaite

3 ¹Ontzimatyepiyote, apaata ovekaraantapaakyaarone kitaite iniroite ompomerentsitzimoyetai. ²Jiroka inkantayetya atziriite: Apaniro inkaminthaatziitavaitya, impiyotashivaityaari iireekite, inkantakaape-rovaitya, eero iñaapinkathatantzi, inkaviyantavaite, piyatha inkanteri ashitariri, eero jiyotziro impaasoonketante, thainkatasorentsitanneri irinayete, ³eero jetakonetanta, eero ikovanetzi impeyakotante, thaiya-kotane inkantya, eero jomaantakaaro inevetashitari, ovatsinaantaneri irine,

osheki inkisaneentero kameethayetsiri, ⁴pithokashitaneri irinayete, eero jiñaakoneta, asagaaventavaitane irine, iro irineveperotya ikovashiyetari ananakero ikovakaavetariri Pava, ⁵ari inkempivaitakyaarimi ñaapinkathatasorentsitaneri, aña ithainki otzimimotziri Pava ishintsinka. Eerora pikempiyayetari eeroka. ⁶Ari jimatakeri irikaite isaikavankotantzi, jamataviyetakero tsinaneete jentashireri, ipampithashiretakaa yetaro iniroite okaariperoshiretake, ontzimaty e aventaiyaari irikaite, irojatzi ompoñaantyaari ayimavaitanakero onevashirevaitari iroori. ⁷Irootake onkokovatapiintantyaariri iyoperotero, iro kantamaitacha te iyoperotakomaitaro okaratzi irooperotatsiri. ⁸Iro jimatakeri pairani Janes itsipatakari Jambres, te onimoteri jantakeri Moisés, ari ikempitaari irika atzirite amatavitantanageri, te onimoshiretziri okaratzi irooperotatsiri. Kaariperoshireri jinayetzi, jamenaashivaitaka okaratzi ikempisantayevetari.^a ⁹Eeromaita jimatziro, ari iriyoeyetairi amenaashivaita okaratzi jantziri, ari inkempitakotakyaari ovakera añaaventakeri.

¹⁰Irooma eeroka, pinkempityaana naaka, okaratzi niyotaantziri, tsika nokenakairo, opaita nokoviri, opaita noshiretari, namatsinkaventanta, etakotane novantzi, kinataneri nonake, ¹¹ovatsinaari nonake, ikemaantsitakaavaitaitakena, okempitatty okaratzi avishimotakenari Antioquia-ki, Iconio-ki, ipoña Listra-ki. Tema osheki ikemaantsitakaaveetakana, iro kantacha Avinkatharite itsiparyaakoventapiintakena. ¹²Ari onkantyaari, irovatsinaayeetairi maaroni jashiyetaari Cristo Jesús kovanaatsiri iriñaapinkathatasorentsitanete. ¹³Iriima kaariperori atzirite amatavitantanageri eekero irimaperotatyeyea, irashiminthatyaaro iramatavitantapiinte, irimayeetzi-tyaari irirori iramatavitaiteri. ¹⁴Iro kantacha eeroka, kiso povero okaratzi piyotakeri, tsika otzimi paventaanaari. Tema piyotzi ipaita iyotaakemirori. ¹⁵Tema petanakaro eeniro peentsitanake piyotakotairo Tasorentsitsiri Osankinarentsi. Ari opoñaari piyotai aritake pavisakoshiretai aririka paventagaiyaari Cristo Jesús. ¹⁶Tema maaroni Osankinajanorentsi, iriira Pava tasonkashiryaantakerori josankinayeetantakarori. Iro jiyotaayeetantari, iro ishintsithayeetantari inkaminaantaite, iro jovatampatzikayeetantari, iro jiñaantayeetantari inkene inkameethashireyeete. ¹⁷Ari iriñeerori ikaratzi jashitaari Pava iriyooperoshiretairo irantayetairo maaroni kameethari.

Piñaaventairo ñaantsi

4 ¹Jiroka okaratzi noshintsithatemiri pantero. Jiyotzi Pava nokantzimiri, jiyotzitaro eejatzi Avinkatharite Jesucristo, intzime iyakoven-tairine maaroni añaayetatsiri, ipoña ikaratzi kamayetaintsiri eejatzi. Tema irootzimatake inkoñaatai ipinkatharitapai. ²Pinkeme nonkantemi: Okovatya povetsikya inkene piñaaventairo iñaane, tera intaani piñaaventairo aririka onkameethatzimotemi, aña ontzimaty pimatero eejatzi aririka pinkovenkatakte. Aririka piyotaante, ontzimaty povatampatzikatante, shintsitha pinkaminaante, piñaashintsithatante, iro kantacha ñaa

a 3.8 Ikinkishiretakotziri Janes ipoña Jambres sheripiyari inaiyini, Egipto-satzi jinatziri. Tema pairani Moisés itsiparyaakoventantaariri Israel-mirinkaite, irika sheripiyariite ikempitakotari Moisés, jiraantsitakairo jiña, ikoñaatakaayetake eejatzi osheki mashero.

pitharokyaaventapiintzirokari aririka pimayetanaïro iroka. ³Tema apaata, eero ikovaitai inkempisantaïtero tampatzikari okaratzi piyotaantayetziri iroñaaka, aña impiyotapaakya pashine intzime iyotayerine, ari iramenaashi-vaityaari inkantayete: “Ari, kameethatake irantayeetero inevetashiyeetari.” ⁴Iroora ompoñaantyaari impiyashiyeetero inkempisantaïro ikinkithatashiyeetari, irovashaantanakero ikempisantziro irooperotatsiri. ⁵Irooma eeroka, ñaakotane pinkantya, pamaveyetanaïro avishimotemine poivaraayetziro Kameethari Ñaantsi, ontzimatyera pimonkarayero maaroni onkarate pantanaineri Avinkatharite.

⁶Tema naaka, kempitaka irootaintsi nompeyakotya, ari nonkempitakotyaaro isakoitapiintziro imireetari aririka impomeeteneri Pava, aritakera sakotzimataka imireetari. ⁷Kyaaryooshire nokantapiintaka, okempivaitakaro nomatakero iniroite nomankiyapiintakya. Okempivaitakaro eejatzi aritake nomatakero nanyiishitanti nareetya janta tsika overaa noshiye. ⁸Irootakera okempitankarori iri Avinkatharite ovayetakerone amathairentsi impayee-tairi inkarate tampatzikashireri. Tema Tampatzikashirera jini irirori Avinkatharite, iri iyotantapaatsine omaperorika ikameethashireetzi, aripaitera impainaro nashi naaka. Tera apaniro naaka, ari inkempitaayetairi eejatzi inkarate kaari samaneentachane joyaakoneentari impiye.

Apaniro ikantaitziri Timoteo

⁹Nokovaperotataike pinkokovatero tsika pinkantya pimpokantakyaari nosaikira naaka. ¹⁰Tema jookaventanakena Demas, aña okaimashiretairi irirori osavisato. Jatake janta Tesalónica-ki. Iriima Crescente ikenakero Galacia-ki. Ari ikempitakari Tito ikenake Dalmacia-ki. ¹¹Intaani Lucas iri apaniro saikanaintsi itsipatana jaka. Irootake nokovantari pimpoke eeroka pintsipatakyaari Marcos, aritake irimatakero irirori irampitakotena. ¹²Tema notyaantakeri Tíquico janta Efeso-ki. ¹³Aririka pimpokanake eeroka, pamainaro noveviryaakoro nookanakeriranki Troas-ki osaiki ipankoki Carpo. Nokovi pamainaro eejatzi maaroni nosankinayetane saikatsiri janta. ¹⁴Irikaranki Alejandro, ashirapakori itzimi oñaashirenkapiintakenari, irovasankitagaatyeerira Avinkatharite. ¹⁵Irijatzira paamaventyaari eeroka, tema te onimoteri okaratzi noñaaventayetakeri osheki ikishimentakenaro. ¹⁶Tema ovakera jaayeetakenaranki naaka isaiki pinkatharentsi nonkamantakotero okaratzi ikantakoyeetakenari, tekatsira aparoni tsipatanakyaanane, ithonka ishiyapithatanakana. Iro kantacha, te nonevetaro naaka irovasankitaamentaiteri iroka. ¹⁷Aña itsipashiretakana Novinkatharite, iriitake ñaaperoshiretakaakenari. Iro nomatantakarori nokinkithatakairi maaroni, ari okanta ikemathatantakanari eejatzi kaari asheninkata. Irootakera kaari japishoonkayeetantana kashekarimoroki iroyaana. ¹⁸Iriitake Avinkatharite kempoyaa-ventakenari kaari jovashinonkaitantana, eekero iriyaatakaatyero irojatzi nareetantaïyaari ipinkathariventantzi Inkitesatzi. Arira irashi irovaitatyero irirori iñaapinkathayeetairi. Ari onkantyaari.

Ovekaraantapaakarori itasonkaventantaitzi ipoña ovethataantsi

¹⁹Nokovi povethatyaanari Prisca ipoña Aquila, ari pinkempitaakeri Onesíforo, eejatzi i karatzi saikavankoyetziriri. ²⁰Iriima Erasto, ari

isaikapaake irirori Corinto-ki. Ipoña Trófimo, naaka ookanakeriri Mileto-ki, imantsiyavaitapaakitzi. ²¹ Ontzimatye pintharokyaate pareetantyaari nosaiki naaka tekera okyaarontsitanaikari. Maaroni akantayetairi jaka “iyekiite,” jovethataiyami. Jirika ikaratzi ovethatamiri: Eubulo, Pudente, Lino, ipoña Claudia.

²² Nokovake irinampishiretantyaami Avinkatharite Jesucristo, ineshinonka irovayetaimi. Ari onkantyaari.

Irosankinare Pablo Jotyaantziniri Tito

Ovethataantsi

1 ¹Naakatake Pablo itzimi otyaantzimiro iroka, iromperatane Pava nonatzi. Naaka Irotyaantajanore Jesucristo onkantya iroshiretantaiyaari ikaratzi jiyoshiiyetairi Pava, inkene iriyotairo irooperotatsiri iriñaapinka-thatasorentsitairo. ²Ari iriyoyetairi iriroriite inkantaitaatyero irañaayetai. Irootake ikashiyakaantakeri pairani Pava tekeramintha irovetsikero kipatsi. Tera iramatavitantanete Pava. ³Okanta jinintapaitetakera, joñaakantaka Pava Ovavisaakotantaneri. Iriitakera kantakaantakerori iñaaventayeetairo iñaane. Jimatakena naaka eejatzi, jotyaantakena nonkinkithatakaante. ⁴Eerokara Tito notyaantzini nosankinare. Nokempitakaantakami kyaaryoomi notomin-taami, atsipatavakaara ashiretaa. Onkamintha ineshinonkataimi Ashitairi Pava eejatzi Avinkatharite Jesucristo, Ovavisaakotaneri, onkamintha ireta-kotyaami, piñeero pisaike kameetha.

Irantayeteri antarikonaite ipoña jeveriite

⁵Iroora nookantanakamiri Creta-ki pintampatzikayetante, pinkoye antariko-naite jevaterine oshiretachari, iro nokovakaakemiri. ⁶Inkarate jevayetatsineri ontzimatyete inkameethashirete, eero itzimi impaitya ñaaventakovaitashityaarine, kinatane irovero iina, oshiretane inkantya iroviyaneete itzimikari kantakovaiterine piyathari jini, ñaathavaitaneri jinatzi. ⁷Tema iri Pava jantavai-tziniri aparoni jevatziriri oshiretaneriite, ontzimatyete iramaventya itzimikari kantakoterine kantakaaperori ini, kishinkari ini, shinkiryaantzi ini, antan-tzinkari, oshkeyiiriri iireekite jaapithatantziri. ⁸Aña ontzimatyete iroimaantanete ipankoki, irantapiintayetero kameethari, kameetha impampithashiryeeya, tampatzikashire inkantya, tasorentsishireri, iriñaakotanetya, ⁹kyaaryooshire inkantya iroshiretyaaro ñaantsi otzimi jiyotaayeetakeriri, inkene irimata-nairo irirori iriyotaantero kyaaryooperori, inkene eejatzi imonkatziyaari kaari iyotaanterone tampatzikari. ¹⁰Tema osheki kovatsiri iñaanatzimentantashivai-tyaaro, iñaavaitashivaita, jamatavitantzi. Iri antayetakerori iroka, paitashivai-tachari “Totameshitanirini.” ¹¹Ontzimatyete poshekairi eeroka jiyotaantayetzi, tema osheki ikompitakaaka atziriite ikaratzi isaikavankotaiyini. Jiyotaanta-shitaro irikaite kaari irooperotatsiri, intaani ikovashitaiyakani iraantyaaro kireeki. ¹²Tema tzimatsiranki aparoni Creta-satzi kamantantaneritaintsiri, ikantakeranki: “Maaroni Creta-satzi, thairi nonayetzi, kaariperori, perantziite

niyavairentzi.” ¹³ Omapero iroka ikantakeri. Irootake pinkisathatantyaariri eeroka shintsiini, inkene inkempisantaiero tampatzikari, ¹⁴ ari onkanya irova-shaantantyaarori ikempisantapiintziro ikinkithatashiyetari judío-payeeni, tema ishintsithatantake irikaite irovashaantaiero kyaaryoori. ¹⁵ Irootake akantapiintziri: Aparoni kiteshiretaintsiri, tekatsira impaitya ovaariperoshireterine onkantavetakya eerorika ipinkavaitzi. Iriima aparoni thainkashireri, itzimi kaariperoshiretatsiri, tekatsira impaitya kiteshiretakairine onkantavetakya impinkavavetya. Tema aritake ovaariperoshirevaitaka. ¹⁶ Jiñaajaantzi jiyotakotairi Pava. Iro kantacha, okaratzi jantayetziri, iro oñaakantziro te iriyotakotairi, aña Pava osheki ipinkimatataikeri irika. Tema ipiyathatapiintakari eejatzi irika, tekachaaajaini aparoni kameethari iranteneri.

Jiyotaantayeetziro Kameethari Ñaantsi

2 ¹ Irooma eeroka, okovatya piyotaantairo okaratzi tampatzikatatsiri, jiroka okantakota: ² Kempoyaavaitane inkantaiya antarikonaite, iriñaapinkathatakaanya, impampithashiretakotero kameethaini irantayeteri, irothotyero inkempisantai, iretakotantai, inkisashivainetaiya. ³ Ari onkempitayetyaari eejatzi tsinane antarokonaite, oñaapinkathatasorentsitantai, eero oñaaventakotantashivaita, eero oshinkitapiintayeta. Aña ontzimaty eiyotaantayetairo okaratzi kameethayetsiri, ⁴ inkene ominthashiretakayetyaaro evankaroite aakameethayeteri oime, eejatzi onkempitairi ovaiyaneete, ⁵ ompampithashiretakotyaaro kameethaini antayeteri, kiteshire onkanya, antavairyaanto, ñaapinkatha overi oimeete. Aririka omayetanairo iroka, eerora ithainkavaitaitziro iñaane Pava. ⁶ Ari inkempiyetanaiyaari eejatzi evankariite, ontzimaty impampithashiretakoyetaiyaaro kameethaini irantayeteri. ⁷ Irooma eeroka, pimpampithashiretya piyotaantairo tampatzikari, iro piñaantyaarori iriñaapinkathaventaitemiro pantayetakeri, ari irimatakoyetanaimiro. ⁸ Ari onkanya eero itzimanta kishimatizimentemirone pikantayetziri, aña pashiventa inkantya ikaratzi pampithashireveyetachari inkantakoyetashityaami. ⁹ Ontzimaty pishintsithayetairi omperataari eero ipiyathavaitari omperatariri, aña inkokovate irakameethaperotairi, eero iñaanamintahatziri aririka iromperatyaari, ¹⁰ eero ikoshineentzi kapicheeni, aña ontzimaty iroñaakantero kameethatatsi irameentaityaari. Irootakera iriñeentantyaarori ovana okameethaperotataitzi jiyotaantaitziro iñaane Ovavisaakotairi Pava.

¹¹ Tema Pava joñaakayetairo osheki ikaminthaayetai, iriitake materone iravisakoshireyetaimi maaroni atziriite. ¹² Iriitake iyotakaayetairo ovashaantaaarori athainkatasorentsitantzi, eejatzi okaratzi anevetashiyetari. Aña kempoyaavaitane ankantya iroñaaka, tampatzikashire anaaty e, añaapinkathatasorentsitantai, ¹³ amenavooki ovairi oyaakoneentane. Tema irootaatsi inkoñaatai Jesucristo, iriitake amairone irovaneenkaro Ovavisaakotairi, Pava. ¹⁴ Iriitakera Jesucristo shinetashitainchari apaniro irovamaiteri. Tema ikovatzi impinaventaairo okaratzi akaariperoshireyetake. Iro ikovairi inkiteshiretakayetai, onantyaari irashiyetai irirori, ayimaneenta ankantya antayetairo kameethari.

¹⁵ Irooyetakera iroka, piyotaantayetairi. Pishintsithatantero. Iro pinkisathatantyaari. Eerokatake jovaitake pimonkaratakantero iroka, ontzimaty e irantayeetero onkarate pinkantanteri.

Ineshinonka ovameethashiretairi

3 ¹Ontzimatyepimpampithashiretakaapiinteri janta kempisantzinkariite iñaapinkathayetairi pinkathariventantatsiri pinampiki, eejatzi inkempitaiteri jevariite. Eero ipiyathanetanta. Ayimaneenta inkantayetya irantayetanairo kameethari. ²Eero ikishimatanairi pashine, eero iñaanaminthatantashivaita. Aña etakotantaneri inkantya, tsinampashire irine eejatzi. ³Pairani tzimatsi akantayeveeta aakaite, amasantzishirevaitzi, apiyathavaiyeta, tzipinashire anayetake, antayetziro anevetapiintashitari, eejatzi okaratzi anintakaashiyetari, ovaariperotapiintakeri pashine asheninka, anevetakoyetantaro opaiyetarika, amanintashiretantzi, akisaneentavakaayeta. ⁴Iro kantacha omatakaranki jineshinonkayetai Ovavisaakotairi Pava, jetakoyetaari maaroni atziriite, ⁵arira jovavisaakoshireyetairi. Iro kantacha tzimatsira opaita jantantakarori, tera aakajaantake antashityaarone apaniro akameethashireyetai. Aña jineshinonkashimatsitakai irirori. Ikempitakaantakero iri kivayetainemi, kempivaitaka ovakerami intzimakaayetai Tasorentsinkantsi. ⁶Tema okaratzi jantzimoyetairi Ovavisaakotairi Jesucristo, iriitakera Pava kantakaarori, jotyaaantakairi Tasorentsinkantsi intsipashiretziyetai okempivaitakaro irisakoperotziitakairimi. ⁷Iro jantantakaro iroka inkene añaayetero ikashiyakaayetakairi, ari añaamampyaarori iroñaaka aritake ankantaitaayeeni añaayetai. Aritake okanta, irootake ikempitakaantairi iroñaaka kameethashire anatz, tema neshinonkatantaneri jinatz irirori.

⁸Omaperora onatz iroka okaratzi nokantakemiri. Irootake nokovantari piyotaaayetairi ikaratzi aventaanaariri Pava piyotakotanairora eeroka okova-perotatya iroka, inkene irantapiintayetanairo kameethayetatsiri. Omapero okameethatake iroka, osheki iranintaayeetyaaro. ⁹Irooma aririka iriñaanatzimentavakaashiityaaro tsika ikantakota itzimantayetakari pairani etakaantarori, eero pimatzitaro eeroka posasatekavaitya, tekatsi ompaitya, amenaantsi onatz. Ari pinkempityaari eejatzi aririka iriñaanatzimentavakaityaaro tsika okantakota Ikantakaantaitane. ¹⁰Intzimerika ovashiñeerone iriyotaantero kyaaryoori ñaantsi okaratzi niyotaaantakeri pairani, iro ompoñaantyaari jovashaantakairi oshirevetanainchari, pinkaminaathateri. Eekerorika iriyaataakaatyero, papiiteri pinkaminayeri. Eekerorika iriyaataakaatyero eero pishinetaineri iriyotaantai. ¹¹Tema jiyotaitakeri irika ipiyaatya, ikaariperoshirevaitaatzi. Apaniro jiyakoventavaita.

Apaniro ikantaitziri Tito

¹²Notyaantatyemiri Artemas. Eerorika notyaantzimiri irirori, aamaaka iri notyaantemi Tíquico. Aririka irareetakya pisaiki eeroka, nokovira pimpoke eeroka pomonthaiyaana Nicópolis-ki. Ari nokoviri naaka nonkyaarontsitakoteri janta. ¹³Iriima Zenas iyotakoperotzirori ikantakaantaitziri, ipoña Apolos, aririka impokimatanake iriroriite, pimpavakeri paavyiiri eeroka, inkashiyakaiyaari impokanakerika. ¹⁴Tema maaroni aakaite, eero asaikashivaitanta, ontzimatyepimpameethayetairi kovityaaneentavaiyetatsiri.

Overaantarori ovethataantsi ipoña tasonkaventaantsi

¹⁵Maaroni jovethatami tsipayetakanari jaka. Nokovi eejatzi naaka povethatyaanari oshiretayetachari janta ikaratzi etakotanari. ¡Onkamintha ineshinonkayeetaimi maaroni eerokaite janta! Ari onkantyaari.

Irosankinare Pablo Jotyaantziniri Filemón

Ovethataantsi

¹Naaka Pablo osankinatzimiro iroka. Tema jashitakoventaitakenari naaka Jesucristo jaka. Iriira notsipataka iyeki Timoteo nosankinatzimiro iroka. Eerokatake notyaantziniri, Filemón, netakotane novimi, eeroka ampitakota-piintanari. ²Iro nosankinatziniri Apia otzimi nokempitakaantaari “chooki,” ipoña nosankinatziniri eejatzi Arquipa itzimi tsipayetakairi añaashintsiyeta. Irijatzi nosankinatziniri kempisantzinkariite ikaratzi apatotapiintachari pipankoki. ³Onkamintha ineshinonkayetaimi Ashitairi Pava, eejatzi Avinkatharite Jesucristo, kameetha irisaikakaayetaimi.

Iretakonka ipoña iroshirenka Filemón

⁴Aririka noñaañaatakoyetemi, iniroite nopaasoonketziri Pava. ⁵Tema nokemakotakemi etakotane povantzi, kinatane poviri Avinkatharite Jesús, ari pikempitairi eejatzi ikaratzi jashiyetaari irirori. ⁶Iro namanakotantami inkene eerokaite pikaratzi paapatziyavakaayetanaa poshiyetaa, pinkemathaperotanairo kameetha okaratzi jantakaashiretaimiri Cristo Jesús pikempisantairi. ⁷Iyekí, etako povapiintanairi eeroka oshireyetaanaachari, irootake iñaantakarori iriroriite itharomentashireperoyeta. Irojatzira oimoshirenkanaari eejatzi naaka, tharomenta nokanta.

Pablo ikantakoventziri Onésimo

⁸Niyotzi iroñaaka, naaka ipairyaavetaka Cristo nomonkaratakaimiromi onkarate pantairi. ⁹Iro kantacha, intaani nonkovakotashityaami kapicheeni, tema niyotake tsika pikanta petakotanta. Pablo nonatzi naaka, antarikonatakana, jashitakoventaitakenari naaka Jesucristo. ¹⁰Jirika Onésimo nonkovake paakameethataajatairi. Iriitake nokempitakaantakeri naaka iriimi notomi, tema naakatake oshiretakaakari Cristo jashitakoitana. ¹¹Tema tekatsi apantavetyaarine irika, irooma iroñaaka ari irapantzimotaiyaami eeroka, ari inkempitzimotyaanari naaka eejatzi. ¹²Tema eejatzira notyaantaimiri Onésimo, itzimi netakoneentari. ¹³Osheki nokovavetaka intsipatyaanami naaka. Ari onkantakemi irimpoyaatyaami eeroka irampitakoyetena jaka jashitakoyetakena okantakaantziro nokinkithatakotziro Kameethari

a 10 Iroka vairontsi Onésimo iñaaneke iriroriite okempivaitaro akantziri aaka: Apantari.

Ñaantsi. ¹⁴ Aña iro aritatsi, tekeraatara nonkeme pinkantena eeroka opaita pikoviri, te nonkove naaka noshintsiventemi pantero iroka, iro nokovake eerokatajaantake kantatsine opaita pikoviri panteri.

¹⁵ Aamashitya irootajaantake omatantakari ishinetaitziri irika Onésimo ishiyapithatantakamiri pairani, ari onkanya inkempisantantyaariri Cristo irojatzí impiyantaiyaari intsipatapiintantaiyaamiri iroñaaka. ¹⁶ Iro kantacha iroñaaka, tera intaani pinkempitakaantairi pomperatane pikempivetarira pairani, aña pinkempitakaantairi iriimi pirentzi petakoperotane. Ari nokempitakaantakariri eejatzí naaka. Aña eerokara maperotataiterone petakoperonetyaari pomperatarira koñaaroini, irijatzí jomperatanetaari eejatzí Avinkatharite. ¹⁷ Tema pikempitakaantana eeroka, naaka pitsipatane, ari pinkempitairiri eejatzí irirori paakameethateri, pinkempitakaanteri naakami paakameethatzí. ¹⁸ Tzimatsirika opaita kaari irinimotakaimi, tzimatsirika opaita jireevetzimiri, pinkempitakaantero naakami ireeveteminemi. ¹⁹ Naaka, Pablo itzimi osankinatajaantzirori iroñaaka iroka. Omaperotatya, aritake nompinataimiro jireevetzimiri. Añaajaantake eerokatake ireeveperotana naaka novavisaakoshiretakaantaimira ²⁰ Ari okanta iyekí. Nokovataike iroñaaka inkantakaanaiyaami Avinkatharite paakameethatairi Onésimo, tema irootake otsinkaneentashiretenari.^b ²¹ Iro nosankinatantamirori iroka niyotzira aritake pimatakenaro, tema aritake pimatakero ari panaakaanakero okaratzi nokovakotakemiri. ²² Nokovataike eejatzí, paamaventyaana niyaa-tashitemi pisaiki eeroka, ari nomayimotapaakemiri. Iroorika pinkampitan-takeri pamanakotena, ari ishinetakero Pava omatya.

Ovekaraantakaro jovethatantaitzi ipoña itasonkaventantaitzi

²³ Ari jovethatami Epafra, itzimi notsipatakari jaka jashitakoventaitanari Cristo Jesús. ²⁴ Ari jovethatamiri eejatzí Marcos, Aristarco, Demas ipoña Lucas, iriitake notsipatapiintakari jaka. ²⁵ ¡Onkamintha ineshinonkataimi Avinkatharite Jesucristo! Ari onkantyaari.

b 20 Kantakotchari jaka “paakameethatairi Onésimo,” ikantatzi: Nokovataike papantzimotaiyaana eeroka. Tema iñaaneki iriroriite ivairo onatzi Onésimo iroka: Apantaari.

Josankinayeetziniri Hebreo-Payeeni

Pava jotyaantakeri Itomi iñaaventairi

1 ¹Pairani, inkoverika Pava iriyotakayeri acharineete ompaityaarika, iri kamantantaneri amerone ñaantsi. Osheki japiipiitakero Pava, tzimatsi jimatakaayetakeriri kamantantaneriite. ²Iro kantacha ovakera iroñaaka, jotyaantakairi Itomi irirori iñaaventairi. Tema iriitake Itomi jovetsika-kaake pairani iroka kipatsi, iriitake jashitakaayeta okaratzi jovetsikayetakeri. ³Iri Itomi ikempitakaantakari iriimi irovaneenkataane, shipakiryaa ikanta. Ari ikempivaitari irirori tsika ikanta Ashitariri. Tema shintsinkantsi onatzi iñaanetakari, iro kaari onashiyetanta okaratzi jovetsikayetakeri jaka kipatsiki. Aritakeranki jimonkaraapaintziro omatantyaari inkiteshire-takaanai, jiyaatai inkiteki, saikapai irakojanoriki Ashitariri itsipatapaari ipinkathariventantzi. ⁴Ari opoñaanakari janaakoyetziri imaninkarite Pava, inirote jiriiperotakaitairi irirori.

Iri Itomi anaakoyetairiri maninkariite

⁵ Tema Pava kantavairi:
Notomi novimi eeroka.
Naakatake pirintana iroñaaka.

Ikantavairi eejatzi:
Naakatake pirintaa.
Eerokatake notomintaa.

Tema Pava tekatsira aparoni maninkari inkanteri kempityaarone iroka.

⁶Apaata aririka irapiitairo irotyaantairi jaka kipatsiki iponkitzitanakari itomiitari, inkantayeete:

Intharomentaiyaari maaroni imaninkarite Pava.

⁷Tzimatsi eejatzi iñaaventakoitziri jaka maninkariite, jiroka ikantaitzi:
Iriitake matakairi imaninkarite inkempitakotyaaro tampyeenka.
Iriitake matakairi irotyaantaneete inkempitakotyaarimi paampari.

⁸Irooma aririka iriñaaventakoteri Itomi irirori, jiroka ikantzi:
Pava, eeroka kantaitaachane pimpinkathariventantai.
Ari pinkempitakotaiyaari pinkathariite otzimimotziri irinchakiire inantari ipinkathariventantzi. Iro kantacha aña eeroka matairone pintampatzikashiretai aririka pimpinkathariventantai.

⁹Eeroka kovirori kameethari, irooma kaariperori ovana ovatsimaimi.

Irootake isaipatzii totantaamiri Pava, pimpinkatharitantaiyaari. Iriitake pivavane matakemirori.

Isaitantaamiro yeenkantsi ari pikimoshiretaiiri tema panaakoyetairi pikaratapiintavetari.

¹⁰ Jiroka pashine iñaaventakoyeetziri Itomi, ikantaitake:

Pinkathari, ovakera etantanakari pairani eerokatake ovetsikakero kipatsi. Eerokatake ovetsikajaantakero inkite.

¹¹ Iroka okaratzi povetsikakeri, aritake aperotaiya apaata, irooma eeroka ari pinkantaitaayeeni.

Ari onkempitakoyetaiyaaro okaratzi povetsikane aparoni paisatomairi kithaarentsi.

¹² Tema aririka ompaisatomaitake piithaare, pankoviimaitziro, pamenai pashine ovakerari pinkithaataiyaari.

Arira pinkempitagairori apaata eeroka povetsikane kipatsi ipoña inkite. Irooma eeroka ari pinkantaitaayeeni eero pipashinevaitai.

Eero paperotaatsi.

¹³ Iñaaventakoyeetakeri eejatzi, ikantaitzi:

Pisaikapai nakojanoriki, ampinkathariventante, irojatzi apaata novasankitaantakyaariri kisaneentayetakemiri, aripaite paatzikantaiyaari piitzi.

Tema tekatsi maninkari inkempitakaanteri Pava inkanteri iroka. ¹⁴ Tema maaroni maninkariite, intaani jotyaaantayeetziri irirori irampitakoyetairi atzirite intzime avisakoshireyetaatsine.

Iniroite ovavisaakoshiretaantsi

2 ¹ Ontzimaty ankempisantero okaratzi jiyotaayetakairi, onkantya eero ovashaantantaro. ² Te aritzi anashitakaayetaiyaaro otzimi jotyaaantaitakariri pairani maninkariite inkamantantero. Tema maaroni kaari ovayempitayaarone inkempisantairo, jovasankitaayeetakeri ipiyathatakaro. ³ Aakara irimaperoyeete irovasankitagaite, eerorika ovayempitayaaro iñaaventakoyeetziro iniroite avisaakoshiretaantsi, otzimi jetapaintari Avinkatharite Jesús iñaaventapaintziro. Tema irootake ikamantayetairi aakaite ikaratzi kemayetajaantakerori. ⁴ Iriitajaantake Pava iyotakaayetakairori omaperotatya okaratzi ikamantayeetakairi, tema jimatakaantakero itasonkaventantayeetzi, joñaakakaantakero kaari iñeetapiintzi, Tasorentsinkantsi antakaantakero iroka, ari omatajaantakari ikoviri Pava.

Itzimi matakeroi jovavisaakoshiretantzi

⁵ Tera iri maninkariite irimatakayeri Pava impinkathariventairo tsika asaikayetai apaata, otzimi noñaaventakemiri. ⁶ Añaajaantake atzirite irinatye intzime matairone. Tema ikantaitakeranki:

¿Iriiperoma atzirite pipampithashiretakotantariri?

¿Opaitama pikovantari pineshinonkayetairi?

⁷ Aña kapichera jiñi iroñaaka atzirite te iranaakotante, iri maninkariite anaakoneentakeri.

Iro kantacha, irootaatsi pamathaitairi inkene iñaapinkatharentsitai, otzimimotairi irovaneenkaro.

Iri anaakoyetairone maaroni povetsikane.

⁸ Pinkempitakagaiyaari ikantaranki aatzikiriri iisaneentane, iromperayetaiyaari maaroni.

Arira inkantakayetaiyaari Pava atzirite, tema tekatsi aparoni kaari anaakotantaatsine. Iro kantacha, tekera iriñaayetero iroñaaka atzirite iroka. ⁹Iro kantacha, tzimatsi aparoni atziri jotyaantaitakeri, irijatzi ñaapaintzirori kapicheeni te iranaakotante, aña iri anaakotakeriri maninkariite. Iriitakera noñaaventzi Jesús. Tema iriitake ñaakero ikemaantsitaka irojatzi ikamantakari, ipoña jamathaitaitakeri ari okanta jiñaapinkathayeetantaariri, otzimimotairi irovaneenkaro. Irootakera ikamimentantakairi maaroni, tema iniroite ineshinonkayetai Pava.

¹⁰ Ovana otampatzikatataike tsika ikenakaakero Pava ishinetakeri Jesús inkemaantsivaitya, ari jothotyaakaakeriri onkarate iranteri. Tema Irika, itzimi ashiyetariri maaroni, itzimi kantakaantziri itzimayetantari maaroni, irijatzitajaantake kemaantsitakoventaari inkene irovavisaakoshireyetairi, ari onkantya intsipatantaiyaariri maaroni itomiitari janta irovaneenkaroki.

¹¹ Jiroka okantakotajaanta, ikempitakaantai Jesús irirentzi, tema ari akaratziri irintari Pava. Jirintari irirori itasorentsishiretakaantzi, irintari eejatzi aakaite itasorentsishiretakaayetaira Jesús. ¹² Iro ikantantakari pairani:

Noñaaventakotaimi eeroka isaikayetzi nirentziyetaari,

Tsikarika japatotapiintayeta, ari nontharomentaimi nompanthagaiyeni.

¹³ Ikantake eejatzi:

Naventaane novairi Pava.

Ipoña eejatzi ikantzi:

Jirika Naaka, notsipayetaari itomiite Pava ikaratzi
ikempoyaakaayetaanari.

¹⁴ Akantajaantayetakara aakaite atziritzi, otzimi avatha, otzimi iraaane, ari ikantakari eejatzi Jesús irirori, iro okantantakari ikami. Aripaite joitsinampaakeriri kamaari. Tema otzimimovetatyaari kamaari ishintsinka jimaimanetantariri kaamaneriite. ¹⁵ Ari ikenakaakerori Cristo itsiparyaakotentairi atharovakaayetaro kaamanetaantsi, kempitavaitanakami atziritanakityeemi kaamanetaantsi iroorikami otzikayetanakaimi. ¹⁶ Omaperotatya, tera iri maninkariite impokashitake Cristo irineshinonkayetairi. Aakara ipokashitake, icharineyetaira Abraham-ni. ¹⁷ Irootake jatziritajaantantaari ikempitayetai aaka jirentziyetaira, ari okanta jimonkaraantaarori irirori ikovapiintavetakari irimonkarayeromi pairani omperatasorentsijanori. Ovana ineshinonkatantataike irirori, ikyaryootake imonkaraantakarori, iri kantakaantaarori okanta Pava ipeyakotantaarori akaariperoshirevetaka. ¹⁸ Tema jatziritakera Jesús ikemaantsitakaitakari, ari ineveshoretakaavaiveetakari. Irootake imatantarori jineshinonkatai iroñaaka akaratzii ineveshoretakaavaitaitaro kaariperori.

Iri Jesús anaakotziriri Moisés

3 ¹ Iyeikiite itasorentsishiretakaitane, nonkantaiyemini pikaratzi ikaimashiretaimi Inkitesatzi: Pimpampithashiretakotaiyaari Cristo Jesús, iriitake kempitakariri aparoni otyaantaari, irijatzi kempitakariri aparoni omperatasorentsijanori. ² Ikantaranki aparoni otyaantaari ikyaryooventziro

okaratzi ikantziriri otyaantziriri. Ari ikantakari eejatzi Jesús. Ikempitakotakari Moisés-ni, ikyaaryooventakeneri isheninkapayeeni jashiyetari Pava, itzimi ipaiyeetakeri “Inampivanko Pava.”³ Iro kantacha Jesús iriira matzirori jiriiperotzi janaakotziri Moisés-ni, tema iriitake ovetsikakeriri pairani. Iroovaitake ikantayeetapiintzi: “Piñaapinkathatero nopanko.” Tema kaarira pankotsi inkantakoperoyeete iriñaapinkathaitero, aña iri iñaapinkathatzi ashitarori ipanko. Tema itzimira ovetsikirori pankotsi iriira iriiperotatsiri.⁴ Tema iri ashitarori pankotsika itzimi ovetsikakerori, iroovaitake ikempitaakero pairani Pava jovetsikantayetakarori maaroni. ⁵Ikantaitake:

Moisés kyaaryooventakiriri isheninkapayeeni ipaiyeetziri
“Inampivanko Pava.”

Iro kantacha ikempitakomatsitakari irirori aparoni omperataari, iñaaventayetairo onkarate avisatsineri. ⁶Iriroma Cristo, iriitajantake tomintariri ashitarori pankotsi, iriitake jevatairi ikaratzi ikempitakaantaitaari pankotsi. Aritakera ankaratairi aakaite irikaite ipaiyeetakeri “Inampivanko Pava” aririka ankyaryooventairi, kisorika ovanairi irojatzi ovekaraantapaa-kyaarone kitaite.

Imakoryaamento jashiyetaari Pava

⁷Jiroka ikantakeri Tasorentsinkantsi:

Pinkemairi iroñaaka Pava iñaavaitzi, ikantzi:

⁸Eero pikisoshirevaitzi.

Pikempitarikari pithokashitakanari pairani jiñaantayeetakana tsika te inampiitaro.

⁹Arira ikovakaavetakana pivaisatziite novasankitaayerimi, iñaantashiretakana naaka,

Okantavetaka iñaavetaiyakaro noneshinonkataiyakerini okaratzi 40 osarentsi.

¹⁰Irootake nokisantanakari,

Nokantake: Ari ikantapiintatya itzipinashirevaita,

Te iraniitantapiintaiyaaro nokovakairiri.

¹¹Noyatsimanekiini nokantanake:

Eerora nareetakaayetaari nomakoryaamentoki.

¹²Iyekite, ñaa povashaantzirikari Pava, Kañaanetsiri. Eero pikaariperoshi-revaitzi, eero pithainkashirevaitzi. ¹³Iro aritatsi pominthashiretavakaapiintya poshiyetaiya. Petataityaaroota iroñaaka onkantya eero jamataviitantami pantayetairo kaariperori, irojatzi piñaantyaarori pinkisoshirevaite. ¹⁴Aririka oisokerotziitanaiyaari Cristo, irojatzi overaantapaakyaarone kitaite, aritake añaero amatero intsipaminthayetai. ¹⁵Irootake ikantantaitari:

Pinkemairi iroñaaka iñaavaitzi Pava, ikantzi:

Eero pikisoshirevaitzi.

Pikempitarikari pithokashitakanari pairani.

¹⁶¿Itzimikama matakakerori ipithokashitakari, ikemataavetakaro iñaane Pava? ¿Kaarima irikaite ijevatakeri Moisés-ni ipoñaakaakari Egipto-ki?

a 3.3 Iriira Moisés kempitarori pankotsi, tema irijatzi isheninkamirinkaite judío-payeeni ipaita-yeetziri “Inampivanko Pava.”

¹⁷ Itzimikama ikisapiintayetakeri Pava okaratzi 40 osarentsi? Kaarima antapiintakerori kaariperori, itzimi aperotainchari janta tsika te inampiitaro?

¹⁸ Itzimikama iñaaventaitake inkantaitake:

Eerora nareetakaayetaari nomakoryaamentoki?

Kaarima ikantayeetake piyathariite? ¹⁹ Ari añiirori kantakaantzirori kaari jareetakaayeetantaari, tema iro kantakaantakerori te inkempisantaaieni.

4 ¹ Eenirora otzimi ishinetayetakairi aakaite kempivaitakarori irareeta-kaayetaimi imakoryaamentoki. Irootake piñaapinkathatantaiaariri, otzimikari ompaitya otzikaavakemiri, iro eero pareetantaa. ² Tema akemaye-tairo aakaite Kameethari Nãantsi, ari akempiyetaari ikantara avaisatziite pairani. Iro kantapainchari irikaite, te iranintaamaityaaro ikemakoyeveta-vakari, tema te iraventaashiretanakyaaro ikemayevetakari. ³ Irooma aakaite aventaayetakari, arikate irareetakaayetai imakoryaamentoki. Jiroka iñaaven-takero imakoryaamento, ikantake:

Noyatsimaneekiini nokantanake:

Eerora nareetakaayetaari nomakoryaamentoki.

Aña ithonkatakero pairani Pava irantavaitane ovakera jovetsikantakarori kipatsi. ⁴ Tema tzimatsi tsika oñaaventakota 7-tapaintsiri kitaite, ikantaitzi:

Iroka 7-tapaintsiri kitaite, ari ikaratapaakero irantavaire Pava, imakoryaake.

⁵ Iroka makoryaantsi irojatzi iñaaventakoitziri, ikantaitzi:

Eerora nareetakaayetaari nomakoryaamentoki.

⁶ Ari okantari. Irootake intzimantyaari tsika inkarate makoryaashireyetaa-tsine. Iriroma pashineete etayetakarori, te irareetayetya, tema te inkempisante ikinkithaveetaniri Kameethari Nãantsi. ⁷ Okanta avisanake pairani osheki osarentsi, japiitairo Pava iñaaventai pashine imakoryaamento, ipaitairo “iroñaaka.” Irootakera josankinatakotairi David-ni, ikantakeranki:

Pinkemairi “iroñaaka” Pava iñaavaitzi, ikantzi:

Eero pikisoshirevaitzi.

⁸ Aririkami irimatakeromi Josué imakoryaaperotakaayetairimi pairani avaisatziite, eerotya japiitairomi Pava iñaaventaimi pashine imakoryaamento. ⁹ Arira ayotziri eenirotatsi oshiyakaaventachari imakoryaamento-perotaiyaari jashiyetaari Pava. ¹⁰ Iroora joshiyakaaventakeri pairani Pava jimakoryaaventakero irantavaitane ithonkakero. Tema ari inkempiyetaiaari makoryaashireyetaatsine ari onthonkaiyaari irantavaitane.

¹¹ Ontzimatyera ankyaryooventairo areetantaiaari amakoryaashireyetai, akempiyetaarikari piyathayetainchari pairani. ¹² Tema iñaane Pava, ovañaantane onatzi, shintsinaane okanta. Okempitakara aparoni osataamentotsite thoyempiperotatsiri apimitzikarateki, te oshenkaakanta

b 4.1-11 Iroka imakoryaamento, tzi mayetatsi oshiyakaaventachari jaka. Tema pairani, jimakoryaaventakerora, Pava jovetsikakeri kipatsi, ikempitakaantakero “imakoryaamento” iroka 7-tapaintsiri kitaite jimakoryaantakari. Ikanta osamanitakeranki, ishitovayetzi Judfo-payeeni janta Egipto-ki, 40 osarentsi ikenavaiyetake, irojatzi jareetantakari kipatsiki otzimi ishineta-keneriri Pava. Irojatzi iroka kipatsi ipaiyeetakeri “imakoryaamento.” Jirokara oshiyakaaventachari iroñaaka kempitarori “Imakoryaamento” kempisantzinkariite, tema tzimatsi kantatsiri: “Iro inkite imakoryaamento kempisantzinkariite.” Tzimatsi pashine kantatsiri: “Iro ‘imakoryaamento’ iroka aventaashiretaneri irovavisaakoshiretante Pava, tema te onkovajaantya iriñaashinsivaitya onkantya iravisakoshiretantaiaari.”

ontoshenotonkiyetante irojatzi inthomoi iipathantsiki. Iroora maperotzirori iñaane Pava kempitavaitaka ontoshiretatyeeemi, irootake iyotakaanterone impampithashireyeetyaari, inkovashireyeeteri eejatzi. ¹³ Tema ikaratzi jovetsikayetakeri Pava tekatsira aparoni materone iromanapithatyaari eero iñaantaari. Aña Pava ari iriyotakotairo maaroni antayetakeri, iriitakera amenakoyetairone.

Iri Jesús anaakotziri omperatasorentsijanori

¹⁴ Irika Jesús, Itomi Pava, iriitake anaaperotakerori inkite. Iriitake ankempitakaantya omperatasorentsijanori. Irootake oisokerotantyaariri aventaa-shiretaari ikemayeetai akantake: “Nokempisantairi Jesús.” ¹⁵ Tema Jesús ikempitaarira omperatasorentsijanori, irootake jineshinonkayetantairi ontzimerika pomerentsitzimoyetaineri. Tema pairani irirori, tzimavetaka ikovashirevetakeri, ari ikempitakotakai añaayetziro avishimoyetairi aakaite. Iro kantachari, tera inkaariperotaajatapainte kapicheeni. ¹⁶ Irootake aventaan-tyaariri añaañaatairi Jesús kempivaitaka aatashiretaatyeeerimi tsika impinkatharitari. Tema aritake ineshinonkayetai, ari inkaminthaayetai aririka ankoviyaashirevaite.

5 ¹ Tema Pava ovakeri pairani atziri impairyeteeri omperatasorentsijanori. Iriitake kantakoventayetairine atziriite kaariperoshireyetsiri. Iri pomeyetairone jashitakaitariri Pava. ² Tema atziri jinake irika omperatasorentsitaari, otzimimotziri opaita pomerentsitzimoyetariri. Irootake jiyotantarori jamatsinkaventari tzipinashirevaiyetachari atziriite ikaratzi pokashitziriri, masontzishireyetsiri eejatzi. ³ Jimatzitaro irirori ipomeventa okaratzi jashitakaariri Pava inkene impeyakoteneri ikaariperoshirevaitzi, jantziro ikempitapiintziniri atziriite. ⁴ Tekatsimaita omperatasorentsitaari pairyaashitachane apaniro, aña Pava ovayetziriri, ikempitaakeri jovakeri pairani Aarón-ni.

⁵ Ari ikantakari eejatzi Cristo, te iri pairyaashitachane apaniro ikempitakotaari omperatasorentsitaari onantari intharomentaventaityaari. Aña Ashitariri matakakerori, ikantziri:

Notomi novimi eeroka,
Naakatake pirintanaa iroñaaka.

⁶ Ipoña ikantake eejatzi:
Eeroka kantaitaachane pomperatasorentsitaarite,
Ari pinkempityaari ikantaranki Melquisedec.

⁷ Tema pairani jatziritapaintzi Cristo, jiraaneentaka jiñaañaatakeri Pava, ikaikaimatake shintsini jamaniri. Aña Pava, otzimimotziri ishintsinka, ari onkantakemi irovavisaakoteri eero jovamaantayeetari. Tema Cristo ñaapinkathatasorentsitaneri jinake, ikempisantakeri Pava ikovakotakeriri.^c

⁸ Okantavetaka Cristo iriivetaka Itomi Pava, ikemaantsitapainta, tema ari jiñaakero tsika okanta ikempisantaizti. ⁹ Ikanta jimonkaratakaayeetakeri

^c 5.7 Jiroka ikantakeri Jesús, jiñaañaatakeri Pava, ikantzti: “Ashitanarí, pishinetanarika, pintsi-paryaakoventena onkarate nokemaantsityaari. Iro kantacha eerora pimatano okaratzi nokovavetakari naaka, iro pimate okaratzi pikovakaakenari eeroka.” Jirokara ikenakaakero Pava ikempisantakeri Jesús ikovakotakeriri, jamavetakaakeri ikemaantsiyetakari, ishinetakeri inkamimotante jovañagairi eejatzi.

iranteri, arira omatakari jovavisaakoshiretai inkarate kempisantairine, ari inkantaitatyeero iravisakotai. ¹⁰Ari okantakari, Pava omperatasorentsita-kaariri, ari okempitakaro tsika okanta jomperatasorentsitakaakari pairani Melquisedec.

Ikamantantaitziro aririka ovashaantero aventaashiretari

¹¹Tzimatsi osheki nokovavetari niyotaimiri tsika ikantakota irika. Iro kantacha ovana opomerentsita nomatemiro, tema kisoshire pikantayetaka, osamani onkantya pinkemathatantyaarori. ¹²Tema ari osamanitakera, noñaajaantakemi eerokatake iyotaantayetanaatsinemi. Iro kantacha eeniro okova intzime impaitya iyotaayetemine eerokaite, irojatzi irapiitayetaimi etayerarori jiyotaantaitziro iñaane Pava. Okempivaitakaro tsika ikantaitziri aparoni ithotaayetziri, tekeru onkante impayeeteri tatsinaari ovana-rontsi. ¹³Ari pikantari eerokaite, iriivaiyetake eenchaaniki ithotaayetziri, tema tekeru piñaantapiintayetyaaroota otzimi kameethashiretakaantatsiri. ¹⁴Iriima itzimi ovayetakarori tatsinaari ovaritentsi, iriivaiyetake ikaratzi ñaantapiintayetakarori, te opomerentsitzimotari iriyotero otzimi kameetha-tatsiri, otzimi kaariperotatsiri.

6 ¹Ontzimaty niyaataakaanakero niyotaaperotemiro pashine tsika ikantakota Cristo. Tera arite napiipiitemiro okaratzi piyotziyetakari eerokaite, okempitaty okantakota iroka: Jovashaantayeetairo kaariperori kaamaneshiretakaantatsiri. Javentaashireyeetanaari Pava. ²Jiyotaayeeta-kemiro eejatzi oviinkaataantsi, eejatzi otzimikapatziitotaantsi, eejatzi iriñaakaayeetairi kamayetatsiri, impoña irovasankitaayeetairi kaariperoshireri. ³Irootakera aatakaantyaarori pashinetatsiri, inkamintha iri kovatsine Pava. ⁴Onkamintha eero amenaashivaita pikemathayevetavakari, itasonkaventa-yeevetakami, inampishirevetantakami Tasorentsinkantsi, ⁵piñaayevetakaro okameethatzimotzimi iñaane Pava, piñaayevetakaro eejatzi ishintsinka onkarate iroñaarontayetairi apaata. ⁶Tema ikaratzi ñaayevetakarori iroka, ipoña jovashaantairo, eerora imataajatairo impiyashiretai irookaventantai-yaarori iyaariperonka. Kempivaitakami iriivetakemi apiitaironemi impai-kakotakaantairimi Itomi Pava, kempitavaitaka iriimi thainkimavaitairinemi eejatzi ipiyotaiyani atzirite. ⁷Okantaranki aparoni ovaantsi irenkapathatziri inkane, aririka impankiitantyaaro, iroorika shookayetaintsineri pankirentsi pinarontsitachari, iriira Pava tasonkaventakiriri pankitakerori. ⁸Irooma iro iyoshiitachane oshookake kitochee, ipoña tovarishi, tekatsira apantyaarone, katsimashire inkantya pankitakerori, intaayeetairo apaata.

⁹Irooma eerokaite, netakoyetané, niyotajaantzi eerora pikempitakotaro noshiyakaaventakeri, tema niyotaiyini naaka pantanairo kameethari ovakera jovavisaakoshireyeetaimi. ¹⁰Tema Pava tampatzikashire inatzi, eero ipeyakotaimiro pantayetakeri eerokaite, petakoyetanaari ikaratzi pairyaayetairiri Irirori, eekerora piyaatakaatziro petakoyetari. ¹¹Irootakera nokovakoyetaimiri, ari pinkantapiintatyeeya poñaakantairo pinkyaaryoo-shireyetai, irojatzi omonkarayetantaiyaari okaratzi poyaakoshiretaiyarini. ¹²Iro eero piperashiretante eerokaite, aña iro aritatsi pinkempitakoyetyaari ikaratzi jatakairori ikempisantanai, ikaratzi kamaitanaarori. Tema iriitake aayetairone ishinetaantaitakeri.

¹³ Tema pairani ovakera Pava ishinetaakeneri Abraham-ni, tekatsira aparoni anaakoterine Pava intzime impairyaaero ivairo, iri iyoterone eejatzi omaperotatya irimonkaravainete. Aña iri pairyaachari apaniro ivairoki Pava, ¹⁴ ikantakeri Abraham:

Omapero nontasonkaventemi Naaka,

Omapero noshekyeemiri Naaka pincharinentyaari.

¹⁵ Tera irathavaavainetatyeeya Abraham-ni, amatsinka jonyaaventaka, jiñaakero ishinetaikakeneriri. ¹⁶ Tema aririka inkovapiinte atziriite iriyote omaperorika omatya ishinetaantziri, ipairyiuro ivairo aparoni itzimi anaakotziriri, ari iriyoyeete omapero irimonkaravainete. ¹⁷ Ari okempi-vaivetakaro okaratzi jantakeri Pava, ipairyaka irirori omatantyaari ishinetaantakeri. Tekatsi kanterone impashinetakairo okaratzi ipampi-thashiretakari iranteri. ¹⁸ Ari okanta otzimantanakari apite kaari ikantayeetai impashinetakaayeetairo. Iro omatantari ayotai te ithaiyaneta Pava, irootake poshenkashireperotairi aakaite aventuraashireyetaari Irirori, ayotzi ari omonkarataiya oyaakoneentari. ^d ¹⁹ Iro oyaakoneentanka joshiyakaaventaitziri jaka okempitaro aparoni tenari ayeentaatziirori iniroite pitotsi eero amaata. Ari okempitari oyaakoneentanka, ayeentaperoshire ovayetai. Irootake kantakaarori ankempitakotantyaariri itzimi kyaatsiri janta tsika jotantotaitantaro tontamaitatsiri. ^e ²⁰ Ari añaamampyaarori aakaite kantatsi ankyaaeyetai janta kempitakarori iroka, aririka oyaampoiritanairi Jesús itzimi joshiyakaaventaitakeri kyagaintsiri janta. Tema iri Jesús joshiyakaaventake pairani Melquisedec. Iriitake Jesús omperatasorentsijanori ironaaka, ari inkantaitaatyeeni irirori.

Iromperatasorentsinka Melquisedec

7 ¹ Tema Melquisedec, iri pinkathariventantaintsi Salem-ki, iromperatasorentsitate inake Jenokisatzi Pava. Iriitake aavairiranki ipiyaaro Abraham-ni japerotakeri pashine pinkathariite jovayiritari, itasonkaventa-vairi. ^f ² Irijatzi ipakeranki Abraham-ni ovaakarontsi okaratzi jaapithatan-takeri jovayirita. Tema Melquisedec, tziimatsi oshiyakaaventachari ivairo. Jiroka etarori oshiyakaaventa: “Pinkathari kameethashireri.” Jiroka apite-taintsiri oshiyakaaventa ivairo ipinkathariventantzi Salem-ki: “Pinkathari saikakaantatsiri kameetha.” ^g ³ Te iriyoyeetero ivairo ashitariri, te iriyoyeete eejatzi itzimi icharineyetanakari. Kempitavaitaka te ontzimemi tsika ipoñaantanakari, tsika ithonkaka eejatzi, ikempitakotakari Itomi Pava, ari ikantaitatziro irirori jomperatasorentsitaaritzii.

d 6.18 Tema tziimatsi apite kantakotachari jaka kaari inkantayeete impashinetakaayeetairo. Jiroka etarori: “Pava te ithaiyaneta, aritake omonkarataakya okaratzi ishinetaantakeri.” Jiroka apitetanaintsiri: “Tekatsi pashinetakagairone ipairyaka apaniro ivairoki Pava, tema tekatsi anaakoterine irirori.” **e 6.19** Iro inaaventakoyeetzi tontamaitatsiri jotantayeetantarori tasorentsipanko, iro ipaitayeetzi tasorentsisaante onatzi janta. Intaani inkye omperatasoren-tsitani, tera irakoventyaaro inkyaaapiinte. Iro ikantayeetzi “ari janta joñaakanta Pava.” Irootakera oshiyakaaventarori inkite tsika janta añaeri Pava apaata. **f 7.1** Iroka vairontsi “Salem” irootake ipaitaitziri nampitsi Jerusalén pairani tekeri inampitaro Judío-payeeni janta. **g 7.2, 4-6** Jiroka kantakotachari ipakeriri Abraham-ni pairani Melquisedec. Aririka irapitha-tante jovayirita Abraham-ni onkarate 10, aparoni irashitakaakyaari Melquisedec. Ari ikanta-kerori maaroni jaapithatanakeri, ontzimerika 10, aparoni irashitakaakyaari Melquisedec.

⁴Ari añiirori iriiperori inake Melquisedec. Tema Abraham-ni, itzimi achari-neyetanakari aakaite, iri ipake pairani okaratzi jaapithatziriri pinkathariite jovayiritakari. ⁵Iroora kempitakarori okaratzi jantapiintayetakeri pairani Leví-mirinkaite. Ipayeetziri aparoni tzimimotziriri isheninka ontzimerika 10, tema iro oshinetaantziri Ikantakaantaitane irantayeteri omperatasorentsitaari. Iro jametaiyarini, tema irimirinkaite inatzi icharineyetari Abraham-ni. ⁶Iriima Melquisedec kaari asheninkata a-judio-yetzira aaka, kaari ayotaajatzi ipaita charinetariri. Iro kantacha, Abraham-ni, itzimi ishinetaaperoyeeta-keneri pairani, iriitajaantakera pakeri Melquisedec aparoni karatatsiri 10 jaapithatantakeri jovayirita. Ipoña Melquisedec itasonkaventajaantanakeri Abraham-ni. ⁷Omaperotatya ikantapiintayeetzi: “Itzimirika tasonkaventantatsiri, janayiri itzimi itasonkaventaitziri.” ⁸Itzimirika ipayeetziri aparoni opaitarika karatatsiri 10 jaka kipatsiki, atziri jinayetzi, kaamaneri. Iriima Melquisedec, kempivaitakami kañaaneri irinakemi irirori. ⁹Irojatzji jantakeri Leví-mirinkaite, ikaratzi ipashitapiintayeetaari. Aña kempivaitaka iriitakemi pinakoventantatsinemi, tema irootake jantakeri ivaisatzite Abraham-ni, ¹⁰etanakaro ipinakoventantake pairani ipashitakariranki Melquisedec jomonthaantavaariri jovayirita. Tema tekeramintha intzimaajate Leví-ni, aritake jantzitakaro Abraham-ni iroka.

¹¹Pairani, ikaratzi omperatasorentsitaari, icharineete Aarón-ni inatzi, ikantayeetziri “Leví-mirinkaite.” Ari okanta Ikantakaantaitakeri. Iro kantacha irikaite omperatasorentsitaari, te irimatajaantero irovameethashiretante. Arimi irimatakero, eerotya josankinatakoyeetaimi pashine omperatasorentsitaari kempitaariri Melquisedec, kaari charinetariri Aarón-ni. ¹²Omaperora itzimai pashine omperatasorentsitaari kaari icharineta Aarón. Irootake ovashinaantaiyaari Ikantakaantaitane, onantyaari intzimai pashine omperatasorentsitaari. ¹³Tema irika iñaaventaitakeri kempitaariri Melquisedec, kaarira icharineete Leví-ni, pashinemirinkaite inatzi, kaari tzimaajatatsine aparoni isheninka intzime iromperatasorentsitaityaari. ¹⁴Irika kempitakariri Melquisedec, iriira Avinkatharite Jesucristo, itzimi icharinetakari Judá. Tema pairani irosankinareki Moisés-ni, te oshinetaantsite iromperatasorentsitaarite charinetariri Judá.

¹⁵Ari okoñaaperotziri ontzimaty impoke pashine omperatasorentsitaari kempityaarine Melquisedec, ¹⁶te iromperatasorentsietya inkempityaari oñaaventziri Ikantakaantaitane itzimi icharinematsitari Leví-ni. Aña iri kempityaarine aparoni tzimatsiri ishintsinka, kaari kaamanetatsine. ¹⁷Tema iri jiñaaventayeetake, ikantaitzi:

Eeroka kantaitaachane pomperatasorentsitai,

Ari pinkempityaari ikantaranki Melquisedec.

¹⁸Ari okanta, tema okaratzi Ikantakaantaveetakari, otzimi irovashaantaite, tera omatero ovameethashiretante, eeniro kovityaachari. ¹⁹Tema tekatsi aparoni ovameethashirete Ikantakaantaitane. Iro kantacha otzimaira pashine impoyaataarori, irootakera matakaayetairone okaakishiretaiyaari Pava, tema iro oyaakoneenteri.

²⁰Irootakera ishinetaakairi iroka Pava, tema iriitakeranki pairyeencha apaniro ivairo iriyoheetantyaari omapero omonkaratya. ²¹Iriroma pashine omperatasorentsitaantsiri, tera impairyaaajaty Pava jovayetantakariri irikaite. Aña, iri ipairyaaaventaka pashine, ikantakeri:

Iri Pinkathari pairyaamentakami, te joipithokanetziro iñaane.

Eeroa kantaitaachane pomperatasorentsitai,

Ari pinkempityaari ikantaranki Melquisedec.

²² Ari okanta, iriitakera iroñaaka Jesús iyotakaayeetairori omapero omonkarataiya okaratzi jantzimotavakaitakari, irootake anaakotakerori pashine etavetanakarori pairani jantzimotavakaitakari.

²³ Tema ikaravetaka pairani omperatasorentsivetainchari, osheki tzimainsiri impoyaayetakariri iriroriite. Tema ikamapiintayetake irikaite, te onkante iriyaatakaairo irantayerimeri, aña ontzimatyete intzime pashine impoyaatyaarine. ²⁴ Iriima Jesús, kañaaneri jini irirori, iri kantaitaachane iromperatasorentsiti. ²⁵ Ari okanta, iriira Jesús ovavisaakoshiretapiintairine okaakishiretaiyaarine Pava, inkantakoventapiintairi.

²⁶ Iriitajaantake iroñaaka omperatasorentsitaari akovityaaperovetakari. Jiroka ikantari irirori: Itasorentsishiretzi, ikameethashiretzi, ikiteshiretzi, te isaikimoyetairi kaariperoshireri, janaaperotairo inkite. ²⁷ Irika Jesús te inkempityaari omperatasorentsijanovetainchari pairani. Tema aririka impomeyeteneri atziriite jashitakaayetariri Pava, jetaro irirori ikovakotziri Pava impeyakotavakeri ikaariperoshiretzi. Iriima Jesús jothotyakero maaroni, jimonkaratakero ishinetakaranki apaniro inkempitakotyaaari ipomeyeetziniriri Pava. ²⁸ Ikaratzi omperatasorentsitakaayetakari Ikantakaantaitane, atziri inayetzi, shipetashireri, ikaamaneyetzi. Iriima Itomijanori Pava pokaintsiri avisakeranki osheki osarentsi, iriira jomperatasorentsitakaakeri Pava ipairyaakaranki ivairoki. Iri monkaratajaantakerori kameethaini, arira onkantaitaatyeeni.

Iri Jesús kantakoventantaatsi ovakeratantaari antzimotavakaantsi

8 ¹ Jiroka iroñaaka otzinkamiperotajaantari ikantayeetakeri: Iriitajaan-takera Cristo omperatasorentsiventairi, iri saikaatsiri irakojanoriki Pinkathariperori, itsipataari ipinkathariventantai inkiteki. ² Okempivaitaaro ari irantavaitemi tasorentsithaanteki, iro kantacha, tera ari irantavaimatsite tasorentsithaanteki otzimi jovetsikakeri pairani atziriite, aña inkiteki jantavaitai, tsika otzimi jovetsikakaantairi Pava. ³ Tema ikaratzi omperatasorentsitaantsiri pairani, tzimatsi jashitakaariri Pava, ipometayetziniri. Ari ikempitakari eejatzi Jesucristo, tzimatsi opaita jashitakaariri Pava. ⁴ Iro kantacha, te onkantavetya iromperatasorentsitemi Jesucristo, isaikantaveta-paintari kipatsiki, te oshinetakaantero Ikantakaantaitane, tema te isheninkamirinkaitetari Leví-ni. ⁵ Tema irikaite omperatasorentsitaari oshiyakaarontsi inamatsiyetake, aña tzimatsi iñaamampyeetakari tsika onkantaia kyaayoo-peroini janta inkiteki. Irootake ikantayeetakeriri pairani Moisés, tsika inkantya irovetsikero tasorentsithaante, ikantayeetakeri:

Pinkempitakaantero povetsikero, tsika okanta piñaamampyaakaro otzishiki.

⁶ Ari ikantaari Jesús omperatasorentsitaari jinatzi, janaakotairi jomperatasorentsitaataari atziri. Tema Pava jovakeratai pashine antzimotavakaantsi, iri ishinetagaine iroñaaka Cristo ikantakoventayetai, irootakera anaakotairori okaratzi ishinetantavetakari pairani, iro anaakotairori etakarori antzimotavakaantsi. ⁷ Tema tzimatsi kovityeenchari etakarori antzimotavakaantsi kaari

imonkarayetake, irootake okovantakari ontzime pashine ovakerari, impoyaa-taiyaarone. ⁸ Jiroka otzimi kovityeenchari, tema ikantaitakeranki:

Ikantzi Avinkatharite:

Pamenero onkarate avisatsineri apaata,

Ari napiitairo ontzime nantzimotairiri icharinepayeeni Israel-ni,
icharinepayeeni Judá-ni.

⁹ Aririka novakeratairo antzimotavakaantsi, eero okempitaaro
nantzimovetakariri ivaisatziite.

Tema pairani nokempitakaantaari nakathataatyeerimi,

Naakami eevatairinemi nomishitovantaariri Egipto-ki.

Tera imonkaraamaitaro iriroriite okaratzi nantzimotavakaiyaari,
Iro opoñaantari novashaantziro nokempoyaaventziri.

Arira ikantake jiñaavaitake Pinkathari.

¹⁰ Japiitakero iñaavaitake eejatzi, ikantzi:

Jiroka ovakerari antzimotavakaantsi iriñeeri apaata Israel-mirinkaite:

Ari niyoshiretakaayetairi kameethari onkarate irantayetairi.

Onkempivaityaaro nosankinashiretaatyeenerimi nokantakaantane,
Naakatake inkempitakaantai Ivavane,

Iriiyetake nashitaiyaari Naaka.

¹¹ Te onkovajaantaiya iriyotaavakaavaitaiya,

Intaani ikantayetairi isheninka: Piyoshireperotairi Avinkatharite.

Tema maaroni iriyoyeetaina.

Ari iriyoyetaina iriiperoriite irojatzi ashinonkaaneriite, maaroni.

¹² Osheki noneshinonkatairi ikaariperoshireyetake,

Ari nompeyakotaineri.

¹³ Tema ipaiyeetakerora “Antzimotavakaantsi ovakerari,” ari jiyotakoyee-tzirori iroka etavetakarori, kempivaitake paisatorimi onatzi. Tema okaratzi paisatotaintsiri, jookayeetziro.

9 ¹ Okanta iroka etakarori antzimotavakaantsi, iro ikantakaantakeri Pava iriyotayeetantaari tsika inkantaitya iñaapinkathayeetairi. Ari oñaaventari tasorentsithaante tsika janta iñaapinkathayeetairi. ² Iroka tasorentsithaante, apite okanta jinashiyeetakaro jotantaitziro. Janta antarosaaantetzi tsika ikyaapiintaitzi, ari jovayeetakeri ootamentotsi, menkochaaniki, ipoña tasorentsitanta. Ari ipaiyeetzirori “tasorentsisaante.” ³ Irooma inthomointa, tsika ithatashii-takero tontamairi, iryaaninaki okanta. Ari ipaitayeetzirori “tasorentsisaan-teperori.” ⁴ Ari osaikiri itaantapiintaitarori kasankainkari, ari osaikiri eejatzi tasorentsinaiki. Iro jovetsikayeetanta poreryaari iroka. Ari ovakotari inthomointa eepiyokiini “maná” jovetsikañakitashiitakero poreryaari. Ari jovayeetzirori ikotzi Aarón-ni shookaintsiri pairani, ari osaikitari eejatzi mapikota tsika osankinataka antzimotavakaantsi. ⁵ Okanta jeñokiini tasorentsinaiki, ari jovayeetake jovetsi-kaitziri iroshiyakaaro maninkariite, iriitake otsimankantakaro ishivanki otatari tasorentsinaiki. Iro ipaiyeetzirori “Ineshinonkamento.” Iro kantacha eero niyaata-kairo noñaaventemiro tsika okantayeta aparopayeeni.

⁶ Aritake jovetsikayeetakero maaroni iroka. Osheki jantapiintakeri ompera-tasorentsitaari janta antaroki tasorentsisaante, ari jantayetzirori inkene

iriñaapinkathatasorentsiti. ⁷Irooma iyaaperotanake inthomointa tasorentsi-saanteperoriki, intaani ishinetaiziri inkye omperatasorentsijanori. Aparosatzira ikyapiintzi osarentsiki. Aririka inkyaaake janta, iraanake irira piratsi intsikirisantyaaro ipaitayeetziro “Ineshinonkamento Pava.” Ari onkantya irineshinonkatantyaariri Pava, eero jovasankitaaventantari iyaariperoshirenka. Ari ikempitaayetziiriri eejatzi atziriite kaariperoshireyetatsiri. ⁸Ari okanta, tzimatsi jiyotakaayetairi Tasorentsinkantsi, jiroka okanta: Pairani otzimantavetari tasorentsithaante, te onkante inkyaaayete atziriite janta otasorentsisaanteperotzi. ⁹Jiroka okantakota: Aririka impayeeteri Pava jashitakaitariri, aririka impomeyeeteneri, tera iro matakaajaanterine iñaapinkathashiretaiiri Pava inkene intampatzikayetairo ipampithashiretari. ¹⁰Aña intaani intizitaiyaaro ovaritensi, jimireyetari, inkivayetapiintaiya eejatzi. Iro ikantakaantaitakeri otzimi koñaayetatsiri irantayeetero, irootake irantayeete irojatzi irovakeratakantaaiyaarori Pava antzimotavakaantsi.

¹¹Ari mataka ikoñaatai Cristo, iriitake kempitaariri iroñaaka omperatasorentsitaari. Iro kantacha, tera inkyaaajate tasorentsisaanteperoriki otzimi jovetsikayetakeri atziriite, aña jimatakero inkyaaake irirori inkiteki tsika intaani añaamampyaayetakaro iroñaaka, otzimi anaakoperotantatsiri.

¹²Tema Cristo te inkempityaari omperatasorentsitaari atziritsiri itzimi kyaamatsitapiintatsiri tasorentsisaanteperoriki iraanake iriraane piratsi. Aña iriitajaantake shinetaicha irovamagaiteri irisakotapaintero iriraane, inkene iriñaayetairo maaroni ari inkantaitaayeeni iravisakoshireyetai. ¹³Oshiya-kaaventziro aririka ookimotyaaari Pava iriraane piratsi, eejatzi isamampote, kempivaitaka iro kitevathatakairine atziri itzimi antakerori ipinkayeetzi.

¹⁴Irooma iriraane Cristo, iro maperotakerori okantakaakaro pikiteshiretantayetaari. Tema ikempitara irirori tekatsi ompaitya inkenakaashityaari, irijatzita shinetaichari irovaiteri, ikantakaakari Tasorentsinkantsi. Iriitake oshepithataimiroi kaariperori pipampithashiretane, tema pantayetakero kaamanetakaantatsiri. Aña ontzimatyete pantayetairo okaratzi ikovakaimiri Pava, Kañaaneri.

¹⁵Iriitakera Cristo itzimi jotyaaantakeri Pava inkantakoventairi atziriite, ari okanta jovakeratakantaarori antzimotavakaantsi. Tema okantakota ovakerari antzimotavakaantsi, ontzimatyete inkame aparoni, iro iravisakotantaiyaari piyathatakarori paisatori antzimotavakaantsi. Ari iriñeetairo ishineyetakairo pairani ankañaanetai. Iroka antzimotavakaantsi, iroovaitake aparoni osankinarensi tsika oñaaventayeta okaratzi jashiyeetari, oñaaventayetziri eejatzi intzime ashiyetaiyaarone aririka inkamaminthatake ashitaaniri. ¹⁶Iro kaari jiyoperoyeetanta intzime aayerone okaratzi jashitakaayeetantari, intaani jiyoyeetzi aririka inkamake ashitaaniri. ¹⁷Eenirora jañi ashitaaniri, eero ipitaitari itzimi ishinetaitakeneri irashitaiyaaro. Intaani impayeetairi aririka inkamake. ¹⁸Ari okempitari, jetajaantayeetantanakarori paisatori antzimotavakaantsi, tzimatsi ipaita kamaintsiri, iriraanera jetantayeetanakari. ¹⁹Tema pairani ithonkakero Moisés iñaanatakeneri atziriite Ikantakaantane, jaake iriraane piratsi, itentaakero jiña, jaake inchashiteva,

jankoviitake kityonkamaitatsiri, itsikirisantakaro osankinatainchari, ari ikempitaakeriri eejatzi atziriite.¹ ²⁰Ikantakeri:

Iroka iraantsi iro oõñaarontaperoterone antzimotavakaiyaari, irootake ikantakaantakeri Pava.

²¹Itsikirisantakaro eejatzi iraantsi janta tasorentsithaanteki, ari ikempitaakerori okaratzi saikatsiri inthomointa. ²²Ari okanta, tema kempivaitaka aririkami intsikirisantaityaaro iriraane piratsi, imonkaratanairo Ikantakaantaitziri, kempivaitaka iroomi oitevathatantatsine. Tema eerorika otzimi iraantsi, eero ipeyakotantairo Pava kaariperori.

Iri Cristo matakeroi jovavisaakoshiretantzi

²³Irootake ikamimentantari piratsi ipomeyeetziniri Pava kempivaitaka inkitevathatakaantatyeeemi. Irootake kempitakarori okaratzi avisaintsiri inkiteki, jotyaantakeri Pava inkamimentante Cristo, inkiteshiretakantaye-tairi. Iro anaakotakerori ikamimentantzi piratsi. ²⁴Tema te inkye Cristo tasorentsisaanteperoriki irovetsikamatsitane atziriite. Aña irootataike oshiyakaaventacha inkiteki tsika ikenai Cristo, inkantakoventayetai isaikira Pava. ²⁵Tema te japiipiitapaintziro Cristo ikamimotantzi. Ari opashinetziri jantziri omperatasorentsitaari itzimi kyaavetapiintachari aparosatzì osarentsiki tasorentsisaanteperoriki. Te iri ashitaajatyaarone iriraa isakotayeetziri. ²⁶Arimi iroshiyamatsityaarimi Cristo ikaratzi omperatasorentsitaari, osheki irapiiiteromi inkamimentante. Arimi iretanakyaaro inkemaantsiventantyaami ovakera ovetsikantakari kipatsi. Aña aparosatzì ikamimentantapaintzi. Ari ikantaitanaatziiro joitsinampaakero kaariperori. ²⁷Iroovaitake ikantaitziri: “Maaroni atziri aparosatzì okanta ikami, impoña Pava amenakotairone ishire.” ²⁸Iro jantakeri Cristo, aparosatzì ikamake ikemaantsiventakotari osheki kaariperoshireri. Iro kantacha eejatzi inkoñaatapai apaata irirori, eerova ikemaantsitakaitavaari, aña irovavisaakotairi ikaratzi oyaakoneentakeriri.

10 ¹Iroora Ikantakaantaitane oshiyakarori aamparentsi. Tema okantara aparoni aamparentsi te ontzimanete ovatha, intaani jiyotayeetzì tzmatsira ipaita ashitaro iraampare. Ari okantari eejatzi Ikantakaantaitane, iyotaakai tzmatsi apaata kameethataatsine. Ikantakaantaitake ontzimatye impometapiintayetaineri Pava maaroni osarentsiki, iro kantacha tera ovameethaperoshiretziri atziriite antayetakerori. ²Arimi omaperotya ovameethaperoshiretante, ikaratzi antayetakero arimi irovashaantakeromi, tema aritakemi oiteshiretakeri, eero iyaatzimi onkatsitzimoshirevaiterimi jantayetakero kaariperori. ³Aña te ari onkantya, iro jantapiintakeri avisayetzira osarentsipayeeni, ipometapiintayetziniri Pava, ipampithashiretakotaro iyaariperoshirenka. ⁴Tema jovamaayetapiintziri piratsiite ikapathainkatakaitziri, tera omatero ompeyakoprotero iyaariperonka atziri. ⁵Irooma ipokake-ranki Cristo jaka kipatsiki, ikantakeri Pava:

Te pinkovamatsitairo iramayeetaimi piratsi jashitakaayeetamiri, ipomeyeetzimiri.

Aña naakatake potyaantake natzirite, nonkempitakotyaari ipomeyeetzimiri.

⁶ Tera intaani onimotemi ipometayeetzimiri piratsi okantakaantziro iyaariperoshirenka irikaite.

⁷ Nonkante Naaka:

Pavá, nopokake naaka nantairo okaratzi pikovakaakenari eeroka, Tema aritake josankinatakoyeetakena pairani onkarate nanteri.

⁸ Pinkinkishiretero kantatsiri jaka:

Te pinkovamatsitairo iramayeetaimi piratsi jashitakaayeetamiri, impomeyeetaimiri. Te onimotemi impomeventemiro iyaariperoshirenka.

Iro kantacha, ¿kaarima ikantakaantaitziri iroka? ⁹Intsityaa pinkinkishiretero pashine kantatsiri:

Nopokake naaka nantairo okaratzi pikovakaakenari eeroka,

Iroka apiitainchari ikantaitakeri, impoyaataro etanakarori pairani. ¹⁰Aña ikovake Pava onkempityaaro ivatha Cristo okaratzi ipomeyeetziniriri, ari okanta ikamimentantapaintariri maaroni atziriite. Arira opoña jovameethashireyetai aakaite.

¹¹ Pairani, maaroni omperatasorentsitaari jaminiri Pava jashitakaariri, japiipitziro kitaiteriki ipometziniri piratsi. Temaita irimatero irovashaanta-perotakaantero kaariperori. ¹²Irooma Cristo, aparosatzi ishinetaka irovamaa-ventaiteri iyaariperonka atziriite, ipoña isaikai irakojanoriki Pava itsipataari ipinkathariventantzi, ¹³ari isaiki joyaaventa irojatzi iroitsinampaantaperotai-yaariri, ikempitakaantairi imakoryaakiimento. ¹⁴Irootakera jantantakarori aparosatzi ikamimentantakero iyaariperonka atziriite, ari ikantaitaatyaa ni jovameethashireperoyetairi. ¹⁵Ari ikempitakari Tasorentsinkantsi jiyotakaakai omaperotatya. Tema iri etakaro josankinatakaantake:

¹⁶ Ikantake jiñaavaitake Pinkathari, ikantzi:

Jiroka ovakerari antzimotavakaantsi iriñeetairi apaata:

Ari niyoshiretakeayetairi kameethari onkarate irantayeeteri

Onkempivaityaaro nosankinashiretaatyeeenerimi nokantakaantane.

¹⁷Eekero ikantatzi:

Ari nompeyakotaineri ipiyathataka, jantayetakero kaariperori.

¹⁸ Tema aritake ipeyakotantairo Pava ikaariperoshireyeetzi, te ariperotai impomeyeetaineri iroñaaka.

¹⁹Irootake iyekiite, tema kapathainka ikantaka Jesucristo jovamaantaitakariri, aventaashire antsipashiretaiyaari Pava, onkempivaityaaro ankyaa-tyeemi tasorentsisaanteperoriki. ²⁰Tema jatziritikera Cristo, irootake okantantaari ankyaa-yetai inkiteki, iro oshiyakaaventachari ankyaatyeemi ithatayeetakero tontamaitatsiri tasorentsisaanteperoriki. Aakara omapo-kayetaarori iroka kaari jimayeetzi pairani, irootake kañaanetakaantaatsiri.

²¹Ikempitaari iroñaaka Cristo iriimi omperatasorentsijanoventaineri akaratz jashiyetaira Pava. ²²Ari okanta. Kyaaryooperoini ankantaiya antsipashiretai-yaari Pava, mapero ankantya oshiretaiyaari. Kiteshire ikantakaayetai, eero apampithashiretakoyetaaro kaariperori. Aña ankempitakaantya inkivanta-tyeeromi jiña kiteshaari. ²³Kiso ovanakero aventaashiretaari, ikemayeetakai akantake: “Noyaakoneentane inatzi Cristo.” Tema tsika itzimi shinetakairori, kiso jovakai irirori. ²⁴Ontzimatyee ampampithashiretakotairo tsika onkantya aminthashiretakeantyaariri pashine iretakotantya, irantayetairo kameethari.

²⁵ Eero ovashaantziro apatotapiintya, tema tzimayetatsi ovashaantayeta-kerori. Aña ontzimatyé aminthashiretakaiyaari akarataiyini. Eekero aatatye antanaïro ayotaira aritake impiye Cristo.

Ikamantayeetariri antzirori inintakaanekiini kaariperori

²⁶ Tema aritake ayotairo kyaaryootatsiri, aririka othataanakyaaro ovashaantanakero, impoña aatakaïro antayetero kaariperori, tera impeya-koitairo ayaariperonka. ²⁷ Aña ikamantayeetatye antharovashirete irova-sankitayeetai, tema Pava iraperotairi intaayetaïri ikaratzi kisaneentakeri. ²⁸ Pairani, intzimerika piyathatakyaarone Ikantakaanane Moisés, te ineshi-nonkaitari, aña jovamaayeetzi inkaraterika mava kantakoterine. Ari irovamaayeetakeri eejatzi inkarataajaterika apite kantakoterine. ²⁹ ¿Tema omaperota irovasankitaiteri itzimirika manintakerori jantzimotajaantakairi Itomi Pava? Tema okempivaitakaro jaatzikashivaitaitaro kaari apantaro, irimanintashivaitakyaaromi ikapathainkatake ikamimentantake. Ari ithain-kashiretakerori jantzimotantzi Pava ishinetaavetaniri intasorentsishireta-kairi. Ikaviyavaitakeri Tasorentsinkantsi neshinonkataneri. ³⁰ Irooma aakaite ayotzi itzimi kantaintsiri:

Naakatake ovasankitaantatsine,

Naaka piyakoventantachaneri.

Iroora ikantakeri Pinkathari.

Ikantaitzi eejatzi:

Jovasankitaayetziri Pinkathari ikaratzi jashitaari irirori.

³¹ ¿Kempitataka iniroitemi intharovashireyetakemi jiyotayeetai iriitajaan-takemi ovasankitaayetantaatsine Kañaneri Pava!

³² Pimpampithashiretakoty. Tema eerokayetake pairani kempisantanain-siri, kempivaitaka pinkitainkatakotaatyee. Ipoña piñaakero ikemaantsi-takaayeetakami. ³³ Piñaayetakero eejatzi ikisayeetzimi, jovatsinaayetzimi tsika ipiyotayeeta. Piposhenkayetakari avishimoyetziri okaratzi piñaakeri eeroka. ³⁴ Piposhenkayetakari ikaratzi jashitakoyeetakeri, piñaayetakero eejatzi jaapithayeetakemiro tzimimoyetzimiri. Iro kantacha, eekero piyaa-tatzi piminthashiretanaka, tema piyotaiyini onkarate piñeeri apaata, osheki okameethaperotzi, te othonkaneta. ³⁵ Irootake eero povashaantantaro okaratzi paventaanaari, tema iniroite impinayeetaimi apaata. ³⁶ Amave pinkantya pantayetanaïro ikovakaayetzimiri Pava, ari onkantya piñaantai-yaarori ishinetaakemiri.

³⁷ Tema ikantzi Pava:

Eero ishenkaa irareetantyaari okaakitzimataintsiri,

Eero osamani inkantya.

³⁸ Tampatzikashire irinaatyé aventuraashireri, ari iriñeero irañantaiaaro.

Irooma aririka impiyashiretai, eerora jinimotakaanaro.

³⁹ Irooma aakaite, te akempitari ikaratzi piyashiretachari, itzimi iraperoyee-tairi. Aña oshireyetaara aakaite, ari añeero añashireyetai.

Aventaashirenkantsi

11 ¹ Jiroka okantakota aventuraashirenkantsi. Okempitatya aririka inkantashireete: "Aritake omatakya nokovaperotane."

Jiyomampyaaperotajaantake aritake omatakya ikoviri, onkantavetakya tekera iriineero. ²Iro iraventaashirenka avaisatziite kantakaarori okanta Pava iñaaventantakariri kameethaini. ³Iro aventuraashirenkantsi kantakaarori amatantarori akemathatairo tsika okantajaantaka jovetsikantakarori Pava kipatsi. Intaani jiñaavaitake, matanaka ovetsika. Ari opoñaanakari ovetsikanaka iñaayeetairi iroñaaka kaari koñaataajatatsiri pairani.

⁴Iro iraventaashirenka Abel kantakaari ipometantakaniri Pava jashitakaariri, anaakotanakero irashi Caín jashitakaavetariri Pava. Iro ookimotakari ipometakeri Abel. Ari ikantake Pava: “Kameethashire inatzi Abel.” Okantavetaka ikamake Abel, eeniro akemakotapiintziri kempivaitajaantaka irojatziri iññaavaitemi irirori, tema iro kantakaarori ikempisantake. ⁵Iro iraventaashirenka Enoc kantakaari jaantaitaariri, te iriineero inkame. Te iriineetairi, tema inkiteki jagairi Pava. Pairani eeniro isaiki kipatsiki, ikantakeri Pava: “Eerokara inimotakaaperotakenari.” ⁶Tema aparoni kaari materone ontzime iraventaashirenka, te onimoteri Pava. Aña aririka inkovayeete iriyoperoitairi Pava, ontzimatyete inkempisantai, omapero tzimatsi Pava. Ontzimatyete inkempisantai ari irimatakaayetairi Pava inkarate kovaperotaatsine iriyotairi. ⁷Iro iraventaashirenka Noé kantakaari jovetsikantakarori iniroite pitotsi inkene irovvisaakoteri isheninkamirinkaite. Kyaaryoo iñaapinkathatasorentsitanetake irirori. Tema iri Pava kamantakeri onkarate avisatsine, kaari iñneetaajatziri pairani. Iroora opoñaanantari jiñneetakero iro apantaperotaro irovasankitaayeetairi osavisatziite. Arira jovameethashiretakeriri Pava, tema irootake ishinetaayetakeneriri kempisantaneriite.

⁸Iro iraventaashirenka Abraham kantakaarori ikempisantantakariri Pava ikantakeriranki irishitove inampiki iriyaatero pashine nampitsi otzimi ishinetaakeneriri. Iro jantakeri Abraham, jatake okantavetaka te iriineero tsika iriyaatenta. ⁹Iro iraventaashirenka Abraham kantakaarori jimatantakarori jinampitaro pashine kipatsi tsika te itzimapai isheninka irirori. Ari isaikakeri ipankoshetatar meshinantsimai. Ari ikempitaakari Isaac, Jacob, tema irijatzi ishinetaayeetakeneri eejatzi. ¹⁰Iro jimatantakarori Abraham inampitakaro, tema jiyotzi ari inkañaanetai inkiteki. Kempivaitaka iri ñaamampyaakarori aparoni nampitsi otzimajaantzi jovetsikairi Pava, tsika irinampiperotaiyaaro apaata. ¹¹Aña omatzitaikaro iroori Sara, ovaiyantai okantakaaro aventuraashirenka. Aritake antarononetake, karavetapaaka ovaiyantantyaari. Iro kantacha, omatairo ovaiyantai, tema aventuraashiretanakari Pava aritake imonkatarakenero ishinetaakenerori. ¹²Ari okanta. Oimera Sara, itzimi ayimavetakari irantarikonanka, jovaiyantakairo iina, irojatziri joshekintantari icharineyetari, ikempitaari joshekitzi impokiro, ikempitaaro impane oshekitzi janta jiñaathapyaaki. Omapero joshekiperotai, tekatsi materone iriyoyeetai tsika ikaratzi joshekitzi.

¹³Maaroni irikaite (Abraham, Isaac, Jacob, Sara), ikamakoyetakero iraventaashirenka, te iriñaajatero okaratzi ishinetaayeetakeriri. Intaani jiñaamampyaayetanakaro. Intaina okantaka inkite ikovashiretakeri inampitaiyaaro. Irootake ikantayetantari: “Asaikaminthatashitara kipatsiki, kaari anampi, akempitakovaitakari aparoni kaari tzimatsine isheninkamirinkaite.” ¹⁴Tema jiñaavaitaitakero kantainchari ñaantsi, ari ayoperotziri omapero ikokovaitzi pashine nampitsi tsika inampiperotajaantaiyaaro kameethaini. ¹⁵Iroomi

iriñaaventayete impiyamatsiyetaimi inampiiteki ipoñaayetakaro pairani, aritya irimatakeromi impiyayetai. ¹⁶ Aña tzimatsi pashine ikovaperotakeri otzimi anaakoperotzirori, jantara inkiteki ikoviro. Irootajaantakera jovetsi-kakeneriri Pava irashiite irikaite, tema Pava te ipashiventakotari ikantapiintakeri “Novavané.”

¹⁷ Iro iraventaashirenka Abraham kantakaakarori impometantyaanerimi Pava irapintzite itomi Isaac, tema Pava iñaantatyaaro iraventaashirenka Abraham. Iroovetainchami irapintziryeerimi irovaiyantane, ¹⁸ okantavetaka ikantakeri Pava:

Iri Isaac piñaantaiyaari intzimai osheki pincharinetyaari.

¹⁹ Tema Abraham javentaashiretakari Pava jiyotzi ari irovañagairi kamatsiri. Irootake Pava joipiyantaaniriri Isaac, tema iri oshiyakaaventakero iriñaayeetai. ²⁰ Iro iraventaashirenka Isaac kantakaarori itasonkaventantakariri Jacob ipoña Esaú, iro oshiyakaaventacha avisayetatsineri apaata. ²¹ Iro iraventaashirenka Jacob kantakaakarori itasonkaventantakariri apiteroite itomi José. Irojatzi iraventaashirenka Jacob-ni kantakaarori itharomentantakariri Pava ikotziporokitantakariri ikamimatake. ²² Iro iraventaashirenka José kantakaari ikantantanakariri ikamimatake, ikantzi: “Aririka irishitovayetai Egipto-ki asheninka itzimi icharineyetari Israel, iramenai tsika inampitaiyaaro.” Ikantake eejatzi: “Ontzimatyeeera iraaheetanairo apaata notonkiporoki.”

²³ Iro iraventaashirenka ashitariri Moisés kantakaari jomanantakariri ireenchaanite ovakera itzimapaake, irojatzi itzimakotantakariri mava kashiri. Tema kameethaini ikantaka eenchaaniki. Ari jiñaakaarori ashitariri Moisés okaratzi ikantakaantakeri pinkathari, irovayeeteri maaroni eenchaaniki inkarate shiramparitatsine. ²⁴ Iro iraventaashirenka Moisés kantakaari kaari ikovanta incharinetyaari pinkathari Faraón, okantavetaka iro oimotantakeri irishinto pinkathari. ²⁵ Aña iro ikovake inkempiyaari atziriiite jashitari Pava, ari itsipatakari isheninkapayeeni jovasankitaavaitaitziri, te inkovaajatero iranintaavaityaaro kapicheeni inevetashiyetari irirori. ²⁶ Tema jiyotake Moisés okovaperota irovinkatharyaaventaiteri Cristo, iro anayirori ontzimimotairimi irashaakaro Egipto-satzi. Aña iro jiñaamampyaakari impinayeetairiri apaata. ²⁷ Iro iraventaashirenka Moisés kantakaari ishiyantakariri Egipto-ki. Tera iro ishitovantaajatyaaari itharovakaari pinkathari inkisaneenteri, aña ikyaaryooventatziro onkarate irantakairiri Pava, okempivaitakaro iriñaavorotatyeeerimi Pava kaari koñaanetatsine. ²⁸ Iro iraventaashirenka Moisés kantakaarori jimonkarayiro ikantakaantaitakero anankoryaantsi, itsikirisantakaro iraantsi eero jovamaantari maninkari aperotaneri iponkitzitari irovaiyaneete.

²⁹ Iro aventaashirenkantsi kantakaarori jimontyeetantakarori Inkaare Kityonkaari, janiitaiyakeni okisopathatakera. Irooma jimavetapaakaro Egipto-satzi, piinkaiyakeni. ³⁰ Iro aventaashirenkantsi kantakaarori jimatan-takarori jinkijinkitakero Jericó okaratzi 7 kitaite, irojatzi jiñaantayeeta-karori oporokathapitake nampitsi. ³¹ Iro aventaashirenka Rahab kantakaarori aakameethatantakariri ovayiriite amenarontachari, ari okanta te otsipantantari piyathariite japeroitakeri. Okantavetaka iroka Rahab mayempiro onavetaka.

³² ¿Nonkinkithatakoterima pashine? Eerora nothotyaakotziri. Jirika ikaratzi: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel, ipoña kamantantantaniite. ³³ Iro iraventaashirenka irikaite kantakaayetaari okanta: Itzimantari oitsinampaayetairiri pinkathariite, pashine tampatzikashireyetaatsiri, pashine ñaayetairori ishinetaikeneri, pashine jookaveetakari imoronaki kashekari te jatsikiri, ³⁴ pashine jookaveetaka paampariki te itaga, pashine jamathaataitaka irovathaiterimi, pashine ishintsitakaitai, pashine ñaapero-taacha jovayirita, pashine jomishiyayetake ovayiriite poñaachari pashine nampitsi. ³⁵ Tzimatsi tsinane ñaayetairiri osheninkamirinkaite jañaayetai ikamaveta. Iro kantacha tzimatsi pashine kamimayetaintsiri jomposavaitaitakeri, te irovashaantanakero iraventaashirenka irapakaantaityaarimi. Aña oyaaneenta ikanta irañaaperoyetai apaata, eero okempitaaro añaavetara iroñaaka. ³⁶ Tzimatsi itzimi ithainkavaitaitziri ipoña ipasavaitaitakeri, pashine joosoyeetakeri ipoña jashitakoyeetakeri. ³⁷ Tzimatsi ipicheetakeri, pashine itankaitakeri, pashine josataayeetakeri. Tzimatsi pashine anii aniivaitatsiri intaani ikithaamatsitakeri meshinantsimai, pashine kovityaaperovaitane ikantaka, pashine osheki ikokovayeetakeri, pashine ikemaantsitakaitakeri.^k ³⁸ Pashine ikenavaiyetake tsika te inampiitaro ipoña otzishimashiki, pashine inampiyetakaro omoronaki. Tera aritaajate ankempitakaanteri irikaite osavisatziite. Aña iriitake apantaperotachari.

³⁹ Iro iraventaashirenka irikaite kantakaarori okanta Pava iñaaventantairiri kameethaini, okantaveta tekera iriñaayetairo ishinetaayetakeriri. ⁴⁰ Tema iñaamampyaakaro Pava otzimi anayirori: Ikovakaakairo aakaite antsipayetaiyaari irikaite, inkameethashiretakaayetai maaroni.

Kempoya ovanairi Jesús

12 ¹ Irootakera, añaashintsietantyaari eejatzi aakaite, ankempitakaantero oyiishitantatyeemi, okempivaitakaro eejatzi impiyotatyeyyaami irikaite iramenayetaimi matayetakerori javentaashirenetaka, intzime amatakoyetairi aakaite. Amatantyaarori ashiye shintsiini, ookanairo aithaare amatsinkakairi ashiye. Iro oshiyakaaventachari aithaare aririka ookaventaairo akaariperoshirevaitzi. Ari añaerori aakoventyaaro ashiyapiintai. ² Ikempitara shiyachari ikamaitaro jameniro tsika irareetya, ari ankempitanaiyaari aakaite, kempoya ovanairi Jesús itzimi etakarori javentaashiretakaayetakai. Iriitake monkaratakairone eejatzi aventaashiretane. Iriitake ankempitakotaiya, tema jiñaamampyaakaro irirori iranintaiyaari. Irootake jamavetantakarori ipaikakoveetakari, aritzimotakeri ipashiventakaitakeri ikamavetapainta. Ari saikai iroñaaka irakojanoriki Pava ipinkathariventantai.

³ Aririka ankinkishiretakoteri Jesús ikanta jamavetakero ikisaneentavaitakeri kaariperoshireri, iro tharomentashiretakaine eejatzi aakaite amavetero, eero okantzimoneentashivaitai. ⁴ Aritake piñaashintsietakari eerokaite kaariperori, iro kantacha tekera piñero inkapathainkatakaimi. ⁵ Aamaa pipeyaakotaaro ishintsithatantamiro Pava osankinarentsi, ikempitakaantami eerokami itomiite, ikantzimi:

k 11.37 Ikantakoyeetziri jaka meshinantsimai, iroora imeshina oisha ipoña cabra.

¡Notomí! Eero pimanintziro aririka irovasankitaimi Pivinkatharite.
Eero okantzimoneentavaitami aririka ishintsithatemi.

⁶ Tema iri iretakotajaantane Pinkathari jiñaantakaapiintari,
Maaroni ikempitakaantaari itomi, jovasankitairi.

⁷ Onkarate avishimoyetemiri pinkempitakaantero Avinkatharite ñaantakaa-shiretamirori. Tema ikempitakaantaami Pava eeroka itomi. ¿Tema jovasanki-taapiintziri itomi ikaratzi ashitaaniyetachari? ⁸ Ontzimatyé irovasankitaayetai maaroni. Terika piñeero eeroka, kempitaka tekera itomiperotami Pava, aña otomi mayempiro pinatzi. ⁹ Okempitara eejatzi, tzimatsi koñaaneri ashitairi ovasankitairi, añaapinkathatziri irirori. ¿Eeroma amaperotzirori añaapinka-thatairi Ashitairi kaari koñaaneri, onantyaari añaashireyetai? ¹⁰ Tema ikaratzi ashitairi koñaaneri kapiche jovasankitaayeyetai, tsika okantzimotari irirori. Iriima Pava jovasankitaayetai irirori onkantya inkameethashiretakaantairi, ari onkantake eejatzi intasorentsishiretakai ikempitara irirori. ¹¹ Te onimo-shireyetai irovasankitaaminthaitai, aña osheki onkantzimoneentashirevaitai. Iro kantacha apaata, ikaratzi kaari maninterone jovasankitaayetziri, aririka inkameethashireyetai, ari iñeero isaikai kameethaini.

Aparatakerori ineshinonka Pava

¹² Irootakera piñaashintsitantaari pinkempityaari ñaantapiintakarori ishiya, iñaashintsita ishevata ishipeashempavetaka, ari ikempitairori eejatzi ishipeayeretovetaka, iñaashintsita. ¹³ Pinkempityetaiyaari eerokaite shiya-piintachari tsika okameevokitzi kaari ñaayerone inkithoke ishipetakiitake. Aña ontzimatyé intekatsikiite. ¹⁴ Aakameetha pinkantavakaiya, piñaashin-tsitya pintasorentsishirete. Tema eerorika pimatayetairo iroka, eerora piñeeri Añaapinkathatane. ¹⁵ Paamaventyaari inkarate aparatakerone jineshinon-kayetai Pava. Paamaventyaari oitzipinaashiretaneri, joitzipinairikari ikaratzi kempisantayetatsiri. ¹⁶ Paamaventyaari mayempitatsiri. Paamaventyaari thainkatasorentsitaneri kempityaarine pairani Esaú, ikovajaantzi irovavakya aparosatzí, ari ipimantakerori ikashiyakaitariri iriira iponkitzitarora itzimi. ¹⁷ Tema piyotzi eerokaite aritake jimatakero Esaú kantachari, osheki ikova-vetaa iriñeeromi intasonkaventayeeteri, iniroite jiraakotakaro. Iro kantacha te iriñaamaitaiyaaro tsika inkenakagairo irovashiñaantaiyaarori inenakaa-shitakari.

¹⁸ Tema te pikempitari eerokaite aakerori pairani Ikantakaantaitane. Jiyaa-taiyake irirori otzishiki tsika otzimi koñaanetatsiri. Osheki otaantzi, tsireniki okantaka, ooreenkatake, iniroite otampyaatake. ¹⁹ Ikemakero ityootaitzi. Ikemake eejatzi iniroite iñaavaitaitzi, ari itharovaiyanake, osheki jamanai-yavetaka eero ikemantaro kantachari. ²⁰ Tema osheki itharovakaitakaro okaratzi ikantakaantayeetakeri, ikantaitzi:

Eero pikenayetzi jaka otzishiki. Te aritaajate pinkenakaayeteri
kapicheeni pipirayetari janta. Aririka inkenayeetake kapicheeni
janta, ontzimatyé intsitokayeeteri, ontzimaye irovathaayeeteri.

²¹ Omaperoitaka okoveenkatzi ikantzi Moisés:

Iniroite notharovake, okavaitakana.

²² Te pikempitari eerokaite ikaratzi ñaakerori, aña eerokaite oshiyakariri ikaratzi jataintsi otzishiki paitachari Sion, saikatsiri nampitsiki Jerusalén-ki.

Iroora oshiyakaaventachari piyaayetai inkiteki tsika isaiki Pava Kañaaneri. Tema ari pintsipataiyaari eerokaite ipiyotapaa maninkariite. ²³ Pintsipataiyaari ikaratzi piyotachari janta javentaashiretaari Iponkitzitane Pava, tema iriiyetake osankinatakotainchari irisaikayetai inkiteki. Pintsipatajaantaiyaari Pava, intzime amenakoyetairine maaroni. Pintsipataiyaari ishireete kempisantzinkariite itzimi jothotyeeetakeri ikameethashiretakaitairi iroñaaka. ²⁴ Pintsipataiyaari eerokaite Jesús, itzimi poñaakaantanaarori ovakerari antzimotavakaantsi, itzimi kapathainkataintsiri ikamimentayetakai. Tema iroka iriraane Jesús kempivaitakami oñaavaitatyeeemi, anaanakero oñaaventakeri pairani iriraane Abel.¹

²⁵ Paamaiya paparatzirikari Pava aririka iriñaanashiretemi. Tema pairani ikaratzi kemavetakariri Pava jiñaavaitzi jaka kipatsiki, jovasankitaakeri jimanintakero okaratzi ikantziriri. Aakara irimaperote irovasankitaayetai, aririka ampiyashiretake akemayevetakari jiñaanashiretakai inkitesatzi. ²⁶ Pairani aririka iriñaavaite Pava, jontziñaakaaro kipatsi. Irooma iroñaaka, tzimatsi okaratzi ishinetaakairi, ikantzi:

Ari napiitairo nontziñaakaaro, tera intaani kipatsi, aña ari omatzitaiya inkite eejatzi.

²⁷ Tzimatsi opaita oshiyakaaventachari ikantziri: “Ari napiitairo.” Iroora oshiyakaaventacha aririka irotekairo okaratzi jovetsikayetakeri, iraperotairo irovetsikane kaari enitanetatsine, intaani osaikayetai enitatsiri. ²⁸ Irooma aakaite, impinkathariventayetai janta tsika enitanetapai. Irootake ampaa-soonketantyaariri Pava, ñaapinkatha ovairi, antavaitaineri. ²⁹ Tema Pava, iriitake kempitakariri aparoni paampari pometantaneri.

Irantanairi kempisantatsiri

13 ¹ Ontzimatyete petakotapiintanaiyaari “Iyekiite.” ² Eero povashaantziro poimaayeteri pipankoki areeyetachari pinampiki. Tema itzimayetzi antakerori, tekatsi kamanterine, iriira maninkariite joimaake ipankoki. ³ Eero pipeyakotaro paamaventaiaaari pikaratzi pikempisantayetai itzimi jashitakoyeetziri. Pinkempitakaantero aririkami pinkarateri irashitakoyeetemi. Ari pinkempitairiri ikaratzi jovatsinaavaitaitzi, paamaventaiaaari, tema piyotzi eeroka tsika okantavaita aririka inkemaantsitakaayetai. ⁴ Pinkinataiyaari pitsipa, eero japitevaitami pashine. Tema jovasankitairi Pava itzimi mayempitatsiri. ⁵ Eero pinevetapiintashitari poshekyeei kireeki. Onimotemi piñiuro tzimimotajaantakemiri. Tema iri Pava payetemirone kovityiimotamiri, jiroka ikantake:

Eero nookaventataitizimi.

Eero novapintaimi.

⁶ Irootake aventaashiretantyaariri aakaite, ankantayetai:

Iri Novinkatharite kaminthainari.

Tekatsi nontharovakaiya.

1 12.24 Pairani itsitokantakariri Caín irirentzi Abel, ikantake Pava: “Kempivaitaka onkaimatyeeemi iriraane Abel ikokovatzi inkisaventyeetyaari.” Ari opoñaari ikantayeeetzi kempivaitaka oñaavaitatyeeemi iraaantsi. Irooma oñaavaitzi iraaane Cristo, tera inkove inkisaventaityaari, aña okovi ompyakotantero kaariperori.

¿Tzimatsima inkantaina atziri?

⁷Pinkinkishiretakoteri jevatakaimiri pikempisantayetai, itzimi ñaaventa-piintzimirori iñaane Pava. Pinkinkishiretakoteri tsika ikantayeta isaiki, opaita jimonkaraayetakeri iriroriite. Pinkempitakotaiyaari tsika ikantakero javentaashireyeta. ⁸Irojatzi ikanta iroñaaka Jesucristo, tsika ikantapainta, ari inkantaitaayeeni irirori. ⁹Eero pishinetairi iramataviyetemi iyotaantzirori kaari tampatzikatsine, kaari ikemapiintaitzi. Tema iriitake Pava tampatzikashiretakaayetairi, jineshinonkayetaira. Kaarira tampatzikashiretakaantatsine ampinkavaitero jovayeetari. Tema tzimatsi matayevetakarori iroka, temaita ovameethashireteri. ¹⁰Okempivaitakaro ontzimimoyetaimi ovakerari pomepirinimentotsi. Itzimi jovamaitakeri janta, kamimentakairi aakaite. Te aritaajate irovayetaiyaari antavaitatsiri tasorentsithaanteki.^m ¹¹Tema jayiroranki omperatasorentsijanori iriraane piratsi inthomoi tasorentsithaanteki onkantya ipeyakoyeetanyaariri iyaariperonka, jaayetziro ivathara piratsi othapitapaara nampitsi ari impomeyeterori. ¹²Ari okempitakari eejatzi, jovamaayeetakeri Jesús othapiki nampitsi, ari ikemaantsitakoventantari ikapathainkake jovameethashireyetaantairi. ¹³Ontzimaty ankempitakaantero aakaite ashitovatyeeimi nampitsiki aatatyee tsika isaiki Jesús, manintaari irovayeetai ikempitaitakeri pairani irirori. ¹⁴Tema jaka tsika asaikayetzi iroñaaka eero okantaitatyaani. Irootake añaamampyaantarori tsika anampitaiyaaro apaata. ¹⁵Irootakera, antharomentantyaariri, ampairyero ivairo irirori. Iroora impoyaataarori okitho pankirentsi jashitakaayetakariri pairani. ¹⁶Ari okempitari eejatzi, eero povashaantziro kameethari, pimpavakaiya tzimimotzimiri. Irojatzi kempitakarori ookimotariri pairani Pava ipometayeetziniri. ¹⁷Eero pipiyathatari jevayetziriri kempisantanasiri, iriitake aamaventashireyetamiri. Iri kamantairine apaata Pava opaita avishimoyetakeriri jaamaventakoshireyetakami. Kameetharika onkantya inkinkithateri, kimoshire inkantayetaiya iriroriite, eejatzi pinkempitaiyaari eerokaite. Irooma ovashirerika onkantakaiyaari inkinkithateri, eejatzira onkempitzimotaiyaami eerokaite apaata, eero apantzimotaami.

¹⁸Pamanakotapiintaina onkantya iriñaantayeetyaanari tampatzikashire nonatzi. Kempitaka iro nomatakeri. ¹⁹Pamanakotapiintaina eejatzi niyaatashitantyaamiri thaankiini eerokaite.

Overaantarori ovethataantsi ipoña tasonkaventaantsi

²⁰Noñaañaatziri Pava, tema iriitake kameetha saikakaayetemine, iriitake ovañagairiranki Avinkatharite Jesucristo ikamavetaka. Iri Pava

m 13.10 Kantakotachari jaka antavaitatsiri tasorentsithaanteki, iriyyetakera omperatasorentsitaari. Itzimi ishineyeetake irovapiintyaari tzimakaarantatsiri piratsi, tzimakaarantatsiri okitho pankirentsi okaratzi jamayetziri atziriite irashitakaiyaari Pava. Irooma pomepirinimentotsi, ari intaapiintayeeteneri Pava okaratzi jashitakaayeetariri, ari ikovakotapiintziriri impeyakotaineri iyaariperonka. Iro kantacha ipaikakoyeetakeriranki Cristo, irojatzi ikamantakari okanta ipeyakoperotantaarori irirori kaariperori, iroora impoyaatapaakarori okaratzi itaapiintayeetakero jashitakaitariri Pava janta pomepirinimentoki. Tema iroka inchakota tsika ikamake Cristo ipaikakoyeetakeri, iro kempitanaarori iroomi ovakerari pomepirinimentotsi. Tera aritanai irika omperatasorentsitaari iroyaari itzimi kamaintsiri janta. Ari okantari eejatzi, ikaratzi pankiventarori irimonkarayeteromi ikantakaantaitane, ikantakaantaitane, ikaratzi pinkavaitzirori ovaritentsi, ikokovavetaro impeyakoyeetaineri iyaariperonka, eerora jiñeero irirori iranintagaiyaaro okaratzi ikamimentantakera Cristo.

kempitakaantakari iriiperori aamakoventariri oisha. Osheki ikapathain-katake jovakeratakaantaarori antzimotavakaantsi kantaitaachari iroñaaka.

²¹Namanakoventakemi irovetsikashiretantyaamiri pimayetairo kameethari ikovakaimiri. Pamaneri eejatzi eeroka pimatantyaarori okaratzi onimotziriri, tema ayotzi iriitajaantake Jesucristo matakairone. Arira inkantaitatyeeeni iñaapinkathayeetairi irirori. Ari onkantyaari.

²²Iyeikiite, eero pisamaro pinkempisantero okaratzi nosankinatakemiri, tema te oshekiperote. ²³Nokovi piyote eejatzi jomishitovayeetairi iyeki Timoteo. Aririka irareetapaiya jaka, iriitake nontsipatanakyaari niyaa-tashitemi noñeemi. ²⁴Povethatyaanari ikaratzi jevatzimiri janta, eejatzi pashine itasorentsitakaitairi. Ari ikempitari Italia-satziite jovethayetami. ²⁵¡Onkamintha irineshinonkayeetaimi maaroni eerokaite janta! Ari onkantyaari.

Irosankinare Santiago

Ovethataantsi

1 ¹Naakatake Santiago osankinatzirori iroka, iromperatane jovana Pava eejatzi Avinkatharite Jesucristo. Novethatari ikaratzi jashiyetaari Pava oivaraayetainchari pashineki nampitsi.^a

Pavaki opoña iyotanetaantsi

²Iyeekiite, kimoshire pinkantya aririka piñaayetero avishimoye-temine. ³Ontzimaty e piyoyete iñaantaitatyaami kyaaryoorika pikempisanti. Irootakera piñaantyaarori pinkyaaryooshireyetanai. ⁴Piyaatakaairo pamaveyetanairo iroka, aritake piñaayetakero pantakishireyete irojatzi pothotyaantakyaarori.

⁵Terika piyotero pamavevainete, pinkovakoteri Pava, iriitake iyotakaimirone tsika pinkantya. Tema te inkisathaneteri ikaratzi kampitayetziriri. Aña ari iriyotakaaperoyetakeri, te iriyote irirori inthañaavainetya. ⁶Aririka pinkampiteri Pava, eero pikantashirevaitashita: “¿Ari inkemaajatakana Pava okaratzi nokampitziriri?” Tema ikaratzi kisoshirevaitatsiri ikempitaro okantaranki inkaare kaari mairyaatatsine aririka ontasonkaatero tampyaa. ⁷Paamaventya pikempitakotarikari kisoshireri, tema te iriñaayetero irirori ikampivetariri Avinkatharite. ⁸Tema tzimatsi ipampithashirevetari iranterimi impoña osaitekira tzimatsi pashine inkoveri iranteri, te aparoni onkantya ipampithashiretari.

⁹Ontzimaty e inkimoshireyetai ashinonkainkariite kempisantanaatsiri, tema ari impinkatharitakaayetaari apaata Pava. ¹⁰Ari inkempityaari eejatzi ashaarantzinkariite, ontzimaty e inkimoshireyete onthonkaiya okaratzi tziimovetariri. Tema inkempitakotaiyaaro inchatyaki oparyaateyatzi. ¹¹Aririka iroorye shintsiini ooryaatsiri okamateyatzi inchatyaki, eero iñeetairo ovaneenkateyatane. Ari inkempitaiyaari eejatzi ashaarantzinkariite eero iñaakoyeetaari jovaneenkatanaro irovaakaro.

Tharomentashire ankantya iñaantashireyetairika

¹²Aririka añaavetyaaro onkarate avishimoyetaineri, eekerorika aatakaanakitayero ankyaaryooshiretanake, ankimoshirete, tema tzimatsi irantzi-motairi Pava amavetakerora, ikantakeranki: “Maaroni etakotaanari naaka,

a 1.1 Ikantaitziriri jaka, “jashiyetaari Pava,” iriiyetake kempiyetariri 12 pashineyetatsiri ichari-neyetari Israel-ni.

ari inkantaitatyeeni nañaakaayetairi apaata inkempitakaantairo namathaitaatyeerimi.”¹³ Aririka ompokimotai ankovashiretero kaariperori, kaarira Pava kantakaiyaarone. Tema Pava, te inebetaro irirori. ¿Kantatsima ishine-tairo aaka? Tema eero.¹⁴ Aña aakatake nevetapiintarori kaariperori, irootake apampithashiretapiintakotantarori.¹⁵ Tema opokimotaira akovashiretzi antero, aakoventanakaro ampampithashiretakotero, irojatzi añaantakyaarori amatero kaariperori. Irootakera ankemaantsivetantaiyaarimi apaata ankamai.

¹⁶Iyeikiite netakotane, paamaiya otzimikari pikenakaashitane. ¹⁷Tema okaratzi jantzimoyetairi Pava kameetha okanta, irootake irantapiintatyeeri. Tema te impashinetanete irirori, te inkempityaari irovetsikane shipakiryaa-yetatsiri, añaari irishitovamanai impoña añaeri inkyaanai sheeteeni. ¹⁸Tema ikovake irirori iriyotakaayetairo kyaaryooperotsatsiri iñaane, irootake etayetan-tyaarori aaka ankempisanteri, ari inkempitayetaiyaari pashine irovet-sikane inkarate kempisantanirine apaata.

Tsika inkantanaiya kempisantanairine Pava

¹⁹Irootake nokantantari iyeikiite: Ovayempita pinkantayetya, eero potha-taanta aririka inkinkithavaitaite, eero ayimavaitashitami pimashirenka. ²⁰Aririka ayimavaitai amashirenka, eerora amatziniri ikovakaayetairi Pava. ²¹Okovaperotatya ookayetairo okaratzi ovaariperoshiretakairi, tsinampashire ankantya ankempisantanairo ñaantsi, irootake matairone ovavisaako-shireyetai.

²²Iro kantacha ontzimaty amayetairo okaratzi akemayetakeri, terika amatziro ankempisantero, apaniro aaka amatavivaitaka. ²³Itzimirika kemavetarori iro kantamaitacha te irimatero inkempisantero okaratzi ikemavetakari, ikempitakari amenavorotachari amenaarontsiki. ²⁴Intaani jiñaavorotapainta, iro osamaniityaake ipeyakotanaaro tsika okanta iñaavetakaro iporo. ²⁵Tzimatsi pashine amenavorotachari, kaari peyakotyaarone iporo tsika okanta iñaakero. Ari ankempitanaiyaari aaka, pampithashire ovanairo ñaantsi, eero apeyakotaro. Tema irootake matzirori otsiparyaakoventantzi. Kimoshire ankantaventaiaaro onkarate antayetairi.

²⁶Tzimatsi ñaavetarori jimatakero ikempisantanai. Iro kantamaitacha te iravaantetya, jamenaashivaitakara ikempisantzi, apaniro jamatavivaita. ²⁷Jiroka irooperori ookimotariri Ashitairi Pava aririka ankempisantanai: Etakoyetaiyaari miritziite, ari ankempitaayetairori kamaimetzinkaroite. Ontzimaty ankiteshireyetai, eero akempitakotari ikantayetara saikashivaitachari jaka kipsatsiki.

Iñaaventaitziro manintaantsi

2 ¹Iyeikiite tema pikempisantairi Avinkatharite Jesucristo iñaapinkathaperoitziri, eero pamaakitavaka. ²Thame ashiyakaantavakero: Aririka piñe papatotapiinta ovaneenkatachari ikithaata, mareryaa ikanta jovayetziri irakoki, impoña piñe inkyaapaake pashine ovapatankaporoki ikantaka. ³Iri paakameethatake ovaneenkatainchari posatekakeri niyanki papatotaiani, iriima ovapatankaporokitachari, pinkantakeri: “Ari pinkatzivyavake eeroka tekatsi pisaike, pikovirika pisaike osaaviki.” ⁴Aririka pikantakari

pimatakerora pamaakitantzi, tema aparoni paakameethatake, pimanintashi-retakeri pashine. ⁵Pinkeme nonkante iyekiite. Ikoyaayetairira Pava ashinonkainkariite, ikempisantakaaperoyetairi. Tema ikantzitaitaka Pava, ikantake: “Ari nompinkathariventairi maaroni etakotyaanane naaka.” ⁶Iro kantamaitacha eerokaite, pimanintashirevaitakeri ashinonkainkari. Pipeyakotakari ikisaneentapiintzimi ashaarantayetachari ikovi irovasankitaakaantavaitemi. ⁷Iri kyaaryootapiintatsi ithinkashiretziro ivairo pikempisantanairi.

⁸Pimatakerora kameethari omaperorika pinkempisantanairo irooperori Ikantakaantaitziri, tema josankinaitake pairani, kantatsiri:

Petakotyaari pisheninka, pinkempitakaanteri petakota pivathaki eeroka.

⁹Irooma, eenirorika pamaakitavaka, tzimakera pikenakaashitane, ari irovasankitaaventaitakemiro irooperori ikantakaantaitakeri pairani. ¹⁰Intzimerika kantatsine: “Nokempisanziro naaka maaroni ikantakaantaitziri.” Iro kanta-maitacha tzimatsirika kovityaapainchane aparoni kaari inkempisantake, tzimakera ikenakaashitane. ¹¹Tema ikantaitzi pairani:

Eero pimayempitzi.

Eero povantzi.

Te imayempiveeta, iro kantamaitacha eenirorika jovantaitzi, tzimatsi ikenakaashiitakeri. ¹²Aña iro kameethatatsi antayetairo irooperori ikantakaantaitziri, antayetairo añaavaiyetziri eejatzi okaratzi antayetziri. Ari onkantya eero jovasankitaitanta apaata itsiparyaakoventayeetaira ¹³Tema eerorika etakoyetanta, ari irovasankitaaperoyeetai. Irootake kovaperotacha etakoyetanta eero jovasankitaayeetantai.

**Eerorika antziro kameethayetatsiri,
amenaashivaita aventaaветанаари Pava**

¹⁴Iyekiite, terika amatanairo kameethayetatsiri, amenaashivaitara akantzi: “Naventaari Pava.” Tera iro ovavisaakoshiretantatsine aventaaветari. ¹⁵Piyotzirika eeroka okovityiimovaitakeri aparoni iyeki iithaare, tashaa-neenta ikantaka, ¹⁶ompoña pinkanteri: “Pimatero pavishe iyekí, kithaatziita pinkantanakya, kameetha povatziitapaiya eejatzi.” Terika pimpavakeri kovityiimotariri, ¿Petakotakarima? Aña te. ¹⁷Ari okempitari eejatzi aventaaветari Pava. Terika antayetero kameethari, amenaashivaitaka.

¹⁸Arira okempita intzimerika kantatsine: “Naventaari Pava.” Pashine, ikantzi: “Nantziro kameethayetatsiri.” Eerorika pantanairo eeroka kameethari, ¿kantatsima poñaakantero paventaanaari? Naakarika, ari noñaakakemiro naventaanaari, nantanairo kameethayetatsiri. ¹⁹Pikantavetapiinta eeroka: “Niyotziri naaka Pava apaniro ikanta.” Omaperovetatya. Iro kanta-maitacha jimatziyetaro peyariite jiyotziro iroka, itharovakaitari Pava. ²⁰Kaari imasontzitaitzi, ontzimatyeyetayetai aaka: terika antayetairo kameethayetatsiri, amenaashivaita aventaaветari Pava. ²¹Ampampithashiretakoteri pairani Abraham-ni. Ishinetakeri itomi Isaac impometenerimi Pava. Irootake ikantantakeri Pava:

Osheki naakameethatemi Abraham.

²²Ari añañirori, tera aparoni ikantake: “Naventaari Pava.” Tema jantakeri okaratzi ikantziriri. Ari okanta jooñaarontantakarori omapero

javentaaperotakari Pava. ²³Ari omonkarataka josankinaitakeri pairani, okantzi:

Javentaanakarira Pava irika Abraham, irootakera ikempitakaantaariri itampatzikashiretane.

Irootake ikantantayeetakariri eejatzi pairani Abraham-ni:

Iraapatziyane inatzi Pava irika.

²⁴Ñaakero. Tera apaniro otampatzikaashiretakaantzi akantzi: “Naventaa-naari Pava.” Ontzimatyē ankempisantanairi eejatzi. ²⁵Ari okempitakari eejatzi pairani tsinane paitachari Rahab, mayempivetachari. Okempisantalakitziri iroori Pava, omanantakariri opankoki ovayiri, opoña otyaantairi inkenantanaiyaaro pashine avotsi eero jovantaitavakari. Tema irootake jaakameethatantakarori Pava okempisantanairira. ²⁶Eerorika otzimanai ashire, peyakotanakai. Ari okempitzitari eejatzi, eerorika antayetziro kameethayetsirisi, amenaashivaita aventaavetanaari Pava.

Avaantetaantsi

3 ¹Iyeikiite, eero akovashivaita ayotaantayete, ontzimatyē amaye-tairo okaratzi añaavantayetziri. Apaata, ari inkantayetapai Pava: “¿Pimatakeroma eeroka okaratzi piyotaantziri?” ²Maaroni otzimayetzi akenakaashiyetari. Irooma tzimatsirika aavaantetachari kaari kantzimo-neentakaiyaarine isheninka, iriitake kameethashiretaintsiri, ari onkantake iramaakoventanaiya eero jantantanaaro kaariperori. ³Joosoponthoitziri mora, ari itzimpatakoitziriri, irootake inkenantayetyaari tsika inintakaitziri. Iryaani onavetaka itzimpatakoitantariri, iro kantacha omatziri okemakairi, okantavetaka antari inatzi mora. ⁴Pimpampithashiretakotero antaro pitotsi. Aririka ontampyaatakote niyankyaaki inkaare, ayiro tampyaa tsikarika onintakaaro. Iro kantacha tzimatsi oyomaraaniki, okitsirinkiro okenakairo tsikarika inintziro komatzirori. ⁵Ari okempitakari eejatzi paantentsi, te antaroveta, iro añaavaitantayetapiintari. Okempitakari paampari, iryaani inaveta ovakera imorekanake, iro kantacha aritake onkantake impaampata-kairo antaroite antami.

⁶Ari okantari eejatzi paantentsi okempitakotari paampari, aririka añaavaitake kapicheeni, antaro avaariperoshirevaitaka, kantatsi eejatzi añaero onkantaitatyeyaaani ovaariperoshiretante. Tema sarinkaveniri iyotairori añaavaitayetantyaarori ovaariperoshiretantatsiri. ⁷Pinkeme. Kantatsi impiraityaari piratsiyetatsiri, tsimeriyetatsiri, marankepayeeni, iñaaveripayeeni, maaroni. Ameyetacha irikapayeeni impiraitakyaaririka. ⁸Iro kantamaitacha tekatsi atziri kanterone iravaantetya, inkempitakaantero ipiraitari piratsi. Okempitaro ipaante aparoni piyantatsiri, ovamaantanero onatzi. ⁹Iro apaante akantantapiintariri Pava: “Ashitanarí, kameetha pinatzi.” Irojatzí apaante akantzimatanteri asheninka, ikaratzi kempishiretayariri Pava. ¹⁰Aparo onaveta apaante, iro kantacha ari añaavaitantaro kameethari, eejatzi kaariperori. Iyeikiite, te arite ankonovayetero añaaneyetari. ¹¹Pinkeme noshiyakaaventemiro. Tsikarika oshitovaatzi jiña, kiteshaarika okanta, eero añaero onkepishaate. ¹²Iyeikiite, ¿Kantatsima aparoni pankirentsi uva onkithotero higo? Ari okempitzitari jiña iroori, aririka ompotyate, eero añaero onkiteshaate.

Inkiteki opoña iyotanetaantsi

¹³ Ayotanetanaarika, apampithashiretanaarika, etakotantya, tsinampashire ankantya onkantakaakai ayotanetanaari. ¹⁴ Irooma añeerorika ankisaneentashirevaitante, te arite ashamevaite. Athaiya akantzi: “Iyotaneri nonatzi.” ¹⁵ Aririka amayetakero iroka, tera iri Pava iyotakairone. Iro ipampithashiretakaantziri kamaari. ¹⁶ Ari okanta aririka ankisashiretantavaite, eero amatziro aakameethatavakaiya, kaariperoshire ankantapiintayetya. ¹⁷ Iro kantacha iriirika Pava kovakairone ayotanetaiya, ari onkantake ankameethashiretanai, eero akisashirevaitanaa, etakotantaneri anatyeyero, eero apiyathatanaa, neshinonka ankantante, ovameethatero antavaiyeteri, kyaaryoo ankantanaiya, eero akamataviritanai eejatzi. ¹⁸ Aririka ankantapiintanaka aakameethashiretavakaanaiya, ari añeero apaata irovameethashireperoyetai. Onkempityaaro ipankivaitaitzi, ari añeero apaata aavayetairo okitho.

Aapatziyarori osavisato

4 ¹ ¿Opaitama opoñaantari ovayiritaantsi? ¿Opaitama ikisaneentava-kaantari atzirite? ¿Kaarima kantakaantzirori ineveshireyetaro ikovityaaneentziri? ² Inevakitakaro tsikarika opaiyeta, temaita ontzimimoyeteri. Ikisaneentakovetakari jashitari pashine, te ontzimimoteri. Jovantayevetaka, jovayiritantavetaka, te ñaamaitaro ontzimimoteri ikovayevetari, tera inkampitayeeri Pava. ³ Imavetakaro ikampitziri Pava ikovayetziri, te ipamaitari. Ikampitakoventashita irantayetantyaarori ookimoyetariri irirori. ⁴ Ikempitashitakaro kaari kinatari oime, oñaake pashine, iro okisaneentantanakariri oime. Ari ikempitakari maaroni kovayetzirori irapatziaaro osavisato, ikisaneentantatziirira Pava. ⁵ ¿Amenaashitama josankinaitakeri pairani, kantatsiri: “Jotyaantakeri Pava Tasorentsinkantsi neshinonkayetaineri, iriitake aamaakoventaine eero antantayetaro kaariperori?” ⁶ Jetakotai Pava, iro okantantari osankinarentsi:

Osheki irovasankitairi Pava ñaaperovaitaneri, iriima tsinampashireri
osheki iretakoyetaiyaari irirori.

⁷ Irootake nokantantari naaka: Patsipetakoventaiyaaro ikovakaimiri Pava. Pimpiyatyaari kamaari, aritake piñaakero irovashaantemi. ⁸ Pampithashire povanairi eeroka Pava, eero jookane jovanakemi irirori. Kaariperoshire pinaveta, povashaantayetairo. Terika pinkyaaryooventairi, pinkitashireventairi. ⁹ Pinkinkishiretakotairo pantayevetakari, pikimoshireventashitakaro kaariperori. Ontzimatyeyo povashiretakotaiyaaro okaratzi pikimoshireventashitakari pairani. ¹⁰ Tsinampashire pinkantaventanaiyaari Avinkatharite, tema iriitake ñaapinkathatakantaimineri apaata.

Kantakotavakaantsi

¹¹ Iyekiite, te apantaro ankantakotavakaavaitya. Aririka pinkantakoteri pashine, pithainkatziirora Ikantakaantaitane. ¹² Apaniro ikanta osankinatakantakerori pairani Ikantakaantaitziri, iriitake matzirori jovavisaakoshiretantzi, irii matzirori eejatzi jovasankitaantzi sarinkaveniki. Tekatsi ampaitya aaka onantyaari ankantakoyeteri pashine.

Te ikantakaaperoventaitaro anteri apaata

¹³Tzimayetatsi kantashivaitachari: “Nokovi niyaate osaitekira nampitsiki, aparoni osarentsi nosaikavaite janta, nompimantayete opaitarika, naye osheki okaratzi nokovayetziri.” ¹⁴Iro kantacha te iriyomaitya ompaitya avishimoteneri osaitekira. Okempitakaro añaantare menkoryeenka. Te oshenkaanete, kapiचे onkantapaintya, ompoña ompeyanaiya, eero añaavairo. ¹⁵Jiroka inkantayetemi: “Irirorika Pava penaroneri nañaantare, ari nantakero ishine-tainari irirori.” ¹⁶Iro kantacha javentaashivaitakaro iñaaperovaitaka apaniro. Amenaantsi onatzi, te apantyaaro. ¹⁷Aririka ayovetyaaro ovameethashiretantatsiri, iro kantacha te amatero, tzimanake akenakaashitane, kaaripero-shiretakai.

Iñaaventaitziri ashaarantaneri ovashinonkaantatsiri

5 ¹Pinkeme ashaarantaneriite. Piraakoneentayetaiya eeroka, iroora piñeero pashinonkaavaitaiya. ²Ari ompathaayetai maaroni povaakaro. Omperekimaitayetai piithaareyetai. ³Inthonkya impovayetai piireekite, mareryaaveyetai maaroni. Ari iriyotaitemiri pipiyotashitakari, tema iriitake taakagaiyaamine apaata. ¿Irootakema pipiyotantakariri? ⁴Jiyotakemi Pava te petakotanta, irootake irovasankitaantyaamiri. Te pimpinayeteri patzirite, pipiyotashitakaro povaakaro. Ikishimatakemira patzirite, ikemake Pava, tema ipinkathariventatziitanetzi irirori. ⁵Apaniro panintaavaitaka, te pimpampithashiretakoteri pashine, intaani pikimoshireventakero povaakaro. Pikempitakari aparoni piratsi jovathantaitziri, aririka inkyeetake kameetha, ikantake ashtariri: “Thame ayaari nopira, vathatake kameetha.” Ari inkempityaari Pava irirori, inkantai: “Osheki irovaakaro irika, monkaratapaaka novasankitaantyaariri.” ⁶Povashinonkaayetake osheki kameethashireri, irojatzi ikamantayetakari, tetya piñaavetyaaro impiyakovenya.

Amavevaine pinkantya, pamanayetai

⁷Iyeikiite, amavevaine pinkantya poyaaventyaari impokai Avinkatharite. Pinkempityaari pankivarentzi, amavevaine ikanta joyaaventaro inkane omparyaakote ivankire iriñaantyaarori onkithote. ⁸Ari pinkempityaari eeroka, amavevaine pinkantya poyaaventya, oisokero povanakeri, tema eero osamani onkantya impokantaiyaari Avinkatharite. ⁹Irootake, iyeikiite, kaari aritanta pinkantakoteri pashine. Tema pokimatai kantayetapaimineri eeroka: “Pantakero kaariperori.” ¹⁰Pinkinkishiretakoteri kamantantaneri pairani. Pava omityaantakeriri iñaaventantayetairi. Iro kantacha osheki iñaashitayetakaro irirori amavevaine ikanta joyaaventari Avinkatharite. Ari pinkempitayetaiyaari eejatzi eeroka. ¹¹Osheki inkimoshiretai atsipetarori ikemaantsivaita. Inkempitakotaiyaari Job-ni, amavevaine ikantaka joyaaventari Avinkatharite, ikemaantsitakoventakari. ¿Tema ineshinonkatari Pava? Ayotzi ari ikantaitatyaani jineshinonkatanta Pava.

¹²Iro kantamaitacha iyeikiite, ontzimerika piñaaventakoyeteri, eero pipairyashivaitaro inkite eejatzi kipatsi. Omaperorika pantero pikantziri, pinkante: “¡Ari!” Irooma eerorika pantziro, pinkante: “¡Eero!” Ñaa jovasankitaitzimikari.

¹³ Piñ iirorika onkantzimoshirevaityaami, pamaneri Pava. Irooma pikimoshirevaitzirika, pimpanthaaventero Pava. ¹⁴ Pimantsiyavaitzirika, pinkamanteri irantarikonate kempisantzinkari, iramanakotemi, impoña irotziritantyaamiri yeenkantsi impairyakeri Avinkatharite. ¹⁵ Tema aririka iramanakotantake kempisantanaatsiri kyaaryooperoini, aritake irovashinchagairi Pava mantsiyavetachari. Iroorika kantakaantzirori ikaariperoshirevaitzi imantsiyatantakari, ari impeyakotaineri eejatzi. ¹⁶ Pikantzimoneentashiretakaaririka pisheninka, pinkantairi: “Pimpeyakotaina.” Pamanairi Pava eejatzi, pinkanteri: “Ashitanari, povashinchayetairi mantsiyayetatsiri.” Tema aririka iramanakotante kameethashireri, jantayetzinirira ikovakoyetziriri. ¹⁷ Atziri inake eejatzi pairani Elías, ikempitayetai akantayeta aaka avathaki. Iro kantamaitacha ikempisantakeri kameethaini Pava. Ikovakotakeri Pava eero oparyaanta inkane. Mataka, tema avisaneentanake mava osarentsi te omparyaagai. ¹⁸ Opoña japiitairo ikovakotairi, irojatzi oparyaantaari inkane. Shookayetanai pankirentsi.

¹⁹ Iyekiiite, aririka pinkempisantakagairi ikaratzi ovashaantavetaarori ikempisantziri Pava, ²⁰ povavisaakotairira ikaariperoshirevetaka. Jatavetaa sarinkaveniki aririka inkamaimi. Omaperora ikaariperoshirevetaka, iro kantamaitacha ikempisantaira eejatzi, impeyakotaineri Pava maaroni, eero ipampithashiretakotaaro.

Jetakari Irosankinare Pedro

Ovethataantsi

1 ¹Naakatake Pedro osankinat zimirori iroka. Eerokaite nosankinat zini pikaratzi te isheninkayeetami tsika pisaikayetzi, tema oivaraa pikan-tayetaka pinampitaro Ponto-ki, Galacia-ki, Capadocia-ki, Asia-ki ipoña Bitinia-ki.^a ²Jiyotzitaka Pava pairani ari iriyoshiiyetaimi onkantya irova-meethashiretantaiyaamiri. Ari pinkempisantairi Jesucristo itzimi kapathain-kataintsiri ikamimentakemi. ¡Onkamintha ineshinonkayetaimi, irisaikagaimi kameetha!

Añaashiretakaantzi oyaakoneentari

³Antharomentairi Pava, iri Jirintari Avinkatharite Jesucristo, tema ineshi-nonkaperoyetai okempivaitaaro ovakerami antzimayetaimi. Añaashireta-kaayetai oyaakoneentari, tema añagairanki Jesucristo ikamavetaka. ⁴Iro akovajaantairi otzimi ishinetaayeetakairi, ari onkantaitatyeeni añeero, eero othonkaa. Irojatziki kashiyakaayeetakamiri eerokaite inkiteki. ⁵Iro ishintsinka Pava ikempoyaaventantaami eerokaite. Iriitakera kantakaarori pinkempisantantyaariri onkantya irovavisaakoshiretantaiyaamiri apaata. ⁶Irootake pikimoshiretantakari, okantavetaka piñaayetakero pikemaantsivetapainta, iñaantashireyeetanakami. ⁷Ikempitakaantaitakemiri ikantayeetziri oro, itaayeetziri iriñaantaityaariri kameetharika inatzi. Okantavetaka irika oro eero ikantaitatyaani iriñeeteri, ari iraperotaiya. Iro kantacha, aririka impiyapaae Jesucristo, ari iriñeetemiri kyaaryoorika pikempisantakeri. Arira intharomentaiteriri Cristo, ñaapinkatha irovayeetairi, osheki iriñaaventayee-tairo irovaneenkaro. ⁸Petakoperotane povairi Cristo okantavetaka te piñeeri. Pikempisantairi, kimoshire pikantaventakari, okantaveta te piñaajaanteri iroñaaka. ⁹Tema pikempisantayetaira, ari piñaayetairo irovavisaakoshireye-taimi.

¹⁰Ikamantakoyetakemi pairani kamantantaneriite aritake ineshinon-kayeetaimi, ari piñeero irovavisaakoshireyeetaimi. Jamatsinkaventakaro, osheki josampitakoventayetakero, ¹¹ikovajaantake iriyotemi itzimi ovavi-saakotantatsine, tsikapaite inkoñaate. Tema iriitake Itasorenka Cristo thavetakaayetakeriri, oshekira inkemaantsitakaaveetyaari Cristo impoña iriñeero irovaneenkaro. ¹²Tzimatsi iyotakaakeriri kamantantaneriite, tera

a 1.1 Kantakotachari “pikaratzi te isheninkayeetami tsika pisaikayetzi” tzimatsi kantayetatsiri iriira ikantakoyeetziri kempisantzinkariite nampitzimoyetariri osavisatziite kaari jashitaari Pava.

iri ñaajaantayeterone, aña eerokaite. Tema pikemayetairo iroñaaka Kameethari Naantsi. Jotyaañtakeri Tasorentsinkantsi ipoñaakaro inkiteki ikinkithatakaantakamirori. Irojatzira ikovaiyakeri maninkariite ikovitaiyavetakari inkemathatairo.

Tasorentsishire ankantaventaiaari Pava

¹³ Aamaventara onkantya pikinkishiretane, pinkempityaari itzimi oosothakitarori iithaare. Kameetha pimpampithashiryeeya. Oyaaventa pinkantya irineshinonkatapaiyaami Jesucristo aririka impiyapaake. ¹⁴ Pinkempityaari shirethari eentsi. Eero pantashivaitaro pinevetashiyetari, okantakaami pimasontzinka. ¹⁵ Aña iri pinkempitakotaiya Tasorentsi itzimi kaimashiretakemiri. Iriitakera tasorentsishiretakaimine maaroni pantairi. ¹⁶ Tema osankinataka kantatsiri:

Pintasorentsishirete, tema naakatake Tasorentsi.

¹⁷ Tema pikantapiintziri “Apá” irika kaari amaakitantsine amenakoyetairone apaata okaratzi jantayetakeri atziriite, ontzimayeera pinkempisantapiinteri eenirora pisaiki jaka kipatsiki. ¹⁸ Tema piyotzi kaarira kireeki, kaarira oro ipinakoventantayeetakamiri, pavisakoshiretantaari pisaikavaivetaka jarape-roiteeni pikempitakotari picharineete. Tema tekatsi apantaperotyaarine oro eejatzi kireeki, ari inthonkaiya. ¹⁹ Aña iroora iriraane Cristo ipinakoventantayeetakamiri, ikempitakotakari oisha kaari tzimatsine iyaariperonka, tekatsi inkantavaitya ivathaki. ²⁰ Tekeraminthara irovetsikaajatero Pava kipatsi jiyotzitaka opaita iranteri Cristo. Iro kantacha ovakera piñeero iroñaaka, ipokake, irovvisaakoshiretaimi. ²¹ Okaratzi jantakeri Cristo, iro opoñaantari paventaashiretaari Pava. Tema iri Pava ovañagairiri, jiñeetantarori irova-neenkaro. Oyaakoneenta povairi iroñaaka Pava paventaashiretaarira.

²² Tema shiretha pikantaventaaro kyaaryoori, kiteshire pikantayetaa, petakotapiintayetaari maaroni pipaiyetziri “iyekiite” iroñaaka. ²³ Tema okempivaitakaro papiitaatyeeromi pintzimayetaimi iroñaaka. Iro kantacha itzimi pirintaari, kaarira atziri kaamaneri, aña kañaaneri inatzi irirori. Okanta apiitan-taari itzimakaayetaimi, iroora iñaane, otzimi kañaanetatsiri eejatzi. ²⁴ Tema:

Avatha okempivaitaro tovari.

Tzimavetacha ovaneenkaro, okempivaitaro tovari otzimi oteyaki.

Iro kantacha okamashitzi tovari

Ipoña oparyaateyatzi.

²⁵ Iro kantacha iñaane Avinkatharite okantaitatyaani.

Irootajaantakera iroka ñaantsi otzimi ikamantayeetakemiri eeroka.

2 ¹ Irootakera povashaantantyaarori pikaariperotzi, eero pithaiya, eero pikamataviritzi, eero pinevevaineta, eero pikishimatantzi. ² Pinkempityaari eentsi ovakera tzimatsiri ikovi inthote. Ari pinkantayetanaiyaari eerokaite, pinkovairo tasorentsitsiri ontzime antarikishiretakaimine, onkantya pavisakoshiretantaiyaari apaata, ³ tema piñaakero ikaminthaaye-taimi Avinkatharite.

Mapitatsiri kañaaneri

⁴ Pinkempisanteri eerokaite itzimi kempitakarori mapi, iro kantacha kañaaneri inatzi irirori. Osheki atziriite manintakerori mapika, iro kantacha

Pava ikempitakaantaro ikovaperoitane mapi, osheki ovinaro. ⁵Ari pikantzi-taari eejatzi eerokaite pikempitaaro mapi, tsika otzimi jaayeetakeri irovetsi-kayeetantyaaro pankotsi, okantavetaka te pinkempitajaantyaaro mapi, tema añaatsimi eeroka. Pinkempiyetaiyaari eejatzi omperatasorentsitaari itzimi saikantaiyaarone iroka pankotsi, pinkempitakaantero pimpomeshireyetaa-tyeeromi ookimotariri Pava, okantakaantziro okaratzi jantayetairi Jesucristo.

⁶Tema iro okantziri Osankinajanorensi:

Novatziro mapi ikovaperoitane janta otzishiki Sion. Irootake otziterone pankotsinampi. Osheki ovinaro iroka.

Inkarate aventaashiretaiyaarine kempitakarori mapi, eerora jamenaashivaita apaata.

⁷Eerokaite pikaratzi pikempisantai, panintayeetaaro mapika tzimatsiri osheki ovinaro. Iriima kaari kempisantatsine, te iriñeero iriroriite, iri okantakotakeri. Osankinajanorensi:

Imanintavetakaro mapi ovetsikirori pankotsi,

Iro kantacha jovayeetairo pankotsinampinaki ikempitakaitaaro iroorikami tzinkamintsi.

⁸Ikantaitake eejatzi:

Ovaryaantzi mapi, aririka irantzivaityaaro.

Tema okempivaitaro imparyaantatyeyearomi mapi ikaratzi piyathayeta-karori ñaantsi. Iriiyetakera jiyoshiiyetakerei Pava irovasankitaayetairi.

Isheninkayetaari Pava

⁹Irooma eerokaite, jiroka pikantayetaari:

Isheninkamirinkaitetaami jiyoshiiyetaimira,

Jomperatasorentsitaami Pinkathari,

Tasorentsishireri pinaatzi,

Jashiyetaami Pava.

Ari pikantayetaari onantyaari piñaaventairo kameethaini tsika okanta ikaimashireyetaimi pisaikavetakara otsirenikitzi, kempivaitaa iroñaaka pisai-kaatyeeimi tsika ikitainkatakaairo irirori. ¹⁰Pairani eerokaite te pisheninkata-vakaaveta, irooma iroñaaka pimatairo tema isheninkataami Pava. Pairani eerokaite te pitsipavetari ineshinonkatane Pava, irooma iroñaaka piñeero jineshinonkayetaimi.

Iromperatane anayetai Pava

¹¹Netakotaneete, pikempitakaantziro eerokaite eeromi pisheninkatanaari osavisatzi. Irootake noshintsithatantyaamiri povashaantairo pinevetashitaro osavisato. Tema iro kempitakarori irokapayeeni iroomi maimaneshireyete-minemi. ¹²Onkarate pantayeteri, kameetha onimoyetairi atziriite. Aamaa tzimatsi kishimavaivetamiri iroñaaka, iro kantacha aririka iriñaapiintan-akero pantanaairo kameethari, ari impampithashiretanaiya, intharomenta-nairi Pava.

¹³Ikovi Pinkathari eero pipiyathayetari atziriite ikaratzi pinkathariven-tzimiri pinampiki. Pimatziyaari itzinkamijaantari pinkathariventantatsiri pinampiiteki. ¹⁴Eero pipiyathayetari eejatzi irotyaantane ovasankitaayerine kaariperori, tema iri intharomentyaari atziriite antayetzirori kameethari.

¹⁵Iroora ikovakaimiri Pava. Aririka pantanairo iroka tampatzikatatsiri, ari iroimaientakeri masontzishireri inkovemi inkantakotemi. ¹⁶Saikashivaiyetaami iroñaaka eerokaite. Iro kantacha, eerora pantanairo kaariperori, aña pinkempitakotyaari iromperatane Pava. ¹⁷Piñaapinkathateri maaroni. Petakotyaari iyeekiite. Ñaapinkatha poveri Pava. Piñaapinkathatairi pinkathariventzimiri pinampiki.

¹⁸Eerokaite omperataari, shiretha pinkantya iromperayeetyaami. Te intaani piñaapinkathateri aakameethatzimiri, pimatziyaari eejatzi itzimi otsimaavaitamiri. ¹⁹Intzimerika antakerori ikoviri Pava, ipoña iramavetakero jimanintavaitaitakeri, iriira intharomentaventya atziriite jiñaakerira jimatakeri kameethari. ²⁰Tzimatsirika amavetakerori jovasankitaaventaitziri jantakero kaariperori, tekatsira tharomentyaarine. Irooma eerokaite, aririka pamavetakero irovasankitaaventaitemiro tampatzikari, irootakera onimotziriri Pava. ²¹Iroora ikaimashireyeetantakamiri, tema iri Cristo kemaantsitakoventaami eeroka. Ari okanta joñaakantapaintamirori onkarate pantairi eeroka.

²²Tekatsi kaariperori irantapainte irirori,

Te inthairivaantetapainte.

²³Ikaviyavaitaitakeriranki irirori, te impiyatantya. Ikanta jovasankitaavaitaitakeri te irasaryiimatantya impiyatantya, aña iri javentaaperotataika itzimi iyotzirori tampatzikari. ²⁴Ari okanta ipaikakoyeetantakariri, okantakaan-takero ayaariperonka. Iro añaantaiyaarorimi ovashaantayetairo kaariperori, kameethashire anayetai, ankempitakaanairomi ankamayetaatyeeemi impoña añaayetaimi eejatzi. Tema:

Jovatsinaavaitaitakeriranki, ikemaantsitakaitari, iroora
pavisakoshireyetantaari eerokaite iroñaaka.

²⁵Pairani eerokaite pikempitakari oisha tzipinari. Iro kantacha iroñaaka kempivaitaka pimpiyaatyeeemi isaikira aamaventariri oisha, iriitake aamaventashireyetaamiri.

Irantayetairi tsipatachari

3 ¹Jiroka pinkantayetyaari eerokaite iinantaitari, shiretha pinkantzimotyaari piimeete. Onkantavetya tzimatsirika tsika inkarate kaari kempisanterone iñaane Pava. Aamaashitya ari onkantake pinkempisanta-kairi aririka iriñaakemi tsika pikantanaa, ²kiteshireri pinanaatzii, ñaapinkatha pinkantante. ³Eero amenaashivaita iriñeetemi ovaneenka pikanta, pampitayetero piishi, pimporeyaatziite, ovaneenka pinkithaayetya. ⁴Aña iro aritatsi pimatanairo kaari koñaanetatsine, pinkameethashiretai. Tema aririka antsinampashirevaite eero atharovakovaita, okantaitani iroori te onthonkanetya, irootake ikovaperotziri Pava. ⁵Arira okantayetakari pairani tasorentsishireri otzimi aventaaashiretakariri Pava, ñaapinkatha ovayetziri oimeete. ⁶Okempitaranki Sara shiretha okantzimotari Abraham, opaitziri oime: “Noñaapinkathatane.” Eerokaitera kempitaarori osaroyetaari aririka pimatanairo tampatzikari. Ari onkantya eero otzimanta ompaitya pintharvakaiyaari inkishimentaitemiri.

⁷Ari pikempitari eejatzi eerokaite iimentaitari, piñaantapiintyaaro paripectotyaaor piinaite. Pinkaminthairo, tsinane onatzi iroori. Pinkempitakaantero

ikaminthaitziro sataanetatsiri ovamentotsi. Ñaapinkatha povero tema ineshinonkayeetaaro eejatzi iroori añaashireyetai ikempiitaimira eeroka, te ompashinete okaratzi ishinetaayeetaimiri. Irootake pantanairi ari onkantya eero omanonkantavaita piñaañaatane.

Pankiventarori irantayetanairo kameethari

⁸ Ari okantari: aapatziya pinkantavakaiya, kaminthaa pinkantante, petakotavakaiya tema okempitanaatyaaro pirentzitavakaiyaami. Neshinonka povanairi pitsipayetari. Tsinampashire pinkantya. ⁹ Eero pikemaantsitakaari itzimi kemaantsitakaamiri eeroka, eero pikaviyiri itzimi kaviyimiri eeroka. Aña paakameethateri onkempivaityaaro pintasonkaventatyeerimi. Tema iro ikamashiretantakamiri Pava intasonkaventayetaimi eeroka. ¹⁰ Tema:

Itzimi nevetarori iranintaavaitya kameetha irañe,

Irovashaantairo ikaviyavaitantzi, ikamatavirivaantetzi eejatzi.

¹¹ Ontzimaty e irovashaantairo kaariperori. Aña iro aritatsi irantairo kameethari.

Iro inkokovatapiintairi irapatziyavakaayetaiya.

¹² Tema jiyotziri Avinkatharite ikaratzi kameethashireri.

Ovayempita joviri ikaratzi ñañaatariri.

Iriima kaariperoshireriite, katsimara jameniri Avinkatharite.

¹³ Amaatziinerika pantayetanairo kameethari, ¿tzimatsima kemaantsitakaaperotaiyaamine? ¹⁴ Tzimatsirika ovasankitaakemine pantziro kameethari, ari intasonkaventakemi Pava. Tema ikantayeetake:

Eero pitharovatziitashita, eero okantzimoshirevaitashitami eejatzi.

¹⁵ Aña iro aritatsi poshiretaiyaari Cristo, tema iriitake piñaapinkathaperotari. Ovetsika pinkantapiintya pinkamantantero tsika okantakota poyaako-neentari, aririka intzime impaitya osampitemine. Iro kantacha kaminthaara pinkantante pinkamantantero, ñaapinkatha pinkantante eejatzi. ¹⁶ Eekero piyaatatye pinkinkishiretero otzimi tampatzikatatsiri, pantayetairo kameethari itsipashireyetaamira Cristo. Amaashitya ari impashiventaiya inkarate thaiyakovetyaamine. ¹⁷ Iro aritatsi piñaashitakoventyaaro pantayetziro kameethari, iroorika inkoveri Pava. Iro maperotziro okaariperotzi piñeero irovasankitaaventaitemiro pantakero kaariperori. ¹⁸ Pinkempitakotaiyaari Cristo, tampatzikashire inake irirori, ikamimentakeri tzipishireriite okantakaantziro jantayetziro kaariperori. Iro jantantakaro iroka onkantya intsi-pashiretakaayetantairi Pava. Osheki ikemaantsivathatakaaveetakari, iro kantacha añagai. ¹⁹ Iri jatashinenkataintsiri ikinkithatakaayetairi ishire ikaratzi etayetakarori pairani itzimi jashitakoshireyetaakeri. ²⁰ Osheki ipiyathayetaka iriroriite jovetsikantakarori pairani Noé iriniroite pitotsi, oyaave-tacha Pava te intharokyaate. Iro kantacha kapichera atziri avisakotaatsi impiinkemi, ikaramatsitake 8. ²¹ Iri pikempitakotaari eerokaite tsika pikanta pavisakoshireyetai poviinkaayetaa. Iroka oviinkaataantsi tera okempitaajataro impiinkaite jiñaaki inkivaitero ikipatsivathaitzi. Aña amanaantsi onatzi, tsika ikovakoyeetziri Pava impampithashiretakaantero tampatzikashiretatsiri. Irootakera jañaantaari Jesucristo. ²² Isaikai inkiteki iroñaaka Cristo irakojanoki Pava ipinkathariventairi maninkariite, ipinkathariventairi inkiteveri pinkatharitatsiri, ipinkathariventairi tzimayetatsiri ishintsinka.

Antavaitaineri kameetha Pava tema tziatsi jimatakaayetairi

4 ¹Ari okanta, ikemaantsitakoventai Cristo. Iroora poshoretakotapiintanaiyaari eejatzi eerokaite. Tema ikaratzi ñiirori ikemaantsitakaitari, tera inkovairo irantairo kaariperori. ²Ari pinkempityaari eerokaite eenirora pisaikayetzi iroñaaka jaka osaaviki, iro pantapiintai ikoviri Pava. Eero pantashiyetaro pineveyetari, tema irootake jantapiintakeri pashine atziri. ³Irootakera pantapiintakeri pairani, tema pikempitakeri pashine atziriite nevevaitashitachari. Tema jametapiintakaro jimayempiryookitzi, ipaantantavaita, ishinkivaita, jinevetaro joimoshirenkavaita irantantyaarori kaariperori, niyavaitaineri jinake, jiñaanaatapiintakero tsika opaiyeta ikempitakaantakero iriimi pava. ⁴Osheki okompitzimotakeri ikaratzi pitsipavetari pairani, te onimoteri povashaantanakero pikempiyari jantayetzirora kaariperori. Iro opoñaantari ikishimavaitanakemi. ⁵Iro kantacha irikaite ontzimatyete iramenakoyetairi apaata Pava. Tema Pava, iri iyotzirori maaroni jantayetakeri ikaratzi añaayetatsiri iroñaaka, okaratzi jantayetakeri eejatzi kamayetaintsiri. ⁶Irootakera ikamantantayeetakarori Kameethari Ñaantsi, jimayetakeri eejatzi kamayetaintsiri. Ari jovasankitaayeetakeri ikamayetakera, iro onantaari iroñaaka jovañaashireyetairi Pava.

⁷Irootaintsi onthonkaiya añaari iroñaaka kipatsi. Iro poshoretantyaari pantairo kameethari, aakoventa pinkantya piñaanaatai. ⁸Iro kovaperotacha, piyaatakaaperoyetanairo petakotavakaanaiya. Tema:

Itzimirika etakoyetaiyaari, amaakitapiintaineri irovaariperotai.

⁹Poimaanetantapiinte pipankoki, eero pikiñaaneventziro. ¹⁰Itasonkaventyeetakemi onkantya pantantayetyaari jimatakaayetaimiri Pava. Okaratzi jimatakaayetaimiri eeroka, pampitakotairi pashine, pantairo kameethari, tema ineshinonkataami eeroka Pava. ¹¹Ikaratzi jovayeetakeri inkinkithate, iriyote Pava jiñaaventzi. Itzimi jovayeetakeri inkaminthaantayete, irantavaitantyaaro ishintsinka ipakeriri Pava. Ari onkantya iriñaapinkathayeetantyaariri Pava, inkantakaantero Jesucristo itzimi otzimimotairi irovaneenkaro, ari inkantaitatyeei impinkathariventantai. Ari onkantyaari.

Kempisantzinkari anatzi osheki ankemaantsityaari

¹²Netakotané, ñaa omapokimikari aririka piñaanakero pomerentsitzimotemine. Tera avishimovaitashityaami iroka, aña jiñaantaminthayeetatyaaami. ¹³Iroora ikemaantsitapaintari eejatzi Cristo. Aririka piñeero eeroka inkemaantsitakaaperoyeetyaami ikempitaitakeri irirori, kantatsi pinkimoshireventero. Tema ari pintharomentaperotaiyaari impiyeerika irirori iramairo irovaneenkaro. ¹⁴Aririka inkishimayeetemi eeroka okantakaantziro paventaashiretaari pipairyagairi Cristo, tasonkaventaari pinatzi. Tema iro oñaarontzirori isaikantakami shintsiri Itasorenka Pava. ¹⁵Tera arite povante, pinkoshitante, pantero kaariperori, pimaimanetante, ari piñaakero irovasankitaaventaitemiro. ¹⁶Iro kantacha iroorika irovasankitaaventaitemiri jashitaami Cristo, eero pipashiventavaita. Aña iro aritatsi pintharomentaiyaari Pava ipaiyee-taimira “Cristo-veri.” ¹⁷Tema monkaraataika iroñaaka iramenakoyetantairi Pava. Aakaite akaratzi jashiyetaira, jetayetakai jovasankitaakai. Iri maperotairone inkemaantsitaiya ikaratzi thainkakerori Kameethari Ñaantsi.

¹⁸ Tema otzimimoyetziri iroñaaka pomerentsitzimotariri
kameethashireriite onkantya iravisakoshiyetañtaiyaari,
¿Tsikama opaita avishimotairine kaariperoshireri
thainkatasorentsitsitsiri?

¹⁹ Tema ikaratzi kemaantsivaitachari iroñaaka, iriira Pava shinetañiri
inkemaantsivaitya. Ontzimatyeeira iraventaashiretaiyaari ovetsikakeriri,
irantayetairo okaratzi tampatzikayetatsiri.

Ikaminaaheetziri kempisantzinkariite

5 ¹Tzimatsi nokoviri nonkaminayemiri eerokaite pikaratzi pijevayetañiri
kempisantzinkariite. Eejatzi naaka nojevatziri kempisantzinkariite, ari
akaratañini. Naaka ñaajaantakeri Cristo tsika ikanta ikemaantsitakaitakari,
aritake nomatairo naaka onkarate iriñeetañiri apaata ovaneenkapero onkan-
taiya. ²Jiroka nonkaminayemiri: Kempoya povayetañiri kempisantzinkariite
pinkempitakaanteri ikempoyeetziri oisha. Eero pantashivaitaro aririka ishin-
tsiventayeetemi pantero, aña iriirika Pava kovakaimirone, pimaterotya. Eero
pantziro pinkovashitya paantyaaro kireeki, aña iro pantantyaarori pimintha-
tashitanakyaaro eeroka. ³Eero pikovashivaita pomperatantya, ontzimatyee
poñaakeri ikaratzi pikempoyaañetañiri pantanañiri eeroka inkene irimatanañiro
iriroriite. ⁴Inkene apaata aririka inkoñaatapai Jevajanori itzimi pikempo-
yaakeneri oisha, ari iramathaitantañiyaamiro ovaneenkatachari kantaitachari
oshipakiryaane. ⁵Eerokaite evankariite piñaapinkathateri antarikonaite.
Ontzimatyee piñaapinkathatavakañetañiya maaroni. Tema:

Te ikoviri Pava asagaaventavairentzi,

Iriima itzimi tsinampashiretatsiri osheki inkaminthayeri.

⁶Tsinampa pinkantaventyaaro okaratzi jimatakaañetañimiri Pava. Irojatzi
apaata aririka inkovapaitetake, iriitake kantakaiyaarone onkantya iriñaap-
pinkathayetañiyaamiri. ⁷Aririka piñaayetero onkantzimoshirevayetyaami,
paventañiyaari Pava. Tema iriitake neshinonkatyaamine. ⁸Pimpampithashi-
retapiintairo kameethari, aamaventashire pinkantya. Tema kamaari itzimi
kisaneetañiri, ikempitakari kashekari kenakenavaitatsiri, jasootzi ikokovatzi
impaitya iratsikeri. ⁹Iro kantacha ontzimatyee pimpiyatyaari, pinkyaaryoo-
ventanañiro paventaashiretañiri Pava. Tema piyotzi ari pikempitakari maaroni
iyekiite pikemaantsitañiyani jaka kipatsiki. ¹⁰Iro kantacha aririka onkarata-
paake pikemaantsivaitaka kapicheeni, ari intampatzikashiretakaaperotaimi
Pava, iravyaashiretakaimi, amavevaitane inkantakaiyaami. Tema neshinon-
kataneri inatzi, iriitake kaimashiretañimiri piñaantañiyaarori kantaitachane
irovaneenkaro Cristo. ¹¹Iriitakera intharomentañiya Pava. Ari inkantaitaa-
tyeeni impinkathariventantai. Ari onkantyaari.

Ovekaraantarori ovethataantsi

¹²Iriira Silvano osankinatanañori iroka. Iriitake nokempitakaantaka
naaka kyaaryoori iyeki inatzi. Irootake nosankinatantakamirori eepicho-
kiini nokaminayimi, nokamantzimiro tsika ikanta Pava jineshinonka-
perotanta. Ontzimatyeeira pinkyaaryooventayetañiri. ¹³Jovethayetañimi
kempisantzinkariite itzimi apatotapiintachari Babilonia-ki, ikaratzi kemp-
iyetañimiri eerokaite jiyoshiiyetañimi. Jovethatami eejatzi Marcos, itzimi

nokempitakaantari iriimi notomi.^{b 14} Etako pinkantya povethatavakaanaiya. ¡Onkamintha pisaikayetai kameetha pikaratzi jashiyetaami Jesucristo! Ari onkantyaari.

b 5.13 Ikantakotziri Pedro jaka “Babilonia” iroora iñaaventakotzi Roma. Tema jamamenataitattyaro Roma iñaaventaitziro, irootake iñaaventapiintantarori Babilonia. Ari onkantya eero jiyotaitantari niinkarika osankinatzirori, iro eero jovasankitaitantari.

Apitetanaintsiri

Irosankinare Pedro

Ovethataantsi

1 ¹Naakatake Simón Pedro osankinat zimirori iroka. Naaka iromperatane Jesucristo, irotyaantajanore nonatzi. Eerokaite nosankinat zini pikaratzi pikempisantanai pikempitayetaana naakaite, tema iri apantaperotariri itzimi akempisantairi, iro kantakaantakerori itampatzikashirenka Pava, ari ikempitaari eejatzi Jesucristo itzimi ovavisaakoshiretai. ²Onkamintha ineshinonkaperoyeetaimi, isaikakaaperoyetaimi kameetha! Eekerora piyotanaatyeeeri Pava eejatzi Avinkatharite Jesús.

Tsika onkantya pintasorentsishireyetai yaari eerokaite

³Tema iniroite itasorenka Pava, iriitake kantakaarori otzimimotantairi maaroni kovityiimoshiretai añaapinkathatasorentsitantyaariri. Ari okanta, omaperora ayoperotairi. Tema ovaneenka ikantataika irirori, osheki ikameethaperotataike, iro omatantaari ikaimashireyetai. ⁴Iro ishinetaantairori pinarontsiperotachari, kameethaperotajaantatsiri, inkene pintasorentsishireyetai eerokaite. Iro povashaantantiaaari pikaariperoshiretake, pikempiyetari osavisatzi antapiintakerori ikovashiyetari. ⁵Irootake pinkempisantapiintantiaaari eeroka, eero pamataavaitashitaro. Aririka pinkempisantapiintanakitye, ari piñaayetziro pintampatzikashireyetai. Aririka pimatapiintanakero iroka, aritake piñaayetakero piyotanetya. ⁶Aririka pimatapiintanakero iroka, aritake piñaakotanetaiya. Aririka pimatapiintanakero iroka, aritake pinkamaitapiintanetaiya. Aririka pimatapiintanakero iroka, aritake piñaapinkathatasorentsitanetaiya. ⁷Aririka pimatapiintanakero iroka, aritake pinkaminthaatapiintantayetai. Aririka pimatapiintanakero iroka, aritake petakopiintantiaaari. ⁸Iroorika pimatapiintanake eeroka, ari iriñeetakemi omapero piyotairi Avinkatharite Jesucristo, eero itzimavaitzi kantakotemine: “Te apantari irika.” ⁹Irooma intzimerika aparoni kaari matanairone ñaaventainchari, ikempitakari aparoni mavityaakiri kaari okichaatsine. Aña imaisantakitziro jantayetakeri Cristo ikiteshireyetakaantaariri, tema kaariperoshireri jinavetaka pairani. ¹⁰Ari okantari iyeikiite, ontzimatyepinkinkishiretapiintiaaari, eero piñaantaro pinkisoshireventavaitero jiyoshiyeetaimi, kaimashiretaari pinatzi. Tema iroorika pimatapiintanake ikovakaayeetakemiri tsika pinkantanaiya, eerora piñiuro pintzipinashireyetai. ¹¹Ari onkantya piñaantiaaari osheki

okameethaperotataike inkyaakaayeetaimi impinkathariventantapai ovavisaa-koshiretaiiri Avinkatharite Jesucristo.

¹²Irootakera, eero novashaantantaro nompampithashiretakaapiintemiro okaratzi añaaventakeri, okantavetaka aritake piyoyevetakaro, pikantayetzi: “Omapero onatzi iroka.” ¹³Iro tampatzikatatsiri nokinkithashiretakaapiintaimiro eenirora nañi naaka, ¹⁴tema kapichetapaake noñaantyaarori nonkame. Ari okanta jiyoshiretakaakena Avinkatharite Jesucristo. ¹⁵Nokovataike naaka iro pinkamaitya pinkinkishiretapiintairo eerokaite irokapayeeni aririka nookaventaimi nonkamake.

Ñaajaantayetakerori irovaneenkaro Cristo

¹⁶Tema pairani, ovakera noñaaventapaakemiri Avinkatharite Jesucristo, nokantapaakemi: “Otzimimotziri ishintsinka, aritake irapiitairo impiyee.” Tera niyotashitaro naakaite, te namatavivaitantapaakamiro. Aña naakatajaantake okitataikari Cristo, osheki ipinkathariperotataike irirori. ¹⁷Iriitajaantake Ashitairi Pava kantakaarori iñaapinkathayeetairi, joñaakantakero irovaneenkaro, ikantakeranki iñaavaitake:

Notomi inatzi irika netakokitakari, osheki nokimoshireventakeri, pinkempisantairi.

¹⁸Naakayetakera kemajaantakerori iñaavaitakeranki inkiteki notsipatantariri Jesús janta tasorentsiiitoki. ¹⁹Ontzimatyeeera pinkemathayetairo josankinayetakeri kamantantaneriite. Irootakera iyotakaaperotaineri, onkempitakovaitakyaari ootamentotsi ikoñeenkatzi otsirenikitzi. Iroora pantayetanairi eeroka irojatzi impiyantaiaaari Jesucristo intharomentashiretakaapaimi, inkempitapaakyaari impokiro orimishi. ²⁰Ontzimatyee ankemathatero iroka: Tekatsira aparoni okaratzi osankinatainchari Osankinajanorentsiki ontzime inkamantavaitashitantakyaari kamantantaneriite. ²¹Tera iri iyotashivaityaarone atziriite, aña Tasorentsinkantsi iyoshiretakaantakero okaratzi ikovakeri Pava.

Kamantantanirori ipoña iyotaantanirori

(Jud. 3-13)

2 ¹Iro kantacha, tzimatsira pairani kamantantanirori. Irojatzi okantari iroñaaka pisaikayetzira eerokaite. Ari piñaake kantemineri, “Naaka iyotaantaneri.” Aña iromananeekiini ikovi irikaite irovaariperotantyaamiro iriyotaayetemiri. Jimanintatziirira Avinkatharite, itzimi pinakoventavetaariri irovavisaakoshireyetairimi. Iroora eero oshenkaanta iriñaayetero irikaite iraperotaiya. ²Iro kantacha tekera japerotaata, tzimatsira osheki kempitakotyaarine okaratzi joñaakantakeri, imayempivaitzi. Iriira kishimavaita-kanterine aniitantanaarori “Avotsijanori.” ³Osheki irinevekityaari kireeki, inkovapiintake pimpinateneri okaratzi jiyotaashivaitamiri. Iro kantacha Pava eero ishenkaa iramenakoyetaineri jantayetakeri, ari iraperotairi.

⁴Tema pairani ikaariperopaitetantakariki tsika ikaratzi maninkari, jimatakero Pava jovasankitaayetakeri, jookakeri sarinkaveniki, tsireniki ikantakoyetaka joyaaventa irovasankitaapaiteperotantyaariri. ⁵Ari ikempitaakeri Pava kaariperoshireri atziriite etayetanakarori pairani inampitaro kipatsiki, aperotaka ipiinkake oonkaropaiteki. Iro kantacha Pava jovavisaakotakeri Noé, itzimi kinkithatakotakerori pairani tsika inkantya

kameethashireri. Tema irijatzi Pava ovavisaakotakeriranki isheninkamirinkaite, ikarataiyini 7. ⁶ Ari ikempitaakeri eejatzi nampiyetarori Sodoma ipoña Gomorra, japerotakeri ipometakeri. Arira iñeetziro ompaitya avishimoye-tairine thainkatasorentsitaneri. ⁷ Iro kantacha, Pava jovavisaakotairi Lot, tema kameethashireri inake. Irika Lot iniroite oñaashirenkakeri kaariperori okaratzi jantayetziri piyathariite. ⁸ Tema okantaitani kitaiteriki irika tampa-tzikashireri Lot tsipatakariri kaariperoshireri, jiñiiri, ikemiri jantayetakero kaariperori. Iniroite okantzimoshiretakari. ⁹ Arira okantari, jovavisaakotziri Avinkatharite ñaapinkathatasorentsitaneri ñaapiintakerori ñaantashire-taantsi, onkantya eero ineveshirevaitanta. Tema jetzitakaro jovasankitaa-yetziri kaariperoshireri, irojatzi apaata iramenakoyetantaiyaariri maaroni. ¹⁰ Irimaperotairi Pava irovasankitairi antayetzirori kamaarotatsiri ineveta-shitari, ipiyathayetakaro ikantaveetari. Te iñaakotanetya kantakaaperori. Te intharovakaajatyari ikishimatzi maninkariite otzimimotziri ishintsinka.

¹¹ Iriima maninkariite, okantavetaka otzimimoperotziri ishintsinka, te inkishimateri irikaite, jiyaatashitapiintzirira Pava inkamantakoteri. ¹² Irikaite kaariperoshireri ikempivaitakari piratsi, te iriyote impampithashirenetya. Itzimashivaiyetaka impoña iriñeero iraperotaiya. Ari inkempitaiyaari irape-rotaiya kishimayetakeriri maninkariite kaari jiyotakotaajatzisi tsika ikantayeta iriroriite. ¹³ Iro inkemaantsitanyaaari okantakaantziro ikemaantsitakaantaka irirori, iro kempityaarone impinataatyeeromi iyaariperonka. Tema irikaite, te inkaanitanete jantayetziro kamaaroyetatsiri kitaipaite. Okempivai-takaro iriimi ovisintayetakemine jayooyetakemi irikaite ikovayetzira iramataviyetemi. ¹⁴ Iro jaakoventa jimayempiryookivaitake, ivathakitakaro kaariperori. Ikaimashireyetziri shipetashireri inkaariperotakairi. Ikokova-tapiintake kireeki. Iro irovasankitaantayeetyaariri. ¹⁵ Ikenashivaiyetaka, imanintakero tampatzikari. Jantakero okaratzi jantakeri Balaam, itomi Beor, ikokovatake impinaiteri irantantyaarori kaariperori. ¹⁶ Iro kantacha irika Balaam, jantakerora kantachari, iriira burro kisathatakeriri. Okantaveta te iriyote iriñaavaitanete burro, irika burro ikempitanakari atziri iñaavaitake, ari okanta jovashaantakaantaariri ipampithashireta inkoshekavaiyaami Balaam.

¹⁷ Irikaite kaariperoshireri inkantaitaatyeeni irovasankitaayeetairi janta otsirenikiperotzi. Tema ikempitakaro okantakaranki opiryaatzisi omotyaa jiñaa, ikempitakaro eejatzi okantaranki menkori atainkatziro tampyaa, impoña añeero eero oparyi inkane. ¹⁸ Ari okanta joshiyakaaventayeetziri kaariperoshireri, tema jovapyaashita tsika ikanta iñaaveetari, ikempitakaro opiryaatzisi omotyaa jiñaa. Tema kantakaapero ikanta iñaavaiyetzi, aritake onkantake iramataviteri ovakera kempisantsitsiri, itzimi shiyapitha-vetarori kaariperori, inkantayeteri: “Kameetharini apiitairo antero aneve-tashiyetari, aritatsi amayempite.” ¹⁹ Jamatavitantashita irikaite jiyotaantzi, ikantayetzisi: “Oshinetaantsitsi pantayetero pinevetashiyetari.” Iro kantacha, irikaite iyotaantanirori, te isaikashivainetajaantya irirori, aña ikempita-kotari aparani omperataari, iro kaariperori inkempitakaantya ivinkatharite, omperanavaitari. ²⁰ Pairani irikaite kaariperori ovakera ikempisantavetaari Avinkatharite, Ovavisaakotaneri, jovashaantavetanakaro jantayetziro kamaa-rotatsiri. Okanta osamanitanake ipiyakotaaro jantayetanairo kamaarotatsiri,

irojatzi jimaperotantakari iroñaaka te ikempita ikantaveta pairani. ²¹ Ari okameethaveta eeromi iñiïro “Avotsijanori” otzimi tampusikashiretakaan-tatsiri. Tema maperoitaka okoveenkatzï okaratzi jantayetanairi, ikempisan-tavetanaaro ikantakaan-tavetari tasorentsitatsiri, ipoña jovashaantanakero osamaniityaake. ²² Ikempivaitakaro ikantapiintayeetziri:

Aparoni otsitzi, aririka inkamarankake, ipiyashitaro irovaiyaaro.

Ipoña ikantayeetzi eejatzi:

Aparoni chancho, aririkami inkivaiteri joipatsitaka, ipiya eejatzi iroipatsivaitya.

Impiyantaiyaari Avinkatharite

3 ¹ Netakotané, iro apitetatsiri iroka osankinarentsi notyaantzimiri, nomin-thashiretakaatyaa, ² pimpampithashiretantyaarori ikantayetakeri kamantantaneriite tasorentsishireri, ikantakeri eejatzi Avinkatharite, Ovavisaakotaneri, itzimi otyaantayetakenari nonkamantaimiro eerokaite. ³ Ontzimatyë ankemathatero iroka: Tekera impiyaminthatai Cristo, intzime osheki thainkavaitaneri. Iriiyetake antashivaityaarone okaratzi inevetashiyetari. ⁴ Osheki inthainkavaite inkante: “¿Tsikapaitema iriñeetero ikantaitzi ari impiye Cristo? Eero ipiyaa. Kaari añeero ompashinete kipatsi, aña irojatzi okantataita ovakera jovetsikaitakero. Ari kamayetataike tsika ikaratzi etanakarori Otyaantajanori, te añeero ompashineyete.” ⁵ Ikenakaashivaitakarora ikaratzi kantatsiri. Te iriyote iri Pava ovetsikakero inkite, iñaane jovetsikantaka. Jovetsikakero eejatzi kipatsi, iro otzimantanakari jiña, tema okantaitanakityaani kipatsi okovi jiña. ⁶ Irojatzi jiña japerotantakari Pava pairani, onkantakari kipatsi. ⁷ Iro kantacha, inatziira te impashinetakayero Pava inkite eejatzi kipatsi. Iroora ikantakaan-takeri pairani eero opashinevaitzi irovetsikane irojatzi apaata aririka iramenakoyetairo maaroni, impoña iraperotairi kaariperori thainkatasorentsitaneri aririka intagairo maaroitni. ⁸ Netakotané, ontzimatyëera piyotairo iroka: Ikempitakaan-taro Avinkatharite aparoni kitaite, oshekirini osarentsi. Aririka onkarate oshekirini osarentsi, iroovaitake onkaratemi aparoni kitaite. ⁹ Tera irosamaninkashityaaro Avinkatharite imonkaratairo okaratzi ishinetaantakeri, tema tzimayetatsi kenakaashivaitakarori ipampithashireta josamaninkashitatyaa. Aña amatsinka ikanta Avinkatharite, ikovi impiyashireyetaimi maaroni, tekatsi peyashivaitaachanemi aparoni. ¹⁰ Iroora apaata impiyakerika, inkempitapaakyaari jomapokantzï aparoni koshintzi. Ari inkemayeetairo iniroite poimpataatsine, aripaite aperotaiyaari inkite. Ari onkempitagaiyaari eejatzi kipatsi, aperotaiya. Maaroni okaratzi jagaitakeri jovetsikaitantakarori kipatsiki, onthonkya ontagaiya. Ari onkempitagaiyaari maaroni irovetsikane atziiriite, ontagaiya maaroitni.

¹¹ Tema ari inkantayeetairo iraperoyeetairo maaroitni, ¿Tsikama pinkantya pisaikai eerokaite eero otzimanta pikenakaashitane? ¿Tema ontzimatyë pintasorentsishiretai? ¿Tema ontzimatyë piñaapinkathatasorentsitanetai? ¹² Aamaventara pinkantayetaiya, pimpankiventayetaiya, tema irootaintsi impiye Avinkatharite, aripaite intaayetairo Pava inkite, improkayetairo jagaitakeri jovetsikantaitakarori kipatsiki ¹³ Iroora aakaite, aritake añaamampyaakaro ovakerari inkite, eejatzi ovakerari kipatsi, tsika janta inampiyetaiyaaro kameethashireri. Tema iro ishinetakairi Pava.

¹⁴ Ari okantari netakotaneete. Tema aritake piñaamampyaakaro eerokaite maaroni iroka, minthashire pinkantya, inkene iriñaapaimi apaata Pava kiteshire pinkantya, eero ikantakovaitzimi pantakero kaariperori. ¹⁵ Pimpam-pithashiretero, amatsinka ikanta Avinkatharite, josamaninkatziiro impiyantaiyaari onkantya iravisakoshireyetantaiyaari atziriite. Tera ompashinete iroka, ari okempitaro josankinatakemiri etakotane iyeki Pablo. Tema iri Pava iyotakaakeri Pablo maaroni iroka, ¹⁶ ari okempitakari eejatzi pashine josankinayetakeri. Kompitaa inaveta inkemathayeetero okaratzi josankinayetakeri Pablo. Irootake itzimantayetari atziri kaari iyotakoperoterone, tema te iraavyaashireyetanete, ikenakaashivaitakaro jiyotantavetaro irosankinare Pablo. Ari ikempitaayetakero eejatzi maaroni Osankinajanorentsi. Arimaitaka iraperoyeetairi ikaratzi kenakaashivaitakarori. ¹⁷ Irooma eerokaite netakotaneete, tema aritake nokamantzitakamiro, aamaventa pinkantayetya eero ikenakaashivaitantami irikaite piyathariite. Paamaventya jovashaantakaimirokari pikamaitanetzi. ¹⁸ Aña iro aritatsi eerokaite piyaatakaairo pantakishireyetai, piyaatakaanaairo piyoperotakoyetanairi Avinkatharite, Ovavisaakotaneri Jesucristo, tsika ikantakero irirori jineshinonkatantaamiri. Arira irashi irovaitayeero irirori iñaapinkathayeetairi. Ari onkantyaari.

Jetakari Irosankinare Juan

Ñaantsi okantakota Añaantarentsi

1 ¹Jiroka kantakotachari jaka nosankinatzimiri: Iiriira ipaitaitziri “Ñaantsi okantakota Añaantarentsi.” Itzimitataika pairani irovakera etantana-karori jovetsikantayeetzi. Naakayetake kemataikeri, naakayetake ñaataikeri, nantantayetaari nako. ²Tema irika paitachari “Añaantarentsi.” Joñaakantaka irirori, inampitapaintaro kipatsiki, naakayetake ñaakeri. Irootake noñaaventantakamiriri kantaitachani añaantarentsi, tema jañiitataika pairani irirori itsipatakari Ashitariri. Iriitake oñaakaanari naakaite. ³Irootake noñaaventantamiriri itzimi nokitajaantakari, nokemajaantakeri eejatzi, inkene aapatziyavakaayetaiya aakaite. Iriitajaantakera Ashitairi itzimi aapatziyaari, ari akempitaanairiri eejatzi Itomi. ⁴Iro opoñaantari nosankinayetaimiro eerokaite, ari onkantya panintaatziivaitantyaari.

Ipaitaitziri Pava Kitainkari

⁵Jiroka ñaantsi jiyotakaanari Cristo, irootake novavisaimiri eerokaite: Ipaitaitziri Pava “Kitainkari,” tera inkempityaaro tsirenikiri. ⁶Aririka ankante “Naapatziyari Pava,” eekerorika antapiintatyeero kaariperori, athaiyaka. Okempivaitakaro tsirenikimi aniitzi, apiyathatakarora kyaaryoori. ⁷Irooma aririka asaikanai kameetha tekatsi antzimotante, ayotaantanairo kyaaryoori, arira amatakero aakameethatavakaayetanaiya. Tema okempivaitakaro asaikatyeemi okitainkatzi, akempitakotaari Pava isaikira irirori kitainkariki. Ari onkantya impeyakotantairori antayevetakaro kaariperori, irootakera ikapathainkatantakari Cristo ikamimentakairanki. ⁸Aririka ankante “Te nantanetero kaariperori,” apanirora amatavivaitaka, te ayotakotero kyaaryoori. ⁹Irooma aririka ankamantairi Pava okaratzi kaariperori antayetzi, aritake irimatakero irirori impeyakotairo. Tema ikyaaryooventapiintayetakai irirori, tampatzikashireri inatzi, iriitake kiteshireperotakaineri. ¹⁰Aririka ankantavaite “Te nonkaariperote,” okempivaitakaro ankantatyeemi “Thairi inatzi Pava.” Tera ayotakotairo iñaane.

Iri Cristo ookaakoventayetairi

2 ¹Notomiite, opoñaantari nosankinatzimiro iroka ari onkantya eero pantantaro kaariperori. Irooma aririka antake kaariperori, tzimatsi ookaakoventaine janta Ashitairiki. Iriitakera Jesucristo, kameethashireri. ²Iriitake otsimaryaakeriri Pava irovasankitaaventairomi ayaariperonka. Tera intaani irookaakoventai aakaite, aña maaroiteni atziri ikaratzi nampitarori

kipatsiki. ³Jiroka ayotantyaari kyaaryoorika ayotairi Cristo: Aririka amonkaratapiintanaairo ikantakaantairi. ⁴Tzimatsirika kantavetachane, “Niyotziri naaka,” iro kantacha irika eeniro ipiyathataro ikantakaantane, ithaiyakara irika. Te iriyotakotero kyaaryoori. ⁵Itzimirika monkaratanairori ikantakaantane, iriira etakoperotanaariri Pava. Iroora ayotantari kyaaryoo atsipashiretanaari. ⁶Tzimatsirika kantatsine, “Notsipashiretaari naaka,” ontzimaty isaikanai kameetha iroshiyakotyaari ikantapaintara Cristo.

Ovakerari ikantakaantaitziri

⁷Iyeekiite, kaarira ovakerari ikantakaantaitane nosankinatzimiri. Aña iro piyotzitataikari pairani. Irootake ñaantsi pikemayetakeri pairani eerokaite. ⁸Irojazimaitaka kempitakarori ovakerari ikantakaantaitane, okanta-kaaro jantapaintziri Cristo. Okantakaaro pantayetanairi eejatzi eerokaite. Kempivaitaka iroñaaka avisainkatanake tsireñeenkari, iri kitainkatapaintsi iriiperori kitainkari. ⁹Tzimatsirika kantatsine, “Jashitaana kitainkari,” irojazimaita ikisaneentavaka ikaratzi ikempisantzinkaritz, tekeraata jimatziro, aña okempivaitakaro irojazimi isaikakemi otsirenikitzi. ¹⁰Iriima itzimi etakotanaariri ikaratzi ikempisantzinkaritz, iriitakera kempitanaariri itzimi aniitanaatsiri okitainkatzi, te irantzivavaitya, tera ontzimayetaty inkantzimoneentavakaiyaari. ¹¹Itzimi kisaneentavakaachari ikaratzi ikempisantzinkaritz ikempitakarori itzimi aniitantarori tsirenikiri. Te iriyote tsika ikeni, te irokichaaite otsirenikitakera.

¹²Notomiite, eeroka nosankinatzeni iroka tema pikempisantairi Cristo, pipairyaaapiintairi ivairo, irootake ipeyakotantaamirori piyaariperoshirenka. ¹³Ashitaaniri, eeroka nosankinatzeni iroka tema piyotairi Cristo itzimi añañitainchari pairani etantanakarori jovetsikantayeetzi. Evankariite, eeroka nosankinatzeni iroka tema poitsinampagairi kamaari. Notomiite, eeroka nosankinatzeni iroka tema piyotairi itzimi Ashitaamiri. ¹⁴Ashitaaniri, eerokaite nosankinatzeni tema piyotairi añañitainchari pairani etantanakarori jovetsikantayeetzi. Evankariite, eeroka nosankinatzeni iroka tema shintsishire pikantayetaa, piyotairo iñaane Pava, poitsinampagairi kamaari.

¹⁵Eero petashivaitaro osavisato. Tzimatsirika etashivaitakyaarone osavisato, tera jetakoperotaari Pava. ¹⁶Tema maaroni osavisato tera ompoñeeya Pavaki, aña osaviveriki opoñaaro. Jiroka okanta osavisato: anevetashivaitaro kamaarotatsiri, anevetashivaitaro añaayetzi, ankovavaite ankantakaaperoty. ¹⁷Maaroite iroka osavisato otzimi ineveyetari atziriite, ari aperotaiya. Iriima itzimi antanairone ikoviri Pava, iriitake kantaitaachane irañagai.

Kisaneentziriri Cristo

¹⁸Notomiite, irootaintsi onthonkimataiya kipatsi. Pikemaiyake eeroka ari inkoñaatapaaake kisaneenterine Cristo aririka onthonkimataiya. Tzimataike iroñaaka jaka kisaneentayetakeriri Cristo. Iro ayotantari iroñaaka irootzimataitakera onthonkimataiya kipatsi. ¹⁹Irikaite kisaneentakeriri Cristo, iriiyetakera akaravetapiintakari akempisantzi, itzimi ookaventayetanakairi. Omaperotyaami inkarayetaimi, eeromi jookaventayetaimi. Irooma jookaventayetanakai, ari ayoyetzi tera omaperotajaantya inkarashireyetai aakaite.

²⁰Iro kantacha eerokaite, jotyaantaitakemiri Tasorentsinkantsi irinampishire-tantyaamiri, kempivaitakara isaipatziitoyeetantakamiri. Aritake piyoyetairo eerokaite iroka. ²¹Irootajaantake nosankinatantamirori iroka, tema aritake piyotairo eeroka kyaaryoori. Aritake piyotayetairo pinashitaaro iroorika thaiyaantsi. ²²¿Itzimikama thaiyachari? Iriitakera itzimi kantatsiri "Jesús kaari Cristo." Iriitake kisaneentakeriri Cristo. Irijatzi manintakeriri Pava, ari ikempitaakeri eejatzi Itomi. ²³Itzimirika manintavaitakerine Itomi Pava, irijatzira jimanintajaantake Ashitariri. Iriima tsika itzimi kempisantairiri Itomi, omaperora jashitajaantaari Ashitariri. ²⁴Iroora eerokaite, oisokero pinkantanakero petakari pikemakero pairani. Iroorika pimatanaakeri, ari poisokerotakyaari Itomi, ari pinkempitaanakeriri eejatzi Ashitariri. ²⁵Jiroka ishinetajaantakairi irirori: Ari ankantaitaayeeni añaashireyetai.

²⁶Iroora nosankinatzimiri tsika ikantakota ikaratzi kovayetatsiri iramata-viyetemi. ²⁷Iro kantamaitacha eerokaite, oisokero pikantaventakero isaipa-tziitoyeetakemi. Irootake eero okovityaanta intzime pashine iyotagaimine. Irika Tasorentsinkantsi ikempitakaantaitakamiri isaipatziitoyeetantyaamiri, iri iyotaayetzimiri kameetha. Jiyotaimiro kyaaryoori, kaarira thaiyaantsi iriyotaimi. Ontzimatyé pantayetairo tsika okantajaanta jiyotayimi irirori, pintsipashireyetaiyaari.

²⁸Ari okanta notomiite, ontzimatyé antsipashireyetaiyaari Cristo, onkantya eero apashiventavaitanta aririka impiyake, aña aventaaashire akantya amonthaavaiyaari. ²⁹Aritakera piyoyetairi kameethashireri inatzi Cristo, arira piyotairi eejatzi itzimirika ashiminthatanaarori irantanairo kameethari, kempivaitaka irapiitakeromi intzimayetaimi ikantakaanaarira Cristo.

Itomiite Pava

3 ¹Pinkinkishiretero iroka: Antaro jetakotai Pava, itomiyetai. Omaperora. Tera inkemathatero osavisatzi tsika ipaita Cristo-tatsiri, ari ikempiyetairi eejatzi aakaite te inkemathayetai. ²Ari okanta netakotaneete. Itomi Pava anayetai. Tekera ayotaaajatero tsika ankantayetaiya apaata. Intaani ayotzi ari ankempitaiyaari ikantara Cristo aririka impiyapaake, tema ari onkantake añeeri tsika ikantajaantara irirori. ³Maaroni atziri itzimi kovairone iriñeero impiyantaiyaari, irantapiintairo onkarate kiteshiretakairine. Tema Cristo kiteshire ikanta irirori.

⁴Iriima itzimi kaari ovashaanterone jantayetziro kaariperori, ipiyathatyaaro ikantakaantziri Pava. Tema iroka kaariperori, piyathataantsi onatzi. ⁵Piyotaiyini eeroka opaita ipokantakari Cristo kipatsiki, tema iro ipokantakari iraperotairo kaariperori. Tera irantapaiintero irirori kaariperori. ⁶Ikaratzi oisokerotanaariri Cristo, te arite irantanairo kaariperori. Tema inkarate oisokerotarori kaariperori, tera iriyotaaajatairi Cristo. ⁷Notomiite, eero pamatavitaaritz. Inkarate antapiintanairone kameethari, iriitakera kameethashireri, ikempitakotanaari Cristo ikameethashiretzi irirori. ⁸Iro kantacha itzimirika antapiintakerori kaariperori, joisokerotatyaari kamaari. Tema iri kamaari etakaantakarori jantakero kaariperori. Iroora ipokantajaan-takari Itomi Pava kipatsiki, iraperotairo kaariperori otzimi joñaakantakeri pairani kamaari. ⁹Iriima ikaratzi jovameethashiretaiiri Pava kempitanaa-chari ovakerami intzimayetaimi, tera irantapiintanairo kaariperori. Tema

Pava tomintanaari, kempivaitaka irapiitakeromi intzimayetaimi ikantakaa-naarira Pava. ¹⁰Irootake kaari okompitanta ayoteri itzimi jashiyetari Pava, itzimi jashiyetari kamaari. Maaroni kaari antapiintairone kameethari, tera inkaratairi Pava. Ari ikempitari eejatzi kaari etakotavakaachane ikempisan-zinkaritzi, te inkaratairi Pava.

¹¹Jiokara ñaantsi pikemayetavakeri pairani ovakera pikempisantantana-kari, ikantaitzi: Ontzimatyete etakotavakaayetaiya. ¹²Eero oshiyakotari ikanta Caín, kaariperoshire jinake jovakeri irirentzi. ¿Opaitama jovantakariri? Aña iro jovantakariri okantakaari ikaariperoshiretzi Caín, iriima irirentzi kameethashire jinake irirori. ¹³Iyekite, eero okompitzimotami aririka inkisaneentavaitemi osavisatzi. ¹⁴Ayotaiyini aaka, kempivaitaka kamashire akantayevetaka pairani. Iro kantacha iroñaaka, kempivaitaka añaashireyetai. Iro ayotantari, tema etakoyetavakaapiinta akempisantayetaira. Itzimi kaari etakotantachane, ikempitakari kamashireri. ¹⁵Itzimirika kisaneentantatsiri, ikempitakari ovantaneri. Ayotakotaiyirini aparoni ovantaneri eero iñeero irañaashireyetai. ¹⁶Jirika oñaakantaperotzirori tsika ikantaita jetakotantaita: Ikamimentakai Cristo aakaite. Iro amatanairi aakaite, mintha ankantya ankamimentantayete. ¹⁷Tzimatsirika otzimimotziri ashaakarontsi, impoña iriñe aparoni iyeki kovityaavaitaneri, iri imashithavaitake irika iyeki, tekera jimaperotzirori iretakotaiyaari Pava. ¹⁸Notomiite, te arite ankantashitapiintya, “Netakotanta.” Aña ontzimatyete antanairo ooñaarontzirori etakotanta.

¹⁹Irootakera ayotantaari omapero jashiyetai Pava. Tema ayotaira jashiye-taira Pava, irootake aventashiretantaariri añaañaatairi, ²⁰onkantave-takya ontzimayetemi ompaitya katsitzimoshiretaineri. Tema Pava jiyotziro maaroni, jiyotzitaro akinkithashiretane okaratzi katsitzimoshiretakairi akaariperotake. ²¹Netakotaneete, aririka ovashaantairo okaratzi katsi-tzimoshiretakairi, ari añaakero aventashiretaiyaari Pava añaañaatairi. ²²Iro ayotantyaarori aritake irimatakaaro onkarate ankovakoyeteriri. Tema amonkarayetairo ikantakaantane, antapiintaineri ikoviri irirori. ²³Jiroka ikantakaantane: Ontzimatyete aventaiyaari, ampairyaapiintairi Itomi Jesucristo. Ontzimatyete etakotavakaayetaiya. Iroora ikantakaantane amatairi. ²⁴Inkarate monkarayetairone ikantakaantane, iriitakera tsipashiretaariri. Iri Tasorentsinkantsi jotyaantakairi iyotakaayetairi omapero atsipashiretaari.

Itasorenka Pava ipoña iisaneentashiretane Cristo

4 ¹Netakotaneete, tzimatsi osheki kantavetachari: “Naaka kaman-tantaneri.” Iro kantacha kamaarira ñaavaitakaakeri. Irootake eero pikempisantantari okaratzi inkantayeteri, aña ontzimatyete piñaantyaari iriitajaantakerika Pava ñaavaitakaakeri irika kamantantaneri. ²Jiroka ayotantyaari iriirika Itasorenka Pava ñaavaitakairiri, aririka inkante: “Jatzi-ritzimotai Jesucristo.” ³Iriima itzimi thainkañaanetakerone ikantayeetakeri, kaarira jashitari Pava, iriitakera jiñaavaitakaakeri iisaneentashiretane Cristo. Pikemakotaiyakeri eerokaite, ari intzimake jaka kipatsiki ñaavaiterone iroka. Aritakera tzimake. ⁴Iro kantacha eerokaite, notomiite, jashitami Pava, eerokara anaakoyetakeriri. Tema iniroite ishintsinka Cristo, itzimi pitsi-pashiretaari eerokaite. Janaakotairira itzimi tsipashiretakariri osavisatzi.

⁵Irikaite kempivetakariri kamantantaneri, osavisatzi inatzi. Irootake ikempisantavakaantari ikaratzi josavisatzitzi. ⁶Irooma naakaite, jashiyetaana Pava. Irootake pikempisantantanari pikaratai jashiperotaami Pava. Temaita ikempisantayetai kaari iyotairine Pava. Ari okanta, te okompitanta ayoyetairi itzimi jiñaavaitakaayetairi Tasorentsinkantsi, okanta jimatantaarori jiyotaantairo kyaaryoori. Ari ayotziriri jashitari kamaari itzimi iyotaantzirori kenashivaitaantsi.

Pava iriitake ipaitaitzi “Etakonkantsi”

⁷Netakotaneete, ontzimatyete petakotavakaayetaiya. Itzimirika antanairori iroka, kempivaitaka irapiitakeromi intzimayetaimi ikantakaanaarira Pava. Iriiyetake iyoyetairiri. ⁸Itzimirika kaari etakotantachane, te iriyotairi Pava. Tema Pava ipaitaitziri irirori “Etakonkantsi.” ⁹Jiroka ikanta Pava joñaakairo omapero jetakotai: Jotyaantakairi irapintzite Itomi jaka kipatsiki, okanta jimatakaayetantairori aakaite añaashireyetai. ¹⁰Jiroka okantakota irooperori etakonkantsi: Tera aakaite poñaakaantyaarone etakotaiyaari Pava, aña iri Pava poñaakaantakarori jetakoyetai. Tema iniroitera jetakoyetai, jotyaantakairi Itomi. Iriitake otsimaryaakeri Pava irovasankitaaventairomi ayaari-peronka. ¹¹Netakoyetane, jetakotaira iniroite Pava, ari ankempiyetaiyaari aakaite etakotavakaayetaiya. ¹²Tekatsira aparoni atziri ñaakerine Pava. Iro kantacha aakaite kantatsi antsipashiretaiyaari, aririka etakotavakaayetaiya. Iriitakera Pava matakairone aatakaantyaarori etakotantapiintaiya.

¹³Tema Pava jotyaantakairi Tasorentsinkantsi inampishiretantai, iro ayotantaari omapero atsipashiretaari. ¹⁴Tema naakayetajaantake ñaayetairi Itomi Pava, itzimi jotyaantakeri kipatsiki. Iriitakera nokinkithakoyetairi. ¹⁵Itzimirika kantatsiri, “Jesús Itomi inatzi Pava,” iriitakera maperotzirori itsipashiretaari Pava. ¹⁶Ayotaira aakaite tsika ikanta jetakoyetakai Pava, akempisantayetairi. Tema Pava ipaitaitziri “Etakonkantsi.” Inkarate etakotantapiintaachaneri, itsipashiretapiintaarira Pava. ¹⁷Irootake aatakaantyaarori etakotantapiintaiya, aventashire averi Pava, irojatzi apaata amonthaantavaiyaariri aririka iramenakoyetairi maaroitene. Tema aripaite ankempitaiyaariri Cristo. Aritakera amatzitataikaro akempitakari iroñaaka eeniro asaikayetzi jaka kipatsiki. ¹⁸Eero atharovakaavaitari itzimi etakoperotairi. Etakora jovai irirori, eero atharovakaari irovasankitai. Aririka antharovakaiyaari, tekeraatara ayoperote omapero jetakotai. ¹⁹Irootakera etakotantaariri aakaite Pava, apiyatatyaari jetakarora jetakoyetakai aakaite. ²⁰Intzimerika kantatsine, “Netakotane inatzi Pava,” iro kantacha ikisashiretziri iyeki, ithaiyakara irika. Tema kaari etakotyaarine isheninka, itzimi jiñiiri, ¿Tsikama inkene iretakotyaari Pava, kaari koñaanetatsine? ²¹Irootake otzimantari ikantakaantakeri, ikantake: Ikaratzi etakotaariri Pava, ontzimatyete iretakotaiyaari iyekiite.

Aventaashirenka oitsinampaantya osavisato

5 ¹Maaroni aventashiretaneri kantatsiri, “Irika Jesús, Cristo inatzi,” itomira Pava jinayetaatzi, kempivaitanaa irapiitakeromi intzimayetaimi. Ikaratzi etakotaariri Ashitairi, jetakotaarira eejatzi itomiyetaari irirori. ²Aririka etakotaiyaari Pava, aririka amonkarayeneri ikantakaantane eejatzi,

iro ayotantaari omaperora etakoyetari itomiyetaari irirori. ³ Aririka etakoperotanaiyaari Pava, iroovaitakera amonkarayeneri ikantakaantane. Eero opomerentsita amonkarayetairo ikantakaantane. ⁴ Ikaratzi ikempitakaakari Pava irapiitakeromi intzimayetai, ari iroitsinampaayetairo osavisato. Tema aventaashirenka oitsinampaantayetya. ⁵ ¿Itzimikama materone iroitsinampayero osavisato? Iriira aventaashiretaneri, kantatsiri: “Itomira Pava inatzi irika Jesús.”

Ikinkithatakaantziri Tasorentsinkantsi

⁶ Tema Cristo ipokake jaka kipatsiki. Iro kantamaitacha, tera intaani ipokake impiinkaantanyaaro jiñaa, aña ontzimatyee eejatzi onkpathainkate iriraane, irovamaiteri. Iri Tasorentsinkantsi kinkithatakaantakerori okantakota iroka. Okaratzi iñaaventakaantziri irirori, kyaaryoori onatzi.

⁷ Tema mavasatzi japiyeetakeri okantaitzi, “Itomi Pava inatzi irika Cristo.”^a

⁸ Iriitajaantake Tasorentsinkantsi kinkithatakaantatsiri. Iriitajaantake Pava ñaavaitaintsi joviinkaapaitetakaranki Jesús. Iriitajaantake Pava ñaavaitaintsi ikinkithavaitakotziroranki Jesús tsika inkantya irovamaiteri.^b ⁹ Tema akempisantziri atzirriite ikantayetziri, iri ovatsipero Pava ankempisantairi ikantairi. Jiroka ikantake jiñaaventziri Jesucristo, ikantzi: “Iriitake Notomi irika.”

¹⁰ Itzimirika kempisantairiri Itomi Pava, iriitake kemathatairori omapero Jesús itomitari Pava. Iriima kaari kempisantsine, jiiakamatavitakeri Pava, tema ithainkañaanetakeri ikantake “Notomi inatzi Jesús.” ¹¹ Jiroka ikantaitakeri: Iri Pava kantakaiyaarone añaashiretantaiaari, tema atsipashiretaari Itomi. ¹² Intzimerika tsipashiretaiyaarine Itomi ari irañaashiretai. Iriima kaari tsipashiretaiyaarine Itomi Pava, eero jañaashiretai.

Ayoyetai ari ankantaityaani añaashireyetai

¹³ Pipairyaapiintairi eerokaite Itomi Pava pikempisantairi. Irootake nosankinatantamiro iroka onkantya piyoperotantyaari ari pinkantaitatyeeeni pañaayetai apaata. ¹⁴ Aventaashirera ankantairi Pava, tema ayoyetzi ikemayetai aririka añaañaatakotero tsika okanta ikovakaajaantairi irirori.

¹⁵ Ayoyetaira ikemai Pava aririka amaneri, ayotzita eejatzi ari irimatakaairo okaratzi akovakotakeriri. ¹⁶ Piñeerika eeroka aparoni iyeki tzimatsiri ikenakaashitane, pamanakotairi, aritake irañaashiretakagairi Pava. Iri noñaaventzi jaka tzimatsiri ikenakaashitane kaari maperotachane onkaariperote. Tema

a 5.7 Jovaakakoyeentantakarori pairani iroka osankinarentsi iñaaneeki Roma-satziite (Latín), ari jovanaayeetakerori kapicheeni kaari osankinatajaantachane ovakeraini. Jiroka okantzi jovanaayeetakeri: “Mava ikaratzi ñaavaitatsiri inkiteki: Ashitairi, Naantsi, Tasorentsinkantsi. Irika mavatatsiri, aparoni jinatzi.” Irootakera iroka ñaantsipayeeni josankinayeeetakeri iñaaneeki Virakocha ipaitaitakeri “Reina Valera.” b 5.8 Okaratzi kantakotachari jaka, iriira jiñaaventayeetzi: “Tasorentsinkantsi, Jiñaa, Iraantsi. Ikaratakera mava, te ompashinete oshiyakaaventachari.” Ikovatzi jaka Juan, iriyotakoperoyeeteri Jesús omapero Itomitari Pava. Mavasatzi jiñaaventziro okaratzi ikantayeetakeri, “Itomi Pava inatzi irika Jesús.” Etanakarori, iriitajaantake Tasorentsinkantsi iyotakaayetakeriri irotyaantaneete Cristo iriyotaantayete. Apitetatsiri, iroora “Jiñaa” oshiyakaaventachari joviinkatakaranki Jesús. Irootakera jiñaaventajaantakeri Pava, otzimi osankinatainchari Mt. 3.16–17. Mavatatsiri, iroora “Iraantsi” oshiyakaaventacha ikapathainkatakera Jesús jovamaayeetantakariri. Iro jiñaaventajaantakeri Pava isaikantakariranki Jesús otzishiki ikinkithavaitakairi Moisés, Elías tsika onkantya irovamagaiteri. Otzimi osankinatainchari Lc. 9.31–35; Jn. 12.27–33.

tzimatsi kaariperori ovamaashiretantatsiri. Tera iro noñaavente. Tema tera arite amanakotairi antakerori iroka maperotzirori okaariperotzi. ¹⁷Noñaaventakero “kaariperori kaari omaperotachane,” tera nonkantatye kameethara iroka. Maaroni kaari kameethatatsi, te arite antayetero. Iro kantacha tzimatsi kaariperori kaari ovamaashiretantatsine.

¹⁸Ayoyetzi te irantapiintairo kaariperori ikaratzi itomintaari Pava. Iriira Cristo kempoyaaventaari, eero ikemaantsitakaantaari kamaari.

¹⁹Ayoyetai aaka jashiyetai Pava. Iriima osavisatzi, iri ashitaari kamaari, ipinkathariventziri.

²⁰Ayoyetai ipokake Itomi Pava, iri kemathatakaayetairori kyaaryoori. Irootake amatantaarori ayotairi ipaitaitziri “Kyaaryoori.” Atsipashiretaari Kyaaryoori, tema atsipashiretaatyaari itomi. Iriitakera Pava ipaitaitzi “Kyaaryoori,” ipaitaitziri eejatzi “Kañaaneri.” ²¹Notomiite, paamaiyaari oshiyakaarontsi. Ari onkantyaari.

Apitetanaintsiri Irosankinare Juan

Ovethataantsi

¹Antarikona jinatzi itzimi osankinat zimirori iroka. Eeroka nosankinat zini ipaiyeetziri “Iyoshiitaaro tsinane ipoña otomiite.” Netakoperotane pinayetatziri. Tera apaniro naaka netakotami, aña jetakotzitaami eejatzi maaroni iyotayetairone kyaaryoori.^a ²Ari okantari, oisokero ovayetairo kyaaryoori, ari ankantaitaayeeni. ³Onkamintha ineshinonkayetaimi Ashitairi Pava, inkaminthaayetaimi, kameetha pisaikayetai. Ari inkempitaimiri eejatzi Itomi Jesucristo, piyoyetairo kyaaryoori petakotavakaan-tayetaiyaari.

Oisokero povero jiyotaimiri Cristo

⁴Osheki nokimoshiretanake noñaayetake tsika pikaratzi eerokaite pimata-piintanakero kyaaryoori, pimatajaantanakero ikantakaantakeri Ashitairi. ⁵Eerora nosankinat zimi iroñaaka ovakerari ikantakaantaitane, aña iro nonkinkishiretakaimi okaratzi nokamantayetakemiri ovakera pikempisantanakari. Jiroka okanta: Ontzimatyete takotavakaiya. ⁶Aririka antapiintanairo ikantakaantane Ashitairi, aritake amatanairo etakotavakaapiintaiya. Iroora nokantakaantakemiri pantapiintayetairo okaratzi pantayetanakeri ovakera pikempisantanakari. ⁷Tema tzi mayetatsi iroñaaka osheki amatavitaneri. Ikantayetzi irikaite, “te iratziritajaantapaiante Jesucristo.” Tema thairi inatzi itzimirika ñaavaitzirori iroka, iisaneentane inatzi Cristo. ⁸Paamaventya, povashaantzirokari okaratzi niyotayetakemiri. Te nonkove pamenaashivaitaiya, eero piñeero panintaavaitaiya apaata. ⁹Itzimirika kenakaashiperovaitachane, kaari oisokerotyaarone jiyotaantapaintziri Cristo, tera itsipashiretari Pava. Iriima tsika itzimi oisokerotakarori jiyotaantapaintziri Cristo, iriitake matakero itsipashiretari Ashitairi, ari ikempitzitakeri eejatzi Itomi. ¹⁰Intzimerika impaitya kivantemiri janta, impoña inkove iriyotaimiro nashitachari kinkitharentsi, eero pishinetziri irisaikavankotemi. Eero aritaajatzi povethatyaari eejatzi. ¹¹Tema aririka povethatyaari, kempivaitaka pakakotatyeerimi iyaariperonka okaratzi jantziri irirori.

a 1 Tzimatsi pampithashiretakotarori ipaiyeetziri “Iyoshiitaaro tsinane ipoña otomiite,” iriira oshiyakaaventachari jaka ikaratzi kempisantzinkariite itzimi apatotaachari aparoni nampitsiki. Okantavetaka te ayotero tsika otzimi nampitsi japatoyetantaari irikaite kempisantzinkariite.

Nokovake noñeeyemini

¹²Tzimatsi osheki nosankinatemi, iro kantacha tera intaani nonkove nosankinatemi, aña nokovatzi niyaatashitemi noñeemi, inkene nonkinkithavaitakaimi, inkene ankimoshiretaiyeeni.

¹³Jovethataiyami ipaiyeetziri “otomiite pitsiro iyoshiitaro.” Ari onkanyaaari.^b

b 13 Tzimatsi pampithashiretakotarori ipaiyeetziri “otomiite pitsiro iyoshiitaro,” iriiyetake oshiyakaaventachari kempisantzinkariite itzimi apatoyetaachari janta tsika inampitaro Juan osankinatzirori iroka.

Mavatanaintsiri Irosankinare Juan

Ovethataantsi

¹Antarikona nonatzi, itzimi osankinat zimiro iroka. Eeroka nosankinat zini Gayo, netakoperotane pinatzi. ²Netakotané, namanakotzimi piñaantyaarori ontzimotemi kovityiimotamiri koñaaroini. Namanakotzimi eejatzi piñaantyaarori pintekatsite kameethaini. Tema niyotzi kameetha pikanta poshoretanaa. ³Ari nokimoshireperotake noñaakeri jareeyetaka iyeekiite ikamantapaakena irojatzi pikantaiyani eeroka poisokerotar kyaaryoori. ⁴Tekatsira pashine anayerone nokimoshiretanake, nokemakera oisokero jovanakero kyaaryoori ikaratzi nokempisantakaayetairi naaka.

Ikimoshireventairi Gayo joimaantapiintake ipankoki

⁵Netakotané, pimatakero eeroka tampatzikatatsiri pampitakoyetakeri iyeekiite ikaratzi avisayetatsiri janta pisaikinta. ⁶Ikinkithatakoyetakemi iriroriite jaka japatotaiyani iyeekiite tsika okanta petakoyetakari. Tema irantavaaitakaane inayetatz Pava irikaite, ari otampatzikatzi pimpayeteri kovityiimotariri aririka piñeeri. ⁷Tema jiyaatayetatz irikaite iñaaventairi Cristo, kaarira kaariperoshireriite payeterine ikovayetziri. ⁸Irootake ampayetantyaariri aakaite okaratzi kovityiimotariri. Ari onkantya ankaratantyaariri oivarairo kyaaryoori, inkemakoyeetantyaarori.

Ithainkañaanetantziri Diótfrefes

⁹Nosankinavetakaniri pairani apatoyetachari pinampiki. Iro kantacha Diótfrefes ithainkañaanetakero nosankinare. Ikempitakaantashivaitaka irirori iriiperorimi irinatye. ¹⁰Irootakera nonkamantapaakeri maaroitenei janta okaratzi jantakeri irika. Ikantakovaitashitakana. Tera intaani iroka, aña osheki jimanintashirevaitakeri ipaiyeetziri “iyeekiite,” te ishinetante iraakameethatavakaayetya. Jomishitovayetakeri eejatzi japatotapiinta kempisantzinkariite.

Kameetha ikinkithatakoyeetakeri Demetrio

¹¹Netakotané, te arite pimatero eeroka kempitarori iroka kaariperori. Aña iro pimatapiintai kameethari. Itzimirika antairone kameethari, iri jashitaari Pava. Itzimirika antzirori kaariperori tera iriyotairi Pava. ¹²Iriima irika Demetrio, maaroitene jiñaaventaitziri kameethaini, ikantaitzi “Ikantapiintziro

kyaaryoori irirori.” Ari nomatzitaro eejatzi naaka, nokantzi “Kameetha jinatzi.” Piyotaiyini eerokaite okaratzi nokantziri kyaaryoori onatzi.

Ovekaraantarori ovethataantsi

¹³Tzimavetacha osheki nosankinatemiri, iro kantacha tera intaani nonkove nosankinatemiro, ¹⁴⁻¹⁵aña nokovatzi niyaate noñeemi, inkene ankinkithavai-taiyeni. Onkamintha pisaikayete kameethaini. Jovethataiyami jaka akaraye-tziri. Povethayetyaanari eejatzi ikaratzi saikatsiri janta.

Irosankinare Judas

Ovethataantsi

¹Naakara Judas osankinat zimirori iroka. Iromperatane Jesucristo nonatzi. Naaka irirentzi Jacobo. Eerokaite nosankinayetzini itasorentsitakaane Ashitairi Pava, pikaratzi ikaimashireyetaimi. Eerokayetake ikempoyaaventaari Jesucristo. ²¡Onkamintha ineshinonkaperoyeetaimi, isaikakaaperoyeetaimi kameetha, jetakoperoyeetaamira!

Iyotaantashivaitachari

(2 P. 2.1-17)

³Netakotané, nokovavetaka nosankinata kotemiro tsika okanta avisakoshi-reyetaantaa aakaite. Iro kantacha iroñaaka okovaperotatya nosankinatemirotsika okantakota pinkamaitantyaarori pinkempisante, pinkempitakotyaari etayetanakarori kempisantzinkariite itasorentsitakaitairi. ⁴Tema tzimayetatsi atziri iromanane kiini josatekantayetaka. Thainkatasorentsitaneri jinayetake, ikinkithatakaantashivaitaka, ikantayetzi: “Ineshinonkatane jovayetai Pava, kantatsi iroñaaka antayetero akovayetziri, kantatsi eejatzi amayempiteetsi.” Irikaite ñaavaitakerori ñaantsika, imanintakeri Pava, itzimi apanirotatsiri jomperatanta. Ari ikempitaakeri eejatzi Avinkatharite Jesucristo. Irootake ipampithashiretantakari pairani Pava irovasankitaayetairi irika.

⁵Nokovi nompampithashiretakaimiro okaratzi piyoperotaiyirini. Okantavetaka Pava itasonkaventatziivetakari jashitaari irirori, irikaite itzimi joimishitovayetairi Egipto-ki, iro kantamaitacha japathakeroryaayetakeri ikaratzi thainkatasorentsita intsiri. ⁶Ari ikempitakari eejatzi maninkariite itzimi jomishitovayeetakeri inkiteki, kaari jatakairone tampsatzikaini impinkathariventante. Kempivaitaka iroosotakatayeerimi Pava tsika otsirenikitzi, ari joyaaventari irovasankitaayeetairi. ⁷Ari ikempitakari eejatzi pairani Sodomasatzi, Gomorra-satzi ipoña ikaratzi saikanampiyetakeriri. Kaariperoshire jinayetake, ipaantavakaavaitaka ishiramparinkakiini, imayempivaitzi. Arira jovasankitaayeetantakari paampari. Ari jiñeetzirori ompaitya avishimoyetairine kempityaarine irikaite irovasankitaayeetantaiyaari paampari kaari tsivakanetatsine.

⁸Ari ikempiyetari irikaite kinkithatakaantashivaitachari, kinkishiretakaan-tashivaitachari, nevetashivaitakarori kamaaroyetatsiri, thainkavaitaneri. Te intharovakaiyaari ikishimatzi maninkariite otzimimotzi ishintsinka.

⁹Iro kaari irimataajate maninkari Miguel, itzimi anaakotantatsiri ipinkathariventantzi, te iriñaavaitashivaitya irirori iñaanaminthatziri kamaari

iñaaventakotziri Moisés ikamantapaintari. Intaani ikantake Miguel: “Iri Pinkathari kishemine.” ¹⁰Iriima irikaite atziri kamantantashivaitachari, ithainkashirevaitakero kaari jiyotaajatzi. Tema okaratzi jiyotashivetari irioriite okempitaro jiyotanetari aparoni piratsi. Irijatzi aperovaitacha. ¹¹Irima-peroiteri irovasankitaayeeteri! Tema jantakero oshiyarori jantakeri pairani Caín. Ikenashivaitaka ikempitakari Balaam, intaani ikovashitaka iraan-tyaaro kireeki. Ikempitakotakari ikaratzi kamayetaintsiri jovayiritantakari Coré. ¹²Okempivaitakaro iriimi ovitsintayetakemine jayooyetakemi. Tema itsipayetashitami inthainkatasorentsivaitante, intaani ikovi irantayetero animotziriri irirori. Ikempitakaro menkori otasonkainkatziro tampyaa. Ikempitakaro pankirentsi te onkithote omonkarapaiteveta onkithotantyaari, kamaperotake, aritake itzimponchakiryeeetakero. ¹³Ikempitakaro okanta otamakaane inkaare oshimoryaatakaashivaitaro jiñaa, irootake jimayetakeri irikaite joñaakantashivaitakaro iyaariperonka. Ikempitakotakari parinari ikemakaanta iraperotante, ari inkempitayetaiyaari iriroriite iraperotaiya otsirenikitzi.

¹⁴Iriiyetakera iñaaventakotzitakari pairani Enoc icharinetanakari Adán, ikantakeranki:

Pamene, ipokake Pinkathari itsipataari osheki itasorentsitakaane.^a

¹⁵Ipokake irovasankitairi maaroni.

Ipokake iramenakotairi okaratzi jantayetakeri thainkatasorentsitaneri.

Ipokake iramenakotairo ikishimatantake eejatzi.

¹⁶Irikaite kinkithatakaantashivaitaneri, kishimatantaneri inayetatzí. Thaiyakovaitaneri ikantaka. Jantayetziro inevetashiyetari irirori. Kantakaaperovaitaneri jinayetzi. Jinintaathatantakamiro jiyotaantziri ikovira iraan-tashivaityaaro kireeki.

Ikaminaayeetziriri kempisantzinkari

¹⁷Irooma eerokaite, netakotané, poshiretyaaro jiyotaayetakemiri pairani Irotyaantajanore Avinkatharite Jesucristo. ¹⁸Tema ikantayetake irirori: “Apaata overaantapaakyarone intzimayete thainkantaneriite, iri antashivaityaarone inevetashiyetari.” ¹⁹Iriiyetakera kantakaarori inkisavakaantayeetyaari, intaani ipampithashiretaro osavisato. Te inampishiretantari Tasorentsinkantsi. ²⁰Irooma eerokaite, netakotané, povetsikashiretavakaaye-taiya pinkempisantapiintanairo tasorentsishiretakaakemiri. Piñaañaatapiintayetairi Pava, tsika okanta ikovakaajaantairi Tasorentsinkantsi. ²¹Oisokero irovanakemi Pava iretakotyami, oyaako povero piñaayetero ineshinonka Avinkatharite Jesucristo onkantaityeeni irañaakaayetai. ²²Neshinonka poveri inkarate kisoshireneeronkayetatsine. ²³Pashine, pinkempitakaantero kapiche okantaka povavisaakotantaariri intagaiyaami. Pashine, ontzimatyepineshinonkayetairi. Irooma iyaariperonka, kisaneenta povero. Ari pinkantakerori ikithaatari ikaariperoshiretantakari, pinkempitakaantero pinkisaneentatyeeromi. Tharovakaara povero iroka pimatzirokari eeroka.

^a 14 Irika Enoc, iri 7-tanaintsiri icharinetanakari Adán. Iroka okaratzi iñaanetakeri Enoc, tera ompoñaayetya janta Osankinajanorentsiki, aña pashineki osankinarentsi opoñaakaro, ipaitayeetziro “Irosankinare Enoc.”

Tharomentaantsi

²⁴ Antharomentairi iroñaaka irika itzimi matzirori ikempoyaaventayetai kaari antzivashirevaitanta. Antharomentairi irika itzimi kimoshiretakagaina antsipataiyaari, eero otzimai akenakaashitane. ²⁵ Antharomentaiyaari Pava apanirotatsiri, iyotaneri, ovavisaakotantaneri. Iriitake irika Pava tzimatsiri irovaneenkaro, ñaapinkatha ikantaitziri, omapero otzimi ishintsinka, pinka-thariperori jinatzi, iri etakaro itzimi tekeramintha ontzimayete maaroni, irojatzi ikanta isaiki iroñaaka, ari inkantaitatyeeroni. Ari onkantyaari.

Joñaakayeetakeriri Juan

Joñaakantakeri Jesucristo

1 ¹Jiroka okaratzi joñaakantakeri Pava tsika ikantakota Jesucristo, iriira Pava kantakaarori iriyoyetantyaarori iromperataneete tsika onkantakotyaka okaakitizimataintsiri iriñaayeetero. Iro jotyaantantakariri Pava imaninkarite inkamanteri Juan. Tema irika Juan iri jomperatapiintakariri Pava. ²Iri Juan itzimi kinkithatakerori okaratzi iñaakeri. Jiroka okaratzi ikinkithatakeri, iñaane Pava, tsika otzimi ikantakaantakeri Jesucristo inkamantantero. ³Kimoshirera inkantaiya itzimi ñaanatairone iroka kamantaantsi, ari inkempitayetyaari eejatzi inkarate kempisanterone. Kimoshirera inkantaiya inkarate monkarayetairone okaratzi osankinatainchari. Tema okaakitizimatake iriñaantayeetyaarori.

Jovethayeetari kempisantzinkariite karatatsiri 7 japatoyetaka

⁴Naakara Juan itzimi osankinatzirori iroka. Eeroka nosankinatzeni kempisantzinkariite karatatsiri 7 papatoyetaka janta nashiyetachari nampitsi saikayetatsiri Asia-ki. Tema añaatsi Pava iroñaaka, iri etakaro pairani itzimake, irootzimatake impiye, kaminthaara inkantayetaimi irirori, kameetha isaikakaayetaimi janta. Ari inkempitaimiri eejatzi irika ipaiyeetziri “7 tasorentsi.” ⁵Ari inkempitaimiri eejatzi Jesucristo, tema kyaaryoori onatzi okaratzi iñaaventziri. Iriitakera etanaarori ipiriinta ikamavetaka, iriira pinkathariventairiri maaroni ikaratzi pinkatharivetachari jaka kipatsiki. Iriitakera etakoyetairi aakaite. Iriitakera kempitakaantairi inkivaatyeeemi, ipeyakoyetairora ayaariperonka ikapathainkatakeranki ikamimentayetai.

⁶Iriitakera pinkatharitakaayetakairi. Iriitakera omperatasorentsitakaa-yetairi antavaitantaaniriri Pava itzimi Ashitariri. Iriitake otzimimotairi irovaneenkaro, iriitake pinkathariperotaatsiri. Ari inkantaitatyeeroni. Ari onkantyaari. ⁷Jirika Cristo, inkenapai menkoriki, maaroni iriñeeta-vairi. Irimatzityaaro iriñeeri ovathaamerekitakeriri. Iriiraakoyeetaiyaari maaroiteni jaka kipatsiki, irimatzityaaro kaari sheninkatavakaachane. Ari onkantyaari.

⁸Jiroka ikantzi Avinkatharite Pava:

Naakatake oshiyarori etarori osankinarentsi, Naaka oshiyarori eejatzi overaantarori.

Añaachana Naaka iroñaaka, Naaka etakaro pairani notzimake, Naaka piyaatsine apaata.

Naakatake tziperoteratsiri noshintsinka.

Joñaakantaka Itomi Atziri

⁹Naakara Juan, pirentzi povayetaana pikempisantzinkaritari, ari akara-taiyakeni amavetakero akemaantsivaitaka, ari atsipatavaka ipinkathariventayetai Jesús. Eeniro nosaikiranki othampishiki paitachari Patmos nokinkithatziro iñaane Pava, nokamantantziro ikantakenari Jesús. ¹⁰Okanta aparoni kitaite ipampithashiretakotapiintaitari Avinkatharite, tzimatsi joñaakakenari Tasorentsinkantsi. Nokemakeri notaapiiki ipaita kantanari, ikempitakarora tyootaantsi iñaavaitzi, ¹¹ikantakena: “Posankinatero onkarate noñaakemiri. Iro potyaanteneriri kempisantzinkariite karatatsiri 7 japatoyetaka janta nashiyetakarori nampitsi saikayetatsiri Asia-ki. Tema jiroka 7 nampitsi, paitachari: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea.”

¹²Ari nopithokanaka notaapiiki nameneri ipaita ñaanatanari. Noñaatziiri ootamentotsipayeeni jovetsikayeetziri oro. Ikaratzi 7. ¹³Iro kantacha janta niyankineki ari josatekaka aparoni kempitakariri Itomi Atziri. Opaman-kakeri iitziki iithaare. Jontarekakari ichopineeki jovetsikasheronkaataitziri oro. ¹⁴Kitamaropovainka ikantaka iitoki, kempivaitaka iroomi ivitzi oisha, kitamaroki okantaka iroovaitake sharaka. Irooki okempiyetakari paampari. ¹⁵Shipakiryaa okantayetaka iitzi, iriivaitake iporeryaatzi kireeki itagaitziri. Okempivaitakaro iñaane opoimpaatzi osheki jiñaa. ¹⁶Joirikake impokiro-payeeni irakojanoki, ikaratzi 7. Joimishitovimaitaro ipaanteki kempitakarori osataamentotsi, apimitzikarate okanta othoyempitake. Ikempitakari iporoki ikantaranki ooryaatsiri ishipakiryaaperotzi tampatzikapaite.

¹⁷Ikanta noñaakeri, tyaanakana nokamanake. Iro kantacha jantantanakaro irakojano, ikantana: “Eero pitharovi, Naakatake etarori, Naakatake overaan-tyaarone. ¹⁸Naakatake kañaaneri, nokamavetaka iro kantacha iroñaaka ari nonkantaitatyeeeni nañagai. Naakatake ashitaaro shintsinkantsi jovayee-taanara nompeyakaantya notyaantayetantai sarinkaveniki. ¹⁹Posankinatero okaratzi piñaakeri, iro petanakya okaratzi piñaakeri iroñaaka, impoña onkarate piñeeri eejatzi apaata. ²⁰Ikaratzi ootamentotsi piñaakeri karatatsiri 7, iriira oshiyakaaventariri kempisantzinkariite karatatsiri 7 japatoyetaka janta nashiyetakarori nampitsi. Ikaratzi piñaakeri impokiro noirikakeri nakojanoki, karatatsiri 7, iri oshiyakaaventariri maninkariite tsipayetaariri kempisantzinkariite karatatsiri 7 japatoyetaka.”^a

Kamantaantsi jotyaantaitakeneriri 7 japatoyetaa kempisantzinkariite: Kamantaantsi jotyaantaitakeri Efeso-ki

2 ¹“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatota-chari Efeso-ki. Iriira ñaanatziri oirikakeriri 7 impokiro irakojanoriki, osatekainchari niyanki ipaampatakera 7 ootamentotsi. Ikantziri:

²“Niyotziro okaratzi pantayetziri, tsika pikanta pantavaitake, okaratzi pamavetakeri. Pisamayetakari kaariperoshireriite. Piñaantayetaari

a 1.20 Tzimatsi kantatsiri irikaite “maninkariite” ñaaventakotainchari jaka, iriitakera atziiriite ikaratzi jevayetairiri kempisantzinkariite. Tzimayetatsi pashine kantatsiri, iriijanoyetake kyaaryoori maninkariite.

paitashivaitachari, “Otyaantajanoriite” itzimi iyotaantashivaitachari. Piyotairi eeroka thairi jinayetatzí. ³Kyaaryoori pinake, amavevaine pikantaka, osheki pikemaantsivaitaka jovasankitaaventaitzimiro pimpai-ryeero novairo. Temaita pisamavaitya. ⁴Iro kantacha, tzimatsi kapatapainchari, iro kaari kameethatatsine. Jiroka okanta: Povashaantanakero eerokaite petakotanta, te pantairo pikempivetanakaroranki pairani. ⁵Pinkinkishiretero tsika pikanta pairani ovakera pikempisantanake. Povashaantero tsika pikanta iroñaaka, pimpiyakotairo pantairo tsika pikantanaka ovakeraini pikempisantanake. Tema eeorika povashaantairo, ari niyaatashitakemi, naapitha- taimiri ootamentotsi saikimotakemiri janta. ⁶Iro kameethataintsi pantakeri eerokaite pikisaneentakero jantayetakeri ikaratzi kempisantanairiri jiyotaan- tziriranki Nicolás. Nomatzitataikari naaka.^b ⁷Kovirori inkemathatero, inkem- pisanteri Tasorentsinkantsi iñaanatziri kempisantzinkariite. Intzimerika kitsirinkakerone, ari noshinetairi iroyaaro chochoki ovañaantatsiri tsika oztimi pankitainchari itasorentsipathateki Pava.’”

Kamantaantsi jotyaantaitakeri Esmirna-ki

⁸“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Esmirna-ki. Iriira ñaanatziri itzimi etakarori, intzime overaantyaarone. Iriira ñaanatziri itzimi kamavetaíncha iro kantacha añagai eejatzi. Ikantziri:

⁹‘Niyotziro okaratzi pantayetzi, niyotziro tsika okanta pikemaantsi- vaitaka, niyotziro tsika okanta pashinonkaavaitaka, eerokataavetakara ashaarantashiretaneri. Niyotzi eejatzi ithaiyakotakami judío-payeeni janta. Ipaitashivaitaka judío, año Satanás ashitayetakari. ¹⁰Eero pitharovakaa- shitaro onkarate pinkemaantsityaari. Tema irootaintsi piñeero tzi mayetatsi janta tsika inkarate irashitakotakaante kamaari. Ari pisaikeri onkarate 10 kitaite pinkemaantsivaitya, iñaantashiretatyaaamira kamaari. Iro kantacha ontzimatyé pinkyaaryooshirete eerokaite piyaatakaairo onkantavetakya irovaitemi, impoña apaata aritake nañaakagaimi, onkempivaityaaro namathaiyetaatyemimi. ¹¹Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasoren- tsinkantsi iñaanatziri kempisantzinkariite. Intzimerika kitsirinkakerone iroka, eerora jiñeero inkemaantsivaitaiya irapiitairo inkamai.’”

Kamantaantsi jotyaantaitakeri Pérgamo-ki

¹²“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Pérgamo-ki. Iriira ñaanatziriri otzimimotziri irosataamento apimitzikarata- tsiri okanta othoyempitzi. Ikantziri:

¹³‘Niyotziro pantayetzi, niyotzi ari pisaikimotakeri ikaratzi ipinkathariven- tziri Satanás. Iro kantacha niyotzimi eejatzi oisokero povakena pipaiyaapiin- takero novairo, te povashaantero paventaashiretana. Te povashaantanakero eerokaite okantavetaka jovamaaveetakari noyempisantakaaperotane Antipas, itzimi kinkithatakotakenari janta tsika jinampitaro Satanás. ¹⁴Iro kantacha, tzimatsi kapatapainchari, iro kaari kameethatatsine. Jiroka okanta:

b 2.6, 15 Te jiyoperoyeetzi itzimi “kempisantanairiri jiyotaantziriranki Nicolás.” Kempitaka iriyyetake nashitaíncha japatota, iri iyotaashivaitakariri kempisantzinkariite, aamashitya iri kempitakariri Balaam okaratzi jantakeri pairani irirori.

Tzimayetatsi tsika pikarataiyini kempitakariri Balaam jiyotaantzi. Tema pairani Balaam, jiyotaapiintakeri Balac onkanya inkaimashiryaantyaariri charinetanakariri Israel-ni irovakaiyaari ipomeyeetziniriri ikempitakaantashitari ivavane. Jimayempitakaakeri eejatzi. ¹⁵Ari okempitakari eejatzi tzimayetatsi itzimi kempisantayetakerori jiyotaantziriranki Nicolás. ¹⁶¡Povashaantairo! Eerorika povashaantziro, ari niyaatashitakemi novayiriteri, iroora novayiritantyaari osataamentotsi shitovatsiri nopaanteki. ¹⁷Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi iñaanatziri kempisantzinkariite. Intzimerika kitsirinkakerone iroka, ari nompakeri iroyaaro omanaantsitsitsiri maná. Ari nompakeri eejatzi aparoni kitamarori mapi tsika osankinataka ovakerari vairontsi tsika otzimi kaari jiyoyeetzi, intaani iriyotairo intzime aakerone iroka mapi.’ ”

Kamantaantsi jotyaaantaitakeri Tiatira-ki

¹⁸“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Tiatira-ki: Iriira ñaanatziri Itomi Pava, itzimi kempitakariri irooki paampari, itzimi poreryaataintsiri iitziki. Ikantziri:

¹⁹‘Niyotziro pantayetzi, petakoyetantaka, pinkempisantake, pantavaitake, kamaitaneri pinake. Eekero pinkamaitantyaaro iroñaaka panaakaanakero pikantaveta pairani. ²⁰Iro kantacha, tzimatsi kapatapainchari, iro kaari kameethatatsine. Jiroka okanta: Paapatziyakaro eerokaite tsinane paitachari Jezabel. Okantzi iroori kamantantanero onatzi, iro kantacha okaratzi iyotaantakeri iroori, osheki oitzipinashiretakeri notzikatane. Iro opoñaantari ovakaayetakari ipomeyeetziniriri ikempitakaantashiitari ivavane. Omayempitakaayetakari eejatzi. ²¹Osamani noyaakovetakaro ovashaantantyaarori antakeri, iro kantacha te onkove ovashaantero omayempivaitzi. ²²Eerorika ovashaantashitaaro, arira nomantsiyatakero tsika omayempitajaantapiintake, ari onkemaantsivaityaari. Ari nonkempitakaakeri inkarate mayempitakerone. ²³Ari novamaayetairi ikaratzi iyotaayetakari. Iro ompoñaantyaari iriyotai maaroni kempisantzinkariite naakatake iyoshiretziri maaroitene, niyotzi opaita ipampithashireyetairi, niyotzi opaita ikemashireyetziri. Ari onkanya noipiyantyaamirori okaratzi pantayetakeri eerokaite. ²⁴Irooma eerokaite, kapatapainchari janta Tiatira-ki kaari kempisantakerone okaratzi iyotaantashivetakari, eerora nokisathatzimi. Tema te pimbankiventavaityaaro okaratzi iyotaantashivetakari ipaitayeetzi “iromanakaaperotane Satanás.” ²⁵Iro kantacha eerokaite ontzimatyeeera pinkyaaryooneyete irojatzi nompiyanta-kyaaari. ²⁶Intzimerika kitsirinkakerone irimonkaratero noñaane irojatzi oveka-rantapaakyaarone, arikate nomatakaakeri impinkathariventairi atziiriite. ²⁷Ari oshiyakyaaro ikempitaakena Ashitanari naaka, jimatakaakenaro ipinkatharitakaana, ari inkempitagaiyaariri eejatzi iriroriite impinkatharitakairi.

Ari ijevatantaiyaari irashirokotzite.

Irijatzi aperotairine iisanentane, inkempitakaantairi iporokaitziro kovitzi.

²⁸Ari nompairye naaka kempitakariri impokiro orimishi. ²⁹Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi jiñaanatziri kempisantzinkariite.’ ”

Kamantaantsi jotyaaantaitakeri Sardis-ki

3 ¹“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Sardis-ki. Iriira ñaanatziri ipaitayeetzi ‘7 tasorentsi,’ itzimi

oirikiriri 7 impokiro. Ikantziri: ‘Niyotzimiro pantayetakeri, ikantayeetzimi “añaashireri,” aña te ari pinkantya, kamashireri pinayetzi.

²Pinkakempishiretai. Pinkyaaryooshirete eero pikamashiretanta. Tema Pava jiñiirō okaratzi pantziri te pimonkaratero otzimi ikovakayimiri. ³Pinkinkishiretero ikamantaitakemiri pairani, pimonkaratero. Povashaantero pantapiintakeri. Eerorika pikakempitai, ari nomapokapaimi nompiyeerika, nonkempityaari jomapokantzi aparoni koshintzi. ⁴Iro kantacha tzimatsi kapicheeni janta Sardis-ki matakakerori ikiteshiretzi. Iriiyetake kempitakariri kaari oipatsiterone iithaare, irootakera apantantaariri irikaite onkantya intsi-patantaiyaanari nokithaataro kitamarori. ⁵Intzimerika kitsirinkakerone, aritake nonkithaatairi kitamarori. Eero noshetziro ivairo itsipataari josankinatakotaka inkarate kañaaneyetaatsine. Aña ari nonkantairi Ashitanari, eejatzi maninkariite: “Ikempisantaana irika.” ⁶Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi ikantziriri kempisantzinkariite.’ ”

Kamantaantsi jotyaaantaitakeri Filadelfia-ki

⁷“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Filadelfia-ki. Iriira ñaanatziri Tasorentsitsitsiri, Kyaaryoojanori. Iri jiñaanatziri jovayeetakeri irominkyayetairi atziriite, irijatzi otzikayetairine kaari irishi-neete inkyaayete. Arira inkempitaiyaari David-ni. Tekatsira shintsithaterine irika ominkyaaantaatsiri, itzimi eejatzi otzikayetantaatsiri. Ikantziri:

⁸‘Niyotziro pantayetzi. Pamene. Noshinetakemi pinkyee, tekatsira otzikaa-vakemine. Iroora no mat akemiri tera pishintsishiretaiyeni, iro kantacha pimonkarataakena ro noñaane, te inkemaitemi pinkante: “Te jashitana Pava.” ⁹Irii oma irikaite kantashivaitachari: “Naaka Judío.” Kaarimaita judío-perori, aña iri jashiyetakari Satanás. Irootakera notyeerovakaantaiyaariri apaata iñaapinkathayetaimi. Ari iriyotairi omatatya netakotakami. ¹⁰Tema pikyaaryooventakero eerokaite pimonkarayetziro noñaane, aritake nonkempoyaaventakemi eero iñaantashiretantayeetami. Tema kapichetapaake iriñaantayeetant yaa riri ikaratzi nampiyetarori kipatsiki. ¹¹Irootzimatake nompiyake. Kisora povero pikempisantakeri, eero pamenaashivaitanta panintaiyaaro impayeetamiri, iramathaiyeetamira. ¹²Intzimerika kitsirinkakerone iroka, ari nonkempitakaantairi aparoni tzinkamintsi otzinampitzirori itasorentsipankote Pava. Ari irashi irovairo irisaikai. Ari nonkentakotaineri ivathaki ivairo Pava, ari iriyoyeete Pava ashitaari. Ari nonkentakotaineri ivathaki ovairo nampitsi Jerusalén, ari iriyoyeetai irisaikai irika inampiki Pava, tsika ontzime areetaachane osaaviki ompoñagaiyaaro inkiteki. Ari nonkentakotaineri eejatzi ivathaki ovakerari novairo. ¹³Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi ikantziriri kempisantzinkariite.’ ”

Kamantaantsi jotyaaantaitakeri Laodicea-ki

¹⁴“Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Laodicea-ki. Iri ñaanatziri ipaiyeetziri ‘Ari onkantyaari,’ itzimi javentaashiretapiintayeetari jiñaavaitzirora kyaaryoori. Iriira jiñaanatziri itzimi jovetsika-kaayeetakeri pairani iroka kipatsi. Ikantziri:

¹⁵‘Niyotziro pantayetzi. Pikempitakarora kaari saavaatatsine, kaari katsinkaatsine. Nokoviri naaka, saavaari. Eerorika osaavatzi, katsinkaari.

¹⁶Irooma pikempitaro eempaari jiña, ari norovaventakyaami. ¹⁷Pikantapiintaiyini eerokaite: “Ashaarantakana, tekatsi nonkovitye.” Iro kantacha tera ari pinkantya, aña ovashireri pinatzi, manintaari, ashinonkaari, mavityaakiri, sapokamerekiri. ¹⁸Aña ontzimatyee pinkempitakaantairo pamanantaatyeerimi noorote itzimi itaayeetakeri imporekaperotantyaari. Arira pimatairo pashaa-rantya. Pinkempitakaantairo pamanantaatyeeromi kitamarori noithaare, eero pisapokamerekivaitanta iro ompoñaantyaari pimpashiventavaiya. Pinkempitakaantero pamanantaatyeeromi naaventaro peshitakotantaiyaari pimavityaakivaitake. ¹⁹Iro nametari naaka nokisathatziri netakotane, novasankitairi. Ontzimatyeeera pinkyaaryootai eerokaite, pimpiyashireyetai. ²⁰Pamene, kempivaitakara nonkatziyatyeemi jakakiroki nokaimi nonkyaantyaari. Tzimatsirika inthomointa kemakenari, ishinetanarika nonkye, ari antsipatavakaiyaari ayootavakaiya. ²¹Intzimerika kitsirinkakerone iroka, aritake intsipataiyaana nompinkathariventante. Tema nomatakero naaka nokitsirinkakero, notsipataari isaikamentoki Ashitanari nopinkathariventantai. ²²Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi ikantziriri kempisantzinkariite.’ ”

Tharomentaantsi inkiteki

4 ¹Okanta okaratapaake iroka, noñaatzi ashitaryanaaka inkite. Irijatzi apiitapaaro jiñaanatapana noñaakeri inkaaranki poimpatapaintsiri ikempitari tyoorentsi. Ikantana: “Pimpoke jenoki, ari noñaakemiro onkarate avisatsineri apaata.” ²Ikanta niyaashinenkatakake jenoki, noñaakero saikamentotsi, okempivaitakaro isaikantapiintari pinkatharijanori, ovaneenka okantaka. Tzimatsi aparoni saikantakarori. ³Irika saikaintsiri shipakiryaa okantaka, ikempitakaro potsitakiri mapi karenikitatsiri. Itapotakari oyechari isaikamentoki, ikempivaitakaro oyechari natsiryaakiri mapi karenikitatsiri.^c ⁴Tzimatsiya pashine saikamentotsi 24 okaratzi, iro osatekakeriri niyan-kiniki saikaintsiri. Ari isaikayetakeri antarikonaite, kitamaro okantayetaka iithaare, oro inayetake iramathaire. ⁵Noñaake ookatharontsi, nokemakero opoñaanaka oñaanake janta saikamentotsiki. Tzimatsi 7 ootamentotsi ovaampatainchari, iri omontetakari saikamentotsi. Iriitakera oshiyakaaventariri Itasorentsita Pava, karatatsiri eejatzi 7.

⁶Tzimatsi inkaare omontetakari saikamentotsi, kiteshaaniki okantaka. Tzimatsi 4 inkiteveri katziyeenchari, iri tapotakerori iroka saikamentotsi. Iro kantacha irika inkiteveriite otzimi osheki irooki, irootake jamentantayetari tsikarika, jamentantayetaro eejatzi itaapiiki.^d ⁷Aparoni inkiteveri joshiyakari kashakeri. Pashine joshiyakari vaca-aniki. Pashine atziriporo jinake. Iriima pashine joshiyakari jevovaita pakitha. ⁸Ipoñaashitaka otzimayetanake ishivanki irika inkiteveri, 6 ishivanki tzimayetanaintsiri. Otzimi osheki irooki ivathaki, otzimitanaka irooki inthomointa ivathaki. Iriitake aakoven-tanakarori ipanthaapiintake, kitaiteki eejatzi tsireni, ikantzi:

Tasorentsi, Tasorentsi, Tasorentsi inatzi Pinkathari Pava,
Shintsiperotatsiri.

^c 4.3 Mapi “potsitakiri karenikitatsiri” ipaiyeetziro “jaspe,” ipaiyeetziro eejatzi “cornalina.” Irooma mapi “natsiryaakiri karenikitatsiri” ipaiyeetziro “esmeralda.” ^d 4.6 Kantakotachari jaka “kiteshaaniki” okempitakaro okantara botella, vidrio eejatzi cristal.

Iriitake añaatsi iroñaaka, iri etakaro pairani itzimake, irootzimatake impiye.

⁹Ari ikantapiintatya irikaite inkiteveri itharomentari irika saikaintsiri, kantaitachari jañi. Ikanta joñaakantakero irikaite jiñaapinkathatapiintakeri, ipaasoonketapiintakeri, ¹⁰jimatanakero eejatzi 24 antarikonaite jotyeerovashitanakari saikaintsiri, kantaitachari jañi. Itharomentanakari, jamathai-ryiimotanakari. Ari jiñeetzirori omapero janaakotantzi irika saikaintsiri ipinkatharitzii, okantaveta ipinkathariventantaveta eejatzi antarikonaite. Ikantaiyanakeri:

¹¹Novinkatharité, Pavá,

Iroora apantataitarori ontzimimotemi eeroka povaneenkaro,
ñaapinkatha inkantayeetemi, ontzimimotemi pishintsinka.
Eerokatake ovelsikayetakero maaroni, tema eerokatake
kovashitainchari ontzimayete povetsikane.

Osankinarentsi ipoña Oisha

5 ¹Noñaatziiiri irika thointainchari saikamentotsiki, joirikake irakojanoki aparoni osankinarentsi. Kameetha apinaitaka, 7 okaratzi japiipiitaitakero jontsirekaitakero eero japinairyaantaitaro. ²Noñaatzii eejatzi aparoni maninkari tzimatsiri ishintsinka, shincheenka ikanta iñaavaitzi, ikantzi josampitantzi: “¿Niinkama ipaiyeetakeri irontsirekaryeero osankinarentsi, impoña irapinairyeero?” ³Tekatsi aparoni materone irapinairyeero iriñaanatero. Te intzime inkiteki, tekatsi eejatzi kipatsiki, ari okempitakari sarinkaveniki, te intzime apinairyeerone. ⁴Iniroite niraanaka, tema tekatsi materone irapinairyeero iriñaanatero. ⁵Ikantana aparoni antarikona: “Aritake piraaka. Pamene. Tzimatsira aparoni matakerozi otzimimotziri itasorenka, iri materone irontsirekaryeero, irapinairyeero eejatzi. Iriitakera aparoni charinetakariri Judá, ipaiyeetziri ‘Kashekari.’ Irijatzi charinetakariri David-ni. Iriitakera ipaiyeetakeri irimatero.”

⁶Opoñaashitaka noñaake aparoni oisha. Ikatziyaka niyankineki osaikakera saikamentotsi, josatekari inkiteveriite, josatekari antarikonaite. Kempivaitaka irika oisha aritake jovamaaveetakari pairani. Tzimatsi okaratzi 7 ichée. Tzimatsi eejatzi 7 irooki. Iriira oshiyakaaventachari 7 Tasorentsi, ikaratzi jiñeetairi maaroni kipatsiki. ⁷Ikanta irika oisha, jiyaatashitakeri okarikiini saikaintsiri. Joirikapaakero osankinarentsi. ⁸Ikanta inkiteveriite ipoña antarikonaite, jotyeerovashitanakari oisha, jiñaapinkathatanakeri. Tzimayetatsi ivanthaa-mento. Tzimayetatsi kasankainkari itaayeetziri jovayeetakero oro-naki. Iroka kasankainkari iro oshiyakaaventacha iñañaatane itasorentsitaikaitane. ⁹Ari ipanthaiyanakero ovakerari panthaantsi, ipanthaakotziri oisha, ikantzi:

Eeroka ipaiyeetakeri poirikero osankinarentsi, eeroka
ontsirekaryeeroné,

Tema eeroka kapathainkataintsi jovamaaveetakami, ari
pipinakoveentairi atziriite jashitantaariri Pava.

Ari opoña jashiyetaari Pava tsika ikaratzi sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni,
ikaratzi nampiyetarori tsikarika janta, ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni.

¹⁰ Eroka kantakaarori ikempitantaariri pinkathariite, ikempitaari omperatasorentsitaari, jantavaitaineri Pava.

Iriiyetakera pinkathariventairine osavisatziite.

¹¹ Opoñaashitaka noñaake osheki maninkariite piyotzimentapaakarori saikamentotsi, tsika isaikake inkiteveriite ipoña antarikonaite. Ari ipiyoperotaiya-paakani oshekirini, oshekirini maninkariite. ¹² Ikantaiyini:

Irika oisha jovamaaveetakari, iriira apantaperotataitaari ontzimimoteri itasorenka, ontzimimotairi irashaakaro, iriyotane, ishintsinka, iriñaapinkathayeetaari, irovaneenkataiya, intharomentaityaari.

¹³ Nokematzi ipanthaiyanakeni maaroite saikantarori inkite, kipatsi, inkaare, sarinkaveni. Ikantaiyini:

Irika thointainchari saikamentotsiki, itsipatakari oisha, tharomentaari jinatzi, ñaapinkathataari jinatzi, otzimimotziri irovaneenkaro, ipinkathariventantzi, arira inkantaitatyeeni.

¹⁴ Iriira inkiteveriite apiipiitzirori ikantzi, “Ari onkantyaari.” Iriima antarikonaite otyeeroa ikantaiyakani jiñaapinkathataiyarini irika kantaitaachaneri.

Jontsirekayeetakero

6 ¹ Opoña noñaakeri oisha jontsirekaryaanakero etanakarori jontsirekayeetakero. Ari ishincheenkatanake iñaavaitanake aparoni inkiteveri, okempivaitakaro ookatharontsi, ikantzi: “¡Pimpoke! ¡Pamene!” ² Noñaatziiri ishiyataipaaka aparoni kitamarori mora, joirikakero ivyaane irika kyaakotakariri mora. Jamathaitavakeri, jatake irovayiritya, iraperotante.

³ Ipoña jontsirekaryaaakero oisha pashine. Ari jiñaavaitanake pashine inkiteveri, ikantzi: “¡Pimpoke! ¡Pamene!” ⁴ Ari ishiyataipaaka pashine mora kityonkari, ipaitavakeri iniroite ovathaamentotsi kyaakotakariri. Iri jovayeetake irovashaantakairi atziiriite isaiki kameetha kipatsiki. Irojatzi opoñaantanakari jovamaavakaayeta.

⁵ Ipoña jontsirekaryaaakero oisha pashine. Ari jiñaavaitanake pashine inkiteveri, ikantzi: “¡Pimpoke! ¡Pamene!” Noñaatziiri ishiyataipaaka pashine mora cheenkari, joirikataike itenamento kyaakotakariri. ⁶ Nokematzi ñaavaitanaintsiri ikatziyeeyakani inkiteveri, ikantaitzi: “Pimpimantayete eepiyoikiini pivankire, pimpinataakaaperotyaaro, tema te ontzimaperote. Ari paake osheki kireeki aparoni kitaite, irojatzi iriñeetantakyaarori irinirote tashetsi. Iro kantacha tekeraatara povaariperotziro pankirentsi tsika jaayeeztziro jimireetari, tsika jaayeeztziri eejatzi yeenkantsi.”^e

⁷ Ipoña jontsirekaryaaakero oisha pashine. Ari jiñaavaitanake pashine inkiteveri, ikantzi: “¡Pimpoke! ¡Pamene!” ⁸ Noñaatziiri ishiyataipaaka pashine mora kiteriri, ipaitayeetziro “Kaamanetaantsi” kyaakotakariri. Ari itsipatakari ipaitayeetziro “sarinkaveni.” Irika ipaitayeetziro “Kaamanetaantsi” ipairyeeetake irovamaayete osheki osavisatziite. Tzimayetatsi jovamaakaantakeri irovathaantayeetyaari osataamentotsi, tzimayetatsi aayeteri itashe, pashine aayetakeri mantsiyarentsi, pashine iratsikayeteri katsimari piratsi.^f

^e 6.6 Iro ikantajaantaitakeri jaka: “Pimpimante aponaroini harina onkarate ompinatya aparoni denario. Pimpimante mavaponaroini cebada onkarate ompinatya aparoni denario.”

^f 6.8 Jiroka kantakotachari jaka “tzimayetatsi,” intzimerika 4 atziri, aparoni kamakaantatsine. Ari inkantyaari pashineki nampitsi tsikarika itzimayetzi 4 atziri, aparoni kamakaantatsine. Arira inkantayetyaari maaroni kipatsiki.

⁹Ipoña jontsirekaryaaakero oisha pashine. Noñaatzii oponkitziki pomepiri-nimentotsi ishireete ikaratzi jovamaaventaitakeri ikyaaryootzi iñaaventziro iñaane Pava. ¹⁰Iri kaimayetanaintsi shintsiini, ikantaiyini: “Novinkatharijanorité, Tasorentsirí, Kyaaryoorí. ¿Tsikapaitema onkarate poyaaventya onkantya pimpiyakoventantyaanari, povasankitaayetairi osavisatziite?” ¹¹Ipoña ipayeetakeri kitamarori kithaarentsi inkithaatya, ikantziri: “Eekero-tyaami pimakoryaavake irojatzi irareetantakyaari pirentziite pitsipatakari pantavaitake. Tema ontzimatyé irovamaayeeteri eejatzi iriroriite inkempitakotyaaami eerokaite.”

¹²Noñaatziiiri oisha jontsirekaryaaakero pashine, kapatapaaka aparoni inthonkantyaarori. Ari omapokanakari iniroite onikaro. Tsivakimatanake ooryaa, tsireniki okantanaka. Kityonka ikantanaka kashiri ikempitanakaro iraaitsi. ¹³Ari ithopiryaayetanake impokiro, ikempivaitanakaro oparyiikitzi irakakiri chochoki otekakitziro iniroite tampyaa.⁸ ¹⁴Te onkoñaatanai inkite, okempivaitanakaro apinaitaranki iniroite tsipana. Te iriñeetairo otzishipayeeni otarankayetanake eejatzi othampishipayeeni. ¹⁵Omanaiyanakani atziriite imperetamoroki. Ari ikaratzi jomanaiyanakani maaroitene, pinkathariite, iriiperoriite, ijevarepayeeni ovayiriite, ashaarantaneriite, shintsiriite, omperataariite, saikashivaitaneriite eejatzi. ¹⁶Irikaite omanayetanainchari ikaikaimatanakero otzishi, mapiite, ikantziri: “Patsinakaiyenani. Pomanena eero noñaantari thointainchari saikamentotsiki. Pomanena eero noñaantari oisha kisaneentakenari.” ¹⁷Tema monkarapaitetapaakara iyatsimanka. ¿Tzimatsima amaveterone?

144,000 ikentakotamakoyeetakeri

7 ¹Okanta okaratapaake iroka, noñaake ikatziiyayeta 4 maninkariite tsikarika ovachentetapaara kipatsi. Iriitake otzikaakerori iniroite tampyaa. Iroora kaari jiñeetantaro ontamakaatakaairo inkaare, te iriñeetero eejatzi ovaraapanayetero oshi inchato. ²Ipoña noñaake eejatzi pashine maninkari itonkaapaake ishitovapiintzi ooryaa. Shincheenka iñaanatapaakeri 4 maninkariite. Tema irikaite 4 maninkariite, otzimimotziri ishintsinka, ipaiyyeetakeri irovaariperotero kipatsi eejatzi inkaare. ³Ikantapaakeri: “Apaatara povaariperotziro kipatsi, inkaare, inchatopayeeni, nopohtotavakeriita nonkentakotamakotantyaariri jomperayetaari Pava.” ⁴Nokematzi aparoni ñaaventakotanakariri ikaratzi ikentakotamakoyeetakeri. Ikarataiyini 144,000. Iriiyetakeri karatatsira 12 jinashiyetaa icharineyetari Israel-ni. ⁵Ikentakotamakoyeetake 12,000 Judá-mirinkaite, 12,000 Rubén-mirinkaite, 12,000 Gad-mirinkaite, ⁶ipoña 12,000 Aser-mirinkaite, 12,000 Neftalí-mirinkaite, 12,000 Manasés-mirinkaite, ⁷ipoña 12,000 Simeón-mirinkaite, 12,000 Leví-mirinkaite, 12,000 Isacar-mirinkaite, ⁸ipoña 12,000 Zabulón-mirinkaite, 12,000 José-mirinkaite, 12,000 Benjamín-mirinkaite.

Kitamaroyetaintsiri ikithaayetaka

⁹Okanta okaratapaake iroka, noñaatzii ipiyotaiyakani atziriite. Tema oshekiperi ikantaka, tekachaajaini materone iriyoteri tsikarika ikarataiyini.

Iriiyetakera poñaayetainchari tsika ipinkathariventztitayeevetakari tsikari-kapayeeni, sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, nampitziyevetarori tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni. Irika atziriite, iriitakera katziyayetachari janta isaikamentoki oisha, kitamaro ikantayetaka ikithaayetaka. Joirikayetake kompiropena. ¹⁰Tharomenta ikantaiyaka, ikaimaiyini ikantzi:

Iiriira Pava ovavisaakotantatsiri, iriitakera thointainchari saikamentotsiki, itsipatakari kempitakotakariri oisha.

¹¹Ipoña jotyeerovaiyanakani ikaratzi tapothaitakerori saikamentotsi. Jirika ikarataiyake: maninkariite, antarikonaite, ipoña inkiteveriite. Itharomentanakari Pava, ¹²ikantaiyini: “¡Ari onkantaari! Tharomentaari jinatzi irirori, otzimimotziri irovaneenkaro, iyotaneri jinatzi, paasoonketaari jinatzi, ñaapinkathataari jinatzi, tzimatsi itasorenka eejatzi ishintsinka. Onkantaita-tyeenira antharomentaiaari Pava. Ari onkantaari.”

¹³Ipoña jiñaanatanakena aparoni antarikona, ikantzi josampitana: “¿Niinkama irikaite kitamarothaitantsiri ikithaataka? ¿Tsikama ikena-paakeka?” ¹⁴Ari nokantanakeri naaka: “Iitaantya, piyotziro eeroka novinkatharite.” Ipoña ikantanakena irirori: “Iriiyetakera ñaayetakerori ‘Iniroite Kemaantsivaitaantsi.’ Okempivaitakaro inkivayetantakyaaromi iithaare iriraane oisha, irootake kitamaromaitakaaperoyetakerori. ¹⁵Irootakera ikitsi-rinkantaarori irikaite ikatziyimotaari Pava isaikamentoki. Ari inkantaita-tyeeni kitaiteri, eejatzi tsireni irantavaitaineri itasorentsipankoteki. Irika thointainchari isaikamentoki, ikempitaaro iriimi katziyathaantetainchane iraaampeyeri irikaite. ¹⁶Eero itasheneentavaitai, eero jimireneentavaitai, eero ikemaantsivaitaari ooryaatsiri, ¹⁷tema irika kempitakariri oisha, katzi-yimotakariri niyankineki thointainchari isaikamentoki, iriitakera aamaventaiaarine, inkempitakaantairi jaamaventaitari oisha, iriitake aayetairine irirakairi jiña tsika otzimi ovañaantatsiri. Tema Pava osheyookiperotairine, jiraavaiyetaka.”

Karatapaintsiri 7 jontsirekayeetakero

8 ¹Ikanta kempitakariri oisha jontsirekaryaaakero karatapaintsiri 7 jontsirekayeetakero. Osamanineeronka jimareetapaintzi inkiteki, tekachaajaini aparoni ñaavaitatsine.^h ²Ipoña noñaakeri 7 maninkariite itzimi itsipatapiintakari Pava. Ipayetakeri tyoomentotsi. ³Ipoña ipokapaake pashine maninkari, ikatziyimotapaakaro pomepirinimentotsi, joirikanakitakero jovetsikaitziri oro. Irika maninkari, ipayetavakeri osheki kasankainkari intaantyaaro joirikanakitakeri. Ari okonovakaro iñaañaatane atziriite itasorentsitakaitairi, kempivaitaka ompiyotakyaami onampinaki pomepirinimentotsiki. ⁴Okanta otaanaka kasankainkari janta joirikanakitakeri maninkari, katziyeenkatanaka oyachaane okonovainkatanakaro iñaañaatane itasorentsitakaitane, osheki onimotakeri Pava. ⁵Ipoña irika maninkari itzimi oirikanakitakero itaamento, jaake ovaamparimenkite pomepirinimentotsi, jotetakeri joirikanakitakeri. Jookakeri kipatsiki. Ari omapokanakari kameñeenkatanaintsiri, iniroite ookathatanaka, iniroite onikanaka eejatzi.

Tyoomentotsiite

⁶Ovetsikaiyanakani 7 maninkariite intyootaiyeni.

⁷Ari jetanakaro aparoni maninkari ityootanake, omapokashitapaaka oparyaapaake kipatsiki sharaka, eejatzi paampari, kempivaitapaaka iraantsi. Otaapaakero kipatsi. Iro aperotyaami kashetani kipatsi ontaiya inchatopayeeni, eejatzi inchashipayeeni.ⁱ

⁸Ipoña ityootanake pashine maninkari, omapokashitanaka otonkanake kempitakarori iniroite otzishi, shitovanake paampari, ookapaaka inkaareki, okempitapaakaro iraantsi. Iro aperotyaami kashetani kipatsi tsika otzimayetzi jiña, ⁹iro iraperotyaami inkamayetemi ikaratzi saikayetantarori inkaare, eejatzi ikempiyetakari saikayetantakarori iniroite pitotsi. ¹⁰Ipoña ityootanake pashine maninkari, omapokashitanaka ithopiryaanake impokiro, paampa ikantanaka irojatzzi tsika otzimayetzi jiña, iro aperotyaami kashetani kipatsi otzimayetzi jiña. ¹¹Irika impokiro paryeentsiri kipatsiki ipaitayeetzi “Kepishiri.” Tema kepishaa ikantapaakaro maaroni jiña tsika oparyaayetake ipomeki. Iro aperotyaami kashetani kipatsi inkamayetemi atziri itzimi opiyakeri jirakero jiña.

¹²Ipoña ityootanake pashine maninkari, omapokashitanaka itsirenikitanake ooryaa, iro iraperotyaami kashetani te irooryaaperotai. Ari ikempitakarori eejatzi kashiri ipoña impokiro, te iroorentaperotaiya tsireni.

¹³Nokematzi poimpatapaintsiri jarapaake inkiteki, noñaatziiri pakitha inatzi, ikantapaake jateki: “¡Eejoo, eejoo, eejoo, inkantamacheeteri inkarate nampitavaiyaarone kipatsiki, iri apeshityaarone kapatapainchari intyootavai mava maninkariite!”

9 ¹Ipoña ityootanake pashine maninkari. Noñaatzi josaviinkatapaake kipatsiki aparoni kempitakarori impokiro. Iriira ipaiyyeetake irashitaryeero omorona inthomointaperotatsiri. ²Ikanta jashitaryaakero, ari oshitovainkatanake kachaari, iroovaitake okantaranki iniroite ootaantsi. Opamankanakeri ooryaatsiri, eejatzi tampyeenka. ³Ari ishitovanakeri kachaariki osheki tsinaroniro, ikempitapaakari ikentantzi kitoniro. ⁴Te irishinetaiteri irovaariperotero pankirentsi, inchashipayeeni, inchatopayeeni. Intaani ikentayetapaakeri atziriite kaari ikentakotamakoyetzi Pava. ⁵Irikapayeeni tsinaroniro, te ishineeteri irovamayeri atziriite ikentayetakeri. Intaani ikemaantsitakaayetashitakari ikaratzi 5 kashiri. Iniroite ikatsitzimotakeri, iroovaitake iyatsinka kitoniro. ⁶Oshekira inkemaantsivaiya atziriite, inkovayetanake atziriite inkamapithateri, eero okantamaita.

⁷Irikapayeeni tsinaroniro ikempitakotakari morapayeeni jiñaantakaa-yeetari irovayiritya, jamathaiyetakari oro. Atzirivorovaitake ikantayetaka. ⁸Santhapetaishi okanta iishi, iroovaitake oishi tsinane. Antarotziitaini iraiiki, iroovaitake iraiiki kashekari. ⁹Kempivaitaka ikithaatakaromi ashirotaiki ichopineeki. Iniroite impoimpatanake jaraiyanakeni, irirovaitake ipoimpatzi imorane atziriite aririka irovayiritavakaiya. ¹⁰Ikempitakari

i 8.7-12 Jiroka kantakotachari jaka “Iro aperotyaami kashetani kipatsi.” Aririka ankotaryeeromi mavakota kipatsi, ipoña aake apakotaro, aperotakero okaratzi tzimantarori, maaroni inchatopayeeni, shimapayeeni, othonka oshityaatanake jiña janta.

kitoniro otzimayetzi ithoyene ipatzishithaki. 5 kashiri osamanitzi avisan-tyaari iyepiyanka. ¹¹Irikara ijevaritakari tsinaroniro, maninkari inavetaka, iriitakera pinkathariventantatsiri janta inthomointaperotzi omorona. Ipaita-yeetziri irika “Aperotantaneri.” Iñaaneki hebreo, ipaita “Abadón.” Iñaaneki griego, ipaita “Apolión.”

¹²Arira overaari etanakarori jatekaitzi “jeejoo!” Iro kantacha eenirora okapata apite inkantaite “jeejoo!” omonkaratya.

¹³Ipoña ityootanake pashine maninkari, eeniro ikapatapaaka intyootavai aparoni maninkari irojatzi irimonkaratantyaari 7 maninkariite. Nokematzi ñaavaitanaintsiri osorinacheenampiki pomepirinimentotsi montetakariri Pava. ¹⁴Jiñaanatapaakeri maninkari tyootanaintsiri, ikantziri: “Poosoryaa-koteri 4 maninkariite itzimi kempitakarori oosotatyeerimi iniraani jiñaan ipaitayeetziri ‘Eufrates.’ ” ¹⁵Jashiryakoyeetakeri maninkari ayimatakeri irovante. Iri aperoterinemi iroveri atziri nampiyetarori kashetani kipatsi. Irootakera jashiryakoyeetantakarori iraperotante. ¹⁶Tzimatsi osheki ovayiriite kyaakoyetakariri imorane. Ikantaitakena, ikarataiyini 200,000,000 ovayiriite. ¹⁷Ipoña noñaakeri ikoñaaperotanake irika ovayiriite noñaavya-takari, ikithaayetakaro ashirotaki ichopineeki. Tzimatsi porekathaitaintsiri ikempitakari paampari, pashine kityonkaneeronkathaitaintsiri, pashine kiterithaitaintsiri. Irika morapayeeni, irirovaitake iito kashekari. Oshito-vanake ipaanteki paampari, kachaari, kiterimoito okantanaka, osheki oshitzinka. ¹⁸Iroora aperoterinemi ovamairi atziri nampiyetarori kashetani kipatsi, okaratzi shitovanaintsiri ipaanteki. ¹⁹Tema ipaanteki morapayeeni otzimayetake ishintsinka. Aña kantatsi iratsikantantyaaro eejatzi ipatzi-shitha, ikempivaitakarira maranke.

²⁰Iro kantamaitacha, te irovashaantero ikaariperoyetzi atziriite kaari irovamaayeete. Eekero jiyaatakaatziiro iñaapinkathayetanakeri kamaari, iñaapinkathatziri oshiyakaarontsi jovetsikayeetziri oro, kireeki, ashiro, mapi, inchakota, ikempitakaantakeri pava, temaita inkemanete, te iraniitanete.^k

²¹Tera irovashaantanakero eejatzi jovantayetzi, ikisaminthatantzi, jimayem-pitzi, ikoshitayetzi.

Maninkari oirikakerori iryaani osankinarentsipana

10 ¹Ipoña noñaake josaviinkatapaake pashine maninkari, ikenan-tapaakaro menkori, kempitavaitaka irika iro inkithaatakyaami menkori. Kempitavaitaka iri oyechari iramathaitakya iitoki. Shipa-kirya ikantaka iporoki, irirovaitake ooryaatsiri. Omoreketaiike ipori-payeeni. ²Joirikake iryaani osankinarentsipana. Jayiitzimatapaakera, jaatzikantapaakaro iitziperori inkaareki, irooma irampate, iro jaatzikan-tapaaka kipatsiki. ³Ikaimapaake shintsiini, iriivaitake ikaimi kashekari. Omapokashitanaka ookathatanaka, 7 okaratzi apiitanakero. ⁴Okanta okaratapaake 7 ookathataka, ari nokovaveta nosankinateromi nokemakeri iñaavaiyeetakeri ookatharontsiki. Nokematzi iñaanatanakena aparoni

j 9.15, 18 Jiroka kantakotachari “Iri aperoterinemi iroveri atziri nampiyetarori kashetani kipatsi.” Aririka ankotaryeeromi mavakota kipatsi, impoña aake apakotaro, aperotakero okaratzi tzimantarori. k 9.20 kantakotachari jaka “ashiro” irijatzira ipaiyeetziri bronce.

inkitesatzi, ikantana: “Eero posankinatziro pikemakeri ookatharontsiki.”

⁵Ipoña iñaavaitanake noñaakeri maninkari jaatzikapaaakero inkaare, ipoña kipatsi. Itzinaavakotanakero irakoperori, ⁶iro iyoyeetantyaari te ithaiya iñaavaitziri ipairyirora ivairo Pava Kañaaneri, itzimi oveysikakerori inkite, kipatsi, inkaare, maaroni ikaratzi tzimantarori. Ikantanake: “Tera osamanitapai, ⁷irootaintsi intyoote overaantarori maninkari, arira omonkarapaitetya okaratzi Pava ikantakeriri kamantantaneriite inkamantantero kaari jiyotako-veeta pairani.”

⁸Nokematzi japiitanakero iñaanatana inkitesatzi, ikantana: “Piyaa-tashiteri maninkari katziyeenchari inkaareki eejatzi kipatsiki, payero eeroka panaryeenchari joirikakeri.” ⁹Ari nokantakero. Niyaatashitanakeri maninkari, nokampitapaakeri, nokantziri: “Pimpenaro osankinarentsi.” Ipoña ikantanakena irirori: “Jiroka, poyaaro. Osheki ovochanka, iriivaitake pitsi aririka povakyaaro, irooma aririka piniyakero, osheki oyepishikemi pimotziki.” ¹⁰Ari nokantakero, naakero, novakaro. Ari okantaka, pochakitake iriivaitake pitsi, iro kantacha osheki oyepishikanakena nomotziki. ¹¹Ipoña ikantanakena maninkari: “Pinkamantayeterira onkarate avishimoyeterine ikaratzi nampiyetarori tsikarika janta, ikaratzi ipinkathariventayeetzi tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni. Pinkamantayeteri eejatzi pinkathariite.”

Apite ñaaventantaneri

11 ¹Ipoña ipayeetakena aparoni kotzitsi, nomonkaramento onatye. Ikantayeetana: “Piyaate pimonkaratero tasorentsipanko, eejatzi pomepirinimentotsi. Piyoteri eejatzi tsika ikaratzi piyotainchari janta iñaapinkathatantzi. ²Eerora pimonkaratziro jakakiroki tasorentsipanko. Iroora ishineyeetakeneriri pashinesatzi atziriite, arira impiyotaiyaani maimanetantaneri janta tasorentsinaampitsiki. Ari avisheri inkarate 42 kashiri osamanite.” ³Aripaitera, notyaante apite ñaaventakotenari, iriitakera kinkithatapaakerone avisayetatsine, onkarate 1,260 kitaite iriñaaventena. Inkempitakotakyaari ikanta ikithaayeta ovashiretakotariri kaminkari.”

⁴Irikaite apite ñaaventantaneri, iriira joshiyakaaventayeetakeri pairani apite inchato, irijatzi joshiyakaaventayeetakeri apite irootamento Pava itzimi pinkathariventziriri kipatsisatzi.” ⁵Intzimerika kovatsine irimaimaneteri irika apite ñaaventantaneri, ari irishitovanake ipaanteki paampari, iraperotakeri kisaneentziriri. Ari inkantyaari maaroni kovavetachane irimai-maneteri, ari inkamake. ⁶Irika ñaaventantaneri ontzimimoteri ishintsinka. Ari inkantakaakyaaro irirori eero oparyaagai inkane irojatzi irimonkaratantakyaarori ikinkithatakaantzi. Ari onkantake impeyero iraantsi jiñaapayeeni. Ari onkantake ontzime ompaitya pomerentsitzimovaityaarine osavisatzi. Ari irapiipiitero okaratzi ikoviri irirori. ⁷Aririka onkaratapaake ikinkithatake, ari irishitovanakeri koveenkari piratsi impoñaakyaaro omoroki inthomointaperotatsiri, imaimanetapaakeri apitera ñaaventantaneri,

1 11.2-3 Kantakotachari jaka “42 kashiri” irojatzi oshiyarori ikantayeetakeri “1,260 kitaite.”

Irootakera kantakotachari avisaneeentanake mava osarentsi osamanite. m 11.4 Kantakotachari jaka “apite inchato” irootakera “olivos.”

irojatzi irovamaantakyaariri. ⁸Irookanakeri irovamaane avotsiki saika-tsiri janta iniroite nampitsi, tsika ipaikakotajaantaitakeri pairani Ivinkatharite. Iroora oshiyakaaventachari janta “Sodoma” ipoña “Egipto.” ⁹Eero ishineetzi inkitayeeteri irovamaane, ari avisaneentanakeri mava kitaite onkarate osamanite iramenaminthaiteri. Inthonkya iriñaayeteri nampiyetarori tsikarika, sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni, ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni. ¹⁰Iniroite iroimoshirenkya kipatsisatziite, impashitavakaayetya opaiyetarika. Kimoshire inkantayetya jovamaayeetakerira apite-roite ñaaventantaneri itzimi kemaantsitakaayetakariri kipatsisatziite. ¹¹Iro kantacha, avisaneentanakera pashine mava kitaite, itasonkairi Pava irikaite, añaayetai. Ipoña ipiriintaa. Osheki itharovayeetanake jiñeetakeri ipiriintaa. ¹²Ikemayeetake shintsiri ñaantsi inkiteki, ikantaitake: “Pataite jaka jenoki.” Jomapokashitanaka jovajenokantanaaro menkori. Ari jiñaavairi maaroni kisaneentavaitakeriri. ¹³Arira onikanakari iniroite kipatsi, iro aperoteromi nampitsi, ikamayetake ikaratzi 7,000 atziri. Iriima kaari kamatsine, ikantayetanake: “Omapero otzimi ishintsinka Pava saikatsiri inkiteki.”ⁿ

¹⁴Ari avisavetaka apite ikantaitake “jeejoo!” Iro kantacha, irootaintsira iriñeetero mavatatsine.

Overaantarori tyootaantsi

¹⁵Ipoña ityootanake ovekaraantarori maninkari, ari ikaimaitanake shintsiiini inkiteki, ikantaitzi: “Iroñaaka impinkathariventantai Avinkatharite kipatsikinta. Ari impinkathariventantai Cristo, tsika itzimi jotyaantakeri Pava, ari inkantaitatyeeini impinkathariventantai.” ¹⁶Ari jotyeerovaiyanakani 24 antarikonaite, itharomentanakari Pava, ¹⁷ikantaiyini: “Pavá, Pinkatharí, Shintsiperorí, eerokatake añaatsi iroñaaka, pitzimita eeroka pairani, irootzimatake pimpiye. Osheki nompasoonketemi, tema pimatakero poñaakantziro pishintsinka, pipinkathariventantzi. ¹⁸Pairani osheki ikisaneentakemi atziriite, iro kantacha iroñaaka, monkaratapaaka poñaakantyaariri piyatsimanka, povasankitaayetairi kamayetaintsiri, paperoyetairi ovamaantayetaintsiri. Aripaite pimpinayetairi kamantantaneriite pomperatane eeroka, ari pinkempitaakeri pitasorentsitakaane itzimi pairyaayetairori pivairo iñaapinkathayetaimira, maaroite pimpinayetairi petanakyaari antariite irojatzi iryaaniiteki, maaroni.”

¹⁹Ipoña ashitaryaanaka itasorentsipankote Pava janta inkiteki, koñaavaitanake tasorentsinaiki tsika jotetakoitziro antzimotavakaantsi. Antaro ookathanakana, onikanakana kipatsi, paryeenkatapaake iniroite jiriniki.

Tsinane ipoña noonke

12 ¹Ipoña okoñaatanake inkiteki aamparentsi. Noñaatzi aparoni tsinane, iriivaitakemi ooryaatsiri okithaatakari, iri kashiri okatziyantaka. Amathaitakotakari ikaratzi 12 impokiro. ²Omotzitatzi iroka tsinane. Osheki

n 11.13 Ikantaitziri “onikanakari iniroite kipatsi,” tsika otzimi 10 pankotsi, oporokanake aparoni. Ari okantakari maaroni nampitsi. **o 12.1-17** Kantakotachari jaka “tsinane,” iriitakera oshiyakaaventachari judío-payeeni. Kantakotachari “otomyaaniki,” iriira oshiyakaaventachari Jesucristo.

okaikaimavaitake okemaantsita ontzimaanite. ³Ipoña okoñaatanake inkiteki pashine aamparentsi. Noñaatzi aparoni noonke, kityonka ikantaka. Tzimatsi 7 iito, ipoña 10 ichée. Jamathaiyetakero iito. ⁴Osheki impokiro jataantakari itzinko, iro iraperoteromi kashetani inkiteki ikaratzi tzimayetatsiri impokiroite. Ari ipokashitapaakero tsinane, ikovi irovityaaro eenchaanikite aririka intzimapaake.^p ⁵Okanta otzimaanitake tsinane, shiramparyaaniki inake. Iriitakera jevatantaiyaarine atziriite irashirokotzite. Omapokashitaka jagaitanakeri ithointakara Pava isaikamentoki. ⁶Okanta tsinanera shiyanaka iroori tsika te inampiitaro. Ari jovetsikanontakerori Pava tsika onampityaaro, onkarate 1,260 kitaite intziyeetero.

⁷Aripaitera otzimake ovayiritaantsi inkiteki. Iriitakera Miguel itsipayetakari imaninkarite. Iriira jovayirita noonke itsipayetakari imaninkarite irirori. ⁸Iro kantacha irika noonke, te ontzimaperote ishintsinka, jotziryaaeyetakari inkiteki. ⁹Ari itsipataitakeri imaninkarite jotziryeyetakari. Irika noonke jotziryeyetakari, iriira paitachari “Kamaari,” ipaita eejatzi “Satanás.” Iriira kovatsiri iramataviteri maaroitani atziriite ikaratzi nampitarori kipatsiki. ¹⁰Nokemataitatziti ñaavaitanaintsiri shintsini inkiteki, ikantzi: “Jetatainakarora ipinkathariventantzi Pava, jetatainakarora joñaakantziro ishintsinka, jovavisaakotantai. Jetatainakarora eejatzi Cristo jashitanta. Tema aritake jotziryaaekari itzimi thavetakotapiintakeriri janta Pavaki ipaiyeetziri ‘iyekiite.’” ¹¹Iro kantacha irikaite ipaiyeetziri ‘iyeki’ joitsinampagairi kamaari, tema aritake ikamimentairi kempitakariri oisha, kapathainka ikantaka ikamake. Iro joitsinampaantairi eejatzi ikinkithatairo ñaantsi, jiminthataaro irirori inkamimentairi Cristo. ¹²Irootake, pintharomentantyaari eerokaite inkitesatzi. Inkantama-cheetemi eerokaite kipatsisatzi, eejatzi inkaaresatzi, tema katsima ikantanaka kamaari jotziryeyetakari, jiyotzi kapatakotapaaka kapicheeni.”

¹³Ikanta jiñaakero noonke jotziryeyetakari kipatsiki, jetanakaro iñaashitakaavaitanakaro tsinane otzimi ovaiyantakeriri shiramparyaaniki. ¹⁴Iro kantacha, tzmanake apite oshivanki, iroovaitake ishivanki pakitha. Iro arantanari iyaatero tsika te inampiitaro. Ari omanapithatakariri iririite maranke. Ari avisaneentanakero mava osarentsi osaikavaite janta.^q ¹⁵Ikanta iririite maranke joimishitovanake jiña ipaanteki, iroovaitanake iniraani jiña. Ikovaveta iroviinkero aririka oonkakotanakya. ¹⁶Iro kantamaitacha, tankanake kipatsi, oniyaatavakero jiña, ari okanta avisakotantakari tsinanera. ¹⁷⁻¹⁸Ari opoña ikatsimaperotanake noonke. Jatake irovayirityaari pashine otomiite iroka tsinane. Iriiyetakera joshiyakaaventayeetzi itzimi kempisantakerori ikantakaantane Pava, itzimi kamaitanakarori ikinkithatakoeyetairi Jesucristo.

Apite koveenkari piratsi

13 ¹Ipoña nokatziyapaaka inkaarethapyaaiki. Noñaatzi ishitovanake jiñaaki aparoni koveenkari piratsi. Tzimatsi okaratzi 10 ichée, 7 iito.

p 12.4 Jiroka kantakotachari jaka “kashetani inkite,” aririka ankotaryeeromi mavakota inkite, impoña aake apakotaro, aperotakero okaratzi tzimantarori. **q 12.14** Kantakotachari jaka “ari avisaneentanakero mava osarentsi,” iroora ikantajaantayeetziri: “aparoni osarentsi, osarentsipayeeni ipoña kashetani osarentsi.”

Jamathaiyetakero icheepayeeni. Tzimatsi josankinayetakeri iitoki, ithainkatasorentsivaitaitzi. ²Irika piratsi iriivaitake karinari kashekari. Joshiiyavaitakari okanta iitzipayeeni maini. Iroovaitake ipaante kashekari. Ikanta noonke, ipakeri ishintsinka irika piratsi, iriiperori ikantanaka ipinkathariventantanake. ³Okanta aparoni iito kempitavaitaka irovamagaitakityeero, iro kantacha eejatzi añaagai. Ipampoyaaminthatanakeri osavisatziite, ⁴osheki iñaapinkathayetanakeri, itharomentanakari, ikantaiyini: “¿Ipaitama monkaratyaarine irika piratsi? ¿Ipaitama kitsirinkerine?” Ari ikempiyeetakeriri eejatzi noonke, itharomentayeetanakeri, tema iriitake pakeriri ishintsinka irika piratsi.

⁵Ipoña jiñaavaitanake irika piratsi, ithainkatasorentsivaitanake. Iriitake ipaiyeetake impinkatharite, okaratzi osamanite 42 kashiri ipinkathariventantake. ⁶Osheki ithainkatasorentsivaitake ipaiyaaminthavaitashitakari Pava, ipaiyaaminthavaitashitakaro tasorentsithaante, ipaiyaaminthavaitashitakari inkitesatzi. ⁷Irika thainkatasorentsitaneri, iriitakera ovayirityaarine itasorentsitakaitane, inkove iroitsinampairi. Iri ipaiyeetake ipinkathariventairi ikaratzi sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, nampiyetarori tsikarika, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni, ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni. ⁸Osheki iñaapinkathatanakeri kipatsisatziite kaari osankinatakotachaneri tsika josankinatakoyetaka jiyoshiiyeetakeri pairani jovetsikantayeetakarori kipatsi, inkarate irañaakaayeetairi, ikaratzi ikamimentayetairi kempitakariri oisha. ⁹Kovirori inkemathatero iroka, inkempisante. ¹⁰Inkarate irominkyaavaitaite, ¡Irimatero! Inkarate ovamaantantyaarone osataamentotsi, ari inkempitayeetairi apaata irirori irovamaantayeetaiyaari osataamentotsi. Irootakera iroisokerotantyaarori inkempisantayetairi itasorentsitakaitairi.

¹¹Ipoña noñaake pashine koveenkari piratsi ishitovanake kipatsiki. Tzimatsi apite ichee, iroovaitake otapoterempita ichee oisha. Iñaavaitapaake, ikempitapaakari noonke. ¹²Irika piratsi otzimimotziri ishintsinka. Irootake ipasavyaakariri etakarori piratsi itzimi jovamaaveetakari iitoki, ipoña jañagai eejatzi. Ishintsiventakeri atziriite iriñaapinkathateri etakarori piratsi. ¹³Joñaakantapaake kaari iñeetapiintaitzi. Ithonka iñaayetakeri maaroite atziri jovayitakeri paampari. ¹⁴Osheki kipatsisatziite jamatavitantakari ishintsinka ipasavyaakariri etakarori piratsi jovaveetakari iitoki. Ipoña ishintsiventakeri atziriite irovetsike iroshiyakaaro etakarori piratsi. ¹⁵Ikanta irika piratsi kempitakariri ichee oisha, itasonkakeri oshiyakaarontsi, añaanake. Kantanake iñaavaitzi. Japerotakeri jovamaayetakeri kaari ñaapinkathaterine. ¹⁶Ikentakotamakotakaantakeri atziriite, terika irakojanoki. Maaroite atziriite ikentakotakaantakeri, antariite, iryaaniite, kovityaavaineriite, ashaarantaneriite, omperataneriite, otzikataariite, maaroni. ¹⁷Tzimatsirika kaari ikentakoyeetzi, te irishineeteri iramanantavaite, eejatzi impimantavaite. Irootake onkovantaperotyaari inkentakoyeeteneri ivairo piratsi maaroiteni atziriite. Intzimayete pashine ikentakoyeetakeneri oshiyavetarori ivairo piratsi. ¹⁸Aparoni iyotaneri, ari onkantake inkemathatero iroka oshiyakarori ivairo piratsi. Tema iroka oshiyakarori ivairo piratsi, irootake josankinayeetzi “666.”^r

r 13.18 Kantakotachari jaka, tema maaroni letra josankinatantari hebreo-thatsisiri ipoña griego-thatsisiri, kantatsi inkempitakaantayeetero número. Okempitaya iroka: a=1, b=2, c=3, ari okantayeta maaroni. Aritake okantake ayotayetero vairontsipayeeni aririka apatotero letrapayeeni. Irootakera kantakotachari eejatzi jaka.

Ivanthaane karatatsiri 144,000

14 ¹Ipoña napiitakero namenana, noñaatziri oisha ikatziya janta otzishiki ipaitaitziri Sion. Ari itsipayetakari karatatsiri 144,000 itzimi kentakotamakoyetakarori ivairo irirori, eejatzi irashi Ashitariri. ²Nokematzi poimpatanaintsiri inkiteki iroovaitake ovaryeenkaate jiña, iroovaitake shintsiri ookatharontsi, iroovaitake ipiyompivaitaitzi. ³Iriira panthaiyatsini karataintsiri 144,000 itzimi ipinakoventairi oisha. Itapothaitakari ipanthaa-ventziri thointainchari saikamentotsiki, ari ikatziyitakari eejatzi 4 inkiteveri, ipoña antarikonaite. Iriira iyoshiitacha ipanthaiyakeni irikaite, tekatsira pashine materone impanthayero. ⁴Irikaite karataintsiri 144,000, kiteshireri jinayetatz, te irantayetero kamaaroyetatsiri irimayempiyetero tsinane. Iriiyetake oyaatapiintakeriri oisha tsikarika ikenayetzi. Iriiyetakera jetakari jashitaari Pava, irijatzi jashiyetakari oisha. ⁵Te inthairivaantenete, te otzima-vaitzi iyaariperoshirenka ompaitya inthavetakoyeeteriri isaikira Pava.

Ikamantantakeri mava maninkari

⁶Ipoña noñaake jarapaake inkiteki pashine maninkari, ikinkithatakaa-paakeri kipatsisatzi ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni, sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni, nampiyetarori tsikarika. Iñaaventapaakeneri kantaitachari Kameethari Ñaantsi. ⁷Ikaimapaake shintsii, ikantzi: “Piñaapinkathateri Pava. Pintharomentaiyaari. Tema irootzimatake iramenakoyetairi maaroitani jantayetakeri. Irootake pintharomentantyaariri, itzimi ovetsikakerori inkite, kipatsi, inkaare, eejatzi jiñaapayeeni.”

⁸Ipoña ipokapaake pashine maninkari, shintsii ikaimapaake, ikantzi: “Japathakeroryeetakerora iniroite nampitsi Babilonia. Japeroyeetakeri atziriite nampitantarori, itzimi aakoventarori imayempivaitake. Tema ikaimashireyetakeri pashinesatzi atziriite irimatakoteri okaratzi jantayetakeri irirori. Okempivaitakaro irishinkitatyeerimi okanta jimayempitakaan-takariri.”

⁹Ipoña ipokapaake pashine maninkari, ikaimapaake shintsii ikantzi: “Itzimayetzirika ñaapinkathatakeriri piratsi, ñaapinkathayetakerori eejatzi iroshiyakaaro, itzimi kentakotamakoyetakarori ivairo, irakoki, ¹⁰irijaj-tziyetakera inkisaneentayeteri Pava. Onkempivaitaiyaaro iroiyyetaatyeerimi piyantatsiri. Iniroitera inkemaantsitakaayetaiyyaari intagairi, iratsipetaiyyaaro kachaari, kiterimoito onkantanakya, osheki oshitziinka. Ari iriñaayetaari maaroni maninkariite tasorentsitaantsiri, ari iriñeeri eejatzi oisha. ¹¹Arira inkantaitatyeei inkemaantsitaiyaaro kachaari, kitaiteki eejatzi tsireniki, eero otsivakapaintzi kapicheeni. Ari ikempitagaiyaari maaroni tsika itzimi ñaapinkathatakeriri piratsi, ñaapinkathatakerori iroshiyakaaro, kentakota-rarori eejatzi ivairo.”

¹²Irootakera inkamaitantyaarori iramavevainete itasorentsitakaitane ikempisantairira Jesús, imonkaratapiintairo ikantakaantziri Pava.

¹³Ipoña nokematzi iñaavaitanake aparoni inkitesatzi, ikantzi: “Posan-kinatero iroka: Aririka inkamayete ikaratzi jashitaari Avinkatharite, kimoshirera inkantaiya.” Irojatz, ikantanakeri eejatzi Tasorentsinkantsi,

ikantzi: “Omatyaata, tema te onkovajaantya iroñaaka iñaashintsishirevai-taiya, aña kameetha jimakoryaavaitzi, janintaavaitapaaro okaratzi jantaven-takeri.”

Iraavayeetairi kipatsiki

¹⁴Ipoña okoñaatapaake aparoni kitamarori menkori, noñaatziri ithointaka kempitakariri Itomi Atziri. Jamathaitakari oro, joirikake thoyempyaanikiri kotsiro. ¹⁵Ipoña ishitovanake tasorentsipankoki pashine maninkari, ikaima-kotapaakeri shintsiini thointainchari menkoriki, ikantziri: “Sampainka-takera pankirentsi, paavatantyaaro piyotsirote.” ¹⁶Ikanta irika thointainchari menkoriki, itotantakaro iyotsirote, jaavatantake kipatsiki.

¹⁷Ikanta pashine maninkari saikantarori tasorentsipanko janta inkiteki, shitovanake irirori, irojatzi joirikake thoyempyaanikiri kotsiro. ¹⁸Ari ishitovanake pashine maninkari ipoñaanakaro pomepirinimentotsiki. Jiyaatashitanakeri itzimi jovayeetakeri inkempoyeeri paampari. Ikaimakotanakeri shintsiini pashine oirikakerori kotsiro, ikantziri: “Pinchekayetero kithoye-taintsiri kipatsiki, aritake irakayetake.”^s ¹⁹Ari jimatakero maninkari, ichekakero kithotaintsiri kipatsiki, ipiyotakero inchatonaaki, inkavirin-kaitero. Okaratzi oshiyakaaventari piyantatsiri jimireetari, iroora ikashiya-kaariri Pava maaroni iisaneentane. ²⁰Okaratzi oshiyakaaventari inchatonaa irootakera janta othapiki nampitsi tsika jovamaantayeetake. Oshiyakaaven-takari ikavirinkayeetakeri, iroora iriraane kamayetaintsineri. Tema osheki iraantsi shitovaatatsine opamankanakero nampitsi. Ari omonkaratakari ipaanteki mora overaiya osaankanaate iraantsi. Jatake intaina oonkaaty a onkarate 300 kilómetro.^t

Maninkariite amerone apaata 7 ovasankitaantsi

15 ¹Ipoña noñaake pashine aamparentsi inkiteki. Kameetha okantaka, osheki nopampoyaaminthatanakero. Tzimatsi ikaratzi 7 maninkari. Iriiyetake nashiyetakarori jovasankitaantayetake. Tema okaratzi jantaye-takeri maninkari, ari omonkaratari jiñaayeeztziro iyatsimanka Pava.

²Ari noñaake eejatzi aparoni inkaare, okempivaitakari amenaarontsi. Iro kantacha morekathaitake iroka inkaare. Arira ikatziiyayetakari oitsinam-paakeriri koveenkari piratsi, joirikayetakero iviyompimento ipavairiri Pava. Iriiyetake kaari ñaapinkathaterone iroshiyakaaro piratsi, kaari kentakoye-tyaarone ivairo. ³Iroora ipanthaiyirini irikaite oztimi ipanthaakeri pairani Moisés-ni. Ipaityeeztziro “Ivanthaane oisha,” okantzi:

Novinkatharite Pává, Shintsiperotatsiri,

Kameetha pantakeri, nopampoyaaminthatakero.

Pantapiintakero eeroka tampatzikari, tema piñaanetaro kyaaryoori.

Eeroka pinkathariventairiri atziriite.

⁴¿Eeroma itzimi impaitya ñaapinkathataimine, impaitya tharomentai-yaamine, impaitya pairyeerone pivairo?

s 14.18 Kantakotachari jaka kithoyetaintsiri, okitho “uva” onayetatzii. t 14.20 Okaratakera iyaatake 300 kilómetro, iro kempitakarori aririka aniite onkarate 7 kitaite, eerorika onkarate 8 kitaite. Irootake ikantayeeztziri 1,600 estadio.

Apanirora eeroka pitasorentsitsi.

Eeroka impokashiyetai atziriite, iñaapinkathayetaimi.

Tema aritake poñaakantakero osheki okameethatake pantayetakeri.

⁵Ipoña noñaake inkiteki tasorentsipanko, ari ashiryaanakari eejatzi tasorentsisaantejanori. ⁶Ari ishitovanakeri tasorentsipankoki 7 maninkariite intzime ovasankitaantatsineri. Kitamaro okantayetaka iithaare, shipakiryaa-vaitziitake ovaneenkataka. Jovathakichopineetakari oro. ⁷Ikanta aparoni inkiteveri karatatsiri 4, ipayetavakeri maninkariite aparoni taso. Kempivaitaka janta tasoki, ari ojaikitakyaami iyatsimanka Pava, kantaitachari inkañaanetai. ⁸Kachaareenkatanake tasorentsipanko, okantakaakaro irova-neenkaro Pava eejatzi itasorenka. Tekatsi kanterone inkye tasorentsipankoki irojatzi onkaratantapaakyaari jovasankitaantake maninkariite.

Tasopayeeni ojaikitaka katsimankantsi

16 ¹Nokematzi inkiteki, ipaita ñaanatanakeriri 7 maninkariite, ikantziri: “Piyaate pisakotero kipatsiki okaratzi jaikitainchari 7 tasonaki kempitakarori iyatsimanka Pava.”

²Arira jetanakaro aparoni maninkari isakotakero kipatsiki jaikitainchari itasoneki. Ari omapokashitanakari ipathaavaitanake iniroite ikaratzi kentakotakarori ivairo koveenkari piratsi, ikaratzi ñaapinkathatakerori iroshiya-kaaro.

³Ikanta pashine maninkari isakotakero inkaaremashiki jaikitainchari itasoneki. Okempitanakaro iraantsi inkaare, japerotaka ikamake saikantarori.

⁴Ikanta pashine maninkari isakotakero jiñaamashiki, oyaapyaaki jiñaatenimashi jaikitainchari itasoneki. Okempivaitanakaro iraantsi jiñaapayeeni.

⁵Nokematzi iñaavaitanake maninkari jovayeetakeri inkempoyaaventer i jiñaaveri, ikantanake: “Tasorentsí, itzimi añaatsiri, jañiitaka pairani, tampa-zikashireri pinatzi eeroka, tema eeroka amenakotairone kameethaini iroka.

⁶Tema ikaratzi ovamaayetakeriri itasorentsitakaitairi, ikaratzi kapathainkatakaakeriri kamantantaneriite jovamaayetakeri, iriiyetake iroñaaka mireyetyaarone iroka iraantsi. Tema irootake ikovatziiiri.” ⁷Ipoña nokemake iñaavaitanake pashine janta pomepirinimentotsiki, ikantanake: “¡Arivé! Novinkatharite Pavá, okaratzi pikovakeri pantero tampatzika okantayetaka. Kyaaryoori onatzi.”

⁸Ikanta pashine maninkari, isakotakero ooryaaki jaikitainchari itasoneki. Jomapokashitanaka ooryaa jotsiyanakeri atziriite. ⁹Iniroitera jotsiyakeri atziriite ooryaa, ari opoñaanakari ithainkatasorentsivaitanake, ipairyaashivaitanakari Pava, ashitarori ishintsinka, itzimi ovasankitaantatsiri. Te onkan-zimoshiretyaari impiyashireyetai, iñaapinkathatairi Pava.

¹⁰Ikanta pashine maninkari, isakotakero tsika ipinkathariventantzi piratsi jaikitainchari itasoneki. Iniroite otsirenikitanaake. Antaro jashinonkaayetaka atziriite janta, jatsikavaitakero inene ikemaantsivaitaka. ¹¹Ari ithainkatasorentsivaitanake, ikishimavaitanakari Inkitesatzi Pava, tema osheki ikemaantsivaitaka, osheki ipathaavaitake. Iro kantacha te irovashaantzimaityaaro iyaariperonka.

¹²Ikanta pashine maninkari, isakotakero iniraaki jiña Eufates jaikitainchari itasoneki. Omapokashitanaka opiryaatanake. Kantatsi

irimontyaayetapaake pinkathariyetatsiri tsika ishitovapiintzi ooryaa, irova-yiritya. ¹³Ipoña ishitovanake peyari ipaanteki noonke. Ishitovanake eejatzi peyari ipaanteki piratsi, ari okempitakari ipaanteki thairi kamantan-taneri, ishitovanake peyari. Ikaratzi peyari shitovayetapaintsiri, iriivaitake mashero, ¹⁴kantatsi irantayetero kaari jiñeetapiintzi. Ithonka jiyaatashiye-takeri ikaratzi pinkathariyetatsiri kipatsiki. Jiñaantakaayetakar irova-yiritakaiyaari, impiyapaitetakerika Pava shintsiperotatsiri. ¹⁵(Pamene, nonkempitapaiyaari koshintzi aririka nompiyakeri. Kimoshire inkantya itzimirika aamaventaiaananeri, kempitakariri itzimi ovirori okarikiini iithaare inkene inkithaatanakyaaro, eero ishiyamerekitantanaka, irovashi-ventaayeeteri.) ¹⁶Ipoña irikaite peyari, irapatoyetakeri pinkathariite janta tsika opaita “Armagedón.” Iñaane onatzi Judfo-payeeni iroka Armagedón.”

¹⁷Ikanta ovekaraantapaakarori maninkari, isakotakero tampyeenkaki jaikitaichari itasoneki. Ikemaitatzi kaimanaintsiri janta tasorentsipankoki, osaikira saikamentotsi, ikantaitzi: “¡Ari othonkapaaka!” ¹⁸Ari iñeetakero oporekanake ookatharontsi, ikemaitakero iniroite onikanaka kipatsi. Te iriñeetapiintaitero kempitakarori iroka onikaro, irojatzi pairani ovakera itzimayetantanakari atziriite kipatsiki. ¹⁹Okanta antaro nampitsi, mavakota okantanaka otankanake. Ari aperotakari eejatzi oporokanake nampitsiite tziimayetatsiri kipatsiki. Arira impampithashiretakotaitanakyaaro avishimoterine Babilonia-satzi, irimiretyaaro “imashirenka Pava,” okempitakarora piyantatsiri. ²⁰Ari aperotakari maaroni othampishi, te iriñeetairo. Ari okempitakari eejatzi otzishipayeeni. ²¹Ari oparyaapaake tenayetatsiri jiriniki, anavyaayetapaakeri atziriite. Eekeromaitacha jiyaataakanakitziro ithainkatasorentsivaitanake, ikishimavaitantanake ikemaantsivaitakara osheki.”

Irovasankitaitero kempitakarori antaro mayempiro

17 ¹Ipoña ipokashitapaakena aparoni maninkari karataintsiri 7 joiri-kayetakerori itasone, ikantapaakena: “Pimpoke, piñeero tsika inkantaiteri irovasankitaayeeteri atziriite, tema ikempiyetakaro aparoni mayempiro saikathapyaatantakarori oponkityaamashi jiña.” ²Iroka kempitakarori mayempiro, kempivaitakara iroomi imayempiyetakemi ikaratzi pinkathariventantatsiri nampitsiiteki. Okempivaitakaro eejatzi, aperotakerimi oshinkiyeterimi kipatsisatziite. ³Ipoña jaashinenkatanakena tsika te inampiitaro. Ari noñaakero aparoni tsinane okyaakotakari kityonkari piratsi, okaratzi 7 iito, 10 ichée. Tzimatsi vairontsipayeeni osankinatainchari ivathaki, ithainkatasorentsivaitaitzi. ⁴Okithaatakari iroka tsinane, okityonkamaitatzi, ipoña ojonkeromaitzi eejatzi. Kameetha jovaneenkayeetantakaro oro, ipoña poreryaataneri mapikiite. Oirikanakitake jovetsikayeetziri oro. Kempivaitaka ari ojaikitakyaami oyaariperonka, eejatzi omayempinka. ⁵Tzimatsi osankinatainchari otamakoki, kaari ikemathaveeta pairani, okantzi: ANTARO BABILONIA, INIROITE MAYEMPIRO,

u 16.16 Kantakotachari jaka “Armagedón,” iroora tsika janta jovayiriyetapiintaka pairani judfopayeeni. v 16.21 Kantakotachari jaka “tenayetatsiri,” iroora ikantayeetziri eejatzi “aparoni talento,” irojatzi ikantayeetairo iroñaaka “40 kilo.”

KISANEENTAPEROTAARO KIPATSIKI.^{w 6} Namenaperotanakero iroka tsinane, añã oshinkitayaaaro iriraane itasorentsitakaitane ikaratzi jovamaayeetakeri. Iriraane eejatzi ikaratzi jovamaayeetakeri jiñaaventanakeri Jesús. Ikanta noñaakero iroka, osheki nopampoyaanakero.

⁷Ipoña ikantana maninkari: “¿Opaitama pipampoyaanterori iroka? Ari nonkantakemi opaita oshiyakaaventachari, tera jiyotakoveetaro pairani iroka tsinane, eejatzi irika piratsi itzimi okyaakotakari, oshekitatsiri iito, eejatzi ichée.” ⁸Itzimitaka pairani joshiyakaaventayeetaziri piratsi, te iriñeeteri iroñaaka, iro kantacha irootaintsi irishitove impoñaakyaaro omoronaki inthomointaperotatsiri. Impoñaashitakya irovamaayeetakeri. Irikaite kipatsi-satzi, kaari osankinatakotachane pairani jovetsikantayeetakarori kipatsi, osheki impampoyaaaminthatanakeri piratsika. Tema eero ikemathatziro opaita kantakotachari: ‘Itzimitaka pairani, te iriñeetairi iroñaaka, irootaintsi impiyake.’ ⁹Omatantyaari inkemathayeetero iroka, okovaperotatya ontzime iyotanetaantsi. Karataintsiri 7 kitotsi okyaakotakara tsinane, iro oshiyakaaventacha 7 otzishi.^x ¹⁰Tzimakeranki ikaratzi 7 pinkathariventakerori janta. Aritake joitsinampaitake ikaratzi 5 pinkathari. Tzimatsi aparoni itzimi pinkatharitatsiri iroñaaka. Iriima pashine, intzime pinkatharitatsine, tekera-mintha intzimaajate. Irika ovekaraantyaarone kapicheeni impinkathariventapaintante, eero osamaniperotzi. ¹¹Irika piratsi tzimitachari pairani, kaari iñeetzi iroñaaka, pashine inatzi, iriitake karatapaintsine 8. Iro kantacha, ari iroshiyavetapaakyaari pashine karataintsiri 7 pinkathariite. Ari iraperotzi-maitaitakyaari. ¹²Irooma karataintsiri 10 cheetsi, irojatzi oshiyakaaventariri pinkathariite, karatatsiri 10. Tekeraata impinkathariventantayete irirori. Tema aririka impinkathariventantanake piratsi, iriiyetakera intsipayetyaari impinkathariventante. Eero osamaniperomaita, intaani irishirinkapintya kapicheeni ooryaa. ¹³Irikaite pinkathariite irakakotavakaiyaaro iranteri. Ñaapinkatha inkanteri piratsi, eero ipiyathavaitari. ¹⁴Osheki irovayiriminthatyaari Oisha. Iro kantacha irika Oisha, iriitake oitsinampaantatsine. Tema iriitake omperayetari itzimi omperayetantachari. Iriitake pinkathariventziri itzimi pinkathariventantatsiri. Iriiyetakera intsipayetaiyaari irirori, ikaratzi ikaimashireyetairi, itzimi jiyoshiyeetakeri, ikaratzi oisokerotakariri.”

¹⁵Ipoña ikantakena eejatzi maninkari: “Iroka oponkityaamashi jiñaã osaikathapyaatantakarori tsinaneka, iriira oshiyakaaventachari atziriite nampiyetarori tsikarika, piyoyetainchari tsikarikapayeeni, ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni. ¹⁶Irikaite atziri saikantarori 10 nampitsi, itzimi oshiyakaaventakarori 10 cheetsi, ari inkisaneentanakeri saikantarori nampitsi oshiyakaaventakarori tsinaneka. Ari inkempitaakerori eejatzi piratsika osheki inkisaneentanakero. Onkempivaityaaromi irisapokatyeeromi tsinaneka, irovavathavaitakyaaromi, intaavaitakeromi. Tema japerotakero nampitsi oshiyakaaventakarori tsinaneka. ¹⁷Iriitakera Pava kantakaarori akakotavakaantakarori antayetantakarori

w 17.5 Tzimayetatsiri kantatsiri iroka “Babilonia,” irootakera nampitsi Roma. Tema iro iñaaneyetakari iromananeekiini pairani kempisantzinkariite, jiñaaventziro iroka Roma, ikantzi: “Babilonia.” Pamenero eejatzi janta 1 P. 5.13. x 17.9-10 Tzimayetatsi paitayetzirori nampitsika Roma, ikantayeetziro: “Roma, inampitsite 7 pinkathariite.” Ikantayeetzi eejatzi: “Roma, onampitsite 7 otzishi.”

iroka. Irijatzi kantakaarori ikempisantantakariri piratsi. Irootake iranta-yeeteri, irojatzi omonkaratantakyaari ikantakeri Pava. ¹⁸ Ari okantakari, tema iroka tsinane iroora oshiyakaaventacha antaro nampitsi. Tema ikaratzi saikantarori nampitsika, ipinkathariventayevetakari nampiyetarori pashine nampitsiiteki.”

Japathakeroryeetakero Babilonia

18 ¹ Ikanta okaratapaake iroka, noñaatzi josaviinkatapaake pashine maninkari. Oztimimotziri irirori osheki ishintsinka, osheki irova-neenkaro. Joorentapaakero kipatsi. ² Ikaimapaake, ikantzi: “Japathakero-ryeetakero antaro nampitsi Babilonia. Intaani jinampiyetaaro iroñaaka nashivaiyetachari peyari janta, te ishineyeetairi irishitove janta. Ari ikempitayeetakariri eejatzi nashivaiyetachari tsimeri ipinkayeetziri itzimi ovapiintakariri kaminkari. ³ Tema atziriite ikaratzi saikantavetakarori nampitsika oshiyakaaventakari tsinaneka, ashaarantatziyevetaka, jiyomparivaitapiintavetakari atziriite saikayetatsiri pashineki nampitsi. Ikaimashireyetakeri atziriite iroshiyakotaiyaari tsika ikantayevetara iriroriite, intaani ikovape-royetziro ashaakarontsi, inevetashivaiminthatari eejatzi. Iro opoñaantari jiñaayetakero te ikinataari Pava, ikempivaitakaro okanta tsinane mayempiro. Irootakera oshiyantakarori irishinkitayeeyaaromi ashaakarontsika, iroora jantayetantakarori kempitarori mayempitaantsi.” ⁴ Ipoña nokemake japiitanakero jiñaavaitanai inkitesatzi, ikantzi: “Asheninká, eerora pikem-piyari saikantarori nampitsi oshiyakaaventakari tsinaneka, pikaratairikari irovasankitaayeetairi. ⁵ Tema Pava, ikinkishiretziro iyaariperonka ikaratzi tsipatakariri, kempivaitaka ovajenokakyaami iyaariperonka inkiteki, ari opiyotakari. ⁶ Pinkisakoventaiyaari, papiipiiteri povasankitayeri. Tema okaratzi oshiyakaaventachari omiretakaakariri tsinaneka shinkitantatsiri, poipiyenero iroori, tontaaki pinkantakero oyepiyanka. ⁷ Amenaashivaitaka iroori okantapiintzi: ‘Naaka pinkatharo, eero jiñeetana nashinonkaavaitya nonkempitakotyaaro kamaimetzinkaro.’ Tema osheki okantakaaperotziivai-ventakaro ovaneenkatanene, aakoventakaro omayempitziivaitake. Irootakera oñaantyaarori iroñaaka onkemaantsivaitziitaiya. ⁸ Irootake omapokantaiyaari irovasankitagairo aparoniki kitaite, ari omantsiyatake, onkemaantsivaitaiya, osheki ontasheneentavaitai, impoña intagaitairo. Iriitakera matairone Avinkatharite Pava irovasankitagairo. Tema oztimimotziri irirori ishintsinka. ⁹ Aririka iriñaayeetakero oyachaarinka ontagaiya nampitsika oshiyakaaventakari tsinaneka, osheki irovashiretakotyaaro, iriraakovaityaaro pinkatharite, tema iri kempiyayetakariri saikantakarori jantayetakero okaratzi oshiyayetarori mayempitaantsi. ¹⁰ Intaina inkatziyayetake iriroriite intharovakaiyaaro jovasankitaayeetakari, inkantaiyeni: ‘Ikantamacheetziri nampitarori Babilonia-kil’ Irooperotziivaitetaka nampitsi. ¿Okatzimatakama jovasankitaayeetakemi? Tekeratya ishirinkaperootaajate ooryaa.

¹¹ Ari inkempitakyaari ikaratzi jiyomparitapiintakariri, osheki irovashineentakotyaari, iriraakovaityaari, tema tekatsi iriyomparitaiya. ¹² Tema iri jiyomparivetapiintakariri iroorote, iireekite, poreryaari imapine, nashivaiyetachari kithaarentsi, kitamaromairi, jonkeromaitatsiri, kityonkamaiperotatsiri, karenimaitatsiri. Tzimayevetacha oshiyarori santari. Tzimayevetacha

irovetsikane ipothoyetakeri kameethaini, tyoorenantsi, inchakota pinayetachari, ashiro, mapi. ¹³Tzimayevetacha meta, tzimayevetacha nashivaitachari kasankaari, tzimayevetacha jimireyeetari, tzimayevetacha ovaaki inchato kempitariri yeenkantsi, tzimayevetacha opane jovayeetari, tzimayevetacha i-vaca-te, iroishate, imorane ishiyakomentotari, tzimayevetacha iromperatanepayeeni eejatzi. ¹⁴Arira othonkapaakari chochoki pinevetapiintakari. Te ontzimayetai ashaakaro pikovapiintakeri, ari okaratapaake ovaneenkata.

¹⁵Intaina iramenakoyetairo iyomparitapiintari, tharova inkantya eero itsipataayeetzi jovasankitaitakeri irirori. Iniroite iriraakotyaari irovashiretakotanakyaarira. ¹⁶Inkantaiyeni: 'Ikantamacheetzi nampitarori janta! Iroope-rotziivaivetaka nampitsi. Tzimayevetacha osheki irooperori kitamaromairi imanthaki, jonkeromaitatsiri, eejatzi kityonkaperomaitatsiri. Tzimayevetacha osheki iroorote, imapine poreryaayetatsiri. ¹⁷Intaani ishirinkaneentanaka kapicheeni ooryaa, ari japeroyeetakerori antaro ashaakaroka.' Ari ikempitakari saikayetaintsiri iramaatakomentoki, intaina ikatziyayetaka jamenakotziri tsika ikanta japeroyeetakeri. Ari ipiyotaiyakani ikaratzi antakoyetziro iramaatakomento, itsipayetakari ikaratzi otetantarori. ¹⁸Ikanta iñaakerora oyachaarinka nampitsi otaga, osheki jiraakotakaro, ikantayetzi: 'Tekatsi pashine nampitsi kempitaiyaarone iroka irooperoveta.' ¹⁹Iniroitera jovashireneentaka, ikantaiyakeni: 'Ikantamacheetzi ikaratzi nampitakarori janta. Tema ashaarantayeve-takai aakaite aayetapiintakero ashaakarontsi amaatakomentoki. Tema intaani ishirinkapainta kapicheeni ooryaa, ari japeroyeetakerori.' ²⁰Irooma eerokaite inkitesatzi, itasorentsitakaitane, otyaantajanoriite, kamantantaneriite, ontzi-matye pinkimoshiretayete, tema ikamantayetzitakai Pava iro jovasankitaanta-kariri saikantarori antaro nampitsi, ikisakoventayetaatyaami eerokaite."

²¹Ikanta aparoni maninkari tzimatsiri ishintsinka, jaake antaro mapi, japishoonkakero inkaareki, ikantzi: "Nokempitaakero napishoonkakero antaro mapika, ari nonkempitaakerori eejatzi antaro nampitsi Babilonia. Ari ompeyaari, eero jiñeetairo. ²²Eero ikemaitaimi pimpanthaye, onkame-ñeenkate piviyompimento, pisonkare, eejatzi pityoore. Eero jiñeetaimi pikaratzi povetsikayetz iro tsikarika opaiyetari. Eero ikemayeetairo ompoimpate pitononkamento. ²³Eero jiñeetairi imporekai pootamento. Eero jiñeetaimi paavakaiya. Ari okaratapaake maaroni iroka, tema osheki poitzipinashireyetakeri pashinesatzi atziriite, kempivaitaka pinkisamintha-tatyeerimi. Tema iniroite ishintsievetaka ikaratzi iyomparivetapiintakamiri. ²⁴Iriitakera ovatsinaavaitakeriri pashinesatziite, ikapathainkatakaavaitakeri kamantantaneriite. Ari ikantakeriri maaroni itasorentsitakaitairi."

Itharomentaita inkiteki

19 ¹Okanta okaratapaake iroka, nokematzi kameñeenkatanaintsiri inkiteki ikaimaiyini, ikantzi:

¡Eejoo! Iriitajaantake Pava ovavisaakoyetairi. Otzimimotziri irovaneenkaro, eejatzi ishintsinka.

²Maaroni ikoviri iranteri irirori, tampatzika okantayetaka.

Kyaaryoori onatzi.

Tema jovasankitaakero mayempiro otzimi ovaariperoyetakeriri kipsatsitziite.

Ipiyakoventaari ikaratzi jovamaayeetakeri iromperatane.

³ Irojatzji japiipiitaiyirini, ikantzi:

¡Eejoo! Onkatziyeenkataveete oyachaarinka.

⁴ Ikanta 24 antarikonaite, itsipatakari 4 inkiteveriite, jotyeerovaiyanakani, tema jiñaapinkathatanakitziiri Pava ithointakara irirori saikamentotsiki, ikantaiyini:

¡Ari onkantyaari! ¡Eejoo!

⁵ Tzimatsi ñaavaitanaintsiri saikamentotsiki, ikantaitzi:

Maaroni jomperayetaari Pava, pintharomentaiyaari.

Piñaapinkathatairi maaroitene, iretanakyaaro iryaaniite irojatzji antariite, maaroni.

⁶ Ipoña nokemake kameñeenkatapaintsiri, iriivaitake ipiyotaiyani atziriite, iroovaitake oparyeenkatzi jiña, iroovaitake eejatzji ookatharontsi. Ikantaitzi:

¡Eejoo! Aritake pinkathariventantai Pava, iri Avinkatharitetaari Shintsijanokitatsiri.

⁷ Thame ankimoshireventeri, thame añaapinkathateri, tema irootzimatake iroimoshirenkeri iraavakaiya Oisha. Aritake ovetsikaka iinantaari.

⁸ Kitamaro okantaka oithaare, te onkipatsivaite, poreryaa okantaka. Oshiyakaaventachari “iinantaari,” iriyyetakera kempisantzinkariite itasorentsita-kaitairi. Oshiyakaaventachari “te onkipatsivaite oithaare,” iroora kameethari jantayetakeri irikaite.

Irayootaiteri iraavakaiya kempitakariri oisha

⁹ Ipoña ipokashitapaakena inkitesatzi, ikantzi: “Posankinatero iroka: Osheki inkimoshiretai ikaratzi ikaimayeetakeri irayootairi iraavakaiya Oisha.” Ipoña ikantakena eejatzji: “Iroka, iñaaneperora onatzi Pava.” ¹⁰ Ari notyeerovanaka noñaapinkathatanakeri maninkari, ipoña ikantana: “¡Eero piñaapinkathatana naaka! Ari akarataiyini jomperatai Oisha, ari noshiyami eeroka, ari noshiyakari eejatzji ikaratzi oisokeroyetakarori iñaaventapaintziri Jesús. Aña iri piñaapinkathatajaante Pava. Tema okaratzi iñaaventapaintziri Jesús, irootajaantakera iyoshiretakaayetakeriri kamantantaneriite.”

Kyaakotakariri kitamarori mora

¹¹ Ipoña noñaake ashitaryaanaka inkite. Tzimatsi janta aparoni kitamarori mora. Itzimi kyaakotakariri, iriitake ipaitayeetziri “Oisokerotaneri,” ipaitaiziri eejatzji “Kyaaryoori.” Aririka irovasankitaante, tampatzika okanta. Ari okempitari eejatzji aririka irovayiritante. ¹² Irooma irooki iriivaitake paampari. Amathaitziita ikantaka. Josankinatakaro vairontsi kaari jiyotakoyeetzji intaani jiyotziro irirori. ¹³ Ikithaatakotakaro othakakeri iraantsi. Iri ipaitayeetziri eejatzji “IÑAANE PAVA.” ¹⁴ Tzimatsi irika inkitekinta irovayirite. Kitamarothaitake okantaka eejatzji iithaare, te onkipatsivaite. Iriitake oyaatakeriri ikyaakoyetakari eejatzji kitamarori imorane. ¹⁵ Ari oshitovanakeri ipaanteki kempitakarori othoyempyaanikitzi osataamentotsi, irootake iromposantayetaaiyariri iisaneentane. Iriira omperatantaiyarine irashirokotzite. Irijatzira ovetsikakeneriri oshiyakarori jimiretairi ipaiyeetziri “Imashirenka Pava Shintsijanokitatsiri.” ¹⁶ Josankinatakaro vairontsi

iithaareki, eejatzi iporiki. Jiroka vairontsi: PINKATHARIVENTZIRIRI PINKATHARIITE. OMPERATARIRI OMPERATANERIITE.

¹⁷Ipoña noñaake pashine maninkari ikatziyantakari ooryaa, ikaimapaakeri maaroni tsimeriite arayetatsiri, ikantziri: “Pimpoke papatotya, poyaaro onkarate impayetemiri Pava. ¹⁸Tema povatyeeyaari atzirivatha: ivatha pinkathariite, ivatha ijevare ovayiriite, ivatha iriiperoriite, ivatha kyaakotapiintariri imorane. Ari povanakyaaro eejatzi ivatha imoraneete. Tera intaani povaiyaari irikaite, aña povayetaiyaari eejatzi ivatha maaroiteni: omperataari, omperataneri, antarikonaite, iryaanipayeeni, maaroni.”

¹⁹Ipoña noñaakeri koveenkari piratsi, noñaakeri eejatzi kipatsisatzi pinkathariite itsipayetakari irovayirite. Ari ipiyotaiyakani inkene irovayiriteri irika kyaakotakariri kitamarori imorane itsipayetakari eejatzi irovayirite.

²⁰Tzimatsi ipaita oirikavakeriri koveenkari piratsi. Ari ikempitaakeriri thairi kamantantaneri itsipatapiintakari itasonkaventantzi. Ari okanta jamatavitantakariri ikaratzi kentakoyetakarori ivairo piratsi, ikaratzi ñaapinkathayetakarori iroshiyakaaro. Irika piratsi ipoña thairi kamantantaneri, japishoonkaitakeri opaampapirothaatake inkaare, tsika okiteryeenkatake shitzivaro oyacharinka. ²¹Jovamaayeetakeri maaroiteni kempisantanakeriri, jovathaayeetantakari shitovapaintsiri ipaanteki kyaakotakariri kitamarori mora. Kematziineentayetaka tsimeripayeeni.

Osheki osarentsi, onkarate 1,000

20 ¹Ipoña noñaake jayiitapaake pashine maninkari. Joirikakero irashitaryaantyaarori omorona inthomointaperotatsiri. Joirikake eejatzi iniroite ashirotha. ²Jaakeri noonke, maranke tzimitainchiri pairani. Iriitakera Kamaari, Satanás. Joosotakeri onkarate 1,000 osarentsi, ³ari jotziryaaakeriri omoronaki inthomointaperotatsiri. Joshepitakotakeri, jovitsinekakotakeri onkantya eero jamatavitantaari atzirite, irojatzi omonkaratantakyaari onkarate 1,000 osarentsi. Aririka onkaratapaake iroka, ari iroosoryaakotapainteri kapicheeni.

⁴Ipoña noñaake osheki saikamentotsi tsika irisai kayetai inkarate pinkathariventantatsineri. Ari noñaakero ishireete ikaratzi jovamaamentaitakeri ikempisantairo iñaane Pava, tsika otzimi iñaaventapaintziri Jesús. Irikaite, te iriñaapinkathateri koveenkari piratsi, te iriñaapinkathatero iroshiyakaaro eejatzi. Te inkentakotamakotyaaro iriroriite ivairo piratsi, eejatzi irakoki. Iriiyetakera piriintaachari, ipinkathariventantayetake itsipataari Cristo okaratzi 1,000 osarentsi. ⁵Iriima pashine ikaratzi kamayetaintsiri, tera irañaayetai irirori, irojatzi omonkaratantapaakari 1,000 osarentsi. Irootakera ipaiyeetziri “Etarori Añagaantsi.” ⁶Kimoshirera inkantaiya inkarate piriintaa-chane ipaiyeetakeri “Etarori Añagaantsi.” Tema tasorentsishireri jinayetake. Eero japiitziro inkamayetai. Aña kañaaneri inkantaiya, iri kempitaiyaarine omperatasorentsitaari irantavaitaineri Pava, irantavaitaineri eejatzi Cristo. Ari itsipataari ipinkathariventantai okaratzi 1,000 osarentsi.

⁷Aririka omonkaratapaakya 1,000 osarentsi, ari iromishitovayeeta-painteri Satanás jashitakoitakeri. ⁸Aririka irishitovanake, iretapaiyaaro iramatavitapairi maaroiteni atziri tsikarika inampiyetaro. Iroka nampitsiite ipaitayeetakero “Gog,” pashine “Magog.” Irapatotairi maaroni

inkene irovayiritakaiyaari. Intzimaperote osheki atziri, iroovaitake okanta oshekitzi impaneki jiñaathapyaaki. ⁹Jiyaataiyakeni tsika ovintenipathatzi, itapotakeri tasorentsishireriite tsika ipiyotaiyakani iriroriite. Ari okaratzi itapotakero eejatzi ipaiyeetziri “Etakoperotaaro Nampitsi.” Omapokashitanaka iparyaapaake paampari, japerotakeri maaroitani. ¹⁰Ari japishoonkayeetakeri Kamaari janta opaampapirothaatake inkaare, kityeeenka okantaka shitzivaro oyachaarinka. Tema ari japishoonkayeetzitakariri irirori koveenkari piratsi, itsipataitakeri thairi kamantaneri. Arira inkantaitaayero inkemaantsivaitaiya.

Iramenakoyeetantai janta kitamaroriki saikamentotsiki

¹¹Ipoña noñaake iniroite kitamarori saikamentotsi. Tzimatsi saikantarori, iriitakera matakero japerotairo inkite eejatzi kipatsi. ¹²Ari ikatziyeeyakani kamayetaintsiri janta kitamaroriki saikamentotsi, jetakari itsipayetaari antariite irojatzi iryaaniite, maaroni. Ari japinairyaayetanakero osankinarentsi, japinairyaanakero eejatzi pashine tsika josankinatakoyeta añaayetaatsine. Jamenakoyetairi atziri tsikarika opaiyeta jantakeri okaratzi josankinatakoyeetakeriri. ¹³Eejatzi ikaratzi piinkayetaintsiri jiñaaki, ari ipiyoyetakari iriroriite. Ikaratzi kamayetaintsiri, ari isaikitaikayakani eejatzi janta, okempivaitakaro atziritaatyeeemi “Kaamanetaantsi,” apakagairimi onampivaivetakari. Ari ikaratzi jamenakoyeetairi iriroriite okaratzi jantayetakeri. ¹⁴Ari japishoonkayeetakerori “Kaamanetaantsi” opaampapirothaatake inkaare ontagaiya. Iroka opaampapirothaatake inkaare, iroora ipaiyeetakeri “Apitetanaintsiri Kaamanetaantsi.” ¹⁵Ipoña japishoonkayeetakeri opaampapirothaatake inkaare maaroni kaari osankinatakotachane irañaayetai.

Ovakerari inkite, ovakerari kipatsi

21 ¹Ipoña noñaake ovakerari inkite, ovakerari kipatsi. Tema aritake aperotaka paisatori inkite, eejatzi paisatori kipatsi. Te iriñeetairo inkaare. ²Ipoña noñaake oshaviinkapaake inkiteki aparoni nampitsi tasorentsitsisiri, ipaitayeetziri “Ovakerari Jerusalén.” Iri Pava ovayiitakaantakerori. Ovaneenkakitaka, iroovaitake aparoni tsinane ovaneenkatashitari oimentyaari. ³Ari jiñaavaitaitanake shintsiini janta saikamentotsiki, ikantaitzi: “¡Pamene! Arira osaikimotairi kipatsisatziite iroka tasorentsithaante tsika inampitaro Pava. Arira itsipatajaantaari Pava tsika isaikayetzi isheninkataari. ⁴Tema Pava osheyookiperotairine, imposhenkayetaiyaari. Eero ikaamaneyetai, tekatsi onkatsitzimovaitai, tekatsi iragaachane, tekatsi kemaantsivaitaachane. Tema ari okaratapaake maaroni iroka.”

⁵Ipoña iñaavaitanake thointainchari saikamentotsiki, ikantzi: “Novake-ratakairo maaroitani.” Ikantanake eejatzi: “Posankinatero iroka, tema kyaaryoori ñaantsi onatzi, ari okantaitatyeeeni.” ⁶Ari ikantana: “¡Ari overaapaaka! Naakatake oshiyarori etarori osankinarentsi. Naaka oshiyarori oveka-raantarori eejatzi. Naakatakera etakaantanakarori. Naakatake thonkaironeri. Tzimatsirika miretatsiri, ari nomiretakaiyaari jiña tsika otzimi ovañaantatsiri. Impashiitaiyaari, te opinarontsita. ⁷Irootakera noshinetakeneri kitsirinkaneriite. Naaka Pava itzimi iñaapinkathayetai. Iriitake nonkempitakaantairi notomiite. ⁸Iro kantamaitacha eero notomitaari tharontziite, kisoshireri,

kisaneentaneri, ovarianteri, mayempiri, matsi, ñaapinkathatakeriri oshiyakaaronsi, thairiite. Aña iriira taayetaachane opaampapirothaatake inkaare, kiteryeenkataintsiri oyachaarinka. Iroora apitetanaintsine inkamayetai.”

Ovakerari Jerusalén

⁹Ikanta okaratapaake iroka, ipokashitapaakena aparoni maninkari ovasankitaantaneri itzimi oirikakerori itasone. Ikantapaakena: “Pimpoke, noñaakemiro oshiyakaaventari tsinaneka ontzime inantyaari Oisha.”

¹⁰Jaashinenkatanakena tonkaari otzishiki. Joñaakakenaro nampitsi tasorentsitsitsiri ipaitayeetziri Jerusalén, otzimi jovayiitairi Pava opoñagaaro inkiteki. ¹¹Janta nampitsiki, ari jiñeetairori irovaneenkaro Pava, shipakiryaa-vaitake, iroovaitake okanta mapiki porekatsiri, pinaperotachari.^y ¹²Iniroite okantaka otantonampiro. Tzimatsi 12 tsika ikyaapiintaitzi. Tzimatsi okaratzi 12 maninkariite aamakoventayetarori tsika ikyaapiintayeetzi. Ari josankina-yeetakero ivairo itomiite Israel-ni. ¹³Okaratzi mava ikyaapiintayeetzi monte-takariri ishitovapiintzi ooryaa. Eejatzi ikyaapiintzira ooryaa, okaratzi mava. Katonkokero, okaratzi mava. Kirinkakero, okaratzi mava. ¹⁴Tzimatsi okaratzi 12 iniroite mapi otzitakerori otantonampi. Ari osankinayetakariri 12 ivairopayeeni otyaantajanoriite.

¹⁵Irika ñaanatakenari, joirikake imonkamentoshithaki jovetsikayeetziri oro, iro irimonkaratantyaarori otantonampi, eejatzi tsika ikyaapiintayeetzi. ¹⁶Ari omonkaranampitavakaa iroka nampitsi, te anaavakaa. Ikanta irika, jetanakaro jimonkaranampitakero, okaratzi 2,200 kilómetro osanthanka, eejatzi okaratake ojenokitzi.^z ¹⁷Ipoña jimonkaratakero eejatzi otantonampi, okaratzi otontatzi 144 jimonkaratantakaro ikonaki. Iroora jimonkaratantakari irika maninkari kempitarori ikonaki atziri otzimi jimonkaratantapiintakari irirori. ¹⁸Iroka otantonampi, oshiyavaitakaro mapi porekaki okantaka. Jiyoshiita oro jovetsikantayeetakarori nampitsi, porekaki okantaka.^a ¹⁹Itzin-kamiitantakarori otantonampi, iro jaayeetake porekakiyetatsiri mapiki, pinaperoyetachari. Jiroka ovairopayeeni mapiki tsika okanta jovetsikayeetakero: jaspe, zafiro, ágata, esmeralda, ²⁰ónice, cornalina, crisólito, berilo, topacio, crisopraso, jacinto, amatista. ²¹Okaratakera 12 ikyaapiintayeetzi, iroora jaayeetake antaroperori kitamarori mapi, iro jimokakeri jovetsikantakarori. Maaroni avotsite nampitsi, jiyoshiita oro jovetsikayeetantakarori, porekaki okantaka.^b

²²Te ontzimapai janta tasorentsipanko. Tema iro inampi Avinkatharite Pava Shintsijanokitatsiri itsipataari Oisha. Iriiyetajaantakera impoyaataiyaarone tasorentsipanko janta. ²³Te inkovajaantaiaa ooryaatsiri, eejatzi kashiri. Tema irovaneenkaro Pava kitainkatakagairone. Iri Oisha kempitaiyaarine ootamentotsi. ²⁴Iriitake kitainkatakotairine iraniiyetaira atziriite janta. Pinkathariite tzimayevetachari irovaneenkaro kipatsiki, kameethaini irisaikayetai janta iñaapinkathatairi Pava. ²⁵Eero otsirenitapai, aña

y 21.11, 18 Kantakotachari jaka “porekatsiri,” iroora ipaiyeetziri eejatzi “jaspe.”

z 21.16 Kantakotachari jaka “2,200 kilómetro” iroora ikantayeetziri eejatzi “12,000 estadio.”

a 21.18, 21 Kantakotachari jaka “porekaki,” okempitakaro okantara botella, eejatzi vidrio.

b 21.21 Kantakotachari jaka “kitamarori mapi” irojatzira ipaiyeetziri “perla.”

okantaitatyeeni onkitaitapai. Te ashitanetaiya nampitsi janta. ²⁶ Ikaratzi tzimayevetachari irovaneenkaro kipatsiki, itzimi iñaapinkathayeetairi, kameethaini isaikayetai janta iñaapinkathatairi Pava. ²⁷ Eero itzimai janta kaariperotapaatsineri, eero iñeetairi janta antayetairone ipinkayeetziri, eero itzimapai eejatzi thaiyapaachane. Intaani inampiyetaiyaaro ikaratzi josanki-natakoyetakeri Oisha irañaayetai janta.

22 ¹ Ipoña joñaakakenaro jiña otzimi kañaanetakaantatsiri. Kiteshaaniki okantaka. Iro shitovaatatsiri isaikamentoki Pava itsipatakari Oisha, ² irootake shiyaatainchari niyankineki avotsi. Omontethapyaa-takero oshookantakaro chochoki kañaanetakaantatsiri. Okantaitani kashiriki okithotapai osarentsiki. Otekatsitakaantapai oshi. ³ Eero otzimapai ovasankitaantsi janta. Ari osaikapairi isaikamento Pava, eejatzi irashi Oisha. Inkantaitatyeeni irantavaitapaineri iromperatane. ⁴ Ari iriñaavoroyeetairi Pava. Inkentakotamakotaiyaaro atziriite ivairo Pava. ⁵ Eero otsirenitapai janta. Eero itzimapai ooryaatsiri. Tema iri kitainkataatsine Avinkatharite Pava. Ari ikantaitatyero impinkathariventantapai atziriite janta.

Irootaintsira impiye Cristo

⁶ Ipoña ikantanakena maninkari: “Kyaaryoora onatzi iroka ñaantsi, kantatsi ankempisantero.” Tema ikempitaakerira pairani Avinkatharite Pava jiyotakaayetakeri kamantantaneriite, ari ikempitaakenari eejatzi naaka, jotyaaantakenari imaninkarite joñaakayetakenaro iroka, iro iriyyetantaiyaari iromperataneete irootzimatake avisayete tsikarika ompaiyetyaari apaata.

⁷ Jiroka ikantzi Jesús: “¡Pamene! Irootaintsi nompie. Kimoshirera inkantaiya inkarate kempisantakerone ikamantantaitakeri jaka osankinarentsiki.”

⁸ Naakatakera Juan osankinatziroori iroka. Naaka ñaajaantakerori maaroni, naaka kemajaantakerori eejatzi. Ari notyeerovavetanaka noñaapinkathateri maninkari oñaakakenarori maaroni iroka. ⁹ Iktanakena irirori: “¡Eero piñaapinkathatana naaka! Ari akarataiyini jomperatai Pava, ari noshiyami eeroka, ari noshiyakari kamantantaneriite pipaiyetziri ‘iyekiite,’ noshiyakari eejatzi inkarate kempisantairone osankinayetainchari jaka. Aña iri piñaapinkathatajaantai Pava.”

¹⁰ Ipoña ikantanakena eejatzi: “Okaratzi posankinatakotakeri avisayetatsineri apaata, eerora povitsinekakotziro, tema irootzimatake iriñeetero avisatsineri. ¹¹ ¡Inkaariperoshiretziitaveete itzimi kaariperoshiretatsiri iroñaaka! ¡Inkamaaroshiretziitaveete itzimi kamaaroshiretaintsiri iroñaaka! ¡Irantaperotero kameethari itzimi antakerori iroñaaka! ¡Intasorentsishireperote itzimi tasorentsishiretaintsiri iroñaaka!

¹² ¡Irootaintsira nompie! Irootaintsira nompinayetairi atziriite okaratzi jantaventakeri aparopayeeni. ¹³ Naakara oshiyarori etarori osankinarentsi, Naaka oshiyarori ovekaraantarori eejatzi. Naakatake etarori, Naakatake overaantyaarone. Naakatakera etakaantanakarori, Naakatake thonkaironeri.”

¹⁴ Kimoshirera inkantaiya inkarate kivayetairone iithaare, inkene ishineyeetairi chochoki añaakaantatsiri, inkene inkyaayetai ikyaapiintayeeetzi nampitsiki. ¹⁵ Eero ikyaayetai janta kempitakoyetariri otsitzi, matsikantaneri,

antapiintakero kamaarotatsiri, ovarianteri, ikaratzi ñaapinkathatakeriri oshiyakaaronsi, ikaratzi ametapiintakarori ithaiya.

¹⁶ “Naakatakera Jesús, otyaantakeri maninkari inkamantemiro irokapa-yeeni, inkene povavisayeneri eeroka itzimi apatoventapiintakariri Pava tsikarikapayeeni. Naaka charinetariri David-ni. Naakatake ipaitayeetzi ‘Impokiro Orimishi.’ ”

¹⁷ Ikantzi Tasorentsinkantsi: “Pimpokeeta.” Ari okantzitari eejatzi kempitakarori tsinane iinantaityaari. Inkarate kemayetairone iroka, inkantayetai: “Pimpokeeta.” Impokayeteeta itzimi mireyetatsiri. ¡Itzimirika kovanaintsiri irimiretyaaro jiñaa ñaakaantaneri, iriravaite, te opinata!

¹⁸ Tzimatsi nonkamanteriri inkarate kemairone iroka tsika osankinata-koyetakara avisayetatsineri apaata: Tzimatsirika ovanaavaitakerone okaratzi osankinatainchari jaka, ari irovanagaineri Pava inkemaantsitaiyaari irirori okaratzi ñaaventakoyetai inchari jaka osankinarentsiki.^d ¹⁹ Tzimatsirika thañapithatantakyaarone okaratzi osankinatainchari jaka, ari inthañapi-thataiyaari apaata Pava irirori eero ishinetaineri chochoki ñaakaantatsiri. Eero ikyagai nampitsiki otzimi ñaaventaitakeri jaka.

²⁰ Itzimi ñaaventakaantakerori maaroni iroka, ikantzi: “Irootaintsi nompiye.” Ari nokantzi naaka: “Ari onkantyaari, thaankiini pimpiye.”

²¹ Onkamintha ineshinonkayetaimi Avinkatharite Jesucristo janta. Ari onkantyaari.

d 22.18 Tzimatsi ñaaventakoyetzirori okaratzi kantakotachari: “Ovanaavaitakerone okaratzi osankinatainchari jaka” itzimi ovaakaanakerori josankinayetziro. Osankinajanorentsi, ari onkantya iramenantyaarori irosankinatero kameethaini tsikara okantajaantara. Eero jovanaa-shivaitaro, eero jamaakivaitzi aparoni. Tzimatsi pashine kantatsiri iyotagaantsi onatzi okaratzi ñaantsikoyentachari jaka irashiite maaroini, ari onkantya eero jotekantaitaro, inkantaite: “thaiyaantsi onatzi okaratzi osankinatakotachari iñaaneki Pava.”

Tsika Ikantayeetziro Ñaantsipayeeni

A

AARÓN Irirentzi inatzi Moisés-ni. Isheninkamirinkaite inatzi Leví-ni. Iriitake Pava ovakeri Aarón okanta jomperatasorentsitantari, ipometantapiintantaniriri Pava janta tasorentsithaanteki. Okanta jiyoyaantakariri pairani Pava irika Aarón, ikovakitziira iroñaakantero iriitakera Aarón omperatasorentsitaari, te inkovakairi pashinepayeeni. Iroora ikantantakariri pairani Pava: “Maaroni ijevare Israel-mirinkaite, iramayetakero ikotzikii. Irovayetero tasorentsithaanteki.” Ikaratzi 12 jevariite amayetakero ikotzi, jovayetapaintziro tasorentsithaanteki. Okanta okitaitamanake, iñeetatziiro ikotzi Aarón, oshookanake, tzimake oteya, eejatzi okitho. Irooma pashine kotzitsi, te oshookaajate. Arira iñeetakerori omapero jiyoshiitayeetakeri Aarón-ni, iriitake omperatasorentsitatsine. Iriira isheninkamirinkaite Aarón-ni omperatasorentsitapiintatsiri janta Israel-mirinkaiteki. (Pamenero Ikantakaantaitane.)

AATZIKIRIRI IISANEENTANE Irootakera jametayetari pairani nampitayetarori pashineki kipatsi. Aririka irovayiritavakaiya, tzimatsi jantapiintziri pinkathari itzimirika oitsinampaantaintsine. Aririka iriñaakero pinkathari oitsinampaantaintsiri, japerotakeri jovamaakaantakeri irovayirite iisaneentane, iriyaatashitanakeri, ironoryaakeri kipatsiki, iraatzikakentsitakeri. Iroora iriyo-tantaityaari omapero joitsinampaakeri iisaneentane. Iniroitera impashiventavaitya pinkathari joitsinampaitakeri. Ikantaitzi eejatzi, irika pinkathari oitsinampaantaintsiri, iraanakeri pashine pinkatharivetachari joitsinampaitakeri janta ivinkatharipankotekira, ari iraatzikavaitapiinteri, inkempitakaantavaiteri iroorikami imakoryaakiimento. Ari onkantya irovashiventaavaitapiintantyaariri.

AAVAKAANTSI Tzimatsi jametaiyarini pairani judfo-payeeni aririka iraavakaiya. Iriira koyaanontachari evankari otzimirika ikoviri iinantyaari. Aririka iriñaake evankaro ookimotakariri, inkamantakeri ashitariri. Impoñaakya ashitariri evankari intsipatakyaari itomi, iriyaatashitakeri ashitarori evankaro. Arira inkinkithavaitakairiri

ompaityaarika irantzimotavakaiyaari. Arira impinatante ashitariri evankari, impinataiteri ashitarori evankaro, ari onkantya eero amenaashivaitanta iravakaiya itomi. Eerora itsipatzitaro. Impiyeerika evankari isaikira ashitariri, irovetsikapai ipanko. Aamaashitya onkarate aparoni osarentsi osamanite. Arira onkantya iriñaantantyaarori evankaroka ikovakeri iinantyaaro, terika oñi pashine shirampari. Ari onkempitzityaari eejatzi evankaroka, oyaaventapaitetarira oimentyaari irovetsikaantya tsika irisaikairo apaata, ontyaavaitatsi iroori, ovetsike oithaare ovaneenkatachaneri, iro onkithaatanakyaari apaata aririka iyaatanake ovakerariki opanko jovetsikakeri oime, oimoshirenkavaitya. Aririka omonkarapaitetakya, iromapokashitakyaaro irareetya oimentyaari, intspayetakyaari iraaapatziyane. Iraanakero evankaroka ipankoki, ari iroimoshirenkavaityaari. Iro kantacha, aririka ovaiyantashivaitakya evankaroka eenirora iñaantaitaro tekeramintha aavakaiyaata, ari inkovake evankarika impicheetero evankaroka. Ontzimaty e iroiyeetaineri iireekite ipinaventakerori pairani ashitariri. Irootakera avishimotakeriri pairani José-ni. Iro ikovantavetakari irovashaanteromi María, iñaajaantzi omotzitashivaita. (Pamenero Mt. 1.18-25.)

ABEL Iri itomivetari Adán-ni. Piravaitaneri inaveta. Iriima Caín irirentzira, pankivairyaaantzi inatzi. Okanta aparoni kitaite ikovaiyakeni iriñaapinkathateri Pava, impometeneri ipira. Oshekira onimotakeri Pava okaratzi jantakeri Abel, tema irootake ikantakaantakeri. Iriima Caín irirentzira, intaani jamamatsitanake ivankivaire irashitakaiyaaniri Pava. Temaita onimoteri Pava. Iroora opoñaantanakari ikisanaka Caín, itsitokakeri irirentzi. Aripaitera etanakaro ovantaantsi okaratzi iñaaventayeetziri iñaaneki Pava.

ABRAHAM Iriitakera icharinetanakari maaroni judío-payeeni. Tekeramintha intzimeeta Jesús aritake tzimake irirori. Ari inampivetarori pairani nampitsiki paitachari Ur, ipoña jotyaantairi Pava inampitaiyaaro Abraham-ni janta Canaán-ki. Ishinetakeneri iroshekite incharinentyaari, iriitake ashitaiyaarone maaroni kipatsi Canaán-ki. Oshekira javentaaperotakari Abraham-ni irika Pava, shitovanake inampiki, jatake tsika jotyaantakeri. Oshekira javentaakari eejatzi Abraham-ni irika Pava, aritake intzimize irovaiyane. Irootakera onimotakeriri Pava, irootake ikempitakaantakari tampatzikashireri inatzi Abraham-ni. Irijatzi Abraham-ni etakaanakanakari itomeshitaanita. Ikanta jantarikonatake Abraham-ni, tzimakotake 100 irosarentsite, eejatzi okempitzitakari iina Sara tzimakotake 90 osarentsite, arira itzimakeri itomi, ipaitakeri Isaac. Irojatzi itzimantanakari icharine paitanainchari Jacob. Ikanta Jacob, iriitakera oshekitanaintsiri itzimayetanake itompipayeeni, iriitake ipaitayeetairi iroñaaka Judío. Tekeramintha irovaiyantakairoota Abraham-ni iinara, jetzitakaro jovaiyantakaakero inampire paitachari Agar, iri ipaitakeri Ismael. Irootakera shinetakeriri Sara irovaiyantakairo inampire, oñaajaantake eero ovaiyantai iroori.

Iro kantacha itzimayetanakera icharinepayeeni Ismael, kisaneenta joviri ikaratzi icharineyetanakari Isaac-ni. Irojatzi ikantziro iroñaaka kisaneenta jovavakaiyani. (Pamenero Antzimotavakaantsi, Isaac, eejatzi Hch. 7.2-8.)

ADÁN Iriira shirampari etakaantajaantanakarori inampitaro jaka kipatsiki. Iriitake Pava ovetsikakeriri jaakero kipatsipane. Itasonkakeri okanta jañaantanakari. Ikanta iñaakerira Pava tekatsi intsipatya Adán, jovochohyaakeri, ari jayitakeriri aparoni imereki, irootake jovetsikakeneriri iinantaari, ipaitakero Eva. Kimoshirera ikantaiyani isaikayavetaka, te iriyotaiyeroni kaariperori. Iro kantacha Satanás, ipeyashitakari maranke, jamatavitakero Eva. Ari okanta opiyathatantakariri Pava, ovakaro chochoki ipinkakaavetakarori. Okanta Eva, opakeri eejatzi Adán, jovavakaro irirori. Iroora opoñaantanakari ikaariperoyetzi atzirite, ipiyathavaitari Pava, irojatzi matachari iroñaaka.

AKOJANORI Ikaratzi pinkathariyetatsiri pairani pashineki nampitsi, tzimayetatsi isaikamento ovaneenka okanta. Ari isaikapiintziri ipinkathariventantzi. Tzimatsiya pashine saikamentotsi irakojanoriki, tsika ithointapiinta aparoni itzimi ikoyaakeri pinkathari, iriiperori jinatzi. Iriitakera kaminairiri impinkathariventantyaari kameethaperoini. Ikempitakaantaitziri pinkathari irinatyeemi irika, kantatsi iraventaityaari eejatzi irirori.

AMATHAIRENTSI Pairani, aririka irovetsikayeete aparoni amathairentsi, iroora jovetsikayeetantari ikaratzi poreryaayetatsiri, ikempitayama oro. Aririka inthonkayeetakero amathairentsi, ovaneenka onkantya. Iroora ikashiyakaayeetziriri ikaratzi pinkathariyetatsiri, iro iramathaitaiteriri. Tekatsira pashine amathaityaarone kempityaarone iroka amathairentsi. Tema okaratzi iñaaventakoyeetapiintziro amathairentsi iñaanekira Pava, ayotzi iriira ikantakoyeetzi Pinkathari. Oshkira ikempitakoyeetakero pairani iroka amathairentsi ikashiyakaayeetariri pinkathairentsi. Tema ikempitakoyeetarora jovetsikaitziro amathairentsi, jagaitziro shivithatapo, savorotapo, tsikarika ompaiyetya. Impoña irovaneenkatantayetakyaaro inchateya, tsipana ovaneenkayetachari, tsikarika ompaiyetyaari. Irootakera jamathaitantayeetariri itzimirika oyiishitantantsiri irareetya tsikara overaayeta osanthatzi irishiye.

ANANKORYAANTSI Kitaite onatzi iroka joimoshirenkantapiintari judíopayeeni. Arira ipampithashiryiirori tsika okanta javisakotantaari pairani jomperanavaivetakari Egipto-satzi. Ikanta ipokakeranki maninkaripayeeni tsiteni janankoryiitakeri ipankoite judíopayeeni. Javisanakero ipankoite te irovasankitaanakeri, intaani jiyoshiitanakeri Egipto-satzi jovasankitaavankotanakeri. Iroora omintharovakeriri Egipto-satziite, ari okanta ishinetantaariri iriyaatai judíopayeeni inkokovayetai tsika inampitaiyaaro, ari onkantya irisaikashivaitantaiyaari tekatsi omperanavaitaiyaarine.

ANTARIKONAITE Pairani, etayetanakarori Israel-mirinkaiteki, iriira iñaapinkathaperoyeetziri antarikonayetaintsiri, iriiyetake jevaritatsiri, iriiyetake pinkathariventantatsiri eejatzi. Okanta, ipokantapaintariranki Jesús, irojatziro jovashiñeetairi iroka ñaantsi “antarikonaite,” ikempitakaantaitaaro akantapiintziri “jevari.” Irootakera ipaitayeetantakariri pairani “antarikonaite,” ikaratzi etayetanakarori ijevayetziri kempisantzinkariite, apatoventapiintanaariri Cristo. Ipaitapiintaitakeri “antarikonaite,” okantavetaka irikaite te irantarikonaperote.

ANTZIMOTAVAKAANTSI Pairani tekeramintha intzime Jesús, ari iñaanatake Pava aparani shirampari ipaita Abraham, ikantakeri: “Abraham, tzimatsi nantzimotemiri. Ari piñaake intzime pitomijanori eeroka, iriira oshekitaatsine.” Iro kantacha Abraham okovaperota ontzime ompaitya irantzimoteriri irirori Pava. Tema javetaanakityaarira Pava ontzimatye intomeshitaanitya. Okanta avisake osheki osarentsi, monkarataka okaratzi ikantaitakeriri pairani Abraham, oshekיתה icharine. Irojatzi itzimantakari Moisés-ni irirori. Iriitakera osankinatakerori tsika onkanta omonkarantanyaari jantzimotavakaakari pairani Pava itsipatari Abraham-ni. Irijatzi osankinatakerori Ikantakaantane Pava. Irootakera jimayetanakeri icharinepayeeni Abraham-ni, onkanta irothotyaantayetyaarori antzimotavakaantsi. Jiroka ikantakeriri Pava irika Moisés: “Aririka povamaye pipira pimpometenari naaka, payero iriraane, pisaitantyaarori pomepirinimentotsi. Impoña paakotakero povakeri niyankyaa iraantsi, pintsikirisantaiyaari pisheninka.” Iroora jantakeri Moisés, tema iro ooñaarontzirori antzimotavakaantsi. Ipoña avisake osheki osarentsi, ari itzimakeri pashine kamantantaneri ipaita Jeremías. Iri josankinatakaake Pava, ikantake: “Ari iriñeetairo ontzime ovakerari irantzimotavakaiyaari Pava intsipataiyaari icharineyetari Abraham-ni. Onashitaiya, eero okempitaro okaratzi iñaashintsiveetakari irothotyeeteromi josankinatakeri pairani Moisés-ni. Jiroka okantzi ovakerari antzimotavakaantsi: ‘Pampithashirera irovayeetaina. Ari nompeyakotantairo ikaariperoshirevetaitaka.’ ” Okanta avisake osheki osarentsi, irojatzi itzimantakari Jesucristo. Arira omonkaratakari josankinatakeri Jeremías. Jiroka ikantakeranki joveraantanaaro Jesucristo jovakaanari iriyotaane, ikantziri: “Niraanera onatzi iroka, iroora aparaatachaneri iravisakoshiyetantaiyaari osheki atzirite. Irootakera oñaakantairone antzimotavakaiyaari.” (Pamenero Mr. 14.24; 1 Co. 11.25; He. 8.6–10.18.) Ikanta ikamimotantakeranki Jesucristo, arira etanakarori ovakera antzimotavakaantsi. Iro ipaitaitziri iroñaaka “Ovakerari Antzimotavakaantsi.” Irooma pashine josankinayeetakeri pairani ipaiyeetziro “Paisatori Antzimotavakaantsi.”

ARAMEO (Pamenero Hebreo)

AVOTSI, AVOTSIJANORI Iriira ikantakoyeetziri jaka ikaratzi aventaayetaariri Cristo, ipaitayeetairi “karatanairiri ipaiyeetziri ‘Avotsi.’ ” (Pamenero Hch. 9.2; 19.9; 22.4.) Irojatziro ikantakoyeetzitari

2 P. 2.2. “aniitantaarori Avotsijanori.” Irijatzira ikantakoyeetzitiri, ikaratzi aventaayetaariri Cristo. Opoñaantari joshiyakaaventaitziri avotsi, tema ikantakeranki Jesús: “Naakatake ipaiyeetziri ‘Avotsi.’” Iriitajaantakera Jesús oshiyakaaventakarori avotsi, irijatzi kempitakarori avotsi areetakaantachari inkiteki, antsipatantaiyaariri isaikira Pava. Tema aririka aventaashiretanaiyaari irirori, aritake añaashireyetai inkiteki antsipataiyaari Pava.

B

BALAAM Sheripiyari inatzi pairani irika eeniroranki jañaaveta Moisés-ni. Kaari Israel-mirinkaite. Iriitakera sheripiyaritatsiri ijevatakaantapaitetantariri Moisés-ni Israel-mirinkaite, shiyapithayetaariri Egipto-satzi, iriyaataiyeeroni Canaán-ki, ishinetakeneriri Pava irinampiyetaiyaaro. Ari ikenimotaiyanakeri inampiki Moab-satziite. Iriira pinkatharitatsiri Balac janta Moab-ki. Osheki itharovakaakari Israel-mirinkaite irovayiritanakyaari. Jotyaantake iriyaatashiiteri Balaam sheripiyariperotatsiri, ikaimakaantatziri iroiipyashinenkateri Israel-mirinkaite isheripiyarinkakiini. Ishinetakeneri impinateri osheki aririka inkitsirinkakeri. Ikantavetakari Pava irika Balaam, eero ikoshekavaitari. Iro kantacha Balaam, ikinkishiretanaka iraaaperote osheki kireeki. Jatake ikyaakotanakari imorane. Okanta niyanki avotsi, aparoni maninkari joñaakakari imorane Balaam joirikakero irosataamento, ari ikatziyapaakari. Temaita iriñaapaakeri irirori. Ari janiiryaanake Balaam, ipasavaitakeri imorane. Irojatziri iñaavaitakaantanakariri Pava irika mora. Aripaitera joñaakanakari Balaam irika maninkari, ikantanakeri: “Balaam, piyaatashiteri Balac, pinkamanteri onkarate inkanteriri Pava.” Ari ikantakero Balaam. Oshekira itasonkaventayeetakeri Israel-mirinkaite, te iroiipyashinenkayeeteri. Iro kantamaitachari, okantavetaka itasonkaventantavetaka Balaam, ikaminaakeri Balac, ikantakeri: “Kantatsi poitsinampayeri Israel-mirinkaite aririka pamatavitakeri.” Okanta evankaropayeeni nampitarori Moab-ki, oneveshiryaakaayetakari evankariite Israel-mirinkaite, itsipavaiyetakaro tsika joimoshirenkavaitaita, jovayetakari ipometayeetziniriri ivavanevaitashitari, jimayempivaiyetakero evankaropayeeni. Irootakera jomantsiyaantakariri Pava maaroitani, osheki Israel-mirinkaite kamayetaintsiri, ikaratzi 23,000 kamaintsiri aparoni kitaite, ipoña pashine ikaratzi 1000. Japatotanaka maaroni kamayetaintsiri ikaratzi 24,000 atziri. Irootakera ikinkishiretakoyeetantapiintariri Balaam, ikaminaantake iramatavitantaite. Irootakera opoñaantanakari iñaapinkathatashivaitaitari oshiyakaarontsi, imayempivaitaitzi.

BALAC (Pamenero Balaam)

C

CAÍN Iriitakera itomi Adán-ni, irijatzira etakaantanakarori joviri pairani irirentzi. (Pamenero Abel.)

CAMELLO Piratsi jinatzi. Ipiyotapaaro pashineki nampitsi paitachari Africa, Arabia, eejatzi Palestina. Kantatsi inkyaakotyaari atziri, jaakaiziri tenari eejatzi. Omapero jantaritzi, aririka inkatziye janayiri tsika joveraa ikatziya aparoni atziri. Santhapayeeni okanta ivitzi okempivetaro ivitzi oisha, aritatsi irontyagaiteero.

CÉSAR Irootake ivairo pinkatharijanotatsiri pairani nampitsiki Roma. Tzimatsi osheki irovayirite, iriitake jatayetaintsiri pairani pashineki nampitsi okaratzi saikathapyaatzirori iniroite inkaare Mediterráneo. Ikyaaake pairani irovayirite César iipatsiteki judío-payeeni, ari ipinkathariventantakeri eejatzi janta.

CORÉ Leví-mirinkaite inatzi. Ari jañaapaitetziri irirori isaikavaitantakeri Moisés-ni, ikekenavaitantakeri Israel-mirinkaite janta tsika te inampiitaro. Iro kantacha Coré, imaimanetakeri Moisés-ni, ikantavaitakeri: “Te nojevaritetyaami eeroka. Maaroni naakaite tasorensi nonaiyini, ari nokempitami eeroka.” Ikarataiyini 250 atziri aapatziyakariri irimaimanetante. Iro kantacha Pava, itankakaakero kipatsi, othonka aperotakeri oniyakeri Coré eejatzi irovaiyanepayeeni. Iriima pashinepayeeni karatatsiri 250 atziri, japerotantakeri Pava itaantakeri paampari.

CRISTO Iroka ñaantsi “Cristo” opoñaaro iñaaneki griego. Iro akantziri añaaneki aaka: “Saipatziitotaari.” Iro jametayetari pairani judío-payeeni, isaitantari yeenkantsi iitoonaki aparoni isheninka, aririka irovakerate impinkathariventante. Iroora oshiyakaaventachari ipatziiri ishintsinka Pava. Iroka ñaantsi “Cristo,” iro ivairo pokaintsiri pairani, iroyaakoneentane judío-payeeni, iriitake pinkathariventairine. Tema iri ishinetakeneriri Pava pairani irotyaanteneri. (Pamenero Saipatziitotaantsi.)

D

DAVID Judío jinatzi. Iriira etakarori itzimi pairani tekeramintha intzimeeta Jesús. Eeniro jevankaritapaake, jovakeri antari shirampari paitachari Goliat iisaneentane judío-payeeni. Irootakera opoñaantari ipinkathariventziri isheninkapayeeni. Iriitakera anaakeriri ikarayetzi etakarori ipinkatharitziri pairani, te iriñeete pashine ivinkatharite judío kempityaarine David-ni. Irijatzi osankinayetakerori Salmo jamampaaventaitarira Pava. Irika pinkathari David tzimatsi ishinetakeneriri Pava, ikantakeri: “Ari intzimake aparoni icharine, iriitakera Pinkathariperotatsine. Iri anaakoperoterine inkarate pinkatharivetachane.” Iriitakera ipaitayetziri judío-payeeni “Cristo.” Tema irootake ikantantapiintayetari judío: “Ari impokake apaata Cristo, iri kempitapaakyaarine David-ni impinkathariventante.”

DENARIO Iireekite inatzi Roma-satzi ipaitaitziri denario. Iri ipinaitziriri pairani atziri aririka irantavaitake aparoni kitaite. Aparoni denario ipinayeetziriri.

E

EGIPTO Iroora nampitsi tsika jomperavaitaikari pairani ivaisatziite judío-payeeni. (Pamenero José, Moisés.)

ELÍAS Judío inatzi irika. Kamantantaneri inatzi. Pairani tekeramintha intzimeeta Jesús, iriitake kamantantakerori iñaane Pava. Jooñaakantake osheki kaari iñaapiintayeetzi. Ikantzi pashine kaman-tantaneri: “Tekatsi kempityaarine Elías, janaayetakeri pashine kamantantaneriite.” Tema irika Elías, te iriñeero irirori kaamanetaantsi, jagairi Pava inkiteki. Iriitakera iroyaakoneentane judío-payeeni impiye, irovetsikanontapaakeri Pava impinkathariventantai. Tema ikantakeranki Jesús: “Iriira Juan kempitapaakariri Elías-ni, iriitakera ovetsikashiretakaayetaariri atziriite, impinkathariventairi Pava.”

ESAÚ Iriira itomi Isaac, iriitake itsipa Jacob-ni. Okaratzi jametaiyarini pashinesatzi atziriite, jiyoyiiri iponkitzitanakari itomi, ikashiya-kaayetari irashitakaiyaari okaratzi tzimimotziriri. Okempitayya ipanko, iipatsite, maaroni. Okanta aparoni kitaite, itashenekiini Esaú jareetaa ipankoki. Iriima Jacob, onkotsitake irirori ovaritentsi. Itashaaperotakitziira Esaú, ikovatziitapaake irovapaakyaa. Ikantziri Jacob irirentzika: “Aririka pimpakenaro okaratzi jashitakaakamiri ashitairi, aritake nompakemiro poyaaro nokoshitane.” Ikovatziira iroya Esaú, onimotakeri imperi. Okanta apaata, osheki okatsitzimovaitakeri jantakeri, tema te aritanai irashitaiyaaro ishinetavetakaniriri ashitairi.

EVA Irootakera tsinane etajaantanakarori añaanake pairani. Iroora imereki Adán jovetsikayeetakeri. (Pamenero Adán.)

F

FARAÓN Iroora ivairopayeeni pinkathariyetatsiri Egipto-ki. (Pamenero Egipto.)

FARISEO Judío inayetzi, iriitake kovavetachari irimateromi irothotyeetero irosankinare Moisés-ni. Iro kantamaitacha irikaite Fariseo, josankinayetake pashine, janaakaaneentanakero josankinayetakeri pairani Moisés-ni. Irooya ipankiventavaitari irimatero irothotyeero, ari onkantya iriñaantaityaariri omapero ikameethashireperoyetzi. Okanta ipokakera pairani Jesús, iñaakotapaakeri jantayetziri, irojatzi ikantantakariri: “Te piyote pineshinonkatantya, osheki pasagaaventavaitaka apaniro. Amenaashivaitakara pikovayevetari pothotyeero.”

G

GOMORRA (Pamenero Sodoma.)

GRIEGO, GRIEGO-THATATSIRI Pairani tekeramintha intzime Jesús, ipaitayeetziri “Griego” ikaratzi nampitarori “Grecia-ki.” Tema pairani ikyaayetake “Grecia-satzi” iipatsiteki pashine atziri kaari isheninkayeta,

ĩñaavaitakaayetakeri iriĩñaane. Ikaratzi ñaavaiyetakerori iriĩñaane Griego, ipaitayeetanakeri “Griego-thatatsiri.” Irojatzi ikantayetapiintaiyakerini eejatzi judío-payeeni irirori, ikantaiyini: “Griego-thatatsiri,” iroovaitake akantapiintaiyini aakaite: “Virakochathatatsiri.” Irojatzi ñaavaitaiyakerini pairani Roma-satzi iriĩñaane Grecia-satzi, okantavetaka ikyaavetaka iriroriite ipatsiteki ikaratzi ñaavaiyetzirori Griego-thatatsiri. Oshelimaita jomperanavaitantaka pairani Roma-satzi.

H

HEBREO, HEBREO-THATATSIRI Arira ipaitayeetzitari eejatzi judío-payeeni. Iroora ñaantsi ñaaventakotzirori ñaane judío-payeeni. Tema pairani ipokantapaintari Jesús jaka kipatsiki, irojatzi ñaanetapaintari irirori jiñaavaitzirora iriĩñaanejanori paitachari “araméo.”

HERODES Iriitakera pinkathariyetatsiri pairani inampiki judío. Joshiyakoyetari tsika ikantayeta judío-payeeni, irootake ikempitakaantakariri isheninka irinatyeemi. Ikanta itzimakeranki Jesús, iriira pinkathariventantatsiri janta Jerusalén-ki, iriitakera etanakarori ipaitayeetziri Herodes. Iro kantamaitacha irika Herodes tzimatsi omperatariri eejatzi irirori, iriitake César ivinkatharijanorite Roma-satzi, iriitake otyaantayetziriri impinkathariventayeteri judío janta Judea-ki. (Pamenero Mt. 2; Lc. 1.5) Ikanta jantaritakeranki Jesús, aritake kamake etarori ipaita Herodes. Iri pinkathariventantaatsi itomi paitachari Herodes Antipas. Iriitake pinkathariventantatsiri Galilea-ki. Irijatzi ashitakotakaantakeriri pairani Juan oviinkaatananeri irijatzi ovamaakaantakeriri eejatzi. Irojatzi jetantanakarori Jesús ikinkithatakaantanake. Irijatziita ovamaakaantakeriri eejatzi. (Pamenero Lc. 3.1, 19-20; Mt. 14.1; Lc. 23.8.) Ikanta avisanake tsika okaratzi osarentsi, ari ipinkathariventantairi icharine Herodes etanakarori. Ipaita irirori Herodes Agripa, ipinkathariventantake Judea-ki. Iriitake ovamaakaantakeriri irotyaantajanore Jesús paitachari Jacobo. Jovamaakaantake eejatzi osheki kempisantayetanaintsiri pairani. Ikokovavetakari Pedro irovamaakaanterimi eejatzi. (Pamenero Hch. 12.1-25.) Ipoña avisake eejatzi tsikarika okaratzi osarentsi, ari ipinkathariventantairi itomi Herodes Agripa. Iri kempitakotaariri ivairo iriri. Iriitake ikinkithatakaakeriranki pairani Pablo. (Pamenero Hch. 25-26.)

HIGO Pankirentsi onatzi ipaitayeetziri “higo,” ari oshiyavetaro okitho potooki. Te antaroyete ovaato. Osheki ipaminthaitziro, tema chochoki onayetatzii. Osheki inevetaitaro inthoyeetero. Iriyotayeetantyaaro aritake irakake okithoki, aririka iriĩneetakero ompothonayetanakeri.

I

IKANTAKAANTAITANE Ari ipaiyeetziro josankinayetakeri pairani Moisés-ni, iriĩñaane Pava onatzi. Iro ikovavetakari judío-payeeni irimateromi irothotyeero maaroni. Iro kantamaitacha te onkante

irimatero. Ari ipaitayeetzitarori eejatzi josankinayetakeri pairani Moisés: Génesis, Éxodo, Levítico, Números, Deuteronomio. (Pamenero Osankinajanorentsi.) Irootakera ikovaperotajaantayeetziri osankinarentzi ipaitayeetziri “Ikantakaantaitane karatatsiri 10.” Jiroka okantzi ikantaitakeri:

1. Eero piñaapinkathavaitashitari kempitakoyetariri pava, intaani piñaapinkathayetairi Pavajanori.
2. Eero povetsikaminthavaitashitari oshiyakaarontsi pinkempitakaanteri pivavane piñaapinkathatairi.
3. Eero pipairyaashivaitari Pava.
4. Piñaapinkathatero kitaite imakoryaantaitari.
5. Piñaapinkathayeteri ashitamiri.
6. Eero povantzi.
7. Eero pimayempivaitzi.
8. Eero pikoshivaitzi.
9. Eero pithaiyavaita.
10. Eero pineveshirevaitaneta.

Tzimayetatsira eejatzi osheki ikantakaantaitakeri, okempitatty iroka: tsika ikantaita jaakameethayeetziri omperataari, jovasankitayeetziri ovaariperotaneri, joimoshirenkayeeta, ipometayeetziri piratsi, ikitevathayeetan-taitari, oñaakantantyaarori iñaapinkathatayeetziri Pava, tsika okantakota ovaritentsi ipinkayeetziri, itziventyeetari eejatzi. Iriitakera Pava payetakeriri pairani Moisés-ni Ikantakaantaitane, janta otzishiki “Sinaí.” Tema iniroite jimenkoritakaakero Pava janta otzishiki, antaro ookathatanaka, okempitavaitakari paampari. Iniroite itharovaiyanakeni Israel-mirinkaite. Arira ikantakeriri Pava: “Piyaate intainaini, eero pikatziyayeta okarikiini. Intzimerika aatzikakerone, ontzimatye irovamaayeeteri.” Irootakera itharovaperotantanakari Israel-mirinkaite. Intaani ishinetai-takeri Moisés-ni intonkayero otzishi. Ari ikamantakeriri Pava okaratzi Ikantakaantakeri. Iro kantacha ikemaiyake atziriite iñaavaitake Pava janta otzishiki, osheki itharovaiyanakeni. Ikanta ikaratakerora ikamantantakero Ikantakaantaitane, ikantaianakeni atziriite, “Arivé, aritake amatakero othotyeero maaroni.” Aripaitera jetanakaro jovetsikaiana-nakeni ipomepirinimento, tsika impometapiintayetairi ipira itayinirira Pava. Arira jetaitakarori Moisés-ni jaakero iriraane piratsi, itsikirisantayetakari atziripayeeni. Ikantayetziri: “Iroka iraantsi, iroora oñaarontaperoterone antzimotavakaiyaari.” Ipoña japiitairo ipiyanaa Moisés-ni otzishiki, arira ipakeriri Pava aparani mapikota, tsika osankinataka Ikantakaantaitane. Oshekira Ikantakaantaitane ikamantakeriri janta, tema 40 kitaite okaratzi isaikavaitake Moisés-ni otzishiki. Tema osamanira isaikavaitake, iñaajaantake Israel-mirinkaite peyaka Moisés. Ikovakotakeri Aarón irirentzira Moisés-ni, irovetsikeneri oshiyakaarontsi, iriitake intharomentavaiyaari iriñaapinkathavaiteri. Ipoña Aarón jaake oro, jovetsikakeneri oshiyakaarontsi ikempitakaakari iryaani vaca. Iriitakera iñaapinkathavaitakeri Israel-mirinkaite. Ikanta Moisés-ni, oirinkaa irirori, iñaapaatziiri itharomentavaitari oshiyakaarontsi, jantakero ipinkakaavetariri Pava. Japishoonkapaakero Moisés-ni mapikota, tankavaitapaake. Iro kantacha

jovashaantayetairo atziriite kaariperori jantayevetakari. Iñaañaatako-ventairi Moisés-ni, impeyakotantaiyaariri Pava. Ipoña Pava ikantairi: “Moisés, papiitairo posankinatero Nokantakaantane.” Arira itonkaanai eejatzi Moisés otzishiki, japiitairo irisaikavaitapai okaratzi 40 kitaite. Ikanta joirinkaara Moisés-ni, iniroitera ishipakiryaavorotake, tema iñaanatajaantakitziiri koñaaroini Pava. Osheki itharovaikyakeni atziriite irameneri Moisés-ni. Irootakera ipashikavorotantakari Moisés-ni. Iro kantacha amatsinka okantaka avisantaari ishipakiryaavorotzi, irojatzi ipashikaryaaperotantaari iporoki.

IMPINKATHARIVENTANTAI PAVA Pairani tekera intzime Jesús, osheki iñaaventakero irikaite judío-payeeni impinkathariventairi Pava jaka kipatsiki. Ikanta itzimakeranki Jesús, irojatzi ikinkithatapaake irirori, ikantake: “Monkarataka iriñeetantyaariri Pava impinkathariventantai.” Iro kantamaitacha tera onkoñaatanete iroka pinkathariventaantsi, tera inkempityaari pinkathariyetatsiri jaka kipatsiki. Tema itasorentsinkakiini Jesús ipinkathariventantzi iroñaaka. Iriitake pinkathariventashiretairiri ikaratzi aventaaayetaariri. Iro kantacha ari omonkaratakya apaata iriñeetairo impinkatharite koñaaroini. Ari inkantaitaatyeero, impinkathariventairi nampiyetarori kipatsi, eejatzi inkiteki.

INKITE Arira inampitaro Pava. Aririka iriñaaventayetero judío-payeeni inkite, ikempitakaantaro ontzimatyeeemi iniroite manthakintsi, iro nashitarori kipatsi, eejatzi inkite tsikara inampitaro Pava. Irootakera ikantantakariranki Jesús: “Ari piñaakero ashitaryeeya inkite.” (Pamenero Jn. 1.51; Ap. 4.1.) Arira añiirori, kempivaitaka otamikanakityeeyaami manthakintsi onkantya iriñeetantyaarori tsika inampitaro Pava. Ari okempitzitari eejatzi Ap. 6.14. Arira oñaaventakotari eejatzi okempivaitakaro otzipiyaranki manthakintsi, oshiyanyakyaaro ankoviitaranki tsipanashi.

IPAIAKAKOTAITAKERI (Pamenero Paikakotaantsi)

IPINKAYEETZIRI (Pamenero Kitevathari)

IPOMETAITZINIRIRI PAVA Iro jametaiyarini pairani judío inampiki Jerusalén ipometayetziiri ipira tasorentsipankoki. Ari ikantaitatyaani kitaiteriki itayi ipira: Intaamanake aparoni onkitaityaamanai, irapiitanairo sheeteeni. Kantatsi eejatzi irayeteri ipira, impakeri omperatasorentsitaari, impometakeneri. (Pamenero Jashitakaayetariri Pava.)

IRAANTSI Iñaanekira Pava, osheki iñaaventakoyeetziro “iraan-tsi.” Okempitattyaa, joveraantantanaaroriranki Jesús jova-kaanaari iriyotaane, ipakotakeri imire, ikempitakaantakero iroorikami impakoterimi iriraane, tema iro joshiyakaaventake inkamimoterira. Intsityaa pamenero Lc. 22.20. Irojatzi jimatayetanairi iriyotaane, osheki iñaaventakotakeri Jesús, ikantayetzi: “ikapathainkatzimentakai Cristo.” Intsityaa pamenero Ro. 3.25; 5.9; Ef. 1.7; Col. 1.14; He. 10.29; 13.20; 1 Jn. 1.7; Ap. 12.11.

Iñaaventakotzitakaro eejatzi iriraanejanori Jesús. Intsityaa pamenero 1 Co. 11.27; Ap. 7.14. Opoñaantari iñaaventakoyetziro, tema ikinkishiretaiyani Israel-mirinkaite, iroora iraantsi añaakaayetziriri atziri, irojatzi añaakaayetziriri piratsipayeeni. Tema ikantapiintaiyini irirori, “ikapathainkatake,” irootakera oshiyarori inkantaiyatyeenimi, “kamake.” Tema ikinkishiretaiyani Israel-mirinkaite iro kova-perotajaantachari iraantsi, irootake ipinkantariri irovakotyaari iriraane vathatsi. Aririka irovamaapiinteri piratsi, ithatziri jenoki, onthaatantyaari maaroni iriraane. Intsityaa pamenero Hch. 15.20. Iro kantacha iroora iraantsi jaakeri pairani Moisés-ni, ari okanta jooñaarontantakarori irantzimotavakaiyaari Pava itsipataari Israel-mirinkaite. (Pamenero Antzimotavakaantsi.)

ISAAC Itomi inatzi Abraham-ni. Iriitake tzmaintsiri okaratakera 100 irosarentsite Abraham-ni. Ikovake Pava iriñaantyaari Abraham-ni omaperorika javentaashiretaneta. Ikantakeri: “Abraham, paanakeri pitomi Isaac otzishiki, ari pimpometenariri.” Te impiyathanakya Abraham-ni, tema omaperora javentaashiretakari Pava, ikinkishiretanaka, ikantzi: “Ari iroviriintainari Pava notomi aririka inkamavetakya.” Ikanta jareetakara otzishiki tsika jookotakeneri Pava, joosotapaakeri itomi, jonoryaakeri itsimaki tsikara impometeri, iro itzinaavakovetanaka irovathaantyaariri itomi, arira iñaanatanakeriri Pava, ikantziri: “¡Abraham, eero povamairi pitomi!” Iro jamenanake jantyaatziini, iñaataitatziri aparori piratsi impometeneriri Pava. Arira okantakari joñaakantantakarori Abraham-ni omaperora javentaashiretakari Pava.

ISRAEL Pairani tzmatsi icharinejanori Abraham-ni, ipaita Jacob. Ikanta irika Jacob, iñaakeri tsireni imaninkarite Pava. Jomankiyakari, tema ikovakotatziri intasonkaventer. Ikanta jomankiyari iroovetaicha inkitaitakotemi, ari ichokiryaporitaitakeri Jacob, tema te inkovavetya irapakayeri. Josampitanakeri jomankiyakari, ikantziri: “¿Tsikama pipaitaka?” Ikantzi: “Jacob nopaita.” Ari ikantziri: “Eero pipaita iroñaaka Jacob. Israel pimpaitaiya, tema pomankiyakari Pava.” Aripaitera ipaitanaa “Israel.” Ikanta itzimayetanaira itomijanori irirori karatatsiri 12, ipaitayeetzitakari eejatzi iriroriite Israel-mirinkaite. Irojatzi joshekiperotantanakari icharinetyetanakari. Ari okempitari eejatzi inampi, ipaitaitziro “Israel.” (Pamenero Judío, Esaú, eejatzi Hch. 7.8-16.)

ITASORENKA (Pamenero Tasorentsinkantsi)

ITASORENTSITAKAITAIRI, ITASORENTSITAKAITANE Iroora jameyetaari ipaitayeetairi ikaratzi aventashiretanaariri Cristo. Okantavetaka tekera inkameethashireperotaiyeni, arimaitaka ikempitakaantaari Pava kameethashire inayetzi, ipaitayetairi “Notasorentsitakaane.” Tema irootake jotyaantantakariri Pava irika Jesucristo kipatsiki, intasorentsitakaantai, inkamimentantayetai, irovasankitaaventaiteri iyaariperonka atziriite.

ITOMI Iro jameyetari judío-payeeni joshiyakaaventantayetzi. Aririka inkove iriñaavente aparoni atziri tsika ipaita joshiyari, joshiyakaaventayetzi. Pamenero: Mr. 3.17. Ikantaitzi: “Otomí ookatharontsi.” Iro ikantantaitariri, aamaashitya shintsi ikanta iriñaavaite, ikempitaro ookatharontsi. Pamenero eejatzi Jn. 17.12; 2 Ts. 2.3. Tema ikantaitzi: “Otomí Peyashivaitaantsi.” Pamenero eejatzi Hch. 4.36. Tema ikantaitzi: “Itomí poshenkanteneri.” Irojatzira kempitaro aririka oshiyakaaventante aaka, akantayetzi: “Itomí otsitzi.” Ayotziri kaarira itomipero otsitzi oshiyakaaventatziiri. Iro kantamaitacha joshiyakaaventantayetzi Judío-payeeni tera inkaviyantatye. Ari okempitari eejatzi joshiyakaaventaitakeri pairani, ikantaitake: “Itomí Atziri.” Tema tzimatsi iñetakeri aparoni ikempitakovaitapaakari atziri, iriitake saikaintsiri inkiteki itsipatakari Pava ipinkathariventantzi.

ITOMI ATZIRI Pairani tekera intzime Jesús, tzimatsi aparoni kamantantaneri ipaita Daniel. iñaakeri Pava imishirekiini, ithointa isaikamentoki inkiteki. Ari ikoñaatapaakeri aparoni pokaintsiri kempitakariri itomi atziri, ikenapaakero menkoriki, jiyaatashitziri Pava. Iri ipinkathaperotakaakeri, ipinkathariventairi atziripayeeni pashineyetatsiri iriñaane, ikaratzi nampitarori maaroni kipatsiki. Eero ikaamanetai, inkantaitatyeero impinkathariventantai. Aripaitera josankinatakerori Daniel iroka ñaantsi, “Itomí Atziri.” Ikanta osamanitake jiyotaiyeeni Judío tzimatsi irotyaanteri Pava apaata pinkathariventairine. Iro ipampithashiryaapiintayetzi judío-payeeni okaratzi ikantakeri pairani Daniel-ni, ipairyiuro ivairo iroyaakoneentane, ikantzi: “Itomí Atziri.” Ikanta itzimakera pairani Jesús kipatsiki, iñaanetapaintaro irirori iroka ñaantsi aririka inkove impairyeyea. Iriitake kankovetacha, kempitavaitaka pashinemi inkantakotemi. Tzimayetatsi Judío iyotakoyevetarori osankinajanorentsi, ithainkavaiyetzi irirori, te onimoteri ikemiri Jesús ipairya apaniroini, ikantzi: “Naaka Itomí Atziri.” Irootakera ikisaneentantakariri, tema jiyotakoyetziri Itomí Atziri iñaaventakeri pairani Daniel, tera atziri irinatye, Itomí Pava jinatzi, itsipatakari Pava, ipinkathariperotakaakeri eejatzi.

IVATHA CRISTO Iro iriñaane Pablo Irotyaantajanore Pava, ikantapiintake: “Ivatha Cristo.” Iriira joshiyakaaventayetzi ikaratzi jashiyetaari Pava. Tema ikaratzi aventaanaariri Jesucristo kempivaitaka ivathami irinayetanaatyeemi, iri Jesucristo kempitanakarori iriimi iitoina. Tema ayotaiyini, iro aito apampithashiretantari añaantayetarori antayetziro opaitayetarika. Ari ikempitaari eejatzi Jesucristo, iriitakera pampithashiretakaayetaariri aventaayetaariri, ari okanta jantantayetarori okaratzi ikovakaayetaariri. Okempitayya okaratzi avathayetari: ako, aitzii, oki, atonki, ameshina, te onkemaantsitavakaayetya iroori. Te añeero ako onkemaantsitavakaavaityaaro pashine avathayetari, ayotzi osheki okatsitzi. Aririka ampathaavaite, ako aaventanta, eero añiiro avatsitero avathaaro. Ari inkempitayetaiyaari irikaite, iroshiyakoyetaiyaaro

okantayeta avathatari, te onkemaantsitavakaayetya, aamaa-koventavakaayeta. Iroora ikovairi Jesucristo inkantayetaiyari kempisantzinkariite, te onkameethate irovaariperotavakaiya, ontzimaty e iramaakoventavakaayetaiya. (Pamenero 1 Co. 12.12-30.)

IYE, IYEKIITE Ari ikantavakaayetari ikaratzi aventaanaariri Jesucristo, okantaveta te jirentzitavakaa kyaaryooperoini. Ikempitavakaantaiyani isheninkami okarikiini, jaamaakoventavakaiyani. Inkempitakaanakero koñaaroinira jirintari Pava, isheninkamirinkatari pashine kempisantzinkariite.

IYOTZINKARI Pairani tekera intzimaminthate Jesús jaka kipatsiki, tzimatsi judío-payeeni osankinaryaantzitatsiri. Iro irantavaire japiitairo josankinayetairo Osankinajanorentsi okaratzi josankinayetakeri pairani Moisés. Jantetaamaitaniri isheninka okaratzi josankinatziiri, iriñaanayeetantyaarori tsikarikapayeeni. Tema osheki osarentsi jaakoventakaro josankinayetziro, jiyokitakero, tera intaani irosankinayetanairo, iriitakera iyotaantayetanairori osankinajanorentsi.

J

JACOB (Pamenero Israel)

JASHITAKAITARIRI PAVA Iro jameyetari pairani judío jovamayiri ipira. Ompoña impometakeneri Pava. Tera aparani onkarate jantziro iroka. Kantatsi impometeneri irovanaro, imireyetari, itayiniri eejatzi kasankainkari. Opoñaantari jantayetziro iroka: Tema ipaasoonketatziiri Pava, ikovatzi impeyakotaineri ikaariperoshirevaitzi, iro iraaapatziyantaiaariri Pava, inkitevathatantaiyaari eejatzi. Irootake jantantapiintarori iroka ipomeyetzirira ipira. (Pamenero Ipometaitziniriri Pava.)

JEREMÍAS Kamantantaneri inatzi. Tzimakotake 600 osarentsi jañaan-tavetakari, tekeramintha intzimeeta Jesucristo. Iriitake kaman-tantaintsiri, ikantake: “Ari ontzimake ovakerari antzimotavakaantsi.” (Pamenero Antzimotavakaantsi.)

JERICÓ Iroora aparani nampitsi saikatsiri pairani Canaán-ki, tekeramintha irinampityaaro Israel-mirinkaite janta. Aritakeranki jomishitovairi Moisés-ni irika Israel-mirinkaite janta Egipto-ki, ikenavaitantakari tsika te inampitaro, irojatzi ikyaayetantaari Canaán-ki, tema irootake ishinetakeneriri Pava. Iroora Jericó etarori nampitsi jetanakari jovayiritaro. Tema okaratzi 7 kitaite itapotapotakaro, irojatzi iporokantakarori Pava nampitsika. Arira okanta ikitsirinkantantakari judío-payeeni. (Pamenero Rahab.)

JERUSALÉN Iroora irooperotajaantatsiri inampitsite judío-payeeni. Iriira etakarori David-ni ipinkatharitake janta. Ipoñaashitaka jovetsikayeetakero tasorentsipanko janta. Ari inampiyetapiintakarori jjevarepayeeni judío. Ari osaikapairi janta otzishi ipaitaitziri “Sion.”

JESUCRISTO (Pamenero Cristo)

JOSÉ Iriitakera aparoni itomi Jacob, ikarataiyinira 12. (Pamenero Hch. 7.9-16.)

JUDÁ Iriira itomi Jacob, iriitake aparoni karatatsiri 12 irovaiyane. Iriira isheninkamirinkaitetakari pinkathari David-ni. Iri ishinetaitekeneri intzime aparoni icharine pinkatharijanotatsineri. (Pamenero Judfo.)

JUDÍO Icharine inayetzi Abraham-ni, Isaac-ni, eejatzi Jacob-ni. Iriitake paitayetaachari iroñaaka “Judío.” Tema pairani Jacob-ni, tzimatsi itomi paitachari “Judá,” arira opoñaari iroka vairontsi “Judío.” Irojatzi oshiyarori ikantayeetzi “Judá-mirinkaite.” Irijatzi ipaitayeetzi eejatzi “Israel-mirinkaite,” tema irootake ivairo eejatzi pairani Jacob-ni. Irikapayeeni Judfo, iriyoshiitane pairani inayeveta Pava, ikashiyakari irotyaanteneri ovavisaakotairine. Irootake kaari ikovanta irikaite judfo inkempiyayetyaari pashinesatzi atziri kaari judfo-tatsine. Tema ikinkishiretaiyani iriroriite, eero ineshinonkatari Pava kaari isheninkayeta. Ipaitaiyakani “Tomeshitaari,” ipaitaiyakani eejatzi “Jashitayetari Pava.”

K

KAMANTANTANERI Iriitake ñiiriri Pava imishirekiini, ari ikamantziriri iriñaane. Iri ovavisainiriri atziripayeeni okaratzi ikoviri Pava, ikamantantziro eejatzi onkarate avisayetatsineri apaata. Irijatzira osankinayetakerori pairani Osankinajanorentsi. Okanta avisakera osheki osarentsi, irojatzi itzimantakari Jesucristo. Iriira iriyotaanepayeeni Jesús osankinayetakerori ipaitayeetzi “Ovakerari Antzimotavakaantsi,” tsika iñaaventakoyeta Jesucristo. Irijatzira osankinatakoyetakerori etayetanakarori kamantantaneriite. Pamenero Mt. 2.6. Arira iñaaventakoyeetzirori okaratzi iñaavyatakari pairani kamantantaneri Miqueas. Tzimakovetaka 700 osarentsi josankinatantakarori Miqueas, ikantakeranki: “Ari impoñeeyaari pinkatharijanori janta Belén-ki.” Iroora monkaratainchari itzimantakariranki Jesús janta Belén-ki. Arira ikantayetakari etanakarori kamantantaneri, josankinatakoyetakero okaratzi iñaavyayetari, imishitakairira Pava, okaratzi jiyoshiretakaayetziriri eejatzi. Pamenero Mt. 15.8-9. Arira oñaaventari eejatzi ikantakeriri Pava irika Kamantantaneri Isaías, iñaaventziri judfo-payeeni, itzimi saikayetatsiri pairani eeniro jañaaveta Isaías-ni, ikantake: “Irikaite atzirite te inkinkishiretaiyaani kameetha.” Irootakera japiitakeri pairani Mateo josankinatakotziro okaratzi iñaaventakeri Isaías-ni. Aritake avisavetaka okaratzi 700 osarentsi tekeramintha intzimeeta Jesús. Iro kantacha ikempitakaantziro Mateo, irijatzimi iñaaventakotzi judfo-payeeni ikaratzi ñaayetakeriri Jesús, ikaratzi kaari kempisantavakerine. Irootakera añaantayetarori iroñaaka irosankinare kamantantaneriite, okempivaitaro iñaaventakotatyeeeromi okaratzi avisaintsiri pairani. Okaratzi kantayetainchari, iroora iñaaventakoyetzi jomishimpyiiri Pava, okaratzi jiyoshiretakairiri eejatzi. Irootamaitaka apiitaachaneri eejatzi omonkarataiya jaka

kipatsiki. Iroora kempitakarori okaratzi iñaaventakeriranki Juan-ni iriyotaane Jesús, tema kamantantaneri jinatzi eejatzi irirori. Pamenero Ap. 9.1-5. Arira josankinatakotakero Juan-ni okaratzi iñaavyatakari. Iro kantamaitacha pamenero eejatzi Ap. 9.6. Arira añiirori tsika ikanta Juan-ni ipashinetakaanakero iñaaventziri, kempivaitaka iñaaventatziro onkarate avisatsineri apaata.

KAMEETHARI ÑAANTSI Irootake ñaantsi kaari shenkaatsine inkemakoyeetero. Ari iñaaventaitziriri Jesucristo jovavisaakoshiretantzi, tsika ikanta eejatzi Pava ipinkathariventantai. Arira ipaitayeetzitarori irosankinare: Mateo, Marcos, Lucas, ipoña Juan. Ari oñaaventayetari irañaantare Jesucristo, okaratzi jantapaintziri kipatsiki, okanta ikamantakari, irojatzi jañaantaari ikamimotantapaintzi.

KISAKOTANTANERI Pairani tekera intzimapaake Jesús, saikitaka ipaitaitziri “Kisakotantaneri.” Judío-payeeni inatzi. Iriitake maimanetapiintakeriri Roma-satzi ikovi iromishitovairi tema ikyaakitzi iipatsiteki. Kisaneenta joviri Roma-satzi, ikovaiyini irovayiriterimi iromishitovantaiyaariri inampiki. Tema ita onkante inkitsirinker. Iriñaaneke Judío ipaitaitziri “Cananista.” Iñaaneke griego ipaitaitziri “Zelote.”

KITATAARI Okaratzi jametaiyarini judío-payeeni, aririka inkamakaante, jovayetapiintziri kaminkari omoronaki. Kantatsi eejatzi irimorontashiteri okantatamakota kipatsi, ari irovayeteriri. Impoña irashitakotantakyaari iniroite mapi, irovatziyamentatakero omorokira.

KITEVATHARI Maaroni Ikantakaantaitane josankinayetakeri Moisés-ni, arira iñaaventakoyeetzirori ipinkayeetziri. Tera ishinetaantsite iroirikayeeteri kempitariri kitairiki. Te ishinetaantsitzi iroirikayeeteri eejatzi kempitariri iyotsi. Te onkante iroirikayeeteri pathaavaiyetatsiri, te ishinetaantsitzi iroirikayeeteri kaminkari atziri, kaminkari piratsi, te oshinetaantsitzi eejatzi iroirikayeetero iraantsi. Aririka iroirikayeetakero irokapayeeni, eerora okantanai inkyaayeetai tasorentsipankoki iriñaapinkathayetantyaariri Pava, eero okantai impomeyetaineri. Ontzimaty e inkivayetaiya, onkantya inkitevathayetantyaari. Ari okempitari eejatzi aririka ontzimaante tsinane, ontzimaty omonkarero ikantakaantane Moisés-ni, onkantya onkitevathatantyaari. Irootakera ishintsvientantayetakeri pairani Fariseo-payeeni irimonkarayeetero isaikantapaintari Jesús kipatsiki. Irootakera jaakoventapiintantakarori ikivaakotaiyani, jaamagaiyani joirikakerika tsika ompaitya kaari ishinetaantaitziri. Iro kantacha ikantapaintzi irirori Jesús: “Ikaratzi oirikayetzi, te irovaariperoshiretante.” (Pamenero Mr. 7.1-23; Mt. 15.1-20; 23.25; Hch. 10.14,28; Ro. 14.14; He. 9.13-14.)

KOVAKOTZIRIRI KIREEKI ISHENINKA Judío inayetzi irika. Iriitake jatziritetari Roma-satzi, ikovakoyetziri kireeki isheninka, irotyaantamaityaaniri ivinkatharijanorite Roma-satzi. Tema pairani ikyaake Roma-satzi iipatsiteki judío, osheki jomperatantaka. Irootake ikisaneentantari judío-payeeni, te onimoteri okaratzi

jantayetziri. Ari ikempitzitakariri eejatzi jatziritetakari Roma-satzi, ikisaneentakeri. Tema aririka inkovakotante kireeki, janaakayiri ikovavetari pinkatharijanori, ikovakotziri osheki. Ari jayiri irirori kireeki jañaantari. Irootake kaari onimotziriri isheninkapayeeni, ikisaneentakeri shintsiini, jiitakoshintzivaitakeri, tema iraapatziyane inatzi Roma-satzi.

L

LEVÍ-MIRINKAITE Irika icharine inayetzi itomi Jacob paitachari pairani Leví. Jashi jovatziiro irikapayeeni jantavaitapiintzi tasorentsipankoki. Iro kantacha tzimatsi jiyoshiitayeetakeri, iriitake ipaitayeetakeri “Omperatasorentsitaari.”

LOT Iri itominthori pairani Abraham-ni. Inampitaro Sodoma-ki. Iro kantamaitachari, kaaripero inayetake Sodoma-satzi, eejatzi ikempitzitakariri Gomorra-satzi. Jantapiintayetakero kamaarotatsiri, ipaantavakaavaiyetaka, jimatakero ishiramparinkakiini ipaantavakaavaiyetaka. Irootakera ikovantakariri Pava iraperoteri Sodoma-satzi ipoña Gomorra-satzi. Temaita inkove iraperoteri Lot ipoña irovaiyane. Jotyaantake maninkari onkantya inkamantantyaariri Lot irishiye. Ikantapaakeri: “Lot, ontzimatyepishiye. Eeromaita pipithokapainta pitaapiiki pamenapanaate.” Ari ikantavetakaro Lot, ishiyeeyakani. Arira jovaryaake Pava paampari ikonovakaro mapipayeeni opoñaayetakaro inkiteki, iro aperotakerori nampitsi. Iro kantacha iinaka Lot, opiyathataka iroori, opithokapainta ameni otaapiiki. Apathakerora opeyanake tzivipirini. (Pamenero Lc. 17.28-32; 2 P. 2.7.)

M

MANÁ Iro jovayetapiintakariri pairani judío-payeeni, ikenavaitantakariri tsika te inampiitaro. Tema jomishitovayetairiranki Moisés-ni janta Egipto-ki, okaratzi 40 osarentsi isaikavaitake tsika te inampiitaro. Tera ontzimayetatyeera tsika impankivaite, itasonkaventakeri Pava, ari okanta iñaantakarori kitaiteriki irovarite kempitavetarori tanta. Irootakera ipaiyetziri “Maná.” Ikanta jareetakara tsika irinampiyetaiaaro, tera iriñaayetanairo iroka ovaritentsi maná.

MANINKARI Irovetsikane inayetzi Pava. Te inkoñaanete. Isaikayetziri inkiteki. Tzimatsirika inkoveri Pava inkamanteri atziri, iri irotyaante maninkari inkamantante. Shipakiryaa ikanta aririka iroñaakyaari atziri.

MIRRA Ovaaki inchato onatzi, ari opiyotapaari nampitsiki Palestina, Arabia, eejatzi Egipto-ki. Kasanka okanta. Iro jovetsikayeetziri kasankaari. Iro itaayetzi eejatzi, osheki okasankatzi, ipaitaitziro “incienso.”

MOISÉS Pairani tekera intzime Jesús, jomperataitari judío-payeeni inampiki Egipto-satzi. Iri Moisés jotyaantake Pava intsiparyaakoventairi tema iri isheninkapayeeni. Iriitake jevatairine iraayetairi inampiki

paitavetachari pairani “Canaán,” ipaitayeetairi iroñaaka “Israel.” Osheki iñaanatapiintakeri Pava, jiyotaayetakeri irantayetairimi maaroni Israel-mirinkaite. Iri osankinayetakerori: Génesis, Éxodo, Levítico, Números, ipoña Deuteronomio, ipaitaitziri Ikantakaantaitane. Jiroka ikinkithatakoyeetziro irañaantare Moisés-ni janta Hch. 7.17-44. Arira iñaaventakoyeetziro okaratzi itasonkaventantake ishitovantaari Egipto-ki, ikekenavaitantakeri tsika te inampiitaro. Pamenero Hch. 7.36. Okempitatya iroka: ishiyapithatarira Egipto-satzi, intaani jovaankavakotapaaka inkaareki ipaitayeetzi “Kityonkaari.” Apathakero opiryaatanake niyankineki inkaare, ari ikenaiyanakeni janiitaiyanakeni Israel-mirinkaite. Ipokaminthaitzi Egipto-satzi ipatzimatakeri, piyaatapaaka inkaare, ari ithonka ipiinkakeri. Ipoña ipampithatakaakeri Pava tsika otsimankiro menkori. Osheki ikekenavaitake tsika te inampiitaro. Ikanta itashaaneentaiyakeni, ipakeri Pava ovaritentsi ipaitaiyakeri “Maná,” irootake jovaiyakarini. (Pamenero “Maná.”) Ikanta jimiretaiyakeni, ikantakeri Pava irika Moisés-ni: “Pomposantyaaro pikotzi iroka shirantaa.” Ari ikantakero Moisés-ni, apathakero oshitovanake jiña, iro imiretaiyakarini. Ipoñaashitaka eejatzi Israel-mirinkaite iñaaventakotaiyakero jiña ipoña itashe. Arira jotyaantake Pava osheki maranke iratsikayeteri, jovasankitaatziira okaratzi iñaaventavaitakero. Osheki kamayetaintsiri. Ipoña ikantairi Moisés-ni: “Nantakero kaariperori noñaaventashivaitakaro, eerora napiitairo. Pinkovakotairi Pava impeyeeriita marankepayeeni.” Ikanta iñañaatakotairi Moisés-ni, ari ikantanake Pava: “Povetsikeneri oshiyakaarontsi inkempityaari maranke, povatzikakoteri. Inkarate iratsikayeteri maranke, kantatsi iramenayetairi iroshiyakaaro maranke, eero ikamayetzi.” Iro jimataiyakerini, avisakoyetai. Iro kantacha, eekero ipiyathayetatyaaari Pava. (Pamenero eejatzi “Balaam,” ipoña “Coré.”) Irootakera kaari okantanta inampitayetaiyaaro kipatsiki ishinevetakaniriri Pava. Aperotaiyavetaka inkamayetemi tsika te inampiitaro, intaani iñaamatsiyetairo itomiite ikitsirinkayetairo inampitaaro kipatsiki ishinetaitakeneriri.

N

NOÉ Iriira ivaisatziite Abraham-ni, itzimita pairani tekeramintha intzimeeta Abraham-ni. Ikanta itzimakeranki Noé, osheki ikaariperoyetake atziripayeeni. Iro kantacha Pava, iñaakeri Noé kameethashireri inatzi irirori. Ikantakeri: “Noé, povetsike iniroite shintzipaa, tema noonkakaatyeyaaaro kipatsi.” Ari ikantakero Noé, ikinkithatakaavetakari nampitayetarori janta, oshekimaita ithainkimavaitaitakeri. Ikanta ithonkakero jovetsikiro shintzipaa, pokaiyakeni piratsipayeeni, otetaiyapaakani, ari ikempitakeri eejatzi Noé, iina, ipoña mava irovaiyanepayeeni. Ikaratzi 8 atziri japatotanaka. Irojatzi oonkantakari kipatsi. Ari japerotakari ikamaiyakeni atziriite. Iriimi Noé, itsipayetakari irovaiyane, avisakoyetai irirori.

O

OISHA Piratsi inatzi, iñeetziri maaroni nampitsiki. Antaro mampotzii okanta ivitzi, iro jontyaayeetziri. Ipirayeetari oishapayeeni, te jañaashineta apaniro antamiki, ontzimatye intzime aamaventyaarine, eero imaimanetanariri piratsi ovaminthatariri, eero itzipinavaitanta tsikarikapayeeni. Osheki joshiyakaaventaitziri irika oisha iñaaneke Pava. Iri oisha kempityaarinemi ikaratzi kempisantayetaatsiri, iriima Pava iri kempityaarinemi aamaventakotariri oisha. Pairani Juan-ni, joshiyakaaventakeri Jesús inkempityaarimi aparoni oisha. (Pamenero Jn. 1.29.) Tema aririka inkaariperoshiretake aparoni Judío, irake iroishate, iraanakeri tasorentsipankoki impakeri omperatasorentsitaari. Iraakeri omperatasorentsitaari oisha, irovamaakeri, impometakeneri Pava. Ari okanta, kaari jovasankitaitantari judío ikaariperoshirevetaka, aña iri oisha jovamaitakeri, iri atsipetakotentakariri. Iro jantakeri eejatzi Jesús ikempitakotari oisha ikamimentakeri atziriite, jatsipetakaro jovasankitaaventaitakeri iyaariperoshirenta atziriite, ari onkantya eero jovasankitaavaintaitari atziriite.

OMPERATASORENTSITAARI Iriitake pairani pometapiintziriri piratsi jashitakaitari Pava. (Pamenero Ipometaitziniriri Pava.) Judío jinayetzi, icharine Leví-ni jinayetzi. Tema tzimatsi pairani icharine Leví, ipaita Aarón. Irirentzi inatzi Moisés. Iri etakarori jomperatasorentsitaaritzi pairani. Ikanta itzimayetanake icharinepayeeni irirori, iriitake jinashiyeetakari irantavaitapiinte tasorentsipankoki.

OSANKINAJANORENTSI Irosankinare onatzi Judío-payeeni iroka. Iro josankinayetakeri pairani Moisés, iro josankinayetakeri pinkathariite, iro josankinayetakeri eejatzi kamantananiite. Ari opaitari okaratzi josankinayeetakeri pairani, tekeramintha intzimeeta Jesucristo. Irootake paitachari “Paisatori Antzimotavakaantsi.” Okanta avisake osheki osarentsi josankinayeetake pashine paitachari “Ovakerari Antzimotavakaantsi.” Irojatziri ipaitayeetzitari Osankinajanorentsi.

OTEKIRORI IIPATSIKIITE Tzimatsi jametari judío-payeeni aririka irareetantya pashineki kipatsi kaari jinampitari, jotekiro iipatsite iitziki, aririka impiyee inampiki irirori. Oshiyakaaventachari jotekiro iipatsikiite, eero jamantaaro kaariperori inampiki. Tema ipampithashiryaayeta iriroriite, maaroni atziriite kaari isheninkata, te jashitari Pava. Irojatzira ikantakeriri Jesús iriyotaane irantero aririka inthainkaitakeri tsikarikapayeeni. (Pamenero Mt. 10.4; Mr. 6.11; Lc. 9.5; Hch. 13.51.)

OTOMI (Pamenero itomi.)

OTYEEROVAANTSI Iro jametaiyarini pairani atziri. Aririka iriñeeri pinkathari, jotyeerovashitari tema iñaapinkathatatziiri. Aririka inkove aparoni atziri inkampiteri pinkathari tsikarika ompaitya, ontzimatye irotyeerovashityaari.

OTZIMIKAPATZIITOTAANTSI Iro jantayetapiintakeri kempisantzinkariite, jotzimikapatziitoyetantari irako ovakera kempisantayetatsiri. Ari ikempitayeetziriri jovayeetziri ijevateri kempisantzinkariite. Aririka iriñaañaatakotakeri, irotzimikapatziitotantakyaari irako, tema itasonkaventatziiri Pava, iro irimatantyaarori irantavaiteneri onkantya inkempisantantaiyaari kameetha pashinepayeeni. (Pamenero Hch. 6.6; 13.3; 1 Ti. 4.14; 5.22; 2 Ti. 1.6; He. 6.2.)

OVAARIPEROSHIRETZIRIRI (Pamenero Kitevathari.)

OVANEENKANTSI Iñaanekira Pava, osheki iñaaventayeetziro “irovaneenkaro.” Aririka iriñaaventayeetero irovaneenkaro Pava, iroora ikinkishiretakoitziiri inampitaiyaaro inkiteki intsipataiyaari Pava. Osheki okameethatataike, te onkante añaamampyaaro tsikarika okantavaita. Irootake ikantakoyeetantarori ovaneenkataantsi. Irootake iñaaventakeranki eejatzi Jesús, iñaañaatakoventziri iriyotaane, ikantzi: “Nokovatzi iriñaayetairo novaneenkaro.” (Pamenero Jn. 17.24.) Okaratzi ikantakotziiri Jesús, aritake ovetsikaka inkemaantsivaitya, inkame impoña irañagai iriyaatai inkiteki, ari onkantya irimatantyaarori eejatzi apaata iriyotaane intsipataiyaari tsikara irisakapai.

OVETHATAANTSI Iro jametari judío-payeeni aririka irovethatavakaiya, ikantavakaa: ¡Onkamintha pisaikayetai kameetha! Ikempitakaantziro iñaañaatakotatyeerimi isheninka, tema ikovakotziiri Pava isaikakairi kameetha. Irootakera añaantarori josankinayetakeri Pablo, Pedro, Juan ipoña Judas. Iro jetapiinta jovethayetari inkarate ñaanayerone irosankinare, ikantayetziri: “¡Inkamintha pisaikayetai kameetha!” Irojatziri ikantakeriri Jesús iriyotaane, jotyaantayetakeri inkinkithate, ikantavakeri: “Aririka pareetakya aparoni nampitsi, tsikarika iraakameethayeetavakemi, povethatapaakyaari, pinkanteri: ‘¡Inkamintha pisaikayetai kameetha!’ Arira onkantya iraakameethatantyaamiri ashitarori ipanko, tema Pava saikakairine kameetha.” (Pamenero Mt. 10.12-13.)

OVIINKAATAANTSI Pairani iro jametari judío-payeeni ipiinkaantantaro jiña, ikempitakaantaro ikaatapiintaita. Joviinkaayetziri isheninkapayeeni jiñaaki, joshiyakaaventziro inkivatyeenerimi kaariperori jantayetziri. Tera apaniro ikantakaaro judío, jimatziyetaro kaari judío-tatsine ikaratziiri inampitaro pairani. Iro jimatakeri pairani Juan oviinkaantantaneri, ari opoña ipaitantaitariri oviinkaantantaneri. Irootake jimayetairi ikaratzi aventuraariri Jesucristo, iro iriñeetantyaari omapero jovashaantairo jantayevetakaro kaariperori. Irojatziri ipaitaitzi eejatzi aririka impiinkaantantaiyaari Tasorentsinkantsi, kempivaitaka jiñaami irinatyeemi. Tema kantatsi inampishiretantatyaari aventuraariri Jesucristo. Irootake inkameethashiretantanaiyaari.

P

PAAMPARI Osheki iñaaventaitziri paampari iñaaneki Pava. Ikantaitzi iri paampari irovasankitaantaitya apaata ikaratzi antayetziroori kaariperori. Irootake ikantantaitari: “Okempitaro sarinkaveni ipaampatzi paampari kaari tsivakanetatsine.” Ikantaitzi eejatzi iri paampari irovameethashiretantaityaari ikaratzi aventaayetaariri Pava, inkempitakaantaiteri itagaitziri oro inkameethatantaayari kyaaryooperoini, eero okonovari kapicheeni kipatsi. Oshiyakaaventachari paampari, irootakera okaratzi pomerentsitzimovaietariri kempisantzinkariite. Aririka iriñaayetakero iroka, iroora pampithashiretakairine onkanta iraventaaperotantaayariri Pava. Iro iriñaantyaarori inkameethashireperote. Iroora iñaaventakeri Juan oviinkaataneri, ikantakeranki: “Iri matziroori Jesús joviinkaatanantari paampari.” (Pamenero Mt. 3.11.) Tema aririka iroviinkaataitya jiñaaki, kempivaitaka inkivaatyeeyaami atziri oviinkaatainchari. Impoña iroviinkaataitantakyaarimi paampari, tema iri paampari ovameethashireperoterine, iraperotaineri okaratzi ikaariperoshirevaitake. Irootakera avishimotayetziriri ikaratzi aventaayetanaariri Pava, iro iriñaantyaarori ompeyeeya ikaariperoshiretake.

PAIKAKOTAANTSI Iro jantayetziro pairani Roma-satzi aririka irovasankitayeri maperotziroori ikaariperotzi. Iri ikashiyakaitziri omperataari, ikashiyakaitziri eejatzi ovayiri poñaayetachari pashineki nampitsi. Pairani ikyaantakari Roma-satzi iipatsiteki judío, ari jimatapiintakerori. Iri judío-payeeni ikyaaryooventaitake ipaikakoitziri pairani inampiki. Jovatzikashitziri inchakota, inkonompitevarekiitakero. Ari impaikakoiteri irakoki, eejatzi iitziki, osheki inkemaantsityaari ooryaa, ayimateri imire, irojatzi inkamantakyaari. Ari impathayeri aririka inkamake. Eerorika ikamita aparoni paikakotaari, ontzimaty e iromposavaitaiteri, inkaraiteri itonki inkamantyaari thaankiini. Te ishinetaantsitapiinte inkitayeeteri.

PAIRYAANTSI Osheki iñaaventaitziro iroka iñaaneki Pava, ikantayeetzi, “Pairyaashivaitariri Pava.” Pamenero Mr. 9.39. Iro iñaanetakari Jesús, ikantakeranki: “Ikaratzi tasonkaventantatsiri ipaiyyiirora novairo, eerora ikishimataana osamaniityaake.” Aririka impaiyyeeteri Jesucristo, tera inkempitakotyaari tasonkantatsiri pairani ipeyantayetariri tsikarika impaitayetya. Aña ikaratzi pairyaapiintanairiri Jesucristo iñaaventairi, javentaatyaari, ikempisantairi. Pamenero eejatzi Jn. 16.24. Irojatzi iñaanetzitakari Jesús, ikantake: “Tema pamanapiintayetzirira Ashitanari pikovakoyetziri opaiyetarika, pikampiminthatashivaitakari. Irooma iroñaaka aririka pinkovakoyetairi, ontzimatye pimpairyaapiintaina naaka. Arira pinkantya pinkovakotapiintairi, aritake irimatakemiro, irootake pinkimoshiretziintantayaari.” Tema ikantake “Pinkovakotapiinteririka

Pava, pimpairyaapiintaina naaka.” Iroora oshiyaro inkantakemi “Pinkovakotapiinterika Pava, paventaashiretaiyaana naaka.” Irojatzira oshiyarori inkantakemi “Pinkovakotapiinterika Pava, naakatajaantake shinetakemironeri pantero, onkempitavaityaaro arimi nosaikemi naaka janta.”

PATHAARONTSI Mantsiyarentsi onatzi ipaitaitziro “lepra.” Te iriyoitero opaita iraaventantaityaarori. Omapero okoveenkatzi aririka omatante iroka pathaarontsi. Ikaratzi omatayetziri, jookaitziri tsika ipiyotayeetziri. Aririka iriñeeteri eero japitetaitari, ontzimaty e irishiyapithaiteri jantetaantzirokari imantsiyare. Osheki ipinkaitziro mantsiyarentsika. Tzimatsi jametari pairani judío, onantyaari irariperotaiyaari eshitakotaatsiri omatziri mantsiyarentsi, ontzimaty e iriyaatashiteri omperatasorentsitaari iramenairi. Osheki onkarate kitaite impometaiteneri Pava, osheki irapiiteri iramenaiteri, irojatziri iriyotantaitakyaari omapero jeshitakotai. Aripaite iriyaatai intsipataiyaari isheninka. Irootakera Ikantakaantaitakeri pairani.

PILATO Irika Pilato Roma-satzi inatzi kaari Judío. Irootyaantane Pinkathari César impinkatharite inampiki Judío, iriitake pinkatharitatsi ipaikakotaitantakariri pairani Jesús.

PINKAARI APEROTANTANERI Vairontsi onatzi iroka, iri kamantantakerori pairani kamantantaneri paitachari Daniel. Iñaaventziri aparani atziri, joshiyakaaventaitziro ivairo. Tema irika atziri kaarira isheninka judío-payeeni, osheki inkisaneenteri judío. Iro inkisaneentantyaariri, tema inkovavetya irika atziri iromperayetyaarimi judío-payeeni, inkove eejatzi iraperotante. Iri Daniel-ni etakaro pairani iñaaventakeri irika atziri, ipaitayetziri “Pinkaari Aperotantaneri.” Ikantake Daniel: “Eero jomaanta, ari iriyotaitavakeri, tema inkyaapaake tasorentsipankoki, irovapaakeri irovetsikane kaari onimoterine Judío-payeeni.” (Pamenero Mr. 13.14; Mt. 24.15)

POMETAANTSI (Pamenero Ipometaitziniriri Pava)

R

RAHAB Tsinanera onatzi, mayempiro onatzi. Kaarira Israel-mirinkaite. Ari onampitarori janta Jericó-ki. Aamaashitya aripaite osaikavaitziri iroori jañaapaitetantariranki Moisés-ni. Ikovantaiyakarini Israel-mirinkaite irovayiritya Canaán-ki, jotyaantaiyakeni amenaantyaarone janta nampitsiki Jericó, inkene irovayiritya kameethaperoini. Okanta iroka tsinane Rahab, aakameethatavakeri amenarontyaarone, omanavakeri eero iñaantari Jericó-satzi. Irojatziri omishiyantaariri eejatzi. Okanta jovayiritaitakerira nampitarori Jericóki, japerotaitakeri maaroni, irooma tsinaneka Rahab, te irovamaitero, avisakotai iroori, otsipayetakari osheninkamirinkaite. (Pamenero Jericó.)

ROMA Nampitsi onatzi iroka. Intaina ovavetaro inampi Judío-payeeni. Iro kantamaitacha pairani tekera intzimeeta Jesús, ipokaiyakeni ovayiriite poñaachari Roma-ki, ikyaake inampiki judío-payeeni jashitapaakaro,

ari inampitakarori jomperavaitari judío. Osheki ikovakotapiintakeri kireeki irotyaanteneri Pinkatharijanori saikatsiri Roma-ki. Te iriñeero isaikai kameetha judío-payeeni. Tera aparoni inampiki judío ikyaake, ari ikempitaakerori eejatzi pashinepayeeniki nampitsi.

S

SADUCEO Judío inayetzi, iri iyoshiitacha omperatasorentsitaari. Te irimayetero irothotyeero irosankinare Fariseo-payeeni, tema jovanaashitakaro josankinayetakeri pairani Moisés. Te inkempisantayetero Saduceo ikantaitziri: Ari irañaayetai kamayetatsiri. (Pamenero Hch. 23.6-8.) Iro kaari jariperotantari Fariseo, kisaneenta jovavakaiyani. Irijatzi Saduceo kisaneentakeri pairani Jesús.

SAIKAMENTOTSI Pairani ikaratzi pinkatharitatsiri pashineki nampitsi, tzimayetatsi isaikamento ovaneenka okanta. Ari isaikapiintziri ipinkathariventantayetzi. (Pamenero Akojanori.)

SAIPATZIITOTAANTSI Irojatzira jametaiyarini judío-payeeni, aririka impairyee aparoni isheninka ijevatakaante, impinkathariventante, ontzimaty isaipatziitoyetantyaari yeenkantsi. Iroora iriyo-tantayeetyaariri, iriitake pinkathariventantatsineri. Opo-ñaantari isaipatziitoyetziri ipairyaane, joshiyakaaventatziirora irisaikantatyeeaarimi shintsinkantsi, ari onkantya impinkathariventantantyaari kameethaperoini. Irojatzira oshiyakaaventachari okaratzi inaaventakoyeetziriri Tasorentsinkantsi, kempitavaitakami isaipatziitotantaityaarimi ikaratzi kempisantayetaatsiri. Tema iriitake Tasorentsinkantsi, antakaantayetzirori kameethayetatsiri. (Pamenero Cristo)

SALMOS Amampagaantsi onatzi. Iro ipanthaapiintakeri pairani pinkathari David-ni jamampaakotari Pava. Iri David-ni osankinayetakerori. Irojatzira jamampaayetapiintakari etayetanakarori javentaari Jesucristo, ipanthaaventzirira Pava. Tema jamampaavaiyetara judío-payeeni, osheki japiipiitziro ivanthaane, jinashitzimaitaroya kapicheeni okaratzi japiitayetziri. Pamenero He. 1.7. Arira josankinatakoyeetziro eepichokiini Salmos, okantzi:

Iiriira matakairiri maninkariite inkempitakotyaaro tampyeenka.

Iiriira matakairiri irotyaantaarite inkempitakotyaari paampari.

Aritake añiirori ikantaitziri “maninkariite,” irijatzira “otyaantaari.” Tema japiipiyeetatzirora, ari opashinetanake eepichokiini ivairo. Arira okantayetari iramampaane pairani judío-payeeni. Irojatzira amampa-gaantsi josankinatakari Pablo, Ro. 3.11. Kantatsiri:

Tera intzime kemathavaitaneri.

Tekatsira kovakovatairine iriyotairi Pava.

Ari añiirori eejatzi, te irapiipiitavetyaaro ivanthaane, iro kantacha te onashitya okaratzi kantakotachari.

SAMARIA Nampitsi onatzi iroka. Irootake osatekachari osaiki janta Judea-ki ipoña Galilea-ki. Ari inampiyetarori ipaitayeetziri Samaria-satzi,

judfo inayeveta irikaite. Iro kantacha pairani, irikaite Samaria-satzi ikonovakari pashinesatzi atziriite poñaayetachari pashineki nampitsi, jiinantayetakaro tsinane pashinesato. Irootakera opoñaantari ikisaneentziri judfo-peroyetatsiri. Ikanta osamanitake jimatanakero irovaiyaneete iriroriite ikisaneentziri judfo. Te ishineteri inkenimoteri iipatsiteki osaikira inampi. Aririka inkene aparoni judfo, eero ipaitziri irovarite, imire. Ikanta ipokakeranki pairani Jesús, joñaakantapaintziro irirori, te inkisaneentero Samaria-satzi, aña eekero ikantapaintatzi: Tzimatsi Samaria-satzi kameethashiretatsiri. Iro kantacha judfo-payeeni, eekero ikisaneentatziiri Samaria-satziite.

SARA Irootake iinaperori Abraham-ni, jinirontanakari Isaac. (Pamenero Abraham.)

SATANÁS Iro iñaanetari pairani Judfo-payeeni. Vairontsi onatzi iroka, akantziri aaka: Kamaari. Iriitake pinkathariventziriri peyari. Maninkari inaveta, iro kantacha iisaneentane inatzi Pava. Ari okempitari eejatzi, osheki ikisaneentziri kempisantayetaatsiri, ipaitziri: “Aisaneentane.” Jiroka oshiyakaaventachari vairontsi Satanás: “Kashiyimatantaneri,” “kantakotantaneri,” “Thavetakotantaneri.” Iriitakera kashiyimayetaariri maaroni atziri, irijatzi kyaaryootatsi ipampithashiretakaantziro irantayeetero kaariperori.

SHINEYAKAARORI TANTA Arira opaitari ikonovaitzirori tantapatha onkachopathatantyaari, irootake shineyakairori tanta. Iroovaitake aririka inkonovaitero naarentsi kachopathatatsiri, ari onkachopathatanake eejatzi iroori. Tera oshinetaantziro judfo-payeeni irovayeetyaaro shineyatsiri tanta aririka iroimoshirenkero kitaite Anankoryaantsi, tema ipampithashiretakotatziro ishiyantaari pairani ivaisatziite Egipto-ki. Thaankira jomishitovaitakeri, te onkantanake inkonovanakero itantane kachopathari. Oshekira joshiyakaaventaitzirori iroka shineyakairori tanta. Tema ikantaitzi: kaariperori onatzi aririka onkachopathate tantapatha. Irojatzi ikantakeri Jesús pairani. (Pamenero Mt. 16.6.) Ari ikantakeri Pablo (Pamenero 1 Co. 5.6-8.) Tema kapicheeni onavetya shineyakairori kachopathari, kantatsira oshineyakairo maaroni ikonovaitakerori. Ari okempititari eejatzi kaariperori. Intzimerika aparoni atziri kaariperotapiintaintsineri, aritakera irimatakaakeri pashinepayeeni. Iro kantamaitacha, ikantake eejatzi pairani Jesús: Aririka impinkathariventantai Pava, ikempitaro shineyakairori tanta. (Pamenero Mt. 13.33.) (Pamenero Tantaponka, eejatzi Anankoryaantsi.)

SION Otzishi onatzi ipaitaitziri Sion, iro saikatsiri janta nampitsiki Jerusalén. Arira osaikitari tasorensipanko janta Jerusalén-ki. Ari inampitayetarori eejatzi ijevaritepayeeni judfo. Irootakera ikantantayeetari: “Inampira onatzi Pava iroka Sion.” Ikempitakaantayeetziro eejatzi Sion, inkite onatzi. Tema iñaanekira Pava, iriñaaventayeetero aparoni nampitsi saikatsiri inkiteki, paitachari “Sion,” paitachari eejatzi “Jerusalén”

SODOMA IPOÑA GOMORRA Nampitsi onavetaiyani eeniroranki isaikaveta Abraham-ni. Irootake japerotakeri pairani Pava, ikantakaantakero atziriite nampiyevetantarori janta, ikaariprovaitaiyakeni. (Pamenero Lot.)

T

TANTAPONKA Ari opaitari kitaite joimoshirenkiri Judfo-payeeni, 7 kitaite okaratzi joimoshirenka. Ari ipampithashiretakotziriri ivaisatziite jovayetakaro pairani itantane kaari shineyatsine. Tema iyatzimarekiini jovetsikaponkayetziro, irishiyapithatayeeriri Egipto-satzi. Ari ikantziro jovayetaro. (Pamenero Anankoryaantsi, eejatzi Shineyakairori tanta.)

TASORENTSINKANTSI Iri ipaitaitziri eejatzi “Itasorenka Pava.” Ishire inatziira Pava, te inkaamanete. Iri nampishiretantariri aventayetaariri Jesucristo, ikinkishiretakaanta kameetha, jantakaantziro kameethayetsiri.

TASORENTSIPANKO Ari opaitari pankotsi iñaañaatapiintzi judfo-payeeni, ari ipometapiintziniri Pava ipirapayeeni. Irootakera irovetsikakaantane pinkathari Salomón, itomira pinkathari David-ni. Ari osaikavetari inampiki judfo-payeeni paitachari Jerusalén. Antaro okanta jotantotaitziro. Iroka jotantotaitakero, irojatzira ipaitayeetzitari tasorentsipanko. Ari ipimantayeetziri piratsi ipometayeetziriniri Pava. Iro kantacha pairani tekeri intzime Jesús, ipokake Babilonia-satzi jovayiritakeri Judfo-payeeni, ari iporokaitakerori tasorentsipanko. Jaayeetanakeri judfo-payeeni inampiki Babilonia-satzi. Ikanta ipiyeeyani pairani judfo-payeeni jaantaveetakariri, ari jovetsikaveetari pashine, eejatzi iporokaitakero. Ikanta avisake osheki osarentsi, ari jovetsikaveta pashine, iriitakera Herodes ovetsikakaantavetaarori, iro iñaapaakeri pairani Jesús ipokantapaintari kipatsiki. Ikanta Roma-satzi eejatzi japiitairo iporokakaantairo pairani, ari aperotari, te iriñeetairo irojatziri iroñaaka.

TASORENTSITHAANTE Pairani, ishiyantayetaari Israel-mirinkaite Egipto-ki, ijevatantakariri Moisés-ni, aripaitera ikantakeriri Pava irovetsike aparoni tasorentsithaante, arira iñaapinkathatapiintairiri Pava janta, ari ipometayeteneriri ipira. Manthakintsimaira jovetsikayetantakeri, itsipataakeri meshinantsi, jovavikotayetakeri. Tera iriñeero Israel-mirinkaite tsika inampitaiyaaro, ikekenavaitayetzi tsikarikapayeeni, te ontzimayete ipankoperori, intaani ipankoshetavaitaiyani. Ari okempitzitari eejatzi itasorentsithaantete, kantatsi incheepookiryeero, onkantya iraantyaarori tsikarika ikenayetzi. Aririka iriñaake tsika onimotziri irisaikapai, ari irovatzikapairori eejatzi itasorentsithaantete. Iro kantacha, inthomoiri tasorentsithaanteki, ari otzimiri ipaitayeetziri “Tasorentsiperosaante.” Tera inkyaapiintayeete janta, intaani ikyamatsitzi Omperatasorentsijanori.

TOMESHITAANITAANTSI Irootake jametayetari judfo itotapiintziro opatzimeshina ishramparitantari. Tzimatsi oshiyakaaventachari ikantaiyini judfo, irooperori onatzi. Tema aririka intomeshitaaniyetya,

ari jiyotayeetziri omapero jashiyetaari Pava. (Pamenero antzimo-tavakaantsi.)

TSIKA IKANTA PAVA IPINKATHARIVENTANTAI (Pamenero Impinkathariventantai Pava)

TZIVI Osheki iñaaventaitziro tzivi iñaanekira Pava, iri kempisantzinkari joshiyakaaventaitzi tzivi. Tema iro tzivi poshinitakairori ovaritentsi inkatyokantaityaaro. Ari okempitari eejatzi joshiyakotaro tzivi kempisantzinkaripayeeni, iriitake poshinitakairo nampitsi tsika isaikayetzira atziripayeeni, iro iñaaposhinitantarori Pava. Ipoña ikantaitzi eejatzi: Ari onkantake tzivipane inkonovaitero tsikarika ompaitayetyaari, kipatsipane. Tzimatsira pairani konovavaitakerori tzivipane, iramatavitantyaariri amanantayetziro, tema ikovajaantavetatya iraataperotyaaromi kireeki. Temaita aritzi inkatyokantayeetaiyaaro, tema te apantanaiyaaro kipatsipanetanake. Eerora okantai eejatzi iriyoshiitayeetairo tzivipane ikonovaitakeri.

U

UVA Pankirentsi onatzi ipaitaitziri “uva,” ari okempivetaro okithoki shevantoki. Iro kantacha te ontzime ovaato oshivithatatzi iroori. Osheki ipankiminhaitziro, tema osheki opochatzi okithoki. Iro jimireetari ovaaki aririka inkavithokaataitero, ipaitaitziro “vino.” Kameetha opoitantzi. Kantatsira ovanontyaaro osamani, eero okaariperovaitzi.

VINO (Pamenero Uva)

Z

ZAPATO-RYAANTSI Iro jantapiintakeri pairani aparoni otzikataari, i-zapato-ryiiri omperatariri inkene inkivakiiteri. Irootake iñaaventakeri pairani oviinkaatanerani Juan iñaaventakotziri Jesucristo, ikantakeranki: “Aatsikitake maperotzirori ipinkatharentsitzi, noñaapinkathatzitataikari naaka, te aritaajate inkempitakaantyaana iromperatane onkantya no-zapato-ryaantyaariri.” (Pamenero Mr. 1.7)